

DE NADERENDE STORM

Van Robert Jordan zijn verschenen:

Het Rad des Tijds

- Eerste proloog: Een nieuw begin
- Boek I Het Oog van de Wereld
- Boek II De Grote Jacht
- Boek III De Herrezen Draak
- Boek IV De Komst van de Schaduw
- Boek V Vuur uit de Hemel
- Boek VI Heer van Chaos
- Boek VII Een Kroon van Zwaarden
- Boek VIII Het Pad der Dolken
- Boek IX Hart van de Winter
- Boek X Viersprong van de Schemer
- Boek XI Mes van Dromen

Van Robert Jordan en Brandon Sanderson:

Het Rad des Tijds

- Boek XII De Naderende Storm
- Boek XIII De Torens van Middernacht
- Boek XIV Het Licht van Weleer

De Wereld van het Rad des Tijds (*samen met Teresa Patterson*)
Krijger van de Altai

ROBERT JORDAN

HET RAD DES TIJDS * BOEK 12

DE NADERENDE
STORM

Vertaald door Lia Belt

UITGEVERIJ LUITINGH-SIJTHOFF

© 2009 The Bandersnatch Group, Inc

All rights reserved

© 2010, 2021 Nederlandse vertaling

Uitgeverij Luitingh-Sijthoff B.V., Amsterdam

Alle rechten voorbehouden

Oorspronkelijke titel: *The Gathering Storm*

Vertaling: Lia Belt

Omslagontwerp: DPS Design & Prepress Studio

Omslagillustratie: Sam Weber, © Tom Doherty Associates

ISBN 978 90 245 9703 1

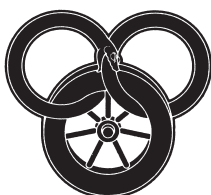
ISBN e-book 978 90 245 6457 6

NUR 334

www.lsamsterdam.nl/fantasy

www.boekenwereld.com

Uitgeverij Luitingh-Sijthoff vindt het belangrijk om op milieuvriendelijke en verantwoorde wijze met natuurlijke bronnen om te gaan. Bij de productie van dit boek is daarom gebruikgemaakt van papier waarvan het zeker is dat dit niet tot bosvernietiging heeft geleid.

Voorwoord

In november 2007 kreeg ik een telefoontje dat mijn leven voor altijd zou veranderen. Harriet McDougal, echtgenote en redacteur van de overleden Robert Jordan, belde om te vragen of ik het laatste boek van *Het Rad des Tijds* wilde afmaken.

Voor degenen die nog niet wisten dat Robert Jordan is overleden: het spijt me dat ik jullie dit nieuws moet brengen. Ik weet nog hoe ik me voelde toen ik het zelf ontdekte terwijl ik op 16 september 2007 wat rondsurfte op internet. Ik was geschokt, onthutst en ontmoedigd. Die geweldige man, een van mijn schrijvershelden, was er niet meer. De wereld leek ineens een heel andere plek.

Ik pakte *Het oog van de wereld* voor het eerst op in 1990, toen ik als tiener en fantasy-verslaafde naar de boekwinkel op de hoek ging. Ik was meteen fan en wachtte ongeduldig op *De grote jacht*. In de loop der jaren heb ik de boeken talloze keren gelezen, en vaak las ik de hele reeks opnieuw als er een nieuw boek uitkwam. Na verloop van tijd besloot ik dat ik fantasy-auteur wilde worden, grotendeels beïnvloed door hoe dol ik was op *Het Rad des Tijds*. En toch had ik nooit gedacht dat ik op een dag dat telefoontje van Harriet zou krijgen.

Het was een volslagen verrassing voor me. Ik had niet om deze kans gevraagd, ernaar gesolliciteerd of er zelfs maar op durven hopen, maar toen het verzoek werd gedaan, twijfelde ik geen moment. Ik hou van deze reeks als van geen andere, en de personages voelen aan als goede vrienden uit mijn jeugd.

Ik kan Robert Jordan niet vervangen. Niemand kan dit boek zo goed schrijven als hij het zou hebben gedaan. Dat is een simpel feit. Gelukkig heeft hij veel aantekeningen, verhaallijnen en voltooides scènes achtergelaten en verklaringen gedicteerd aan zijn vrouw en assistenten. Voordat hij overleed, heeft hij Harriet gevraagd iemand te zoeken die de reeks voor zijn fans kon afmaken. Hij hield heel veel van jullie allemaal en heeft in de laatste weken van zijn leven de gebeurtenissen voor het laatste boekdeel gedicteerd. Het moest *Het Licht van Weleer* gaan heten.

Anderhalf jaar later staan we op dit punt. Robert Jordan had voorspeld dat het laatste boek dik zou worden. Maar het manuscript werd al snel enorm; het zou drie keer zo dik worden als een normaal boek uit de *Rad des Tijds*-reeks, en dus besloten Harriet en Tor *Het Licht van Weleer* in drie delen op te splitsen. Er waren enkele uitstekende breuklijnen waardoor we ervoor konden zorgen dat elk van de drie delen een volledig en compleet verhaal zou vormen. Je kunt *De naderende storm* en de twee daaropvolgende boeken zien als de drie delen van *Het Licht van Weleer*, of als de laatste drie boeken van *Het Rad des Tijds*. Het is allebei correct.

Terwijl ik dit schrijf, ben ik halverwege met het tweede van de drie boeken. We werken zo snel als redelijkerwijs mogelijk is, want we willen jullie niet te lang laten wachten op de afsluiting die jullie bijna twintig jaar geleden is beloofd. (Robert Jordan heeft deze afsluiting zelf nog geschreven voordat hij overleed, en ik heb hem gelezen. Hij is schitterend.) Ik heb niet geprobeerd Robert Jordans stijl te imiteren. In plaats daarvan heb ik mijn eigen stijl aangepast aan *Het Rad des Tijds*. Het was mijn voornaamste doel om trouw te blijven aan de ziel van elk personage. De verhaallijn is grotendeels die van Robert Jordan, hoewel veel van de woorden van mij zijn. Zie dit boek maar als het product van een nieuwe regisseur, die aan enkele scènes van een film werkt terwijl dezelfde acteurs en hetzelfde script blijven bestaan.

Maar dit is een groot project, en het voltooiën ervan zal tijd kosten. Ik verzoek om jullie geduld terwijl wij de komende jaren besteden aan het perfectioneren ervan. We hebben de afsluiting van de grootste epische fantasy-reeks van ons tijdperk in handen, en ik ben vast van plan ervoor te zorgen dat het goed gebeurt. Ik heb me vast voorgenomen trouw te blijven aan Robert Jordans wensen en aantekeningen; mijn artistieke integriteit en mijn liefde voor de boeken laat me geen andere keus. Uiteindelijk zullen de woorden hierin het beste argument vormen voor onze aanpak.

Dit is niet mijn boek. Het is Robert Jordans boek, en in mindere mate is het jullie boek.
Dank je wel voor het lezen.

Brandon Sanderson, 2009

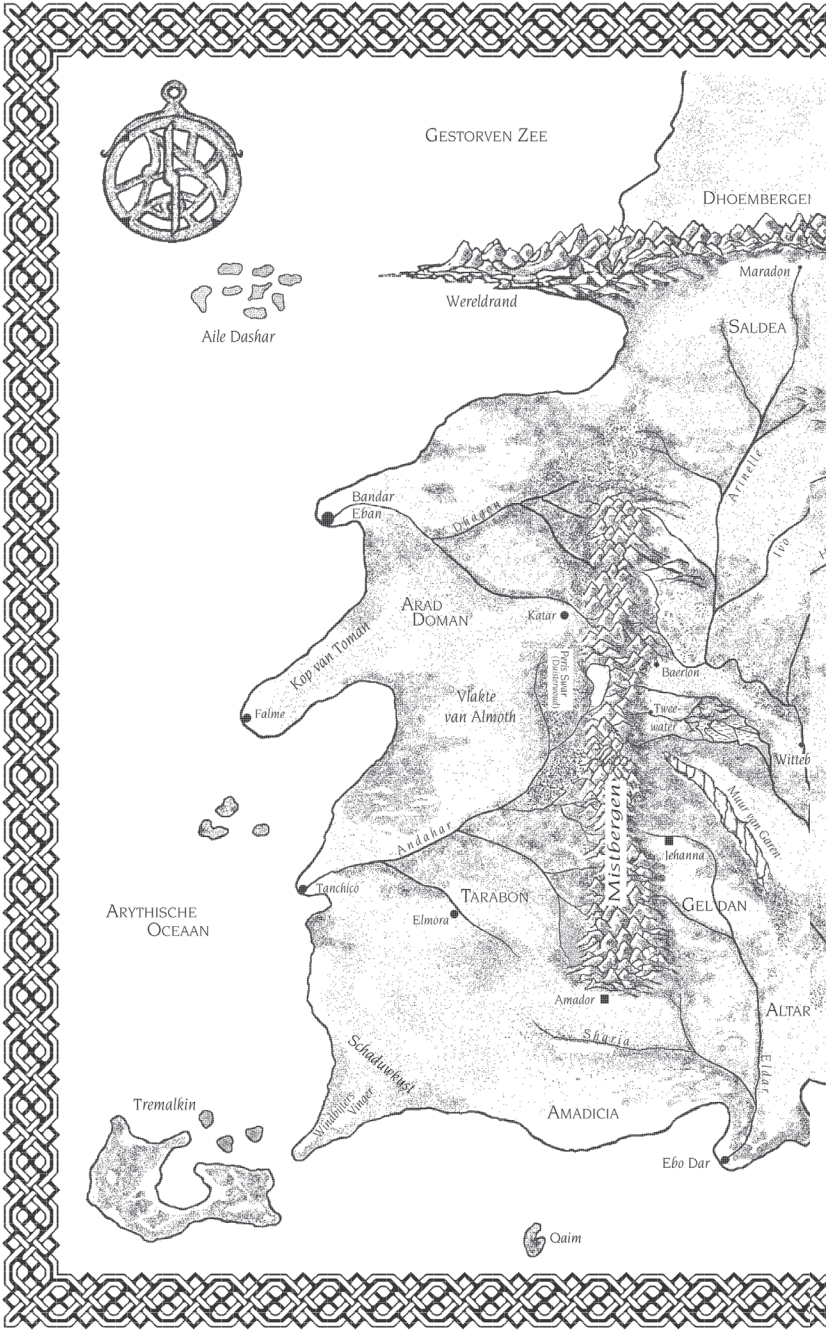
Voor Maria Simons en Alan Romanczuk, zonder wie dit boek niet
mogelijk zou zijn geweest

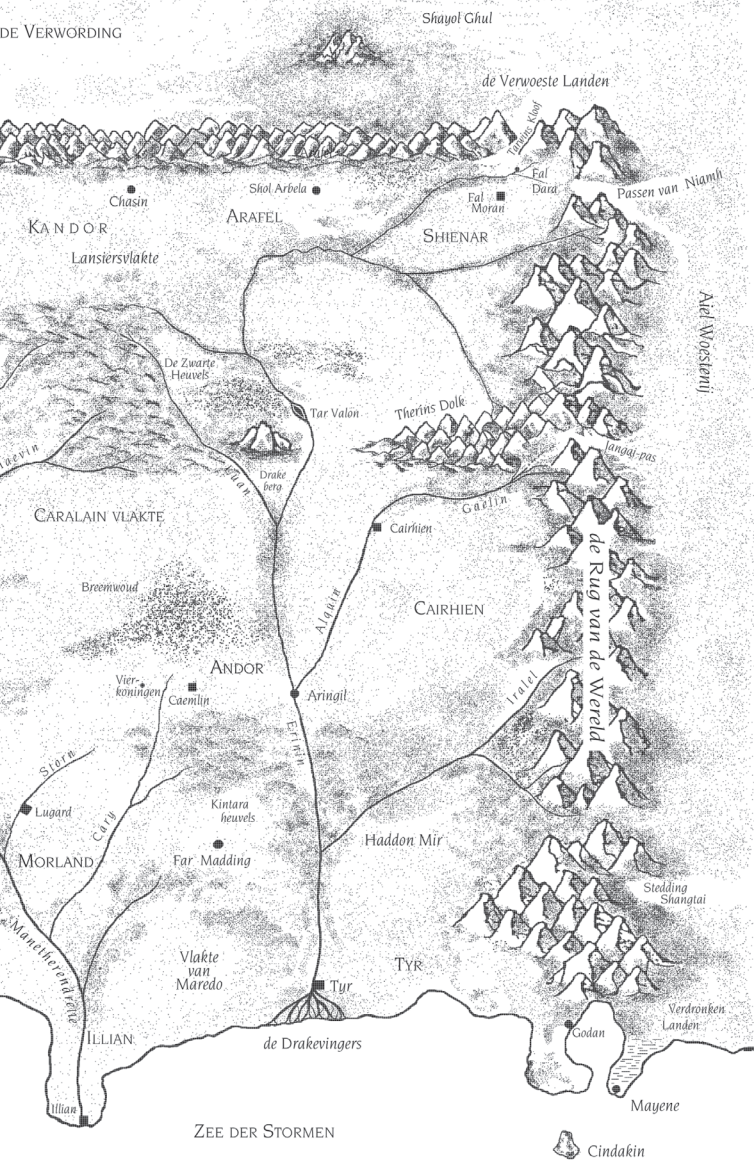
Raven en kraaien. Ratten. Mist en wolken. Insecten en verval.
Vreemde gebeurtenissen en zeldzame verschijnselen. Het gewone
merkwaardig veranderd. Wonderen!

De doden lopen rond, en sommigen zien ze. Anderen zien ze niet,
maar wij allen vrezen de nacht almaar meer.

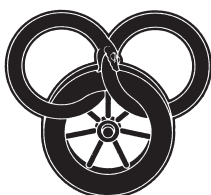
Dit is onze tijd. De dagen regenen op ons neer onder een dode
hemel, verpletteren ons met hun woede, tot we als één man
smeken: 'Laat het beginnen!'

Dagboek van de onbekende geleerde, vermelding van het Feest van
Freia, 1000 NE

Proloog

Wat de storm betekent

Renald Fanwar zat op zijn veranda in de stevige zwarteiken stoel die zijn kleinzoon twee jaar geleden voor hem had gemaakt. Hij staaarde naar het noorden.

Naar de zwart-met-zilveren wolken.

Hij had nog nooit zoiets gezien. Ze lagen als een deken langs de hele noordelijke horizon, hoog aan de hemel. Ze waren niet grijs, maar zwart en zilver van kleur. Rommelende donderkoppen, zo donker als een middernachtelijke knollenkelder. Met flitsende zilveren lichten ertussen: geruisloze bliksemflitsen.

De lucht was zwaar. Zwaar van de geur van stof en aarde, van dorre bladeren en van regen die weigerde te vallen. Het was lente geworden, en toch groeiden zijn gewassen niet. Nog geen sprietje had het ge-
waagd uit de aarde omhoog te komen.

Hij stond langzaam op, waarbij de houten stoel krakend en zachtjes wiegend achterbleef, en liep naar de rand van de veranda. Hij kauwde op zijn pijp, hoewel het vuur erin al uit was. Hij nam niet de moeite hem opnieuw aan te steken.

Die wolken waren biologerend. Ze waren ontzettend zwart. Als de rook van een bosbrand, alleen steeg dat soort rook nooit zo hoog in de lucht op. En wat moest hij van die zilveren wolken denken? Ze bolden op tussen de zwarte, als plekken waar gepolijst staal door metaal met een laag roet glansde.

Hij wreef over zijn kin en keek naar zijn tuin. Een laag, wit geschilderd hek om een veldje met gras en struiken. De struiken waren nu

allemaal dood. Ze hadden de winter niet overleefd, en hij zou ze er binnenkort eens uit moeten halen. En het gras... nou, dat gras was niets dan winterstro. Er groeide zelfs geen onkruid tussen.

Hij schrok van een donderslag. Puur, scherp, als een luide knal van metaal op metaal. De ramen van zijn huis rammelden, de planken van de veranda beefden en hij voelde de trilling bijna in zijn botten. Renald sprong achteruit. Die donderslag was dichtbij geweest, misschien zelfs wel op zijn land.

Hij wilde eigenlijk de schade in ogenschouw gaan nemen. Brand door een blikseminslag kon een man te gronde richten, zijn hele land in de as leggen. Hier in de Grenslanden waren zoveel dingen licht ontvlambaar: droog gras, droge dakspanen, droog zaad.

Maar de wolken waren nog ver weg. Er kon geen blikseminslag op zijn land zijn geweest. De zilver-met-zwarte donderkoppen rolden en kolkten, voedden en verteerden zichzelf.

Hij sloot zijn ogen en probeerde te bedaren door diep adem te halen. Had hij zich die donderklap ingebeeld? Was hij aan het doordraaien, zoals Gaffin altijd grapte?

Hij opende zijn ogen.

En de wolken waren bij hem, recht boven zijn huis. Het leek wel alsof ze plotseling naar voren waren gerold met de bedoeling toe te slaan terwijl hij even niet keek. Ze domineerden nu de hemel, zeilden in de verte in beide richtingen, massief en indrukwekkend. Bijna voelbaar drukte het gewicht ervan de lucht rondom Renald omlaag. Hij haalde een ademteug binnen die zwaar was van het plotselinge vocht en er verschenen zweetdruppeltjes op zijn voorhoofd.

Die wolken wervelden: zwarte en zilveren donderkoppen bevend van de witte flitsen. Ineens kolkten ze omlaag als de trechtersvoet van een wervelstorm en kwamen op hem af. Hij slaakte een kreet en stak zijn hand op, alsof hij zijn ogen van een schel licht wilde afschermen. Die duisternis. Die eindeloze, verstikkende duisternis. Die zou hem meenemen.

Hij wist het zeker.

Toen waren de wolken weg.

Zijn pijp viel met een zachte klik op de planken van de veranda en verbrande tobak dwarrelde over het trapje. Hij had niet gemerkt dat hij de pijp had losgelaten. Renald keek aarzelend naar de helderblauwe hemel en beseftte dat hij voor niets was ineengekrompen.

De wolken waren terug aan de horizon, op wel veertig roeden afstand. Ze rommelden zachtjes.

Hij raapte zijn pijp op met een trillende hand vol ouderdomsvlekken

en gelooid door vele jaren in de zon. Je ziet ze vliegen, Renald, hield hij zich voor. Je draait door, zo zeker als eieren eieren zijn.

Hij was onrustig vanwege de gewassen. Dat was het. Hoewel hij zich optimistisch uitliet in het bijzijn van de knechten, was het gewoon niet natuurlijk. Er had allang iets moeten opkomen. Hij bewerkte dit land al veertig jaar! Gerst had niet zo lang nodig om te ontkiemen. Hij mocht branden als het wel zo was. Wat was er tegenwoordig toch aan de hand met de wereld? Je kon er niet op rekenen dat planten ontkiemen, en nu bleven de wolken ook al niet waar ze thuishoorden.

Hij zette zich ertoe weer in zijn stoel te gaan zitten, maar zijn benen trilden. Ik word oud, dat is het... dacht hij.

Hij had heel zijn leven op de boerderij gewerkt. Een boerenbedrijf leiden in de Grenslanden was niet eenvoudig, maar als je hard werkte kon je ook hier een voorspoedig leven leiden en sterke gewassen verbouwen. 'Een man krijgt evenveel geluk als hij zaden in de akker heeft,' had zijn vader altijd gezegd.

Nou, Renald was een van de welvarendste boeren in de streek. Hij had zo goed geboerd dat hij de twee hoeves naast die van zichzelf had kunnen kopen, en hij kon elke herfst met dertig wagens naar de markt. Hij had zes goede knechten om de akkers te ploegen en de hekken te repareren, hoewel hij alsnog elke dag zelf in de modder wroette om hun te laten zien hoe je het boerenwerk moest aanpakken. Je moest je niet lui laten maken door een beetje voorspoed.

Ja, hij had het land bewerkt en het land geleefd, zoals zijn vader altijd zei. Hij begreep de weerspatronen evengoed als ieder ander. Die wolken waren onnatuurlijk. Ze rommelden zachtjes, als een grommend dier in een donkere nacht. Wachtend. Loerend vanuit de nabijegelegen bossen.

Hij schrok van weer een donderslag die te dichtbij klonk. Waren die wolken veertig roeden weg? Had hij dat gedacht? Het leken er eerder tien, nu hij er eens goed naar keek.

'Doe niet zo mal,' gromde hij in zichzelf. Zijn eigen stem stelde hem gerust. Het was fijn om iets anders te horen dan dat gerommel en het kraken van de vensterluiken in de wind. Maar zou hij niet ook geluiden in het huis moeten horen, waar Auaine bezig was met het avondmaal?

'Je bent moe. Dat is alles. Moe.' Hij viste in zijn vestzak naar zijn tobaksbuidel.

Er kwam een licht gerommel van rechts. Aanvankelijk nam hij aan dat het de donder was, maar dit gerommel klonk te knarsend, te re-

gelmatig. Dat was geen donder. Het waren draaiende wielen.

En inderdaad, een stukje oostwaarts kwam een grote ossenwagen over de Eendenheuvel. Renald had zelf die heuvel zijn naam gegeven. Elke goede heuvel had een naam nodig. De weg heette de Eendenweg, dus waarom zou de heuvel niet ook zo mogen heten? Hij boog zich naar voren in zijn stoel, negeerde nadrukkelijk de wolken terwijl hij naar de wagen tuurde en probeerde het gezicht van de menner te herkennen. Thulin? De smid? Waarom zat hij op een wagen die tot halverwege de hemel beladen was? Hij zou een nieuwe ploeg voor Renald maken!

Thulin was slank voor een smid, maar nog altijd tweemaal zo gespierd als de meeste boerenknechten. Hij had het donkere haar en de getinte huid van een Shienaraan en hield net als zij zijn gezicht gladgeschoren, maar hij droeg geen knot op zijn hoofd. Thulins familie mocht dan afstammen van Grenslandstrijders, hijzelf was gewoon een eenvoudige plattelander, net als ieder ander hier. Hij had een smidse in Eikenwater, vijf mijl oostwaarts. Renald en de smid hadden vele winteravonden in elkaars gezelschap doorgebracht en steen gespeeld.

Thulin was al wat ouder. Hoewel hij nog niet zoveel jaren had gezien als Renald, hadden de laatste paar winters Thulin ertoe aangezet om over zijn pensioen te beginnen. Smeden was geen beroep voor oude mannen. Al was boer zijn dat natuurlijk ook niet. Bestonden er eigenlijk wel beroepen voor oude mannen?

Thulins wagen naderde over de hard aangestampde aarden weg en kwam in de richting van het witte hek om Renalds tuin. Dat is vreemd, dacht Renald. Achter de wagen liep een rij dieren: vijf geiten en twee melkkoeien. Kratten met zwarte kippen erin waren aan de buitenkant van de wagen gebonden en het wagenbed zelf was volgestouwd met meubels, zakken en vaten.

Thulins jonge dochter Mirala zat naast hem op de bok, samen met zijn echtgenote, een goudharige vrouw uit het zuiden. Ze was al vijftientwintig jaar met Thulin getrouwd, maar Renald noemde Gallanha in gedachten nog steeds 'dat meisje uit het zuiden'.

Het hele gezin zat op de wagen, en ze hadden hun beste vee bij zich. Ze gingen overduidelijk weg. Maar waarheen? Op bezoek bij familie, misschien? Hij en Thulin hadden al geen steen meer gespeeld sinds... o, een week of drie. Er was niet veel tijd voor familiebezoek, want de lente kwam eraan en er moest binnenkort worden gezaaid. Iemand moest de ploegen repareren en de zeisen slijpen. Wie zou dat doen als de smidse van Thulin koud was?

Renald stopte een prop tobak in zijn pijp terwijl Thulin de wagen inhield. De slanke, grijscharige smid gaf de leidsels aan zijn dochter en klom van de bok, en zijn voeten wierpen stofwolkjes op toen hij de grond raakte. Achter hem broeide nog steeds de verre storm.

Thulin duwde het poortje in het hek open en beende naar de veranda toe. Hij zag er verstrooid uit. Renald deed zijn mond open om hem te begroeten, maar Thulin was hem voor.

‘Ik heb mijn beste aambeeld in Gallanha’s oude aardbeienperkje begraven, Renald,’ zei de potige smid. ‘Je weet toch nog wel waar dat is? Ik heb er ook mijn beste gereedschap bij gestopt. Het zit goed ingevet in een stevige kist, die ik heb gevoerd om alles droog te houden. Dat zou de roest wel moeten weren, in ieder geval voorlopig.’

Renald deed zijn mond dicht en hield zijn halfvolle pijp in zijn hand. Als Thulin zijn aambeeld begraven had... nou, dan betekende dat dat hij voorlopig niet van plan was terug te komen. ‘Thulin, wat...’

‘Als ik niet terugkeer,’ zei Thulin met een blik naar het noorden, ‘wil jij dan mijn spullen opgraven en zorgen dat ze goed terechtkomen? Verkoop ze aan iemand die erom geeft, Renald. Ik wil niet dat ze bij zomaar iemand terechtkomen. Het heeft me twintig jaar gekost het allemaal te verzamelen, weet je.’

‘Maar Thulin!’ sputterde Renald. ‘Waar ga je naartoe?’

Thulin draaide zich weer naar hem om en legde zijn hand op het hek om de veranda, en zijn bruine ogen stonden somber. ‘Er komt een storm aan,’ zei hij. ‘En dus denk ik dat ik naar het noorden moet gaan.’

‘Storm?’ vroeg Renald. ‘Die aan de horizon, bedoel je? Thulin, het ziet er akelig uit – bloedvuur in mijn botten, het ziet er beslist akelig uit – maar je hoeft er toch niet voor weg te vluchten? We hebben wel eerder zwaar weer gehad.’

‘Niet zoals dit, oude vriend,’ zei Thulin. ‘Dit is niet het soort storm dat je negeert.’

‘Thulin?’ vroeg Renald. ‘Waar heb je het over?’

Voordat hij kon antwoorden, riep Gallanha van de bok van de wagen: ‘Heb je hem over de pannen verteld?’

‘O ja,’ zei Thulin. ‘Gallanha heeft die koperen pannen opgepoetst die je vrouw altijd zo mooi vond. Ze staan op de keukentafel op Auaïne te wachten als ze ze wil hebben.’ Na die woorden knikte Thulin naar Renald en liep hij terug naar de wagen.

Renald bleef onthutst zitten. Thulin was altijd nogal bot geweest; hij zei wat hij dacht en vervolgde zijn weg. Dat was een van de eigen-

schappen die Renald nu juist aan hem bevielen. Maar de smid kon soms ook door een gesprek heen rollen als een rotsblok door een kudde schapen, waardoor iedereen verdoofd achterbleef.

Renald krabbelde overeind, liet zijn pijp op de schommelstoel liggen en volgde Thulin door de tuin naar de wagen. Bloedvuur, dacht Renald toen hij opzij keek en het bruine gras en de dode struiken weer opmerkte.

Hij had zo hard gewerkt aan die tuin.

De smid controleerde of de kratten met kippen aan de zijkanten van zijn wagen stevig vastzaten. Renald haalde hem in en stak zijn hand uit, maar Gallanha leidde hem af.

‘Hier, Renald,’ zei ze vanaf de bok. ‘Pak aan.’ Ze stak een mandje met eieren uit, waarbij er een gouden haarlok aan haar knot ontsnapte. Renald pakte de mand aan. ‘Geef die maar aan Auaine. Ik weet dat jullie niet meer zoveel kippen hebben, na die vossen van afgelopen herfst.’

Renald keek in de mand met eieren. Sommige waren wit, andere bruin.

‘Ja, maar waar gaan jullie naartoe, Gallanha?’

‘Naar het noorden, mijn vriend,’ antwoordde Thulin. Hij liep langs en legde zijn hand op Renalds schouder. ‘Er zal zich daar wel een leger verzamelen, denk ik. Legers hebben altijd behoefte aan smeden.’

‘Alsjeblieft,’ zei Renald, gebarend met de eiermand. ‘Neem nog heel even de tijd. Auaine heeft net brood in de oven gestopt, zo’n dik honingbrood dat jullie zo lekker vinden. We kunnen dit bespreken bij een spelletje steen.’

Thulin aarzelde.

‘We kunnen beter gaan,’ zei Gallanha zachtjes. ‘De storm komt eraan.’

Thulin knikte. ‘Jij moet ook maar overwegen om naar het noorden te komen, Renald. Als je komt, breng dan alles mee wat je kunt.’ Hij zweeg even. ‘Je bent handig genoeg met het gereedschap dat je hier hebt om een beetje metaalwerk te doen, dus pak je beste zeisen en maak er paalwapens van. Je twee beste zeisen; ga niet rommelen met tweede of derde keus. Pak je beste, want dat is het wapen dat je zult gebruiken.’

Renald fronste zijn voorhoofd. ‘Hoe weet je dat er een leger zal zijn? Thulin, mijn ziel mag branden, ik ben geen soldaat!’

Thulin sprak verder alsof hij hem niet had gehoord. ‘Met een paalwapen kun je iemand van een paard trekken en doodsteken. En nu

ik erover nadenk, misschien moet je van de derde keus maar een paar zwaarden maken.'

'Wat weet ik van zwaarden maken? Of van ermee vechten, wat dat aangaat?'

'Dat kun je leren,' zei Thulin, en hij wendde zich naar het noorden. 'Iedereen zal nodig zijn, Renald. Iedereen. Ze komen naar ons toe.' Hij keek om naar Renald. 'Een zwaard is echt niet zo moeilijk te maken. Je pakt een zeisblad en slaat het recht, dan zet je er een stuk hout aan als handbescherming, zodat de kling van je vijand niet omhoog kan glijden en in je hand kan hakken. Je kunt waarschijnlijk wel toe met dingen die je al hebt.'

Renald knipperde met zijn ogen. Hij was opgehouden met vragen stellen, maar hij kon niet ophouden ze te denken. Ze verdrongen zich in zijn hoofd als vee dat zich allemaal tegelijk door een hek probeert te persen.

'Neem al je dieren mee, Renald,' zei Thulin. 'Je kunt ze opeten – of je mannen eten ze op – en de melk komt ook van pas. En zo niet, dan kun je ruilen met anderen voor rund- of schapenvlees. Voedsel zal schaars zijn nu alles zo snel bederft en de wintervorraden bijna op zijn. Neem alles mee wat je hebt. Gedroogde bonen, gedroogd fruit, alles.'

Renald leunde achterover tegen het tuinhok. Hij voelde zich zwak en slap. Uiteindelijk wist hij nog één vraag uit te brengen. 'Waarom?' Thulin weifelde even, maar toen stapte hij bij de wagen weg en legde zijn hand weer op Renalds schouder. 'Het spijt me dat ik zo kortaf ben. Ik... nou, je weet hoe ik ben met woorden, Renald. Ik weet niet wat die storm is, maar ik weet wél wat hij betekent. Ik heb nog nooit een zwaard vastgehouden, maar mijn vader heeft in de Aiel-oorlog gevochten, en ik ben een Grenslander. Die storm betekent dat het einde nadert, Renald. We moeten erbij zijn als het zover is.' Hij zweeg even, draaide zich om en keek naar het noorden, bekeek die samenpakkende wolken zoals een boerenknecht zou kijken naar een gifslang die hij midden op een akker aantreft. 'Het Licht beware ons, mijn vriend. We moeten erbij zijn.'

Met die woorden trok hij zijn hand terug en klom weer op de bok. Renald keek toe terwijl ze rustig de ossen in beweging zetten en naar het noorden wegreden. Hij keek hen een hele tijd na, met een verdoofd gevoel.

In de verte knalde de donder als het geluid van een zweep die tegen de heuvels zwiepte.

De deur van de boerderij ging open en dicht. Auaine kwam naar hem

toe, haar grijze haar in een knot. Het had die kleur al jaren, want ze was vroeg grijs geworden, en Renald had het altijd mooi gevonden. Meer zilver dan grijs. Net als de wolken.

‘Was dat Thulin?’ vroeg Auaine, kijkend naar het stof dat werd opgeworpen door de wagen in de verte. Een enkele zwarte kippenveer dwarrelde over de weg.

‘Ja.’

‘En hij bleef niet eens even kletsen?’

Renald schudde zijn hoofd.

‘O, maar Gallanha heeft eieren gestuurd!’ Ze pakte de mand en begon de eieren te verplaatsen naar haar schort om ze mee naar binnen te nemen. ‘Ze is zo’n lieverd. Laat de mand maar hier op de grond staan; ze stuurt vast iemand om hem op te halen.’

Renald bleef naar het noorden staren.

‘Renald?’ vroeg Auaine. ‘Wat heb je, ouwe doezelaar?’

‘Ze heeft haar pannen voor je gepoetst,’ zei hij. ‘Die koperen. Ze staan bij haar op de keukentafel. Je mag ze hebben, als je wilt.’

Auaine zweeg. Toen hoorde ze het scherpe gerommel en keek over zijn schouder. Ze liet haar schort slap hangen en de eieren glipten eruit, vielen op de grond en braken.

Met een heel kalme stem vroeg Auaine: ‘Heeft ze verder nog iets gezegd?’

Hij krabde op zijn hoofd, waar niet meer veel haar op zat. ‘Ze zei dat de storm eraan kwam en dat ze naar het noorden gingen. Thulin vond dat wij ook moesten gaan.’

Ze bleven nog even staan. Auaine trok de rand van haar schort omhoog en redde het merendeel van de eieren. Ze keek niet naar de eieren die al waren gevallen. Ze staarde alleen maar naar het noorden. Renald draaide zich om. De stormwolken waren weer naar voren gesprongen en leken donkerder te zijn geworden.

‘Ik denk dat we naar ze moeten luisteren, Renald,’ zei Auaine. ‘Ik... Ik zal gaan inpakken wat we uit het huis moeten meenemen. Ga jij achterom en roep de mannen bij elkaar. Hebben ze gezegd hoe lang ze wegbleven?’

‘Nee,’ antwoordde hij. ‘Ze vertelden niet eens echt waarom. Alleen dat we naar het noorden moeten voor de storm. En... dat dit het einde is.’

Auaine haalde scherp adem. ‘Nou, ga jij de mannen maar op de hoogte stellen. Ik zorg wel voor het huis.’

Ze draafde naar binnen, en Renald wendde zich met moeite af van de storm. Hij liep om het huis naar het erf en riep de boerenknechten

bijeen. Het was een potig stel: goede mannen, stuk voor stuk. Zijn eigen zoons hadden hun geluk elders gezocht, maar deze zes arbeiders stonden hem bijna even na als zoons. Merk, Favidan, Rinnin, Veshir en Adamad kwamen om hem heen staan. Nog altijd met een verdoofd gevoel liet Renald twee van hen de dieren bijeendrijven en twee anderen de granen en het proviand inpakken dat ze nog over hadden van de winter. De laatste stuurde hij naar het dorp om Geleni te gaan halen, die nieuw zaad was gaan kopen voor het geval de aanplant gewoon niet wilde groeien doordat hun eigen zaad ondeugdelijk was. De vijf mannen verspreidden zich. Renald bleef nog even op het erf staan en liep toen de schuur in om zijn lichtgewicht oven te halen en die in het zonlicht te slepen. Het was niet alleen een aambeeld, maar een volledige smidsoven van kleine afmetingen, zodat hij eenvoudig verplaatsbaar was. Renald had er wielen onder gezet, want je kon in een schuur niet met een oven werken. Al dat stof kon vlamvatten. Hij sleepte hem aan de handvatten naar buiten en rolde hem naar het stevige, gemetselde tuinhuisje aan de zijkant van het erf, waar hij indien nodig kleine reparaties kon uitvoeren.

Een uur later was het vuur goed opgestookt. Hij was niet zo bedreven als Thulin, maar hij had van zijn vader geleerd dat het veel kon schelen als je in staat was zelf een beetje smeedwerk te doen. Soms had je gewoon geen tijd om helemaal naar het dorp en weer terug te rijden alleen om een gebroken scharnier te laten repareren.

De wolken waren er nog steeds. Hij probeerde er niet naar te kijken terwijl hij de schuur in liep. Die wolken waren net ogen, meeglurend over zijn schouder.

Door spleten in de muur van de schuur kwam licht binnen, dat op het stof en stro viel. Hij had het gebouwtje hier een jaar of vijftieng geleeden zelf neergezet. Al tijden nam hij zich voor om een paar kromgetrokken dakplanken te vervangen, maar nu was daar geen tijd meer voor.

Bij de muur waar het gereedschap hing reikte hij naar zijn op twee na beste zeis, maar toen trok hij zijn hand terug. Hij haalde diep adem en pakte de beste zeis van de haak. Daarmee liep hij terug naar de oven en kapte het handvat eraf.

Terwijl hij het hout aan de kant smeed, kwam Veshir – zijn oudste knecht – aanlopen met een paar geiten aan een touw. Toen Veshir het zeisblad op het aambeeld zag liggen, betrok zijn gezicht. Hij bond de geiten aan een paaltje en liep naar Renald toe, maar hij zei niets. Hoe maakte je een paalwapen? Thulin had gezegd dat je er een man mee van een paard kon trekken. Nou, dan zou hij de steel moeten

vervangen door een langere, rechte schacht van essenhout. Het ge-
flensde uiteinde van de schacht moest uitsteken voorbij de hiel van
het blad, tot een ruwe speerpunt omgevormd en bekleed met een stuk
tin voor de sterkte. En dan moest hij het blad verhitten en de teen
ongeveer halverwege ombuigen, zodat hij een haak kreeg waarmee
je iemand van zijn paard kon trekken en hem misschien tegelijkertijd
kon verwonden. Hij schoof het blad in de gloeiende kolen om het te
verhitten en bond zijn schort voor.

Veshir bleef nog even staan kijken. Uiteindelijk stapte hij naar voren
en pakte Renald bij zijn arm. ‘Renald, wat gaan we doen?’

Renald schudde zijn arm los. ‘We gaan naar het noorden. De storm
komt eraan en we gaan naar het noorden.’

‘Gaan we naar het noorden, alleen vanwege een storm? Dat is waan-
zin!’

Dat was bijna hetzelfde als wat Renald tegen Thulin had gezegd. In
de verte klonk gerommel.

Thulin had gelijk. De gewassen... de hemel... het voedsel dat zomaar
ineens bedierf. Zelfs voordat hij met Thulin had gesproken, had Re-
nald het eigenlijk al geweten. Diep vanbinnen had hij het geweten.
Deze storm zou niet voorbijrijven en verdwijnen. Ze moesten hem
tegemoet treden.

‘Veshir,’ zei Renald, die zich weer op zijn werk richtte, ‘hoe lang
werk je nu al op deze boerderij? Vijftien jaar? Jij bent de eerste man
die ik aannam. Hoe heb ik jou en je kameraden behandeld?’

‘Je hebt ons altijd goed behandeld,’ zei Veshir. ‘Maar ik mag branden,
Renald, je hebt nog nooit besloten de boerderij achter te laten! Die
gewassen vergaan tot stof als we weggaan. Dit is geen zuidelijke natte
grond. We kunnen toch niet zomaar vertrekken?’

‘Nou,’ zei Renald, ‘als we niet gaan, dan zal het niet uitmaken of we
hebben geplant of niet.’

Veshir fronste zijn voorhoofd.

‘Jongen,’ zei Renald, ‘je doet wat ik zeg, en meer wil ik er niet over
horen. Ga de rest van het vee halen.’

Veshir beende weg, maar hij deed wat hem gezegd werd. Hij was
een goede man, al was hij een beetje een heethoofd.

Toen het metaal wit opgloeide, trok Renald het zeisblad uit de kolen.
Hij legde het op het kleine aambeeld en sloeg op het knobbelige ver-
bindingsstuk tussen de hiel en de baard om het te pletten. Het geluid
van zijn hamer op het metaal klonk luider dan eigenlijk had gemoe-
ten. Het galmde als de knetterende donder, en de geluiden vermeng-
den zich met elkaar. Alsof elke klap van de hamer zelf een stukje van

de storm was.

Terwijl hij werkte, leek het gegalm woorden te vormen. Alsof er iemand in zijn achterhoofd mompelde. Steeds dezelfde zin: De storm komt. De storm komt...

Hij bleef hameren, behield de rand van de zeis maar sloeg het blad recht en maakte een haak aan het uiteinde. Hij wist nog steeds niet waarom, maar dat maakte niet uit.

De storm kwam eraan en hij moest voorbereid zijn.

Terwijl de krombenige soldaten het in een deken gewikkelde lichaam van Tanera over een zadel legden, moest Falendre strijden tegen de neiging om weer te gaan huilen of over te geven. Zij was de oudste, en ze moest zich enigszins in de hand houden als ze wilde dat de vier andere sul'dam die het hadden overleefd dat ook deden. Ze probeerde zich voor te houden dat ze wel erger had meegemaakt, veldslagen had gezien waarin wel meer dan één sul'dam was gesneuveld, meer dan één damane. Dat deed haar echter bijna weer denken aan hoe Tanera en Miri aan hun einde waren gekomen, en haar geest deinsde ervoor terug.

Nenci, de damane die ineengedoken naast haar stond, jammerde toen Falendre over haar hoofd streefde en geruststelling door de a'dam probeerde te sturen. Vaak werkte het, maar vandaag niet zo goed. Falendre was zelf te onrustig. Kon ze maar vergeten dat de damane was afgeschermd, en door wie. Door wat. Nenci kermde zachtjes.

'Dus je levert de boodschap af zoals ik je heb opgedragen?' vroeg een man achter haar.

Nee, niet zomaar een man. Zijn stem bracht het zuur in haar maag in beweging. Ze dwong zichzelf zich om te draaien en in die kille, harde ogen te kijken. De kleur ervan veranderde mee met de stand van zijn hoofd: nu eens blauw, dan weer grijs, maar steeds hard als gepolijste edelstenen. Ze had vele harde mannen gekend, maar nog nooit iemand die zo hard was dat hij, toen hij zijn hand kwijtraakte, die even later oprapte alsof hij een handschoen was verloren. Ze maakte een vormelijke buiging en gaf een rukje aan de a'dam, zodat Nenci hetzelfde deed. Tot dusver waren ze als gevangenen naar omstandigheden goed behandeld, ze hadden zelfs water gekregen om zich te wassen, en het was aannemelijk dat ze niet veel langer gevangenen zouden blijven. Maar bij deze man wist je nooit waardoor dat ineens kon veranderen. Zijn belofte van vrijheid maakte misschien wel deel uit van zijn plan.

‘Ik zal uw boodschap met de nodige zorgvuldigheid overbrengen,’ begon ze, maar toen struikelde ze over haar eigen tong. Hoe moest ze hem aanspreken? ‘Heer Draak,’ voegde ze er gehaast aan toe. Die woorden gaven haar een droge mond, maar hij knikte, dus kennelijk was het afdoende.

Een marath’damane stapte uit dat onmogelijke gat in de lucht: een jonge vrouw met een lange vlecht. Ze droeg net zoveel sieraden als iemand van het Bloed, en nota bene ook een rode stip midden op haar voorhoofd. ‘Hoe lang was je van zins hier nog te blijven, Rhand?’ vroeg ze, alsof de jongeman met de harde ogen een dienaar was. ‘Hoe dicht bij Ebo Dar zijn we hier? Het zit hier vol Seanchanen, weet je, en ze vliegen waarschijnlijk overal rond op hun raken.’ ‘Heeft Cadsuane je gestuurd om dat te vragen?’ vroeg hij, en haar wangen kleurden lichtjes. ‘Niet veel langer meer, Nynaeve. Nog even.’

De jonge vrouw verplaatste haar blik naar de sul’dam en damane, die allemaal Falendres voorbeeld volgden en deden alsof er geen marath’damane naar hen keken, en vooral geen mannen in zwarte jassen. De anderen hadden zich zo goed en zo kwaad als het ging opgefrist. Surya had het bloed van haar gezicht gewassen, en ook van Tabi’s gezicht, en Malian had kompressen op hun hoofd aangebracht, waardoor het leek alsof ze vreemde hoofddeksels droegen. Ciar had het meeste van het braaksel op het voorpand van haar gewaad weten te verwijderen.

‘Ik vind nog steeds dat ik ze zou moeten Helen,’ zei Nynaeve ineens. ‘Klappen op het hoofd kunnen ernstige gevolgen hebben, die niet altijd meteen optreden.’

Surya’s gezicht verhardde en ze duwde Tabi achter zich alsof ze de damane wilde beschermen. Alsof ze dat kon. Tabi’s lichte ogen waren groot van afgrijzen.

Falendre stak een smekende hand op naar de lange jongeman. Naar de Herrezen Draak, dus. ‘Alstublieft. Ze krijgen medische bijstand zodra we in Ebo Dar zijn.’

‘Laat toch zitten, Nynaeve,’ zei de jongeman. ‘Als ze geen Heling willen, willen ze het niet.’ De marath’damane keek hem boos aan en kneep zo hard in haar vlecht dat haar knokkels wit werden. Hij richtte zijn aandacht weer op Falendre. ‘De weg naar Ebo Dar ligt op een uur rijden ten oosten van hier. Als je opschiet, kun je tegen de avond in de stad zijn. De schilden om de damane zullen over ongeveer een halfuur oplossen. Klopt dat voor de met saidar geweven schilden, Nynaeve?’ De vrouw keek hem zwijgend aan, met een boze blik.

‘Klopt dat, Nynaeve?’ herhaalde hij

‘Een halfuur,’ antwoordde ze uiteindelijk. ‘Maar dit is niet goed, Rhand Altor. Die damane terugsturen, bedoel ik. Het is niet goed, en dat weet je.’

Even werden zijn ogen nog killer. Niet harder; dat zou onmogelijk zijn geweest. Maar gedurende dat lange ogenblik leken ze grotten van ijs te bevatten. ‘Het goede was eenvoudig te vinden toen ik alleen nog maar voor een paar schapen hoefde te zorgen,’ zei hij zacht. ‘Tegenwoordig is het soms moeilijker.’ Hij wendde zich af en verhief zijn stem. ‘Logain, stuur iedereen terug door de Poort. Nee, nee, Merise, ik geef je geen bevelen. Maar als je zo vriendelijk zou willen zijn met ons mee te gaan? Hij blijft niet lang meer open.’

De marath’damane, degenen die zich Aes Sedai noemden, stapten door die waanzinnige opening in de lucht, net als de mannen in zwarte jassen, de Asha’man, en de soldaten met hun haakneuzen. Enkelen van hen waren nog bezig Tanera op het zadel van het paard vast te binden. Ze hadden die rijdieren van de Herrezen Draak gekregen. Wat vreemd, dat hij hun geschenken gaf, na wat er was gebeurd.

De jongeman met de harde ogen wendde zich weer tot Falendre. ‘Herhaal je instructies.’

‘Ik moet terugkeren naar Ebo Dar met een boodschap voor onze leiders.’

‘De Dochter van de Negen Manen,’ verbeterde de Herrezen Draak streng. ‘Je levert mijn boodschap bij háár af.’

Falendre schrok. Ze was bij lange na niet waardig genoeg om te spreken tegen iemand van het Bloed, laat staan de hoogvrouwe, dochter van de keizerin, moge ze eeuwig leven! Maar deze man dulde geen tegenspraak. Falendre zou er iets op moeten vinden. ‘Ik zal uw boodschap bij haar afleveren,’ vervolgde ze. ‘Ik zal haar zeggen dat... dat u haar deze aanval niet kwalijk neemt en dat u een onderhoud wenst.’ ‘Dat ik nog steeds een onderhoud wens,’ verbeterde de Herrezen Draak.

Voor zover Falendre wist, had de Dochter van de Negen Manen nooit geweten van het oorspronkelijke onderhoud. Dat was in het geheim door Anath geregeld. En daarom wist Falendre zeker dat deze man de Herrezen Draak was. Want uitsluitend de Herrezen Draak zelf kon een ontmoeting met een Verzaker niet alleen overleven, maar er zelfs als overwinnaar uitkomen. Was dat werkelijk wat Anath was geweest? Een Verzaker? Falendres hoofd tolde ervan. Onmogelijk. En toch stond de Herrezen Draak hier. Als hij nog leefde, rondwandelde, dan deden de Verzakers dat ook. Falendre was overstuurd en

haar gedachten gingen in kringetjes rond, wist ze. Ze onderdrukte haar angst; die zou ze later wel onder ogen zien. Nu moest ze zich echt bedwingen. Ze dwong zichzelf om in de ijzige edelstenen te kijken die bij die man voor ogen doorgingen. Het was belangrijk dat ze enige waardigheid bewaarde, al was het maar om de andere vier sul'dam gerust te stellen. En de damane, natuurlijk. Als de sul'dam weer doorsloegen, zou er voor de damane al helemaal geen hoop zijn.

'Ik zal haar zeggen,' zei Falendre, die het voor elkaar kreeg met vaste stem te spreken, 'dat u nog steeds een onderhoud met haar wenst. Dat u vindt dat er vrede moet zijn tussen onze volkeren. En ik zal haar vertellen dat vrouwe Anath... een Verzaker was.'

Vanuit haar ooghoeken zag ze dat enkele marath'damane Anath door het gat in de lucht duwden, maar de vrouw behield ondanks haar gevangenschap haar waardigheid. Ze had altijd geprobeerd zich gezagvoller te gedragen dan gerechtvaardigd was. Kon Anath echt zijn wat deze man beweerde dat ze was?

Hoe moest Falendre de der'sul'dam onder ogen komen en deze tragedie verklaren, deze verschrikkelijke puinhoop? Ze popelde om erbij weg te komen, een plek te zoeken om zich te verstoppen.

'We hebben vrede nodig,' zei de Herrezen Draak. 'Ik zal ervoor zorgen. Zeg je meesteres dat ze me kan vinden in Arad Doman; ik zal de strijd tegen jullie troepen daar een halt toeroepen. Laat haar weten dat ik haar dit schenk als blijk van vertrouwen, net zoals ik jullie in goed vertrouwen vrijlaat. Het is geen schande om te zijn gemanipuleerd door een Verzaker, vooral niet door... dat schepsel. Eigenlijk ben ik nu geruster. Ik was bang dat een van hen in de Seanchaanse adel geïnfiltreerd kon zijn, en ik had moeten weten dat het Semirhage was. Ze heeft altijd van een uitdaging gehouden.'

Hij sprak over de Verzakers met een ongelooflijke vertrouwdheid, en Falendre kreeg er de rillingen van.

Hij keek haar aan. 'Jullie mogen gaan,' zei hij, en toen liep hij weg en stapte door de scheur in de lucht. Ze zou er een lief ding voor overhebben om die reistruc voor Nenci te bemachtigen. De laatste van de marath'damane stapte door het gat en het ging dicht, waarna Falendre en de anderen alleen waren. Ze waren een deerniswekkend stel. Talha huilde nog steeds, en Malian keek alsof ze moest overgeven.

Enkele anderen hadden een poging ondernomen om het bloed van hun gezicht te wassen, maar er zaten nog vage rode vegen en schilfers geronnen bloed op hun huid. Falendre was blij dat ze had kunnen

voorkomen dat ze werden Geheeld. Ze had een van die mannen leden van de groep van de Draak zien Helen. Wie weet wat voor besmetting het op je achterliet als je door zulke bezoedelde handen werd aangeraakt?

‘Wees sterk,’ droeg ze de anderen op, en haar stem klonk veel zekerder dan ze zich voelde. De Draak had hen echt vrijgelaten! Falendre had daar nauwelijks op durven hopen. Ze konden beter snel weggaan. Heel snel. Ze dreef de anderen naar de paarden die ze hadden gekregen, en weldra reden ze naar het zuiden, in de richting van Ebo Dar, elke sul’dam met haar eigen damane aan haar zijde.

Na de gebeurtenissen van vandaag had haar damane van haar kunnen worden afgepakt, had men haar kunnen verbieden de a’dam ooit nog vast te houden. Nu Anath weg was, zou er iemand gestraft moeten worden. Wat zou hoogvrouwe Suroth zeggen? Damanes gesneuveld, de Herrezen Draak beledigd...

Ongetwijfeld was het verlies van toegang tot de a’dam het ergste wat haar kon overkomen. Ze zouden iemand als Falendre toch geen da’covale maken? De gedachte alleen al deed het gal weer in haar omhoog komen.

Ze zou de gebeurtenissen van deze dag heel zorgvuldig moeten overbrengen. Ze moest er iets op vinden om dit alles te vertellen op een wijze die haar het leven zou redden.

Falendre had de Draak haar woord gegeven dat ze rechtstreeks met de Dochter van de Negen Manen zou spreken. En dat zou ze ook doen, maar misschien niet meteen. Ze zou er zorgvuldig over na moeten denken. Heel zorgvuldig.

Ze boog zich over de hals van het paard en spoorde het aan, voor de anderen uit. Zo konden ze de tranen van frustratie, pijn en angst in haar ogen niet zien.

Tylee Khirgan, luitenant-generaal van het Eeuwig Zegevierende Leger, zat te paard op een beboste heuvel en keek naar het noorden. Het was zo anders in dit land. Haar thuisland, Maram Kashor, was een droog eiland aan de uiterste zuidoostelijke punt van Seanchan. Lummabomen waren rechte, torenhoge monsters, met bovenaan pluimen zoals de harenkam van een lid van het Hoge Bloed.

De dingen die in dit land voor bomen doorgingen waren daarbij vergeleken maar kromme, verwrongen struiken. De takken ervan leken op de vingers van oude soldaten, jichtig geworden van het jarenlang vasthouden van een zwaard. Hoe noemden de inwoners ze ook alweer? Struikhoutbomen? Zo vreemd. En dan te bedenken dat

enkele van haar voorouders hier misschien wel vandaan waren gekomen, voordat ze met Luthair Paendrag naar Seanchan waren gereisd.

Haar leger marcheerde over de weg beneden en wierp stofwolken op. Vele duizenden mannen. Minder dan ze voorheen had gehad, maar niet veel minder. Haar gevecht met de Aiel was twee weken geleden, en Perijn Aybara's strategie had daarbij indrukwekkend goed gewerkt. Strijden aan de zijde van een man als hij was altijd een bitterzoete ervaring. Zoet omdat Aybara gewoonweg talentvol was, maar bitter vanwege de zorg dat ze op een dag als tegenstanders op het slagveld konden staan.

Tylee hield niet van uitdagingen in de strijd. Ze won liever meteen. Sommige generaals zeiden dat je nooit werd gedwongen je te verbeteren als je het nooit eens moeilijk had. Tylee gaf er de voorkeur aan haar mannen en zichzelf te verbeteren op het oefenterrein, en de moeilijkheden aan hun vijanden over te laten.

Ze zou liever niet tegenover Perijn staan. Nee, beslist niet. En niet alleen maar omdat ze op hem gesteld was.

Er klonken trage hoefslagen. Ze keek opzij toen Mishima zijn paard, een lichtgekleurde ruïn, naast dat van haar inhield. Hij had zijn helm aan zijn zadel gebonden en zijn belittende gezicht stond peinzend. Ze waren wel een stel, zij twee. Tylees gezicht droeg ook meer dan genoeg oude littekens.

Mishima bracht haar een saluut, met meer eerbied nu Tylee was verheven tot het Bloed. Die bevordering, gebracht door een raken, was onverwacht geweest. Het was een eer, en Tylee was er nog altijd niet aan gewend.

‘Peins je nog steeds over de strijd?’ vroeg Mishima.

‘Ja,’ zei Tylee. Twee weken, en het hield haar nóg bezig. ‘Wat denk jij?’

‘Over Aybara, bedoel je?’ vroeg Mishima. Hij sprak nog altijd als vriend tegen haar, ook al ontweek hij nu haar blik. ‘Hij is een goeie soldaat. Misschien wat te doelgericht, te gedreven, maar wel betrouwbaar.’

‘Ja,’ beaamde Tylee, en toen schudde ze haar hoofd. ‘De wereld verandert, Mishima. Op manieren die we niet kunnen voorzien. Eerst Aybara, en toen die vreemde verschijnselen.’

Mishima knikte nadenkend. ‘De mannen willen er niet over praten.’ ‘Die verschijnselen zijn te vaak voorgekomen om hersenspinsels te zijn,’ zei Tylee. ‘De verkenners zien dingen.’

‘Mannen verdwijnen niet zomaar,’ zei Mishima. ‘Denk je dat het de

Ene Kracht is?’

‘Ik weet niet wat het is,’ antwoordde ze. Ze keek naar de bomen om hen heen. Sommige bomen waar ze eerder op hun tocht langs waren gekomen, hadden al wat lentegroen vertoond, maar bij deze was dat niet het geval. Ze waren nog steeds kaal, ook al was het al warm genoeg om te beginnen met zaaien. ‘Hebben ze dit soort bomen in Halamak?’

‘Niet helemaal dezelfde,’ zei Mishima, ‘maar ik heb ze eerder gezien.’ ‘Horen er inmiddels geen bladeren aan te zitten?’

Hij haalde zijn schouders op. ‘Ik ben soldaat, generaal Tylee.’

‘Dat had ik niet in de gaten,’ zei ze droogjes.

Hij gromde. ‘Ik bedoel dat ik niet op bomen let. Bomen bloeden niet. Misschien hadden ze al moeten uitlopen, maar misschien ook niet. Ik snap maar weinig dingen aan deze kant van de oceaan. Bomen die niet groen worden in de lente, dat is gewoon weer zo’n vreemd verschijnsel. Maar beter dan dat nog meer marath’damane doen alsof ze van het Bloed zijn en dat iedereen voor ze buigt en kruipt.’ Hij rilde.

Tylee knikte, maar ze deelde zijn walging niet. Niet helemaal. Ze wist niet zeker wat ze moest denken van Perijn Aybara en zijn Aes Sedai, laat staan zijn Asha’man. En ze had niet veel meer verstand van bomen dan Mishima. Maar ze had het gevoel dat er al knoppen aan de takken hadden moeten zitten. En de mannen die de verkenners steeds op de akkers zagen, hoe konden die zo snel verdwijnen, zelfs met de Ene Kracht?

Vandaag had de kwartiermeester een paar pakken met reisrantsoenen opengemaakt en alleen maar stof aangetroffen. Tylee zou op zoek zijn gegaan naar een dief of grappenmaker, als de kwartiermeester haar niet had bezworen dat hij diezelfde pakken even daarvoor nog had nagekeken. Karm was een standvastig man; hij was al jaren haar kwartiermeester. Hij maakte geen fouten.

Bedorven voedsel was hier heel gewoon. Karm weet het aan de warmte in dit land. Maar reisrantsoenen konden niet bederven of verrotten, althans niet zo plotseling. De voortekenen waren tegenwoordig allemaal slecht. Eerder vandaag had ze twee dode ratten op hun rug zien liggen, de ene met zijn staart in de bek van de andere. Het was het slechtste voorteken dat ze ooit in haar leven had gezien, en de gedachte eraan verkilde haar nog steeds.

Er was iets aan de hand. Perijn had er niet veel over willen zeggen, maar ze zag dat hij ergens door werd bedrukt. Hij wist veel meer dan hij uitsprak.

We kunnen het ons niet veroorloven om tegen deze mensen te vechten, dacht ze. Het was een opstandige gedachte, en ze zou die niet hardop tegen Mishima herhalen. Ze durfde er niet eens over na te denken. De keizerin, moge ze eeuwig leven, had bevolen dat dit land weer werd opgeëist.

Suroth en Galgan waren in deze onderneming de door de keizerin uitverkoren leiders, totdat de Dochter van de Negen Manen zich onthulde. Tylee wist niet wat hoogvrouwe Tuon dacht, maar Suroth en Galgan waren verenigd in hun verlangen om dit land te onderwerpen. Het was praktisch het enige waar ze het over eens waren.

Ze wilden geen van beiden luisteren naar voorstellen dat ze onder het volk van dit land zouden moeten zoeken naar bondgenoten in plaats van naar vijanden. Alleen de gedachte stond al bijna gelijk aan verraad. Ongehoorzaamheid, op zijn minst. Ze zuchtte en wendde zich tot Mishima om te zeggen dat hij een plek moest kiezen om de nacht door te brengen.

Ze verstijfde. Mishima had een pijl door zijn hals, een akelig ding met weerhaken. Ze had de inslag niet gehoord. Hij keek haar verbaasd in de ogen, probeerde te spreken en gaf bloed op. Hij gleed uit het zadel en viel op de grond, op hetzelfde ogenblik dat er uit de struiken naast Tylee iets reusachtigs tevoorschijn sprong, krakend door de vergroeide takken, en zich op haar wierp. Ze had amper de tijd om haar zwaard te trekken en te schreeuwen voordat Zandhoos – een goed, betrouwbaar strijdros dat haar in de strijd nog nooit in de steek had gelaten – in paniek steigerde en haar uit het zadel slingerde.

Dat redde haar waarschijnlijk het leven, want haar aanvaller zwaaide met een zwaard met een dikke kling en hakte in het zadel waar Tylee had gezeten. Ze krabbelde met rammelend pantser overeind en sloeg alarm. ‘Te wapen! Aanval!’

Haar stem sloot zich aan bij honderden andere die bijna tegelijkertijd hetzelfde riepen. Mannen schreeuwden. Paarden hinnikten.

Een hinderlaag, dacht ze terwijl ze haar wapen hief. En we zijn er recht ingelopen! Waar zijn de verkenners? Wat is er gebeurd? Ze sprong op de man af die had geprobeerd haar te doden. Hij draaide zich snuivend om.

En nu pas zag ze wat hij was: niet helemaal een man. Nee, het was een schepsel met een verwrongen gelaat, het hoofd bedekt met ruig bruin haar, de dikke huid van het te brede voorhoofd gerimpeld. Zijn ogen waren verontrustend menselijk, maar zijn neus was plat als die van een zwijn en uit zijn mond staken twee grote slagstanden. Het

schepsel brulde naar haar en er vloog speeksel van zijn bijna menselijke lippen.

Bloed van mijn Vergeten Vaders, dacht ze. Waar zijn we op gestuit? Het monster was een nachtmerrie die een lichaam had gekregen en op moordtocht was gestuurd. Het was een beest dat ze altijd had afgedaan als bijgeloof.

Ze stapte naar voren en sloeg tegen het zware zwaard van het schepsel toen het probeerde aan te vallen. Daarna draaide ze, dook ineen tot Veeg de borstels en scheidde de arm van het beest van zijn schouder. Toen ze nogmaals toesloeg, volgde zijn hoofd de arm naar de grond. Het monster wankelde, maar wist toch nog drie passen te verzetten voordat het omviel.

De bomen ruisten en er braken nog meer takken. Iets lager langs de heuvel, zag Tylee, waren honderden van die schepsels uit de struiken tevoorschijn gekomen. Ze vielen te midden van haar mannen aan, waardoor chaos ontstond. Steeds meer van die monsters stroomden tussen de bomen vandaan. Hoe had dit kunnen gebeuren? Hoe waren die wezens zo dicht bij Ebo Dar gekomen? Ze bevonden zich ruim binnen de Seanchaanse verdedigingsring, slechts een dagtocht van de hoofdstad vandaan.

Tylee stormde de heuvel af en riep haar erewacht, terwijl steeds meer beesten zich brullend uit het bos achter haar losmaakten.

Graendal hing onderuitgezakt in een stenen kamer vol bewonderende mannen en vrouwen, stuk voor stuk volmaakte exemplaren, stuk voor stuk gekleed in weinig meer dan een gewaad van doorschijnende witte stof. Er brandde een warm vuurtje in de haard, dat een mooi bloedrood kleed verlichtte. Het kleed was geweven in een patroon van jonge mannen en vrouwen, verstrikt in houdingen waar zelfs een ervaren courtesane van zou blozen. De open vensters lieten het middaglicht binnen, en de hoge positie van haar paleis bood uitzicht op dennenbomen en een glinsterend meer.

Gehuld in een lichtblauw gewaad in Domaanse stijl nipte ze van haar prikkelbessensap. Graendal begon gehecht te raken aan de kledingstijl van de Domani, hoewel haar kleding veel dunner was dan wat zij droegen. De Domani hielden het op fluisteren, terwijl Graendal de voorkeur gaf aan een mooie, scherpe kreet. Ze nam nog een slokje sap. Wat een intrigerende, zure smaak zat eraan. Het was een exotisch drankje in deze Eeuw, aangezien de bomen nu alleen nog op verre eilanden groeiden.

Ineens ging er draaiend een Poort midden in de kamer open.

Ze vloekte binnensmonds toen een van haar meest gekoesterde schatten – een prachtige jonge vrouw die Thurasa heette, een lid van de Domaanse Koopliedenraad – bijna een arm aan dat ding verloor. De Poort liet een verzengende hitte binnen, die de volmaakte mengeling van kille berglucht en de warmte van het vuur die ze had gecultiveerd verpestte.

Graendal hield zich in bedwang en dwong zichzelf rustig in haar gepolsterde fluwelen stoel te blijven zitten. Een boodschapper in het zwart beende de Poort door, en ze wist al wat hij wilde voordat hij sprak. Nu Sammael dood was, wist alleen Moridin waar hij haar kon vinden.

‘Vrouwe, er wordt om uw aanwezigheid verzocht...’

‘Ja, ja,’ viel ze hem in de rede. ‘Ga eens rechtop staan en laat me naar je kijken.’

De jongeling bleef staan, slechts twee passen de kamer in. En o, wat was hij aantrekkelijk! Licht goudkleurig haar dat zo zeldzaam was in veel delen van de wereld, groene ogen die glansden als bemoste poelen, een slank lichaam met net voldoende spieren. Graendal klakte met haar tong. Probeerde Moridin haar te verleiden door zijn fraaiste onderdaan te sturen, of was het een toevallige keus? Nee. Onder de Uitverkorenen bestond het toeval niet. Graendal reikte bijna met een weving van Wilsdwang naar de jongen om zich hem toe te eigenen, maar ze hield zich in. Als een man eenmaal die diepte van Wilsdwang had gekend, kon hij niet meer herstellen, en dan zou Moridin misschien boos worden. Ze moest wel rekening houden met zijn grillen. Die man was nooit stabiel geweest, zelfs niet in de beginjaren. Als ze op een dag Nae’blis wilde worden, was het belangrijk dat ze hem niet tegen de haren in streek tot het tijd was om toe te slaan.

Ze verplaatste haar aandacht van de boodschapper – als ze hem niet kon krijgen, dan had ze ook geen belangstelling voor hem – naar de openstaande Poort. Het was een verschrikkelijk gevoel gedwongen te zijn een andere Uitverkorene op zijn voorwaarden te ontmoeten. Ze vond het een verschrikkelijke gedachte om haar fort en haar huisdieren te verlaten. En bovenal vond ze het verschrikkelijk om zich te moeten verlagen voor iemand die eigenlijk haar ondergeschikte hoorde te zijn.

Maar er was niets aan te doen. Moridin was Nae’blis. Voorlopig. En dat betekende, hoe akelig ook, dat Graendal geen andere keus had dan aan zijn oproep gehoor te geven. Dus zette ze haar drankje opzij, stond op en liep de Poort door, waarbij haar doorschijnende blauwe gewaad glansde van het gouden borduurwerk.

Het was verwarrend warm aan de andere kant van de Poort. Ze weefde onmiddellijk Lucht en Water om af te koelen. Ze bevond zich in een zwartstenen gebouw, waar rossig licht door de vensters naar binnen kwam. Er zat geen glas in die vensters. De rossige tint van het licht wees erop dat de zon onderging, maar in Arad Doman was het amper halverwege de middag. Ze had toch vast niet zó ver gereisd?

In de kamer stonden alleen harde stoelen van heel diepzwart hout. Moridin had de laatste tijd beslist een gebrek aan verbeeldingskracht. Alles was zwart en rood, en al zijn inspanningen waren gericht op het doden van die domme jongens uit het dorp van Rhand Altor. Was zij dan de enige die inzag dat Altor zelf de werkelijke dreiging was? Waarom doodden ze hem niet gewoon?

Het meest voor de hand liggende antwoord op die vraag – dat niemand tot dusverre sterk genoeg was gebleken om hem te verslaan – was er een waar ze liever niet over nadacht.

Ze liep naar het raam en zag de oorzaak van het roestkleurige licht. Buiten was de kleiachtige grond roodgekleurd door het ijzer in de aarde. Ze bevond zich op de tweede verdieping van een diepzwarte toren, waarvan de stenen de brandende warmte van de hemel in zich opzogen. Er groeide maar heel weinig buiten, en dat wat er groeide, vertoonde zwarte vlekken. Dus dit was de diepe noordoostelijke Verwording. Ze was hier al enige tijd niet meer geweest. Moridin scheen nota bene een fort te hebben gevonden.

In de schaduw van het fort stond een verzameling haveloze hutten, en op de akkers in de verte waren een paar vlakken met door de Verwording aangetaste gewassen te zien. Ze probeerden waarschijnlijk een nieuwe soort in het gebied te laten groeien. Misschien wel verschillende gewassen; dat zou de vlakverdeling verklaren. Er liepen wachters rond, ondanks de warmte in zwarte uniformen gekleed. Die soldaten waren nodig om aanvallen af te slaan van de verschillende soorten Schaduwgebroed die zo diep hier in de Verwording leefden. Die schepsels gehoorzaamden aan geen enkele meester, behalve de Grote Heer zelf. Wat deed Moridin in deze uithoek?

Haar overpeinzingen werden onderbroken toen voetstappen de aankomst van anderen aankondigden.

Demandred kwam door de zuidelijke deur binnen, en hij werd vergezeld door Mesaana. Waren ze dan samen aangekomen? Ze namen aan dat Graendal niets wist van hun bondgenootschapje, een pact waar ook Semirhage bij betrokken was. Maar eerlijk, als ze dat geheim wilden houden, snapten ze dan niet dat ze niet samen op een

oproep moesten verschijnen?

Graendal verborg een glimlach terwijl ze naar hen knikte, en vervolgens koos ze de grootste en gemakkelijkst uitziende stoel in de kamer uit om in plaats te nemen. Ze streek met haar vinger over het gladde, donkere hout en voelde de nerf ervan onder de lak.

Demandred en Mesaana keken haar kil aan, maar ze kende hen goed genoeg om te weten dat die twee verbaasd waren haar hier te zien. Zo. Dus ze hadden deze bijeenkomst verwacht, maar niet dat Graendal erbij zou zijn? Ze kon maar beter doen alsof ze zelf niet verward was. Ze glimlachte veelbetekenend naar hen en merkte een fonkeling van woede in Demandreds ogen op.

Die man frustreerde haar, al zou ze dat nooit hardop toegeven.

Mesaana verbleef in de Witte Toren, waar ze zich voordeed als wat in deze Eeuw doorging voor een Aes Sedai. Ze was doorzichtig en eenvoudig te peilen; Graendals contactpersonen in de Witte Toren hielden haar goed op de hoogte van Mesaana's handelen. En Graendals eigen pasgesmede relatie met Aran'gar was natuurlijk ook nuttig. Aran'gar speelde met de opstandige Aes Sedai, die de Witte Toren belegerden.

Nee, Mesaana bracht haar niet in verwarring, en de anderen waren al even eenvoudig in het oog te houden. Moridin was bezig de troepen van de Grote Heer te verzamelen voor de Laatste Slag, en door zijn oorlogsvoorbereidingen had hij heel weinig tijd om zich op het zuiden te richten, alhoewel zijn twee ondergeschikten, Cyndane en Moghedien, daar af en toe hun gezicht lieten zien. Zij besteedden hun tijd aan het bijeenroepen van de Duistervrienden en nu en dan aan een poging gehoor te geven aan Moridins bevel dat de twee ta'veren – Perijn Aybara en Martrim Cauton – moesten worden gedood.

Ze was ervan overtuigd dat Sammael tijdens de strijd om Illian door Rhand Altor was gedood. In feite – nu Graendal vermoedde dat Semirhage het voor het zeggen had gehad bij de Seanchanen – was ze er zeker van dat ze de plannen kende van elk van de andere overgebleven Uitverkorenen.

Behalve die van Demandred.

Wat voerde die ergerlijke man toch uit? Ze zou al haar kennis over de verrichtingen van Mesaana en Aran'gar hebben ingeruild voor zelfs maar een heel kleine glimp van Demandreds plannen. Hij stond daar, knap ondanks zijn haviksneus, met zijn lippen vertrokken in eeuwige woede. Demandred glimlachte nooit, scheen nooit ergens van te genieten.

Hoewel hij een van de belangrijkste generaals onder de Uitverkore-

nen was, leek oorlog voeren hem nooit genoeg te schenken. Ze had hem een keer horen zeggen dat hij zou lachen op de dag dat hij Lews Therin de nek kon breken. En niet eerder.

Het was dom van hem om aan die wrevel vast te houden. Om te denken dat hij aan de andere kant had kunnen staan, zelf de Draak had kunnen worden als alles anders was gelopen. Maar toch, dom of niet, hij was bijzonder gevaarlijk, en het beviel Graendal niet dat ze zijn bedoelingen niet kende. Waar hing hij toch steeds uit? Demandred had graag legers onder zijn bevel, maar er waren geen troepenverplaatsingen meer op de wereld.

Behalve misschien die Grenslanders. Kon hij het voor elkaar hebben gekregen om daar te infiltreren? Dat zou beslist een meesterlijke zet zijn. Maar dan had ze vast wel iets gehoord, want ze had verspieters in dat kamp.

Ze schudde haar hoofd en verlangde naar iets te drinken om haar lippen te bevochtigen. Deze noordelijke lucht was te droog; ze gaf veruit de voorkeur aan de Domaanse vochtigheid. Demandred sloeg zijn armen over elkaar en bleef staan, terwijl Mesaana ging zitten. Mesaana had donker, kinlang haar en waterige blauwe ogen. Haar gewaad, dat tot op de vloer kwam, was niet voorzien van borduursel, en ze droeg geen sieraden. Tot op het bot een geleerde. Soms dacht Graendal wel eens dat Mesaana naar de Schaduw was overgelopen omdat het betere kansen op onderzoek bood. Mesaana was nu volkomen toegewijd aan de Grote Heer, net als de rest van hen, maar ze leek een tweederangs lid van de Uitverkorenen. Ze deed beweringen die ze niet kon staven, sloot zich aan bij sterkere partijen maar ontbeerde de vaardigheden om hen te manipuleren. Ze had kwaadaardige dingen gedaan in naam van de Grote Heer, maar ze had nooit de grootse prestaties geleverd van Uitverkorenen zoals Semirhage en Demandred. Laat staan Moridin.

En net toen Graendal begon te peinzen over Moridin, kwam de man binnen. Dat was nog eens een fraai schepsel. Demandred zag er naast hem uit als een boerenpummel. Ja, dit lichaam was veel beter dan zijn vorige. Hij was bijna knap genoeg om een van haar huisdieren te zijn, hoewel die kin zijn gelaat wel verpestte. Te vooruitgestoken, te sterk. Maar toch, dat diepzwarde haar en zijn lange, breedgeschouderde lichaam... Ze glimlachte toen ze zich hem voorstelde in een doorschijnend wit gewaad, terwijl hij op zijn knieën zat en bewonderend naar haar opkeek. En uiteraard met zijn geest zodanig omhuld door Wilsdwang dat hij niemand – niets – anders zag dan Graendal.

Mesaana stond op zodra Moridin binnenkwam, en Graendal deed

met tegenzin hetzelfde. Hij was haar huisdier nog niet. Hij was Nae'-blis, en hij begon de laatste tijd steeds meer bewijzen van gehoorzaamheid van hen te eisen. De Grote Heer gaf hem het gezag. De drie andere Uitverkorenen bogen schoorvoetend het hoofd voor hem; van alle mannen zouden ze alleen jegens hem onderworpenheid betonen. Hij merkte hun gehoorzaamheid met strenge ogen op terwijl hij naar de voorzijde van de kamer beende, waar een schoorsteenmantel in de muur van koolzwarte stenen was gebouwd. Wat had iemand bezeten om een fort te bouwen van zwarte steen, in de hitte van de Verwording?

Graendal ging weer zitten. Kwamen de andere Uitverkorenen ook? Zo niet, wat betekende dat dan?

Mesaana sprak al voordat Moridin iets kon zeggen. 'Moridin,' zei ze terwijl ze een stap naar voren deed, 'we moeten haar redden.'

'Je spreekt alleen als ik je daar toestemming voor geef, Mesaana,' antwoordde hij kil. 'Je bent nog niet vergeven.'

Ze kromp ineen, en daardoor werd ze overduidelijk boos op zichzelf. Moridin negeerde haar en keek met samengeknepen ogen naar Graendal. Waarom die blik?

'Je mag doorgaan,' zei hij uiteindelijk tegen Mesaana, 'maar vergeet je plaats niet.'

Mesaana's lippen vormden een streep, al ging ze niet tegen hem in. 'Moridin,' zei ze op minder veeleisende toon, 'je hebt ingezien dat het verstandig was om ons te ontmoeten. Dat kwam vast doordat je even geschokt bent als wij. Wij hebben de middelen niet om haar te helpen; ze wordt ongetwijfeld heel goed bewaakt door de Aes Sedai en die Asha'man. Je moet ons helpen haar te bevrijden.'

'Semirhage verdient haar gevangenisstraf,' zei Moridin, die zijn arm op de schoorsteenmantel legde, met zijn rug naar Mesaana toe.

Semirhage, gevangengenomen? Graendal had nog maar net gehoord dat de vrouw zich voordeed als een belangrijke Seanchaanse! Wat had ze gedaan, dat ze gevangen was gezet? Als er Asha'man waren, dan had ze het schijnbaar voor elkaar gekregen te worden gevangen door Altor zelf!

Ondanks haar schrik hield Graendal haar wetende glimlach op haar gezicht. Demandred keek haar even aan. Als hij en Mesaana om dit onderhoud hadden gevraagd, waarom had Moridin Graendal dan laten komen?

'Maar denk eens aan wat Semirhage zou kunnen onthullen!' riep Mesaana, die Graendal negeerde. 'Bovendien is ze een Uitverkorene. Het is onze plicht om haar te helpen.'

En bovendien, dacht Graendal, is ze lid van het bondgenootschapje dat jullie tweeën hebben gesmeed. Misschien wel het sterkste lid. Haar verliezen zal een klap zijn voor jullie pogingen om de baas te worden over de Uitverkorenen.

‘Ze is ongehoorzaam geweest,’ zei Moridin. ‘Ze had geen toestemming om te proberen Altor te vermoorden.’

‘Dat was onbedoeld,’ zei Mesaana gehaast. ‘Onze contactpersoon daar denkt dat de schicht van Vuur een schrikreactie was, niet met de opzet om te doden.’

‘En wat zeg jij hiervan, Demandred?’ vroeg Moridin, en hij wierp een blik op de kleinere man.

‘Ik wil Lews Therin hebben,’ zei Demandred met een zware stem en een donker gezicht, zoals altijd. ‘Semirhage weet dat. Ze weet ook dat als ze hem gedood had, ik haar had opgespoord en uit wraak haar leven had geëist. Niemand doodt Altor. Niemand behalve ik.’

‘Jij of de Grote Heer, Demandred,’ verbeterde Moridin op gevaarlijke toon. ‘Zijn wil gaat boven die van ons allemaal.’

‘Ja, ja, natuurlijk,’ mengde Mesaana zich erin. Ze stapte naar voren en haar eenvoudige gewaad ruiste over de spiegelgladde zwartmarmere vloer. ‘Moridin, feit blijft dat ze niet de bedoeling had hem te doden, alleen maar om hem gevangen te nemen. Ik...’

‘Natuurlijk wilde ze hem gevangen nemen!’ brulde Moridin, waarop Mesaana ineenkromp. ‘Dat was haar opdracht. En ze heeft gefaald, Mesaana. Ontstellend gefaald, waardoor hij gewond raakte, terwijl ik uitdrukkelijk had bevolen dat hem geen haar mocht worden gekrenkt! En voor die onkunde moet ze boeten. Ik zal je niet helpen haar te redden. In feite verbied ik je om hulp naar haar te sturen. Is dat begrepen?’

Mesaana kromp weer ineen. Demandred niet; hij keek Moridin in de ogen en knikte toen. Ja, hij was een kille. Misschien onderschatte Graendal hem. Hij kon best eens de machtigste van de drie zijn, nog gevaarlijker dan Semirhage. Zij was gevoelloos en beheerst, dat wel, maar soms was gevoel gepast. Het kon een man als Demandred aanzetten tot handelingen die een beheerster man niet eens zou overwegen. Moridin keek omlaag en strekte zijn linkerhand, alsof die stram was. Graendal zag iets van pijn in zijn gezicht.

‘Laat Semirhage maar rotten,’ grauwde Moridin. ‘Laat haar maar eens meemaken hoe het is om de ondervraagde te zijn. Misschien vindt de Grote Heer in de komende weken nog enig nut voor haar, maar dat is aan hem. Zo. Vertel me over jullie voorbereidingen.’

Mesaana verbleekte een heel klein beetje en wierp een blik op Graen-

dal. Demandreds gezicht werd rood, alsof hij niet kon geloven dat ze zouden worden verhoord in het bijzijn van een andere Uitverkorene. Graendal glimlachte naar hen.

‘Ik sta helemaal klaar,’ zei Mesaana, die zich met een hoofdbeweging weer naar Moridin wendde. ‘De Witte Toren en die dwazen die er de baas zijn, zijn binnenkort van mij. Ik zal niet alleen een gebroken Witte Toren aan onze Grote Heer overhandigen, maar een heel nest van geleiders die – hoe dan ook – onze zaak zullen dienen tijdens de Laatste Slag. Deze keer vechten de Aes Sedai voor ons!’

‘Een boude bewering,’ antwoordde Moridin.

‘Ik zal het waarmaken,’ zei Mesaana vlak. ‘Mijn volgelingen wemelen als een ongeziene plaag door de Toren, etterend als in een gezond uitzierende man op de markt. Steeds meer vrouwen sluiten zich bij onze zaak aan. Sommigen bereidwillig, anderen zonder het te beseffen. Hoe dan ook is de uitkomst hetzelfde.’

Graendal luisterde peinzend. Aran’gar beweerde dat de opstandige Aes Sedai uiteindelijk de Toren in handen zouden krijgen, hoewel Graendal daar niet zo zeker van was. Wie zou er overwinnen, het kind of de dwaas? Maakte het uit?

‘En jij?’ vroeg Moridin aan Demandred.

‘Mijn bewind is zeker,’ antwoordde Demandred eenvoudig. ‘Ik maak me op voor de oorlog. We zullen er klaar voor zijn.’

Graendal hoopte dat hij nog meer zou vertellen, maar Moridin drong niet aan. Toch was het al veel meer dan ze op eigen houtje had kunnen ontdekken. Demandred had kennelijk een troon en verzamelde legers. Het leek steeds waarschijnlijker dat de Grenslanders door het oosten oprukten.

‘Jullie twee mogen vertrekken,’ zei Moridin.

Mesaana sputterde, maar Demandred draaide zich om en beende weg. Graendal knikte in zichzelf; ze zou hem in de gaten moeten houden.

De Grote Heer hield van daadkracht, en vaak werden degenen die hem legers konden brengen het best beloond. Demandred kon wel eens haar belangrijkste rivaal zijn; op Moridin zelf na, uiteraard.

Hij had háár niet weggestuurd, en dus bleef ze zitten terwijl de andere twee zich terugtrokken. Moridin bleef waar hij was, met zijn arm steunend op de schoorsteenmantel. Het bleef een tijdlang stil in de te zwarte kamer, en toen kwam er een bediende in een onberispelijk rood uniform binnen met twee bekers. Het was een lelijke kerel met een plat gezicht en borstelige wenkbrauwen, en niet meer dan een korte blik waard.

Ze nam een slok uit haar beker en proefde nieuwe wijn, heel licht zuur, maar best lekker. Het werd steeds moeilijker goede wijn te vinden; de aanraking van de Grote Heer besmette alles op de wereld, liet eten bederven en bezoedelde zelfs dingen die eigenlijk onvergankelijk hadden moeten zijn.

Moridin wuifde de bediende weg zonder zelf een beker aan te pakken. Graendal vreesde natuurlijk voor gif. Dat deed ze altijd wanneer ze uit een beker dronk die door iemand anders was volgeschonken. Maar Moridin had geen reden om haar te vergiften; hij was Nae'-blis. Terwijl de meesten hem geen onderworpenheid betoonden, legde hij hun meer en meer zijn wil op en dwong hen in ondergeschikte posities. Ze vermoedde dat hij, als hij dat wenste, haar op velerlei wijze kon laten terechtstellen, en dat de Grote Heer hem dat zou toestaan. Dus dronk ze, en wachtte af.

'Heb je veel afgeleid uit wat je hebt gehoord, Graendal?' vroeg Moridin.

'Zoveel als er af te leiden viel,' antwoordde ze behoedzaam.

'Ik weet hoe je naar kennis snakt. Moghedien heeft altijd bekend bestaan als de spin, die van een afstand aan de touwtjes trekt, maar jij bent daar in veel opzichten beter in dan zij. Ze spint zoveel webben dat ze er zelf in verstrikt raakt. Jij bent voorzichtiger. Jij slaat alleen toe als het verstandig is, maar je bent niet bang voor conflicten. De Grote Heer keurt je initiatief goed.'

'Mijn beste Moridin,' zei ze, glimlachend in zichzelf, 'je vleit me.'

'Speel niet met me, Graendal,' waarschuwde hij met harde stem.

'Neem je pluimen aan en hou je mond.'

Ze kromp ineen alsof ze was geslagen, maar deed er verder het zwijgen toe.

'Ik heb je bij wijze van beloning de kans gegeven om die twee aan te horen,' zei Moridin. 'De Nae'blis is gekozen, maar er zullen onder het bewind van de Grote Heer nog meer posities van grote roem beschikbaar zijn. Sommige daarvan veel hoger dan andere. Vandaag was een voorproefje van de voorrechten die je zou kunnen genieten.'

'Ik leef alleen om de Grote Heer te dienen.'

'Dien hem dan hierin,' zei Moridin terwijl hij haar recht aankeek.

'Altor gaat naar Arad Doman. Hij moet ongedeerd en in leven blijven totdat hij op de laatste dag tegen mij kan strijden. Maar we mogen niet toestaan dat hij vrede sticht in je land. Hij zal proberen de orde te herstellen. Jij moet wegen vinden om te voorkomen dat hij daarin slaagt.'

‘Het zal gebeuren.’

‘Ga dan,’ zei Moridin met een scherp handgebaar.

Ze stond peinzend op en liep naar de deur.

‘En Graendal?’ riep hij haar na.

Ze bleef staan en keek om. Moridin stond tegen de schoorsteenmantel, met zijn rug grotendeels naar haar toe gedraaid. Hij scheen naar niets te staren, gewoon te kijken naar de zwarte stenen van de muur. Merkwaardig genoeg leek hij veel op Altor – van wie haar verspieters haar talloze schetsen hadden gestuurd – als hij zo stond.

‘Het einde is nabij,’ zei Moridin. ‘Het Rad heeft kreunend zijn laatste draai gemaakt, de klok is zijn veer kwijt, het serpent hijgt zijn laatste ademteugen. Hij moet hartzeer kennen. Hij moet frustratie kennen, en hij moet zielsnood kennen. Bezorg hem dat. Dan zul je worden beloond.’

Ze knikte en stapte toen door de aanwezige Poort, terug naar haar fort in de heuvels van Arad Doman. Om voorbereidingen te treffen.

Rodel Ituraldes moeder, nu al dertig jaar begraven in de kleiheuvels van zijn Domaanse thuisland, had vaak een bepaald gezegde gezegd: ‘De toestand moet altijd eerst slechter worden voordat hij kan verbeteren.’ Ze had dat gezegd voordat ze zijn ontstoken kies had getrokken, een kwaal die hij had opgelopen toen hij zwaardgevechten oefende met de andere dorpsjongens. Ze had het gezegd toen hij zijn eerste liefde verloor aan een jonge edele die een hoed met veren droeg en wiens zachte handen en met edelstenen bezette zwaard bewezen dat hij nooit echte strijd had gekend. En ze zou het nu ook zeggen als ze bij hem op de richel zou staan, kijkend naar de Seanchanen die naar de stad in de beschaduwde vallei beneden oprukten.

Hij bekeek de stad, Darluna, door zijn kijkglas, waarvan hij het uiteinde afschermdde met zijn linkerhand. De ruïne waarop hij zat bleef rustig staan in het avondlicht.

Hij en enkele van zijn Domani verscholen zich in dit kleine bosje; de Seanchanen zouden het geluk van de Duistere nodig hebben om hem te zien, zelfs als ze hun eigen kijkglazen gebruikten.

De toestand moest altijd slechter worden voordat hij kon verbeteren. Ituralde had een vuurtje onder de Seanchanen aangestoken door hun bevoorradingskampen overal op de Almothvlakte en tot ver in Tarabon te verwoesten. Hij zou dus niet verbaasd moeten zijn nu hij een zo groot leger – zeker honderdvijftigduizend man – zag aankomen om dat vuur te blussen. Het wees op een zekere mate van ontzag. Ze onderschatten hem niet, die Seanchaanse indringers. Hij wenste

van wel.

Ituralde verplaatste zijn kijkglas en bekeek een groep ruiters te midden van het Seanchaanse leger. Ze reden in paren, waarin de ene vrouw van elk stel grijs droeg en de andere rood en blauw. Ze waren veel te ver weg, zelfs met het kijkglas, om de bliksemschichten te zien die op de gewaden van de vrouwen in het rood en blauw waren geborduurd, en hij kon ook de leiband niet zien die elk paar met elkaar verbonden. Damane en sul'dam.

Dit leger had er minstens honderd paar van, en waarschijnlijk nog meer. Alsof dat nog niet genoeg was, zag hij ook zo'n vliegend beest erboven, dat afdaalde zodat de berijder een boodschap bij de generaal kon afleveren. Met hun verkenners op die schepsels had het Seanchaanse leger een ongekend voordeel. Ituralde zou wel tienduizend soldaten willen inruilen voor één zo'n vliegend beest. Andere bevelhebbers zouden misschien de damane kiezen, met hun vermogen om bliksems te werpen en de aarde te doen beven, maar veldslagen – net als oorlogen – werden even vaak gewonnen dankzij inlichtingen als met wapens.

Al hadden de Seanchanen naast uitstekende verkenners natuurlijk ook uitstekende wapens. En ze hadden uitstekende soldaten. Hoewel Ituralde trots was op zijn Domani, waren veel van zijn mannen slecht geoefend of eigenlijk te oud om te vechten. Hij schaarde zichzelf ook bijna bij die laatsten, want de jaren begonnen op hem te drukken als bakstenen op een wagenbed. Maar hij peinsde er niet over met pensioen te gaan.

Als jongen had hij zich vaak onrustig gevoeld en was hij bezorgd geweest dat tegen de tijd dat hijzelf volwassen was, de grote veldslagen allemaal achter de rug zouden zijn, alle roem verdeeld. Soms benijdde hij jongens om hun domheid.

'Ze zetten er vaart achter, Rodel,' zei Lidrin. Hij was een jongeling met een litteken op de linkerkant van zijn gezicht, en hij droeg een dunne zwarte snor zoals die nu in zwang waren. 'Ze willen die stad heel graag in handen krijgen.' Voordat deze veldtocht begon, was Lidrin nog een onbeproefde officier. Nu was hij een veteraan. Hoewel Ituralde en zijn troepen bijna alle gevechten met de Seanchanen hadden gewonnen, had Lidrin drie van zijn medeofficiers zien sneuvelen, onder wie de arme Jaalam Nishur. Hun dood had Lidrin een van de bittere lessen van de oorlogvoering geleerd: overwinnen betekent niet noodzakelijkerwijs dat je overleeft. En bevelen opvolgen leidde ook niet als vanzelf tot overwinnen of overleven.

Lidrin droeg niet zijn gebruikelijke uniform. Datzelfde gold voor Itu-

ralde en de andere mannen bij hem. Hun uniformen waren elders nodig, zodat zij eenvoudige, versleten jassen en bruine broeken droegen, veel ervan geleend of gekocht van de plaatselijke burgers.

Ituralde hief opnieuw zijn kijkglas, nadenkend over Lidrins opmerking. De Seanchanen rukten inderdaad snel op; ze waren van plan Darluna stormenderhand in te nemen. Ze zagen het voordeel dat die stad hun zou bieden, want ze waren sluw, en ze hadden Ituralde een spanning bezorgd waarvan hij had gedacht dat hij die al jaren kwijt was.

‘Ja, ze gaan hard,’ zei hij. ‘Maar wat zou jij doen, Lidrin? Met een vijandelijk leger van tweehonderdduizend man achter je en nog eens honderdvijftigduizend man voor je? Zou jij, met vijanden aan alle kanten, je mannen misschien niet ook een beetje te veel aansporen als je wist dat je aan het eind een toevluchtsoord zou vinden?’

Lidrin antwoordde niet. Ituralde draaide zijn kijkglas en bekeek de lenteakkers vol arbeiders die bezig waren met de aanplant. Darluna was een grote stad in deze streek. Hier in het westen waren niet van die grote steden als in het oosten en zuiden, natuurlijk, ongeacht wat de mensen in Tanchico of Falme beweerden. Toch had Darluna een stevige granieten muur van zeker twintig voet hoog. Het vestingwerk was niet mooi om te zien, maar de muur was massief en omhulde een stad die groot genoeg was om een plattelandjongen ontzag in te boezemen. In zijn jeugd zou Ituralde het een reusachtige stad hebben genoemd, maar dat was voordat hij ten strijde trok tegen de Aiel bij Tar Valon.

Hoe dan ook, het was het beste vestingwerk dat hier in de streek te vinden was, en dat wisten de Seanchaanse bevelhebbers ongetwijfeld. Ze hadden ervoor kunnen kiezen zich in te graven op een heuveltop; als ze omsingeld vochten, zouden ze ten volle gebruik kunnen maken van die damane. Maar dat zou niet alleen alle uitvalswegen afsluiten, het zou bovendien erg weinig mogelijkheden voor bevoorrading overlaten. Binnen de muren van een stad waren waterputten, en misschien nog overgebleven winterproviand. En Darluna, waarvan de soldaten elders waren ingezet, was veel te klein om werkelijk verzet te bieden...

Ituralde liet zijn kijkglas zakken. Hij had het niet nodig te weten wat er gebeurde toen de Seanchaanse verkenners de stad bereikten en eisten dat de poorten voor het oprukkende leger werden geopend. Hij sloot zijn ogen en wachtte.

Lidrin blies zachtjes uit. ‘Ze hebben het niet gezien,’ fluisterde hij. ‘Ze gaan met het grootste deel van hun troepen naar de muren en

wachten tot ze worden binnengelaten!’

‘Geef het bevel,’ zei Ituralde, die zijn ogen opende. Er was één probleem met uitstekende verkenners zoals de raken. Als je de beschikking had over een zo nuttig hulpmiddel, kreeg je de neiging daarop blind te varen. En dat kon worden uitgebuit. In de verte gooiden de ‘boeren’ op de akkers hun gerei aan de kant en haalden bogen uit verborgen gaten in de grond tevoorschijn. De stadspoorten gingen open en onthulden de soldaten die zich daarbinnen verborgen; soldaten die volgens de Seanchaanse rakerijders zeker op vier dagen rijden afstand waren.

Ituralde tilde zijn kijkglas op. De strijd begon.

De Profeet klauwde met zijn vingers in de grond en scheurde voren in de aarde terwijl hij naar de top van de beboste helling klauterde. Zijn volgelingen kwamen achter hem aan. Zo weinig. Zo weinig! Maar hij zou herbouwen. De roem van de Herrezen Draak volgde hem, en waar hij ook ging, daar vond hij bereidwillige zielen. Lieden die zuiver van hart waren, lieden wier handen jeukten om de Schaduw te vernietigen.

Ja! Denk niet aan het verleden, denk aan de toekomst, als de Draakenheer over al het land heerst! Als straks de mensen alleen onderworpen waren aan hem, en aan zijn Profeet, dan zou er een roemrijke tijd aanbreken. Een tijd waarin niemand het zou wagen de Profeet te beschimpen of hem iets te weigeren. Een tijd waarin de Profeet zich niet meer zou hoeven verlagen tot wonen in de buurt van het kamp van Schaduwgebroed zoals dat schepsel van een Aybara. Roemrijke tijden. Er naderden roemrijke tijden.

Het viel niet mee om aan die toekomstige roem te blijven denken. De wereld om hem heen was smerig. Mannen verloochenden de Draak en zochten de Schaduw. Zelfs zijn eigen volgelingen. Ja! Dat moest de reden zijn waarom ze waren gevallen. Dat moest de reden zijn waarom zo velen waren gesneuveld tijdens de aanval op de stad Malden en die Duistervrienden van een Aiel.

De Profeet was zo overtuigd geweest. Hij had aangenomen dat de Draak zijn volk zou beschermen, hen naar een grote overwinning zou leiden. Dan zou de Profeet eindelijk hebben gekregen wat hij wenste. Hij had Perijn Aybara eigenhandig kunnen doden! Die dikke spierennek met zijn vingers kunnen omklemmen, omdraaien, knijpen, de botten voelen kraken, het vlees voelen verwringen, de ademhaling voelen stoppen.

De Profeet kwam boven aan de richel en klopte zand van zijn handen.

Hij nam even de tijd om op adem te komen en keek om zich heen, en de ondergroei ruiste terwijl zijn weinige overgebleven volgelingen naar hem toe klommen. Het bladerdak boven hen was dicht, en er kwam maar heel weinig zonlicht doorheen. Licht. Stralend licht.

De Draak was aan hem verschenen op de avond voor de aanval. Glorierijk verschenen! Een gestalte van licht, gloeiend in de lucht in een glinsterende mantel. Dood Perijn Aybara! had de Draak bevolen. Dood hem! En dus had de Profeet zijn allerbeste man gestuurd, Aybara's eigen goede vriend. Die jongen, dat hulpmiddel, had gefaald. Aram was dood. De mannen van de Profeet hadden het bevestigd. Tragedie! Was dat waarom ze niet gedijden? Was dat waarom hij nog maar een handjevol van zijn duizenden volgelingen over had? Nee. Nee! Ze moesten zich tegen hem hebben gekeerd, in het geniep de Schaduw aanbidden. Aram! Duistervriend! Dáárom had hij gefaald.

De eersten van zijn volgelingen – gehavend, vuil, bebloed, uitgeput – bereikten de richel. Ze droegen sleetse kleding. Kleding die hen niet boven anderen verhief. De kleding van de eenvoud en de rechtschapenheid.

De Profeet telde hen. Nog geen honderd. Zo weinig. Het was donker in dit vervloekte bos, ondanks het daglicht. Dikke stammen stonden dicht opeen, en de hemel boven hen was donker geworden van de bewolking. De ondergroei van botkruidstruiken vormde een mat van dunne takken, een bijna onnatuurlijke hindernis, en die takken krassten als klauwen over zijn huid.

Door de ondergroei en de steile aarden wal kon het leger dit pad niet volgen. Hoewel de Profeet nog maar amper een uur geleden uit Aybara's kamp was ontsnapt, voelde hij zich nu al veilig. Ze zouden naar het noorden gaan, waar Aybara en zijn Duistervrienden hen niet konden vinden. Daar kon de Profeet beginnen met herbouwen. Hij was alleen bij Aybara gebleven omdat zijn volgelingen sterk genoeg waren om Aybara's Duistervrienden te weren.

Zijn gehoorzame volgelingen. Moedige mannen, oprechte mannen, stuk voor stuk. Gedood door Duistervrienden.

Hij rouwde om hen, boog zijn hoofd en mompelde een gebed. Zijn volgelingen sloten zich bij hem aan. Ze waren vermoeid, maar het licht van de geestdrift brandde in hun ogen. En de zwakken, of degenen die de nodige toewijding ontbeerden, waren lang geleden al gevlucht of gedood. Dit waren de besten, de sterksten, de vroomsten. Elk van hen had in naam van de Herrezen Draak vele Duistervrienden gedood.

Met hen kon hij herbouwen. Eerst moest hij echter aan Aybara ont-
komen. De Profeet was nu te zwak om het tegen hem op te nemen,
maar later zou hij hem doden. Ja... Vingers om die nek... Ja...

De Profeet kon zich nog een tijd herinneren waarin hij anders werd
genoemd. Masema. Die tijd begon erg wazig voor hem te worden,
als een herinnering aan een vorig leven. Net zoals alle mensen werden
herboren in het Patroon, zo was ook Masema herboren. Hij had zijn
oude, wereldse leven afgeworpen en was de Profeet geworden.

De laatsten van zijn volgelingen sloten zich boven op de rotswand
bij hem aan. Hij spuugde aan hun voeten. Ze hadden hem teleurge-
steld. Lafaards. Ze hadden beter moeten vechten! Hij had in staat
moeten zijn die stad te veroveren.

Hij wendde zich naar het noorden en liep door. Dit landschap begon
hem bekend voor te komen, hoewel ze in de Grenslanden niets had-
den wat hierop leek. Ze zouden verder klimmen naar de hooglanden,
dan oversteken en de Almothvlakte op gaan. Daar verbleven Draak-
gezworenen, volgelingen van de Profeet, ook al waren velen van hen
niet van hem op de hoogte. Daar kon hij snel herbouwen.

Hij drong door een bosje donkere struiken en kwam op een kleine
open plek. Zijn mannen volgden snel. Ze zouden weldra voedsel no-
dig hebben, en hij moest hen dus op jacht sturen. Geen vuren. Ze
mochten niet opvallen...

‘Hallo, Masema,’ zei een zachte stem.

Hij siste en draaide zich abrupt om, terwijl zijn volgelingen zich om
hem heen schaarden en wapens grepen: enkele zwaarden, messen,
gevechtsstokken en hier en daar een paalwapen. De Profeet tuurde
in het valse middaglicht over de open plek, speurend naar wie er had
gesproken. Hij zag haar een eindje verderop op een kleine rotspunt
staan: een vrouw met een prominente Saldeaanse neus, enigszins
schuinstaande ogen en schouder-lang zwart haar. Ze droeg groene
rokken die voorzien waren van een split om ermee te kunnen rijden,
en ze had haar armen over elkaar geslagen.

Faile Aybara, echtgenote van het Schaduwgebroed, Perijn Aybara.
‘Grijp haar!’ schreeuwde de Profeet terwijl hij naar haar wees. En-
kelen van zijn volgelingen draafden haar kant op, maar de meesten
aarzelden. Zij hadden gezien wat hem was ontgaan. Schaduwen in
het bos achter Aybara’s vrouw, in een halve cirkel. Het waren de ge-
stalten van mannen, met bogen die naar de open plek wezen.

Faile maakte een scherp armgebaar en pijlen vlogen door de lucht.
De volgelingen die zijn bevel hadden opgevolgd vielen als eersten, en
hun kreten schalden door het stille woud toen ze tegen de vruchtbare

aarde smakten. De Profeet brulde, want het leek wel alsof elke pijl zijn eigen hart doorboorde. Zijn geliefde volgelingen! Zijn vrienden! Zijn gekoesterde broeders!

Een pijl plofte in zijn lichaam en smet hem achterover op de grond. Rondom hem stierven mannen, net als eerder. Waarom, waarom had de Draak hen niet behoed? Waarom? Plotseling keerde het afgrijzen van dit alles bij hem terug, het mistroostige afgrijzen van zien hoe zijn mannen bij bosjes vielen, van zien hoe ze stierven onder de handen van die Duistervriend van een Aiel.

Het was Perijn Aybara's schuld. Had de Profeet dat maar eerder ingezien, in het begin, voordat hij de Drakenheer zelfs maar had herkend voor wie hij was!

'Het is mijn schuld,' fluisterde de Profeet terwijl de laatste van zijn volgelingen stierf. Voor sommigen van hen waren meerdere pijlen nodig geweest. Dat maakte hem trots.

Langzaam krabbelde hij overeind, met zijn hand tegen zijn schouder gedrukt, waar de pijlschacht uit stak. Hij had te veel bloed verloren. Duizelig viel hij weer op zijn knieën.

Faile stapte van de steen en betrad de open plek. Twee vrouwen in broeken volgden. Ze keken bezorgd, maar Faile negeerde hun waarschuwingen dat ze afstand moest houden. Ze liep rechtdoor naar de Profeet, en toen haalde ze haar mes achter haar riem vandaan. Het was een mooi wapen, met een gesmeed heft waarop een wolvenkop prijkte. Dat was goed. Terwijl hij ernaar keek, herinnerde de Profeet zich de dag dat hij zijn eigen mes had verdiend. De dag dat zijn vader het hem had gegeven.

'Dank je voor je hulp bij de aanval op Malden, Masema,' zei Faile, die recht voor hem bleef staan. Toen haalde ze haar arm naar achteren en ramde het mes in zijn hart. Hij viel achterover, en zijn bloed stroomde warm over zijn borst.

'Soms moet een vrouw doen wat haar man niet kan,' hoorde hij Faile tegen haar metgezellen zeggen terwijl zijn oogleden trilden en dicht wilden gaan. 'We hebben vandaag duister werk gedaan, maar het was nodig. Laat niemand erover spreken tegen mijn man. Hij mag het nooit weten.'

Haar stem klonk nu verder weg. De Profeet viel.

Masema. Dat was zijn naam geweest. Hij had zijn zwaard verdiend op zijn vijftiende verjaardag. Zijn vader was zo trots op hem geweest.

Dan is het dus voorbij, dacht hij, niet langer in staat zijn ogen open te houden. Hij sloot ze en viel, alsof hij door een eindeloze leegte af-

daalde. Heb ik het goed gedaan, vader, of heb ik gefaald?
Er kwam geen antwoord. Hij sloot zich aan bij de leegte, tuimelend
door een eindeloze zee van duisternis.

Tranen van staal

Het Rad des Tijds draait rond en rond, Eeuwen komen en gaan en laten herinneringen na die sagen worden. Dan vervagen de sagen tot mythen, tot ook die allang zijn vergeten bij de wederkomst van de Eeuw die deze verhalen schiep.

In een van die Eeuwen, door sommigen de Derde Eeuw genoemd, een Eeuw die nog moest komen, een Eeuw die reeds lang was verstreken, stak de wind op rondom de albasten spits die de Witte Toren heette. Die wind was niet het begin. Er is geen begin of einde in het draaien van het Rad des Tijds. Maar het was een begin.

De wind wervelde om de schitterende Toren, streek langs volmaakt passende stenen en zette statige banieren in beweging. Het gebouw was op de een of andere manier tegelijkertijd sierlijk en krachtig; misschien als metafoor voor degenen die er al meer dan drieduizend jaar woonden. Slechts weinig mensen die naar de Toren keken, zouden vermoeden dat deze in zijn hart zowel gebroken als bezoedeld was geweest. Afzonderlijk van elkaar.

De wind blies door een stad die eerder een kunstwerk dan een alledaagse hoofdstad was. Elk gebouw was een wonder; zelfs de eenvoudige granieten voorpuien van werkplaatsen waren vervaardigd door de nauwgezette handen van Ogier, met verwondering en schoonheid als doel. Hier wekte een koepel de schijn van een opkomende zon. Daar ontsproot een fontein uit het dak van een gebouw en stroomde over een constructie die deed denken aan twee op elkaar botsende golven. Langs een geplaveide straat stonden twee gebouwen

van drie verdiepingen tegenover elkaar, elk gevormd in de gestalte van een meisje. De marmeren bouwwerken – half standbeeld, half woning – reikten met stenen handen naar elkaar alsof ze elkaar begroetten. Hun haren wapperden achter hen op, roerloos maar met zoveel zorg vormgegeven dat elke lok leek te wuiven in de wind.

De straten zelf waren veel minder groots. O, ze waren wel met zorg aangelegd, uitwaaierend van de Witte Toren als stralen zonlicht, maar dat zonlicht werd gedimd door puin en afval, resten van de rommel die door het beleg was ontstaan. En misschien was die rommel niet de enige reden voor het verval. De uithangborden en luifels van de winkels waren al veel te lang niet gewreven of schoongemaakt. Rottend afval stapelde zich op in stegen, trok vliegen en ratten aan en verdreef al het andere. Gevaarlijke mannen hingen rond op de straathoeken. Ooit zouden ze dat nooit hebben gedurfd, en zeker niet met zoveel vertrouwen.

Waar was de Witte Toren, de wet? Jonge dwazen lachten, zeiden dat de narigheid in de stad door het beleg was veroorzaakt en dat alles wel weer goed zou komen zodra de opstandelingen waren onderworpen. Oudere mannen schudden hun grijze hoofd en mompelden dat het nog nooit zo erg was geweest, zelfs niet toen de woeste Aiel een jaar of twintig geleden Tar Valon belegerden.

Kooplui negeerden zowel oud als jong. Zij hadden hun eigen zorgen, voornamelijk in Zuidhaven, waar de handel via de rivier naar de stad bijna geheel tot stilstand was gekomen. Gespieerde arbeiders ploeterden onder het toezicht van een Aes Sedai gehuld in een stola met rode franje; ze gebruikte de Ene Kracht om beschermende bezweringen te verwijderen en het steen te verzwakken, terwijl de arbeiders de stenen aan stukken hakten en wegslepten.

De werklui hadden hun mouwen opgestroopt waardoor donker, krullend haar op hun forse armen te zien was, en ze zwaaiden met pikhouwelen en hamers die ze bonzend op de oude stenen lieten neerkomen. Hun zweet droop op de stenen en in het water eronder. Ze groeven tussen de wortels van een ketting, die de rivierdoorgang naar de stad versperde. De helft van die ketting bestond nu uit onverwoestbaar cuendillar, soms ook wel hartsteen genoemd.

Het was uitputtend werk om de ketting bloot te leggen en de doorgang naar de stad te openen. De stenen van de haven – schitterend en sterk, gevormd met de Kracht zelf – waren slechts een van de zichtbaardere slachtoffers van de zwijgende oorlog tussen de opstandige Aes Sedai en degenen die de Toren in handen hadden.

De wind blies door de haven, waar dragers met niets omhanden toe-

keken terwijl de arbeiders de stenen een voor een wegbikten, waardoor vlokken grijswit stof op het water dwarrelden. Mensen met te veel wijsheid – of misschien te weinig – fluisterden dat dergelijke voortekenen maar één ding konden betekenen. Tarmon Gai'don, de Laatste Slag, moest snel naderen.

De wind danste weg bij de haven en streek over de hoge witte verschansingen die bekend stonden als de Glanzende Muren. Hier was dan in ieder geval reinheid en alertheid te vinden, bij de Torenwacht die met bogen in de aanslag op de uitkijk stond.

De boogschutters, met gladgeschoren wangen en gekleed in witte tabberds zonder vlekken of scheuren, keken over de verschansingen uit met de gevaarlijke bereidheid van slangen die klaar waren voor de aanval. Deze soldaten waren niet van zins Tar Valon te laten vallen. Tot op heden had Tar Valon alle vijanden nog afgeslagen. Trolloks hadden zich door de muren weten te werken, maar waren vervolgens in de stad verslagen. Artur Haviksvleugel had Tar Valon niet kunnen innemen. Zelfs de zwartgesluierde Aiel, die door het land waren geraasd tijdens de Aiel-oorlog, hadden de stad nooit veroverd. Velen noemden dit een grootse zege. Anderen vroegen zich af wat er zou zijn gebeurd als de Aiel de stad werkelijk hadden willen innemen.

De wind blies over de westelijke tak van de Erinin, liet het eiland Tar Valon achter en streek over de Alindaerbrug die zich rechts ervan tot duizelingwekkende hoogte verhief, als om vijanden uit te dagen over te steken en te sterven. Voorbij de brug schoot de wind over Alindaer, een van de vele dorpen in de buurt van Tar Valon. Het dorp was grotendeels ontvolkt, want hele gezinnen waren over de brug gevluht om hun heil te zoeken in de stad. Het vijandelijke leger was plotseling verschenen, zonder waarschuwing, alsof het was aangevoerd door een storm. Daarover verwonderden maar weinig mensen zich. Dat opstandige leger werd geleid door Aes Sedai, en mensen die in de schaduw van de Witte Toren woonden speculeerden maar zelden over wat Aes Sedai wel of niet zouden doen.

Het opstandelingenleger was voorbereid, maar onzeker. Meer dan vijftigduizend man kampeerden in een reusachtige kring van tenten rondom het kleinere kamp van Aes Sedai. Er was een strakke grens aangelegd tussen het binnenste en het buitenste kamp, een grens die tot voor kort bedoeld was om mannen buiten te sluiten, en dan vooral mannen die saidin konden geleiden.

Je zou bijna de indruk kunnen krijgen dat dit opstandelingenkamp de bedoeling had om te blijven. De sfeer die er hing was die van het

gewone dagelijkse leven. Er liepen gestalten in het wit rond, sommigen in vormelijke Novicegewaden, anderen in daarop gelijkende uitdossingen. Als je goed keek, zag je dat velen van hen verre van jong waren. Sommigen waren al grijs. Maar toch werden ze ‘kinderen’ genoemd, en gehoorzaam wasten ze kleding, klopten kleden uit en schrobden tenten onder het toezien van sereen kijkende Aes Sedai. En als die Aes Sedai ongewoon vaak naar het spijkerachtige profiel van de Witte Toren keken, zou je er onterecht van uit kunnen gaan dat ze onbehaaglijk of zenuwachtig waren. Aes Sedai waren beheerst. Altijd.

Zelfs nu nog, terwijl ze een onuitwisbare nederlaag hadden geleden: Egwene Alveren, de Amyrlin Zetel van de opstandelingen, was gevangengenomen en opgesloten in de Toren.

De wind speelde met een paar gewaden, sloeg wat wasgoed van de lijnen en spoedde zich toen verder naar het westen. Westwaarts, langs de torenhoge Drakenberg met zijn gebroken en rokende top. Over de Zwarte Heuvels en de uitgestrekte Caralainsteppe. Hier hielden vlakken beschutte sneeuw zich nog vast in de schaduwen onder verweerde rotspunten of aan de voet van verspreide groepjes zwarthoutbomen. Het was tijd voor het begin van de lente, tijd dat nieuwe scheuten zich door het stro van de winter omhoog werkten en dat knoppen opensprongen op de dunne takken van wilgen. Niet veel daarvan was ook daadwerkelijk gebeurd. Het land was nog in slaap, alsof het met ingehouden adem afwachtte. De onnatuurlijke warmte van de afgelopen herfst had tot ver in de winter aangehouden en had het land gehuld in een droogte die het leven uit alle behalve de meest levenskrachtige planten had gezogen. Toen de winter dan toch was aangebroken, was die gekomen met een storm van ijs en sneeuw en een aanhoudende, dodelijke vorst. En nu de kou eindelijk was verzacht, zochten de verspreide boeren tevergeefs naar tekenen van hoop.

De wind streek over het bruine wintergras en schudde aan de nog kale takken van de bomen. In het westen, terwijl de wind over heuvels en lage bergtoppen het land naderde dat bekendstond als Arad Doman, sloeg er plotseling iets terug. Iets ongeziens, iets wat voortkwam uit de duisternis in het verre noorden. Iets wat tegen het natuurlijke getijde en de luchtstromen in ging. De wind werd erdoor verzwolgen en in een vlaag naar het zuiden geblazen, over lage bergen en bruine uitlopers naar een landhuis van balken, dat op een afgelegen plek in de met dennenwouden begroeide heuvels in het oosten van Arad Doman stond. De wind blies over het landhuis en de tenten die waren

opgezet op het grote, open terrein ervoor, liet dennennaalden ruisen en tenten schudden.

Rhand Altor, de Herrezen Draak, stond met zijn handen op zijn rug uit het open raam van het landhuis te kijken. Hij dacht er nog steeds op die manier aan, als zijn ‘handen’, hoewel hij er nog maar één had. Zijn linkerarm eindigde in een stomp. Hij voelde de gladde, met saidar geheelde huid onder de vingers van zijn goede hand. Toch had hij het gevoel dat hij zijn andere hand ook nog zou moeten kunnen aanraken.

Staal, dacht hij. Ik ben staal. Dit kan niet worden hersteld, en dus ga ik door.

Het huis – een bouwwerk van dikke dennen- en cederstammen volgens een ontwerp dat bij rijke Domani in zwang was – kreunde en kraakte in de wind.

Iets in die wind rook naar bedorven vlees. Geen ongewone geur tegenwoordig. Vlees bedierf in een oogwenk, soms al binnen enkele minuten na de slacht. Drogen of pekelen hielp niet. Het was de aanraking van de Duistere, en die werd elke dag sterker. Hoe lang zou het nog duren tot het net zo overstelpend, net zo olieachtig en miselijkmakend was als de smet die ooit over saidin, de mannelijke helft van de Ene Kracht, had gelegen?

De kamer waar hij zich in bevond was lang en breed, en de buitenmuur werd gevormd door dikke stammen. Dennenhouten planken – nog altijd licht geurend naar hars en beits – vormden de andere muren. De kamer was spaarzaam ingericht: een kleed van huiden op de vloer, een paar oude zwaarden gekruist boven de haard, houten meubels waar hier en daar de boombast nog aan zat. Het hele gebouw was ingericht om de indruk te wekken dat dit een idyllische woning in de bossen was, weg van de drukte van de grote steden. Geen hut, natuurlijk – daarvoor was het huis veel te groot en weelderig – maar een wijkplaats.

‘Rhand?’ vroeg een zachte stem. Hij draaide zich niet om, maar hij voelde Mins vingers op zijn arm. Even later gingen haar handen naar zijn middel en voelde hij dat ze haar hoofd tegen zijn arm legde. Hij voelde haar bezorgdheid om hem door de binding tussen hen komen.

Staal, dacht hij.

‘Ik weet dat je het niet fijn vindt...’ begon Min.

‘Die takken,’ zei hij, met een hoofdknik naar het raam. ‘Zei je die dennen, naast Basher’s kamp?’

‘Ja, Rhand. Maar...’

‘Ze waaien de verkeerde kant op,’ zei Rhand.

Min weifelde, en hoewel ze zich niet bewoog voelde hij de steek van onrust die door de binding kwam. Hun raam bevond zich op de bovenverdieping van het landhuis, en buiten flapperden banieren boven het kamp: de Banier van het Licht en de Drakenbanier voor Rhand, en een veel kleinere, blauwe vlag met de drie rode koningspennerbloesems die het Huis Bashere vertegenwoordigden. Alle drie wapperden ze trots... maar vlak ernaast waaiden de takken van de dennenbomen de andere kant op.

‘De Duistere roert zich, Min,’ zei Rhand. Hij had bijna kunnen geloven dat die wind een voortbrengsel was van zijn eigen ta’veren-aard, maar de gebeurtenissen die hij in gang zette waren altijd mogelijk. Dat de wind in twee richtingen tegelijk waaide... nou, hij voelde dat er iets niet klopte aan de manier waarop de dennen bewogen, ook al had hij moeite om de afzonderlijke dennennaalden te onderscheiden. Zijn gezichtsvermogen was sinds de dag dat hij zijn hand kwijtraakte ook niet meer wat het geweest was. Het leek wel alsof... alsof hij door water naar iets vervormds keek, hoewel het langzamerhand verbeterde.

Dit gebouw was er een in een lange reeks van landhuizen, landgoederen en andere afgelegen schuilplaatsen die Rhand in de afgelopen weken had bezocht. Hij had in beweging willen blijven, van de ene plek naar de andere willen springen na de mislukte ontmoeting met Semirhage. Hij had tijd nodig om na te denken, te peinzen, en hopelijk om de vijanden te verwarren die mogelijk naar hem op zoek waren. Heer Algarins landhuis in Tyr was geen veilige plek meer; jammer. Dat was een goede wijkplaats geweest. Maar Rhand moest in beweging blijven.

Beneden hadden Basher's Saldeanen hun kamp opgezet op het veld van het landhuis: het open terrein aan de voorzijde, omgeven door rijen dennen en sparren. Hoewel het nu wel ironisch leek om het terrein ‘het veld’ te noemen. Zelfs voordat het leger arriveerde was het dat eigenlijk al niet meer geweest; het was toen al een vlekkelig bruin vlak van winters stro, slechts hier en daar onderbroken door wat aarzelende nieuwe scheuten. Die waren ziekelijk en geel geweest, en nu waren ze vertrapt door hoeven of gelaarsde voeten.

Overal op het veld stonden tenten. Vanuit Rhands uitkijkpunt op de tweede verdieping deden de nette rijen kleine, puntige tenten denken aan de vlakken op een steenspelbord. De soldaten hadden de wind opgemerkt. Sommigen wezen, anderen hielden hun hoofd gebogen en poetsten pantsers, droegen emmers water naar de piketlijnen, sle-

pen zwaarden of lanspunten. Het waren in ieder geval niet weer de wandelende doden. Zelfs de dapperste lieden konden hun wil verliezen als de geesten uit het graf opstonden, en Rhand had een sterk leger nodig.

Noodzaak. Het ging niet langer om wat Rhand wilde of wenste. Alles wat hij deed was gericht op de noodzaak, en wat hij het hardst nodig had, waren de levens van de mannen die hem volgden. Soldaten om te vechten en te sterven, om de wereld voor te bereiden op de Laatste Slag. Tarmon Gai'don kwam eraan. Hij moest zorgen dat ze allemaal sterk genoeg waren om te winnen.

Helemaal links op het veld, onder aan de bescheiden heuvel waarop het landhuis stond, sneed een kronkelend riviertje door het terrein, omzoomd met gele sprietten vingerriet en bergeik waar nog geen lenteknoppen in te zien waren. Een smalle waterweg, dat wel, maar een uitstekende bron van vers water voor het leger.

Vlak voor het raam draaide plotseling de wind, en de vlaggen draaiden mee en wapperden de andere kant op. Dus het waren toch niet de dennentakken geweest, maar de banieren die het fout hadden gehad.

Min slaakte een zachte zucht en hij voelde haar opluchting, hoewel ze zich nog steeds zorgen over hem maakte. Dat gevoel had ze de laatste tijd doorlopend. Hij voelde het van hen allemaal, van elk van de vier bundeltjes gevoelens die achter in zijn geest weggestopt zaten. Drie voor de vrouwen die zich daar met zijn toestemming hadden genesteld, één voor degene die tegen zijn wil was binnengedrongen. Een van hen kwam naderbij. Het was Aviendha, die samen met Rhuarc aankwam om Rhand in het landhuis te ontmoeten.

Elk van die vier vrouwen zou spijt krijgen van haar besluit om hem te binden. Kon hij zelf ook maar spijt hebben dat hij hen hun gang had laten gaan, of althans de drie van wie hij hield. Maar de waarheid was dat hij Min nodig had, haar kracht en liefde nodig had. Hij zou haar gebruiken zoals hij zoveel anderen had gebruikt.

Nee, er was geen plaats in hem voor spijt. Hij wenste alleen dat hij het schuldgevoel even gemakkelijk kon uitbannen.

Ilyena! riep een verre stem in Rhands hoofd. *Mijn liefste...* Lews Therin Telamon, Verwantslachter, hield zich vandaag vrij rustig. Rhand probeerde niet te veel na te denken over de dingen die Semirhage had gezegd op de dag dat hij zijn hand verloor. Ze was een Verzaker; ze zou alles zeggen als ze dacht haar doelwit daarmee pijn te bezorgen.

Ze folterde een hele stad om zich te bewijzen, fluisterde Lews The-

rin. Ze heeft duizend mannen op duizend verschillende manieren ge-
dood, gewoon om te horen hoe hun geschreeuw van elkaar verschil-
de. Maar ze liegt zelden. Zelden.

Rhand duwde de stem weg.

‘Rhand,’ zei Min, zachter dan eerst.

Hij draaide zich om en keek haar aan. Ze was slank en tener, en hij had vaak het gevoel dat hij boven haar uittorende. Ze droeg haar haren in korte pijpenkrullen, donker van kleur, maar niet zo donker als haar diepe, bezorgde ogen. Zoals altijd droeg ze een broek en jas. Vandaag waren die donkergroen, zoals de naalden van de dennen buiten. Maar, alsof ze daarmee haar kledingkeuze wilde weerspreken, ze had de kledingstukken zodanig laten maken dat die haar figuur benadrukten. Zilveren borduursel in de vorm van bonabelbloemen was aangebracht rondom de mouwen, en daaronder piepte kant vandaan. Ze rook lichtjes naar lavendel, misschien van de zeep die ze de laatste tijd gebruikte.

Waarom zou ze een broek aantrekken, om zich vervolgens uit te dosen met kant? Rhand had pogingen om vrouwen te doorgronden lang geleden al opgegeven. Een dergelijk begrip zou hem niet helpen Shayol Ghul te bereiken. Bovendien hoefde hij vrouwen niet te begrijpen om ze te kunnen gebruiken. Vooral niet als ze kennis bezaten die hij nodig had.

Hij knarste met zijn tanden. Nee, dacht hij. Nee, er zijn grenzen die ik niet zal overschrijden. Er zijn dingen die zelfs ik niet zal doen.

‘Je denkt weer aan haar,’ zei Min bijna beschuldigend.

Hij vroeg zich vaak af of er zoiets bestond als een binding die maar één kant op werkte. Hij zou daar veel voor overhebben.

‘Rhand, ze was een Verzaker,’ vervolgde Min. ‘Ze zou ons allemaal hebben vermoord, zonder met haar ogen te knippen.’

‘Ze was niet van plan mij te vermoorden,’ zei Rhand zachtjes, en hij wendde zich van Min af en keek weer uit het raam. ‘Mij zou ze hebben gehouden.’

Min kromp ineen. Pijn, bezorgdheid. Ze dacht aan de ontaarde mannelijke a’dam die Semirhage had meegebracht, in het geheim, toen ze zich voordeed als de Dochter van de Negen Manen. De vermoming van de Verzaker was verstoord door Cadsuanes ter’angreaal, waardoor Rhand Semirhage had herkend. Of beter gezegd, waardoor Lews Therin haar had herkend.

De uitwisseling was ermee geëindigd dat Rhand zijn hand kwijtraakte, maar het was hem wel gelukt een Verzaker gevangen te nemen. De laatste keer dat hij in gelijksoortige omstandigheden had verkeerd,

was dat niet goed afgelopen. Hij wist nog steeds niet waar Asmodean was gebleven of waarom die wezel eigenlijk was gevluht, maar hij vermoedde dat de man veel had prijsgegeven over Rhands plannen en activiteiten.

Ik had hem moeten doden. Ze allemaal moeten doden.

Rhand knikte, maar toen verstijfde hij. Was dat een gedachte van Lews Therin geweest, of van hemzelf? *Lews Therin?* dacht Rhand. *Ben je daar?*

Hij dacht dat hij gelach hoorde. Of misschien was het gesnik.

Het Licht brande je! dacht Rhand. *Praat tegen me! De tijd nadert. Ik moet weten wat jij weet! Hoe heb je de kerker van de Duistere verzegeld? Wat is er misgegaan, en waarom is de kerker daardoor gebrekkig geworden? Zeg op!*

Ja, het was duidelijk gesnik, geen gelach. Soms was het moeilijk te bepalen bij Lews Therin. Rhand bleef aan de dode man denken als een afzonderlijk individu, ondanks wat Semirhage had gezegd.

Hij had saidin gereinigd! De smet was weg en kon zijn geest niet langer beroeren. Hij zou niet waanzinnig worden.

Het afglijden naar dodelijke waanzin kan... heel plotseling komen. Hij hoorde haar woorden weer, uitgesproken waar de anderen ze zouden horen. Zijn geheim was eindelijk onthuld. Maar Min had een beeld gezien van Rhand en een andere man die samensmolten. Betekende dat niet dat hij en Lews Therin twee afzonderlijke mensen waren, twee individuen die in één lichaam waren gedwongen?

Het maakt niet uit of zijn stem echt is, had Semirhage gezegd. In feite maakt het Rhands toestand erger...

Rhand zag zes soldaten langs de piketlijnen lopen die aan de rechterkant van het veld waren aangelegd, tussen de laatste rij tenten en de bomen. Ze bekeken de hoeven van elk afzonderlijk paard.

Rhand kon niet nadenken over zijn waanzin. Hij kon ook niet nadenken over wat Cadsuane met Semirhage deed. Dan bleven alleen zijn plannen over. Het noorden en oosten moesten als één zijn. Het westen en zuiden moesten als één zijn. De twee moesten als één zijn. Dat was het antwoord dat hij had gekregen van de merkwaardige schepsels achter de roodstenen deuropening. Dat was alles waar hij van kon uitgaan.

Noord en oost. Hij moest de landen vrede opleggen, of ze die nu wilden of niet. Hij had een wankel evenwicht bereikt in het oosten, met Illian, Mayene, Cairhien en Tyr allemaal in meer of mindere mate onder zijn bestuur.

De Seanchanen regeerden in het zuiden en voerden het bewind over

Altara, Amadicia en Tarabon. Morland kon binnenkort ook van hen zijn, als ze in die richting oprukten. Dan bleven Andor en Elayne over.

Elayne. Ze was ver weg, ver in het oosten, maar toch voelde hij haar bundeltje gevoelens in zijn hoofd. Op zo'n afstand was het moeilijk te bepalen, maar hij dacht dat ze... opgelucht was. Betekende dat dat haar strijd om de macht in Andor goed verliep? En hoe zat het met de legers die haar hadden bestookt? En wat voerden de Grenslanders uit? Ze hadden hun stellingen verlaten, hadden zich bij elkaar aangesloten en rukten op naar het zuiden op zoek naar Rhand, maar ze deden geen uitspraken over wat ze van hem wilden. Dat waren enkele van de beste soldaten ten westen van de Rug van de Wereld. Hun hulp zou van onschatbare waarde zijn tijdens de Laatste Slag. Maar ze hadden de noordelijke landen verlaten. Waarom?

Hij wilde hen liever niet rechtstreeks ter verantwoording roepen, uit angst dat het tot weer een gevecht kon leiden. Een gevecht dat hij zich op dit ogenblik niet kon veroorloven. Licht! Hij had gedacht dat hij in de strijd tegen de Schaduw juist op de Grenslanders kon rekenen.

Het maakte nu niet uit. Hij had vrede gesticht, of iets wat er veel op leek, in het grootste deel van het land. Hij dacht maar niet te veel na over de onlangs gesuste opstand tegen hem in Tyr, de wankele situatie aan de grenzen met de Seanchaanse landen, of het gekonkel van de adel in Cairhien. Telkens als hij dacht dat hij een natie had veiliggesteld, leek het wel alsof tien andere weer uiteenvielen. Hoe kon hij vrede brengen bij een volk dat weigerde die vrede te aanvaarden?

Mins vingers verstrakten om zijn arm en hij haalde diep adem. Hij deed wat hij kon, en nu had hij twee doelen. Vrede in Arad Doman en een verdrag met de Seanchanen. De boodschap die hij voorbij de Poort had ontvangen, was nu duidelijk: hij kon niet zowel tegen de Seanchanen als tegen de Duistere vechten.

Hij moest voorkomen dat de Seanchanen oprukten voordat de Laatste Slag voorbij was. Daarna mocht het Licht hen allemaal branden. Waarom hadden de Seanchanen zijn verzoeken om een ontmoeting genegeerd? Waren ze boos dat hij Semirhage gevangen had genomen? Hij had de sul'dam laten gaan. Sprak dat niet van goede wil? Arad Doman zou zijn bedoelingen bewijzen.

Als hij het gevecht op de Almothvlakte kon beëindigen, kon hij de Seanchanen laten zien dat zijn verlangen naar vrede oprecht was. Hij zou het ze laten inzien!

Rhand haalde diep adem en keek uit het raam. Basheres achtduizend soldaten zetten punttenten op en groeven een aarden gracht met wal om het veld. De groeiende diepbruine wal stak af tegen de witte tenten. Rhand had de Asha'man opgedragen te helpen bij het graafwerk, en hoewel hij betwijfelde of ze ingenomen waren met het nederige werk, versnelde hun hulp het proces aanzienlijk. Bovendien vermoedde Rhand dat ze – net als hijzelf – heimelijk blij waren met elk uitvlucht om saidin vast te houden. Hij zag een klein groepje Asha'man in hun stijve zwarte jassen, en ook de wevingen die om hen heen draaiden terwijl ze een volgend stuk grond opgroeven. Er waren er tien in het kamp, hoewel alleen Flin, Naeff en Narishma volle Asha'man waren.

De Saldeanen, gehuld in korte jassen, werkten snel terwijl ze voor hun paarden zorgden en piketlijnen uitzetten. Anderen schepten zand uit de berg van de Asha'man en gebruikten dat om de wal te versterken. Rhand zag het ongenoegen op de gezichten van veel van de scherpgeneuse Saldeanen. Het beviel ze niet om het kamp op te slaan in een bosgebied, zelfs al was deze heuvel slechts schaars begroeid met dennen. Bomen bemoeilijkten cavalerieaanvallen en konden beschutting bieden aan naderende vijanden.

Davram Bashere zelf reed langzaam door het kamp en blafte bevelen vanachter die dikke snor van hem. Naast hem liep heer Tellaen, een gezette man in een lange jas en met een dunne Domaanse snor. Hij was een kennis van Bashere.

Heer Tellaen stelde zichzelf aan gevaar bloot door Rhand onderdak te geven; een toevluchtsoord bieden aan de troepen van de Herrezen Draak kon mogelijkterwijs worden opgevat als verraad. Maar wie zou hem straffen? Arad Doman was in chaos gedompeld, de troon werd bedreigd door meerdere opstandige groeperingen. En dan was er nog de grote Domaanse generaal Rodel Ituralde met zijn verrassend doeltreffende oorlog tegen de Seanchanen in het zuiden.

Net als zijn mannen droeg ook Bashere geen pantser, maar enkel een korte blauwe jas. Hij droeg ook een wijde broek, zijn voorkeurskledingstuk, met de pijpen in kniehoge laarzen gestopt. Wat vond Bashere ervan dat hij vastzat in Rhands ta'veren-web? Dat hij, al ging hij niet rechtstreeks in tegen de wil van zijn koningin, er in ieder geval op enigszins onbehaaglijke voet mee stond? Hoe lang was het geleden dat hij verslag had uitgebracht aan zijn rechtmatige vorstin? Had hij Rhand niet beloofd dat de steun van zijn koningin snel zou komen? Hoeveel maanden geleden was dat geweest?

Ik ben de Herrezen Draak, dacht Rhand. Ik verbreek alle verdragen

en beloften. Oude bondgenootschappen zijn onbelangrijk. Alleen Tarmon Gai'don doet ertoe. Tarmon Gai'don, en de dienaren van de Schaduw.

'Ik vraag me af of we Graendal hier zullen vinden,' zei Rhand peinzend.

'Graendal?' vroeg Min. 'Waarom denk je dat ze hier is?'

Rhand schudde zijn hoofd. Asmodean had gezegd dat Graendal in Arad Doman verbleef, hoewel dat maanden geleden was. Was ze hier nog? Het leek mogelijk; het was een van de weinige grote landen waar ze kon zijn. Graendal had graag een verborgen machtsbasis ver van waar de andere Verzakers zich ophielden; ze zou zich niet vestigen in Andor, Tyr of Illian. En ze zou zich ook niet laten opsluiten in de landen in het zuidwesten, waar de Seanchaanse invasie bezig was. Ze had vast een verborgen wijkplaats. Zo werkte ze. Waarschijnlijk in de bergen, op een afgelegen plek ergens hier in het noorden.

Hij kon er niet zeker van zijn dat ze in Arad Doman was, maar hij vermoedde van wel, door wat hij over haar wist. Door wat Lews Therin over haar wist.

Maar het was slechts een mogelijkheid. Hij zou behoedzaam zijn en naar haar uitkijken. Elke Verzaker die hij uitschakelde, zou de Laatste Slag weer een stukje eenvoudiger maken. Het zou...

Zachte voetstappen naderden de gesloten deur.

Rhand liet Min los en ze draaiden zich allebei om. Rhand reikte naar zijn zwaard...

Dat was nu een zinloos gebaar. Het verlies van zijn hand, ook al was het niet zijn voornaamste zwaardhand, maakte hem kwetsbaar tegenover een bedreven tegenstander. Hoewel saidin een veel krachtiger wapen was, bleef het zijn eerste ingeving om zijn zwaard te grijpen. Dat zou hij moeten veranderen. Het kon hem op een dag zijn leven kosten.

De deur ging open en Cadsuane wandelde naar binnen met het zelfvertrouwen van een koningin aan haar hof. Ze was een knappe vrouw, met donkere ogen en een hoekig gezicht. Haar donkergrijze haar was in een knot gedraaid, en daaraan hing een tiental kleine gouden ornamentjes; elk een ter'angreaal of angreaal. Haar gewaad was gemaakt van eenvoudige dikke wol, met een gele riem om haar middel en geel borduurwerk op de kraag. Het gewaad zelf was groen, wat niet zo bijzonder was, want dat was haar Ajah. Rhand had soms het gevoel dat ze met haar strenge gezicht – leeftijdloos, zoals bij elke Aes Sedai die lang genoeg met de Kracht had gewerkt

– beter bij de Rode Ajah zou passen.

Hij ontspande zijn hand op zijn zwaard, hoewel hij het niet losliet, en streelde over het met stof omwonden gevest. Het wapen was lang, enigszins gebogen, en de gelakte schede was beschilderd met een lange, kronkelende draak in rood en goud. Het leek specifiek voor Rhand te zijn gemaakt, en toch was het eeuwenoud, pas kortgeleden gevonden. Wat vreemd, dat ze het juist nu hadden gevonden, dacht hij, en het mij schonken, zich er in het geheel niet van bewust wat ze in handen hadden...

Hij was het zwaard onmiddellijk gaan dragen. Het voelde goed onder zijn hand. Hij had niemand verteld, zelfs Min niet, dat hij het wapen had herkend. En merkwaardig genoeg niet uit Lews Therins herinneringen, maar uit die van hemzelf.

Cadsuane werd vergezeld door enkele anderen. Nynaeve was verwacht; zij volgde Cadsuane tegenwoordig vaak, als een rivaliserende kat die ze op haar grondgebied had aangetroffen. Ze deed dat waarschijnlijk voor hem. De donkerharige Aes Sedai was ondanks haar uitlatingen nooit helemaal opgehouden de Wijsheid van Emondsveld te zijn. Ze toonde geen genade aan lieden van wie ze dacht dat die misbruik maakten van de man die onder haar bescherming stond. Behalve natuurlijk als Nynaeve zelf degene was die misbruik van hem maakte.

Vandaag droeg ze een grijs gewaad met een gele sjerp over de riem om haar middel – een nieuwe Domaanse gril, had hij gehoord – en ze had de gebruikelijke rode stip op haar voorhoofd. Ze droeg een lange gouden ketting en een smalle gouden riem met bijpassende armbanden en ringen, allebei voorzien van grote rode en blauwe stenen. Die sieraden waren een ter'angreaal – of eigenlijk meerdere, en ook een angreaal – net zoals Cadsuane die droeg. Rhand had Nynaeve wel eens horen mompelen dat haar ter'angreaal, met die opzichtige edelstenen, onmogelijk af te stemmen waren op haar kleding.

Hoewel Nynaeve dus geen verrassing was, was Alivia dat wel. Rhand was zich er niet van bewust geweest dat de voormalige damane betrokken was bij de... kennisvergaring. Maar men zei dat ze in de Ene Kracht nog sterker was dan Nynaeve, dus misschien was ze meegebracht ter ondersteuning. Je kon nooit te voorzichtig zijn waar het op de Verzakkers aankwam.

Er zaten witte strepen in Alivia's haren, en ze was een klein stukje langer dan Nynaeve. Dat wit in haar haren was veelzeggend, want wit of grijs in het haar van een vrouw die de Ene Kracht hanteerde wees op grote ouderdom. Een heel hoge leeftijd. Alivia beweerde dat

ze vier eeuwen oud was. Vandaag droeg de voormalige damane een opvallend rood gewaad, alsof ze met opzet wilde uitdagend. De meeste damane bleven ingetogen als ze eenmaal van de teugel waren gelaten. Alivia niet. Ze had een intensiteit over zich die bijna deed denken aan een Witmantel.

Rhand voelde Min verstijven en bespeurde haar ongenoegen. Alivia zou uiteindelijk de hand hebben in Rhands dood. Dat was een visioen van Min geweest, en Mins visioenen zaten er nooit naast. Alleen had ze wel gezegd dat ze zich had vergist over Moiraine. Misschien betekende dat ook dat hij niet zou hoeven...

Nee. Alles wat hem de gedachte gaf dat hij de Laatste Slag kon overleven, alles wat hem hoop gaf, was gevaarlijk. Hij moest hard zijn en aanvaarden wat er op zijn pad kwam. Hard zijn en sterven als de tijd daar was.

Je zei dat we konden sterven, zei Lews Therin achter in zijn geest. Je hebt het beloofd!

Cadsuane liep zwigend de kamer door en schonk zichzelf een beker kruidenwijn in uit een kan die op een klein tafeltje naast het bed stond. Toen ging ze in een rode cederhouten stoel zitten. Ze had in ieder geval niet van hem geëist dat hij de wijn voor haar inschonk. Hij zag haar er gerust voor aan.

‘En, wat heb je ontdekt?’ vroeg hij, wegstappend bij het raam om ook een beker wijn in te schenken. Min liep naar het bed – gemaakt van cederstammen en een ontbast hoofdbord dat diep roodbruin was gebeitst – en ging met haar handen in haar schoot gevouwen zitten. Ze keek aandachtig naar Alivia.

Cadsuane trok haar wenkbrauw op bij de scherpte van Rhands stem. Hij zuchtte en onderdrukte zijn ergernis. Hij had haar gevraagd op te treden als zijn raadvrouw, en hij had ingestemd met haar voorwaarden. Min zei dat hij iets belangrijks van Cadsuane zou vernemen – ook weer een visioen – en eigenlijk waren haar raadgevingen al meerdere malen nuttig geweest. Ze was haar doorlopende eisen van beleefdheid waard.

‘Hoe is de ondervraging gegaan, Cadsuane Sedai?’ vroeg hij op mildere toon.

Ze glimlachte in zichzelf. ‘Goed genoeg.’

‘Goed genoeg?’ snauwde Nynaeve. Zij had Cadsuane niets over plichtplegingen beloofd. ‘Die vrouw maakt me woest!’

Cadsuane nam een slokje wijn. ‘Wat kun je anders verwachten van een Verzaker, kind? Ze heeft heel lang de tijd gehad om zich te bekwamen in het woest maken van anderen.’

‘Rhand, dat... schepsel is van steen,’ zei Nynaeve, die zich naar hem toe wendde. ‘Ze heeft amper iets zinnigs gezegd, ondanks dagenlange verhoren! Het enige wat ze doet is vertellen hoe minderwaardig en achterlijk wij zijn, met af en toe het dreigement dat ze ons uiteindelijk allemaal zal doden.’ Nynaeve reikte naar haar lange vlecht, maar hield zich in voordat ze eraan trok. Ze werd er beter in zich te beheersen. Rhand vroeg zich af waarom ze die moeite deed, gezien haar overduidelijke temperament.

‘Ondanks alle dramatische uitspraken van dat meisje,’ zei Cadsuane met een hoofdknik naar Nynaeve, ‘heeft ze een redelijk begrip van de situatie. Bah! Toen ik “goed genoeg” zei, was dat bedoeld als “zo goed als te verwachten viel, gezien onze onfortuinlijke beperkingen”. Als je een schilder blinddoekt, moet je niet gek opkijken als hij niets te schilderen weet.’

‘Dit is geen kunst, Cadsuane,’ zei Rhand droogjes. ‘Het is marteling.’ Min wisselde een blik met hem, en hij voelde haar bezorgdheid. Bezorgdheid om hem? Hij was niet degene die werd gemarteld.

De kist, fluisterde Lews Therin. We hadden moeten sterven in de kist. Dan... dan was het voorbij geweest.

Cadsuane nam nog een slokje wijn. Rhand had die van hem niet geproefd; hij wist al dat de kruiden erin zo sterk waren dat de drank niet meer aangenaam smaakte. Maar beter dat dan het alternatief.

‘Je zet ons onder druk om resultaten te behalen, jongen,’ zei Cadsuane, ‘maar toch geef je ons niet de nodige middelen om ze te behalen. Jij mag het martelen, verhoren of voor mijn part taarten bakken noemen, ik noem het dwaasheid. Als je ons nu toestond...’

‘Nee!’ grauwde Rhand, die met zijn hand... stomp... naar haar gebaarde. ‘Je mag haar niet bedreigen of pijn toebrengen.’

Eindeloos in een donkere kist, heen en weer gezeuld en herhaaldelijk geslagen. Hij zou een vrouw over wie hij macht had niet op dezelfde manier laten behandelen. Zelfs geen Verzaker. ‘Je mag haar ondervragen, maar bepaalde dingen sta ik niet toe.’

Nynaeve snoof. ‘Rhand, ze is een Verzaker, en ontzettend gevaarlijk!’

‘Ik ben me bewust van het gevaar,’ zei Rhand vlak, en hij stak de stomp van zijn linkerhand op. De metalige goud-met-rode tatoeage van een drakenlichaam glansde in het lamplicht. De kop ervan was verteerd in het vuur dat hem bijna had gedood.

Nynaeve haalde diep adem. ‘Ja, nou, dan moet je inzien dat de gewone regels op haar niet van toepassing zijn!’

‘Ik zei nee!’ antwoordde Rhand. ‘Jullie mogen haar ondervragen,

maar jullie mogen haar geen pijn doen!’ Geen vrouw. Dat flardje licht wil ik binnen in me vasthouden. Ik heb de dood en het leed van te veel vrouwen al op mijn geweten.

‘Als dat is wat je eist, jongen,’ zei Cadsuane gespannen, ‘dan is dat wat we zullen doen. Maar kom niet klagen als ze weigert te vertellen wat ze gisteren bij het ontbijt heeft gegeten, laat staan waar we de andere Verzakkers kunnen vinden. Ik begin me af te vragen waarom je erop staat dat we nog doorgaan met deze klucht. Misschien moeten we haar gewoon overdragen aan de Witte Toren, dan zijn wij van haar af.’

Rhand keerde haar de rug toe. Buiten waren de soldaten klaar met de piketlijnen. Ze zagen er goed uit. Recht en gelijkmatig, met net voldoende bewegingsvrijheid voor de dieren.

Haar overdragen aan de Witte Toren? Dat zou nooit gebeuren. Cadsuane zou Semirhage niet uit handen geven tot ze de antwoorden kreeg die ze wilde hebben. Het waaide nog steeds, en Rhand zag zijn banieren wapperen.

‘Dus jij wilt haar overdragen aan de Witte Toren?’ vroeg hij met een blik achterom. ‘Welke Witte Toren? Wil je haar toevertrouwen aan Elaïda? Of bedoelde je de anderen? Ik denk niet dat Egwene blij zou zijn als we haar een Verzaker in de schoot wierpen. Misschien zou ze Semirhage zelfs laten gaan en in plaats daarvan mij gevangen nemen. Me dwingen te knielen voor de gerechtigheid van de Witte Toren en me stillen, gewoon om weer een kerfje in haar riem te kunnen bijsnijden.’

Nynaeve fronste haar voorhoofd. ‘Rhand! Egwene zou nooit...’

‘Ze is Amyrlin,’ zei hij, voordat hij zijn beker wijn in één slok leegde. Het was nog even vies als hij zich herinnerde. ‘Aes Sedai tot in de kern van haar wezen. Ik ben gewoon een pion voor haar.’

Ja, zei Lews Therin. We moeten bij hen allemaal uit de buurt blijven. Ze weigerden ons te helpen, weet je. Ze weigerden! Zeiden dat mijn plan te roekeloos was. Daardoor bleef ik zitten met alleen de Honderd Gezellen, zonder vrouwen om een cirkel te vormen. Verraders! Dit is hun schuld. Maar... maar ik ben degene die Ilyena heeft gedood. Waarom?

Nynaeve zei iets, maar Rhand negeerde haar. *Lews Therin?* vroeg hij in gedachten. *Wat heb je gedaan? Wilden de vrouwen niet helpen? Waarom niet?*

Maar Lews Therin was weer in huilen uitgebarsten, en zijn stem werd onduidelijker.

‘Zeg op!’ riep Rhand, die zijn beker op de vloer smeet. ‘Het Licht

brande je, Verwantslachter! Praat tegen me!

Het werd stil in de kamer.

Rhand knipperde met zijn ogen. Hij had nog nooit... nog nooit geprobeerd hardop tegen Lews Therin te praten, waardoor anderen het konden horen. En ze wisten het. Semirhage had gesproken over de stem die Rhand hoorde en had hem bestempeld tot een doodgewone waanzinnige.

Rhand streek met zijn hand door zijn haar. Of dat probeerde hij althans... maar hij gebruikte de arm die in een stomp eindigde, en daarmee bereikte hij niets.

Licht! dacht hij. Ik verlies mijn beheersing. Ik weet maar half wanneer ik zelf praat en wanneer hij het is. Dit had moeten verbeteren toen ik saidin reinigde! Ik had veilig moeten zijn...

Niet veilig, mompelde Lews Therin. *We waren al waanzinnig. Er is nu geen weg terug meer.* Hij begon te kakelen, maar het gelach ging over in gehuil.

Rhand keek om zich heen. Mins donkere ogen stonden zo bezorgd dat hij zijn blik moest afwenden. Alivia – die het gesprek over Semirhage had gezien met die doordringende ogen van haar – scheen te veel te weten. Nynaeve gaf eindelijk toe en trok aan haar vlecht. Voor één keer berispte Cadsuane Rhand niet om zijn uitbarsting. In plaats daarvan nam ze een slokje wijn. Hoe kreeg ze dat spul weg? Die gedachte sloeg nergens op. Het was belachelijk. Hij wilde lachen. Maar het geluid wilde niet naar buiten komen. Hij kon niet eens een droog vermaak meer oproepen. Licht! Dit kan ik niet volhouden. Er hangt doorlopend mist voor mijn ogen, mijn hand is weggebrand, en de oude wonden in mijn zij scheuren open als ik ook maar iets doe wat meer inspanning kost dan ademen. Ik ben uitgedroogd, als een uitgeputte bron. Ik moet mijn werk hier afmaken en naar Shayol Ghul gaan. Anders is er niets meer van me over dat de Duistere nog kan doden.

Dat was geen vermakelijke gedachte; het was een reden voor wanhoop.

Maar Rhand hilde niet, want uit staal konden geen tranen komen. Voorlopig leek het geween van Lews Therin voldoende voor hen beiden.

De aard van pijn

Egwene stond op, met een achterste dat gloeide van de inmiddels vertrouwde pijn van een stevig pak slaag van de Meesteres der Novices. Ze voelde zich als een kleedje waar het stof uit was geklopt. Desondanks streek ze kalm haar witte rokken glad, draaide zich om naar de spiegel en depte rustig de tranen uit haar ooghoeken weg. Slechts één traan in elk oog, deze keer. Ze glimlachte naar haar spiegelbeeld, en haar twee zelden knikten tevreden naar elkaar.

In het zilverachtige oppervlak van de spiegel werd een kleine kamer met donkere lambrisering weerspiegeld. Het was een afwijzende kamer met een stevige kruk in de hoek, waarvan de zitting donker en glad was geworden door vele jaren van gebruik. Er stond een vierkante tafel, met daarop het dikke boek van de Meesteres der Novices. De smalle tafel recht achter Egwene was van wat snijwerk voorzien, maar viel vooral op door de leren bekleding ervan. Vele Novices – en ook een behoorlijk aantal Aanvaardden – hadden over die tafel gelegen en de straf voor ongehoorzaamheid ondergaan. Egwene kon zich bijna voorstellen dat de donkere kleur van de tafel afkomstig was van de herhaalde vlekken van tranen. Ze had daar zelf ook vele tranen vergoten.

Maar vandaag niet. Slechts twee tranen, en geen van beide was op haar wangen gevallen. Niet dat ze geen pijn had; haar hele lichaam brandde ervan. Sterker, de afranselingen waren almaar zwaarder geworden hoe langer ze zich bleef verzetten tegen de macht in de Witte Toren. Maar naarmate ze vaker en harder werd geslagen, was ook

Egwenes vastberadenheid om stand te houden toegenomen. Ze had nog niet geleerd de pijn te omhelzen en aanvaarden zoals de Aiel dat deden, maar ze had het gevoel dat ze er dichtbij zat. De Aiel konden lachen tijdens de wreedste folteringën. Nou, zij kon glimlachen zodra ze opstond.

Elke klap die ze onderging, elke keer als ze pijn leed, was een overwinning. En een overwinning was altijd een reden voor vreugde, hoe erg je trots of je huid ook brandden.

Naast de tafel achter Egwene, zichtbaar in de spiegel, stond de Meesteres der Novices. Silviana keek fronsend naar de leren riem in haar handen. Haar leeftijdloze, vierkante gezicht droeg een enigszins verwarde uitdrukking; ze keek naar de riem zoals iemand zou kijken naar een mes dat niet wilde snijden of een lamp die niet wilde branden.

De vrouw was van de Rode Ajah, een feit dat herkenbaar was aan de zomen van haar eenvoudige grijze gewaad en de stola met franje om haar schouders. Ze was lang en stevig en droeg haar zwarte haar in een knot. In veel opzichten vond Egwene haar een uitstekende Meesteres der Novices, zelfs al had Silviana haar onderworpen aan een belachelijk aantal bestraffingen. Misschien wel juist daarom. Silviana deed haar plicht. Het Licht wist dat er de laatste tijd in de Toren bedroevend weinig vrouwen waren over wie je dat kon zeggen!

Silviana keek op en ontmoette Egwenes blik in de spiegel. Ze legde snel de riem neer en streek alle uitdrukking van haar gezicht. Egwene draaide zich rustig om.

Het was niets voor haar, maar Silviana zuchtte. ‘Wanneer geef je dit eens op, kind?’ vroeg ze. ‘Je hebt je standpunt op bewonderenswaardige wijze duidelijk gemaakt, maar je weet best dat ik je zal blijven straffen tot je je onderwerpt. De orde moet worden gehandhaafd.’ Egwene keek haar geschokt aan. De Meesteres der Novices sprak Egwene maar zelden aan, behalve om haar de les te lezen of te berispen. Aan de andere kant, er waren al eerder barstjes in haar uitgestreken masker te zien geweest...

‘De orde, Silviana?’ vroeg Egwene. ‘En wordt die elders in de Toren dan gehandhaafd?’

Silviana’s lippen werden een streep. Ze draaide zich om en maakte een aantekening in haar boek. ‘Ik zie je morgenochtend weer. Ga nu maar eten.’

Die nieuwe ochtendstraf was Egwene nu opgelegd ze omdat de Meesteres der Novices bij haar naam had aangesproken zonder daar ‘Se-

dai' aan toe te voegen. En waarschijnlijk ook omdat ze allebei wisten dat Egwene geen kniks zou maken voordat ze vertrok.

'Ik zal morgenochtend terugkomen,' zei Egwene, 'maar die maaltijd moet wachten. Ik heb vanavond dienst bij Elaida's avondmaal.' Ze was lang bij Silviana geweest – Egwene had nogal een lijst van overtredingen meegebracht – en nu zou ze niet eens tijd hebben om te eten. Haar maag klaagde bij dat vooruitzicht.

Silviana vertoonde heel even wat gevoel. Was het verbazing?

'Waarom heb je dat niet gezegd?'

'Zou het dan iets hebben veranderd?'

Silviana reageerde niet op de vraag. 'Dan moet je maar eten na je dienst bij de Amyrlin. Ik zal de Meesteres der Keukens opdragen iets voor je te bewaren. Je hebt de laatste tijd zoveel Heling gehad, kind, dat je goed moet eten. Ik wil niet dat je van ondervoeding instort.' Streng, maar eerlijk. Jammer dat Silviana haar weg naar de Rode Ajah had gevonden. 'Goed dan,' zei Egwene.

'En na het eten,' zei Silviana, die haar vinger opstak, 'kom je hier terug omdat je niet de gepaste eerbied betoont aan de Amyrlin Zetel. Voor jou is ze nooit eenvoudigweg "Elaida", kind.' Ze boog zich over haar boek en voegde eraan toe: 'Bovendien mag het Licht weten wat voor nieuwe problemen je je tegen vanavond weer op de hals hebt gehaald.'

Terwijl Egwene de kleine kamer achter zich liet en een brede gang van grijze steen met groene en rode vloertegels betrad, dacht ze over die laatste opmerking na. Misschien was het toch geen verbazing op Silviana's gezicht geweest toen Egwene vertelde dat ze naar Elaida moest. Misschien was het medeleven geweest. Elaida zou er niet goed op reageren als Egwene zich net zo tegen haar verzette als tegen alle anderen in de Toren.

Was dat de reden waarom Silviana had besloten Egwene na het eten te laten terugkomen voor nog een laatste pak slaag? Door Silviana's bevelen zou Egwene nu eerst iets moeten eten voordat ze terugkeerde voor haar straf, ook als ze van Elaida nog meer straf kreeg. Het was een kleine genade, maar Egwene was er toch dankbaar voor. De dagelijkse afranselingen waren al zwaar genoeg zonder dat ze maaltijden oversloeg.

Terwijl ze dit overpeinsde, naderden twee Rode zusters haar: Katerine en Barasine. Katerine had een beker in haar handen. Weer een dosis dolkwortel. Schijnbaar wilde Elaida zekerstellen dat Egwene tijdens haar maaltijd nog geen spootje zou kunnen geleiden. Egwene pakte de beker zonder tegenwerpen aan en dronk hem in één teug

leeg. Ze proefde de lichte maar kenmerkende smaak van munt. Ze gaf de beker met een achteloos gebaar aan Katerine terug, en de vrouw had geen andere keus dan hem aan te pakken. Bijna alsof ze een koninklijke bekerdraagster was.

Egwene liep niet meteen naar Elaida's vertrekken. De lange bestraffing was al zo ver uitgelopen dat ze nog wel een paar ogenblikken de tijd kon nemen, en ze wilde niet te vroeg komen, want daarmee zou ze zich nederig tonen aan Elaida. Dus bleef ze nog even met Katerine en Barasine voor de deur van de Meesteres der Novices staan. Zou een zekere persoon de werkkamer komen bezoeken?

In de verte liepen kleine groepjes zusters over de groene en rode tegels van de gang. Ze hadden een schichtige blik in hun ogen, als hazen die zich op een open plek waagden om aan bladeren te knabbelen, bang voor het roofdier dat zich in de schaduw verborg. De zusters in de Toren droegen tegenwoordig altijd hun stola en gingen nooit ergens alleen naartoe. Sommigen hielden doorlopend de Kracht vast, alsof ze bang waren om zelfs hier in de Witte Toren te worden besprongen door struikrovers.

'Zijn jullie hiermee ingenomen?' hoorde Egwene zichzelf vragen. Ze keek naar Katerine en Barasine; beiden hadden toevallig ook deel uitgemaakt van de groep die Egwene gevangen had genomen.

'Wat is dit, kind?' vroeg Katerine kil. 'Tegen een zuster spreken zonder dat je iets is gevraagd? Wil je zo graag nog meer straf?'

Ze droeg een opvallende hoeveelheid rood; een gewaad dat fel scharlakenrood was, met een zwarte sjerp. Haar donkere haar golfde over haar rug.

Egwene negeerde het dreigement. Wat konden ze haar nog meer aandoen? 'Laat het gekibbel even zitten, Katerine,' zei Egwene, kijkend naar een groep Gele zusters die hun pas versnelden toen ze de twee Roden zagen. 'Laat die houding van gezag en dreigementen even varen. Stop die dingen weg en doe je ogen open. Ben je hier trots op? De Toren heeft eeuwenlang standgehouden zonder dat er een Amyrlin vanuit de Rode Ajah werd verheven. Nu jullie eindelijk een kans hebben, heeft jullie uitverkoren leidster dit met de Toren gedaan. Vrouwen die niemand in de ogen kijken die ze niet goed kennen, zusters die in groepjes rondlopen. De Ajahs gedragen zich alsof ze op voet van oorlog met elkaar staan!'

Katerine snoof, maar de lijzige Barasine weifelde en keek over haar schouder naar de groep Gelen die zich door de gang haastte, waarbij enkelen van hen blikken achterom wierpen naar de twee Roden.

'Dit is niet veroorzaakt door de Amyrlin,' zei Katerine. 'Het komt

door je dwaze opstandelingen en hun verraad!’

Mijn opstandelingen? dacht Egwene met een innerlijke glimlach. Dus nu beschouwen jullie ze als ‘mijn opstandelingen’, in plaats van mij te zien als gewoon een arme Aanvaarde die is benadeeld? Dat is vooruitgang.

‘Waren wij degenen die een zittende Amyrlin hebben onttroond?’ vroeg Egwene. ‘Waren wij degenen die zwaardhand tegen zwaardhand hebben opgezet? Waren wij het die er niet in slaagden de Herrezen Draak te beheersen? Hebben wij een Amyrlin gekozen die zo naar macht verlangt dat ze bevel heeft gegeven tot de bouw van haar eigen paleis? Een vrouw die bij elke zuster de zorg wekt dat zij de volgende kan zijn die haar stola verliest?’

Katerine antwoordde niet, alsof ze beseftte dat ze zich niet mocht laten verleiden tot een twistgesprek met een eenvoudige Novice. Barasine keek nog steeds met grote ogen naar de Gele zusters in de verte. Ze was ongerust.

‘Ik had verwacht,’ zei Egwene, ‘dat juist de Roden de felste kritiek op Elaïda zouden leveren in plaats van haar af te schermen. Want Elaïda’s erfgoed zal dat van jullie zijn. Vergeet dat niet.’

Katerine keek haar met fonkelende ogen aan, en Egwene onderdrukte een huivering. Misschien was dat laatste iets te bot geweest.

‘Meld je vanavond bij de Meesteres der Novices, kind,’ liet Katerine haar weten. ‘En vertel haar maar dat je geen eerbied hebt betoond aan zusters en aan de Amyrlin zelf.’

Egwene hield haar mond. Waarom verspilde ze haar tijd met pogingen om Roden te overtuigen?

De oude houten deur achter haar sloeg dicht, waardoor Egwene schrok en achteromkeek. De wandtapijten aan weerszijden bewogen enigszins en hingen toen weer stil. Egwene had niet gemerkt dat ze de deur op een kier had laten staan toen ze vertrok. Had Silviana het gesprek afgeluisterd?

Er was geen tijd meer om te talmen. Het leek erop dat Alvarin vanavond niet kwam. Waar was ze? Ze kwam altijd aan voor haar straf omstreeks de tijd dat Egwene klaar was. Egwene schudde haar hoofd en beende weg door de gang. De twee Rode zusters volgden. Ze bleven nu steeds vaker bij haar, volgden haar, hielden haar altijd in het oog, behalve wanneer Egwene voor onderricht naar de kwartieren van andere Ajahs ging.

Ze probeerde te doen alsof die twee zusters haar eregeleide waren in plaats van haar gevangenvaarders. Ze probeerde ook de pijn in haar achterste te negeren.

Alle tekenen wezen erop dat Egwene in haar oorlog tegen Elaida aan de winnende hand was.

Eerder, tijdens het middagmaal, had Egwene de Novices horen roddelen over de ernstige nederlaag die Elaida had geleden toen ze er niet in slaagde Rhand gevangen te houden. Die gebeurtenis lag nu enkele maanden achter hen en had een geheim moeten zijn.

En dan was er nog het gerucht dat de zusters die waren gestuurd om hem te vernietigen door Asha'man waren gebonden. Nog een missie van Elaida die bij niemand bekend had moeten zijn. Egwene had stappen ondernomen om die mislukkingen, evenals Elaida's ongebruikelijke behandeling van Shemerin, vers in het geheugen van de bewoners van de Toren te houden.

Alle roddels van de Novices kwamen immers ook de Aes Sedai ter ore.

Ja, Egwene was aan de winnende hand. Maar ze begon de voldoening te verliezen die ze ooit bij die overwinning had gevoeld. Wie kon er vreugde putten uit zien hoe de Aes Sedai barstjes vertoonden als een oud schilderij? Wie kon er blijdschap voelen omdat Tar Valon, de grootste van alle grote steden, vol raakte met afval? Hoewel Egwene een hekel had aan Elaida, kon ze zich er niet over verheugen dat de Amyrlin Zetel zo onkundig leiding gaf.

En nu, vanavond, zou ze Elaida zelf zien. Egwene liep langzaam door de gangen, hield haar pas in zodat ze niet te vroeg zou komen. Hoe moest ze zich gedragen tijdens de maaltijd? Gedurende de negen dagen dat ze nu terug was in de Toren, had Egwene nog geen glimp van Elaida opgevangen. Haar dienst bij die vrouw kon gevaarlijk zijn. Als ze Elaida een pietsje te veel tegen de haren in streek, kon die haar zelfs laten terechtstellen. En toch kon ze niet kruipen en vleien. Ze zou niet buigen voor die vrouw, zelfs niet als dat haar het leven kostte.

Egwene ging een hoek om en kwam met een ruk tot stilstand, bijna struikelend. De gang eindigde ineens bij een stenen muur met een felgekleurd mozaïek van tegels. Het was de afbeelding van een Amyrlin uit de oudheid, gezeten op een drukkewerkte gouden stoel, met haar hand waarschuwend opgestoken naar de koningen en koninginnen van het land. Het schildje onderaan verklaarde dat het een beeltenis was van Caraighan Maconar die de opstand in Mosadorin beëindigde. Egwene herkende het mozaïek vagelijk; de laatste keer dat ze het had gezien was op de muur van de Torenlibrije. Maar toen ze het daar had gezien, was het gezicht van de Amyrlin geen masker van bloed geweest. En er hadden ook geen lijken aan de boomtakken gehangen.

Katerine kwam met een bleek gezicht naast Egwene staan. Niemand sprak graag over de onnatuurlijke wijze waarop kamers en gangen in de Toren van plaats veranderden. De veranderingen waren een duistere herinnering aan het feit dat ruzies over gezag minder belangrijk waren dan de grotere, verschrikkelijker problemen in de wereld. Dit was de eerste keer dat Egwene zag dat er niet alleen een gang was verplaatst, maar dat ook een afbeelding was veranderd. De Duistere roerde zich, en het Patroon beefde.

Egwene draaide zich om en beende weg van het merkwaardige mozaïek. Ze kon zich nu niet met die problemen bezighouden. Je schrobde een vloer schoon door je eerst op een enkele vlek te richten en aan het werk te gaan. Zij had haar vlek gekozen. De Witte Toren moest weer heel worden gemaakt.

Helaas zou deze omweg meer tijd kosten. Egwene versnelde met tegenzin haar pas; ze moest niet te vroeg komen, maar ze zou liever ook niet te laat komen. Haar twee oppassers haastten zich ook, en hun rokken ruisten terwijl ze door enkele gangen terugliepen. Onderweg ving Egwene een glimp op van Alviarin, die zich met gebogen hoofd een hoek om haastte, op weg naar de werkkamer van de Meesteres der Novices. Dus ze ging toch naar haar bestraffing. Waarom was ze zo laat?

Twee bochten en een koude stenen trap later liep Egwene door het gedeelte van de Rode Ajah, aangezien dat nu de snelste weg naar de vertrekken van de Amyrlin was. Er hingen rode wandkleden aan de muren, passend bij de rode tegels op de vloer. De vrouwen die door de gangen liepen zagen er bijna allemaal grimmig uit, met hun stola's zorgvuldig om hun schouders en armen geschikt. Hier in hun eigen Ajahkwartier, waar ze zich op hun gemak zouden moeten voelen, leken ze onzeker en argwanend, zelfs ten opzichte van de bedienden die rondliepen met de Vlam van Tar Valon op hun borst. Egwene doorkruiste de gangen, wensend dat ze zich niet zo hoefde te haasten, want daardoor leek ze bang. Maar er was niets aan te doen. In het midden van de Toren beklom ze enkele trappen, en uiteindelijk kwam ze in de gang aan die naar de kamers van de Amyrlin leidde.

Omdat ze zo druk was met Novicetaken en lessen, had ze weinig tijd gehad om na te denken over haar ontmoeting met de valse Amyrlin. Dit was de vrouw die Suan had afgezet, de vrouw die Rhand had verslagen, en de vrouw die de Aes Sedai zelf tot aan de rand van de ondergang had gedreven. Elaida moest merken hoe kwaad Egwene was, ze moest worden vernederd en te schande gezet! Ze...

Egwene bleef voor de vergulde deur naar Elaida's vertrekken staan.

Nee. Ze kon zich dat tafereel maar al te gemakkelijk voorstellen. Elaida woedend, Egwene verbannen naar de donkere cellen onder de Toren. Wat zou dat uithalen? Ze kon die vrouw nog niet uitdagen. Dat zou enkel leiden tot kortstondige tevredenheid, gevolgd door een verpletterende nederlaag.

Maar Licht, ze kon ook niet voor Elaida buigen! De Amyrlin deed zoiets niet!

Of... nee. De Amyrlin deed wat ze moest doen. Wat was belangrijker? De Witte Toren, of Egwenes trots? De enige manier om deze strijd te winnen, was door Elaida te laten denken dat zij hem won. Nee... Nee, de enige manier om te winnen was door Elaida te laten denken dat er geen strijd bestond.

Kon Egwene het lang genoeg beschaafd houden om deze avond te overleven? Ze was er niet zeker van. Maar Elaida moest na de maaltijd het gevoel hebben dat ze de touwtjes in handen had, dat Egwene voldoende verdeemoedigd was. De beste manier om dat te bereiken en toch enige mate van trots te behouden, was door helemaal niets te zeggen.

Stilte. Dat zou vanavond haar wapen zijn. Egwene vermande zich en klopte aan.

Haar eerste verrassing kwam toen er een Aes Sedai opendeed. Had Elaida daar geen bedienden voor? Egwene herkende de zuster niet, maar haar leeftijdloze gezicht was overduidelijk. De vrouw was van de Grijsze Ajah, dat bleek uit haar stola, en ze was slank met een volle boezem. Haar goudbruine haar viel tot halverwege haar rug en ze had een geplaagde blik in haar ogen, alsof ze onder grote druk stond. Elaida zat binnen. Egwene aarzelde in de deuropening en keek naar haar evenknie, voor het eerst sinds ze met Nynaeve en Elayne uit de Witte Toren was vertrokken om te jagen op de Zwarte Ajah, een keerpunt dat nu wel een eeuwigheid geleden leek. Hoewel ze knap en statig was, scheen Elaida iets van haar strengheid te zijn verloren. Ze zat er vol zelfvertrouwen, met een flauwe glimlach op haar gezicht, alsof ze dacht aan een grapje dat alleen zij begreep. Haar stoel was bijna een troon, voorzien van snijwerk, verguld en rood-met-wit beschilderd. Er was nog een plek aan tafel gedekt, waarschijnlijk voor de onbekende Grijsze zuster.

Egwene was nooit eerder in de vertrekken van de Amyrlin geweest, maar ze kon zich voorstellen hoe die van Suan er mogelijk hadden uitgezien. Eenvoudig, maar niet sober. Net voldoende versiering om aan te geven dat dit de kamer van een belangrijk iemand was, maar niet zoveel dat het een afleiding werd. Onder Suan zou alles een

functie hebben gehad, misschien zelfs meerdere functies tegelijk. Tafels met verborgen vakjes. Wandtapijten die meteen dienstdeden als landkaarten. Gekruiste zwaarden boven de haard, maar geolied, voor het geval de zwaardhanden ze nodig mochten hebben.

Of misschien was dat maar verbeelding. Hoe dan ook, niet alleen had Elaida andere vertrekken uitgekozen, de opsmuk was overduidelijk weelderig. Nog niet alle vertrekken waren ingericht – men zei dat ze nog elke dag dingen naar haar kamers liet brengen – maar wat er stond was zeer kostbaar. Nieuw zijden brokaat, allemaal rood, hing aan de wanden en de zoldering. Het Tyreense kleed op de vloer droeg afbeeldingen van vliegende vogels, en het was zo fijn geweven dat je het bijna kon aanzien voor een schilderij. Door de kamer verspreid stonden meubelstukken in tien verschillende stijlen en van uiteenlopende makelij, stuk voor stuk drukbewerkt en met ivoor ingelegd. Hier een reeks ranken, elders een knobbelig ontwerp met richels, weer elders kronkelende serpentes.

Wat haar nog woester maakte dan die onmatigheid, was de stola om Elaida's schouders. Hij was gestreept in zes kleuren. Geen zeven, maar zes! Hoewel Egwene zelf geen Ajah had gekozen, zou haar voorkeur naar de Groene zijn uitgegaan. Maar dat deed niets af aan de woede die ze voelde bij het zien van die stola, waar het blauw uit was weggelaten. Je ontmantelde niet gewoonweg een hele Ajah, zelfs niet als je de Amyrlin Zetel was!

Maar Egwene hield haar mond. Deze ontmoeting draaide om overleven. Egwene kon pijn verdragen in het belang van de Toren. Kon ze Elaida's verwaandheid ook verdragen?

'Geen kniks?' vroeg Elaida toen Egwene binnenkwam. 'Ze zeiden al dat je koppig was. Nou, dan mag je na deze maaltijd een bezoekje brengen aan de Meesteres der Novices en haar op de hoogte brengen van je misstap. Wat zeg je daarop?'

Dat je een gesel in dit gebouw bent, even walgelijk en destructief als alle ziekten die deze stad en haar bevolking in alle jaren van het verleden hebben geraakt. Dat je... Egwene maakte haar blik van Elaida los en – hoewel ze de schande ervan door haar botten voelde zoemen – boog haar hoofd.

Elaida lachte, omdat ze het gebaar duidelijk op de juiste wijze opvatte. 'Eerlijk, ik had verwacht dat je lastiger zou zijn. Kennelijk kent Silviana haar plicht dan toch. Dat is mooi; ik maakte me al zorgen dat ze, net als te veel anderen in de Toren de laatste tijd, de kantjes ervan afliep. Nou, aan het werk dan maar. Ik wacht niet de hele avond op mijn eten.'

Egwene balde haar vuisten, maar ze zei niets. Tegen de achterste muur stond een lange tafel met enkele zilveren schalen, waarvan de gepoetste zilveren deksels door de warme inhoud dropen van de condens. Er stond ook een zilveren soepterrine. De Grijszuster bleef bij de deur rondhangen. Licht! Die vrouw was doodsbang. Egwene had zelden zo'n gezichtsuitdrukking bij een zuster gezien. Waar kwam dat door?

'Kom, Meidani,' zei Elaida tegen de Grijszuster. 'Blijf je de hele avond staan? Ga zitten!'

Egwene verborg haar geschoktheid. Meidani? Dat was een van de vrouwen die door Sheriam en de anderen als verspieters naar de Witte Toren waren gestuurd! Terwijl Egwene de inhoud van de schalen bekeek, wierp ze een blik over haar schouder.

Meidani had plaatsgenomen op de kleinere, minder opgesmukte stoel naast Elaida.

Droeg de Grijszuster altijd zoveel overdaad voor de maaltijd? Haar hals fonkelde van de smaragden en haar ingetogen groene gewaad was gemaakt van de kostbaarste zijde. De snit van het gewaad benadrukte een boezem die bij een andere vrouw gemiddeld zou worden genoemd, maar die door Meidani's ranke lichaam groot leek.

Beonin had de Grijszusters gewaarschuwd dat Elaida wist dat ze verspieters waren. Waarom was Meidani dan niet uit de Toren gevlucht? Wat hield haar hier?

Nou, in ieder geval snapte Egwene nu het doodsbange gezicht van de vrouw.

'Meidani,' zei Elaida, nippend uit een roemer wijn, 'je ziet nogal bleek vandaag. Krijg je wel genoeg zon?'

'Ik heb heel lang in historische gegevens gedoken gezeten, Elaida,' antwoordde Meidani met trillende stem. 'Ben je dat vergeten?'

'Ach, dat is ook zo,' zei Elaida peinzend. 'Het zal goed zijn te weten hoe verraders in het verleden zijn behandeld. Onthoofden lijkt mij een te gemakkelijke en meegaande straf. Degenen die onze Toren hebben gespleten, degenen die te koop lopen met hun verraad, voor hen is een heel bijzondere beloning nodig. Nou, blijf jij dan maar zoeken.'

Meidani zat met haar handen op schoot. Ieder ander, die geen Aes Sedai was, zou het zweet van haar gezicht hebben moeten vegen. Egwene roerde door de zilveren soepterrine, en haar hand omklemde met witte knokkels de lepel. Elaida wist het. Ze wist dat Meidani een verspieter was, en toch nodigde ze die vrouw uit voor het eten. Om met haar te spelen.

'Schiet eens op, meisje,' snauwde Elaida Egwene toe.

Egwene griste de soepterrine mee, waarvan de handvatten warm aanvoelden onder haar vingers, en liep naar het kleine tafeltje. Ze vulde de kommen met een bruinige vloeistof waarin koninginnekroonpadenstoelen dreven. Hij rook zo ontzettend naar peper dat elke andere smaak niet meer te proeven zou zijn, maar er was zoveel voedsel bedorven dat de soep zonder kruiden oneetbaar zou zijn.

Egwene werkte mechanisch, als een wagenwiel dat achter de ossen aan rolde. Ze hoefde geen keuzes te maken, ze hoefde niet te reageren. Ze werkte gewoon. Ze vulde de soepkommen heel nauwkeurig, haalde toen het broodmandje en legde een stukje brood – niet al te vers – op elk porseleinen broodbordje. Ze keerde terug met een rond schijfje boter voor elk, met een paar halen van het mes snel maar nauwkeurig afgesneden van de grotere homp. Als dochter van een herbergier leerde je al snel hoe je fatsoenlijk een maaltijd moest opdienen.

Maar terwijl ze werkte, maakte ze zich druk. Elke stap was een foltering, en niet alleen door haar nog altijd gloeiende achterste. Die lichamelijke pijn leek nu merkwaardig genoeg onbelangrijk. Hij was ondergeschikt aan het zwijgen, aan haar zelfopgelegde verbod om die verschrikkelijke vrouw uit te dagen, die zo vorsteljk, zo aanmatigend deed.

Terwijl de twee vrouwen aan hun soep begonnen – en nadrukkelijk de graanklanders in hun brood negeerden – trok Egwene zich terug naar de zijkant van de kamer en bleef daar staan, met haar handen voor zich verstrengeld en een stramme rug. Elaida wierp een blik op haar en glimlachte, kennelijk omdat ze weer een teken van onderworpenheid zag. Eigenlijk durfde Egwene zich gewoon niet te verroeren, want ze vreesde dat elke beweging ermee zou eindigen dat ze Elaida in het gezicht sloeg. Licht, wat was dit moeilijk!

‘Waarover praten ze in de Toren, Meidani?’ vroeg Elaida terwijl ze haar brood in de soep doopte.

‘Ik... heb niet veel tijd om te luisteren...’

Elaida boog zich naar voren. ‘O, je weet vast wel iets. Je hebt oren, en zelfs Griizen zullen wel eens roddelen. Wat zeggen ze over die opstandelingen?’

Meidani verbleekte nog meer. ‘Ik... Ik...’

‘Hmm,’ zei Elaida. ‘Toen we nog Novices waren, was je nooit zo traag, Meidani. Je hebt niet bepaald indruk op me gemaakt de afgelopen paar weken. Ik begin me af te vragen waarom je ooit de stola hebt gekregen; misschien hoort die eigenlijk wel helemaal niet om je schouders te liggen.’

Meidani's ogen werden groot.

Elaida glimlachte naar haar. 'O, ik plaag je alleen maar, kind. Eet maar weer verder.'

Ze maakte grapjes! Grapjes over hoe ze de stola van een vrouw had gestolen, haar zodanig had vernederd dat ze de Toren was ontvlucht. Licht! Wat was er met Elaida aan de hand? Toen Egwene de vrouw in het verleden had ontmoet, vond ze Elaida streng, maar niet tiranniek. Mensen veranderden door macht. Het leek erop dat Elaida sinds het bekleden van de Amyrlin Zetel haar strengheid en ernst had verruild voor een sterk gevoel van rechtvaardiging en wreedheid.

Meidani keek op. 'Ik... Ik heb enkele zusters bezorgdheid horen uitspreken over de Seanchanen.'

Elaida maakte een achteloos handgebaar en nam een hapje soep. 'Bah. Die zijn te ver weg om gevaar voor ons op te leveren. Ik vraag me af of ze niet in het geheim voor de Herrezen Draak werken. Hoe dan ook, ik vermoed dat de geruchten over hen sterk overdreven zijn.' Elaida wierp een blik op Egwene. 'Ik blijf het vermakelijk vinden dat sommige mensen alles geloven wat ze horen.'

Egwene kon niets uitbrengen. Ze kon niet eens sputteren. Wat zou Elaida vinden van die 'overdreven' geruchten als de Seanchanen een koude a'dam om die domme hals van haar legden? Egwene voelde de band soms nog op haar eigen huid; kriebelend, onmogelijk te verplaatsen. Soms werd ze nog altijd een beetje misselijk als ze vrij rondliep, alsof ze het gevoel had dat ze opgesloten hoorde te zitten, getetend aan de muur met een eenvoudige lus van metaal.

Ze wist wat ze had Gedroomd, en ze wist dat die Dromen voorspellend waren. De Seanchanen zouden de Witte Toren aanvallen. Kennelijk sloeg Elaida haar waarschuwingen in de wind.

'Nee,' zei Elaida, terwijl ze Egwene wenkte om nog wat soep te brengen, 'die Seanchanen zijn niet het probleem. Het echte gevaar is het volkomen gebrek aan gehoorzaamheid dat de Aes Sedai aan de dag leggen. Wat moet ik doen om een eind te maken aan die dwaze gesprekken bij de bruggen? Hoeveel zusters moeten er nog boete doen voordat ze mijn gezag aanvaarden?' Ze tikte met haar lepel tegen haar soepkom. Egwene, bij de opdientafel, pakte de soepterrine en haalde de lepel uit de zilveren houder.

'Ja,' overpeinsde Elaida, 'als de zusters gehoorzaam waren, dan zou de Toren nu niet verdeeld zijn. Die opstandelingen zouden hebben gehoorzaamd in plaats van weg te vluchten als een dwaze zwerm geschrokken vogels. Als de zusters gehoorzaam waren, dan hadden we de Herrezen Draak nu in handen en zou er allang zijn afgerekend

met die afschuwelijke mannen die worden opgeleid in hun “Zwarte Toren”. Hoe denk jij daarover, Meidani?’

‘Ik... Gehoorzaamheid is beslist belangrijk, Elaida.’

Elaida schudde haar hoofd terwijl Egwene soep in haar kom schepte. ‘Dat zou iedereen zeggen, Meidani. Ik wilde weten wat jij vindt dat er zou moeten gebeuren. Gelukkig heb ik zelf een ingeving. Vind je het niet merkwaardig dat er in de Drie Geloften niets wordt gezegd over gehoorzaamheid aan de Witte Toren? Zusters mogen niet liegen, ze mogen geen wapen maken waarmee mannen elkaar kunnen doden, en ze mogen de Kracht niet als wapen tegen anderen gebruiken, behalve uit zelfverdediging. Die geloften hebben mij altijd te laks geleken. Waarom geen gelofte om de Amyrlin te gehoorzamen? Als die eenvoudige belofte deel van ons allen uitmaakte, hoeveel pijn en moeite hadden we ons dan kunnen besparen? Misschien moet er iets herzien worden.’

Egwene verstijfde. Ooit had ze zelf ook het belang van de geloften niet ingezien. Ze vermoedde dat veel Novices en Aanvaarders wel eens de zin ervan hadden betwijfeld. Maar ze had geleerd, zoals elke Aes Sedai uiteindelijk deed, hoe belangrijk ze waren. De Drie Geloften waren dat wat de Aes Sedai vormde. Ze zorgden ervoor dat de Aes Sedai deden wat het beste was voor de wereld, maar bovendien waren ze een bescherming tegen beschuldigingen.

De geloften veranderen... dat zou een ongehoorde ramp zijn.

Elaida hoorde dat te weten. De valse Amyrlin richtte zich juist weer op haar soep, glimlachend in zichzelf, ongetwijfeld al bezig een vierde gelofte te verwoorden om gehoorzaamheid af te dwingen. Zag ze niet in dat dat de Toren zelf zou ondermijnen? Het zou de Amyrlin van een leider in een despoot veranderen!

Egwenes woede kolkte binnen in haar, dampend als de soep in haar handen. Die vrouw, dat... schepsel! Zij was de oorzaak van alle problemen in de Witte Toren, zij was degene die de scheiding veroorzaakte tussen de opstandelingen en de getrouwen. Zij had Rhand gevangengenomen en hem afgeranseld. Zij was een ramp! Egwene voelde dat ze beefde. Nog even, dan zou ze knappen en Elaida de waarheid vertellen. De woorden probeerden zich nu al aan haar te ontworstelen, en ze kon ze amper binnenhouden.

Nee! dacht ze. Als ik dat doe, is mijn strijd voorbij. Dan verlies ik mijn oorlog.

Dus deed Egwene het enige wat ze kon bedenken om zichzelf tegen te houden. Ze liet de soep op de vloer vallen. Bruine vloeistof spetterde over het prachtige kleed met rode, gele en groene vliegende vo-

gels. Elaida vloekte, sprong op uit haar stoel en stapte achteruit van de troep. Niets van de vloeistof was op haar gewaad beland, jammer genoeg. Egwene griste rustig een handdoekje van de tafel en begon de rommel op te deppen.

‘Stomme kluns!’ schold Elaida.

‘Het spijt me,’ zei Egwene. ‘Ik wou dat het niet was gebeurd.’ En dat was ook zo. Ze wenste dat niets van deze avond was gebeurd. Ze wenste dat niet Elaida de leiding had, ze wenste dat de Toren nooit opgesplitst was. Ze wenste dat ze niet gedwongen was geweest om de soep op de vloer te morsen. Maar dat had ze toch gedaan. En dus ruimde ze op, schrobbed op haar knieën.

Elaida wees sputterend omlaag. ‘Dat kleed is meer waard dan jouw hele dorp, wilder! Meidani, help haar!’

De Grije maakte geen enkele tegenwerping. Ze stond snel op en pakte een emmer koud water die als wijnkoeler dienstdeed, en ze haastte zich om Egwene te helpen. Elaida liep naar een deur aan de andere kant van de kamer om bedienden te roepen.

‘Roep me bij je,’ fluisterde Egwene terwijl Meidani neerknielde om haar te helpen.

‘Wat?’

‘Roep me bij je om me te onderwijzen,’ zei Egwene zachtjes, omkijkend naar Elaida, die met haar rug naar hen toe stond. ‘We moeten praten.’

Egwene had aanvankelijk het voornemen gehad om de verspieters uit Solidar te vermijden en Beonin te laten optreden als haar boodschapper. Maar ze had te veel vragen. Waarom was Meidani niet uit de Toren gevlucht? Wat waren de verspieters van plan? Waren er nog anderen geadopteerd door Elaida en zo grondig onderworpen als Meidani?

Meidani keek naar Elaida, toen weer naar Egwene. ‘Het lijkt er misschien soms niet op, maar ik ben nog steeds een Aes Sedai, meisje. Je kunt me geen bevelen geven.’

‘Ik ben je Amyrlin, Meidani,’ zei Egwene rustig terwijl ze een handdoek vol soep uitwong in een kan. ‘En dat kun je maar beter niet vergeten. Behalve als je wilt dat de Drie Geloften worden vervangen door geloften om tot in alle eeuwigheid Elaida te dienen.’

Meidani keek haar kort aan, maar toen kromp ze ineen bij Elaida’s schrille kreten om bedienden. Die arme vrouw had het kennelijk de laatste tijd moeilijk gehad.

Egwene legde haar hand op haar schouder. ‘Elaida kan van haar Zetel worden ontdaan, Meidani. De Toren zal worden herenigd. Ik

zal ervoor zorgen, maar we moeten moed houden. Roep me bij je.' Meidani wierp Egwene een schattende blik toe. 'Hoe... hoe doe je het toch? Ze zeggen dat je drie of soms wel vier keer per dag wordt gestraft, dat je tussendoor Heling nodig hebt zodat ze je weer opnieuw kunnen slaan. Hoe verdraag je het?'

'Ik verdraag het omdat ik moet,' zei Egwene, die haar hand liet zakken. 'Net zoals we allemaal doen wat we moeten. Jouw dienst hier, om Elaida in de gaten te houden, valt je zwaar, dat zie ik aan je, maar je moet weten dat je werk wordt opgemerkt en gewaardeerd.' Egwene wist niet of Meidani werkelijk was gestuurd om Elaida in de gaten te houden, maar het was altijd beter als een vrouw het gevoel had dat ze leed voor een goed doel. Kennelijk was het juist geweest, want Meidani rechtte haar rug, putte er troost uit en knikte. 'Dank je.'

Elaida kwam terug, met drie bedienden achter haar aan.

'Roep me bij je,' herhaalde Egwene op een fluistertoon. 'Ik ben een van de weinigen in deze Toren met een goed excuus om in de verschillende Ajahkwartieren te komen. Ik kan herstellen wat is gebroken, maar ik zal je hulp nodig hebben.'

Meidani weifelde, maar toen knikte ze. 'Goed dan.'

'Jij!' snauwde Elaida, die naar Egwene toe stapte. 'Eruit! Ik wil dat je tegen Silviana zegt dat ze je een afranseling moet geven zoals ze nog nooit iemand heeft afgeranseld! Ik wil dat ze je straft, je ter plekke Heelt en je dan nog een pak rammel geeft! Wegwezen!'

Egwene stond op en gaf de vuile handdoek aan een van de bedienden. Toen liep ze naar de deur.

'En denk maar niet dat je dankzij je klunzigheid je taken hebt ontlopen,' vervolgde Elaida achter haar. 'Je komt op een andere dag terug om me te dienen. En als je dan ook maar één druppel morst, laat ik je een week lang opsluiten in een cel zonder vensters of licht. Is dat begrepen?'

Egwene verliet de kamer. Was die vrouw ooit werkelijk een Aes Sedai geweest die haar temperament kon beheersen?

Maar Egwene had zelf ook de beheersing over haar gevoelens verloren. Ze had nooit een punt mogen bereiken waarop ze gedwongen was om de soep te laten vallen. Ze had onderschat hoe woest Elaida haar kon maken, maar dat zou niet nog eens gebeuren. Onderweg kalmeerde ze zichzelf, ademde in en uit. Woede hielp haar niet. Je werd ook niet boos op de wezel die je erf op sloop en je kippen opvrat. Je zette gewoon een val en ontdeed je van het beest. Woede was zinloos.

Met handen die nog steeds een beetje naar peper en kruiden roken, liep ze naar de laagste verdieping van de Toren, naar de eetzaal voor Novices bij de hoofdkeukens. Egwene had in de afgelopen negen dagen zelf vaak in die keukens gewerkt; elke Novice moest taken verrichten. De geuren daar – kolen en rook, pruttelende soep en scherpe zeep – waren vertrouwd. Die geuren weken eigenlijk niet eens zo heel erg af van die in de keuken van haar vaders herberg, thuis in Tweewater.

De witgepleisterde ruimte was verlaten en er zat niemand aan de tafels, hoewel op een ervan een dienblaadje stond met een pannendecksel eroverheen om het eten warm te houden. Haar kussen lag er ook, door de Novices achtergelaten om de harde bank zachter te maken. Egwene liep ernaartoe, maar ze negeerde zoals altijd het kussen, hoewel ze dankbaar was voor het gebaar. Ze ging zitten en tilde het deksel van de maaltijd. Helaas stond daar alleen maar een kom met diezelfde bruine soep. Er was geen spoor van het geroosterde vlees, de saus of de lange, dunne boterbonen waaruit de rest van Elaida's maaltijd had bestaan.

Maar toch, het was eten, en Egwenes maag nam het dankbaar in ontvangst. Elaida had haar niet bevolen zich onmiddellijk te melden voor haar straf, en dus had Silviana's bevel dat ze eerst ging eten voorrang. Of althans, dat argument was voldoende om haar te beschermen.

Ze at in stilte, alleen. De soep was inderdaad kruidig en smaakte evenzeer naar peper als de geur al deed vermoeden, maar dat vond ze niet erg. Verder smaakte hij eigenlijk best goed. Ze had ook een paar sneetjes brood gekregen, hoewel het de kapjes van het brood waren. Al met al was het geen slechte maaltijd voor iemand die had verwacht dat ze niets zou krijgen.

Egwene at peinzend, luisterend naar Laras en de keukenhulpen die rammelden met pannen tijdens de afwas in de keuken, verbaasd over hoe rustig ze zich voelde. Ze was veranderd; iets in haar was anders. Elaida zien, eindelijk oog in oog staan met de vrouw die al maanden haar tegenstreefster was, dwong haar met een nieuwe blik te kijken naar waar ze mee bezig was.

Ze had zich voorgenomen om Elaida te ondermijnen en van binnenuit de macht over de Witte Toren te grijpen. Nu beseftte ze dat ze Elaida niet hoefde te ondermijnen. Die vrouw was daar heel goed zelf toe in staat.

Egwene kon zich al indenken hoe de Gezetenen en de oversten van de Ajahs zouden reageren wanneer Elaida haar bedoeling om de Drie

Gelof ten te veranderen aankondigde!

Elaida zou uiteindelijk vallen, met of zonder hulp van Egwene. Egwenes plicht als Amyrlin was niet om die val te bespoedigen, maar om te doen wat ze kon om de Toren en de bewoonsters ervan bijeen te houden. Ze konden het zich niet veroorloven om nog verder te versplinteren. Het was haar plicht om de chaos en vernietiging die hen allen bedreigden op afstand te houden, de Toren te hersmeden. Terwijl ze haar soep opat en met het laatste stukje brood de restjes uit de kom depte, besefte ze dat ze moest doen wat ze kon om een bron van kracht te zijn voor de zusters in de Toren. Er was nog maar heel weinig tijd. Wat richtte Rhand zonder begeleiding aan in de wereld? Wanneer zouden de Seanchanen aanvallen in het noorden? Ze zouden door Andor moeten trekken om naar Tar Valon te komen, en wat voor vernietiging zou dat veroorzaken? Ze had vast nog wel enige tijd om de Toren te hersmeden voordat de aanval kwam, maar ze kon geen ogenblik verspillen.

Egwene bracht haar kom naar de keuken en waste hem zelf af, wat haar een goedkeurend knikje opleverde van de gezette Meesteres der Keukens. Daarna liep Egwene naar Silviana's werkkamer. Ze wilde haar straf snel achter de rug hebben; ze was nog altijd van plan om Leane vanavond te bezoeken, zoals gebruikelijk. Egwene klopte aan en stapte naar binnen, waar Silviana bij het licht van twee zilveren lampen aan haar schrijftafel in een dik boek zat te bladeren.

Toen Egwene binnenkwam, legde Silviana een reepje rode stof tussen het boek en sloeg het dicht. Op het versleten kaft stond: *Meditaties over de ontstekende vlam, een geschiedenis van de opkomst van verschillende Amyrlins*. Merkwaardig.

Egwene ging op een kruik voor de schrijftafel zitten – zonder een spier te vertrekken om de opvlammende pijn in haar achterste – en vertelde rustig over de avond, waarbij ze wegliet dat ze de soepterrine met opzet had laten vallen. Ze vertelde echter wel dat ze hem had laten vallen nadat Elaida had gesproken over het intrekken en wijzigen van de Drie Gelof ten.

Silviana keek daar heel peinzend bij.

‘Nou,’ zei de vrouw toen ze opstond en haar riem pakte, ‘de Amyrlin heeft gesproken.’

‘Ja, dat heb ik inderdaad,’ zei Egwene, die ook opstond en zich over de tafel boog, met haar rokken en ondergewaad opgehesen om het pak slaag in ontvangst te nemen.

Silviana weifelde even, en toen begon de afranseling. Vreemd genoeg voelde Egwene geen verlangen om te gillen. Het deed natuurlijk wel

pijn, maar ze kon gewoon geen geluid uitbrengen. Wat een belachelijke straf was dit!

Ze herinnerde zich haar verdriet toen ze de zusters in de gangen zag lopen, kijkend naar elkaar met angst, argwaan en wantrouwen. Ze herinnerde zich haar ellende toen ze Elaida moest bedienen en haar mond moest houden. En ze herinnerde zich haar volkomen afgrijzen bij de gedachte dat iedereen in de Toren zou worden gebonden aan een gelofte om zo'n tiran te gehoorzamen.

Egwene herinnerde zich ook haar medelijden met die arme Meidani. Geen enkele zuster hoorde zo te worden behandeld. Gevangenschap was één ding. Maar een vrouw koeioneren, met haar spelen, toespelingen uiten over komende martelingen? Dat was onverteerbaar.

Elk van die dingen veroorzaakte pijn binnen in Egwene, als een mes in haar borst, dwars door het hart. Terwijl het pak slaag doorging, besepte ze dat niets wat ze met haar lichaam deden ooit te vergelijken zou zijn met de zielspijn van zien van hoe de Witte Toren leed onder de handen van Elaida. Vergeleken met die innerlijke pijn was deze aframmeling bespottelijk.

En dus begon ze te lachen.

Het was geen geforceerde lach. Het was geen opstandige lach. Het was een lach van ongeloof. Van opperste verbazing. Hoe konden ze denken dat het iets zou oplossen als ze haar afstrafden? Het was belachelijk!

De klappen stopten. Egwene keek om. Dat was toch zeker niet alles?

Silviana keek haar bezorgd aan. 'Kind?' vroeg ze. 'Gaat het wel?' 'Het gaat heel goed.'

'Weet je... Weet je dat zeker? Hoe voel je je?'

Ze denkt dat ik ben doorgeslagen, besepte Egwene. Ze slaat me, en ik lach erom.

'Ik voel me goed,' zei Egwene. 'Ik lach niet omdat ik gebroken ben, Silviana. Ik lach omdat het zo onzinnig is om me te slaan.'

Het gezicht van de vrouw betrok.

'Snap je het niet?' vroeg Egwene. 'Voel je de pijn niet? Als je ziet hoe de Toren om je heen instort? Is dat te vergelijken met een afranseling?'

Silviana gaf geen antwoord.

Ik begrijp het nu, dacht Egwene. Voorheen besepte ik niet wat de Aiel deden. Ik nam aan dat ik gewoon taaier moest zijn, dat ik dan zou leren te lachen om pijn. Maar het is helemaal geen taaigheid. Het is geen kracht waardoor ik lach. Het is inzicht.

De Toren laten vallen, de Aes Sedai laten falen; de pijn dáárvan zou haar te gronde richten. Zij moest dat tegengaan, want zij was de Amyrlin Zetel.

‘Ik kan niet weigeren je te straffen,’ zei Silviana. ‘Dat besef je wel.’ ‘Natuurlijk,’ zei Egwene. ‘Maar fris mijn geheugen even op, alsjeblieft. Wat zei je ook alweer over Shemerin? Waarom kon Elaida haar zomaar de stola afpakken?’

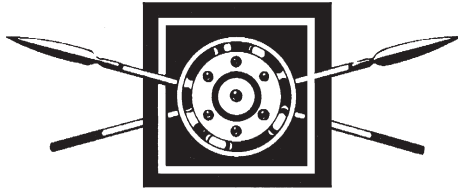
‘Omdat Shemerin dat aanvaardde,’ antwoordde Silviana. ‘Ze gedroeg zich alsof ze de stola werkelijk had verloren. Ze vocht niet terug.’

‘Ik zal niet dezelfde fout maken, Silviana. Elaida mag zeggen wat ze wil, maar dat verandert niet wie ik ben, of wie ieder van ons is. Als ze probeert de Drie Geloften te veranderen, zullen er zusters zijn die zich verzetten, die vasthouden aan wat juist is. En dus, als je mij slaat, sla je de Amyrlin Zetel. Dat zou vermakelijk genoeg moeten zijn om ons allebei aan het lachen te maken.’

De straf ging door en Egwene omhelsde de pijn, nam die in zich op en beoordeelde hem als onbelangrijk terwijl ze ongeduldig wachtte tot het voorbij was.

Ze had een heleboel werk te doen.

De wegen van de eer

Aviendha zat gehurkt op de lage, grazige heuvel, samen met haar speerzusters en enkele Zuiverbloedige verkenners, en ze keken naar de vluchtelingen.

Het was een deerniswekkend stel, die Domaanse natlanders, met vuile gezichten die in geen maanden een zweettent hadden gezien en met uitgemergelde kinderen die te veel honger hadden om te huilen. Een droevige muilezel trok een kar tussen de honderd ploeterende mensen door; wat ze niet op het voertuig hadden kunnen stapelen, droegen ze zelf. Van allebei was er niet veel. Ze sjokten naar het noordoosten over een pad dat net geen weg kon worden genoemd. Misschien lag er een dorp die kant op. Misschien voelden ze gewoon hoe onveilig het kustland was.

Het heuvelachtige landschap was open, op hier en daar een groepje bomen na.

De vluchtelingen hadden Aviendha en haar metgezellen niet opgemerkt, hoewel ze zich op nog geen honderd pas afstand bevonden. Ze had nooit begrepen hoe natlanders zo blind konden zijn. Keken ze dan niet om zich heen? Letten ze dan niet op afwijkingen aan de horizon? Snapten ze niet dat reizen zo dicht langs een heuvel bijna gelijkstond aan een uitnodiging aan verkenners om hen te bespieden? Ze hadden de heuvel moeten laten bewaken door hun eigen verkenners voordat ze er in de buurt waren gekomen. Kon het ze dan niet schelen? Aviendha huiverde. Hoe kon je niet geven om ogen die naar je keken, ogen die konden toebehoren aan een man of een Speer-

vrouwe met een wapen? Wilden ze zo graag ontwaken uit de droom? Aviendha vreesde de dood niet, maar er was een groot verschil tussen de dood omhelzen en ernaar verlangen.

Steden, dacht ze, die zijn het probleem. Steden waren stinkende, eteterende plekken, als zweren die nooit heelden. Sommige waren beter dan andere – Elayne deed het bewonderenswaardig in Caemlin – maar de rest ervan trok te veel mensen aan en leerde die wennen aan een langdurig verblijf op één plek. Als die vluchtelingen zich het reizen hadden aangewend, hadden geleerd hun eigen voeten te gebruiken in plaats van te vertrouwen op paarden zoals natlanders zo vaak deden, dan zou het ze niet zoveel moeite kosten om hun steden te verlaten. Onder de Aiel werden de ambachtslieden opgeleid om zich te verdedigen, de kinderen konden dagenlang van het land leven, en zelfs smeden konden snel grote afstanden overbruggen. Een hele sibbe kon binnen een uur op pad zijn, met alles wat ze nodig hadden op hun rug gebonden.

Natlanders waren echt onbegrijpelijk. Toch had ze medelijden met de vluchtelingen, en dat verbaasde haar. Hoewel ze niet harteloos was, lag haar plicht elders: bij Rhand Altor. Ze had geen reden om hartzeer te voelen over een groep natlanders die ze nog nooit had ontmoet. Maar door de omgang met haar eerstezuster, Elayne Trakand, had ze geleerd dat niet alle natlanders zacht en zwak waren. Alleen maar de meesten. Het had *jij* om te zorgen voor mensen die niet voor zichzelf konden zorgen.

Terwijl ze naar de vluchtelingen keek, probeerde Aviendha hen te zien zoals Elayne hen zou zien, maar ze had nog altijd moeite om Elaynes vorm van leiderschap te begrijpen. Dat was anders dan het eenvoudige – zowel instinctieve als praktische – leiderschap over een groep Speervrouwen op strooptocht. Elayne zou niet naar die vluchtelingen kijken op zoek naar tekenen van gevaar of verborgen soldaten. Elayne zou zich verantwoordelijk voor hen voelen, zelfs al was het niet haar eigen volk. Ze zou proberen hun voedsel te sturen, misschien haar eigen soldaten inzetten om een veilig gebied te zoeken waar de mensen zich konden vestigen; en daarmee zou ze tegelijkertijd een stukje van dit land voor zichzelf zekerstellen.

Ooit zou Aviendha dit soort gedachten hebben overgelaten aan stamhoofden en dakvrouwen. Maar ze was niet langer een Speervrouwe, en dat had ze aanvaard. Ze woonde nu onder een ander dak. Ze schaamde zich omdat ze zich zo lang tegen de verandering had verzet. Maar daardoor bleef ze met een probleem zitten. Wat was er nu nog voor eer voor haar?

Niet langer een Speervrouwe, nog net geen Wijze. Haar gehele identiteit was verbonden geweest met de speren, haar eigen ik in het staal ervan gesmeed, net zozeer als de koolstof die het staal versterkte. Van kindsbeen af was ze opgegroeid met de overtuiging dat ze Far Dareis Mai zou worden, en ze had zich dan ook zo snel mogelijk bij de Speervrouwen aangesloten. Ze was trots geweest op haar leven en op haar speerzusters. Ze zou haar stam en haar sibbe hebben gediend tot op de dag dat ze uiteindelijk zelf ten prooi viel aan de speer, als ze haar laatste water op de uitgedroogde aarde van het Drievoudige Land vergoot.

Dit was niet het Drievoudige Land, en ze had enkele algai'd'siswai zich hardop horen afvragen of de Aiel daar ooit nog wel zouden terugkeren. Hun leven was veranderd. Aviendha vertrouwde verandering niet. Je kon het niet opsporen of doorsteken, het was stiller dan elke verkenner en dodelijker dan elke huurmoordenaar. Nee, ze zou het nooit vertrouwen, maar ze zou het aanvaarden. Ze zou Elaynes aanpak leren, en hoe ze moest denken als een hoofdvrouw.

Ze zou eer vinden in haar nieuwe leven. Hoe dan ook.

'Ze zijn geen bedreiging,' fluisterde Heirn, die samen met de Zuiverbloedigen aan de andere kant van de Speervrouwen hurkte.

Rhuarc keek alert naar de vluchtelingen. 'De doden lopen rond,' zei de hoofdman van de Taardadstam, 'en mannen vallen willekeurig ten prooi aan het kwaad van Zichtzieder, hun bloed bezoedeld als het water van een slechte bron. Dat daar kunnen gewoon arme mensen zijn die de verschrikkingen van de oorlog ontvluchten, maar ze kunnen ook iets anders zijn. We houden afstand.'

Aviendha keek naar de steeds verder wegtrekkende rij vluchtelingen. Ze dacht niet dat Rhuarc gelijk had; dit waren geen geesten of gruwelen. Daar was altijd iets... verkeerd aan. Ze kreeg er een jeukerig gevoel van, alsof ze op het punt stond te worden aangevallen.

Maar Rhuarc was een wijs man. Je leerde voorzichtig te zijn in het Drievoudige Land, waar een klein takje al kon doden. De groep Aiel glipte van de heuveltop af naar de vlakke van bruin gras eronder. Zelfs na maanden in de natlanden vond Aviendha het landschap nog merkwaardig. De bomen hier waren hoog en hadden lange takken met te veel knoesten. Toen de Aiel over vlakten van geel lentegras door afgevallen winterblad waren gelopen, leken die allemaal zo vol water te zitten dat ze half verwachtte dat het groen onder haar voeten zou ontspruiten. Ze wist dat deze lente volgens de natlanders onnatuurlijk traag op gang kwam, maar nu al was het hier vruchtbaarder dan in haar thuisland.

In het Drievoudige Land zou dit grasland – met de heuvels als uitkijkpunten en toevluchtsoorden – onmiddellijk als landbouwgrond in gebruik zijn genomen door een sibbe. Hier was het gewoon een van duizend ongerepte stukjes land. Wederom lag de schuld bij de steden. De dichtstbijzijnde lagen hier te ver vandaan, en dus was dit geen goede plek voor natlanderboerderijen.

De acht Aiel staken snel het grasland over, snel en geruisloos zigzaggend tussen de heuvels. Paarden konden met hun denderende galop nooit de voeten van een mens evenaren. Verschrikkelijke beesten. Waarom wilden die natlanders daar toch altijd op rijden? Onbegrijpelijk. Aviendha kon zich enigszins verplaatsen in hoe een hoofdvrouw of koningin dacht, maar ze wist dat ze natlanders nooit helemaal zou doorgronden. Ze waren gewoon te vreemd. Zelfs Rhand Altor.

Voorals Rhand Altor. Ze glimlachte toen ze aan zijn ernstige ogen dacht. Ze herinnerde zich zijn geur: de naar olie geurende zeep van natlanders, vermengd met die bijzondere, aardachtige muskus die van hemzelf was. Ze zou met hem trouwen. Ze was in dat opzicht even vastbesloten als Elayne; nu ze eerstezusters waren, konden ze allebei met hem trouwen, zoals het hoorde. Alleen, hoe kon Aviendha nu met iemand trouwen? Haar eer had bij haar speren gelegen, maar die droeg Rhand Altor nu om zijn middel, omgesmeed tot een riemgesp die ze hem zelf had geschonken.

Hij had haar ooit het huwelijk aangeboden. Een man! Die een huwelijk aanbood! Weer zo'n merkwaardig natlandergebruik. Zelfs als ze de vreemdheid ervan even vergat – de belediging vergat die zijn voorstel ten opzichte van Elayne inhield – dan had Aviendha Rhand Altor nooit als haar man kunnen aannemen. Begreep hij niet dat een vrouw eer in een huwelijk moest brengen? Wat kon een eenvoudige leerling nu bieden? Wilde hij dan dat ze als ondergeschikte naar hem toe kwam? Dat zou een grote schande voor haar zijn!

Hij had het vast niet begrepen. Ze dacht niet dat hij wreed was, alleen maar dom. Ze zou naar hem toe gaan als ze er klaar voor was, en dan zou ze de bruidskrans aan zijn voeten leggen. Maar dat kon pas als ze wist wie ze was.

De wegen van ji'e'toh waren ingewikkeld. Aviendha wist hoe ze als Speervrouw eer moest afmeten, maar Wijzen waren heel andere wezens. Ze had gedacht dat ze enige mate van eer verwierf in hun ogen. Ze hadden haar bijvoorbeeld toegestaan om veel tijd door te brengen met haar eerstezuster in Caemlin. Maar toen waren plotseling Dorindha en Nadere aangekomen en hadden gezegd dat Aviendha haar

opleiding verwaarloosde. Ze hadden haar vastgepakt als een kind dat was betrapt op afluisteren bij de zweettent en hadden haar mee-gesleept naar de rest van haar stam toen ze naar Arad Doman vertrokken.

En nu... nu behandelden de Wijzen haar met nog minder ontzag dan voorheen! Ze leerden haar niets. Op de een of andere manier had ze in hun ogen een misstap begaan. Daarvan verkrampte haar maag. Dat ze zich te schande had gezet voor de andere Wijzen was bijna even erg als angst tonen in het bijzijn van een zo moedige vrouw als Elayne!

Tot dusver hadden de Wijzen Aviendha enige eer gegund door haar straffen te laten uitvoeren, maar ze wist niet hoe ze zich eigenlijk te schande had gezet. En daarnaar vragen zou – natuurlijk – alleen maar nog meer schande brengen.

Totdat ze het probleem had ontrafeld, kon ze haar toch niet ontmoeten. Erger nog, er bestond een kans dat ze de fout zou herhalen. Totdat ze dit probleem had uitgezocht, zou ze een leerling blijven, en dan zou ze Rhand Altor nooit een eervolle bruidskrans kunnen aanbieden.

Aviendha knarste met haar tanden. Een andere vrouw zou misschien hebben gehuild, maar wat haalde dat uit? Wat haar fout ook was, ze had hem zelf gemaakt, en het was haar plicht om hem recht te zetten. Ze zou weer eer vinden, en ze zou trouwen met Rhand Altor voordat hij stierf tijdens de Laatste Slag.

Dat betekende dat wát ze ook te leren had, ze het snel moest doen. Heel snel.

Ze troffen een andere groep Aiel, die stond te wachten op een kleine open plek te midden van een dennenbosje. Op de grond lag een dikke laag bruine naalden, en de torenhoge stammen staken tegen de hemel af. De groep was klein naar de maatstaven van stammen en sibben, amper tweehonderd mensen. Midden op de open plek stonden vier Wijzen, gekleed in de gebruikelijke bruine wollen rokken en witte hemden. Aviendha droeg gelijksoortige kleding, die voor haar nu even natuurlijk aanvoelde als haar vroegere cadin'sor. De verken-nersgroep splitste zich op, en mannen en Speervrouwen sloten zich aan bij leden van hun eigen stam of genootschap.

Rhuarc liep naar de Wijzen toe, en Aviendha volgde hem.

Elk van de Wijzen – Amys, Bair, Melaine, Nadere – wierp haar een blik toe. Bair, de enige Aiel in de groep die niet van de Taardad of de Goshien was, was pas kortgeleden aangekomen, misschien om te overleggen met de anderen.

Wat de reden ook was, ze keken geen van allen blij. Aviendha aarzelde. Als ze nu vertrok, zou ze dan de schijn wekken dat ze hen ontliet? Durfde ze in plaats daarvan te blijven en het gevaar te lopen zich nog meer ongenoegen op de hals te halen?

‘En?’ vroeg Amys aan Rhuarc. Hoewel Amys grijs haar had, zag ze er vrij jong uit. In haar geval kwam dat niet door de Ene Kracht; haar haren waren al naar zilver verkleurd toen ze nog een kind was. ‘Het was zoals de verkenneren zeiden, schaduw van mijn hart,’ zei Rhuarc. ‘Weer een deerniswekkende troep natlandervluchtelingen. Ik zag geen verborgen gevaar bij hen.’

De Wijzen knikten, alsof ze dat hadden verwacht. ‘Dat is al de tiende groep vluchtelingen in minder dan een week,’ zei de oude Bair met zijn peinzende, waterige blauwe ogen.

Rhuarc knikte. ‘Er gaan geruchten over Seanchaanse aanvallen op havens in het westen. Misschien zijn de mensen naar het binnenland getrokken om aan de strooptochten te ontkomen.’ Hij wierp een blik op Amys. ‘Dit land kookt als water dat op een hardsteen is gemorst. De stammen weten niet zeker wat Rhand Altor van hen wil.’

‘Hij was heel duidelijk,’ merkte Bair op. ‘Hij zal verheugd zijn dat jij en Dobraine Taborwin Bandar Eban hebben veiliggesteld, zoals hij had gevraagd.’

Rhuarc knikte weer. ‘Maar toch, zijn bedoelingen zijn niet duidelijk. Hij had ons gevraagd om de orde te herstellen. Moeten we dan nu optreden als stadswachten van de natlanders? Dat is niets voor de Aiel. We mogen niet veroveren, dus krijgen we het vijfde niet. En toch voelt het veel aan als veroveren, wat we doen. De bevelen van de Car’a’carn zijn soms tegelijkertijd duidelijk en verwarrend. Hij heeft daar een gave voor, denk ik.’

Bair glimlachte en knikte. ‘Misschien is het zijn bedoeling dat wij iets met die vluchtelingen doen.’

‘En wat zouden we dan moeten doen?’ vroeg Amys hoofdschuddend. ‘Zijn we dan Shaido, wordt er van ons verwacht dat we gai’shain maken van natlanders?’ Haar toon liet er weinig twijfel over bestaan wat ze vond van zowel Shaido als de gedachte natlanders gai’shain te maken.

Aviendha knikte instemmend. Zoals Rhuarc had gezegd, de Car’a’carn had hen naar Arad Doman gestuurd om ‘de orde te herstellen’. Maar dat was een concept van de natlanders; Aiel brachten hun eigen orde met zich mee. Er lag chaos in oorlog en strijd, dat wel, maar elke Aiel kende zijn plek en stemde zijn handelen daarop af. Kleine kinderen begrepen eer en toh, en een veste zou blijven functioneren

zelfs als alle leiders en Wijzen dood waren.

Zo was het bij natlanders niet. Ze renden rond als een mand vol wilde hagedissen die plotseling op hete stenen was gevallen, en ze zorgden niet voor proviand als ze vluchtten. Zodra hun leiders bezig of afgeleid waren, regeerden struikroverij en chaos. De sterken paktten dingen af van de zwakken, en zelfs smeden waren niet veilig.

Wat verwachtte Rhand Altor dat de Aiel daaraan deden? Ze konden een hele natie geen ji'e'toh bijbrengen. Rhand Altor had gezegd dat ze geen Domaanse soldaten mochten doden. Maar die soldaten – vaak onbetrouwbaar en zelf afgegleden naar de struikroverij – waren onderdeel van het probleem.

‘Misschien geeft hij meer uitleg als we bij dat landhuis van hem aankomen,’ zei Melaine hoofdschuddend, en haar roodgouden haar ving het licht. Haar zwangerschap begon zichtbaar te worden onder haar hemd. ‘En zo niet, dan is het ongetwijfeld beter voor ons om hier in Arad Doman te zijn dan om nog langer te blijven rondhangen in het land van de Boomdoeders.’

‘Je hebt gelijk,’ beaamde Rhuarc. ‘Laten we dan maar verder trekken. We hebben nog een behoorlijke afstand af te leggen.’ Hij liep weg om te overleggen met Bael. Aviendha wilde ook weglopen, maar na een harde blik van Amys bleef ze staan.

‘Aviendha,’ zei de strenge grijsharige vrouw. ‘Hoeveel Wijzen zijn er met Rhuarc meegegaan om die vluchtelingenstoet te bekijken?’

‘Alleen ik,’ gaf Aviendha toe.

‘O, en ben jij dan een Wijze?’ vroeg Bair.

‘Nee,’ antwoordde Aviendha snel, en toen beschaamde ze zichzelf nog meer door te blozen. ‘Dat was een slechte woordkeus van me.’

‘Dan zul je worden gestraft,’ zei Bair. ‘Je bent niet langer een Speer-vrouw, Aviendha. Het is niet jouw taak om te verkennen; dat is een taak voor anderen.’

‘Ja, Wijze,’ zei Aviendha met neergeslagen blik. Ze had niet verwacht dat meegaan met Rhuarc haar schande zou brengen, want ze had andere Wijzen gelijksoortige taken zien uitvoeren. Maar ik ben geen Wijze, bracht ze zichzelf in herinnering. Ik ben maar een leerling. Bair had niet gezegd dat een Wijze niet mocht verkennen, alleen dat het niet Aviendha's taak was. Dit ging dus over Aviendha zelf. En over wat het dan ook was dat ze had gedaan – of misschien nog steeds deed – om de Wijzen te tarten.

Dachten ze dat Aviendha zacht was geworden door haar tijd bij Elayne? Zelf was ze bezorgd dat dat waar was. Gedurende haar tijd in Caemlin had ze gemerkt dat ze was gaan genieten van zijden kleding

en warme baden. Tegen het eind had ze slechts zwakjes bezwaarge- maakt als Elayne een uitvlucht bedacht om haar in een of ander on- praktisch en wuft kledingstuk met borduurwerk en kant te hijsen. Het was maar goed dat de anderen haar waren komen halen.

De anderen stonden daar maar en keken verwachtingsvol naar haar, met gezichten als rode woestijnstenen, onbewogen en streng. Aviendha knarste weer met haar tanden. Ze zou haar leerlingschap vol- tooien en eer vinden. Ze was het vast van plan.

De roep tot het vertrek kwam, en in cadin'sor geklede mannen en vrouwen begonnen in kleine groepjes te rennen. De Wijzen bewogen zich met evenveel gemak als de soldaten, ondanks hun wijde rokken. Amys raakte Aviendha's arm aan. 'Jij rent met mij mee, zodat we je straf kunnen bespreken.'

Aviendha bleef op ferme draf naast de Wijze rennen. Het was een snelheid die elke Aiel bijna eindeloos lang kon volhouden. Haar groep uit Caemlin had Rhuarc ontmoet terwijl hij vanuit Bandar Eban onderweg was naar een ontmoeting met Rhand Altor in het westelijke deel van het land. Dobraine Taborwin, een Cairhienin, handhaafde nog altijd de orde in de hoofdstad, waar hij volgens zeg- gen een lid van de Domaanse regering had gevonden.

Misschien had de groep Aiel de rest van de weg ook door een Poort kunnen Reizen. Maar het was niet ver – te voet slechts een paar dagen – en ze waren vroeg genoeg vertrokken om ook zonder gebruik te maken van de Ene Kracht op het afgesproken tijdstip aan te komen. Rhuarc wilde zelf een deel van het landschap verkennen bij het land- huis dat Rhand Altor als basis gebruikte. Andere groepen Goshien of Taardad Aiel zouden zich daar bij hen aansluiten, indien nodig via Poorten.

'Wat vind jij van de eisen van de Car'a'carn aan ons hier in Arad Doman, Aviendha?' vroeg Amys onder het rennen.

Aviendha onderdrukte een frons. Hoe zat het met haar straf? 'Het is een ongewoon verzoek,' antwoordde ze, 'maar Rhand Altor heeft vele vreemde ingevingen, zelfs voor een natlander. Dit is niet de meest ongebruikelijke taak die hij ons oplegt.'

'En het feit dat Rhuarc die taak onbehaaglijk vindt?'

'Ik betwijfel of het stamhoofd zich onbehaaglijk voelt,' zei Avien- dha. 'Ik vermoed dat Rhuarc uitspreekt wat hij anderen heeft horen zeggen, om die kennis door te spelen aan de Wijzen. Hij wil geen an- deren beschamen door te onthullen wie er over hun angsten heeft gesproken.'

Amys knikte. Wat was het doel van die vragen? De vrouw had on-

getwijfeld hetzelfde geraden. Ze zou zich niet tot Aviendha wenden voor raadgeving.

Ze renden een tijdje zwijgend verder, zonder het over straffen te hebben. Hadden de Wijzen haar de onbekende misstap vergeven? Nee, ze zouden haar nooit zo onteren. Aviendha moest de tijd krijgen om te overdenken wat ze had gedaan, anders zou haar schande ondraaglijk zijn. En dan kon ze opnieuw een vergissing begaan, deze keer erger. Amys liet niet merken wat ze dacht. De Wijze was ooit een Speer-vrouw geweest, net als Aviendha. Ze was hard, zelfs voor een Aiel. 'En Altor zelf?' vroeg Amys. 'Wat vind je van hem?'

'Ik hou van hem,' antwoordde Aviendha.

'Ik vroeg het niet aan Aviendha het dwaze meisje,' zei Amys kortaf.

'Ik vroeg het aan Aviendha de Wijze.'

'Hij is een man met vele lasten,' zei Aviendha, nu behoedzamer. 'Ik vrees dat hij die lasten zwaarder maakt dan nodig is. Ooit dacht ik dat er maar één manier van sterk zijn bestond, maar ik heb van mijn eerstezuster geleerd dat ik het mis had. Rhand Altor... Ik denk niet dat hij dat al heeft geleerd. Ik ben bang dat hij hardheid verwacht met kracht.'

Amys knikte weer, als in goedkeuring. Waren die vragen een soort beproeving?

'Zou je met hem trouwen?' vroeg Amys.

Ik dacht dat we het niet hadden over Aviendha het 'dwaze meisje', dacht Aviendha, maar natuurlijk sprak ze dat niet uit. Dergelijke dingen zei je niet tegen Amys.

'Ik ga met hem trouwen,' zei ze in plaats daarvan. 'Dat is geen mogelijkheid, maar een zekerheid.'

Haar toon leverde haar een blik op van Amys, maar Aviendha gaf geen krimp. Een Wijze die iets verkeerd zei, verdiende het om te worden terechtgewezen.

'En de natlander Min Farsen?' vroeg Amys. 'Het is duidelijk dat ze van hem houdt. Wat doe je met haar?'

'Dat is mijn zorg,' antwoordde Aviendha. 'We komen wel tot overeenstemming. Ik heb met Min Farsen gesproken en denk dat er met haar goed samen te werken valt.'

'Wil je dan ook eerstezuster van háár worden?' vroeg Amys, met een heel lichte toon van vermaak in haar stem.

'We komen wel tot overeenstemming, Wijze.'

'En als dat niet lukt?'

'Het lukt wel,' zei Aviendha ferm.

'Hoe kun je daar zo zeker van zijn?'

Aviendha weifelde. Een deel van haar wilde alleen met stilzwijgen op die vraag reageren, langs de kale struiken rennen en Amys geen antwoord geven. Maar ze was slechts een leerling, en hoewel men haar niet kon dwingen te spreken, wist ze dat Amys zou aandringen tot ze toegaf. Aviendha hoopte dat ze met haar antwoord niet te veel toh zou opwekken.

‘Ben je op de hoogte van de visioenen van de vrouw Min?’ vroeg Aviendha.

Amys knikte.

‘Een van die visioenen draait om Rhand Altor en de drie vrouwen van wie hij zal houden. Een andere draait om mijn kinderen van de Car’a’carn.’

Verder zei ze niets, en Amys drong niet aan. Het was genoeg. Ze wisten allebei dat je nog eerder zou zien dat een Steenhond zich terugtrok dan dat een visioen van Min niet uitkwam.

Aan de ene kant was het fijn te weten dat Rhand Altor van haar zou zijn, ook al zou ze hem moeten delen. Ze misgunde Elayne natuurlijk niets, maar Min... nou, Aviendha kende haar niet echt. Desondanks was het visioen een troost. Maar het was ook lastig. Aviendha hield van Rhand Altor omdat ze daarvoor koos, niet omdat het haar lot was. Natuurlijk garandeerde Mins visioen niet dat Aviendha werkelijk in staat zou zijn met Rhand te trouwen, dus misschien had ze dat niet zo tegen Amys moeten zeggen. Ja, hij zou van drie vrouwen houden, en drie vrouwen zouden van hem houden, maar zou Aviendha ook met hem trouwen?

Nee, de toekomst was onzeker, en om de een of andere reden troostte haar dat. Misschien had ze zich zorgen moeten maken, maar dat deed ze niet. Ze zou haar eer terugwinnen, en dan zou ze met Rhand Altor trouwen. Misschien stierf hij wel kort daarna, maar het was ook mogelijk dat zijzelf vandaag in een hinderlaag ten prooi viel aan een pijl. Piekeren loste niets op.

Toh was echter een andere zaak.

‘Ik heb me verkeerd uitgedrukt, Wijze,’ zei Aviendha. ‘Ik heb de indruk gewekt dat het visioen voorspelde dat ik met Rhand Altor zou trouwen. Dat is niet waar. We zullen alle drie van hem houden, en hoewel dat wijst op een huwelijk, weet ik het niet zeker.’

Amys knikte. Er was geen toh; Aviendha had zich snel genoeg verbeterd. Dat was goed. Ze zou niet nog meer schande toevoegen aan wat ze al had verdiend.

‘Goed dan,’ zei Amys, kijkend naar het pad voor haar. ‘Laten we de straf van vandaag bespreken.’

Aviendha ontspande zich enigszins. Ze had dus nog steeds tijd om te ontdekken wat ze fout had gedaan. Natlanders begrepen vaak niet hoe Aiel met straffen omgingen, maar dat volk had dan ook weinig begrip van eer. Eer werd niet verkregen uit straf, maar door een straf te aanvaarden en ondergaan kon je wel je eer herstellen. Dat was de ziel van toh: je bereidwillig verlagen om terug te vinden wat er was verloren. Zij vond het merkwaardig dat natlanders dat niet snapten; en het was ook vreemd dat zij ji'e'toh niet instinctief volgden. Wat was het leven zonder eer?

Amys zou Aviendha, terecht, niet vertellen wat ze fout had gedaan. Maar ze slaagde er nog niet in zelf het antwoord te bedenken, en het zou minder schande veroorzaken als ze het door middel van een gesprek achterhaalde. 'Ja,' zei Aviendha behoedzaam, 'ik verdien straf. Mijn tijd in Caemlin dreigde me zwak te maken.'

Amys snoof. 'Je bent niet zwakker dan toen je de speren droeg, meisje. Een heel stuk sterker, denk ik eigenlijk. Die tijd met je eerstezuster was belangrijk voor je.'

Dus dat was het niet. Toen Dorindha en Nadere haar waren komen halen, zeiden ze dat ze verder moest met haar opleiding als leerling. Maar sinds de Aiel naar Arad Doman waren vertrokken, had Aviendha geen lessen meer gekregen. Ze moest water dragen, stola's herstellen en thee opdienen. Ze had allerlei straffen opgelegd gekregen, met weinig uitleg over wat ze fout had gedaan. En als ze iets overduidelijks fout deed – zoals verkennen terwijl ze dat niet had moeten doen – dan was haar straf altijd zwaarder dan de overtreding rechtvaardigde.

Het leek bijna alsof de straf op zich de les was die de Wijzen haar wilden leren, maar dat kon niet zo zijn. Ze was geen natlander die in de wegen van de eer moest worden onderwezen. Wat zou doorlopende straf zonder enige verklaring uithalen, als het geen waarschuwing inhield over een ernstige misstap die ze had begaan?

Amys reikte naar haar zij en maakte iets los wat om haar middel hing. De wollen zak die ze opstak was ongeveer zo groot als een vuist. 'We hebben besloten,' zei ze, 'dat we te laks zijn geweest in je onderwijs. De tijd dringt, en we hebben geen ruimte meer voor fijngevoeligheid.'

Aviendha verborg haar verbazing. Waren hun vorige straffen fijngevoelig geweest?

'Daarom,' zei Amys, die haar het zakje overhandigde, 'geef ik je dit. Er zitten zaden in. Zwarte, bruine en witte zaden. Vanavond voordat we gaan slapen moet je de kleuren scheiden en tellen hoeveel er van

elke kleur zijn. Als je een fout maakt, mengen we ze weer en moet je opnieuw beginnen.'

Aviendha merkte dat haar mond open hing, en ze struikelde bijna. Water halen was noodzakelijk werk. Kleding herstellen was zinnig werk. Maaltijden klaarmaken was belangrijk werk, vooral aangezien er met de kleine voorhoedegroep geen gai'shain waren meegekomen. Maar dit... dit was nutteloos werk! Het was niet alleen onbelangrijk, het was dwaas. Het was het soort straf dat werd voorbehouden aan de koppigste, schandelijkste mensen. Het voelde bijna... bijna alsof de Wijzen haar da'tsang noemden!

'Bij de ogen van Zichtzieder,' fluisterde ze terwijl ze zichzelf dwong verder te rennen. 'Wat heb ik gedáán?'

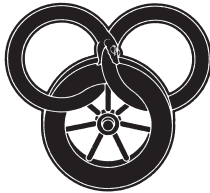
Amys keek haar aan, en Aviendha wendde haar blik af. Ze wisten allebei dat ze geen antwoord op die vraag wilde. Ze pakte het zakje zwijgend aan. Het was de meest vernederende straf die haar ooit was opgelegd.

Amys verwijderde zich om met de andere Wijzen mee te rennen. Aviendha schudde haar verdoving van zich af, en haar vastberadenheid keerde terug. Ze moest een ernstiger fout hebben gemaakt dan ze had gedacht. Amys' straf was daar een aanwijzing voor.

Ze opende het zakje en keek erin. Er zaten drie lege algodezakjes in om de zaden in te verdelen, en duizenden kleine zaadjes die de zakjes bijna aan het oog onttrokken. Het was de bedoeling dat anderen deze straf zagen, de bedoeling om haar schande te brengen. Wat Aviendha ook had gedaan, het was niet alleen aanstootgevend geweest ten opzichte van de Wijzen, maar voor iedereen om haar heen, ook al wisten ze er – net als Aviendha zelf – niets van.

Dat betekende alleen maar dat ze nog vastberadener moest zijn.

Schemering

Gawein keek toe terwijl de zon de wolken in het westen wegbrandde en het laatste licht vervaagde. Dat waas van eeuwige duisternis hield de zon zelf verhuld. Net zoals het 's nachts de sterren voor hem verborg.

Vandaag hingen de wolken onnatuurlijk hoog aan de hemel. De top van de Drakenberg was altijd onzichtbaar op bewolkte dagen, maar dat dichte, grijze waas hing meestal zo hoog dat het amper de kartelige, gebroken top van de berg beroerde.

‘Laten we aanvallen,’ fluisterde Jisao, die gehurkt naast Gawein op de heuveltop zat.

Gawein wendde zijn blik van de zonsondergang af en keek weer naar het dorpje beneden. Het had er stil moeten zijn, op misschien een huisvader na die nog een laatste keer bij zijn vee ging kijken voordat hij naar bed ging. Het had donker moeten zijn, onverlicht, op een paar talgkaarsen achter vensters na waar mensen nog aan het avondmaal zaten.

Maar het was niet stil. Het was niet donker. Het dorp werd verlicht door fakkels die werden gedragen door een tiental potige gestalten. Dankzij dat fakkellicht en het licht van de stervende zon kon Gawein zien dat ze allemaal een onopvallend uniform in bruin en zwart droegen. Gawein zag het embleem van drie sterren op hun uniform niet, maar hij wist dat ze het droegen.

Vanaf zijn verre uitkijkpost keek Gawein naar enkele laatkomers die hun huis uit kwamen en zich met bange en ongeruste gezichten bij

de anderen op het drukke plein aansloten. De dorpingen verwelkomden het gewapende leger met tegenzin. Vrouwen drukten hun kinderen tegen zich aan, mannen hielden zorgvuldig hun blik neergeslagen. ‘We willen geen problemen,’ zei hun houding. Ze hadden ongetwijfeld van andere dorpen gehoord dat de indringers vrij beleefd waren. De soldaten betaalden voor de goederen die ze meenam en er werden geen jongemannen geronseld, hoewel ze ook niet werden weggestuurd als ze wilden aanmonsteren. Het was een heel merkwaardig invasieleger. Maar Gawein wist wat de mensen dachten.

Dit leger werd aangevoerd door Aes Sedai, en hoe moest je onderscheid maken tussen gewoon en ongewoon als er Aes Sedai bij betrokken waren?

Er waren geen zusters bij dit legeronderdeel, het Licht zij dank. De soldaten, beleefd maar streng, zetten de dorpingen op een rij en bekeken hen.

Vervolgens gingen twee soldaten bij alle huizen en schuren naar binnen om die in ogenschouw te nemen. Er werd niets gestolen of stuk gemaakt. Alles verliep heel ordelijk en vriendelijk. Gawein hoorde bijna hoe de officier zijn verontschuldiging aanbood aan de burgemeester van het dorp.

‘Gawein?’ vroeg Jisao. ‘Ik tel er amper twaalf. Als we Rodics groep er vanuit het noorden naartoe sturen, snijden we ze van beide kanten de pas af en kunnen we ze in het midden pletten. Het wordt al zo donker dat ze ons niet zien aankomen. Het zou helemaal geen moeite kosten.’

‘En de dorpingen?’ vroeg Gawein. ‘Er zijn kinderen daarbeneden.’
‘Dat heeft ons voorheen ook nooit tegengehouden.’

‘Dat was anders,’ zei Gawein hoofdschuddend. ‘De laatste drie dorpen die ze hebben doorzocht, lagen op een rechte lijn naar Dorlan. Als deze groep verdwijnt, zal de volgende zich afvragen wat ze op het punt stonden te ontdekken. Dan trekken we de aandacht van het hele leger.’

‘Maar...’

‘Nee,’ zei Gawein zacht. ‘We moeten weten wanneer we ons moeten terugtrekken, Jisao.’

‘Dus we zijn helemaal voor niets hierheen gekomen.’

‘We zijn helemaal hierheen gekomen voor een kans,’ zei Gawein. Hij trok zich achterwaarts terug van de heuveltop, waarbij hij ervoor zorgde dat zijn omtrekken zich niet aftekenden tegen de horizon. ‘We hebben die kans nu bekeken, en ik zeg dat we hem niet nemen. Alleen

een dwaas schiet zijn pijl af alleen omdat hij een vogel ziet.'

'Waarom niet, als hij recht voor je neus zit?' vroeg Jisao toen hij zich weer bij Gawein had aangesloten.

'Omdat de beloning soms de pijl niet waard is,' antwoordde Gawein. 'Kom mee.'

Beneden, wachtend in het donker met afgesloten lantaarns, stond een aantal van de mannen die werden gezocht door de soldaten in het dorp. Gareth Brin was ongetwijfeld erg ontstemd geweest te vernemen dat er een stropende troep in de buurt verborgen had gezeten. Hij had ijverig geprobeerd hen op te sporen, maar het landschap rondom Tar Valon was rijkelijk voorzien van dorpen, bossen en afgelegen valleien, en een klein, beweeglijk aanvalslager kon zich er gemakkelijk verbergen. Tot dusverre had Gawein zijn Jongelingen uit het zicht weten te houden terwijl hij af en toe een strooptocht uitvoerde of een hinderlaag legde voor Brins troepen. Maar met driehonderd man waren je mogelijkheden beperkt. Vooral wanneer je tegenover een van de vijf grote krijgsheren stond.

Is het dan mijn lotsbestemming om te strijden tegen al mijn vroegere leermeesters? Gawein pakte de teugels van zijn paard en gaf zwijgend het bevel tot de aftocht door zijn rechterhand op te steken en vervolgens een scherp gebaar weg van het dorp te maken. De mannen kwamen zonder morren in beweging, stegen af en leidden hun rijdieren aan de hand mee, om zo geruisloos en veilig mogelijk te vertrekken.

Gawein had gedacht dat hij over de dood van Hammar en Coulin heen was; Brin zelf had Gawein geleerd dat bondgenoten op het slagveld soms plotseling vijanden werden. Gawein had tegen zijn voormalige leermeesters gestreden en gewonnen. Punt uit.

Maar de laatste tijd scheen zijn geest vastbesloten om die lijken op te dreggen en mee te torsen. Waarom nu, na zo lange tijd? Hij vermoedde dat zijn schuldgevoel te maken had met Brin, zijn eerste en meest invloedrijke onderwijzer in de kunst van de oorlogvoering. Gawein schudde zijn hoofd terwijl hij Tarter over het donker wordende terrein leidde; hij hield zijn mannen uit de buurt van de weg, voor het geval Brins verkenners schildwachten hadden geplaatst. De vijftig mannen rondom Gawein liepen zo geruisloos mogelijk, en de hoefslagen van de paarden werden gedempt door de verende ondergrond. Als Brin geschokt was toen een strooptroep zijn voorrijders aanviel, dan was Gawein evenzeer geschokt geweest de drie sterren op de uniformen van de mannen die hij doodde te zien. Hoe hadden de vijanden van de Witte Toren de grootste krijgsman in heel Andor weten

te strikken? En waarom vocht de kapitein-generaal van de koninginnegarde eigenlijk aan de zijde van een groep opstandige Aes Sedai? Hij zou in Caemlin moeten zijn om Elayne te beschermen.

Het Licht geve dat Elayne nu in Andor was. Ze kon niet nog steeds bij de opstandelingen zijn; niet terwijl haar thuisland geen koningin had. Haar plicht jegens Andor was belangrijker dan haar verplichtingen aan de Witte Toren.

En hoe zit het met jouw plicht, Gawein Trakand? dacht hij.

Hij wist niet zeker of hij nog plicht of eer over had. Misschien kwamen zijn schuldgevoel over Hammar en zijn nachtmerries over oorlog en sterfte bij Dumais Bron voort uit het late besef dat hij zijn trouw bij de verkeerde partij had gelegd. Zijn trouw behoorde toe aan Elayne en Egwene. Waarom voerde hij dan nog steeds een strijd waar hij niet om gaf en hielp hij een partij die – volgens alle berichten – lijnrecht tegenover de groepering stond die Elayne en Egwene hadden gekozen?

Ze zijn slechts Aanvaarders, hield hij zich voor. Elayne en Egwene hebben deze partij niet gekozen, ze doen gewoon wat hun is opgedragen! Maar de dingen die Egwene al die maanden geleden tegen hem had gezegd, in Cairhien, wezen erop dat ze haar besluit uit vrije wil had genomen.

Zij had een kant gekozen. Hammar had een kant gekozen. Gareth Brin had kennelijk ook een kant gekozen. Maar Gawein bleef maar aan allebei de kanten willen staan. Die onbalans verscheurde hem. Een uur buiten het dorp gaf Gawein het bevel om op te stijgen en de weg te volgen. Hopelijk kwam het niet bij de verkenners van Brin op om het gebied rondom het dorp eens te bekijken. Als ze dat deden, dan zouden de sporen van vijftig ruiters moeilijk te missen zijn. Daar viel niets aan te doen. Ze moesten zo snel mogelijk naar stevige grond komen, waar de sporen van hun doortocht zouden worden verhuld door duizend jaar van voetstappen en verkeer. Twee paar soldaten reden voorop, en twee paar bleven achter hen rijden. De rest zweeg, hoewel hun paarden nu in denderende galop voortgingen. Niemand vroeg waarom ze zich terugtrokken, maar Gawein wist dat ze het zich afvroegen, net als Jisao had gedaan. Het waren goede mannen. Misschien wel te goed. Onderweg stuurde Rajar zijn paard naast dat van Gawein. Nog maar een paar maanden geleden was Rajar een jongen geweest. Nu kon Gawein hem echter niet anders zien dan als een soldaat. Een veteraan. Sommige mannen deden ervaring op door hun levensjaren, anderen deden dat door maandenlang vrienden te zien sterven.

Toen hij opkeek, zag Gawein geen sterren. Ze verborgen hun gezicht voor hem achter die wolken. Net als Aiel achter zwarte sluiers. ‘Waar is het misgegaan, Rajar?’ vroeg Gawein.

‘Misgegaan, heer Gawein?’ vroeg Rajar. ‘Ik weet niet of we iets verkeerd hebben gedaan. We konden niet weten welke dorpen dat legeronderdeel zou besluiten te inspecteren, of dat ze niet over de oude Wagenrichtweg zouden gaan, zoals u had gehoopt. Sommige mannen zijn misschien in de war, maar het was een goede beslissing om ons terug te trekken.’

‘Ik had het niet over de strooptocht,’ zei Gawein hoofdschuddend. ‘Ik heb het over deze hele rottige toestand. Jij zou geen aanvallen moeten uitvoeren op bevoorradingskaravanen of je tijd besteden aan het doden van verkenners; je had inmiddels de zwaardhand moeten zijn van een nieuwe Aes Sedai.’ En ik zou in Caemlin moeten zijn, bij Elayne.

‘Het Rad weeft wat het Rad wil,’ reageerde de kleinere man.

‘Nou, ons heeft het in een gat geweven,’ mompelde Gawein, met nog een blik op de bewolkte hemel. ‘En Elaida schijnt niet veel haast te hebben om ons eruit te trekken.’

Rajar keek Gawein verwijtend aan. ‘De Witte Toren heeft zo haar eigen methoden, heer Gawein, en haar eigen motieven. Het is niet aan ons die in twijfel te trekken. Wat heb je aan een zwaardhand die de bevelen van zijn Aes Sedai in twijfel trekt? Dat is een zekere weg naar de dood van beiden.’

Je bent geen zwaardhand, Rajar. Dat is het probleem! Gawein zei niets.

Geen van de andere Jongelingen scheen te worden geplaagd door deze vragen. Voor hen was de wereld een stuk eenvoudiger. Je deed wat de Witte Toren, en de Amyrlin Zetel, beval. Het maakte niet uit als die bevelen erop gericht schenen te zijn om je het leven te kosten.

Driehonderd jongelui tegenover een leger van meer dan vijftigduizend geharde soldaten, onder bevel van Gareth Brin zelf? Wil van de Amyrlin of niet, dat was een reddeloze toestand. De enige reden dat de Jongelingen al zo lange tijd overleefden, was omdat Gawein wist hoe zijn leermeester dacht. Hij wist waar Brin troepen en verkenners naartoe zou sturen, en hij wist hoe hij diens zoekpatronen kon ontwijken.

Toch bleef het een vruchteloze onderneming. Gawein had bij lange na niet voldoende manschappen voor een werkelijk bestokingsleger, vooral niet nu Brin met zijn belegeringstroepen verschanst zat.

En dan was er nog de opmerkelijke kwestie van het volkomen gebrek aan een bevoorradingslijn naar het leger. Hoe kwamen ze aan voedsel? Ze kochten proviand in de dorpen in de omgeving, maar lang niet genoeg om hen allemaal te voeden. Hoe hadden ze alles wat ze nodig hadden meegedragen en toch snel genoeg kunnen blijven bewegen om zonder waarschuwing midden in de winter op te duiken? Gaweins aanvallen waren zo goed als betekenisloos. Je zou bijna gaan denken dat de Amyrlin hem en de andere Jongelingen alleen maar uit de weg wilde hebben. Vóór Dumais Bron had Gawein al vermoed dat dit het geval was. Nu begon hij ervan overtuigd te raken. En toch blijf je haar bevelen opvolgen, dacht hij.

Hij schudde zijn hoofd. Brins verkenners kwamen gevaarlijk dicht in de buurt van zijn uitvalsbasis, en Gawein kon niet nog meer van hen doden zonder zich te verraden. Het werd tijd om terug te gaan naar Dorlan. Misschien hadden de Aes Sedai daar goede raad over hoe hij verder moest.

Hij dook ineen op zijn paard en reed verder de nacht in. Licht, ik wou dat ik de sterren kon zien, dacht hij.

Een verhaal over bloed

Rhand stak het vertrapte veld bij het landhuis over en zag flapperende banieren voor zich, tenten om hem heen en hinnikende paarden aan de piketlijnen langs de uiterste westkant. In de lucht hingen de geuren van een doelmatig strijdkamp: rook en de geur van stoofpotten, die veel sterker waren dan af en toe een vlaag paardenmest of een ongewassen lichaam.

Basheres mannen onderhielden een keurig kamp en kweten zich van de honderden kleine taken waardoor een leger draaiende werd gehouden: zwaarden slijpen, leer oliën, zadels repareren, water uit de rivier halen.

Links, aan de overkant van het veld, tussen de tentenrijen en de spich-tige bomen langs het riviertje, waren enkele mannen bezig met oefengevechten. Ze staken hun glanzende lansen recht vooruit terwijl hun paarden over een lang, recht stuk de modderige grond omploegden. De oefeningen hielden niet alleen hun eigen vaardigheden scherp, maar ook die van de paarden.

Zoals altijd werd Rhand vergezeld door een zwerm begeleiders. Zijn lijfwachten waren Speervrouwen, en de Aiel hielden de Saldeaanse soldaten behoedzaam in de gaten. Naast hem stonden enkele Aes Sedai; die waren nu altijd bij hem in de buurt. Het Patroon bood geen ruimte meer voor zijn vroegere bevel dat alle Aes Sedai op armlengte moesten worden gehouden. Het Rad weefde wat het wilde, en de ervaring had geleerd dat Rhand de Aes Sedai nodig had. Wat hij wilde, deed er niet langer toe. Dat begreep hij nu.

Het was slechts een schrale troost dat veel van de Aes Sedai in zijn kamp trouw aan hem hadden gezworen. Iedereen wist dat Aes Sedai hun geloften op hun eigen wijze volgden, en dat zijzelf wel zouden bepalen wat er voor hun trouw aan hem nodig was.

Elza Penfel – die hem vandaag begeleidde – was een van die gezworenen. Ze was van de Groene Ajah en had een gezicht dat je knap zou kunnen noemen, als je althans het leeftijdloze erin, dat haar kenmerkte als een Aes Sedai, niet opmerkte. Ze was vriendelijk, voor een Aes Sedai, ondanks het feit dat ze had geholpen Rhand te ontvoeren en dagenlang in een kist op te sluiten, waar hij alleen af en toe uit werd gehaald om afgeranseld te worden.

Achter in zijn geest gromde Lews Therin.

Dat was het verleden. Elza had trouw gezworen, en dat was voldoende voor Rhand om gebruik van haar te maken. De andere vrouw die hem vandaag vergezelde was minder voorspelbaar; ze was lid van Cadsuanes gevolg. Corele Hovian – een slanke Gele zuster met blauwe ogen, een woeste, donkere haardos en een eeuwige glimlach – had niet gezworen hem te gehoorzamen. Desondanks was hij geneigd haar te vertrouwen, aangezien ze eens had geprobeerd zijn leven te redden. Alleen dankzij haar, Samitsu en Damer Flin leefde Rhand nog. Een paar wonden in Rhands zij die niet wilden genezen – een geschenk van Padan Fajins vervloekte dolk – herinnerden nog aan die dag. De doorlopende pijn van dat etterende kwaad oversteeg de even grote pijn van een oudere wond eronder, die Rhand zo lang geleden in zijn gevecht tegen Ishamael had opgelopen. Binnenkort zou vanuit een van die wonden – of misschien wel allebei – Rhands bloed op de rotsen van Shayol Ghul belanden. Hij wist niet zeker of dat hetgeen was wat hem het leven zou kosten of niet; met de vele uitlopende factoren die wedijverden om Rhand van het leven te beroven zou zelfs Mart niet kunnen voorspellen welke de grootste kans maakte.

Zodra Rhand aan Mart dacht, wervelden de kleuren voor zijn ogen en vormden zich om tot het beeld van een pezige man met bruine ogen, met een breedgerande hoed op, die dobbelde te midden van een kleine menigte van toekijkende soldaten.

Mart grijnsde en leek op te scheppen, wat niet ongebruikelijk was, hoewel er bij zijn worpen geen munten van eigenaar schenen te wisselen.

Die beelden kwamen tot hem telkens als hij aan Mart of Perijn dacht, en Rhand probeerde ze niet langer op afstand te houden. Hij wist niet waardoor ze verschenen; waarschijnlijk zijn ta'veren-aard die re-

ageerde op die van de twee andere ta'veren uit zijn geboortedorp. Wat het ook was, hij gebruikte het. Gewoon weer een hulpmiddel. Het leek erop dat Mart nog bij de Bond was, maar hij kampeerde niet langer in een bosrijke omgeving. Het was vanuit deze hoek moeilijk te bepalen, maar hij leek ergens buiten een stad te zijn. Er was althans op niet al te grote afstand een brede weg te zien.

Rhand had de kleine, donkerhuidige vrouw al enige tijd niet meer bij Mart gezien. Wie was zij? Waar was ze gebleven?

Het visioen vervaagde. Hopelijk keerde Mart snel bij hem terug. Hij zou Mart en zijn tactische vaardigheden nodig hebben in Shayol Ghul.

Een van Basher's kwartiermeesters – een man met een dikke snor, O-benen en een gedrongen lichaam – zag Rhand en naderde hem met ferme passen.

Rhand wuifde de Saldeaan weg; hij moest op dit ogenblik niet aan bevoorradingsverslagen denken. De kwartiermeester salueerde meteen en trok zich terug. Ooit zou Rhand er misschien verbaasd over zijn geweest hoe snel hij werd gehoorzaamd, maar nu niet meer. Soldaten hoorden te gehoorzamen. Rhand was koning, ook al droeg hij nu de Zwaardenkroon niet.

Rhand stak het veld over, dat vol stond met tenten en piketlijnen. Hij liep het kamp uit, langs de onvoltooide aarden wal. Hier groeiden dennenbomen verder omlaag over de glooiende helling. Verstoppt in een boomgroepje aan de rechterkant lag het Reisterrein, een vierkant stukje grond dat met touwen was afgezet om een veilige plek voor Poorten te bieden.

Er hing er op het ogenblik een in de lucht, een opening naar een andere plek. Er kwam een kleine groep mensen doorheen, die op de met dennennaalden bezaaide grond stapten. Rhand zag de wevingen waaruit de Poort bestond; deze was gemaakt met saidin.

De meeste mensen in de groep droegen de kleurrijke kleding van het Zeevolk: de mannen met ontblote borst, zelfs in de kille lentelucht, de vrouwen in wijde, felgekleurde hemden. Ze droegen allemaal wijde broeken en sieraden in hun oren of neus, waarbij de complexiteit van de opsmuk een teken was van ieders betrekkelijke status.

Terwijl hij op het Zeevolk wachtte, kwam een van de soldaten die het Reisterrein bewaakten naar Rhand toe met een verzegelde brief. Die brief was ongetwijfeld verstuurd via Asha'man in een van Rhands landen in het oosten. En inderdaad, toen hij hem opende, zag hij dat de brief van Darlin kwam, de Tyreense koning. Rhand had hem achtergelaten met bevelen om een leger samen te stellen en dat voor te

bereiden op een voettocht naar Arad Doman. Het leger stond nu al enige tijd paraat en Darlin stelde – alweer – vragen over zijn bevelen. Kon er dan niemand gewoon doen wat hem gezegd werd?

‘Stuur een boodschapper,’ zei Rhand tegen de soldaat terwijl hij ongeduldig de brief wegstopte. ‘Zeg Darlin dat hij moet blijven rekruteren. Ik wil dat hij elke Tyrener oproept die een zwaard kan vasthouden, en hem ofwel opleidt voor de strijd of hem aan het werk zet bij de smidsovens. De Laatste Slag is ophanden. Binnenkort is het zover.’

‘Ja, mijn Drakenheer,’ antwoordde de soldaat met een saluut.

‘Zeg hem dat ik een Asha’man stuur als ik wil dat hij in beweging komt,’ vervolgde Rhand. ‘Ik ben nog steeds van plan hem in te zetten in Arad Doman, maar ik moet eerst zien wat de Aiel hebben ontdekt.’

De soldaat maakte een buiging en trok zich terug. Rhand draaide zich weer om naar het Zeevolk. Een van hen kwam naar hem toe.

‘Coramoor,’ zei ze met een hoofdknik. Harine was een knappe vrouw van middelbare leeftijd, met opvallende witte strepen in haar haren. Haar Atha’an Mierehemd was blauw, zo fel van kleur dat zelfs een ketelapper ervan zou opkijken, en ze had een vijftal indrukwekkende gouden ringen in elk oor, alsmede een neusketting met gouden penningen eraan.

‘Ik had niet verwacht dat u ons persoonlijk zou opwachten,’ vervolgde Harine.

‘Ik heb vragen voor je die niet konden wachten.’

Harine keek ontdaan. Zij was de ambassadeur van het Zeevolk voor de Coramoor, hun naam voor Rhand. Ze waren boos op Rhand omdat hij wekenlang geen wachters van het Zeevolk had gehad – hij had beloofd er altijd een bij zich te houden – maar Logain zei dat ze hadden gearzeld om Harine terug te sturen. Waarom was dat? Had ze een hogere rang bereikt, waardoor ze te belangrijk was geworden om hem te dienen? Kon je te belangrijk zijn om de Coramoor te dienen? Er was niet veel aan het Zeevolk wat hij echt begreep.

‘Ik zal antwoorden als ik kan,’ zei Harine behoedzaam. Achter haar brachten kruiers de rest van haar bezittingen de Poort door. Flin stond aan de andere kant en hield de Poort open.

‘Mooi,’ zei Rhand, die voor haar ijsbeerde. Af en toe was hij zo moe – zo vermoeid tot in zijn botten – dat hij wist dat hij in beweging moest blijven. Nooit stilstaan. Als hij dat deed, zouden zijn vijanden hem vinden. Of anders zou zijn eigen uitputting, zowel geestelijk als lichamelijk, hem te gronde richten.

‘Wat ik wil weten,’ zei hij tijdens het ijsberen, ‘is waar de schepen blijven die me zijn beloofd. De Domani verhongeren, terwijl in het oosten het graan ligt te rotten. Logain zei dat jullie hadden ingestemd met mijn eisen, maar ik heb nog geen schip van jullie gezien. Het gaat al weken zo!’

‘Onze schepen zijn snel,’ zei Harine prikkelbaar, ‘maar ze moeten een grote afstand overbruggen, en die gaat over zeeën die in handen zijn van de Seanchanen. De indringers voeren extra veel wachtrondes uit, waardoor onze schepen meermaals hebben moeten omkeren en vluchten. Had u soms verwacht dat we u binnen een oogwenk voedsel zouden kunnen brengen? Misschien heeft het gemak van die Poorten u ongeduldig gemaakt, Coramoor. Wij moeten rekening houden met de werkelijke beletsels van schepen en oorlog, ook al hoeft u dat niet.’

Haar toon gaf aan dat hij in dit geval ook met die beletsels rekening moest houden. ‘Ik verwacht resultaten,’ zei Rhand hoofdschuddend, ‘geen vertragingen. Ik weet dat het je niet bevalt om gedwongen te worden je aan de afspraak te houden, maar ik pik het niet als jullie met opzet de boel vertragen om een punt te maken. Er sterven mensen door jullie traagheid.’

Harine keek alsof ze een klap had gekregen. ‘De Coramoor wil er vast niet op zinspelen dat we ons niet aan onze Overeenkomst houden,’ zei ze.

Het Zeevolk was koppig en trots, en golfvrouwen nog wel het meest. Het leek wel een heel ras van Aes Sedai. Hij weifelde. Ik moet haar niet zo beledigen, terwijl ik eigenlijk gefrustreerd ben vanwege andere dingen. ‘Nee,’ zei hij uiteindelijk. ‘Nee, daar zinspeel ik niet op. Zeg eens, Harine, ben je zwaar gestraft voor je aandeel in onze overeenkomst?’

‘Ik ben aan mijn enkels opgehangen en geslagen tot ik schor was van het schreeuwen.’ Zodra de woorden haar mond uit waren, werden haar ogen groot van schrik.

Mensen werden vaak beïnvloed door de ta’veren-aard van Rhand, en dan zeiden ze dingen die ze niet van plan waren geweest op te biechten.

‘Zo’n strenge straf?’ vroeg Rhand met oprechte verbazing.

‘Het was niet zo erg als had gekund. Ik heb nog altijd mijn positie als golfvrouw voor mijn clan.’

Maar het was duidelijk dat ze een heleboel gezichtsverlies had geleden, of grote toh had opgelopen, of wat dat verrekte Zeevolk ook voor woord voor oneer had. Zelfs wanneer Rhand er niet bij was,

veroorzaakte hij nog verdriet en leed!

‘Ik ben blij dat je terug bent,’ dwong hij zichzelf te zeggen. Geen glimlach, maar een mildere toon; meer kon hij niet opbrengen. ‘Ik ben onder de indruk van je nuchterheid, Harine.’

Ze knikte dankbaar. ‘Wij houden ons aan de Overeenkomst, Coramoor. U hebt niets te vrezen.’

Toen viel hem iets anders in, een van de vragen die hij haar oorspronkelijk had willen stellen. ‘Harine, ik wil je een nogal gevoelige vraag stellen over je volk.’

‘U mag hem stellen,’ zei ze voorzichtig.

‘Hoe gaat het Zeevolk om met mannen die kunnen geleiden?’

Ze aarzelde. ‘Dat is een zaak die de landgebonden niet aangaat.’ Rhand keek haar in de ogen. ‘Als je toch wilt antwoorden, dan zal ik in ruil daarvoor een vraag van jou beantwoorden.’ De beste aanpak in de omgang met de Atha’an Miere was niet om ze onder druk te zetten of te koeioneren, maar ze een ruil aan te bieden.

Ze dacht even na. ‘Als u me twee vragen geeft, dan zal ik antwoorden.’

‘Ik geef je één vraag, Harine,’ zei hij met opgestoken vinger. ‘Maar ik beloof dat ik die zo openhartig mogelijk zal beantwoorden. Het is een eerlijke ruil, en dat weet je. Ik heb op het ogenblik weinig geduld.’

Harine legde haar vingers tegen haar lippen. ‘Dan is het overeengekomen, onder het Licht.’

‘Het is overeengekomen,’ zei Rhand. ‘Onder het Licht. Het antwoord op mijn vraag?’

‘Mannen die kunnen geleiden, krijgen de keus,’ zei Harine. ‘Ze mogen ofwel van de boeg van een schip stappen met een steen aan hun voeten gebonden, of ze kunnen zich laten afzetten op een kaal eiland zonder voedsel of water. Die tweede keus wordt als de meest oneervolle gezien, maar enkelen doen dat toch, om hun leven nog een tijdje te rekken.’

Niet veel anders dan wat zijn eigen volk deed bij het stillen van mannen, eigenlijk. ‘Saidin is nu gereinigd,’ zei hij tegen haar. ‘Dat gebruik moet ophouden.’

Ze tuitte haar lippen terwijl ze hem aankeek. ‘Uw... man heeft hierover gesproken, Coramoor. Sommigen hebben moeite het te geloven.’

‘Het is waar,’ zei hij ferm.

‘Ik twijfel er niet aan dat u dat gelooft.’

Rhand knarsetandde en onderdrukte opnieuw een vlaag van woede,

maar zijn hand balde zich tot een vuist. Hij had de smet weggenomen! Hij, Rhand Altor, had een daad verricht die sinds de Eeuw der Legendes niet meer was gezien. En hoe werd dat ontvangen? Met argwaan en twijfel. De meeste mensen namen aan dat hij waanzinnig aan het worden was, en dat hij zich daarom een 'reiniging' inbeeldde die niet werkelijk was voorgevallen.

Mannen die konden geleiden werden altijd gewantrouwd, maar zij waren nu net de enigen die konden bevestigen wat Rhand beweerde! Hij had verwacht dat er met vreugde en verwondering op zijn overwinning zou worden gereageerd, maar hij had beter moeten weten. Hoewel mannelijke Aes Sedai ooit evenveel ontzag hadden ingeboezemd als hun vrouwelijke evenknieën, was dat lang geleden. De dagen van Jorlen Corbesan waren verloren geraakt in de tijd. Alles wat mensen zich nu nog herinnerden, was het Breken en de Waanzin. Ze haatten mannelijke geleiders. En toch dienden ze er een door Rhand te volgen. Zagen ze die tegenstelling niet? Hoe kon hij hun ervan overtuigen dat er niet langer een reden bestond om mannen die de Ene Kracht konden aanraken te vermoorden? Hij had ze nodig! Er zat misschien wel een tweede Jorlen Corbesan tussen de mannen die het Zeevolk in zee smeed!

Hij verstijfde. Jorlen Corbesan was voor het Breken een van de vaardigste Aes Sedai geweest, een man die enkele van de ongelooflijkste ter'angreaal had gemaakt die Rhand ooit had gezien. Alleen had Rhand ze niet gezien. Dat waren Lews Therins herinneringen, niet de zijne. Jorlens werkplaats in Sharom was verwoest – en de man zelf gedood – door de terugslag van Kracht uit de Bres.

O, Licht, dacht Rhand wanhopig. Ik verlies mezelf. Ik verlies mezelf in hem.

Het meest angstaanjagende was nog wel dat Rhand niet langer kon wensen dat hij Lews Therin kon uitbannen. Lews Therin had een methode gekend om de Bres te verzegelen, zij het niet volkomen, maar Rhand had geen flauw benul hoe hij die taak moest aanpakken. De veiligheid van de wereld kon wel eens afhangen van de herinneringen van een dode waanzinnige.

Veel mensen rondom Rhand leken geschokt, en Harines ogen stonden onbehaaglijk en een beetje bang. Rhand had weer in zichzelf staan mompelen, besepte hij, en hij hield er meteen mee op.

'Ik neem genoeg met je antwoord,' zei hij stijfjes. 'Wat wil je mij vragen?'

'Ik stel mijn vraag later wel,' zei ze. 'Als ik wat tijd heb gehad erover na te denken.'

‘Zoals je wilt.’ Hij draaide zich om, en zijn geleide van Aes Sedai, Speervrouwen en dienaren volgde. ‘De wachters van het Reisterrein zullen je naar je kamer begeleiden en je eigendommen meebrengen.’ Ze had een hele berg spullen bij zich.

‘Flin, kom mee!’

De oudere Asha’man sprong door de Poort en droeg de laatste kruiers op terug te draven naar de haven aan de andere kant. Hij liet de Poort in een streep van licht wegdraaien en verdwijnen, en haastte zich toen achter Rhand aan. Met een korte blik en een glimlach groette hij Corele, die hem had gebonden als haar zwaardhand.

‘Mijn verontschuldiging dat mijn terugkeer zo lang op zich heeft laten wachten, Drakenheer.’ Flin had een leerachtig gezicht en nog maar een paar dunne lokken haar op zijn hoofd. Hij leek veel op enkele van de boeren die Rhand in Emondsveld had gekend, hoewel hij al het grootste deel van zijn leven soldaat was. Flin was naar Rhand toe gekomen omdat hij Heling had willen leren. Rhand had hem in plaats daarvan omgesmeed tot een wapen.

‘Je hebt gedaan wat je was opgedragen,’ zei Rhand, die terugliep naar het veld. Hij had de neiging om Harine de schuld te geven van de vooroordelen van een hele wereld, maar dat was niet eerlijk. Hij had een betere aanpak nodig, een aanpak waardoor iederéén het zou inzien.

‘Ik ben nooit zo goed geweest in Poorten maken,’ vervolgde Flin. ‘Niet zoals Androl. Ik moest...’

‘Flin,’ onderbrak Rhand hem. ‘Genoeg.’

De Asha’man bloosde. ‘Het spijt me, mijn Drakenheer.’

Naast hem lachte Corele zachtjes en klopte Flin op zijn schouder.

‘Let maar niet op hem, Damer,’ zei ze met een lijzige Morlandse tongval. ‘Hij is de hele ochtend al zo zwartgallig als een winterse donderwolk.’

Rhand wierp haar een boze blik toe, maar ze glimlachte goedgeluimd terug. Wat de Aes Sedai ook van mannelijke geleiders in het algemeen vonden, degenen die Asha’man als zwaardhanden hadden aangemen leken ten opzichte van die mannen even beschermend als moeders jegens hun kinderen. Ze had Flin dan wel gebonden, maar hij bleef een van Rhands mannen. Hij was eerst en vooral een Asha’man, en pas daarna zwaardhand.

‘Wat denk jij, Elza?’ vroeg Rhand, die zich van Corele naar de andere Aes Sedai wendde. ‘Over de smet en wat Harine zei?’

De vrouw met het ronde gezicht aarzelde. Ze liep met haar handen op haar rug, gekleed in een donkergroen gewaad dat slechts lichtjes

was voorzien van borduurwerk. Erg sober en praktisch, voor een Aes Sedai. ‘Als mijn Drakenheer zegt dat de smet is gereinigd,’ zei de vrouw behoedzaam, ‘dan is het beslist ongepast om twijfel over hem uit te spreken in het bijzijn van anderen.’

Rhand trok een grimas. Als dát geen karakteristiek Aes Sedai-antwoord was. Eed of niet, Elza deed wat ze wilde.

‘O, we waren er allebei bij in Shadar Logoth,’ zei Corele, die haar ogen ten hemel sloeg. ‘We hebben gezien wat u hebt gedaan, Rhand. Bovendien voel ik de mannelijke helft van de kracht via die lieve Damer hier als we verbonden zijn. Die is veranderd. De smet is weg. Waarachtig als het zonlicht is hij verdwenen, hoewel het geleiden van de mannelijke helft nog altijd aanvoelt als een worsteling met een zomerse wervelwind.’

‘Ja,’ zei Elza, ‘dat mag wel zo zijn, maar u moet beseffen hoe moeilijk het anderen valt om dat te geloven, Drakenheer. In de Tijd van Waanzin kostte het sommige mensen tientallen jaren om te aanvaarden dat de mannelijke Aes Sedai gedoemd waren waanzinnig te worden. Het zal waarschijnlijk nog langer duren voordat ze over hun wantrouwen heen zijn, nu het al zo lang deel van hen uitmaakt.’

Rhand klemde zijn kaken op elkaar. Hij had een heuveltje bij het kamp bereikt, vlak naast de aarden wal. Hij liep verder naar boven, en de Aes Sedai volgden.

Hier was een laag houten platform gebouwd: een schans van waaraf pijlen over de wal konden worden geschoten. Rhand kwam boven aan de heuvel tot stilstand, omringd door Speervrouwen. Hij merkte amper de soldaten op die hem een saluut brachten terwijl hij over het Saldeaanse kamp met de nette rijen tenten uitkeek.

Was dit alles wat hij de wereld zou nalaten? Een gereinigde smet, maar nog altijd mannen die werden gedood of verbannen om iets waar ze niets aan konden doen? Hij had de meeste naties aan zich gebonden. Maar hij wist heel goed dat hoe steviger je een hooibaal vastbond, hoe harder de touwen knapten als ze werden doorgesneden. Wat zou er gebeuren als hij overleed? Een mate van oorlog en verwoesting die het Breken kon evenaren? Hij was de vorige keer niet in staat geweest te helpen, want hij werd verteerd door waanzin en verdriet over Ilyena’s dood. Kon hij deze keer iets gelijksoortigs voorkomen? Had hij een keus?

Hij was ta’veren. Het Patroon boog en vormde zich om hem heen. En toch had hij één ding snel geleerd van zijn koningschap: hoe meer gezag je verwierf, hoe minder je te vertellen had over je eigen leven. Plicht was echt zwaarder dan een berg; het dwong hem even vaak

tot handelen als de Voorspellingen dat deden. Of waren die twee dingen eigenlijk één en hetzelfde? Plicht en Voorspelling? Zijn aard als ta'veren en zijn plek in de geschiedenis? Kon hij zijn leven veranderen? Kon hij de wereld na zijn overlijden achterlaten als een betere plek, in plaats van dat de naties gehavend, verscheurd en bloedend achterbleven?

Hij keek naar het kamp, naar mannen die bezig waren met hun taken, paarden die aan de grond snuffelden, zoekend naar pollen wintergras die niet al tot op de wortels waren afgegraasd. Hoewel Rhand zijn leger had bevolen licht te reizen, waren er toch kampvolgers. Vrouwen die hielpen met de maaltijden en de was, wapensmeden en hoefsmeden om voor de wapens en paarden te zorgen, jongens om met boodschappen heen en weer te rennen en zich te oefenen met wapens. Saldea was een Grensland, en strijd was voor de bevolking ervan een manier van leven.

'Soms benijd ik ze,' fluisterde Rhand.

'Heer?' vroeg Flin, die naar hem toe stapte.

'De mensen van het kamp,' zei Rhand. 'Ze doen wat ze gezegd wordt, werken elke dag volgens bevelen. Strikte bevelen, soms. Maar bevelen of niet, die mensen hebben meer vrijheid dan ik.'

'U, heer?' vroeg Flin, terwijl hij met een verweerde vinger over zijn leerachtige gezicht wreef. 'U bent de machtigste man die er is! U bent ta'veren. Zelfs het Patroon gehoorzaamt aan uw wil, zou ik zo denken!'

Rhand schudde zijn hoofd. 'Zo werkt het niet, Flin. Die mensen daarbuiten, die kunnen stuk voor stuk gewoon weggrijden. Ontsnappen, als ze dat willen. De strijd aan anderen overlaten.'

'Ik heb in mijn tijd wel een paar Saldeanen gekend, heer,' zei Flin. 'Vergeef me dat ik het zeg, maar ik betwijfel of er iemand bij is die dat zou doen.'

'Maar ze zouden het kunnen,' zei Rhand. 'Het is mogelijk. Ondanks al hun wetten en geloften zijn ze vrij. Bij mij lijkt het alsof ik kan doen wat ik wil, maar ik zit zo strak vastgebonden dat de boeien in mijn huid snijden. Mijn macht en invloed betekenen niets, vergeleken bij het lot. Mijn vrijheid is maar een illusie, Flin. En dus benijd ik hen. Soms.'

Flin verstrengelde zijn handen op zijn rug, overduidelijk onzeker over hoe hij moest reageren.

We doen allemaal wat we moeten, keerde Moiraines stem uit het verleden in zijn geheugen terug. Wat het Patroon bepaalt. Sommigen krijgen minder vrijheid dan anderen. Het maakt niet uit of we kiezen

of worden gekozen. Wat moet zijn, moet zijn.

Zij had het begrepen. Ik doe mijn best, Moiraine, dacht hij. Ik zal me schikken naar wat er van me wordt geëist.

‘Drakenheer!’ riep een stem. Rhand draaide zich om en zag een van Basher’s verkenners tegen de heuvel op komen rennen. De Speer-vrouwen lieten de jeugdige, donkerharige man naderen, maar ze hielden hem in het oog.

‘Heer,’ zei de verkenner met een saluut. ‘Er zijn Aiel aan de buitenrand van het kamp. We zagen twee van hen tussen de bomen door sluipen, ongeveer een halve mijl lager.’

De Speer-vrouwen begonnen onmiddellijk hun handen te bewegen, sprekend in hun geheime handtaal.

‘Hebben ze naar je gezwaaid, soldaat?’ vroeg Rhand droogjes.

‘Heer?’ vroeg de man. ‘Waarom zouden ze dat doen?’

‘Het zijn Aiel. Als jij hen zag, dan wilden ze dat zo, en dat betekent dat het bondgenoten zijn, geen vijanden. Laat Bashere weten dat we straks overleggen met Rhuarc en Bael. Het wordt tijd om Arad Doman veilig te stellen.’

Of misschien om het te vernietigen. Soms was het verschil moeilijk te bepalen.

Merise nam het woord. ‘Graendals plannen. Vertel me nog eens wat je daarover weet.’

De lange Aes Sedai – van de Groene Ajah, net als Cadsuane zelf – hield haar gezicht streng en haar armen over elkaar geslagen. Ze droeg een zilveren kam in haar haren.

De Taraboonse vrouw was een goede keus om het verhoor te leiden. Of althans, ze was de beste die Cadsuane had. Merise toonde geen greintje onbehagen als ze zo dicht bij een van de meest gevreesde wezens van de schepping stond, en ze was meedogenloos in haar ondervraging. Al deed ze wel een beetje te veel haar best om te bewijzen hoe streng ze was. Zoals ze haar haren zo strak in een knot droeg, bijvoorbeeld, of hoe ze pochte met haar Asha’man-zwaardhand.

De kamer lag op de tweede verdieping van Rhand Altors Domaanse landhuis, waarvan de buitenmuur was gemaakt van dikke, ronde dennenstammen en de binnenwanden van houten planken, allemaal in dezelfde donkere kleur gebeitst. Deze kamer, ooit een slaapkamer, was ontdaan van bijna alle meubels; er lag niet eens een kleed op de geschuurde houten vloer. Eigenlijk was het enige meubelstuk nu nog de stevige stoel waar Cadsuane in zat.

Cadsuane nam een slokje thee en spiegelde zichzelf vanbinnen een

beheerste houding voor. Dat was belangrijk, vooral als je je eigenlijk helemaal niet beheerst voelde. Op het ogenblik had Cadsuane zin om haar theekom tussen haar handen te pletten en dan misschien een uurtje op de scherven te stampen.

Ze nam nog een slokje.

De bron van haar frustratie – en het onderwerp van Merises vragen – hing in de lucht, ondersteboven gehouden door wevingen van Lucht, met haar armen op haar rug gebonden. De gevangene had kort, golvend haar en een donkere huid. Haar gezicht kon waar het op beheerste sereniteit aankwam wedijveren met dat van Cadsuane zelf, ondanks haar omstandigheden. Ze ging gekleed in een eenvoudig bruin gewaad waarvan de zoom rond haar benen omhoog werd gehouden door een weving van Lucht, zodat hij niet over haar gezicht zou vallen. Hoewel ze gebonden en afgeschermd was, bleef de gevangene toch uitstralen dat zij degene was die het voor het zeggen had.

Merise stond voor de gevangene. Narishma leunde tegen de muur, als enige andere aanwezige in de kamer.

Cadsuane leidde het verhoor niet zelf; nog niet. Het was in haar voordeel om een ander de ondervraging te laten doen, want daardoor had zij zelf tijd om na te denken. Buiten op de gang hielden Erian, Sarene en Nesune het schild om de gevangene in stand; twee meer dan er doorgaans noodzakelijk waren. Je nam geen risico's met de Verzaikers.

Hun gevangene was Semirhage. Een monster van wie velen dachten dat ze alleen maar een legende was. Cadsuane wist niet hoeveel verhalen over die vrouw waar waren. Ze wist wel dat Semirhage zich niet gemakkelijk liet overrompelen, van streek maken of manipuleren. En dat was een probleem.

'Nou?' eiste Merise. 'Heb je een antwoord op mijn vraag?'

Semirhage keek Merise aan, en er klonk ijzige minachting in haar stem door toen ze antwoordde. 'Weet je wat er met een man gebeurt wanneer zijn bloed wordt vervangen door iets anders?'

'Ik heb niet...'

'Dan sterft hij, natuurlijk,' viel Semirhage haar in de rede, met woorden zo scherp als messen. 'De dood treedt vaak onmiddellijk in, en een snelle dood is van weinig belang. Door te experimenteren heb ik ontdekt dat sommige oplossingen het bloed op effectievere wijze kunnen vervangen, waardoor de proefpersoon na de transfusie nog enige tijd blijft leven.'

Ze zweeg.

‘Beantwoord de vraag,’ zei Merise, ‘anders hangen we je weer uit het raam en...’

‘Voor de transfusie zelf is het gebruik van de Kracht nodig, natuurlijk,’ onderbrak Semirhage haar opnieuw. ‘Andere methoden gaan niet snel genoeg. Ik heb de weving zelf uitgevonden. Die kan heel plotseling en snel het bloed uit het lichaam trekken en in een bak laten vloeien, en tegelijkertijd een oplossing opzuigen en in de bloedvaten stuwen.’

Merise knarste met haar tanden en wierp een blik op Narishma. De Asha’man droeg een zwarte jas en broek, zoals gebruikelijk, en aan de uiteinden van de vlechten in zijn lange, donkere haar zaten klokjes. Hij hing onderuitgezaakt tegen de muur van stammen. Hij had een jongensachtig gelaat, maar daarop was toenemende dreiging te zien. Misschien kwam dat door zijn opleiding samen met Merises andere zwaardhanden. Of misschien kwam het door zijn omgang met mensen die de moed hadden om Verzakkers te ondervragen.

‘Mijn waarschuwing...’ begon Merise weer.

‘Ik heb één keer meegemaakt dat een proefpersoon nog een heel uur na de transfusie bleef leven,’ vertelde Semirhage op kalme gesprekstoon. ‘Dat zie ik als een van mijn grootste overwinningen. Hij had uiteraard wel al die tijd pijn. Vreselijke pijn, helse pijn die hij in elke ader van zijn lichaam voelde, tot in de bijna onzichtbare haarvaatjes in zijn vingers. Ik ken geen andere wijze om zoveel pijn toe te brengen aan het gehele lichaam ineens.’ Ze keek Merise in de ogen. ‘Ik zal je de weving wel een keer laten zien.’

Merise verbleekte lichtjes.

Met een krachtige handbeweging weefde Cadsuane een schild van Lucht rondom Semirhages hoofd, zodat ze niets meer kon horen, en vervolgens weefde ze Vuur en Lucht in twee kleine bollen van licht, die ze recht voor de ogen van de Verzaker liet zweven. De lichten waren niet fel genoeg om haar te verblinden of schade aan haar ogen toe te brengen, maar ze kon er niet langs kijken. Het was een geheel eigen kunststukje van Cadsuane; te veel zusters zouden er alleen aan denken een gevangene doof te maken, maar die toch het vermogen om te zien laten behouden. Maar je wist nooit wie er had leren liplezen, en Cadsuane was niet van zins haar huidige gevangene te onderschatten.

Merise keek naar Cadsuane met een fonkeling van ergernis in haar ogen.

‘Je verloor de beheersing over haar,’ zei Cadsuane ferm, terwijl ze haar thee op de vloer naast haar stoel neerzette.

Merise aarzelde, maar toen knikte ze, hoewel ze beslist boos keek. Waarschijnlijk op zichzelf.

‘Niets werkt bij die vrouw,’ zei ze. ‘Ze verandert nooit de toon van haar stem, wat we ook bij haar doen. Elke straf die ik kan bedenken levert alleen maar meer dreigementen op. Het ene nog afgrijselijker dan het andere! Licht!’ Ze knarste met haar tanden, sloeg haar armen weer over elkaar en ademde diep door haar neus. Narishma rechte zijn rug alsof hij naar haar toe wilde lopen, maar ze wuifde hem achteruit. Merise was gepast ferm tegenover haar zwaardhanden, hoewel ze wel snauwde tegen ieder ander die probeerde hen op hun plaats te zetten.

‘We kunnen haar breken,’ zei Cadsuane.

‘O ja, Cadsuane?’

‘Poeh! Natuurlijk. Ze is menselijk, net als ieder ander.’

‘Dat is waar,’ zei Merise. ‘Hoewel ze al drieduizend jaar leeft. Drieduizend, Cadsuane.’

‘Het grootste deel van die tijd heeft ze gevangengezeten,’ wierp Cadsuane met een minachtend snuiven tegen. ‘Eeuwenlang opgesloten in de gevangenis van de Duistere, waarschijnlijk in een droomtoestand of een soort winterslaap. Trek die jaren eraf, en ze is niet ouder dan wij. Een heel stuk jonger nog dan sommigen van ons, denk ik zo.’

Het was een fijnbesnaarde herinnering aan haar eigen leeftijd, iets wat onder de Aes Sedai zelden werd besproken. Dit hele gesprek over leeftijd was in feite een teken van hoe onbehaaglijk Merise van de Verzaker werd. Aes Sedai waren erin geöfend kalmte uit te stralen, maar er was een reden dat Cadsuane degenen die het schild in stand hielden buiten de kamer had geplaatst. Ze verraadden te veel. Zelfs de doorgaans zo onverstoorbare Merise verloor veel te vaak haar beheersing tijdens deze verhoren.

Natuurlijk schoten Merise en de anderen – net als alle vrouwen in de Toren tegenwoordig – nog altijd te kort in wat een Aes Sedai zou moeten zijn. Men had die jongere Aes Sedai zacht en zwak laten worden, hun de ruimte gegeven om te bakkeleien. Enkelen hadden zich laten koeioneren en trouw gezworen aan Rhand Altor. Soms wenste Cadsuane dat ze hen gewoon allemaal een jaar of tien boete kon laten doen.

Of misschien kwam dat eenvoudigweg voort uit Cadsuanes leeftijd. Ze was oud, en daardoor werd ze steeds minder toegeeflijk ten opzichte van dwaasheid. Meer dan twee eeuwen geleden had ze zichzelf bezworen dat ze de Laatste Slag zou meemaken, hoe lang dat ook

zou duren. Het gebruik van de Ene Kracht verlengde je jaren, en ze had gemerkt dat vastberadenheid en taatheid die jaren nog verder kon rekken. Ze was een van de oudste nog levende mensen.

Helaas hadden die jaren haar ook geleerd dat voorbereiding en vastberadenheid er niet voor konden zorgen dat je leven liep zoals jij dat wilde. Maar dat deed niets af aan haar ergernis wanneer er iets ongewenst gebeurde. Je zou denken dat de jaren haar ook geduld hadden bijgebracht, maar het tegenovergestelde was het geval. Hoe ouder ze werd, hoe minder ze wenste te wachten, want ze wist dat ze niet veel tijd meer over had. Iedereen die beweerde dat hun geduld met de jaren was gekomen, was een leugenares of gewoon seniel.

‘Ze kan en zal worden gebroken,’ herhaalde Cadsuane, ‘Ik laat iemand met kennis van wevingen uit de Eeuw der Legendes zich niet simpelweg naar een terechtstelling dansen. We gaan elk laatste flardje kennis uit het hoofd van die vrouw trekken, ook al moeten we daarvoor een paar van haar eigen “creatieve” wevingen op haar gebruiken.’

‘De a’dam. Als we die maar van de Drakenheer mochten gebruiken...’ zei Merise met een blik op Semirhage.

Als Cadsuane al ooit in de verleiding was gekomen om woord te breken, dan was het in dat opzicht. Met een a’dam om die vrouw... Maar nee, als je iemand via een a’dam wilde dwingen te praten, moest je haar pijn bezorgen. Het stond gelijk aan foltering, en dat had Altor verboden.

Semirhage had haar ogen gesloten achter Cadsuanes lichtjes, maar ze bleef beheerst en rustig. Wat ging er toch in het hoofd van dat mens om? Wachtte ze op redding? Dacht ze hen te kunnen dwingen haar te laten terechtstellen, zodat ze werkelijke foltering kon ontlopen? Dacht ze echt dat ze kon ontsnappen om vervolgens wraak te nemen op de Aes Sedai die haar hadden ondervraagd? Waarschijnlijk was het dat laatste, en het viel niet mee om daar niet een klein beetje ongerust over te zijn.

Die vrouw wist dingen over de Ene Kracht die zelfs in legendes niet hadden overleefd. Drieduizend jaar was een heel, heel lange tijd. Had Semirhage misschien een onbekende manier om door een schild te breken? Als ze dat kon, waarom had ze het dan nog niet gedaan? Cadsuane zou zich pas op haar gemak voelen als ze wat van die dolkwortelthee in handen had.

‘Je kunt je wevingen nu wel loslaten, Cadsuane,’ zei Merise, die opstond. ‘Ik heb mezelf weer in de hand. Ik vrees dat we haar een tijdje uit het raam moeten hangen, zoals ik al zei. Misschien kunnen we

dreigen met pijn. Ze kan onmogelijk op de hoogte zijn van Altors dwaze eisen.’

Cadsuane boog zich naar voren en liet de weving los die de lichtjes voor de ogen van de Verzaker hield, maar ze verwijderde niet het schild van Licht dat haar doof maakte. Semirhages ogen schoten open en haar blik ging meteen naar Cadsuane. Ja, ze wist wie de baas was. Ze keken elkaar aan.

Merise vervolgde het verhoor en stelde vragen over Graendal. Altor dacht dat de andere Verzaker ergens in Arad Doman kon zijn. Cadsuane had veel meer belangstelling voor andere vragen, maar Graendal was een aanvaardbaar beginpunt.

Deze keer beantwoordde Semirhage Merises vragen met stilzwijgen, en Cadsuane merkte dat ze aan Altor dacht. Die jongen had even koppig verzet geboden tegen haar onderwijs als Semirhage verzet bood tegen de vragen. O jawel, hij had wat kleine dingen geleerd – hoe hij haar met een zekere mate van ontzag moest behandelen, hoe hij althans beleefdheid moest veinzen – maar verder niets.

Cadsuane haatte het om falen toe te geven. Dit was geen falen, nog niet, maar het kwam in de buurt. Die jongen was voorbestemd om de wereld te vernietigen. En die misschien ook wel te redden. Dat eerste was onvermijdelijk, het tweede voorwaardelijk. Ze kon wel wensen dat het andersom was, maar wensen waren ongeveer even nuttig als munten die je uit hout sneed. Je kon ze schilderen zoveel je wilde, maar het bleef hout.

Ze klemde haar kiezen op elkaar en zette de jongen uit haar hoofd. Ze moest Semirhage in de gaten houden. Alles wat die vrouw zei kon een aanwijzing zijn. Semirhage keek haar aan en negeerde Merise. Hoe brak je een van de machtigste vrouwen die ooit hadden geleefd? Een vrouw die talloze verschrikkelijke wandaden had begaan in de tijd van verwondering, zelfs nog voor de bevrijding van de Duistere? Terwijl ze in die onyxzwarte ogen keek, besefte Cadsuane iets. Altors verbod om Semirhage pijn te doen deed er helemaal niet toe. Ze konden die vrouw niet breken met pijn. Semirhage was de grootste folteraar onder de Verzakers, een vrouw die geïntrigeerd was door sterfen en pijn. Nee, daardoor zou ze niet breken, zelfs al zouden die middelen hun toegestaan zijn. Verkild door die ogen dacht Cadsuane iets van zichzelf in dat schepsel te zien. Ouderdom, sluwheid en de onwil om te buigen.

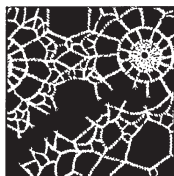
Dan bleef er één vraag over. Als Cadsuane de taak zou krijgen, hoe zou ze dan te werk gaan om zichzelf te breken?

Die gedachte was zo verontrustend dat ze opgelucht was toen Corele

even later het verhoor stopzette. De slanke, vrolijke Morlandse was trouw aan Cadsuane en had vanmiddag de taak om Altor te beschermen. Coreles nieuws dat Altor weldra in overleg ging met zijn Aielhoofdmannen, maakte een einde aan de ondervraging. De drie zusters die het schild in stand hielden, kwamen binnen en sleepten Semirhage naar de kamer waar ze haar zouden vastbinden en de mond snoeren met stromingen van Lucht.

Cadsuane keek de Verzaker na, gedragen op wevingen van Lucht, en schudde haar hoofd. Semirhage was nog maar de eerste zet van vandaag. Het was tijd om zich met die jongen bezig te houden.

Als ijzer smelt

Rodel Ituralde had veel slagvelden gezien. Sommige dingen bleven altijd hetzelfde. Dode mannen opgetast als stapels lompen. Raven die wachtten op hun maaltijd. Gekerm, geschreeuw, gemammer en gemompel van degenen die de pech hadden dat hun dood lang uitbleef.

Elk slagveld had ook een eigen vingerafdruk. Je kon een veldslag lezen als een wildspoor. Lijken die in verontrustend rechte rijen lagen, wezen op een groep voetsoldaten die op pijlsalvo's was gestuit. Verspreide en verpletterde lichamen waren voetsoldaten die waren verslagen door zware cavalerie. Bij deze veldslag waren grote aantallen Seanchanen tegen de muren van Darluna gedrongen, waar ze wanhopig hadden gevochten. Tegen het steen gedrukt. Een deel van de muur was volkomen weggescheurd, waar een damane had geprobeerd een vluchtweg naar de stad te maken. Een gevecht in de straten en tussen de huizen zou voordeel hebben opgeleverd voor de Seanchanen, maar ze hadden het niet op tijd gered.

Ituralde reed op zijn gespikkelde ruïn door de puinhopen. Een veldslag was altijd een puinhoop. De enige nette veldslagen waren die in verhalen of geschiedenisboeken. Die waren gereinigd en bijgeschaafd door wetenschappers gericht op beknoptheid. 'Aanvaller gewonnen, drieënvijftigduizend doden' of 'verdediger standgehouden, twintigduizend dodelijke slachtoffers'.

Wat zouden ze over deze slag schrijven? Het hing ervan af wie het schreef. Ze zouden met geen woord reppen over het bloed dat zich

met de aarde tot modder had vermengd. Over de gebroken, doorboorde en gemengelde lijken. Over de grond die was omgewoeld door razende damane. Misschien zouden ze zich de getallen herinneren; die vonden klerken kennelijk belangrijk. De helft van Ituraldes honderdduizend, dood. Op elk ander slagveld zouden vijftigduizend slachtoffers hem beschaamd en boos hebben gemaakt. Maar hij had tegenover een troepenmacht gestaan die drie keer zo groot was als die van hem, en bovendien had de tegenpartij damane gehad.

Hij reed achter de jonge boodschapper aan die hem was komen halen; een jongen van een jaar of twaalf, gekleed in een Seanchaans uniform in rood en groen. Ze kwamen langs een omgevallen standaard aan een gebroken paal, die met de punt in de modder was gedreven. Hij droeg het teken van een zon met zes meeuwen ervoor. Ituralde vond het vreselijk dat hij de huizen en namen van de mannen tegen wie hij vocht niet kende, maar het viel bij die Seanchanen niet te bepalen.

De schaduwen die door een stervende avondzon werden geworpen, streepten het terrein. Straks zou een deken van duisternis de lichamen verhullen en konden de overlevenden een tijdlang doen alsof het grasland een graf voor hun vrienden was. En voor de mensen die hun vrienden hadden gedood. Hij ging om een heuveltje heen en kwam bij een verspreide groep gesneuvelde keurtroepen van de Seanchanen. De meeste doden droegen die insectachtige helmen. Verbogen, gebarsten of gedeukt. Dode ogen staarden nietsziend door openingen in de gebogen gelaatsbeschermers.

De Seanchaanse generaal leefde nog, al was het maar amper. Zijn helm was af, en er zat bloed op zijn lippen. Hij leunde tegen een groot, bemost rotsblok, zijn rug gesteund door een opgevouwen mantel, alsof hij wachtte tot zijn maaltijd zou worden opgediend. Al werd dat beeld natuurlijk verstoord doordat zijn been in een vreemde stand lag en er een afgebroken speerschacht uit zijn buik stak.

Ituralde steeg af. Net als de meesten van zijn mannen droeg hij werkkleding: een eenvoudige bruine broek en jas, geleend van de man die Ituraldes uniform had aangetrokken als onderdeel van de valstrik. Het voelde merkwaardig om geen uniform te dragen. Een man als deze generaal Turan verdiende het niet om te worden bezocht door een doodgewone soldaat. Ituralde beduidde de boodschapper dat hij afstand moest houden, buiten gehooraafstand moest blijven, en liep toen alleen verder naar de Seanchaan.

‘Dus u bent het,’ zei Turan, opkijkend naar Ituralde en sprekend met

die trage, lijzige Seanchaanse tongval. Hij was een potige man, verre van lang, met een bochel op zijn neus. Zijn kortgeknipte zwarte haar was aan weerszijden van zijn hoofd over twee vingerbreedten weggeschoren, en zijn helm met drie witte pluimen lag naast hem op de grond. Hij bracht een onvaste, in een zwarte handschoen gestoken hand omhoog en veegde het bloed van zijn mondhoek weg.

‘Inderdaad,’ zei Ituralde.

‘In Tarabon noemen ze u “grote krijgsheer”.’

‘Dat klopt.’

‘En terecht,’ zei Turan kuchend. ‘Hoe hebt u het gedaan? Onze verkenners...’ Hij barstte in een verscheurende hoestbui uit.

‘Raken,’ zei Ituralde toen het hoesten was verstomd. Hij hurkte naast zijn vijand neer. De zon was een streepje in het westen, waardoor er alleen nog een glimpje rossig gouden licht op het slagveld viel. ‘Uw verkenners bekijken alles van bovenaf, en de waarheid is van een afstand gemakkelijk te verbergen.’

‘Het leger achter ons?’

‘Vrouwen en jongelui, voornamelijk,’ zei Ituralde. ‘En een flink aantal boeren. In de uniformen van mijn soldaten.’

‘En als we ons hadden omgedraaid en aangevallen?’

‘Dat zou u nooit doen. Uw raken hadden gemeld dat u in de minderheid was. Dan was het beter om achter het kleinere leger vóór u aan te jagen. Nog beter om naar de stad te gaan waarvan uw verkenners zeiden dat die amper verdedigd werd, zelfs als dat betekende dat uw mannen tijdens de tocht bijna uitgeput werden.’

Turan hoestte nog eens en knikte. ‘Ja, maar de stad was verlaten. Hoe hebt u er soldaten binnen gekregen?’

‘Verkenners in de lucht,’ zei Ituralde, ‘kunnen niet in gebouwen kijken.’

‘Hebt u uw soldaten zich zo lang daarbinnen laten verstoppent?’

‘Ja,’ zei Ituralde. ‘Met een wisselrooster waardoor een klein aantal elke dag naar buiten kon om op de akkers te werken.’

Turan schudde ongelovig zijn hoofd. ‘U beseft wat u hebt gedaan.’ Er lag geen dreiging in zijn stem. In feite sprak er vrij veel bewondering uit. ‘Hoogvrouwe Suroth zal dit falen nooit aanvaarden. Ze zal u nu moeten breken, al was het maar om haar gezicht te redden.’

‘Ik weet het,’ zei Ituralde. ‘Maar ik kan jullie niet verdrijven door jullie fortent aan te vallen. Jullie moeten naar mij toe komen.’

‘U begrijpt niet hoe groot onze legers zijn...’ zei Turan. ‘Wat u vandaag hebt vernietigd, was nog maar een briesje vergeleken met de storm die u hebt opgeroepen. Er zijn vandaag voldoende van mijn

mannen ontkomen om over uw trucs te vertellen. Ze zullen niet nog eens werken.’

Hij had gelijk. De Seanchanen leerden snel. Ituralde was gedwongen geweest met zijn strooptochten in Tarabon te stoppen vanwege de snelle Seanchaanse reactie.

‘U weet dat u ons niet kunt verslaan,’ zei Turan zacht. ‘Ik zie het in uw ogen, grote krijgsheer.’

Ituralde knikte.

‘Waarom doet u het dan?’ vroeg Turan.

‘Waarom vliegt een kraai?’ kaatste Ituralde terug.

Turan hoestte zwakjes.

Ituralde wist dat hij deze oorlog tegen de Seanchanen inderdaad niet kon winnen. Vreemd genoeg had elk van zijn overwinningen hem alleen maar zekerder gemaakt van zijn uiteindelijke falen. De Seanchanen waren slim, goed toegerust en gedisciplineerd. Sterker nog, ze waren hardnekkig.

Turan zelf moest vanaf het ogenblik dat die poorten opengingen hebben geweten dat hij gedoemd was. Maar hij had zich niet overgegeven; hij had gevochten totdat zijn leger opbrak, in te veel richtingen verspreid was om nog door Ituraldes uitgeputte soldaten te worden ingehaald. Turan begreep het. Soms was capituleren de moeite niet waard. Niemand verwelkomde de dood, maar er waren veel ergere uitkomsten mogelijk voor een soldaat. Zijn vaderland overlaten aan indringers... dat kon Ituralde niet. Zelfs niet als het gevecht onmogelijk te winnen viel.

Hij deed wat er gebeuren moest, als het gebeuren moest. En op dit ogenblik moest Arad Doman vechten. Ze zouden verliezen, maar hun kinderen zouden altijd weten dat hun vaders verzet hadden geboden. Dat verzet zou over honderd jaar belangrijk zijn, als er een opstand kwam. Als die kwam.

Ituralde stond op en maakte aanstalten om terug te keren naar zijn wachtende soldaten.

Turan probeerde zijn zwaard te pakken. Ituralde aarzelde en draaide zich weer om.

‘Wilt u het doen?’ vroeg Turan.

Ituralde knikte en ontblootte zijn eigen zwaard.

‘Het was me een eer,’ zei Turan, en toen sloot hij zijn ogen. Even later nam Ituraldes zwaard – met een reigerembleem – zijn hoofd. Turans eigen zwaard droeg ook een reiger, amper zichtbaar op het glanzende stukje van de kling dat de Seanchaan had weten te trekken. Het was jammer dat ze geen gelegenheid hadden gehad de zwaarden

met elkaar te kruisen; al hadden ze dat in de afgelopen paar weken eigenlijk toch gedaan, maar dan op grotere schaal.

Ituralde maakte zijn zwaard schoon en stopte het weg. Als laatste gebaar schoof hij Turans zwaard uit de schede en stak het in de grond naast de gevallen generaal. Hij steeg weer op, knikte ten afscheid naar de boodschapper en reed terug over het beschaduwde veld vol lijken.

De raven waren neergestreken.

‘Ik heb geprobeerd enkele van de mannelijke dienaren en paleiswachters aan te moedigen,’ zei Leane zacht, zittend bij de tralies van haar cel. ‘Maar het valt niet mee.’ Ze glimlachte en keek Egwene aan, die op een kruk voor de cel zat. ‘Ik voel me niet bepaald charmant de laatste tijd.’

Egwenes antwoordende glimlach was droog, en ze scheen het te begrijpen.

Leane droeg nog hetzelfde gewaad als toen ze gevangen was genomen, dat in de tussentijd nog niet was gewassen. Elke derde ochtend trok ze het uit en gebruikte de emmer water die ze dagelijks kreeg – nadat ze zichzelf had gewassen met een vochtige doek – om het gewaad te reinigen, maar dat was zonder zeep maar beperkt mogelijk. Ze had haar haren gevlochten om er nog een beetje netjes uit te zien, maar ze kon niets doen aan haar gehavende nagels.

Leane zuchtte, denkend aan de ochtenden waarop ze in de hoek van haar cel stond, uit het zicht, gekleed in niets terwijl ze wachtte tot haar gewaad en onderkleding droogden. Alleen het feit dat ze Domaanse was betekende nog niet dat ze graag rondhuppelde zonder een draad aan haar lijf. Voor verleiding was vaardigheid en verfijning nodig, en naaktheid bood geen van beide.

Haar cel was niet slecht, voor zover je dat van een cel kon zeggen. Ze had een smal bed, te eten, voldoende water en een bedsteek die dagelijks werd geleeegd. Maar ze mocht er nooit uit en werd doorlopend bewaakt door twee zusters die haar afgeschermd hielden. De enige die haar bezocht – behalve de vrouwen die probeerden haar kennis over het Reizen te ontfutselen – was Egwene.

De Amyrlin zat met een peinzend gezicht op haar kruk. En ze wás de Amyrlin. Het was onmogelijk om op een andere wijze aan haar te denken. Hoe kon een kind dat nog zo jong was zo snel hebben geleerd? Die rechte rug, dat beheerste gezicht. Beheersing draaide niet zozeer om de macht die je had, maar om de macht die je voorgaf te hebben. Het leek eigenlijk veel op de omgang met mannen.

‘Heb je... iets gehoord?’ vroeg Leane. ‘Over wat ze van plan zijn met me te doen?’

Egwene schudde haar hoofd. Vlakbij zaten twee Gele zusters te kletsen op een bankje, in het licht van een lamp op de tafel naast hen. Leane had geen enkele vraag van haar gevangengebwaarders beantwoord, en de Torenwet was heel strikt over het ondervragen van medezusters. Ze mochten haar niets aandoen, vooral niet met de Kracht. Maar ze konden haar gewoon laten zitten, weg laten kwijnen.

‘Dank je dat je me zo vaak komt bezoeken,’ zei Leane, die door de tralies reikte om Egwenes hand te pakken. ‘Ik denk dat ik alleen dankzij jou bij mijn volle verstand blijf.’

‘Graag gedaan,’ antwoordde Egwene, hoewel er in haar ogen iets te zien was van de uitputting die ze ongetwijfeld voelde. Enkele zusters die Leane af en toe verhoorden, hadden het gehad over de afranselingen die Egwene onderging als ‘boetedoening’ voor haar ongehoorzaamheid. Vreemd, dat een Novice die onderwezen moest worden wel mocht worden geslagen, maar een gevangene die men wilde verhoren niet. En ondanks de pijn kwam Egwene bijna elke avond bij Leane op bezoek.

‘Ik zal zorgen dat ze je vrijlaten, Leane,’ beloofde Egwene, nog steeds met haar hand in de hare. ‘Elaida’s tirannie kan niet standhouden. Ik ben ervan overtuigd dat het nu niet lang meer duurt.’

Leane knikte, liet los en stond op. Egwene pakte de tralies beet en trok zich overeind, waarbij ze een heel klein beetje grimaste. Ze knikte ten afscheid naar Leane, maar toen bleef ze fronsend staan.

‘Wat is er?’ vroeg Leane

Egwene nam haar handen van de tralies en keek naar haar handpalmen. Er leek een glinsterende, wasachtige substantie op te zitten. Fronsend keek Leane naar de tralies, en ze was geschokt te zien dat Egwenes handafdrukken in het ijzer zaten.

‘Wat in het Licht...’ zei Leane, porrend tegen een van de tralies. Hij boog onder haar vinger door als de warme was langs de rand van een brandende kaars.

Plotseling bewogen de stenen onder Leanes voeten, en ze voelde dat ze omlaag zakte. Ze slaakte een gil. Klodders gesmolten was begonnen omlaag te komen van de zoldering en belandden als spetters in haar gezicht. Ze waren niet warm, maar op de een of andere manier wel vloeibaar, met de kleur van steen!

Ze zoog in paniek haar adem naar binnen, struikelde en gleden weg terwijl haar voeten verder wegzakten in de veel te glibberige vloer. Een hand greep die van haar; ze keek op en zag dat Egwene haar

had vastgepakt. De tralies smolten weg voor Leanes ogen, het ijzer zakte opzij en werd vloeibaar.

‘Help!’ schreeuwde Egwene tegen de Gele zusters. ‘Het Licht brande jullie! Sta daar niet te staren!’

Leane probeerde zich doodsbang vast te grijpen, zich langs de tralies naar Egwene toe te trekken. Haar handen vonden alleen maar was. Een klodder tralie liet los en droop tussen haar vingers door, en de vloer rondom haar bochelde en zoog haar omlaag.

En toen werd ze gegrepen door wevingen van Lucht en losgerukt. De kamer draaide om haar heen toen ze tegen Egwene aan werd gesmeten, waardoor de jongere vrouw achterover werd geduwd. De twee Gele zusters – de grijsharige Musarin en de kleine Gelarna – waren opgesprongen en werden omringd door de gloed van saidar. Musarin riep om hulp, terwijl ze met grote ogen naar de smeltende cel keek.

Leane kwam overeind, klauterde van Egwene af, haar gewaad en benen besmeurd met die vreemde was, en liep struikelend weg bij de cel. De vloer hier in de gang voelde stevig. Licht, wat wenste ze dat ze zelf de Bron kon omhelzen! Maar ze had te veel dolkwortel in haar lijf, en bovendien was ze omgeven door een schild.

Leane hielp Egwene overeind. Het werd stil in de gang, de lamp flakkerde, en ze staarden allemaal naar de cel. Het smelten was opgehouden en de tralies waren gespleten: de bovenste helft hing bevroren omlaag, met druipers van staal op de punten, de onderste helft was naar binnen gebogen. Veel tralies waren door Leanes ontsnapping tegen de stenen geplet. De vloer in de kamer was naar binnen gebogen, als een trechter van uitgerekte stenen, en in die stenen zaten groeven van de graaiende vingers van Leane.

Leane bleef met bonzend hart staan en besepte dat er slechts enkele tellen waren verstreken. Wat moesten ze doen? Wegrennen van angst? Zou de rest van de gang ook smelten?

Egwene stapte naar voren en tikte met haar schoen tegen een van de tralies. Hij bleef staan. Toen Leane ook een stap naar voren zette, kraakte haar gewaad, waarbij stukjes steen als specie omlaag vielen. Ze streek over haar rokken en voelde er ruwe steen op zitten in plaats van was.

‘Dit soort dingen gebeurt steeds vaker,’ zei Egwene rustig, kijkend naar de twee Gele zusters. ‘De Duistere wordt sterker. De Laatste Slag nadert. Wat doet jullie Amyrlin daaraan?’

Musarin wierp haar een blik toe. De lange, al wat bedaagde Aes Sedai zag er diep verontrust uit.

Leane volgde Egwenes voorbeeld en dwong zichzelf kalm te blijven terwijl ze naast de Amyrlin ging staan, waarbij stukjes steen van haar gewaad vielen.

‘Ja, nou...’ zei Musarin. ‘Jij keert terug naar je kamer, Novice. En jij...’ Ze keek naar Leane, en toen naar de resten van de cel. ‘We zullen... je moeten verhuizen.’

‘En me ook nieuwe kleding bezorgen, neem ik aan,’ zei Leane, die haar armen over elkaar sloeg.

Musarins blik schoot naar Egwene toe. ‘Vertrek. Dit gaat je niet langer aan, kind. Wij zorgen wel voor de gevangene.’

Egwene knarste met haar tanden, maar toen wendde ze zich tot Leane. ‘Hou je sterk,’ zei ze, en toen haastte ze zich weg door de gang.

Afgemat, verontrust door de smeltende stenen bel van kwaad, liep Egwene met ruisende rokken naar de Torenvleugel met de Novicekwartieren. Wat was ervoor nodig om die domme vrouwen ervan te doordringen dat er geen tijd was voor geruzie!

Het was al laat en er liepen niet veel vrouwen door de gangen, en geen enkele Novice. Egwene kwam langs enkele bedienden die druk waren met late taken, hun muilen bijna geruisloos op de vloertegels. Deze delen van de Toren waren zodanig bewoond dat er aan de muren lampen brandden, de pit laag gedraaid, die een oranje licht verspreidden. Honderd verschillende gepolijste tegels weerspiegelden de flakkerende vlammen, en ze deden Egwene denken aan ogen die naar haar keken terwijl ze voorbijkwam.

Het was amper te bevatten dat deze rustige avond was veranderd in een valstrik die Leane bijna het leven had gekost. Als je de grond zelf niet kon vertrouwen, wat dan nog wel? Egwene schudde haar hoofd, te vermoeid, te beurs, om nu aan oplossingen te denken. Ze merkte het amper toen de vloertegels van grijs naar diepbruin verkleurden. Ze liep gewoon verder, de Torenvleugel in, en telde de deuren. Die van haar was de zevende...

Ze verstijfde en keek peinzend naar twee Bruine zusters: Maendrin, een Saldeaanse, en Negaine. De twee hadden met elkaar staan smoezen, en ze fronsten naar Egwene toen ze langs hen liep. Wat deden die twee in de Novicekwartieren?

Maar wacht. In de Novicekwartieren lagen geen bruine vloertegels. Hier hoorden onopvallende grijze tegels te liggen. En de deuren langs de gang lagen veel te ver uit elkaar. Dit leek helemaal niet op de Novicekwartieren! Was ze zo moe geweest dat ze helemaal de verkeerde kant op was gelopen?

Ze liep terug langs de twee Bruine zusters. Toen ze bij een raam kwam, keek ze naar buiten. De grote, rechthoekige Torenvleugel strekte zich van haar uit, gewoon zoals het hoorde. Ze was niet ver dwaald.

Verbaasd keek ze achterom door de gang. Maenadrin had haar armen over elkaar geslagen en keek Egwene met donkere ogen aan. Negaine, lang en mager, beende naar Egwene toe. ‘Wat doe je hier op dit uur van de nacht, kind?’ wilde ze weten. ‘Heeft een zuster je geroepen? Je hoort in je bed te liggen.’

Woordeloos wees Egwene uit het raam. Negaine keek fronsend naar buiten. Ze verstijfde en zoog zachtjes haar adem naar binnen. Ze keek om naar de gang en toen weer naar buiten, alsof ze niet kon geloven waar ze was.

Korte tijd later was de hele Toren in rep en roer. Egwene, vergeten, stond langs de zijkant van de gang, te midden van een groepje Novices met slaperige ogen, terwijl zusters op gespannen toon met elkaar ruzieden en probeerden te bepalen wat ze moesten doen. Het leek erop dat twee delen van de Toren van plaats hadden gewisseld, en dat de slapende Bruine zusters van hun kwartier op de bovenste verdiepingen naar de vleugel waren verplaatst. De kamers van de Novices waren – intact – verplaatst naar waar de vertrekkers van de Bruine zusters voorheen lagen. Niemand herinnerde zich enige beweging of trilling te hebben bespeurd, en de overgang leek naadloos te zijn verlopen. Een rij vloertegels was pal door het midden gespleten en vervolgens samengesmolten met tegels van het gedeelte dat was verplaatst.

Het wordt almaar erger, dacht Egwene terwijl de Bruine zusters besloten dat ze – voorlopig – moesten leren leven met de ruil. Ze konden hun zusters moeilijk naar kamers van Noviceafmetingen verhuizen. Daardoor waren de Bruine zusters nu opgesplitst, de ene helft in de vleugel, de andere helft op hun oude plek, met een stel Novices in het midden. Een splitsing die sprekend was voor de minder zichtbare splitsingen waaronder de Ajahs leden.

Uiteindelijk werden Egwene en de anderen uitgeput naar bed gestuurd, hoewel ze nu vele trappen moest beklimmen voordat ze haar kamer bereikte.

Strategie voor Arad Doman

‘Het gaat stormen,’ zei Nynaeve, die uit het raam van het landhuis keek.

‘Ja,’ antwoordde Daigian in haar stoel bij de haard, zonder de moeite te nemen uit het raam te kijken. ‘Ik denk dat je gelijk hebt, lieverd. Ik zweer je, het lijkt wel alsof het al weken bewolkt is!’

‘Anderhalve week,’ zei Nynaeve, met haar lange, donkere vlecht in haar hand geklemd. Ze keek de andere vrouw aan. ‘Ik heb al meer dan tien dagen geen stukje blauwe lucht meer gezien.’

Daigian fronste haar voorhoofd. Ze was van de Witte Ajah, mollig en met weelderige rondingen. Ze droeg een steentje op haar voorhoofd, net als Moiraine zo lang geleden had gedaan, hoewel dat van Daigian een witte maansteen was. Het gebruik had kennelijk iets te maken met het feit dat ze een Cairhiense edele was, net als de vier gekleurde banden op haar gewaad.

‘Tien dagen, zeg je?’ vroeg Daigian. ‘Weet je het zeker?’

Nynaeve wist het zeker. Ze besteedde aandacht aan het weer; dat was een van de plichten van een Wijsheid. Ze was nu een Aes Sedai, maar dat veranderde niets aan wie ze was. Het weer was er altijd, achter in haar hoofd. Ze voelde regen, zon of sneeuw in de fluisteringen van de wind. Maar de laatste tijd leek dat gevoel helemaal niet meer op een fluistering. Meer als geschreeuw in de verte, dat luid werd. Of als golven die op elkaar beukten, nu nog ver in het noorden, maar steeds moeilijker te veronachtzamen.

‘Nou,’ zei Daigian, ‘ik ben ervan overtuigd dat dit niet de eerste keer

in de geschiedenis is dat het tien dagen achtereen bewolkt blijft.’ Nynaeve schudde haar hoofd en trok aan haar vlecht. ‘Het is onge-
woon,’ zei ze. ‘En die bewolkte hemel is niet de storm waar ik het
over heb. Hij is nog ver weg, maar hij komt eraan. En hij wordt ver-
schrikkelijk. Erger dan alle stormen die ik ooit heb meegemaakt. Veel
erger.’

‘Nou,’ zei Daigian, die enigszins onbehaaglijk klonk, ‘dat zien we
dan wel als hij komt. Kom je nog zitten, zodat we kunnen door-
gaan?’

Nynaeve keek naar de mollige Aes Sedai. Daigian was bijzonder
zwak in de Kracht. De Witte zuster was mogelijk de zwakste Aes
Sedai die Nynaeve ooit had ontmoet. Volgens de oude – maar on-
uitgesproken – regels betekende dat dat Nynaeve het voortouw zou
mogen nemen.

Helaas was Nynaeves rang nog twijfelachtig. Egwene had haar tot
de stola verheven net zoals ze bij Elayne had gedaan: Nynaeve had
geen beproeving doorstaan, noch had ze op de Eedstaf gezworen.
Voor de meesten – zelfs degenen die Egwenes rang als werkelijke
Amyrlin aanvaardden – maakten die omissies Nynaeve minder dan
een Aes Sedai. Geen Aanvaarde, maar ook bepaald geen gelijkwaar-
dige zuster.

Voor de zusters bij Cadsuane waren afwijzend, aangezien zij zich
niet voor de Witte Toren of de opstandelingen hadden uitgesproken.
En de zusters die aan Rhand hadden gezworen waren nog erger; de
meesten bleven trouw aan de Witte Toren, en ze zagen er geen been
in om zowel Elaida als Rhand te steunen. Nynaeve vroeg zich nog
steeds af wat Rhand zich in zijn hoofd had gehaald toen hij zusters
trouw aan hem liet zweren. Ze had hem meerdere keren uitgelegd
wat hij fout had gedaan – op heel redelijke toon – maar tegenwoordig
stond praten tegen Rhand bijna gelijk aan praten tegen een steen.
Alleen schoot je er minder mee op en werd je er eindeloos veel woester
van.

Daigian wachtte nog steeds tot ze ging zitten. Liever dan een wilsstrijd
uit te lokken, deed Nynaeve dat. Daigian leed nog altijd onder het
verlies van haar zwaardhand – Eben, een Asha’man – tijdens de strijd
tegen de Verzakkers.

Nynaeve was gedurende de strijd volledig opgegaan in haar inspan-
ningen om Rhand te voorzien van ongelooflijke hoeveelheden saidar
om mee te weven. Ze herinnerde zich nog de ongelooflijke vreugde
– de ontzagwekkende euforie, energie en het uitbundige gevoel echt
te leven – dat was gekomen van het putten van zoveel kracht. Het

joeg haar angst aan. Ze was blij dat de ter'angreaal die ze had benut om die kracht aan te raken was vernietigd. Maar de mannelijke ter'angreaal was nog intact: een sleutel tot een krachtige sa'angreaal. Voor zover Nynaeve wist, had Rhand Cadsuane niet kunnen overhalen die aan hem terug te geven. En dat moest ze ook niet doen. Geen enkel mens, zelfs niet de Herrezen Draak, zou zoveel van de Ene Kracht moeten geleiden.

De dingen waar je toch toe verleid kon worden...

Nynaeve had Rhand gezegd dat hij die sleutel uit zijn hoofd moest zetten. Alsof ze tegen een steen stond te praten. Een grote, roodharige stomkop van een steen met een uitgestreken gezicht. Nynaeve pufte in zichzelf. Daigian trok haar wenkbrauw op.

De vrouw was er vrij goed in haar verdriet te bedwingen, hoewel Nynaeve – wier kamer in het Domaanse landhuis naast die van Daigian lag – haar 's nachts wel hoorde huilen. Het viel niet mee je zwaardhand te verliezen.

Lan...

Nee, aan hem kon ze nu beter niet denken. Met Lan ging het vast goed. Pas aan het eind van zijn reis van duizenden mijlen zou hij in gevaar zijn. Daar was hij voorbestemd zich op de Schaduw te werpen, als een eenzame pijl die op een bakstenen muur werd afgeschoten... Nee! dacht ze. Hij zal niet alleen zijn. Daar heb ik voor gezorgd. 'Goed,' zei Nynaeve, die zichzelf dwong er met haar hoofd bij te blijven, 'laten we maar doorgaan.'

Ze toonde zich niet nederig ten opzichte van Daigian. Ze verleende die vrouw een gunst, door haar af te leiden van haar verdriet. Zo had Corele het althans uitgelegd. Het was vast niet omwille van Nynaeve dat ze elkaar ontmoetten. Zij had niets te bewijzen. Ze was een Aes Sedai, wát de anderen ook dachten of wáár ze ook op zinspeelden. Dit was allemaal gewoon een list om Daigian te helpen. Dat was alles. Anders niets.

'Dit is de eenentachtigste weving,' vertelde de Witte zuster. De gloed van saidar sprong rondom haar op en ze geleidde een zeer ingewikkelde weving van Vuur, Lucht en Geest. Ingewikkeld, maar nutteloos. De weving maakte drie brandende ringen van vuur in de lucht, die gloeiden met een ongebruikelijk licht, maar wat was daar de zin van? Nynaeve wist al hoe ze vuurbollen en lichtbollen moest maken; waarom zou ze tijd verspillen aan het aanleren van wevingen die herhaalden wat ze al kende, alleen dan op een veel ingewikkeldere manier? En waarom moest elke ring een net iets afwijkende kleur hebben? Nynaeve wuifde achteloos met haar hand en herhaalde de weving

nauwkeurig. ‘Werkelijk,’ zei ze, ‘die lijkt me nog wel het nutteloos van allemaal! Wat is de zin van al die wevingen?’

Daigian tuitte haar lippen. Ze zei niets, maar Nynaeve wist dat Daigian vond dat dit allemaal veel moeilijker voor Nynaeve zou moeten zijn dan het was. Uiteindelijk sprak de vrouw. ‘Ik mag je niet te veel over de beproeving vertellen. Het enige wat ik kan zeggen, is dat je deze wevingen heel nauwkeurig moet herhalen, en dat je dat moet doen ondanks bijzonder veel afleiding. Als het zover is, zul je het begrijpen.’

‘Ik betwijfel het,’ zei Nynaeve vlak, terwijl ze de weving drie keer herhaalde. ‘Zoals ik je namelijk geloof ik al tien keer heb verteld, ga ik de beproeving niet doen. Ik ben al een Aes Sedai.’

‘Natuurlijk ben je dat, lieverd.’

Nynaeve knarsetandde. Dit was een slechte zet geweest. Toen ze Corele had benaderd – zogenaamd een lid van Nynaeves eigen Ajah – had die vrouw geweigerd haar als gelijke te erkennen. Ze had het vriendelijk aangepakt, want zo was Corele meestal, maar de ondertoon was duidelijk geweest. Ze had er zelfs medelijdend bij gekeken. Medelijden! Alsof Nynaeve haar medelijden nodig had. Ze had geproefd dat als Nynaeve de honderd wevingen kende die elke Aanvaarde moest leren voor de beproeving om Aes Sedai te worden, dat zou kunnen helpen haar positie geloofwaardiger te maken.

Het punt was dat dit Nynaeve in omstandigheden plaatste waarin ze weer zo ongeveer als een leerling zou worden behandeld. Ze zag er de zin niet van in om de honderd wevingen te kennen; ze had ze veel te kort bestudeerd, en bijna elke zuster wist dat. Maar het feit dat ze lessen aanvaardde wilde nog niet zeggen dat ze zichzelf nu ook als leerling zag!

Ze reikte naar haar vlecht, maar hield zich in. Haar zichtbare uitingen van gevoelens waren nog een factor in hoe ze door de andere Aes Sedai werd behandeld. Had ze dat leeftijdloze gezicht maar! Bah!

Daigians volgende weving maakte een ploppend geluid in de lucht, en wederom was de weving zelf onnodig ingewikkeld. Nynaeve deed hem bijna zonder nadenken na en onthield hem meteen.

Daigian staarde even naar de weving, met een verstrooide blik in haar ogen.

‘Wat is er?’ vroeg Nynaeve kregelig.

‘Hmm? O, niets. Ik dacht alleen... De laatste keer dat ik die weving gebruikte, was dat om... Ik... Laat maar.’

Eben. Haar zwaardhand was nog jong toen hij stierf, pas vijftien of zestien, en ze was erg op hem gesteld geweest. Eben en Daigian had-

den samen gespeeld als een jongen met zijn oudere zus, in plaats van zich te gedragen als een Aes Sedai en haar zwaardhand.

Een jongeman van zestien, dacht Nynaeve, dood. Moest Rhand ze echt zo jong rekruteren?

Daigians gezicht verstrakte. Ze hield haar gevoel veel beter in bedwang dan Nynaeve ooit zou kunnen.

Het Licht geve dat ik me nooit in die omstandigheden hoef te bevinden, dacht ze. In ieder geval nog vele, vele jaren niet. Lan was nog niet haar zwaardhand, maar dat wilde ze zo snel mogelijk veranderen. Hij was immers al haar echtgenoot. Het maakte haar nog steeds boos dat Mijrelle de binding had.

‘Ik kan misschien helpen, Daigian,’ zei Nynaeve, die zich naar voren boog en haar hand op de knie van de andere vrouw legde. ‘Als ik een Heling zou proberen, dan...’

‘Nee,’ zei de vrouw kortaf.

‘Maar...’

‘Ik betwijfel of jij zou kunnen helpen.’

‘Alles kan worden Geheeld,’ zei Nynaeve koppig, ‘zelfs als we nog niet weten hoe. Alles behalve de dood.’

‘En wat zou je dan doen, lieverd?’ vroeg Daigian. Nynaeve vroeg zich af of ze met opzet weigerde haar bij de naam te noemen of dat het misschien een onbewust gevolg was van hun relatie tot elkaar. Daigian kon geen ‘kind’ tegen haar zeggen, zoals ze bij een Aanvaarde zou doen, maar het gebruik van haar eigenaam kon duiden op gelijkwaardigheid.

‘Ik zou iets kunnen doen,’ zei Nynaeve. ‘Die pijn die je voelt moet een gevolg zijn van de binding, en daarom iets te maken hebben met de Ene Kracht. Als de Kracht je pijn bezorgt, dan kan de Kracht die pijn ook wegnemen.’

‘En waarom zou ik dat willen?’ vroeg Daigian, die zich weer in bedwang had.

‘Nou... omdat het pijn is. Het doet zeer.’

‘Dat moet ook,’ zei Daigian. ‘Eben is dood. Zou jij je pijn willen vergeten als je die potige reus van je kwijtraakte? Je gevoelens voor hem laten wegsnijden als een bedorven stuk vlees in een verder nog eetbaar braadstuk?’

Nynaeve deed haar mond open, maar ze zweeg. Zou ze dat doen? Zo eenvoudig was het niet. Haar gevoelens voor Lan waren echt, en niet ontstaan door een binding. Hij was haar man en ze hield van hem. Daigian was bezitterig geweest ten opzichte van haar zwaardhand, maar het was de genegenheid geweest van een tante voor haar

lievelingsneef. Het was niet hetzelfde.

Maar zou Nynaeve die pijn willen laten wegnemen? Ze sloot haar mond toen ze plotseling de eer in Daigians woorden inzag. ‘Ik begrijp het. Neem me niet kwalijk.’

‘Het is niets, lieverd,’ vervolgde Daigian. ‘De logica ervan komt me soms eenvoudig voor, maar ik vrees dat anderen het niet aanvaarden. Sommigen zouden zelfs kunnen beweren dat de logica van een kwestie afhangt van het ogenblik en de persoon. Zal ik je de volgende weving voordoen?’

‘Ja, alsjeblieft,’ antwoordde Nynaeve fronsend. Zijzelf was zo sterk in de Kracht – een van de sterksten die nu leefde – dat ze vaak niet stilstond bij haar vermogens. Het was net zoals een heel lange man zelden aandacht besteedde aan de lengte van anderen; iedereen was kleiner dan hij, en dus deed hun verschillende lengte er niet zozeer toe.

Hoe moest het voelen om deze vrouw te zijn, die langer Aanvaarde was gebleven dan ieder ander in de herinnering? Een vrouw die zo laat de stola had verkregen, en dan nog – zeiden velen – met de hakken over de sloot? Daigian moest zich onderworpen tonen tegenover alle andere Aes Sedai. Als twee zusters elkaar ontmoetten, was Daigian altijd de mindere. Als er meerdere zusters bijeenkwamen, diende Daigian de thee op. Er werd van haar verwacht dat ze boog en knielde voor de sterkere zusters. Nou, dat niet, want ze was Aes Sedai, maar toch...

‘Er is iets mis met dit stelsel, Daigian,’ zei Nynaeve verstrooid.

‘Met de beproeving? Het lijkt me heel zinnig dat er een soort proeve van geschiktheid is, en het uitvoeren van moeilijke wevingen lijkt mij te beantwoorden aan die behoefte.’

‘Dat bedoelde ik niet,’ zei Nynaeve. ‘Ik bedoel het stelsel dat voorschrijft hoe we worden behandeld. Door elkaar.’

Daigian kleurde. Het was ongepast om naar de kracht van een ander te verwijzen, op welke wijze dan ook. Maar ach, Nynaeve was er nooit erg goed in geweest zich te voegen naar andermans verwachtingen. Vooral niet wanneer ze domheid van haar verwachtten.

‘Jij zit hier,’ zei ze, ‘en je weet evenveel als elke andere Aes Sedai – of nog meer dan veel anderen, durf ik te wedden – en zodra er maar een Aanvaarde binnenkomt die net uit het schort en in de stola is gehesen, moet je doen wat zij zegt.’

Daigians blos verdiepte zich. ‘We kunnen beter verdergaan.’

Het klopte gewoon niet. Nynaeve liet de zaak echter rusten. Ze was wel eens eerder in deze slangenkuil gestapt, toen ze de Kinsvrouwen

had geleerd om voor zichzelf op te komen in het bijzijn van Aes Sedai. Niet lang daarna waren ze ook voor zichzelf opgekomen tegenover Nynaeve, en dat was niet haar bedoeling geweest. Ze wist niet zeker of ze een gelijksoortige ommekeer in gang wilde zetten onder de Aes Sedai zelf.

Ze probeerde zich weer te richten op haar lessen, maar het gevoel van de naderende storm bleef haar blik naar het raam trekken. De kamer lag op de tweede verdieping en bood een goed uitzicht over het kamp buiten. Het was niets dan toeval dat Nynaeve een glimp opving van Cadsuane; die grijze knot met onschuldig uitziende ter'angreal erin was zelfs van een afstand niet te missen. De vrouw liep over het binnenplein, met Corele aan haar zijde, en ze hield er stevig de pas in.

Wat is ze aan het doen? vroeg Nynaeve zich af. Cadsuanes tempo maakte haar verdacht. Wat was er gebeurd? Iets wat te maken had met Rhand? Als die man het weer voor elkaar had gekregen gewond te raken...

‘Mijn verontschuldigen, Daigian,’ zei Nynaeve, die opstond. ‘Ik herinner me net dat ik iets moet doen.’

De andere vrouw schrok. ‘O. Nou, goed dan, Nynaeve. We kunnen een ander keertje wel verder gaan, neem ik aan.’

Pas toen Nynaeve zich de deur uit had gehaast en de trap af ging, beseftte ze dat Daigian nu eindelijk haar naam had gebruikt. Ze glimlachte toen ze het veld op liep.

Er waren Aiel in het kamp. Dat was op zich niet ongewoon; Rhand had vaak een groep Speervrouwen als lijfwachten om zich heen. Maar deze Aiel waren mannen, gekleed in stoffige bruine cadin'sor en met speren in de hand. Een flink aantal van hen droeg de hoofdband met Rhands teken erop.

Daarom had Cadsuane zo'n haast gehad; als de hoofdmannen van de Aiel waren aangekomen, dan zou Rhand hen willen ontmoeten. Nynaeve beende over het veld – dat helemaal geen veld was – en voelde verontwaardiging. Rhand had haar niet laten roepen. Waarschijnlijk niet eens omdat hij niet wilde dat ze erbij was, maar omdat hij gewoon te warhoofdig was om eraan te denken. Herrezen Draak of niet, die man dacht er maar zelden aan om zijn bedoelingen met anderen te delen. Je zou denken dat hij na al die tijd eens zou beseffen hoe belangrijk het was om goede raad in te winnen bij mensen met een beetje meer ervaring dan hij. Hoe vaak was hij nu al ontvoerd, gewond geraakt of gevangengenomen dankzij zijn overhaastheid? Al die anderen in het kamp mochten dan voor hem buigen en hem

vleien, maar Nynaeve wist dat hij eigenlijk gewoon een schaapherder uit Emondsveld was. Hij raakte nog net zo gemakkelijk in de problemen als toen hij en Martrim als jongens streken hadden uitgehaald. Alleen was hij nu in staat hele naties in de chaos te werpen, in plaats van enkel de dorpsmeisjes te plagen.

Aan de uiterste noordkant van het veld – recht tegenover het landhuis en dicht bij de voorzijde van de aarden wal – zetten de pas aangekomen Aiel hun kamp met huiden tenten op. Ze stelden ze op een andere manier op dan de Saldeanen; in plaats van rechte rijen, gaven de Aiel de voorkeur aan kleine groepen, ingedeeld per genootschap. Enkele mannen van Bashere riepen groeten naar de Aiel, maar niemand bood zijn hulp aan. De Aiel konden een opvliegend stelletje zijn, en hoewel Nynaeve de Saldeanen een stuk minder onredelijk vond dan de meeste anderen, bleven ze Grenslanders. Schermutselingen met Aiel waren in vroeger tijden een manier van leven voor hen geweest, en de Aiel-oorlog lag niet al te ver achter hen. Voorlopig streden ze allemaal aan dezelfde kant, maar dat weerhield de Saldeanen er niet van een beetje voorzichtiger te zijn nu de Aiel in groten getale waren aangekomen.

Nynaeve zocht naar Rhand of Aiel die ze kende. Ze betwijfelde of Aviendha bij de groep zou zijn; zij was ongetwijfeld bij Elayne in Caemlin, om te helpen de troon van Andor veilig te stellen. Nynaeve voelde zich nog altijd schuldig omdat ze hen had achtergelaten, maar iemand had Rhand moeten helpen saidin te reinigen. Dat was niet iets wat je aan hem alleen overliet. Maar waar hing hij uit?

Nynaeve bleef staan op de grens tussen het Saldeaanse en het nieuwe Aielkamp. Soldaten met lansen knikten eerbiedig naar haar. Aiel in bruin en groen schreden over het veld, hun bewegingen vloeiend als water. Vrouwen in blauw en groen droegen wasgoed van het riviertje naar het landhuis. Dennen met brede naalden huiverden in de wind. Het kamp was zo druk als de dorpsweide op Beltije. Welke kant was Cadsuane opgegaan?

Richting het noordoosten bespeurde ze dat er iemand geleidde. Nynaeve glimlachte en liep met ferme passen en ruisende gele rokken door. Degene die daar geleidde, moest ofwel een Aes Sedai of een Wijze zijn. En inderdaad, even later zag ze een grotere Aieltent die op de hoek van het veld was opgezet. Ze liep er recht op af, terwijl haar priemende blik – of misschien haar faam – de Saldeaanse soldaten aanspoorde haar uit de weg te gaan. De Speervrouwen die de ingang bewaakten, probeerden haar niet tegen te houden.

Rhand stond binnen, gekleed in zwart en rood, en hij bladerde door

kaarten op een stevige houten tafel, met zijn linkerarm op zijn rug. Bashere stond naast hem, knikkend in zichzelf en kijkend naar een kleine kaart die hij omhoog hield.

Rhand keek op toen Nynaeve binnenkwam. Sinds wanneer leek hij zoveel op een zwaardhand, met die onmiddellijk schattende blik? Die ogen die elke dreiging zagen, dat lichaam gespannen alsof hij ieder ogenblik een aanval verwachtte? Ik had die vrouw hem nooit moeten laten meenemen uit Tweewater, dacht ze. Kijk eens wat het met hem gedaan heeft.

Onmiddellijk fronste ze om haar eigen dwaasheid. Als Rhand in Tweewater was gebleven, zou hij waanzinnig zijn geworden en had hij hen misschien wel allemaal vernietigd; aangenomen natuurlijk dat de Trolloks, de Schimmen of de Verzakkers dat al niet voor elkaar hadden gekregen. Als Moiraine Rhand niet was komen halen, zou hij nu dood zijn geweest. En met hem zouden het licht en de hoop uit de wereld zijn verdwenen. Het viel alleen niet mee om haar vroegere vooroordelen aan de kant te zetten.

‘Ah, Nynaeve,’ zei Rhand, die zich ontspande en zich weer naar zijn kaarten omdraaide. Hij beduidde Bashere dat die een ervan moest bekijken en wendde zich toen weer naar haar. ‘Ik wilde je net laten halen. Rhuarc en Bael zijn er.’

Nynaeve trok haar wenkbrauw op en sloeg haar armen over elkaar. ‘O?’ vroeg ze op vlakke toon. ‘En ik maar aannemen dat alle Aiel in het kamp bedoelden dat we waren aangevallen door Shaido.’

Zijn gezicht verhardde bij haar toon, en die ogen van hem werden... gevaarlijk. Maar toen klaarde zijn gezicht weer op en schudde hij zijn hoofd. Een stukje van de oude Rhand – de Rhand die ooit een onschuldige schaapherder was – leek terug te keren. ‘Ja, natuurlijk had je dat gemerkt,’ zei hij. ‘Ik ben blij dat je er bent. We beginnen zodra de stamhoofden terugkomen. Ik heb erop aangedrongen dat ze eerst hun mensen onderbrachten voordat we begonnen.’

Hij gebaarde dat ze moest plaatsnemen; er lagen kussens op de vloer, maar er stonden geen stoelen. Aiel hielden niet van stoelen, en Rhand wilde hun toch enig gerief bieden.

Nynaeve keek naar hem, verbaasd over hoe gespannen haar zenuwen waren. Hij was gewoon een warhoofdige dorpeling, hoeveel invloed hij ook had verkregen. Echt.

Maar ze kon die blik in zijn ogen niet van zich afzetten, die fonkeling van woede. Men zei dat mannen door een kroon vaak ten nadele veranderden. Ze was van plan erop toe te zien dat dat bij Rhand Altor niet gebeurde, maar wat kon ze doen als hij plotseling besloot

haar gevangen te laten zetten? Dat zou hij toch niet doen? Nee, niet Rhand.

Semirhage zei dat hij waanzinnig was, dacht Nynaeve. Ze zei dat... hij stemmen uit zijn vroegere leven hoorde. Is dat wat er gebeurt wanneer hij zijn hoofd schuin houdt, alsof hij luistert naar dingen die niemand anders kan horen?

Ze huiverde. Min was ook in de tent, natuurlijk, ze zat in een hoek een boek te lezen: *De nasleep van het Breken*. Min keek te aandachtig naar de bladzijden; ze had overduidelijk naar het gesprek tussen Rhand en Nynaeve geluisterd. Wat vond zij van de veranderingen in hem? Ze stond dicht bij hem dan wie ook; zo dichtbij dat als ze allemaal nog in Emondsveld waren geweest, Nynaeve die twee een veeg uit de pan zou hebben gegeven waar hun hoofd van tolde. Ook al waren ze niet meer in Emondsveld en was zij niet langer een Wijsheid, ze had ervoor gezorgd dat Rhand van haar ongenoegen doordrongen was. Maar zijn antwoord was eenvoudig geweest: 'Als ik met haar trouw, zal mijn dood haar nog meer pijn bezorgen.'

Onzin, natuurlijk. Als je van zins was het gevaar tegemoet te treden, dan was dat des te meer reden om te trouwen. Dat lag voor de hand. Nynaeve ging op de vloer zitten, schikte haar rokken en dacht nadrukkelijk niet aan Lan. Hij had zo'n grote afstand af te leggen, en... En ze moest ervoor zorgen dat ze hem aan zich bond voordat hij de Verwording bereikte. Gewoon voor het geval dat.

Plotseling ging ze rechtop zitten. Cadsuane. Die vrouw was hier niet; behalve de wachters waren alleen Rhand, Nynaeve, Min en Bashere in de tent. Was ze ergens iets aan het bekokstoven wat Nynaeve...

Cadsuane kwam binnen. De grijsharige Aes Sedai droeg een eenvoudig bruin gewaad. Ze vertrouwde op haar uitstraling, niet haar kleding, om aandacht te trekken, en natuurlijk fonkelden de gouden versieringen in haar haren. Corele kwam achter haar aan.

Cadsuane weefde een ban tegen afluisteren, en Rhand bracht er niets tegen in. Hij moest eens wat meer voor zichzelf opkomen. Die vrouw had hem bijna getemd, en het was verontrustend te zien hoeveel ze bij hem kon maken.

Zoals het verhoor van Semirhage. De Verzakkers waren veel te sterk en gevaarlijk om lichtzinnig mee om te springen. Semirhage had moeten worden gesust zodra ze haar vingen... hoewel Nynaeves mening over dat onderwerp rechtstreeks voortkwam uit haar eigen ervaring met Moghedien als gevangene.

Corele schonk Nynaeve een glimlach; ze lachte meestal naar iedereen. Cadsuane, zoals gebruikelijk, negeerde Nynaeve. Dat was best. Ny-

naeve had geen behoefte aan haar goedkeuring. Cadsuane dacht dat ze iedereen bevelen kon geven, alleen omdat ze ouder was dan elke andere Aes Sedai. Nou, Nynaeve wist dat leeftijd weinig met wijsheid te maken had. Cen Buin was zo oud geweest als de regen, maar had ongeveer net zoveel verstand gehad als een berg stenen.

Niet lang daarna kwamen veel van de andere Aes Sedai en kampleiders binnendruppelen; misschien had Rhand inderdaad boodschappers gestuurd en zou hij ook Nynaeve hebben laten halen. Onder de nieuwkomers waren Merise en haar zwaardhanden, een van hen de Asha'man Jahar Narishma, met tinkelende klokjes aan de uiteinden van zijn vlechten. Damer Flin, Elza Penfel en een paar officiers van Bashere kwamen ook aan. Rhand keek op bij elke nieuwe binnenkomer, waakzaam en voorzichtig, maar hij richtte zich al snel weer op zijn kaarten. Begon hij paranoïde te worden? Sommige waanzinnigen werden argwanend ten opzichte van iedereen.

Uiteindelijk verschenen Rhuarc en Bael, samen met enkele andere Aiel. Ze kwamen als sluipende katten de grote ingang van de tent door. Vreemd genoeg waren er enkele Wijzen – die Nynaeve al had gevoeld toen ze in de buurt kwamen – bij de groep. Bij de Aiel werd een gebeurtenis vaak gezien als ofwel een zaak voor de stamhoofden, of voor de Wijzen, ongeveer net zoals het in Tweewater ging met de dorpsraad en de vrouwenkring. Had Rhand hen allemaal gevraagd aanwezig te zijn, of hadden ze om hun eigen redenen besloten bijeen te komen?

Nynaeve had het mis gehad over waar Aviendha was; ze was geschokt de lange, roodharige vrouw achter aan de groep Wijzen te zien rondhangen. Wanneer was ze uit Caemlin vertrokken? En waarom had ze die versleten doeken met rafels in haar handen?

Nynaeve kreeg niet de kans om Aviendha vragen te stellen, want Rhand knikte naar Rhuarc en de anderen en beduidde hun te gaan zitten. Zelf bleef hij bij zijn kaartentafel staan. Hij deed zijn armen op zijn rug, met zijn hand om de stomp heen en een peinzende blik op zijn gezicht. Hij begon zonder omhalen. 'Vertel me over jullie werk in Arad Doman,' zei hij tegen Rhuarc. 'Mijn verkenners zeggen dat er niet bepaald vrede is in dit land.'

Rhuarc nam een kop thee aan van Aviendha – dus ze werd nog steeds als leerling beschouwd – en wendde zich tot Rhand. Het stamhoofd nam geen slok. 'We hebben heel weinig tijd gehad, Rhand Altor.'

'Ik wil geen uitvluchten, Rhuarc,' zei Rhand. 'Alleen maar resultaten.'

Hierbij verschenen woedende blikken op de gezichten van enkele

andere Aiel, en de Speervrouwen bij de ingang wisselden een woeste uitbarsting van handsignalen uit. Rhuarc zelf vertoonde geen woede, hoewel Nynaeve wel dacht zijn hand om zijn kom thee te zien verstrakken. ‘Ik heb water met jou gedeeld, Rhand Altor,’ zei hij. ‘Ik had niet verwacht dat je me hierheen zou halen om me te beledigen.’

‘Ik beledig je niet, Rhuarc,’ zei Rhand. ‘Ik zeg alleen de waarheid. We hebben geen tijd te verspillen.’

‘Geen tijd, Rhand Altor?’ vroeg Bael. Het stamhoofd van de Goshien Aiel was een heel lange man die altijd boven iedereen leek uit te torenen, zelfs wanneer hij zat. ‘Je hebt velen van ons maandenlang in Andor laten zitten, met niets anders te doen dan speren poetsen en natlanders bang maken! Dan stuur je ons met onmogelijke bevelen naar dat land, en nu kom je na een paar weken al resultaten eisen?’ ‘Jullie waren in Andor om Elayne te helpen,’ zei Rhand.

‘Ze wilde geen hulp en had daar ook geen behoefte aan,’ zei Bael snuivend. ‘En ze had gelijk. Ik zou liever de hele Woestenij door rennen met een enkele huid vol water dan het leiderschap over mijn stam van een ander aangereikt te krijgen.’

Rhands gezicht werd weer duister, zijn ogen stormachtig, en Nynaeve moest opnieuw denken aan de storm die in het noorden broeide.

‘Dit land is gebroken, Rhand Altor,’ zei Rhuarc, met een kalmere stem dan Bael. ‘Dat is geen uitvlucht, en het is geen lafheid om een lastige taak voorzichtig aan te pakken.’

‘We moeten hier vrede hebben,’ grauwde Rhand. ‘Als jullie het niet kunnen...’

‘Jongen,’ zei Cadsuane, ‘misschien moet je even stil zijn en nadenken. Hoe vaak hebben de Aiel je in de steek gelaten? En hoe vaak heb jij hen teleurgesteld, gekwetst of beledigd?’

Rhand liet zijn mond dichtvallen, en Nynaeve knarste met haar tanden omdat ze zelf niets had gezegd. Ze wierp een blik op Cadsuane, die een stoel had gekregen om op plaats te nemen; Nynaeve kon zich niet herinneren haar ooit op de vloer te hebben zien zitten. De stoel was overduidelijk afkomstig uit het landhuis. Hij was gemaakt van bleke elgilrimhoorns – die zich uitstrekten als open handpalmen – en voorzien van een rood kussen. Aviendha gaf Cadsuane een kom thee, waar ze voorzichtig uit nipte.

Met overduidelijke inspanning hield Rhand zijn boosheid in toom. ‘Mijn verontschuldigenen, Rhuarc, Bael. Het zijn... vermoeiende maanden geweest.’

‘Je hebt geen toh,’ zei Rhuarc. ‘Maar kom, ga zitten. Laten we schaduw delen en beschaafd praten.’

Rhand zuchtte hoorbaar, maar toen knikte hij en ging tegenover de andere twee zitten. De Wijzen die aanwezig waren – Amys, Melaine, Bair – leken niet van zins aan het gesprek deel te nemen. Ze waren toeschouwers, ongeveer net zo, besefte Nynaeve, als zijzelf.

‘We hebben vrede nodig in Arad Doman, vrienden,’ zei Rhand, die een kaart uitvouwde op het kleed tussen hen in.

Bael schudde zijn hoofd. ‘Dobraine Taborwin heeft goed werk verricht in Bandar Eban,’ zei hij, ‘maar Rhuarc had gelijk toen hij dit land gebroken noemde. Het is net een stuk Zeevolkporselein dat van een hoge bergtop is gegooid. Je zei dat we moesten uitzoeken wie er de leiding had en moesten kijken of we de orde konden herstellen. Nou, voor zover wij kunnen bepalen heeft niemand de leiding. Elke stad is aan haar eigen lot overgelaten.’

‘En de Koopliedenraad?’ vroeg Bashere terwijl hij bij hen ging zitten en over zijn snor strijkend de kaart bestudeerde. ‘Mijn verkenners zeggen dat die nog enige macht bezit.’

‘In de steden waar zij regeren is dat waar,’ zei Rhuarc. ‘Maar hun invloed is klein. Er is nog maar één lid van de raad in de hoofdstad, en zij heeft daar weinig macht. We hebben een einde gemaakt aan de gevechten op straat, maar alleen met grote inspanning.’ Hij schudde zijn hoofd. ‘Dat komt ervan als je probeert meer landen te besturen dan een veste en stam. Zonder hun koning weten die Domani niet wie er de baas is.’

‘Waar is hij?’ vroeg Rhand.

‘Dat weet niemand, Rhand Altor. Hij is verdwenen. Volgens sommigen maanden geleden, volgens anderen al jaren.’

‘Misschien heeft Graendal hem,’ fluisterde Rhand, aandachtig kijkend naar de kaart. ‘Als ze hier is. Ja, ik denk dat ze hier waarschijnlijk is. Maar waar? Ze zal niet in het paleis van de koning zijn, want dat is niets voor haar. Ze zal een plek voor zichzelf hebben, een plek waar ze haar trofeeën kan tentoonstellen. Een locatie die op zichzelf een trofee is, maar geen plek die je onmiddellijk te binnen schiet. Ja, ik weet het. Je hebt gelijk. Zo heeft ze het gedaan voordat...’

Wat een vrijpostigheid! Nynaeve huiverde. Aviendha knielde naast haar neer en bood haar een kom thee aan. Nynaeve pakte hem aan, keek de vrouw in de ogen en wilde een vraag fluisteren. Aviendha schudde haar hoofd. Later, leek haar blik aan te geven. Aviendha stond op en trok zich terug naar de hoek van de tent, waar ze haar gerafelde doek pakte en een voor een de draden eruit begon te trek-

ken. Waar was dat goed voor?

‘Cadsuane,’ vroeg Rhand, nu niet meer fluisterend, ‘wat weet jij over de Koopliedenraad?’

‘Het zijn voornamelijk vrouwen,’ antwoordde Cadsuane, ‘en ze zijn zeer sluw. Maar het is ook een egocentrisch stel. Het is hun plicht om de koning te kiezen, en na Alsalam’s verdwijning hadden ze een vervanger moeten zoeken. Maar te veel van hen zien dit als een kans, en daarom komen ze niet tot overeenstemming. Ik neem aan dat ze zich onder druk van deze chaos hebben afgescheiden om hun macht in hun geboorteplaatsen veilig te stellen, te vechten voor rangen en bondgenootschappen, terwijl ze elk hun eigen voorkeurskoning aandragen ter overweging door de anderen.’

‘En dat Domanileger dat tegen de Seanchanen vecht?’ vroeg Rhand. ‘Is dat hun werk?’

‘Daar weet ik niets van.’

‘Je sprak over de man Rodel Ituralde,’ merkte Rhuarc op.

‘Ja.’

‘Hij vocht goed, twintig jaar geleden,’ zei Rhuarc, wrijvend over zijn vierkante kin. ‘Hij is zo iemand die jullie een grote krijgshoofd noemen. Ik zou graag met hem de speren dansen.’

‘Als je dat maar laat,’ zei Rhand scherp. ‘Niet terwijl ik nog leef, althans. We moeten dit land veiligstellen.’

‘En verwacht je van ons dat we dat doen zonder te vechten?’ vroeg Bael. ‘Naar verluidt vecht die Rodel Ituralde als een zandstorm tegen de Seanchanen, en hij wekt hun gramschap nog beter dan zelfs jij, Rhand Altor. Hij zal niet gaan liggen slapen terwijl jij zijn vaderland verovert.’

‘Nogmaals,’ zei Rhand, ‘we zijn hier niet om te veroveren.’

Rhuarc zuchtte. ‘Waarom stuur je ons dan, Rhand Altor? Waarom gebruik je je Aes Sedai niet? Zij begrijpen natlanders. Dit land lijkt wel een koninkrijk vol kinderen, en wij zijn met te weinig volwassenen om hun gehoorzaamheid bij te brengen. Vooral als je ons verbiedt ze billenkoek te geven.’

‘Jullie mogen best vechten,’ zei Rhand, ‘maar alleen als het moet. Rhuarc, de Aes Sedai kunnen dit niet meer oplossen. Jullie kunnen dat wel. Mensen hebben ontzag voor de Aiel; ze zullen doen wat jullie zeggen. Als we de oorlog tussen de Domani en de Seanchanen een halt kunnen toeroepen, dan ziet die Dochter van de Negen Manen misschien in dat mijn verlangen naar vrede oprecht is. Misschien stemt ze dan in met een ontmoeting met mij.’

‘Waarom doe je niet wat je al eens eerder hebt gedaan?’ vroeg Bael.

‘Je het land toe-eigenen?’

Bashere knikte en keek Rhand aan.

‘Dat zal niet werken, deze keer,’ zei Rhand. ‘Een oorlog hier zou te veel gaan kosten. Je had het over Ituralde. Hij houdt de Seanchanen op afstand, terwijl hij amper proviand en maar weinig mannen heeft. Zou je willen vechten tegen zo’n vindingrijk man?’

Wat zag Bashere er peinzend uit, alsof hij inderdaad overwoog het tegen die Ituralde op te nemen. Mannen! Ze waren allemaal hetzelfde. Bied ze een uitdaging en ze worden nieuwsgierig, ook al zal die uitdaging er waarschijnlijk mee eindigen dat ze op een lans worden gespietst.

‘Er zijn maar weinig mannen zoals Rodel Ituralde,’ antwoordde Bashere. ‘Hij zou beslist een grote hulp zijn voor onze zaak. Ik heb me altijd afgevraagd of ik hem zou kunnen verslaan.’

‘Nee,’ herhaalde Rhand, kijkend naar de kaart. Voor zover Nynaeve kon zien, stonden daarop troepenconcentraties en aantekeningen. De Aiel waren een georganiseerde chaos van houtskoolstreepjes langs de bovenzijde van Arad Doman; Ituraldes troepen bevonden zich ver op de Almothvlakte, vechtend tegen de Seanchanen. Het midden van Arad Doman was een zee van rommelige zwarte tekens, waarschijnlijk de troepen van verschillende edelen.

‘Rhuarc, Bael,’ zei Rhand. ‘Ik wil dat jullie de leden van de Koopliedenraad oppakken.’

Het werd stil in de tent.

‘Lijkt je dat wel verstandig, jongen?’ vroeg Cadsuane uiteindelijk.

‘Ze worden bedreigd door de Verzakers,’ zei Rhand, die verstrooid met zijn vingers op de kaart klopte. ‘Als Graendal werkelijk Alsalam in handen heeft, dan hebben we er niets aan om hem terug te krijgen. Dan zit hij zo diep onder haar Wilsdwang dat hij het verstand van een kind heeft. Ze is niet fijnbesnaard; dat is ze nooit geweest. De Koopliedenraad moet een nieuwe koning kiezen. Dat is de enige manier om vrede en orde in dit koninkrijk te brengen.’

Bashere knikte. ‘Het is gewaagd.’

‘We zijn geen ontvoerders,’ zei Bael fronsend.

‘Jullie zijn wat ik zeg dat jullie zijn, Bael,’ kaatste Rhand rustig terug.

‘We zijn nog steeds vrije mensen, Rhand Altor,’ zei Rhuarc.

‘Met mijn komen en gaan zal ik de Aiel veranderen,’ zei Rhand hoofdschuddend. ‘Ik weet niet wat jullie zijn als dit allemaal voorbij is, maar jullie kunnen niet blijven wat jullie waren. Ik wil dat jullie deze taak op je nemen. Van iedereen die me volgt, vertrouw ik jullie het

meest. Als we de leden van de Raad bijeen willen krijgen zonder dit land nog verder in de oorlog te storten, zal ik jullie sluwheid en steelsheid nodig hebben. Jullie kunnen hun paleizen en landhuizen binnensluipen zoals jullie bij de Steen van Tyr zijn geïnfiltrerd.'

Rhuarc en Bael keken elkaar aan en fronsten allebei.

'Zodra jullie de Koopliedenraad hebben,' vervolgde Rhand, kennelijk onaangedaan door hun zorgen, 'moeten de Aiel naar de steden gaan waar die kooplieden regeerden. Zorg ervoor dat de toestand daar niet afglijdt. Herstel de orde, zoals jullie in Bandar Eban hebben gedaan. Begin van daaruit met het opjagen van struikrovers en het handhaven van de wet. Er zal weldra proviand worden aangevoerd door het Zeevolk. Neem eerst de steden langs de kust in, en ga dan het binnenland in. Binnen een maand zouden de Domani naar jullie toe moeten komen in plaats van bij jullie weg te vluchten. Bied ze veiligheid en voedsel, dan komt de orde vanzelf.'

Een verrassend verstandige strategie. Rhand was echt slim, voor een man. Er zat veel goeds in hem, misschien wel de ziel van een leider, als hij zijn temperament maar in bedwang kon houden.

Rhuarc bleef over zijn kin wrijven. 'Het zou helpen als we een paar van je Saldeanen hadden, Davram Bashere. Natlanders volgen niet graag Aiel. Als we doen alsof de natlanders de leiding hebben, komen ze eerder naar ons toe.'

Bashere lachte. 'We zouden ook mooie doelwitten vormen. Zodra we een paar leden van de Koopliedenraad grijpen, stuurt de rest ongetwijfeld huurmoordenaars achter ons aan!'

Rhuarc lachte alsof hij het een geweldige grap vond. Het gevoel voor humor van de Aiel was heel merkwaardig. 'We houden je wel in leven, Davram Bashere. Als dat niet lukt, zetten we jou en je paard op, en ben je een schitterende koker voor hun pijlen!'

Bael lachte hier luid om en de Speervrouwen bij de ingang startten nog een ronde in hun handtaal.

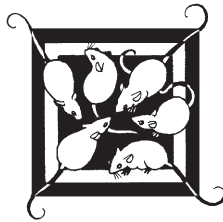
Bashere grinnikte, hoewel hij de humor ook niet scheen te begrijpen. 'Weet je zeker dat je dit wilt?' vroeg hij aan Rhand.

Rhand knikte. 'Verdeel wat van je soldaten en stuur ze op aanwijzing van Rhuarc met groepen Aiel mee.'

'En Ituralde?' vroeg Bashere, kijkend naar de kaart. 'Het zal niet lang vrede blijven zodra hij door heeft dat we zijn vaderland zijn binnengevallen.'

Rhand tikte zachtjes op de kaart. 'Ik hou me persoonlijk met hem bezig,' zei hij uiteindelijk.

Schone hemden

Een havenmeestershemel, noemden ze het, die grijze wolken die de zon verborgen, kolkend en somber. Misschien hadden de anderen hier in het kamp even buiten Tar Valon de aanhoudende bewolking niet opgemerkt, maar Siuan wel. Geen matroos zou die over het hoofd zien. Niet donker genoeg om storm te beloven, maar ook niet licht genoeg om op vlekkeloos zeilweer te duiden.

Zo'n hemel was twijfelachtig. Je kon uitzeilen en geen druppel regen of zuchtje stormwind tegenkomen. Maar je kon ook, met amper enige waarschuwing, midden in een ongelooflijke storm terechtkomen. Hij was verraderlijk, die deken van wolken.

De meeste havens rekenden een dagelijks tarief voor elk vaartuig dat er werd afgemeerd, maar op stormdagen – als geen visser iets zou vangen – werd dat tarief gehalveerd of helemaal niet geïnd. Op een dag als deze, echter, met donkere wolken maar geen spoor van stormen, rekenden de havenmeesters een volle dag liggeld. En dus moest de visser kiezen. In de haven blijven wachten, of gaan vissen om de haventarieven terug te verdienen. De meeste dagen zoals deze bleken uiteindelijk niet stormachtig. De meeste dagen zoals deze waren veilig. Maar als er toch een storm kwam op een dag als deze, dan was die meestal heel erg.

Veel van de verschrikkelijkste stormen in de geschiedenis waren ontstaan vanuit een havenmeestershemel. Daarom hadden sommige vissers andere namen voor dat soort bewolking. Ze noemden die de

sluier van een leeuwvis. En het was al dagen geleden dat er iets anders in de lucht te zien was geweest. Suan huiverde en trok haar stola om zich heen. Het was een slecht teken. Ze betwijfelde of veel vissers vandaag hadden besloten de haven te verlaten.

‘Suan?’ vroeg Lelaine, en er klonk ergernis in haar stem door. ‘Schiet eens op. En ik hoef niet nog meer van die bijgelovige onzin over de hemel te horen. Eerlijk.’ De lange Aes Sedai wendde zich af en liep door.

Bijgelovig? dacht Suan verontwaardigd. Duizend generaties van wijsheid zijn geen bijgeloof. Het is gezond verstand! Maar ze zei niets en haastte zich achter Lelaine aan. Rondom haar ging het kamp met Egwenes Aes Sedai door met hun dagelijkse bezigheden, zo regelmatig als de radertjes van een klok. Als er één ding was waar Aes Sedai goed in waren, dan was het orde scheppen. Tenten stonden per Ajah in groepen opgesteld, alsof ze de indeling van de Witte Toren nabootsten. Er waren weinig mannen, en als ze hier al langskwamen – soldaten op bevel van Gareth Brins legers, paardenverzorgers – gingen de meesten snel aan het werk. Ze waren veruit in de minderheid ten opzichte van de arbeidersvrouwen, van wie een groot aantal zelfs de Vlam van Tar Valon op hun rokken of lijfjes had geborduurd.

Een van de weinige merkwaardigheden in dit dorp – als je het feit negeerde dat het uit tenten bestond in plaats van kamers en uit houten looppaden in plaats van betegelde gangen – was het aantal Novices. Het waren er vele honderden. In feite moesten het er nu zeker duizend zijn, veel meer dan de Toren zelf er in de recente geschiedenis had gehad. Zodra de Aes Sedai herenigd waren, zouden Novicekwartieren die al tientallen jaren niet meer waren gebruikt moeten worden heropend. Ze zouden misschien zelfs de tweede keuken nodig hebben.

Deze Novices draafden rond in families, en de meeste Aes Sedai probeerden hen te negeren. Sommigen deden dat uit gewoonte; wie lette er nou op Novices? Maar anderen deden het uit ongenoegen. Zij vonden dat vrouwen die oud genoeg waren om moeders en grootmoeders te zijn – en veel van hen waren dat ook inderdaad – niet in het Noviceboek hoorden te worden ingeschreven. Maar wat viel eraan te doen? Egwene Alveren, de Amyrlin Zetel, had gezegd dat het moest.

Suan bespeurde nog steeds geschoktheid bij sommige Aes Sedai die ze tegenkwam. Egwene had zorgvuldig in bedwang gehouden moeten worden. Wat was er misgegaan? Wanneer was de Amyrlin aan hun

greep ontsnapt? Siuan zou meer hebben genoten van die blikken als ze zich zelf niet ook zorgen maakte over Egwenes voortdurende gevangenschap in de Witte Toren. Dat was nog eens de sluier van een leeuwvis. Het kon uitlopen in een groot succes, maar ook in grote rampspoed. Ze haastte zich achter Lelaine aan.

‘Wat is de status van de onderhandelingen?’ vroeg Lelaine zonder Siuan aan te kijken.

Je zou zelf eens naar een zitting kunnen gaan om daar achter te komen, dacht Siuan. Maar Lelaine wilde dat de mensen zagen dat ze toezicht hield, niet dat ze een actieve rol speelde. En de vraag aan Siuan stellen, in het openbaar, was ook een berekende zet. Siuan stond bekend als vertrouweling van Egwene en had nog steeds enige faam omdat ze zelf Amyrlin was geweest. De dingen die Siuan tegen Lelaine zei waren niet belangrijk; dat men zag dat ze die dingen zei, echter, vergrootte de invloed van de vrouw in het kamp.

‘Ze gaan niet goed, Lelaine,’ zei Siuan. ‘Elaida’s afgevaardigden beloven nooit iets, en ze lijken verontwaardigd telkens als we belangrijke onderwerpen ter sprake brengen, zoals het herstellen van de Blauwe Ajah. Ik denk zelfs dat ze geen echt gezag van Elaida hebben gekregen om bindende afspraken te maken.’

‘Hmm,’ zei Lelaine peinzend, knikkend naar een groep Novices.

Ze maakten kniksen. Het was een sluwe beslissing van Lelaine geweest om op heel aanvaardende toon over de nieuwe Novices te gaan praten.

Romanda’s afkeer van hen was algemeen bekend. Nu Egwene er niet meer was, was Romanda erop gaan zinspelen dat zodra de verzoening een feit was, die ‘dwaasheid’ met oudere Novices snel de nek om moest worden gedraaid. Maar steeds meer andere zusters zagen Egwenes wijsheid in. Er was grote kracht onder de nieuwe Novices, en een flink aantal zou worden verheven tot Aanvaarders zodra de Witte Toren was bereikt.

Sinds kort – door die vrouwen stilzwijgend te aanvaardden – had Lelaine zichzelf nog meer aan Egwene verbonden.

Siuan keek naar de weglappende familie Novices. Ze hadden hun kniksen bijna even snel en deemoedig voor Lelaine gemaakt als ze voor de Amyrlin zouden hebben gedaan. Het werd duidelijk dat, na maanden van patstelling, Lelaine de strijd om de overmacht van Romanda ging winnen.

En dat was een heel groot probleem.

Siuan had geen hekel aan Lelaine. Ze was kundig en besluitvaardig, en ze had een sterke wil. Ze waren ooit vriendinnen geweest, hoewel

hun relatie drastisch was veranderd met Siuans gewijzigde status. Ja, ze kon wel zeggen dat ze Lelaine mocht. Maar ze vertrouwde die vrouw niet, en ze wilde haar zeker niet als Amyrlin zien. In een ander tijdperk zou Lelaine het goed hebben gedaan in die rang. Maar deze wereld had behoefte aan Egwene, en – vriendschap of niet – Suan kon het zich niet veroorloven om deze vrouw de rechtmatige Amyrlin te laten vervangen. En ze moest ervoor zorgen dat Lelaine niets ondernam om Egwenes terugkeer te beletten.

‘Nou,’ zei Lelaine, ‘we zullen de onderhandelingen in de Zaal moeten bespreken. De Amyrlin wil dat ze doorgaan, dus we kunnen ze beslist niet laten ophouden. Maar er moet iets op te vinden zijn om ze doeltreffend te maken. Er moet gehoor worden gegeven aan de wensen van de Amyrlin, vind je ook niet?’

‘Ongetwijfeld,’ antwoordde Suan vlak.

Lelaine keek haar aan, en Suan vervloekte zichzelf omdat ze haar gevoelens had getoond. Lelaine moest blijven geloven dat Suan aan haar kant stond. ‘Het spijt me, Lelaine. Ik ben woest vanwege die vrouw. Waarom voert Elaida onderhandelingen als ze toch op geen enkel punt wil toegeven?’

Lelaine knikte. ‘Ja. Maar wie weet waarom Elaida doet wat ze doet? De verslagen van de Amyrlin wijzen erop dat Elaida’s leiderschap van de Toren in het beste geval... grillig is.’

Suan knikte enkel. Gelukkig scheen Lelaine geen vermoeden te hebben van Siuans ontrouw. Of ze maalde er niet om. Het was opmerkelijk te beseffen hoe onschuldig de vrouwen dachten dat Suan was nu haar kracht zo sterk was afgenomen.

Zwak zijn was een nieuwe ervaring. Vanaf haar allereerste dagen in de Witte Toren hadden de andere zusters haar kracht en scherpe geest al opgemerkt. De fluisteringen over haar mogelijke toekomst als Amyrlin waren bijna onmiddellijk begonnen, en af en toe leek het wel alsof Suan door het Patroon zelf regelrecht in de Zetel was geduwd. Hoewel haar haastige opstijgen naar de positie van Amyrlin, en dat terwijl ze nog zo jong was, voor velen als een verrassing was gekomen, was ze zelf niet verbaasd geweest. Als je viste met inktvis als aas, moest je niet gek opkijken als je vangvis in je netten vond. Als je paling wilde vangen, gebruikte je iets heel anders.

Toen ze pas was Geheeld, was haar verminderde kracht een teleurstelling geweest. Maar dat begon te veranderen. Ja, het was om woest van te worden dat ze onder zoveel anderen stond, dat ze geen ontzag kreeg van de mensen om haar heen. Maar omdat ze nu zwakker was in de Kracht, schenen velen aan te nemen dat haar politieke vaar-

digheden ook zwakker waren geworden! Vergaten de mensen dan echt zo snel? Ze vond haar nieuwe status onder de Aes Sedai een bevrijding.

‘Ja,’ zei Lelaine terwijl ze naar een volgende groep Novices knikte, ‘ik denk dat het tijd wordt om afgevaardigden naar de koninkrijken te sturen die niet door Altor zijn veroverd. De Witte Toren zelf hebben we misschien niet in handen, maar dat is nog geen reden om ons politieke rentmeesterschap over de wereld af te staan.’

‘Ja, Lelaine,’ zei Suan, ‘maar weet je zeker dat Romanda daar niet tegen in het verweer zal komen?’

‘Waarom zou ze?’ vroeg Lelaine achteloos. ‘Dat zou niet logisch zijn.’ ‘Weinig wat Romanda doet is logisch,’ zei Suan. ‘Ik denk dat ze een afwijkende mening heeft alleen om jou een voet dwars te zetten. Maar ik heb haar eerder deze week wel met Maralenda zien smoezen.’

Lelaine fronste haar voorhoofd. Maralenda was een verre nicht van het geslacht Trakand.

Suan verborg een glimlach. Onvoorstelbaar hoeveel je kon bereiken als mensen je negeerden. Hoeveel vrouwen had Suan genegeerd omdat ze zichtbare macht ontbeerden? Hoe vaak was ze zelf evenzeer gemanipuleerd als zij Lelaine nu manipuleerde?

‘Ik zal het uitzoeken,’ zei Lelaine. Het maakte niet uit wat ze ontdekte; zolang ze druk bleef met zich zorgen maken over Romanda, zou ze niet zoveel tijd kunnen besteden aan het stelen van Egwenes macht.

Egwene. De Amyrlin moest opschieten met haar plannen in de Witte Toren. Wat hadden ze eraan om Elaida te ondermijnen, als de Aes Sedai in het kamp buiten ineenstortten terwijl Egwene de andere kant op keek? Suan kon Romanda en Lelaine slechts beperkte tijd afleiden, vooral nu Lelaine zo’n groot voordeel had. Licht! Soms voelde het bijna alsof ze probeerde te jongleren met geboterde, levende zilvertanden.

Suan bekeek de stand van de zon achter die havenmeestershemel. Het was laat in de middag. ‘Viskuit,’ mompelde ze. ‘Ik moet weg, Lelaine.’

Lelaine keek haar aan. ‘Je hebt was te doen, neem ik aan? Voor die schurk van een generaal van je?’

‘Hij is geen schurk,’ snauwde Suan, en weer vervloekte ze zichzelf. Ze zou veel van haar voordeel kwijtraken als ze bleef snauwen tegen iedereen die dacht beter te zijn dan zij.

Lelaine glimlachte met twinkelende ogen, alsof ze iets bijzonders wist. Onuitstaanbare vrouw. Vriendin of niet, Suan had veel zin om die

glimlach...

Nee. 'Mijn verontschuldiging, Lelaine,' wist Suan uit te brengen. 'Ik raak onrustig als ik eraan denk wat die man van me eist.'

'Ja,' zei Lelaine, en haar mondhoeken doken omlaag. 'Ik heb daarover nagedacht, Suan. De Amyrlin pikte het dan misschien dat Brin een zuster bevelen geeft, maar ik niet. Je bent nu een van mijn bedienden.'

Een van je bedienden? dacht Suan. Ik dacht dat ik je alleen maar moest steunen totdat Egwene terugkeerde.

'Ja,' overpeinsde Lelaine, 'Ik denk dat het tijd wordt om een einde te maken aan je onderworpenheid aan Brin. Ik zal je schuld afbetalen, Suan.'

'Mijn schuld afbetalen?' vroeg Suan in een vlaag van paniek. 'Is dat wel verstandig? Niet dat ik het erg zou vinden om bevrijd te zijn van die man, natuurlijk, maar mijn plek daar biedt me wel nuttige kansen om zijn plannen af te luisteren.'

'Plannen?' vroeg Lelaine fronsend.

Suan kromp inwendig ineen. Het laatste wat ze wilde, was de indruk wekken dat Brin iets verkeerd deed. Licht, die man was zo strikt dat zwaardhanden bij hem vergeleken slordig leken in het gehoorzamen van hun geloften.

Ze zou Lelaine eigenlijk gewoon een einde moeten laten maken aan die dwaze dienstbaarheid, maar bij de gedachte verkrampde haar maag. Brin was al teleurgesteld dat ze maanden eerder haar eed aan hem had verbroken. Al had ze die eed niet echt verbroken, ze had alleen haar dienstdag uitgesteld. Maar probeer die koppige dwaas daar maar eens van te overtuigen!

Als ze nu de gemakkelijkste weg koos, wat zou hij dan van haar denken? Hij zou denken dat hij gewonnen had, dat ze niet in staat was zich aan haar woord te houden. Dat wilde ze echt niet laten gebeuren.

Bovendien was ze niet van zins Lelaine degene te laten zijn die haar bevrijdde. Dan zou haar schuld alleen maar van Brin naar Lelaine verschuiven. De Aes Sedai zou die schuld op veel verfijndere wijzen innen, maar elke munt zou hoe dan ook betaald worden, al was het maar in de vorm van een eis van trouw.

'Lelaine,' zei Suan zacht, 'ik verdenk de beste generaal nergens van. Maar hij heeft de leiding over onze legers. Kunnen we er echt op vertrouwen dat hij doet wat nodig is zonder dat wij toezicht houden?' Lelaine snoof. 'Ik weet niet of er wel mannen bestaan die zonder toezicht te vertrouwen zijn.'

‘Ik heb er de pest aan om zijn was te doen,’ zei Suan. Nou, dat was ook zo. Ook al zou ze er voor alle goud in Tar Valon niet mee ophouden. ‘Maar als die plicht me dicht bij hem houdt, met een luis-terend oor...’

‘Ja,’ zei Lelaine, en ze knikte langzaam. ‘Ja, je hebt gelijk. Ik zal je offer niet vergeten, Suan. Goed dan, je kunt gaan.’

Lelaine draaide zich om en keek naar haar hand, alsof ze ergens naar verlangde. Waarschijnlijk naar de dag dat ze – als Amyrlin – haar Grote Serpent-ring kon aanbieden voor een kus wanneer ze afscheid nam van een andere zuster.

Licht, Egwene moest echt snel terugkomen. Geboterde zilvertanden! Geboterde, rottige zilvertanden!

Suan liep naar de rand van het kamp van de Aes Sedai. Brins leger lag daar in een grote ring omheen, maar zij bevond zich aan de andere kant van de ring. Het zou zeker een halfuur kosten om naar zijn tent te lopen. Gelukkig stuitte ze op een wagenmenner die een lading proviand naar het leger moest brengen. De kleine, verweerde man stemde er onmiddellijk in toe haar tussen de rapen mee te laten rijden, hoewel hij zich wel scheen af te vragen waarom ze geen paard nam, zoals het een Aes Sedai betaamde. Nou, zo ver was het niet, en meerijden met groenten was veel minder onwaardig dan hotsend op de rug van een paard te moeten zitten. Als Gareth Brin klaagde omdat ze zo laat was, zou ze hem eens flink de waarheid zeggen!

Ze leunde achterover tegen een bultige zak rapen, met haar in bruine rokken gehulde benen bungelend over de achterkant van de wagen. Terwijl de kar een lage helling opreed, kon ze over de witte tenten en stadse indeling van het kamp van de Aes Sedai heen kijken. Rondom het kamp zat het leger, in kleinere tenten in nette, rechte lijnen, en daaromheen bevond zich een groeiende kring van kampvolgers. Achter dat alles was het landschap bruin, de wintersneeuw gesmolten, maar de lentescheuten schaars. Overal op het land stonden groepjes bergeiken; schaduwen in dalen en kronkelende strepen schoorsteenrook wezen op dorpjes in de verte. Ze stond ervan te kijken hoe vertrouwd, hoe verwelkomend, deze graslanden aanvoelden. Toen ze pas in de Witte Toren woonde, was ze ervan overtuigd dat ze nooit van dit door landerijen omsloten platteland zou gaan houden. Nu had ze meer van haar leven doorgebracht in Tar Valon dan in Tyr. Het was soms moeilijk om zich dat meisje te herinneren, dat netten boette en ’s morgens vroeg met haar vader meeding om te vissen. Ze was iets anders geworden: een vrouw die handelde in geheimen in plaats van vis.

Geheimen, die machtige, overheersende geheimen. Die waren haar leven geworden. Geen liefde, op wat jeugdige tijdverspilling na. Geen tijd voor verwickelingen of veel ruimte voor vriendschappen. Ze had zich slechts op één ding gericht: zoeken naar de Herrezen Draak. Hem helpen, hem begeleiden, hem hopelijk besturen.

Moiraine was overleden bij het nastreven van datzelfde doel, maar zij had tenminste nog gelegenheid gehad om iets van de wereld te zien. Suan was oud geworden – geestelijk, althans – terwijl ze opgesloten zat in de Toren, waar ze aan haar touwtjes trok en de verwickelingen in de wereld bijstuurde. Ze had een aantal goede dingen gedaan. De tijd zou uitwijzen of die inspanningen voldoende waren geweest.

Ze had geen spijt van haar leven. Maar op dit ogenblik, rijdend langs leger tenten – waarbij de kar schudde door gaten en sporen in het pad, zodat hij rammelde als droge visgraten in een ton – benijdde ze Moiraine. Hoe vaak had Suan de moeite genomen om uit het raam te kijken naar het mooie groene landschap, voordat het allemaal ziek begon te worden? Zij en Moiraine hadden zo hard gestreden om deze wereld te redden, maar ze hadden er voor zichzelf niets in overgelaten om van te genieten.

Misschien was het een vergissing van Suan geweest om bij de Blauwe Ajah te blijven, anders dan Leane, die nadat ze waren gesust en Geheeld de kans had gegrepen om over te stappen naar de Groene. Nee, dacht Suan, terwijl de naar bittere rapen riekende wagen verder rommelde. Nee, ik ben er nog steeds op gebrand om de hele verrekte wereld te redden. Voor haar zat er geen overstap naar de Groene Ajah in. Hoewel, denkend aan Brin wenste ze wel dat de Blauwe in bepaalde opzichten een beetje meer zoals de Groene was.

Suan de Amyrlin had geen tijd gehad voor relaties, maar hoe zat het met Suan de bediende? Mensen bespelen via steelse manipulaties vergde veel meer vaardigheid dan hen dwingen met de macht van de Amyrlin Zetel, en het bleek meer voldoening te schenken. Maar daarvoor voelde ze ook niet langer het verpletterende gewicht van de verantwoordelijkheid, dat ze had gevoeld in haar jaren van leiderschap over de Witte Toren. Was er misschien ruimte in haar leven voor nog een paar veranderingen?

De wagen bereikte de andere kant van het legerkamp. Ze schudde haar hoofd om haar eigen dwaasheid toen ze eraf sprong, en knikte toen als dank naar de wagenmenner. Was ze dan een meisje, amper oud genoeg voor haar eerste volle dag zwartvis vangen? Het had geen zin om op die manier over Brin te denken. Nu niet, althans. Er was

te veel te doen.

Ze liep langs de buitenrand van het kamp, met de legertenten aan haar linkerhand. Het werd donker, en rechts van haar verlichtten lan- taarns waarin kostbare olie werd gebrand slordige huttenkampen en tenten. Verderop rees een kleine ronde omheining rond het leger op. Hij omsloot niet het hele leger; eigenlijk was hij slechts groot genoeg voor enkele tientallen officierstenten en een paar grotere commando- tenten. Dit gedeelte moest dienen als versterkte plek voor noodgeval- len, maar altijd als operationeel centrum. Brin vond het goed om een fysieke grens te hebben tussen het grotere kamp en de plek waar hij met zijn officiers overlegde. Anders zou het in de verwarring van het burgerkamp en met zo'n lange grens om te bewaken, voor verspieders te gemakkelijk worden om zijn tenten te naderen.

De omheining was nog maar voor driekwart klaar, maar het werk vorderde snel. Misschien zou Brin uiteindelijk besluiten het hele leger te omringen, als het beleg lang genoeg aanhield. Voorlopig dacht hij dat de kleine, versterkte commandopost de soldaten niet alleen een gevoel van veiligheid zou geven, maar ook gezag zou uitstralen.

De houten staken van acht voet hoog rezen verderop met de punten omhoog uit de grond op, als een rij schildwachten, zij aan zij. Tijdens een belegering had je doorgaans veel mankracht voor dit soort werk. De wachters bij de omheining wisten dat ze Suan door moesten laten, en ze liep snel naar Brins tent. Ze had inderdaad was te doen, maar het meeste ervan zou waarschijnlijk tot morgenochtend moeten wachten. Ze had met Egwene afgesproken in Tel'aran'rhiod zodra het donker werd, en de gloed van de zonsondergang begon al te ver- vagen.

In Brins tent was zoals gebruikelijk slechts een heel lichte gloed te zien. Terwijl de mensen buiten hun olie verspilden, was hij zuinig. De meeste soldaten leefden beter dan hij. Domme man. Suan liep de tent in zonder zich aan te kondigen. Als hij zo dom was zich om te kleden zonder achter het scherm te gaan staan, kon zij er niets aan doen als ze hem zag.

Hij zat aan zijn tafel, werkend bij het licht van een enkele kaars. Zo te zien las hij de verslagen van verkenners.

Suan snoof en liet de tentflappen achter zich dichtzakken. Niet één lamp! Die man! 'Je verpest je ogen door bij zulk slecht licht te lezen, Gareth Brin.'

'Ik lees al bijna heel mijn leven bij kaarslicht, Suan,' zei hij, terwijl hij zonder op te kijken een bladzijde omsloeg. 'En ik zal je vertellen dat mijn ogen nog hetzelfde zijn als toen ik een jongen was.'

‘O?’ vroeg Suan. ‘Dus je wilt zeggen dat je altijd al bijziend was?’ Brin grijnsde, maar hij ging door met lezen. Suan snoof nog eens luid, om zeker te weten dat hij het hoorde. Toen weefde ze een bol van licht en liet die naar zijn tafel zweven. Domme man. Ze wilde niet dat hij zo blind werd dat hij sneuvelde bij een aanval die hij niet zag aankomen. Nadat ze het licht bij zijn hoofd had geplaatst – misschien wel zo dichtbij dat hij er ongemakkelijk van werd en moest opschuiven – liep ze door om kleding van de drooglijn te plukken die ze door het midden van de tent had gespannen. Hij had niet geklaagd toen ze een waslijn in zijn tent had opgehangen, en hij had hem ook niet weggehaald. Dat was een teleurstelling. Ze had ernaar uitgezien hem daarvoor te berispen.

‘Er kwam vandaag een vrouw uit het buitenkamp naar me toe,’ zei Brin. Hij schoof zijn stoel opzij en pakte een volgende stapel papieren. ‘Ze bood me wasdiensten aan. Ze heeft een groep wasvrouwen in het kamp en beweert dat ze mijn was sneller en beter kan doen dan een enkele verstrooide bediende.’

Suan verstijfde en wierp een blik op Brin, die door zijn papieren keek. Zijn krachtige kaak werd van links verlicht door het gelijkmatige witte licht van haar bol, en van rechts door het flakkerende oranje licht van de kaars. Sommige mannen werden zwakker naarmate ze ouder werden, anderen gingen er vermoeid of afgejakkerd uitzien. Brin was gewoon voornaam geworden, als de pilaar van een meesterlijk steenhouwer, die aan de elementen was overgelaten. Zijn leeftijd had Brins effectiviteit niet doen afnemen, of zijn kracht. Het had hem alleen maar meer persoonlijkheid gegeven, zijn slapen bestoft met zilver, zijn krachtige gezicht geplooid met lijnen van wijsheid. ‘En wat heb je tegen die vrouw gezegd?’ vroeg ze.

Brin sloeg een blad om. ‘Ik heb gezegd dat ik tevreden was met mijn wasgoed.’ Hij keek haar aan. ‘Ik moet wel zeggen dat ik verbaasd ben, Suan. Ik had aangenomen dat een Aes Sedai niet veel zou weten van dit soort werk, maar mijn uniformen zijn maar zelden zo volmaakt gesteven en toch prettig geweest om te dragen. Je verdient een pluim.’

Suan wendde zich van hem af en verborg haar blos. Domme man! Ze had koningen voor haar laten knielen! Ze manipuleerde de Aes Sedai en trof voorbereidingen voor de redding van de hele mensheid! En hij prees haar vanwege zijn wasgoed?

Het punt was dat het van Brin een eerlijke en zinvolle pluim was. Hij keek niet neer op wasvrouwen of op jonge boodschappers. Hij behandelde iedereen gelijk. In Gareth Brins ogen kreeg je geen status

door koning of koningin te zijn; je kreeg die door je aan je beloften te houden en je plicht te doen. Voor hem was een pluim over goed gewassen kleding even waardevol als een ereteken voor een soldaat die stand had gehouden tegenover de vijand.

Ze wierp een blik achterom. Hij keek nog altijd naar haar. Domme man! Ze pakte snel nog een hemd van de lijn en begon het op te vouwen.

‘Je hebt me nooit echt uitgelegd waarom je je gelofte hebt verbroken,’ zei hij.

Siuan bleef stilstaan, kijkend naar de achterwand van de tent, met daarop de schaduwen van het nog hangende wasgoed. ‘Ik dacht dat je het begreep,’ zei ze, terwijl ze doorging met vouwen. ‘Ik had belangrijke inlichtingen voor de Aes Sedai in Salidar. Bovendien kon ik toch moeilijk Logain vrij rond laten lopen? Ik moest hem opsporen en naar Salidar brengen.’

‘Dat zijn smoesjes,’ zei Brin. ‘O, ik weet wel dat het waar is. Maar je bent een Aes Sedai. Je kunt vier feiten opsommen en die vervolgens even effectief inzetten om de waarheid te verhullen als een ander leugens zou gebruiken.’

‘Noem je me nu een leugenaar?’ wilde ze weten.

‘Nee,’ zei hij. ‘Alleen maar een eedbreker.’

Ze keek hem met grote ogen aan. Ze zou hem eens flink... Toen weifelde ze.

Hij keek naar haar, badend in de gloed van de twee lichten, met nadenkende ogen. Ingetogen, maar niet beschuldigend. ‘Die vraag heeft me hierheen gedreven, weet je,’ zei hij. ‘Daarom heb ik je zo lang achtervolgd. Het is de reden dat ik uiteindelijk trouw heb gezworen aan de opstandige Aes Sedai, hoewel ik niet veel zin had om weer betrokken te raken bij een oorlog in Tar Valon. Ik deed dat allemaal omdat ik het wilde begrijpen. Ik moest het weten. Waarom? Waarom heeft een vrouw met zulke ogen – die hartstochtelijke, onvergetelijke ogen – haar gelofte verbroken?’

‘Ik had je gezegd dat ik bij je terug zou keren om mijn gelofte gestand te doen,’ zei Siuan, die zich van hem afwendde en een hemd uitsloeg om de kreukels eruit te krijgen.

‘Alweer een smoes,’ zei hij zacht. ‘Alweer een antwoord van een Aes Sedai. Zal ik ooit de hele waarheid van je horen, Siuan Sanche? Heeft iemand die ooit wel eens gekregen?’ Hij zuchtte en ze hoorde papieren knisperen, en het kaarslicht flakkerde in de lichte tocht van zijn bewegingen toen hij zich weer op zijn verslagen richtte.

‘Toen ik nog Aanvaarde was in de Witte Toren,’ zei Siuan zacht,

‘was ik een van de vier aanwezigen bij een Voorspelling die aankondigde dat de Herrezen Draak ieder ogenblik op de hellingen van de Drakenberg zou worden geboren.’

Het geknispert verstomde.

‘Een van de twee anderen die erbij waren,’ vervolgde Suan, ‘stierf ter plekke. De ander overleed kort daarna. Ik ben ervan overtuigd dat zij – de Amyrlin Zetel zelf – is vermoord door de Zwarte Ajah. Ja, die bestaat. Als je iemand vertelt dat ik dat heb toegegeven, kost je dat je tong.

Maar goed, voordat ze overleed, stuurde de Amyrlin enkele Aes Sedai op zoek naar de Draak. Een voor een verdwenen die vrouwen. De Zwarte zusters moeten Tamra hebben gefolterd voor hun namen voordat ze haar doodden. Ze zal ze niet gemakkelijk hebben prijsgegeven. Ik krijg soms nog steeds de rillingen als ik denk aan wat zij moet hebben doorstaan.

Weldra waren er nog maar twee van ons groepje van vier over. Moiraine en ik. Wij hadden die Voorspelling nooit moeten horen. We waren maar Aanvaard, en slechts bij toeval in die kamer. Ik denk dat Tamra er op de een of andere wijze in is geslaagd onze namen voor de Zwarte zusters te verzwijgen, anders zouden we ongetwijfeld zijn vermoord, net als de anderen.

Dus bleven alleen wij twee over. De enige twee op de hele wereld die wisten wat er komen ging. Althans, de enige twee die het Licht dienden. En dus heb ik gedaan wat ik moest doen, Gareth Brin. Ik heb mijn leven eraan gewijd me voor te bereiden op de komst van de Draak. Ik heb gezworen dat ik ons door de Laatste Slag heen zou krijgen. Om te doen wat er maar voor nodig was – wat dan ook – en de last te dragen die me was gegeven. Er was maar één ander van wie ik wist dat ik haar kon vertrouwen, en zij is nu dood.’

Suan draaide zich om en keek hem in de ogen. De tentwanden rimpelden in een briesje en de kaars flakkerde, maar Brin bleef stil naar haar zitten kijken.

‘Dus je ziet wel, Gareth Brin,’ zei ze, ‘dat ik het vervullen van mijn gelofte aan jou moest uitstellen vanwege andere geloften. Ik heb gezworen hier tot het eind mee door te gaan, en de Draak heeft zijn lot in Shayol Ghul nog niet ontmoet. Geloften moeten hun volgorde van belangrijkheid aanhouden. Toen ik aan jou zwoer, heb ik niet beloofd je onmiddellijk te zullen dienen. Ik was met opzet voorzichtig op dat punt. Jij noemt dat de woordspelletjes van een Aes Sedai. Ik zou het anders noemen.’

‘Wat dan?’ vroeg hij.

‘Doen wat nodig was om jou, je landen en je mensen te beschermen, Gareth Brin. Je geeft me de schuld van het verlies van een schuur en een paar koeien. Nou, dan stel ik voor dat je eens nadenkt over wat het je volk kost als de Herrezen Draak faalt. Soms moet er een prijs worden betaald zodat een belangrijkere plicht kan worden vervuld. Ik had verwacht dat een soldaat dat zou begrijpen.’

‘Je had het me moeten vertellen,’ zei hij, nog altijd in haar ogen kijkend. ‘Je had moeten uitleggen wie je was.’

‘O ja?’ vroeg Suan. ‘Had je me dan geloofd?’

Hij weifelde.

‘Bovendien,’ zei ze openhartig, ‘vertrouwde ik je niet. Onze vorige ontmoeting was niet bepaald... vriendschappelijk, voor zover ik me herinner. Had ik dat risico moeten nemen, Gareth Brin, bij een man die ik niet kende? Had ik hem macht moeten geven over de geheimen die ik alleen kende, geheimen die moesten worden doorgegeven aan de nieuwe Amyrlin Zetel? Had ik daar de tijd voor moeten nemen terwijl de hele wereld een strop om haar nek had?’

Ze hield die blik vast en eiste een antwoord.

‘Nee,’ gaf hij uiteindelijk toe. ‘Het Licht mag je branden, Suan, maar nee. Je had niet moeten wachten. Je had die hele gelofte niet moeten doen!’

‘Jij had beter moeten luisteren,’ zei ze, terwijl ze snuivend haar blik van hem losmaakte. ‘Ik stel voor dat als je in de toekomst nog eens iemand inzweert, je zorgvuldig een tijdsbestek voor de gewenste diensten noemt.’

Brin gromde en Suan rukte het laatste hemd van de waslijn, waardoor die schudde en een wazige schaduw tegen de achterwand van de tent wierp.

‘Nou,’ zei Brin, ‘Ik had me voorgehouden dat ik je alleen maar aan het werk zou houden zolang het me kostte om dat antwoord te krijgen. Nu weet ik het. Ik zou dus zeggen...’

‘Stop!’ snauwde Suan, die zich abrupt omdraaide en naar hem wees. ‘Maar...’

‘Zeg dat niet,’ dreigde ze. ‘Anders stop ik je een prop in je mond en laat je tot zonsondergang morgen in de lucht hangen. Ik doe het echt.’ Brin bleef zwijgend zitten.

‘Ik ben nog niet klaar met jou, Gareth Brin.’ Ze sloeg het hemd uit en vouwde het op. ‘Ik zeg het wel als het zover is.’

‘Licht, vrouw,’ mompelde hij bijna binnensmonds. ‘Als ik had geweten dat je Aes Sedai was voordat ik je naar Salidar volgde... Als ik had geweten wat ik deed...’

‘Wat dan?’ wilde ze weten. ‘Zou je me dan niet hebben nagejaagd?’ ‘Natuurlijk wel,’ zei hij verontwaardigd. ‘Ik zou alleen voorzichtiger zijn geweest, en misschien beter voorbereid. Ik ging op jacht naar everzwijnen met een konijnenmes in plaats van een speer!’

Suan legde het opgevouwen hemd op de andere en pakte de stapel op. Ze keek hem gekweld aan. ‘Ik zal maar doen alsof je me niet net hebt vergeleken met een everzwijn, Brin. Wees alsjeblieft wat voorzichtiger met wat je zegt. Anders zit je straks zonder bediende en zul je die vrouwen in het kamp je was moeten laten doen.’

Hij keek haar verward aan. Toen lachte hij alleen maar. Ze kon haar eigen grijns ook niet onderdrukken. Nou, na die uitwisseling zou hij wel weten wie hier de touwtjes in handen had.

Maar... Licht! Waarom had ze hem over de Voorspelling verteld? Dat had ze nog maar heel zelden bij iemand gedaan! Terwijl ze de hemden in zijn kist stopte, keek ze naar Brin om, die nog steeds hoofdschuddend grinnikte.

Als andere geloften niet langer greep op me hebben, dacht ze. Als ik er zeker van ben dat de Herrezen Draak doet wat hij moet doen, misschien is er dan tijd. Voor één keer kijk ik er daadwerkelijk naar uit om klaar te zijn met deze missie. Opmerkelijk.

‘Je zou al in bed moeten liggen, Suan,’ zei Brin.

‘Het is nog vroeg,’ antwoordde ze.

‘Ja, maar het is zonsondergang. Elke derde dag ga je opvallend vroeg naar bed, met die rare ring die je tussen de kussens van je brits hebt verstopt om je hals.’ Hij sloeg een vel papier op zijn tafel om. ‘Doe de Amyrlin de groeten van me.’

Ze draaide zich met openhangende mond naar hem om. Hij kon toch niet op de hoogte zijn van Tel’aran’rhiod? Ze zag dat hij tevreden glimlachte. Nou, misschien wist hij niets van Tel’aran’rhiod, maar hij had overduidelijk geraden dat de ring en haar bedtijden iets te maken hadden met communicatie met Egwene. Slim. Hij keek over de rand van zijn papieren naar haar toen ze langsliep, en zijn ogen twinkelden.

‘Onuitstaanbare kerel,’ mompelde ze, terwijl ze op haar brits ging zitten en haar lichtbol wegstuurde. Toen viste ze schaaachtig haar ring-ter’angreaal tevoorschijn en hing die om haar hals, keerde hem de rug toe en probeerde zichzelf in slaap te wensen. Ze zorgde ervoor dat ze elke derde dag wat vroeger opstond dan gewoonlijk, zodat ze ’s avonds moe zou zijn. Ze wenste dat ze even gemakkelijk in slaap kon vallen als Egwene.

Onuitstaanbare... onuitstaanbare kerel! Ze zou iets moeten doen om

hem terug te pakken. Muizen tussen de lakens. Dat zou mooi zijn. Ze lag te lang wakker, maar uiteindelijk wist ze in te slapen, flauwtjes glimlachend in zichzelf om de belofte van een passende wraak. Ze werd wakker in Tel'aran'rhiod, gekleed in niets anders dan een schandelijk, nauwelijks verhullend ondergewaad.

Ze slaakte een kreet en verving het onmiddellijk – met veel concentratie – door een groen gewaad. Groen? Waarom groen? Ze maakte het blauw. Licht! Hoe kon het dat Egwene altijd zo goed was in het beheersen van dingen in Tel'aran'rhiod, terwijl Suan amper kon voorkomen dat haar kleding veranderde bij elke verstrooide gedachte? Het moest iets te maken hebben met het feit dat Suan deze minder goede kopie van een ter'angreaal moest gebruiken, die niet zo goed werkte als de oorspronkelijke. Ze leek daardoor onbeduidend voor anderen die haar zagen.

Ze stond midden in het kamp van de Aes Sedai, omringd door tenten. De flap van een zeker onderkomen was het ene ogenblik open, dan weer gesloten. De hemel was in beroering door een woeste, maar merkwaardig stille storm. Vreemd, maar dingen waren wel vaker vreemd in Tel'aran'rhiod. Ze sloot haar ogen en verplaatste zich in gedachten naar de werkkamer van de Meesteres der Novices in de Witte Toren. Toen ze haar ogen opende, was ze daar. Een kleine, gelambriseerde kamer met een stevige schrijftafel en een tafel voor bestraffingen.

Ze had liever de oorspronkelijke ring gehad, maar die werd zorgvuldig bewaard door de Gezetenen. Ze zou dankbaar moeten zijn, ook voor een kleine vangst, zoals haar vader altijd zei. Ze had ook helemaal geen ring kunnen hebben. De Gezetenen dachten dat deze bij Leane was toen ze gevangen werd genomen.

Ging het goed met Leane? Elk ogenblik kon de valse Amyrlin besluiten haar terecht te stellen. Suan wist maar al te goed hoe haatdragend Elaida kon zijn; ze voelde nog altijd steken van verdriet als ze aan die arme Alric dacht. Had Elaida ook maar even last van schuldgevoel gehad toen ze in koelen bloede een zwaardhand vermoordde voordat de vrouw die ze neerhaalde fatsoenlijk was afgezet?

'Een zwaard, Suan?' vroeg Egwenes stem plotseling. 'Dat is weer eens wat nieuws.'

Suan keek omlaag en schrok toen ze zag dat ze een bloedig zwaard in de hand hield, waarschijnlijk bedoeld voor Elaida's hart. Ze liet het verdwijnen en keek Egwene aan.

Het meisje leek op en top een Amyrlin met dat schitterende goudkleurige gewaad, haar bruine haar prachtig gevlochten en bezet met

parels. Haar gezicht was nog niet leeftijdloos, maar Egwene begon al wel de kalme sereniteit van de Aes Sedai uit te stralen. In feite leek ze er aanzienlijk beter in te zijn geworden sinds ze gevangen was genomen.

‘Je ziet er goed uit, Moeder,’ zei Suan.

‘Dank je,’ zei Egwene met een flauwe glimlach. Ze liet bij Suan meer van zichzelf zien dan bij anderen. Ze wisten allebei hoe zwaar Egwene had geleund op Siuans onderwijs om te komen waar ze was. Hoewel ze het waarschijnlijk zelf ook wel had gered, gaf Suan toe. Alleen iets minder snel.

Egwene keek naar de kamer waar ze in stonden en trok een lichte grimas. ‘Ik beseft dat ik de vorige keer deze plek had geopperd, maar ik heb deze kamer de laatste tijd wel vaak genoeg gezien. Ik zie je in de eetzaal van de Novices.’ Ze verdween.

Een merkwaardige keuze, maar onuitgenodigde oren konden zich in de eetzaal moeilijk verstoppen. Suan en Egwene waren niet de enigen die Tel’aran’rhiod voor geheime ontmoetingen gebruikten. Suan sloot haar ogen – niet dat het nodig was, maar het scheen haar te helpen – en dacht aan de eetzaal van de Novices, met de vele bankjes en kale muren. Toen ze haar ogen opende, was ze daar, net als Egwene. De Amyrlin liet zich zakken en een schitterende, gepolsterde stoel verscheen achter haar, om haar sierlijk op te vangen toen ze ging zitten. Suan vertrouwde er niet op dat ze zelf ook zoiets ingewikkelds zou kunnen; ze ging gewoon op een van de bankjes zitten.

‘Ik denk dat we elkaar misschien vaker moeten ontmoeten, Moeder,’ zei Suan, tikkend op de tafel terwijl ze haar gedachten ordende.

‘O?’ vroeg Egwene, die haar rug rechtte. ‘Is er iets gebeurd?’

‘Meerdere dingen,’ antwoordde Suan, ‘en ik vrees dat een paar ervan even erg stinken als de vangst van vorige week.’

‘Vertel.’

‘Er was een Verzaker in ons kamp,’ zei Suan. Ze had daar niet al te veel over na willen denken, want ze kreeg er de rillingen van.

‘Is er iemand dood?’ vroeg Egwene met kalme stem, ook al waren haar ogen hard als staal.

‘Nee, het Licht zij dank,’ zei Suan. ‘Behalve die waar je al van weet. Romanda legde het verband. Egwene, dat schepsel was al enige tijd bij ons, hield zich verborgen.’

‘Wie?’

‘Delana Mosalaine,’ antwoordde Suan. ‘Of haar bediende, Halima. Waarschijnlijk Halima, want ik ken Delana al heel erg lang.’ Egwenes

ogen werden een heel klein stukje groter. Halima had ook bij Egwene gediend. Egwene was aangeraakt en bediend door een Verzaker. Ze nam het nieuws goed op. Als een Amyrlin.

‘Maar Anaiya was gedood door een man,’ zei Egwene. ‘Waren die moorden anders?’

‘Nee. Anaiya was niet gedood door een man, maar door een vrouw die saidin gebruikte. Dat moet wel; het is de enige logische verklaring.’

Egwene knikte langzaam. Alles was mogelijk wanneer je met de Duijtere te maken had. Suan glimlachte tevreden en trots. Dat meisje begon een echte Amyrlin te worden. Licht, ze wás Amyrlin!

‘En is er nog meer?’ vroeg Egwene.

‘Niet veel meer over dit onderwerp,’ antwoordde Suan. ‘Ze zijn helaas ontkomen. Verdwenen, op de dag dat we ze ontdekten.’

‘Ik zou wel eens willen weten waardoor ze gewaarschuwd waren.’

‘Nou, dat heeft te maken met een van de andere dingen die ik je moet vertellen.’ Suan haalde diep adem. Het ergste was gezegd, maar wat nu kwam zou niet veel gemakkelijker te verkroppen zijn. ‘Er was die dag een bijeenkomst van de Zaal, waar Delana bij was. Tijdens die bijeenkomst meldde een Asha’man dat hij in het kamp een man voelde geleiden. We denken dat ze daardoor op de hoogte is gesteld. Wij legden het verband pas nadat Delana al was gevlucht. Het was dezelfde Asha’man die ons vertelde dat zijn kameraad een vrouw was tegengekomen die saidin kon geleiden.’

‘En wat deed die Asha’man in het kamp?’ vroeg Egwene koel.

‘Hij was gestuurd als afgevaardigde,’ legde Suan uit. ‘Van de Herrezen Draak. Moeder, het lijkt erop dat sommige mannen die Altor volgen Aes Sedai hebben gebonden.’

Egwene knipperde eenmaal met haar ogen. ‘Ja, daar had ik al geruchten over gehoord. Ik hoopte dat ze overdreven waren. Zei die Asha’man van wie Rhand toestemming heeft gekregen voor zo’n wandaad?’

‘Hij is de Herrezen Draak,’ zei Suan met een grimas. ‘Ik denk niet dat hij vindt dat hij toestemming nódig heeft. Maar in zijn verdediging moet ik aanvoeren dat hij kennelijk niet wist dat het gebeurde. De vrouwen die door zijn mannen zijn gebonden, waren door Elaida gestuurd om de Zwarte Toren te vernietigen.’

‘Zo.’ Egwene liet eindelijk een klein beetje gevoel zien. ‘Dus de geruchten kloppen. Ze kloppen echt.’ Haar mooie gewaad behield zijn vorm, maar veranderde naar een diepbruine kleur, als de kleding van de Aiel. Egwene scheen het niet op te merken. ‘Zal Elaida’s rampza-

lige bewind dan nooit eindigen?’

Siuana schudde enkel haar hoofd. ‘Er zijn ons zevenenveertig Asha’-man aangeboden om te binden, als een soort vergoeding voor de vrouwen die door Altors mannen zijn gebonden. Niet bepaald een eerlijke ruil, maar de Zaal heeft toch besloten het aanbod aan te nemen.’

‘En dat is maar goed ook,’ zei Egwene. ‘We zullen ons op een later tijdstip met de domheid van de Draak moeten bezighouden. Misschien traden zijn mannen op zonder rechtstreeks bevel van hem, maar Rhand moet toch de verantwoordelijkheid op zich nemen. Mannen die vrouwen binden!’

‘Ze beweren dat saidin is gereinigd,’ zei Siuana.

Egwene trok haar wenkbrauw op, maar uitte geen tegenwerpingen. ‘Ja,’ zei ze, ‘dat zou wel eens een redelijke mogelijkheid kunnen zijn. We zullen natuurlijk nadere bevestiging nodig hebben. Maar de smet openbaarde zich toen alles gewonnen leek, dus waarom zou hij niet verdwijnen op het ogenblik dat alles naar de waanzin leek af te glijden?’

‘Zo had ik het nog niet bekeken,’ zei Siuana. ‘Wat moeten we doen, Moeder?’

‘Laat de Zaal het maar afhandelen,’ antwoordde Egwene. ‘Het lijkt erop dat ze de zaak in de hand hebben.’

‘Ze zouden de zaken beter in de hand kunnen houden als jij terugkeert, Moeder.’

‘Uiteindelijk,’ zei Egwene. Ze ging achteroverzitten en verstrengelde haar handen op schoot, en op de een of andere manier zag ze er veel ouder uit dan haar gezicht deed vermoeden. ‘Mijn werk ligt hier, voorlopig. Jij zult ervoor moeten zorgen dat de Zaal doet wat nodig is. Ik heb veel vertrouwen in je.’

‘En dat stel ik op prijs, Moeder,’ zei Siuana, die haar frustratie binnenhield. ‘Maar ik verlies de greep op hen. Lelaine begint zich te gedragen als een tweede Amyrlin, en ze doet dat door te doen alsof ze jou steunt. Ze heeft ingezien dat het haar doelen dient om de schijn te wekken dat ze handelt in jouw naam.’

Egwene tuitte haar lippen. ‘Ik had verwacht dat Romanda de voorkeur zou krijgen, aangezien zij degene was die de Verzakkers ontdekte.’

‘Ik denk dat ze ervan uitging dat ze die voorkeur zou behouden,’ zei Siuana, ‘maar ze heeft te lang alleen maar genoten van haar overwinning. Lelaine is, met niet geringe inspanningen, de meest toegewijde dienaars ooit van de Amyrlin geworden. Je zou denken dat

jullie hartsvriendinnen waren, als je haar hoort praten! Ze heeft mij aangesteld als haar bediende, en elke keer als de Zaal bijeenkomt is het “Egwene wilde dit” en “Weet je nog wat Egwene dáárover zei.”

‘Slim,’ zei Egwene.

‘Geniaal,’ beaamde Suan zuchtend. ‘Maar we wisten al dat een van de twee zich uiteindelijk boven de ander uit zou klauwen. Ik blijf haar maar steeds in de richting van Romanda sturen, maar ik weet niet hoe lang ik haar nog kan afleiden.’

‘Doe je best,’ zei Egwene. ‘Maar maak je geen zorgen als Lelaine weigert zich nog langer te laten afleiden.’

Suan fronste haar voorhoofd. ‘Maar ze neemt je plek in!’

‘Door hem op te bouwen,’ zei Egwene glimlachend. Ze merkte eindelijk op dat haar gewaad naar bruin was verschoten, want ze veranderde het in een oogwenk terug, zonder het gesprek te onderbreken. ‘Lelaines poging kan alleen slagen als ik niet terugkeer. Ze gebruikt mij als bron van gezag. Als ik terugkom, zal ze geen andere keus hebben dan mijn leiderschap te aanvaarden, omdat ze al zoveel inspanningen heeft geleverd om mijn positie op te bouwen.’

‘En als je niet terugkeert, Moeder?’ vroeg Suan zacht.

‘Dan zal het voor de Aes Sedai beter zijn om een sterke leidster te hebben,’ zei Egwene. ‘Als Lelaine degene is die de nodige kracht heeft vergaard, dan is dat maar zo.’

‘Ze heeft goede redenen om ervoor te zorgen dat je niet terugkeert, weet je,’ zei Suan. ‘In het beste geval wedt ze tegen je.’

‘Nou, dat kunnen we haar moeilijk kwalijk nemen.’ Egwene liet zich een beetje gaan en toonde een grimas. ‘Ik zou zelf ook in de verleiding komen tegen mezelf te wedden, als ik er van buitenaf naar keek. Maar jij zult je met haar moeten bezighouden, Suan. Ik mag me niet laten afleiden. Niet nu ik hier zoveel kansen op succes zie, en niet terwijl er een nog grotere prijs te betalen zal zijn voor falen.’

Suan kende die koppige trek om Egwenes mond. Ze zou zich vanavond niet laten overreden. Suan zou het bij de volgende ontmoeting nog eens moeten proberen.

Alles – het reinigen van de smet, de Asha’man, het uiteenvallen van de Toren – gaf haar een onbehaaglijk gevoel. Hoewel ze zich het grootste deel van haar leven had voorbereid op deze tijd, was het toch onrustbarend nu hij eindelijk was aangebroken.

‘De Laatste Slag komt er echt aan,’ zei Suan, voornamelijk in zichzelf.

‘Dat klopt,’ beaamde Egwene bekommerd.

‘En ik treed hem tegemoet met nog maar een spoortje van mijn vroegere kracht,’ vervolgde Suan grimassend.

‘Nou, misschien kunnen we je een angreaal bezorgen zodra de Toren weer heel is,’ zei Egwene. ‘We moeten alles inzetten wat we hebben als we uitrijden tegen de Schaduw.’

Suan glimlachte. ‘Dat zou fijn zijn, maar niet noodzakelijk. Ik klaag uit gewoonte, denk ik. Eigenlijk leer ik vrij goed omgaan met mijn... nieuwe situatie. Het is niet eens zo moeilijk te verkroppen nu ik inzie dat het ook voordelen heeft.’

Egwene fronste haar voorhoofd, alsof ze probeerde te bedenken welke voordelen een vermindering van je kracht kon hebben. Uiteindelijk schudde ze haar hoofd. ‘Elayne heeft het eens gehad over een kamer in de Toren, vol met machtsvoorwerpen. Ik neem aan dat die echt bestaat?’

‘Natuurlijk,’ zei Suan. ‘De opslagruimte in de kelder. Hij bevindt zich in de tweede laag van de kelder, aan de noordoostelijke kant. Een kleine kamer met een eenvoudige houten deur, maar je kunt hem niet missen. Het is de enige langs de gang die op slot is.’

Egwene knikte. ‘Nou, met brute kracht kan ik Elaida niet verslaan, maar toch is het fijn om dit te weten. Valt er verder nog iets opmerkelijks te melden?’

‘Niet op het ogenblik, Moeder,’ antwoordde Suan.

‘Ga dan maar terug en probeer wat te slapen.’ Egwene weifelde. ‘En laten we elkaar over twee dagen weer ontmoeten. Hier in de eetzaal van de Novices, hoewel we misschien moeten beginnen elkaar in de stad te treffen. Ik vertrouw deze plek niet. Als er een Verzaker in ons kamp zat, dan durf ik er de helft van mijn vaders herberg onder te verdedden dat er ook een verspieder in de Witte Toren is.’

Suan knikte. ‘Goed.’ Ze sloot haar ogen, en even later knipperde ze en werd wakker in Brins tent. De kaars was uit, en ze hoorde Brins zachte ademhaling op zijn brits aan de andere kant van de tent.

Ze ging zitten en keek naar hem, hoewel het zo donker was dat ze alleen schaduwen zag. Merkwaardig genoeg stelde de aanwezigheid van de potige generaal haar gerust na al dat gepraat over Verzakers en Asha’man.

Valt er verder nog iets opmerkelijks te melden, Egwene? dacht Suan verstrooid. Ze stond op om achter het scherm haar gewaad uit te trekken en haar nachthemd aan te doen. Nou, ik denk dat ik misschien verliefd ben. Is dat opmerkelijk genoeg? In haar ogen was het vreemder dan dat de smet was gereinigd of dat een vrouw saidin kon geleiden.

Hoofdschuddend stopte ze de droom-ter'angreaal terug in zijn berg-
plaats en ze dook onder de dekens.

Ze zou de muizen laten zitten, alleen voor deze ene keer.

Vertrek uit Malden

Een koele lentebries kriebelde in Perijns gezicht. Zo'n briesje zou de geuren van stuifmeel en frisse ochtenddauw, van omgewoelde aarde doordat scheuten zich naar het licht duwden, van nieuw leven en een herboren aarde met zich mee hebben moeten dragen.

Deze bries voerde alleen de stank van bloed en sterfte aan.

Perijn draaide zijn rug naar de wind, knielde neer en bekeek de wagenwielen. Het voertuig was een stevig bouwsel van bitternoot, het hout donker van ouderdom. Het leek in goede staat, maar Perijn had geleerd voorzichtig te zijn met spullen uit Malden. De Shaido hadden niet zo'n afkeer van wagens en ossen als van paarden, maar ze geloofden – net als alle Aiel – in licht reizen. Ze hadden de wagens en karren niet goed onderhouden, en Perijn had tijdens zijn ronde al meer dan één verborgen gebrek gevonden.

'Volgende!' brulde hij terwijl hij de naaf van het eerste wiel bekeek. Zijn bevel was gericht tegen de groep mensen die stond te wachten om hem te kunnen spreken.

'Heer,' zei een stem. Hij was zwaar en ruw, als hout dat langs hout schraapte. Gerard Arganda, eerstekapitein van Geldan. Zijn geur was die van een goed geolied pantser. 'Ik moet aandringen in de kwestie van ons vertrek. Laat mij met Hare Majesteit vooruitrijden.'

De 'Hare Majesteit' naar wie hij verwees was Alliandre, koningin van Geldan.

Perijn ging door met het bekijken van het wiel; hij was minder ver-

trouwd met de timmerkunst dan met smeden, maar zijn vader had al zijn zonen geleerd de tekenen van toekomstige problemen met een wagen te herkennen. Je kon ze beter meteen oplossen, anders strandde je halverwege je bestemming. Perijn streek met zijn vingers over het gladde, bruine bitternoot. De nerf was duidelijk zichtbaar en hij speurde met tastende vingers naar barsten, zoekend naar drukpunten. Alle vier de wielen zagen er goed uit.

‘Heer?’ drong Arganda aan.

‘We gaan allemaal samen,’ zei Perijn. ‘Dat is mijn bevel, Arganda. Ik wil niet dat de vluchtelingen denken dat we ze in de steek laten.’ Vluchtelingen. Ze hadden er meer dan honderdduizend onder hun hoede. Honderdduizend! Licht, dat was veel meer dan de hele bevolking van Tweewater. En Perijn had de verantwoordelijkheid om ze allemaal te voeden. Wagens. Veel mensen begrepen het belang van een goede wagen niet. Hij ging op zijn rug liggen, zodat hij de assen goed kon bekijken, en dat bood hem uitzicht op de bewolkte hemel, gedeeltelijk aan het oog onttrokken door de stadsmuur van Malden. De stad was groot, als je bedacht hoe ver hij in het noorden van Altara lag. Het was eigenlijk meer een fort dan een stad, met hoge muren en torens. Tot gisteren was het land rondom deze stad het thuis geweest van de Shaïdo Aiel, maar die waren nu weg, veel van hen gedood, anderen gevlucht, hun gevangenen bevrijd door een bondgenootschap tussen Perijns soldaten en de Seanchanen.

De Shaïdo hadden hem twee dingen nagelaten: een geur van bloed in de lucht en honderdduizend vluchtelingen om voor te zorgen. Hoewel hij hun graag de vrijheid schonk, was zijn doel bij de bevrijding van Malden iets heel anders geweest: Faile redden.

Een andere groep Aiel was naar zijn positie opgerukt, maar ze hadden ingehouden en hun kamp opgeslagen, en ze stormden niet langer op Malden af. Misschien waren ze door Shaïdo die de strijd ontvluchtten gewaarschuwd dat er een groot leger voor hen stond, dat de Shaïdo had verslagen ondanks hun geleiders. Het leek erop dat deze nieuwe groep achter Perijn even weinig trek had om het tegen hem op te nemen als hij tegen hen wilde vechten. Dat gaf hem tijd. Een beetje, althans.

Arganda stond er nog steeds. De kapitein droeg zijn gewreven borstplaat en had zijn helm met sleuven onder zijn arm. De gedrongen man was geen opgeblazen blaaskaak van een officier, maar een gewone man die was opgestegen door de rangen. Hij vocht goed en volgde bevelen op. Meestal.

‘Wat dit aangaat ga ik niet door de knieën, Arganda,’ zei Perijn, die

zich over de vochtige grond onder de wagen trok.

‘Kunnen we dan in ieder geval Poorten gebruiken?’ vroeg Arganda. Hij knielde neer en zijn grijzende haar – kort afgeschoren – veegde bijna over de grond terwijl hij onder de wagen tuurde.

‘De Asha’man zijn halfdood van uitputting,’ snauwde Perijn. ‘Dat weet je best.’

‘Ze zijn te moe voor een grote Poort,’ zei Arganda, ‘maar misschien kunnen ze er een maken voor een klein groepje. Mijn vrouwe is uitgeput van haar gevangenschap! U wilt haar toch niet laten lopen?’

‘De vluchtelingen zijn ook moe,’ zei Perijn. ‘Alliandre mag op haar paard rijden, maar ze vertrekt samen met de rest. Het Licht geve dat dat niet lang meer duurt.’

Arganda zuchtte, maar hij knikte. Hij verwijderde zich toen Perijn met zijn vingers langs de as streek. Hij kon spanning in het hout in één oogopslag zien, maar hij voelde het liever. Voelen was betrouwbaarder. Er zat altijd een barst of een splinter waar het hout verzwakte, en die kon je voelen. Daarin was hout eerlijk.

In tegenstelling tot mensen. In tegenstelling tot zichzelf.

Hij knarste met zijn tanden. Daar wilde hij niet aan denken. Hij moest doorwerken, moest bezig blijven om zichzelf af te leiden. Werken deed hij graag. Hij had er de laatste tijd veel te weinig gelegenheid voor gehad. ‘Volgende!’ riep hij, en zijn stem weerkaatste tegen de onderkant van de wagen.

‘Heer, we moeten aanvallen!’ verklaarde een bombastische stem naast het voertuig.

Perijn liet zijn hoofd op het platgereden gras zakken en sloot zijn ogen. Bertain Gallenne, kapiteinheer van de Vleugelgarde, was voor Mayene wat Arganda was voor Geldan. Behalve die ene overeenkomst waren de twee kapiteins zo verschillend als maar kon. Van onder de wagen zag Perijn Bertains grote, prachtig bewerkte laarzen, met gespen in de vorm van haviken.

‘Heer,’ vervolgde Bertain. ‘Een goede bestorming van de Vleugelgarde zou dat Aieltuig verjagen, daar ben ik van overtuigd. We hebben immers ook geen moeite gehad met de Aiel hier in de stad!’

‘Toen hadden we de Seanchanen,’ zei Perijn, die klaar was met de achterste as en zich naar voren wurmde om de andere te bekijken. Hij droeg zijn oude, gevlekte jas. Faile zou hem daarom berispen. Hij moest zich eigenlijk vertonen als een edele. Maar zou ze echt van hem verwachten dat hij zijn mooie jas droeg als hij een uur lang op het modderige gras lag om de onderkant van wagens te bekijken? Nee, Faile zou hem helemaal niet op dat modderige gras willen zien.

Perijn aarzelde met zijn hand op de voorste as, denkend aan haar ravenzwarte haar en opvallende Saldeaanse neus. Al zijn liefde ging naar haar uit. Ze was alles voor hem.

Hij was in zijn opzet geslaagd; hij had haar gered. Waarom had hij dan het gevoel dat alles er nog bijna net zo slecht voor stond als voorheen? Hij zou blij moeten zijn, buiten zinnen, opgelucht. Hij had zich zulke zorgen om haar gemaakt tijdens haar gevangenschap. En toch, ook al was zij nu veilig, hij had nog steeds geen goed gevoel. Al kon hij het niet uitleggen.

Licht! Zou dan niets gewoon gaan zoals het moest? Hij reikte naar zijn zak, wilde het geknoopte koord aanraken dat hij daar ooit had meege dragen. Maar hij had het weggegooid. Hou op! dacht hij. Ze is gered. We kunnen terug naar hoe het vroeger was. Toch?

‘Ja, nou,’ vervolgde Bertain, ‘het vertrek van de Seanchanen zou wel een probleem kunnen zijn bij een bestorming. Maar de groep Aiel die daar kampeert, is een stuk kleiner dan die we al hebben verslagen. En als u bezorgd bent, zou u die Seanchaanse generaal een boodschap kunnen sturen om haar terug te laten komen. Ze zal ongetwijfeld weer samen met ons willen vechten!’

Perijn dwong zichzelf terug naar het hier en nu. Zijn eigen dwaze problemen deden er nu niet toe; hij moest die wagens in beweging krijgen. De voorste as was in orde. Hij draaide zich om en trok zich onder de wagen vandaan.

Bertain was van gemiddelde lengte, hoewel hij er door de drie pluimen op zijn helm langer uitzag. Hij had zijn rode ooglap voor – Perijn wist niet waardoor hij zijn oog had verloren – en zijn pantser glansde. Hij scheen opgewonden, alsof hij dacht dat Perijns zwijgen betekende dat ze zouden aanvallen.

Perijn stond op en klopte het stof van zijn eenvoudige bruine broek. ‘We vertrekken,’ zei hij, en toen stak hij zijn hand op om verdere tegenwerpingen in de kiem te smoren. ‘We hebben de sibben hier verslagen, maar we hadden ze dolkwortel toegediend en er stonden daarmee aan onze kant. We zijn moe, gewond, en we hebben Faile terug. Er is geen reden meer om te vechten. We gaan weg.’

Bertain keek ontevreden, maar hij knikte en wendde zich af, en vervolgens stampte hij over de modderige grond naar waar zijn mannen te paard zaten.

Perijn keek naar de kleine groep mensen die bij de wagen wachtte om met hem te kunnen spreken. Ooit hadden dit soort aangelegenheden hem gefrustreerd. Het leek hem zinloos werk, aangezien veel van de smekelingen al wisten wat zijn antwoord zou zijn. Maar ze

moesten die antwoorden van hem horen, en Perijn was het belang daarvan gaan inzien. Bovendien leidden hun vragen hem af van de vreemde spanning die sinds de redding van Faile bij hem was gebleven.

Hij liep naar de volgende wagen in de rij, en zijn kleine geleide volgde hem. Er stonden zeker vijftig wagens in een lange karavaan opgesteld. De eerste waren beladen met spullen die ze hadden meegenomen uit Malden; de middelste werden nu ook beladen, en hij hoefde er nog maar twee te bekijken. Hij had eigenlijk voor zonsondergang al ver buiten Malden willen zijn. Dat was waarschijnlijk wel ver genoeg voor hun veiligheid. Behalve als die nieuwe Shaido besloten hen te achtervolgen om wraak te nemen. Met het aantal mensen dat Perijn moest verplaatsen, zou zelfs een blinde hen kunnen volgen.

De zon zakte naar de horizon, een glanzende vlek achter het wolkendek. Licht, maar dit was een puinhoop, met de chaos van het indelen van alle vluchtelingen in afzonderlijke legerkampen. En wegkomen had het gemakkelijkste onderdeel moeten zijn!

Het Shaidokamp was een ramp. Zijn mensen hadden veel van de verlaten tenten ingepikt. Nu het terrein rondom de stad was leeggehaald, was het een veld van vertrapt onkruid en modder, met overal afval. De Shaido, omdat ze nu eenmaal Aiel waren, hadden er de voorkeur aan gegeven buiten de stadsmuren te kamperen in plaats van erbinnen.

Het was een vreemd volk, dat viel niet te ontkennen. Wie liet er nu een fijn bed staan, om nog maar niet te spreken over een betere plek voor hun leger, om buiten in tenten te verblijven? Maar Aiel hadden een hekel aan steden. De meeste gebouwen waren ofwel in brand gestoken tijdens de eerste aanval van de Shaido, of later leeggeplunderd. Deuren waren ingetrapt, ramen verbrijzeld, bezittingen op de straten vertrapt door gai'shain die heen en weer renden om water te halen. Er wemelden nog altijd mensen rond als insecten, lopend door de stadspoorten en rondom het voormalige Shaidokamp, grijpend wat ze konden om dat mee te nemen op de wagens. Ze zouden de wagens moeten achterlaten als ze eenmaal besloten te gaan Reizen – Gradi kon geen Poort maken die groot genoeg was om een wagen door te laten – maar voorlopig zouden de voertuigen van veel nut zijn. Er was ook een flink aantal ossen; iemand anders bekeek die, om er zeker van te zijn dat ze gezond genoeg waren om de wagens te trekken. De Shaido hadden veel paarden uit de stad laten weglopen. Dat was jammer. Maar je moest roeien met de riemen die je had.

Perijn kwam bij de volgende wagen aan en begon zijn inspectie bij

de lange wagenboom, waar de ossen aan zouden worden bevestigd. ‘Volgende!’

‘Heer,’ zei een krassende stem, ‘volgens mij ben ik nu.’

Perijn keek om naar de spreker: Sebban Balwer, zijn klerk. De man had een droog, geknepen gezicht en een eeuwig gebogen houding, waardoor hij wel wat leek op een nestelende gier. Hoewel zijn jas en broek schoon waren, had Perijn altijd het gevoel dat er eigenlijk stofwolkjes uit zouden moeten komen elke keer als Balwer een stap verzetste. Hij rook muf, als een oud boek.

‘Balwer,’ zei Perijn, die met zijn vingers langs de boom ging en vervolgens de riemen voor de tuigen controleerde, ‘ik dacht dat je in gesprek was met de gevangenen.’

‘Ik ben inderdaad druk geweest met mijn werk daar,’ zei Balwer. ‘Maar ik werd nieuwsgierig. Móést u de Seanchanen alle gevangen Shaidogeleiders mee laten nemen?’

Perijn keek zijn stoffige klerk aan. De Wijzen die konden geleiden waren bewusteloos geraakt door dolkwortel; ze waren in die toestand overgedragen aan de Seanchanen, zodat die ermee konden doen wat ze wilden. Dat besluit had Perijn niet geliefd gemaakt bij de Aiel onder zijn bondgenoten, maar hij wilde niet dat die geleiders vrij rondliepen en wraak op hem konden nemen.

‘Ik zou niet weten wat ik ermee moet,’ zei hij tegen Balwer.

‘Nou, heer, er is veel van groot belang te ontdekken. Het lijkt er bijvoorbeeld op dat veel Shaïdo zich schamen voor het gedrag van hun stam. De Wijzen zelf waren het oneens. Bovendien hebben ze omgang gehad met enkele zeer merkwaardige individuen die hun machtsvoorwerpen uit de Eeuw der Legendes aanboden. Wie het ook waren, ze konden Poorten maken.’

‘Verzakkers,’ zei Perijn schouderophalend, en hij liet zich op zijn knie zakken om het rechter voorwiel te bekijken. ‘We zullen er wel nooit achterkomen welke. Waarschijnlijk waren ze vermomd.’ Vanuit zijn ooghoeken zag hij dat Balwer zijn lippen tuitte. ‘Ben je het er niet mee eens?’ vroeg Perijn.

‘Nee, heer,’ zei de man. ‘De “voorwerpen” die de Shaïdo kregen, zijn in mijn ogen bijzonder verdacht. De Aiel zijn beetgenomen, maar om welke reden weet ik nog niet. Als we echter meer tijd hadden om de stad te doorzoeken...’

Licht! Wilde iedereen in het kamp hem dan vragen om iets waarvan ze wisten dat ze het toch niet zouden krijgen? Hij zakte op de grond om de achterkant van de wielnaaf te kunnen zien. Iets eraan zat hem niet lekker. ‘We weten al dat de Verzakkers ons tegenwerken, Balwer.

Ze zullen Rhand heus niet met open armen verwelkomen zodat hij hen weer kan opsluiten, of wat hij dan ook wil doen.'

Die rottige kleuren, waardoor Rhand voor zijn geestesoog verscheen! Hij duwde ze weer weg. Ze verschenen elke keer als hij aan Rhand of Mart dacht en brachten beelden van hen mee.

'Hoe dan ook,' vervolgde Perijn, 'ik snap niet wat je wilt dat ik doe. We nemen de gai'shain van de Shaido mee. De Speervrouwen hebben er een flink aantal van gevangengenomen. Die mag je ondervragen. Maar we gaan hier weg.'

'Ja, heer,' zei Balwer. 'Het is alleen jammer dat we die Wijzen kwijt zijn. In mijn ervaring zijn zij van de Aiel degenen met het meeste... begrip.'

'De Seanchanen wilden ze hebben,' zei Perijn. 'Dus hebben ze ze gekregen. Ik was niet van plan om op dat punt naar Edarra te luisteren, en wat gebeurd is, is gebeurd. Wat verwacht je van me, Balwer?'

'Misschien kunnen we een boodschap sturen,' zei Balwer, 'om wat vragen te laten stellen aan de Wijzen zodra ze weer bij kennis zijn. Ik...' Hij zweeg, en bukte toen om naar Perijn te kijken. 'Heer, dit leidt me nogal af. Kunnen we niet iemand anders aanwijzen om de wagens te bekijken?'

'Alle anderen zijn of te moe, of te druk,' zei Perijn. 'Ik wil dat de vluchtelingen in de kampen wachten, klaar voor vertrek wanneer we het bevel geven. En de meeste van onze soldaten zoeken de stad af naar proviand. Elke handvol graan die ze vinden, zullen we nodig hebben. De helft van het spul is toch bedorven. Bij dat werk kan ik niet helpen, aangezien ik ergens moet zijn waar mijn mensen me kunnen vinden.' Hij had dat feit aanvaard, hoe boos hij er ook van werd. 'Ja, heer,' zei Balwer. 'Maar u kunt toch wel ergens bereikbaar blijven zonder onder wagens te kruipen?'

'Het is werk dat ik kan doen terwijl ik overleg voer,' zei Perijn. 'Je hebt mijn handen niet nodig, alleen mijn mond. En die mond zegt je om de Aiel te vergeten.'

'Maar...'

'Meer kan ik niet doen, Balwer,' zei Perijn ferm, naar hem opkijkend tussen de spaken van het wiel door. 'We gaan naar het noorden. Ik ben klaar met de Shaido; ze mogen branden wat mij betreft.'

Balwer tuitte opnieuw zijn dunne lippen, en hij rook een heel klein beetje geërgerd. 'Natuurlijk, heer,' zei hij met een snelle buiging. Toen trok hij zich terug.

Perijn wurmde zich onder de wagen uit en stond op, knikkend naar een jonge vrouw in een vuil gewaad en met versleten schoenen, die

naast de rij wagens stond.

‘Ga Lincon halen,’ zei hij. ‘Laat hem naar die wielnaaf hier kijken. Ik denk dat de voering versleten is, en dat stomme ding kan er ieder ogenblik aflopen.’

De jonge vrouw knikte en draafde weg. Lincon was een meesterlijk timmerman die de pech had gehad dat hij op familiebezoek in Cairhien was toen de Shaido aanvielen. De wilskracht was bijna uit hem geslagen. Misschien had hij de wagens moeten bekijken, maar met die geplaagde blik in zijn ogen wist Perijn niet zeker in hoeverre hij erop kon vertrouwen dat de man de inspectie goed zou uitvoeren. Hij leek er echter wel goed in te zijn om problemen op te lossen als ze hem waren aangewezen.

En in feite had Perijn het gevoel dat hij vooruitgang boekte zolang hij maar in beweging bleef, niet nadacht over andere dingen. Wagens waren eenvoudig te repareren. Ze waren heel anders dan mensen.

Perijn draaide zich om en keek door het verlaten kamp, met hier en daar vuurkuilen en neergegooide lompen. Faile liep terug naar de stad; ze had een paar volgelingen om zich heen verzameld om het gebied te verkennen. Ze was een opvallende gestalte. Mooi. Die schoonheid zat hem niet alleen in haar gezicht of haar slanke figuur, het zat in het gemak waarmee ze mensen leidde, hoe snel ze altijd wist wat ze moest doen. Ze was slim op een manier waarop Perijn dat nooit was geweest. Hij was niet dom; hij dacht alleen graag over dingen na. Maar hij was nooit goed met mensen geweest, niet zoals Mart of Rhand. Faile had hem laten inzien dat hij niet goed met mensen hoefde te kunnen omgaan, of zelfs maar met vrouwen, zolang hij maar kon zorgen dat één iemand hem begreep. Hij hoefde niet goed te zijn in praten met anderen, zolang hij met háár kon praten. Maar nu kon hij geen woorden vinden om tegen haar te zeggen. Hij maakte zich zorgen over wat er met haar was gebeurd tijdens haar gevangenschap, maar de mogelijkheden zaten hem niet dwars. Ze maakten hem kwaad, maar niets van wat er was gebeurd, was haar schuld. Je deed wat je moest doen om te overleven. Hij had eerbied voor haar kracht.

Licht! dacht hij. Ik denk weer na! Ik moet blijven werken. ‘Volgende!’ brulde hij, bukkend om door te gaan met zijn inspectie van de wagen.

‘Als ik alleen je gezicht had gezien en verder niks,’ zei een warme stem, ‘dan zou ik aannemen dat we deze strijd verloren hadden.’

Perijn draaide zich verbaasd om. Hij had niet beseft dat Tam Altor in de rij stond om met hem te praten. De groep was kleiner geworden,

maar er stonden nog een paar boodschappers en bedienden. Achteraan leunde de gespierde schaapherder op zijn gevechtstok. Zijn haar was helemaal zilverkleurig geworden. Perijn kon zich nog een tijd herinneren toen het diepzwart was. Toen Perijn nog maar een jongen was, voordat hij hamer of smidsoven leerde kennen.

Perijns vingers gingen als vanzelf naar de hamer aan zijn middel. Hij had die gekozen boven de bijl. Het was de juiste keus geweest, maar toch had hij zijn beheersing verloren in de strijd om Malden. Was dat wat hem dwarszat? Of ging het om hoezeer hij had genoten van het doden?

‘Wat heb je nodig, Tam?’ vroeg hij.

‘Ik breng alleen maar verslag uit, heer,’ zei Tam. ‘De mannen uit Tweewater zijn ingedeeld voor de tocht, ieder met twee tenten op zijn rug, voor het geval ze nodig zijn. We konden geen water uit de stad meenemen, vanwege de dolkwortel, dus heb ik een paar jongens naar het aquaduct gestuurd om daar vaten te vullen. We kunnen wel een wagen gebruiken om ze op te halen.’

‘Uitstekend,’ zei Perijn glimlachend. Eindelijk iemand die noodzakelijke dingen deed zonder dat hem dat eerst moest worden gevraagd! ‘Zeg die mannen uit Tweewater dat ik ze zo snel mogelijk thuis wil krijgen. Zodra Gradi en Neald sterk genoeg zijn om een Poort te maken. Maar dat kan nog wel een tijdje duren.’

‘Dat wordt op prijs gesteld, heer,’ zei Tam. Het voelde zo vreemd voor hem om een titel te gebruiken. ‘Maar kan ik je even alleen spreken?’

Perijn knikte en zag dat Lincon aankwam – zijn manke been viel al van verre op – om de wagen te bekijken. Perijn liep samen met Tam bij de groep bedienden en wachters weg en stapte in de schaduw van de muur van Malden. Er groeide groen mos tegen de onderzijde van de enorme blokken waaruit de versterking bestond; het was vreemd te zien dat het mos veel feller van kleur was dan het vertrapte, modderige onkruid onder hun voeten. Deze lente leek niets dan mos groen te zijn.

‘Wat is er, Tam?’ vroeg Perijn zodra ze ver genoeg weg waren.

Tam wreef over zijn gezicht; er kwamen grijze stoppels op. Perijn had zijn mannen de afgelopen dagen onder druk gezet, waardoor er geen tijd was geweest om zich te scheren. Tam droeg een eenvoudige blauwwollen jas, en de dikke stof ervan was waarschijnlijk een welkome bescherming tegen de bergwind.

‘De jongens vragen zich wat af, Perijn,’ zei Tam, die minder vormelijk werd nu ze alleen waren. ‘Meende je wat je zei over het opgeven van

Manetheren?’

‘Ja,’ zei Perijn. ‘Die banier heeft niets dan problemen opgeleverd sinds hij tevoorschijn kwam. De Seanchanen, en alle anderen, mogen het best weten. Ik ben geen koning.’

‘Je hebt een koningin die je heeft ingezworen als haar leenheer.’

Hij dacht na over Tams woorden, overwoog het beste antwoord. Ooit had die neiging mensen de indruk gegeven dat hij traag van begrip was. Nu namen mensen aan dat Perijns nadenkendheid betekende dat hij sluw was. Wat konden een paar mooie titels een verschil maken!

‘Ik denk dat je gelijk had,’ zei Tam verrassend genoeg. ‘Tweewater Manetheren noemen zou niet alleen de Seanchanen tegen de haren in strijken, maar ook de koningin van Andor zelf. Het zou de indruk wekken dat je van plan was om je meer dan alleen Tweewater toe te eigenen, dat je misschien over alles wilde heersen wat Manetheren ooit had.’

Perijn schudde zijn hoofd. ‘Ik wil helemaal nergens over heersen, Tam. Licht! Ik wil niet eens houden wat de mensen zeggen dat ik heb. Hoe eerder Elayne haar troon inneemt en een fatsoenlijke edele naar Tweewater stuurt, hoe liever het me is. Dan kunnen we ophouden met al dat “heer Perijn” gedoe en kan alles weer worden zoals het was.’

‘En koningin Alliandre?’ vroeg Tam.

‘Ze mag aan Elayne zweren,’ zei Perijn koppig. ‘Of misschien rechtstreeks aan Rhand. Hij schijnt het leuk te vinden om koninkrijken te verzamelen. Als een kind dat landjepik speelt.’

Tam rook bezorgd. Verontrust. Perijn wendde zijn blik af. Alles zou eenvoudiger moeten zijn. Het zou zo moeten zijn. ‘Wat is er?’

‘Ik dacht dat je hier overheen was,’ zei Tam.

‘Er is niets veranderd sinds Faile gevangen werd genomen,’ antwoordde Perijn. ‘Die banier met de wolvenkop bevalt me nog steeds niet. Ik denk dat het misschien tijd wordt om die ook omlaag te halen.’

‘De mannen geloven in die banier, jongen,’ zei Tam zacht. Hij had iets goedmoedigs over zich, maar daardoor luisterde je als hij iets zei. Al sprak hij dan natuurlijk ook meestal alleen maar over zinnige dingen. ‘Ik heb je even terzijde genomen omdat ik je wilde waarschuwen. Als je de jongens de kans geeft om terug te gaan naar Tweewater, zullen er een paar gaan, maar niet veel. Ik heb de meesten horen zweren dat ze je zullen volgen naar Shayol Ghul. Ze weten dat de Laatste Slag eraan komt; wie kan dat nog hebben gemist, met alle tekenen

van de laatste tijd? Ze zijn niet van plan achter te blijven.’ Hij aarzelde even. ‘En ik ook niet, denk ik.’ Hij rook nu vastberaden.

‘We zullen zien,’ zei Perijn fronsend. ‘We zullen zien.’

Hij stuurde Tam weg met het bevel om een wagen te vorderen en ermee naar die watervaten te rijden. De soldaten zouden naar hem luisteren; Tam was Perijs eerste kapitein, hoewel Perijn dat achterlijk vond. Hij wist niet veel van het verleden van die man, maar Tam had lang geleden in de Aiel-oorlog gevochten en hield al een zwaard vast toen Perijn nog niet eens geboren was. En nu volgde hij Perijs bevelen op. Dat deden ze allemaal. En dat wilden ze blijven doen! Hadden ze dan niets geleerd?

Hij leunde tegen de muur, zonder terug te lopen naar zijn bedienden, en bleef in de schaduw staan. Nu hij erover nadacht, beseftte hij dat dit een deel was van wat hem dwarszat. Niet het enige, maar een deel dat te maken had met datgene waar hij mee zat. Zelfs nu Faile terug was.

Hij was de laatste tijd geen goed leider geweest. Hij was nooit een voorbeeldig leider geweest, zelfs niet toen Faile erbij was om hem te begeleiden. Maar tijdens haar afwezigheid was hij slechter geweest. Veel slechter. Hij had de bevelen van Rhand genegeerd, had alles genegeerd, alleen om haar terug te krijgen. Maar wat had hij dan anders moeten doen? Zijn vrouw was ontvoerd!

Hij had haar gered. Maar terwijl hij dat deed, had hij alle anderen in de steek gelaten. En vanwege hem waren er mensen dood. Goede mensen. Mannen die hun vertrouwen in hem hadden gesteld.

Staan in de schaduw herinnerde hij zich een tijdstip – nog maar een dag geleden – toen een bondgenoot was gesneuveld door Aielse pijlen, zijn hart vergiftigd door Masema. Aram was een vriend geweest, een vriend die Perijn had verwaarloosd in zijn gedrevenheid om Faile te redden. Aram had beter verdiend.

Ik had die ketellapper nooit een zwaard moeten laten opnemen, dacht hij, maar hij wilde nu niet over dit probleem nadenken. Hij kon het niet. Er was te veel te doen. Hij stapte weg bij de muur om de laatste wagen in de rij te bekijken.

‘Volgende!’ blafte hij terwijl hij weer begon.

Aravine Carnel stapte naar voren. De Amadiciaanse vrouw droeg niet langer haar gai’shainkleding; in plaats daarvan droeg ze een eenvoudig, lichtgroen gewaad, dat vuil was omdat ze het tussen de geredde spullen had gevonden. Ze was mollig, maar haar gezicht had nog altijd het uitgeteerde aanzien van haar tijd als gevangene. Ze had iets vastberadens over zich. Ze was verbazingwekkend goed in or-

ganiseren, en Perijn vermoedde dat ze van adellijke afkomst was. Ze had de geur ervan om zich heen hangen: zelfvertrouwen, een gemak met bevelen geven. Het was een wonder dat die eigenschappen haar gevangenschap hadden overleefd.

Terwijl hij neerknielde om het eerste wiel te bekijken, overpeinsde hij hoe vreemd het was dat Faile Aravine had gekozen om toezicht te houden op de vluchtelingen. Waarom niet een van de jongelui uit Cha Faile? Die fatjes konden ergerlijk zijn, maar ze hadden een verrassende mate van kundigheid aan de dag gelegd.

‘Heer,’ zei Aravine, en haar ge oefende kniks was weer een aanwijzing over haar achtergrond. ‘Ik heb de mensen voorbereid op het vertrek.’ ‘Zo snel al?’ vroeg Perijn, opkijkend van het wiel.

‘Het was niet zo moeilijk als we hadden verwacht, heer. Ik heb ze opdracht gegeven zich te verzamelen per land en vervolgens op geboortestad. Het is geen verrassing dat de Cairhienin de grootste groep vormen, gevolgd door Altaranen en dan Amadicianen, met nog enkele anderen erbij. Een paar Domani, enkele Taraboners, hier en daar een Grenslander of Tyrener.’

‘Hoevelen van hen kunnen een dag of twee lopen zonder in de wagens te hoeven rijden?’

‘De meesten, heer,’ antwoordde ze. ‘De zieken en ouderen zijn uit de stad verjaagd toen de Shaïdo die innamen. De mensen hier zijn gewend aan hard werken. Ze zijn uitgeput, maar ze willen niet graag hier blijven met die andere Shaïdo in hun kamp op nog geen halve dagmars afstand.’

‘Goed,’ zei Perijn. ‘Laat ze onmiddellijk vertrekken.’

‘Onmiddellijk?’ vroeg Aravine verbaasd.

Hij knikte. ‘Ik wil ze zo snel mogelijk naar het noorden onderweg hebben. Ik zal Alliandre en haar wacht sturen om voorop te gaan.’ Dat zou Arganda het klagen moeten beletten, en het zou de vluchtelingen uit de weg werken. De Speervrouwen konden veel beter en efficiënter werken als ze zonder bemoeienis proviand verzamelden. Het was toch bijna gedaan. Zijn mensen hadden maar voor een paar weken reisvoedsel nodig. Daarna konden ze via een Poort naar een veiligere plek springen. Andor misschien, of Cairhien.

Hij werd onrustig van die Shaïdo achter hen, want die konden ieder ogenblik besluiten aan te vallen. Ze konden beter vertrekken en de verleiding wegnemen.

Aravine maakte een kniks en haastte zich op weg om voorbereidingen te treffen, en Perijn dankte het Licht dat er nog iemand was die hem niet bestookte met vragen en bezwaren. Hij stuurde een jongen om

Arganda te laten weten dat de tocht stond te beginnen en voltooide toen de inspectie van de wagen. Daarna stond hij op en veegde zijn handen af aan zijn broek. 'Volgende!' riep hij.

Er stapte niemand naar voren. De enige mensen om hem heen waren wachters, boodschappers en een paar wagenmenners, die stonden te wachten tot ze hun ossen konden inspannen en de wagens konden beladen. De Speervrouwen hadden in het midden van het vroegere kamp een grote stapel van voedingsmiddelen en andere spullen aangelegd, en Perijn zag Faile daar werken om alles in goede banen te leiden.

Perijn stuurde de groep bedienden die bij hem stond naar haar toe om haar te helpen, en toen was hij alleen. Met niets omhanden.

Dat was nu net wat hij had willen voorkomen.

De wind blies weer langs en droeg die afgrijselijke geur van de dood mee. En ook herinneringen. De woede van de strijd, de hartstocht en spanning van elke aanval. Aiel waren uitstekende strijders, de beste in het land. Elk gevecht was kantjeboord geweest, en Perijn had behoorlijk wat snijwonden en blauwe plekken opgelopen, hoewel die inmiddels al waren Geheeld.

Het vechten tegen de Aiel had hem het gevoel gegeven dat hij echt leefde. Elke tegenstander die hij had gedood was zeer bedreven geweest met de speren; elk ervan had hem kunnen doden. Maar hij had gewonnen. Tijdens die gevechten had hij een drijvende hartstocht gevoeld. De hartstocht van eindelijk iets dóén. Na twee maanden van wachten was elke houw van het zwaard een stap dichterbij het vinden van Faile geweest. Geen gepraat meer. Geen voorbereidingen meer. Hij had een doel gevonden. En nu was dat weer weg.

Hij voelde zich hol. Het was net als... als de tijd toen zijn vader hem iets bijzonders had beloofd als geschenk voor Winternacht. Perijn had maanden gretig gewacht en had klusjes gedaan om dat onbekende geschenk te verdienen. Toen hij eindelijk het houten paardje kreeg, was hij dolblij.

Maar de volgende dag was hij schokkend melancholiek geweest. Niet vanwege het geschenk, maar omdat hij nu niets meer had om naar te streven. De opwindende was weg, en toen pas had hij beseft hoeveel kostbaarder het gevoel van verwachting was geweest dan het geschenk zelf.

Kort daarna was hij de smidse van meester Lohan gaan bezoeken, en uiteindelijk zijn leerling geworden.

Hij was blij dat hij Faile terug had. Hij was dolblij. En toch, wat was er nu nog voor hem? Die mannen zagen hem als leider. Sommigen

beschouwden hem zelfs als hun koning! Daar had hij nooit om gevraagd. Hij had ze de banieren laten opbergen telkens als ze die neerzetten, totdat Faile hem ervan overtuigde dat het hem voordeel zou bieden om gebruik van hen te maken. Hij geloofde nog altijd niet dat die wolfskopbanier hier thuishoorde, zo onbeschaamd wapperend boven zijn kamp.

Maar kon hij die omlaag halen? De mannen keken er vaak naar. Hij rook hun trots elke keer als ze erlangs liepen. Hij kon ze niet wegsturen.

Rhand zou hun bijstand nodig hebben – van iedereen – bij de Laatste Slag.

De Laatste Slag. Kon een man als hij, een man die geen leider wilde zijn, die troepen naar het belangrijkste ogenblik van hun leven leiden?

De kleuren wervelden en toonden hem Rhand, zittend in wat leek op een Tyreens stenen huis. Perijns oude vriend had een duistere uitdrukking op zijn gezicht, als een man die wordt bedrukt door zware gedachten. Zelfs terwijl hij daar zo zat, zag Rhand er vorsteljik uit. Hij had alles wat een koning nodig had, met die dieprode jas, die nobele houding. Perijn was maar een smid.

Hij zuchtte, schudde zijn hoofd en maakte zich los van het beeld. Hij moest op zoek naar Rhand. Hij voelde iets aan hem trekken, hem roepen. Rhand had hem nodig. Dat moest nu zijn richtpunt zijn.

De laatste tobak

Rodel Ituralde pufte rustig aan zijn pijp, en de rook krulde eruit op als de golvende kronkelingen van een slang. De rooksligten wikkelden zich om elkaar heen, verzamelden zich onder de zoldering boven hem en lekten toen weg door de barsten in het dak van het bouwvallige schuurtje. De planken die de wanden vormden, waren kromgetrokken van ouderdom, waardoor er spleten tussen zaten, en het grijze hout was gebarsten en versplinterd. In de hoek stond een brander, en de wind floot door de spleten in de wanden. Ituralde was vagelijk ongerust dat de wind het hele bouwsel omver zou blazen.

Hij zat op een kruk, met enkele kaarten voor zich op tafel. Op de hoek van de tafel hield zijn tobaksbuidel een gekreukeld stuk papier vast. Het vierkantje papier was versleten en opgevouwen, omdat hij het een hele tijd in de binnenzak van zijn jas had meegedragen.

‘Nou?’ vroeg Rajabi. Hij had een dikke nek en een vastberaden inborst, bruine ogen, een brede neus en een ronde kin. Hij was nu volkomen kaal en had wel iets weg van een groot rotsblok. En hij neigde zich ook zo te gedragen. Het kon een heleboel werk zijn om hem aan het rollen te krijgen, maar als hij dat eenmaal deed, was hij verrekte lastig weer stil te zetten. Hij was een van de eersten geweest die zich bij Ituraldes zaak hadden aangesloten, ondanks het feit dat hij korte tijd daarvoor nog klaar had gestaan om in opstand te komen tegen de koning.

Ituraldes overwinning in Darluna was nu bijna twee weken geleden.

Hij had veel moeite moeten doen voor die overwinning. Misschien wel te veel. Ach, Alsalam, dacht hij. Ik hoop dat dit het allemaal waard was, oude vriend. Ik hoop dat je niet gewoon waanzinnig bent geworden. Rajabi is dan misschien een rotsblok, maar de Seanchanen zijn een lawine, en we hebben die denderend over ons afgeroepen.

‘Wat nu?’ spoorde Rajabi hem aan.

‘We wachten,’ zei Ituralde. Licht, maar hij had de pest aan wachten. ‘En dan vechten we. Of misschien vluchten we weer. Ik heb nog niet besloten.’

‘De Taraboners...’

‘Komen niet,’ zei Ituralde.

‘Ze hebben het beloofd!’

‘Dat klopt.’ Ituralde was zelf naar hen toegegaan, had hen opgehitst en gevraagd of ze nog één laatste keer tegen de Seanchanen wilden vechten. Ze hadden gejuicht en gebruld, maar ze waren niet haastig gevolgd. Ze zouden sjokken. Hij had hen inmiddels al zeker zes maal ‘nog één laatste keer’ aan het vechten gekregen. Ze zagen wel waar deze oorlog heen ging, en hij kon niet langer op hen bouwen. Als hij dat al ooit had gekund.

‘Smerige lafaards,’ mompelde Rajabi. ‘Nou, dan mag het Licht ze branden! We doen het wel alleen. Dat hebben we al eerder gedaan.’ Ituralde pufte langdurig en peinzend aan zijn pijp. Hij had uiteindelijk besloten tobak uit Tweewater te gaan roken. Deze pijp was de laatste van zijn voorraad; hij deed er nu al maanden zuinig mee. Goed van smaak. De beste die er was.

Hij bekeek zijn kaarten nog eens en hield een kleinere voor zich omhoog. Hij kon wel betere kaarten gebruiken, dat stond vast. ‘Die nieuwe Seanchaanse generaal,’ zei Ituralde, ‘heeft meer dan driehonderdduizend man onder zich, en zeker tweehonderd damane.’

‘We hebben wel eerder grote legers verslagen. Kijk maar wat we in Darluna hebben gedaan! Je hebt ze verpletterd, Rodel!’

En dat had elk laatste beetje sluwheid, kundigheid en geluk gevergd dat Ituralde bij elkaar had kunnen schrapen. En dan nog was hij meer dan de helft van zijn mannen kwijtgeraakt. Nu rende hij kreupel voor deze tweede, grotere groep Seanchanen uit. Deze keer maakten ze geen fouten. De Seanchanen vertrouwden niet uitsluitend meer op hun raken. Zijn mannen hadden enkele verkenners te voet onderschept, en dat betekende dat er tientallen niet waren gevangen. Deze keer kenden de Seanchanen Ituraldes werkelijke aantallen en zijn werkelijke locatie.

Zijn vijanden lieten zich niet langer uitlokken en leiden; nu jaagden

ze op hem, onophoudelijk, en ze vermeden zijn valstrikken. Ituralde was van plan geweest om zich steeds dieper terug te trekken in Arad Doman. Dat zou goed zijn voor zijn soldaten en de bevoorradingslijnen van de Seanchanen onder druk zetten. Hij had gedacht dat nog eens vier of vijf maanden te kunnen volhouden. Maar die plannen waren nu nutteloos; ze waren al gemaakt voordat Ituralde had ontdekt dat er een heel leger van Aiel in Arad Doman rondrende. Als hij de verslagen kon geloven – en verslagen over Aiel waren vaak overdreven, dus hij wist niet hoeveel hij ervan moest geloven – waren er meer dan honderdduizend die grote delen van het noorden in handen hadden, waaronder Bandar Eban.

Honderdduizend Aiel. Dat stond gelijk aan tweehonderdduizend Domaanse soldaten. Misschien wel meer. Ituralde herinnerde zich de Bloedsneeuw van twintig jaar geleden nog goed, toen het had geleken alsof hij tien man verloor voor elke Aiel die sneuvelde.

Hij zat vast als een walnoot tussen twee stenen. Het beste wat hij had kunnen doen was zich hier terugtrekken, in deze verlaten steding. Dat zou hem een voordeel opleveren tegen de Seanchanen. Maar slechts een klein voordeel. De Seanchanen hadden zes keer zoveel mannen als hij, en zelfs de meest onervaren bevelvoerder wist dat vechten onder die omstandigheden zelfmoord was.

‘Heb je wel eens een meester-speelman gezien, Rajabi?’ vroeg Ituralde, kijkend naar de kaart.

Vanuit zijn ooghoeken zag Ituralde de stierachtige man verward fronsen. ‘Ik heb speelmannen gezien die...’

‘Nee, geen gewone speelman. Een meester.’

Rajabi schudde zijn hoofd.

Ituralde pufte nadenkend voordat hij vervolgde: ‘Ik wel een keer. Hij was de hofbard van Caemlin. Magere kerel, met een geestigheid die eerder paste in een gelagkamer, ondanks zijn grote roem. Barden jongleren niet vaak, maar deze kerel vond het niet erg dat men het vroeg. Hij wilde de jonge erfdochter graag een genoeg doen, heb ik begrepen.’ Hij nam de pijp uit zijn mond en klopte de tobak aan. ‘Rodel,’ zei Rajabi. ‘De Seanchanen...’

Rodel stak zijn vinger op en zette de pijp tussen zijn lippen voordat hij verderging. ‘De bard begon te gooien met drie ballen. Toen vroeg hij ons of we dachten dat hij er nog een bij kon hebben. We juichten voor hem. Hij ging door naar vier, toen vijf, toen zes. Met elke bal die hij erbij deed, klaptten wij harder, en hij vroeg steeds of we dachten dat hij er nog eentje bij kon hebben. Natuurlijk zeiden wij ja.

Zeven, acht, negen. Weldra hield hij tien ballen in de lucht, die in

een zo ingewikkeld patroon rondvlogen dat ik ze niet kon volgen. Het kostte hem wel moeite; hij moest steeds door de knieën om ballen te grijpen die hij bijna had gemist. Hij was er met zijn aandacht te zeer bij om ons te vragen of hij er nog een bij moest doen, maar de toeschouwers riepen erom. Elf! Doe er elf! En toen gooide zijn helper nog een bal in de chaos.' Ituralde pufte wat rook uit.

'Liet hij ze vallen?' vroeg Rajabi.

Rodel schudde zijn hoofd. 'Die laatste "bal" was helemaal geen bal. Het was een soort vuurwerkerstruc. Zodra die halverwege naar de bard was, flitste hij en veroorzaakte een plotselinge uitbarsting van licht en rook. Tegen de tijd dat wij weer iets konden zien, was de bard weg en lagen er tien ballen op een rij op de vloer. Toen ik om me heen keek, zag ik hem aan een tafel zitten bij de andere gasten, met een beker wijn in zijn hand terwijl hij de vrouw van heer Findal het hof maakte.'

Die arme Rajabi leek volkomen overdonderd. Hij had zijn antwoorden graag duidelijk en rechtdoorzee. Ituralde had meestal dezelfde voorkeur, maar tegenwoordig – met die onnatuurlijk bewolkte hemel en dat gevoel van eeuwige duisternis – was hij filosofisch ingesteld. Hij stak zijn hand uit en pakte het versleten, opgevouwen vel papier van tafel, onder zijn tobaksbuidel vandaan. Hij gaf het aan Rajabi. "Val de Seanchanen aan," las Rajabi voor. "Verdrijf ze, dwing ze in hun schepen en terug over hun verdomde oceaan. Ik reken op je, oude vriend. Koning Alsalam." Rajabi liet de brief zakken. 'Ik ken zijn bevelen, Rodel. Ik ben hier niet vanwege hem. Ik ben hier vanwege jou.'

'Ja, maar ik vecht vanwege hem,' zei Ituralde. Hij was koningsgezind en zou dat altijd blijven. Hij stond op, tikte de as uit zijn pijp en doofde de sintels onder de hak van zijn laars. Toen legde hij de pijp weg en pakte de brief van Rajabi aan, waarna hij naar de deur liep. Hij moest een besluit nemen. Blijven en vechten, of vluchten naar een minder goede plek, waardoor hij iets meer tijd won?

De hut kreunde en de wind schudde met de bomen toen Ituralde de bewolkte ochtend in stapte. De schuur was niet door Ogier gebouwd, uiteraard. Daar was hij veel te gammel voor. Deze steding was al heel lang verlaten.

Zijn mannen kampeerden tussen de bomen. Niet bepaald de beste plek voor een oorlogskamp, maar je moest soep maken met de kruiden die je bij de hand had; de steding was veel te nuttig om links te laten liggen. Een ander was misschien naar een stad gevlucht om zich achter de muren te verbergen, maar hier tussen de bomen was

de Ene Kracht nutteloos. De Seanchaanse damane het werken onmogelijk maken was beter dan muren, hoe hoog ze ook waren.

We moeten blijven, dacht Ituralde terwijl hij zijn mannen zag werken, zich ingraven, een palissade oprichten. Hij vond het verschrikkelijk om bomen om te hakken in een steding. Hij had een paar Ogier gekend, en hij had eerbied voor hen. Die enorme eiken hier hielden waarschijnlijk nog een restant van de kracht vast uit de tijd toen de Ogier hier hadden gewoond. Het was misdadig om ze te vellen. Maar je deed wat je moest doen. Vluchten zou hem dan misschien meer tijd opleveren, maar het kon hem evengoed tijd kosten. Hij had hier een paar dagen rust voordat de Seanchanen aanvielen. Als hij zich goed kon ingraven, dwong hij hen mogelijk tot een belegering. De steding zou ze doen aarzelen, en de bossen zouden in het voordeel zijn van Ituraldes kleinere leger.

Hij hield er niet van om zich te laten insluiten. Dat was waarschijnlijk de reden waarom hij er zo lang over had nagedacht, ook al had hij diep vanbinnen al geweten dat het tijd werd om op te houden met vluchten. De Seanchanen hadden hem eindelijk te pakken.

Hij liep verder, knikkend naar de werkende mannen, en liet zich zien. Hij had nog veertigduizend soldaten over, en dat was een mirakel gezien de tegenstand die ze hadden ontmoet. Deze mannen hadden moeten deserteren. Maar ze hadden hem de ene onmogelijke veldslag na de andere zien winnen, bal na bal de lucht in zien gooien onder steeds luider gejuich. Ze dachten dat hij onoverwinnelijk was. Ze begrepen niet dat wanneer je meer ballen de lucht in gooide, niet alleen de vertoning zelf spannender werd. De val aan het eind werd ook spannender.

Hij hield zijn duistere gedachten voor zich terwijl hij en Rajabi door het beboste kamp liepen om de palissade te bekijken. Het werk vorderde goed terwijl de mannen dikke boomstammen in pas gegraven greppels zetten. Na zijn ronde knikte Ituralde in zichzelf. ‘We blijven, Rajabi. Geef het door.’

‘Sommigen zeggen dat hier blijven een zekere dood betekent,’ reageerde Rajabi.

‘Ze hebben het mis,’ zei Ituralde.

‘Maar...’

‘Niks is zeker, Rajabi,’ zei Ituralde. ‘Zet de bomen binnen de palissade vol met boogschutters; die zullen bijna even effectief zijn als torens. We zullen buiten een slagveld moeten aanleggen. Hak rondom de palissade zo veel mogelijk bomen om, zet de stammen dan binnen als barricade, een tweede verdedigingslinie. We houden wel

stand. Misschien heb ik het mis over die Taraboners en schieten ze ons toch te hulp. Of misschien heeft de koning ergens een leger achter de hand om ons bij te staan. Bloed en as, misschien vechten we ze hier in ons eentje wel weg. We zullen eens zien hoe prettig ze het vinden om te strijden zonder hun damane. We overleven het wel.'

Rajabi rechtte zijn rug en kreeg zichtbaar meer vertrouwen. Dit was het soort praat waarvan Ituralde wist dat de man het verwachtte. Net als de anderen vertrouwde Rajabi in de Kleine Wolf. Ze dachten dat hij niet kon falen.

Ituralde wist wel beter. Maar als je dan toch ging sterven, dan deed je dat met waardigheid. De jonge Ituralde had vaak gedroomd van oorlogen, van de roem van de strijd. De oude Ituralde wist dat er geen roem te vinden was in de strijd. Maar wel eer.

'Heer Ituralde!' riep een boodschapper die langs de binnenzijde van de onvoltooide muur van stammen kwam aanrennen. Het was een jongen, nog zo jong dat de Seanchanen hem waarschijnlijk zouden laten leven. Anders had Ituralde die jongen en zijn leeftijdgenoten al lang weggestuurd.

'Ja?' vroeg Ituralde terwijl hij zich omdraaide. Rajabi stond als een kleine berg naast hem.

'Een man,' zei de jongen hijgend. 'De verkenners hebben hem onderschept toen hij de steding inliep.'

'Komt hij voor ons vechten?' vroeg Ituralde. Het was niet ongehoord dat een leger rekruten aantrok. Er waren altijd mannen die op de verlokkingen van de roem afkwamen, of althans op de belofte van regelmatige maaltijden.

'Nee, heer,' zei de jongen. 'Hij zegt dat hij u wil spreken.'

'Seanchaan?' blafte Rajabi.

De jongen schudde zijn hoofd. 'Nee. Maar hij heeft mooie kleren.' De boodschapper van een edele, dan. Domani, of misschien een voortvluchtige Taraboner. Wie hij ook was, hij kon hun situatie nu moeilijk verergeren. 'En is hij alleen?'

'Ja, heer.'

Dappere kerel. 'Breng hem dan maar hierheen,' zei Ituralde.

'Waar wilt u hem ontvangen, heer?'

'Hoe bedoel je?' snauwde Ituralde. 'Denk je soms dat ik een rijke koopman ben, met een paleis? Hierbuiten is goed genoeg. Ga hem halen, maar doe rustig aan. En zorg dat hij goed wordt bewaakt.'

De jongen knikte en rende weg. Ituralde wenkte een paar soldaten en stuurde hen in looppas naar Wakeda en de andere officiers. Shim-

ron was dood, verkoold door de vuurbol van een damane. Dat was jammer. Ituralde had liever hem gehouden dan veel anderen.

De meeste officiers kwamen aan voordat de vreemdeling verscheen. De slungelige Ankaer. De eenogige Wakeda, die anders een knappe man zou zijn geweest. De gedrongen Melarned. De jeugdige Lidrin, die Ituralde bleef volgen sinds de dood van zijn vader.

‘Wat hoor ik nou?’ vroeg Wakeda, die zijn armen over elkaar sloeg terwijl hij aan kwam benen. ‘Blijven we op deze levensgevaarlijke plek? Rodel, we hebben de soldaten niet om verzet te bieden. Als ze komen, zitten we hier in de val.’

‘Je hebt gelijk,’ zei Ituralde eenvoudig.

Wakeda wendde zich naar de anderen en toen weer naar Ituralde, en iets van zijn ergernis verpieterde door Ituraldes eerlijke antwoord. ‘Nou... waarom vluchten we dan niet?’ Hij blies nu een stuk minder hoog van de toren dan nog maar enkele maanden geleden, toen Ituralde pas met deze veldtocht was begonnen.

‘Ik zal jullie geen suiker en leugens voeren,’ zei Ituralde, die hen stuk voor stuk aankeek. ‘We staan er slecht voor. Maar we zullen er nog slechter voor staan als we vluchten. Er zijn geen schuilplaatsen meer. Die bomen zullen in ons voordeel werken, en we kunnen de boel versterken. De steding zal de damane dwarszitten, en dat alleen is de prijs van blijven al waard. We vechten hier.’

Ankaer knikte en scheen de ernst van de situatie in te zien. ‘We moeten hem vertrouwen, Wakeda. Tot nu toe heeft hij ons goed geleid.’ Wakeda knikte. ‘Je zal wel gelijk hebben.’

Stomme dwazen. Vier maanden geleden was de helft van hen nog bereid hem te vermoorden omdat hij trouw bleef aan de koning. Nu dachten ze dat hij tot het onmogelijke in staat was. Het was jammer; hij had net gedacht dat hij hen naar Alsalam terug kon brengen als getrouwen. ‘Goed,’ zei hij, wijzend naar verschillende plekken langs de verdedigingswerken. ‘Ik zal jullie zeggen wat we gaan doen om de zwakke plekken te versterken. Ik wil...’

Hij liet zijn stem wegsterven toen hij over de open plek een groep zag naderen. De jonge boodschapper, vergezeld door een groep soldaten en een man in rood en goud. Iets aan de nieuwkomer trok Ituraldes blik. Misschien was het zijn lengte; de jongeman was even lang als een Aiel, en ook met lichtgekleurd haar net zoals zij. Maar geen enkele Aiel zou zich in een mooie rode jas met gouden borduurwerk hullen. Er hing een zwaard aan zijn zijde, en zoals de nieuwkomer liep, vermoedde Ituralde dat hij wist hoe hij het moest gebruiken. Hij liep met ferme, vastberaden passen, alsof hij dacht dat de soldaten

om hem heen een erewacht waren. Een edele dus, iemand die gewend was aan gezag. Waarom was hij zelf gekomen in plaats van een boodschapper te sturen?

De jonge edele stopte een stukje voor Ituralde en zijn generaals, keek hen om beurten aan en richtte zich toen tot Ituralde. 'Rodel Ituralde?' vroeg hij. Wat was dat voor tongval? Andoraans?

'Ja,' zei Ituralde behoedzaam.

De jongeman knikte. 'Basheres beschrijving klopte. U lijkt zichzelf hier in te perken. Verwacht u echt dat u kunt standhouden tegenover het Seanchaanse leger? Het is vele malen groter dan dat van u, en uw Taraboonse bondgenoten lijken niet... te popelen om u bij te staan.'

Hij had goede inlichtingen, wie hij ook was. 'Ik heb niet de gewoonte mijn verdediging met vreemden te bespreken.' Ituralde keek de jonge edele onderzoekend aan.

Hij was fit; slank en gehard, hoewel dat moeilijk te bepalen viel met die jas. Hij gaf de voorkeur aan zijn rechterhand, en toen Ituralde wat beter keek, zag hij dat zijn linkerhand ontbrak. Op beide onderarmen had hij een vreemde, rood-met-gouden tatoeage. Die ogen. Dat waren ogen die de dood meerdere keren van dichtbij hadden gezien. Niet zomaar een jonge edele. Een jonge generaal. Ituralde kneept zijn ogen tot spleetjes. 'Wie bent u?'

De vreemdeling keek hem aan. 'Ik ben Rhand Altor, de Herrezen Draak. En ik heb u nodig. U en uw leger.'

Enkele anderen bij Ituralde vloekten, en Ituralde wierp hun een blik toe. Wakeda keek ongelovig, Rajabi verbaasd, de jonge Lidrin openlijk minachtend.

Ituralde keek weer naar de nieuwkomer. De Herrezen Draak? Die jongeling? Hij nam aan dat het mogelijk was. Volgens de meeste geruchten was de Herrezen Draak een jongeman met rood haar. Maar volgens die geruchten was hij ook tien voet lang, en weer andere zeiden dat zijn ogen gloeiden in de schemer. En dan waren er nog verhalen over dat hij in de lucht was verschenen boven Falme. Bloed en as, Ituralde wist niet of hij wel geloofde dat die hele Draak herrezen was!

'Ik heb geen tijd om te redetwisten,' zei de vreemdeling met een onbewogen gezicht. Hij leek... ouder dan hij eruitzag. Hij scheen er niet om te malen dat hij werd omringd door gewapende soldaten. Eigenlijk had het feit dat hij alleen was gekomen... een dwaze daad moeten lijken. In plaats daarvan zette het Ituralde aan het denken. Alleen iemand zoals de Herrezen Draak zelf kon zomaar een soldatenkamp

binnenwandelen, helemaal alleen, en verwachten dat hij zou worden gehoorzaamd. Het Licht mocht hem branden, maar dat feit op zich gaf Ituralde nog niet de neiging hem te geloven. Ofwel die man was wie hij beweerde te zijn, ofwel hij was volslagen gek.

‘Als we de steding uit gaan, zal ik bewijzen dat ik kan geleiden,’ zei de vreemdeling. ‘Dat moet iets betekenen. Geef me toestemming en ik zal tienduizend Aiel en een paar Aes Sedai hierheen halen, die u allemaal zullen bezweren dat ik ben wie ik beweert te zijn.’

Volgens de geruchten volgden Aiel de Herrezen Draak. De mannen rondom Ituralde kuchten en keken onbehaaglijk om zich heen. Veel van hen waren Draakgezworenen geweest voordat ze naar Ituralde kwamen. Met de juiste woorden zou die Rhand Altor – of wie hij ook was – Ituraldes kamp misschien wel tegen zichzelf kunnen keren.

‘Zelfs aangenomen dat ik u geloof,’ zei Ituralde behoedzaam, ‘ik denk niet dat het uitmaakt. Ik heb een oorlog te voeren. U hebt neem ik aan ook andere zorgen.’

‘U bent mijn zorg,’ zei Altor, met ogen zo hard dat ze in Ituraldes schedel leken te boren om daarbinnen naar informatie te zoeken. ‘U moet vrede sluiten met de Seanchanen. We winnen niets bij deze oorlog. Ik wil u in de Grenslanden hebben; ik heb geen mannen over om de Verwording te bewaken, en de Grenslanders zelf hebben hun plicht verzaakt.’

‘Ik heb bevelen,’ zei Ituralde hoofdschuddend. Wacht. Hij zou niet eens doen wat die jongeling vroeg als hij geen bevelen had. Alleen... die ogen. Alsalam had ook zulke ogen gehad, toen ze allebei nog jong waren. Ogen die gehoorzaamheid eisten.

‘Uw bevelen,’ zei Altor, ‘komen die van de koning? Smijten jullie jezelf daarom zo voor de Seanchanen?’

Ituralde knikte.

‘Ik heb van u gehoord, Rodel Ituralde,’ zei Altor. ‘Mannen die ik vertrouw, mannen die ik hoog heb zitten, vertrouwen en eerbiedigen u. In plaats van te vluchten en een schuilplaats te zoeken, blijft u hier zitten om een slag te leveren waarvan u weet dat die u het leven zal kosten. Allemaal uit trouw aan uw koning. Dat is prijzenswaardig. Maar het wordt tijd om u om te draaien en een strijd te voeren die iets betekent. Die alles betekent. Kom met mij mee, dan geef ik u de troon van Arad Doman.’

Ituralde rechtte scherp en alert zijn rug. ‘Eerst prijst u mijn trouw, en dan verwacht u dat ik mijn eigen koning van zijn troon stoot!’

‘Uw koning is dood,’ zei Altor. ‘Of anders is zijn geest gesmolten als

was. Ik krijg steeds meer het vermoeden dat Graendal hem heeft. Ik herken haar aanraking in de chaos in dit land. Wat u ook voor bevelen hebt, ze komen waarschijnlijk van haar. Al weet ik nog niet waarom ze wil dat u tegen de Seanchanen vecht.'

Ituralde snoof. 'U spreekt over een Verzaker alsof ze bij u aan de maaltijd heeft gezeten.'

Altor keek hem weer recht aan. 'Ik herinner me ze stuk voor stuk – hun gezichten, hun gedrag, hoe ze praten en handelen – alsof ik ze al duizend jaar ken. Ik herinner me hen beter dan mijn eigen jeugd, soms. Ik ben de Herrezen Draak.'

Ituralde knipperde met zijn ogen. Het Licht mag me branden, dacht hij, maar ik geloof hem. Bloedas! 'Laat... laat dat bewijs van u maar eens zien.'

Uiteraard waren er tegenwerpingen, vooral van Lidrin, die het te gevaarlijk vond. De anderen waren ontdaan. Hier was de man aan wie ze trouw hadden gezworen zonder hem ooit te hebben ontmoet. Er leek een soort... kracht van Altor uit te gaan, waarmee hij Ituralde naar zich toe trok, eiste dat hij zou doen wat hem werd gevraagd. Nou, hij wilde eerst die bewijzen wel eens zien.

Ze stuurden dienaren op een draf weg om paarden te gaan halen om de steding uit te rijden, maar Altor sprak alsof Ituralde al zijn man was. 'Misschien leeft Alsalam nog,' zei hij terwijl ze wachtten. 'Als dat zo is, begrijp ik dat u zijn troon niet wilt hebben. Wilt u dan liever Amadicia? Ik heb daar iemand nodig die regeert en een oogje op de Seanchanen houdt. De Witmantels vechten daar nu; ik weet niet zeker of ik dat conflict nog voor de Laatste Slag kan beëindigen.'

De Laatste Slag. Licht! 'Ik zou hem niet aannemen als u de koning daar doodt,' zei Ituralde. 'Als de Witmantels hem al hebben vermoord, of de Seanchanen, dan misschien.'

Koning! Wat zei hij nu toch weer? Bloedvuur! dacht hij. Wacht in ieder geval tot het bewijs is geleverd voordat je erin toestemt een troon te bestijgen! Er was iets met die man, zoals hij over gebeurtenissen als de Laatste Slag sprak – gebeurtenissen die de mensheid al duizenden jaren vreesde – alsof het onderwerpen in het dagelijkse kampverslag waren.

Soldaten kwamen aan met hun paarden, en Ituralde steeg op, net als Altor, Wakeda, Rajabi, Ankaer, Melarned, Lidrin en een stuk of zes lagere officiers.

'Ik heb een groot aantal Aiel naar uw landen gebracht,' zei Rhand Altor toen ze wegreden. 'Ik had gehoopt ze te kunnen inzetten om

de orde te herstellen, maar ze doen daar langer over dan me lief is. Ik ben van plan de leden van de Koopliedenraad op te pakken; misschien kan ik met hen in handen de stabiliteit in de streek verbeteren. Wat denkt u ervan?’

Ituralde wist niet wat hij ervan moest denken. De Koopliedenraad oppakken? Dat klonk als ontvoering. Wat had Ituralde zich op de hals gehaald? ‘Het zou kunnen werken,’ hoorde hij zichzelf zeggen. ‘Licht, het is waarschijnlijk het beste plan, alles in aanmerking genomen.’

Altor knikte en keek voor zich uit toen ze de palissade uit reden en over een pad naar de rand van de steding gingen. ‘Ik zal in ieder geval de Grenslanden moeten veiligstellen. Ik zal zorgen voor uw vaderland. Die verdomde Grenslanders! Wat voeren ze uit? Nee. Nee, nog niet. Zij kunnen wachten. Nee, hij voldoet wel. Hij kan het vasthouden. Ik stuur hem wel met Asha’man mee.’ Plotseling wendde Altor zich tot Ituralde. ‘Wat zou u kunnen uitrichten als ik u honderd mannelijke geleiders gaf?’

‘Waanzinnigen?’

‘Nee, de meesten zijn stabiel,’ zei Altor, kennelijk zonder beledigd te zijn. ‘De eventuele waanzin die ze al hadden voordat ik de smet reinigde is er nog – ze zijn niet genezen door het wegnemen van de smet – maar slechts een paar van hen waren ver heen. En hun toestand zal niet verergeren nu saidin gereinigd is.’

Saidin? Gereinigd? Als Ituralde zijn eigen mannen had die konden geleiden... Zijn eigen damane, min of meer... Ituralde krabde aan zijn kin. Dit ging allemaal heel snel, maar een generaal moest nu eenmaal snel kunnen handelen. ‘Ik zou ze goed kunnen gebruiken,’ zei hij. ‘Heel goed.’

‘Mooi,’ zei Altor. Ze hadden de steding verlaten; de lucht voelde anders. ‘U hebt een groot terrein te overzien, maar veel van de geleiders die ik u zal geven kunnen Poorten maken.’

‘Poorten?’ vroeg Ituralde.

Altor keek hem aan en leek toen met zijn tanden te knarsen. Hij sloot zijn ogen en trilde alsof hij misselijk was. Ituralde ging rechtop zitten, plotseling waakzaam, met zijn hand op zijn zwaard. Was die man vergiftigd? Gewond?

Maar nee, Altor opende zijn ogen en er leek een blik van vervoering in de diepten ervan te zweven. Hij draaide zich om en wuifde met zijn hand, en een streep licht spleet de lucht voor hem. Mannen rondom Ituralde vloekten en deinsden achteruit. Het was één ding als een man beweerde dat hij kon geleiden, maar het was heel iets anders

om het hem pal voor je ogen te zien doen!

‘Dat is een Poort,’ zei Altor terwijl de streep licht draaide en een groot, zwart gat in de lucht opende. ‘Afhankelijk van de kracht van de Asha’man kan een Poort groot genoeg worden gemaakt om er met wagens doorheen te rijden. Je kunt bijna overal snel naartoe, soms ogenblikkelijk, afhankelijk van de omstandigheden. Met een paar geoefende Asha’man kan uw leger ’s morgens in Caemlin eten en dan een paar uur later in Tanchico het middagmaal gebruiken.’ Ituralde wreef over zijn kin. ‘Nou nou, dat is indrukwekkend. Heel indrukwekkend.’ Als die man de waarheid sprak en die Poorten echt werkten... ‘Hiermee zou ik de Seanchanen uit Tarabon kunnen verwijderen, en misschien wel helemaal het land uit!’

‘Nee,’ snauwde Altor. ‘We sluiten vrede met ze. Volgens de verslagen van mijn verkenners zal het al moeilijk genoeg worden om het met ze eens te worden zonder dat ik ze uw hoofd hoef te beloven. Ik wil ze niet verder tegen ons in het harnas jagen. Er is geen tijd voor gezuzie. We hebben belangrijkere dingen te doen.’

‘Niets is belangrijker dan mijn vaderland,’ zei Ituralde. ‘Zelfs als die bevelen vervalst zijn, ik ken Alsalam. Hij zou het met me eens zijn. We dulden geen buitenlandse troepen op het grondgebied van Arad Doman.’

‘Een belofte, dan,’ zei Altor. ‘Ik zal zorgen dat de Seanchanen uit Arad Doman vertrekken. Ik beloof u dit. Maar verder vechten we niet tegen ze. In ruil daarvoor gaat u naar de Grenslanden en waakt daar tegen een invasie. Hou de Trolloks op afstand als ze komen, en leen me een paar van uw officiers om te helpen bij het veiligstellen van Arad Doman. Het zal eenvoudiger zijn de orde te herstellen als de mensen zien dat hun eigen bevelvoerders met me samenwerken.’ Ituralde dacht erover na, ook al wist hij al wat zijn antwoord zou zijn. Die Poort kon zijn mannen weg krijgen uit deze dodelijke valstrik. Met Aiel aan zijn zijde – met de Herrezen Draak als bondgenoot – had hij werkelijk een kans om iets te doen voor de veiligheid van Arad Doman. Een eervolle dood was mooi, maar de mogelijkheid om eervol te blijven vechten... dat was een veel grotere beloning.

‘Ik doe het,’ zei Ituralde, en hij stak zijn hand uit.

Altor drukte die. ‘Breek uw kamp op. U moet vanavond in Saldea zijn.’

De dood van Adrin

*I*k denk dat hij weer een pak slaag nodig heeft, zei Leriaan, haar vingers flitsend in de ingewikkelde bewegingen van de handtaal van de Speervrouwen. *Hij is net een kind, en als een kind iets gevaarlijks aanraakt, krijgt hij slaag. Als een kind zich bezeert omdat hij niet fatsoenlijk heeft geleerd om uit de buurt te blijven van messen, dan is dat een schande voor zijn ouders.*

Het vorige pak slaag heeft kennelijk niet veel uitgehaald, antwoordde Surial. *Hij heeft het ondergaan als een man, niet als een kind, maar hij heeft zijn handelwijze niet aangepast.*

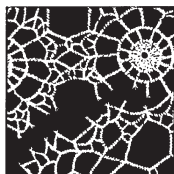
Dan moeten we het nog eens proberen, kaatste Leriaan terug.

Aviendha liet haar steen op de stapel bij het wachthuis vallen en draaide zich om. Ze groette de Speervrouwen die de toegang tot het kamp bewaakten niet, en zij groetten haar niet. Als ze met haar spraken terwijl ze straf onderging, zou dat haar schande alleen maar verergeren, en haar speerzusters zouden dat nooit doen.

Ze liet ook niet merken dat ze iets van hun gesprek meekreeg. Hoewel niemand verwachtte dat een voormalige Speervrouw de handtaal zou vergeten, werd terughoudendheid wel verwacht. De handtaal behoorde toe aan de Speervrouwen.

Aviendha koos een grote steen uit een tweede stapel en liep terug naar het kamp. Als de Speervrouwen doorgingen met hun gesprek, dan wist zij dat niet, want ze kon hun handen niet langer zien. Maar het gesprek bleef haar wel bij. Ze waren boos dat Rhand Altor zonder wachters naar die generaal Rodel Ituralde was gegaan. Het was niet

de eerste keer dat hij zo dom had gehandeld, en toch scheen hij niet bereid – of in staat – om te leren. Elke keer als hij zichzelf in gevaar bracht, beledigde hij de Speervrouwen evenzeer als wanneer hij hen

in het gezicht zou hebben geslagen.

Aviendha had waarschijnlijk wel een beetje toh ten opzichte van haar speerzusters. Het was haar taak geweest om Rhand Altor de gebruiken van de Aiel bij te brengen, en daarin had ze overduidelijk gefaald. Helaas had ze veel grotere toh jegens de Wijzen, ook al kende ze daarvoor nog steeds de reden niet. Haar mindere plicht aan haar speerzusters zou moeten wachten tot een geschikter tijdstip.

Haar armen deden pijn van het versjouwen van stenen. Ze waren glad en zwaar; ze moest ze uit de rivier bij het landhuis opgraven.

Alleen haar verblijf bij Elayne – toen ze gedwongen was geweest te baden in water – had haar de kracht gegeven om die rivier in te lopen. Daarin had ze zichzelf niet te schande gezet. En dit was gelukkig een klein riviertje; natlanders zouden het misschien een stroompje noemen. Maar een stroompje was een kreekje vanuit de bergen, waarin je je handen kon wassen of een waterbuidel kon vullen. Alles wat te breed was om overheen te stappen, was in haar ogen een rivier.

Het was bewolkt, zoals gebruikelijk, en het was rustig in het kamp. Mannen die een paar dagen eerder nog druk bezig waren geweest – toen de Aiel waren aangekomen – waren nu lomer. Het kamp was geenszins haveloos; Davram Bashere was een te zorgvuldig bevelvoerder om dat te laten gebeuren, ook al was hij dan een natlander. Maar de mannen bewogen zich trager. Ze hoorde sommigen van hen klagen dat de donkere hemel op hun stemming drukte. Wat waren natlanders toch vreemd! Wat had het weer nu met je stemming te maken? Ze kon begrijpen wanneer ze ontstemd waren omdat er geen plundertochten ophanden waren, of wanneer een jachtpartij slecht was verlopen. Maar omdat de hemel bewolkt was? Hechtten ze hier zo weinig waarde aan schaduw?

Aviendha schudde haar hoofd en liep door. Ze had stenen uitgekozen

waar ze moeite mee zou hebben. Anders zou ze haar eigen straf verlichten, en dat zou ze nooit doen, ook al was elke stap een knauw in haar eer. Ze moest door het hele kamp lopen, in het volle zicht, en werk doen dat geen enkele zin had! Ze had liever naakt voor de hele groep gestaan buiten de zweettent. Ze had liever duizend rondjes gerend, of zo'n pak slaag gekregen dat ze niet meer kon lopen.

Ze kwam bij de zijkant van het landhuis aan en legde haar steen met een steelse zucht van verlichting neer. Twee natlandersoldaten van Basher's leger stonden op wacht bij de deur van het landhuis, als evenknieën van de twee Speervrouwen aan het andere uiteinde van Aviendha's traject. Terwijl ze bukte en een grote steen van een tweede stapel bij de muur oprapte, hoorde ze hen praten.

'Bloedvuur, wat is het warm,' klaagde een van de mannen.

'Warm?' antwoordde de ander, met een blik op de bewolkte hemel.

'Dat meen je niet.'

De eerste wachter wapperde puffend en zwetend met zijn hand. 'Hoe is het mogelijk dat jij er geen last van hebt?'

'Je hebt zeker koorts of zoiets.'

De eerste wachter schudde zijn hoofd. 'Ik hou gewoon niet van die warmte, dat is alles.'

Aviendha pakte haar steen op en liep terug over het veld. Na wat overpeinzing was ze tot de slotsom gekomen dat alle natlanders één ding gemeen hadden: ze waren dol op klagen. In haar eerste maanden in de natlanden had ze dat als schandelijk ervaren. Gaf die wachter er niet om dat hij gezichtsverlies leed voor zijn kameraad door zijn zwakte te laten blijken?

Ze waren allemaal zo, zelfs Elayne. Als je haar hoorde praten over de pijnlijke misselijkheid en lasten van haar zwangerschap, zou je bijna denken dat ze de dood nabij was! Maar als klagen iets was wat Elayne deed, dan weigerde Aviendha het te zien als een teken van zwakte. Haar eerstezuster zou zich niet zo oneervol gedragen.

Daarom moest er ergens verborgen eer in zitten. Misschien onthulden de natlanders hun zwakte aan hun kameraden als middel om vriendschap en vertrouwen te laten blijken. Als je vrienden je zwakten kenden, dan gaf hun dat een voordeel als je ooit de speren met hen danste. Of misschien was dat klagen de aanpak van een natlander om nederigheid te tonen, zoals de gai'shain eer toonden door onderdanig te zijn.

Ze had Elayne haar theorieën voorgelegd en had daar alleen een vriendelijk lachje op teruggekregen. Was het dan misschien een aspect van de natlandersamenleving dat ze niet met buitenstaanders mocht

bespreken? Had Elayne gelachen omdat Aviendha ergens achter was gekomen wat ze niet had mogen weten?

Hoe dan ook, het was beslist een poging om eer te tonen, en dat stelde Aviendha tevreden. Waren haar eigen problemen met de Wijzen maar zo eenvoudig!

Van natlanders werd verwacht dat ze grillig en onnatuurlijk handelden. Maar wat moest ze doen nu de Wijzen zich zo vreemd gedroegen? Ze raakte gefrustreerd; niet door de Wijzen, maar door zichzelf.

Ze was sterk en moedig. Niet zo moedig als sommige anderen, natuurlijk; ze kon alleen maar wensen dat ze zo doortastend was als Elayne. Maar toch, Aviendha kon slechts een paar problemen bedenken die ze niet had kunnen oplossen met gebruikmaking van speeren, de Ene Kracht of haar verstand. En toch had ze volkomen gefaald in het ontcijferen van haar huidige netelige toestand.

Ze bereikte de andere kant van het kamp en legde haar steen neer, waarna ze haar handen afklopte. De Speervrouwen stonden roerloos na te denken.

Aviendha liep naar de andere stapel en pakte er een langwerpige steen met een kartelige rand af. Hij was drie handbreedtes groot, en het gladde oppervlak dreigde uit haar vingers te glijpen. Ze moest hem een paar keer verplaatsen voordat ze er goed houvast op had. Ze liep terug over het vertrapte winterstro, langs de Saldeaanse tenten naar het landhuis.

Elayne zou zeggen dat Aviendha niet grondig over het probleem had nagedacht. Elayne was kalm en nadenkend waar andere mensen gespannen waren. Aviendha raakte soms gefrustreerd als haar eerste-zuster zo vreselijk veel praatte voordat ze tot handelen overging. Ik moet meer zoals haar zijn. Ik moet onthouden dat ik niet langer een Speervrouwe ben. Ik kan niet aanvallen met geheven wapens. Ze moest problemen benaderen zoals Elayne dat deed. Dat was de enige aanpak waarmee ze haar eer terug zou krijgen, en pas dan kon ze aanspraak maken op Rhand Altor en hem de hare maken zoals hij van Elayne en Min was. Ze voelde hem door de binding; hij was in zijn kamer, maar hij sliep niet. Hij zette zichzelf te veel onder druk en sliep te weinig.

De steen glipte een stukje door haar vingers, en ze struikelde bijna toen ze haar evenwicht herstelde en de steen met vermoeide armen omhoog tilde. Enkele soldaten van Bashere liepen langs, met verwonderde uitdrukkingen op hun gezicht, en Aviendha voelde dat ze bloosde. Hoewel die mannen misschien niet eens wisten dat ze een straf onderging, schaamde ze zich toch.

Hoe zou Elayne deze toestand beredeneren? De Wijzen waren boos op Aviendha omdat ze 'niet snel genoeg leerde'. En toch onderwezen ze haar niet. Ze stelden alleen maar die vragen. Vragen over wat ze van hun situatie vond, vragen over Rhand Altor of over de wijze waarop Rhuarc de ontmoeting met de Car'a'carn had benaderd. Aviendha kon zich niet aan het gevoel onttrekken dat die vragen een soort beproeving waren. Antwoorde ze onjuist? Als dat zo was, waarom vertelden ze haar dan niet hoe het wel moest? De Wijzen vonden haar niet zwak. Wat bleef er dan over? Wat zou Elayne zeggen? Aviendha wenste dat ze haar speren terug had zodat ze iets kon doorsteken. Aanvallen, zich meten met een ander, haar woede afreageren.

Nee, dacht ze ferm. Ik moet leren dit als een Wijze aan te pakken. Ik moet weer eer vinden!

Bij het landhuis aangekomen liet ze haar steen vallen. Ze veegde over haar voorhoofd; het kunstje om warmte en kou te negeren, dat Elayne haar had geleerd, voorkwam niet dat ze zweette wanneer ze haar lichaam zo hard liet werken.

'Adrin?' vroeg een van de wachters bij de deur aan zijn metgezel. 'Licht, je ziet er niet goed uit, hoor.'

Aviendha keek om. De wachter die over de warmte had geklaagd, hing onderuitgezakt in de deuropening, met zijn hand tegen zijn voorhoofd gedrukt. Hij zag er inderdaad niet goed uit. Aviendha omhelsde saidar. Ze was niet de allerbeste in Heling, maar misschien kon ze...

Plotseling begon de man aan de huid bij zijn slapen te krabben. Zijn ogen rolden weg in zijn kassen en zijn vingers scheurden zijn vlees. Alleen kwam er in plaats van bloed een zwarte, houtskoolachtige substantie uit de wonden. Zelfs van een afstand voelde Aviendha de intense hitte.

De andere wachter keek vol afgrijzen toe terwijl zijn kameraad strepen van zwart vuur over de zijkanten van zijn hoofd trok. Een zwartachtig teer sijpelde naar buiten, kokend en sissend. De kleren van de man ontbrandden en zijn vlees verschrompelde van de hitte. Hij gaf geen kik.

Aviendha zette zich over haar geschoktheid heen en begon onmiddellijk Lucht te weven in een eenvoudig patroon, om de andere wachter naar de veiligheid te trekken. Zijn vriend was nu alleen nog maar een pulserende berg teer, waar hier en daar zwartgeblakerde botten uit staken. Er was geen schedel te zien. De hitte was zo hevig dat Aviendha achteruit moest gaan, waarbij ze de wachter meetrok.

‘We... we worden aangevallen!’ fluisterde de man. ‘Geleiders!’
‘Nee,’ zei Aviendha, ‘dit is iets veel kwaadaardigers. Ga snel hulp halen!’

Hij leek te onthutst om in beweging te komen, maar ze gaf hem een zet en hij rende weg. De teer scheen zich niet te verspreiden, wat een zegen was, maar het had de deurpost van het landhuis al in brand gestoken. Het hele gebouw kon in vlammen gehuld zijn voordat iemand binnen zich bewust werd van het gevaar.

Aviendha weefde Lucht en Water met de bedoeling om het vuur te doven. Maar haar wevingen rafelden en trilden toen ze dicht bij de vlammen kwamen. Ze werden niet ongedaan gemaakt, maar dit vuur verzette zich er op de een of andere manier tegen.

Ze zette nog een stap weg bij die vreselijke, brandende felheid. Haar voorhoofd prikte van het zweet en ze moest haar gezicht van de hitte afschermen met haar arm. Ze zag de zwarte massa in het midden nog maar amper terwijl die dieprood en wit begon te gloeien als extreem hete kolen. Even later waren er alleen nog spoortjes zwart te zien. Het vuur verspreidde zich over de voorgevel van het gebouw. Binnen hoorde ze geschreeuw.

Aviendha vermande zich, gromde en weefde Aarde en Lucht, waarbij ze stukken uit de grond om zich heen trok. Ze smeedt die naar het vuur om het te verstikken. Ze kon de warmte er niet uit trekken, maar dat weerhield haar er niet van om wevingen te gebruiken waarmee ze voorwerpen in het vuur kon gooien. Brokken aarde met gras sisten en spetterden, bleke sprietten vergingen tot as door de afschrikwekkende hitte. Aviendha bleef werken, zwetend van inspanning en van de warmte.

In de verte hoorde ze mensen – misschien ook de wachter – roepen om emmers.

Emmers? Natuurlijk! In het Drievoudige Land was water veel te kostbaar om voor brandbestrijding te gebruiken. Daar blusten ze met zand. Maar hier gebruikten ze natuurlijk water. Aviendha zette een paar stappen achteruit, speurend naar het kronkelende riviertje dat langs het landhuis liep. Ze kon het net zien, omdat het wateroppervlak het dansende rood en oranje van de vlammen weerspiegelde. Nu al stond de hele voorkant van het landhuis in brand! Ze voelde iemand binnen geleiden: een Aes Sedai of Wijze. Hopelijk konden ze langs de achterzijde van het gebouw ontkomen. Het vuur had de hal binnen in de greep, en de kamers die daaraan grensden hadden geen eigen buitendeur.

Aviendha weefde een enorme zuil van Lucht en Water en trok een

straal kristalheldere vloeistof uit de rivier naar zich toe. De waterstraal kronkelde door de lucht als het schepsel op Rhands banier, een glazige, slangachtige draak die op de vlammen beukte. Stoom steeg sissend op en dreef over haar heen.

De warmte was ontzettend en de stoom verbrandde haar huid, maar ze stopte niet. Ze trok nog meer water uit de rivier en smeed een golf ervan naar de donkere berg, die nog net zichtbaar was onder de stoom.

De hitte was zo intens! Aviendha zette een paar struikelende passen naar achteren en knarste met haar tanden, maar ging door met haar werk. Toen was er een plotselinge ontploffing, doordat een volgende zuil van water uit de rivier sprong en met een klap op het vuur belandde. Door die zuil en wat zij zelf uit de stroom putte, werd bijna de hele stroming van de rivier omgeleid. Aviendha knipperde met haar ogen. De andere zuil werd bestuurd door wevingen die ze niet kon zien, maar ze zag wel een gestalte voor een raam op de tweede verdieping staan, de hand uitgestoken en het gezicht geconcentreerd. Naeff, een van Rhands Asha'man. Ze zeiden dat hij erg sterk was met Lucht.

Het vuur had zich teruggetrokken; alleen de berg teer was nog over en straalde een grote hitte uit. De muur erachter en de toegang daarin waren een gapend, zwartgeblakerd gat geworden. Aviendha bleef water putten en dat op de verkoolde zwarte massa dumpen, hoewel ze ontzettend moe begon te worden. Voor het hanteren van zoveel water moest ze bijna alles geleiden wat ze kon.

Weldra siste het water niet meer. Aviendha liet de vloed vertragen en druppelend tot stilstand komen. De grond om haar heen was een natte, zwarte puinhoop met de stank van kletsnatte as. Stukjes hout en verkoolde resten dreven op het modderige water, en de gaten waar ze aarde uit had getrokken waren ermee gevuld en vormden plassen. Ze stapte schoorvoetend naar voren en bekeek de resten van de ongelukkige soldaat. Die waren glazig en zwart, als obsidiaan, en glansden vochtig. Ze pakte een stuk verbrand hout op – door de kracht van haar waterzuil uit de muur gebroken – en porde in de massa. Hij was gestold en stevig.

‘Het Licht brande je!’ brulde een stem. Aviendha keek op. Rhand Altor beende door het onregelmatige gat aan de voorzijde van het landhuis naar buiten. Hij staarde naar de hemel en schudde met zijn vuist. ‘Mij moet je hebben! Je krijgt je oorlog snel genoeg!’

‘Rhand,’ zei Aviendha aarzelend. Overal op het veld liepen soldaten rond, met bezorgde blikken alsof ze een veldslag verwachtten. Ont-

hutste bedienden gluurden uit ramen in het landhuis. De hele toestand met de vlammen had slechts enkele minuten geduurd.

‘Ik hou je wel tegen!’ brulde Rhand, wat kreten van schrik ontlokte aan zowel de bedienden als de soldaten. ‘Hoor je me! Ik kom je halen! Verspil je kracht maar niet! Je zult het nodig hebben!’

‘Rhand!’ riep Aviendha.

Hij verstijfde en keek toen verdwaasd naar haar. Ze ontmoette zijn blik en ze voelde zijn woede, bijna net zoals ze even daarvoor de intense vlammen had gevoeld. Hij draaide zich om en beende weg, het gebouw weer in en de zwartgeblakerde houten treden op.

‘Licht!’ riep een ongeruste stem. ‘Gebeuren dit soort dingen vaak als hij in de buurt is?’

Aviendha draaide zich om en zag een jongeman in een onbekend uniform staan toekijken. Hij was mager, met lichtbruin haar en een koperkleurige huid. Ze wist zijn naam niet meer, maar ze was er vrij zeker van dat hij een van de officiers was die Rhand mee terug had genomen na zijn ontmoeting met Rodel Ituralde.

Ze wendde zich weer naar de puinhoop en hoorde in de verte soldaten bevelen roepen. Bashere was aangekomen en nam de leiding, droeg mannen op de omgeving in het oog te houden, hoewel hij hun waarschijnlijk alleen maar iets te doen wilde geven. Dit was niet het begin van een aanval. Het was gewoon weer een aanraking van de Duistere op de wereld, zoals rottend vlees, kevers en ratten die uit het niets verschenen en mannen die dood omvielen door vreemde ziekten.

‘Ja,’ zei Aviendha in antwoord op de vraag van de man, ‘het gebeurt vaak. Vaker rondom de Car’a’carn dan elders, althans. Hebben jullie onder je eigen mannen gelijksoortige dingen meegemaakt?’

‘Ik heb verhalen gehoord,’ zei hij, ‘maar ik geloofde ze nooit.’

‘Niet alle verhalen zijn overdreven,’ zei ze, kijkend naar de verkoelde resten van de soldaat. ‘De kerker van de Duistere is verzwakt.’

‘Bloedas,’ zei de jongman, en hij wendde zich af. ‘Waar heb je ons in gestort, Rodel?’ De man schudde zijn hoofd en beende weg.

Basheres officiers begonnen bevelen te roepen, mannen op te trommelen om de boel op te ruimen. Zou Rhand nu uit het landhuis weggaan? Wanneer er kwade plekken verschenen, wilden mensen vaak weg. En toch voelde ze via haar binding met Rhand geen haast. Eigenlijk... leek het wel alsof hij weer was gaan liggen! De stemmingen van die man werden al even grillig als die van Elayne tijdens haar zwangerschap.

Aviendha schudde haar hoofd en begon verbrande stukken hout op te rapen om te helpen met opruimen. Terwijl ze werkte, kwam er

een aantal Aes Sedai naar buiten om de schade te bekijken. De hele voorgevel van het landhuis zat onder de zwarte vlekken, en het gat waar de deur was geweest was minstens vijftien voet groot. Een van de vrouwen, Merise, keek goedkeurend naar Aviendha. ‘Jammer,’ zei ze.

Aviendha rechtte haar rug en tilde een stuk verkoold hout op, haar kleding nog steeds doornat. Met die wolken voor de zon zou het een hele tijd duren voordat ze droog was. ‘Jammer?’ vroeg ze. ‘Van het landhuis?’ De mollige heer Tellaen, eigenaar van het huis, liet zich kreunend op een kruk achter de voordeur zakken, veegde over zijn voorhoofd en schudde zijn hoofd.

‘Nee,’ zei Merise. ‘Het is jammer van jou, kind. Je vaardigheid met wevingen is indrukwekkend. Als we jou in de Witte Toren hadden, zou je inmiddels al een Aes Sedai zijn. Je wevingen zijn wat ruw, maar dat zou je snel kunnen herstellen als je werd onderwezen door zusters.’

Er klonk gesnuif en Aviendha draaide zich om. Melaine stond achter haar. De goudharige Wijze had haar armen over elkaar geslagen boven een buik die begon te zwellen van haar zwangerschap. Haar gezicht stond niet vrolijk. Hoe had Aviendha zich door die vrouw kunnen laten besluipen zonder haar te horen? Ze liet zich door haar vermoeidheid onvoorzichtig maken.

Melaine en Merise staarden elkaar een tijdje aan; toen draaide de lange Aes Sedai zich in een werveling van groene rokken om en liep weg om de bedienden die door het vuur in de val hadden gezeten te vragen of ze behoefte hadden aan Heling. Melaine keek haar na en schudde haar hoofd. ‘Onuitstaanbaar mens,’ mompelde ze. ‘En dan te bedenken hoe we ooit naar hen opkeken!’

‘Wijze?’ vroeg Aviendha.

‘Ik ben sterker dan de meeste Aes Sedai, Aviendha, en jij bent nog veel sterker dan ik. Je hebt een beheersing over wevingen waarbij de rest van ons verbleekt. Anderen moeten veel moeite doen om te leren wat bij jou komt aanwaaien. “Ruwe wevingen,” zegt ze! Ik betwijfel of een Aes Sedai, behalve misschien Cadsuane Sedai, had kunnen doen wat jij deed met die waterzuil. Om water over zo’n grote afstand te verplaatsen, moest je gebruikmaken van de eigen stroming en druk van de rivier.’

‘Heb ik dat gedaan?’ vroeg Aviendha verbaasd.

Melaine keek haar aan en snoof toen nog eens zachtjes in zichzelf.

‘Ja, dat heb je gedaan. Je hebt zoveel aanleg, kind.’

Aviendha voelde zich groeien bij de prijzende woorden; van Wijzen

waren die zeldzaam, maar altijd oprecht.

‘Maar je weigert te leren,’ vervolgde Melaine. ‘Er is zo weinig tijd! Hier, ik heb nog een vraag voor je. Wat vind je van Rhand Altors voornemen om die hoge Domaanse kooplieden te ontvoeren?’

Aviendha knipperde met haar ogen, zo vermoeid dat ze moeite had met nadenken. Het was al onvoorstelbaar dat de Domani kooplieden als leiders inzetten. Hoe kon een koopman nu mensen leiden? Moesten kooplui zich niet met hun waren bezighouden? Het was belachelijk. Zouden de natlanders ooit ophouden haar te verbazen met hun merkwaardige gebruiken? En waarom moest Melaine haar dáár nu juist naar vragen?

‘Zijn plan lijkt goed, Wijze,’ zei Aviendha. ‘Maar de speren worden niet graag ingezet voor ontvoeringen. Ik denk dat de Car’a’carn beter had kunnen spreken over het bieden van bescherming – gedwongen bescherming – aan de kooplieden. De hoofdmannen zouden gunstiger hebben gereageerd op een opdracht om te beschermen in plaats van te ontvoeren.’

‘Ze zouden hetzelfde moeten doen, hoe je het ook noemt.’

‘Maar het is belangrijk hoe je iets noemt,’ zei Aviendha. ‘En er is niets oneerlijks aan als beide definities kloppen.’

Melaines ogen twinkelden en Aviendha dacht iets van een glimlach om haar lippen te zien. ‘Wat vond je verder van de bijeenkomst?’

‘Rhand Altor schijnt nog steeds te denken dat de Car’a’carn eisen kan stellen als een natlanderkoning. Dat is mijn schande. Ik heb hem niet de juiste aanpak uitgelegd.’

Melaine wuifde met haar hand. ‘Jij hebt hier geen schande. We weten allemaal hoe stijfkoppig de Car’a’carn is. De Wijzen hebben het ook geprobeerd, en geen van hen is erin geslaagd hem afdoende te onderwijzen.’

Dus dat was ook niet de reden van haar oneer in de ogen van de Wijzen. Wat dan wel? Aviendha knarsetandde gefrustreerd, en toen dwong ze zichzelf door te gaan. ‘Maar toch, hij moet eraan worden herinnerd. Steeds opnieuw. Rhuarc is een wijs en geduldig man, maar dat geldt niet voor alle stamhoofden. Ik weet dat sommige anderen zich afvragen of hun besluit om Rhand te volgen misschien een vergissing was.’

‘Dat is waar,’ zei Melaine. ‘Maar kijk naar wat er is gebeurd met de Shaido.’

‘Ik zeg niet dat ze gelijk hebben, Wijze,’ zei Aviendha. Een groep soldaten was aarzelend begonnen met een poging om de glazige, zwarte berg omhoog te wrikken. Hij leek met de grond versmolten te zijn.

Aviendha dempte haar stem. ‘Het is niet goed dat ze de Car’a’carn betwijfelen, maar ze praten onderling. Rhand Altor moet beseffen dat ze niet oneindig de ene belediging na de andere van hem zullen slikken. Ze keren zich dan misschien niet tegen hem zoals de Shaido, maar ik zie bijvoorbeeld Timolan er rustig voor aan om terug te gaan naar het Drievoudige Land en de Car’a’carn en zijn hoogmoed de rug toe te keren.’

Melaine knikte. ‘Maak je geen zorgen. We zijn ons bewust van die... mogelijkheid.’

Dat betekende dat er Wijzen naar Timolan, het hoofd van de Miagoma Aiel, waren gestuurd. Het zou niet voor het eerst zijn. Wist Rhand Altor wel hoe hard de Wijzen achter zijn rug om werkten om de trouw van de Aiel te handhaven? Waarschijnlijk niet. Hij zag hen alleen als een homogene groep, aan hem gezworen, tot zijn beschikking. Dat was een van de zwakste punten van Rhand. Hij zag niet in dat Aiel, net als andere mensen, het niet leuk vonden om te worden gebruikt. De stammen waren veel minder hecht met elkaar dan hij dacht. Er waren bloedvetes voor hem terzijde geschoven. Begreep hij niet hoe ongelooflijk dat was? Zag hij niet in hoe wankel het verbond nog steeds was?

Maar hij was niet alleen een geboren natlander, hij was ook geen Wijze. Zelfs onder de Aiel waren er maar weinigen die het werk zagen dat de Wijzen op tien verschillende gebieden deden.

Wat had het leven eenvoudig geleken toen ze nog Speervrouw was! Als ze toen had geweten hoeveel er gaande was zonder dat zij het zag, zou haar hoofd hebben getold.

Melaine staarde nietsziend naar het beschadigde gebouw. ‘Een rest van een rest,’ zei ze, bijna in zichzelf. ‘En als hij ons verbrand en gebroken achterlaat, net als die planken? Wat moet er dan van de Aiel worden? Strompelen we terug naar het Drievoudige Land en gaan we door zoals voorheen? Velen zullen niet willen vertrekken. Dit land heeft veel te bieden.’

Aviendha knipperde met haar ogen bij die gewichtige woorden. Ze had zelden nagedacht over wat er zou gebeuren als de Car’a’carn eenmaal klaar met hen was. Ze was gericht op het nu, op het herwinnen van haar eer en haar werk om Rhand Altor te beschermen tijdens de Laatste Slag. Maar een Wijze kon niet alleen maar aan vandaag of morgen denken. Ze moest denken aan de jaren die voor hen lagen en aan de tijden die werden aangevoerd door de wind.

Een rest van een rest. Hij had de Aiel als volk gebroken. Wat zou er van hen worden?

Melaine keek Aviendha weer aan, en haar gelaat verzachtte. ‘Ga naar de tenten, kind, om uit te rusten. Je ziet eruit als een sharadan die drie dagen op zijn buik over het zand heeft gekropen.’

Aviendha keek naar haar armen en zag daar vlokken as van de brand. Haar kleding was kletsnat en vuil, en ze vermoedde dat hetzelfde voor haar gezicht gold. Haar armen deden pijn omdat ze de hele dag met stenen had geslept. Toen ze de vermoedheid eenmaal tot zich liet doordringen, leek het wel alsof die zich op haar wierp als een windstorm. Ze klemde haar kiezen op elkaar en hield zich met moeite staande. Ze zou zichzelf niet te schande zetten door om te vallen! Maar ze draaide zich wel om om te vertrekken, zoals haar was opgedragen.

‘O, en Aviendha?’ riep Melaine haar na. ‘Morgen bespreken we je straf.’

Ze draaide zich geschrokken om.

‘Omdat je werk met de stenen niet af is,’ zei Melaine, kijkend naar de puinhopen. ‘En omdat je niet snel genoeg leert. Ga nu maar.’

Aviendha zuchtte. Nog een vragenronde, en nog een onverdiende straf. Om de een of andere reden hield het verband met elkaar. Maar hoe? Nu was ze te moe om erover na te denken. Ze wilde alleen maar naar bed, en ze merkte dat haar verraderlijke geest haar de zachte, weelderige matrassen in het paleis van Caemlin voorschotelde. Ze duwde die gedachte weg. Als je zo diep sliep, tussen kussens en zachte dekens, dan was je te ontspannen om wakker te worden als iemand je een keer ’s nachts probeerde te vermoorden! Hoe had ze zich door Elayne kunnen laten overhalen om in zo’n donzige valstrik te gaan slapen?

Er viel haar meteen nog een gedachte in; een verraderlijke gedachte. Een gedachte over Rhand Altor, rustend in zijn kamer. Ze kon naar hem toe gaan...

Nee! Pas als ze haar eer terug had. Ze zou niet als bedelaarster naar hem toe gaan. Ze zou naar hem toe gaan als een vrouw met eer. Aangenomen dat ze ooit kon uitvogelen wat ze verkeerd deed.

Ze schudde haar hoofd en draafde naar het Aielkamp aan de rand van het veld.

Onverwachte ontmoetingen

Egwene liep in gedachten verzonken door de galmende gangen van de Witte Toren. Haar twee Rode begeleidsters liepen achter haar aan. Ze leken de laatste tijd een beetje bedrukt. Elaida droeg hun steeds vaker op om bij Egwene te blijven; hoewel de afzonderlijke zusters wisselden, waren er bijna altijd twee bij haar. Toch leken ze aan te voelen dat Egwene hen eerder als bedienden dan als bewaaksters zag.

Het was meer dan een maand geleden dat Suan haar verontrustende nieuws had overgebracht in Tel'aran'rhiod, maar Egwene dacht er nog steeds over na. De gebeurtenissen waren een herinnering dat de wereld uiteenviel. Dit was een tijd waarin de Witte Toren een bron van stabiliteit zou moeten zijn. In plaats daarvan was hij verdeeld, terwijl Rhand Altors mannen zusters aan zich bonden. Hoe had Rhand zoiets kunnen toestaan? Er was overduidelijk weinig over van de jongen met wie zij was opgegroeid. Al was er natuurlijk ook weinig over van de jeugdige Egwene. De tijd dat zij twee voorbestemd leken om te gaan trouwen en in een boerderijtje in Tweewater te gaan wonen, was voorbij.

Dat zette haar merkwaardig genoeg aan het denken over Gawein. Hoe lang had ze hem al niet meer gezien, kussen stelend in Cairhien? Waar was hij nu? Was hij veilig?

Hou je hoofd erbij, hield ze zich voor. Maak eerst het stukje vloer schoon waar je mee bezig bent voordat je verdergaat met de rest van het huis. Gawein kon voor zichzelf zorgen; dat had hij in het verleden

ook uitstekend gedaan. Te uitstekend, in sommige gevallen. Suan en de anderen zouden zich met de kwestie van de Asha'man bezighouden. Het andere nieuws was veel onrustbarend. Een Ver-

zaker, in het kamp? Een vrouw, maar een die saidin geleidde in plaats van saidar? Egwene zou ooit hebben gezegd dat het onmogelijk was. Maar ze had geesten gezien in de gangen van de Witte Toren, en die gangen leken zich elke dag te verplaatsen. Dit was gewoon weer een teken.

Ze huiverde. Halima had Egwene aangeraakt, zogenaamd om haar hoofdpijn weg te masseren. De hoofdpijn was begonnen zodra Egwene gevangen was genomen; waarom had ze er niet aan gedacht dat die misschien wel werd veroorzaakt door Halima? Wat was die vrouw nog meer van plan geweest? Over wat voor verborgen kluwens zouden de Aes Sedai nog struikelen, en welke valstrikken had ze uitgezet?

Eén deel van de vloer tegelijk. Maak schoon waar je bij kunt, en ga dan verder. Suan en de anderen zouden zich met Halima's plannen bezig moeten houden.

Egwenes achterste deed pijn, maar die pijn werd in toenemende mate onbelangrijk voor haar. Soms lachte ze als ze werd geslagen, soms niet. De riem deed er niet toe. De grotere pijn – wat er met Tar Valon gebeurde – was veel belangrijker. Ze knikte naar een groep in het wit gehulde Novices in de gang, en ze maakten kniksen voor haar. Egwene fronste haar voorhoofd, maar berispte hen niet; ze hoopte alleen dat ze geen straf zouden uitlokken van de Rode zusters die haar volgden omdat ze eerbied aan Egwene betoonden.

Ze was onderweg naar het kwartier van de Bruine Ajah, het gedeelte dat zich nu beneden in de vleugel bevond. Meidani had wel de tijd genomen voordat ze vrijwillig aanbood Egwene te onderwijzen. De oproep was vandaag eindelijk gekomen, weken na die eerste maaltijd bij Elaida. Vreemd genoeg had Bennae Nalsad ook aangeboden haar vandaag les te geven. Egwene had de Shienaraanse Bruine sinds dat

eerste gesprek al enkele weken niet meer gezien. Ze had nog nooit twee keer van dezelfde vrouw les gehad. En toch was die naam haar vanochtend gegeven als het eerste van haar bezoeken van vandaag. Toen ze in de oostelijke vleugel aankwam, waar nu het Bruine gedeelte van de Toren was, namen haar Rode oppassers met tegenzin stelling in de gang buiten om op haar te wachten. Elaida had waarschijnlijk liever gehad dat ze bij Egwene bleven, maar nu de Roden zo streng waren geweest in het beschermen van hun eigen grenzen, bestond er weinig kans dat een andere Ajah – zelfs de goedmoedige Bruine – een paar Rode zusters in hun kwartier binnen zou laten.

Egwene versnelde haar pas toen ze het gedeelte met de bruine tegelvloeren bereikte en haastige vrouwen in onopvallende, ingetogen gewaden tegenkwam. Het zou een drukke dag worden met al die afspraken bij zusters, haar ongetwijfelde straffen en haar gewone Novicetaken van het schrobben van vloeren of ander werk.

Ze kwam voor Bennaes deur aan, maar daar aarzelde ze. De meeste zusters stemden er alleen in toe om Egwene te onderwijzen wanneer hun dat werd opgedrongen, en dat was meestal een onaangename ervaring. Sommigen van Egwenes leermeesteressen mochten haar niet vanwege haar banden met de opstandelingen, anderen ergerden zich eraan hoe handig ze was met wevingen, en weer anderen werden woest als ze merkten dat Egwene hun niet de vereiste eerbied betuigde.

De ‘lessen’ waren echter de beste kansen die Egwene had om het zaad tegen Elaida te zaaien. Een daarvan had ze geplant tijdens haar eerste bezoek aan Bennaes. Was het gaan ontkiemen?

Egwene klopte aan en liep naar binnen toen er werd geroepen. De zitkamer lag vol met de voorwerpen van een wetenschappersbestaan. Vele stapels boeken – als kleine stadstorens – leunden tegen elkaar aan. De skeletten van verschillende schepsels waren gemonteerd in uiteenlopende stadia van constructie; de vrouw bezat genoeg botten om een diertuin te bevolken. Egwene huiverde toen ze een volledig mensenskelet in de hoek zag staan, rechtop gehouden en verbonden met draden, en met enkele aantekeningen in zwarte inkt op de beenderen geschreven.

Er was nauwelijks ruimte om te lopen, en maar één vrije plek om te zitten.

Bennaes gecapitonneerde stoel had deuken in de armleuningen, ongetwijfeld omdat de armen van de Bruine daar gedurende talloze leesessies op de late avond hadden gerust. De lage zoldering voelde nog lager aan door de diverse gemummificeerde vogels en astronomische

toestellen die eraan hingen. Egwene moest gebukt onder een model van de zon door stappen om bij de plek te komen waar Bennae door een stapel in leer gebonden boeken stond te zoeken.

‘Ah,’ zei ze toen ze Egwene opmerkte. ‘Mooi.’ Ze was slank, op het magere af, met donker haar dat grijs gestreepd was van ouderdom. Ze droeg haar haren in een knot en was net als veel andere Bruine zusters gekleed in een eenvoudig gewaad, in een snit die al een eeuw of twee niet meer in zwang was.

Bennae liep naar de weelderige stoel en negeerde de hardere stoelen bij de haard, waar op allebei sinds Egwenes vorige bezoek papieren waren opgestapeld. Egwene maakte een kruk vrij door het stoffige skelet van een rat op de vloer te zetten, tussen twee stapels boeken over het bewind van Artur Haviksvleugel.

‘Nou, dan moeten we maar eens door met je onderwijs,’ zei Bennae terwijl ze achterover ging zitten.

Egwene hield haar gezicht kalm. Had Bennae zelf aangeboden Egwene weer te onderwijzen, of was ze ertoe gedwongen? Egwene kon zich indenken dat een onervaren Bruine zuster zich herhaaldelijk zou laten ompraten om een taak te vervullen die niemand anders wilde hebben.

Op Bennaes verzoek voerde Egwene een aantal wevingen uit, werk dat de vaardigheden van de meeste Novices ver oversteeg maar dat Egwene gemakkelijk afging, zelfs nu haar kracht werd gedempt door dolkwortel. Ze probeerde te achterhalen wat de Bruine zuster van de verplaatsing van haar vertrekken vond, maar Bennae – net als de meeste Bruine zusters die Egwene het had gevraagd – sprak liever niet over dat onderwerp.

Egwene deed nog een paar wevingen. Na een tijdje vroeg ze zich af wat de zin van deze afspraak eigenlijk was. Had Bennae haar tijdens haar vorige bezoek ook al niet veel van dezelfde wevingen laten uitvoeren?

‘Heel goed,’ zei Bennae, terwijl ze zichzelf een kop thee inschonk uit een pot die op een kleine kolenbrander warm werd gehouden. Ze bood Egwene niets aan. ‘Daar ben je vaardig genoeg in. Maar ik vraag me iets af. Heb je de scherpte van geest die een Aes Sedai moet hebben, het vermogen om lastige situaties het hoofd te bieden?’

Egwene zweeg, hoewel ze nadrukkelijk een kom thee voor zichzelf inschonk. Bennae zei er niets van.

‘Even kijken...’ overpeinsde Bennae. ‘Stel dat je een conflict hebt met enkele leden van je eigen Ajah. Je hebt iets opgevangen wat je niet had mogen weten, en de leiders van je Ajah zijn behoorlijk boos op

je. Plotseling merk je dat je tot de meest onaangename taken wordt veroordeeld, alsof ze proberen je onder het kleed te vegen en je te vergeten. Hoe zou je in zo'n situatie reageren?

Egwene verslikte zich bijna in haar thee. Die Bruine was niet erg fijnzinnig. Ze had dus vragen gesteld over de Dertiende Kluis en was daardoor in de problemen geraakt? Er waren maar weinig mensen die hoorden af te weten van de geheime geschiedenissen die Egwene tijdens haar vorige bezoek hier zo achteloos had genoemd.

'Nou,' zei Egwene, nippend van haar thee, 'dit moet ik met een helder hoofd benaderen. Om het vanuit het perspectief van de Ajah-oversten te kunnen bekijken, moet ik even nadenken.'

Bennae fronste lichtjes. 'Goed.'

'Kunnen we in die situatie die jij beschrijft aannemen dat de geheimen aan de Ajah waren toevertrouwd met als doel die veilig te bewaren? Ah, mooi. Nou, vanuit hun oogpunt zijn belangrijke en zorgvuldige plannen dus in de war gebracht. Denk je eens in hoe dat moet overkomen. Iemand heeft geheimen ontdekt die ze niet had mogen ontdekken. Dat wijst op een onrustbarend lek onder je meest vertrouwde leden.'

Bennae verbleekte. 'Dat zie ik ook in.'

'Dan is de beste aanpak in deze situatie tweeledig,' zei Egwene voordat ze nog een slokje thee nam. Hij smaakte verschrikkelijk. 'Ten eerste moeten de leiders van de Ajah worden gerustgesteld. Ze moeten horen dat het niet hun fout was dat de informatie is uitgelekt. Als ik die hypothetische zuster was die in de problemen zat – en als ik onschuldig was – zou ik naar hen toe gaan en het uitleggen. Dan houden ze wel op met zoeken naar degene die de kennis heeft gelekt.'

'Maar,' wierp Bennae tegen, 'dat zal die zuster – die hypothetische zuster die in de problemen zit – waarschijnlijk niet helpen van haar straffen af te komen.'

'Het kan geen kwaad,' zei Egwene. 'Waarschijnlijk wordt ze "gestraft" om haar uit de weg te houden terwijl de leiders van de Ajah naar een verraadster zoeken. Als ze weten dat die er niet is, zullen ze eerder geneigd zijn met medeleven naar de situatie van de gevallen zuster kijken, vooral als ze hun een oplossing biedt.'

'Oplossing?' vroeg Bennae. Ze hield haar theekom in de hand alsof ze hem vergeten was. 'Wat voor oplossing zou je dan aandragen?'

'De beste: kunde. Kennelijk kennen sommige mensen onder de Ajah die geheimen. Nou, als deze zuster haar betrouwbaarheid en kunde zou bewijzen, dan beseffen de leiders van haar Ajah misschien dat

ze het beste kan worden aangesteld als een van de hoedsters van die geheimen. Een eenvoudige oplossing, als je erover nadenkt.'

Bennae bleef zitten peinzen terwijl een opgezette vink langzaam rond-draaide aan een touwtje recht boven haar. 'Ja, maar zal het lukken?' 'Het is in ieder geval beter dan ergens in een vergeten opslagruimte schriftrollen te moeten inschrijven,' zei Egwene. 'Soms zijn onrechtvaardige straffen niet te vermijden, maar het is het beste om anderen nooit te laten vergeten dat ze onrechtvaardig zijn. Als deze zuster gewoonweg aanvaardt hoe mensen haar behandelen, dan zal het niet lang duren voordat die aannemen dat ze de positie waarin ze is geplaatst ook verdient.' En dank je wel, Silviana, voor die goede raad. 'Ja,' zei Bennae knikkend. 'Ja, ik neem aan dat je wel gelijk hebt.' 'Ik ben altijd bereid te helpen, Bennae,' zei Egwene op mildere toon. 'In hypothetische situaties, uiteraard.'

Even was Egwene bang dat ze te ver was gegaan door de Bruine zuster bij haar naam te noemen. Maar Bennae ontmoette haar blik en ging toen zelfs zo ver dat ze bij wijze van bedankje lichtjes haar hoofd boog.

Zelfs als dit uur dat ze met Bennae had doorgebracht een op zichzelf staand geval was geweest, dan nog zou Egwene het opmerkelijk hebben gevonden. Maar ze was geschokt toen ze bij het verlaten van Bennaes kamer werd opgewacht door een Novice met de boodschap dat ze naar Nagora moest, een Witte zuster. Egwene had eerst nog tijd voor haar afspraak bij Meidani, dus ging ze. Ze kon een oproep van een zuster niet negeren, hoewel ze later ongetwijfeld extra taken zou moeten verrichten om goed te maken dat ze de vloer niet had geschrobt.

Bij het onderhoud met Nagora werd Egwene onderwezen in logica. De 'logische puzzels' die haar werden voorgelegd, klonken behoorlijk veel naar een verzoek om hulp in de omgang met een zwaardhand, die gefrustreerd raakte door zijn hogere leeftijd en toenemende onvermogen om te vechten. Egwene bood goede raad waar ze kon, die door Nagora werd bestempeld als 'onberispelijke logica' voordat ze mocht gaan.

Daarna kreeg ze weer een boodschap, deze keer van Suana, een van de Gezetenen van de Gele Ajah. Een Gezetene! Dit was de eerste keer dat Egwene bij een van hen werd geroepen. Egwene haastte zich naar de afspraak en werd binnengelaten door een kamermeisje.

Suana's vertrekken leken meer op een tuin dan op kamers. Als Gezetene kon Suana vertrekken met vensters eisen, en ze maakte volop gebruik van haar binnenterras als kruidentuin. Maar daarnaast had

ze spiegels die zodanig waren geplaatst dat ze licht de kamer in kaatsen, die vol stond met boompjes in potten, struiken in grote bakken met aarde, en zelfs een moestuintje met wortels en radijs. Egwene merkte met ongenoegen een stapeltje rottende knollen in een bak op, waarschijnlijk net geogost maar nu al bedorven.

Het rook in de kamer sterk naar basilicum, tijm en een tiental andere kruiden.

Ondanks de problemen in de Toren, ondanks de rottende planten, werd ze opgevrolijkt door de geur van leven in de kamer; de pas omgewerkte aarde en groeiende planten. En Nynaev klaagde dat de zusters in de Witte Toren al die nuttige kruiden links lieten liggen! Kon ze maar eens op bezoek bij de mollige Suana.

Egwene vond de vrouw opmerkelijk aardig. Suana liet haar een reeks wevingen doen, veel ervan op het gebied van Heling, waarin Egwene nooit bijzonder had uitgeblonken. Toch moest haar vaardigheid indruk hebben gemaakt op de Gezetene, want halverwege de les – met Egwene op een zachte stoel tussen twee bomen in potten en Suana op een harde, met leer beklede stoel – veranderde de toon van het gesprek.

‘We zouden je heel graag bij de Gele hebben, denk ik,’ zei de vrouw. Egwene schrok. ‘Ik heb nooit veel aanleg gehad voor Heling.’

‘Lid zijn van de Gele draait niet om aanleg, kind,’ zei Suana. ‘Het draait om hartstocht. Als je graag dingen beter maakt, dat wat gebroken is graag herstelt, dan zou je hier een doel kunnen vinden.’

‘Hartelijk dank,’ zei Egwene, ‘maar de Amyrlin heeft geen Ajah.’

‘Nee, maar ze wordt er wel uit verheven. Denk erover na, Egwene. Ik denk dat je je hier thuis zou voelen.’

Het was een onthutsend gesprek. Suana zag Egwene overduidelijk niet als de Amyrlin, maar alleen al het feit dat ze Egwene bij haar Ajah wilde inlijven betekende iets. Het betekende dat ze aanvaardde, min of meer, dat Egwene een echte zuster was.

‘Suana,’ zei Egwene, uitproberend hoe ver ze kon gaan met die aanvaarding, ‘hebben de Gezetenen het erover gehad wat ze aan de spanningen tussen de Ajahs kunnen doen?’

‘Ik zou niet weten wat eraan gedaan kan worden,’ antwoordde Suana, kijkend naar haar overgroeide balkon. ‘Als de andere Ajahs hebben besloten om de Gele als hun vijand te beschouwen, dan kan ik ze niet dwingen om niet zo dom te zijn.’

Ze zeggen waarschijnlijk hetzelfde over jou, dacht Egwene, maar ze zei: ‘Iemand moet de eerste stap zetten. Het scherm van wantrouwen begint zo dik te worden dat het binnenkort te hard wordt om te

doorbreken. Misschien als enkele Gezetenen van verschillende Ajahs beginnen samen de maaltijd te gebruiken, of samen in de gangen worden gezien, dat dat leerzaam kan zijn voor de rest van de Toren.’

‘Misschien...’ zei Suana.

‘Ze zijn je vijanden niet, Suana,’ zei Egwene, met een iets fermere stem.

De vrouw keek Egwene fronsend aan, alsof ze plotseling beseftte van wie ze raad aannam. ‘Nou, ik denk dat je nu maar beter kunt gaan. Je hebt vandaag vast een heleboel te doen.’

Egwene liet zichzelf uit, waarbij ze zorgvuldig omlaag hangende takken en groepen potten ontweek. Toen ze het Gele gedeelte van de Toren eenmaal had verlaten en haar begeleidsters van de Rode Ajah weer met haar meeliepen, beseftte ze ineens iets. Ze had alle drie de gesprekken doorstaan zonder dat haar ook maar één straf was opgelegd. Ze wist niet zeker wat ze daarvan moest denken. Ze had twee zusters zelfs gewoon bij hun naam genoemd!

Ze begonnen haar te aanvaarden. Helaas was dat maar een klein onderdeel van de strijd. Het grotere deel was zorgen dat de Witte Toren de druk overleefde die Elaida erop legde.

Meidani’s kamers waren verrassend behaaglijk en huislijk. Egwene had de Griuze zusters in gedachten altijd ongeveer gelijkgesteld aan de Witte: volmaakte diplomaten zonder hartstocht, die geen tijd hadden voor persoonlijke gevoelens of overbodigheden. Deze kamers wezen echter op een vrouw die dol was op reizen. Kaarten waren opgehangen in sierlijke lijsten, gecentreerd aan de wanden als kunststukken.

Aan weerskanten van een landkaart hingen twee Aielsperen; verderop hing een kaart van de eilanden van het Zeevolk. Hoewel velen zouden hebben gekozen voor de porseleinen aandenkens die zo vaak met het Zeevolk in verband werden gebracht, had Meidani een kleine verzameling oorkonden en beschilderde schelpen, zorgvuldig ingelijst en tentoongesteld, en er hingen schildjes bij waarop de verzameldata opgetekend stonden.

De zitkamer leek wel een museum, gewijd aan de reizen van één persoon.

Een Altaraans huwelijksmes, ingelegd met vier fonkelende robijnen, hing naast een kleine Cairhiense banier en een Shienaraans zwaard. Onder elk ervan hing een schildje waarop de betekenis werd uitgelegd. Het huwelijksmes, bijvoorbeeld, was Meidani geschonken voor

haar hulp bij het oplossen van een geschil tussen twee huizen over de dood van een bijzonder belangrijke landeigenaar. Zijn weduwe had haar het mes gegeven als blijk van dank.

Wie had gedacht dat de bedeesde vrouw van de avondmaaltijd een paar weken geleden zo'n trotse verzameling zou bezitten? Het kleed droeg ook een etiket: het was een geschenk van een koopman die het in de ontoegankelijke haven van Shara had gekocht en het vervolgens aan Meidani had gegeven, als dank omdat ze zijn dochter had genezen. Het had een vreemd ontwerp, geweven van wat dunne, geverfde rietstengels leken, met toefjes exotische grijze vacht langs de randen. Het patroon stelde uitheemse dieren met lange nekken voor.

Meidani zelf zat op een eigenaardige stoel gemaakt van geweven tenen, die leek op een groeiende struik die toevallig de vorm van een stoel had aangenomen. Hij zou vreselijk misplaatst zijn geweest in elke andere kamer in de Toren, maar hij paste hier, waar elk voorwerp anders was, waar niets met elkaar te maken had maar alles verbonden was aan het gemeenschappelijke thema van geschenken die tijdens reizen waren ontvangen.

Het uiterlijk van de Grijze zuster was ook heel anders dan tijdens de maaltijd bij Elaida. In plaats van het diep uitgesneden, kleurrijke gewaad van toen droeg ze nu een eenvoudig wit gewaad met een hoog gesloten halslijn, lang en uitlopend, gesneden om haar boezem juist niet te benadrukken. Haar diepgoudkleurige haar was in een knot gedraaid en ze droeg geen enkel sieraad. Was dat contrast opzet?

'Je hebt nogal lang gewacht voordat je me bij je riep,' zei Egwene. 'Ik wilde geen argwaan wekken bij de Amyrlin,' antwoordde Meidani terwijl Egwene over het kleed uit Shara liep. 'Bovendien weet ik nog steeds niet zeker hoe ik je zie.'

'Het kan me niet schelen hoe je me ziet,' zei Egwene vlak. Ze ging zitten in een grote eiken stoel, met daarop een schildje waarop stond dat dit een geschenk was van een geldverstrekker in Tyr. 'Een Amyrlin heeft geen aanzien nodig van degenen die haar volgen, zolang ze maar wordt gehoorzaamd.'

'Je bent gevangengenomen en afgezet.'

Egwene trok haar wenkbrauw op en keek Meidani in de ogen. 'Gevangengenomen, ja.'

'De Zaal van de opstandelingen zal inmiddels wel een nieuwe Amyrlin hebben gekozen.'

'Ik weet toevallig dat dat niet zo is.'

Meidani weifelde.

Het was een gok om toe te geven dat ze nog contact onderhield met

de opstandige Aes Sedai, maar als Egwene de trouw van Meidani en de verspieters niet zeker kon stellen, dan bevond ze zich op heel gevaarlijk terrein. Egwene had aangenomen dat het geen moeite zou kosten om de steun van de vrouw te winnen, gezien Meidani's angst tijdens de avondmaaltijd. Maar het leek erop dat ze zich toch niet zo gemakkelijk liet onderwerpen.

'Nou,' zei Meidani. 'Zelfs als dat waar is, dan nog moet je beseffen dat ze je hebben gekozen als boegbeeld. Als ledenpop.'

Egwene hield de blik van de andere vrouw vast.

'Je hebt geen werkelijk gezag,' zei Meidani, al sloeg haar stem een beetje over.

Egwene wendde haar blik niet af. Meidani keek haar onderzoekend aan, terwijl er langzaam een frons over haar voorhoofd trok en er plooiën in haar gladde, leeftijdloze Aes Sedai-gezicht verschenen. Ze keek in Egwenes ogen als een steenhouwer die een stuk steen onderzoekt op smetten voordat hij het op zijn plek zet. Wat ze daar zag, scheen haar nog meer te verwarren.

'Zo,' zei Egwene alsof ze niet net was ondervraagd, 'en nu moet je me eens vertellen waarom je niet uit de Toren bent gevlucht. Hoewel ik best geloof dat het nuttig is om Elaida te bespieden, moet je ook weten in hoeveel gevaar je verkeert nu Elaida zich bewust is van je werkelijke trouw. Waarom vertrek je niet?'

'Ik... kan het niet zeggen,' zei Meidani, en ze keek weg.

'Ik beveel het je als Amyrlin.'

'Ik kan het nog steeds niet zeggen.' Meidani keek naar de vloer alsof ze zich schaamde.

Vreemd, dacht Egwene, terwijl ze haar frustratie verborg. 'Het is me duidelijk dat je de ernst van onze situatie niet inziet. Ofwel je aanvaardt mijn gezag, ofwel je aanvaardt dat van Elaida. Er is geen tussenweg, Meidani. En ik beloof je dit: als Elaida de Amyrlin Zetel behoudt, zal ze degenen die ze als verraders beschouwt heel onaangenaam behandelen.'

Meidani bleef omlaag kijken. Ondanks haar aanvankelijke verzet leek het erop dat ze weinig wilskracht over had.

'Ik begrijp het.' Egwene stond op. 'Je hebt ons verraden, nietwaar? Ben je naar Elaida's kant overgelopen vóórdat je werd ontmaskerd, of na Beonins bekentenis?'

Meidani keek onmiddellijk op. 'Wat? Nee! Ik heb onze zaak nooit verraden!' Ze leek misselijk, met een bleek gezicht en haar mond vertrokken tot een dunne streep. 'Hoe kun je nu denken dat ik die vreselijke vrouw zou steunen? Ik vind het verschrikkelijk wat ze met de

Toren heeft gedaan.’

Nou, dat was klare taal; die uitspraken boden weinig ruimte om zich onder de Drie Geloften uit te wurmen. Ofwel Meidani was oprecht, of ze was een Zwarte. Hoewel Egwene moeite had om te geloven dat een Zwarte zuster zichzelf in gevaar zou brengen door een leugen te vertellen die zo eenvoudig te ontcrachten was.

‘Waarom vlucht je dan niet?’ herhaalde Egwene. ‘Waarom blijf je?’ Meidani schudde haar hoofd. ‘Dat kan ik niet zeggen.’

Egwene haalde diep adem. Iets aan dit hele gesprek ergerde haar. ‘Wil je me dan in ieder geval vertellen waarom je zo vaak bij Elaida eet? Ik kan me niet voorstellen dat je geniet van hoe ze je behandelt.’ Meidani bloosde. ‘Elaida en ik waren kamergenoten gedurende onze tijd als Novices. De anderen hoopten dat als ik de vriendschap zou hernieuwen, ik daardoor misschien waardevolle inlichtingen zou krijgen.’

Egwene sloeg haar armen over elkaar. ‘Het lijkt me roekeloos om aan te nemen dat ze je zou vertrouwen. Maar Elaida’s dorst naar macht zet haar zelf ook aan tot roekeloos handelen, dus misschien was het niet zo’n heel slecht plan. Alleen zal ze je nooit meer in vertrouwen nemen nu ze weet waar je werkelijke trouw ligt.’

‘Dat weet ik. Maar er is besloten dat ik niet mag laten merken dat ik me bewust ben van haar kennis. Als ik me nu terugtrok, zou dat aangeven dat we zijn gewaarschuwd, en dat is een van de zeer weinige voordelen die we nog hebben.’

Zo ontzettend weinig dat ze gewoon uit de Toren had moeten wegvluchten. Blijven had geen enkele zin. Dus waarom dan? Iets hield die vrouw kennelijk tegen. Iets sterks. Een belofte?

‘Meidani,’ zei Egwene, ‘ik moet weten wat je voor me achterhoudt.’ Ze schudde haar hoofd; ze keek bijna bang. Licht! dacht Egwene. Ik wil haar niet zo onder druk zetten als Elaida tijdens die avondmaaltijden doet. Egwene ging weer zitten. ‘Recht je rug, Meidani. Je bent geen angstige Novice. Je bent een Aes Sedai. Gedraag je als zodanig.’

De vrouw keek met fonkelende ogen op bij die uitdaging. Egwene knikte goedkeurend. ‘We zullen de schade die Elaida heeft aangericht herstellen, en ik zal mijn rechtmatige plek als Amyrlin innemen. Maar we hebben werk te doen.’

‘Ik kan niet...’

‘Jawel,’ zei Egwene. ‘Je kunt me best vertellen wat eraan schort. Ik vermoed dat het met de Drie Geloften te maken heeft, hoewel het Licht mag weten hoe. We kunnen om het probleem heen werken. Je

kunt me niet vertellen waarom je in de Toren bent gebleven, maar kun je het me laten zien?’

Meidani hield haar hoofd schuin. ‘Ik weet het niet. Ik zou met je naar...’ Ze liet haar mond dichtvallen. Ja, een van de Geloften voorkwam met geweld dat ze doorging. ‘Ik kan het je misschien laten zien,’ voltooide Meidani zwakjes. ‘Ik weet het niet zeker.’

‘Dan moeten we daar achter komen. Hoe gevaarlijk is het als die Rode oppassers van me achter ons aan komen?’

Meidani verbleekte. ‘Gevaarlijk.’

‘Dan zullen we ze moeten afschudden,’ zei Egwene, die nadenkend met haar nagel op de armléuning van haar reusachtige eikenhouten stoel tikte. ‘We kunnen via een andere weg het Grije gedeelte van de Toren uit, maar als we worden gezien, kan dat lastige vragen oproepen.’

‘Er hangen veel Rode zusters rond bij de in- en uitgangen van ons kwartier,’ zei Meidani. ‘Ik vermoed dat alle Ajahs elkaar zo in de gaten houden. Het zal heel lastig worden om onopgemerkt weg te komen. Als ik alleen was, zouden ze me niet volgen, maar zodra ze jou zien...’

Verspieters die de andere Ajahkwartieren in de gaten hielden? Licht! Was het al zo erg geworden? Dat was net alsof er verkenners naar vijandelijke kampen werden gestuurd. Ze kon niet het risico nemen dat men haar zou zien vertrekken met Meidani, maar alleen gaan zou ook aandacht trekken. De Rode zusters wisten dat Egwene altijd begeleiding hoorde te hebben. Dat leverde een probleem op, en Egwene kon maar één oplossing bedenken.

Ze keek onderzoekend naar Meidani. In hoeverre kon ze haar vertrouwen? ‘Beloof je dat je Elaida niet steunt, en dat je mijn leiderschap aanvaardt?’

De vrouw weifelde, maar toen knikte ze. ‘Ja.’

‘Als ik je iets laat zien, zweer je dan dat je het aan niemand onthult voordat ik je daar toestemming voor geef?’

Meidani fronste haar voorhoofd. ‘Ja.’

Egwene nam haar besluit. Ze haalde diep adem en omhelsde de Bron. ‘Let goed op,’ zei ze, terwijl ze draden van Geest weefde. Door de dolkwortel was ze niet sterk genoeg om een Poort te openen, maar ze kon Meidani wel de wevingen leren.

‘Wat is dat?’ vroeg Meidani.

‘Dit heet een Poort,’ zei Egwene. ‘Hij wordt gebruikt om te Reizen.’

‘Reizen is onmogelijk!’ zei Meidani onmiddellijk. ‘Dat vermogen is al verloren sinds...’ Ze liet haar stem wegsterven en haar ogen werden

groot.

Egwene liet de weving oplossen. Meteen omhelsde Meidani de Bron, met een vastberaden blik.

‘Denk aan de plek waar je naartoe wilt,’ zei Egwene. ‘Dit werkt alleen als je de plek vanwaar je vertrekt heel goed kent, maar ik neem aan dat je vertrouwd genoeg bent met je eigen kamers. Kies een bestemming waar waarschijnlijk niemand is; Poorten kunnen gevaarlijk zijn als ze op de verkeerde plaats opengaan.’

Meidani knikte en haar gouden knot wiebelde mee. Toen concentreerde ze zich. Ze deed op bewonderenswaardige wijze Egwenes weving na, en een Poort opende zich tussen hen in: een witte streep die de lucht spleet en openboog. Het gat bevond zich aan Meidani’s kant; Egwene zag alleen een trillende plek, als de warmtetrillingen in een woestijn. Ze liep om de Poort heen en keek door het gat in een donkere stenen gang erachter. De tegels op de vloer hadden ingetogen witte en bruine kleuren, en er waren geen vensters in zicht. Ergens onder in de Toren, vermoedde Egwene.

‘Snel,’ zei Egwene. ‘Als ik niet binnen ongeveer een uur uit je vertrekken terugkeer, gaan mijn Rode oppassers zich misschien afvragen waar ik zo lang blijf. Het is al verdacht dat juist jij me hebt laten roepen. We moeten maar hopen dat Elaida niet zorgvuldig genoeg is om zich te verwonderen over het toeval.’

‘Ja, Moeder,’ zei Meidani, die naar een tafel draafde om een bronzen lamp te pakken, waarvan de vlam flakkerde. Toen bleef ze staan.

‘Wat is er?’ vroeg Egwene.

‘Ik ben alleen maar verbaasd.’

Egwene vroeg bijna wat er zo verbazingwekkend was, maar toen zag ze het in Meidani’s ogen. Meidani was verbaasd over hoe snel ze gehoorzaamde. Ze stond ervan te kijken hoe natuurlijk het haar afging Egwene als de Amyrlin te zien. Die vrouw was nog niet helemaal over de streep, dat niet, maar ze was er dichtbij.

‘Snel,’ zei Egwene.

Meidani knikte en stapte door de Poort, en Egwene volgde.

Hoewel de vloer vrij was van stof, hing in de gang de bedompte geur van stilstaande lucht. Aan de muren was niets van de versieringen te zien die je in de gangen boven zag, en het enige geluid was dat van een paar ratten die ergens rondscharrelden. Ratten. In de Witte Toren. Ooit zou dat onmogelijk zijn geweest. Het falen van de bannen was gewoon weer een onvoorstelbaar verschijnsel in een nog steeds groeiende reeks.

Dit was een gedeelte dat niet vaak aandacht kreeg van de Torenbe-

dienden. Daarom had Meidani waarschijnlijk deze plek gekozen om de Poort te openen. Dat was allemaal goed en wel, maar ze was waarschijnlijk te voorzichtig. Het zou kostbare tijd kosten om van zo diep onder in de Toren terug te keren naar de hoofdgangen, en naar wat het ook was dat Meidani haar wilde laten zien. En dat zou ook weer problemen opleveren. Wat zou er gebeuren als andere zusters Egwene door de gangen zagen lopen zonder haar gebruikelijke geleide van wachters van de Rode Ajah?

Voordat Egwene die bezorgdheid kon uitspreken, liep Meidani weg. Niet door de gang naar het trappenhuis, maar verder, dieper naar binnen. Egwene fronste haar voorhoofd en liep achter haar aan.

‘Ik weet niet zeker of ik het je mag laten zien,’ zei Meidani zacht. Haar rokken ruisten, en het geluid deed wel wat denken aan het zachte gescharrel van de ratten in de verte. ‘Maar ik moet je waarschuwen dat je versted kunt staan over waar je in stapt. Het zou gevaarlijk kunnen zijn.’

Had Meidani het over lichamelijk gevaar of over politiek gevaar? Het leek erop dat Egwene al tot over haar oren in dat laatste verwickeld was. Toch knikte ze en aanvaardde de waarschuwing in alle ernst. ‘Ik begrijp het. Maar als er iets gevaarlijks gebeurt in de Toren, dan moet ik ervan afweten. Het is niet alleen mijn recht, maar ook mijn plicht.’

Meidani zweeg. Ze leidde Egwene door de kronkelende gang, mompelend dat ze graag haar zwaardhand had willen meenemen. Hij was kennelijk in de stad om iets voor haar te doen. De gang liep in een spiraalvorm, die deed denken aan de golvende kronkelingen van het Grote Serpent zelf. Net toen Egwene ongeduldig begon te worden, bleef Meidani voor een gesloten deur staan. Hij zag er niet anders uit dan die van de tientallen bijna vergeten opslagkamers langs de hoofdgang. Meidani bracht aarzelend haar hand omhoog, en toen klopte ze scherp aan.

De deur ging meteen open en onthulde een zwaardhand met felle ogen, rossig haar en een vierkante kaak. Hij keek naar Meidani, en toen hij zich naar Egwene wendde betrok zijn gezicht. Zijn arm bewoog even, alsof hij zich er amper van kon weerhouden naar het zwaard aan zijn middel te reiken.

‘Dat zal Meidani wel zijn,’ zei een vrouwenstem in de kamer, ‘die verslag komt uitbrengen over haar ontmoeting met het meisje. Ad-salan?’

De zwaardhand stapte opzij en ze zag een kleine ruimte met kisten die dienstdeden als stoelen. Binnen zaten vier vrouwen, allemaal Aes

Sedai. En schokkend genoeg waren ze ieder van een andere Ajah! Egwene had vrouwen van vier verschillende Ajahs nog niet eens samen door de gangen zien lopen, laat staan samen een bespreking zien houden.

Niet een van hen was van de Rode, en alle vier waren ze Gezetenen. Seaine was een statige vrouw in een wit gewaad met zilverkleurige zomen. Ze was een Gezetene van de Witte Ajah, met dik zwart haar en donkere wenkbrauwen, die Egwene met waterige blauwe ogen gelijkmatig aankeek. Naast haar zat Doesine, een Gezetene van de Gele Ajah. Ze was slank en lang voor een Cairhiense; haar diepgekleurde gewaad was met goud geborduurd. Ze droeg saffieren in haar haren, passend bij de steen op haar voorhoofd. De Griuze zuster naast Doesine was Yukiri. Ze was een van de kleinste vrouwen die Egwene ooit had ontmoet, maar door de wijze waarop ze naar anderen keek leek ze altijd de leiding te hebben, zelfs wanneer ze vergezeld ging van een heel lange Aes Sedai. De laatste vrouw was Saerin, een Altaraanse Gezetene voor de Bruine Ajah. Net als veel Bruine zusters droeg ze onversierde gewaden, deze keer in een onopvallende, lichtbruine kleur. Haar olijkleurige huid werd ontsierd door een litteken op haar linkerwang. Egwene wist heel weinig over haar. Van alle zusters in de kamer leek zij het minst geschokt om Egwene te zien. ‘Wat heb je gedaan?’ vroeg Seaine onthutst aan Meidani.

‘Adsalan, laat ze snel binnen,’ zei Doesine, die opstond en druk gebaarde. ‘Als er iemand langskomt en dat meisje van Alveren hier ziet...’

Meidani kromp ineem bij die strenge woorden; ja, ze zou een heleboel werk moeten verzetten voordat ze weer de uitstraling van een Aes Sedai had. Egwene stapte de kamer in voordat de norske zwaardhand haar naar voren zou trekken. Meidani volgde, en Adsalan sloeg de deur dicht. De kamer werd verlicht door twee lampen die net niet voldoende licht gaven, als om de samenzweerderige aard van het onderhoud tussen de vrouwen te benadrukken.

De kisten hadden evengoed tronen kunnen zijn, te oordelen naar de houding waarmee de vier Gezetenen erop zaten, en dus nam Egwene ook op een kist plaats. ‘Je hebt geen toestemming gekregen om te gaan zitten, meisje,’ zei Saerin kil. ‘Meidani, wat is de bedoeling van deze vertoning? Je gelofte had dit moeten voorkomen!’

‘Gelofte?’ vroeg Egwene. ‘En welke gelofte is dat dan wel?’

‘Hou je mond, meisje,’ snauwde Yukiri, die Egwene op haar rug sloeg met een pets Lucht. Het was zo’n zwakke straf dat Egwene bijna lachte.

‘Ik heb mijn gelofte niet gebroken!’ zei Meidani snel, terwijl ze naast Egwene ging staan. ‘Jullie hadden me opgedragen niemand te vertellen over deze bijeenkomsten. Nou, ik heb gehoorzaamd. Ik heb het haar niet verteld, maar laten zien.’ Er was een vonkje opstandigheid in de ogen van de vrouw te zien. Dat was goed.

Egwene wist niet zeker wat hier gaande was, maar vier Gezetenen samen boden haar een ongeëvenaarde mogelijkheid. Ze had nooit verwacht de kans te krijgen om met zoveel vrouwen tegelijk te praten, en als deze bereid waren om elkaar te ontmoeten, dan trokken ze zich misschien weinig aan van de verdeling die de rest van de Toren ondermijnde.

Of was hun ontmoeting een aanwijzing van iets duisterders? Geloften waar Egwene niets van wist, bijeenkomsten in diepe gangen, een zwaardhand die de deur bewaakte... Waren deze vrouwen van vier Ajahs, of van één? Was ze per ongeluk op een nest van Zwarte zusters gestuit?

Hoewel haar hart begon te bonzen, dwong Egwene zichzelf om geen overhaaste conclusies te trekken. Als ze Zwart waren, dan was ze erbij. Zo niet, dan had ze werk te doen.

‘Dit is heel onverwacht,’ zei de kalme Seaine tegen Meidani. ‘We zullen extra behoedzaam zijn in het verwoorden van je toekomstige bevelen, Meidani.’

Yukiri knikte. ‘Ik had niet verwacht dat je zo kinderachtig zou zijn om ons uit wrok te ontmaskeren. We hadden moeten beseffen dat jij, net als wij allemaal, ervaring hebt met het ombuigen van geloften als je dat zo uitkomt.’

Wacht even, dacht Egwene. Dat klinkt naar...

‘Inderdaad,’ zei Yukiri. ‘Ik denk dat een straf voor deze overtreding gerechtvaardigd is. Maar wat moeten we doen met dat meisje dat ze heeft meegebracht? Zij heeft niet gezworen op de Staf, en dus zou het...’

‘Jullie hebben haar een vierde gelofte opgelegd, nietwaar?’ viel Egwene haar in de rede. ‘Licht! Wat haalden jullie je in je hoofd?’

Yukiri keek naar haar en Egwene voelde nog een pets van Lucht. ‘Je hebt geen toestemming gekregen om te spreken.’

‘De Amyrlin heeft geen toestemming nodig om te spreken,’ kaatste Egwene terug, terwijl ze de vrouwen strak aankeek. ‘Wat hebben jullie hier gedaan, Yukiri? Jullie verraden alles waar we voor staan! De Geloften mogen niet worden gebruikt als scheidingsmiddelen. Is deze hele Toren dan net zo waanzinnig geworden als Elaida?’

‘Het is geen waanzin,’ zei Saerin ineens, zich mengend in het gesprek.

De Bruine zuster schudde haar hoofd, met meer gezag dan Egwene zou hebben verwacht van iemand van haar Ajah. ‘Het is alleen maar uit noodzaak gedaan. Zij was niet meer te vertrouwen nadat ze partij had gekozen voor de opstandelingen.’

‘Denk niet dat we ons niet bewust zijn van jouw betrekkingen met die groep, Egwene Alveren,’ zei Yukiri. De hooghartige Griuze zuster kon haar woede amper bedwingen. ‘Als wij onze zin krijgen, zul je niet meer met de zijden handschoenen van Elaida worden behandeld.’ Egwene maakte een achteloos gebaar. ‘Sus me, stel me terecht of sla me, Yukiri, en het blijft een puinhoop in de Toren. Degenen die jij zo gemakkelijk het etiket van opstandelingen opplakt, hebben daar geen schuld aan. Geheime ontmoetingen in de kelder, geloften die zonder rechtvaardiging worden opgelegd, dat zijn misdaden die minstens even ernstig zijn als de verdeling die Elaida veroorzaakt.’

‘Je moet ons niet in twijfel trekken,’ zei Seaine op rustiger toon. Ze leek bedeesder dan de anderen. ‘Soms moeten er moeilijke besluiten worden genomen. We kunnen het ons niet veroorloven om Duistervrienden onder de Aes Sedai te laten rondlopen, en er zijn maatregelen genomen om hen op te sporen. Wij hier hebben stuk voor stuk aan Meidani bewezen dat we geen vrienden van de Schaduw zijn, en dus kan het geen kwaad als we haar dwingen een eed aan ons af te leggen. Het was een redelijke stap om zeker te stellen dat we allemaal naar dezelfde doelen toewerken.’

Egwene hield haar gezicht in de plooi. Seaine had zo goed als toegegeven dat de Zwarte Ajah bestond! Egwene had dat nooit verwacht te horen uit de mond van een Gezetene, vooral niet in het bijzijn van zoveel getuigen. Dus deze vrouwen gebruikten de Eedstaf om Zwarte zusters op te sporen. Als je elke zuster afzonderlijk terzijde nam, haar geloften ontkrachtte en haar die dan opnieuw liet zweren, kon je haar vragen of ze een Zwarte was. Een wanhopige methode, maar – besloot Egwene – een gerechtvaardigde, gezien de tijden waarin ze leefden.

‘Ik geef toe dat het een redelijk plan is,’ zei Egwene. ‘Maar die vrouw een nieuwe eed laten zweren is onnodig!’

‘En als bekend is dat ze aan anderen trouw is?’ wilde Saerin weten. ‘Alleen het feit dat een vrouw geen Duistervriend is, betekent nog niet dat ze ons niet via andere wegen zal verraden.’

En die gelofte van gehoorzaamheid was waarschijnlijk de reden dat Meidani niet uit de Toren kon ontvluchten. Egwene had medelijden met die arme vrouw. Door de Aes Sedai in Salidar teruggestuurd om te verspieden in de Toren, ontdekt door deze vrouwen – waarschijn-

lijk – gedurende hun zoektocht naar de Zwarten, en toen was haar ware doel onthuld aan Elaida. Drie verschillende partijen, die allemaal druk op haar legden.

‘Het blijft ongepast,’ zei Egwene. ‘Maar dat kunnen we wel even terzijde schuiven. Hoe zit het met Elaida zelf? Hebben jullie vastgesteld of zij van de Zwarte is? Wie heeft jullie deze opdracht gegeven, en hoe heeft deze klik zich gevormd?’

‘Bah! Waarom praten we met haar?’ wilde Yukiri weten. Ze stond op en zette haar handen in haar zij. ‘We moeten besluiten wat we met haar gaan doen in plaats van haar vragen te beantwoorden!’

‘Als ik moet helpen bij jullie werk,’ zei Egwene, ‘dan moet ik de feiten kennen.’

‘Je bent hier niet om te helpen, kind,’ zei Doesine. De stem van de slanke Cairhiense Gele zuster was ferm. ‘Het is duidelijk dat Meidani je heeft meegenomen om te bewijzen dat we haar niet geheel onder de duim hebben. Als een kind dat een woedeaanval krijgt.’

‘En de anderen?’ vroeg Seaine. ‘We moeten ze bijeenroepen en ervoor zorgen dat ze hun bevelen beter verwoorden. We willen niet dat er iemand naar de Amyrlin stapt voordat we weten waar haar trouw ligt.’

Anderen? dacht Egwene. Hebben ze dan alle verspieders ingezworen? Het was logisch. Als je er één ontmaskerde, was het gemakkelijk om de namen van de anderen te krijgen.

‘Hebben jullie dan werkelijk leden van de Zwarte gevonden?’ vroeg Egwene. ‘Wie zijn het?’

‘Je moet je mond houden, kind,’ zei Yukiri, die haar groene ogen op Egwene richtte. ‘Nog één woord en ik laat je straffen tot je geen tranen meer hebt.’

‘Ik betwijfel of je me nog meer straf kunt opleggen dan ik al krijg, Yukiri,’ zei Egwene rustig. ‘Behalve als ik elke dag de héle dag in de werkkamer van de Meesteres der Novices moet blijven. En wat zou ik trouwens moeten zeggen als je me naar haar toe stuurde? Dat jij me persoonlijk boetedoening hebt opgelegd? Ze weet dat ik vandaag geen afspraak bij je had. En dan gaat ze misschien vragen stellen.’

‘We kunnen Meidani opdragen je straf op te leggen,’ zei Seaine, de Witte zuster.

‘Dat zal ze niet doen,’ kaatste Egwene terug. ‘Ze aanvaardt mijn gezag als Amyrlin.’

De andere zusters keken naar Meidani. Egwene hield haar adem in. Meidani wist te knikken, hoewel ze doodsbang leek om weerstand te bieden aan de anderen. Egwene liet zachtjes en opgelucht haar

adem ontsnappen.

Saerin keek verbaasd, maar ook nieuwsgierig. Yukiri, die nog met haar armen over elkaar stond, was niet zo gemakkelijk overrompeld. ‘Dat is betekenisloos. We kunnen haar gewoon bevelen om je straf op te leggen.’

‘O ja?’ vroeg Egwene. ‘Ik dacht dat je zei dat die vierde gelofte bedoeld was om de eenheid te herstellen, om te zorgen dat ze niet met jullie geheimen naar Elaida zou stappen. Nu wil je die gelofte als een knuppel gebruiken, om haar te dwingen jullie stropop te worden?’ Daarop viel een stilte in de kamer.

‘Dit is waarom een gelofte van gehoorzaamheid een slechte zet is,’ zei Egwene. ‘Geen enkele vrouw zou zoveel macht over een andere moeten hebben. Wat jullie hebben gedaan, komt dicht in de buurt van Wilsdwang. Ik ben er nog altijd niet uit of deze gruwel op enigerlei wijze gerechtvaardigd is; hoe jullie Meidani en de anderen behandelen zal waarschijnlijk invloed hebben op dat oordeel.’

‘Moet ik mezelf herhalen?’ snauwde Yukiri tegen de andere vrouwen. ‘Waarom verspillen we tijd met kakelen tegen dat meisje? We moeten een besluit nemen!’

‘We praten met haar omdat ze vastbesloten lijkt om moeilijk te doen,’ zei Saerin kortaf, met een blik op Egwene. ‘Ga zitten, Yukiri. Ik hou me wel met het kind bezig.’

Egwene keek Saerin in de ogen, met een bonzend hart. Yukiri snoof en ging zitten, en ze scheen zich eindelijk te herinneren dat ze Aes Sedai was terwijl ze haar gezicht gladstreek. Deze groep stond onder grote druk. Als bekend werd waar ze mee bezig waren...

Egwene hield haar blik op Saerin gericht. Ze had aangenomen dat Yukiri de leiding had over de groep, want zij en Saerin waren bijna even sterk en veel Bruine zusters waren volgzaam. Maar dat was een vergissing geweest; je beoordeelde iemand te gemakkelijk op basis van haar Ajah.

Saerin boog zich naar voren en sprak op ferme toon. ‘Kind, je moet ons gehoorzamen. We kunnen je niet laten zweren op de Eedstaf, en ik betwijfel hoe dan ook of je een gelofte van gehoorzaamheid zou afleggen. Maar je kunt niet blijven doen alsof je de Amyrlin Zetel bent. We weten allemaal hoe vaak je boete moet doen, en we weten ook allemaal hoe weinig dat uithaalt. Dus laat me eens iets proberen waarvan ik aanneem dat nog niemand het bij je heeft geprobeerd: argumenteren.’

‘Je mag zeggen wat je wilt,’ zei Egwene.

De Bruine zuster snoof. ‘Goed. Om te beginnen kun je geen Amyrlin

zijn. Met die dolkwortel kun je amper geleiden!’

‘Ligt het gezag van de Amyrlin Zetel dan in haar vermogen om te geleiden?’ vroeg Egwene. ‘Is ze niets meer dan een bullebak, die wordt gehoorzaamd omdat ze anderen kan dwingen te doen wat zij eist?’

‘Nou, nee,’ antwoordde Saerin.

‘Dan zie ik niet in wat het feit dat ik dolkwortel heb gekregen te maken heeft met mijn gezag.’

‘Je bent teruggezet naar de rang van Novice.’

‘Alleen Elaida is zo dom om te denken dat je een Aes Sedai haar rang kunt afnemen,’ zei Egwene. ‘Ze had nooit het gevoel mogen krijgen dat ze die macht had.’

‘Als ze dat gevoel niet had,’ zei Saerin, ‘dan zou jij nu dood zijn, meisje.’

Egwene keek Saerin weer in de ogen. ‘Soms denk ik dat ik liever dood zou zijn dan te zien wat Elaida met de vrouwen in deze Toren heeft gedaan.’

Daarop viel weer een stilte.

‘Ik moet zeggen,’ zei Seaine zachtjes, ‘dat je beweringen volkomen irrationeel zijn. Elaida is de Amyrlin omdat ze op de juiste wijze is verheven door de Zaal. Daarom kun jij geen Amyrlin zijn.’

Egwene schudde haar hoofd. ‘Ze is “verheven” nadat Suan Sanche op schandelijke en onorthodoxe wijze is afgezet. Hoe kun je met dat in gedachten Elaida’s positie “juist” noemen?’ Er viel haar iets in; het was een gok, maar het voelde goed. ‘Vertel eens. Hebben jullie vrouwen ondervraagd die op dit ogenblik Gezetenen zijn? Hebben jullie Zwarte zusters onder hen gevonden?’

Hoewel Saerins blik gelijkmatig bleef, keek Seaine verontrust weg. Zo! dacht Egwene.

‘Ja dus,’ zei Egwene. ‘Het is logisch. Als ik lid zou zijn van de Zwarte, zou ik heel erg mijn best doen om een van mijn mede-Duistervrienden als Gezetene aangesteld te krijgen. Van daaruit kunnen ze de Toren het beste manipuleren. En vertel me dit dan eens. Behoorden die Zwarte Gezetenen tot de groep die Elaida heeft verheven? Waren zij degenen die Suan hebben afgezet?’

Het bleef stil.

‘Geef antwoord,’ beval Egwene.

‘We hebben een Zwarte zuster onder de Gezetenen gevonden,’ gaf Doesine uiteindelijk toe. ‘En... ja, zij was een van de leden die ervoor stemde Suan Sanche af te zetten.’ Ze klonk neerslachtig. Ze beseftte waar Egwene op doelde.

‘Suan is afgezet door het minimale aantal vereiste Gezetenen,’ vatte

Egwene samen. ‘Een van hen was een Zwarte, wat haar stem ongeldig maakt. Jullie hebben je Amyrlin gesust en afgezet en haar zwaardhand vermoord, en dat alles onwettig.’

‘Bij het Licht,’ fluisterde Seaine. ‘Ze heeft gelijk.’

‘Dit is zinloos,’ zei Yukiri, die weer opstond. ‘Als we achteraf gaan kijken, proberen te achterhalen welke Amyrlins misschien zijn verheven door leden van de Zwarte, dan hebben we reden om elke Amyrlin te verdenken die ooit de Zetel heeft bekleed!’

‘O ja?’ vroeg Egwene. ‘En hoevelen van hen zijn verheven door een Zaal gevuld met slechts het exacte minimum aan Gezetenen? Dit is maar één reden waarom het een ernstige fout was om Siuan op die wijze af te zetten. Toen ik werd verheven, hebben we ervoor gezorgd dat elke Gezetene in de stad ervan op de hoogte was.’

‘Valse Gezetenen,’ zei Yukiri. ‘Die op onwettige wijze hun zetel hebben verkregen!’

Egwene wendde zich tot haar, blij dat de anderen haar zenuwachtig bonzende hart niet konden horen. Ze moest beheerst blijven. ‘Noem je ons vals, Yukiri? Welke Amyrlin zou je liever volgen? Degene die Aes Sedai heeft gedegradeerd tot Novices en Aanvaarders, een hele Ajah heeft opgeheven en verdeling heeft gezaaid in de Toren, nog gevaarlijker dan elk leger dat het ooit heeft aangevallen? Een vrouw die is verheven met de hulp van de Zwarte Ajah? Of zou je liever de Amyrlin dienen die dat allemaal ongedaan probeert te maken?’

‘Je wilt toch zeker niet beweren dat we de Zwarte hebben gediend door Elaida te verheffen?’ vroeg Doesine.

‘Ik denk dat wij allemaal de belangen van de Schaduw dienen,’ zei Egwene scherp, ‘zolang we verdeeld blijven. Hoe denk je dat de Zwarte reageerde op het bijna geheime afzetten van een Amyrlin Zetel, gevolgd door een verdeling onder de Aes Sedai? Het zou me niet verbazen als we na enig onderzoek ontdekken dat die naamloze Zwarte zuster die jullie hebben gevonden niet de enige Duistervriend was in de groep die ernaartoe heeft gewerkt om de rechtmatige Amyrlin af te zetten.’

Hierop viel wederom een stilte in de kamer.

Saerin ging achteroverzitten en zuchtte. ‘We kunnen het verleden niet veranderen. Hoe verlicht je argumenten ook zijn, Egwene Alveren, uiteindelijk zijn ze vruchteloos.’

‘Ik ben het met je eens dat we niet kunnen veranderen wat er is gebeurd,’ zei Egwene knikkend. ‘Maar we kunnen wel naar de toekomst kijken. Hoeveel bewondering ik ook heb voor jullie werk om de Zwarte Ajah te ontmaskeren, veel bemoedigender vind ik jullie

bereidheid om hierin samen te werken. In de Toren zoals hij nu is, is samenwerking tussen de Ajahs een zeldzaamheid. Ik daag jullie uit om dat op te nemen als jullie hoofddoel, om eenheid te brengen in de Witte Toren. Koste wat het kost.'

Ze stond op en verwachtte half dat een van de zusters haar zou berispen, maar ze schenen bijna te zijn vergeten dat ze spraken met een 'Novice' en een opstandeling. 'Meidani,' zei Egwene. 'Jij aanvaardt mij als Amyrlin.'

'Ja, Moeder,' zei de vrouw, en ze boog haar hoofd.

'Dan draag ik je op om te blijven samenwerken met deze vrouwen. Ze zijn niet je vijanden, en zijn dat ook nooit geweest. Jou als verspieder terugsturen was een vergissing, en ik wou dat ik het had kunnen voorkomen. Nu je hier echter bent, kun je van nut zijn. Het spijt me dat je je toneelstukje voor Elaida moet blijven opvoeren, maar ik prijs je wel voor je moed in dat opzicht.'

'Ik zal dienen hoe het nodig is, Moeder,' zei ze, hoewel ze misselijk leek.

Egwene keek naar de anderen. 'Trouw kun je beter verdienen dan afdwingen. Hebben jullie de Eedstaf hier?'

'Nee,' zei Yukiri. 'Hij is lastig mee te smokkelen. We kunnen hem maar af en toe meenemen.'

'Jammer,' zei Egwene. 'Ik had graag de geloften afgelegd. Maar toch wil ik dat jullie hem meteen gaan halen en Meidani bevrijden van die vierde gelofte.'

'We zullen erover nadenken,' antwoordde Saerin.

Egwene trok haar wenkbrauw op. 'Zoals je wilt. Maar weet wel dat zodra de Witte Toren weer heel is, de Zaal zal horen over de stap die jullie hebben genomen. Ik zou ze graag willen kunnen vertellen dat jullie gewoon voorzichtig waren, niet op zoek naar ongerechtvaardigde macht. Als jullie me in de komende dagen nodig hebben, mogen jullie me laten roepen, maar wees dan zo vriendelijk om een oplossing te bedenken voor de twee Rode zusters die me in de gaten houden. Ik wil het Reizen liever niet nog eens hoeven gebruiken in de Toren, anders onthul ik misschien te veel aan lieden die beter onwetend kunnen blijven.'

Ze liet die verklaring in de lucht hangen en liep naar de deur. De zwaardhand hield haar niet tegen, hoewel hij wel toekeek met die argwanende ogen van hem. Ze vroeg zich af wiens zwaardhand hij was. Ze dacht niet dat de zusters in deze kamer zwaardhanden hadden, hoewel ze daar niet zeker van was. Misschien hoorde hij bij een van de andere verspieders die vanuit Salidar waren gestuurd en was

hij ingelijfd door Saerin en de anderen. Dat zou zijn houding verklaren.

Meidani volgde Egwene snel de kamer uit, omkijkend alsof ze verwachtte dat haar tegenwerpingen of berispingen zouden worden nageroepen. De zwaardhand trok de deur dicht.

‘Niet te geloven dat het je gelukt is,’ zei de Grijsze. ‘Ze hadden je ook aan je hielen kunnen ophangen!’

‘Daar zijn ze te verstandig voor,’ zei Egwene. ‘Zij zijn de enigen in de hele verdomde Toren – behalve misschien Silviana – die iets van een hoofd op hun schouders hebben.’

‘Silviana?’ vroeg Meidani verbaasd. ‘Slaat zij je niet iedere dag?’

‘Meerdere keren per dag,’ antwoordde Egwene verstrooid. ‘Ze is erg plichtsgetrouw, niet te vergeten nadenkend. Als we er meer hadden zoals zij, zou de Toren nooit in deze situatie zijn beland.’

Meidani keek met een vreemde uitdrukking op haar gezicht naar Egwene. ‘Je bent echt de Amyrlin,’ zei ze uiteindelijk. Het was een merkwaardige opmerking. Had ze niet zojuist gezworen dat ze Egwenes gezag aanvaardde?

‘Kom mee,’ zei Egwene, die haar pas versnelde. ‘Ik moet terug, voordat de Rode zusters argwaan krijgen.’

Een aanbod en een afscheid

Gawein stond met zijn zwaard tegenover twee zwaardhanden. In de schuur vielen strepen licht naar binnen, en de lucht fonkelde van het stof en de stukjes stro die tijdens het gevecht waren opgeworpen. Hij schuifelde langzaam achteruit over de aangestampte aarden vloer en doorkruiste lichtvlakken. De lucht voelde warm op zijn huid. Zweetdruppeltjes liepen omlaag over zijn slapen, maar zijn greep was stevig terwijl de twee zwaardhanden op hem af kwamen.

De voorste was Sleet, een lenige man met lange armen en ruwe ge-laastrekken. In het ongelijkmatige licht in de schuur zag zijn gezicht eruit als een onafgemaakt werkstuk in de werkplaats van een beeldhouwer, met lange schaduwen over zijn ogen, een spleetje in zijn kin en een neus die krom was doordat hij gebroken was geweest en niet was Geheeld. Hij had lang haar en zwarte bakkebaarden.

Hattori was behoorlijk blij geweest toen haar zwaardhand eindelijk in Dorlan was aangekomen; ze was hem kwijtgeraakt bij Dumais Bron, en zijn verhaal was van het soort waar speelmannen en barden over zongen. Sleet had urenlang gewond op de grond gelegen voordat hij koortsachtig de teugels van zijn paard had weten te pakken en zich in het zadel had getrokken. Het dier had hem trouw urenlang gedragen, bijna bewusteloos, voordat hij in een naburig dorp was aangekomen. De dorpelingen waren in de verleiding gekomen om Sleet te verkopen aan een plaatselijke groep struikrovers. Hun leider had het dorp een bezoekje gebracht en hun veiligheid beloofd als ze

eventuele vluchtelingen van de veldslag die in de buurt had plaatsgevonden verraadden. Maar de dochter van de burgemeester had het voor Sleet opgenomen en haar dorpsgenoten ervan overtuigd

dat die struikrovers wel Duistervrienden moesten zijn als ze op zoek waren naar gewonde zwaardhanden. De dorpelingen hadden daarop besloten Sleet te verbergen, en het meisje had hem verpleegd.

Sleet was gedwongen geweest om er tussenuit te glippen toen hij weer gezond genoeg was om te reizen; het meisje had kennelijk nogal wat genegenheid voor hem opgevat. Er werd onder de Jongelingen gefluisterd dat Sleets ontsnapping ook was ingegeven doordat hij zelf genegenheid voor dat meisje begon te voelen. De meeste zwaardhanden wisten wel beter dan aan mensen gehecht te raken. Sleet was in de nacht vertrokken, toen het meisje en haar familie sliepen, maar in ruil voor de genade van het dorp had hij de struikrovers opgespoord en ervoor gezorgd dat ze het dorp nooit meer zouden lastigvallen.

Dit was het merg van verhalen en legenden; althans, onder gewone, mindere mannen. Bij de zwaardhanden was Sleets verhaal bijna gewoon. Mannen zoals hij trokken legenden aan zoals honden vlooiën aantrokken. In feite had Sleet zijn verhaal helemaal niet willen vertellen; het was pas naar buiten gekomen na vele hardnekkige vragen van de Jongelingen. Hij deed nog steeds alsof zijn overleven niets was om over te pochen. Hij was een zwaardhand. Onvoorstelbare dingen overleven, in een delirium over mijlen van ruig terrein rijden, een hele groep schurken verslaan terwijl je eigen verwondingen niet eens volledig waren genezen, het hoorde er allemaal gewoon bij als je zwaardhand was.

Gawein had eerbied voor hen. Zelfs voor de zwaardhanden die hij had gedood. Voorál voor degenen die hij had gedood. Je moest een uitzonderlijk man zijn om dit soort toewijding en waakzaamheid aan de dag te leggen. Dit soort nederigheid. Terwijl Aes Sedai de wereld manipuleerden en monsters zoals Altor alle eer kregen, deden man-

nen zoals Sleet in stilte het werk van helden, elke dag opnieuw. Zonder roem of erkenning. Als ze al in de herinnering bleven, dan was dat meestal alleen door hun relatie met hun Aes Sedai. Of bij andere zwaardhanden. Je vergat je eigen kameraden niet.

Sleet viel aan, en zijn zwaard schoot naar voren in een rechte steek om de maximale snelheid te behalen. De Uitschietende addertong, een gewaagde aanval, doeltreffender gemaakt omdat Sleet samen met de kleine, slanke man vocht die links om Gawein heen ging. Marlesh was de enige andere zwaardhand in Dorlan, en zijn aankomst was veel minder opvallend geweest dan die van Sleet. Marlesh had tot de oorspronkelijke groep behoord van de elf Aes Sedai die waren ontkomen uit Dumais Bron, en hij was de hele tijd bij hen gebleven. Zijn eigen Aes Sedai, een knappe jonge Domaanse Groene genaamd Vasha, keek loom toe vanaf de zijkant van de schuur.

Gawein pareerde zijn Uitschietende addertong met Kat danst op de muur, waarmee hij de aanval opzij mepte en in één beweging door aanviel op de benen van zijn tegenstander. Hij had echter niet de bedoeling om doel te treffen; het was een verdedigende beweging, waardoor hij in staat zou zijn een oogje op beide tegenstanders te houden. Marlesh probeerde Streling van de luipaard, maar Gawein ging over in Vouwen van de lucht, waarmee hij behoedzaam de aanval afsloeg en wachtte op een volgende van Sleet, die de gevaarlijkste van de twee was. Sleet nam een andere houding aan terwijl hij met soepele stappen en zijn zwaard naast zich, met zijn rug tegen de grote stapels stro achter in de bedompte schuur ging staan.

Gawein ging over in Kat op brandend zand terwijl Marlesh Honingvogel kust de honingroos probeerde. Honingvogel was niet de juiste vorm voor zo'n aanval, want hij haalde maar zelden iets uit tegen iemand die zich uitsluitend verdedigde, maar Marlesh was het overduidelijk beu om te worden afgehouden. Hij begon ongeduldig te worden. Gawein kon daar gebruik van maken.

Sleet kwam weer naar hem toe. Gawein bracht zijn zwaard in een verdedigende houding naar achteren toen de zwaardhanden allebei op hem afkwamen. Hij zette onmiddellijk in met Appelbloesems in de wind. Zijn kling fonkelde drie keer, en Marlesh werd met grote ogen achteruit gedreven. Marlesh vloekte en sprong naar voren, maar Gawein bracht zijn zwaard omhoog vanuit de vorige vorm en ging soepel over in Dauw van de tak schudden. Hij stapte naar voren met een reeks van zes scherpe aanvallen, drie bij elke tegenstander, en hij sloeg Marlesh achteruit en tegen de grond – de man was te snel in het gevecht teruggestapt – waarna hij Sleets wapen tweemaal opzij

dwong en eindigde met zijn kling tegen de hals van zijn tegenstander.

De twee zwaardhanden keken Gawein geschokt aan. Ze hadden hem ongeveer net zo aangekeken toen Gawein hen de vorige keer had verslagen, en die keer daarvoor. Sleet droeg een Reigerzwaard en was in de Witte Toren bijna befaamd om zijn kundigheid. Ze zeiden dat hij zelfs Lan Mandragoran in twee van de zeven gevechten had verslagen toen Mandragoran nog oefengevechten met andere zwaardhanden hield. Marlesh was niet zo bekend als zijn metgezel, maar hij was toch een volledig opgeleide en vaardige zwaardhand, en geen gemakkelijke tegenstander.

Maar Gawein had gewonnen. Alweer. Alles leek zo eenvoudig tijdens een oefengevecht. De wereld werd verkleind – samengedrukt als bessen waar het sap uit werd geknepen – tot iets wat van dichtbij kleiner en gemakkelijker te overzien was.

Alles wat Gawein ooit had gewild, was Elayne beschermen. Hij wilde Andor verdedigen. Misschien leren om een beetje meer zoals Galad te zijn.

Waarom kon het leven niet zo eenvoudig zijn als een zwaardgevecht? Je tegenstanders waren duidelijk en stonden voor je. De beloning was ook duidelijk: overleven. Als mannen vochten, maakten ze contact. Je werd broeders tijdens het uitwisselen van slagen.

Gawein trok zijn kling terug, stapte achteruit en stopte het wapen weg. Hij stak zijn hand uit naar Marlesh, die hem aanpakte en hoofdschuddend overeind kwam. ‘Je bent bijzonder, Gawein Trakand. Net een schepsel van licht, kleur en schaduw als je beweegt. Ik voel me bijna een kleuter met een stok als ik tegenover jou sta.’

Sleet zei niets terwijl hij zijn eigen zwaard wegstak, maar hij knikte wel eerbiedig naar Gawein, net als na de vorige twee gevechten. Hij was een man van weinig woorden. Daar hield Gawein wel van.

In de hoek van de schuur stond een vat met water, en de mannen liepen ernaartoe. Corbet, een van de Jongelingen, doopte er snel een lepel in en gaf die aan Gawein. Gawein gaf hem door aan Sleet. De oudere man knikte opnieuw en dronk, terwijl Marlesh een beker van de stoffige vensterbank pakte en hem vol water schepte. ‘Ik bedoel maar, Trakand,’ vervolgde de kleine man, ‘dat we een zwaard voor je zullen moeten vinden met een paar reigers erop. Niemand zou het tegen je moeten opnemen zonder te weten waar hij aan begint!’

‘Ik ben geen zwaardmeester,’ zei Gawein rustig, terwijl hij de lepel weer van de haakneuzige Sleet aannam en water dronk. Het was lauw, en dat voelde lekker. Minder schokkend, en natuurlijker.

‘Jij hebt Hammar gedood, nietwaar?’ vroeg Marlesh.

Gawein weifelde. De rust en eenvoud van het gevecht begon al te verpieteren. ‘Ja.’

‘Nou, dan ben je een zwaardmeester,’ concludeerde Marlesh. ‘Je had zijn zwaard moeten meenemen toen hij viel.’

‘Dat was ongepast,’ zei Gawein. ‘Bovendien had ik geen tijd om beloningen mee te nemen.’

Marlesh lachte alsof hij een grapje had gemaakt, hoewel dat niet Gawains bedoeling was geweest. Hij keek naar Sleet, die hem met nieuwsgierige ogen aankeek.

Een geruis van rokken kondigde aan dat Vasha eraan kwam. De Groene zuster had lang zwart haar en opvallende groene ogen die soms bijna katachtig leken. ‘Ben je uitgespeeld, Marlesh?’ vroeg ze met een lichte Domaanse tongval.

Marlesh grinnikte. ‘Je zou blij moeten zijn om me te zien spelen, Vasha. Ik meen me te herinneren dat mijn “spelen” je op het slagveld een paar keer heeft gered.’

Ze snoof en trok haar wenkbrauw op. Gawein had maar zelden een Aes Sedai en zwaardhand gezien die zo ontspannen met elkaar omgingen als deze twee. ‘Kom,’ zei ze, terwijl ze zich omdraaide en naar de geopende schuurdeur liep. ‘Ik wil kijken waarom Narenwin en de anderen zo lang binnen blijven. Volgens mij worden er beslissingen genomen.’

Marlesh haalde zijn schouders op en gooide de beker naar Corbet. ‘Wat ze ook beslissen, ik hoop dat het over verhuizen gaat. Ik vind het niks om hier in de stad te blijven zitten terwijl die soldaten naar ons toe sluipen. Als de sfeer in het kamp nog gespannener wordt, loop ik misschien wel weg naar de ketellappers.’

Gawein knikte. Het was weken geleden dat hij het voor het laatst had aangedurfd om de Jongelingen op strooptocht te sturen. Brins zoekgroepen kwamen steeds dichterbij de stad, en daardoor konden zijn mannen steeds minder vaak uitrijden.

Vasha liep de deur uit, maar Gawein hoorde haar nog zeggen: ‘Soms praat je echt als een kind.’ Marlesh haalde zijn schouders op, wuifde ten afscheid naar Gawein en Sleet en stapte naar buiten.

Gawein schudde zijn hoofd, vulde de lepel bij en dronk nog wat water. ‘Die twee doen me soms echt denken aan een broer en zus.’

Sleet glimlachte.

Gawein zette de lepel terug, knikte naar Corbet en wilde weglopen. Hij wilde kijken bij het avondmaal van de Jongelingen, om zich ervan te overtuigen dat het er ordelijk aan toeging. Sommige jongens hiel-

den oefengevechten terwijl ze hoorden te eten.

Maar voor hij kon vertrekken, pakte Sleet zijn arm vast. Gawein keek verbaasd om.

‘Hattori heeft maar één zwaardhand,’ zei de man met zijn hese, zachte stem.

Gawein knikte. ‘Dat is niet ongehoord voor een Groene.’

‘Het is niet omdat ze er niet meer wil,’ zei Sleet. ‘Jaren geleden, toen ze mij bond, zei ze dat ze er alleen iemand bij zou nemen als ik hem waardig genoeg vond. Ze vroeg me te zoeken. Ze denkt niet veel over dit soort dingen na. Te druk met andere zaken.’

Het zal wel, dacht Gawein, die zich afvroeg waarom Sleet hem dit vertelde.

Sleet draaide zich om en keek Gawein in de ogen. ‘Het heeft meer dan tien jaar geduurd, maar nu heb ik een waardig iemand gevonden. Ze zal je nu meteen binden, als je dat wilt.’

Gawein keek Sleet verbaasd aan. De slungelige man was weer gehuld in zijn van kleur veranderende mantel, met onopvallende bruine en groene kleding eronder. Anderen klaagden dat Sleet er vanwege zijn lange haar en bakkebaarden havelozer uitzag dan een zwaardhand betaamde. Maar ‘haveloos’ was niet het juiste woord voor deze man. Ruig, misschien, maar van nature. Als ongeslepen edelstenen of een verweerde – maar sterke – eik.

‘Ik voel me vereerd, Sleet,’ zei Gawein. ‘Maar ik ben naar de Witte Toren gekomen om me te bekwamen in de Andoraanse gebruiken, niet omdat ik zwaardhand wilde worden. Mijn plek is naast mijn zuster.’ En als iemand me al gaat binden, dan is het Egwene.

‘Dat zijn je redenen geweest om te komen,’ zei Sleet, ‘maar die redenen zijn er niet meer. Je hebt in onze oorlog gestreden, je hebt zwaardhanden gedood en de Toren verdedigd. Je bent een van ons. Je hoort bij ons.’

Gawein weifelde.

‘Je bent zoekende,’ zei Sleet. ‘Als een havik, hier en daar kijkend, terwijl je probeert te besluiten of je moet rusten of jagen. Uiteindelijk zul je het vliegen moe worden. Sluit je bij ons aan, word een van ons. Je zult zien dat Hattori een goede Aes Sedai is. Wijzer dan de meesten, veel minder geneigd tot ruziën of domheid dan veel anderen in de Toren.’

‘Ik kan niet, Sleet,’ zei Gawein hoofdschuddend. ‘Andor...’

‘Hattori wordt niet beschouwd als invloedrijk in de Witte Toren,’ zei Sleet. ‘De anderen malen maar zelden om wat zij doet. Om jou te krijgen, zou ze zich laten toewijzen aan Andor. Je zou het allebei

kunnen hebben, Gawein Trakand. Denk er eens over na.'

Gawein weifelde opnieuw, maar toen knikte hij. 'Goed dan. Ik zal erover nadenken.'

Sleet liet zijn arm los. 'Meer kan ik niet vragen.'

Gawein wilde weglopen, maar toen bleef hij staan en keek in de stoffige schuur om naar Sleet. Hij maakte een kort gebaar naar Corbet: loop naar buiten en houd een oogje in het zeil, betekende het. De Jongeling knikte gretig; hij was een van de jongsten, altijd op zoek naar dingen waarmee hij zich kon bewijzen. Hij zou de deuren in het oog houden en waarschuwen als er iemand naderde.

Sleet keek nieuwsgierig toe toen Corbet met zijn hand op zijn zwaard bij de deur ging staan. Toen stapte Gawein naar voren en sprak op gedempte toon, zodat Corbet hem niet kon horen. 'Wat vind jij van wat er in de Toren is gebeurd, Sleet?'

De ruige man fronste zijn voorhoofd, stapte achteruit en leunde tegen de binnenmuur van de schuur. Met een achteloze beweging wierp Sleet een blik uit het raam om zeker te weten dat daar niemand stond af te luisteren.

'Het is niet best,' antwoordde hij uiteindelijk zacht. 'Zwaardhanden horen niet tegen zwaardhanden te vechten. Aes Sedai horen niet tegen Aes Sedai te vechten. Dat zou nooit mogen gebeuren. Nu niet. Nooit niet.'

'Maar het is wel gebeurd,' zei Gawein.

Sleet knikte.

'En nu hebben we twee verschillende groepen Aes Sedai,' vervolgde Gawein, 'met twee verschillende legers die elkaar aanvallen.'

'Hou je gewoon gedeisd,' zei Sleet. 'Het gaat er verhit aan toe in de Toren, maar er zijn ook verstandige vrouwen bij. Zij zullen de juiste weg wel kiezen.'

'En die is?'

'Er een einde aan maken,' zei Sleet. 'Door te doden als het nodig is, met andere middelen als het mogelijk is. Niets is deze verdeling waard. Niets.'

Gawein knikte.

Sleet schudde zijn hoofd. 'De sfeer in de Toren beviel mijn Aes Sedai niet. Ze wilde er weg. Ze is wijs... wijs en sluw. Maar ze heeft weinig invloed, dus de anderen luisteren niet naar haar. Aes Sedai. Soms lijkt het wel alsof ze er alleen maar om geven wie de meeste macht heeft.'

Gawein boog zich verder naar voren. Je hoorde maar zelden mensen praten over de status en invloed van Aes Sedai. Ze hadden geen ran-

gen zoals in een leger, maar ze wisten allemaal instinctief wie van hen de leiding had. Hoe werkte dat? Sleet scheen er enig begrip van te hebben, maar hij ging er niet op door, dus het zou voorlopig een raadsel moeten blijven.

‘Hattori is ontkomen,’ vervolgde Sleet zachtjes. ‘Ze ging op die missie naar Altor, zonder te weten hoe diep die ging. Ze wilde alleen maar weg uit de Toren. Verstandige vrouw.’ Hij zuchtte, rechtte zijn rug en legde zijn hand op Gaweins schouder. ‘Hammar was een goed mens.’ ‘Dat klopt,’ zei Gawein met een naar gevoel in zijn buik.

‘Maar hij zou je hebben gedood,’ zei Sleet. ‘Hij zou je netjes en snel hebben gedood. Hij was degene die aanviel, niet jij. Hij begreep waarom je deed wat je deed. Niemand nam die dag goede besluiten. Er vielen geen goede besluiten te nemen.’

‘Ik...’ Gawein knikte enkel. ‘Dank je.’

Sleet trok zijn hand terug en liep naar de deur. Hij keek echter nog een keer om. ‘Sommigen zeggen dat Hattori voor mij terug had moeten komen,’ zei hij. ‘Die Jongelingen van je, die denken dat ze me in de steek heeft gelaten bij Dumais Bron. Dat is niet zo. Ze wist dat ik nog leefde. Ze wist dat ik pijn had, maar ze vertrouwde erop dat ik mijn plicht zou doen terwijl zij die van haar deed. Ze moest de Groenen gaan vertellen wat er bij Dumais Bron was gebeurd, wat de werkelijke bevelen van de Amyrlin ten aanzien van Altor inhielden. Ik moest overleven. We deden onze plicht. Maar zodra die boodschap was overgebracht, zou ze me zijn komen halen als ze niet had gevoeld dat ik al onderweg was. Wat het ook had gekost. En dat weten we allebei.’

Daarna vertrok hij. Gawein bleef staan nadenken over die vreemde laatste woorden. Sleet was vaak een merkwaardige kerel als je met hem sprak. Hoe lenig hij ook was als zwaardvechter, gesprekken met hem verliepen nooit soepel.

Gawein schudde zijn hoofd, liep de schuur uit en onthief Corbet van zijn wachtdienst. Hij zou nooit Hattori’s zwaardhand worden. Het aanbod was heel even verleidelijk geweest, maar alleen als ontsnapping van zijn problemen. Hij wist dat hij niet gelukkig zou zijn als haar zwaardhand, of van wie dan ook, behalve die van Egwene.

Hij had Egwene alles beloofd wat ze wilde. Alles wat ze wilde, zolang het Andor of Elayne maar niet schaadde. Licht, hij had haar beloofd dat hij Altor niet zou doden. Althans, niet voordat hij met zekerheid kon bewijzen dat de Draak zijn moeder had vermoord. Waarom zag Egwene niet in dat de man met wie zij was opgegroeid een monster was geworden, verwrongen door de Ene Kracht? Altor moest worden

uitgeschakeld. Het zou voor hen allemaal het beste zijn.

Gawein balde en ontspande zijn vuisten en beende door het dorp, wensend dat hij de vrede en rust van het zwaardgevecht kon laten aanhouden in de rest van zijn leven. In de lucht hing de zware geuren van koeien en mest uit de schuren; hij zou blij zijn als hij terug was in een echte stad. Door de afmetingen en afgelegen locatie was Dorlan dan misschien een goede schuilplaats, maar Gawein had veel liever gehad dat Elaida een minder riekende plek had gekozen om de Jongelingen onder te brengen. Zijn kleding zou de geur van het vee mogelijk voor de rest van zijn leven meedragen, aangenomen dat het opstandelingenleger hen in de komende paar weken niet ontdekte en afslachtte.

Hij schudde zijn hoofd terwijl hij het huis van de burgemeester naderde. Het gebouw van twee verdiepingen hoog had een puntdak en stond in het midden van het dorp. De grootste groep Jongelingen kampeerde op het veldje erachter. Ooit hadden daar zwarte bessen gegroeid, maar door de te warme zomer gevolgd door de gure winter waren de struiken doodgegaan. Ze waren slechts een van de vele slachtoffers in de aanloop naar een nog strengere winter in dit jaar. Het veldje was niet de beste plek om te kamperen – de mannen klaagden doorlopend omdat ze doorns van de bessenstruiken uit hun huid moesten peuten – maar het lag dicht bij het midden van het dorp en tegelijkertijd enigszins beschut. Een paar doorns waren dat gemak wel waard.

Om op het veldje te komen, moest Gawein het ongeplaveide dorpsplein oversteken en langs een kanaal lopen dat langs de voorzijde van het burgemeestershuis stroomde. Hij knikte naar een groep vrouwen die daar bezig was met het wassen van kleding. De Aes Sedai hadden hen gerekruteerd om de was voor de zusters en voor Gaweins officiers te doen. Ze kregen weinig betaald voor zoveel werk, en Gawein stopte de vrouwen het weinige toe wat hij uit zijn eigen zak kon missen; een gebaar waarom hij door Narenwin Sedai was uitgelachen, maar dat dankbaar was aanvaard door de dorpsvrouwen. Gaweins moeder had hem altijd geleerd dat arbeiders de ruggengraat van een koninkrijk vormden. Als je hen brak, merkte je al snel dat je je niet meer kon bewegen. De mensen in dit dorp waren dan misschien geen onderdanen van zijn zus, maar hij wilde niet dat zijn soldaten misbruik van hen maakten.

Hij liep langs het huis van de burgemeester en merkte de dichte luiken voor de vensters op. Marlesh zat buiten, en zijn tengere Aes Sedai stond met haar handen in haar zij fronsend bij de deur. Kennelijk

mocht ze niet naar binnen. Waarom niet? Vasha had geen heel hoge rang onder de Aes Sedai, maar ook niet zo laag als Hattori. Als Vasha al niet naar binnen mocht... nou, misschien werden er binnen belangrijke zaken besproken.

Dat maakte Gawein nieuwsgierig.

Zijn mannen zouden het hebben genegeerd. Rajar zou zeggen dat je de zaken van de Aes Sedai beter aan hen kon overlaten, zonder dat ongewenste oren meeluisterden en er een puinhoop van maakten. Dat was een reden waarom Gawein geen goede zwaardhand zou zijn. Hij vertrouwde de Aes Sedai niet. Zijn moeder had dat wel gedaan, en kijk eens wat haar dat had opgeleverd. En hoe de Witte Toren Elayne en Egwene had behandeld... Nou, hij steunde de Aes Sedai dan misschien, maar hij vertrouwde hen beslist niet.

Hij liep naar de achterkant van het gebouw, op een volkomen gerechtvaardigde inspectie van de wachters. De meeste Aes Sedai in het dorp hadden geen zwaardhanden. Ofwel het waren Rode zusters, ofwel ze hadden hun zwaardhanden achtergelaten. Een klein aantal was zo oud dat ze hun zwaardhanden aan de ouderdom hadden verloren en nooit nieuwe hadden gekozen. Twee ongelukkige vrouwen hadden hun zwaardhanden verloren bij Dumais Bron. Gawein en de anderen deden hun best om te doen alsof ze de rode ogen en het gesnik dat af en toe in hun kamer klonk niet opmerkten.

De Aes Sedai beweerden natuurlijk dat ze de Jongelingwachters niet nodig hadden voor hun bescherming. Ze hadden waarschijnlijk gelijk. Maar Gawein had Aes Sedai zien sterven bij Dumais Bron; ze waren niet onkwetsbaar.

Bij de achterdeur bracht Hal Moir hem een saluut en liet hem binnengaan. Gawein beende een korte, rechte trap op en liep de gang boven in. Daar loste hij Berden af, de donkere Tyreense Jongeling die op wacht stond. Berden was een officier, en Gawein droeg hem op de voedselverdeling in het kamp te overzien. De man knikte en vertrok.

Gawein weifelde voor de kamer van Narenwin Sedai. Als hij wilde horen wat er gaande was tussen de Aes Sedai, dan zou het voor de hand liggen om af te luisteren. Berden was de enige wachter geweest op de bovenverdieping, en er waren geen zwaardhanden om te waken voor ongewenste oren. Maar de gedachte aan afluisteren gaf Gawein een zure smaak in zijn mond. Afluisteren zou niet nodig moeten zijn. Hij was de bevelvoerder van de Jongelingen, en de Aes Sedai maakten grif gebruik van zijn soldaten. Ze waren hem inlichtingen schuldig. Daarom besloot hij in plaats van af te luisteren stevig op de deur te

kloppen.

Er volgde aanvankelijk geen reactie. Toen ging de deur een stukje open en verscheen een deel van het fronsende gezicht van Covarla. De blonde Rode zuster had de leiding gehad over de zusters in de stad voordat ze werd overgeplaatst, maar ze was nog altijd een van de belangrijkste vrouwen in Dorlan.

‘We zouden niet worden gestoord,’ snauwde ze door de kier van de deur. ‘Je soldaten hadden bevel om iedereen buiten te houden, zelfs andere zusters.’

‘Die regels zijn niet op mij van toepassing,’ zei Gawein terwijl hij haar blik ontmoette. ‘Mijn mannen zijn in groot gevaar op deze plek. Als u mij geen deel wilt laten uitmaken van de voorbereidingen, dan eis ik in ieder geval de besprekingen te mogen bijwonen.’

Covarla’s onbewogen gezicht leek nu ergernis uit te stralen. ‘Je onbeschoftheid lijkt wel met de dag toe te nemen, kind,’ zei ze. ‘Misschien moet je uit je functie worden ontheven en moet er een geschikte vervanger als kapitein van die groep worden aangesteld.’

Gawein klemde zijn kiezen op elkaar.

‘Denk je dat ze je niet opzij zouden schuiven als een zuster hun dat vroeg?’ vroeg Covarla met een flauwe glimlach. ‘Het is dan misschien een zelig leger, maar ze kennen hun plaats. Jammer dat datzelfde niet gezegd kan worden over hun bevelvoerder. Ga terug naar je mannen, Gawein Trakand.’ Met die woorden deed ze de deur voor zijn neus dicht.

Gawein stond op het punt de kamer binnen te dringen. Maar dat zou ongeveer twee ademteugen voldoening schenken, want zolang zou het de Aes Sedai kosten om hem te knevelen met de Kracht. Hoe zou dat voor het moreel van de Jongelingen zijn? Als hun bevelvoerder, de moedige Gawein Trakand, het gebouw uit werd gesmeten met een prop van Lucht in zijn mond? Hij onderdrukte zijn ergernis en ging de trap weer af. Hij liep de keuken in en leunde tegen de achterste muur, starend naar de trap naar boven. Nu hij Berden had afgelost, vond hij dat hij zelf op wacht moest blijven staan of een boodschapper moest sturen om een ander te halen. Hij wilde eerst even wat tijd om na te denken; als het gesprek daarboven lang duurde, zou hij wel een vervanger aanstellen.

Aes Sedai. Verstandige mannen bleven zo mogelijk bij hen uit de buurt, en gehoorzaamden hun meteen als wegblijven onmogelijk was. Gawein had moeite met allebei; zijn bloedlijn voorkwam dat hij kon wegblijven, zijn trots maakte het hem moeilijk hun te gehoorzamen. Hij had Elaida tijdens de opstand niet gesteund omdat hij haar mocht;

ze was altijd kil geweest in de jaren dat ze als raadvrouw van zijn moeder was opgetreden. Nee, hij steunde haar omdat hij niet ingenomen was met hoe Suan zijn zus en Egwene had behandeld.

Maar zou Elaida de meisjes beter hebben behandeld? Of wie dan ook? Gawein had zijn besluit genomen in een ogenblik van harts-tocht. Het was geen weloverwogen daad van trouw geweest, zoals zijn mannen aannamen. Dus waar lag zijn trouw dan?

Even later kondigden voetstappen op de trap en gedempte stemmen op de overloop boven aan dat de Aes Sedai klaar waren met hun geheime onderhoud.

Covarla kwam de trap af, gehuld in rood en geel, en ze zei iets tegen de zusters achter haar. ‘... ongelooflijk dat de opstandelingen hun eigen Amyrlin hebben aangesteld.’

Narenwin – mager en met een vierkant gezicht – kwam achter haar aan en knikte. Toen, en dat was een schok, liep Katerine Alruddin achter hen aan de trap af.

Gawein rechtte onthutst zijn rug. Katerine had het kamp weken geleden verlaten, op de dag na Narenwins aankomst. De Rode zuster met het ravenzwarte haar had geen deel uitgemaakt van de oorspronkelijke groep die naar Dorlan was gestuurd, en ze had dat als uitvlucht gebruikt om terug te keren naar de Witte Toren.

Wanneer was ze teruggekomen in Dorlan? Hoe was ze teruggekomen? Zijn mannen zouden het aan Gawein hebben gemeld als ze haar hadden gezien. Hij betwijfelde of de schildwachten haar aankomst gewoonweg hadden gemist.

Ze keek naar Gawein terwijl de drie Aes Sedai door de keuken liepen en glimlachte verlegen. Ze had zijn schok opgemerkt.

‘Ja,’ zei Katerine tegen Covarla. ‘Stel je voor: een Amyrlin zonder feitelijke Zetel! Het is een groep dwaze meisjes dat een voorstelling voor kinderen opvoert, met poppen gekleed als hun meerderen. Natuurlijk hebben ze een wilder gekozen voor die taak, en dan nog wel een eenvoudige Aanvaarde. Ze wisten best hoe meelijwekkend dat was.’

‘Maar ze zit nu in ieder geval gevangen,’ merkte Narenwin op, wachtend bij de deur toen Covarla erdoor liep.

Katerine lachte scherp. ‘Ja, ze zit gevangen en is de halve dag aan het janken van pijn. Ik zou nu liever niet in de schoenen van dat meisje van Alveren willen staan. Al heeft ze het natuurlijk allemaal verdiend omdat ze zich de stola van de Amyrlin om de schouders heeft laten leggen.’

Wát? dacht Gawein geschrokken.

De drie liepen de keuken uit en hun stemmen vervaagden. Gawein merkte het amper. Hij wankelde achteruit en leunde tegen de muur voor ondersteuning. Dat kon niet! Het klonk alsof... Egwene... Hij moest het verkeerd hebben verstaan! Maar Aes Sedai konden niet liegen. Hij had geruchten gehoord dat de opstandelingen hun eigen Zaal en Amyrlin hadden... maar Egwene? Dat was belachelijk! Ze was maar een Aanvaarde!

Maar wie was er geschikter om straks te vallen? Misschien was geen van de zusters bereid geweest haar hals te wagen door die rang aan te nemen. Een jongere vrouw, zoals Egwene, zou de volmaakte pion zijn.

Gawein vermande zich en haastte zich de keuken uit, achter de Aes Sedai aan. Hij stapte het late middaglicht in en zag Vasha met open mond naar Katerine staren. Kennelijk was Gawein niet de enige die geschokt was over de plotselinge terugkeer van de Rode zuster.

Gawein greep Tando, een van de Jongelingwachters aan de voorzijde van het gebouw, bij zijn arm. 'Heb jij haar naar binnen zien gaan?' De jonge Andoraan schudde zijn hoofd. 'Nee, heer. Een van de mannen binnen meldde dat hij haar bij de andere Aes Sedai had gezien. Ze kwam ineens van de zolder, kennelijk. Maar de wachters weten geen van allen hoe ze is binnengekomen!'

Gawein liet de soldaat los en draafde achter Katerine aan. Hij haalde de vrouwen midden op het stoffige dorpsplein in. Alle drie wendden ze hun leeftijdloze gezichten naar hem toe, met gelijksoortige boze, fronsende uitdrukkingen.

Covarla's ogen stonden het strengst, maar het kon Gawein niet schelen of ze hem de Jongelingen zouden afnemen of vastbonden met Lucht. Vernedering deed er niet toe. Slechts één ding deed ertoe.

'Is het waar?' vroeg hij. Toen, met een grimas, legde hij wat eerbied in zijn stem. 'Alstublieft, Katerine Sedai. Is het waar wat ik u hoorde zeggen over de opstandelingen en hun Amyrlin?'

Ze keek hem schattend aan. 'Ik denk eigenlijk dat het wel goed is om dit nieuws door te geven aan je soldaten. Ja, de Amyrlin van de opstandelingen is gevangengenomen.'

'En haar naam?' vroeg Gawein.

'Egwene Alveren,' zei Katerine. 'Laat de geruchten voor de verandering maar eens de waarheid verspreiden.' Ze knikte met een ruk naar hem en liep door, waarbij ze haar gesprek met de andere twee voortzette. 'Gebruik wat ik jullie heb geleerd. De Amyrlin staat erop dat de strooptochten worden opgevoerd, en die wevingen zouden jullie een ongeëvenaarde beweeglijkheid moeten geven. Maar wees niet

verbaasd als de opstandelingen je daden voorzien. Ze weten dat we hun zogenaamde Amyrlin hebben, en ze hebben waarschijnlijk wel in de gaten dat we ook de nieuwe wevingen kennen. Het zal niet lang duren voordat iedereen kan Reizen. Gebruik het voordeel dat je is gegeven voordat het afstompt.’

Gawein luisterde amper. Een deel van hem was geschokt. Reizen? Iets uit de legenden! Hield Gareth Brin zo zijn leger bevoorraadt?

Maar het grootste gedeelte van Gawains geest was nog verdoofd. Siuan Sanche was gesust en voorgedragen voor terechtstelling, en zij was eenvoudigweg een afgezette Amyrlin. Wat zouden ze doen met een valse Amyrlin, de leidster van een opstandelingengroepering?

De halve dag aan het janken van de pijn...

Egwene werd gefolterd. Ze zou worden gesust! Waarschijnlijk was dat al gebeurd. Daarna zou ze worden terechtgesteld. Gawein keek de drie weglappende Aes Sedai na. Toen draaide hij zich langzaam om, merkwaardig kalm, en legde zijn hand op het gevest van zijn zwaard.

Egwene zat in de nesten. Hij knipperde met zijn ogen, staand op het plein, met het geloei van vee in de verte en kabbelend water in het kanaal naast hem.

Egwene zou worden terechtgesteld.

Waar ligt je trouw, Gawein Trakand?

Hij liep door het dorp, met vreemd zelfverzekerde passen. De Jongelingen zouden onbetrouwbaar zijn in een actie tegen de Witte Toren. Hij kon hen niet gebruiken om een reddingsactie op touw te zetten. Maar hij zou het in zijn eentje waarschijnlijk ook niet redden. Dan bleef er nog maar één optie over.

Tien minuten later was hij in zijn tent, waar hij zorgvuldig zijn zadeltassen inpakte. De meeste van zijn spullen zouden hier moeten blijven. Er waren afgelegene voorposten van verkenners, die hij vaker voor verrassingsinspecties had bezocht. Dat zou een goed uitvlucht zijn om het kamp te verlaten. Hij mocht geen argwaan wekken. Covarla had gelijk. De Jongelingen volgden hem. Ze keken naar hem op. Maar ze waren niet van hem. Ze behoorden toe aan de Witte Toren, en als de Amyrlin dat wenste, zouden ze zich even snel tegen hem keren als hij zich zelf tegen Hammar had gekeerd. Als een van hen lucht kreeg van zijn bedoelingen, dan zou hij geen honderd meter het kamp uit komen.

Hij sloot de zadeltassen en snoerde ze vast. Dat zou genoeg moeten zijn. Hij stapte de tent uit, slingerde de tassen over zijn schouder en liep naar de piketlijnen. Onderweg wenkte hij Rajar, die een groep

soldaten enkele geavanceerde zwaardtechnieken voordeed. Rajar gaf een andere man de leiding en haastte zich naar Gawein toe, waarbij hij fronsend naar de zadeltassen keek.

‘Ik ga de vierde voorpost inspecteren,’ meldde Gawein.

Rajar keek naar de hemel; het begon al te schemeren. ‘Zo laat nog?’

‘De vorige keer ben ik ’s morgens gekomen,’ zei Gawein. Vreemd, dat zijn hart niet tekeering. Kalm en gelijkmatig. ‘En die keer daarvoor was het ’s middags. Maar ’s avonds bestaat de meeste kans dat ze worden overvallen, als het nog licht genoeg is om aan te vallen maar zo laat dat de mannen moe zijn, en loom van hun maaltijd.’

Rajar knikte en liep met Gawein mee. ‘Het Licht weet dat we nu behoefte hebben aan waakzame verkenners,’ beaamde hij. Brins eigen verkenners waren uitgereden naar dorpen op nog geen halve dag rijden van Dorlan. ‘Ik zal een geleide voor je regelen.’

‘Niet nodig,’ zei Gawein. ‘De vorige keer zag Voorpost Vier me al van een halve mijl afstand aankomen. Een geleide werpt te veel stof op. Ik wil zien hoe scherp hun ogen zijn als er maar één ruiter nadert.’

Rajar fronste opnieuw zijn voorhoofd.

‘Mij overkomt niets,’ zei Gawein, met een geforceerde, droge glimlach. ‘Rajar, dat weet je best. Wat is er? Ben je bang dat ik word ontvoerd door struikrovers?’

Rajar ontspande zich en grinnikte. ‘Jij? Ze vangen nog eerder Sleet. Goed dan. Maar zorg dat je een boodschapper naar me toe stuurt als je terug bent in het kamp. Als je niet terugkomt, lig ik de halve nacht wakker van ongerustheid.’

Dan spijt het me dat ik je van je slaap zal beroven, mijn vriend, dacht Gawein, terwijl hij knikte. Rajar rende terug naar de oefengevechten, en Gawein was al snel buiten het kamp en maakte Tarters kluister los terwijl een dorpsjongen – die dienstdeed als stalknecht – zijn zadel haalde.

‘Je ziet eruit als een man die een besluit heeft genomen,’ zei een rustige stem ineens.

Gawein draaide zich om en bracht zijn hand naar zijn zwaard. Een van de schaduwen vlakbij bewoog. Toen hij beter keek, zag hij de gestalte van een beschaduwde man met een kromme neus. Die vervloekte zwaardhandmantels!

Gawein probeerde achteloosheid te veinzen, net als bij Rajar. ‘Blij om iets te doen te hebben,’ zei hij, zich afwendend van Sleet toen de stalknecht aankwam. Gawein gooide hem een koperstuk toe en pakte het zadel aan, waarna hij de jongen wegstuurde.

Sleet bleef toekijken vanuit de schaduw van een grote den terwijl Gawein het zadel op Tarters rug legde. De zwaardhand wist het. Gaweins toneelstukje had alle anderen bedot, maar hij voelde aan dat het bij deze man niet werkte. Licht! Zou hij dan nog een man die hij hoogachtte moeten doden?

Het Licht brande je, Elaida! Het Licht brande je, Sivan Sanche, en je hele Toren. Hou op mensen te gebruiken. Hou op mij te gebruiken! ‘Wanneer zal ik je mannen laten weten dat je niet meer terugkomt?’ vroeg Sleet.

Gawein trok de zadelriem aan en wachtte tot zijn paard uitademde. Hij bekeek Tarter fronsend. ‘Ga je me niet tegenhouden?’

Sleet grinnikte. ‘Ik heb vandaag drie keer tegen je gevochten en niet één keer gewonnen, ook al werd ik bijgestaan door een goede vechter. Je ziet eruit als een man die zal doden als het nodig is, en ik heb niet zo’n grote wens om te sterven als sommige mensen misschien denken.’

‘Je zou tegen me vechten als je dacht dat het nodig was,’ zei Gawein, die eindelijk de zadelriem aansnoerde en de tassen op het paard tilde en vastbond. Tarter snoof. Het paard hield er niet van om extra gewicht te dragen. ‘Je zou er zelfs voor sterven. Als je me aanviel, zelfs als ik je zou doden, dan zou dat lawaai maken. Ik zou nooit kunnen uitleggen waarom ik een zwaardhand had gedood. Je zou me kunnen tegenhouden.’

‘Dat is waar,’ beaamde Sleet.

‘Waarom laat je me dan gaan?’ vroeg Gawein, die om de ruïn heen liep en de teugels pakte. Hij keek in die beschaduwde ogen en dacht een heel flauwe glimlach te zien op de lippen eronder.

‘Misschien bevalt het me wel om eens een man te zien die ergens om geeft,’ zei Sleet. ‘Misschien hoop ik wel dat je echt kunt helpen hieraan een einde te maken. Misschien ben ik wel in een luie bui en is mijn geest geknaakt door zoveel nederlagen. Ik hoop dat je vindt wat je zoekt, jonge Trakand.’ En met ruisende mantel trok Sleet zich terug en vervaagde in de duisternis van de invallende nacht.

Gawein zwaaide zich in het zadel. Er was maar één plek die hij kon bedenken waar hij hulp zou kunnen vinden om Egwene te redden. Met een schop van zijn hielen liet hij Dorlan achter zich.

Een kist gaat open

‘Dus dit is zo’n Schaduwziel,’ zei Sorilea. De grijsharige Wijze liep om de gevangen Semirhage heen en keek peinzend naar haar. Uiteraard had Cadsuane geen angst verwacht van iemand zoals Sorilea. De Aielse vrouw was een taai schepsel, als een standbeeld dat storm na storm had doorstaan, geduldig in de wind. Onder de Aiel was deze Wijze een werkelijk toonbeeld van kracht. Ze was pas kortgeleden bij het landhuis aangekomen, samen met degenen die Altor een verslag uit Bandar Eban hadden overhandigd. Cadsuane had verwacht vele dingen aan te treffen onder de Aiel die Rhand Altor volgden: vurige krijgers, vreemde gebruiken, eer en trouw, onervarenheid met fijnzinnigheid en politiek. Ze had gelijk gehad. Maar één ding had ze beslist niet verwacht te vinden, en dat was een gelijke. En al helemaal niet in een Wijze die amper kon geleiden. Toch was dat vreemd genoeg hoe ze de Aielvrouw met haar leerachtige gezicht bezag.

Niet dat ze Sorilea vertrouwde. De Wijze had haar eigen doelstellingen, en die kwamen misschien niet geheel overeen met die van Cadsuane. Maar ze vond Sorilea kundig, en er waren tegenwoordig jammerlijk weinig mensen in de wereld die dat stempel verdienden. Semirhage kromp plotseling ineen, en Sorilea hield haar hoofd schuin. Deze keer zweefde de Verzaker niet; ze stond rechtop in haar stijve bruine gewaad, haar korte donkere haar warrig omdat het niet was geborsteld. Ze straalde nog altijd superioriteit en gezag uit. Net als Cadsuane in gelijksoortige omstandigheden zelf zou hebben ge-

daan.

‘Wat zijn dat voor wevingen?’ vroeg Sorilea met een handgebaar. De wevingen waar ze naar verwees waren er de oorzaak van dat Semi-

rhage af en toe grimaste.

‘Een eigen trucje van mij,’ zei Cadsuane, die de wevingen ongedaan maakte en opnieuw uitvoerde om te laten zien hoe het moest. ‘Ze geven elke paar minuten een geluid in de oren van je gevangene ten gehore en schijnen een lichtje in haar ogen, waardoor ze niet kan slapen.’

‘Je hoopt haar zo uit te putten dat ze gaat praten,’ zei Sorilea, kijkend naar de Verzaker.

Semirhage was natuurlijk afgeschermd zodat ze hen niet kon horen. Ondanks twee nachten zonder fatsoenlijke nachtrust droeg het gezicht van de vrouw een serene uitdrukking en waren haar ogen open, hoewel ze geblokkeerd werden door gloeilichtjes. Ze had waarschijnlijk een of ander kunstje geleerd om te helpen de uitputting op afstand te houden.

‘Ik betwijfel of het haar zal breken,’ gaf Cadsuane toe. ‘Poeh! Ze vertrekt amper een spier.’ Zij, Sorilea en Bair – een Wijze op leeftijd zonder vermogen tot geleiden – waren de enigen in de kamer. De Aes Sedai die het schild rondom Semirhage in stand hielden, zaten op de gang.

Sorilea knikte. ‘Een Schaduwziel laat zich niet zo gemakkelijk manipuleren. Maar toch is het wijs van je om het te proberen, gezien je... beperkingen.’

‘We kunnen met de Car’a’carn gaan praten,’ zei Bair. ‘Hem overtuigen haar een tijdje aan ons over te dragen. Een paar dagen van... fijngevoelige Aielondervragingen, en ze zou zeggen wat je maar wilde.’

Cadsuane glimlachte vrijblijvend. Alsof ze het verhoor aan iemand anders zou overlaten! De geheimen van deze vrouw waren te waardevol om op het spel te zetten, zelfs in de handen van bondgenoten.

‘Je mag het gerust vragen,’ zei ze, ‘maar ik denk niet dat Altor zal luisteren. Jullie weten hoe dwaas die jongen kan zijn als het aankomt op het folteren van vrouwen.’

Bair zuchtte. Het was moeilijk te geloven dat deze grootmoederlijke vrouw zich zou kunnen bezighouden met ‘fijngevoelige Aielonder-vragingen’.

‘Ja,’ zei ze. ‘Je hebt gelijk, vermoed ik. Rhand Altor is twee keer zo koppig als elk stamhoofd dat ik ooit heb ontmoet. En ook twee keer zo hooghartig. Hij neemt aan dat vrouwen pijn niet evengoed kunnen ondergaan als mannen!’

Cadsuane snoof. ‘Om eerlijk te zijn heb ik overwogen haar op te hangen en te laten afranselen, en Altors verbod aan mijn laars te lap-pen! Maar ik denk niet dat het iets zou uithalen. We zullen iets anders dan pijn moeten vinden om haar te breken.’

Sorilea keek nog altijd naar Semirhage. ‘Ik wil met haar praten.’

Cadsuane maakte een gebaar waarmee ze de wevingen ongedaan maakte waardoor Semirhage niet kon horen, zien of spreken. De vrouw knipperde met haar ogen – slechts eenmaal – om weer helder te kunnen zien, en toen keek ze naar Sorilea en Bair. ‘Ah,’ zei ze. ‘Aiel. Jullie waren ooit zulke uitstekende dienaren. Zeg eens, hoe erg steekt het, te weten hoe jullie je eed hebben verraden? Jullie voorou-ders zouden jullie zeker laten straffen als ze wisten hoeveel slacht-offers hun afstammelingen hebben gemaakt.’

Sorilea reageerde niet. Cadsuane wist een paar dingen die Altor over de Aiel had onthuld, dingen die uit tweede of derde hand waren vernomen. Altor beweerde dat de Aiel ooit de Weg van het Blad hadden gevolgd, hadden gezworen om geen kwaad te doen, voordat ze hun geloften hadden verbroken. Die geruchten hadden Cadsuanes belang-stelling gewekt, en nu Semirhage ze bevestigde nog meer.

‘Ze lijkt zoveel menselijker dan ik had verwacht,’ zei Sorilea tegen Bair. ‘Haar uitdrukkingen, haar toon, haar tongval, ze zijn vreemd, maar gemakkelijk te verstaan. Dat had ik niet voorzien.’

Semirhages ogen versmalden heel even bij die opmerking. Vreemd. Dat was een sterkere reactie dan ze had vertoond bij bijna alle straf-fen. De flitsen van licht en geluid riepen slechts lichte, onwillekeurige spiersamentrekkingen bij haar op. Die opmerking van Sorilea scheen Semirhage echter in haar gevoel te raken. Zouden de Wijzen daad-werkelijk zo eenvoudig kunnen slagen waar Cadsuane al zo lang faal-de?

‘Ik denk dat we dit moeten onthouden,’ zei Bair. ‘Een vrouw is maar een vrouw, hoe oud ze ook is en wat voor geheimen ze zich ook her-

innert. Vlees kun je snijden, bloed kun je vergieten, botten kun je breken.’

‘Eigenlijk ben ik bijna teleurgesteld, Cadsuane Melaidhrin,’ zei Sorilea, schuddend met haar grijsharige hoofd. ‘Dit monster heeft heel kleine slag tandjes.’

Semirhage reageerde verder niet. Ze had haar beheersing terug, haar gezicht was sereen en haar blik hooghartig. ‘Ik heb iets gehoord over jullie: nieuwe, eedloze Aiel met merkwaardige opvattingen van eer. Het zal me veel genoeg doen te onderzoeken hoeveel pijn en leed ervoor nodig is voordat leden van jullie stammen zich te schande zetten. Zeg eens, hoe hard denk je dat ik moet duwen voordat een van jullie een smid doodt en zijn vlees eet?’

Ze wist meer dan ‘iets’ als ze de bijna heilige status van smeden onder de Aiel begreep. Sorilea verstijfde, maar ging er niet op in. Ze weefde de ban tegen afluisteren opnieuw, toen wachtte ze even en zette ook de lichtbollen weer voor Semirhages ogen. Ja, ze was zwak in de Kracht, maar ze leerde heel snel.

‘Is het verstandig om haar zo hier te houden?’ vroeg Sorilea, op een toon die bij ieder ander een eis geweest zou zijn. Bij Cadsuane liet ze haar woorden milder klinken, en daar moest Cadsuane bijna om glimlachen. Ze waren net twee oude haviken, Sorilea en zij, gewend om te nestelen en te regeren, nu gedwongen te nestelen in twee naast elkaar staande bomen. Onderworpenheid was voor geen van beiden gemakkelijk.

‘Als ik mocht kiezen,’ vervolgde Sorilea, ‘denk ik dat ik haar keel zou doorsnijden en haar lijk in het stof zou laten drogen. Haar in leven laten is net zo iets als een zwartlans als huisdier houden.’

‘Poeh!’ zei Cadsuane met een grimas. ‘Je hebt gelijk over het gevaar, maar haar nu doden zou nog erger zijn. Altor kan – of wil – me geen exacte aantallen noemen van het aantal Verzakkers dat hij heeft gedood, maar hij laat doorschemeren dat minstens de helft van hen nog leeft. Die zullen hierheen komen om te vechten in de Laatste Slag, en elke weving die we van Semirhage leren is er een minder waarmee ze ons kunnen verrassen.’

Sorilea leek niet overtuigd, maar ze drong niet verder aan. ‘En het voorwerp?’ vroeg ze. ‘Mag ik het zien?’

Cadsuane snauwde bijna nee. Maar... Sorilea had Cadsuane leren Reizen, een ontzettend waardevol hulpmiddel. Dat was een geschenk geweest, een handreiking. Cadsuane moest met deze vrouwen samenwerken, vooral met Sorilea. Altor was een groter project dan een vrouw alleen aankon.

‘Kom mee,’ zei Cadsuane, die de houten kamer verliet. De Wijzen volgden. Buiten droeg Cadsuane de zusters – Daigian en Sarene – op om ervoor te zorgen dat Semirhage wakker werd gehouden, met haar ogen open. Het had weinig kans van slagen, maar het was de beste strategie die Cadsuane op het ogenblik had.

Alhoewel... ze had ook die korte blik van Semirhage, dat spoortje woede dat ze had getoond bij Sorilea’s opmerking. Als je iemands woede kon beheersen, kon je ook hun andere gevoelens beheersen. Daarom had Cadsuane zich er zo op gericht om Altor te leren zijn temperament in bedwang te houden. Beheersing en woede. Wat had Sorilea gezegd waarmee ze die reactie had opgeroepen?

Dat Semirhage teleurstellend menselijk leek. Het leek wel alsof Sorilea de verwachting had gehad dat een Verzaker even misvormd was als een Myrddraal of Draghkar. En waarom ook niet? De Verzakers waren al drieduizend jaar figuren uit de legenden, loerende schaduwen van duisternis en raadselachtigheid. Het kon teleurstellend zijn te ontdekken dat ze in veel opzichten de menselijkste van de volgelingen van de Duistere waren: kleinzielig, vernietigend en twistziek. Althans, zo hadden ze zich volgens Altor gedragen. Hij was zo eigenaardig goed van hen op de hoogte.

Semirhage zag zichzelf echter als meer dan menselijk. Die houding, die beheersing van haar omgeving, was voor haar een bron van kracht.

Cadsuane schudde haar hoofd. Te veel problemen en veel te weinig tijd.

De houten gang was zelf ook weer een herinnering aan de dwaasheid van die jongen van Altor; Cadsuane ving nog altijd de geur van rook op, nog zo sterk dat hij onplezierig was. Het gapende gat in de voorgevel van het landhuis – alleen afgedekt met een doek – liet in de lentenachten de koude lucht binnen. Ze hadden moeten verhuizen, maar hij beweerde dat hij zich niet zou laten verjagen.

Altor leek bijna uit te zien naar de Laatste Slag. Of misschien was hij gewoon gelaten. Om daar te komen, vond hij dat hij zich een weg moest banen door het kinderachtige geruzie van mensen, als een nachtelijke reiziger die zich door sneeuwbanken werkt om een herberg te bereiken. Het punt was dat Altor niet klaar was voor de Laatste Slag. Cadsuane voelde het aan hoe hij sprak, hoe hij zich gedroeg. Zoals hij naar de wereld keek met die duistere, bijna verdwaasde blik. Als de man die hij nu was tegenover de Duistere kwam te staan om het lot van de wereld te beslissen, vreesde Cadsuane voor de mensheid.

Cadsuane en de twee Wijzen kwamen aan bij haar kamer in het landhuis, een onbeschadigde kamer met uitzicht op het platgetrapte veld en het kamp aan de voorzijde. Ze stelde weinig eisen aan de aankleding: een stevig bed, een afsluitbare kist, een spiegel met kaptafel. Ze was te oud en ongeduldig om zich over andere dingen druk te maken.

De kist was een lokmiddel; ze bewaarde er wat goud en andere betrekkelijk waardeloze voorwerpen in. Haar kostbaarste bezittingen droeg ze – in de vorm van haar juwelen-ter’angreaal – of bewaarde ze in een smoezelig uitzierend documentenkistje op haar kaptafel. Het kistje was van versleten eikenhout, ongelijkmatig gebeitst, en er zaten genoeg deuken en butsen in om er gebruikt uit te zien, maar toch was het niet zo haveloos dat het afstak bij haar andere spullen. Terwijl Sorilea de deur achter hen sloot, ontwapende Cadsuane de valstrikken van het kistje.

Het kwam haar vreemd voor hoe weinig Aes Sedai leerden te vernieuwen met de Ene Kracht. Ze onthielden de bewezen, traditionele wevingen, maar ze stonden er nauwelijks bij stil wat ze nog meer konden doen. Goed, experimenteren met de Ene Kracht kon rampzalig uitpakken, maar veel eenvoudige uitbreidingen of afgeleiden van wevingen kon je zonder gevaar uitproberen. Haar weving voor dit kistje was zoiets.

Tot voor kort had ze een gangbare weving gebruikt van Vuur, Geest en Lucht om eventuele documenten in het kistje te vernietigen als een indringer het opende. Dat was effectief, maar ook een beetje fantasieloos.

Haar nieuwe weving was een stuk veelzijdiger. Die vernietigde de voorwerpen in het kistje niet; Cadsuane wist niet eens zeker of ze wel kónden worden vernietigd. In plaats daarvan sprongen de wevingen – omgekeerd, zodat ze onzichtbaar waren – in draaiende kronkelingen van Lucht naar buiten en vingden iedereen die in de kamer was als het kistje werd geopend. Dan veroorzaakte een volgende weving een hard geluid, als van honderd trompetten, terwijl er lichten begonnen te flitsen om alarm te slaan. De wevingen gingen ook af als iemand het kistje opende, verplaatste, of zelfs maar lichtjes beroerde met een heel fijn draadje van de Ene Kracht.

Cadsuane klapte het deksel omhoog. Haar buitenissige voorzorgsmaatregelen waren noodzakelijk, want in het kistje lagen twee voorwerpen die heel groot gevaar opleverden. Sorilea liep naar haar toe en keek in het kistje. Een van de voorwerpen was een figuurtje van een wijze man met een baard en een bol in zijn hand, ongeveer een

voet hoog. Het andere bestond uit een zwarte, metalige halsband en twee armbanden: een a'dam gemaakt voor een man.

Met deze ter'angreaal kon een vrouw een mannelijke geleider tot haar slaaf maken en zijn vermogen om de Ene Kracht aan te raken beheersen. Misschien kon ze hem wel volledig beheersen. Ze hadden de halsband nog niet beproefd; Altor had dat verboden.

Sorilea siste zachtjes, negeerde het standbeeldje en richtte zich op de armbanden en halsband. 'Dat is een kwaadaardig ding.'

'Ja,' zei Cadsuane. Ze zou niet snel een eenvoudig voorwerp 'kwaadaardig' noemen, maar dit was dat beslist. 'Nynaeve Almaeren beweert er enigszins mee bekend te zijn. Hoewel ik nog niet uit dat meisje heb kunnen krijgen hoe ze die dingen weet, beweert ze dat er maar één mannelijke a'dam was, en dat zij had geregeld dat hij in zee zou worden geworpen. Ze geeft echter ook toe dat ze niet zelf heeft toegezien op de vernietiging. Hij kan door de Seanchanen als mal zijn gebruikt.'

'Dit is verontrustend,' zei Sorilea. 'Als een van de Schaduwzielen, of zelfs een Seanchaan, hem hiermee ving...'

'Het Licht behoeft ons allemaal,' fluisterde Bair.

'En de mensen die dit soort dingen bezitten, dat zijn dezelfde mensen met wie Altor vrede wil sluiten?' Sorilea schudde haar hoofd. 'De schepping van dit soort gruwelen alleen al zou aanleiding moeten geven tot een bloedvete. Ik heb gehoord dat er nog meer bestonden. Hoe zit het daarmee?'

'Elders opgeborgen,' antwoordde Cadsuane terwijl ze het deksel sloot. 'Samen met de vrouwelijke a'dam die we hebben meegenomen. Enkele kennissen van mij – Aes Sedai die zich hebben teruggetrokken uit het openbare leven – beproeven ze in een poging de zwakke plekken ervan te vinden.'

En ze hadden Callandor. Cadsuane wilde het zwaard liever doorlopend bij zich houden, aangezien ze dacht dat het nog geheimen bevatte die eraan konden worden ontfutseld.

'Ik heb deze hier omdat ik van plan ben hem uit te proberen op een man,' zei ze. 'Dat zou de beste manier zijn om de zwakke plekken ervan te ontdekken. Maar Altor laat me er geen van zijn Asha'man mee betugelen. Zelfs niet heel even.'

Dit maakte Bair onbehaaglijk. 'Het is ook net alsof je uitprobeert hoe sterk een speer is door er iemand mee te doorsteken,' mompelde ze.

Sorilea knikte echter instemmend. Zij begreep het.

Een van de eerste dingen die Cadsuane had gedaan na het in beslag

nemen van die vrouwelijke a'dam, was er een omdoen en proberen of ze eraan kon ontsnappen. Ze had dat natuurlijk onder streng beheerste omstandigheden gedaan, met vrouwen die ze vertrouwde om haar te helpen loskomen. Dat hadden ze uiteindelijk ook moeten doen. Cadsuane had zich er zelf onmogelijk van kunnen bevrijden. Maar als je vijand van plan was je iets aan te doen, dan moest je ontdekken hoe je je daartegen kon wapenen. Zelfs als dat betekende dat je jezelf moest beteugelen. Altor snapte dat niet. Als ze ernaar vroeg, mompelde hij alleen maar iets over 'die rottige kist' en dat hij was geslagen.

'We moeten iets doen aan die man,' zei Sorilea, die Cadsuane in de ogen keek. 'Hij is erger geworden sinds onze vorige ontmoeting.'

'Inderdaad,' beaamde Cadsuane. 'Hij is er verbazingwekkend bedreven in mijn onderwijs te negeren.'

'Laten we dan praten,' zei Sorilea, die een kruk bij schoof. 'We moeten een plan maken. Voor ons aller bestwil.'

'Voor ons aller bestwil,' beaamde Cadsuane. 'Dat van Altor zelf nog wel het meest.'

Een plek om te beginnen

Rhand werd wakker op de vloer in een gang. Hij ging zitten en hoorde in de verte het geluid van water. Het riviertje bij het landhuis? Nee... nee, dat was het niet. De muren en vloer hier waren van steen, niet van hout. Er hingen geen kaarsen of lampen aan de muren, en toch was er omgevingslicht.

Hij stond op en trok zijn rode jas recht, merkwaardig genoeg zonder angst. Hij herkende deze plek van ergens diep uit zijn geheugen. Hoe was hij hier beland? Het recente verleden was troebel en scheen bij hem weg te glijpen, als vervagende mistslierten...

Nee, dacht hij vastberaden. Zijn herinneringen gehoorzaamden en sprongen terug op hun plek. Hij was in het Domaanse landhuis geweest, wachtend op een verslag van Rhuarc over de eerste paar leden van de Koopliedenraad. Min had in de donkergroene stoel in hun kamer zitten lezen in *Kastelen*, een biografie. Rhand was afgemat geweest, zoals zo vaak de laatste tijd. Hij was even gaan liggen. Dan sliep hij dus. Was dit de Wereld der Dromen? Hoewel hij daar wel eens was geweest, kende hij weinig bijzonderheden. Egwene en de Droomlopers van de Aiel spraken er alleen in bedekte termen over. Deze plek voelde anders aan dan de droomwereld, en merkwaardig vertrouwd.

Hij keek door de gang; die was zo lang dat hij in de schaduwen verdween, de wanden hier en daar onderbroken door deuren van droog, gebarsten hout. Ja... dacht hij terwijl hij een herinnering vastgreep. Ik ben hier eerder geweest, maar heel lang geleden.

Hij koos willekeurig een deur uit – hij wist dat het niet uitmaakte welke hij koos – en duwde die open. Er lag een kamer van bescheiden afmetingen achter. Aan de andere kant stond een reeks grijze stenen

bogen, met daarachter een binnenpleintje en een hemel met gloeiende rode wolken. De wolken dijen uit en sprongen bij elkaar weg als luchtballen in kokend water. Het waren de wolken van een naderende storm, hoe onnatuurlijk ook. Hij keek er wat beter naar en zag dat elke nieuwe wolk de vorm aannam van een getergd gezicht, de mond geopend in een geluidloze schreeuw. De wolk zwol vervolgens op, het gezicht vervormde, de kaak bewoog, de wangen verdraaiden en de ogen puilden uit. Dan spleet hij open en kwamen er schreeuwend en kolkend andere gezichten uit naar voren. Het was biologerend en afschrikwekkend tegelijkertijd.

Er bevond zich niets voorbij het binnenplein. Alleen die verschrikkelijke hemel.

Rhand wilde niet naar de linkerkant van de kamer kijken. Daar was de haard. De stenen die vloer, haard en pilaren vormden waren verwrongen, alsof ze waren gesmolten door een extreme hitte. Langs de randen van zijn gezichtsveld leken ze te verschuiven en veranderen. De hoeken en verhoudingen van de kamer klopten niet. Net als de vorige keer dat hij hier was geweest, lang geleden.

Maar er was iets veranderd. Iets met de kleuren. Veel van de stenen waren zwart, alsof ze waren verbrand, en er zaten scheuren in. Diep binnenin gloeide een rood licht op, alsof ze een kern van gesmolten lava hadden. Er had hier toch ooit een tafel gestaan? Gewreven, van mooi hout, de eenvoudige lijnen ervan een geruststellend contrast met de verwrongen hoeken van de stenen?

De tafel was weg, maar twee stoelen met hoge rugleuningen stonden voor de open haard, naar de vlammen gewend waardoor degene die daar misschien zat niet te zien was.

Rhand dwong zichzelf naar voren te lopen, en zijn laarzen tikten op gloeiende stenen. Hij voelde geen warmte, niet van de stenen en niet

van het vuur. Zijn adem stakte en zijn hart bonsde terwijl hij die stoelen naderde. Hij vreesde wat hij zou aantreffen.

Hij liep eromheen. Er zat een man in de linker stoel. Lang en jeugdig, met een vierkant gezicht en oude blauwe ogen die het haardvuur weerspiegelden, waardoor zijn irissen bijna paars leken. De andere stoel was leeg. Rhand liep ernaartoe en nam plaats, probeerde zijn hart te laten bedaren en keek naar de dansende vlammen. Hij had die man eerder gezien in visioenen, ongeveer zoals de beelden die verschenen als hij aan Mart of Perijn dacht.

De kleuren kwamen niet op nu hij aan zijn vrienden dacht. Dat was vreemd, maar ergens toch niet onverwacht. De visioenen die hij van de man in de andere stoel had gezien, waren anders dan die van Perijn en Mart. Ze waren indringender, echter. Soms had Rhand tijdens die visioenen bijna het gevoel dat hij de man kon aanraken. Hij was bang geweest voor wat er zou gebeuren als hij dat deed.

Hij had de man slechts eenmaal ontmoet. In Shadar Logoth. De vreemdeling had Rhands leven gered, en Rhand had zich vaak afgevraagd wie hij was. Nu, hier, wist Rhand het eindelijk.

‘Jij bent dood,’ fluisterde Rhand. ‘Ik heb je gedood.’

De man keek niet weg van het vuur toen hij lachte. Het was een ruwe lach, diep in zijn keel, en er sprak weinig echt vermaak uit. Ooit had Rhand deze man alleen gekend als Ba'alzamon – een naam voor de Duistere – en was hij zo dom geweest te denken dat hij met diens dood de Schaduw voorgoed had verslagen.

‘Ik heb je zien sterven,’ zei Rhand. ‘Ik heb je in je borst gestoken met Callandor. Isha...’

‘Zo heet ik niet meer,’ viel de man hem in de rede, nog altijd kijkend naar de vlammen. ‘Ik sta nu bekend onder de naam Moridin.’

‘Je naam doet er niet toe,’ zei Rhand boos. ‘Je bent dood, en dit is maar een droom.’

‘Maar een droom,’ zei Moridin grinnikend. ‘Ja.’ De man was gekleed in een zwarte jas en broek, en de duisternis ervan werd alleen verlevendigd door rood borduursel op de mouwen.

Moridin keek hem eindelijk aan. Het vuur wierp een felrood en oranje licht over zijn hoekige gelaat en starende ogen. ‘Waarom jammer je toch altijd zo? “Het is maar een droom.” Weet je niet dat veel dromen waarachtiger zijn dan de wakende wereld?’

‘Je bent dood,’ herhaalde Rhand koppig.

‘Jij ook. Ik heb je zien sterven, weet je. Uithalen in een storm, een hele berg scheppen om je graf te markeren. Wat een hoogmoed.’

Lews Therin had – toen hij ontdekte dat hij alles had gedood wat

hem lief was – uit de Ene Kracht geput en zichzelf vernietigd, waarbij tevens de Drakenberg was ontstaan. Als er over die gebeurtenis werd gesproken, klonk er altijd geschreeuw van verdriet en woede in Rhands geest.

Maar deze keer bleef het stil.

Moridin keek weer naar de warmteloze vlammen. Aan de zijkant, in de stenen van de haard, zag Rhand beweging. Trillende stukjes schaduw, net zichtbaar door de barsten in de stenen. De roodgloeiende hitte straalde erachter, als gesmolten steen, en de schaduwen bewogen koortsachtig. Heel vaag hoorde Rhand gekrabbel. Ratten, besefte hij. Er zaten ratten achter de stenen, die werden verteerd door de verschrikkelijke hitte die vastzat aan de andere kant. Hun klauwtjes schraapten, drongen door de barsten terwijl ze aan de brand probeerden te ontkomen. Sommige van die kleine handjes leken bijna menselijk.

Het is maar een droom, hield Rhand zich koppig voor. Alleen maar een droom. Maar hij wist dat Moridin de waarheid sprak. Rhands vijand leefde nog. Licht! Hoeveel anderen waren ook teruggekeerd? Hij greep woedend de armleuningen van zijn stoel vast. Misschien had hij doodsbang moeten zijn, maar hij vluchtte al heel lang niet meer voor dit schepsel en zijn meester. Rhand had geen ruimte meer voor angst. En eigenlijk zou Moridin juist bang moeten zijn, want de vorige keer dat ze elkaar hadden ontmoet, had Rhand hem gedood.

‘Hoe?’ vroeg Rhand.

‘Lang geleden heb ik je beloofd dat de Grote Heer je verloren liefde kon terughalen. Denk je dan niet dat hij net zo gemakkelijk zijn eigen dienaren weer tot leven kan wekken?’

Een andere naam voor de Duistere was Heer van het Graf. Ja, het was waar, ook al wenste Rhand dat hij het kon ontkennen. Waarom zou hij verbaasd zijn dat zijn vijanden terugkeerden, terwijl de Duistere de doden weer tot leven kon wekken?

‘We worden allemaal herboren,’ vervolgde Moridin, ‘steeds opnieuw teruggedraaid in het Patroon. De dood is geen belemmering voor mijn meester, behalve bij degenen die lotsvuur hebben gekend. Hen kan hij niet bereiken. Het is al een wonder dat we hun naam nog kennen.’

Dus enkele anderen waren echt dood. Lotsvuur was de sleutel. Maar hoe was Moridin in Rhands dromen beland? Rhand legde elke avond een ban om zichzelf heen. Hij keek opzij naar Moridin en zag iets merkwaardigs aan diens ogen. Kleine zwarte vlekjes dreven in het

oogwit, heen en weer bewegend als stukjes as die op een briesje werden gedragen.

‘De Grote Heer kan je geestelijke gezondheid schenken, weet je,’ zei Moridin.

‘Je laatste geschenk van geestelijke gezondheid heeft me niet veel vermoedsrust opgeleverd,’ antwoordde Rhand, en daar stond hij zelf van te kijken. Dat was een herinnering van Lews Therin, niet van hem. Maar Lews Therin was uit zijn hoofd verdwenen. Vreemd genoeg voelde Rhand zich stabiel hier op deze plek waar al het andere vloeibaar leek. De delen waaruit hij bestond pasten beter aan elkaar. Niet volkomen, natuurlijk, maar beter dan in lange tijd.

Moridin snoof zachtjes, maar bleef zwijgen. Rhand keek weer naar de vlammen, zag ze draaien en flakkeren. Ze maakten vormen, als de wolken, maar dit waren onthoofde lichamen, skeletachtig, met ruggen gekromd van pijn, kronkelend in het vuur, stuiptrekkend voordat ze met een flits in het niets verdwenen.

Rhand keek een tijdje in het vuur en dacht na. Je zou bijna kunnen denken dat ze twee oude vrienden waren, die zich koesterden in de warmte van een haardvuur in de winter. Alleen gaven de vlammen geen warmte af, en Rhand zou deze man op een dag weer doden. Of door hem worden gedood.

Moridin trommelde met zijn vingers op de stoelleuning. ‘Waarom ben je hier gekomen?’

Hier gekomen? dacht Rhand geschokt. Had Moridin hem dan niet gehaald?

‘Ik ben zo moe,’ vervolgde Moridin, die zijn ogen sloot. ‘Komt het door jou, of door mij? Ik kan Semirhage wel wurgen voor wat ze heeft gedaan.’

Rhand fronste zijn voorhoofd. Was Moridin waanzinnig? Ishamael had op het eind in ieder geval wel gek geleden.

‘We moeten nu niet vechten,’ zei Moridin, wuivend met zijn hand naar Rhand. ‘Ga weg. Laat me met rust. Ik weet niet wat er met ons zou gebeuren als we elkaar doodden. De Grote Heer krijgt je snel genoeg. Zijn overwinning is zeker.’

‘Hij heeft al eerder gefaald en zal dat ook nu weer doen,’ zei Rhand. ‘Ik zal hem verslaan.’

Moridin lachte opnieuw, dezelfde harteloze lach als daarnet. ‘Mischien wel,’ zei hij. ‘Maar denk je dat het uitmaakt? Denk er maar eens over na. Het Rad draait, steeds opnieuw. De Eeuwen draaien om en om, en de mensen vechten tegen de Grote Heer. Maar op een dag zal hij winnen, en wanneer dat gebeurt, zal het Rad stoppen.’

Daarom staat zijn overwinning al vast. Ik denk dat het in deze Eeuw zal gebeuren, maar zo niet, dan in een volgende. Telkens als jullie zegevieren, leidt dat alleen maar tot een volgende strijd. Als hij zegeviert, komt alles tot een einde. Zie je niet in dat er geen hoop voor jullie is?’

‘Is dat de reden dat je partij voor hem hebt gekozen?’ vroeg Rhand. ‘Je was altijd zo vol met gedachten, Elan. Je logica heeft je vernietigd, of niet?’

‘Er is geen pad naar de zege,’ zei Moridin. ‘Het enige pad is om de Grote Heer te volgen en een tijdje te regeren voordat alles eindigt. De anderen zijn dwazen. Ze zoeken naar grote beloningen in de eeuwigheden, maar er komen geen eeuwigheden. Alleen het nu, de laatste dagen.’ Hij lachte weer, en deze keer klonk er wel vreugde in door. Oprecht genoeg.

Rhand stond op. Moridin keek argwanend naar hem, maar bleef zitten.

‘We kunnen wél winnen, Moridin,’ zei Rhand. ‘Ik ben van plan hem te doden. De Duistere te vermoorden. Het Rad te laten draaien zonder zijn aanhoudende besmetting.’

Moridin reageerde niet. Hij staaarde nog altijd in de vlammen. ‘We zijn verbonden,’ zei hij uiteindelijk. ‘Zo ben jij hier beland, vermoed ik, hoewel ik onze band ook niet begrijp. Ik denk niet dat jij zelf inziet hoe ontzettend dom je uitspraak is.’

Rhand voelde een steek van woede, maar die onderdrukte hij. Hij zou zich niet laten uitlokken ‘We zullen zien.’

Hij reikte naar de Ene Kracht. Die was ver weg. Rhand greep hem vast en voelde dat hij werd weggerukt, als aan een touw van saidin. De kamer verdween, en de Ene Kracht ook, toen Rhand een diepe duisternis binnenging.

Rhand stopte eindelijk met woelen in zijn slaap en Min hield haar adem in, in de hoop dat hij niet weer opnieuw zou beginnen. Ze zat met opgetrokken benen in een deken gehuld, lezend in haar stoel in de hoek van de kamer. Een lampje flakkerde en danste op het tafeltje naast haar en verlichtte een stapel beschimmelde boeken. *Vallende schalie, Kenmerken en indrukken, Monumenten uit het verleden*. De meeste waren geschiedenissen.

Rhand zuchtte zachtjes, maar hij bleef stilliggen. Min blies haar adem uit en liet zich achteroverzakken in haar stoel, met haar vinger tussen een exemplaar van *Overpeinzingen van Pelateos* op de plaats waar ze was gebleven. Ondanks de luiken die waren gesloten voor de nacht

hoorde ze de wind nog door de dennen fluiten. Het rook in de kamer nog lichtjes naar die vreemde brand. Aviendha's snelle handelen had een mogelijke ramp teruggebracht tot slechts een ongemak. Niet dat ze daarvoor werd beloond. De Wijzen bleven haar aan het werk zetten als de laatste muilezel van een koopman. Min had niet dicht genoeg bij haar in de buurt kunnen komen om met haar te praten, ook al waren ze nu al enige tijd samen in het kamp. Ze wist niet wat ze van de andere vrouw moest denken. Ze waren die avond iets meer bij elkaar op hun gemak geraakt, toen ze samen oosquai deelden. Maar één dag was niet genoeg om vriendschap te sluiten, en Min kreeg beslist een onbehaaglijk gevoel bij de gedachte aan delen.

Min keek weer naar Rhand, die met zijn ogen dicht op zijn rug lag en nu gelijkmatig ademde. Zijn linkerarm lag op de dekens, de stomp zichtbaar. Ze wist niet hoe hij kon slapen met die wonden in zijn zij. Zodra ze eraan dacht, voelde ze de pijn ervan; het maakte allemaal deel uit van de opgerolde kluwen van Rhands gevoelens achter in haar geest. Ze had geleerd de pijn te negeren. Ze moest wel. Voor hem zou het veel, veel sterker voelen. Ze kon zich niet voorstellen hoe hij het verdroeg.

Ze was geen Aes Sedai – het Licht zij dank – maar op de een of andere manier had ze hem gebonden. Het was onvoorstelbaar; ze wist waar hij was, voelde aan of hij van streek was. Meestal kon ze voorkomen dat zijn gevoelens die van haar overstemden, behalve tijdens ogenblikken van hartstocht. Maar welke vrouw zou tijdens die ogenblikken niet overstelpt willen worden? Het was dankzij de binding een bijzonder... stimulerende ervaring, waarbij ze zowel haar eigen harstocht voelde als de razende storm van Rhands verlangen naar haar. Ze bloosde bij die gedachte en opende *Overpeinzingen* weer om zichzelf af te leiden. Rhand had slaap nodig, en ze zou hem met rust laten. Bovendien moest ze studeren, hoewel ze daarbij werd geconfronteerd met gevolgtrekkingen die haar niet bevielen.

Deze boeken waren van Herid Fel geweest, de vriendelijke oude wetenschapper die zich had aangesloten bij Rhands school in Cairhien. Min glimlachte toen ze teruggacht aan Fels verstrooide manier van praten en zijn verwarde – maar toch geniale – ontdekkingen.

Herid Fel was nu dood, vermoord, verscheurd door Schaduwgebroed. Hij had iets in deze boeken gevonden, iets wat hij aan Rhand had willen vertellen. Iets over de Laatste Slag en de zegels op de kerker van de Duistere. Fel was gedood net voordat hij die kennis kon door spelen. Misschien was het toeval; misschien hadden de boeken niets met zijn dood te maken. Maar misschien ook wel. Min was vastbe-

sloten de antwoorden te vinden. Voor Rhand, en voor Herid zelf. Ze legde *Overpeinzingen* neer en pakte *Gedachten te midden van ruïnes* op, een boek van duizend jaar oud. Ze had er een stukje papier als bladwijzer in gestopt, hetzelfde nu versleten briefje dat Herid kort voordat hij werd vermoord aan Rhand had gestuurd. Min draaide het om en las het opnieuw.

Geloof en orde geven kracht. Je moet puinruimen voor je kunt bouwen.

Ik leg het uit als ik je de volgende keer zie. Neem het meisje niet mee. Te mooi.

Ze nam aan – na het lezen van zijn boeken – dat ze zijn gedachtegang wel kon volgen. Rhand had meer willen weten over het verzegelen van de kerker van de Duistere. Kon Fel hebben ontdekt wat zij vermoedde dat hij had ontdekt? Ze schudde haar hoofd. Waarom probeerde zij een wetenschappelijk raadsel op te lossen? Aan de andere kant: wie moest het anders doen? Iemand van de Bruine Ajah zou er mogelijk geschikter voor zijn, maar waren zij te vertrouwen? Zelfs degenen die een eed aan hem hadden afgelegd, konden besluiten dat het voor Rhand beter was om geheimen voor hem te bewaren. Rhand zelf had het veel te druk, en hij was de laatste tijd hoe dan ook te ongeduldig voor boeken. Dan bleef Min over. Ze begon enigszins een beeld te krijgen van wat hij zou moeten doen, maar er was nog meer – heel veel meer – dat onbekend bleef. Ze had het gevoel dat ze in de buurt kwam, maar het baarde haar zorgen om dat wat ze ontdekt had aan Rhand te onthullen. Hoe zou hij reageren?

Ze zuchtte en keek vluchtig in het boek. Ze had nooit gedacht dat juist zij zo dwaas zou doen om een man. Maar toch was het zo. Ze volgde hem overal waar hij ging en stelde zijn behoeften boven die van zichzelf. Dat betekende nog niet dat ze zijn huisdier was, ongeacht wat sommige mensen in het kamp zeiden. Ze volgde Rhand omdat ze van hem hield, en ze voelde – letterlijk – dat hij ook van haar hield. Ondanks de hardheid die stukje bij beetje in hem doordrong, ondanks de woede en zorgen in zijn leven, hield hij van haar. En dus deed zij wat ze kon om hem te helpen.

Als ze kon helpen deze ene puzzel op te lossen, de puzzel van het verzegelen van de kerker van de Duistere, dan kon ze niet alleen iets bereiken voor Rhand, maar voor de hele wereld. Wat maakte het uit als de soldaten in het kamp haar waarde niet kenden? Het was waarschijnlijk zelfs beter als iedereen aannam dat ze niet veel voorstelde. Elke moordenaar die het op Rhand had voorzien, zou denken dat hij Min kon negeren. En dan zou hij snel de messen die in Mins mou-

wen verborgen zaten ontdekken. Ze was er niet zo goed mee als Thom Merrillin, maar meer dan goed genoeg om te doden.

Rhand draaide in zijn slaap, maar daarna werd hij weer rustig. Ze hield van hem. Ze had daar niet voor gekozen, maar haar hart – of het Patroon, of de Schepper, of wat het ook was dat dit soort dingen bestuurde – had het besluit voor haar genomen. En nu zou ze niets aan haar gevoelens veranderen zelfs als ze het kon. Zelfs niet als het gevaar betekende, zelfs niet als het betekende dat ze de blikken van de mannen in het kamp moest verdragen, en zelfs niet als het betekende... dat ze hem met anderen moest delen.

Rhand bewoog zich opnieuw. Deze keer kermde hij en opende zijn ogen, waarna hij rechtop ging zitten. Hij bracht zijn hand naar zijn hoofd en zag er om een of andere reden nog vermoeider uit dan toen hij was gaan slapen. Hij droeg alleen zijn onderkleding, en zijn borst was ontbloot. Hij bleef een tijdje zo zitten, toen stond hij op en liep naar het raam met de luiken ervoor.

Min deed haar boek dicht. ‘Wat denk jij te gaan doen, schaapherder? Je hebt pas een paar uur geslapen!’

Hij opende de luiken en het raam, dat uitkeek op de donkere nacht. De vlam van haar lamp flakkerde in een verdwaalde tochtvlaag.

‘Rhand?’ vroeg Min.

Ze hoorde zijn stem amper toen hij antwoordde. ‘Hij zit weer in mijn hoofd. Hij was weg tijdens de droom, maar nu is hij terug.’

Min weerhield zich ervan in haar stoel weg te kruipen. Licht, ze vond het vreselijk om te horen over Rhands waanzin. Ze had gehoopt dat toen hij saidin genas, hij bevrijd zou worden van de waanzin van de smet. ‘Hij?’ vroeg ze, waarbij ze haar stem in bedwang hield. ‘Je bedoelt... Lews Therin?’

Hij draaide zich om, waarbij de bewolkte nachthemel zijn gezicht omkranste en de ongelijkmatige gloed van de lamp zijn gelaatstrekken grotendeels in schaduwen gehuld liet.

‘Rhand,’ zei ze, terwijl ze haar boek neerlegde en bij hem voor het raam ging staan, ‘je moet met iemand praten. Je kunt niet alles binnenhouden.’

‘Ik moet sterk zijn.’

Ze trok aan zijn arm, draaide hem naar zich toe. ‘Mij buitensluiten betekent dat je sterk bent?’

‘Dat doe ik...’

‘Ja, dat doe je wel. Er zijn daarbinnen dingen gaande, achter die Aielse ogen van je. Rhand, denk je dat ik niet meer van je zal houden vanwege de dingen die je hoort?’

‘Het zou je bang maken.’

‘O,’ zei ze, en ze sloeg haar armen over elkaar, ‘dus ik ben een kwetsbaar bloempje?’

Hij deed zijn mond open en zocht naar woorden, net zoals vroeger, toen hij niets meer dan een schaapherder op avontuur was. ‘Min, ik weet dat je sterk bent. Je weet best dat ik dat weet.’

‘Vertrouw er dan op dat ik sterk genoeg ben om te verdragen wat binnen in je zit,’ zei ze. ‘We kunnen niet gewoonweg doen alsof er niets is gebeurd.’ Ze dwong zichzelf door te gaan. ‘De smet heeft zijn sporen op je achtergelaten. Dat weet ik. Maar als je er niet met mij over kunt praten, met wie dan wel?’

Hij streek met zijn hand door zijn haar en wendde zich af, waarna hij begon te ijsberen. ‘Bloedvuur, Min! Als mijn vijanden mijn zwakheden ontdekken, dan zullen ze daar gebruik van maken. Ik voel me blind. Ik ren in het donker over een onbekend pad. Ik weet niet of er gaten in de weg zitten, of dat het hele verdomde ding eindigt bij een ravijn!’

Toen hij langskwam legde ze haar hand op zijn arm en hield hem staande. ‘Vertel.’

‘Je zult denken dat ik gek ben.’

Ze snoof. ‘Ik vind je al een warhoofdige dwaas. Kan het nog veel erger worden?’

Hij keek haar aan, en iets van de spanning trok uit zijn gezicht weg. Hij ging op de rand van het bed zitten en zuchtte zachtjes. Maar het was vooruitgang.

‘Semirhage had gelijk,’ zei Rhand. ‘Ik hoor... dingen. Een stem. De stem van Lews Therin, de Draak. Hij praat tegen me en reageert op de wereld om me heen. Soms probeert hij saidin van me weg te grijpen. En... en soms lukt hem dat. Hij is wild, Min. Krankzinnig. Maar de dingen die hij met de Ene Kracht kan, zijn ongelooflijk.’

Hij staaarde voor zich uit. Min huiverde. Licht! Liet hij de stem in zijn hoofd de Ene Kracht hanteren? Wat betekende dat? Dat hij het waanzinnige deel van zijn geest de macht liet overnemen?

Hij schudde zijn hoofd. ‘Semirhage beweert dat het gewoon waanzin is, trucs van mijn geest, maar Lews Therin weet dingen die ik niet weet. Dingen over de geschiedenis, over de Ene Kracht. Jij had een visioen van me waarin je twee mensen zag samengaan tot één. Dat betekent dat Lews Therin en ik los van elkaar staan! Twee mensen, Min. Hij is echt.’

Ze liep naar hem toe en ging naast hem zitten. ‘Rhand, hij is jou. Of jij bent hem. Teruggedraaid in het Patroon. Die herinneringen en

dingen die je kunt, dat zijn restanten van wie je voorheen was.'

'Nee,' zei Rhand. 'Min, hij is waanzinnig, en ik niet. Bovendien heeft hij gefaald. Ik zal dat niet doen. Ik niet, Min. Ik zal degenen die ik liefheb geen kwaad doen, zoals hij deed. En als ik de Duistere versla, zal ik zorgen dat hij niet korte tijd later terugkeert om ons weer te tergen.'

Drieduizend jaar is een 'korte tijd later'? Ze legde haar armen om hem heen. 'Maakt het uit?' vroeg ze. 'Of hij nu een andere persoon is of dat het gewoon herinneringen van vroeger zijn, het is nuttige kennis.'

'Ja,' zei Rhand, en hij leek weer afwezig. 'Maar ik durf de Ene Kracht niet te gebruiken. Als ik dat doe, loop ik het gevaar dat hij de macht overneemt. Hij is niet te vertrouwen. Het was niet zijn bedoeling haar te vermoorden, maar dat verandert niets aan het gegeven dat hij het heeft gedaan. Licht... Ilyena...'

Was dit hoe het bij hen allemaal gebeurde? Gingen ze er allemaal van uit dat hun eigenlijk niets mankeerde en dat het die ander binnen in hen was die vreselijke dingen deed?

'Het is nu gebeurd, Rhand,' zei ze, terwijl ze hem omhelsde. 'Wat die stem ook is, erger zal het niet worden. Saidin is gereinigd.'

Rhand antwoordde niet, maar hij ontspande zich wel. Ze sloot haar ogen en genoot van zijn warmte tegen haar aan, vooral nu hij het raam had laten openstaan.

'Ishamael leeft nog,' zei Rhand.

Haar ogen schoten open. 'Wát?' Net nu ze zich op haar gemak begon te voelen!

'Ik ben bij hem geweest in de Wereld der Dromen,' zei Rhand. 'En voordat je het vraagt, nee. Het was niet zomaar een nachtmerrie, en het was ook geen waanzin. Het was echt, en ik kan niet uitleggen hoe ik dat weet. Je zult het maar gewoon van me moeten aannemen.' 'Ishamael,' fluisterde ze. 'Maar je had hem gedood!'

'Ja,' zei Rhand. 'In de Steen van Tyr. Hij is terug, met een nieuw gezicht en een nieuwe naam, maar hij is het. We hadden moeten beseffen dat dit zou gebeuren; de Duistere geeft dergelijke nuttige hulpmiddelen niet zomaar uit handen. Hij kan tot voorbij het graf reiken.' 'Hoe moeten wij dan winnen? Als iedereen die we doden gewoon weer terugkomt...'

'Lotsvuur,' zei Rhand. 'Dat doodt ze voorgoed.'

'Cadsuane zegt...'

'Het kan me niet schelen wat Cadsuane zegt,' grauwde hij. 'Ze is mijn raadvrouw, en ze geeft raad. Alleen maar raad. Ik ben de Her-

rezen Draak, en ik besluit hoe we vechten.’ Hij zweeg even en haalde diep adem. ‘Maar goed, het maakt niet uit of de Verzakkers terugkomen, het maakt niet uit wie of wat de Duistere op ons afstuurt. Uiteindelijk zal ik hem vernietigen, als het kan. Zo niet, dan zal ik hem in ieder geval zo stevig opsluiten dat de wereld hem kan vergeten.’ Hij keek haar aan. ‘Daarvoor... heb ik die stem nodig, Min. Lews Therin weet dingen. Of... of ik weet dingen. Wat het ook is, de kennis is er. De Duistere zal worden vernietigd door zijn eigen smet, want die heeft me in feite toegang gegeven tot Lews Therin.’

Min keek naar haar boeken. Herids briefje stak nog tussen *Gedachten te midden van ruïnes* uit. ‘Rhand,’ zei ze, ‘je moet de zegels op de kerker van de Duistere vernietigen.’

Hij keek haar fronsend aan.

‘Ik weet het zeker,’ zei ze. ‘Ik lees de hele tijd al de boeken van Herid, en ik denk dat hij dat bedoelt met “puinruimen”. Om de kerker van de Duistere te herbouwen, moet je hem eerst openmaken. Het lapmiddel weghalen dat op de Bres is gemaakt.’

Ze had verwacht dat hij ongelovig zou reageren. Schokkend genoeg knikte hij.

‘Ja,’ zei hij. ‘Ja, dat klinkt logisch. Ik denk alleen niet dat veel mensen het willen horen. Als die zegels worden verbroken, valt niet te voorspellen wat er gebeurt. Als ik hem niet kan binnenhouden...’

De Voorspellingen zeiden niet dat Rhand zou winnen. Alleen dat hij zou vechten.

Min rilde opnieuw – dat stomme raam! – maar ze keek Rhand in de ogen. ‘Je wint wel. Je verslaat hem wel.’

Hij zuchtte. ‘Vertrouwen in een waanzinnige, Min?’

‘Vertrouwen in jou, schaapherder.’ Plotselinge visioenen draaiden om zijn hoofd. Ze negeerde die meestal, behalve als ze nieuw waren, maar nu pikte ze ze eruit. Vuurvliegjes verteerd in duisternis. Drie vrouwen voor een brandstapel. Flitsen van licht, duisternis, schaduw, tekens van de dood, kronen, wonden, pijn en hoop. Een storm rondom Rhand Altor, heftiger dan een natuurlijke storm.

‘We weten nog steeds niet wat we moeten doen,’ zei hij. ‘De zegels zijn zo broos dat ik ze met mijn handen zou kunnen breken, maar wat dan? Hoe hou ik hem tegen? Staat daar iets over in je boeken?’ ‘Dat is moeilijk vast te stellen,’ gaf ze toe. ‘De aanwijzingen – als ze dat al zijn – zijn vaag. Ik zal blijven zoeken, dat beloof ik. Ik zal de antwoorden voor je vinden.’

Hij knikte, en ze keek op van het vertrouwen dat ze door de binding voelde stromen. Dat was de laatste tijd een angstwekkend zeldzaam

gevoel bij hem, maar hij leek nu milder dan de voorgaande dagen. Nog steeds van steen, maar misschien met een paar barstjes, de bereidheid om haar binnen te laten. Het was een begin.

Ze verstrakte haar armen om hem heen en sloot haar ogen weer. Het was een begin, maar er was zo weinig tijd over. Het zou maar genoeg moeten zijn.

Met een hand zorgvuldig om haar brandende kaars stak Aviendha de aan een paal gehangen lantaarn aan. Hij ontbrandde flakkerend en verlichtte het veld om haar heen. Soldaten lagen te snurken in rijen tenten. Het was een koude avond met een ijzige lucht, en in de verte ratelden takken. Een eenzame uil schreeuwde. En Aviendha was doodop.

Ze had het terrein vijftig keer doorkruist, de lantaarn aangestoken en weer uitgeblazen, vervolgens terugdravend naar het landhuis om haar kaars aan te steken en weer behoedzaam – met haar hand om de vlam – terug te lopen om de lantaarn opnieuw aan te steken.

Nog een maand van dit soort straffen en ze zou waarschijnlijk zo gek worden als een natlander. De Wijzen zouden op een ochtend wakker worden en zien dat ze een eindje was gaan zwemmen, of een halfvolle waterhuid droeg, of zelfs voor de lol op een paard reed! Ze zuchtte, te uitgeput om nog na te denken, en liep naar het Aielgedeelte van het kamp om eindelijk te gaan slapen.

Iemand stond achter haar.

Ze schrok en haar hand ging naar haar dolk, maar ze ontspande zich toen ze Amys herkende. Van alle Wijzen had alleen zij – een voormalige Speervrouw – Aviendha kunnen besluiten.

De Wijze stond met haar handen voor haar buik verstrengeld, en haar bruine stola en rokken wapperden een beetje in de wind. Aviendha's huid tintelde toen er een heel koude windvlaag langskwam. Amys' zilverkleurige haar leek bijna spookachtig in het avondlicht; er was een afgewaaid dennennaald in verstrikt geraakt. 'Je benadert je straffen met zoveel... toewijding, kind,' zei Amys.

Aviendha keek omlaag. Als anderen aandacht besteedden aan haar activiteiten, beschaamde haar dat nog meer. Raakte haar tijd op? Hadden de Wijzen eindelijk besloten haar op te geven? 'Alsjeblieft, Wijze. Ik doe alleen mijn plicht.'

'Ja, dat doe je inderdaad,' zei Amys. Ze streek door haar haren en voelde de dennennaald, die ze op het dode gras liet vallen. 'En tegelijkertijd doe je hem ook niet. Soms, Aviendha, maken we ons zoveel zorgen over de dingen die we hebben gedaan dat we niet nadenken

over de dingen die we hebben nagelaten.’

Aviendha was blij met de duisternis, die haar schaamtevolle blos verborg.

In de verte sloeg een soldaat op de avondklok, en het zachte metalen gerinkel klonk elf keer droefgeestig op. Hoe moest ze reageren op Amys’ opmerkingen? Er leek geen juist antwoord te zijn.

Aviendha werd gered door een lichtflits even buiten het kamp. Hij was vaag, maar in het donker was de flikkering toch duidelijk zichtbaar.

‘Wat is er?’ vroeg de Wijze toen ze Aviendha’s blik opmerkte en zich omdraaide om die te volgen.

‘Licht,’ zei Aviendha. ‘Op het Reisterrein.’

Amys fronste haar voorhoofd, en toen liepen ze er samen naartoe. Even later ontmoetten ze Damer Flin, Davram Bashere en een bescheiden wacht van Saldeanen en Aiel, die het kamp binnenliepen. Wat moest je denken van een schepsel als Flin? De smet was gereinigd, maar deze man – en veel anderen – waren al aangekomen met het verzoek om onderwijs voordat dat was gebeurd. Aviendha zou nog liever Zichtzieder zelf omhelzen dan hen te onderwijzen, maar de mannen hadden zich bewezen als krachtige wapens.

Amys en Aviendha stapten opzij toen de kleine groep zich naar het landhuis haastte, alleen verlicht door de flakkerende toortsen in de verte en de bewolkte hemel boven hen. Hoewel het grootste deel van het leger dat was gestuurd om de Seanchanen op te wachten bestond uit Basher’s soldaten, waren er ook enkele Speervrouwen bij de groep. Amys ontmoette de ogen van een van hen, een oudere vrouw genaamd Corana. Ze bleef wat achter op de rest, en hoewel het in het donker moeilijk te bepalen was, leek ze ongerust. Of misschien boos.

‘Wat is er voor nieuws?’ vroeg Amys.

‘De indringers, die Seanchanen,’ Corana spoopte het woord bijna uit, ‘hebben ingestemd met een nieuwe bespreking met de Car’a’carn.’

Amys knikte. Corana snoof echter hoorbaar, en haar korte haar werd in beweging gezet door de koude wind.

‘Spreek,’ zei Amys.

‘De Car’a’carn dringt te veel aan op vrede,’ antwoordde Corana. ‘Die Seanchanen hebben hem redenen gegeven om een bloedvete uit te roepen, maar hij lacht naar ze en vleit ze. Ik voel me net een afgerichte hond, die de voeten van een vreemde moet likken.’

Amys keek naar Aviendha. ‘Wat vind jij hiervan, Aviendha?’

‘Mijn hart sluit zich aan bij haar woorden, Wijze. Maar hoewel de

Car'a'carn in sommige dingen dwaas is, is hij dat hierin niet. Mijn verstand is het met hem eens, en in dit geval zou ik op mijn verstand afgaan.'

'Hoe kun jij dat nou zeggen?' snauwde Corana. Ze benadrukte het 'jij', alsof ze wilde aangeven dat Aviendha – tot voor kort een Speervrouw – dit zou moeten begrijpen.

'Wat is belangrijker, Corana?' antwoordde Aviendha terwijl ze haar kin hief. 'De ruzie die jij hebt met een andere Speervrouw, of de vete die je stam heeft met de vijand?'

'De stam komt eerst, natuurlijk. Maar wat maakt dat uit?'

'De Seanchanen verdienen tegenstand,' zei Aviendha, 'en je hebt gelijk dat het steekt om hun om vrede te vragen. Maar je vergeet dat we een grotere vijand hebben. Zichtzieder zelf heeft een vete met alle mensen, en onze plicht is groter dan vetes tussen naties.'

Amys knikte. 'Er zal op een ander ogenblik nog tijd genoeg zijn om de Seanchanen het gewicht van onze speren te tonen.'

Corana schudde haar hoofd. 'Je klinkt als een natlander, Wijze. Wat hebben wij voor boodschap aan hun voorspellingen en verhalen? Rhand Altors plicht als Car'a'carn is veel belangrijker dan zijn plicht aan de natlanders. Hij moet ons naar de roem leiden.'

Amys staarde de blonde Speervrouw streng aan. 'En jij spreekt als een Shaido.'

Corana hield haar blik even vast, maar toen bond ze in en wendde zich af. 'Mijn verontschuldigen, Wijze,' zei ze uiteindelijk. 'Ik heb toch. Maar je moet weten dat de Seanchanen Aiel in hun kamp hebben.'

'Wát?' vroeg Aviendha.

'Ze zaten aan de leiband,' zei Corana, 'net als hun tamme Aes Sedai. Ze werden tentoongesteld als geplunderde waar toen wij aankwamen. Ik herkende vele Shaido onder hen.'

Amys siste zachtjes. Shaido of niet, Aiel die als damane werden gehouden, waren een grove belediging. En de Seanchanen liepen te koop met hun gevangenen. Ze greep haar dolk vast.

'Wat zeg je er nu van?' Amys wierp een blik op Aviendha.

Aviendha knarste met haar tanden. 'Hetzelfde, Wijze, hoewel ik bijna liever mijn tong zou uitsnijden dan dat toe te geven.'

Amys knikte en keek weer naar Corana. 'Denk niet dat we deze belediging zullen vergeten, Corana. Er zal wraak komen. Zodra deze oorlog voorbij is, zullen de Seanchanen een storm van pijlen en de punten van onze speren voelen. Maar niet eerder. Ga de twee stamhoofden vertellen wat je mij hebt verteld.'

Corana knikte – ze zou haar toch later onder ogen zien, als ze met Amys alleen was – en vertrok. Damer Flin en de anderen waren al bij het landhuis aangekomen; zouden ze Rhand wekken? Hij sliep nu, hoewel Aviendha gedwongen was geweest de binding tijdens haar nachtelijke straf te onderdrukken, omdat ze anders gevoelens onderging die ze liever vermeed. Althans, ze had ze liever tweedehands vermeden.

‘Hierover zullen gevaarlijke woorden worden gewisseld onder de spe-
ren,’ zei Amys peinzend. ‘Er zal ook worden geroepen om een aanval,
worden geëist dat de Car’a’carn zijn pogingen om vrede te sluiten
opgeeft.’

‘Zullen ze bij hem blijven als hij weigert?’ vroeg Aviendha.

‘Natuurlijk,’ zei Amys. ‘Het zijn Aiel.’ Ze keek Aviendha aan. ‘We
hebben niet veel tijd, kind. Misschien moeten we eens ophouden je
in de watten te leggen. Ik zal vanaf morgen betere straffen voor je
bedenken.’

In de watten leggen? Aviendha keek Amys na toen die wegbeende.
Ze konden onmogelijk nutteloze of vernederende taken verzinnen!
Maar ze had lang geleden al geleerd dat ze Amys niet moest onder-
schatten. Met een zucht draafde Aviendha terug naar haar tent.

In de Witte Toren

Ik ben nieuwsgierig naar wat de Novice te zeggen heeft. Zeg eens, Egwene Alveren, hoe zou jij de situatie hebben aangepakt?’ Egwene keek op van de schaal met doppen, met een tweepotige stalen notenkraker in de ene hand en een dikke walnoot in de andere. Dit was de eerste keer dat een van de aanwezige Aes Sedai haar had aangesproken. Ze had al gedacht dat haar dienst bij de drie Witte zusters weer tijdverspilling zou zijn.

Ze zaten vanmiddag op een klein, inspringend balkon op de derde verdieping van de Witte Toren. Gezetenen konden niet alleen kamers met grote vensters eisen, maar ook een balkon, iets wat ongebruikelijk was – maar niet ongehoord – voor gewone zusters. Deze was gevormd als een torentje, met een stevige, gebogen stenen muur rondom en een gelijkgevormde stenen rand langs de bovenzijde. Er was veel ruimte tussen die twee randen en het uitzicht was prachtig, oostwaarts over de heuvels die uiteindelijk opklommen naar Therins Dolk. De Dolk zelf zou op een heldere dag in de verte zichtbaar moeten zijn.

Er woei een koele bries over het balkon, en op deze hoogte was die rein en onbezoedeld door de stank van de stad beneden. Een kronkelend paar scherpprikkers – met driepuntige bladeren en grijpende lianen – groeide aan weerszijden van de veranda, en hun kruipende uitsteeksels bedekten de binnenzijde van het steen, zodat het bijna een ruïne diep in het bos leek. De planten waren meer versiering dan Egwene zou hebben verwacht in de vertrekken van een Witte zuster,

maar men zei over Ferane dat ze een beetje ijdel was. Het beviel haar waarschijnlijk wel dat haar balkon zo opvallend was, ook al vereiste het reglement dat ze de takken goed gesnoeid hield om het glanzende

profiel van de Toren niet te verstoren.

De drie Witte zusters zaten in rieten stoelen om een lage tafel. Egwene zat voor hen op een rieten kruk, met haar rug naar de buitenlucht, verstoken van het uitzicht terwijl ze noten kraakte voor de anderen. Een gewone bediende of keukenhulp had dat werk even goed kunnen doen, maar dit waren de bezigheden die zusters verzonnen voor Novices van wie ze vonden dat die de kantjes ervan af liepen.

Egwene had gedacht dat het kraken van walnoten maar een voorwensel was. Nadat ze bijna een uur lang was genegeerd, had ze daar haar twijfels over gekregen, maar nu keken alle drie de vrouwen haar aan. Ze had niet aan haar intuïtie moeten twijfelen.

Ferane had de koperkleurige huid van een Domani, en een bijpassend temperament, wat opmerkelijk was voor een Witte zuster. Ze was klein, met een appelvormig gezicht en donker, weelderig haar. Haar donkerbruine gewaad was van dunne stof gemaakt, maar in een fatsoenlijke snit, met een brede witte sjerp om haar middel die bij haar stola paste, die ze op het ogenblik ook droeg. Het gewaad was druk geborduurd en de stof leek, misschien opzettelijk, een verwijzing naar haar Domaanse afkomst.

De andere twee, Miyasi en Tesan, droegen allebei wit, alsof ze vreesden dat een gewaad in een andere kleur verraad zou betekenen aan hun Ajah. Die gedachte werd steeds meer opgevat onder alle Aes Sedai. Tesan was een Taraboonse, met haar donkere haar in vlechten met kralen. De kralen waren wit en goud, en ze omkransten een smal gezicht dat eruitzag alsof het boven- en onderaan was ingeknepen en eraan was getrokken. Ze zag er altijd uit alsof ze zich ergens zorgen over maakte. Hoewel dat misschien gewoon kwam door de tijd waarin ze leefden. Het Licht mocht weten dat ze allemaal een heleboel hadden om zich zorgen over te maken.

Miyasi was kalmer, met haar ijzergrijze haar in een knot boven op haar hoofd. Haar Aes Sedai-gezicht verried niets van de vele jaren die ze moest hebben gezien waardoor haar haren zo volledig zilverkleurig waren geworden. Ze was lang en stevig, en ze wilde haar walnoten heel zorgvuldig van de dop ontdaan hebben. Ze aanvaardde geen stukjes of gebroken noten, alleen volledige helften. Egwene peuterde er zorgvuldig een uit de dop die ze had gekraakt en gaf hem door; het bruine ding was gerimpeld en geribbeld als de hersenen van een klein dier.

‘Wat was je vraag, Ferane?’ vroeg Egwene, terwijl ze nog een walnoot kraakte en de dop in een emmer aan haar voeten gooidde.

De Witte zuster fronste amper bij Egwenes onbetamelijke reactie. Ze begonnen allemaal te wennen aan het feit dat deze ‘Novice’ maar zelden handelde naar haar zogenaamde status. ‘Ik vroeg,’ zei Ferane kil, ‘wat jij zou hebben gedaan als je in de schoenen van de Amyrlin had gestaan. Zie dit maar als een onderdeel van je les. Je weet dat de Draak is herboren, en je weet dat de Toren hem moet beheersen om de Laatste Slag doorgang te laten vinden. Hoe zou jij met hem omgaan?’

Een merkwaardige vraag. Het klonk niet veel als een ‘les’. Maar Feranes toon gaf ook niet aan dat het een uitnodiging was om over Elaida te klagen. Er lag te veel minachting voor Egwene in die stem.

De andere twee Witte zusters zwegen. Ferane was een Gezetene, en ze onderwierpen zich aan haar.

Ze heeft gehoord hoe vaak ik het heb over Elaida’s falen met Rhand, dacht Egwene terwijl ze in de staalharde zwarte ogen van Ferane keek. Dus is dit dan een proef? Ze zou dit heel behoedzaam moeten aanpakken.

Egwene reikte naar een volgende walnoot. ‘Ten eerste zou ik een groep zusters naar zijn geboortedorp sturen.’

Ferane trok haar wenkbrauw op. ‘Om zijn familie onder druk te zetten?’

‘Natuurlijk niet,’ antwoordde Egwene. ‘Om hen uit te horen. Wie is die Herrezen Draak? Is hij een opvliegend man, een hartstochtelijk man? Of is hij een rustig man, voorzichtig en zorgvuldig? Was hij vroeger een jongen die veel tijd alleen doorbracht in de buitenlucht, of maakte hij gemakkelijk vrienden onder de andere jongelui? Zou je hem eerder aantreffen in een taveerne of in een werkplaats?’

‘Maar jij kent hem al,’ liet Tesan van zich horen.

‘Dat klopt,’ zei Egwene, die de walnoot kraakte. ‘Maar we hadden het over een hypothetische situatie.’ Je kunt echter maar beter ont-

houden dat ik, in de echte wereld, de Herrezen Draak persoonlijk ken. Zoals niemand anders in deze Toren hem kent.

‘Laten we ervan uitgaan dat jij jezelf bent,’ zei Ferane. ‘En dat hij Rhand Altor is, je jeugdvriend.’

‘Goed.’

‘Zeg eens,’ zei Ferane terwijl ze zich naar voren boog. ‘Welke van de soorten mannen die je net noemde komt het meest overeen met deze Rhand Altor?’

Egwene weifelde. ‘Allemaal,’ antwoordde ze, terwijl ze een gebroken walnoot in een schaalje gooide. Miyasi zou hem niet aanraken, maar de andere twee zusters waren niet zo kieskeurig. ‘Als ik mezelf was en de Draak Rhand was, zou ik hem kennen als een rationele persoon, voor een man, al is hij soms wat eigenwijs. Nou, meestal, eigenlijk. Belangrijker nog, ik zou hem kennen als een man met een goed hart. En dus zou ik als volgende stap zusters naar hem toe sturen om hem begeleiding te bieden.’

‘En als hij die weigerde?’ vroeg Ferane.

‘Dan zou ik verspieders sturen,’ zei Egwene, ‘en proberen te ontdekken of hij is veranderd en niet meer de man is die ik ooit kende.’

‘En terwijl jij afwachtte en verspiedde, zou hij het land terroriseren, verderf zaaien en legers onder zijn banier scharen.’

‘Is dat dan niet wat we willen?’ vroeg Egwene. ‘Ik denk niet dat iemand had kunnen voorkomen dat hij Callandor meenam, mochten we dat al gewild hebben. Hij heeft het voor elkaar gekregen om de orde in Cairhien te herstellen, Tyr en Illian onder één regent te verenigen, en kennelijk heeft hij nu ook de steun van Andor.’

‘Niet te vergeten dat hij die Aiel heeft onderworpen,’ zei Miyasi, reikend naar een handvol noten.

Egwene wierp haar een scherpe blik toe. ‘Niemand onderwerpt de Aiel. Rhand heeft hun eerbied gewonnen. Ik was destijds bij hem.’ Miyasi verstijfde met haar hand halverwege de schaal noten. Ze vermande zich, maakte haar blik los van Egwene, pakte de schaal en ging weer achteruitzitten in haar stoel. Een koele bries waaide over het balkon en zette ruisend de ranken in beweging, die volgens Ferane deze lente niet uitliepen zoals het hoorde.

Egwene ging verder met noten kraken.

‘Het lijkt erop,’ zei Ferane, ‘dat jij hem gewoon chaos zou laten zaaien zoals hij wil.’

‘Rhand Altor is net een rivier,’ zei Egwene. ‘Rustig en vredig als hij niet in beroering wordt gebracht, maar een woeste en dodelijke stroming als hij te veel onder druk wordt gezet. Wat Elaida bij hem deed,

was net zoiets als proberen de Manetherendrelle door een kloof van slechts twee voet breed te dwingen. Rustig afwachten om het temperament van een man te leren kennen is niet dom, en het is ook geen teken van zwakte. Handelen zonder achtergrondkennis is waanzin, en de Witte Toren had de storm verdiend die ze opriep.'

'Misschien,' zei Ferane. 'Maar je hebt nog steeds niet verteld hoe jij de situatie zou aanpakken als je kennis eenmaal was vergaard en de tijd van wachten voorbij was.' Ferane stond bekend om haar temperament, maar op het ogenblik bevatte haar stem de kilte die gewoon was onder Witte zusters. Het was de kilte van iemand die sprak zonder gevoel, denkend aan logica, zonder invloeden van buitenaf te aanvaarden. Dat was niet de beste aanpak van problemen. Mensen zaten veel ingewikkelder in elkaar dan een stel regels of getallen. Er was een tijd voor logica, dat wel, maar er was ook een tijd voor gevoelens.

Rhand was een probleem waar ze zichzelf niet over had laten nadenken; ze kon zich maar met één ding tegelijk bezighouden. Er viel echter ook veel te zeggen voor vooruitdenken. Als ze niet nadacht over hoe er moest worden omgesprongen met de Herrezen Draak, zou ze uiteindelijk in net zo'n lastig pakket belanden als Elaida.

Hij was veranderd. En toch moest het zaad van de persoonlijkheid in hem nog hetzelfde zijn. Ze had zijn woede gezien toen ze maandenlang samen naar de Aielwoestenij reisden. Die was in zijn jeugd niet vaak aan de oppervlakte gekomen, maar ze zag nu wel in dat hij er toen al moest zijn geweest. Rhand had niet plotseling een opvliegende aard gekregen; het kwam gewoon doordat niets in Tweewater hem van streek had gemaakt. Tijdens de maanden van reizen met hem leek hij bij elke stap harder te zijn geworden. Hij stond onder ongelooflijke druk. Hoe ging je om met zo'n man? Eigenlijk wist ze het gewoon niet.

Maar dit gesprek ging niet echt over wat ze met Rhand aanmoesten. Het ging erom dat Ferane probeerde te bepalen wat voor vrouw Egwene was.

'Rhand Altor ziet zichzelf als keizer,' zei Egwene. 'En ik neem aan dat hij dat nu ook is. Hij zal er slecht op reageren als hij het gevoel krijgt dat hij in een bepaalde richting wordt geduwd. Als ik met hem zou moeten omgaan, zou ik een afvaardiging sturen om hem te eren.' 'Een uitbundige stoet?' vroeg Ferane.

'Nee,' zei Egwene, 'maar ook geen povere. Een groep van drie Aes Sedai, onder leiding van een Grijs, samen met een Groene en een Blauwe. Hij staat positief tegenover de Blauwe vanwege vroegere be-

trekkingen, en Groenen worden vaak gezien als het tegenovergestelde van Roden, een fijnzinnige herinnering dat we met hem willen samenwerken in plaats van hem stillen. Een Grije omdat hij dat zou verwachten, maar ook omdat een Grije zuster erop duidt dat er onderhandelingen zullen volgen, en geen legers.’

‘Goede logica,’ zei Tesan knikkend.

Ferane was niet zo gemakkelijk te overtuigen. ‘Dergelijke afvaardigingen hebben in het verleden gefaald. Ik geloof dat Elaida’s eigen afvaardiging ook onder leiding stond van een Grije.’

‘Ja, maar Elaida’s afvaardiging was in beginsel gebrekkig,’ zei Egwene.

‘Hoezo?’

‘Nou, omdat die werd gestuurd door een Rode, natuurlijk,’ antwoordde Egwene, die nog een noot kraakte. ‘Ik zie er de logica niet van in dat er in het tijdperk van de Herrezen Draak een lid van de Rode Ajah tot Amyrlin is verheven. Dat was toch voorbestemd om vijandschap tussen hem en de Toren te wekken?’

‘Je zou ook kunnen zeggen,’ kaatste Ferane terug, ‘dat er een Rode nodig is in deze moeilijke tijden, want de Roden hebben de meeste ervaring in de omgang met mannelijke geleiders.’

“‘Omgaan met’ is iets anders dan “samenwerken met”,’ zei Egwene. ‘De Herrezen Draak had niet de vrijheid moeten krijgen om rond te dwalen, maar sinds wanneer doet de Witte Toren aan ontvoering, aan mensen onderwerpen? Staan wij dan niet bekend als de fijnzinnigste en voorzichtigste van alle mensen? Gaan we er dan niet prat op dat we in staat zijn anderen te laten doen wat ze moeten doen, en ze al die tijd te laten denken dat het uit henzelf komt? Wanneer hebben we ooit koningen opgesloten in kisten en geslagen voor hun ongehoorzaamheid? Waarom hebben we nu – juist nu, van alle tijden onder het Licht – besloten onze goede aanpak te verloochenen en zijn we doodgewone schurken geworden?’

Ferane koos een walnoot uit. De andere twee Witte zusters keken elkaar onthutst aan. ‘Wat je zegt snijdt wel hout,’ gaf de Gezetene uiteindelijk toe.

Egwene legde de notenkraker opzij. ‘Rhand Altor is een goed mens, in zijn hart, maar hij heeft begeleiding nodig. Juist in deze tijd moeten we op ons fijnzinnigst zijn. Hij had het gevoel moeten krijgen dat hij de Aes Sedai boven alle anderen kon vertrouwen, dat hij op onze raad kon rekenen. Hij had moeten inzien dat het wijs zou zijn om te luisteren. In plaats daarvan ziet hij in dat wij hem zullen behandelen als een opstandig kind. Zelfs al is hij dat, we mogen hem niet

laten denken dat we hem zo zien. Vanwege onze blunders heeft hij enkele Aes Sedai gevangengenomen, en weer andere heeft hij laten binden door die Asha'man van hem.'

Ferane ging stram rechtop zitten. 'Over die gruwel kunnen we maar beter niet spreken.'

'Wát?' vroeg Tesan geschokt, met haar hand tegen haar borst gedrukt. Sommige Witte zusters schenen nooit aandacht te besteden aan de wereld om hen heen. 'Ferane? Wist jij hiervan?'

Ferane antwoordde niet.

'Ik heb... dat gerucht gehoord,' zei de stevige Miyasi. 'Als het waar is, dan moet er iets gebeuren.'

'Ja,' zei Egwene. 'Helaas kunnen we ons nu niet op Altor richten.'

'Hij is het grootste probleem waar de wereld mee kampt,' zei Tesan met haar smalle gezicht, terwijl ze zich naar voren boog. 'We moeten ons eerst op hem richten.'

'Nee,' weersprak Egwene. 'Er zijn andere kwesties.'

Miyasi fronste haar voorhoofd. 'Nu de Laatste Slag nadert, zie ik geen andere belangwekkende zaken.'

Egwene schudde haar hoofd. 'Als we ons nu op Rhand richten, gedragen we ons als een boer die naar zijn wagen kijkt en zich zorgen maakt omdat er geen goederen op liggen die hij kan verkopen, maar die het feit negeert dat zijn as gebarsten is. Als hij de wagen te vroeg vult, dan gaat die alleen maar stuk en is hij nog slechter af.'

'En wat wil je daar nu eigenlijk mee zeggen?' wilde Tesan weten.

Egwene keek Ferane weer aan.

'Ik begrijp het,' zei Ferane. 'Je verwijst naar de verdeling van de Witte Toren.'

'Kan een gebarsten steen een goede fundering vormen voor een gebouw?' vroeg Egwene. 'Kan een gerafeld touw een paard vasthouden dat in paniek is? Hoe kunnen we, in onze huidige toestand, hopen de Herrezen Draak te beheersen?'

'Waarom blijf je dan die verdeling kracht verlenen door te blijven beweren dat je de Amyrlin Zetel bent? Je doet je eigen logica teniet,' zei Ferane.

'En als ik mijn aanspraak op de Amyrlin Zetel zou laten varen, zou dat de Toren dan herstellen?' vroeg Egwene.

'Het zou helpen.'

Egwene trok haar wenkbrauw op. 'Laten we even aannemen dat ik, door mijn aanspraak te laten varen, de opstandige groepering zou kunnen overreden zich weer aan te sluiten bij de Witte Toren en het leiderschap van Elaida te aanvaarden.' Ze trok haar wenkbrauw ver-

der omhoog om aan te geven hoe onwaarschijnlijk ze dat achtte. ‘Zou de verdeling dan zijn opgelost?’

‘Je zei net van wel,’ zei Tesan fronsend.

‘O ja?’ vroeg Egwene. ‘Zouden de zusters ophouden door de gangen te draven, bang om alleen te zijn? Zouden groepen vrouwen uit verschillende Ajahs ophouden elkaar zo vijandig te bekijken als ze elkaar in de gangen tegenkomen? Ik bedoel dit niet eerbiedloos, maar zouden we dan niet langer de behoefte voelen te allen tijde onze stola te dragen om te benadrukken wie we zijn en waar onze trouw ligt?’

Ferane keek even omlaag naar haar stola met witte franje.

Egwene boog zich naar voren en vervolgde: ‘Juist jullie, van alle vrouwen in de Witte Toren, zien toch wel het belang in van een samenwerking tussen de Ajahs? Het is logisch dat vrouwen met uiteenlopende vaardigheden en voorkeuren zich verzamelen in Ajahs. Maar is het logisch als we weigeren samen te werken?’

‘De Witte heeft deze... betreuenswaardige spanning niet veroorzaakt,’ zei Miyasi snuivend. ‘Het komt door de anderen, die hun gevoel te veel laten spreken.’

‘Het komt door het huidige leiderschap,’ zei Egwene. ‘Een leiderschap dat uitdraagt dat het geen punt is om medezusters in het geheim te sussen, om zwaardhanden terecht te stellen voordat hun Aes Sedai zelfs maar gehoord zijn. Dat er niets mis mee is om een zuster haar stola af te nemen en weer een Aanvaarde van haar te maken, dat er niets mis mee is om een hele Ajah te ontmantelen. En dan heb ik het nog niet eens gehad over handelen zonder inbreng van de Zaal bij zoiets gevaarlijks als het ontvoeren en gevangenhouden van de Herrezen Draak. Is het dan vreemd dat de zusters zo bang en ongerust zijn? Is het niet allemaal volkomen logisch, wat er met ons is gebeurd?’

De drie Witte zusters zwegen.

‘Ik ben niet van zins me te onderwerpen,’ zei Egwene. ‘Niet zolang we daardoor gebroken blijven. Ik zal blijven volhouden dat Elaïda de Amyrlin niet is. Haar daden hebben het bewezen. Willen jullie hulp in de strijd tegen de Duistere? Nou, jullie eerste stap is niet de omgang met de Herrezen Draak. Jullie eerste stap moet een handreiking naar zusters van de andere Ajahs zijn.’

‘Waarom wij?’ vroeg Tesan. ‘Wij zijn niet verantwoordelijk voor de daden van anderen.’

‘En jullie treft helemaal geen blaam?’ vroeg Egwene, die iets van haar woede liet doorschemeren. Zou niemand van haar zusters dan enige verantwoordelijkheid aanvaarden? ‘Jullie, van de Witte, hadden

moeten zien waar deze weg naartoe leidde. Ja, Siuan en de Blauwen hadden hun tekortkomingen, maar jullie hadden moeten inzien dat het onjuist was om haar te verwijderen en Elaida vervolgens toe te staan de Blauwe Ajah te ontmantelen. Bovendien geloof ik dat enkele leden van jullie eigen Ajah betrokken waren bij de aanstelling van Elaida als Amyrlin.’

Miyasi deinsde een stukje achteruit. De Witten wilden liever niet worden herinnerd aan Alviarin en haar falen als Elaida’s Hoedster. In plaats van zich tegen Elaida te keren voor het afzetten van de Witte zuster, schenen ze zich tegen hun eigen zuster te hebben gekeerd vanwege de schande die zij over hen had afgeroepen.

‘Ik vind nog steeds dat dit werk is voor de Grijze,’ zei Tesan, maar ze klonk minder overtuigd dan daarvoor. ‘Je zou met hén moeten praten.’

‘Dat heb ik al gedaan,’ zei Egwene. Haar geduld begon op te raken. ‘Sommigen willen niet met me praten en blijven me straf opleggen. Anderen zeiden dat deze scheuringen niet hun schuld zijn, maar na enig overreden hebben ze beloofd te zullen doen wat ze kunnen. De Gelen zijn erg redelijk geweest, en ik denk dat ze de problemen in de Toren beginnen te bezien als een wond die kan worden genezen. Ik werk nog met een aantal Bruine zusters; die schijnen eerder gefascineerd door de problemen dan dat ze er bezorgd om zijn. Ik heb een aantal van hen de taak gegeven om de geschiedenissen uit te pluizen op zoek naar voorbeelden van verdeling, in de hoop dat ze het verhaal van Renala Merlon tegenkomen. Dat verband zou eenvoudig te leggen moeten zijn, en misschien zien ze dan in dat onze problemen hier opgelost kunnen worden.

Ironisch genoeg zijn de Groenen het koppigst. Ze kunnen in veel opzichten erg op Roden lijken, en dat is om woest van te worden, want eigenlijk zouden ze bereid moeten zijn me te aanvaarden als iemand die zich bij hen zou hebben aangesloten. Dan blijven alleen de Blauwe over, die zijn uitgebannen, en de Rode. Ik betwijfel of zusters van de Rode Ajah erg ontvankelijk zullen zijn voor mijn voorstellen.’

Ferane ging peinzend achteroverzitten, en Tesan zat met drie vergeten walnoten in haar hand naar Egwene te staren. Miyasi krabde in haar ijzergrijze haar, met grote, verbaasde ogen.

Had Egwene te veel onthuld? Aes Sedai leken opmerkelijk veel op Rhand Altor; ze wilden het niet weten als ze werden gestuurd.

‘Jullie zijn geschokt,’ zei ze. ‘Wat, dachten jullie dan dat ik gewoon zou blijven zitten – zoals de meeste anderen – en niets zou doen terwijl de Toren instort? Dit witte gewaad is me opgedwongen, en

ik aanvaard niet waar het voor staat, maar ik zal er wel gebruik van maken. Een vrouw in het wit van een Novice is een van de weinigen die tegenwoordig nog van het ene Ajahkwartier naar het andere kan komen. Iemand moet werken om de Toren te herstellen, en ik ben daarvoor de beste keus. Bovendien is het mijn plicht.’

‘Wat ontzettend... redelijk van je,’ zei Ferane, met een frons op haar leeftijdloze voorhoofd.

‘Dank je,’ zei Egwene. Waren ze bezorgd dat ze haar grenzen had overschreden? Boos omdat ze de Aes Sedai manipuleerde? Kil vastbesloten om haar weer te laten straffen?

Ferane boog zich naar voren. ‘Laten we even zeggen dat wij willen werken aan het herstel van de Toren. Welk pad zou je dan aanbevelen?’

Egwene voelde een vlag van opwinding. Ze had de afgelopen dagen niets dan tegenslagen gehad. Die domme Groenen! En ze zouden zich zelf ook behoorlijk dom voelen als Egwene eenmaal als Amyrlin was aanvaard.

‘Suana, van de Gele Ajah, zal jullie drie binnenkort uitnodigen voor de maaltijd,’ zei Egwene. Althans, Suana zou die uitnodiging verstrekken zodra Egwene haar daartoe had opgezet. ‘Neem het aanbod aan en gebruik de maaltijd op een openbare plek, misschien in een van de Torentuinen. Laat je in elkaars gezelschap zien. Daarna zal ik proberen een Bruine zuster jullie te laten uitnodigen. Laat andere zusters zien dat jullie omgaan met de overige Ajahs.’

‘Dat is eenvoudig genoeg,’ zei Miyasi. ‘Er is heel weinig inspanning voor nodig, maar de kans op gewin is uitstekend.’

‘We zullen zien,’ zei Ferane. ‘Je mag vertrekken, Egwene.’

Het beviel haar niet om zo te worden weggestuurd, maar er was niets aan te doen. Toch had de vrouw Egwene eerbied betoond door haar naam te gebruiken. Egwene stond op en knikte toen – heel zorgvuldig – naar Ferane. Hoewel Tesan en Miyasi niet sterk reageerden, werden beide paren ogen iets groter. Inmiddels wist iedereen in de Toren dat Egwene nooit een kniks maakte. En schokkend genoeg boog Ferane haar hoofd ook een klein stukje in antwoord op haar gebaar.

‘Mocht je besluiten de Witte te kiezen, Egwene Alveren,’ zei de vrouw, ‘weet dan dat je hier welkom zult zijn. Je logica is opmerkelijk voor zo’n jonge vrouw.’

Egwene verborg een glimlach. Nog maar vier dagen geleden had Ben-nae Nalsad Egwene zo goed als een plaats aangeboden bij de Bruine, en Egwene stond er nog altijd versteld van hoe vurig Suana haar de Gele had aangeraden. Ze zou bijna van gedachten veranderen, maar

dat kwam voornamelijk door haar huidige frustratie met de Groene Ajah. ‘Dank je,’ zei ze. ‘Maar jullie moeten niet vergeten dat de Amyrlin alle Ajahs moet vertegenwoordigen. Ik vond het echter een aangenaam gesprek. Ik hoop dat ik nog eens bij jullie langs mag komen.’ Daarmee trok Egwene zich terug, en ze stond zichzelf een brede glimlach toe terwijl ze naar Feranes potige, krombenige zwaardhand knikte die bij de deur naar het balkon op wacht stond. Haar glimlach hield aan totdat ze het Witte gedeelte van de Toren verliet en Katerine in de gang zag wachten. De Rode zuster was niet een van de twee die eerder die dag aan Egwene waren toegewezen, en in de Toren ging het gerucht dat Elaida steeds vaker op Katerine vertrouwde nu haar Hoedster voor een raadselachtige opdracht was vertrokken. Katerines scherpe gelaat droeg ook een glimlach. Dat was geen goed teken. ‘Hier,’ zei de vrouw, die haar een houten beker met een heldere vloeistof erin aanbood. Het was tijd voor Egwenes middagdosis dolkwortel.

Egwene grimaste, maar ze nam de beker aan en dronk hem leeg. Ze veegde haar mond af met haar zakdoek en liep toen verder door de gang.

‘En waar ga jij naartoe?’ vroeg Katerine.

De zelfingenomenheid van haar toon maakte dat Egwene weifelde. Ze draaide zich fronsend om. ‘Mijn volgende les...’

‘Je krijgt geen lessen meer,’ zei Katerine. ‘Althans, niet van het soort dat je tot nu toe hebt gehad. Iedereen is het erover eens dat je vaardigheid met wevingen indrukwekkend is, voor een Novice.’

Egwene fronste haar voorhoofd. Wilden ze haar weer verheffen tot Aanvaarde? Ze betwijfelde of Elaida haar meer vrijheid zou toestaan, en Egwene was maar zelden in haar vertrekken, dus de extra ruimte deed er niet toe.

‘Nee,’ zei Katerine, die wat speelde met de franje van haar stola. ‘Wat jij moet leren, zo is besloten, is nederigheid. De Amyrlin heeft gehoord over je dwaze weigering om een kniks te maken voor zusters. In haar ogen is dat het laatste symbool van je opstandige aard, en dus krijg je een nieuw soort onderwijs.’

Egwene voelde even angst. ‘Wat voor onderwijs?’ vroeg ze, waarbij ze haar stem gelijkmatig wist te houden.

‘Klusjes,’ antwoordde Katerine.

‘Ik doe al klusjes, net als de Novices.’

‘Je begrijpt me verkeerd,’ zei Katerine. ‘Van nu af aan doe je alleen nog maar klusjes. Je moet je onmiddellijk in de keukens melden; daar ga je elke middag werken. En ’s avonds schrob je vloeren. ’s Morgens

meld je je bij de terreinmeester en ga je in de tuinen werken. Dat wordt je leven, diezelfde drie activiteiten, elke dag – vijf uur bij elk ervan – tot je je dwaze trots laat varen en leert een kniks te maken voor je meerderen.’

Het was het einde van Egwenes vrijheid, hoe weinig ze daarvan al had. Katerines ogen straalden van genoegen.

‘Ah, dus je begrijpt het,’ zei Katerine. ‘Geen bezoekjes meer aan zusters in hun vertrekken. Je zult hun tijd niet meer kunnen verspillen met het oefenen van wevingen die je toch al kent. Geen luiheid meer; nu ga je werken. Wat denk je daarvan?’

Het was niet het werk waar Egwene mee zat; ze vond het niet erg om iedere dag taken te verrichten. Het was het gebrek aan contact met andere zusters dat haar de das zou omdoen. Hoe moest ze nu de Witte Toren herstellen? Licht! Dit was een ramp. Ze knarsetandde en dwong haar gevoelens naar de achtergrond. Toen keek ze Katerine in de ogen en zei: ‘Goed. Laten we gaan.’

Katerine knipperde met haar ogen. Kennelijk had ze woede verwacht, of in ieder geval verzet. Maar dit was daar niet de gelegenheid voor. Egwene liep naar de keukens en liet de kwartieren van de Witte zusters achter zich. Ze mocht hun niet laten weten hoe effectief deze straf was.

Ze onderdrukte haar paniek terwijl ze door de brede gangen in het binnenste van de Toren liep, waar lampen in beugels hingen, lang en kronkelend als de koppen van serpentes die vlammetjes opwierpen naar de stenen zoldering. Ze kon dit wel aan. Ze zou ermee om leren gaan. Ze zouden haar niet breken.

Misschien moest ze een paar dagen werken en dan doen alsof ze tot inkeer was gekomen. Moest ze die kniksen maken, zoals Elaida eiste? Het was eigenlijk maar iets kleins. Eén kniks, en ze kon verder met belangrijkere dingen.

Nee, dacht ze. Nee, dat zou er niet het einde van zijn. Ik zou verliezen zodra ik die eerste kniks maakte. Inbinden zou aan Elaida bewijzen dat Egwene gebroken kon worden. Kniksen maken zou een afdaling naar de vernietiging inzetten. Kort daarna besloot Elaida misschien wel dat Egwene beleefdheidsvormen in acht moest gaan nemen tegenover de Aes Sedai. De valse Amyrlin zou Egwene weer aan het werk zetten, in de wetenschap dat het de vorige keer was gelukt. Zou Egwene daarin dan ook buigen? Hoe lang zou het duren voordat alle geloofwaardigheid die ze had opgebouwd zou zijn vergeten, vertrapt op de tegels in de gangen van de Toren?

Ze mocht niet buigen. De afranselingen hadden haar gedrag niet ver-

anderd; klusjes doen mocht haar ook niet veranderen.

Drie uur lang in de keukens werken deed haar stemming weinig goed. Laras, de forse Meesteres der Keukens, had Egwene de taak gegeven om een van de ovenachtige haarden te schrobben. Het was vuil, vettig werk, dat haar weinig tijd gaf om na te denken. Niet dat er veel uitwegen uit haar situatie waren.

Egwene ging op haar hurken zitten en veegde met haar arm over haar voorhoofd. Ze zag dat er roet op haar arm terecht kwam. Ze zuchtte door de vochtige doek om haar neus en mond, die zorgde ervoor dat ze niet te veel as zou inademen. Haar adem voelde warm en bedompt tegen haar gezicht, en haar huid was plakkerig van het zweet. De druppels die van haar gezicht vielen waren donker van het roet; door de doek heen rook ze de matte, korstige geur van as die steeds opnieuw was verbrand.

De haard was een groot, vierkant bouwsel van rode bakstenen. Hij was aan beide kanten open en meer dan groot genoeg om in te kruipen, en dat was nu net wat Egwene moest doen. Er bouwden zich donkere korsten op aan de binnenzijde van de schoorsteen, en die moesten eraf worden geschrobd, omdat anders de schoorsteen verstopt raakte of de korsten afbraken en in het eten vielen. Egwene hoorde dat Katerine en Lirene zaten te kletsen en te lachen in de eetkamer buiten. De Roden staken af en toe een hoofd naar binnen om haar gangen na te gaan, maar haar werkelijke opzichter was Laras, die pannen schrobde aan de andere kant van de ruimte.

Egwene had zich voor haar taak omgekleed in een werkgewaad. Hoewel dat ooit wit was geweest, was het herhaaldelijk gebruikt door Novices die de haarden moesten schoonmaken, en het roet was diep in de vezels gedrongen. Er zaten grijze vlekken in het weefsel, als schaduwen.

Ze wreef over haar onderrug, ging weer op handen en knieën zitten en kroop verder de haard in. Met een houten schrapertje werkte ze klonters as los uit de naden tussen de bakstenen, veegde ze bij elkaar en gooide ze in koperen emmers, waarvan de randen wit en grijs waren van de as. Haar eerste taak was geweest om alle losse roet te verwijderen en in de emmers te doen. Haar handen waren zo zwart van het werken dat ze bang was dat ze die zelfs met woest schrobben niet meer schoon zou krijgen. Haar knieën deden pijn en leken een vreemd tegenwicht te vormen met haar achterste, dat nog prikte van haar dagelijkse ochtendslaag.

Ze ging door, krabbend met haar schraper over een zwartgeblakerd

deel van de bakstenen, bij het licht van de lantaarn die ze in een hoek van de haard had gezet. Ze wilde dolgraag de Ene Kracht gebruiken, maar de Rode zusters buiten zouden het voelen als ze geleidde, en ze had ontdekt dat haar middagdosis dolkwortel ongewoon sterk was geweest, waardoor ze amper meer dan een spoortje kon geleiden. In feite was het zo sterk geweest dat ze er slaperig van was geworden, wat het werk nog zwaarder maakte.

Zou dit dan haar leven zijn? Opgesloten in een haard, schrobbed over bakstenen die niemand zag, weggesloten van de wereld? Ze kon niets tegen Elaida ondernemen als iedereen haar vergat. Ze hoestte zachtjes, en het geluid weerkaatste tegen de binnenwanden van de haard.

Ze had een plan nodig. Haar enige mogelijkheid leek te zijn om de zusters te gebruiken die probeerden de Zwarte Ajah te ontmaskeren. Maar hoe moest ze bij hen komen? Zonder onderwijs van de zusters kon ze niet aan haar Rode oppassers ontkomen door de kwartieren van andere Ajahs te betreden. Zou ze misschien kunnen wegglijpen terwijl ze aan het werk was? Als haar afwezigheid werd ontdekt, was ze waarschijnlijk nog slechter af.

Maar ze kon haar leven niet laten overheersen door dit werk! De Laatste Slag kwam eraan, de Herrezen Draak liep vrij rond, en de Amyrlin Zetel zat op handen en knieën en schrobde de haard! Ze knarste met haar tanden en schrobde woest. Het roet was zo lang ingebakken dat het een glanzende zwarte laag op het steen had gevormd. Ze zou het er nooit allemaal af krijgen. Ze moest er alleen voor zorgen dat de stenen zo schoon waren dat er niets zou afbreken.

Weerspiegeld in de glanzende laag zag ze een schaduw langs de opening aan de andere kant van de haard komen. Egwene reikte onmiddellijk naar de Bron, maar natuurlijk vond ze niets. Niet nu de dolkwortel haar geest vertroebelde. Maar er was beslist iemand bij de haard, ineengehurkt, geruisloos bewegend...

Egwene pakte de schraper stevig vast en stak langzaam de andere hand omlaag om de borstel te pakken waarmee ze as had opgeveegd. Toen draaide ze zich razendsnel om.

Laras, die in de haard tuurde, verstijfde. De Meesteres der Keukens droeg een groot wit schort, dat ook enkele roetvlekken bevatte. Haar mollige ronde gezicht had een flink aantal winters gezien; haar haren begonnen te grijzen en er zaten lijntjes rond haar ogen. Zoals ze nu voorovergebogen stond, vormden haar hangwangen een tweede, derde en vierde kin, en ze hield de zijkant van de haard met dikke vingers vast.

Egwene ontspande zich. Waarom was ze er zo zeker van geweest dat iemand haar besloop? Het was alleen maar Laras die bij haar kwam kijken. Maar waarom had die vrouw haar zo steels benaderd? Laras keek opzij en kneep haar ogen samen. Toen legde ze haar vinger op haar lippen. Egwene merkte dat ze haar lichaam weer spande. Wat was er aan de hand?

Laras ging achteruit en wenkte Egwene mee. De Meesteres der Keukens was lichtvoetig, en ze liep veel geruislozer dan Egwene voor mogelijk had gehouden. Kokshulpen en afwassers waren lawaaiig aan het werk in andere delen van de keuken, maar er was niemand in zicht. Egwene kroop uit de haard, stak de schraper achter haar riem en veegde haar handen af aan haar gewaad. Ze trok de doek voor haar gezicht weg en ademde zoete, roetloze lucht in. Na een diepe ademteug kreeg ze een strenge blik toegeworpen van Laras, die nogmaals haar vinger tegen haar lippen legde.

Egwene knikte en liep achter Laras aan door de keukens. Even later stonden zij en Egwene in een voorraadkast, waar een zware geur van gedroogd graan en rijpende kaas hing. De tegels gingen hier over in duurzamere bakstenen. Laras duwde een paar zakken opzij en opende toen een deel van de vloer. Het was een houten luik, met een laagje baksteen erop zodat het deel leek uit te maken van de vloer. Daaronder bleek een kleine kamer met rotswanden te liggen, groot genoeg voor één persoon, hoewel een lange man er wat weinig ruimte zou hebben.

‘Wacht hier tot vanavond,’ zei Laras met gedempte stem. ‘Ik kan je nu niet naar buiten smokkelen, nu het in de Toren zo onrustig is als in een kippenhok waar een vos omheen sluipt. Maar vanavond laat gaat het afval naar buiten, en ik zal je verbergen tussen de meisjes die het wegbrengen. Een havenarbeider zal je naar een bootje brengen en je de rivier over zetten. Ik heb een paar vrienden bij de wacht; die zullen een oogje toeknippen. Als je aan de overkant bent, moet je zelf weten wat je doet. Ik zou maar niet terugkeren naar die dwazen die je tot hun speelpop hebben gemaakt. Zoek een plek om je te verschuilen totdat dit allemaal overwaait, kom dan terug en kijk of degene die de leiding heeft je binnen wil laten. Dat zal waarschijnlijk niet Elaida zijn, zoals de dingen nu gaan...’

Egwene knipperde verbaasd met haar ogen.

‘Nou,’ zei de forse vrouw, ‘naar binnen met je.’

‘Ik...’

‘We hebben geen tijd om te kletsen!’ zei Laras, alsof zij niet degene was die steeds aan het woord was geweest. Ze was duidelijk zenuw-

achtig, want ze keek steeds om en tikte met haar voet op de vloer. Maar ze had dit soort dingen kennelijk al eerder gedaan. Waarom was een eenvoudige kok in de Witte Toren zo vaardig in geheimzinnig werk, zo handig met een plan om Egwene de versterkte en belegerde stad uit te krijgen? En waarom had ze eigenlijk zo'n schuilplaats in de keuken? Licht! Hoe had ze die gemaakt?

'Maak je geen zorgen over mij,' zei Laras, die Egwene aankeek. 'Ik red me wel. Ik zal alle keukenhulpen weghouden bij de plek waar jij aan het werk was. Die Aes Sedai kijken maar eens in het halfuur een keer bij je, en aangezien ze net nog zijn geweest, zal het wel even duren voor ze weer komen kijken. Als ze dat doen, hou ik me dom en zal iedereen ervan uitgaan dat je de keukens uit bent geslopen. Het duurt niet lang voor we je de stad uit hebben, en niemand zal het weten.'

'Ja,' zei Egwene, die eindelijk haar tong vond, 'maar waarom?' Ze had aangenomen dat, nadat ze Min en Suan had geholpen, Laras niet zou staan te springen om nog een vluchteling bij te staan.

Laras keek haar aan, en in haar ogen was een vastberadenheid te zien die even hard was als die van een willekeurige Aes Sedai. Egwene had die vrouw beslist onderschat! Wie was ze werkelijk?

'Ik wil part noch deel hebben aan het breken van de geest van een meisje,' zei Laras streng. 'Die afranselingen zijn schandelijk! Domme Aes Sedai. Ik dien al jaren trouw, echt waar, maar nu hebben ze tegen me gezegd dat ik je flink moest afbeulen, voor onbepaalde tijd. Nou, ik zie het heus wel als een meisje niet langer wordt onderwezen, maar wordt onderworpen. En dat pik ik niet, niet in mijn keukens. Het Licht verzenge Elaida omdat ze denkt dat ze zoiets kan doen! Ze mag je terechtstellen of een Novice van je maken, dat maakt me niet uit, maar dat breken is onaanvaardbaar!'

De vrouw zette haar handen in haar zij, waardoor er een wolk meel van haar schort opsteeg. Vreemd genoeg merkte Egwene dat ze het aanbod overwoog. Ze had Siuans aanbod haar te redden afgeslagen, maar als ze nu vluchtte, zou ze terugkeren in het kamp van de opstandelingen nadat ze zichzelf had gered. Dat was veel beter dan gered worden. Ze kon bij dit alles weggkomen, bij de afranselingen, bij het geestdodende werk. En dan? Moest ze dan van buitenaf toekijken hoe de Toren instortte?

'Nee,' zei ze tegen Laras. 'Je aanbod is heel vriendelijk, maar ik kan het niet aannemen. Het spijt me.'

Laras fronste haar voorhoofd. 'Nu moet je eens goed luisteren...'

'Laras,' viel Egwene haar in de rede, 'zo'n toon sla je niet aan tegen

een Aes Sedai, zelfs al ben je de Meesteres der Keukens.’

Laras weifelde. ‘Domme meid. Je bent geen Aes Sedai.’

‘Aanvaard het of niet, ik kan niet vertrekken. Behalve als je wilt proberen me zelf in dat gat te stoppen – me wilt vastbinden en een mondprop indoen zodat ik niet kan roepen, en me vervolgens zelf over de rivier wilt zetten – dan stel ik voor dat je me weer aan het werk laat gaan.’

‘Maar waarom?’

‘Omdat,’ zei Egwene, die omkeek naar de haard, ‘iemand tegen haar moet strijden.’

‘Zo kun je niet strijden,’ zei Laras.

‘Elke dag is een strijd,’ kaatste Egwene terug. ‘Elke dag dat ik weiger te buigen, betekent iets. Zelfs als Elaida en haar Roden de enigen zijn die het weten, is dat al iets. Het is een klein iets, maar meer dan ik van buitenaf kan doen. Kom. Ik moet nog twee uur werken.’

Ze draaide zich om en liep terug naar de haard. Een schoorvoetende Laras sloot het luik van de verborgen ruimte en liep met haar mee. De vrouw maakte nu meer lawaai, schoof langs werkbladen en liet haar voetstappen op de stenen weerkaatsen. Merkwaardig dat ze zo geruisloos kon zijn als ze dat wilde.

Een flits van rode stof, als het bloed van een dood konijn in de sneeuw, bewoog zich door de keukens. Egwene verstijfde toen Katerine, in een gewaad met scharlakenrode rokken en gele biezen, haar zag. De lippen van de Rode zusters vormden een dunne streep en haar ogen waren toegeknepen. Had ze Egwene en Laras zien weglopen?

Laras verstijfde ook.

‘Ik begrijp nu wat ik verkeerd deed,’ zei Egwene snel tegen de Meesteres der Keukens, kijkend naar een tweede open haard vlak bij hen.

‘Dank je dat je me die hebt laten zien. Ik zal beter opletten.’

‘Zorg daar maar voor,’ zei Laras, die haar schort afklopte. ‘Anders zul je merken hoe echte straffen voelen, in plaats van die halfslachtige straffen die de Meesteres der Novices oplegt. En nu vort, aan het werk.’

Egwene knikte en haastte zich terug naar de haard. Katerine stak haar hand op om haar tegen te houden. Egwenes hart bonsde ver-raderlijk.

‘Niet nodig,’ zei Katerine. ‘De Amyrlin wil dat de Novice vanavond dienstdoet bij haar maaltijd. Ik heb de Amyrlin gezegd dat één dag werken niet snel iemand zal breken die zo dom en koppig is als dit kind, maar ze staat erop. Dat lijkt me je eerste kans om je nederigheid te bewijzen, kind. Ik zou hem maar aangrijpen.’

Egwene keek omlaag naar haar zwarte handen en vuile gewaad. ‘Lopen,’ zei Katerine. ‘Ga je wassen en omkleden. Je moet de Amyrlin niet laten wachten.’

Dat wassen bleek bijna even moeilijk als het schoonmaken van de haard. Het roet was evenzeer in haar handen getrokken als in haar werkkleding. Egwene was bijna een uur bezig zich te wassen in een tobbe vol lauwwarm water, in een poging enigszins schoon voor de dag te komen. Haar nagels waren gescheurd door het schrapen langs de bakstenen, en het leek wel alsof elke keer als ze haar haren uitspoelde er een hele emmer vol roetvlokken uitkwam. Maar ze was blij met deze kans. Ze had maar zelden de tijd voor een bad; meestal moest ze het doen met een snelle waspartij. Terwijl ze zich schrobde en afspoelde in de kleine, grijs betegelde badruimte, overdacht ze haar volgende stap.

Ze had de kans om te vluchten afgeslagen. Dat betekende dat ze zou moeten werken met Elaida en haar Rode zusters, de enigen die ze ontmoette. Maar kon ze die vrouwen hun fouten laten inzien? Ze wenste dat ze het hele stel boetedoening kon opleggen en van hen af kon zijn. Maar nee. Ze was de Amyrlin; ze vertegenwoordigde alle Ajahs, ook de Rode. Ze mocht hen niet zo behandelen als Elaida met de Blauwe was omgegaan. De Roden waren het meest tegen haar gekant, maar dat betekende een grotere uitdaging. Ze leek wat vooruitgang te boeken bij Silviana, en had Lirene Doirellin niet toegegeven dat Elaida ernstige fouten had gemaakt?

Misschien waren de Rode zusters niet de enigen die ze kon beïnvloeden. Er waren altijd toevallige ontmoetingen met andere zusters in de gangen. Als een van hen haar benaderde en haar aansprak, konden de Rode zusters haar moeilijk wegsleuren. Ze zouden enige beleefdheid in acht moeten nemen, en dat zou Egwene een kans bieden om met andere zusters te praten.

Maar hoe moest ze met Elaida zelf omgaan? Was het verstandig om de valse Amyrlin in de waan te laten dat Egwene bijna was onderworpen? Of werd het tijd om in opstand te komen?

Toen ze klaar was met baden, voelde Egwene zich een stuk schoner en zelfverzekerder. Haar strijd had een ernstige tegenslag te verduren gehad, maar ze kon nog altijd vechten. Ze borstelde haastig haar vochtige haar, trok een schoon Novicegewaad aan – o, wat voelde het heerlijk, die zachte, schone stof op haar huid! – en ging naar haar oppassers toe.

Ze begeleidden haar naar de vertrekken van de Amyrlin. Egwene kwam langs meerdere groepen zusters, en ze hield haar rug zorgvul-

dig recht vanwege de indruk die ze bij hen zou wekken. De twee zusters liepen met haar door het Rode gedeelte van de Toren, waar de vloertegels overgingen in een patroon van rood en donkergrijs. Hier liepen meer mensen rond: vrouwen met hun stola's om, bedienden met de Vlam van Tar Valon op hun borst. Maar geen zwaardhanden; dat vond Egwene altijd vreemd, aangezien je ze in andere delen van de Toren zoveel zag.

Een lange klim en een paar bochten later kwamen ze bij Elaida's vertrekken aan. Egwene bekeek onbewust haar rokken. Ze had tijdens de tocht hierheen besloten dat ze Elaida moest benaderen met stilte, net zoals de vorige keer. Haar nog verder tegen de haren in strijken zou alleen maar tot nog meer beperkingen leiden. Egwene zou zich niet verlagen, maar ze zou ook niet met opzet proberen Elaida te bedeligen. Laat die vrouw maar denken wat ze wilde.

Een dienstster opende de deur en liet Egwene binnen, waarna ze haar naar de eetkamer leidde. Daar schrok ze van wat ze aantrof. Ze had aangenomen dat ze dienst zou doen bij alleen Elaida, of misschien dat Meidani erbij zou zijn. Egwene had er geen ogenblik bij stilgestaan dat de eetkamer vol zou kunnen zitten met vrouwen.

Het waren er vijf, een uit elke Ajah, behalve de Rode en de Blauwe. En alle vrouwen waren Gezetenen. Yukiri was er, net als Doesine, allebei lid van de geheime jagers op de Zwarte Ajah. Ferane was er ook, hoewel zij verbaasd scheen te zijn om Egwene te zien; had de Witte zuster eerder nog niet van deze maaltijd geweten, of had ze er eenvoudigweg niets over tegen Egwene gezegd?

Rubinde, van de Groene Ajah, zat naast Shevan van de Bruine, een zuster die Egwene al een tijdje wilde spreken. Shevan was voorstander van onderhandelen met de opstandige Aes Sedai, en Egwene hoopte op haar hulp bij het van binnenuit herenigen van de Witte Toren.

Elaida was de enige Rode zuster aan tafel. Was dat omdat geen van de Rode Gezetenen in de Toren was? Misschien dacht Elaida dat het gezelschap in evenwicht was met haar erbij, want ze beschouwde zichzelf nog altijd als een Rode zuster, hoewel ze dat eigenlijk niet hoorde te doen.

Het was een lange tafel, met fonkelende kristallen roemers die het licht weerkaatsten van de druk versierde staande bronzen lampen langs de muren, die een roestige roodgele kleur hadden. De vrouwen droegen elk een mooi gewaad in de kleur van hun Ajah.

Het rook in de kamer naar mals vlees en gestoomde wortelen. De vrouwen keuvelden met elkaar. Vriendschappelijk, maar geforceerd. Gespannen. Ze wilden daar niet zijn.

Aan de andere kant van de kamer knikte Doesine naar Egwene, bijna met eerbied. Het was een of andere aanwijzing. 'Ik ben hier omdat jij zei dat dit soort dingen belangrijk was,' leek ze te zeggen. Elaida zat aan het hoofd van de tafel, gekleed in een rood gewaad met lange mouwen en ruwe granaten langs de zoom en het lijfje, en met een tevreden glimlach op haar gezicht. Bedienden haastten zich heen en weer om wijn in te schenken en voedsel op te dienen. Waarom had Elaida de Gezetenen voor de maaltijd uitgenodigd? Was dit een poging om de scheuring in de Witte Toren te herstellen? Had Egwene haar verkeerd beoordeeld?

'Ah, mooi,' zei Elaida toen ze Egwene opmerkte. 'Je bent er eindelijk. Kom hier, kind.'

Egwene gehoorzaamde en liep door de kamer, waarbij de laatste paar Gezetenen haar ook opmerkten. Sommigen schenen in de war, anderen nieuwsgierig over haar aanwezigheid. Onderweg besepte Egwene iets.

Vanavond zou ze met gemak alles ongedaan kunnen maken waar ze voor had gewerkt. Als de Aes Sedai hier zagen dat ze nederig diende bij Elaida, zou Egwene in hun ogen haar onkreukbaarheid verliezen. Elaida had verklaard dat Egwene onderworpen was, maar Egwene had het tegendeel bewezen. Als ze hier voor Elaida's wil boog, al was het maar een beetje, dan zou dat worden gezien als bewijs. Het Licht mocht die vrouw verzengen! Waarom had ze zoveel zusters uitgenodigd die Egwene probeerde te beïnvloeden? Was het gewoon toeval? Egwene ging bij de valse Amyrlin aan het hoofd van de tafel staan, en een bediende gaf haar een kristallen karaf met glinsterende rode wijn. 'Jij moet mijn roemer vol houden,' zei Elaida. 'Wacht daar, maar kom niet te dichtbij. Ik heb geen zin om de geur op te snuiven van het roet van je straf van vanmiddag.'

Egwene klemde haar kiezen op elkaar. Het roet opsnuiven? Na een uur van schrobben? Onwaarschijnlijk. Vanuit haar ooghoeken zag ze de tevredenheid in Elaida's ogen terwijl die van haar wijn nipte. Toen wendde Elaida zich tot Shevan, die op de stoel rechts van haar zat. De Bruine zuster was een slungelige vrouw met knobbelige armen en een hoekig gelaat, alsof ze van verweerde takken was gemaakt. Haar ogen stonden peinzend terwijl ze naar haar gastvrouw keek. 'Zeg eens, Shevan,' zei Elaida. 'Blijf je nog steeds aandringen op die dwaze gesprekken met de opstandelingen?'

'De zusters moeten de kans krijgen zich te verzoenen,' antwoordde Shevan.

'Die kans hebben ze gehad,' zei Elaida. 'Eerlijk, ik had meer verwacht

van een Bruine. Je doet koppig, zonder enig begrip van hoe de echte wereld werkt. Zelfs Meidani is het met me eens, en zij is een Griuze! Je weet hoe die zijn.'

Shevan wendde zich af en leek nog verontruster dan voorheen. Waarom had Elaida hen voor het eten uitgenodigd, als ze vervolgens alleen hen en hun Ajahs beledigde? De Rode zuster richtte haar aandacht op Ferane en klaagde tegen haar over Rubinde, een Gezetene van de Groene Ajah die ook weerstand bood aan Elaida's pogingen om een einde te maken aan de onderhandelingen. Onderwijl tilde ze haar roemer naar Egwene op en tikte ertegen. Elaida had amper een paar slokjes genomen.

Egwene knarste met haar tanden en vulde de roemer bij. De anderen hadden haar wel eerder werk zien verrichten; ze had pas nog walnoten gekraakt voor Ferane. Dit zou haar niet schaden, behalve als Elaida haar dwong om zich op de een of andere wijze te vernederen. Maar wat was het doel van deze maaltijd? Elaida scheen geen pogingen te doen om de Ajahs bijeen te brengen. Eigenlijk maakte ze de kloven alleen maar dieper door degenen die het niet met haar eens waren zo laatdunkend te behandelen. Af en toe liet ze haar roemer bijvullen door Egwene, maar er was nooit ruimte voor meer dan een slokje of twee.

Geleidelijk aan begon Egwene het te begrijpen. Dit entje ging niet over samenwerking tussen de Ajahs. Het ging Elaida erom dat ze de Gezetenen wilde dwingen te doen wat zij vond dat ze moesten doen. En Egwene was hier alleen maar om mee te pochen! Dit draaide er allemaal om dat Elaida aan de rest wilde bewijzen hoeveel macht ze had. Ze kon iemand die door anderen tot Amyrlin was benoemd een Novicegewaad aantrekken en haar elke dag laten afranselen.

Egwene merkte dat ze weer boos werd. Waarom kon Elaida haar altijd zo raken? Soepkommen werden weggehaald en er werden borden met gestoomde boterworteltjes gebracht, waarvan een spoortje kaneelgeur opsteeg. Egwene had nog niet gegeten, maar ze voelde zich toch te misselijk om trek te hebben.

Nee, dacht ze, terwijl ze zich vermande. Ik zal dit niet voortijdig laten eindigen, zoals de vorige keer. Ik zal standhouden. Ik ben sterker dan Elaida. Ik ben sterker dan haar waanzin.

Het gesprek ging door, waarbij Elaida beledigende opmerkingen tot de anderen richtte, soms met opzet, soms kennelijk zonder zich ervan bewust te zijn. De andere zusters stuurden het gesprek weg bij de opstandelingen en naar de vreemd bewolkte lucht. Uiteindelijk bracht Shevan een gerucht ter sprake over de Seanchanen die ver in het zui-

den samenwerkten met Aiel.

‘Die Seanchanen weer?’ vroeg Elaida zuchtend. ‘Je hoeft je geen zorgen over hen te maken.’

‘Mijn bronnen zeggen iets anders, Moeder,’ zei Shevan stijfjes. ‘Ik denk dat we goed moeten opletten op wat ze doen. Ik heb enkele zusters dit kind laten vragen naar haar ervaring met hen, die uitgebreid is. U zou eens moeten horen wat ze met Aes Sedai doen.’

Elaida lachte sprankelend. ‘Je weet toch wel hoe dat kind altijd overdrijft!’ Ze wierp een blik op Egwene. ‘Heb je leugens verspreid voor je vriend, die dwaze Altor? Wat moest je van hem over die indringers zeggen? Ze werken voor hem, nietwaar?’

Egwene antwoordde niet.

‘Spreek,’ zei Elaida, gebarend met haar roemer. ‘Geef toe dat je leugens hebt verspreid, anders laat ik je weer straffen, meisje.’

De straf die ze zou krijgen voor haar zwijgen, zou beter zijn dan Elaida’s woede ondergaan als ze haar tegensprak. Zwijgen was het pad naar de overwinning.

Maar toch, toen Egwene langs de lange mahoniehouten tafel met helwit Zeevolkporselein en flakkerende rode kaarsen keek, zag ze dat vijf paar ogen haar onderzoekend aankeken. Ze zag de vragen in hun ogen. Egwene had vrijuit tegen hen gesproken toen ze alleen waren, maar zou ze nu aan haar uitspraken vasthouden, in het bijzijn van de machtigste vrouw ter wereld? Een vrouw die Egwenes leven in handen had? Was Egwene de Amyrlin, of was ze maar een meisje dat graag deed alsof?

Het Licht brande je, Elaida, dacht ze met opeengeklemd kaken terwijl ze inzag dat ze zich had vergist. Zwijgen zou niet naar de overwinning leiden, niet in het bijzijn van deze vrouwen. Het zal je niet bevallen hoe dit verder gaat.

‘De Seanchanen werken niet voor Rhand,’ zei Egwene. ‘En ze zijn een groot gevaar voor de Witte Toren. Ik heb geen leugens verspreid. Als ik iets anders zou beweren, zou ik de Drie Geloften verraden.’

‘Je hebt de Drie Geloften niet afgelegd,’ zei Elaida streng.

‘Jawel,’ wierp Egwene tegen. ‘Ik heb geen Eedstaf vastgehouden, maar het is niet de Staf die mijn woorden waar maakt. Ik heb de woorden van de geloften in mijn hart uitgesproken, en zo zijn ze me des te dierbaarder, want niets dwingt me om me eraan te houden. En onder die eed herhaal ik: ik ben een Dromer, en ik heb Gedroomd dat de Seanchanen de Witte Toren zullen aanvallen.’

Elaida’s ogen fonkelden even en ze greep haar vork zo stevig beet dat haar knokkels wit werden. Egwene hield haar blik vast, en uit-

eindelijk lachte Elaida weer. ‘Ach, koppig als altijd, zie ik. Ik zal Katherine zeggen dat ze gelijk had. Je zult boete moeten doen voor je overdrijving, kind.’

‘Deze vrouwen weten dat ik niet lieg,’ zei Egwene rustig. ‘En elke keer als je erop aandringt dat ik dat wel doe, verlaag je jezelf in hun ogen. Zelfs als je niet in mijn Droom gelooft, dan nog moet je toegeven dat de Seanchanen een dreiging zijn. Ze beteugelen vrouwen die kunnen geleiden en gebruiken hen als wapens, door middel van een soort vervormde ter’angreaal. Ik heb de halsband omgehad. Ik voel hem soms nog steeds. In mijn dromen. Mijn nachtmerries.’

Het werd stil in de kamer.

‘Je bent een dom kind,’ zei Elaida, die overduidelijk probeerde te doen alsof Egwene geen dreiging was. Ze had beter naar de ogen van de anderen kunnen kijken. Als ze dat had gedaan, had ze de waarheid gezien. ‘Nou, je laat me geen andere keus. Je zult voor me knielen, kind, en om vergiffenis smeken. Nu meteen. Anders veroordeel ik je tot eenzame opsluiting. Is dat wat je wilt? Denk maar niet dat daarmee de afranselingen ophouden. Je krijgt je dagelijkse straf dan ook nog, alleen word je daarna weer je cel in gesmeten. En nu knielen en smeken.’

De Gezetenen keken elkaar aan. Nu kon ze niet meer terug. Egwene wenste dat het niet zover gekomen was, maar het was nu eenmaal zo. Elaida eiste een gevecht.

Het werd tijd dat ze dat kreeg. ‘En als ik niet voor je buig?’ vroeg Egwene, die de vrouw recht in de ogen keek. ‘Wat dan?’

‘Je zult knielen, hoe dan ook,’ gromde Elaida, terwijl ze de Bron omhelsde.

‘Wil je de Kracht op me gebruiken?’ vroeg Egwene rustig. ‘Heb je dat redmiddel nodig? Heb je geen gezag zonder te geleiden?’

Elaida aarzelde. ‘Ik heb het recht om iemand te straffen die geen eerbied toont.’

‘En dus dwing je me te gehoorzamen,’ zei Egwene. ‘Is dat wat je bij iedereen in de Toren gaat doen, Elaida? Een Ajah verzet zich tegen je en wordt opgeheven. Iemand ontstemt je, en je wilt haar het recht ontnemen om Aes Sedai te zijn. Je wilt dat alle zusters voor je buigen.’

‘Onzin!’

‘O ja?’ vroeg Egwene. ‘En heb je ze verteld over je plannen voor een nieuwe gelofte? Dat elke zuster op de Eedstaf moet zweren de Amyrlin te gehoorzamen en te steunen?’

‘Ik...’

‘Ontken het maar,’ zei Egwene. ‘Ontken maar dat je dat hebt gezegd.’

Staan de Geloften je dat toe?’

Elaida verstijfde. Als ze een Zwarte zuster was, kon ze het ontkennen, Eedstaf of niet. Maar hoe dan ook, Meidani kon staven wat Egwene had gezegd.

‘Het was maar praat,’ zei Elaida. ‘Gewoon speculatie, hardop uitgesproken gedachten.’

‘Er zit vaak waarheid in speculatie,’ zei Egwene. ‘Je hebt de Herrezen Draak in een kist opgesloten; je dreigde net om bij mij hetzelfde te doen, in het bijzijn van al deze getuigen. De mensen noemen hém een tiran, maar jij bent degene die onze wetten vernietigt en regeert middels angst.’

Elaida’s ogen werden groot en haar woede was zichtbaar. Ze leek... geschokt. Alsof ze niet begreep hoe het straffen van een opstandige Novice was omgeslagen in een twistgesprek met een gelijke. Egwene zag dat de vrouw een draadje Lucht begon te weven. Dat moest worden voorkomen. Een mondprop van Lucht zou een einde maken aan de uitwisseling.

‘Ga je gang,’ zei Egwene kalm. ‘Gebruik de Kracht maar om me het zwijgen op te leggen. Zou je als Amyrlin niet in staat moeten zijn een tegenstandster met woorden te overtuigen in plaats van naar geweld te grijpen?’

Vanuit haar ooghoeken zag Egwene dat de tengere Yukiri, van de Grijze Ajah, daarbij knikte.

Elaida’s ogen fonkelden woedend toen ze het draadje Lucht losliet. ‘Ik hoef de uitspraken van een eenvoudige Novice niet te weerleggen,’ snauwde ze. ‘De Amyrlin hoeft geen verantwoording af te leggen aan een meisje zoals jij.’

‘De Amyrlin begrijpt de ingewikkeldste leerstellingen en debatten,’ zei Egwene, citerend uit haar geheugen. ‘Maar uiteindelijk is ze de dienaar van allen, zelfs de laagste arbeider.’ Dat was gezegd door Balladare Arandaille, de eerste Amyrlin die was verheven uit de Brui-ne Ajah. Ze had die woorden voor haar dood gebruikt in haar laatste geschriften; die waren een verklaring geweest voor haar bewind en voor wat ze had gedaan tijdens de Kavartheense oorlogen. Arandaille had het gevoel gehad dat zodra een crisis voorbij was, een Amyrlin de morele plicht had om haar handelen te verklaren aan het gewone volk.

Shevan, die naast Elaida zat, knikte goedkeurend. Het was een wat vergeten citaat; Egwene was dankbaar voor Siuans onderwijs in de wijsheid van de vroegere Amyrlins. Veel van wat ze had gezegd was uit de geheime geschiedenissen gekomen, maar er waren ook wat

dingen bij van vrouwen als Balladare.

‘Wat klets je nu weer voor onzin?’ snauwde Elaida.

‘Wat was je van plan te doen met Rhand Altor als je hem eenmaal gevangen had genomen?’ vroeg Egwene, die de opmerking negeerde. ‘Ik ben niet...’

‘Je geeft mij geen antwoord,’ zei Egwene, knikkend naar de verzameling vrouwen, ‘maar hun. Heb jij je handelen verklaard, Elaida? Wat waren je bedoelingen? Of ben je van plan die vraag te ontwijken, net als de andere die ik heb gesteld?’

Elaida’s gezicht begon rood te worden, maar ze bedaarde met enige inspanning. ‘Ik zou voor zijn veiligheid hebben gewaakt en hem zorgvuldig hebben afgeschermd hier in de Toren, tot het tijd was voor de Laatste Slag. Dan had hij niet het leed en de chaos kunnen aarichten dat door hem in zoveel naties is ontstaan. Het was het risico waard dat hij boos zou worden.’

‘Zoals de ploeg de aarde breekt, zo zal hij de levens van mensen breken, en alles wat was zal worden verteerd in het vuur van zijn ogen,’ citeerde Egwene. ‘De strijdtrompetten zullen schallen bij zijn voetstappen, de raven zullen zich voeden bij zijn stem, en hij zal een kroon van zwaarden dragen.’

Elaida fronste ontdaan haar voorhoofd.

‘De Karaethon Reeks, Elaida,’ zei Egwene. ‘Toen je Rhand voor zijn “veiligheid” opgesloten hield, had hij toen Illian al ingenomen? Had hij de kroon al gedragen die hij de Zwaardenkroon zou gaan noemen?’

‘Nou, nee.’

‘En hoe dacht je dat hij de Voorspellingen zou moeten vervullen terwijl hij opgesloten zat in de Witte Toren?’ vroeg Egwene. ‘Hoe moest hij aanstichten tot oorlog, zoals hij volgens de Voorspellingen moet doen? Hoe moest hij de naties breken en aan zich binden? Hoe kon hij “zijn volk doden met het zwaard van de vrede” of “de negen manen binden om hem te dienen” als hij opgesloten zat? Zeggen de Voorspellingen dat hij “bevrijd” zal worden? Spreken ze niet over de “chaos van zijn voorbijgaan”? Hoe kan er nu iets gebeuren als hij in ketenen wordt gehouden?’

‘Ik...’

‘Je logica is onthutsend, Elaida,’ zei Egwene kil. Ferane glimlachte sluw; ze dacht waarschijnlijk weer dat Egwene uitstekend bij de Witte Ajah zou passen.

‘Bah,’ zei Elaida. ‘Je stelt zinloze vragen. De Voorspellingen moesten in vervulling gaan, want het kon niet anders.’

‘Dus je wilt zeggen dat je poging om hem te binden voorbestemd was om te falen.’

‘Nee, dat zeg ik niet,’ antwoordde Elaida, die weer kleurde. ‘Maar we zouden ons hier helemaal niet mee bezig moeten houden. Het is niet jouw beslissing. Nee, we zouden het moeten hebben over je opstandelingen, en over wat die met de Witte Toren hebben gedaan!’ Een goede wijziging van onderwerp, een poging om Egwene in de verdediging te dwingen. Elaida was niet geheel onkundig. Alleen maar hooghartig.

‘Ik zie dat ze proberen de kloof tussen ons te dichten,’ zei Egwene. ‘We kunnen niet veranderen wat er is gebeurd. We kunnen niet veranderen wat je Suan hebt aangedaan, zelfs als degenen die bij me horen een soort Heling vinden voor haar gesuste toestand. We kunnen alleen maar doorgaan en ons best doen om de littekens te laten vervagen. Waar ben jij mee bezig, Elaida? Onderhandelingen weigeren, proberen de Gezetenen te koeioneren zodat ze zich terugtrekken? Andere Ajahs beledigen?’

Doesine, van de Gele Ajah, mompelde zachtjes maar instemmend. Dat trok Elaida’s blik, en ze zweeg even, alsof ze beseftte dat ze de leiding over de gedachtewisseling had verloren. ‘Genoeg.’

‘Lafaard,’ zei Egwene.

Elaida’s ogen werden groot. ‘Hoe durf je!’

‘Ik durf de waarheid te zeggen, Elaida,’ zei Egwene zacht. ‘Je bent een lafaard en een tiran. Ik zou je ook Duistervriend kunnen noemen, maar ik vermoed dat de Duistere zich misschien zou schamen om met jou in verband te worden gebracht.’

Elaida gaf een gil en weefde een plotselinge flits van Kracht waarmee ze Egwene achterwaarts tegen de muur smeed en waardoor de kan met wijn uit haar handen vloog. Hij brak op de houten vloer naast het kleed en er spetterde een fontein van bloedrode vloeistof over het witte tafelkleed en de helft van de aanwezigen.

‘Noem je mij een Duistervriend?’ krijste Elaida. ‘Jij bent de Duistervriend! Jij en die opstandelingen buiten, die proberen me af te leiden van mijn werk.’

Een uitbarsting van geweven Lucht smeed Egwene nogmaals tegen de muur, en ze viel op de grond, midden in de scherven van de gebroken kan, die haar armen openhaalden. Ze werd geslagen door een tiental vlagen Lucht, waardoor haar kleding scheurde. Bloed sijpelde uit haar armen, spatte door de lucht en maakte vlekken op de muur terwijl Elaida haar bleef slaan.

‘Elaida, hou op!’ riep Rubinde, die met ruisende groene rokken was

opgestaan. ‘Ben je gek?’

Elaida draaide zich hijgend om. ‘Breng me niet in de verleiding, Groene!’

De klappen bleven op Egwene regenen. Ze onderging ze zwijgend. Met enige inspanning stond ze op. Ze voelde dat haar gezicht en armen al begonnen op te zwellen, maar ze bleef kalm naar Elaida kijken.

‘Elaida!’ riep Ferane, die ook opstond. ‘Je schendt de Torenwet! Je mag de Kracht niet gebruiken om een Novice te straffen!’

‘Ik ben de Torenwet!’ tierde Elaida. Ze wees naar de zusters. ‘Jullie bespotten me. Ik weet dat jullie het doen. Achter mijn rug om. Jullie tonen eerbied als ik erbij ben, maar ik weet wat jullie zeggen, wat jullie fluisteren. Ondankbare dwazen! Na alles wat ik voor jullie heb gedaan! Denk je dat ik jullie eeuwig zal verdragen? Neem haar maar als voorbeeld!’

Ze draaide zich om en wees naar Egwene, maar toen zette ze geschrokken een stap achteruit, want Egwene keek haar kalm aan. Elaida zoog haar adem naar binnen en drukte haar hand tegen haar borst terwijl de afranseling doorging. Allemaal zagen ze de wevingen, en ze zagen ook allemaal dat Egwene niet huilde, ook al was er geen prop van Lucht in haar mond gestopt. Haar armen dropen van het bloed, haar lichaam werd voor hun ogen afgeranseld, en toch vond ze geen reden om te huilen. In stilte zegende ze de Aiel voor hun Wijzen.

‘En waarvoor,’ zei Egwene op gelijkmatige toon, ‘moet ik dan een voorbeeld zijn, Elaida?’

Het pak slaag ging door. O, wat deed het een pijn! Er vormden zich tranen in Egwenes ooghoeken, maar ze had wel erger doorstaan. Veel erger. Ze voelde het iedere keer als ze dacht aan wat deze vrouw deed met de organisatie waar Egwene van hield. Haar werkelijke pijn kwam niet van de wonden, maar van hoe Elaida zich gedroeg in het bijzijn van de Gezetenen.

‘Bij het Licht,’ fluisterde Rubinde.

‘Ik wou dat ik hier niet nodig was, Elaida,’ zei Egwene zacht. ‘Ik wou dat de Toren in jou een geweldige Amyrlin had. Ik wou dat ik opzij kon stappen en je bewind kon aanvaarden. Ik wou dat je het verdiende. Ik zou bereid zijn me te laten terechtstellen als dat zou betekenen dat ik een kundige Amyrlin achterliet. De Witte Toren is belangrijker dan ik. Kun jij hetzelfde zeggen?’

‘Je wilt een terechtstelling!’ brulde Elaida, die haar tong weer had gevonden. ‘Nou, die krijg je niet! De dood is te goed voor je, Duis-

tervriend! Ik zal zien dat je wordt verslagen – iedereen zal het zien – voor ik klaar met je ben. Pas dan ga je dood!’ Ze wendde zich tot de bedienden, die langs de zijkanten van de kamer met open mond stonden toe te kijken. ‘Haal soldaten! Ik wil dat ze in de diepste kerker wordt gesmeten die er in deze Toren is! Laat in de stad het nieuws verspreiden dat Egwene Alveren een Duistervriend is die de goedgunstigheid van de Amyrlin heeft geweigerd!’

De bedienden renden weg om haar opdracht uit te voeren. De klappen bleven neerkomen, maar Egwene begon gevoelloos te worden. Ze sloot haar ogen en voelde zich duizelig; ze had veel bloed verloren uit haar linkerarm, waar de diepste snijwonden in zaten. Het was tot een uitbarsting gekomen, zoals ze al had gevreesd. Ze had haar teerling geworpen.

Maar ze vreesde niet voor haar leven. Ze vreesde voor de Witte Toren. Terwijl ze tegen de muur leunde en haar gedachten wegebden, werd ze overmand door verdriet.

Haar strijd binnen de Toren was ten einde, hoe dan ook.

Kwesties van zeggenschap

‘Je moet voorzichtiger zijn,’ zei Sarene, die in de kamer stond. ‘We hebben veel invloed bij de Amyrlin Zetel. Je straffen, die kunnen we misschien met wat overreding milder krijgen, als je meewerkt.’

Semirhages minachtende gesnuif was duidelijk hoorbaar voor Cadsuane, die meeluisterde vanuit de gang voor de verhoorkamer, zittend in een behaaglijke stoel van houten balken. Cadsuane nipte van een kom warm zweetblad. De gang was van eenvoudig hout gemaakt, met een lange, donkerrood-met-witte loper en prisma-achtige lampen aan de muren, die een flakkerend licht verspreidden.

Er waren nog enkele anderen bij haar in de gang – Daigian, Erian, Elza – die Semirhages schild in stand hielden. Behalve Cadsuane nam elke Aes Sedai in het kamp om beurten aan die groepen deel. Het was te gevaarlijk om deze taak alleen toe te vertrouwen aan de minder sterke Aes Sedai, omdat ze vermoeid konden raken. Het schild moest sterk blijven. Het Licht alleen wist wat er zou gebeuren als Semirhage zich bevrijdde.

Cadsuane dronk thee, met haar rug naar de muur. Altor had erop aangedrongen dat ‘zijn’ Aes Sedai de kans kregen om Semirhage te ondervragen, in plaats van alleen degenen die Cadsuane had gekozen. Ze wist niet zeker of het een poging was om zijn gezag te ondersteunen, of dat hij misschien echt dacht dat die vrouwen konden slagen waar Cadsuane – tot nu toe – had gefaald.

Hoe dan ook, daarom stelde Sarene vandaag de vragen. De Tara-

boonse Witte zuster was een nadenkende vrouw, die zich er in het geheel niet van bewust was dat ze een van de mooiste Aes Sedai in jaren was. Haar onachtzaamheid was niet onverwacht, want ze was

een zuster van de Witte Ajah, die vaak even onnadenkend konden zijn als Bruine zusters. Sarene wist ook niet dat Cadsuane afluisterde, dankzij het gebruik van een kleine weving van Geest. Het was een eenvoudige truc, die vaak werd geleerd door Novices. Door hem te vermengen met haar pas ontdekte kunst van het omdraaien van wevingen, kon Cadsuane meeluisteren zonder dat iemand binnen beseftte dat ze het deed.

De Aes Sedai op de gang zagen natuurlijk wat ze deed, maar niemand zei iets. Ook al behoorden twee van hen – Elza en Erian – tot de groep dwazen die trouw had gezworen aan die jongen van Altor, ze deden voorzichtig met haar; ze wisten hoe Cadsuane hen bezag. Stomme vrouwen. Af en toe leek het wel alsof de helft van haar bondgenoten alleen maar doorlopend probeerde haar werk te bemoeilijken.

Binnen ging Sarene verder met haar verhoor. De meeste Aes Sedai in het landhuis hadden het nu al geprobeerd. Bruine, Groene, Witte en Gele zusters, allemaal hadden ze gefaald. Cadsuane had de Verzaker zelf nog geen vragen gesteld. De andere Aes Sedai zagen haar als een bijna mythische figuur, een faam die ze had gekoesterd. Ze was soms vele tientallen jaren achtereen weggebleven bij de Witte Toren, om ervoor te zorgen dat velen zouden aannemen dat ze dood was. Als ze dan weer opdook, veroorzaakte dat oproer. Ze was op jacht geweest naar valse Draken, zowel omdat het noodzakelijk was als omdat met elke man die ze ving haar reputatie bij de andere Aes Sedai werd vergroot.

Al haar werk was gericht geweest op deze eindtijd. Het Licht mocht haar verblinden als ze dat nu allemaal door dat joch van Altor zou laten verpesten!

Ze verhulde haar frons door nog een slokje thee te nemen. Ze ver-

loor langzaam de zeggenschap, draad voor draad. Ooit zou iets tragisch als het geruzie in de Witte Toren meteen haar aandacht hebben getrokken. Maar ze had geen tijd voor dat probleem. De schepping zelf was bezig te ontrafelen, en de enige manier om daartegen te strijden was door al haar inspanningen op Altor te richten.

En hij weerstond haar pogingen om hem te helpen. Stap voor stap werd hij een man met een stenen binnenkant, star en niet in staat zich aan te passen. Een standbeeld zonder gevoel kon het niet tegen de Duistere opnemen.

Dat stomme joch! En nu bleef Semirhage haar maar weerstaan.

Cadsuane popelde om naar binnen te gaan en die vrouw aan de tand te voelen, maar Merise had dezelfde vragen gesteld die Cadsuane in gedachten had, en zij had gefaald. Hoe lang zou de faam van Cadsuane standhouden als ze bewees even onmachtig te zijn als de anderen?

Sarene nam het woord weer. ‘De Aes Sedai, je moet ze niet zo behandelen,’ zei ze kalm.

‘Aes Sedai?’ antwoordde Semirhage grinnikend. ‘Schaam je je niet, dat je dat woord gebruikt om jullie te beschrijven? Alsof een jong hondje zichzelf een wolf noemt!’

‘We weten misschien niet alles, dat geef ik toe, maar...’

‘Jullie weten niets,’ zei Semirhage. ‘Jullie zijn kinderen die met het speelgoed van jullie ouders spelen.’

Cadsuane tikte met haar wijsvinger tegen de zijkant van haar theekom. Wederom werd ze getroffen door de overeenkomsten tussen zichzelf en Semirhage, en wederom kreeg ze er kriebels van in haar buik.

Vanuit haar ooghoeken zag ze een slanke bediende de trap op komen met een bord vol bonen en gestoomde radijzen voor Semirhages middagmaal. Nu al tijd? Sarene verhoorde de Verzaker nu al drie uur, en ze had zich de hele tijd in kringetjes rond laten voeren. De bediende naderde, en Cadsuane gebaarde dat ze naar binnen kon gaan.

Even later hoorde ze dat binnen het dienblad met een klap op de grond viel. Cadsuane sprong overeind, omhelsde saidar en rende bijna de kamer in. Maar ze weifelde toen ze Semirhages stem hoorde.

‘Dat eet ik niet,’ zei de Verzaker, beheerst als altijd. ‘Ik ben jullie varkensslobber beu. Breng me iets geschikters.’

‘Als we dat doen,’ zei Sarenes stem, overduidelijk graaiend naar elk mogelijk voordeel, ‘beantwoord je dan onze vragen?’

‘Misschien,’ antwoordde Semirhage. ‘We zullen zien of ik ervoor in

de stemming ben.'

Het bleef stil en Cadsuane keek naar de andere vrouwen in de gang, die allemaal waren opgesprongen bij het lawaai, al konden zij de stemmen niet horen. Ze beduidde hun te gaan zitten.

'Ga iets anders voor haar halen,' zei Sarene in de kamer tegen de bediende. 'En stuur iemand om dit op te ruimen.' De deur ging open en werd snel weer gesloten toen de bediende zich weghaastte.

Sarene vervolgde: 'Met deze volgende vraag zal ik bepalen of je die maaltijd ook daadwerkelijk krijgt.' Ondanks haar ferme stem hoorde Cadsuane een geaastheid in Sarenes woorden. Ze was geschrokken van het plotseling vallende dienblad. Ze waren allemaal zo schichtig in de nabijheid van Verzakkers. Ze waren niet onderdanig, maar ze behandelden Semirhage wel met enige mate van eerbied. Hoe kon het ook anders? Semirhage was een legende. Je begaf je niet in de aanwezigheid van een dergelijk schepsel – een van de kwaadaardigste wezens die ooit had geleefd – zonder ten minste een beetje ontzag. Een beetje ontzag...

'Dat is onze fout,' fluisterde Cadsuane. Ze knipperde met haar ogen, draaide zich om en opende de deur.

Semirhage stond midden in het kamertje. Ze was opnieuw vastgebonden met Lucht, de wevingen opgeroepen zodra ze het dienblad had laten vallen. Het koperen bord lag vergeten op de grond en het sap van de bonen trok in de oude vloerplanken. Deze kamer had geen venster; het was ooit een opslagruimte geweest, omgebouwd tot 'cel' voor Verzakkers. Sarene – met haar donkere haar in vlechten met kralen en haar fraaie gezicht verbaasd om de verstoring – zat in een stoel voor Semirhage. Haar zwaardhand, Vitalien, breedgeschouderd maar met een asgrauw gezicht, stond in de hoek.

Semirhages hoofd was niet vastgebonden, en haar ogen schoten naar Cadsuane toe. Cadsuane moest dit nu doorzetten; ze moest het nu tegen die vrouw opnemen. Gelukkig was er niet veel fijnzinnigheid nodig voor wat zij van plan was. Het kwam allemaal neer op één vraag. Hoe zou Cadsuane zichzelf breken? De oplossing was eenvoudig, nu ze eraan had gedacht.

'Ah,' zei Cadsuane nuchter. 'Ik zie dat het kind haar maaltijd heeft geweigerd. Sarene, laat je wevingen los.'

Semirhage trok haar wenkbrauwen op en opende haar mond om te spotten, maar toen Sarene haar wevingen van Lucht losliet, greep Cadsuane Semirhage bij haar haren en schopte – met een achteloze veeg van haar voet – de benen onder de vrouw vandaan, waardoor ze op de vloer viel.

Misschien had ze de Kracht kunnen gebruiken, maar het voelde goed om dit zelf te doen. Ze bereidde een paar wevingen voor, hoewel ze die waarschijnlijk niet nodig zou hebben. Semirhage was lang, maar met een tenger postuur, en Cadsuane zelf was altijd eerder fors dan slank geweest. Bovendien leek de Verzaker volkomen onthutst over hoe ze werd behandeld.

Cadsuane zette één knie op de rug van de vrouw en duwde vervolgens haar gezicht in het gemorste voedsel. 'Eten,' zei ze. 'Ik keur voedselverspilling af, kind, vooral in deze tijden.'

Semirhage sputterde en sprak een paar frasen uit waarvan Cadsuane aannam dat het vloeken waren, hoewel ze ze niet herkende. Waarschijnlijk was de betekenis ervan in de loop der eeuwen verloren gegaan. Weldra verstomde het gevloek en bleef Semirhage stilliggen. Ze verzette zich niet. Cadsuane zou dat ook niet hebben gedaan; dat zou haar faam alleen maar schaden. Semirhages macht als gevangene kwam voort uit de angst en eerbied die de Aes Sedai haar betoonden. Cadsuane moest daar verandering in brengen.

'Je stoel, alsjeblieft,' zei ze tegen Sarene.

De Witte zuster stond met een geschokte blik op. Ze hadden allerlei soorten foltering gebruikt, voor zover toegestaan bij Altors beperkingen, maar uit elk daarvan had hoogachting gesproken. Ze behandelden Semirhage als een gevaarlijke, waardige vijand. Dat zou haar eigendunk alleen maar sterken.

'Ga je nog eten?' vroeg Cadsuane.

'Ik vermoord je,' zei Semirhage rustig. 'Jou eerst, en pas dan alle anderen. Ik zal ze naar je geschreeuw laten luisteren.'

'Best,' antwoordde Cadsuane. 'Sarene, vraag de drie zusters op de gang om binnen te komen.' Cadsuane zweeg even peinzend. 'En ik heb een paar bedienden gezien die bezig waren kamers aan de overkant van de gang schoon te maken. Haal die ook voor me op.'

Sarene knikte en haastte zich de kamer uit. Cadsuane ging in de stoel zitten, weefde draden van Lucht en tilde Semirhage op. Elza en Erian keken heel nieuwsgierig de kamer in. Toen kwamen ze binnen, gevolgd door Sarene. Even later kwam Daigian binnen met vijf bedienden: drie Domaanse vrouwen met schorten voor, een magere man met vingers die bruin waren van de beits waarmee hij had gewerkt, en een koksjongen. Uitstekend.

Toen ze binnen waren, gebruikte Cadsuane haar draden van Lucht om Semirhage om te draaien en over haar knie te leggen. En toen gaf ze de Verzaker billenkoek.

Eerst hield Semirhage zich stil. Toen begon ze te vloeken. Toen begon

ze dreigementen te sputteren. Cadsuane ging door, ook al begon haar hand pijn te doen. Semirhages dreigementen gingen over in geschreeuw van woede en pijn. De bediende met het eten kwam halverwege ook aan en verergerde Semirhages schande. De Aes Sedai keken met open mond toe.

‘Zo,’ zei Cadsuane even later, waarbij ze een pijnkreet van Semirhage onderbrak. ‘Ga je nu eten?’

‘Ik spoor iedereen op van wie je ooit hebt gehouden,’ zei de Verzaker met tranen in haar ogen, ‘en ik zal ze aan elkaar voeren terwijl jij toekijkt. Ik zal...’

Cadsuane klakte met haar tong en begon opnieuw. De aanwezigen in de kamer keken in verbaasd stilzwijgen toe. Semirhage begon te huilen; niet van pijn, maar vanwege de vernedering. Dat was de sleutel. Semirhage was niet te verslaan met pijn of overreding, maar haar grote naam tenietdoen, dat zou voor haar verschrikkelijker zijn dan elke andere straf. Net zoals het voor Cadsuane zou zijn.

Cadsuane hield na een tijdje weer op en liet de wevingen los waardoor Semirhage roerloos werd vastgehouden. ‘Ga je nu eten?’ vroeg ze. ‘Ik...’

Cadsuane tilde haar hand op, en Semirhage sprong bijna van haar schoot en krabbelde over de vloer om de bonen op te eten.

‘Ze is een mens,’ zei Cadsuane, kijkend naar de anderen. ‘Gewoon een mens, net als wij allemaal. Ze heeft geheimen, maar elke kleine jongen kan een geheim hebben dat hij weigert te vertellen. Vergeet dat niet.’

Cadsuane stond op en liep naar de deur. Ze bleef even naast Sarene staan, die gebiologeerd toekeek terwijl de Verzaker haar bonen van de vloer at.

‘Misschien moet je overwegen in het vervolg een haarborstel mee te nemen,’ zei Cadsuane. ‘Dit kan behoorlijk pijn doen aan je handen.’ Sarene glimlachte. ‘Ja, Cadsuane Sedai.’

Zo, dacht Cadsuane terwijl ze de kamer verliet, en wat nu te doen aan Altor?

‘Heer,’ zei Gradi, wrijvend over zijn verweerde gezicht, ‘Ik geloof niet dat u het begrijpt.’

‘Leg het dan maar uit,’ zei Perijn. Hij stond op een helling en keek uit over de reusachtige verzameling van vluchtelingen en soldaten. Verschillende tenten van velerlei soorten – beige bouwsels van de Aiel met een enkele punt, kleurrijke grote Cairhiense, de gebruikelijker tenten met twee punten – werden opgezet terwijl de mensen

zich klaarmaakten voor de nacht.

De Shaido Aiel, zoals gehoopt, hadden niet de achtervolging ingezet. Ze hadden niets gedaan toen Perijns leger zich terugtrok, hoewel zijn verkenners meldden dat ze de stad in waren gegaan om die te verkennen. Hoe dan ook, het betekende dat Perijn tijd had. Tijd om te rusten, tijd om weg te hinken, tijd – hoopte hij – om de meeste vluchtelingen via Poorten weg te krijgen.

Licht, maar wat was het een grote groep. Duizenden en nog eens duizenden mensen, een nachtmerrie om te coördineren en te overzien. De afgelopen paar dagen waren gevuld geweest met een eindeloze stroom van klachten, tegenwerpingen, oordelen en papieren. Waar haalde Balwer zoveel papier vandaan? Het scheen echter veel van de mensen die naar Perijn toe kwamen tevreden te stellen. Bevelen en oordelen over geschillen kwamen zoveel vormelijker op hen over als ze vergezeld gingen van een velletje papier. Balwer vond zelfs dat Perijn een zegel moest laten maken.

Het werk had hem afgeleid, en dat was goed. Maar Perijn wist dat hij zijn problemen niet lang van zich af kon houden. Rhand trok hem naar het noorden. Perijn moest naar de Laatste Slag. Niets anders deed ertoe.

En toch was juist die doelbewustheid in hem – alles negeren behalve zijn doel – de oorzaak geweest van veel problemen tijdens zijn zoektocht naar Faile. Hij moest op de een of andere manier een evenwicht zien te vinden. Hij moest zelf besluiten of hij deze mensen wilde leiden. Hij moest vrede sluiten met de wolf vanbinnen, het beest dat dol werd als hij de strijd inging. Maar voordat hij dat allemaal kon doen, moest hij de vluchtelingen thuisbrengen. Dat bleek een probleem.

‘Je hebt nu tijd gehad om te rusten, Gradi,’ zei Perijn.

‘De vermoeidheid is er maar een deel van, heer,’ zei Gradi. ‘Al voel ik me eerlijk gezegd nog steeds alsof ik een week zou kunnen slapen.’

Hij zag er inderdaad moe uit. Gradi was een standvastig man, met het gezicht van een boer en het bijbehorende temperament. Perijn had er meer vertrouwen in dat deze man zijn plicht deed dan dat hij de meeste edelen daarin zou vertrouwen. Maar Gradi kon niet onbeperkt onder druk worden gezet. Wat deed het met een man, als hij zoveel moest geleiden? Gradi had wallen onder zijn ogen en zijn gezicht was bleek, ondanks zijn zongebruind zijn. Hoewel hij nog een jongeman was, begon hij nu al te grijzen.

Licht, ik heb die man te zeer uitgeput, dacht Perijn. Zowel hem als

Neald.

Dat was ook een gevolg van Perijns doelbewustheid geweest, zoals hij begon in te zien. Wat hij Aram had aangedaan, hoe hij de mensen om hem heen zonder leider had laten zitten... Ik moet dit herstellen. Ik moet een manier vinden om met alles om te gaan. Als hij dat niet deed, haalde hij de Laatste Slag mogelijk niet.

‘Ik zal u zeggen wat het is, heer.’ Gradi wreef weer over zijn kin en keek uit over het kamp. De verschillende groeperingen – Mayeners, Alliandres wacht, de mannen uit Tweewater, de Aiel, de vluchtelingen uit verschillende steden – kampeerden allemaal bij elkaar in hun eigen kringen. ‘Er zijn een stuk of honderdduizend mensen die naar huis moeten. Degenen die willen vertrekken, althans. Veel van hen zeggen dat ze zich hier veiliger voelen, bij u.’

‘Dat kunnen ze wel uit hun hoofd zetten,’ zei Perijn. ‘Ze horen bij hun familie.’

‘En degenen met familie in Seanchaanse landen?’ Gradi haalde zijn schouders op. ‘Voordat de indringers kwamen, zouden veel van die mensen graag zijn teruggekeerd. Maar nu... Nou, ze hebben het er steeds over om te blijven waar voedsel en veiligheid is.’

‘Dan kunnen we alsnog degenen wegsturen die willen vertrekken,’ zei Perijn. ‘Zonder hen reizen we ook sneller.’

Gradi schudde zijn hoofd. ‘Dat is het nu net, heer. Balwer heeft ons een telling gegeven. Ik kan een Poort maken die groot genoeg is voor ongeveer twee man tegelijk. Als we ervan uitgaan dat iedereen één tel nodig heeft om erdoor te lopen... Nou, het zou vele uren kosten om ze allemaal weg te zenden. Ik weet niet hoeveel, maar Balwer beweerde dat het dagen werk zou zijn. En hij zei dat zijn schattingen waarschijnlijk te optimistisch waren. Heer, zo moe als ik nu ben zou ik een Poort met moeite een uur open kunnen houden.’

Perijn knarste met zijn tanden. Hij zou die getallen zelf bij Balwer moeten navragen, maar hij had het moedeloze gevoel dat Gradi gelijk had.

‘Dan blijven we doorlopen,’ zei Perijn. ‘Naar het noorden. Elke dag maken jij en Neald Poorten en sturen steeds een paar mensen naar huis. Maar put je niet uit.’

Gradi knikte met holle ogen van vermoeidheid. Misschien zou het beter zijn om een paar dagen te wachten alvorens ermee te beginnen. Perijn knikte ten afscheid naar de Toegewijde, en Gradi draafde terug het kamp in. Perijn bleef op de helling staan en bekeek de verschillende delen van het kamp terwijl de mensen het avondmaal bereidden. De wagens stonden midden in het kamp, volgeladen met voedsel

dat – zo vreesde hij – zou opraken voordat ze Andor konden bereiken. Of moesten ze naar Cairhien gaan? Daar had hij Rhand voor het laatst gezien, hoewel zijn visioenen van de man erop wezen dat hij in geen van beide landen was. Hij betwijfelde of de koningin van Andor hem met open armen welkom zou heten, na de geruchten over hem en die verrekte Rode Adelaarbanier.

Perijn liet dat probleem maar even voor wat het was. Het kamp scheen tot rust te komen. Elke ring van tenten stuurde afgevaardigden naar de voedselwagens om hun avondrantsoenen te halen. Elke groep was verantwoordelijk voor hun eigen maaltijden; Perijn overzag alleen de verdeling van de voorraden. Hij zag de kwartiermeester – een Cairhienin genaamd Bavin Rotsdoorn – achter op een wagen staan en elke afgevaardigde op zijn beurt te woord staan.

Tevreden met zijn inspectie liep Perijn omlaag het kamp in, tussen de Cairhiense tenten door op weg naar zijn eigen tent, die bij de mannen uit Tweewater stond.

Hij vond zijn versterkte zintuigen nu heel gewoon. Ze waren meegekomen met het geel worden van zijn ogen. De meeste mensen om hem heen schenen die niet meer op te merken, maar hij werd sterk aan het contrast herinnerd telkens als hij met een nieuweling kennismaakte. Veel van de Cairhiense vluchtelingen, bijvoorbeeld, onderbraken het opzetten van hun tenten. Ze keken naar hem toen hij langsliep en fluisterden: ‘Guldenoog.’

Die naam beviel hem niet zo. Aybara was zijn familienaam, en die droeg hij met trots. Hij was een van de weinigen die hem nog kon doorgeven. Daar hadden de Trolloks wel voor gezorgd.

Hij wierp een blik op een groepje vluchtelingen, die haastig verdergingen met het inslaan van tentharingen. Terwijl ze dat deden, liep Perijn langs een paar mannen uit Tweewater: Tod Alcaar en Jori Kongar. Ze zagen hem en brachten hem met een vuist tegen hun hart een saluut. Voor hen was Perijn Guldenoog geen man om te vrezen, maar iemand die hun eerbied verdiende, hoewel ze nog steeds fluisterden over de nacht die hij had doorgebracht in Berelains tent. Perijn wenste dat hij aan de schaduw van die gebeurtenis kon ontsnappen. De mannen waren nog altijd geestdriftig en volhardend na hun overwinning op de Shaido, maar het was nog niet zo lang geleden dat Perijn zich bij hen onwelkom had gevoeld.

Toch schenen deze twee dat ongenoegen voorlopig van zich te hebben afgezet. In plaats daarvan salueerden ze naar hem. Waren ze vergeten dat Perijn samen met hen was opgegroeid? Waar was de tijd gebleven

dat Jori spotte met Perijns trage tong, of dat hij bij de smidse langskwam om op te scheppen over de meisjes van wie hij een kus had weten te stelen?

Perijn knikte terug. Het had geen zin om het verleden op te rakelen, niet terwijl hun trouw aan 'Perijn Guldenoog' had geholpen bij de redding van Faile. Maar terwijl hij doorliep, ving zijn scherpe gehoor op dat de twee spraken over de strijd, nog maar een paar dagen geleden, en hun aandeel daarin. Een van hen rook nog steeds naar bloed; hij had zijn laarzen niet gepoetst. Hij merkte de bloederige modder waarschijnlijk niet eens op.

Soms vroeg Perijn zich af of zijn zintuigen eigenlijk wel echt beter waren dan die van ieder ander. Hij nam de tijd om dingen op te merken die anderen negeerden. Hoe kon hen die bloedgeur ontgaan? En de frisse lucht van de bergen in het noorden? Die rook naar thuis, hoewel ze zich vele roeden van Tweewater bevonden. Als andere mensen de tijd namen hun neusgaten open te sperren en diep te snuiven, zouden zij dan ook kunnen ruiken wat hij rook? Als ze hun ogen openden en wat beter naar de wereld om hen heen keken, zouden ze dan hun zicht ook 'scherp' noemen, net als dat van Perijn?

Nee. Dat was maar verbeelding. Zijn zintuigen waren beter; zijn verwantschap met de wolven had hem veranderd. Hij had al een tijdje niet aan die verwantschap gedacht; hij was te zeer gericht geweest op Faile. Maar hij voelde zich niet langer zo opgelaten over zijn ogen. Ze waren een deel van hem. Het had geen zin erom te mokken.

En toch, de woede die hij voelde als hij vocht... dat gevoel dat hij de zeggenschap verloor. Het baarde hem steeds meer zorgen. De eerste keer dat hij het had gevoeld was die avond zo lang geleden, in de strijd tegen Witmantels. Een tijdlang had Perijn niet geweten of hij een wolf of een mens was.

En nu – tijdens een van zijn recente bezoeken aan de wolfsdroom – had hij geprobeerd Springer te vermoorden. In de wolfsdroom was de dood blijvend. Perijn was zichzelf die dag bijna kwijtgeraakt. Als hij eraan dacht, ontwaakten er vroegere angsten, angsten die hij aan de kant had geduwd. Angsten over een man die zich gedroeg als een wolf, opgesloten in een kooi.

Hij liep verder over het pad naar zijn tent en nam een paar besluiten. Hij had vastberaden achter Faile aangejaagd en daarbij de wolfsdroom ontweken, net zoals hij al zijn andere verantwoordelijkheden had ontweken. Hij had beweerd dat niets anders belangrijk was.

Maar hij wist dat de waarheid veel ingewikkelder lag. Hij had zich op Faile gericht omdat hij zoveel van haar hield, maar – daarnaast – omdat het hem wel goed was uitgekomen. Haar redden was een uitvlucht geweest om andere dingen, zoals zijn onbehagen over het leiderschap en de wankelende wapenstilstand tussen zichzelf en de wolf vanbinnen, te ontlopen.

Hij had Faile gered, maar er waren zoveel dingen die nog niet klopten. De antwoorden lagen wellicht in zijn dromen.

Het werd tijd om terug te keren.

Een gehaaste boodschap

Siuan verstijfde – met een mand vol vuile was op haar heup – zodra ze het kamp van de Aes Sedai in liep. Het was deze keer haar eigen wasgoed. Ze had eindelijk beseft dat ze niet zowel haar eigen was als die van Brin hoefde te doen. Waarom liet ze de Novices niet wat van haar was doen? Er waren er tegenwoordig toch meer dan genoeg.

En stuk voor stuk bezetten ze het looppad rond de grote tent in het midden van het kamp. Ze stonden arm tegen arm, een muur van wit met haar in alle natuurlijke kleuren erboven. Een gewone bijeenkomst van de Zaal zou niet zoveel aandacht trekken. Er moest iets aan de hand zijn.

Siuan zette de rieten wasmand op een boomstronk en trok er een handdoek overheen. Ze vertrouwde die hemel niet, hoewel het de afgelopen week af en toe hooguit een beetje had gemotregend. Een havenmeestershemel is niet te vertrouwen. Wijze woorden. Zelfs als het gevolg alleen maar een mand vol natte kleding was, en nog wel vuile ook.

Ze haastte zich over de zandweg en stapte een van de houten looppaden op. De ruwe planken zakten een stukje door en kraakten onder haar voeten toen ze gehaast naar de grote tent liep. Er werd gesproken over het vervangen van de looppaden door iets blijvenders, misschien zelfs wel zo kostbaar als plaveistenen.

Ze kwam achter de ruggen van de verzamelde vrouwen te staan. Tijdens de laatste bijeenkomst van de Zaal die zoveel aandacht had

getrokken, was onthuld dat Asha'man zusters hadden gebonden en dat de smet was gereinigd. Het Licht geve dat er geen verrassingen van die orde van grootte wachtten! Haar zenuwen waren al gespan-

nen genoeg door haar omgang met die verrekte Gareth Brin. Hij had nota bene geopperd dat hij haar zou moeten leren een zwaard te hanteren, gewoon voor het geval dat. Ze had zwaarden nooit erg nuttig gevonden. En wie had er bovendien ooit gehoord van een Aes Sedai met een wapen, vechtend als een dolle Aiel? Niet te geloven, die man.

Ze drong zich tussen de Novices door, geërgerd dat ze hun aandacht moest trekken voordat ze haar doorlieten. Ze stapten natuurlijk opzij zodra ze zagen dat er een zuster tussen hen door wilde, maar ze waren zo afgeleid dat het wat moeite kostte om ze aan de kant te krijgen. Ze berispte enkelen van hen omdat ze niet aan het werk waren. Waar was Tiana? Ze had die meisjes aan hun taken moeten zetten. Al zou die verrekte Rhand Altor zelf in het kamp verschijnen, de Novices hoorden door te gaan met hun lessen!

Eindelijk zag ze, vlak bij de ingang van de grote tent, de vrouw die ze had verwacht. Als Egwenes Hoedster kon Sheriam de Zaal niet in zonder de Amyrlin. En dus moest ze buiten wachten. Al was het waarschijnlijk beter dan te zitten mokken in haar tent.

De vrouw met de vurige haren had in de afgelopen weken behoorlijk wat van haar molligheid verloren. Ze moest echt eens opdracht geven om nieuwe gewaden te laten maken; haar oude begonnen om haar heen te hangen. Maar ze leek de laatste tijd wel wat kalmer geworden, minder grillig. Misschien was dat wat haar had dwarsgezet. Ze had zelf altijd volgehouden dat er helemaal niets mis was.

'Viskuit,' gromde Suan toen een Novice haar per ongeluk een por met haar elleboog gaf. Suan loerde naar het meisje, dat ineenkromp en snel wegliep, met haar familie van Novices schoorvoetend achter haar aan. Suan wendde zich weer tot Sheriam. 'En? Wat is er aan

de hand? Is een van de staljongens stiekem de koning van Tyr?’

Sheriam trok haar wenkbrauw op. ‘Elaida kan Reizen.’

‘Wát?’ vroeg Siuan, glurend in de tent. De zetels zaten vol met Aes Sedai, en de slungelige Ashmanaille – van de Grijsje – sprak hen toe. Waarom was deze vergadering niet Verzegeld tot de Vlam?

Sheriam knikte. ‘We zijn erachter gekomen toen Ashmanaille op pad werd gestuurd om te innen in Kandor.’ Schattingen waren een van de hoofdkomsten voor Egwenes Aes Sedai. Al vele eeuwen stuurden alle koninkrijken dergelijke bijdragen naar Tar Valon. De Witte Toren was niet langer afhankelijk van dat inkomen; ze had veel betere middelen om in haar onderhoud te voorzien, waarbij ze niet afhankelijk was van de gulheid van derden. Toch werden schattingen nooit afgeslagen, en veel van de koninkrijken in de Grenslanden hielden nog vast aan de oude gebruiken.

Voordat de Witte Toren brak, was het een van Ashmanailles taken geweest om de giften in de boeken bij te werken en maandelijks een bedankje te sturen in naam van de Amyrlin. De splitsing van de Witte Toren, en de ontdekking van het Reizen, hadden het Egwenes Aes Sedai heel gemakkelijk gemaakt een afgevaardigde te sturen om de schattingen in eigen persoon op te halen. De Kandoraanse hoofdklerk maalde er niet om welke van de twee kanten van de Witte Toren hij steunde, zolang de schatting maar werd gestuurd, en hij had er geen moeite mee gehad om het geld rechtstreeks aan Ashmanaille te overhandigen.

Het beleg van Tar Valon had het eenvoudig gemaakt om dit geld af te romen van schattingen die anders naar Elaida zouden zijn gegaan, en ze gebruikten het om Brins soldaten te betalen. Een heel aardige speling van het lot. Maar geen enkele zee bleef eeuwig kalm.

‘De hoofdklerk was behoorlijk woest,’ zei Ashmanaille met haar nuchtere stem. “Ik heb jullie deze maand al betaald,” zei hij tegen me. “Ik heb het geld aan een vrouw gegeven die nog geen dag geleden hier was. Die vrouw had een brief van de Amyrlin zelf bij zich, met het juiste zegel, waarin stond dat ik het geld alleen aan iemand van de Rode Ajah mocht geven.”

‘Dat bewijst nog niet dat Elaida kan Reizen,’ merkte Romanda binnen in de tent op. ‘Die Rode zuster kan ook op een andere manier naar Kandor zijn gekomen.’

Ashmanaille schudde haar hoofd. ‘Ze hebben gezien hoe er een Poort werd gemaakt. De hoofdklerk ontdekte een boekhoudkundige fout en stuurde een klerk achter Elaida’s afvaardiging aan om hun een paar munten meer uit te betalen. De man beschreef uitstekend wat

hij zag. De paarden reden door een zwart gat in de lucht. Hij was zo stomverbaasd dat hij om de wacht riep, maar toen waren Elaida's mensen al weg. Ik heb hem zelf verhoord.'

'Ik vertrouw liever niet op het woord van één man,' zei Moria, die voor aan de groep zat.

'De hoofdklerk gaf een heel uitgebreide beschrijving van de vrouw die het geld van hem aanpakte,' zei Ashmanaille. 'Ik ben er vrij zeker van dat het Nesita was. Misschien kunnen we achterhalen of zij in de Toren is? Dat zou aanvullend bewijs zijn.'

Anderen kwamen met tegenwerpingen, maar Suan luisterde al niet meer. Misschien was dit een heel sluwe list met de bedoeling om hen af te leiden, maar die gok konden ze niet nemen. Licht! Was zij dan de enige met een hoofd op haar schouders?

Ze greep de dichtstbijzijnde Novice vast, een muizig meisje dat waarschijnlijk ouder was dan ze eruitzag; dat moest wel, want ze leek hooguit negen.

'Ik heb een boodschapper nodig,' liet Suan haar weten. 'Haal een van de boodschappers die heer Brin in het kamp heeft achtergelaten om nieuws aan hem over te brengen. Snel.'

Het meisje slaakte een gillette en draafde weg.

'Wat was dat nou weer?' vroeg Sheriam.

'Ik red ons het leven,' zei Suan, loerend naar de Novices om hen heen. 'Zo!' gromde ze. 'Genoeg gegaapt! Als jullie lessen zijn uitgesteld vanwege dit fiasco, zoek dan iets anders nuttigs te doen. Elke Novice die over tien tellen nog op dit looppad staat, mag boete doen tot ze niet meer fatsoenlijk tot tien kán tellen!'

Dat zette een massale uittocht van witte gewaden in gang, doordat de families van vrouwen zich met gehaaste voetstappen verwijderden. Even later was alleen de kleine groep Aanvaarders nog over, samen met Sheriam en Suan. De Aanvaarders krompen ineen toen Suan naar hen keek, maar ze zei niets. Een van de voorrechten van Aanvaarde zijn was meer vrijheid. Bovendien was Suan tevreden zolang ze zich kon bewegen zonder tegen iemand aan te botsen.

'Waarom is deze bijeenkomst niet meteen Verzegeld tot de Vlam?' vroeg ze aan Sheriam.

'Weet ik niet,' gaf Sheriam toe, kijkend in de grote tent. 'Het is angst-aanjagend nieuws, als het waar is.'

'Dit moest een keer gebeuren,' zei Suan, hoewel ze vanbinnen bij lange na niet zo rustig was. 'Het nieuws over het Reizen verspreidt zich.'

Wat is er gebeurd? dacht ze. Ze hebben Egwene toch niet gebroken?

Hopelijk is het niet zij of Leane geweest die is gedwongen om dat geheim prijs te geven. Beonin. Zij moest het zijn. Het Licht verschroeie dit alles!

Ze schudde haar hoofd. 'Het Licht geve dat we het Reizen geheim kunnen houden voor de Seanchanen. Als ze de Witte Toren inderdaad aanvallen, zullen we in ieder geval dat voordeel nodig hebben.'

Sheriam keek haar aan, en haar scepsis was duidelijk. De meeste zusters geloofden niet in Egwenes Droom over de aanval. Dwazen! Ze wilden de vis wel vangen, maar die niet schoonmaken. Je kon een vrouw niet verheffen tot Amyrlin en vervolgens haar waarschuwingen in de wind slaan.

Suan wachtte ongeduldig, tikkend met haar voet en luisterend naar het gesprek in de tent. Net toen ze zich begon af te vragen of ze nog een Novice op pad moest sturen, kwam een van Brins boodschappers op een paard naar de tent toe draven. Het nukkige beest dat hij bereed was nachtzwart, met wit boven de hoeven, en het snoof naar Suan toen de ruiter vlak bij haar tot stilstand kwam, gekleed in een net uniform en met kortgeknipt bruin haar. Moest hij dat beest nu echt zo dichtbij brengen?

'Aes Sedai?' vroeg de man, die vanuit het zadel een buiging maakte. 'U hebt een boodschap voor heer Brin?'

'Ja,' antwoordde Suan. 'En zorg dat die met alle haast wordt afgeleverd. Is dat begrepen? Het leven van iedereen hier hangt er mogelijk van af.'

De soldaat knikte ferm.

'Zeg tegen heer Brin...' begon Suan. 'Zeg hem dat hij op zijn flanken moet letten. Onze vijand heeft de beschikking over dezelfde methode die wij hebben gebruikt om hier te komen.'

'Ik zal het doorgeven.'

'Herhaal mijn boodschap,' beval Suan.

'Natuurlijk, Aes Sedai,' zei de slanke man, die nogmaals boog. 'Maar ik moet u zeggen, ik ben al meer dan tien jaar boodschapper voor de generaal. Mijn geheugen...'

'Stop,' viel Suan hem in de rede. 'Het kan me niet schelen hoe lang je dit al doet. Het kan me niet schelen hoe goed je geheugen is. Het kan me niet schelen of je, door een of andere speling van het lot, diezelfde boodschap al duizend keer eerder hebt overgebracht. Herhaal mijn boodschap.'

'Eh, ja, Aes Sedai. Ik moet tegen de generaal zeggen dat hij op zijn flanken moet letten. Onze vijand heeft de beschikking over dezelfde

methode die wij hebben gebruikt om hier te komen.’

‘Goed. Ga nu.’

De man knikte.

‘Nu!’

Hij liet dat akelige paard steigeren en galoppeerde met wapperende mantel het kamp uit.

‘Waarom deed je dat nou?’ vroeg Sheriam, wegstarend van de vergadering in de Zaal.

‘Om te zorgen dat we niet wakker worden met Elaida’s leger om ons heen,’ zei Suan. ‘Ik durf te wedden dat ik de enige ben die eraan dacht om onze generaal te waarschuwen dat de vijand misschien ons grootste tactische voordeel teniet heeft gedaan. Daar gaat het beleg.’ Sheriam fronste haar voorhoofd, alsof ze daar niet bij had stilgestaan. Ze zou niet de enige zijn. O, sommigen zouden wel aan Brin denken en zich voornemen om uiteindelijk een keer een boodschap aan de generaal door te geven. Maar voor velen was de ramp hier niet het feit dat Elaida haar legers nu dat van hen kon laten flankeren, of dat Brins belegering nu geen zin meer had. De ramp zou voor hen veel persoonlijker zijn: de wetenschap dat wat zij met zoveel moeite hadden geprobeerd geheim te houden, in andermans handen was gevallen. Reizen was van hen, en nu had Elaida er de beschikking over! Typisch Aes Sedai. Eerst verontwaardiging, dan beschuldiging.

Of misschien was Suan gewoon verbitterd. Iemand in de tent kwam eindelijk op de gedachte om de vergadering te laten Verzegelen tot de Vlam, en dus trok Suan zich terug. Ze stapte het looppad af en liep over de hard aangestampte aarde. Novices schuifelden overal heen, met hun hoofd gebogen om haar blik te ontwijken, hoewel ze snel kniksen maakten. Ik heb me vandaag niet bepaald zwak voorgedaan, dacht Suan met een grimas.

De Witte Toren stortte ineen. De Ajahs verzwakten elkaar door kinderachtig onderling te ruziën. Zelfs hier in Egwenes kamp werd meer tijd besteed aan politiek dan aan voorbereidingen op de komende storm.

En Suan was deels verantwoordelijk voor dat falen.

Elaida en haar Ajah droegen natuurlijk het leeuwenvissendeel van de schuld. Maar zou de Toren ooit gespleten zijn als Suan had aangedrongen op samenwerking tussen de Ajahs? Elaida had nog niet veel tijd gehad. Elke scheuring die in de Toren verscheen, kon waarschijnlijk worden teruggevoerd op kleine haarscheurtjes uit Siuans termijn als Amyrlin. Als ze zich meer had opgesteld als tussenpersoon tussen de groeperingen in de Witte Toren, had ze die vrouwen dan

wat kracht in hun botten kunnen stampen? Had ze kunnen voorkomen dat ze zich op elkaar stortten als bloeddorstige vlijmvissen? De Herrezen Draak was belangrijk, maar hij was slechts één figuur in het weefsel van deze laatste dagen. Dat was te gemakkelijk te vergeten; het was te gemakkelijk om de dramatische man uit de legende te zien en alle anderen te vergeten.

Ze zuchtte, pakte haar wasgoed op en keek – uit gewoonte – na of alles er nog was. Terwijl ze dat deed, werd ze vanaf een van de zijpaden benaderd door een gestalte in het wit. ‘Suan Sedai?’

Suan keek fronsend op. De Novice die voor haar stond was een van de merkwaardigste van het kamp. Sharina was bijna zeventig en had het verweerde, gerimpelde gelaat van een grootmoeder. Ze droeg haar haren altijd in een zilverkleurige knot, en hoewel ze met rechte rug liep, lag er een bepaald opvallend gewicht op haar. Ze had zoveel gezien, zoveel gedaan, zoveel jaren beleefd. En anders dan een Aes Sedai had Sharina al die jaren echt geleefd. Werken, kinderen opvoeden, zelfs kinderen begraven.

Ze was sterk in de Kracht. Opmerkelijk sterk; ze zou op een dag be-
list de stola dragen, en zodra ze dat deed, zou ze ver boven Suan staan. Voorlopig maakte Sharina echter een diepe kniks. Ze toonde zich bijna volmaakt eerbiedig. Van alle Novices stond zij bekend als degene die het minst klaagde, de minste problemen veroorzaakte en het ijverigst studeerde. Als Novice begreep zij dingen die de meeste Aes Sedai nooit hadden geleerd, of waren vergeten zodra ze de stola kregen. Ze kon nederig zijn als het moest, wist hoe ze straf moest ondergaan, wist wanneer ze moest leren in plaats van te doen alsof ze iets al wist. Hadden we er nog maar een stuk of vijftig van haar slag, dacht Suan, en een stuk of vijftig minder Elaida’s en Roman-
da’s.

‘Ja, kind?’ vroeg Suan. ‘Wat is er?’

‘Ik zag je die was oppakken, Suan Sedai,’ zei Sharina. ‘En ik dacht dat ik die misschien voor je zou moeten dragen.’

Suan aarzelde. ‘Ik zou niet willen dat je je vermoeit.’

Sharina trok een wenkbrauw op in een uitdrukking die een Novice helemaal niet paste. ‘Deze oude armen hebben nog vorig jaar twee keer zo zware ladingen heen en weer gedragen van de rivier, Suan Sedai, en dat terwijl er de hele weg drie kleinkinderen aan hingen. Ik denk dat ik me wel red.’ Er was iets in haar ogen te zien, een aanwijzing dat haar aanbod niet alles was wat het leek. Die vrouw was vaardig in meer dan alleen Helende wevingen, schijnbaar.

Nieuwsgierig liet Suan de oudere vrouw de mand overnemen. Ze

liepen over het pad naar de tenten van de Novices.

‘Vreemd eigenlijk,’ zei Sharina, ‘dat er zoveel onrust kan worden veroorzaakt door zo’n schijnbaar eenvoudige onthulling, vind je ook niet, Suan Sedai?’

‘Elaida’s ontdekking van het Reizen is een belangrijke onthulling.’

‘Maar toch bij lange na niet zo belangrijk als de onthullingen die volgens zeggen tijdens de vergadering van een paar maanden geleden zijn gekomen, toen die man die kan geleiden op bezoek kwam. Vreemd dat hierom zo’n toestand ontstaat.’

Suan schudde haar hoofd. ‘De denkwijze van een menigte is op het eerste gezicht vaak vreemd, Sharina. Iedereen heeft het nog over dat bezoek van de Asha’man, en ze dorsten naar meer. Dus reageren ze opgewonden op een kans om iets nieuws te horen. Zo kunnen de grote onthullingen heel steels komen, maar worden de kleinere met veel onrust ontvangen.’

‘Die beschouwing zou heel nuttig zijn, denk ik.’ Sharina knikte naar een groep Novices die langsliep. ‘Als je onrust zou willen zaaien, in ieder geval.’

‘Wat bedoel je?’ vroeg Suan terwijl ze haar ogen samenknep.

‘Ashmanaille heeft zich eerst gemeld bij Lelaine Sedai,’ zei Sharina zacht. ‘Ik heb gehoord dat Lelaine degene was die het nieuws liet uitlekken. Ze sprak er hardop over binnen gehoorsafstand van een familie van Novices terwijl ze de Zaal opriep voor een bijeenkomst. Ze heeft ook een paar keer verzoeken afgewezen om de vergadering te laten Verzegelen tot de Vlam.’

‘Ah,’ zei Suan. ‘Daarom dus!’

‘Ik geef alleen maar geruchten door, natuurlijk,’ verklaarde Sharina, die in de schaduw van een kromme zwarthoutboom bleef staan.

‘Waarschijnlijk is het maar onzin. Een Aes Sedai van Lelaines status weet toch immers best dat als ze per ongeluk iets zegt waar Novices het kunnen horen, dat al snel bij alle bereidwillige oren aankomt.’

‘En in de Toren zijn alle oren bereidwillig.’

‘Inderdaad, Suan Sedai,’ beaamde Sharina glimlachend.

Lelaine had een chaotische bespreking gewild; ze wilde Novices die meeluisterden, en ze wilde dat elke zuster in het kamp zich in het gesprek mengde. Waarom? En waarom deelde Sharina haar bijzonder on-Noviceachtige mening met haar?

Het antwoord lag voor de hand. Hoe bedreigder de vrouwen in het kamp zich voelden – hoe meer gevaar ze zagen van Elaida – hoe gemakkelijker het voor een ferme hand zou zijn om de zeggenschap op te eisen. Hoewel de zusters nu verontwaardigd waren over het verlies

van enkel een goed bewaard geheim, zouden ze weldra het gevaar beseffen dat Suan al had voorzien. Weldra zou er angst ontstaan. Ongerustheid. Bezorgdheid.

De belegering zou nooit werken nu de Aes Sedai daarbinnen konden Reizen wanneer en waarheen ze maar wilden. Brins leger bij de bruggen had geen zin meer. Behalve als Suan het mis had, zou Lelaine ervoor zorgen dat alle anderen de implicaties ook begrepen.

‘Ze wil dat we bang zijn,’ zei Suan. ‘Ze wil een crisis.’ Het was slim. Suan had dit moeten zien aankomen. Het feit dat ze dat niet had gedaan – en het feit dat ze geen lucht had gekregen van Lelaines plannen – was ook een belangrijke aanwijzing. Die vrouw vertrouwde Suan mogelijk niet zozeer als het scheen. Viskuit!

Ze keek Sharina aan. De grijsharige vrouw stond geduldig te wachten terwijl Suan overpeinsde wat ze had onthuld.

‘Waarom heb je me dit verteld?’ vroeg Suan. ‘Voor zover jij weet, ben ik Lelaines pluimstrijker.’

Sharina trok haar wenkbrauwen op. ‘Alsjeblieft, Suan Sedai. Deze ogen zijn niet blind, en ze zien een vrouw die heel hard werkt om de vijanden van de Amyrlin bezig te houden.’

‘Best,’ zei Suan. ‘Maar toch geef je je bloot voor heel weinig beloning.’

‘Weinig beloning?’ vroeg Sharina. ‘Neem me niet kwalijk, Suan Sedai, maar wat denk je dat mijn lot zal zijn als de Amyrlin niet terugkeert? Het maakt niet uit wat ze nu beweert, we weten allemaal wat Lelaine Sedai werkelijk denkt.’

Suan weifelde. Hoewel Lelaine nu de rol speelde van Egwenes vrome voorstander, was ze nog niet zo lang geleden even ontstemd geweest als alle anderen over de te oude Novices. Weinigen waren ermee ingenomen als gebruiken veranderden.

Nu de nieuwe Novices waren ingeschreven in het Noviceboek, zou het heel moeilijk worden om ze de Toren uit te zetten. Maar dat betekende nog niet dat de Aes Sedai oudere vrouwen zouden blijven toelaten. Verder bestond er een grote kans dat Lelaine – of wie er ook de Amyrlin Zetel in handen kreeg – iets zou bedenken om de opleiding van de vrouwen die tegen de gebruiken in waren aangenomen te vertragen of verstoren. Daar zou Sharina zeker bij horen.

‘Ik zal de Amyrlin op de hoogte brengen van je handelen hier,’ zei Suan. ‘Je zult worden beloond.’

‘Mijn beloning zal de terugkeer van Egwene Sedai zijn, Suan Sedai. Ik bid dat dat snel gebeurt. Ze heeft ons lot aan dat van haar verbonden zodra ze ons binnenhaalde. Na wat ik heb gezien, en wat ik

heb gevoeld, ben ik niet van plan met mijn opleiding te stoppen.’ De vrouw tilde de mand omhoog. ‘Ik neem aan dat je deze schoon terug wilt ontvangen?’

‘Ja, dank je.’

‘Ik ben een Novice, Suan Sedai. Het is mijn plicht en mijn genoegen.’ De oude vrouw maakte een eerbiedige buiging en liep verder over het pad, met een tred die jonger was dan haar jaren.

Suan keek haar na en hield toen een andere Novice staande. Nog een boodschap naar Brin. Gewoon voor de zekerheid. Schiet op, meisje, zei Suan in gedachten tegen Egwene, kijkend naar de spits van de Witte Toren. Sharina is niet de enige wier lot verbonden is aan het jouwe. Je hebt ons allemaal verstrikt in dat net van je.

Openingszetten

Chaos. De hele wereld was een chaos. Tuon stond op het balkon bij haar gehoorzaal in het paleis van Ebo Dar, met haar handen op haar rug. Op het paleisterrein – met wit geschilderde plaveistenen, zoals zoveel oppervlakken in de stad – oefende een groep Altaraanse wapenlieden in goud en zwart opstellingen onder de waakzame ogen van enkele van haar eigen officiers. Daarachter verrees de stad in witte koepels met kleurige banden en hoge witte spitsen.

Orde. Hier in Ebo Dar heerste orde, zelfs op de velden vol tenten en wagens buiten de stad. Seanchaanse soldaten liepen rond en bewaarden de rust; er waren plannen om de Rahad op te ruimen. Armoede was nog geen reden – of uitvlucht – om wetteloos te leven.

Maar deze stad was maar een heel, heel klein belletje van orde in een wereld van tumult.

Seanchan zelf was gebroken door burgeroorlog, nu de keizerin was overleden. De Corenne waren gekomen, maar het heroveren van deze landen van Artur Haviksvleugel ging langzaam, belemmerd door de Herrezen Draak in het oosten en de Domaanse legers in het noorden. Ze wachtte nog steeds op nieuws van luitenant-generaal Turan, maar de tekenen waren niet goed. Galgan hield vol dat ze verbaasd konden staan over de uitkomst, maar Tuon had een zwarte duif gezien ten tijde van het nieuws over Turans netelige situatie. Het voorteken was duidelijk geweest. Hij zou niet levend terugkeren.

Chaos. Ze keek opzij naar waar die trouwe Karede stond, gehuld in

zijn dikke pantser, bloedrood en zo donkergroen dat het bijna zwart was. Hij was een lange man met een vierkant gezicht dat bijna even massief was als de wapenrusting die hij droeg. Hij had vandaag – de

dag na Tuons terugkeer naar Ebo Dar – twee dozijn doodswachtgardisten en zes Ogier Gaardeniers bij zich, die allemaal langs de muren stonden in de kamer met de hoge zoldering en witte pilaren. Karede voelde de chaos en was niet van zins haar nog eens te laten ontvoeren.

Chaos was het dodelijkst als je aannames deed over wat er wel of niet door kon worden besmet. Hier in Ebo Dar nam het de vorm aan van een groepering die zich vast had voorgenomen Tuon te vermoorden.

Ze ontweek al huurmoordenaars sinds ze kon lopen, en had die allemaal overleefd. Ze verwachtte hen. Ergens floreerde ze dankzij hen. Hoe moest je weten dat je machtig was als niemand huurmoordenaars achter je aan stuurde?

Suroths verraad, echter... Chaos, ja, wanneer de leider van de Voorlopers zelf overliep. De orde terugbrengen in de wereld zou heel, heel moeilijk worden. Misschien wel onmogelijk.

Tuon rechtte haar rug. Ze had gedacht dat het nog vele jaren zou duren voordat ze keizerin werd. Maar ze zou haar plicht doen.

Ze wendde zich van het balkon af en liep de gehoorzaal weer in, naar de menigte die op haar wachtte. Net als de anderen van het Bloed droeg ze as op haar wangen, als teken van rouw om het verlies van de keizerin. Tuon had weinig genegenheid voor haar moeder gehad, maar genegenheid was niet nodig voor een keizerin.

Ze bood orde en stabiliteit. Tuon was nog maar net begonnen het belang van die dingen te begrijpen toen het gewicht op haar schouders was beland.

De kamer was breed en rechthoekig, verlicht met kaarsenstandaards tussen de pilaren en de stralende gloed van het zonlicht dat via de brede uitbouw erachter binnenkwam.

Tuon had de kleden uit de zaal laten halen, omdat ze de voorkeur gaf aan de helwitte tegels. Op de zoldering was een schildering aangebracht van vissers op zee, met zeemeeuwen in de heldere lucht, en de muren waren lichtblauw. Een groep van tien da'covale knielde voor de kandelaars aan Tuons rechterhand. Ze droegen doorschijnende kleding en wachtten op bevelen. Suroth was niet bij hen. De doodswachtgardist zorgde voor haar, in ieder geval tot haar haren weer aangroeiden.

Zodra Tuon naar binnen stapte, maakten alle burgers diepe buigingen en drukten hun voorhoofd tegen de vloer. De leden van het Bloed knielden en bogen hun hoofd.

Tegenover de da'covale, aan de overkant van de zaal, knielden Lanelle en Melitene in gewaden versierd met zilveren bliksemschichten op de rode vlakken van hun rokken. Hun beteuigde damane knielden met hun gezicht omlaag. Tuons ontvoering was ondraaglijk geweest voor enkele damane; ze hadden ontroostbaar gehuild tijdens haar afwezigheid.

Haar zetel was betrekkelijk eenvoudig. Een houten stoel met zwart fluweel op de armleuningen en de rug. Ze ging zitten, in een geplooid gewaad in de diepste zeeblauwe kleur, en haar witte mantel fladderde achter haar op. Zodra ze plaatsnam, kwamen de mensen in de zaal overeind van hun knielende houdingen; iedereen behalve de da'covale, die bleven knielen. Selucia stond op en kwam naast de stoel staan. Ze droeg haar gouden haar in een vlecht langs de rechterkant, en de linkerkant van haar hoofd was geschoren. Ze had geen as op haar wangen, want ze was niet van het Bloed, maar de witte band om haar arm gaf aan dat ook zij – net als de rest van het rijk – rouwde om het verlies van de keizerin.

Yuril, Tuons klerk en in het geheim haar Hand, stapte naar de andere kant van de stoel. De doodswachtgardisten kwamen onopvallend dichterbij, en hun donkere pantsers glinsterden lichtjes in het zonlicht. Ze waren de laatste tijd opmerkelijk beschermend jegens haar. Ze nam het hen niet kwalijk, gezien de recente gebeurtenissen.

Hier ben ik dan, dacht Tuon, omringd door mijn macht, met damane aan de ene kant en doodswachtgardisten aan de andere. En toch voel ik me niet veiliger dan ik me bij Martrim voelde.

Wat vreemd, dat ze zich veilig bij hem had gevoeld.

Recht voor haar, verlicht door schuin invallend zonlicht uit de open uitbouw achter haar, stond een groep leden van het Bloed, met kapitein-generaal Galgan als hoogste onder hen. Hij droeg vandaag een pantser met een diepblauwe borstplaat, zo donker dat het bijna zwart

was. Zijn poederwitte haar liep in een kam over zijn hoofd, waarvan de zijkanten geschoren waren, en het was gevlochten tot aan zijn schouders, want hij was van het Hoge Bloed. Bij hem waren twee leden van het lagere Bloed – baandergeneraal Najirah en baandergeneraal Yamada – en enkele burgerofficiers. Ze wachtten geduldig, waarbij ze zorgvuldig Tuons blik vermeden.

Een verzameling van andere leden van het Bloed stond enkele stappen achter hen om getuige te zijn van haar handelen. De pezige Faverde Nothish en Amemar Shumada met zijn lange gezicht voerden hen aan. Ze waren allebei belangrijk; belangrijk genoeg om gevaarlijk te zijn. Suroth zou niet de enige zijn die in deze tijden kansen zag. Als Tuon viel, kon bijna iedereen keizerin worden.

Of keizer.

De oorlog in Seanchan zou niet snel eindigen, maar zodra hij eindigde zou de overwinnaar zichzelf ongetwijfeld verheffen tot de Kristallen Troon. En dan zouden er twee leiders zijn van het Seanchaanse Rijk, gescheiden door een oceaan, verenigd in hun verlangen om elkaar te verslaan. En geen van beiden konden ze de ander laten leven.

Orde, dacht Tuon, terwijl ze met een blauwgelakte nagel op het zwarte hout van de armleuning tikte. De orde moet van mij uitstralen. Ik moet een kalme hemel brengen bij degenen die worden geplaagd door stormen.

‘Selucia is mijn Waarheidsspreker,’ kondigde ze aan. ‘Laat dat bekend worden gemaakt onder het Bloed.’

Die uitspraak was verwacht. Selucia boog haar hoofd in aanvaarding, hoewel ze niet verlangde naar enige andere functie dan het dienen en beschermen van Tuon. Ze zou deze positie niet verwelkomen. Maar ze was ook eerlijk en rechte doorzee; ze zou een uitstekende Waarheidsspreker zijn. In ieder geval kon Tuon er deze keer van opaan dat haar Waarheidsspreker geen Verzaker was.

Geloofde ze Falendres verhaal dan? Het was onvoorstelbaar; het klonk als een van Martrims beeldende verhalen over denkbeeldige schepsels die door het duister slopen. En toch hadden de andere sul’dam en damane Falendres verhaal bevestigd.

Sommige feiten leken in ieder geval te kloppen. Anath had samengewerkt met Suroth. Suroth had – na wat overreding – toegegeven dat ze een Verzaker had ontmoet. Of althans, dat dacht ze. Ze had niet geweten dat de Verzaker Anath was, maar ze scheen die onthulling geloofwaardig te vinden.

Of ze nu wel of niet echt een Verzaker was, Anath had de Herrezen Draak ontmoet en zich voorgedaan als Tuon. En toen had ze gepro-

beerd hem te doden. Orde, dacht Tuon, met een onbewogen gezicht. Ik vertegenwoordig de orde.

Tuon gebaarde kort naar Selucia, die nog altijd haar Stem was – en haar schaduw – zelfs met de bijgevoegde verantwoordelijkheid van Waarheidsspreker. Als ze bevelen gaf aan lieden die ver beneden haar stonden, gaf Tuon eerst de woorden door aan Selucia, die ze vervolgens zou uitspreken.

‘Stuur hem naar binnen,’ droeg Selucia een da’covale naast de troon op. Hij boog diep, legde zijn voorhoofd tegen de vloer en haastte zich toen naar de andere kant van de grote zaal om de deur te openen.

Beslan, Koning van Altara en Hoogzetel van het Huis Mitsobar, was een slanke jongeling met zwarte ogen en zwart haar. Hij had de olijfkleurige huid van het Altaraanse volk, maar hij droeg kleding zoals die de voorkeur had van het Bloed. Een wijde gele broek en een hooggekraagde jas die slechts tot midden op zijn borst reikte, met een geel hemd eronder. De leden van het Bloed hadden een duidelijke doorgang in het midden van de zaal opengelaten, en Beslan liep erdoor, met zijn blik neergeslagen. Toen hij de smeedruimte voor de troon bereikte, liet hij zich op zijn knieën zakken en maakte een diepe buiging. Het volmaakte plaatje van een trouwe onderdaan, op die smalle gouden kroon op zijn hoofd na.

Tuon gebaarde naar Selucia.

‘U wordt verzocht op te staan,’ sprak Selucia.

Beslan stond op, hoewel hij zijn blik afgewend hield. Hij was een uitstekend toneelspeler.

‘De Dochter van de Negen Manen betuigt haar medeleven met uw verlies,’ liet Selucia hem weten.

‘En ik dat van mij vanwege haar verlies,’ zei hij. ‘Mijn verdriet is maar een kaars vergeleken bij het grote vuur dat het Seanchaanse volk voelt.’

Hij was te onderdanig. Hij was een koning; hij hoefde niet zo diep te buigen. Hij stond gelijk aan veel leden van het Bloed. Ze zou bijna hebben geloofd dat hij zich gewoon onderwierp aan de vrouw die binnenkort keizerin zou worden, maar ze was dankzij haar spionnen en door geruchten veel te goed op de hoogte van zijn temperament. ‘De Dochter van de Negen Manen wenst de reden te weten waarom u niet langer hof houdt,’ sprak Selucia, kijkend naar Tuons bewegende handen. ‘Ze vindt het verontrustend dat uw volk geen gehoor kan krijgen bij hun koning. Uw moeders dood was tragisch en schokkend, maar uw koninkrijk heeft u nodig.’

Beslan maakte een buiging. ‘Laat haar alstublieft weten dat ik het niet gepast vond om mezelf boven haar te verheffen. Ik ben onzeker over wat ik moet doen. Ik bedoelde het niet als belediging.’

‘Weet u zeker dat dat de werkelijke reden is?’ vroeg Selucia. ‘Het is niet omdat u wellicht een opstand tegen ons voorbereidt en daardoor geen tijd hebt voor uw andere plichten?’

Beslan keek scherp op, met grote ogen. ‘Majesteit, ik...’

‘Je hoeft geen verdere leugens te spreken, kind van Tylin,’ zei Tuon rechtstreeks tegen hem, wat verbaasde kreten ontlokte aan de verzamelde leden van het Bloed. ‘Ik weet wat je tegen generaal Habiger en je vriend heer Malalin hebt gezegd. Ik weet van je geheime ontmoetingen in de kelder van De Drie Sterren. Ik weet overal van, koning Beslan.’

Het werd stil in de zaal, en Beslan boog even zijn hoofd. Toen, verrassend genoeg, stond hij op en keek haar recht in de ogen. Ze had niet gedacht dat die milde jongeling het in zich had. ‘Ik laat mijn volk niet...’

‘Ik zou mijn mond maar houden als ik jou was,’ onderbrak Tuon hem. ‘Je staat nu al op los zand.’

Beslan aarzelde. Ze zag de vraag in zijn ogen. Ging ze hem niet terechtstellen? Als ik van plan was je te doden, dacht ze, dan zou je al dood zijn, en je zou het mes niet eens hebben zien aankomen.

‘Seanchan is in oproer,’ zei Tuon terwijl ze hem aankeek. Hij leek geschokt over haar woorden. ‘O, dacht je dat ik dat zou negeren, Beslan? Ik blijf niet rustig naar de sterren staren terwijl mijn rijk om me heen instort. De waarheid moet onder ogen worden gezien. Mijn moeder is dood. Er is geen keizerin.’

Maar de troepen van de Corenne zijn meer dan voldoende om onze posities hier aan deze kant van de oceaan te behouden, inclusief Altara.’ Ze boog zich naar voren en probeerde een gevoel van beheersing, van standvastigheid uit te stralen. Haar moeder was daar te allen tijde toe in staat geweest. Tuon had niet de lengte van haar moeder, maar ze zou die uitstraling nodig hebben. Anderen moesten zich veiliger en zekerder voelen, gewoonweg door haar aanwezigheid.

‘In dit soort tijden,’ vervolgde Tuon, ‘kunnen dreigingen van opstand niet worden genegeerd. Velen zullen kansen zien in de zwakte van het rijk, en hun verdeelde geruzie zal – als er niets aan wordt gedaan – waarschijnlijk het einde van ons allen worden. Daarom moet ik vastberaden zijn. Heel vastberaden. Jegens degenen die me tarten.’

‘Waarom,’ vroeg Beslan, ‘ben ik dan nog in leven?’

‘Je bereidde je opstand al voor voordat de gebeurtenissen in het rijk bekend werden.’

Hij fronste niet-begrijpend.

‘Jij begon je opstand toen Suroth hier de leiding had,’ zei Tuon, ‘en toen je moeder nog koningin was. Er is sindsdien veel veranderd, Beslan. Heel veel. In dit soort tijden zijn er mogelijkheden voor grote daden.’

‘U moet weten dat ik niet dorst naar macht,’ zei Beslan. ‘De vrijheid van mijn volk, dat is alles wat ik wens.’

‘Dat weet ik inderdaad,’ zei Tuon, die haar handen voor zich verstrengelde, met haar gelakte nagels om elkaar heen en haar ellebogen op de armleuningen van haar stoel. ‘En dat is de andere reden waarom je nog leeft. Je opstandigheid komt niet voort uit een verlangen naar een hoge positie, maar uit niets dan onwetendheid. Je bent misleid, en dat betekent dat je kunt veranderen als je de juiste kennis krijgt aangereikt.’

Hij keek haar verward aan. *Sla je ogen neer, stommeling. Dwing me niet je te laten afranselen voor je lomphheid!* Alsof hij haar gedachten had gelezen, wendde hij zijn blik af en sloeg zijn ogen neer. Ja, ze had hem goed ingeschat.

Wat was haar positie wisselvallig! Natuurlijk, ze had soldaten, maar zoveel van hen waren verspild door Suroths agressie. Alle koninkrijken aan deze kant van de oceaan zouden uiteindelijk moeten buigen voor de Kristallen Troon. Elke marath’damane zou worden betoogd, elke koning of koningin zou de geloften afleggen. Maar Suroth had te veel druk uitgeoefend, vooral bij het fiasco met Turan. Honderdduizend man, verloren in één veldslag. Waanzin.

Tuon had Altara nodig. Ze had Ebo Dar nodig. Beslan was geliefd bij het volk. Zijn hoofd op een staak zetten na de raadselachtige dood van zijn moeder... Nou, Tuon wilde stabiliteit hebben in Ebo Dar, maar ze zou er liever geen onbemande fronten voor zien.

‘De dood van je moeder is een groot verlies,’ zei Tuon. ‘Ze was een goed mens. Een goede koningin.’

Beslans lippen vormden een streep.

‘Je mag spreken,’ zei Tuon.

‘Haar dood... is onverklaard,’ zei hij. De onderliggende betekenis was duidelijk.

‘Ik weet niet of Suroth er iets mee te maken had,’ zei Tuon, die haar stem liet verzachten. ‘Zij beweert van niet. Maar de zaak wordt onderzocht. Als blijkt dat Suroth achter haar dood zat, dan ontvangen jij en Altara een verontschuldiging van de troon.’

Weer een ingehouden kreet van de leden van het Bloed. Ze legde hun met een blik het zwijgen op en wendde zich weer tot Beslan. ‘Het was een groot verlies, de dood van je moeder. Je moet weten dat ze trouw was aan haar geloften.’

‘Ja,’ zei hij met bittere stem. ‘En ze heeft de troon opgegeven.’

‘Nee,’ zei Tuon kortaf. ‘De troon is van jou. Dat is die onwetendheid waar ik het over had. Je moet je mensen leiden. Ze hebben een koning nodig. Ik heb niet de tijd, noch de wens om je plicht voor je te doen. Jij gaat ervan uit dat de Seanchaanse overheersing van je thuisland betekent dat je mensen geen vrijheid meer hebben. Dat is niet waar. Ze zullen vrijer, beter beschermd en sterker zijn wanneer ze ons bebind aanvaarden.’

Ik sta boven jou. Maar is dat zo onwenselijk? Met de macht van het Rijk achter je, zul je je grenzen kunnen bewaken en je landen buiten Ebo Dar kunnen beschermen. Je spreekt over je volk? Nou, ik heb iets voor je laten voorbereiden.’ Ze knikte naar de zijkant, waar een ranke da’covale naar voren stapte met een leren zak.

‘Daarin,’ zei Tuon, ‘vind je getallen die zijn verzameld door mijn verkenneren en wachters. Je ziet alle meldingen van misdaden tijdens onze bezetting hier. Je krijgt verslagen en manifesten, een vergelijking van hoe de mensen waren vóór de Terugkeer en erna.’

Ik denk dat je al wel weet wat je zult vaststellen. Het rijk is een aanwinst voor je, Beslan. Een machtige, machtige bondgenoot. Ik zal je niet beledigen door je tronen aan te bieden die je niet wilt. Ik wil je overhalen door je stabiliteit, voedsel en bescherming voor je volk te bieden. Allemaal voor de lage prijs van je trouw.’

Hij pakte weifelend de zak aan.

‘Ik bied je een keus, Beslan,’ zei Tuon. ‘Je kunt kiezen voor een terechtstelling, als je wilt. Ik zal geen da’covale van je maken. Ik zal je eervol laten sterven en bekendmaken dat je bent gestorven omdat je de geloften weigerde en besloot de Seanchanen niet te aanvaarden. Als jij dat wenst, zal ik het toestaan. Je volk zal weten dat je je tot de dood hebt verzet.’

Of je kunt ervoor kiezen hen beter te dienen. Je kunt ervoor kiezen te leven. Als je dat doet, zul je worden verheven tot het Hoge Bloed. Je kunt naar voren stappen en regeren zoals je volk dat van je nodig heeft. Ik beloof je dat ik me niet zal mengen in de aangelegenheden van je volk. Ik zal grondstoffen en manschappen voor mijn legers eisen, zoals gepast is, en jouw woord gaat niet boven het mijne. Verder zal je macht in Altara volkomen zijn. Niemand van het Bloed zal het recht hebben om zonder jouw toestemming je mensen te bevelen,

kwaad te doen of gevangen te nemen.

Ik zal een lijst van je aannemen en bekijken, van adellijke families van wie jij vindt dat ze moeten worden verheven tot het lagere Bloed, en ik zal er niet minder dan twintig verheffen. Altara zal de permanente zetel van de keizerin aan deze kant van de oceaan worden. Als zodanig zal het het machtigste koninkrijk hier worden. Je mag kiezen.'

Ze boog zich naar voren en maakte haar vingers van elkaar los. 'Maar begrijp één ding goed. Als je besluit je bij ons aan te sluiten, dan geef je me je hart, en niet alleen je woorden. Ik sta je niet toe je geloften te negeren. Ik geef je deze kans omdat ik denk dat je een sterke bondgenoot kunt zijn en omdat ik denk dat je misleid was, misschien door de verstrikte webben van Suroth.

Je hebt één dag om je besluit te nemen. Denk goed na. Je moeder dacht dat dit de beste richting was, en zij was een wijze vrouw. Het Rijk betekent stabiliteit. Een opstand zou alleen maar uitmonden in leed, hongersnood en vergetelheid. In dit soort tijden moet je niet alleen staan, Beslan.'

Ze ging achteroverzitten terwijl Beslan naar de zak in zijn handen keek. Hij maakte een diepe buiging om zich terug te trekken, maar zijn beweging was rukkerig, alsof hij ergens door afgeleid was.

'Je mag gaan,' zei ze tegen hem.

Hij draaide zich niet om. Het werd stil in de zaal terwijl hij naar zijn handen en de zak staaarde. Ze zag zijn innerlijke strijd op zijn gezicht. Een da'covale naderde om hem mee te tronen, aangezien hem was gezegd dat hij kon gaan, maar Tuon stak haar hand op en hield de bediende tegen.

Ze boog zich naar voren, en meerdere leden van het Bloed schuifelden met hun voeten terwijl ze wachtten. Beslan staaarde alleen maar naar die zak. Uiteindelijk keek hij met vastberaden ogen op. En toen, verrassend genoeg, zonk hij weer op zijn knieën.

'Ik, Beslan van het Huis Mitsobar, zweer trouw en dienst aan de Dochter van de Negen Manen en via haar aan het Seanchaanse Rijk, nu en voor altijd, tot de dag dat ze besluit me uit vrije wil te laten gaan. Mijn landen en troon behoren haar toe, en ik geef die aan haar over. Dit zweer ik onder het Licht.'

Tuon stond zichzelf een glimlach toe. Achter Beslan stapte kapitein-generaal Galgan naar voren en richtte zich tot de koning. 'Dat is niet de juiste...'

Tuon legde hem met een handgebaar het zwijgen op. 'Wij eisen dat dit volk onze gebruiken overneemt, generaal,' zei ze. 'Het is passend dat wij er enkele van hen aanvaardden.'

Niet te veel van die gebruiken, natuurlijk. Maar ze had haar inzicht hierin te danken aan haar lange gesprekken met vrouw Anan. De Seanchanen hadden misschien een vergissing met dit volk begaan door hen Seanchaanse geloften van gehoorzaamheid te laten zweren. Martrim had die geloften afgelegd, maar had ze gemakshalve genegeerd toen de tijd daar was. En toch had hij ervoor gezorgd dat hij zijn woord aan haar had gehouden, en zijn mannen hadden haar verzekerd dat hij een man van eer was.

Wat merkwaardig dat ze bereid waren om de ene gelofte boven de andere te stellen. Die mensen waren vreemd. Maar ze zou hen moeten begrijpen om over hen te regeren, en ze zou over hen moeten regeren om kracht te verzamelen voor haar terugkeer naar Seanchan.

‘Je eed bevat me, koning Beslan. Ik verhef je tot het Hoge Bloed en geef jou en je Huis dominantie over het koninkrijk Altara, voor nu en altijd, waarbij jouw wil bij het bestuur en beheer ervan alleen ondergeschikt is aan die van de Keizerlijke Troon zelf. Sta op.’

Hij kwam op ietwat trillende benen overeind. ‘Weet u zeker dat u niet ta’veren bent, vrouwe?’ vroeg hij. ‘Want ik had bepaald niet verwacht dat ik dit zou doen toen ik hier naar binnen liep.’

Ta’veren. Die mensen en hun domme bijgeloof! ‘Ik ben met je ingenomen,’ zei ze tegen hem. ‘Ik heb je moeder slechts korte tijd gekend, maar ik vond haar heel vaardig. Het zou me geen genoegen hebben gedaan als ik gedwongen was haar enige zoon terecht te stellen.’

Hij knikte waarderend. Vanaf de zijkant gebaarde Selucia steels: *Dat was goed aangepakt. Ongebruikelijk, misschien, maar heel tactvol gedaan.*

Tuon voelde een warme gloed van trots. Ze wendde zich tot de grijs-harige generaal Galgan. ‘Generaal. Ik besef dat je al enige tijd wacht om me te spreken, en je geduld is prijzenswaardig. Je mag nu je gedachten uitspreken. Koning Beslan, je mag blijven of vertrekken. Het is je recht om alle openbare bijeenkomsten bij te wonen die ik in je koninkrijk houd, en je hebt daar nooit toestemming of een uitnodiging voor nodig.’

Beslan knikte, maakte een buiging en trok zich naar de zijkant van de zaal terug om toe te kijken.

‘Dank u, Hoogste Dochter,’ zei Galgan eerbiedig terwijl hij naar voren stapte. Hij gebaarde naar zijn so’jhin, die in de gang buiten stond. Ze kwamen binnen, wierpen zich eerst op de vloer voor Tuon en zetten toen snel een tafel met kaarten op. Een dienaar bracht Galgan een bundel, die hij naar Tuon droeg. Karede stond meteen bij haar

rechterschouder, en Selucia links, maar Galgan hield eerbiedig afstand. Hij maakte een buiging en rolde de bundel uit op de vloer. Het was een rode banier met een cirkel in het midden, gespleten door een kronkellijn. De ene helft van de cirkel was zwart, de andere wit. ‘Wat is dit?’ vroeg Tuon, die zich naar voren boog.

‘De banier van de Herrezen Draak,’ antwoordde Galgan. ‘Hij heeft er een boodschapper mee gestuurd, om nogmaals om een onderhoud te vragen.’ Hij keek op – niet geheel in haar ogen – en zijn gezicht stond bedachtzaam en bezorgd.

‘Vanmorgen toen ik opstond,’ zei Tuon, ‘zag ik een patroon in de lucht dat leek te bestaan uit drie torens en een havik, hoog aan de hemel, die ertussendoor vloog.’

De verschillende leden van het Bloed in de zaal knikten goedkeurend. Alleen Beslan leek verward. Hoe leefden die mensen toch als ze de voortekenen niet kenden? Hadden ze dan niet de wens om de visioenen die het Patroon hun over het lot gaf te begrijpen? De havik en drie torens waren een omen voor toekomstige moeilijke keuzes. Ze gaven aan dat er doortastendheid nodig zou zijn.

‘Wat vind jij van het verzoek van de Herrezen Draak om een onderhoud?’ vroeg Tuon aan Galgan.

‘Misschien is het onverstandig om die man te ontmoeten, Hoogste Dochter. Ik ben niet overtuigd van zijn aanspraken op zijn titel. Heeft het Rijk op het ogenblik geen andere zorgen?’

‘Je vraagt je af waarom we onze troepen niet hebben teruggetrokken,’ zei Tuon. ‘Waarom we niet naar Seanchan zijn opgerukt om de troon in te nemen.’

Hij boog zijn hoofd. ‘Ik vertrouw op uw wijsheid, Hoogste Dochter.’

‘Dit is de Herrezen Draak,’ zei Tuon, ‘en niet alleen maar een bedrieger. Ik ben ervan overtuigd. Hij moet buigen voor de Kristallen Troon voordat de Laatste Slag kan beginnen. En dus moeten we blijven. Het is geen toeval dat de Terugkeer nu heeft plaatsgevonden. We zijn hier nodig. Meer, helaas, dan in ons thuisland.’

Galgan knikte langzaam. Hij was het met haar eens dat ze zich niet moesten terugtrekken naar Seanchan; hij had alleen aangenomen dat ze dat zou willen. Door te verklaren dat ze zouden blijven, had ze zijn ontzag verdiend. Niet dat hij niet alsnog zou overwegen zelf de troon te grijpen. Een man kon zijn positie niet vasthouden zonder een heleboel eerzucht.

Maar hij stond erom bekend dat hij niet alleen eerzuchtig was, maar ook verstandig. Hij zou niet toeslaan tot hij ervan overtuigd was dat

dat het beste was. Hij zou moeten geloven dat hij een grote kans van slagen had en dat het afzetten van Tuon beter zou zijn voor het Rijk. Dat was het verschil tussen een eierzuchtige dwaas en een eierzuchtig man met verstand. Die laatste begreep dat iemand vermoorden nog maar het begin was. Tuons leven nemen en zelf de troon bestijgen zou hem niets opleveren als hij daarmee de rest van het Bloed van zich vervreemde.

Hij liep naar de kaartentafel. 'Als u de oorlog wilt doorzetten, Hoogste Dochter, laat me u dan op de hoogte brengen van de toestand van uw leger. Een van onze meest doortastende plannen wordt georganiseerd door luitenant-generaal Yulan.'

Galgan gebaarde naar de verzamelde officiers en een kleine, donkerhuidige man van het lage Bloed stapte naar voren. Hij droeg een zwarte pruik om zijn kaalheid te verbergen, en hij kwam naderbij en knielde buigend voor Tuon.

'U wordt verzocht op te staan en te spreken, generaal,' sprak Selucia.

'Spreek mijn dank uit aan de Hoogste Dochter,' antwoordde Yulan terwijl hij opstond.

Bij de kaartentafel beduidde hij enkele bedienden om de kaart omhoog te houden zodat Tuon hem kon zien. 'Op wat tegenslag in Arad Doman na verloopt het heroveren van deze landen zoals verwacht. Langzamer dan we zouden wensen, maar niet zonder grote overwinningen. De volkeren van deze koninkrijken komen hun buurlanden niet te hulp. We hebben grote overwinningen behaald door hen een voor een te veroveren. Er zijn slechts twee kwesties die ons zorgen baren. De eerste is die Rhand Altor, de Herrezen Draak, die een agressieve oorlog van vereniging voert in het noorden en oosten. De wijsheid van de Hoogste Dochter zal nodig zijn om ons te leren hoe we hem moeten onderwerpen.

De andere zorg is het grote aantal marath'damane dat zich heeft verzameld op de plek die bekendstaat als Tar Valon. Ik geloof dat de Hoogste Dochter heeft gehoord van het wapen dat ze hebben gebruikt om een groot stuk land ten noorden van Ebo Dar te verwoesten.'

Tuon knikte.

'De sul'dam hadden nog nooit zoiets gezien,' vervolgde Yulan. 'We nemen aan dat het iets van damane is, wat hun kan worden geleerd als de juiste marath'damane worden gevangen. Dat wonderlijke vermogen dat ze hebben om zich ogenblikkelijk van de ene plek naar de andere te verplaatsen – als dat waar is – is een tweede middel van

groot tactisch voordeel dat we in handen moeten krijgen.'

Tuon knikte weer, kijkend naar de kaart waarop Tar Valon te zien was. Selucia sprak: 'De Hoogste Dochter is nieuwsgierig naar uw plannen. Ga door.'

'Mijn diepe dank,' zei Yulan met een buiging. 'Als Kapitein van de Lucht heb ik de eer om de raken en to'raken te bevelen die de Terugkeer dienen. Ik geloof dat een aanval in het hart van de landen van onze vijand niet alleen mogelijk is, maar ook van groot voordeel. We hebben nog niet veel van die marath'damane tegenover ons gehad in de strijd, maar terwijl we oprukken naar landen die onder bestuur van de Herrezen Draak staan, zullen we hen ongetwijfeld in groten getale ontmoeten.'

Ze nemen aan dat ze op het ogenblik veilig voor ons zijn. Een aanval nu zou grote invloed hebben op de toekomst. Elke marath'damane die we beteugelen is niet alleen een machtig middel voor onze troepen, maar een verlies voor de vijand. De voorlopige verslagen wijzen erop dat er vele honderden marath'damane verzameld zijn op die plek die de Witte Toren wordt genoemd.'

Zoveel? dacht Tuon. Een zo grote groep zou de oorlog geheel doen omslaan. Goed, de marath'damane die met Martrim mee reisden zeiden dat ze niet zouden meedoen aan oorlogen. En het was inderdaad zo dat marath'damane die ooit Aes Sedai waren geweest – tot nu toe – nutteloos waren gebleken als wapens. Maar kon er een manier zijn om hun zogenaamde geloften te verdraaien? Iets wat Martrim terloops had gezegd gaf haar het vermoeden van wel. Haar vingers bewogen razendsnel.

'De Dochter van de Negen Manen vraagt zich af hoe een aanval op hen kans van slagen kan hebben,' sprak Selucia. 'De afstand is groot. Honderden roeden.'

'We zouden een leger van voornamelijk to'raken inzetten,' zei generaal Yulan. 'Met enkele raken om te verkennen. De kaarten die we in handen hebben gekregen, tonen uitgestrekte graslanden met heel weinig bewoners, die onderweg als rustpunten kunnen worden gebruikt. We zouden hier Morland kunnen oversteken,' hij wees naar een tweede kaart die door bedienden werd opgehouden, 'en vanuit het zuiden naar Tar Valon kunnen komen. Als het de Hoogste Dochter behaagt, zouden we 's nachts kunnen aanvallen, als de marath'damane slapen. Ons doel daarbij is om er zo veel mogelijk te vangen.'

'De Hoogste Dochter vraagt zich af of dit werkelijk uitvoerbaar is,' sprak Selucia.

Tuon was geïntrigeerd. ‘Hoeveel manschappen zouden we voor zo’n aanval kunnen inzetten?’

‘Als we ons volledig inzetten?’ vroeg Yulan. ‘Ik denk dat we tussen de tachtig en honderd to’raken kunnen vergaren voor de aanval.’

Tachtig tot honderd to’raken. Dus zo’n driehonderd soldaten met wapens, om ruimte over te laten om gevangen marath’damane mee terug te nemen. Driehonderd was een aanzienlijk aantal voor een dergelijke aanval, maar ze zouden snel en licht moeten reizen om niet in de val te lopen.

‘Als het de Hoogste Dochter behaagt,’ zei generaal Galgan, die weer naar voren stapte. ‘Ik denk dat er veel te zeggen is voor generaal Yulans plan. Het gevaar van grote verliezen blijft bestaan, maar zo’n kans krijgen we nooit meer. Als ze worden ingezet in het conflict tegen ons, zouden die marath’damane ons kunnen uitschakelen. En als we toegang kunnen krijgen tot dat wapen van hen, of zelfs hun vermogen om grote afstanden af te leggen... Nou, ik denk dat we voor zo’n grote prijs elke to’raken in ons leger op het spel mogen zetten.’ ‘Als het de Hoogste Dochter behaagt,’ vervolgde generaal Yulan. ‘Voor ons plan is de inzet nodig van twintig troepen van de Hemelvuisten – tweehonderd soldaten in totaal – en vijftig gekoppelde sul’dam. We denken dat een kleine groep Bloedmessen misschien ook van pas zou komen.’

Bloedmessen, de keurtroepen van de Hemelvuisten, op zichzelf al een bijzondere groep. Yulan en Galgan waren wel toegewijd aan deze actie! Je zette nooit Bloedmessen in, behalve als het je oprecht ernst was, want ze keerden nooit terug van hun missie. Het was hun plicht om nadat de Vuisten zich terugtrokken achter te blijven en schade te berokkenen – zo veel mogelijk schade – aan de vijand. Als ze enkelen daarvan in Tar Valon konden krijgen, met het bevel om zo veel mogelijk marath’damane te doden...

‘De Herrezen Draak zal niet goed reageren op deze aanval,’ zei Tuon tegen Galgan. ‘Is hij niet verbonden met die marath’damane?’

‘Volgens sommige verslagen,’ antwoordde Galgan. ‘Volgens andere is hij tegen ze gekant. Weer andere melden dat ze zijn pionnen zijn. Onze gebrekkige kennis op dit gebied slaat mijn ogen neer, Hoogste Dochter. Ik ben niet in staat geweest de leugens te onderscheiden van de waarheid. Totdat we betere inlichtingen hebben, moeten we van het ergste uitgaan, namelijk dat deze aanval hem bijzonder zal ontstemmen.’

‘En je blijft van mening dat het de moeite waard is?’

‘Ja,’ zei Galgan zonder aarzelen. ‘Als die marath’damane verbonden

zijn met de Herrezen Draak, dan hebben we nog meer reden om toe te slaan, voordat hij hen tegen ons kan inzetten. Misschien zal de aanval zijn toorn wekken, maar het zal hem ook verzwakken, wat u een betere positie biedt om met hem te onderhandelen.'

Tuon knikte peinzend. Dit was mogelijk de moeilijke beslissing waar het voorteken op had geduid. Maar haar keus leek voor de hand te liggen, en eigenlijk was het helemaal geen moeilijk besluit. Alle marath'damane in Tar Valon moesten van een halsband worden voorzien, en dit was een uitstekende manier om met één enkele, machtige klap het verzet jegens het Eeuwig Zegevierende Leger te verzwakken.

Maar het voorteken had geduid op een moeilijke beslissing. Ze gebarde naar Selucia.

'Is er iemand in deze zaal dit die plan afkeurt?' vroeg de Stem. 'Iemand die tegenwerpingen heeft bij wat generaal Yulan en zijn mannen naar voren hebben gebracht?'

De leden van het Bloed keken elkaar aan. Beslan had misschien iets willen zeggen, maar dat deed hij niet. De Altaranen hadden geen bezwaar gemaakt toen hun marath'damane de halsband werd omgedaan; het scheen dat ze weinig vertrouwen hadden in lieden die konden geleiden. Ze hadden niet het voorbeeld gevolgd van Amadicia, dat zo verstandig was geweest om de Aes Sedai vogelvrij te verklaren, maar ze verwelkomden hen ook niet. Beslan zou zich niet tegen een aanval op de Witte Toren uitspreken.

Siuan ging achteroverzitten en wachtte... waarop? Misschien was dit toch niet het besluit waar het voorteken naar had verwezen. Ze opende haar mond om het bevel te geven de aanval uit te voeren, maar op dat ogenblik gingen de deuren open.

De doodswachtgardisten die de wacht hielden bij de deur stapten opzij en lieten een so'jhin binnen. De man met gespierde armen, Ma'combe, boog tot vlak boven de grond, de zwarte vlecht over zijn rechterschouder viel opzij en raakte de tegelvloer. 'Als het de Dochter van de Negen Manen behaagt, luitenant-generaal Tylee Khirgan verzoekt om een audiëntie.'

Galgan keek geschokt.

'Wat is er?' vroeg Tuon aan hem.

'Ik beseftte niet dat ze teruggekeerd was, Hoogste Dochter,' zei hij. 'Ik stel in alle nederigheid voor dat ze toestemming krijgt om te spreken. Ze is een van mijn beste officiers.'

'Ze mag binnenkomen,' sprak Selucia.

Een mannelijke da'covale in een witte mantel kwam binnen, voor

een vrouw in wapenrusting uit, met haar helm onder haar arm. Ze had een donkere huid en kort zwart haar dat ze in dichte krullen op haar hoofd droeg, en ze was lang en slank. Bij haar slapen waren haar haren bestoft met grijs. De overlappende platen van haar pantser droegen strepen van rode, gele en blauwe lak, en het kraakte terwijl ze liep. Ze was van het lage Bloed – kort geleden op bevel van generaal Galgan verheven – maar ze was daarvan op de hoogte gesteld via een raken. Ze droeg haar haren amper geschoren, over een vingerbreedte langs de zijkanten van haar hoofd.

Tylees ogen waren rood van vermoeidheid. Te oordelen naar de geur van zweet en de stank van paarden die om haar heen hing, was ze na aankomst in de stad meteen naar Tuon toe gekomen. Ze werd gevolgd door enkele jongere soldaten, ook uitgeput, en een van hen droeg een grote bruine zak. Toen ze de smee ruimte bereikten – een vierkant rood doek op de vloer – zakten ze allemaal op hun knieën. De gewone soldaten drukten hun voorhoofd tegen de vloer en Tylee maakte een ruk alsof ze hun voorbeeld wilde volgen, maar ze herstelde zich. Ze was het nog niet gewend om lid van het Bloed te zijn. ‘Het is duidelijk dat je vermoeid bent, strijder,’ sprak Selucia. Tuon boog zich naar voren. ‘We nemen aan dat je nieuws van groot belang hebt?’

Tylee richtte zich op één knie op en gebaarde opzij. Een van haar soldaten kwam op zijn knieën overeind en tilde de bruine zak op. Aan de onderkant was die besmeurd met een donkere, geronnen vloeistof. Bloed.

‘Als het de Hoogste Dochter behaagt,’ zei Tylee, waarbij haar stem haar uitputting verraadde. Ze knikte naar de man, en hij opende de zak en dumpte dingen op de vloer. De koppen van verschillende dieren. Een zwijn, een wolf, en... een havik? Tuon voelde zich verkillen. Die havikskop was even groot als een mensenhoofd. Misschien wel groter. Maar ze... klopten niet helemaal. De koppen waren verschrikkelijk misvormd. Ze zou durven zweren dat de havikskop, die omrolde zodat ze het aangezicht ervan goed kon zien, menselijke ogen had. En... de andere koppen hadden ook... menselijke trekken. Tuon onderdrukte een huivering. Wat voor kwaadaardig voorteken was dit?

‘Wat is hier de betekenis van?’ wilde Galgan weten.

‘Ik neem aan dat de Hoogste Dochter op de hoogte is van mijn militaire onderneming tegen de Aiel,’ zei Tylee, nog steeds op één knie. Tylee had tijdens die slag damane gevangen, hoewel Tuon er niet veel meer van wist. Generaal Galgan had met enige nieuwsgierigheid

op haar terugkeer gewacht om het hele verhaal te horen.

‘In mijn onderneming,’ vervolgde Tylee, ‘sloten mannen van verschillende nationaliteiten zich bij me aan, die geen van allen de geloften hadden afgelegd. Ik zal volledig verslag over hen uitbrengen als er tijd voor is.’ Ze aarzelde en wierp een blik op de koppen.

‘Deze... schepsels... vielen mijn troep aan op onze rit terug, tien roeden buiten Ebo Dar. Er zijn bij ons veel slachtoffers gevallen. We hebben naast deze koppen ook enkele gehele lichamen meegenomen. Ze liepen op twee benen, als mensen, maar ze leken veel op dieren.’ Ze weifelde opnieuw. ‘Ik denk dat het Trolloks zijn, zoals ze aan deze kant van de oceaan worden genoemd. Ik denk dat ze hierheen komen.’

Chaos. De leden van het Bloed begonnen te ruziën over de onwaarschijnlijkheid ervan. Generaal Galgan droeg zijn officiers onmiddellijk op om wachtdiensten te organiseren en renners op pad te sturen om te waarschuwen voor een mogelijke aanval op de stad. De sul’dam aan de zijkanten van de zaal haastten zich naar voren om de koppen te bekijken, terwijl de doodswachtgardisten stilletjes Tuon omringden, als extra verdedigingslaag, kijkend naar iedereen – Bloed, dienaren en soldaten – met evenveel aandacht.

Tuon had het gevoel dat ze geschokt zou moeten zijn. Vreemd genoeg was ze dat niet. *Dus Martrim had hier gelijk over*, gebaarde ze steels naar Selucia. En zij had aangenomen dat Trolloks maar bijgeloof waren. Ze keek weer naar de koppen. Weerzinwekkend.

Selucia leek verontrust. *Heeft hij misschien nog andere dingen gezegd die wij hebben weggevoerd?*

Tuon aarzelde. *We zullen het hem moeten vragen. Ik zou hem heel graag terug willen hebben.* Ze verstijfde; zoveel had ze niet willen onthullen. Maar ze vond haar eigen gevoelens merkwaardig. Ze had zich veilig bij hem gevoeld, hoe belachelijk dat ook leek. En ze wenste dat hij nu bij haar was. Die koppen waren verder bewijs dat ze heel weinig over hem wist.

Ze besloot de kwebbelende menigte het zwijgen op te leggen. Selucia sprak: ‘Zwijg.’

Het werd stil in de zaal, hoewel de leden van het Bloed en de sul’dam nog altijd erg verontrust keken. Tylee knielde nog met gebogen hoofd, en de soldaat die de koppen had gedragen knielde naast haar. Ja, ze zou grondig moeten worden verhoord.

‘Dit nieuws verandert weinig,’ sprak Selucia. ‘We waren ons er al van bewust dat de Laatste Slag nadert. We stellen prijs op luitenant-generaal Tylees onthullingen. Ze verdient er lof voor. Maar dit maakt

het alleen maar dringender dat we de Herrezen Draak onderwerpen.’ Er werd hier en daar geknikt in de zaal, ook door generaal Galgan. Beslan leek niet zo eenvoudig overtuigd. Hij keek alleen maar ongegrust.

‘Als het de Hoogste Dochter behaagt,’ zei Tylee met een buiging. ‘Je mag spreken.’

‘In de afgelopen weken heb ik vele dingen gezien die me aan het denken hebben gezet,’ zei Tylee. ‘Zelfs voordat mijn soldaten werden aangevallen, was ik al bezorgd. Dankzij de wijsheid en gratie van de Hoogste Dochter kan zij ongetwijfeld verder vooruitzien dan iemand als ik, maar ik geloof dat onze veroveringen in dit land tot dusverre gemakkelijk zijn verlopen, vergeleken met wat er mogelijk nog komt. Als ik zo vrijpostig mag zijn... Ik denk dat de Herrezen Draak en zij die zich bij hem hebben aangesloten mogelijk betere bondgenoten dan vijanden zouden zijn.’

Dat was een boude uitspraak. Tuon boog zich naar voren, en haar gelakte nagels tikten op de armleuningen van haar stoel. Veel leden van het lage Bloed hadden zoveel ontzag voor de hofhouding van de keizerin, laat staan de Hoogste Dochter zelf, dat ze niet zouden durven spreken. Maar die vrouw kwam met voorstellen? Rechtstreeks in tegenspraak met de bekendgemaakte wil van Tuon?

‘Een moeilijk besluit is niet altijd een besluit waarin beide kanten gelijkelijk zijn vertegenwoordigd, Tuon,’ zei Selucia ineens. ‘Misschien is in dit geval een moeilijk besluit een besluit dat goed is, maar waarin ook een spoor van onjuistheid zit.’

Tuon knipperde verbaasd met haar ogen. Ja, besepte ze. Selucia is nu mijn Waarheidsspreker. Ze zou nog even moeten wennen aan de nieuwe rol van die vrouw. Het was jaren geleden dat Selucia haar in het openbaar had terechtgewezen of berispt.

En toch, een ontmoeting met de Herrezen Draak, in eigen persoon? Ze moest inderdaad contact met hem opnemen, en dat was ook haar bedoeling. Maar zou het niet beter zijn om hem krachtig tegemoet te treden, als zijn legers waren verslagen en de Witte Toren omver was gehaald? Ze moest hem onder strikt beheerste omstandigheden naar de Kristallen Troon laten halen, waarbij hij ervan doordrongen was dat hij zich zou moeten onderwerpen aan haar gezag.

En toch... nu Seanchan in opstand was... nu haar positie hier in Altara nauwelijks stabiel was... Nou, misschien zou het om wat tijd te krijen om na te denken – wat tijd om een paar keer diep adem te halen en veilig te stellen wat ze al had – de moeite waard zijn haar aanval op de Witte Toren uit te stellen.

‘Generaal Galgan, stuur raken naar onze troepen op de Almothvlakte en in oostelijk Altara,’ zei ze ferm. ‘Zeg dat ze onze belangen moeten blijven behartigen, maar dat ze een confrontatie met de Herrezen Draak moeten voorkomen. En beantwoord zijn verzoek om een onderhoud. De Dochter van de Negen Manen zal hem ontmoeten.’

Generaal Galgan knikte en boog.

Er moest orde komen in de wereld. Als ze dat moest doen door haar ogen enigszins neer te slaan en de Herrezen Draak te ontmoeten, dan zij het zo.

Vreemd genoeg merkte ze dat ze wenste – alweer – dat Martrim nog bij haar was. Ze had zijn kennis over die Rhand Altor goed kunnen gebruiken bij haar voorbereiding op de ontmoeting. Blijf veilig, jij eigenaardige man, dacht ze, omkijkend naar de uitbouw en het noorden. Graaf jezelf niet zo diep in de problemen dat je niet meer naar de vrijheid kunt klimmen. Jij bent nu Prins van de Raven. Denk eraan dat je je als zodanig gedraagt.

Waar je ook bent.

Op een gebroken weg

Vrouwen,' sprak Mart terwijl hij op Pips over de stoffige, weinig gebruikte weg reed, 'zijn net muilezels.' Hij fronste zijn voorhoofd. 'Nee, wacht. Geiten. Vrouwen zijn net geiten. Behalve dat ze stuk voor stuk denken dat ze paarden zijn, en nog klassemerries ook. Begrijp je me, Talmanes?' 'Pure dichtkunst, Mart,' zei Talmanes, die de tobak in zijn pijp aandrukte.

Mart gaf een klets met de teugels en Pips bleef door sloffen. Er stonden hoge drienaalddennen aan weerskanten van de stenen weg. Ze hadden geluk dat ze deze oude weg hadden gevonden, die al voor het Breken moest zijn aangelegd.

Hij was grotendeels overwoekerd, de stenen waren op vele plaatsen gebarsten en grote delen van de weg waren gewoon... nou, gewoon weg.

Jonge dennen waren opgeschoten in de berm en tussen de stenen, als miniatuurversies van hun torenhoge vaders erboven. Het pad was breed, al was het dan heel ruw, en dat was goed. Mart had zeven-duizend man bij zich, allemaal te paard, en ze hadden er flink de pas in gehad in de kleine week die ze nu onderweg waren sinds ze Tuon hadden teruggestuurd naar Ebo Dar.

'Redeneren is onmogelijk bij een vrouw,' vervolgde Mart, met zijn blik naar voren. 'Het is net als... Nou, redeneren met een vrouw is net als rustig gaan zitten om een vriendelijk potje te dobbelen. Alleen weigert de vrouw de basisregels van het spelletje te volgen. Een man

zal je proberen te bedriegen, maar op een eerlijke manier. Hij gebruikt bijvoorbeeld verzwaarde dobbelstenen, zodat je denkt dat je door pech verliest. En als je niet slim genoeg bent om door te krijgen wat

hij doet, dan verdient hij het misschien wel om je je geld afhandig te maken. En dat is dan dat.

Een vrouw daarentegen, die komt glimlachend bij datzelfde spelletje zitten en doet alsof ze wil meespelen. Alleen als het haar beurt is om te gooien, dan gooit ze met haar eigen dobbelstenen, die aan alle kanten leeg zijn. Nog geen stipje te zien. Ze kijkt naar haar worp, dan kijkt ze op en zegt rustig: “Het is duidelijk dat ik zojuist gewonnen heb.”

Dus jij krabt op je hoofd en kijkt naar die dobbelstenen. Dan kijk je naar haar, en dan weer naar de worp. “Maar er staan geen stippen op die dobbelstenen,” zeg jij dan.

“Jawel, hoor,” zegt zij. “En ze zijn allebei op één gevallen.”

“Dat is precies het aantal dat jij nodig had om te winnen,” zeg jij dan weer.

“Wat toevallig,” zegt zij, en vervolgens schraapt ze je geld naar zich toe. En jij zit erbij en probeert te snappen wat er nou net is gebeurd. En dan besef je iets. Een stel enen is geen winnende worp! Niet nadat jij net een zes had gegooid. Dat betekent dat zij eigenlijk een paar tweeën nodig had! Dus ga je haar opgetogen uitleggen wat je hebt ontdekt. Maar weet je wat zij dan doet?’

‘Ik zou het niet weten, Mart,’ antwoordde Talmanes, kauwend op zijn pijp, waar een dun kringeltje rook uit opsteeg.

‘Dan buigt ze zich naar voren,’ zei Mart, ‘en wrijft over de lege vlakken van haar dobbelstenen. En dan, met een volkomen uitgestreken gezicht, zegt ze: “Het spijt me. Er zat een beetje vuil op de dobbelstenen. Nu zie je duidelijk dat ze allebei op twee zijn geland!” En ze gelooft het ook nog. Ze gelooft het verdomme zelf!’

‘Onvoorstelbaar,’ zei Talmanes.

‘Maar dat is nog niet alles!’

‘Dat dacht ik eigenlijk al wel, Mart.’

‘Ze schraapt al je munten bij elkaar,’ zei Mart, gebarend met één hand terwijl hij met de andere zijn ahandareï recht legde over zijn zadel. ‘En dan komen alle andere vrouwen in de kamer naar haar toe om haar geluk te wensen met die twee tweeën! Hoe meer je klaagt, hoe meer van die vrouwen zich om de tafel scharen. Even later ben je veruit in de minderheid, en elk van die vrouwen zal je vertellen dat er duidelijk twee tweeën op de dobbelstenen te zien zijn, en dat je nu echt moet ophouden zo kinderachtig te doen. Stuk voor stuk zullen ze die tweeën zien! Zelfs die tuttige vrouw die jouw vrouw al haat sinds haar geboorte – sinds de oma van je vrouw het recept voor honingkoeken van de oma van die andere had gepikt toen ze allebei nog jong waren – zelfs die vrouw zal zich tegen jou keren.’

‘Het zijn inderdaad snode schepsels,’ zei Talmanes met een vlakke en gelijkmatige stem. Talmanes glimlachte maar zelden.

‘Tegen de tijd dat ze klaar met je zijn,’ vervolgde Mart bijna in zichzelf, ‘heb je geen geld meer over, moet je lijsten vol klussen afwerken en overpeinzen welke kleren je aanmoet, en heb je knallende koppijn. Je zit daar naar die tafel te staren en je gaat je afvragen of er misschien toch inderdaad geen twee tweeën op die dobbelstenen stonden. Al was het maar om je laatste restje gezonde verstand te redden. Zo gaat het als je wilt redeneren met een vrouw, zeg ik je.’ ‘En dat heb je gedaan. Uitgebreid.’

‘Je drijft de spot met me, of niet soms?’

‘Nou, Mart!’ zei de Cairhienin. ‘Je weet best dat ik zoiets nooit zou doen.’

‘Jammer,’ mompelde Mart met een argwanende blik opzij. ‘Ik kan wel wat te lachen gebruiken.’ Hij keek achterom. ‘Vanin! Bij de beblaarde billen van de Duistere, waar zijn we?’

De dikke voormalige paardendief keek op. Hij reed een stukje achter Mart, en hij had een kaart van de omgeving uitgerold en omgevouwen op een plank, zodat hij die in het zadel kon raadplegen. Hij tuurde al bijna de halve ochtend naar dat stomme ding. Mart had hem gevraagd hen stilletjes door Morland te loodsen, te zorgen dat ze niet maandenlang in de bergen zouden ronddwalen!

‘Dat is Ziederspiek,’ zei Vanin, met een dikke vinger wijzend naar een vlakke berg die net zichtbaar was boven de toppen van de dennen. ‘Althans, ik geloof van wel. Het kan ook de Sardlenberg zijn.’

De gedrongen heuvel leek niet veel op een berg; er lag amper sneeuw op. Natuurlijk waren maar weinig ‘bergen’ in deze streek indrukwekkend, zeker vergeleken met de Mistbergen in de buurt van Twee-

water. Hier, ten noordoosten van de Damonaketen, ging het landschap over in een groep lage berguitlopers. Het was lastig terrein, maar er was door te komen als je vastberaden was.

En Mart was vastberaden. Vastberaden om zich niet weer te laten insluiten door de Seanchanen, vastberaden om zich niet te laten zien aan lieden die niet hoefden te weten dat hij hier was. Hij had de slager al te veel betaald. Hij wilde weg uit deze galgenstrop van een land.

‘Ja,’ zei Mart, die Pips inhield om naast Vanin te gaan rijden, ‘welke berg is het nou? Misschien moesten we het maar weer eens aan meester Roidelle vragen.’

De kaart was van de meester-kaartenmaker; alleen dankzij hem waren ze in staat geweest deze weg ooit te vinden. Maar Vanin stond erop om degene te zijn die de troep aanvoerde. Een kaartenmaker was iets anders dan een verkenner, en je liet geen stoffige cartograaf voor je uit rijden om de weg te wijzen, hield Vanin vol.

Eigenlijk had meester Roidelle ook niet veel ervaring als gids. Hij was een wetenschapper, een geleerde. Hij kon je uitstekend uitleggen hoe een kaart in elkaar stak, maar hij had evenveel moeite als Vanin om te bepalen waar ze waren, aangezien deze weg zo gebroken en vaag was, de dennenbomen zo hoog waren dat landschapskenmerken erachter verborgen gingen en de heuvels bijna allemaal identiek waren.

Natuurlijk was daar nog het feit dat Vanin zich bedreigd scheen te voelen door de aanwezigheid van de kaartenmaker, alsof hij bang was dat hij zijn positie als gids voor Mart en de Bond zou kwijtraken. Mart had nooit zoveel emotie verwacht van de dikke paardendief. Het had vermakelijk kunnen zijn als ze niet zo vreselijk vaak verdwaalden.

Vanin fronste zijn voorhoofd. ‘Ik denk dat het de Sardlen is. Ja. Dat moet wel.’

‘En dat betekent...?’

‘Dat betekent dat we verdergaan over de weg,’ zei Vanin. ‘Dat zei ik een uur geleden ook al. We kunnen moeilijk een heel leger door zo’n dicht bos laten struinen, wel? Dus moeten we op de stenen blijven.’

‘Ik vraag het alleen maar,’ zei Mart, die de rand van zijn hoed omlaag trok tegen de zon. ‘Een bevelvoerder moet dat soort vragen stellen.’

‘Ik kan beter vooruitrijden,’ zei Vanin, die weer fronste. Hij was gek op fronsen. ‘Als dat de Sardlen is, dan zou er op een uur of twee rijden een vrij aardig dorp moeten liggen. Misschien zie ik het vanaf

de volgende heuvel al liggen.’

‘Ga dan maar,’ zei Mart. Ze hadden natuurlijk verkenners rijden, maar geen van hen was zo goed als Vanin. Ondanks zijn postuur kon die man zo dicht bij een vijandelijk fort in de buurt komen dat hij de haren in de baarden van de kampwachters kon tellen zonder dat hij werd gezien. Hij kon er waarschijnlijk zelfs vandoor gaan met hun eten.

Vanin schudde zijn hoofd terwijl hij weer op de kaart keek. ‘Eigenlijk,’ mompelde hij, ‘nu ik erover nadenk, misschien is het toch de Favlend...’

Hij draafde weg voordat Mart tegenwerpingen kon maken.

Mart zuchtte en wendde Pips om Talmanes in te halen. De Cairhienin schudde zijn hoofd. Hij kon nogal intens zijn, die Talmanes. Toen ze elkaar pas kenden, had Mart aangenomen dat hij nors was, geen pret kon maken. Daar begon hij nu op terug te komen. Talmanes was niet nors, hij was alleen maar terughoudend. Af en toe leek er een twinkeling in de ogen van de edele te zien, alsof hij lachte om de wereld, ondanks die strakke kaaklijn en zijn stuurse lippen.

Vandaag droeg hij een rode jas met gouden zomen, en zijn voorhoofd was geschoren en gepoederd zoals de Cairhienin deden. Het zag er belachelijk uit, maar wie was Mart om te oordelen? Talmanes wist dan misschien niet hoe hij zich moest kleden, maar hij was een trouw officier en een goed mens. Bovendien had hij een uitstekende smaak in wijn.

‘Kijk niet zo zwartgallig, Mart,’ zei Talmanes, puffend aan zijn met goud bewerkte pijp. Hoe was hij daar eigenlijk aan gekomen? Mart kon zich niet herinneren het ding al eens eerder te hebben gezien. ‘Je mannen hebben een volle buik, volle zakken, en ze hebben net een grote overwinning behaald. Dan blijft er niet veel te wensen over voor een soldaat.’

‘We hebben duizend man begraven,’ zei Mart. ‘Dat is geen overwinning.’ De herinneringen in zijn hoofd – degene die niet van hem waren – zeiden dat hij trots moest zijn. De veldslag was goed gegaan. Maar toch waren er mensen dood die op hem hadden gerekend.

‘Verliezen zijn er altijd,’ zei Talmanes. ‘Je moet je daardoor niet laten opvreten, Mart. Het gebeurt.’

‘Je hebt geen verliezen als je geen strijd levert.’

‘Waarom trek je dan zo vaak ten strijde?’

‘Ik vecht alleen als ik het niet kan vermijden!’ snauwde Mart. Bloed en as, hij vocht alleen maar als het moest. Als ze hem in de hoek drukten! Waarom leek dat telkens te gebeuren als hij even niet op-

lette?

‘Best, Mart,’ zei Talmanes, die zijn pijn uit zijn mond haalde en er wijs mee naar Mart wees. ‘Maar je bent ergens onrustig over. En het komt niet door de mannen die we hebben verloren.’

Stomme edelen. Zelfs degenen die je kon uitstaan, zoals Talmanes, dachten altijd dat ze alles wisten.

Al was Mart nu natuurlijk zelf ook een edele. Daar moet je niet aan denken, hield hij zich voor. Talmanes had Mart een paar dagen lang ‘Hoogheid’ genoemd, totdat Mart zijn geduld was verloren en tegen de man had geschreeuwd; Cairhienin konden soms zo op rangen staan.

Toen Mart pas had beseft wat zijn huwelijk met Tuon betekende, had hij gelachen, maar het was de lach van een boer met kiespijn geweest. En dan noemden ze hem een geluksvogel. Nou, waarom had zijn geluk hem niet geholpen dit lot te ontlopen! Prins van de Raven? Wat betekende dat nou weer?

Hoe dan ook, nu moest hij zich druk maken over zijn mannen. Hij keek achterom langs de rijen cavaleristen, met kruisboogschutters achter hen. Van allebei waren er duizenden, hoewel Mart hen hun banieren had laten wegstoppen. Ze zouden waarschijnlijk niet veel reizigers tegenkomen langs deze afgelegen weg, maar als iemand hen zag, wilde hij niet dat diegene ging kletsen.

Zouden de Seanchanen hem achtervolgen? Hij en Tuon wisten allebei dat ze nu aan tegenovergestelde kanten stonden, en ze had gezien waar zijn leger toe in staat was.

Hield ze van hem? Hij was met haar getrouwd, maar Seanchanen dachten niet zoals gewone mensen. Ze was bij hem gebleven en had haar gevangenschap ondergaan zonder ooit te vluchten. Maar hij twijfelde er niet aan dat ze zich tegen hem zou keren als ze dacht dat dat het beste was voor haar rijk.

Ja, ze zou mannen achter hem aan sturen, hoewel een mogelijke achtervolging hem niet half zo dwarszat als de angst dat zij het misschien niet veilig terug redde naar Ebo Dar. Iemand had een heleboel geld op Tuons hoofd gezet.

Die Seanchaanse verrader, de leider van het leger dat Mart had verslagen. Had hij alleen gewerkt? Waren er nog anderen? Mart had Tuon bevrijd, maar waar was ze nu naar op weg? Die vragen kwelden hem.

‘Had ik haar wel moeten laten gaan, denk je?’ hoorde Mart zichzelf vragen.

Talmanes haalde zijn schouders op. ‘Je had je woord gegeven, Mart,

en ik denk niet dat die nogal potige Seanchaanse kerel met die vastberaden ogen en zwarte wapenrusting er goed op zou hebben gereageerd als je had geprobeerd haar vast te houden.'

'Ze kan nog steeds in gevaar zijn,' zei Mart, bijna in zichzelf, nog steeds achterom kijkend. 'Ik had haar niet uit het oog moeten laten, dat dwaze mens.'

'Mart,' zei Talmanes, opnieuw naar hem wijzend met zijn pijp. 'Ik sta van je te kijken. Je begint gewoonweg echtgenoterig te klinken.' Daar keek Mart van op. Hij draaide zich om op Pips' zadel. 'Wat zeg je? Wat betekent dat?'

'Niks, Mart,' zei Talmanes snel. 'Alleen, je zwijmelt zo over haar dat ik...'

'Ik zwijmel niet,' snauwde Mart, die de rand van zijn hoed omlaag en zijn sjaal omhoog trok. Zijn penning was een aangenaam gewicht om zijn hals. 'Ik maak me alleen maar zorgen, dat is alles. Ze weet veel over de Bond en zou onze sterke punten kunnen verraden.'

Talmanes haalde zijn schouders op en pufte aan zijn pijp. Ze reden een tijdje in stilte verder.

De dennennaalden zuchtten in de wind, en nu en dan hoorde Mart achter zich vrouwen lachen, waar de Aes Sedai in een klein groepje bij elkaar reden. Hoewel ze elkaar niet mochten, konden ze het meestal best goed met elkaar vinden als er anderen bij waren. Maar, zoals hij al tegen Talmanes had gezegd, vrouwen waren alleen elkaars vijand zolang er geen man in de buurt was die ze met z'n allen konden bestoken.

Voor de zon hing een gloeiend pak wolken; Mart had al dagen geen rechtstreeks zonlicht meer gezien. Hij had Tuon ook al zo lang niet meer gezien. Die twee dingen leken verbonden in zijn hoofd. Was er een verband?

Stommeling, dacht hij. Straks ga je net zo denken als zij, zie je voortekenen in elk klein dingetje, zoek je naar symbolen en betekenissen telkens als er een konijn over je pad rent of een paard een scheet laat. Die voorspellingen waren allemaal onzin. Hoewel hij moest toegeven dat hij nu ineenkromp telkens als hij een uil twee keer hoorde krasen.

'Heb je wel eens van een vrouw gehouden, Talmanes?' vroeg Mart onverwachts.

'Meerdere,' antwoordde de kleine man, doorrijdend terwijl de pijp-rook achter hem opkrongelde.

'Wel eens overwogen met een van hen te trouwen?'

'Nee, het Licht zij dank,' zei Talmanes. Toen bedacht hij zich ken-

nelijk. ‘Ik bedoel, het was voor mij op dat ogenblik niet de juiste keus, Mart. Maar ik ben ervan overtuigd dat het bij jou goed zal uitpakken.’

Mart fronste zijn voorhoofd. Toen Tuon besloot om verdomme eindelijk dat huwelijk door te zetten, had ze toen geen plek kunnen kiezen waar anderen het niet zouden horen? Maar nee. Ze had gesproken in het bijzijn van iedereen, ook de Aes Sedai. Dat betekende dat Mart gedoemd was. Aes Sedai konden uitstekend geheimen bewaren, behalve als ze die geheimen op een of andere manier konden gebruiken om Martrim Cauton te beschamen of het leven zuur te maken. Dan kon je er zeker van zijn dat het nieuws zich binnen een dag door het hele kamp zou verspreiden, en waarschijnlijk zelfs nog drie dorpen verderop. Zelfs zijn eigen moeder – vele roeden weg – had waarschijnlijk inmiddels het nieuws gehoord.

‘Ik geef het gokken niet op,’ mompelde Mart. ‘Of het drinken.’

‘Ik geloof dat je me dat al verteld had,’ zei Talmanes. ‘Drie of vier keer, tot nu toe. Ik geloof half dat als ik ’s nachts in je tent zou gluren, ik je dat zou horen mompelen in je slaap. “Ik blijf gokken, verdomme! Gokken en drinken, verdomme! Waar is mijn verrekte glas? Wil iemand erom wedden?”’ Hij zei het met een volkomen uitgestreken gezicht, maar wederom was dat spoortje van een glimlach in zijn ogen te zien, als je wist waar je moest kijken.

‘Ik wil gewoon zeker weten dat iedereen het weet,’ zei Mart. ‘Ik wil niet dat mensen denken dat ik zacht aan het worden ben alleen vanwege... je weet wel.’

Talmanes keek hem medelevend aan. ‘Je wordt niet zacht alleen omdat je bent getrouwd, Mart. Zelfs enkele van de grote krijgsheren zijn getrouwd, geloof ik. Davram Bashere zeker, en Rodel Ituralde. Nee, je wordt niet zacht omdat je getrouwd bent.’

Mart knikte scherp. Fijn, dat was duidelijk.

‘Maar je wordt misschien wel saai,’ merkte Talmanes op.

‘Mooi. Dat is dan dat,’ verklaarde Mart. ‘Bij het volgende dorp dat we tegenkomen, gaan we dobbelen in de taveerne. Jij en ik.’

Talmanes trok een grimas. ‘Met de derderangs wijn die ze in die bergdorpjes hebben? Alsjeblieft, Mart. Straks wil je nog dat ik bier ga drinken.’

‘Geen tegenspraak.’ Mart keek over zijn schouder toen hij bekende stemmen hoorde. Olver – met zijn flaporen en zijn kleine gezicht, dat een van de lelijkste was die Mart ooit had gezien – reed op Wind, en hij kletste met Noal, die naast hem reed op een magere ruïn. De verweerde oude man knikte goedkeurend bij wat Olver zei. De jongen

zag er ongelooflijk ernstig uit, en hij was ongetwijfeld bezig met het uiteenzetten van weer een van zijn theorieën over hoe ze het beste de Toren van Ghenjei konden binnensluipen.

‘Wacht,’ zei Talmanes. ‘Daar is Vanin.’

Mart draaide zich om en zag een ruiter naderen over het rotsige pad verderop.

Vanin zag er altijd zo belachelijk uit, als een meloen boven op zijn paard, met zijn voeten naar de zijkanten uitgestoken. Maar die man kon wel rijden, daar was geen twijfel over mogelijk.

‘Het is de Sardlen,’ verklaarde Vanin terwijl hij naar hen toe reed en zijn bezwete, kalende hoofd afveegde. ‘Het dorp ligt een stukje verderop; op de kaart staat dat het Hinderstap heet. Dit zijn verrekt goeie kaarten,’ voegde hij er met tegenzin aan toe.

Mart blies opgelucht zijn adem uit. Hij had al gedacht dat ze door deze bergen zouden zwerven totdat de Laatste Slag voorbij was. ‘Geweldig,’ begon hij, ‘dan kunnen we...’

‘Een dorp?’ vroeg een norske vrouwenstem.

Mart draaide zich zuchtend om terwijl drie ruiters zich naar de voorkant van de rij drongen. Talmanes hief een hand naar de soldaten achter hem en zette de rij stil, terwijl de Aes Sedai boven op die arme Vanin doken. De mollige man kromp ineen in het zadel en zag eruit alsof hij liever was gesnapt bij het stelen van paarden – en dus op weg naar de galg – dan hier te moeten zitten om te worden ondervraagd door Aes Sedai.

Joline nam de leiding. Ooit zou Mart haar misschien hebben beschreven als een mooi meisje, met haar slanke figuur en grote, uitnodigende bruine ogen. Maar dat leeftijdloze Aes Sedai-gezicht was nu een onmiddellijke waarschuwing voor hem. Nee, hij zou de Groene zuster nu niet meer knap durven noemen. Als je jezelf eenmaal toestond aan Aes Sedai te denken als knap, dan zat je na twee keer klakken met hun tong om hun vinger gewonden en gehoorzaamde je elk bevel. Joline had er zelfs al op gezinspeeld dat ze Mart graag als zwaardhand zou willen hebben!

Was ze nog altijd boos op hem omdat hij haar een pak slaag had gegeven? Ze kon hem niets doen met de Kracht, natuurlijk – zelfs zonder zijn penning – aangezien Aes Sedai hadden gezworen de Kracht niet te gebruiken om te doden, behalve in heel specifieke omstandigheden. Maar hij was niet achterlijk. Hij had opgemerkt dat er in die geloften van hen niets werd gezegd over het gebruik van messen.

De twee bij Joline waren Edesina, van de Gele Ajah, en Teslyn van de Rode. Edesina was best aardig om te zien, op dat leeftijdloze ge-

zicht na, maar Teslyn was ongeveer net zo aantrekkelijk als een tak. De Illiaanse vrouw had een scherp gezicht en was knokig en twistziek, als een oude kat die te lang aan zijn lot was overgelaten. Maar ze scheen een goed verstand te hebben, voor zover Mart had gezien, en hij merkte dat ze hem soms met enige eerbied behandelde. Eerbied van een Rode. Stel je voor.

Maar toch, te oordelen naar de manier waarop die Aes Sedai nu naar Mart keken terwijl ze naderden, zou je nooit denken dat ze hem hun leven verschuldigd waren. Zo ging dat met vrouwen. Red haar leven, en ze zal onvermijdelijk beweren dat ze op het punt stond zelf te ontsnappen en dat ze je daarom helemaal niets schuldig was. En dan zou ze je berispen omdat je haar zogenaamde plannen had gedwarsboomd.

Waarom deed hij nog moeite? Het Licht mocht hem branden als hij niet binnenkort eens verstandig werd en het volgende stel huilend in hun ketenen achterliet.

‘Wat hoorden we?’ vroeg Joline aan Vanin. ‘Heb je eindelijk vastgesteld waar we zijn?’

‘Verdomd als het niet waar is,’ zei Vanin, waarna hij zich onbeschaamd krabde.

Goeie kerel, die Vanin. Mart glimlachte. Hij behandelde iedereen hetzelfde. Of ze nu Aes Sedai waren of niet.

Joline staarde Vanin recht in zijn ogen, onheilspellend als een waterspuwer op het landhuis van een of andere heer. Vanin kromp daadwerkelijk ineen, toen zakte hij in en uiteindelijk keek hij beschaamd omlaag. ‘Ik bedoel, inderdaad, Joline Sedai.’

Mart voelde zijn glimlach vervagen. Het Licht brande je, Vanin!

‘Uitstekend,’ zei Joline. ‘En er is een dorp verderop, hoor ik? Eindelijk vinden we dan misschien een fatsoenlijke herberg. Ik ben wel toe aan iets anders dan de “kost” die die schurken van Cauton eten noemen.’ ‘Wacht eens even,’ zei Mart, ‘dat is niet...’

‘Hoe ver zijn we van Caemlin, meester Cauton?’ onderbrak Teslyn hem. Ze deed haar best om Joline te negeren. Die twee leken elkaar de laatste tijd nogal naar de keel te vliegen; op de koelste en van buitenaf minzaamste wijze mogelijk, uiteraard. Aes Sedai kibbelden niet. Hij had eens een veeg uit de pan gekregen omdat hij hun ‘meningsverschillen’ gekibbel noemde. Het maakte niet uit dat Mart zusters had en dus wist hoe een stevige kibbelpartij klonk.

‘Wat zei je eerder, Vanin?’ vroeg Mart met een blik op de man. ‘Dat we ongeveer tweehonderd roeden van Caemlin zijn?’

Vanin knikte. Het was de bedoeling om eerst naar Caemlin te gaan,

want hij moest Estean en Daerid spreken om inlichtingen en proviand te verkrijgen. Daarna kon hij zijn belofte aan Thom inlossen. De Toren van Ghenjei zou nog een paar weken moeten wachten.

‘Tweehonderd roeden,’ zei Teslyn. ‘Hoe lang tot we daar komen, dan?’

‘Nou, dat hangt ervan af,’ zei Vanin. ‘Ik zou waarschijnlijk tweehonderd roeden kunnen afleggen in iets meer dan een week, als ik alleen was, met een paar goeie paarden om af te wisselen en als ik over bekend terrein reed. Maar met het hele leger, door deze heuvels en over een gebroken weg? Twintig dagen, zou ik zeggen. Misschien meer.’

Joline wierp een blik op Mart.

‘We laten de Bond niet achter,’ zei Mart. ‘Dat is geen optie, Joline.’ Ze keek met een ontevreden gezicht weg.

‘Jullie mogen gerust alleen gaan,’ zei Mart. ‘Dat geldt voor jullie allemaal. Jullie Aes Sedai zijn mijn gevangenen niet; vertrek wanneer je wilt, zolang jullie maar naar het noorden reizen. Ik wil niet dat jullie terugrijden en gevangen worden genomen door Seanchanen.’ Hoe zou het zijn om gewoon weer alleen met de Bond te reizen, zonder een Aes Sedai in zicht? Ach, kon het maar.

Teslyn keek peinzend. Joline wierp een blik op haar, maar de Rode zuster gaf geen teken of ze bereid zou zijn te vertrekken of niet. Edesina aarzelde echter en knikte toen naar Joline. Zij wilde wel.

‘Goed dan,’ zei Joline hooghartig tegen Mart. ‘Het lijkt me fijn om weg te zijn bij je boertigheid, Cauton. Laat een stuk of twintig paarden voor ons voorbereiden, dan vertrekken we.’

‘Twintig?’ vroeg Mart.

‘Ja,’ antwoordde Joline. ‘Je man hier had het erover dat hij twee paarden nodig zou hebben om de tocht binnen redelijke tijd te maken. Zodat hij kon wisselen, neem ik aan, als een van de dieren moe werd.’ ‘Ik tel twee van jullie,’ zei Mart met stijgende woede. ‘Dat betekent vier paarden. Ik dacht dat je wel slim genoeg was om dat uit te rekenen, Joline.’ En toen voegde hij er op zachtere toon aan toe: ‘Nog net.’

Jolines ogen werden groot, en Edesina’s gezicht stond geschokt. Teslyn keek hem geschrokken aan en leek teleurgesteld. Talmanes liet alleen zijn pijp zakken en floot zachtjes.

‘Die penning van je maakt je schaamteloos, Martrim Cauton,’ zei Joline kil.

‘Mijn mond maakt me schaamteloos, Joline,’ antwoordde Mart zuchtend, met zijn hand op de penning die onder zijn losjes dichtgeknoop-

te hemd hing. ‘De penning maakt me alleen maar eerlijk. Ik geloof dat je op het punt stond uit te leggen waarom je twintig paarden nodig hebt, terwijl ik er nu al amper genoeg heb voor mijn mannen?’ ‘Twee voor Edesina en mij,’ zei Joline stijfjes. ‘Twee voor elke voormalige sul’dam. Je denkt toch niet dat ik hen achterlaat om te worden verpest door je troepje hier?’

‘Twee sul’dam,’ zei Mart, die de vinnige opmerking negeerde. ‘Dat zijn acht paarden.’

‘Twee voor Setalle. Ik neem aan dat zij met ons mee wil, weg van dit alles.’

‘Tien.’

‘Nog twee voor Teslyn,’ zei Joline. ‘Zij zal ongetwijfeld met ons mee willen, hoewel ze daar op het ogenblik niets over te zeggen heeft. En we hebben nog een stuk of vier pakpaarden nodig om onze spullen te dragen. Die zullen hun last ook moeten kunnen verdelen, dus dat zijn er nog eens vier. Twintig.’

‘En hoe wil je die te eten geven?’ vroeg Mart. ‘Als je zo’n hoog tempo aanhoudt, zul je geen tijd hebben om je paarden te laten grazen. Al is er tegenwoordig toch amper wat te eten voor ze te vinden.’ Dat was een groot probleem gebleken; het lentegras kwam niet op. De weiden die ze tegenkwamen, waren bruin van het afgefallen blad, en het dode winterkruid was platgedrukt door sneeuw, met amper nieuwe scheuten gras of onkruid. Paarden konden natuurlijk het dode blad en winterstro eten, maar de wilde herten en andere dieren hadden al alles afgegraasd wat ze konden vinden. Als het land niet snel tot leven kwam, dan hadden ze een zware zomer voor de boeg. Maar dat was een heel ander probleem.

‘Je zult ons voer moeten meegeven, natuurlijk,’ zei Joline. ‘En wat geld voor herbergen...’

‘En wie gaat er voor al die paarden zorgen? Gaan jullie ze elke avond borstelen, hun hoeven uitkrabben, zorgen dat ze voldoende voer krijgen?’

‘Ik neem aan dat we een handjevol soldaten mee zouden moeten nemen,’ zei Joline met een ontevreden klank in haar stem. ‘Een noodzakelijk ongemak.’

‘Het enige wat noodzakelijk is,’ zei Mart vlak, ‘is dat mijn mannen blijven waar ze gewent zijn, niet waar ze een ongemak zijn. Nee, zij blijven hier, en jullie krijgen geen geld van me. Als je wilt vertrekken, mogen jullie elk een paard meenemen, en één pakpaard voor jullie spullen. Ik zal jullie wat voer meegeven voor die arme beesten, en dat is al grootmoedig.’

‘Maar met slechts één paard elk zijn we nauwelijks sneller dan het leger!’ riep Joline.

‘Stel je voor,’ zei Mart. Hij wendde zich van haar af. ‘Vanin, ga Mandevwin vertellen dat hij het doorgeeft. We slaan straks ons kamp op. Ik weet dat het nog maar net middag is, maar ik wil de Bond ver genoeg bij dat dorp vandaan hebben om niet bedreigend te zijn, maar wel zo dichtbij dat een paar van ons erheen kunnen om poolshoogte te nemen.’

‘Best,’ zei Vanin, met niets van de eerbied die hij die verdomde Aes Sedai had betoond. Hij wendde zijn paard en reed langs de rij.

‘En Vanin,’ riep Mart hem na. ‘Zorg dat Mandevwin weet dat als ik zeg dat “een paar van ons” erheen gaan, ik een heel kleine groep bedoel, geleid door mijzelf en Talmanes. Ik wil niet dat dat dorp wordt overspoeld door zeventuizend soldaten op zoek naar een beetje lol! Ik koop wel een wagen in het dorp, en al het bier dat ik kan vinden, en dat stuur ik wel terug voor de mannen. Er moet strikte orde zijn in het kamp, en ik wil niet dat iemand er per ongeluk heen dwaalt voor een bezoekje, begrepen?’

Vanin knikte grimmig. Het was nooit leuk om degene te zijn die de mannen moest laten weten dat ze geen vrijaf kregen. Mart draaide zich weer om naar de Aes Sedai. ‘Nou?’ vroeg hij. ‘Neem je mijn vriendelijke aanbod aan of niet?’

Joline snoof alleen, en toen draafde ze terug langs de rij; kennelijk verwierp ze de kans alleen te gaan. Jammer. Die gedachte zou hem bij elke stap hebben opgevrolijkt. Hoewel het Joline waarschijnlijk maar een dag of drie zou kosten om een of andere onbenul in een dorp ergens zover te krijgen dat hij haar zijn paarden gaf, zodat haar groep sneller zou kunnen rijden.

Edesina reed weg en Teslyn ging achter haar aan, kijkend naar Mart met een merkwaardige uitdrukking op haar gezicht. Ze keek ook nog altijd alsof ze teleurgesteld in hem was. Hij wendde zijn blik af, en toen ergerde hij zich aan zichzelf. Wat kon het hém schelen wat zij dacht?

Talmanes keek naar hem. ‘Dat was een vreemde zet van je, Mart,’ zei de man.

‘Wat?’ vroeg Mart. ‘Die beperking voor de mannen? Het is een goed stel, de Bond, maar ik heb nog nooit een groep soldaten gezien die niet af en toe in de problemen raakt, vooral wanneer er bier in het spel is.’

‘Ik had het niet over de mannen, Mart,’ zei Talmanes, die zich opzij boog om zijn pijp uit te kloppen tegen zijn stijgbeugel, waardoor de

as op de stenen naast zijn paard viel. 'Ik heb het over hoe je met die Aes Sedai omging. Licht, Mart, we hadden van ze af kunnen zijn! Ik zou twintig paarden en wat geld een koopje vinden om van twee Aes Sedai af te komen.'

'Ik laat me niet koeioneren,' zei Mart koppig, gebarend dat de Bond verder kon trekken. 'Zelfs niet om van Joline af te komen. Als ze iets van me wil, laat haar het dan maar een beetje beleefd vragen, in plaats van me te dwingen haar te geven wat ze wil. Ik ben geen schoothondje.' Bloedas, dat was hij niet! En hij was ook niet 'echtgenoterig', wat dat ook moge betekenen.

'Je mist haar echt,' zei Talmanes terwijl ze naast elkaar verder reden, en hij klonk een beetje verbaasd.

'Wat klets je nu toch weer?'

'Mart, ik geef toe dat je niet altijd de meest verfijnde man bent. Soms is je gevoel voor humor inderdaad een beetje plat en je toon aan de norske kant. Maar je bent maar zelden regelrecht onbeschoft of opzettelijk beledigend. Je bent echt onrustig, nietwaar?'

Mart zei niets en trok alleen maar weer de rand van zijn hoed omhoog.

'Ik weet zeker dat ze het goed maakt, Mart,' zei Talmanes nu op mildere toon. 'Ze komt uit een keizerlijke familie. Die weten hoe ze voor zichzelf moeten zorgen. En ze heeft die soldaten die op haar passen. Niet te vergeten Ogier. Ogierstrijders! Wie zou er zoiets bedenken? Ze is vast in orde.'

'Dit gesprek is afgelopen,' zei Mart, die zijn speer verplaatste en recht op hield, met de gebogen kling naar de ongeziene zon aan de hemel en de paal in de lannersriem aan de zijkant van zijn zadel.

'Ik wilde alleen...'

'Afgelopen,' zei Mart. 'Je hebt zeker niet nog meer tobak?'

Talmanes zuchtte. 'Dat was de laatste. Goeie tobak, uit Tweewater. De enige buidel die ik in lange tijd had gezien. Het was een geschenk van koning Roedran, samen met de pijp.'

'Hij moet je erg hebben gewaardeerd.'

'Het was goed, eerlijk werk,' zei Talmanes. 'En verschrikkelijk saai. Heel anders dan rijden met jou, Mart. Het is fijn dat je terug bent, met harde randjes en al. Maar je gesprek met de Aes Sedai, over dat paardenvoer, heeft me aan die zorg herinnerd.'

Mart knikte. 'Hoe staat het met de rantsoenen?'

'Laag,' zei Talmanes.

'We kopen wat we kunnen in het dorp,' zei Mart. 'Het geld komt ons de oren uit na wat Roedran jou heeft gegeven.'

Een klein dorp zou waarschijnlijk niet voldoende hebben om het hele leger van proviand te voorzien. Maar volgens de kaart zouden ze binnenkort in dichter bevolkte streken aankomen. Dan kwam je elke dag wel een dorp of twee tegen, reizend met een snelle groep als de Bond. Om het hoofd boven water te houden, verzamelde en kocht je elk klein beetje dat je kon vinden in elk dorp dat je aandeed. Een wagenlading hier, een karvol daar, een paar emmers appels van een hoeve waar je langskwam. Zevenduizend man, dat waren een hoop monden te voeden, en een goed bevelvoerder was zo verstandig om nog geen handvol graan te weigeren. Alle beetjes hielpen.

‘Ja, maar zullen de dorpingen willen verkopen?’ vroeg Talmanes. ‘Op de heenweg naar jou toe kostte het ons verschrikkelijk veel moeite om iemand zover te krijgen ons eten te verkopen. Het schijnt dat er tegenwoordig niet veel is. Voedsel wordt schaars, waar je ook gaat en hoeveel geld je ook hebt.’

Dat was dan weer fijn. Mart knarste met zijn tanden, maar toen ergerde hij zich daarom aan zichzelf. Nou, misschien was hij inderdaad een beetje onrustig. Maar niet vanwege Tuon. Hoe dan ook, hij moest zich ontspannen. En dat dorp verderop... Hoe noemde Vanin het ook alweer? Hinderstap? ‘Hoeveel geld heb je bij je?’

Talmanes fronste zijn voorhoofd. ‘Een paar gouden marken, een buidel vol zilveren kronen. Hoezo?’

‘Niet genoeg,’ zei Mart, wrijvend over zijn kin. ‘We zullen eerst nog wat uit mijn eigen kist moeten halen. Misschien dat hele ding meenemen.’ Hij wendde Pips. ‘Kom mee.’

‘Wacht, Mart,’ zei Talmanes, die zijn rijdier wendde en volgde. ‘Wat gaan we doen?’

‘Jij gaat beleefd in op mijn aanbod om ons te vermaken in een taveerne,’ zei Mart. ‘En terwijl we dat doen, slaan we proviand in. Als mijn geluk meezit, dan zelfs gratis.’

Als Egwene en Nynaeve hier waren geweest, dan zouden ze hem een oorvijs hebben gegeven en hebben gezegd dat daar niets van inkwam. Tuon zou hem waarschijnlijk vreemd hebben aangekeken en dan iets hebben gezegd waardoor hij zich tot in zijn laarzen schaamde.

Het fijne aan Talmanes was echter dat hij gewoonweg zijn paard aanspoorde, met een uitgestreken gezicht en slechts een spoortje vermaak in zijn ogen. ‘Nou, dat moet ik dan zien!’

Sintels en as

Perijn opende zijn ogen en zag dat hij in de lucht hing. Hij voelde een steek van angst, zo in het niets in de lucht. Zwarte wolken kolkten boven hem, donker en onheilspellend. Beneden wuifde een vlakte van wild, bruin gras in de wind, en er was geen spoor van mensen te zien. Geen tenten, geen wegen, zelfs geen voetafdrukken. Perijn viel niet. Hij hing daar alleen maar. Hij wuifde instinctief met zijn armen en probeerde te zwemmen, en hij raakte in paniek toen zijn geest probeerde iets te begrijpen van de desoriëntatie.

De wolfsdroom, dacht hij. Ik ben in de wolfsdroom. Ik ging slapen in de hoop hier te komen. Hij dwong zichzelf rustig te ademen en niet met zijn armen te maaïen, hoewel het niet meeviel om kalm te blijven terwijl hij op honderden voet hoogte in de lucht hing.

Plotseling schoot er een gestalte met een grijze vacht door de lucht langs hem heen. De wolf suisde omlaag naar het veld en landde soepel.

‘Springer!’

Spring naar beneden, Jonge Stier. Spring. Het is veilig. Zoals altijd kwam de boodschap van de wolf aan in een mengeling van geuren en beelden. Perijn werd er steeds beter in die te duiden: de zachte aarde als beeltenis van de grond, ruisende wind als beeld van springen, de geur van ontspanning en kalmte om aan te geven dat hij niet bang hoefde te zijn.

‘Maar hoe?’

Vroeger dook je altijd halsoverkop overal in, als een welp die het

nest uit buitelt. Spring. Spring naar beneden! Ver onder hem zat Springer op het veld naar Perijn omhoog te grijnzen. Perijn knarste met zijn tanden en morde wat over koppige wolven.

Het leek hem dat vooral de dode enorm stijfkoppig waren. Maar wat Springer zei was wel logisch. Perijn had hier eerder gesprongen, al was het nooit rechtstreeks vanuit de lucht.

Hij haalde diep adem, sloot zijn ogen en stelde zich voor dat hij sprong. De lucht suisde in een plotselinge vlaag langs hem heen, maar toen raakten zijn voeten zachte grond. Hij opende zijn ogen. Een grote grijze wolf, met littekens van vele gevechten, zat naast hem op de grond. Wilde gierst spreidde zich om hem heen uit, met vele pollen lang, dun gras die hoog de hemel in staken. Door de wind krasten de ruige stengels langs Perijns armen, waardoor hij jeuk kreeg. Het gras rook te droog, als hooi dat een hele winter in de schuur had gelegen.

Sommige dingen waren voorbijgaand hier in de wolfsdroom; bladeren lagen het ene ogenblik nog in een berg aan zijn voeten, maar waren even later verdwenen. Alles rook een klein beetje muf, alsof het er niet helemaal was.

Hij keek op. De hemel was stormachtig. Doorgaans waren de wolken hier net zo vergankelijk als al het andere. Het kon hier volledig bewolkt en dan in een oogwenk weer helder zijn. Deze keer bleven die donkere stormwolken. Ze kolkten, draaiden, en er schoten bliksem-schichten heen en weer tussen donderkoppen. Maar de bliksems raakten nooit de grond, en ze maakten geen geluid.

Het was opmerkelijk stil op de vlakte. De onheilspellende wolken bedekten de hele hemel, en ze gingen niet weg.

De Laatste Jacht komt eraan. Springer keek naar de hemel. *Dan zullen we samen rennen. Behalve als we slapen.*

‘Slapen?’ vroeg Perijn. ‘En de Laatste Jacht dan?’

Die nadert, beaamde Springer. *Als Schaduwdoder voor de storm valt, zal iedereen eeuwig slapen. Als hij leeft, dan gaan we samen jagen.*

Jij en wij.

Perijn wreef over zijn kin en probeerde wijs te worden uit de boodschap die bestond uit beelden, geuren, geluiden, gevoelens. Hij snapte er weinig van.

Maar ach, hij was hier nu toch. Hij had willen komen, en hij had besloten dat hij zou proberen wat antwoorden van Springer te krijgen. Het was fijn om Springer weer te zien.

Rennen, zei Springer. Er klonk geen ongerustheid in door. Het was een aanbod. *Laten we samen rennen.*

Perijn knikte, en hij draafde door het gras. Springer galoppeerde met hem mee en stuurde hem vermaak toe. *Twee poten, Jonge Stier? Twee poten zijn langzaam!* De boodschap was een beeld van mannen die struikelden over hun eigen lange, onhandige benen.

Perijn weifelde. 'Ik moet mijn beheersing houden, Springer,' zei hij. 'Als ik de wolf het laat overnemen... dan doe ik gevaarlijke dingen.'

De wolf hield zijn kop schuin en draafde naast Perijn mee over het veld. De stengels kraakten en krasten terwijl ze erdoorheen liepen, tot ze een smal wildspoor vonden en dat verder volgden.

Rennen, drong Springer aan, die overduidelijk Perijns tegenzin niet begreep.

'Ik kan niet,' zei Perijn, en hij kwam tot stilstand. Springer draaide zich om en rende met een paar sprongen naar hem terug. Hij rook verward.

'Springer, ik word bang van mezelf als ik mijn beheersing verlies,' zei Perijn. 'De eerste keer dat het me overkwam, was net nadat ik de wolven had leren kennen. Je moet me helpen het te begrijpen.'

Springer bleef alleen maar naar hem staren, met zijn tong een stukje uit zijn bek en zijn kaken vaneen.

Waarom doe ik dit? dacht Perijn hoofdschuddend. Wolven dachten niet zoals mensen. Wat maakte het uit wat Springer van dit alles vond?

We gaan samen jagen, zei Springer.

'En als ik niet met jullie wil jagen?' vroeg Perijn. Het deed hem pijn aan zijn hart om dat te zeggen. Hij hield van deze plek, de wolfsdroom, hoe gevaarlijk het er ook kon zijn. Er waren heerlijke aspecten aan wat er met hem was gebeurd sinds hij uit Tweewater was vertrokken. Maar hij kon het zich niet veroorloven zijn beheersing te verliezen. Hij moest een evenwicht vinden.

De bijl weggooien had verschil gemaakt. De bijl en de hamer waren verschillende wapens; het ene kon alleen worden gebruikt om te do-

den, terwijl het andere hem een keus gaf. Maar hij moest dan wel bij die keus blijven. Hij moest zich beheersen. En de eerste stap scheen te zijn dat hij moest leren de wolf binnen in hem te beheersen.

Ren met me mee, Jonge Stier, zei Springer. Vergeet die gedachten. Ren als een wolf.

‘Ik kan niet,’ herhaalde Perijn. Hij draaide zich om en tuurde over de vlakke. ‘Maar ik moet deze plek leren kennen, Springer. Ik moet leren hoe ik hem kan gebruiken, kan beheersen.’

Mensen, dacht Springer, Hij stuurde geuren van geringschatting en woede mee. Beheersing. Altijd maar beheersing.

‘Ik wil dat je me onderwijst,’ zei Perijn, die zich weer naar de wolf omdraaide. ‘Ik wil deze plek onder de knie krijgen. Wil jij me dat leren?’

Springer ging zitten.

‘Best,’ zei Perijn. ‘Dan zoek ik wel andere wolven die dat willen doen.’ Hij draaide zich om en liep weg over het wildspoor. Hij kende deze plek niet, maar hij had geleerd dat de wolfsdroom onvoorspelbaar was. Deze weide met het hoge gras en de taxusbomen kon zich overal bevinden. Waar zou hij wolven kunnen vinden? Hij tastte rond met zijn geest en merkte dat dat hier veel lastiger ging.

Je wilt niet rennen, maar je zoekt wel naar wolven. Waarom doe je zo dwars, welp? Springer ging voor hem op het gras zitten.

Perijn gromde en nam toen een sprong waardoor hij honderd meter door de lucht vloog. Hij belandde op het gras alsof hij een gewone stap had gezet.

En daar zat Springer weer voor hem. Perijn had de wolf niet zien springen. Hij was eerst op de ene plek, en nu hier. Perijn knarsetandde en tastte weer met zijn geest. Op zoek naar andere wolven. Hij voelde iets, ver weg. Hij moest harder duwen. Hij concentreerde zich, trok meer kracht naar zich toe en wist zijn geest verder naar buiten te duwen.

Dit is gevaarlijk, Jonge Stier, zei Springer. Je komt hier te sterk over. Je zult sterven.

‘Dat zeg je altijd,’ antwoordde Perijn. ‘Vertel me wat ik wil weten. Laat me zien hoe ik moet leren.’

Koppige welp, zei Springer. Kom maar terug als je niet vast van plan bent om je snuit in het hol van een vuuradder te steken.

Op dat ogenblik sloeg er iets tegen Perijn aan, een gewicht tegen zijn geest. Alles verdween en hij werd als een blad in een storm uit de wolfsdroom geslingerd.

Faile voelde haar man naast haar bewegen in zijn slaap. Ze keek naar

hem in de donkere kamer. Hoewel ze naast hem in bed lag, had ze niet geslapen. Ze had gewacht, luisterend naar zijn ademhaling. Hij draaide zich op zijn rug en mompelde slaperig.

Van alle nachten waarin hij rusteloos was... dacht ze geërgerd. Ze waren een week uit Malden weg. De vluchtelingen hadden het kamp – of eigenlijk kampen – opgeslagen bij een waterweg die rechtstreeks naar de Jehannaweg leidde, niet ver hier vandaan.

Alles was de afgelopen dagen soepel verlopen, hoewel Perijn had gedacht dat de Asha'man te moe waren om nog Poorten te maken. Ze had de avond doorgebracht met haar man en hem herinnerd aan de meerdere belangrijke redenen waarom hij eigenlijk met haar was getrouwd. Hij was zeker geestdriftig geweest, hoewel hij die rare blik in zijn ogen had gehad. Geen gevaarlijke blik, maar een droevige. Hij was een geplaagd man geworden in de tijd dat ze van elkaar gescheiden waren. Ze kon dat wel begrijpen. Zelf had ze ook haar geesten. Je kon niet verwachten dat alles bij het oude bleef, en ze voelde dat hij nog altijd van haar hield, hartstochtelijk van haar hield. Dat was genoeg, en dus maakte ze er zich niet verder druk om.

Maar ze bereidde een gesprek voor waarin ze zijn geheimen aan hem zou ontfutselen, hoewel ze daar nog een paar dagen mee zou wachten. Het was goed om een echtgenoot eraan te herinneren dat je niet rustig alles zou aanvaarden wat hij deed, maar ze mocht hem ook niet het gevoel geven dat ze het niet op prijs stelde om hem terug te hebben. Integendeel. Ze glimlachte, draaide zich om en legde haar hand op zijn donzig behaarde borst en haar hoofd op zijn blote schouder. Ze hield van die stevige, warrige lawine van een man. Bij hem terug zijn was zelfs nog zoeter dan de triomf van haar ontsnapping aan de Shaido.

Haar ogen gingen open en ze zuchtte. Liefde of niet, ze wenste dat hij vannacht doorsliep! Had ze hem niet voldoende uitgeput?

Hij keek haar aan. Zijn goudkleurige ogen leken lichtjes te gloeien in de duisternis, hoewel ze wist dat het een speling van het licht was. Toen trok hij haar wat dichterbij. 'Ik heb niet met Berelain geslapen,' zei hij hees. 'Wat er ook voor geruchten gaan.'

Lieve, botte Perijn. 'Dat weet ik,' zei ze geruststellend.

Ze had die geruchten gehoord. Bijna elke vrouw die ze in het kamp had gesproken, van Aes Sedai tot bediende, had gedaan alsof ze probeerde zich te beheersen, maar toch hadden ze allemaal hetzelfde verteld. Perijn had een nacht doorgebracht in de tent van de Eerste van Mayene.

‘Nee, echt,’ zei Perijn, en er klonk een smekende toon in zijn stem door. ‘Ik heb het niet gedaan, Faile. Alsjeblieft.’

‘Ik zeg toch dat ik je geloof?’

‘Je klonk... Ik weet niet. Bloedvuur, vrouw, je klonk afgunstig.’

Zou hij het dan nooit leren? ‘Perijn,’ zei ze mat. ‘Het heeft mij bijna een jaar – en aanzienlijk wat moeite – gekost om je te verleiden, en dat lukte alleen omdat er een huwelijk aan te pas kwam! Berelain zou jou niet eens aankunnen.’

Hij krabde in zijn baard, met een verward gezicht. Toen glimlachte hij alleen maar.

‘Bovendien,’ voegde ze eraan toe terwijl ze dichterbij hem aan kroop, ‘heb je de woorden gezegd. En ik vertrouw je.’

‘Dus je bent niet jaloers?’

‘Natuurlijk wel,’ zei ze, met een mep tegen zijn borst. ‘Perijn, dat heb ik toch al uitgelegd? Een man moet weten dat zijn vrouw jaloers is, anders beseft hij niet hoeveel ze om hem geeft. Dat wat kostbaar voor je is, bewaak je. Eerlijk, als je me dat soort dingen steeds laat uitleggen, heb ik straks geen geheimen meer over!’

Hij snoof zachtjes om die laatste opmerking. ‘Ik betwijfel of dat mogelijk is.’

Hij werd stil en Faile sloot haar ogen in de hoop dat hij weer zou gaan slapen. Buiten hoorde ze de verre stemmen van wachters die hun ronde liepen en met elkaar praatten. Er klonk gehamer van een van de hoefsmeden – Jerasid, Aemin of Falton – die nog laat bezig was met het bewerken van een hoefijzer of nagel, om de paarden voor te bereiden op de lange tocht van de volgende dag. Het was fijn om dat geluid weer te horen.

De Aiel waren nutteloos waar het op paarden aankwam, en de Shaido hadden de in beslag genomen paarden ofwel vrijgelaten, ofwel als werkpaarden ingezet. In haar tijd in Malden had ze vele uitstekende rijmerries voor karren zien lopen.

Zou het vreemd moeten voelen om terug te zijn? Ze was minder dan twee maanden een gevangene geweest, maar het hadden wel jaren geleken. Jaren waarin ze allerlei taken had verricht voor Sevanna en willekeurig was gestraft. Maar die tijd had haar niet gebroken.

Raadselachtig genoeg had ze zich in die tijd meer een edele gevoeld dan daarvoor. Het leek wel alsof ze nooit echt had begrepen wat het betekende om een adellijke vrouwe te zijn totdat ze in Malden kwam. O, ze had ook haar overwinningen gehad. Cha Faile, het volk uit Tweewater, Alliandre en Perijns kampleden. Ze had haar opleiding te gelde gemaakt, geholpen Perijn te leren hoe hij een leider

moest zijn. Dat was allemaal belangrijk geweest en ze had erbij moeten toepassen wat haar vader en moeder haar hadden bijgebracht. Maar Malden had haar de ogen geopend. Daar had ze mensen gevonden die haar harder nodig hadden dan ze ooit eerder nodig was geweest. Onder de wrede dictatuur van Sevanna was geen tijd geweest voor spelletjes, geen ruimte voor fouten. Ze was vernederd, afgeranseld en bijna gedood. En dat had haar een werkelijk begrip geschonken van wat het betekende om een leenvrouwe te zijn. Ze kreeg een steek van schuldgevoel om de tijden dat ze de baas had gespeeld over Perijn, had geprobeerd hem – of anderen – aan haar wil te onderwerpen. Van adel zijn betekende dat je als eerste ging. Het betekende dat jij werd geslagen zodat anderen dat niet hoefde te overkomen. Het betekende opoffering, de dood riskeren, om diegenen te beschermen die van je afhankelijk waren.

Nee, het voelde niet vreemd om terug te zijn, want ze had Malden – de delen ervan die belangrijk waren – meegenomen. Honderden gai'shain hadden trouw aan haar gezworen, en zij had hen gered. Ze had dat via Perijn gedaan, maar zij had de voorbereidingen getroffen, en hoe dan ook zou ze zijn ontsnapt en met een leger zijn teruggekeerd om degenen te bevrijden die aan haar hadden gezworen.

Er waren kosten aan verbonden geweest. Maar daar zou ze zich, als het Licht het wilde, later vannacht mee bezighouden. Ze opende haar ogen en gluurde naar Perijn. Hij leek te slapen, maar was zijn ademhaling regelmatig? Ze trok haar arm terug.

‘Het maakt me niet uit wat er met je is gebeurd,’ zei hij.

Ze zuchtte. Hij sliep dus niet. ‘Wat er met mij is gebeurd?’ vroeg ze verward.

Hij opende zijn ogen en staarde naar het tentdak. ‘Die Shaido, de man die bij je was toen ik je redde. Wat hij ook heeft gedaan... wat jij ook hebt gedaan om te overleven. Het geeft niet.’

Was dat wat hem dwarszat? Licht! ‘Jij grote os,’ zei ze, stompend op zijn borst, waardoor hij gromde. ‘Wat bedoel je? Dat het niet erg is als ik ontrouw ben? Nadat je mij net met zoveel moeite duidelijk wilde maken dat jij dat niet bent geweest?’

‘Wat? Nee, dit is anders, Faile. Jij was een gevangene, en...’

‘En ik kan niet voor mezelf zorgen? Je bent een os. Niemand heeft me aangeraakt. Het zijn Aiel. Je weet dat ze het niet zouden wagen een gai'shain iets aan te doen.’ Dat was niet helemaal waar; er waren vaak vrouwen misbruikt in het Shaidokamp, want de Shaido gedroegen zich niet langer als Aiel.

Maar er waren nog anderen in het kamp geweest, Aiel die geen Shaido waren. Mannen die hadden geweigerd Rhand te aanvaarden als hun Car'a'carn, maar die ook moeite hadden met het aanvaarden van het gezag van de Shaido. De Broederlozen waren mannen van eer geweest. Hoewel ze zichzelf afgescheiden hadden genoemd, waren zij de enigen in Malden geweest die de oude gebruiken in ere hadden gehouden. Toen de vrouwelijke gai'shain in gevaar kwamen, hadden de Broederlozen iedereen beschermd die ze konden. Ze hadden niets gevraagd in ruil voor hun inspanningen.

Nou... dat was niet waar. Ze hadden veel gevraagd, maar niets geëist. Rolan was in zijn handelen altijd een Aiel geweest, al was het dan niet in zijn woorden.

Maar net als Masema's dood was haar verhouding tot Rolan niet iets wat Perijn hoefde te weten. Ze had Rolan nooit zelfs maar gekust, maar ze had zijn verlangen naar haar in haar eigen voordeel gebruikt. En ze vermoedde dat hij had geweten wat hij deed.

Perijn had Rolan gedood. Dat was ook weer een reden waarom haar man niets hoefde te weten over de vriendelijkheid van de Broederloze man. Het zou Perijn verscheuren te weten wat hij eigenlijk had gedaan.

Perijn ontspande zich en sloot zijn ogen. Hij was veranderd in die twee maanden, misschien wel evenveel als zij. Dat was goed. Haar volk in de Grenslanden had een gezegde: 'Alleen de Duistere blijft onveranderd.' Mensen groeiden en gingen vooruit, maar de Schaduw bleef gewoon wat hij was: kwaadaardig.

'We zullen morgen wat plannen moeten maken,' zei Perijn geuwend. 'Zodra er Poorten beschikbaar zijn, moeten we beslissen of we de mensen gaan dwingen te vertrekken, en wie er als eerste moet gaan. Heeft iemand al ontdekt wat er met Masema is gebeurd?'

'Niet dat ik weet,' zei ze zorgvuldig. 'Maar aangezien zoveel van zijn spullen uit zijn tent weg zijn...'

'Masema geeft niet om spullen,' mummelde Perijn zachtjes, met zijn ogen nog dicht. 'Hoewel hij die misschien kan hebben meegenomen om te herbouwen. Het kan zijn dat hij ervandoor is gegaan, hoewel het wel vreemd is dat niemand weet waarheen of hoe.'

'Hij is waarschijnlijk weggeglip in de verwarring na de strijd.'

'Waarschijnlijk,' beaamde Perijn. 'Ik vraag me af...' Hij geeuwde opnieuw. 'Ik vraag me af wat Rhand zal zeggen. Masema was het doel van deze hele tocht. Ik moest hem ophalen en mee terug nemen, en dat is dus mislukt.'

'Je hebt in naam van de Draak de mannen die moordden en roofden

vernietigd,' zei Faile, 'en je hebt het hart van het Shaidoleiderschap uitgesneden, niet te vergeten alles wat je hebt ontdekt over de Seanchanen. Ik denk dat de Draak dat wat je hebt bereikt veel belangrijker zal vinden dan het feit dat je Masema niet terugbrengt.'

'Misschien heb je gelijk,' mompelde Perijn slaperig. 'Rottige kleuren... Ik wil je niet zien slapen, Rhand. Wat is er met je hand gebeurd? Door het Licht verblinde dwaas, je moet beter voor jezelf zorgen... Jij bent alles wat we hebben... De Laatste Jacht komt eraan...'

Faile had er niet veel van verstaan. Waarom zei hij dat Rhands hand op jacht ging? Viel hij nu eindelijk echt in slaap? En ja, weldra begon hij zachtjes te snurken. Ze glimlachte en schudde vol genegenheid haar hoofd. Hij was soms een os, maar wel háár os. Ze stapte uit bed en liep door de tent, trok een mantel aan en bond de gordel eromheen. Daarna volgde een paar sandalen, en toen glipte ze door de tentflap naar buiten. Arella en Lacile stonden daar op wacht, samen met twee Speervrouwen. De Speervrouwen knikten naar haar; zij zouden haar geheim bewaren.

Faile liet de Speervrouwen achter, maar Arella en Lacile sloten zich bij haar aan toen ze de duisternis in liep. Arella was een donkerharige Tyreense vrouw die langer was dan de meeste Speervrouwen, met een wat norse uitstraling. Lacile was klein, bleek en heel slank, en ze liep met een sierlijke deining.

Ze waren zo verschillend als vrouwen maar konden zijn, hoewel ze door hun gevangenschap allemaal waren verenigd. Allebei de leden van Cha Faile waren samen met haar gevangengenomen en als gai'shain naar Malden gegaan.

Na een korte afstand sloten zich twee andere Speervrouwen bij hen aan; Bain en Chiad hadden waarschijnlijk met hen gesproken. Ze liepen het kamp uit, naar een plek waar twee wilgen naast elkaar stonden. Daar werd Faile opgewacht door twee vrouwen die nog steeds het wit van gai'shain droegen. Bain en Chiad waren Speervrouwen, eerstezusters en gekoesterd door Faile. Ze waren zelfs nog trouwer dan degenen die aan haar hadden gezworen. Trouw aan haar, maar zonder geloften. Een tegenstelling die alleen bij Aiel mogelijk was.

Anders dan Faile en de anderen zouden Bain en Chiad het wit niet uittrekken alleen omdat hun overweldigers waren verslagen. Ze zouden die kleding een jaar en een dag dragen. In feite was hun komst hier vanavond – dat ze hun leven van voordat ze waren gevangengenomen erkenden – al bijna meer dan hun eer hun toestond. Maar

ze gaven wel toe dat gai'shain zijn in het Shaidokamp allesbehalve gewoon was geweest.

Faile begroette hen met een glimlach en bracht hun geen schande door hen bij naam te noemen of de handtaal van de Speervrouwen te gebruiken. Maar ze kon zich er niet van weerhouden te vragen: 'Gaat het goed met jullie?' toen ze een klein bundeltje van Chiad aannam.

Chiad was een mooie vrouw met grijze ogen en kort, rossig blond haar dat verborgen ging onder de kap van haar gai'shainmantel. Ze trok een grimas bij de vraag. 'Gaul heeft het hele Shaidokamp naar me afgespeurd, en volgens de verslagen heeft hij twaalf algai'd'siswai gedood met zijn speer. Misschien moet ik toch een bruidskrans voor hem maken als dit allemaal voorbij is.'

Faile glimlachte.

Chiad lachte terug. 'Hij had niet verwacht dat een van de mannen die hij doodde degene zou blijken te zijn bij wie Bain gai'shain was. Ik denk niet dat Gaul blij is dat wij hem allebei dienen.'

'Dwaze man,' zei Bain; de langste van de twee. 'Het is net iets voor hem om niet te kijken waar hij zijn speer stak. Hij kon de juiste man niet doden zonder per ongeluk nog een paar anderen om te brengen.' Beide vrouwen grinnikten.

Faile glimlachte en knikte; de humor van de Aiel ontging haar. 'Dank jullie wel dat je deze hebt gehaald,' zei ze, terwijl ze het in stof gewikkelde bundeltje opstak.

'Het was niets,' zei Chiad. 'Er werkten die dag veel handen, dus het was een koud kunstje. Alliandre Maritha Kigarin wacht al op je bij de bomen. Wij kunnen beter teruggaan naar het kamp.'

'Ja,' voegde Bain eraan toe. 'Misschien wil Gaul zijn rug weer gewreven hebben, of moet er water voor hem worden gehaald. Hij wordt zo boos als we het vragen, maar gai'shain winnen alleen eer door te dienen. Wat moeten we anders?'

De vrouwen lachten weer, en Faile schudde haar hoofd terwijl ze met ruisende witte mantels terugrenden naar het kamp. Ze huiverde bij de gedachte om dergelijke kleding weer te moeten dragen, al was het maar omdat het haar deed denken aan haar dienst bij Sevanna. De slungelige Arella en de sierlijke Lacile sloten zich bij de twee wilgen bij haar aan. De Speervrouwen die als wachters dienstdeden, bleven achter en keken van een afstand toe. Een derde Speervrouw sloot zich bij die twee aan, komend vanuit de schaduwen, waarschijnlijk door Bain en Chiad gestuurd om Alliandre te beschermen. Faile ontmoette de donkerharige koningin onder de bomen, die er weer

uitzag als een adellijke vrouwe in een dieprood gewaad met gouden kettinkjes in haar haren. Het was een buitenissig vertoon, alsof ze vastbesloten was om de dagen die ze als dienaars had doorgebracht te ontkennen. Alliandres gewaad maakte Faile nog bewuster van haar eenvoudige kleding. Maar ze had niet veel anders kunnen aantrekken, anders had ze Perijn gewekt. Arella en Lacile droegen alleen de geborduurde broeken en hemden die gebruikelijk waren bij Cha Faile.

Alliandre had een lantaarntje bij zich, met de luikjes bijna gesloten, waar een lichtbundel uitkwam die alleen haar jeugdige gelaat en haar donkere haar verlichtte. 'Hebben ze iets gevonden?' vroeg ze. 'Zeg alsjeblieft van wel.'

Ze was altijd indrukwekkend nuchter geweest, voor een koningin, al was ze wat veeleisend. Haar tijd in Malden scheen die laatste eigenschap te hebben getemperd.

'Ja.' Faile tilde de bundel op. De vier vrouwen schaarden zich om haar heen toen ze op de grond neerknielde, de punten van het korte gras verlicht door de lantaarn en glanzend als tongen van vuur. Faile pakte de bundel uit. De inhoud was niets bijzonders. Een geelzijden zakdoekje. Een riem van bewerkt leer met een patroon van vogelveren erin geperst. Een zwarte sluier. En een dun leren koord met een steen in het midden gebonden.

'Die riem was van Kinhuin,' wees Alliandre. 'Ik heb hem die zien dragen voordat...' Ze liet haar stem wegsterven, knielde neer en raapte hem op.

'De sluier is die van een Speervrouwe,' zei Arella.

'Zijn die dan anders?' vroeg Alliandre verbaasd.

'Natuurlijk,' antwoordde Arella, die de sluier oppakte. Faile had de Speervrouwe die Arella's beschermer was geworden nooit ontmoet, maar de vrouw was gesneuveld in de strijd, hoewel niet zo dramatisch als Rolan en de anderen.

Het stukje zijde was van Jhoradin; Lacile aarzelde en nam het toen in haar handen, draaide het om en onthulde dat er een bloedvlekje op zat.

Dan bleef alleen het leren koord over. Rolan had het af en toe om zijn hals gedragen, onder zijn cadin'sor. Faile vroeg zich af wat het voor hem had betekend, en of er een betekenis zat aan de enkele steen, een ruw brokje turkoois. Ze pakte het op en wierp een blik op Lacile. Verrassend genoeg leek de slanke vrouw te huilen. Omdat Lacile zo snel naar het bed van de potige Broederloze was gegaan, had Faile aangenomen dat haar verhouding met hem was voortge-

komen uit noodzaak, niet uit genegenheid.

‘Vier mensen zijn dood,’ zei Faile met een plotseling droge mond. Ze sprak vormelijk, want dat was de beste manier om het gevoel uit haar stem te weren. ‘Ze hebben ons beschermd, zelfs om ons gegeven. Hoewel zij de vijand waren, rouwen we om hen. Vergeet echter niet dat ze Aiel waren. Voor een Aiel zijn er veel ergere einden aan het leven mogelijk dan in de strijd te sneuvelen.’

De anderen knikten, maar Lacile keek Faile in de ogen. Voor hen twee was het anders. Toen Perijn die steeg uit was komen stormen – brullend van woede omdat hij zag hoe Faile en Lacile schijnbaar werden meegesleurd door Shaïdo – waren er vele dingen heel snel gebeurd. In de drukte had Faile Rolan net op het juiste ogenblik afgeleid en hem doen aarzelen. Hij had dat gedaan omdat hij bezorgd om haar was, maar door die aarzeling had Perijn hem kunnen doden.

Had Faile het met opzet gedaan? Ze wist het nog steeds niet. Er was zoveel door haar hoofd geschoten, zoveel verschillende gevoelens toen ze Perijn zag. Ze had geroepen, en... ze kon niet besluiten of ze had geprobeerd Rolan af te leiden, zodat hij door toedoen van Perijn zou sterven.

Voor Lacile bestond die twijfel niet. Jhoradin was voor haar gesprongen, had haar achter zich geduwd en zijn wapen geheven tegen de indringer. Ze had een mes in zijn rug gestoken en voor het eerst van haar leven iemand gedood. En die iemand was een man met wie ze het bed had gedeeld.

Faile had Kinhuin gedood, de andere Broederloze die hen had beschermd. Hij was niet de eerste man wiens leven ze had genomen, en ook niet de eerste die ze in de rug had aangevallen. Maar hij was de eerste man die haar als vriendin had beschouwd en die ze desondanks had gedood.

Maar het had niet anders kunnen gaan. Perijn had alleen maar Shaïdo gezien, en de Broederlozen hadden alleen maar een aanvallende vijand gezien. Dat conflict had niet anders kunnen aflopen dan met de dood van Perijn of de Broederlozen. Zelfs al had Faile de longen uit haar lijf geschreeuwd, het zou geen van die mannen hebben tegengehouden.

Maar dat maakte het alleen maar tragischer. Faile vermande zich, zodat haar ogen niet zouden gaan tranen net als die van Lacile. Ze had niet van Rolan gehouden, en ze was blij dat Perijn degene was die het conflict had overleefd. Maar Rolan was een eerzaam man geweest, en ze voelde zich... besmeurd omdat zijn dood haar schuld

was.

Dit had niet zo moeten zijn. Maar het was zo. Haar vader had vaak over dit soort omstandigheden gesproken, als je mensen moest doden die je mocht, alleen omdat je ze aan de verkeerde kant van het slagveld tegenkwam. Ze had het nooit begrepen.

Als ze het allemaal opnieuw zou moeten doen, zou ze exact hetzelfde doen. Ze zou nooit in staat zijn Perijns leven op het spel te zetten. Rolans dood was noodzakelijk geweest. Alleen leek de wereld door die noodzaak wel een droeviger plek.

Lacile wendde zich af, zachtjes snuffend. Faile knielde neer en pakte een klein kruikje olie uit het bundeltje dat Chiad had achtergelaten. Ze pakte het leren koord en trok de steen eruit, en vervolgens legde ze het koord midden op het stoffen bundeltje. Ze goot de olie erop en gebruikte toen een tondel, die ze bij de lantaarn aanstak, om het koord in brand te steken.

Ze keek ernaar terwijl het brandde, met kleine blauwe en groene vlammetjes voorzien van oranje punten. De geur van brandend leer leek schokkend veel op die van brandend mensenvlees. De nacht was heel stil, er was geen wind om de vlammen in beroering te brengen, en dus dansten ze vrij omhoog.

Alliandre overgoot de riem met olie en voegde hem aan het vuurtje toe. Arella deed hetzelfde met de sluier. Uiteindelijk legde Lacile de zakdoek erbij. Ze huilde nog altijd.

Dit was alles wat ze konden doen. Ze hadden niet voor de lichamen kunnen zorgen in de chaos van hun vertrek uit Malden. Chiad had gezegd dat het geen oneer was om ze achter te laten, maar Faile had toch iets willen doen. Een klein teken van eer voor Rolan en de anderen.

‘Gedood door ons,’ zei Faile, ‘of gewoonweg in de strijd, deze vier hebben ons eer betoond. Zoals de Aiel zouden zeggen, we hebben veel toh aan hen. Ik denk niet dat die kan worden vergoed. Maar we kunnen hen gedenken. De Broederlozen en de Speervrouwe, die ons vriendelijkheid betoonden toen ze dat niet hoefden. Ze hielden vast aan hun eer toen anderen die hadden verlaten. Als er verlossing voor hen te vinden is, en voor ons, dan moet dit het zijn.’

‘Er is een Broederloze in Perijns kamp,’ zei Lacile, en haar ogen weer spiegelden het vuur van de brandstapel. ‘Hij heet Niagen en hij is gai’shain van Sulin, de Speervrouwe. Ik heb hem verteld wat de anderen voor ons hebben gedaan. Hij is een goedaardig man.’

Faile sloot haar ogen. Lacile bedoelde waarschijnlijk dat ze naar het bed van die Niagen was gegaan. Dat was niet verboden voor gai’-

shain. ‘Zo kun je Jhoradin niet vervangen,’ zei ze toen ze haar ogen opende. ‘Of ongedaan maken wat je hebt gedaan.’

‘Dat weet ik,’ zei Lacile verdedigend. ‘Maar ze waren zo vol humor, ondanks de verschrikkelijke situatie. Er was iets met hen. Jhoradin wilde me terugbrengen naar het Drievoudige Land, me tot zijn vrouw maken.’

En dat zou je nooit hebben gedaan, dacht Faile. Ik weet het zeker. Maar nu hij dood is besef je welke kans je kwijt bent. Ach, wie was zij om een ander te berispen? Laat Lacile doen wat ze wilde. Als die Niagen maar half de man was die Rolan of de anderen waren geweest, dan had Lacile het misschien wel goed bij hem.

‘Kinhuin was nog maar pas begonnen op me te passen,’ zei Allianne. ‘Ik weet wat hij wenste, maar hij eiste het nooit. Ik denk dat hij het voornemen had de Shaido te verlaten en ons te helpen ontsnappen. Zelfs als ik hem had geweigerd, dan nog zou hij ons hebben geholpen.’

‘Marthea haatte wat de andere Shaido deden,’ zei Arella. ‘Maar ze bleef bij hen voor haar stam. Ze is gestorven voor die trouw. Er zijn ergere dingen om voor te sterven.’

Faile zag dat de laatste vlammen van de kleine brandstapel doofden. ‘Ik denk dat Rolan oprecht van me hield,’ zei ze. En dat was alles. De vier stonden op en keerden terug naar het kamp. Het verleden was een veld vol sintels en as, zei een oud Saldeaans gezegde; de resten van het vuur dat het heden was. Die sintels bliezen achter haar weg. Maar ze hield Rolans steen van turkoois. Niet uit spijt, maar als aandenken.

Perijn lag wakker in de stille nacht, en hij rook het canvas van de tent en de onvergelykelijke geur van Faile. Ze was er niet, hoewel ze nog niet lang weg was. Hij was ingedommeld, en nu was ze vertrokken. Misschien naar het privaat.

Hij staarde op in de duisternis en dacht na over Springer en de wolfdroom. Hoe meer hij erover nadacht, hoe vastberadener hij werd. Hij zou naar de Laatste Slag gaan, en als hij dat deed wilde hij in staat zijn de wolf in hem te beheersen. Hij wilde ofwel vrij zijn van al die mensen die hem volgden, of leren hoe hij hun trouw moest aanvaarden.

Hij had enkele beslissingen te nemen. Ze zouden niet gemakkelijk zijn, maar hij zou ze nemen. Een man moest soms moeilijke dingen doen. Zo was het leven. Dat was ook wat er was misgegaan met zijn aanpak na Failes gevangenneming. In plaats van besluiten te nemen,

had hij die ontlopen. Meester Lohan zou teleurgesteld in hem zijn geweest.

En dat leidde Perijn tot een volgend besluit, het moeilijkste van alle. Hij zou Faile naar het gevaar moeten laten rijden, misschien weer de kans lopen haar te verliezen. Was dat een besluit? Kon hij wel zo'n besluit nemen? Alleen al de gedachte dat ze in gevaar zou zijn maakte hem misselijk. Maar hij moest iets doen.

Drie problemen. Hij zou ze het hoofd bieden en beslissen. Maar hij zou er eerst over nadenken, want dat deed hij nu eenmaal. Een man was dwaas als hij besluiten nam zonder eerst na te denken.

Maar het besluit om zijn problemen onder ogen te zien gaf hem enige mate van rust, en hij draaide zich om en dommelde weer in.

Het laatste dat kon gebeuren

Semirhage zat alleen in het kamertje. Ze hadden haar stoel meegenomen en haar geen lantaarn of kaars gegeven.

Deze vervloekte Eeuw met dat vervloekte volk! Ze zou een lief ding overhebben voor gloeibollen aan de muur. In haar tijd werden gevangenen geen licht ontzegd. Ze had natuurlijk enkele van haar proefpersonen opgesloten in volslagen duisternis, maar dat was anders. Het was belangrijk te ontdekken wat een gebrek aan licht met hen zou doen. Die zogenaamde Aes Sedai die haar vasthielden, hadden geen zinnige reden om haar in het donker te laten zitten. Ze deden het alleen maar om haar te vernederen.

Ze trok haar armen tegen haar lichaam en dook ineen tegen de houten wand. Ze huilde niet. Ze was een Uitverkorene! Wat maakte het uit dat ze was gedwongen zich te verlagen? Ze was niet gebroken.

Maar... die dwaze Aes Sedai bezagen haar niet meer zoals voorheen. Semirhage was niet veranderd, maar zij wel. Op de een of andere manier, in één klap, had die vervloekte vrouw met dat net in haar haren Semirhages gezag bij het hele stel om zeep geholpen.

Hoe? Hoe waren de touwtjes zo snel uit haar handen gerukt? Ze huiverde toen ze terugdacht aan het ogenblik dat de vrouw haar over haar knieën had getrokken en een pak slaag had gegeven. En de achteleosheid ervan. Het enige wat in de stem van de vrouw had doorgeklonken was lichte ergernis geweest. Ze had Semirhage – een Uitverkorene! – behandeld alsof ze amper het opmerken waard was. Dat had erger gestoken dan de klappen.

Het zou niet nog eens gebeuren. Semirhage zou de volgende keer klaar zijn voor de klappen, en ze zou er geen waarde aan hechten. Ja, dat zou werken. Toch?

Ze huiverde opnieuw. Ze had honderden, misschien wel duizenden mensen gefolterd in naam van het begrip en de rede. Folteren was verstandig. Je zag werkelijk hoe iemand was, in meerdere opzichten, als je hun vlees begon te kerven. Dat was een frase die ze bij talloze gelegenheden had gebruikt.

Meestal glimlachte ze erom.

Deze keer niet.

Waarom hadden ze haar geen pijn gedaan? Gebroken vingers, messen in haar vlees, gloeiende kooltjes in de holten van haar ellebogen. Ze had zich in gedachten voorbereid op elk van die dingen, zich ertegen gewapend. Een klein, gretig stukje van haar had ernaar uitgekeken. Maar dit? Gedwongen worden om van de vloer te eten? Worden behandeld als een kind in het bijzijn van vrouwen die haar voorheen met zoveel ontzag bezagen?

Ik vermoord haar, dacht ze niet voor het eerst. Ik verwijder haar pezen, een voor een, en ik gebruik de Kracht om haar te Helen zodat ze blijft leven om de pijn te ondergaan. Nee. Nee, ik ga iets nieuws bij haar doen. Ik zal haar pijn laten beleven die niemand in wat voor Eeuw dan ook ooit heeft gekend!

‘Semirhage.’ Een fluistering.

Ze verstijfde en keek op in de duisternis. Die stem was zacht geweest, als een kille wind, maar toch scherp en bijtend. Had ze het zich ingebeeld? Hij kon toch niet hier zijn?

‘Je hebt verschrikkelijk gefaald, Semirhage,’ vervolgde de stem, heel zacht. Een vaag licht scheen onder de deur door, maar de stem kwam uit haar cel. Het licht leek helderder te worden, verkleurde naar dieprood en bescheen de zoom van de zwarte mantel van de gestalte die voor haar stond. Ze keek op. Het rossige licht onthulde een bleek gezicht, met de kleur van dode huid. Het gezicht had geen ogen.

Ze knielde onmiddellijk neer, drukte zich op het oude hout. Hoewel de gestalte voor haar op een Myrddraal leek, was hij veel langer en veel, veel belangrijker. Ze huiverde terwijl ze terugdacht aan de stem van de Grote Heer zelf die tot haar sprak. *Als je Shaidar Haran gehoorzaamt, gehoorzaam je mij. Als je ongehoorzaam bent...*

‘Je moest die jongen gevangennemen, niet doden,’ fluisterde de gestalte sissend, als stoom die ontsnapte door een spleet tussen pan en deksel. ‘Je hebt zijn hand genomen, en bijna zijn leven. Je hebt je onthuld en waardevolle pionnen verspeeld. Je bent gevangen door onze vijanden, en nu hebben ze je gebroken.’ Ze hoorde de glimlach om zijn lippen. Shaidar Haran was de enige Myrddraal die ze ooit had zien glimlachen. Maar aan de andere kant, ze dacht niet dat dit wezen echt een Myrddraal was.

Ze reageerde niet op de beschuldigingen. Je loog niet, of maakte zelfs geen uitvluchten, tegenover deze figuur.

Plotseling verdween het schild dat haar blokkeerde. Haar adem stakte. Saidar was terug! Zoete kracht. Maar toen ze ernaar reikte, weifelde ze. Die zogenaamde Aes Sedai buiten zouden het voelen als ze geleidde.

Een koude hand met lange nagels raakte haar kin aan. De huid voelde aan als dood leer. Hij draaide haar gezicht omhoog naar zijn oogloze blik. ‘Je krijgt nog één laatste kans,’ fluisterden de made-achtige lippen. ‘Faal. Niet.’

Het licht vervaagde. De hand onder haar kin verdween. Ze bleef geknield zitten, vechtend tegen haar angst. Eén laatste kans. De Grote Heer beloonde falen altijd op... vindingrijke wijze. Ze had zelf dergelijke beloningen uitgedeeld, en ze had niet de wens die te ontvangen. Daarbij vergeleken zou elke foltering of straf die deze Aes Sedai konden verzinnen er kinderachtig uitzien.

Ze dwong zichzelf te gaan staan en liep op de tast door de cel. Ze kwam bij de deur en probeerde met ingehouden adem de klink. De deur ging open. Ze glipte de kamer uit zonder de scharnieren te laten piepen. Buiten lagen drie lijken op de vloer, van hun stoelen gegleden. De vrouwen die haar schild in stand hadden gehouden. Er was nog iemand anders, die op de vloer voor de drie knielde. Een Aes Sedai. Een vrouw in het groen, met bruin haar in een paardenstaart en haar hoofd gebogen.

‘Ik leef om te dienen, hoge meesteres,’ fluisterde de vrouw. ‘Er is me opgedragen u te vertellen dat er Wilsdwang in mijn geest zit, die u moet verwijderen.’

Semirhage trok haar wenkbrauw op; ze had niet beseft dat er Zwarte

Zusters onder de Aes Sedai hier waren. Wilsdwang verwijderen kon een heel... akelige uitwerking op iemand hebben. Zelfs als de Wilsdwang zwak of verfynd was, dan nog kon het de hersenen ernstig aantasten als het werd weggenomen. Als de Wilsdwang sterk was, nou, dat was nogal bijzonder om te zien.

‘En,’ zei de vrouw, die iets wat in een doek was gewikkeld uitstak, ‘ik moest u dit geven.’ Ze verwijderde de doek en onthulde een matglanzende metalen halsband en twee armbanden.

De Beheersingsband.

Hij was gemaakt tijdens het Breken, en hij leek verbazingwekkend veel op de a’dam waar Semirhage zo lang mee had gewerkt. Met deze ter’angreaal kon een mannelijke geleider worden beheerst. Eindelijk brak er een glimlach door Semirhages angst heen.

Rhand had de Verwording slechts eenmaal bezocht, hoewel hij zich kon herinneren dat hij hier bij meerdere gelegenheden was geweest voordat de Verwording het land besmette. Lews Therins herinneringen. Niet die van hem.

De waanzinnige begon boos te sissen en mompelen terwijl ze door de Saldeaanse struiken reden. Zelfs Tai’daishar werd schichtig naarmate ze verder naar het noorden koersten.

Saldea was een bruin landschap met struiken en donkere aarde, bij lange na niet zo kaal als de Aielwoestenij, maar zeker geen zacht of weelderig land. Boerenhoeven stonden hier vrij veel, maar ze leken bijna op forten, en jonge kinderen gedroegen zich als ervaren strijders. Lan had hem eens verteld dat een jongen bij de Grenslanders een man werd zodra hij het recht verdiende om een zwaard te dragen.

‘Heb je eraan gedacht,’ zei Ituralde, die links van Rhand reed, ‘dat wat wij hier doen zou kunnen worden opgevat als een invasie?’

Rhand knikte naar Bashere, die door de struiken rechts van Rhand reed. ‘Ik heb soldaten van hun eigen bloed bij me,’ zei hij. ‘De Saldeanen zijn mijn bondgenoten.’

Bashere lachte. ‘Ik betwijfel of de koningin het zo zal zien, mijn vriend! Het is vele maanden geleden dat ik voor het laatst naar haar bevelen heb gevraagd. Ik zou er zelfs niet van opkijken als blijkt dat ze inmiddels mijn hoofd al heeft geëist.’

Rhand richtte zijn blik naar voren. ‘Ik ben de Herrezen Draak. Het is geen invasie als we oprukken tegen de krachten van de Duistere.’ Verderop rezen de uitlopers van de Dhoembergen op. Ze hadden een donkere kleur, alsof de berghellingen waren bedekt met roet.

Wat zou hij zelf doen als een andere monarch een Poort gebruikte om bijna vijftigduizend soldaten binnen zijn grenzen af te leveren? Het was een oorlogsdaad, maar de troepen van de Grenslanders waren weg, het Licht mocht weten wat aan het doen, en hij zou deze landen niet onverdedigd laten. Slechts een uur rijden naar het zuiden hadden Ituraldes Domani een versterkt kamp opgezet bij een rivier die ontsprong in de hooglanden van Wereldrand. Rhand had hun kamp en soldaten geïnspecteerd. Daarna had Bashere geopperd dat Rhand eens in de Verwording moest gaan kijken. De verkenners waren verbaasd geweest te zien hoe snel de Verwording oprukte, en Bashere vond het belangrijk dat Ituralde en Rhand dat zelf ook zagen. Rhand was het daarmee eens. Kaarten konden de waarheid niet overbrengen zoals wanneer je iets met eigen ogen zag.

De zon zakte naar de horizon als een dichtzakkend oog dat verlangde naar slaap. Tai'daishar stampte met zijn hoef en gooide met zijn hoofd. Rhand stak zijn hand op om de groep te laten halt houden: twee generaals, vijftig soldaten en een gelijk aantal Speervrouwen, met Narishma achteraan om Poorten te weven.

Ten noorden, op de glooiende helling, wuifden breedbladig gras en kleine struikjes golvend in de wind. Er was geen duidelijke lijn waar de Verwording begon. Een vlekje op een grasspriet hier, een ziekelijke kleur van een stengel daar. Elk afzonderlijk vlekje was onschuldig, maar het waren er te veel, veel te veel. Boven aan de heuvel was geen enkele plant vrij van de vlekken. De pokken leken zich voor zijn ogen te verspreiden.

Er hing een vettig gevoel van sterfte over de Verwording, van planten die amper standhielden, in leven gehouden als gevangenen die bijna de hongerdood stierven. Als Rhand zoiets als dit had gezien op een akker in Tweewater, dan zou hij de hele oogst hebben verbrand en er verbaasd over zijn geweest dat niemand anders dat al had gedaan. Bashere wreef met zijn knokkels over zijn lange, donkere snor. 'Er staat me bij dat het pas over een paar span begon,' merkte hij op. 'Dat is nog niet eens zo lang geleden.'

'Ik heb al verkenners langs de buitenranden gestuurd,' zei Ituralde. Hij staarde uit over het ziekelijke landschap. 'Alle verslagen zijn hetzelfde. Het is hier stil.'

'Dat zou genoeg waarschuwing moeten zijn dat er iets mis is,' vond Bashere. 'Er zijn altijd soldaten of bendes Trolloks om tegen te vechten. En anders wel iets ergers, dat hen verjaagt. Wormen of bloedwespen.'

Ituralde leunde met zijn arm op het zadel en schudde zijn hoofd ter-

wijl hij naar de Verwording bleef staren. ‘Ik heb geen ervaring met vechten tegen zulke dingen. Ik weet hoe mensen denken, maar plundertroepen van Trolloks hebben geen proviandaanvoer, en ik heb alleen maar verhalen gehoord over waar wormen toe in staat zijn.’

‘Ik zal enkele van Basheres officiers hier bij je laten om je met raad bij te staan,’ bood Rhand aan.

‘Dat zou helpen,’ antwoordde Ituralde, ‘maar ik vraag me af of het niet beter zou zijn Bashere gewoon hier te laten. Zijn soldaten kunnen dit gebied bewaken, en u zou mijn soldaten goed kunnen gebruiken in Arad Doman. Ik zeg het niet graag, heer, maar vindt u het niet vreemd dat we in elkaars koninkrijken werken?’

‘Nee,’ zei Rhand. Het was niet vreemd, het was gezond verstand. Hij vertrouwde Bashere, en de Saldeanen hadden Rhand goed gediend, maar het zou gevaarlijk zijn om hen in hun eigen thuisland achter te laten. Bashere was een neef van de koningin zelf, en hoe zat het met zijn mannen? Hoe zouden ze reageren als hun eigen volk vroeg waarom ze Draakgezworenen waren geworden? Hoe vreemd het ook was, Rhand wist dat hij een veel kleinere brand zou stichten door buitenlanders op Saldeaanse grondgebied achter te laten.

Zijn redenering ten aanzien van Ituralde was even rechtlijnig. De man had aan hem gezworen, maar bondgenootschappen konden veranderen. Hierbuiten, in de buurt van de Verwording, zouden Ituralde en zijn soldaten heel weinig kans hebben zich tegen Rhand te keren. Ze waren op vijandig gebied en Rhands Asha’man waren hun enige snelle weg om terug te komen naar Arad Doman. Als hij Ituralde echter in zijn eigen land achterliet, dan zou hij soldaten kunnen rekruteren en misschien besluiten dat hij de bescherming van de Herren Draak niet nodig had.

Het was veel veiliger om de legers op vijandig terrein te laten. Rhand vond het verschrikkelijk dat hij zo dacht, maar dat was een van de belangrijkste verschillen tussen de man die hij was geweest en de man die hij was geworden. Slechts één van die mannen kon doen wat er nodig was, hoe erg hij het ook vond.

‘Narishma,’ riep Rhand. ‘Poort.’

Hij hoefde zich niet om te draaien om te voelen dat Narishma de Ene Kracht greep en begon te weven. Het was een prikkelend gevoel voor Rhand, verlokkelijk, maar hij verzette zich ertegen. Het werd voor hem steeds moeilijker om de Kracht te grijpen zonder over te geven, en hij was niet van plan dat te doen in het bijzijn van Ituralde.

‘Tegen het eind van de week krijg je honderd Asha’man,’ zei Rhand

tegen Ituralde. ‘Ik vermoed dat je die goed zult kunnen gebruiken.’
‘Ja, die zullen goed van pas komen.’

‘Ik wil dagelijks verslag, zelfs als er niets gebeurt,’ zei Rhand. ‘Stuur de boodschappers door een Poort. Ik breek over vier dagen het kamp op en trek dan verder naar Bandar Eban.’

Bashere gromde; dit was de eerste keer dat Rhand iets over een verhuizing had gezegd. Rhand wendde zijn paard naar de grote, open Poort achter hen. Enkele Speervrouwen waren er al doorheen gegaan, als eerste, zoals altijd. Narishma stond aan de zijkant, met zijn haar in twee donkere vlechten met klokjes. Hij was ook een Grenslander geweest voordat hij Asha’man werd. Te veel vertroebelde banden van trouw. Wat zou er op de eerste plaats komen voor Narishma? Zijn vaderland? Rhand? De Aes Sedai van wie hij zwaardhand was? Rhand was er vrij zeker van dat de man trouw was; hij was een van degenen die naar hem toe was gekomen bij Dumais Bron. Maar de gevaarlijkste vijanden waren degenen van wie je dacht dat je ze kon vertrouwen.

Ze zijn geen van allen te vertrouwen! zei Lews Therin. *We hadden ze nooit zo dicht bij ons moeten laten. Ze zullen zich tegen ons keren!*

De waanzinnige had altijd moeite met andere mannen die konden geleiden.

Rhand dreef Tai’daishar naar voren en negeerde het gebazel van Lews Therin, hoewel het horen van die stem hem wel terugvoerde naar die nacht. De nacht dat hij had gedroomd over Moridin en er geen Lews Therin in zijn geest had gezeten. Rhands maag verkrampte bij de wetenschap dat zijn dromen niet langer veilig waren. Hij was erop gaan rekenen als een toevluchtsoord. Nachtmerries konden hem overvallen, dat wel, maar het waren zijn eigen nachtmerries.

Waarom was Moridin Rhand komen helpen in Shadar Logoth, tijdens de strijd tegen Sammael? Wat voor verwrongen webben weefde hij? Hij had beweerd dat Rhand zijn droom was binnengedrongen, maar was dat gewoon weer een leugen?

Ik moet ze vernietigen, dacht hij. Alle Verzakkers, en deze keer voor goed. Ik moet hard zijn.

Alleen wilde Min niet dat hij hard was. Hij wilde juist haar geen angst aanjagen. Er waren geen spelletjes bij Min; ze noemde hem misschien een dwaas, maar ze loog niet, en daarom wilde hij de man zijn die zij wenste dat hij was. Maar durfde hij dat? Kon een man die lachte ook een man zijn met voldoende moed om onder ogen te zien wat er in Shayol Ghul moest gebeuren?

Om te leven, moet je sterven, het antwoord op één van zijn drie vragen. Als hij slaagde, zou zijn herinnering – zijn nalatenschap – doorleven na zijn dood. Het was niet erg geruststellend. Hij wilde niet sterven. Wie wel? De Aiel beweerden dat ze niet op de dood uit waren, maar dat ze die wel zouden omarmen als hij kwam.

Hij ging de Poort door en keerde terug naar het landhuis in Arad Doman, met de kring van dennenbomen rondom het vertrapte bruine terrein en de lange rijen tenten. Je moest een hard man zijn om je dood tegemoet te gaan, te vechten tegen de Duistere terwijl je bloed op de rotsen werd vergoten. Wie kon dáár nu bij lachen?

Hij schudde zijn hoofd. Lews Therin in zijn geest hebben hielp niet bepaald.

Ze heeft gelijk, zei Lews Therin ineens.

Ze? vroeg Rhand.

Die knappe. Met dat korte haar. Ze zegt dat we de zegels moeten verbreken. Ze heeft gelijk.

Rhand verstijfde en hield Tai'daishar in, waarbij hij de verzorger negeerde die was aangekomen om het paard over te nemen. Lews Therin die het ergens mee eens was...

En wat doen we daarna? vroeg Rhand.

Dan sterven we. Je had beloofd dat we mochten sterven!

Alleen als we de Duistere verslaan, zei Rhand. *Je weet dat als hij wint, er niets meer voor ons is. Zelfs niet de dood.*

Ja... niets, zei Lews Therin. *Dat zou fijn zijn. Geen pijn, geen spijt. Niets.*

Rhand verkilde. Als Lews Therin zo begon te denken... *Nee*, zei Rhand, *dan is er zelfs geen niets meer. Dan heeft hij onze ziel. De pijn zou erger worden, veel erger.*

Lews Therin begon te huilen.

Lews Therin! snauwde Rhand in zijn hoofd. *Wat moeten we doen? Hoe heb je de vorige keer de Bres verzegeld?*

Het lukte niet, fluisterde Lews Therin. *We gebruikten saidin, maar de Duistere raakte het aan. Het was de enige manier! Iets moest hem aanraken, iets om de kloof te dichten, maar hij wist het te bezoedelen. Het zegel was zwak!*

Ja, maar wat moeten wij dan anders aanpakken? dacht Rhand.

Stilte. Rhand bleef nog even zitten, toen gleden hij van Tai'daishar af en liet de zenuwachtige verzorger het paard wegleiden. De rest van de Speervrouwen kwam door de grote Poort, met Bashere en Narishma achteraan. Rhand wachtte niet op hen, hoewel hij Deira Bashere – Davram Basheres vrouw – aan de rand van het Reisterrein

zag staan. De lange, statige vrouw had donker haar met strepen grijs bij de slapen. Ze keek Rhand schattend aan. Wat zou ze doen als Bashere sneuvelde in dienst van Rhand? Zou ze hem blijven volgen, of zou ze de soldaten wegvoeren, terug naar Saldea? Ze had een even sterke wil als haar echtgenoot. Misschien nog wel sterker.

Rhand liep met een knik en een glimlach langs en ging vervolgens door het kamp naar het landhuis. Dus Lews Therin wist niet hoe hij de kerker van de Duistere moest verzegelen. Wat had hij dan aan die stem? Het Licht brande hem; Lews was een van Rhands weinige strohalm!

De meeste mensen hier waren zo verstandig om aan de kant te gaan wanneer ze hem zo over het terrein zagen benen. Rhand kon zich nog een tijd herinneren waarin hij dergelijke buien nooit had, toen hij nog een eenvoudige schaapherder was. Rhand de Herrezen Draak was een heel andere man. Hij was een man met verantwoordelijkheden en plichten. Hij moest wel.

Plicht. De plicht was net een berg. Nou, Rhand had het gevoel dat hij vastzat tussen een stuk of tien verschillende bergen, die allemaal naderden om hem te vernietigen. Tussen die krachten leken zijn gevoelens onder druk aan de kook te raken. Was het dan een wonder als ze naar buiten barstten?

Hij schudde zijn hoofd toen hij het landhuis naderde. Ten oosten lagen de Mistbergen. De zon ging bijna onder, en de bergen baadden in een rood licht. Daarachter, zuidwaarts, zo merkwaardig dichtbij, lagen Emondsveld en Tweewater. Een thuis dat hij nooit meer zou terugzien, want een bezoek zou zijn vijanden alleen maar wijzen op zijn genegenheid ervoor. Hij had erg zijn best gedaan om hun te laten denken dat hij een man zonder genegenheid was. Af en toe vreesde hij dat zijn misleiding werkelijkheid was geworden.

Bergen. Bergen van plicht. De plicht van de eenzaamheid in dit geval, want ergens ten zuiden van die te dichtbij liggende bergen, was zijn vader. Tam.

Rhand had hem al zo lang niet meer gezien. Tam was zijn vader, had Rhand besloten. Hij had zijn echte vader nooit gekend, het stamhoofd van de Aiel genaamd Janduin, en hoewel dat kennelijk een man van eer was geweest, had Rhand niet de wens hem vader te noemen.

Soms verlangde Rhand naar Tams stem, naar zijn wijsheid. Dat waren de tijden wanneer Rhand wist dat hij het hardst moest zijn, want een ogenblik van zwakte – een ogenblik waarin hij naar zijn vader rende voor hulp – zou alles verwoesten waar hij voor had gewerkt.

En het zou waarschijnlijk ook het einde van Tams leven betekenen. Rhand ging het landhuis binnen door het verbrande gat in de voor-gevel, waarbij hij de dikke lap canvas opzij duwde die nu de ingang vormde, en keerde de Mistbergen de rug toe. Hij was alleen. Hij moest alleen zijn. Als hij op iemand bouwde, liep hij het gevaar zwak te zijn wanneer hij in Shayol Ghul aankwam. Bij de Laatste Slag zou hij op niemand anders dan zichzelf kunnen rekenen.

Plicht. Hoeveel bergen moest één man dragen?

Het stonk nog steeds naar rook in het landhuis. Heer Tellaen had aarzelend – maar hardnekkig – over de brand geklaagd, totdat Rhand had bevolen de man te vergoeden, hoewel die bel van kwaad niet Rhands schuld was geweest. Of toch wel? Zijn ta'veren-aard veroorzaakte vele vreemde verschijnselen, van mensen die dingen zeiden die ze doorgaans niet zouden zeggen tot de trouw van degenen die aan hem hadden getwijfeld. Hij was een richtpunt voor problemen, inclusief bellen van kwaad. Hij had er niet voor gekozen dat richtpunt te zijn, maar hij had wel zelf besloten in het landhuis te verblijven. Hoe dan ook, Tellaen had een schadevergoeding gekregen. Het was een schijntje vergeleken met wat Rhand aan zijn legers besteedde, en zelfs dat was weinig als je het afzette tegen het geld dat hij had toegewezen voor voedsel voor Arad Doman en andere onrustige gebieden. Met dit tempo, zo waren zijn klerken bezorgd, zou hij weldra zijn fondsen in Illian, Tyr en Cairhien uitputten.

Rhand had niet tegen hen gezegd dat hem dat niet kon schelen.

Hij zou de wereld naar de Laatste Slag helpen.

En is dat dan je enige nalatenschap? fluisterde een stem achter in zijn geest. Niet Lews Therin, maar zijn eigen gedachte, een klein stemmetje, het deel van hem dat hem ertoe had bewogen scholen op te richten in Cairhien en Andor. Wil je leven na je dood? Zul je al die mensen die je volgen overlaten aan oorlog, hongersnood en chaos? Is dat dan hoe je doorleeft, in de vernietiging?

Rhand schudde zijn hoofd. Hij kon niet alles oplossen! Hij was maar één man. Voorbij de Laatste Slag kijken was dom. Hij kon zich geen zorgen maken over de wereld erna; dat kon hij gewoon niet. Dan zou hij zijn blik van het doel moeten afwenden.

En wat is het doel? leek dat stemmetje te vragen. Is het overleven, of is het gedijen? Zul jij de basis leggen voor een volgend Breken, of voor een volgende Eeuw der Legendes?

Hij had geen antwoorden. Lews Therin roerde zich een beetje, babbelde onsamenhangend.

Rhand beklom de trap naar de bovenverdieping van het landhuis.

Licht, hij was moe.

Wat had de waanzinnige ook alweer gezegd? Toen hij de Bres in de kerker van de Duistere had verzegeld, had hij saidin gebruikt. Dat was omdat zoveel van de Aes Sedai in die tijd zich tegen hem hadden gekeerd en hij alleen nog de Honderd Gezellen had gehad; de machtigste mannelijke Aes Sedai van zijn tijd. Geen vrouwen. De vrouwelijke Aes Sedai hadden zijn voornemen te gevaarlijk gevonden.

Merkwaardig genoeg had Rhand het gevoel dat hij zich die gebeurtenissen bijna kon herinneren. Niet wat er feitelijk was gebeurd, maar de woede, de wanhoop, de beslissing. Was de fout dan geweest dat naast de mannelijke helft van de Kracht niet ook de vrouwelijke was gebruikt?

Was dat wat de Duistere de mogelijkheid had geboden een tegenaanval te doen en saidin te bezoedelen, waardoor Lews Therin en de nog levende mannen van de Honderd Gezellen waanzinnig waren geworden?

Kon het zo eenvoudig zijn? Hoeveel Aes Sedai zou hij nodig hebben? Had hij hen wel nodig? Er waren meer dan genoeg Wijzen die konden geleiden. Maar er moest toch meer aan vastzitten?

Er bestond een spel voor kinderen, slangen-en-vossen. Men zei dat je het alleen kon winnen door de regels te overtreden. En zijn andere plan dan? Kon hij de regels overtreden door de Duistere te doden? Was dat iets wat zelfs hij, de Herrezen Draak, durfde te overwegen? Hij liep over de krakende houten vloer van de gang en duwde de deur naar zijn kamer open. Min lag tegen de kussens op het balkenbed, met haar geborduurde groene broek en een linnen hemd aan, en ze bladerde weer eens door een boek bij het licht van een lamp. Een oudere bediende was er bezig de borden van Mins avondmaal weg te halen. Rhand deed zijn jas uit, zuchtte en strekte zijn vingers. Hij ging op de rand van het bed zitten terwijl Min haar boek opzij legde, dat de lange titel *Een uitvoerige bespreking van relikwieën van voor het Breken* droeg. Ze ging overeind zitten en wreef met haar hand over zijn nek. Kommen rinkelden terwijl de bediende ze oppakte, en ze maakte een verontschuldigende buiging en werkte sneller door om alles in haar draagmand te zetten.

‘Je vergt weer te veel van jezelf, schaapherder,’ zei Min.

‘Ik moet wel.’

Ze kneep hard in zijn nek, en hij gromde en deinsde achteruit. ‘Nee, dat moet niet,’ zei ze, met haar lippen vlak bij zijn oor. ‘Heb je niet naar me geluisterd? Wat hebben we aan je als je jezelf uitput voordat de Laatste Slag aanbreekt? Licht, Rhand, ik heb je al maanden niet

horen lachen!’

‘Is dit dan een tijd om te lachen?’ vroeg hij. ‘Wil je dat ik blij ben, terwijl kinderen verhongeren en mannen elkaar afslachten? Moet ik lachen terwijl ik hoor dat er nog steeds Trolloks door de saidinwegen komen? Moet ik vrolijk zijn omdat de meeste Verzakkers nog steeds ergens daarbuiten zijn en nadenken over hoe ze mij het beste kunnen vermoorden?’

‘Nou, nee,’ zei Min. ‘Natuurlijk niet. Maar we moeten ons niet de das om laten doen door de problemen in de wereld. Cadsuane zegt dat...’ ‘Wacht,’ snauwde hij, en hij draaide naar haar toe. Ze zat op haar knieën op het bed, met haar korte donkere haar krullend onder haar kin. Ze leek geschokt door zijn toon. ‘Wat heeft Cadsuane hiermee te maken?’ vroeg hij.

Min fronste haar voorhoofd. ‘Niets.’

‘Zij draagt je op wat je moet zeggen,’ zei Rhand. ‘Ze gebruikt jou om tot mij door te dringen!’

‘Doe niet zo stom,’ zei Min.

‘Wat heeft ze over me gezegd?’

Min haalde haar schouders op. ‘Ze is bezorgd om hoe hard je bent geworden, Rhand. Wat is er toch?’

‘Ze probeert me te raken, me te manipuleren,’ zei hij. ‘Ze gebruikt jou. Wat heb je haar verteld, Min?’

Min kneep hem opnieuw. ‘Die toon bevat me niet, pummel. Ik dacht dat Cadsuane je raadvrouw was. Waarom moet ik bij haar oppassen met wat ik zeg?’

De bediende bleef rammelen met schalen. Waarom kon ze niet gewoon vertrekken! Dit was geen gesprek dat hij wilde voeren in het bijzijn van vreemden.

Min werkte toch zeker niet samen met Cadsuane? Rhand vertrouwde Cadsuane helemaal niet. Als ze Min voor zich had gewonnen... Rhand voelde zijn hart verkrampen. Hij was toch niet argwanend ten opzichte van Min? Zij was altijd degene geweest tot wie hij zich kon wenden voor eerlijkheid, iemand die geen spelletjes met hem speelde. Wat zou hij doen als hij haar kwijtraakte? Bloedvuur! dacht hij. Ze heeft gelijk. Ik ben te hard geworden. Wat moet er van me worden als ik wantrouwig word ten opzichte van degenen van wie ik weet dat ze van me houden? Dan ben ik niet beter dan de waanzinnige Lews Therin.

‘Min,’ zei hij, nu met mildere stem. ‘Misschien heb je gelijk. Misschien ben ik te ver gegaan.’

Ze keek hem aan en ontspande zich. Toen verstijfde ze, en haar ogen

werden groot van schrik.

Iets kouds klikte om Rhands nek.

Rhand hief onmiddellijk zijn handen naar zijn hals en draaide zich met een ruk om. De bediende stond achter hem, maar haar gestalte trilde. Ze verdween en werd vervangen door een vrouw met een donkere huid en zwarte ogen, haar scherpe gezicht triomfantelijk.

Semirhage.

Rhands hand raakte metaal. Ijskoud metaal drukte op zijn huid. Woedend probeerde hij zijn zwaard uit de zwarte, met een draak beschilderde schede te trekken, maar hij merkte dat het niet lukte. Zijn benen spanden zich alsof er een verschrikkelijk gewicht op drukte. Hij krabbelde over de halsband – zijn vingers konden nog bewegen – maar het metaal leek uit één massief stuk te bestaan.

Op dat ogenblik voelde Rhand doodsangst. Hij keek in Semirhages ogen, en ze glimlachte breed. ‘Ik heb heel lang gewacht om een Beheersingsband om je heen te krijgen, Lews Therin. Vreemd, hoe de zaken soms lopen, niet...’

Er flitste iets door de lucht, en Semirhage had amper tijd om een kreet te slaken voordat iets het lemmet afketste; een weving van Lucht, kon Rhand alleen maar aannemen, hoewel hij de wevingen van saidar niet kon zien. Toch had Mins mes een snee in Semirhages wang gemaakt voordat het langs vloog en zich in de houten deur begroef.

‘Wachters!’ riep Min. ‘Speervrouwen, te wapen! De Car’a’carn is in gevaar!’

Semirhage vloekte, wuifde met haar hand, en Min verstomde. Rhand draaide zich ongerust om en probeerde – tevergeefs – saidin te grijpen. Iets blokkeerde hem.

Min werd van het bed gesmeten door wevingen van Lucht, haar mond dichtgeklemd. Rhand wilde naar haar toe rennen, maar wederom merkte hij dat het niet lukte. Zijn benen weigerden dienst.

Op dat ogenblik ging de deur open. Een andere vrouw kwam met haastige passen binnen. Ze keek speurend achterom, en toen sloot ze de deur achter zich. Elza. Rhand voelde de hoop opvlammen, maar toen ging de kleine vrouw bij Semirhage staan en pakte de andere armband waarmee de a’dam om Rhands nek werd bestuurd. Ze keek naar Rhand met rode, verdoofde ogen, alsof ze een harde klap op haar hoofd had gekregen. Maar toen ze hem zag knielen, glimlachte ze. ‘En zo ontmoet je eindelijk je lot, Rhand Altor. Je wordt voor de Grote Heer geleid. En je zult verliezen.’

Elza. Elza was een Zwarte zuster! Rhands huid tintelde toen hij voel-

de dat ze saidar omhelsde, staand naast haar meesteres. Ze keken allebei naar hem, elk met een armband, en Semirhage leek volkomen zelfverzekerd.

Rhand gromde naar Semirhage. Hij zou zich niet zomaar laten vangen!

De Verzaker raakte de bloedende schram op haar wang aan en klakte met haar tong. Ze droeg een eenvoudig bruin gewaad. Hoe was ze ontsnapt? En hoe was ze aan die vervloekte halsband gekomen? Rhand had die aan Cadsuane gegeven om erover te waken. Ze had gezworen dat hij veilig zou zijn!

‘Er komen geen wachters, Lews Therin,’ zei Semirhage verstrooid, met de arm met de armband erom omhoog; de armband die paste bij de halsband die hij droeg. ‘Ik heb de kamer afgeschermd tegen afluisteren. Je zult merken dat je niet eens kunt bewegen als ik het niet toesta. Je hebt het al geprobeerd, dus je zult wel inzien hoe zinloos het is.’

Wanhopig reikte Rhand weer naar saidin, maar hij vond niets. In zijn hoofd begon Lews Therin te grauwen en te jammeren, en Rhand had bijna zin om met hem mee te doen. Min! Hij moest naar haar toe. Hij moest sterk genoeg zijn!

Hij dwong zichzelf naar Semirhage en Elza toe, maar het leek net alsof hij probeerde de benen van iemand anders te bewegen. Hij zat gevangen in zijn eigen hoofd, net als Lews Therin. Hij opende zijn mond om te schelden, maar er kwam alleen gekraak naar buiten.

‘Nee,’ zei Semirhage, ‘je kunt ook niet spreken zonder toestemming. En ik raad je aan niet opnieuw naar saidin te reiken. Je zult het een onplezierige ervaring vinden. Toen ik de Beheersingsband beproefde, constateerde ik dat het een veel verfijnder middel is dan die Seanchaanse a’dam. Hun a’dam staan de drager nog enige mate van vrijheid toe, en ze vertrouwen op misselijkheid als rem. De Beheersingsband vereist veel meer gehoorzaamheid. Je zult uitsluitend doen wat ik wens. Bijvoorbeeld...’

Rhand stond op van het bed doordat zijn benen tegen zijn wil ineens in beweging kwamen. Toen kwam zijn eigen hand met een ruk omhoog en begon vlak boven de halsband in zijn keel te knijpen. Hij hijgde en wankelde. In paniek reikte hij weer naar saidin.

Hij vond pijn. Het was alsof hij zijn hand in een vat brandende olie had gestoken en de vurige vloeistof zijn aderen in werd gezogen. Hij schreeuwde van schrik en pijn en viel op de houten vloer, waar hij kronkelend bleef liggen en het hem zwart voor de ogen werd.

‘Je ziet het.’ Semirhages stem klonk ver weg. ‘Ach, ik was vergeten

hoeveel voldoening dat schenkt.’

De pijn voelde alsof er een miljoen mieren door zijn huid groeven, tot op het bot. Hij kronkelde terwijl zijn spieren schokten.

We zitten weer in de kist! riep Lews Therin.

En plotseling was het zo. Hij zag het voor zich: de zwarte wanden die hem pletten. Zijn lichaam was beurs van de herhaaldelijke afranselingen, zijn geest in paniek van de angst om gek te worden. Lews Therin was zijn enige metgezel geweest. Het was een van de eerste keren dat Rhand met de waanzinnige had gesproken; Lews Therin was slechts kort voor die dag op hem gaan reageren.

Rhand was niet bereid geweest Lews Therin als deel van zichzelf te beschouwen. Het waanzinnige deel van zichzelf, het deel dat foltering kon verdragen, al was het maar omdat het al zo gefolterd was. Meer pijn en leed deden er niet toe. Je kon een kom die al begon te overstromen niet verder vullen.

Hij hield op met schreeuwen. De pijn was er nog, zijn ogen traanden ervan, maar de schreeuwen wilden niet komen. Alles werd stil.

Semirhage keek fronsend op hem neer, en er droop bloed van haar kin. Een volgende pijnscheut trok door hem heen. Wie hij ook was.

Hij staaarde naar haar op. Zwijgend.

‘Wat doe je?’ vroeg ze dwingend. ‘Spreek.’

‘Er kan me niet nog meer worden aangedaan,’ fluisterde hij.

Een volgende vlag van pijn. Die schokte hem, en iets binnen in hem jammerde, maar vanbuiten liet hij geen reactie zien. Niet omdat hij zijn schreeuwen binnenhield, maar omdat hij niets voelde. De kist, de twee wonden in zijn zij die zijn bloed vergiftigden, afranselingen, vernedering, verdriet en zijn eigen zelfmoord. Zichzelf ombrengen. Hij kon zich dat plotseling en rauw herinneren. Wat kon Semirhage na dat alles nog bij hem doen?

‘Hoge meesteres,’ zei Elza tegen Semirhage, hoewel haar ogen nog glazig stonden, ‘misschien moeten we nu...’

‘Stil, worm,’ snauwde Semirhage haar toe, en ze veegde het bloed van haar kin. Ze keek ernaar. ‘Dat is nu al de tweede keer dat die messen mijn bloed hebben geproefd.’ Ze schudde haar hoofd, toen draaide ze zich om en glimlachte naar Rhand. ‘Je zegt dat je niet nog meer kan worden aangedaan? Je vergeet, Lews Therin, wie je tegenover je hebt. Pijn is mijn specialiteit, en jij bent nog steeds amper meer dan een jongen. Ik heb mannen gebroken die tien keer zo sterk waren als jij. Sta op.’

Hij deed het. De pijn was niet weg. Ze was overduidelijk van plan die tegen hem te blijven gebruiken totdat ze een reactie kreeg. Hij

draaide zich om, gehoorzaamend aan haar woordeloze bevel, en zag Min bungelen aan onzichtbare touwen van Lucht. Haar ogen stonden wild van angst, haar armen waren op haar rug gebonden en haar mond was gevuld met een prop van geweven Lucht.

Semirhage grinnikte. 'Meer kan ik niet doen, denk je?'

Rhand greep saidin; niet omdat hij het wilde, maar omdat zij het beval. De brullende kracht beukte tegen hem aan en bracht de misselijkheid mee die hij nooit had kunnen verklaren. Hij viel op handen en knieën en leegde met een kreun zijn maag toen de kamer beefde en om hem heen draaide.

'Wat merkwaardig,' hoorde hij Semirhage van ver weg zeggen. Hij schudde zijn hoofd en hield de Ene Kracht vast, ermee worstelend zoals hij altijd moest doen om die krachtige, kronkelende vloed van saidin aan zijn wil te onderwerpen. Het was net alsof hij probeerde een orkaan te ketenen, en dat viel al niet mee als hij sterk en gezond was. Nu was het bijna onmogelijk.

Gebruik het, fluisterde Lews Therin. *Dood haar nu het kan!*

Ik dood geen vrouwen, dacht Rhand koppig, als flard van een herinnering achter in zijn geest. *Dat is de grens die ik niet zal overschrijden...*

Lews Therin brulde en probeerde saidin van Rhand over te nemen, maar zonder succes. In feite merkte Rhand dat hij net zomin uit eigen wil kon geleiden dan dat hij zonder Semirhages toestemming kon lopen.

Op haar bevel ging hij staan en zijn omgeving werd rustiger terwijl de misselijkheid wegebde. En toen begon hij wevingen te maken, ingewikkelde wevingen van Geest en Vuur.

'Ja,' zei Semirhage bijna in zichzelf. 'Eens kijken of ik dit nog weet... De mannelijke aanpak hiervan is soms zo anders.'

Rhand maakte de wevingen en duwde ze toen naar Min toe. 'Nee!' schreeuwde hij. 'Niet doen!'

'Ah, dus je ziet het,' zei Semirhage. 'Je was toch niet zo moeilijk te breken.'

De wevingen raakten Min en ze kronkelde van pijn. Rhand bleef geleiden, en de tranen sprongen hem in de ogen terwijl hij werd gedwongen om de ingewikkelde wevingen door haar lichaam te sturen. Ze brachten uitsluitend pijn, maar dat deden ze buitengewoon goed. Semirhage moest Mins mondprop hebben verwijderd, want ze begon te gillen en te huilen. 'Alsjeblieft, Rhand!' smeekte ze. 'Alsjeblieft!' Rhand brulde van woede en wilde ophouden, maar hij was er niet toe in staat. Hij voelde Mins pijn door de binding, voelde het terwijl

hij er de oorzaak van was.

‘Hou op!’ brulde hij.

‘Smeek maar,’ zei Semirhage.

‘Alsjeblieft,’ zei hij huilend. ‘Alsjeblieft, ik smeek je.’

Plotseling hield hij op en rafelden de folterende wevingen uiteen. Min hing jammerend in de lucht, haar ogen glazig van schok en pijn. Rhand draaide zich om naar Semirhage en de kleinere gestalte van Elza naast haar. De Zwarte zuster leek doodsbang, alsof ze zich iets op de hals had gehaald waar ze niet op voorbereid was geweest.

‘Zo,’ zei de Verzaker, ‘nu begrijp je dat je altijd voorbestemd was de Grote Heer te dienen. We verlaten deze kamer en rekenen af met die zogenaamde Aes Sedai die me gevangen hadden genomen. We reizen naar Shayol Ghul en leiden je voor aan de Grote Heer, en dan kan dit allemaal worden afgesloten.’

Hij boog zijn hoofd. Er moest een uitweg zijn! Hij kon voor zich zien hoe ze hem zou gebruiken om door zijn eigen mannen heen te razen. Hij kon zich voorstellen dat zij bang zouden zijn om aan te vallen, voor het geval ze hem kwaad zouden doen. Hij zag het bloed, de doden en de vernietiging die hij zou veroorzaken. En het verkilde hem, veranderde hem vanbinnen in ijs.

Ze hebben gewonnen.

Semirhage keek naar de deur, en toen draaide ze zich naar hem om en glimlachte. ‘Maar ik vrees dat we eerst met haar moeten afrekenen. Vooruit dan maar.’

Rhand draaide zich om en liep naar Min toe. ‘Nee!’ riep hij. ‘Je had beloofd dat als ik zou smeken...’

‘Ik heb niets beloofd,’ zei Semirhage lachend. ‘Je smeekt heel fraai, Lews Therin, maar ik heb besloten je smeekbeden te negeren. Je mag saidin nu wel loslaten. Dit moet wat persoonlijker worden aangepakt.’ Saidin verliet hem, en Rhand voelde spijt bij het wegtrekken van de Kracht. De wereld om hem heen leek matter. Hij stapte naar Min toe, en haar smekende blik ontmoette de zijne. Toen legde hij zijn hand om haar keel, greep die vast en begon te knijpen.

‘Nee...’ fluisterde hij vol afgrijzen toen zijn hand, tegen zijn wil, haar de adem benam. Min struikelde, hij dwong haar willoos tegen de grond en negeerde haar verzet met gemak. Hij torende boven haar uit, drukte zijn hand op haar keel, grijpend en wurgend. Ze keek hem met uitpuilende ogen aan.

Dit kan niet waar zijn.

Semirhage lachte.

Ilyena! jammerde Lews Therin. *O, Licht! Ik heb haar vermoord!*

Rhand kneep harder, boog zich naar voren om meer gewicht op haar te zetten, zijn vingers knepen in Mins huid en duwden op haar keel. Het leek alsof hij in zijn eigen hart kneep, en de wereld om hem heen werd zwart; alles verduisterde behalve Min. Hij voelde haar hartslag onder zijn vingers.

Die prachtige donkere ogen van haar keken hem aan, hielden van hem zelfs terwijl hij haar vermoordde.

Dit kan niet waar zijn!

Ik heb haar vermoord!

Ik ben waanzinnig!

Ilyena!

Er moest een uitweg zijn! Rhand wilde zijn ogen sluiten, maar dat kon hij niet. Ze stond het hem niet toe; niet Semirhage, maar Min. Ze hield zijn blik vast, met tranen op haar wangen en haar donkere krullen in de war.

Zo mooi.

Hij grabbelde naar saidin, maar kon het niet pakken. Met elk beetje wilskracht dat hij bezat probeerde hij zijn vingers te ontspannen, maar ze bleven knijpen.

Hij voelde afgrijzen, hij voelde haar pijn. Mins gezicht werd paars, haar oogleden trilden.

Rhand jammerde. *DIT KAN NIET WAAR ZIJN! IK DOE DIT NIET NOG EENS!*

Binnen in hem knapte iets. Hij kreeg het koud; toen verdween die kou en voelde hij niets meer. Geen gevoel. Geen woede.

Op dat ogenblik werd hij zich bewust van een vreemde kracht. Het was net een ketel vol water die kookte en kolkte net buiten zijn gezichtsveld. Hij reikte er met zijn geest naar.

Een troebel gezicht dook voor hem op, waar hij de gelaatstrekken niet goed van kon onderscheiden. Even later was het weer weg.

En Rhand voelde dat hij werd vervuld van een uitheemse kracht. Geen saidin, geen saidar, maar iets anders. Iets wat hij nog nooit had gevoeld.

O, Licht, schreeuwde Lews Therin ineens. Dat kan niet! We kunnen het niet gebruiken! Werp het weg! Dat is de dood in onze handen, dood en verraad. HIJ is het.

Rhand sloot zijn ogen terwijl hij over Min heen knielde, en toen geleidde hij die vreemde, onbekende kracht. Energie en levenskracht stroomden door hem heen, een kolkende kracht zoals saidin, maar tien keer zo zoet en honderd keer zo gewelddadig.

Het deed hem beseffen dat hij nooit echt had geleefd. Het gaf hem een kracht die hij zich nooit had kunnen indenken. Het kon zelfs

wedijveren met de Kracht die hij had vastgehouden toen hij uit de Choedan Kal putte.

Hij schreeuwde van vervoering en woede tegelijk en weefde reusachtige speren van Vuur en Lucht. Hij liet de wevingen tegen zijn halsband beuken, en de band ontplofte in vlammen en stukken gesmolten metaal, elk ervan duidelijk zichtbaar voor Rhand. Hij voelde elke scherf van metaal van zijn nek wegschieten, de lucht vervormen door de hitte ervan en een staart van rook meeslepen toen het een muur of de vloer raakte. Hij opende zijn ogen en liet Min los. Ze hijgde en snikte.

Rhand stond op en draaide zich om, met witheet magma in zijn aderen; zoals toen Semirhage hem had gefolterd, maar dan tegenovergesteld. Hoe pijnlijk dit ook was, het was ook regelrechte extase. Semirhage leek volkomen geschokt. ‘Maar... dat is onmogelijk...’ zei ze. ‘Ik heb niets gevoeld. Je kunt niet...’ Ze keek op en staarde hem met grote ogen aan. ‘De Ware Kracht. Waarom hebt u me verraden, Grote Heer? Waarom?’

Rhand stak zijn hand op en, vervuld van de kracht die hij niet begreep, maakte een enkele weving. Een balk van puurwit licht, een louterend vuur, barstte uit zijn hand en raakte Semirhage tegen de borst. Ze verdween in een flits en liet een vaag nabeeld op Rhands netvlies achter. Haar armband viel op de vloer.

Elza rende naar de deur. Ze verdween in een volgende balk van licht, haar hele gestalte even opgloeiend. Haar armband viel ook op de vloer, en de vrouwen die ze hadden vastgehouden waren geheel uit het Patroon gebrand.

Wat heb je gedaan? *vroeg Lews Therin*. O, Licht. Je had beter weer kunnen doden dan dit te doen... O, Licht. We zijn gedoemd.

Rhand genoot nog even van de kracht en toen liet hij die – met spijt – los. Hij zou het liefst hebben vastgehouden, maar hij was te uitgeput. Hij bleef verdoofd achter toen het verdween.

Of... nee. Die verdoving had niets te maken met de kracht die hij had gehanteerd. Hij draaide zich om en keek naar Min, die zachtjes hoestte en over haar hals wreef. Ze keek naar hem op en leek bang. Hij betwijfelde of ze ooit nog zoals vroeger naar hem zou kijken.

Hij had het mis gehad; er was inderdaad nog iets anders wat Semirhage hem kon aandoen. Hij had gevoeld hoe hij degene van wie hij zoveel hield vermoordde. Voorheen, toen hij het had gedaan als Lews Therin, was hij buiten zinnen geweest en niet in staat zich te beheersen. Hij kon zich amper herinneren dat hij Ilyena had gedood, alsof het een troebele droom was. Hij besepte pas wat hij had gedaan toen

Ishamael hem wekte. Nu wist hij eindelijk precies hoe het voelde om toe te kijken terwijl hij degene van wie hij hield vermoordde.

‘Het is gebeurd,’ fluisterde Rhand.

‘Wat?’ vroeg Min hoestend.

‘Het laatste wat me kon worden aangedaan,’ zei hij, verrast over zijn eigen kalmte. ‘Nu hebben ze me alles afgenomen.’

‘Wat bedoel je, Rhand?’ vroeg Min. Ze wreef weer over haar hals. Er begonnen blauwe plekken op te verschijnen.

Hij schudde zijn hoofd terwijl er – eindelijk – stemmen klonken in de gang. Misschien hadden de Asha’man hem voelen geleiden toen hij Min folterde.

‘Ik heb mijn keus gemaakt, Min,’ zei hij, terwijl hij zich omdraaide naar de deur. ‘Je hebt om meegaandheid en lachen van me gevraagd, maar die dingen kan ik niet langer geven. Het spijt me.’

Ooit, weken geleden, had hij besloten dat hij sterker moest worden. Waar hij ijzer was geweest, had hij besloten staal te worden. Het leek erop dat staal te zwak was. Hij zou nu nog harder worden. Hij begreep hoe. Waar hij ooit staal was geweest, werd hij iets anders. Van nu af aan was hij cuendillar.

Hij was een plek binnengegaan zoals de leegte die Tam hem zo lang geleden had geleerd op te zoeken. Maar binnen in die leegte had hij geen gevoelens. Helemaal niets.

Ze konden hem niet breken of buigen.

Het was gebeurd.

Een afwijking in de lucht

‘E n hoe zit het met de zusters die haar cel bewaakten?’ vroeg Cadsuane, die naast Merise de houten trap op stommelde. ‘Corele en Nesune leven gelukkig nog, hoewel ze wel ontzettend zwak zijn,’ antwoordde Merise, die haar rokken ophield terwijl ze zich voorthaastte. Narishma volgde hen, en de klokjes in zijn vlechten klingelden zachtjes. ‘Daigian is dood. We weten niet zeker waarom de andere twee in leven zijn gelaten.’

‘Zwaardhanden,’ zei Cadsuane. ‘Als je de Aes Sedai doodt, weten hun zwaardhanden dat meteen, en dan zouden we hebben ontdekt dat er iets niet in orde was.’ De zwaardhanden hadden hoe dan ook moeten merken dat er iets niet klopte. Ze zouden de mannen moeten ondervragen om te achterhalen wat ze hadden gevoeld. Maar waarschijnlijk was er een verband.

Daigian had geen levende zwaardhand. Cadsuane voelde een steek van medeleven voor de vriendelijke zuster, maar dat zette ze van zich af. Daar was nu geen tijd voor.

‘De andere twee zijn in een soort droomtoestand gebracht,’ zei Merise. ‘Ik zag geen resten van wevingen, en Narishma ook niet. We vonden de zusters net voordat er alarm werd geslagen, en zodra we er zeker van waren dat Altor nog leefde en er met onze vijanden was afgerekend, zijn we naar jou toe gekomen.’

Cadsuane knikte boos. Juist vanavond was ze op bezoek gegaan bij de Wijzen in hun tenten! Sorilea en een kleine groep Wijzen liepen achter Narishma aan, en Cadsuane durfde haar pas niet te vertragen

uit angst dat de Aielvrouwen over haar heen zouden lopen in hun haast om bij Altor te komen.

Ze kwamen boven aan de trap en draafden door de gang naar Altors

kamer. Hoe had hij zich alweer in zulke nesten kunnen werken! En hoe had die vervloekte Verzaker zich uit haar cel bevrijd?

Iemand moest haar hebben geholpen, maar dat betekende dat er een Duistervriend in hun kamp zat. Het was niet onwaarschijnlijk; als er Duistervrienden in de Witte Toren zaten, dan waren ze hier ongetwijfeld ook te vinden. Maar welke Duistervriend kon drie Aes Sedai overheersen? Als er dusdanig krachtig werd geleid, dan had iedere zuster of Asha'man in het kamp dat toch moeten voelen?

‘Was er thee gedronken?’ vroeg Cadsuane zachtjes aan Merise.

‘Niet dat we weten,’ antwoordde de Groene zuster. ‘We zullen meer weten als de andere twee bijkomen. Ze vielen bewusteloos neer zodra we hen uit hun droomtoestand wekten.’

Cadsuane knikte. Altors deur stond open, en Speervrouwen zwermde ervoor als wespen die net hadden ontdekt dat hun nest verdwenen was. Cadsuane kon het zich wel voorstellen. Kennelijk had Altor weinig gezegd over wat er was gebeurd. Dat domme joch had geluk dat hij nog leefde! Wat een door het Licht vervloekte puinhoop, dacht Cadsuane, die langs de Speervrouwen de kamer in liep.

Een klein groepje Aes Sedai stond aan de andere kant van de kamer, waar ze zachtjes overlegden. Sarene, Erian, Beldeine, al diegenen in het kamp die niet dood of uitgeschakeld waren. Behalve Elza. Waar was Elza?

De drie knikten naar Cadsuane toen ze binnenkwam, maar ze keurde hun amper een blik waardig. Min zat op het bed, wrijvend over haar hals, met rode ogen, haar korte haar in de war en een bleek gezicht. Altor stond bij het open raam aan de andere kant, uitkijkend in de nacht, met zijn hand om zijn stomp geklemd op zijn rug. Zijn jas lag gekreukeld op de vloer en hij stond daar in witte hemdsmouwen, in een koele wind die naar binnen blies en zijn roodgouden haar in be-

weging zette.

Cadsuane keek door de kamer; achter haar in de gang begonnen de Wijzen de Speervrouwen te ondervragen. ‘Nou?’ vroeg Cadsuane. ‘Wat is er gebeurd?’

Min keek op. Ze had rode striemen in haar hals, het begin van blauwe plekken. Rhand draaide zich niet om van het raam. Opstandige vlegel, dacht Cadsuane, die verder de kamer in liep. ‘Zeg op, jongen!’ beval ze. ‘We moeten weten of het kamp in gevaar is.’

‘Met het gevaar is afgerekend,’ zei hij zacht. Iets in zijn stem deed haar aarzelen. Ze had woede van hem verwacht, of misschien tevredenheid. In ieder geval vermoeidheid. In plaats daarvan klonk zijn stem koel.

‘Wil je even uitleggen wat dat betekent?’ vroeg Cadsuane.

Eindelijk draaide hij zich om en keek haar aan. Ze zette onwillekeurig een stap naar achteren, hoewel ze niet wist waarom. Hij was nog steeds dezelfde, domme jongen. Te lang, met te veel zelfvertrouwen en veel te koppig. Er straalde nu een merkwaardige sereniteit van hem uit, maar die had een donker randje. Net als de serene blik die je in de ogen van een veroordeelde zag voordat hij naar de galg stapte.

‘Narishma,’ zei Rhand, kijkend langs Cadsuane. ‘Ik heb een weving voor je. Kijk goed, want ik laat hem maar één keer zien.’ Daarmee stak Altor zijn hand opzij en schoot er een balk van helwit vuur van zijn vingers naar zijn jas op de vloer. Het kledingstuk verdween in een lichtflits.

Cadsuane siste. ‘Ik had je gezegd dat je die weving nooit moest gebruiken, jongen! Dat doe je nooit meer, hoor je me! Dit is niet...’

‘Dat is de weving die we moeten gebruiken als we tegen Verzakers strijden, Narishma,’ zei Altor, en zijn rustige stem ging dwars door die van Cadsuane heen. ‘Als we ze met iets anders doden, kunnen ze weer tot leven komen. Het is een gevaarlijk middel, maar het blijft gewoon een middel. Net als alle andere.’

‘Het is verboden,’ zei Cadsuane.

‘Ik heb besloten van niet,’ wierp Altor rustig tegen.

‘Je hebt geen flauw benul wat die weving kan doen! Je bent een kind dat speelt met...’

‘Ik heb lotsvuur steden zien verwoesten,’ zei Altor, en zijn ogen werden angstig. ‘Ik heb duizenden mensen uit het Patroon gebrand zien worden door de louterende vlammen ervan. Als je mij een kind noemt, Cadsuane, wat zijn dan diegenen onder jullie die duizenden jaren jonger zijn dan ik?’

Hij ontmoette haar blik. Licht! Wat was er met hem gebeurd? Ze probeerde haar gedachten te ordenen. ‘Dus Semirhage is dood?’ ‘Erger dan dood,’ zei Altor. ‘En veel beter af, in veel opzichten, denk ik.’

‘Nou, dan neem ik aan dat we kunnen doorgaan met...’

‘Herken je dat, Cadsuane?’ zei Altor, knikkend naar iets metaligs dat op het bed lag, grotendeels verborgen onder de lakens.

Aarzelend liep ze ernaartoe. Sorilea keek haar met een onpeilbaar gezicht aan. Kennelijk wilde ze niet bij het gesprek betrokken worden nu Altor in zo’n bui was. Cadsuane kon daar wel inkomen. Cadsuane trok de lakens weg en onthulde een stel identieke armbanden. Een halsband was er niet.

‘Onmogelijk,’ fluisterde ze.

‘Dat nam ik ook aan,’ zei Altor met die verschrikkelijk rustige stem van hem. ‘Ik hield me voor dat het natuurlijk niet dezelfde ter’angereaal kon zijn die ik aan jou had overhandigd. Je had beloofd dat hij beschermd en verborgen zou blijven.’

‘Nou,’ zei Cadsuane onthutst. Ze bedekte de dingen weer. ‘Dat is dan geregeld.’

‘Ja. Ik heb mensen naar je kamer gestuurd. Zeg eens, is dit de kist waar je de armbanden in bewaarde? We vonden die open op de vloer van je kamer.’

Een Speervrouwe haalde een bekend eikenhouten kistje tevoorschijn. Het was natuurlijk Cadsuanes kist.

Cadsuane draaide zich kwaad naar hem om. ‘Je hebt mijn kamer doorzocht!’

‘Ik wist niet dat je op bezoek was bij de Wijzen,’ zei Altor. Hij knikte eerbiedig naar Sorilea en Amys, en zij knikten weifelend terug. ‘Ik heb bedienden gestuurd om te kijken hoe het met je ging, want ik vreesde dat Semirhage misschien had geprobeerd wraak op je te nemen.’

‘Ze hadden dit niet moeten aanraken,’ zei Cadsuane, die het kistje van de Speervrouwe overnam. ‘Het was beschermd met heel ingewikkelde bannen.’

‘Niet ingewikkeld genoeg,’ kaatste Altor terug, en hij keerde haar de rug toe. Hij stond nog altijd bij dat donkere venster en keek uit over het kamp.

Het werd stil in de kamer. Narishma had op zachte toon gevraagd hoe Min zich voelde, maar hij zweeg toen Altor niets meer zei. Rhand vond overduidelijk dat Cadsuane verantwoordelijk was voor de diefstal van de mannelijke a’dam, maar dat was bespottelijk. Ze had de

beste ban die ze kende eromheen gelegd, maar wie weet wat voor kennis de Verzakkers hadden om bannen te omzeilen?

Hoe had Altor het overleefd? En de rest van de inhoud van dat kistje? Had Altor nu de sleutel, of was het standbeeldje meegenomen door Semirhage? Durfde Cadsuane ernaar te vragen? De stilte hield aan. 'Waar wacht je op?' vroeg ze uiteindelijk met alle moed die ze kon oproepen. 'Verwacht je een verontschuldiging van me?'

'Van jou?' vroeg Altor. Er was geen vermaak in zijn stem te horen, alleen maar diezelfde kille gelijkmoedigheid. 'Nee, ik vermoed dat ik nog eerder een verontschuldiging uit een steen zou kunnen persen dan uit jou.'

'Dan...'

'Ik verban je uit mijn ogen, Cadsuane,' zei hij zachtjes. 'Als ik je gezicht na vanavond nog een keer zie, dood ik je.'

'Rhand, nee!' riep Min, die opstond van het bed. Hij draaide zich niet naar haar om.

Cadsuane voelde meteen een steek van paniek, maar die zette ze met haar woede aan de kant. 'Wát?' vroeg ze. 'Dit is dwaasheid, jongen. Ik...'

Hij draaide zich om, en weer stierf haar stem weg onder die blik van hem. Er lag gevaar in, een schaduw in zijn ogen die haar meer angst aanjoeg dan ze had gedacht dat haar oude hart nog kon voelen. De lucht om hem heen leek te vervormen, en ze kon zich bijna voorhouden dat het donkerder was geworden in de kamer.

'Maar...' hoorde ze zichzelf stamelen. 'Maar jij doodt geen vrouwen. Dat weet iedereen. Je krijgt het amper voor elkaar de Speervrouwen in gevaar brengen uit angst dat hen iets overkomt!'

'Ik ben gedwongen die voorkeur te herzien,' zei Altor. 'Met ingang van vanavond.'

'Maar...'

'Cadsuane,' zei hij zacht, 'geloof je dat ik je zou kunnen doden? Hier, op dit ogenblik, zonder een zwaard of de Kracht te gebruiken? Geloof je dat als ik het eenvoudigweg wilde, het Patroon zich om me heen zou buigen en je hart zou laten stilstaan? Per... toeval?'

Ta'veren zijn werkte niet zo. Licht! Nee, toch? Hij kon het Patroon zelf toch niet aan zijn wil onderwerpen? En toch, terwijl ze in zijn ogen keek, geloofde ze het. Tegen alle logica in keek ze in die ogen en wist dat als ze niet vertrok, ze zou sterven. Ze knikte langzaam, haatte zichzelf en voelde zich merkwaardig zwak.

Hij wendde zich van haar af en keek weer uit het raam. 'Zorg ervoor dat ik je niet meer zie. Nooit meer, Cadsuane. Je mag nu gaan.'

Verdoofd draaide ze zich om, en vanuit haar ooghoeken zag ze een diepe duisternis van Altor afstralen en de lucht nog verder vervormen. Toen ze omkeek, was het weg. Met knarsende tanden vertrok ze. ‘Bereid jezelf en je legers voor,’ zei Altor tegen degenen die achterbleven, en zijn stem galmde door de kamer. ‘Ik wil voor het einde van de week vertrekken.’

Cadsuane bracht haar hand naar haar hoofd en leunde in de gang buiten tegen de muur. Haar hart bonsde en haar voorhoofd was klam van het zweet. Voorheen had ze te maken gehad met een koppige maar goedaardige jongen. Iemand had dat kind vervangen door deze man, een man die gevaarlijker was dan ieder ander die ze ooit had ontmoet. Dag na dag ontglipte hij hen verder.

En ze had geen flauw benul wat ze eraan kon doen.

Een nieuwe belofte

Uitgeput van twee dagen rijden, zat Gawein op Tarter boven op een lage heuvel ten zuidwesten van Tar Valon.

Dit landschap had groen moeten zijn door het begin van de lente, maar de heuvel voor hem droeg alleen ruig, dood onkruid, verwoest door de wintersneeuw. Groepjes taxusbomen en zwarthout staken hier en daar op en onderbraken het bruine landschap. Hij telde meer dan een paar bosjes die nu enkel nog uit stronken bestonden. Een legerkamp verslond bomen als hongerige houtkevers, omdat ze die gebruikten voor pijlen, vuren, gebouwtjes en belegeringstoestellen. Gawein geeuwde; hij had de hele nacht de vaart erin gehouden. Brins kamp zat hier stevig ingegraven, en er was een drukte van beweging en activiteit. Een zo groot leger bracht in het beste geval een georganiseerde chaos met zich mee. Een kleine groep bereden cavalerie kon licht reizen, zoals Gaweins Jongelingen hadden gedaan; een dergelijke groep kon uitgroeien tot enkele duizenden soldaten en toch beweeglijk blijven. Ervaren ruiters, zoals de Saldeanen, verplaatsten zich naar verluidt soms met zeven- of achtduizend leden tegelijk en bleven toch snel.

Maar een leger zoals hierbeneden was een heel ander soort dier. Het was een gigantisch, uitgestrekt iets, in de vorm van een reusachtige bel met een kleiner kamp in het midden; waarschijnlijk dat van de Aes Sedai. Brin had ook troepen gelegerd in alle brugdorpen aan beide kanten van de Erinin, zodat het eiland was afgesneden van toevoer over land.

Het leger zat in de buurt van Tar Valon als een spin die loert naar een vlinder net buiten zijn web. Rijen soldaten reden in en uit om wacht te lopen, voedsel in te slaan en berichten te vervoeren. Het

waren vele tientallen groepen, sommige bereden, andere te voet. Als bijen die de korf verlieten terwijl andere weer naar binnen zwermden. De oostkant van het kamp stond vol met een allegaartje van hutten en tenten, de gebruikelijke mengelmoes van kampvolgers die zich rondom een leger verzamelde. Vlakbij, binnen de hoofdgrens van het kamp, verrees een houten palissade van zo'n vijftig meter doorsnee in een hoge ring. Waarschijnlijk rondom een bevelspost.

Gawein wist dat hij was gezien door Brins verkenners toen hij naderde, maar niemand had hem tegengehouden. Ze zouden dat waarschijnlijk ook niet doen, behalve als hij probeerde om nu weg te rijden. Een man alleen – met een fatsoenlijke grijze mantel en broek en een witkanten hemd – was niet erg belangwekkend. Hij kon een huur-ling zijn die kwam vragen om een positie in het leger. Hij kon een boodschapper zijn van een plaatselijke edele, gestuurd om te klagen over een groep verkenners. Hij kon zelfs bij het leger horen. Hoewel veel soldaten in Brins leger uniformen hadden, droegen vele anderen alleen een eenvoudige gele band om hun mouw, omdat ze nog niet het geld hadden om de juiste emblemen erop te laten naaien.

Nee, een man alleen die een leger naderde was geen gevaar. Een man alleen die erbij wegreed, was echter reden tot alarm. Een man die naar het kamp toe kwam kon een vriend, een vijand, of geen van beide zijn. Een man die het kamp eens goed bekeek en dan wegreed, was bijna zeker een verspieder. Zolang Gawein niet vertrok voordat hij zijn bedoelingen kenbaar maakte, zouden Brins voorrijders hem waarschijnlijk niet lastigvallen.

Licht, hij verlangde naar een bed. Hij had twee rusteloze nachten achter de rug, met maar een paar uur slaap elk, gewikkeld in zijn mantel. Hij voelde zich prikkelbaar en korzelig, deels alleen maar om zichzelf, omdat hij had geweigerd naar een herberg te gaan voor

het geval hij werd achtervolgd door de Jongelingen. Hij knipperde met dikke ogen en dreef Tarter de helling af. Nu kon hij niet meer terug.

Nee. Hij had al niet meer terug gekund zodra hij Sleet had achtergelaten in Dorlan. Inmiddels waren de Jongelingen op de hoogte van het verraad van hun leider. Sleet zou hen geen tijd laten verspillen met zoeken. Hij zou hun vertellen wat hij wist. Gawein wenste dat hij zich kon voorhouden dat ze verbaasd zouden reageren, maar hij had meer dan één frons of verwarde blik opgevangen als ze hem hoorden praten over Elaida en de Aes Sedai.

De Witte Toren verdiende zijn trouw niet, maar de Jongelingen, daar kon hij nu nooit meer naar terug. Het stak hem; dit was de eerste keer dat zijn weifeling was onthuld aan een grote groep. Niemand wist dat hij Suan had helpen ontsnappen, en het was ook niet algemeen bekend dat hij was omgegaan met Egwene.

Maar vertrekken was de juiste beslissing geweest. Voor het eerst in maanden klopten zijn daden met zijn gevoel. Egwene redden. Dat was iets waar hij in kon geloven.

Hij naderde de buitenrand van het kamp en hield zijn gezicht uitgestreken. Hij vond het een verschrikkelijke gedachte om samen te werken met de opstandige Aes Sedai, bijna net zo verschrikkelijk als zijn mannen verlaten. Die opstandelingen waren niet beter dan Elaida. Zij waren degenen die Egwene naar voren hadden geschoven als Amyrlin, als doelwit. Egwene! Een gewone Aanvaarde. Een pion. Als hun greep naar de Toren faalde, dan zouden zij misschien hun straf kunnen ontlopen. Egwene zou worden terechtgesteld.

Ik kom wel binnen, dacht Gawein. Ik red haar wel, hoe dan ook. En dan zal ik haar rede doen inzien en haar weghalen bij al die Aes Sedai. Misschien kon hij zelfs Brin rede doen inzien. Dan kunnen we allemaal terug naar Andor, om Elayne te helpen.

Hij reed met hernieuwde vastberadenheid verder, en iets van zijn vermoeidheid gleed van hem af. Om bij de bevelspositie te komen, moest hij tussen de kampvolgers door rijden, die met grotere aantallen waren dan de soldaten zelf. Koks om het voedsel te bereiden. Vrouwen om het voedsel op te dienen en de vaat te doen. Wagenmenners om het voedsel te vervoeren. Wagenmakers om de wagens te repareren die het voedsel vervoerden. Smeden om hoefijzers te maken voor de paarden die de wagens trokken die het voedsel vervoerden. Kooplieden om het voedsel te kopen, en kwartiermeesters om alles te regelen. Minder betrouwbare kooplui die wilden profiteren van de soldij van de soldaten, en vrouwen die hetzelfde wilden. Jongens om boodschap-

pen te vervoeren, hopend op een dag zelf een zwaard te dragen.

Het was een puinhoop. Een halve sloppenwijk van tenten en hutten, allemaal in verschillende kleuren, grootten en maten van haveloosheid. Zelfs een vaardig generaal als Brin kon maar beperkt orde opleggen aan de kampvolgers. Zijn mannen zouden min of meer de rust handhaven, maar ze konden de volgers niet dwingen zich aan de militaire tucht te houden.

Gawein ging midden door alles heen en negeerde de lieden die naar hem riepen en aanboden zijn zwaard te poetsen of hem een zoet broodje te verkopen. De prijzen zouden laag zijn – dit was een plek die het moest hebben van soldaten – maar met zijn strijddros en mooie kleding zouden ze hem inschatten als een officier. Als hij van een van hen iets kocht, roken de anderen geld, en dan zou hij omringd worden door iedereen die hoopte iets aan hem te kunnen slijten.

Hij negeerde het geroep en hield zijn blik naar voren, op het leger verderop gericht. De tenten daar stonden in min of meer nette rijen, gegroepeerd op onderdeel en banier, hoewel ze soms in kleinere groepjes stonden. Gawein had de indeling kunnen raden zonder die te hoeven zien. Brin hield van orde, maar hij geloofde ook sterk in delegeren. Hij liet zijn officiers hun kamp bestieren zoals zij dat goedachtten, en dat leidde tot een indeling die minder gelijkvormig was, maar die zichzelf veel beter regelde.

Hij reed rechtstreeks naar de palissade. De kampvolgers om hem heen waren echter niet gemakkelijk te negeren. Hun roepen naar hem bleven in de lucht hangen, samen met de geuren van maaltijden, privaten, paarden en goedkoop reukwater. Het kamp was niet zo druk als een stad, maar het was ook niet zo goed onderhouden.

Zweet vermengde zich met brandende kookvuren vermengd met stilstaand water vermengd met ongewassen lichamen. Hij kreeg de neiging een zakdoek tegen zijn neus te drukken, maar dat deed hij niet. Hij zou er dan uitzien als een verwende edele, die zijn neus optrok voor het gewone volk.

De stank, de verwarring en het geroep deden zijn stemming geen goed. Hij moest met zijn tanden knarsen om niet tegen elke venter te schelden. Een gestalte belandde struikelend op het pad voor hem en hij hield in. De vrouw droeg bruine rokken en een wit hemd, en haar handen waren vuil. 'Uit de weg,' snauwde Gawein. Zijn moeder zou boos zijn geworden als ze hem met zoveel woede had horen spreken. Nou, zijn moeder was dood, door Altors hand.

De vrouw voor hem keek op en rende het pad weer af. Ze had blond haar met een gele zakdoek eromheen gebonden, en een ietwat mollig

lichaam. Gawein ving nog net een glimp van haar gezicht op toen ze zich omdraaide.

Hij verstijfde. Dat was het gezicht van een Aes Sedai! Het was onmiskenbaar. Hij bleef geschokt zitten toen de vrouw de zakdoek van haar hoofd trok en zich weghaastte.

‘Wacht!’ riep hij, en hij wendde zijn paard. Maar de vrouw bleef niet staan. Hij aarzelde en liet zijn arm zakken toen hij de vrouw naar een rij wasvrouwen zag lopen, die een stukje verderop bij houten troggen aan het werk waren.

Als ze deed alsof ze een burgervrouw was, dan had ze daar waarschijnlijk haar eigen verrekte Aes Sedai-redenen voor, en ze zou het niet op prijs stellen als hij haar ontmaskerde. Goed dan. Gawein zette zijn ergernis van zich af. Egwene. Hij moest zich op Egwene richten. Toen hij de palissade bereikte, verbeterde de lucht aanzienlijk.

Een viertal soldaten stond op wacht, met hellebaarden naast zich, en hun stalen mutsen glansden net zoals hun borstplaten met de drie sterren van Brin erop. Een banier met de Vlam van Tar Valon wapperde naast de poort.

‘Rekrut?’ vroeg een van de soldaten toen Gawein kwam aanrijden. De potige man had een rode streep op zijn linkerschouder, die hem onderscheidde als wachtsergeant. Hij droeg een zwaard in plaats van een hellebaard. Zijn borstplaat paste hem amper, en hij had een dichte rode baard. ‘Dan moet je bij kapitein Aldan zijn,’ gromde de man. ‘Grote blauwe tent, ongeveer een kwart van de weg rondom het kamp. Je hebt je eigen paard en zwaard; dat zal je een goed soldij opleveren.’ De man wees naar een plek ergens te midden van het hoofdleger, buiten de palissade. Dat voldeed niet. Gawein zag Brins banier daarbinnen wapperen.

‘Ik ben geen rekrut,’ zei Gawein, die Tarter wendde om de mannen beter te kunnen bekijken. ‘Ik ben Gawein Trakand. Ik moet Gareth Brin onmiddellijk spreken over een dringende kwestie.’

De soldaat trok zijn wenkbrauw op. Toen grinnikte hij.

‘Je gelooft me niet,’ zei Gawein vlak.

‘Ga met kapitein Aldan praten,’ antwoordde de man loom, nogmaals wijzend naar de tent in de verte.

Gawein haalde diep adem om te kalmeren en probeerde zijn ergernis te bedwingen. ‘Als je Brin nou gewoon even roept, dan zul je zien dat...’

‘Wou je lastig doen?’ vroeg de soldaat, en hij blies zijn borst op.

De andere mannen brachten hun hellebaarden in gereedheid.

‘Nee,’ zei Gawein vlak. ‘Ik moet alleen...’

‘Als je bij ons kamp wilt,’ onderbrak de soldaat hem terwijl hij naar voren stapte, ‘dan zul je moeten leren doen wat je gezegd wordt.’ Gawein keek de man in de ogen. ‘Goed dan. We doen het zo. Het zal waarschijnlijk toch sneller gaan.’

De sergeant legde zijn hand op zijn zwaard.

Gawein maakte zijn voeten los uit de stijgbeugels en duwde zich uit het zadel. Te paard zou hij te veel moeite hebben om te voorkomen dat hij de man doodde. Hij ontblootte zijn zwaard toen zijn voeten de modderige grond raakten, en de schede raspte als een ingezogen ademdeug. Gawein begon met Eik schudt zijn takken, een vorm met niet-dodelijke aanvallen, vaak door meesters gebruikt om leerlingen op te leiden. Het was ook erg doeltreffend tegen een grote groep mannen die allemaal verschillende wapens hanteerden.

Voordat de sergeant zijn zwaard had getrokken, dreunde Gawein tegen hem aan en ramde zijn elleboog in zijn buik, net onder de slecht passende borstplaat.

De man gromde en klapte dubbel, en toen sloeg Gawein hem met het gevest van zijn zwaard tegen zijn slaap. Die kerel had beter moeten weten dan zijn muts zo scheef te dragen. Toen ging Gawein bij de eerste hellebaarddrager over naar Scheiden van zijde. Terwijl een andere man om hulp schreeuwde, hakte Gaweins kling met een rinkelend geluid over de borstplaat van de man, waardoor die achteruit werd gedwongen. Gawein maakte het af door de voeten van de man onder hem vandaan te maaien en ging toen door met Draaien van de wind om de aanvallen van de andere twee af te slaan.

Het was jammer, maar hij moest uithalen naar de bovenbenen van de twee hellebaarddragers. Hij had hen liever niet verwond, maar gevechten – zelfs dit soort gevechten, tegen veel minder vaardige tegenstanders – werden onvoorspelbaar naarmate ze langer duurden. Je moest het slagveld snel en ferm beheersen, en dat betekende dat hij de twee soldaten onderuit moest halen, graaiend naar hun bloedende bovenbenen. De sergeant was buiten westen van de klap op zijn hoofd, maar de eerste hellebaarddrager kwam wankel overeind. Gawein schopte de hellebaard van de man opzij en zette toen zijn laars in diens gezicht, waardoor hij met een bloedneus weer tegen de grond ging.

Achter hem hinnikte Tarter, snuivend en stampend op de grond. Het strijdros bespeurde een gevecht, maar het was goed opgeleid. Tarter wist dat wanneer niemand de teugels vasthield, hij moest blijven stilstaan. Gawein veegde zijn kling aan zijn broekspijp af en schoof het zwaard weer in de schede, terwijl de gewonde soldaten kreunend op

de grond bleven liggen. Hij klopte Tarter op zijn neus en pakte de teugels weer op. Achter Gawein deinsden kampvolgers achteruit en renden weg. Een groep soldaten kwam met aangespannen bogen uit de palissade. Dat was niet best. Gawein draaide zich naar hen toe, trok zijn zwaardschede van zijn riem en gooide die voor de mannen op de grond.

‘Ik ben ongewapend,’ zei hij over het gekerm van de gewonden heen. ‘En geen van deze vier zullen vandaag sterven. Ga je generaal vertellen dat één enkele zwaardmeester zojuist in minder dan tien hartslagen een groep van zijn wachters heeft geveld. Ik ben een oude leerling van hem. Hij wil me vast wel ontvangen.’

Een van de mannen schoot naar voren om Gaweins gevallen zwaard op te rapen, terwijl een andere een renner wenkte. De overige hielden hun bogen geheven.

Een van de gevallen hellebaarddragers kroop weg. Gawein wendde Tarter en bereidde zich voor om achter het paard te duiken als de mannen gingen schieten. Hij had liever dat het daar niet toe kwam, maar Tarter zou een paar pijlen van een handboog eerder overleven dan hij.

Enkele soldaten waagden het naar voren te komen om hun gevallen vrienden te helpen. De potige wachtsergeant roerde zich en ging rechtop zitten, waarbij hij binnensmonds vloekte. Gawein maakte geen dreigende bewegingen.

Misschien was het een vergissing geweest om in gevecht te gaan met die mannen, maar hij had al te veel tijd verspild. Egwene kon wel dood zijn! Als een man zoals die sergeant op zijn strepen ging staan, had je eigenlijk maar twee keuzes. Je kon je langs de ambtenaren praten, elke soldaat op elke rang proberen ervan te overtuigen dat je belangrijk was. Of je kon rotzooi schoppen. Dat tweede ging sneller, en het kamp had duidelijk voldoende Aes Sedai om een paar gewonde soldaten te Helen.

Uiteindelijk kwam er een klein groepje mannen de palissade uit benen. Hun uniformen waren onberispelijk, hun houding gevaarlijk, hun gezichten verweerd. Aan het hoofd liep een man met een vierkant gezicht, grijzende slapen en een sterk, gedrongen postuur. Gawein glimlachte. Het was Brin in eigen persoon. De gok had gewerkt.

De kapitein-generaal bekeek Gawein en inspecteerde toen snel zijn gevallen soldaten. Uiteindelijk schudde hij zijn hoofd. ‘Rustig maar,’ zei hij tegen zijn mannen. ‘Sergeant Coord.’

De potige sergeant stond op. ‘Commandant!’

Brin keek om naar Gawein. ‘Als er de volgende keer weer eens een

man naar de poort komt, beweert van adel te zijn en naar mij vraagt, roep dan een officier. Meteen. Het kan me niet schelen als die man een warrige baard van twee maanden heeft en stinkt naar goedkoop bier. Begrepen?’

‘Ja, commandant,’ zei de sergeant blozend. ‘Begrepen, mijnheer.’

‘Breng je mannen naar de ziekenzaal, sergeant,’ zei Brin, nog altijd met zijn blik op Gawein gericht. ‘Jij gaat met mij mee.’

Gawein klemde zijn kaken op elkaar. Hij was al niet meer zo door Gareth Brin toegesproken sinds hij zich voor het eerst moest scheren. Al had hij natuurlijk ook niet echt verwacht dat de man blij zou zijn. Binnen de palissade zag Gawein een jonge knul die waarschijnlijk stalknecht of boodschappenjongen was. Hij gaf Tarter over aan de ontzagvolle jongeling en vertelde hem hoe hij het paard moest verzorgen. Toen haalde hij zijn zwaard op bij de man die het had opgeraapt en haastte zich achter Brin aan.

‘Garet,’ zei Gawein toen hij hem inhaalde, ‘ik...’

‘Mond dicht, jongeman,’ zei Brin zonder zich om te draaien. ‘Ik heb nog niet besloten wat ik met je ga doen.’

Gawein liet zijn mond dichtvallen. Dat was onterecht! Gawein was nog altijd de broer van de rechtmatige koningin van Andor, en hij zou Eerste Prins van het Zwaard worden als Elayne de troon besteedde! Brin zou hem eerbied moeten betonen.

Maar Brin kon zo koppig zijn als een everzwijn. Gawein hield zijn mond. Ze kwamen aan bij een hoge punttent met twee wachters ervoor. Brin dook naar binnen, en Gawein volgde. Binnen was het opgeruimder en schoner dan Gawein had verwacht. De tafel lag vol met opgerolde kaarten en nette stapels papieren, en de britsen in de hoek waren keurig opgemaakt, met de dekens in scherpe vouwen. Kennelijk had Brin een erg nauwgezette persoon die voor hem opruimde.

Brin verstregelde zijn handen op zijn rug en zijn borstplaat weerspiegelde Gaweins gezicht toen hij zich omdraaide. ‘Zo. Vertel maar eens wat je hier doet.’

Gawein rechtte zijn rug. ‘Generaal,’ zei hij, ‘ik geloof dat je je vergist. Ik ben niet langer je leerling.’

‘Weet ik,’ zei Brin kortaf. ‘De jongen die ik heb opgeleid, zou nooit zo’n kinderachtig geintje hebben uitgehaald om mijn aandacht te trekken.’

‘De wachtsergeant was vijandig, en ik had geen geduld met die dwaas. Dit leek me de beste aanpak.’

‘De beste aanpak?’ vroeg Brin. ‘Om me kwaad te maken?’

‘Luister,’ zei Gawein, ‘misschien was ik wat overhaast, maar ik heb een belangrijke opdracht. Je moet naar me luisteren.’

‘En zo niet?’ vroeg Brin. ‘Als ik je mijn kamp uit smijt omdat je een verwend prinsje bent met te veel trots en niet genoeg verstand?’

Gawein fronste zijn voorhoofd. ‘Pas op, Gareth. Ik heb veel geleerd sinds we elkaar voor het laatst zagen. Ik denk dat je zult ontdekken dat je me niet meer met zoveel gemak als vroeger kunt verslaan.’

‘Daar twijfel ik niet aan,’ zei Brin. ‘Licht, jongen! Je hebt altijd al aanleg gehad. Maar denk je dat je woorden meer gewicht dragen alleen omdat je vaardig bent met het zwaard? Dat ik moet luisteren omdat je me vermoordt als ik het niet doe? Ik dacht dat ik je beter had onderwezen.’

Brin was ouder geworden sinds Gawein hem voor het laatst had gezien. Maar die leeftijd drukte niet op Brin; de jaren rustten behaaglijk op zijn schouders. Wat meer grijs bij zijn slapen, een paar rimpeltjes rond de ogen erbij, en toch een lichaam dat sterk en slank genoeg was om hem jaren jonger te doen lijken dan hij was. Als je naar Gareth Brin keek, zag je een man in – en zeker niet voorbij – de bloei van zijn leven.

Gawein ving de blik van de generaal en probeerde zijn woede binnen te houden. Brin keek rustig terug. Standvastig. Zoals een generaal hoorde te zijn. Zoals Gawein zou moeten zijn.

Gawein keek weg en schaamde zich plotseling. ‘Licht,’ fluisterde hij. Hij liet zijn zwaard los en greep naar zijn hoofd. Hij voelde zich plotseling heel, heel moe. ‘Het spijt me, Gareth. Je hebt gelijk. Ik ben stom geweest.’

Brin gromde. ‘Fijn om te horen. Ik begon me al af te vragen wat er met je was gebeurd.’

Gawein zuchtte en veegde over zijn voorhoofd, verlangend naar iets kouds te drinken. Zijn woede smolt weg en hij voelde zich uitgeput. ‘Het is een zwaar jaar geweest,’ zei hij, ‘en ik heb te hard gereden om hier te komen. Ik denk niet helder na.’

‘Je bent niet de enige, knul,’ zei Brin. Hij haalde diep adem en liep naar een kleine opdientafel, waar hij een beker vol schonk voor Gawein. Het was maar warme thee, maar Gawein pakte het dankbaar aan en nam een slok.

‘Dit zijn zware tijden,’ zei Brin, die ook voor zichzelf inschonk. Hij nam een slok en trok een grimas.

‘Wat is er?’ vroeg Gawein, kijkend naar zijn beker.

‘Niks. Ik walg van dat spul.’

‘Waarom drink je het dan?’

‘Ze zeggen dat het goed voor me is,’ gromde Brin. Voordat Gawein kon doorvragen, vervolgde de grote generaal: ‘Nou? Moet ik je in het gevang laten smijten voordat je gaat vertellen waarom je hebt besloten je bij mijn bevelspositie naar binnen te vechten?’

Gawein stapte naar voren. ‘Garet, dit gaat om Egwene. Ze hebben haar.’

‘De Aes Sedai van de Witte Toren?’

Gawein knikte heftig.

‘Weet ik.’ Brin nam nog een slok en grimaste opnieuw.

‘We moeten haar gaan halen!’ riep Gawein. ‘Ik ben hier om je hulp te vragen. Ik wil een reddingsactie op touw zetten.’

Brin snoof zachtjes. ‘Een reddingsactie? En hoe wil je de Witte Toren inkomen? Zelfs de Aiel konden die stad niet innemen.’

‘Dat wilden ze ook niet,’ zei Gawein. ‘Maar ik hoef de stad niet in te nemen, ik hoef alleen een groepje naar binnen te smokkelen en één persoon naar buiten te krijgen. Iedere rots heeft barsten. Ik vind er wel iets op.’

Brin zette zijn beker neer. Hij keek Gawein aan en zijn vastberaden, verweerde gezicht was een toonbeeld van adellijkheid. ‘Maar vertel eens, jongen. Hoe wil je zorgen dat ze met je meekomt?’

Gawein schrok. ‘Nou, ze zal graag meekomen, natuurlijk. Waarom niet?’

‘Omdat ze ons heeft verboden haar te redden,’ antwoordde Brin, die zijn handen weer op zijn rug legde. ‘Of dat heb ik er althans uit opgemaakt. De Aes Sedai vertellen me niet veel. Je zou denken dat ze meer vertrouwen hadden in een man van wie ze verwachten dat hij dat beleg van ze leidt. Maar goed, de Amyrlin kan op een of andere manier met hen communiceren, en ze heeft hun opgedragen haar te laten zitten.’

Wat? Dat was belachelijk! De Aes Sedai in het kamp verdraaiden overduidelijk de feiten. ‘Brin, ze zit gevangen! De Aes Sedai die ik heb horen praten, zeiden dat ze elke dag slaag krijgt. Straks stellen ze haar nog terecht!’

‘Ik weet het niet,’ zei Brin. ‘Ze is daar nu al weken, en ze hebben haar nog niet omgebracht.’

‘Dat doen ze nog wel,’ zei Gawein indringend. ‘Dat weet jij ook. Misschien poch je voor je soldaten een tijdje met een gevallen vijand, maar uiteindelijk zul je zijn hoofd op een staak moeten zetten om hun te laten weten dat hij dood is. Je weet dat ik gelijk heb.’

Brin keek hem aan en knikte. ‘Misschien wel. Maar ik kan nog steeds niets doen. Ik ben gebonden aan mijn geloften, Gawein. Ik kan pas

iets doen als dat meisje het me opdraagt.’

‘Zou je haar dan laten sterven?’

‘Als dat ervoor nodig is om mijn eed gestand te doen, dan ja.’

Als Brin gebonden was door een eed... nou, hij zou nog eerder een Aes Sedai een leugen horen vertellen dan Gareth Brin zijn woord zien breken. Maar Egwene! Er moest iets zijn wat hij kon doen!

‘Ik zal proberen te praten met enkele Aes Sedai die ik dien,’ zei Brin. ‘Misschien kunnen zij iets doen. Als jij hun ervan overtuigt dat er een reddingsactie nodig is, en dat de Amyrlin gered wil worden, dan zullen we zien.’

Gawein knikte. Het was in ieder geval iets. ‘Dank je.’

Brin wuifde achteloos. ‘Hoewel ik je eigenlijk in het gevang zou moeten smijten. Al was het maar omdat je drie van mijn mannen hebt verwond.’

‘Laat ze Helen door een Aes Sedai,’ zei Gawein. ‘Voor zover ik heb gehoord, heb je geen gebrek aan zusters om je te koeioneren.’

‘Bah,’ zei Brin. ‘Ik krijg ze maar zelden zover dat ze iemand Helen, behalve als het leven van een soldaat op het spel staat. Laatst was een van mijn mannen akelig ten val gekomen tijdens het rijden, en zij zeiden dat Heling hem alleen maar roekeloosheid zou bijbrengen. “Pijn is een les op zich,” zei dat verrekte mens. “Misschien zal hij de volgende keer niet zo opschepperig rijden om indruk te maken op zijn vrienden.”’

Gawein trok een grimas. ‘Maar ze zullen toch wel een uitzondering maken voor die mannen? Ze zijn immers gewond geraakt door een vijand.’

‘We zullen zien,’ zei Brin. ‘De zusters bezoeken de soldaten maar zelden. Ze hebben hun eigen dingen te doen.’

‘Er is er nu een in het buitenste kamp,’ zei Gawein afwezig, met een blik over zijn schouder.

‘Jong meisje? Donker haar, nog geen leeftijdloos gezicht?’

‘Nee, dit was een Aes Sedai. Ik kon het aan haar gezicht zien. Ze was een beetje mollig, met blond haar.’

‘Waarschijnlijk alleen maar op zoek naar zwaardhanden,’ zei Brin zuchtend. ‘Dat doen ze namelijk.’

‘Ik geloof van niet,’ zei Gawein, nog steeds omkijkend. ‘Ze verstopte zich tussen de wasvrouwen.’ Nu hij erover nadacht, besepte hij dat ze best een verspieder voor de aanhangers van de Witte Toren kon zijn.

Brins frons werd dieper. Misschien dacht hij hetzelfde. ‘Laat zien,’ zei hij, terwijl hij al naar de tentflap beende. Hij gooide hem open

en liep het ochtendlicht in, en Gawein volgde.

‘Je hebt nog steeds niet uitgelegd wat je hier doet, Gawein,’ zei Brin terwijl ze door het ordelijke kamp liepen en soldaten hun generaal een saluut brachten.

‘Wat ik al zei,’ zei Gawein, met zijn hand rustig op de knop van zijn zwaard. ‘Ik ga er iets op vinden om Egwene uit die dodelijke valstrik te krijgen.’

‘Ik bedoelde niet wat je in mijn kamp doet, maar wat je hier in deze streek doet. Waarom ben je niet in Caemlin om je zuster te helpen?’

‘Je hebt nieuws over Elayne,’ zei Gawein, die bleef staan. Licht! Hij had het eerder moeten vragen. Hij was echt moe. ‘Ik had gehoord dat ze in je kamp is geweest. Is ze terug in Caemlin? Is ze veilig?’

‘Ze is al een hele tijd niet meer bij ons,’ zei Brin. ‘Maar ze schijnt het goed te maken.’ Hij bleef staan en keek om. ‘Bedoel je dat je het niet weet?’

‘Wat?’

‘Nou, geruchten zijn berucht onbetrouwbaar,’ zei Brin, ‘maar ik heb het nagevraagd bij de Aes Sedai die naar Caemlin zijn Gereisd om nieuws te vergaren. Je zuster heeft de Leeuwentroon. Het schijnt dat ze een groot deel van de puinhoop die je moeder voor haar had achtergelaten al heeft opgeruimd.’

Gawein haalde diep adem. Het Licht zij dank, dacht hij, en hij sloot zijn ogen. Elayne leefde nog. Elayne had de troon. Hij opende zijn ogen en de bewolkte hemel leek iets lichter. Hij liep door, en Brin liep met hem mee.

‘Je wist het echt niet,’ zei Brin. ‘Waar heb je gezeten, jongen? Jij bent nu Eerste Prins van het Zwaard, of dat word je zodra je terugkeert naar Caemlin! Jouw plek is aan de zijde van je zuster.’

‘Eerst Egwene.’

‘Je hebt een eed gezworen,’ zei Brin streng. ‘Aan mij. Ben je dat vergeten?’

‘Nee,’ zei Gawein. ‘Maar als Elayne op de troon zit, is ze voorlopig veilig. Ik ga Egwene halen en sleep haar mee terug naar Caemlin, waar ik een oogje op haar kan houden. Waar ik een oogje op hen allebei kan houden.’

Brin snoof. ‘Dat eerste zou ik je graag zien proberen,’ merkte hij op. ‘Maar toch, waarom was je er niet bij toen Elayne probeerde de troon te bemachtigen? Wat heb je gedaan dat belangrijker is dan dat?’

‘Ik... raakte verstrikt,’ zei Gawein zonder opzij te kijken.

‘Verstrikt?’ vroeg Brin. ‘Je was in de Witte Toren toen dit alles...’ Hij maakte zijn zin niet af en deed er verder het zwijgen toe. De twee

liepen een tijdje naast elkaar verder.

‘Waar heb je zusters horen praten over Egwenes gevangenneming?’ vroeg Brin. ‘Hoe weet jij dat ze wordt gestraft?’

Gawein zei niets.

‘Bloed en bloedas!’ riep Brin. De generaal vloekte maar zelden. ‘Ik wist wel dat de leider van die strooptochten tegen mij veel te goed op de hoogte was. En ik maar zoeken naar een lek onder mijn officiers!’ ‘Het maakt nu niet meer uit.’

‘Dat bepaal ik wel,’ zei Brin. ‘Je hebt mijn mannen gedood. Strooptochten tegen mij geleid!’

‘Strooptochten tegen de opstandelingen geleid,’ verbeterde Gawein, die harde ogen op Brin richtte. ‘Je mag me ervan beschuldigen dat ik me een weg je kamp in heb gebaand, maar verwacht je echt dat ik me schuldig voel omdat ik de Witte Toren heb geholpen tegen het leger dat er een beleg houdt?’

Brin zweeg. Toen knikte hij kort. ‘Goed dan. Maar dat maakt je een vijandelijk bevelvoerder.’

‘Niet meer,’ zei Gawein. ‘Ik ben daar weg.’

‘Maar...’

‘Ik heb ze geholpen,’ zei Gawein. ‘Nu niet meer. Niets wat ik hier zie, gaat terug naar je vijanden, Brin. Ik zweer het bij het Licht.’

Brin reageerde niet meteen. Ze liepen langs tenten, waarschijnlijk voor de hoge officiers, en naderden de palissade. ‘Goed dan,’ zei Brin. ‘Ik kan er wel op vertrouwen dat je niet zodanig bent veranderd dat je je woord zult breken.’

‘Ik zou me nooit tegen die eed keren,’ zei Gawein hees. ‘Hoe kon je dat nou denken?’

‘Ik heb de laatste tijd ervaring met onverwachte herroepingen van geloften,’ zei Brin. ‘Ik zei al dat ik je geloof, jongen. En dat is ook zo. Maar je hebt nog altijd niet uitgelegd waarom je niet terug bent gegaan naar Caemlin.’

‘Egwene was bij de Aes Sedai,’ zei Gawein. ‘Voor zover ik wist, was Elayne daar ook bij. Dit leek me de juiste plek voor mij, ook al was ik niet bepaald blij met Elaida’s gezag.’

‘En wat is Egwene van jou?’ vroeg Brin zachtjes.

Gawein keek hem in de ogen. ‘Weet ik niet,’ gaf hij toe. ‘Ik wou dat ik het wist.’

Vreemd genoeg grinnikte Brin. ‘Ik snap het. Kom, we gaan op zoek naar die Aes Sedai die jij dacht te zien.’

‘Ik heb haar echt gezien, Gareth,’ zei Gawein, knikkend naar de wachters toen ze de poort uit liepen. De mannen brachten Brin een saluut,

maar ze keken naar Gawein alsof hij een zwartlans was. En terecht. ‘We zullen zien wat we vinden,’ zei Brin. ‘Maar toch, als ik eenmaal een bespreking voor je regel met de leidsters van de Aes Sedai, dan wil ik je woord dat je daarna teruggaat naar Caemlin. Laat Egwene aan ons over. Jij moet Elayne helpen. Jouw plek is in Andor.’

‘Ik kan van jou wel hetzelfde zeggen.’ Gawein bekeek het drukke volgerskamp. Waar was die vrouw ook alweer geweest?

‘Dat kun je doen,’ zei Brin nors, ‘maar het zou niet de waarheid zijn. Daar heeft je moeder voor gezorgd.’

Gawein wierp hem een blik toe.

‘Ze heeft me eruit gezet, Gawein. Me verbannen en met de dood bedreigd.’

‘Onmogelijk!’

Brin keek grimmig. ‘Dat dacht ik ook. Maar toch is het waar. De dingen die ze zei... die deden pijn, Gawein. Echt.’

Dat was alles wat Brin zei, maar komend van hem sprak het boekdelen. Gawein had de man nog nooit een ontevreden woord over zijn rang of zijn bevelen horen uiten. Hij was trouw geweest aan Morgase; zo vastberaden trouw als een regent maar kon hopen. Gawein had nog nooit een zelfverzekerder man ontmoet, of een man die minder klaagde.

‘Het moet deel hebben uitgemaakt van een of ander plan,’ zei Gawein. ‘Je kent moeder. Als ze je heeft gekwetst, dan was daar een reden voor.’

Brin schudde zijn hoofd. ‘Geen reden, anders dan dwaze liefde voor die fat van een Gaebriel. Ze heeft Andor bijna te gronde gericht met haar vertroebelde hoofd.’

‘Niet waar!’ snauwde Gawein. ‘Garet, jij zou dat toch als geen ander moeten weten!’

‘Dat zou ik inderdaad moeten,’ zei Brin met gedempte stem. ‘En ik wou dat het zo was.’

‘Ze had een andere reden,’ zei Gawein koppig. Hij voelde de woede weer in zich opkomen. Rondom keken venters naar de twee, maar ze zeiden niets. Ze wisten waarschijnlijk wel beter dan Brin te benaderen. ‘Maar nu zullen we het nooit weten. Nu is ze dood. Die vervloekte Altor! De dag dat ik hem kan doorsteken kan me niet snel genoeg komen.’

Brin keek Gawein scherp aan. ‘Altor heeft Andor gered, jongen. Of voor zover een man daar althans toe in staat was.’

‘Hoe kun je dat nou zeggen?’ vroeg Gawein, die zijn hand wegtrok. ‘Hoe kun je zo gunstig spreken over dat monster? Hij heeft mijn

moeder vermoord!'

'Ik weet niet of ik die geruchten wel geloof,' zei Brin, wrijvend over zijn kin. 'Maar als ik ze geloof, jongen, dan heeft hij Andor misschien wel een gunst bewezen. Je weet niet hoe erg het daar werd, op het laatst.'

'Ik kan mijn oren niet geloven,' zei Gawein, die zijn hand naar zijn zwaard liet zakken. 'Ik wil niet dat je haar naam zo besmeurt, Brin. Ik meen het.'

Brin keek hem recht in de ogen. Zijn blik was standvastig. Zijn ogen van graniet. 'Ik zal altijd de waarheid spreken, Gawein. Wíé me ook uitdaagt. Is het moeilijk om aan te horen? Nou, het was moeilijker om mee te leven. Er komt niets goeds voort uit het verspreiden van klachten. Maar jij als haar zoon moet de waarheid kennen. Uiteindelijk, Gawein, keerde je moeder zich tegen Andor door Gaebriel te omhelzen. Ze moest worden afgezet. Als Altor dat voor ons heeft gedaan, dan moeten we hem bedanken.'

Gawein schudde zijn hoofd terwijl woede en geschoktheid in hem om voorrang streden. Was dit Gareth Brin?

'Dit zijn niet de woorden van een versmadede minnaar,' zei Brin met een strak gezicht, alsof hij zijn gevoel aan de kant duwde. Hij sprak zachtjes terwijl hij en Gawein doorliepen en de kampvolgers hen ontweken. 'Ik kan aanvaarden dat een vrouw haar genegenheid voor de ene man verliest en die aan een andere schenkt. Ja, Morgase de vrouw kan ik vergeven. Maar Morgase de koningin? Zij heeft het koninkrijk aan die slang gegeven. Zij heeft haar bondgenoten laten afranselen en gevangennemen. Ze was niet goed bij haar hoofd. Soms, als de arm van een soldaat ettert, moet die worden afgezet om de man het leven te redden. Ik ben blij over Elaynes welslagen, en het doet me pijn om dit te zeggen. Maar je moet die haat jegens Altor begraven. Hij was niet het probleem. Je moeder was het probleem.'

Gawein hield zijn kiezen op elkaar. Nooit, dacht hij. Ik zal het Altor nooit vergeven. Dit niet.

'Ik zie de vastberadenheid in die blik,' zei Brin. 'Des te meer reden waarom je terug moet naar Andor. Je zult het wel zien. Als je mij niet vertrouwt, vraag het dan maar aan je zus. Kijk wat zij ervan zegt.'

Gawein knikte ferm. Zo was het genoeg. Verderop zag hij de plek waar hij de vrouw had gezien. Hij keek naar de rij wasvrouwen in de verte, draaide zich om en beende naar hen toe, tussen twee kooplui met walmende hokken vol kippen en bakken vol eieren door. 'Deze kant op,' zei hij, misschien wat te scherp.

Hij keek niet of Brin hem volgde. Even later haalde de generaal hem in, en zijn gezicht stond niet vrolijk, maar hij hield zijn mond. Ze liepen over een druk kronkelpad langs mensen in bruine en matgrijze kleding, en weldra bereikten ze de vrouwen die op hun knieën tussen twee lange houten troggen met traag stromend water zaten. Mannen stonden aan het uiteinde en goten water in de troggen, en de vrouwen wasten kleding in de trog met zeepsop en spoelden ze uit in de andere trog. Geen wonder dat de grond hier zo nat was! Maar hier rook het in ieder geval naar sop en reinheid.

De vrouwen hadden hun mouwen opgestroopt, en de meesten kletsten wat terwijl ze met de kleding langs wasborden wreven. Ze waren allemaal gehuld in dezelfde bruine rokken als waarin hij de Aes Sedai had gezien. Gawein legde zijn hand achteloos op zijn zwaardknop en bekeek de vrouwen van achteren.

‘Welke?’ vroeg Brin.

‘Wacht even,’ zei Gawein. Er waren hier tientallen vrouwen. Had hij echt gezien wat hij dacht te hebben gezien? Waarom zou er een Aes Sedai in dit kamp zijn, juist hier? Elaida zou heus geen Aes Sedai sturen om te verspieden; hun gezichten maakten hen te herkenbaar.

Maar als ze zo gemakkelijk te herkennen waren, waarom zag hij haar dan nu niet?

En toen zag hij haar. Ze was een van de weinige vrouwen die niet met haar buurvrouw kletste. Ze knielde met gebogen hoofd, de gele zakdoek omgebonden om haar gezicht schaduw te bieden, met een paar lokken blond haar onder de doek vandaan. Haar houding was zo onderdanig dat hij haar bijna over het hoofd zag, maar de vorm van haar lichaam viel op. Ze was mollig, en die zakdoek was de enige gele in de rij.

Gawein beende langs de werkende vrouwen, van wie er enkelen opstonden en hun handen in hun zij zetten om in niet mis te verstane bewoordingen uit te leggen dat ‘soldaten met hun grote voeten en onhandige ellebogen’ de vrouwen niet in de weg moesten lopen. Gawein negeerde hen en liep door naar de vrouw met de gele hoofddoek.

Dit is waanzin, dacht Gawein. Er is in de hele geschiedenis nog geen Aes Sedai geweest die zichzelf kon dwingen zo’n houding aan te nemen.

Brin kwam naast hem staan. Gawein bukte en probeerde een blik op het gezicht van de vrouw te werpen. Ze boog zich verder naar voren en schrobde harder op het hemd in de trog.

‘Vrouw,’ zei Gawein. ‘Mag ik uw gezicht zien?’

Ze reageerde niet. Gawein keek naar Brin. Aarzelend stak de generaal zijn hand uit en duwde de hoofddoek van de mollige vrouw naar achteren. Het gezicht eronder was onmiskenbaar dat van een Aes Sedai, met dat opvallende, leeftijdloze aanzien. Ze keek niet op, maar werkte gewoon door.

‘Ik zei toch al dat het niet zou lukken,’ zei een forse vrouw vlakbij. Ze stond op en waggelde langs de rij, gekleed in een tentachtig groenmet-bruin gewaad. “Vrouwe,” zei ik tegen haar, “u mag doen wat u wilt. Ik zal u niets weigeren, maar iemand zal u opmerken.”

‘U hebt de leiding over de wasvrouwen?’ vroeg Brin.

De grote vrouw knikte ferm, en haar rode krullen stuiterden. ‘Dat klopt, generaal.’ Ze wendde zich tot de Aes Sedai en maakte een kniks. ‘Vrouwe Tagren, ik had u gewaarschuwd. Het Licht mag me branden als het niet waar is. Het spijt me echt.’

De vrouw die Tagren heette, boog haar hoofd. Waren dat tranen op haar wangen? Was dat zelfs maar mogelijk? Wat was hier aan de hand?

‘Vrouwe,’ zei Brin terwijl hij naast haar neerhurkte. ‘Bent u Aes Sedai? Als u dat bent, en u beveelt me te vertrekken, dan zal ik dat doen zonder nog vragen te stellen.’

Een goede aanpak. Als ze echt Aes Sedai was, kon ze niet liegen.

‘Ik ben geen Aes Sedai,’ fluisterde de vrouw.

Brin keek fronsend op naar Gawein. Wat betekende het dat ze dat zei? Een Aes Sedai kon niet liegen. Dus...

De vrouw zei zachtjes: ‘Ik heet Shemerin. Ik was Aes Sedai, ooit. Maar nu niet meer. Niet sinds...’ Ze keek weer omlaag. ‘Alstublieft. Laat me gewoon werken in mijn oneer.’

‘Wat u wilt,’ zei Brin. Toen weifelde hij. ‘Maar u moet eerst met een paar zusters in het kamp praten. Ze doen me wat als ik u niet naar hen toe breng.’

De vrouw, Shemerin, zuchtte, maar ze stond op.

‘Kom mee,’ zei Brin tegen Gawein. ‘Ik twijfel er niet aan dat ze jou ook willen spreken. Laten we het maar snel achter de rug hebben.’

In duisternis

Sheriam tuurde aarzelend haar donkere tent in, maar ze zag niets. Met een tevreden glimlach stapte ze naar binnen en trok de flap achter zich dicht. Alles ging voor de verandering eens vrij aardig.

Natuurlijk keek ze nog altijd eerst goed in haar tent voordat ze naar binnen ging, speurend naar degene die zich wel eens binnen had verstopt. Degene die ze nooit had kunnen bespeuren, maar waarbij ze altijd het gevoel had gehad dat ze dat zou moeten kunnen. Ja, Sheriam keek nog steeds elke keer, en dat zou ze waarschijnlijk nog maanden blijven doen; maar het was nu niet nodig. Er wachtte geen fantoom om haar te straffen.

Het vierkante tentje was hoog genoeg om in te staan, met een veldbed aan de ene kant en een kist ertegenover. Er was nog net ruimte voor een tafel, maar dan zou het er zo vol staan dat ze amper bewegingsvrijheid had. Bovendien stond er een uitstekende tafel vlakbij, in Egwenes ongebruikte tent.

Er was gesproken over het toewijzen van die tent aan iemand anders. De meeste zusters moesten delen, hoewel er elke week meer tenten werden aangevoerd. Maar het onderkomen van de Amyrlin was een symbool. Zolang er hoop was op Egwenes terugkeer, moest haar tent op haar staan te wachten. Hij werd op orde gehouden door de ontroostbare Chesa, die Sheriam nog steeds regelmatig zag huilen om de gevangenschap van haar meesteres. Nou, zolang Egwene weg was, was die tent in feite beschikbaar voor Sheriam, als ze er maar niet

sliep. Er werd immers van de Hoedster verwacht dat ze de belangen van de Amyrlin behartigde.

Sheriam glimlachte weer en ging op haar brits zitten. Niet zo lang

geleden was haar leven een eeuwige cyclus van frustratie en pijn geweest. Nu was dat voorbij.

Die goeierd van een Romanda. Wat Sheriam verder ook over die dwaze vrouw dacht, Romanda was degene die Halima – en Sheriams straffen – het kamp uit had gejaagd.

Er zou weer pijn komen. Er kwamen altijd leed en straf kijken bij de diensten die zij verleende. Maar ze had geleerd de ogenblikken van rust te koesteren.

Af en toe wenste ze dat ze haar mond had gehouden en geen vragen had gesteld. Maar dat had ze wel gedaan, en zo stond het er nu voor. Haar bondgenootschappen hadden haar macht opgeleverd, zoals beloofd, maar niemand had haar gewaarschuwd voor de pijn. Ze had vaak gewenst dat ze de Bruine had gekozen en zich ergens in een leeszaal had verstopt, zodat ze nooit anderen tegenkwam. Maar nu was ze waar ze was. Het had geen zin om na te denken over wat had kunnen zijn.

Ze zuchtte, trok haar gewaad uit en stapte in haar nachthemd. Ze deed dat in het donker; kaarsen en olie stonden allebei op rantsoen, en nu de fondsen van de opstandelingen opdroogden, zou ze wat ze nog had moeten bewaren voor later.

Ze stapte in bed en trok de deken over zich heen. Ze was niet zo onnozelen dat ze zich schuldig voelde over de dingen die ze had gedaan. Elke zuster in de Witte Toren wilde vooruitkomen; daar draaide het om in het leven! Er was geen Aes Sedai die haar zusters niet in de rug zou steken als ze dacht dat haar dat voordeel opleverde. Sheriams vrienden waren er alleen wat... ervarener in.

Maar waarom moest het eind der tijden juist nu komen? Anderen in haar groepering spraken over de glorie en grote eer van leven in deze tijd, maar Sheriam was het daar niet mee eens. Ze had zich bij hen

aangesloten om op te stijgen in de politiek van de Witte Toren, om de macht te hebben degenen te straffen die haar hadden gedwarsboomd. Ze had nooit willen deelnemen aan een soort van eindafrekening met de Herrezen Draak, en ze had al zeker nooit de wens gehad om iets te maken te hebben met de Uitverkorenen!

Maar er was niets meer aan te doen. Ze kon beter genieten van de rust nu ze bevrijd was van zowel de afranselingen als Egwenes zelfingenomen gezwets. Jazeker...

Er stond een vrouw die zeer sterk in de Kracht was voor haar tent. Sheriams ogen schoten open. Ze voelde andere vrouwen die konden geleiden aan, net zoals elke andere zuster. Bloedas! dacht ze zenuwachtig, terwijl ze haar ogen weer dichtkneep. Niet weer!

De tentflap bewoog. Sheriam opende haar ogen en zag een pikzwarte gestalte over haar brits heen staan; de stralen maanlicht die door de tentflap naar binnen vielen, waren net voldoende om de omtrekken van de gestalte te ontwaren. Die was gehuld in een onnatuurlijke duisternis, met fladderende linten van zwarte stof erachter, en het gezicht ging verborgen in het diepe zwart. Sheriam zoog haar adem naar binnen en dook van haar bed af, om diep te buigen op de canvas-tentvloer.

Er was nauwelijks genoeg ruimte om te knielen. Ze kromp ineen en verwachtte dat de pijn haar weer zou overspoelen.

‘Ah...’ zei een raspende stem. ‘Heel goed. Je bent gehoorzaam. Ik ben tevreden.’

Het was Halima niet. Sheriam had Halima, die naar later bleek altijd saidin geleidde, nooit kunnen voelen. En Halima was ook nooit op zo’n... dramatische wijze binnengekomen.

Wat een kracht! Waarschijnlijk was dit een van de Uitverkorenen. Of in ieder geval een zeer machtige dienaar van de Grote Heer, ver boven Sheriam verheven. Dat maakte haar heel bezorgd, en ze boog trillend. ‘Ik leef om te dienen, hoge meesteres,’ zei Sheriam snel. ‘Ik ben gezegend dat ik voor u mag buigen, dat ik mag leven in deze tijd, dat...’

‘Hou op met kletsen,’ gromde de stem. ‘Je hebt een hoge positie in dit kamp, heb ik begrepen?’

‘Ja, hoge meesteres,’ zei Sheriam. ‘Ik ben de Hoedster van de Kro-nieken.’

De gestalte snoof. ‘Hoedster bij een bijeengeraapte puinhoop van zogenaamde Aes Sedai-opstandelingen. Maar dat doet er niet toe. Ik heb je nodig.’

‘Ik leef om te dienen, hoge meesteres,’ herhaalde Sheriam, die steeds

ongeruster werd. Wat wilde dit schepsel van haar?

‘Egwene Alveren. Ze moet worden verwijderd.’

‘Wát?’ vroeg Sheriam geschrokken. Een vlegel van Lucht sloeg op haar rug en ze voelde een brandende pijn. Dwaas! Wilde ze zichzelf soms ombrengen? ‘Mijn verontschuldigen, hoge meesteres,’ zei ze snel. ‘Vergeef me mijn uitbarsting. Maar het was juist op bevel van een van de Uitverkorenen dat ik heb geholpen haar tot Amyrlin te verheffen!’

‘Ja, maar ze is een... slechte keus gebleken. We hadden een kind nodig, geen vrouw die alleen maar het gezicht van een kind draagt. Ze moet worden verwijderd. Jij moet ervoor zorgen dat deze groep dwaze opstandelingen haar niet langer steunt. En maak een einde aan die verdomde ontmoetingen in Tel’aran’rhiod. Hoe kómen zoveel van jullie daar?’

‘We hebben ter’angreaal,’ antwoordde Sheriam weifelend. ‘Enkele in de vorm van een plaat barnsteen, een paar andere in de vorm van een ijzeren schijf. En dan nog een handvol ringen.’

‘Ah, slaapwevers,’ zei de gestalte. ‘Ja, die zouden nuttig kunnen zijn. Hoeveel?’

Sheriam aarzelde. Haar eerste ingeving was om te liegen of eromheen te draaien; dit leek haar kennis die ze tegen de bezoeker kon gebruiken. Maar liegen tegen een Uitverkorene? Slechte keus. ‘We hadden er twintig,’ zei Sheriam naar waarheid. ‘Maar een ervan was bij de vrouw Leane, die gevangen is genomen. We hebben er nog negentien over.’ Net genoeg voor ontmoetingen met Egwene in de Wereld der Dromen, één voor elke Gezetene en één voor Sheriam zelf. ‘Ja,’ siste de gestalte, gehuld in duisternis. ‘Die zijn zeker nuttig. Steel de slaapwevers en geef ze aan mij. Dit stelletje ongeregeld heeft niets te zoeken op de plek waar de Uitverkorenen komen.’

‘Ik...’ De ter’angreaal stelen? Hoe moest ze dat voor elkaar krijgen? ‘Ik leef om te dienen, hoge meesteres.’

‘Ja, dat klopt. Doe dit voor me, dan zul je rijkelijk worden beloond. Stel me teleur...’ De gestalte bleef even zwijgen. ‘Je hebt drie dagen. Elk van de slaapwevers die je in die tijd niet weet te bemachtigen, kost je een vinger of teen.’ Daarmee opende de Uitverkorene een Poort midden in de tent en verdween erdoor. Aan de andere kant ving Sheriam een glimp op van de betegelde gangen van de Witte Toren.

De slaapwevers stelen? Alle negentien? Binnen drie dagen? Duisternis boven! dacht Sheriam. Ik had moeten liegen over hoeveel we er hebben! Waarom heb ik niet gelogen?

Ze bleef op haar knieën liggen en ademde lange tijd alleen maar in en uit, nadenkend over haar netelige situatie. Haar tijd van rust was afgelopen, blijkbaar. Hij was kort geweest.

‘Ze moet natuurlijk terechtstaan,’ zei Seaine. De Witte zuster met de zachte stem zat op een stoel, voor haar neergezet door de twee Rode zusters die bij Egwenes cel de wacht hielden.

De celdeur stond open en Egwene zat binnen op een kruk, ook verschaft door de Rode zusters. De twee wachters, de mollige Carian-dre en de strenge Patrinda, keken aandachtig toe vanuit de gang, en allebei omhelsden ze de Kracht en hielden het schild om Egwene in stand. Ze keken alsof ze verwachtten dat Egwene ervandoor zou gaan, naar de vrijheid zou vluchten.

Egwene negeerde hen. Haar twee dagen gevangenschap waren niet aangenaam geweest, maar ze zou dit waardig ondergaan. Zelfs al sloten ze haar op in een klein kamertje met een deur die geen licht doorliet. Zelfs al weigerden ze haar andere kleding te geven dan het met bloed besmeurde Novicegewaad dat ze droeg. Zelfs al ranselden ze haar elke dag af om hoe ze tegen Elaida had gesproken. Egwene zou niet buigen.

De Rode zusters lieten met tegenzin bezoeksters bij haar, want zo stond het in de Torenwet.

Egwene was verbaasd dat ze bezoek kreeg, maar Seaine was niet de enige die bij haar was gekomen. Enkele van haar bezoeksters waren Gezetenen geweest. Merkwaardig. Toch smachtte Egwene naar nieuws. Hoe reageerde men in de Toren op haar gevangenschap? Waren de kloven tussen de Ajahs nog steeds diep en breed, of had haar werk er een begin van een brug tussen gebouwd?

‘Elaida heeft nadrukkelijk de Torenwet geschonden,’ verklaarde Seaine. ‘In het bijzijn van vijf Gezetenen van vijf verschillende Ajahs. Ze heeft geprobeerd een hoorzitting te voorkomen, maar dat is niet gelukt. Er waren er echter wel een paar die naar haar argument luisterden.’

‘En dat was?’ vroeg Egwene.

‘Dat je een Duistervriend bent,’ zei Seaine. ‘En dat ze je daarom uit de Toren had weggestuurd en je vervolgens afranselde.’

Egwene verkilde. Als Elaida genoeg steun voor dat argument kreeg...

‘Het blijft niet overeind,’ zei Seaine geruststellend. ‘Dit is geen achterlijk dorp waar de Drakentand op iemands deur genoeg is om hem te veroordelen.’

Egwene trok haar wenkbrauw op. Ze was opgegroeid in een ‘ach-

terlijk dorp', en daar waren ze altijd zo verstandig geweest om op zoek te gaan naar meer dan geruchten alleen om iemand te veroordelen, ongeacht de misdaad. Maar ze zei niets.

'Die beschuldiging bewijzen valt niet mee, volgens de gedragslijnen van de Toren,' zei Seaine. 'En dus vermoed ik dat ze niet zal proberen die tijdens een hoorzitting te bewijzen. Deels omdat ze jou daarbij de gelegenheid moet geven voor jezelf te spreken, en ik denk dat ze je verborgen zal willen houden.'

'Ja,' zei Egwene, kijkend naar de wachtende Rode zusters. 'Je zult wel gelijk hebben. Maar als ze niet kan bewijzen dat ik een Duistervriend ben, en niet kan voorkomen dat er een hoorzitting komt...'

'Het is geen overtreding waarom ze afgezet kan worden,' zei Seaine. 'De maximale straf is uitsluiting van de Zaal en boetedoening gedurende een maand. Ze zou de stola behouden.'

Ze zou echter wel veel geloofwaardigheid verliezen, dacht Egwene. Dat was bemoedigend. Maar hoe moest ze zorgen dat Elaida haar niet gewoon bleef verstoppen? Ze moest de druk op Elaida in stand houden, en dat werd heel lastig als ze de hele dag in een cel zat! Het duurde nog niet zo lang, maar nu al vraten de verloren kansen aan haar.

'Ga jij naar die hoorzitting?' vroeg Egwene.

'Natuurlijk,' antwoordde Seaine gelijkmoeidig, zoals Egwene van de Witte zuster was gaan verwachten. Sommige Witte zusters waren een en al koelte en logica. Seaine was veel warmer, maar toch nog erg behoudend. 'Ik ben een Gezetene, Egwene.'

'Ik neem aan dat jullie nog steeds de gevolgen zien van de Duistere die zich roert?' Egwene huiverde en keek naar de celvloer, terugdenkend aan wat er met Leane was gebeurd. Haar eigen cel was veel soberder dan die van Leane, misschien vanwege de beschuldiging dat ze een Duistervriend was.

'Ja.' Seaines stem werd zachter. 'Ze lijken erger te worden. Dienaren die sterven. Voedsel dat bederft. Hele stukken van de Toren die willekeurig worden verplaatst. De tweede keuken is gisteravond naar de zesde verdieping verhuisd, en een heel stuk van het kwartier van de Gele Ajah zit nu in de kelder. Hetzelfde als wat eerder bij de Bruine gebeurde, en dat is ook nog steeds niet opgelost.'

Egwene knikte. Door de wijze waarop delen van de Toren waren verschoven, woonden de weinige Novices van wie de kamers niet waren verplaatst nu op de een- en tweeëntwintigste verdieping, waar het kwartier van de Bruine Ajah was geweest. De Bruine zusters waren met tegenzin allemaal naar de vleugel beneden verhuisd. Zou het

een blijvende verandering zijn? Tot nu toe hadden de zusters altijd in de Toren zelf gewoond, en de Novices en Aanvaarders in de vleugel.

‘Je moet die dingen ter sprake brengen, Seaine,’ zei Egwene zacht. ‘Blijf de zusters eraan herinneren dat de Duistere zich roert en dat de Laatste Slag nadert. Laat ze hun aandacht houden bij samenwerken, niet bij verdeling.’

Achter Seaine keek een van de Rode zusters naar de kaars op tafel. De tijd waarin Egwene bezoek mocht ontvangen liep af. Straks zou ze weer worden opgesloten; ze rook het stoffige, onververste stro achter haar.

‘Je moet hard werken, Seaine,’ zei Egwene, die opstond toen de Rode zusters kwamen aanlopen. ‘Doe wat ik niet kan doen. Vraag de anderen om dat ook te doen.’

‘Ik zal het proberen,’ zei Seaine. Ze stond op en keek toe terwijl de Rode zusters Egwenes kruk pakten en haar beduidden terug te gaan in haar cel. De zoldering was er zo laag dat ze niet rechtop kon staan. Egwene stapte met tegenzin gebukt naar binnen. ‘De Laatste Slag komt eraan, Seaine. Vergeet dat niet.’

De Witte zuster knikte, en de deur ging dicht en sloot Egwene in het donker op.

Egwene ging zitten. Ze voelde zich zo blind! Wat zou er tijdens de hoorzitting gebeuren? Zelfs als Elaida werd gestraft, wat zou er dan van Egwene worden? Elaida zou proberen haar te laten terechtstellen. En ze had er nog altijd redenen voor, want Egwene had zich – volgens de definitie van de Witte Toren – uitgegeven voor de Amyrlin Zetel. Ik moet standvastig blijven, hield Egwene zichzelf in de duisternis voor. Ik heb deze ketel zelf opgewarmd en nu moet ik erin koken, als dat de Toren beschermt. De anderen wisten dat ze zich bleef verzetten. Dat was alles wat ze hun kon bieden.

Een barst in het steen

Aviendha keek uit over het terrein bij het landhuis, waar het wemelde van de mensen die zich voorbereidden op hun vertrek. Basheres mannen en vrouwen waren goed geoefend voor natlanders, en ze werkten efficiënt terwijl ze hun tenten opvouwden en hun spullen inpakten. Maar vergeleken bij de Aiel deden de overige natlanders, die geen soldaten waren, maar wat. Kampvrouwen draafden overal rond, alsof ze zeker wisten dat ze een taak onuitgevoerd of een voorwerp oningepakt zouden laten. De boodschappenjongens renden met hun vrienden mee en deden alsof ze het druk hadden, zodat ze geen echt werk zouden hoeven doen.

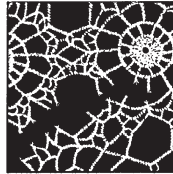
De burgertenten en andere spullen werden slechts traag ingepakt en opgeborgen, en ze zouden paarden, wagens en menners nodig hebben om iedereen daarheen te krijgen waar ze naartoe moesten.

Aviendha schudde haar hoofd. De Aiel namen alleen mee wat ze konden dragen, en hun strijdtroep bestond uitsluitend uit soldaten en Wijzen. En als er meer dan alleen speren nodig waren voor een langdurige veldtocht, wisten alle arbeiders en ambachtslieden hoe ze zich snel en doelmatig op het vertrek moesten voorbereiden. Daar lag eer in. Eer die eiste dat iedereen in staat was voor zichzelf en zijn gezin te zorgen, zonder de stam te hinderen.

Ze draaide zich weer om naar haar taak. De enigen die op een dag als vandaag werkelijk geen eer hadden, waren degenen die niet werkten. Ze stak haar vinger in de emmer water op de grond voor haar, hief haar hand en liet die boven een tweede emmer hangen. Een

druppel water viel omlaag. Ze verplaatste haar hand en deed het opnieuw.

Dit was een straf waarin geen enkele natlander enige betekenis zou

zien. Ze zouden denken dat het eenvoudig werk was, zittend op de grond met haar rug tegen de houten balken van het landhuis. Haar hand heen en weer bewegen, de ene emmer legen en de andere vullen, druppel voor druppel. Voor hen zou het amper een straf zijn. Maar dat kwam doordat natlanders vaak lui waren. Ze lieten liever water in emmers druipen dan stenen te dragen. Stenen dragen was echter een activiteit, en activiteit was goed voor lichaam en geest. Water verplaatsen was zinloos. Nutteloos. Ze kon er haar benen niet bij strekken of haar spieren oefenen. En ze deed het terwijl de rest van het kamp de tenten afbrak voor de tocht. Dat maakte de straf nog tien keer zo vernederend! Ze verdiende toch voor elk ogenblik dat ze niet hielp, en ze kon er helemaal niets tegen doen.

Behalve water verplaatsen. Druppel, voor druppel, voor druppel.

Het maakte haar boos. Toen maakte die boosheid haar beschaamd. De Wijzen lieten zich nooit zo door hun gevoelens leiden. Ze moest geduldig blijven en proberen te begrijpen waarom ze werd gestraft. Zelfs haar pogingen om het vraagstuk te benaderen gaven haar de neiging te schreeuwen. Hoe vaak kon ze in gedachten tot dezelfde gevolgtrekkingen komen? Misschien was ze te dom om erachter te komen. Misschien verdiende ze het niet om een Wijze te zijn.

Aviendha stak haar hand weer in de emmer en verplaatste nog een druppel water. Ze was niet ingenomen met wat deze straffen met haar deden. Ze was een strijder, ook al droeg ze niet langer de speer. Ze vreesde haar straf niet, en ze had ook geen angst voor pijn, maar ze vreesde wel steeds meer dat ze de moed zou verliezen en even nutteloos zou worden als een zandstaarder.

Ze wilde een Wijze worden, wilde dat wanhopig graag. En daar keek ze van op, want ze had nooit gedacht dat ze naar iets zou kunnen verlangen met dezelfde hartstocht als waarmee ze lang geleden de

speren wilde. Maar terwijl ze de afgelopen maanden de Wijzen had bestudeerd en haar eerbied voor hen was gegroeid, had ze zichzelf aanvaard als hun gelijke, om te helpen de Aiel te begeleiden in deze zo gevaarlijke tijd. De Laatste Slag zou een beproeving worden zoals haar mensen die nog nooit hadden doorstaan. Amys en de anderen werkten ter bescherming van de Aiel, en Aviendha zat waterdruppels te verplaatsen!

‘Gaat het goed met je?’ vroeg een stem.

Aviendha schrok en keek op, en ze reikte zo abrupt naar haar mes dat ze bijna de emmers water omgooide. Een vrouw met kort, donker haar stond een stukje verderop in de schaduw van het gebouw. Min Farsens armen waren over elkaar geslagen, en ze ging gekleed in een kobaltblauwe jas met zilveren borduursel. Ze droeg een stola om haar schouders.

Aviendha ontspande zich en liet haar mes los. Nu liet ze zich ook al besluipen door natlanders? ‘Ja, het gaat goed,’ zei ze, uit alle macht proberend niet te blozen.

Haar toon en houding hadden erop moeten wijzen dat het haar schande bracht om te worden aangesproken, maar Min scheen het niet te merken. De vrouw draaide zich om en keek uit over het kamp. ‘Heb je... niets te doen?’

Aviendha kon deze keer haar blos niet onderdrukken. ‘Ik doe wat ik moet doen.’

Min knikte, en Aviendha dwong zichzelf haar ademhaling te kalmeren. Ze kon het zich niet veroorloven boos te worden op die vrouw. Haar eerstezuster had haar gevraagd aardig tegen Min te zijn. Ze besloot zich niet beledigd te voelen. Min wist niet wat ze deed.

‘Ik hoopte dat ik even met je kon praten,’ zei Min, nog steeds uitkijkend over het kamp. ‘Ik weet niet wie ik anders kan benaderen. Ik vertrouw de Aes Sedai niet, en hij ook niet. Ik weet niet of hij nog wel iemand vertrouwt. Misschien mij niet eens.’

Aviendha keek opzij en zag dat Min keek naar Rhand Altor die door het kamp liep, gekleed in een zwarte jas en met zijn roodgouden haar gloeiend in het middaglicht. Hij leek uit te torenen boven de Saldeanen die bij hem waren.

Aviendha had gehoord over de gebeurtenissen van de vorige avond, toen hij was aangevallen door Semirhage. Een van de Schaduwzielen zelf; Aviendha wenste dat ze het schepsel had kunnen zien voordat ze was omgebracht. Ze huiverde.

Rhand Altor had gevochten en gewonnen. Hoewel hij zich meestal als een dwaas gedroeg, was hij wel vaardig – en zat het geluk hem

mee – als strijder. Wie anders kon beweren eigenhandig zoveel Schaduwzielen te hebben verslagen als hij? Hij had veel eer in zich.

Door zijn gevecht had hij luttelens opgelopen die zij nog niet begreep. Ze voelde zijn pijn. Ze had het ook gevoeld toen Semirhage aanviel, hoewel ze aanvankelijk dacht dat hij een nachtmerrie had. Ze had al snel beseft dat ze zich vergiste. Geen enkele nachtmerrie kon zo verschrikkelijk zijn. Ze voelde nog altijd echo's van die ongelooflijke pijn, die folterende golven, de razernij in hem.

Aviendha had alarm geslagen, maar niet snel genoeg. Ze had toch aan hem voor haar vergissing; daar zou ze mee afrekenen zodra ze klaar was met haar straffen. Als ze daar ooit mee klaar was.

'Rhand Altor zal zijn problemen oplossen,' zei ze, terwijl ze nog wat water liet druppelen.

'Hoe kun je dat nou zeggen?' vroeg Min. 'Voel je zijn pijn niet?'

'Ik voel het doorlopend,' antwoordde Aviendha met opeengeklemd kiezen. 'Maar hij moet zijn eigen beproevingen onder ogen zien, net zoals ik dat doe. Misschien komt er een dag dat hij en ik ze samen onder ogen kunnen zien, maar nu nog niet.' Ik moet eerst zijn gelijke zijn, voegde ze er in gedachten aan toe. Ik wil niet naast hem staan als zijn ondergeschikte.

Min keek haar onderzoekend aan en Aviendha verkilde terwijl ze zich afvroeg wat voor beelden de vrouw zag. Men zei dat haar toekomstvoorspellingen altijd uitkwamen.

'Je bent niet wat ik had verwacht,' zei Min uiteindelijk.

'Heb ik je misleid?' vroeg Aviendha fronsend.

'Nee, dat niet,' zei Min met een klein lachje. 'Ik bedoel dat ik me in je heb vergist, denk ik. Ik wist niet echt wat ik moest denken, na die avond in Caemlin toen... nou, die nacht toen we de binding aangingen met Rhand. Ik heb het gevoel dat ik dicht bij je sta, maar tegelijkertijd ver van je af sta.' Ze haalde haar schouders op. 'Ik denk dat ik had verwacht dat je naar me toe zou komen zodra je in het kamp aankwam. We hadden dingen te bespreken. Toen je niet kwam, maakte ik me zorgen. Ik dacht dat ik je misschien had beledigd.'

'Je hebt geen toh aan mij,' antwoordde Aviendha.

'Mooi,' zei Min. 'Ik ben soms nog steeds bang dat we... tot een confrontatie zullen komen.'

'En wat zou een confrontatie voor zin hebben?'

'Weet ik niet,' antwoordde Min schouderophalend. 'Ik dacht dat het misschien een Aiels gebruik was. Dat je me zou uitdagen tot een eregevecht. Om hem.'

Aviendha snoof. ‘Vechten om een man? Wie zou er nou zoiets doen? Als je toch aan mij had, dan zou ik misschien kunnen eisen dat we de spren dansten, maar alleen als je een Speervrouwe was. En alleen als ik er ook nog steeds een was. Ik neem aan dat we kunnen vechten met messen, maar dat zou nauwelijks een eerlijke strijd worden. Wat valt er voor eer te winnen bij een gevecht tegen iemand zonder vaardigheid?’

Min bloosde alsof Aviendha haar had beledigd. Wat een merkwaardige reactie. ‘Ach, dat weet ik niet,’ zei Min, die een mes uit haar mouw liet vallen en het over haar knokkels liet draaien. ‘Ik ben niet bepaald weerloos.’ Ze liet het mes in haar andere mouw weer verdwijnen. Waarom pochten de natlanders toch altijd zo met dergelijke kunstjes met hun messen? Thom Merrillin had dat ook vaak gedaan. Begreep Min niet dat Aviendha haar keel al drie keer had kunnen afsnijden in de tijd die het haar kostte om als een straatkunstenaar met dat mes te spelen? Aviendha zei echter niets. Min was overduidelijk trots op haar vaardigheid, en het was niet nodig om haar te beschamen.

‘Het is niet belangrijk,’ zei Aviendha, die doorging met haar werk. ‘Ik zou alleen met je vechten als je me diep beledigde. Mijn eerste-zuster ziet je als vriendin, en ik zou dat ook graag doen.’

‘Goed,’ zei Min, die haar armen over elkaar sloeg en omkeek naar Rhand. ‘Nou, ik neem althans aan dat het goed is. Ik moet toegeven dat de gedachte om te delen me niet zo bevalt.’

Aviendha aarzelde, en toen stak ze haar vinger weer in de emmer. ‘Mij ook niet.’ Althans, het beviel haar niet om te delen met een vrouw die ze niet zo goed kende.

‘Wat gaan we dan doen?’

‘Doorgaan zoals nu,’ zei Aviendha. ‘Jij hebt wat je wilt, en ik word in beslag genomen door andere dingen. Als dat verandert, zal ik het je laten weten.’

‘Dat is... eerlijk van je,’ zei Min met een verwarde blik. ‘Je wordt in beslag genomen door andere dingen? Zoals je vinger in een emmer water dopen?’

Aviendha bloosde weer. ‘Ja,’ snauwde ze. ‘Dat soort dingen. Neem me niet kwalijk.’ Ze stond op en beende weg bij de emmers. Ze wist dat ze haar geduld niet had moeten verliezen, maar ze kon er niets aan doen. Min die herhaaldelijk op haar straf wees. Haar onvermogen om te ontcijferen wat de Wijzen van haar wilden. Rhand Altor die zichzelf doorlopend in gevaar bracht, terwijl Aviendha geen vinger kon uitsteken om hem te helpen.

Ze kon er niet meer tegen. Ze liep over het bruine stro op het terrein bij het landhuis, balde en ontspande haar vuisten en bleef bij Rhand uit de buurt. Zoals deze dag tot nu toe verliep, zou hij haar gerimpelde vinger opmerken en vragen waarom ze ermee in het water had gezeten! Als hij ontdekte dat de Wijzen haar straffen, zou hij waarschijnlijk iets overhaasts doen en zich voor gek zetten. Zo waren mannen, en Rhand Altor nog wel het meest.

Ze beende over de verende grond, het bruine stro vol vierkante indrukken waar tenten hadden gestaan, en zocht zich een weg tussen de natlanders door die her en der ronddraafden. Ze kwam langs een rij soldaten die zakken graan naar elkaar door gooiden en die op een wagen laadden met twee trekpaarden met grote hoeven ervoor.

Ze liep door en probeerde uit alle macht niet te ontploffen. De waarheid was dat ze de neiging had om net zoiets ‘overhaasts’ te doen als Rhand Altor. Waarom? Waarom kon ze er niet achter komen wat ze verkeerd deed? De andere Aiel in het kamp leken even onwetend als zij, hoewel zij natuurlijk niet tegen haar hadden gesproken over haar straffen. Ze kon zich nog goed herinneren dat ze gelijksoortige straffen bij anderen had gezien toen ze Speervrouw was, en ze had altijd geweten dat ze zich niet met zaken van de Wijzen moest bemoeien.

Ze liep om de wagen heen en zag dat ze weer in de richting van Rhand Altor ging. Hij praatte met drie kwartiermeesters van Davram Bashere, en hij stak een kop boven hen alle drie uit. Een van hen, een man met een lange zwarte snor, wees naar de piketlijnen en zei iets.

Rhand kreeg Aviendha in het oog en stak zijn hand naar haar op, maar ze draaide zich snel om en liep naar het kamp van de Aiel, aan de noordkant van het veld.

Ze knarste met haar tanden en probeerde – tevergeefs – haar woede te bedwingen. Had ze geen recht op woede, al was het maar op zichzelf? De wereld liep bijna ten einde, en zij werd hele dagen gestraft! Verderop zag ze een groepje Wijzen – Amys, Bair en Melaine – bij een stapel bruine tenten staan. De strakke, rechthoekige bundels waren voorzien van riemen om ze eenvoudig over de schouder te kunnen meedragen.

Aviendha had moeten terugkeren naar haar emmers en haar inspanningen moeten verdubbelen. Maar dat deed ze niet. Als een kind dat met een stok achter een moeraskat aan zat, beende ze briesend naar de Wijzen toe.

‘Aviendha?’ vroeg Bair. ‘Heb je je straf al voltooid?’

‘Nee, dat heb ik niet,’ zei Aviendha. Ze ging voor hen staan, met haar handen tot vuisten gebald langs haar lichaam. De wind trok aan haar hemd, maar ze liet het wapperen. Haastige kamparbeiders – Aiel en Saldeanen – liepen met een grote boog om de groep heen. ‘Dus?’ vroeg Bair.

‘Je leert niet snel genoeg,’ zei Amys, schuddend met haar grijze hoofd. ‘Ik leer niet snel genoeg?’ wilde Aviendha weten. ‘Ik heb alles geleerd wat jullie van me hebben gevraagd! Ik heb elke les uit mijn hoofd geleerd, alle feiten herhaald, alle plichten uitgevoerd. Ik heb al jullie vragen beantwoord en jullie goedkeurend zien knikken bij elk antwoord!’

Ze staarde hen strak aan en vervolgde: ‘Ik kan beter geleiden dan elke andere levende Aielvrouw. Ik heb de speren achtergelaten en verwelkom mijn plaats onder jullie. Ik heb mijn plicht gedaan en bij alle gelegenheden naar eer gestreefd. Maar jullie blijven me straffen! Ik pik het niet meer. Zeg wat jullie van me willen, of stuur me weg.’

Ze verwachtte woede. Ze verwachtte teleurstelling. Ze verwachtte dat ze zouden uitleggen dat een eenvoudige leerling geen volle Wijzen in twijfel mocht trekken. Ze verwachtte in het beste geval een nog zwaardere straf voor haar vermetelheid.

Amys keek naar Melaine en Bair. ‘Wij zijn niet degenen die je straffen, kind,’ zei ze, en ze scheen haar woorden zorgvuldig te kiezen. ‘Die straffen komen door je eigen hand.’

‘Wat ik ook heb gedaan,’ zei Aviendha, ‘ik zie niet in dat jullie me daarom da’tsang moeten maken. Jullie beschamen jezelf door me zo te behandelen.’

‘Kind,’ zei Amys, die haar in de ogen keek. ‘Wijs je onze straffen af?’ ‘Ja,’ zei ze met bonzend hart. ‘Dat doe ik inderdaad.’

‘Denk je dat jouw belangen even groot zijn als die van ons?’ vroeg Bair, die haar hand boven haar verweerde gezicht zette. ‘Matig je je aan dat je onze gelijke bent?’

Hun gelijke? dacht Aviendha terwijl ze werd bekropen door paniek. Ik ben hun gelijke niet! Ik heb nog jaren van leren voor de boeg. Waar ben ik mee bezig?

Kon ze nog terug? Om vergiffenis smeken, op de een of andere wijze haar toch onder ogen zien? Ze zou zich terug moeten haasten naar haar straf en water moeten verplaatsen. Ja! Dat moest ze doen. Ze moest hier weg en...

‘Ik zie geen reden meer om te leren,’ hoorde ze zichzelf in plaats daarvan zeggen. ‘Als die straffen alles zijn wat jullie me nog te leren heb-

ben, dan moet ik aannemen dat ik alles heb geleerd wat ik weten moet. Ik ben klaar om me bij jullie aan te sluiten.'

Ze knarste met haar tanden en wachtte op een uitbarsting van woedend ongelooft.

Wat haalde ze zich in haar hoofd? Ze had zich niet zo moeten laten opjutten door het domme gezwets van Min.

En toen begon Bair te lachen.

Het was een hartelijk, vol geluid, dat niet paste bij de kleine vrouw. Melaine lachte met haar mee, en de goudblonde Wijze hield haar buik vast, die lichtjes bolde door haar zwangerschap. 'Het kostte haar nog langer dan jou, Amys!' riep Melaine. 'Zo koppig heb ik ze nog nooit gezien.'

Amys' gezicht stond voor haar doen mild. 'Welkom, zuster,' zei ze tegen Aviendha.

Aviendha knipperde met haar ogen. 'Wát?'

'Je bent nu een van ons, meisje!' zei Bair. 'Of dat zul je binnenkort zijn.'

'Maar ik heb jullie getart!'

'Een Wijze mag niet over zich heen laten lopen,' antwoordde Amys.

'Als ze tot onze zusterorde toetreedt terwijl ze nog denkt als een leerling, dan zal ze zichzelf nooit zien als een van ons.'

Bair keek naar Rhand Altor, die in de verte stond te praten met Sarene. 'Ik heb nooit beseft hoe belangrijk onze gebruiken waren totdat ik die Aes Sedai bestudeerde. De zusters onderaan glimlachen en bedelen als honden, en ze worden genegeerd door degenen die zich beter voelen. Het is een wonder dat ze iets bereiken!'

'Maar er zijn toch ook rangen onder de Wijzen?' vroeg Aviendha.

'Rangen?' Amys keek verwonderd. 'Sommigen van ons hebben meer eer dan anderen, verdiend door hun wijsheid, handelen of ervaring.'

Melaine stak haar vinger op. 'Maar het is belangrijk – wezenlijk zelfs – dat elke Wijze bereid is haar eigen bron te verdedigen. Als ze denkt dat ze gelijk heeft, dan mag ze zich niet opzij laten duwen, zelfs niet door andere Wijzen, hoe oud of wijs die ook zijn.'

'Geen enkele vrouw is klaar om zich bij ons aan te sluiten totdat ze dat zelf verklaart,' vervolgde Amys. 'Ze moet zich bij ons aanbieden als een gelijke.'

'Een straf is pas een echte straf als je die aanvaardt, Aviendha,' zei Bair, nog altijd glimlachend. 'Wij vonden dat je er weken geleden al klaar voor was, hoewel jij koppig weigerde te gehoorzamen.'

'Ik begon al bijna te denken dat je trots was, meisje,' voegde Melaine er met een glimlach vol genegenheid aan toe.

‘Nee, geen meisje meer,’ wierp Amys tegen.

‘O, ze is nog steeds een meisje,’ zei Bair. ‘Totdat er nog één ding is gedaan.’

Aviendha voelde zich verdoofd. Ze hadden gezegd dat ze niet snel genoeg leerde. Leerde voor zichzelf op te komen! Aviendha had zich nooit door anderen laten koecioneren, maar dit waren geen ‘anderen’, dit waren Wijzen, en zij was de leerling. Wat zou er zijn gebeurd als Min haar niet tegen de haren in had gestreken? Ze zou die vrouw moeten bedanken, ook al besepte Min niet wat ze had gedaan.

Tot er nog één ding is gedaan... ‘Wat moet ik nog doen?’ vroeg Aviendha.

‘Rhuidean,’ antwoordde Bair.

Natuurlijk. Een Wijze bezocht die heilige stad twee maal in haar leven. Eenmaal wanneer ze leerling werd, eenmaal wanneer ze een volle Wijze werd.

‘Het zal er nu anders zijn,’ zei Melaine. ‘Rhuidean is niet meer wat het ooit was.’

‘Dat is geen reden om de oude gebruiken te laten varen,’ antwoordde Bair. ‘De stad mag dan open zijn, maar niemand zal zo dom zijn om tussen de pilaren door te lopen. Aviendha, je moet...’

‘Bair,’ onderbrak Amys haar, ‘als je het goed vindt, wil ik het haar graag vertellen.’

Bair weifelde, maar toen knikte ze. ‘Ja, natuurlijk. Dat is beter. We keren je nu de rug toe, Aviendha. We zullen je pas weer zien wanneer je bij ons terugkeert als een zuster die terug is van een lange reis.’

‘Een zuster van wie we waren vergeten dat we die kenden,’ zei Melaine glimlachend. De twee wendden zich van haar af en Amys liep naar het Reisterrein. Aviendha haastte zich om haar in te halen.

‘Deze keer mag je je kleding aanhouden,’ zei Amys, ‘omdat het een teken is van je status. Als het er anders voor stond, zou ik je aanraden te voet naar de stad te gaan, ook al kennen we het Reizen nu, maar ik denk dat we in dit geval het gebruik beter kunnen aanpassen. Maar toch moet je niet rechtstreeks naar de stad Reizen. Ik stel voor dat je naar de Koudrotsveste Reist en van daaruit verder te voet gaat. Je moet tijd doorbrengen in het Drievoudige Land om je tocht te overpeinzen.’

Aviendha knikte. ‘Ik zal een waterbuidel en proviand nodig hebben.’ ‘Die liggen op je te wachten bij de veste,’ zei Amys. ‘We hadden verwacht dat je deze kloof sneller zou overbruggen. Je had het dagen geleden al moeten doen, na alle aanwijzingen die we je hadden gegeven.’ Ze keek naar Aviendha, die haar blik op de grond richtte.

‘Je hebt geen reden tot schaamte,’ zei Amys. ‘Die last dragen wij. Ondanks Bairs grapjes heb je het goed gedaan. Sommige vrouwen laten zich maanden en nog eens maanden straffen voordat ze besluiten dat ze er genoeg van hebben. We moesten wel hard voor je zijn, kind. Harder dan we ooit zijn geweest voor een leerling die er klaar voor was. Er is zo weinig tijd!’

‘Ik begrijp het,’ zei Aviendha. ‘En... dank je.’

Amys snoof. ‘Je hebt ons gedwongen heel vindingrijk te zijn. Onthoud deze tijd en de schande die je hebt gevoeld, want het is de schande die elke da’tsang zal kennen als je hen aan dat lot uitlevert. En zij kunnen er niet aan ontkomen door eenvoudigweg te eisen dat ze worden vrijgelaten.’

‘Wat moet je doen als een leerling tijdens de eerste maanden van haar onderwijs al verklaart dat ze er klaar voor is een Wijze te zijn?’

‘Haar een paar oorvijgen geven en dan gaten laten graven, vermoed ik,’ zei Amys. ‘Ik heb nog nooit gehoord dat zoiets is gebeurd. Alleen Sevanna is er dicht bij in de buurt gekomen.’

Aviendha had zich al afgevraagd waarom de Wijzen de Shaïdo zonder klagen hadden aanvaard. Haar verklaring was voldoende geweest; daarna waren Amys en de anderen gedwongen haar te aanvaarden. Amys trok haar stola dichter om haar hals. ‘Er ligt een bundel voor je bij de Speervrouwen die het Reisterrein bewaken. Zodra je in Rhuidean aankomt, moet je naar het midden van de stad. Daar vind je de pilaren van glas. Loop er middendoor en keer dan hier terug. Besteed je dagen van naar de stad rennen goed. We hebben je erg onder druk gezet, zodat je deze tijd voor overpeinzing zou hebben. Het zal waarschijnlijk lang duren voordat je er weer gelegenheid voor hebt.’ Aviendha knikte. ‘De Slag nadert.’

‘Ja. Keer snel terug als je tussen de pilaren door bent gelopen. We moeten bespreken hoe we het beste kunnen omgaan met de Car’a’-carn. Hij is... veranderd sinds gisteravond.’

‘Ik begrijp het,’ zei Aviendha, die diep ademhaalde.

‘Ga nu,’ zei Amys, ‘en keer terug.’ Ze legde nadruk op dat laatste woord. Sommige vrouwen overleefden Rhuidean niet.

Aviendha keek Amys in de ogen en knikte. Amys was in veel opzichten een tweede moeder voor haar geweest. Ze werd beloond met een zeldzame glimlach. Toen keerde Amys Aviendha de rug toe, net zoals de andere twee hadden gedaan.

Aviendha haalde nog eens diep adem en keek om naar het vertrapte gras voor het landhuis, waar Rhand sprak met de kwartiermeesters, met een streng gezicht en de handloze arm op zijn rug terwijl hij met

de andere arm druk gebarde. Ze glimlachte naar hem, ook al keek hij niet haar kant op.

Ik kom terug voor jou, dacht ze.

Toen draafde ze naar het Reisterrein, pakte de ransel en weefde een Poort die haar op veilige afstand van de Koudrotsveste zou brengen, bij een rotsformatie die bekendstond als de Speer van de Speervrouwe, van waaruit ze naar de veste kon rennen om zich voor te bereiden. De Poort ging open naar de vertrouwde, droge lucht van de Woestenijs.

Ze dook door de Poort en verheugde zich – eindelijk – over wat er net was gebeurd. Haar eer was teruggekeerd.

‘Ik ben naar buiten gekomen door een kleine waterpoort, Aes Sedai,’ zei Shemerin, die haar hoofd boog voor de anderen in de tent. ‘Eigenlijk was het niet zo moeilijk, zodra ik de Toren had verlaten en in de stad was. Ik durfde niet over een van de bruggen te vertrekken. De Amyrlin mocht niet weten wat ik deed.’

Romanda keek toe, met haar armen over elkaar geslagen. Haar tent werd verlicht door twee koperen lampen waarin vlammetjes dansten. Zes vrouwen luisterden naar het verhaal van de weglompster.

Lelaine was er ook bij, ook al had Romanda geprobeerd te voorkomen dat ze over de bijeenkomst zou horen. Romanda had gehoopt dat de slanke Blauwe het te druk zou hebben met genieten van haar status in het kamp om zich druk te maken over zo’n schijnbaar onbelangrijke gebeurtenis.

Naast haar zat Siuan. De vroegere Amyrlin had zich aan Lelaine vastgeklampt met de kracht van een zeepok. Romanda was best ingenomen met haar pas verworven vermogen om een gesuste te Helen – ze was immers een Gele – maar een deel van haar wenste dat het Siuan niet was overkomen. Alsof Lelaine al niet erg genoeg was. Romanda was Siuans sluwe aard niet vergeten, ook al leek dat bij zoveel anderen in het kamp wel het geval te zijn. Dat ze minder sterk was in de Kracht betekende nog niet dat ze minder vermogen tot kuiperij had.

Sheriam was er natuurlijk ook bij. De roodharige Hoedster zat naast Lelaine. Sheriam was de laatste tijd in zichzelf gekeerd en wist amper de waardigheid van een Aes Sedai te bewaren. Dwaze vrouw. Ze moest worden afgezet; iedereen zag dat in. Als Egwene ooit terugkeerde – en Romanda hoopte dat ze dat deed, al was het maar omdat dat Lelaines plannen zou dwarsbomen – dan zou er een kans ontstaan. Een nieuwe Hoedster.

De andere aanwezige in de tent was Magla. Romanda en Lelaine hadden geruzied – beheerst, natuurlijk – over wie Shemerin als eerste mocht ondervragen. Ze hadden besloten dat de enige eerlijke aanpak was om het samen te doen.

Omdat Shemerin een Gele zuster was, had Romanda de bijeenkomst in haar eigen tent kunnen houden. Het was een schok geweest toen Lelaine was komen opdagen met niet alleen Suan, maar ook Sheriam achter zich aan. Maar ze hadden nooit gezegd hoeveel vrouwen ze elk mochten meebrengen. En dus had Romanda alleen Magla.

De breedgeschouderde vrouw zat naast Romanda en luisterde zwijgend naar de bekentenis. Had Romanda nog iemand anders moeten uitnodigen? Het zou erg doorzichtig zijn geweest als ze de bespreking daarom had uitgesteld.

Maar het was niet echt een verhoor. Shemerin sprak vrijuit, zonder verzet te bieden tegen de vragen. Ze zat op een krukje voor hen; een kussen had ze afgeslagen. Romanda had maar zelden een vrouw gezien die zo vastbesloten was om zichzelf te straffen als dit arme kind. Nee, geen kind, dacht Romanda. Een volle Aes Sedai, ongeacht haar beweringen. Het Licht brande je, Elaida, omdat je een van de onzen hiertoe hebt verlaagd!

Shemerin was een Gele zuster geweest. Bloedvuur, ze wás een Gele. Ze praatte nu al bijna een uur, beantwoordde vragen over de toestand in de Witte Toren. Suan was de eerste die had gevraagd hoe de vrouw was ontkomen.

‘Vergeef me dat ik werk in het kamp heb gezocht zonder naar jullie toe te komen, Aes Sedai,’ zei Shemerin met gebogen hoofd. ‘Maar ik ben onrechtmatig de Toren ontvlucht. Als Aanvaarde die zonder toestemming is vertrokken, ben ik een wegloopster. Ik wist dat ik zou worden gestraft als ik werd gesnapt.

Ik ben in deze streek gebleven omdat ik hem zo goed ken, en ik kan niet loslaten. Toen jullie leger kwam, zag ik een kans op werk en heb ik die aangepakt. Maar alsjeblijft, dwing me niet om terug te gaan. Ik zal geen gevaar zijn. Ik zal proberen te leven als een gewone vrouw, zonder mijn vaardigheden te gebruiken.’

‘Je bent Aes Sedai,’ zei Romanda, die probeerde niet al te streng te klinken. De houding van deze vrouw staafde veel van wat Egwene had gemeld over Elaida’s harde hand van bestuur in de Toren. ‘Het maakt niet uit wat Elaida zegt.’

‘Ik...’ Shemerin schudde haar hoofd. Licht! Ze was nooit een erg beheerste Aes Sedai geweest, maar het was schokkend dat ze zo diep was gezonken.

‘Vertel eens over die waterpoort,’ zei Suan, die zich naar voren boog in haar stoel. ‘Waar kunnen we die vinden?’

‘Aan de zuidwestkant van de stad, Aes Sedai,’ zei Shemerin. ‘Te voet ongeveer vijf minuten ten oosten van de plek waar de oude standbeelden van Eleyan Allanderin en haar zwaardhanden staan.’ Ze aarzelde en leek plotseling ongerust. ‘Maar het is een klein poortje. Je kunt er niet met een leger doorheen. Ik wist er alleen van omdat het mijn taak was om te zorgen voor de bedelaars die zich daar ophouden.’

‘Toch wil ik een kaart,’ zei Suan, en toen keek ze naar Lelaine. ‘Althans, ik denk dat we er een moeten hebben.’

‘Het is verstandig,’ reageerde Lelaine op misselijkmakend grootmoedige toon.

‘Ik wil meer weten over je... situatie,’ zei Magla. ‘Hoe kon Elaida denken dat het degraderen van een zuster verstandig was? Egwene heeft het hier al eens over gehad, en ik vond het toen al ongelooflijk. Wat dacht Elaida daarbij?’

‘Ik... kan niet zeggen wat de Amyrlin dacht,’ antwoordde Shemerin. Ze kromp ineem toen de vrouwen in de tent haar onverholen boos aankeken omdat ze Elaida de Amyrlin noemde. Romanda deed er niet aan mee.

Iets kleins kroop onder de canvas-vloer van de tent door, van de hoek naar het midden van de tent. Licht! Was dat een muis? Nee, het was te klein. Misschien een krekkel. Romanda verschoof onbehaaglijk.

‘Maar je hebt vast iets gedaan om haar toorn over je af te roepen,’ zei Magla. ‘Iets waardoor je zo’n behandeling zou verdienen.’

‘Ik...’ begon Shemerin. Ze bleef om een of andere reden maar naar Suan kijken.

Dwaze vrouw. Romanda begon bijna te denken dat Elaida de juiste beslissing had genomen. Shemerin had nooit de stola moeten krijgen. Al was het natuurlijk ook niet de beste aanpak geweest om haar terug te zetten naar de rang van Aanvaarde. De Amyrlin mocht niet zoveel macht hebben.

Ja, er zat beslist iets onder het canvas, dat zich vastberaden een weg naar het midden van de tent baande: een bultje dat zich met rukjes naar voren bewoog.

‘Ik was zwak in haar bijzijn,’ zei Shemerin uiteindelijk. ‘We spraken over... de gebeurtenissen in de wereld. Ik kon ze niet verdragen. Ik toonde niet de beheersing die een Aes Sedai betaamt.’

‘Is dat alles?’ vroeg Lelaine. ‘Je hebt niet tegen haar samengespannen?’

Je hebt haar niet tegengesproken?’

Shemerin schudde haar hoofd. ‘Ik was trouw.’

‘Dat kan ik moeilijk geloven,’ schamperde Lelaine.

‘Ik geloof haar,’ zei Suan droogjes. ‘Shemerin heeft er meerdere keren blijk van gegeven dat ze bij Elaida onder de duim zat.’

‘Dit is een gevaarlijk precedent,’ merkte Magla op. ‘Het Licht brande me, maar dat vind ik.’

‘Ja,’ beaamde Romanda, kijkend naar het onder het canvas bewegende ding dat voor haar langs kroop. ‘Ik vermoed dat ze die arme Shemerin als voorbeeld heeft gebruikt om de Witte Toren te laten wennen aan het concept van degradatie. Daardoor kan ze het straks gebruiken bij degenen die daadwerkelijk haar vijanden zijn.’

Het gesprek viel stil. De Gezetenen die Egwene steunden, zouden waarschijnlijk boven aan de lijst staan om in rang te worden teruggezet als Elaida haar macht behield en de Aes Sedai zich verzoenden.

‘Is dat een muis?’ vroeg Suan met een blik op de grond.

‘Nee, het is te klein,’ zei Romanda. ‘En het is niet belangrijk.’

‘Klein?’ vroeg Lelaine, die zich naar voren boog.

Romanda fronste haar voorhoofd en keek weer omlaag. Hij leek inderdaad groter te zijn geworden. Eigenlijk...

De bobbel gaf een plotselinge ruk en kwam omhoog. Het canvas op de vloer spleet, en een dikke kakkerlak – zo groot als een vijg – krabbelde erdoor.

Romanda ging walgend achteruit.

De kakkerlak scharrelde met zwiepende voelsprietten over het canvas. Suan trok haar schoen uit om hem plat te slaan. Maar de vloer van de tent kwam rondom de scheur omhoog en een tweede kakkerlak klom naar binnen. Toen een derde. En toen een hele golf kakkerlakken, die door de spleet stroomde als te hete thee die werd uitgespuugd. Een zwart-met-bruin tapijt van kruipende, krioelende, krabbelende insecten, over elkaar heen lopend in hun haast om naar buiten te komen.

De vrouwen gilden van walging en hun stoelen en krukken vielen om toen ze opsprongen. Even later renden er zwaardhanden naar binnen; de breedgeschouderde Rorik, die was gebonden aan Magla, en de koperhuidige Burin Shaeren, een man met een als uit steen gehouwen gezicht die was gebonden aan Lelaine. Ze hadden hun zwaarden getrokken toen ze het gegil hoorden, maar ze leken niet te weten wat ze aanmoesten met de kakkerlakken. Ze bleven staan en staarden naar de stroom walgelijke insecten.

Sheriam sprong op haar stoel. Suan wendde wevingen aan om de

dieren te pletten die het dichtst bij haar waren. Romanda vond het vreselijk om de Ene Kracht te gebruiken om dood en verderf te zaaien, zelfs onder zulke weerzinwekkende schepsels. Desondanks merkte ze dat ze zelf ook Lucht geleidde en de insecten in groten getale plette, maar ze kwamen gewoon te snel binnen. Weldra was de vloer ermee bedekt, en de Aes Sedai waren gedwongen de tent uit te rennen naar de rustige duisternis van het kamp. Rorik trok de tentflap dicht, alsof dat de insecten zou binnenhouden.

Buiten kon Romanda zich er niet van weerhouden met haar vingers door haar haren te kammen, om zeker te weten dat er geen beesten in zaten. Ze huiverde toen ze zich inbeelde dat die insecten over haar heen kropen.

‘Heb je binnen iets liggen dat je dierbaar is?’ vroeg Lelaine, omkijkend naar de tent. Door het lamplicht zag ze de schaduwen van de insecten die tegen de wanden omhoog kropen.

Romanda dacht even aan haar dagboek, maar ze wist dat ze die bladzijden nooit meer zou kunnen aanraken nu haar tent zo was overspoeld door ongedierte. ‘Niets wat ik nu nog wil houden,’ zei ze, terwijl ze Vuur weefde. ‘En niets wat ik niet kan vervangen.’

De anderen sloten zich bij haar aan en de tent vatte vlam. Rorik sprong achteruit terwijl zij geleidden. Romanda dacht dat ze de insecten binnen hoorde knappen en sissen. De Aes Sedai stapten achteruit voor de plotselinge hitte. Binnen enkele tellen was de hele tent een vuurzee. Vrouwen renden uit tenten in de buurt om toe te kijken.

‘Dat was niet natuurlijk,’ zei Magla zachtjes. ‘Dat waren vierpuntkakerlakken. Zeelieden zien ze wel eens op schepen naar Shara.’ ‘Nou, het is niet het ergste wat we van de Duistere hebben gezien,’ zei Siuan, die haar armen over elkaar sloeg. ‘En er komen nog wel ergere dingen; let op mijn woorden.’ Ze keek naar Shemerin. ‘Kom, ik wil die kaart van je hebben.’

Ze vertrokken samen met Rorik en de anderen, die de rest op de hoogte zouden brengen dat de Duistere het kamp vanavond had aangeraakt. Romanda bleef naar de brandende tent staan kijken. Even later bestond die enkel nog uit smeulende resten.

Licht, dacht ze. Egwene heeft gelijk. Het is bijna zover. En dat meisje zat nu gevangen; ze had de afgelopen nacht in de Wereld der Dromen met de Zaal gesproken, om hun te informeren over haar rampzalige avond bij Elaida en de nasleep van het beledigen van de valse Amyrlin. En toch wilde Egwene nog altijd niet gered worden.

Fakkels werden aangestoken en zwaardhanden gewekt, als voor-

zorgmaatregel tegen nog meer kwaad. Ze bespeurde rook. Dat waren de resten van al haar aardse bezittingen.

De Toren moest geheeld worden, wát er ook voor nodig was. Zou Romanda bereid zijn te buigen voor Elaida om dat te bewerkstelligen? Zou ze weer het gewaad van een Aanvaarde aantrekken als dat de nodige eenheid zou brengen voor de Laatste Slag?

Ze kon niet besluiten. En dat verontrustte haar bijna evenzeer als die scharrelende kakkerlakken.

De Beschonken Ruin

Mart kwam natuurlijk niet uit het kamp weg zonder de Aes Sedai. Verdomde vrouwen.

Hij reed over het oude stenen pad, niet langer gevolgd door de Bond. Hij werd echter wel vergezeld door de drie Aes Sedai, twee zwaardhanden, vijf soldaten, Talmanes, een pakpaard en Thom. Nog een geluk dat Aludra, Amathera en Egeanin er niet op hadden gestaan om mee te gaan. Deze groep was eigenlijk al te groot.

De drienaalddennen bewaakten de weg, geurend naar hars, en in de lucht klonk het welluidende gezang van bergvinken. Het was een paar uur voor zonsondergang; hij had de Bond rond het middaguur laten halt houden. Mart reed een stukje voor het groepje Aes Sedai en zwaardhanden uit. Nadat hij Joline paarden en geld had geweigerd, waren ze niet van zins geweest hem op enig ander punt te laten winnen. Niet terwijl ze hem konden dwingen hen naar het dorp te brengen, waar ze minstens één nacht in een herberg met zachte bedden en warme baden wilden doorbrengen.

Hij had zich niet al te luidruchtig verzet. Hij vond het vreselijk als er nog meer werd gekletst over de Bond, en vrouwen roddelden nu eenmaal, zelfs Aes Sedai. Maar er was hoe dan ook weinig kans dat de Bond langs kon trekken zonder wat oproer in het dorp te veroorzaken. Als er verkenneren van de Seanchanen over deze kronkelige bergpaden kwamen... Nou, Mart zou de Bond gewoon in een gelijkmatig tempo naar het noorden moeten blijven sturen, punt uit. Het had geen zin erover te jammeren.

Bovendien begon hij zich weer goed te voelen, rijdend op Pips met de frisse lentebries in zijn gezicht. Hij had een van zijn oudere jassen aangetrokken, rood met bruine zomen, losgeknoopt om zijn oude,

roomwitte hemd eronder te tonen.

Hier ging het om. Reizen naar nieuwe dorpen, dobbelen in een herberg, een paar dienststers in de billen knijpen. Hij zou niet aan Tuon denken. Verrekte Seanchaanse. Ze zou toch wel in orde zijn?

Ja, vast. Zijn handen jeukten bijna om te dobbelen. Het was veel te lang geleden dat hij ergens in een hoekje was gaan zitten met de gewone mensen. Ze zouden wat vuiler van aangezicht en wat grover in hun taalgebruik zijn, maar met een even goed hart als ieder ander. Beter dan de meeste edelen.

Talmanes reed vlak voor hem. Hij hoopte waarschijnlijk op een mooiere taveerne dan Mart, een plek waar hij bij een kaartspel kon aanzitten in plaats van te dobbelen. Maar ze hadden mogelijk niet veel keus. Het was een vrij groot dorp, waarschijnlijk bijna een stadje, maar de kans was klein dat er meer dan drie of vier herbergen waren. Hun keuze zou beperkt zijn.

Vrij groot, dacht Mart, grijnzend in zichzelf terwijl hij zijn hoed afzette en op zijn hoofd krabde. Hinderstap had naar verwachting maar drie of vier herbergen, en dat maakte het een 'klein' stadje. Mart kon zich nog herinneren dat hij Baerlon een grote stad had gevonden, en dat was ongetwijfeld niet veel groter dan Hinderstap!

Een paard kwam naast hem rijden. Thom las die verrekte brief weer. Het gezicht van de slungelige speelman stond peinzend, en zijn grijze haar bewoog in de bries terwijl hij naar de woorden staarde. Alsof hij die niet al duizend keer had gelezen.

'Waarom stop je die niet weg?' vroeg Mart. Thom keek op. Er was wat overreding voor nodig geweest om de speelman zover te krijgen dat hij meekwam naar het dorp, maar Thom had een beetje afleiding nodig.

'Ik meen het, Thom,' zei Mart. 'Ik weet dat je graag achter Moiraine

aan wilt. Maar het zal nog weken duren voordat we weg kunnen, en die brief lezen zal je alleen maar onrustig maken.'

Thom knikte en vouwde eerbiedig het papier op. 'Je hebt gelijk, Mart. Maar ik draag die brief al maanden mee. Nu dat ik erover verteld heb, wil ik... Nou, ik wil er gewoon mee van start gaan.'

'Weet ik,' zei Mart, kijkend naar de horizon. Moiraine. De Toren van Ghenjei. Mart had bijna het gevoel dat hij het gebouw daar kon zien, dreigend en wel. Daar leidde zijn pad naartoe, en Caemlin was alleen maar een stapsteen onderweg. Als Moiraine nog leefde... Licht, wat zou dat betekenen? Hoe zou Rhand reageren?

De redding was nog een reden waarom Mart behoefte had aan een avondje dobbelen. Waarom had hij ermee ingestemd om met Thom mee te gaan naar de Toren? Die verschrikkelijke slangen en vossen... Hij had niet de wens die weer te zien. Maar hij kon Thom ook niet alleen laten gaan. Het had iets onvermijdelijks. Alsof een deel van Mart al die tijd al had geweten dat hij terug moest gaan en die schepsels weer onder ogen zou moeten komen. De Eelfinn waren hem nu twee keer te slim af geweest en hadden touwtjes om zijn hersenen gebonden met die herinneringen in zijn hoofd. Hij had een schuld met hen te vereffenen, dat stond vast.

Mart was niet bijzonder gesteld op Moiraine, maar hij zou haar niet aan hen overlaten, ook al was ze een Aes Sedai. Bloedas. Hij zou waarschijnlijk zelfs in de verleiding komen om een Verzaker te redden als die daar opgesloten zat. En... misschien was dat ook wel zo. Lanfir was door diezelfde Poort gevallen.

Bloedvuur, wat zou hij doen als hij haar daar aantrof? Zou hij haar echt ook redden? Je bent een stommeling, Martrim Cauton. Geen held. Alleen maar een stommeling.

'We komen wel naar Moiraine, Thom,' zei Mart. 'Je hebt mijn woord, en anders mag het Licht me branden. We vinden haar wel. Maar we moeten de Bond naar een veilige plek krijgen, en we hebben informatie nodig. Baile Domon zegt dat hij weet waar de Toren staat, maar ik voel me pas op mijn gemak als we bij een of andere grote stad komen en er wat geruchten en verhalen over horen. Iemand moet iets weten. Bovendien hebben we proviand nodig, en ik betwijfel of we in de bergdorpjes hier in de omgeving genoeg zullen vinden. We moeten indien mogelijk Caemlin bereiken, hoewel we onderweg misschien nog in Vierkoningen stoppen.'

Thom knikte, hoewel Mart kon zien dat het hem stak om Moiraine te laten wachten terwijl ze misschien wel werd gefolterd, of wie weet wat. Thoms helblauwe ogen hadden een afwezige blik. Waarom kon

het hem zoveel schelen? Was Moiraine soms meer voor hem dan gewoon een Aes Sedai, een van de vrouwen die Thoms neef het leven hadden gekost?

‘Bloedvuur,’ zei Mart. ‘We horen niet aan dit soort dingen te denken, Thom! We gaan een leuke avond van dobbelen en lachen tegemoet. Er is waarschijnlijk ook nog wel tijd voor een liedje of twee.’

Thom knikte en zijn gezicht klaarde wat op. Hij had zijn harpkoffer achter op zijn paard gebonden; het zou fijn zijn hem die weer te zien openen. ‘Ben je van plan weer te jongleren voor je avondmaal, leerling?’ vroeg Thom met twinkelende ogen.

‘Beter dan proberen op die rotfluit te spelen,’ gromde Mart. ‘Ben ik nooit erg goed in geweest. Maar Rhand had het gauw in de vingers, nietwaar?’

Kleuren wervelden door Marts hoofd en gingen over in een beeld van Rhand, in zijn eentje in een kamer. Hij zat wijdbeens, gekleed in een druk geborduurd hemd, en een zwart-met-rode jas lag opzij gesmeten tegen de balkenmuur naast hem. Rhand hield zijn hand tegen zijn voorhoofd alsof hij hoofdpijn wilde wegnijpen. Zijn andere hand was... Die arm eindigde in een stomp. De eerste keer dat Mart dat had gezien – een paar weken geleden – had het hem geschokt. Hoe was Rhand zijn hand kwijtgeraakt? De man leek amper te leven, zoals hij daar zo roerloos zat. Hoewel zijn lippen wel leken te bewegen, mummelend of mompelend. Licht! dacht Mart. Wat doe je jezelf in Lichtsnaam aan?

Nou, in ieder geval was Mart niet bij hem in de buurt. Tel je zegeningen wat dat betreft, hield Mart zich voor. Het leven viel de laatste tijd niet mee, maar hij had ook bij Rhand vast kunnen zitten. Natuurlijk, Rhand was een vriend. Maar Mart wilde er niet bij zijn als Rhand waanzinnig werd en iedereen vermoordde die hij kende. Je had vriendschap, en je had stommititeit. Ze zouden uiteraard samen vechten tijdens de Laatste Slag, want daar viel niet aan te ontkomen. Mart hoopte alleen dat hij dan niet aan dezelfde kant van het slagveld stond als eventuele met saidin smijtende waanzinnigen.

‘Ah, Rhand,’ zei Thom. ‘Die jongen had een leven als speelman voor zichzelf kunnen opbouwen, wed ik. Misschien zelfs als fatsoenlijke bard, als hij er jong mee was begonnen.’

Mart schudde zijn hoofd en zette het visioen van zich af. Het Licht brande je, Rhand. Laat me met rust.

‘Dat waren nog eens tijden, nietwaar, Mart?’ Thom glimlachte. ‘Met z’n drieën, reizend langs de Arinelle?’

‘Met Myrddraal die om onbekende redenen achter ons aan zaten,’

voegde Mart er grimmig aan toe. Die tijd was ook niet zo gemakkelijk geweest. ‘Duistervrienden die probeerden ons in de rug te steken elke keer als we ons omdraaiden.’

‘Beter dan dat gholam en Verzakers ons proberen te vermoorden.’

‘Dat is net zoiets als zeggen dat je blij bent met een strop om je nek in plaats van een zwaard in je buik.’

‘Aan die strop kun je tenminste nog ontkomen, Mart.’ Thom veegde met zijn knokkels over zijn lange, grijze snor. ‘Zodra het zwaard eenmaal in je lijf zit, valt er niet veel meer aan te doen.’

Mart weifelde, maar toen moest hij lachen. Hij wreef over de doek om zijn hals. ‘Daar zul je wel gelijk in hebben, Thom. Nou, waarom zetten we dat voor vandaag niet allemaal van ons af? We doen gewoon alsof alles weer zo is als vroeger!’

‘Ik weet niet of dat kan, jongen.’

‘Natuurlijk wel,’ zei Mart koppig.

‘O ja?’ vroeg Thom vermaakt. ‘Ga je dan weer denken dat die ouwe Thom Merrillin de verstandigste, meest bereisde man is die je ooit hebt gekend? Ga je weer de gapende boerenknaap uithangen, die zich vastgrijpt aan mijn jas elke keer als we door een dorp komen met meer dan één herberg?’

‘Wacht even. Zo erg was ik helemaal niet.’

‘Dat spreek ik tegen, Mart,’ zei Thom grinnikend.

‘Ik kan me niet veel herinneren.’ Mart krabde weer op zijn hoofd.

‘Maar ik weet nog wel dat Rhand en ik ons best redden toen we jou hadden achtergelaten. We redden het in ieder geval tot aan Caemlin. We hebben je verdomde harp toch ongedeerd bij je teruggebracht?’

‘Ik zag wel een paar krasjes op de kast...’

‘Ga dáár niet over zeuren!’ zei Mart, wijzend naar Thom. ‘Rhand heeft zo ongeveer met dat ding geslapen. Peinsde er niet over om hem te verkopen, zelfs niet toen we zo’n honger hadden dat we onze eigen laarzen hadden opgegeten als we die niet nodig hadden om naar het volgende stadje te komen.’ Die tijd was wazig voor Mart, vol gaten, als een ijzeren emmer die te lang had staan roesten. Maar hij had bepaalde dingen weer aan elkaar gepuzzeld.

Thom grinnikte. ‘We kunnen niet terug, Mart. Het Rad is gedraaid, of dat nu goed is of slecht. En het zal blijven draaien terwijl lichten sterven en bossen verduisteren, stormen losbarsten en de hemel breekt. Draaien zal het. Het Rad biedt geen hoop en maalt nergens om, het is gewoon. Maar zolang het draait, kunnen ménsen om dingen malen. Want met het licht dat vervaagt zal een ander licht uiteindelijk toenemen, en elke storm die woedt moet uiteindelijk gaan

liggen. Zolang het Rad draait. Zolang het draait...'

Mart stuurde Pips om een heel diepe scheur in de stenen weg heen. Verderop kletste Talmanes met enkele wachters. 'Dat klinkt als een lied, Thom.'

'Ja,' zei Thom bijna zuchtend. 'Een oud lied, door de meeste mensen vergeten. Ik heb er drie versies van gevonden, allemaal met dezelfde woorden, maar op verschillende wijsjes. Ik denk dat dit gebied me eraan doet denken; ze zeggen dat Doreille zelf het oorspronkelijk heeft geschreven.'

'Dit gebied?' vroeg Mart verbaasd, kijkend naar de drienaalddenen.

Thom knikte peinzend. 'Dit is een oude weg, Mart. Stokoud. Waarschijnlijk was hij hier al voor het Breken. Dit soort landschapkenmerken vindt vaak zijn weg naar verhalen en liederen. Ik denk dat dit de streek is die ooit de Versplinterde Heuvels heette. Als dat zo is, dan zijn we in wat ooit Coremanda was, nabij de Adelaarsrotsen. Ik durf te wedden dat als we een paar van die hogere heuvels beklimmen, we resten van oude forten vinden.'

'En wat heeft dat met Doreille te maken?' vroeg Mart onbehaaglijk. Zij was de koningin van Aridhol geweest.

'Ze is hier geweest,' zei Thom. 'Heeft enkele van haar mooiste gedichten geschreven in de Adelaarsrotsen.'

Bloedvuur, dacht Mart. Ik herinner me dat. Hij herinnerde zich dat hij op de muren van een hoog fort had gestaan, op de koude bergtop, neerkijkend op een lange, kronkelende weg, gebroken en gebarsten, en een leger van mannen met violetkleurige banieren die in een regen van pijlen tegen de heuvel op stormden. De Versplinterde Heuvels. Een vrouw op het balkon. De koningin zelf.

Hij huiverde en duwde de herinnering weg. Aridhol was een van de oude naties geweest die lang geleden bestonden, toen Manetheren nog een macht was. De hoofdstad van Aridhol had een andere naam gehad. Shadar Logoth.

Mart had de trekkracht van de robijnen dolk al heel lang niet meer bespeurd. Hij begon bijna te vergeten hoe het had gevoeld om ermee verbonden te zijn, als je zoiets al kon vergeten. Maar soms herinnerde hij zich die robijn, rood als zijn eigen bloed. En dan sijpelde die oude lust, dat oude verlangen weer bij hem binnen...

Mart schudde zijn hoofd en zette die herinneringen van zich af. Bloedvuur, hij was hier om zich te vermaken!

'Wat een tijden hebben we gehad,' zei Thom terloops. 'Ik voel me tegenwoordig oud, Mart, als een verkleurd tapijtje dat te drogen

hangt in de wind, met slechts een schim van de ooit zo levendige kleuren. Soms vraag ik me af of je nog wel iets aan me hebt. Je lijkt me nauwelijks nodig te hebben.'

'Wát? Natuurlijk heb ik je nodig, Thom!'

De oude spelman keek hem aan. 'Het punt met jou, Mart, is dat je echt goed bent in liegen. Anders dan die andere twee jongens.'

'Ik meen het, het Licht brande me! Ik neem aan dat je ervandoor zou kunnen gaan om weer verhalen te vertellen en te reizen, zoals vroeger. Maar de zaken zouden hier dan misschien een stuk minder soepel gaan, en ik zou beslist je wijsheid missen. Bloedvuur, maar ik meen het. Een man heeft vrienden nodig die hij kan vertrouwen, en ik zou jou met een gerust hart mijn leven toevertrouwen.'

'Ach Martrim,' zei Thom, opkijkend met ogen die glansden van pret, 'een man oppeppen als hij zich neerslachtig voelt? Hem overtuigen om te blijven en te doen wat belangrijk is in plaats van ervandoor te gaan en het avontuur op te zoeken? Dat klinkt regelrecht verantwoordelijk. Wat is er in je gevaren?'

Mart trok een grimas. 'Het huwelijk, denk ik. Het Licht verzenge me, maar ik stop niet met drinken en gokken!' Verderop draaide Talmanes zich om en keek naar Mart, waarna hij zijn ogen ten hemel sloeg.

Thom lachte toen hij de blik van Talmanes zag. 'Nou, jongen, ik wilde je niet bedrukken. Het is maar geklets. Ik heb deze wereld nog steeds een paar dingen te tonen. Als ik Moiraine echt kan bevrijden... We zullen zien. Bovendien moet iemand hier blijven om toe te kijken en dit op een dag allemaal in een lied te gieten. Er zal uit dit alles wel meer dan één lied voortkomen.' Hij draaide zich om en zocht door zijn zadeltassen. 'Ah!' zei hij, en hij trok zijn verstellde speelmansmantel eruit, die hij met een zwierig gebaar omdeed.

'Nou,' zei Mart, 'als je over ons schrijft, kun je misschien een paar gouden merken verdienen door er een aardig vers in te zetten over Talmanes. Je weet wel, iets over hoe hij een oog heeft dat in vreemde richtingen staart, en hoe hij vaak zo'n geur om zich heen heeft hangen die doet denken aan een geitenstal.'

'Dat hoorde ik!' riep Talmanes van verderop.

'Dat was ook de bedoeling!' riep Mart terug.

Thom lachte alleen maar, plukkend aan zijn mantel en die schikkend om de best mogelijke indruk te maken. 'Ik kan niks beloven.' Hij grinnikte nog wat. 'Maar als je het niet erg vindt, Mart, dan denk ik dat ik niet bij jullie blijf als we in het dorp zijn. De oren van een spelman pikken soms dingen op waarover in het bijzijn van soldaten

niet wordt gepraat.’

‘Dat zou wel goed uitkomen,’ zei Mart, wrijvend over zijn kin. Verderop maakte het pad een bocht; Vanin zei dat het dorp daar vlak achter lag. ‘Ik heb het gevoel dat ik nu al maanden door een tunnel reis, zonder iets van de buitenwereld te zien of te horen. Bloedvuur, maar het zou fijn zijn te horen waar Rhand is, al was het maar om te weten waar ik níét naartoe moet.’ De kleuren draaiden en toonden hem Rhand, maar de man stond in een kamer zonder uitzicht naar buiten, zodat Mart nog niet wist waar hij uithing.

‘Het leven is meestal zo’n tunnel, vrees ik,’ zei Thom. ‘Mensen verwachten dat een speelman met nieuwtjes komt, dus halen we die tevoorschijn en poetsen ze op, maar het “nieuws” dat we vertellen bestaat meestal gewoon uit verhalen, in veel gevallen minder waarheidsgetrouw dan de liederen van duizend jaar geleden.’

Mart knikte.

‘En,’ voegde Thom eraan toe, ‘ik zal zien of ik aanwijzingen kan vinden voor de invasie.’

De Toren van Ghenjei. Mart haalde zijn schouders op. ‘We zullen eerder vinden wat we zoeken in Vierkoningen of Caemlin.’

‘Ja, dat weet ik. Maar Olver heeft me laten beloven dat ik zou kijken. Als jij niet had gezorgd dat Noal die jongen afleidde, dan zou ik nu niet opkijken als ik hem in mijn zadeltas terugvond. Hij wilde echt graag mee.’

‘Een avond dansen en gokken in een taverne is niets voor een jonge knul,’ mompelde Mart. ‘Ik wou alleen dat ik erop kon vertrouwen dat de mannen in het kamp hem niet nog erger verpesten.’

‘Nou, hij leek best tevreden om te blijven toen Noal eenmaal het spelbord pakte.’ Olver was ervan overtuigd dat als hij maar vaak genoeg slangen-en-vossen speelde, hij daar een of andere geheime strategie uit zou oppikken om de Aelfinn en Eelfinn te verslaan. ‘Die jongen denkt nog steeds dat hij met ons meegaat naar de Toren,’ zei Thom op zachtere toon. ‘Hij weet dat hij geen lid kan zijn van de drie, maar hij is van plan om buiten op ons te wachten. Misschien om naar binnen te stormen en ons te redden als we niet snel genoeg weer naar buiten komen. Ik wil er niet bij zijn als hij de waarheid ontdekt.’

‘Ik ben zelf ook niet van plan daar bij te zijn,’ zei Mart. Verderop maakten de bomen plaats voor een kleine vallei met groene weiden, die langs de hellingen van de heuvels omhoog glooiden. Genesteld tussen de hellingen lag een stadje van enkele honderden gebouwen, met een bergstroompje door het midden. De huizen waren van don-

kergrijze steen gemaakt, elk met een grote schoorsteen, en uit de meeste daarvan kringelde rook op. De daken waren schuin, waarschijnlijk omdat het hier 's winters veel sneeuwde, hoewel het enige wit dat nu nog zichtbaar was, op de verre bergtoppen lag. Arbeiders waren al bezig op enkele daken om door de winter beschadigde leien te vervangen, en geiten en schapen graasden tegen de hellingen, onder toezien van herdersjongens. Het zou nog een paar uur licht blijven, en er werkten mannen aan de gevels van winkels en aan hekken. Anderen wandelden door de straten van het dorp, zonder enige haast. Al met al hing er in het stadje een ontspannen sfeer, een mengeling van nijverheid en luiheid.

Mart stopte naast Talmanes en de soldaten. 'Dat is een mooi uitzicht,' merkte Talmanes op. 'Ik begon al te denken dat elk stadje ter wereld ofwel instortte, ofwel vol zat met vluchtelingen, of onder de duim van indringers zat. Dit hier ziet er in ieder geval niet uit alsof het gauw zal verdwijnen...'

'Het Licht behoeft ons,' zei Mart huiverend, denkend aan het stadje in Altara dat ineens was verdwenen. 'Hoe dan ook, laten we hopen dat ze het niet erg vinden als er een paar vreemdelingen op bezoek komen.' Hij keek naar de soldaten; alle vijf waren het Roodarmen, enkele van de beste die hij had. 'Drie van jullie gaan met de Aes Sedai mee. Ik vermoed dat die in een andere herberg zullen verblijven dan ik. We zien elkaar morgenochtend weer.'

De soldaten brachten hem een saluut, en Joline snoof toen ze langreed op haar paard, waarbij ze nadrukkelijk niet naar Mart keek. Zij en de anderen gingen in een groepje de helling af, met drie van Marts soldaten achter hen aan.

'Dat lijkt me een herberg, daar,' zei Thom, wijzend naar een groter gebouw aan de oostkant van het dorp. 'Daar ga ik heen.' Hij wuifde, dreef zijn rijdier in draf en reed vooruit, waarbij zijn mantel achter hem opwapperde. Als hij als eerste aankwam, gaf hem dat de beste gelegenheid om indruk te maken.

Mart wierp een blik op Talmanes, die zijn schouders ophaalde. Samen gingen ze de heuvel af, met twee soldaten als geleide. Vanwege de bocht naderden ze het dorp vanuit het zuidwesten. Ten noordoosten van het dorp ging de oude weg verder. Het leek vreemd dat er zo'n brede weg langs een dorp als dit liep, ook al was die weg dan oud en gebarsten. Meester Roidelle beweerde dat hij rechtstreeks naar Andor leidde. Hij was te oneffen om als hoofdweg te gebruiken, en hij leidde niet langer langs grote steden, dus was hij vergeten. Mart was echter blij dat ze het geluk hadden gehad hem te vinden. De

hoofdwegen naar Morland zaten vol met Seanchanen.

Volgens Roidelles kaarten richtte men zich in Hinderstap op de productie van geitenkaas en schapenvlees voor de verschillende dorpen en landgoederen in de streek. De dorpelingen zouden dus gewend moeten zijn aan buitenstaanders. En inderdaad, enkele jongens kwamen vanaf de akkers aanrennen zodra ze Thom met zijn speelmansmantel opmerkten. Hij zou oproer veroorzaken, maar van een bekende soort. De Aes Sedai zouden echter onvergetelijk zijn.

Ach, nou ja, dacht Mart terwijl hij en Talmanes langs de met gras omzoomde weg omlaag reden. Hij zou zijn goede stemming bewaren; deze keer zou hij die niet door de Aes Sedai laten verpesten.

Toen Mart en Talmanes in het dorp aankwamen, had er zich al een kleine menigte om Thom heen verzameld. Hij stond rechtop op zijn zadel en gooide met zijn rechterhand met drie gekleurde ballen terwijl hij vertelde over zijn reizen door het zuiden. De dorpelingen hier droegen vesten en groene mantels van een rijke, fluweelachtige stof. Ze zagen er warm uit, maar toen Mart wat beter keek zag hij dat veel ervan – mantels, vesten en broeken – gescheurd waren en daarna zorgvuldig waren hersteld.

Een andere groep, voornamelijk vrouwen, had zich rondom de Aes Sedai geschaard. Mooi, Mart had half verwacht dat de dorpelingen bang zouden zijn. Een van de mensen bij Thoms groep keek schattend naar Mart en Talmanes. Hij was een stevige kerel, met dikke armen en linnen mouwen die waren opgestroopt tot aan de ellebogen, ondanks de kille lentelucht. Op zijn armen zaten donkere krullen die pasten bij zijn baard en zijn hoofdhaar.

‘U hebt het aanzien van een edele,’ zei de man toen hij naar Mart toe liep.

‘Hij is een pr...’ begon Talmanes, voordat Mart hem snel de mond snoerde.

‘Dat kan best,’ zei Mart, die zijn blik op Talmanes gericht hield.

‘Ik ben Barlden, de burgemeester hier,’ zei de man, en hij sloeg zijn armen over elkaar. ‘U bent hier welkom en mag handelen, maar wees u ervan bewust dat we niet veel kunnen missen.’

‘U hebt vast wel kaas,’ zei Talmanes. ‘Dat is toch wat jullie hier maken?’

‘Alles wat niet beschimmeld of bedorven is, hebben we zelf nodig,’ antwoordde burgemeester Barlden. ‘Zo is het gewoon, tegenwoordig.’ Hij weifelde. ‘Maar als u stoffen of kleding te verhandelen hebt, dan kunnen we misschien iets bij elkaar schrapen om u vandaag te eten te geven.’

Ons vandaag te eten geven? dacht Mart. Alle elf? Hij zou minstens een wagenlading mee terug moeten brengen, niet te vergeten het bier dat hij zijn mannen had beloofd.

‘En ik moet u nog op de hoogte stellen van de avondklok. Handel gerust, warm u een tijdje bij de haarden, maar weet dat alle buitenstaanders bij zonsondergang het dorp uit moeten zijn.’

Mart keek naar de bewolkte hemel. ‘Maar dat is al over amper drie uur!’

‘Zo zijn onze regels,’ zei Barlden kortaf.

‘Dat is belachelijk,’ bitste Joline, die zich afwendde van de dorpsvrouwen. Ze stuurde haar paard wat dichtter naar Mart en Talmanes toe, met haar zwaardhanden – zoals altijd – vlak achter haar. ‘Mees-ter Barlden, wij kunnen ons niet vinden in dat dwaze verbod. Ik begrijp uw terughoudendheid in deze gevaarlijke tijden, maar u ziet toch wel in dat uw regels hier niet van toepassing moeten zijn.’

De man hield zijn armen over elkaar en zweeg.

Joline tuitte haar lippen en verplaatste haar handen op de teugels, zodat haar Grote Serpent-ring goed zichtbaar was. ‘Betekent het teken van de Witte Toren tegenwoordig zo weinig?’

‘We eerbiedigen de Witte Toren.’ Barlden keek naar Mart. Hij was verstandig. In de ogen van een Aes Sedai kijken was slecht voor je zelfvertrouwen. ‘Maar onze regels zijn streng, vrouwe. Het spijt me.’ Joline snoof. ‘Ik vermoed dat uw herbergiers niet bijzonder ingenomen zijn met die eis. Hoe moeten ze de eindjes aan elkaar knopen als ze geen kamers aan reizigers kunnen verhuren?’

‘De herbergen krijgen een vergoeding,’ zei de burgemeester nors. ‘Drie uur. Doe uw zaken en vertrek. We willen iedereen die hier komt vriendelijk ontvangen, maar we laten onze regels niet overtreden.’ Daarmee draaide hij zich om en vertrok. Terwijl hij wegliep, sloot een klein groepje potige mannen zich bij hem aan, enkelen van hen met bijlen. Niet dreigend, maar heel terloops, alsof ze hout hadden gehakt en gewoon toevallig door het dorp liepen. Samen. In dezelfde richting als de burgemeester.

‘Dat is me nog eens een welkom,’ mompelde Talmanes.

Mart knikte. Op dat ogenblik begonnen de dobbelstenen te ratelen in zijn hoofd. Bloedvuur! Hij besloot ze te negeren. Hij had er toch nooit iets aan. ‘Laten we op zoek gaan naar een taveerne,’ zei hij, en hij spoorde Pips aan.

‘Nog steeds vast van plan er een avondje van te maken?’ vroeg Talmanes glimlachend terwijl hij met Mart meereed.

‘We zullen zien,’ zei Mart, in weerwil van zichzelf luisterend naar de

dobbelstenen. ‘We zullen zien.’

Mart zag drie herbergen op zijn eerste rit door het dorp. Er was er een aan het eind van de hoofdweg, met twee brandende lantaarns bij de voordeur, ook al was het nog niet donker. De wit geschilderde kozijnen en schone glazen ruiten trokken de Aes Sedai aan als motten naar een kaarsvlam. Dat zou de herberg zijn voor reizende kooplieden en hoogwaardigheidsbekleders die de pech hadden om in deze heuvels te belanden.

Maar buitenstaanders mochten hier niet slapen. Hoe lang bestond dat verbod al? Hoe hielden die herbergen het hoofd boven water? Ze konden nog wel een bad en een maaltijd verschaffen, maar zonder overnachtingen... Mart geloofde de opmerking van de burgemeester niet, over dat de herbergen ‘een vergoeding’ kregen. Als ze niets zinnigs bijdroegen aan het dorp, waarom werden ze dan betaald? Het was belachelijk.

Maar goed, Mart ging niet naar de mooie herberg, en ook niet naar degene die Thom had uitgezocht. Die lag niet aan de hoofdweg, maar aan een brede straat even ten noordoosten ervan. Hij was toereikend voor de gemiddelde bezoeker; eerbiedwaardige mensen die niet graag nodeloos geld uitgaven. Het gebouw was ongetwijfeld goed onderhouden, de bedden schoon en de maaltijden redelijk. De mannen uit het dorp gingen er waarschijnlijk af en toe iets drinken, voornamelijk wanneer ze het gevoel hadden dat hun vrouwen hen goed in de gaten hielden.

De laatste herberg zou het moeilijkst te vinden zijn geweest, als Mart niet had geweten waar hij moest zoeken. Hij lag drie straten van het midden van het dorp vandaan, in de westelijkste hoek van het dorp. Er hing geen bord aan; voor het raam stond alleen een houten plank met zo te zien een dronken paard erop. In geen van de vensters zat glas.

Binnen was licht en gelach. De meeste buitenstaanders zouden slecht op hun gemak zijn door het gebrek aan een verwelkomend bord of lantaarns bij deze herberg. Het was eigenlijk meer een taveerne dan een herberg; Mart betwijfelde of ze er ooit meer hadden gehad dan een paar britsen achterin, die je voor een koperstuk kon huren. Dit was de plek waar werkende dorpingen zich ontspanden. Nu de avond naderde, hadden veel van hen hun weg hierheen waarschijnlijk al gevonden. Het was een plek voor samenzijn en ontspanning, een plek om een beetje tobak te roken met je vrienden. En om een paar potjes te dobbelen.

Mart steeg glimlachend af en bond Pips aan de paal voor de deur

vast.

Talmanes zuchtte. 'Je beseft wel dat ze de drank hier waarschijnlijk aanlengen met water.'

'Dan zullen we dubbel moeten bestellen,' zei Mart, die een paar buidels met geld van zijn zadel losmaakte en die in binnenzakken van zijn jas stopte. Hij beduidde de soldaten bij de paarden te blijven. Het pakpaard droeg een geldkist. Daarin zat Marts persoonlijke voorraad; hij zou de soldij van de Bond niet op het spel zetten met gokken.

'Goed dan,' zei Talmanes. 'Maar je beseft toch wel dat ik ervoor ga zorgen dat jij en ik naar een fatsoenlijke taveerne gaan zodra we in Vierkoningen zijn? Ik leer het je nog wel, Mart. Je bent nu een prins. Je zult...'

Mart stak zijn hand op en snoerde Talmanes de mond. Toen wees hij naar de paal. Talmanes zuchtte nog eens, schoof uit het zadel en zette zijn paard vast. Mart liep naar de deur van de taveerne, haalde diep adem en stapte naar binnen.

Mannen zaten om tafels heen, met hun mantels over stoelen of aan haken gehangen, hun gescheurde en verstelde vesten opengeknoopt en hun mouwen opgestroopt. Waarom droegen de mensen hier kleding die ooit zo fraai was geweest, maar die nu beschadigd en versteld was? Ze hadden meer dan genoeg schapen, dus zouden ze voldoende wol moeten hebben.

Mart negeerde die merkwaardigheid maar even. De mannen hier dobelden, dronken kroezen bier aan plakkerige tafeltjes en sloegen dienst op hun achterwerk. Ze leken uitgeput, veel van hen met glazige ogen van vermoeidheid. Maar dat viel te verwachten na een dag werken.

Ondanks de vermoeide ogen hing er een bijna tastbaar geroezemoes in de ruimte, stemmen die elkaar overlaptten in een zacht, rommelend gemompel. Een paar mensen keken op toen Mart binnenkwam, en sommigen fronsten om zijn mooie kleding, maar de meeste gasten letten niet op hem.

Talmanes volgde met tegenzin, maar hij was niet het soort edele dat het erg vond om met mensen van een lagere status om te gaan. Hij had in zijn tijd ook zijn aandeel aan verlopen taveernes bezocht, ook al klaagde hij de laatste tijd over Marts keuzes. En dus aarzelde Talmanes evenmin als Mart en trok hij een stoel naar achteren bij een tafel waar al een paar mannen aan zaten. Mart glimlachte breed en liet zijn goud fonkelen, dat hij naar de langskomende bediende gooide terwijl hij om iets te drinken vroeg. Dat trok enige aandacht, zowel

van de mannen rond de tafel als van Talmanes.

‘Wat doe je?’ fluisterde Talmanes terwijl hij zich naar Mart toe boog. ‘Wil je soms dat ze ons de keel afsnijden zodra we hier naar buiten wankelen?’

Mart glimlachte enkel. Aan een van de tafels vlakbij was een dobbelspel bezig. Het leek op kattenpoot; of althans, zo heette het op de avond dat Mart het had geleerd. In Ebo Dar noemden ze het derde steen, en hij had het in Cairhien veren hoog horen noemen. Het was het volmaakte spel voor zijn doel. Er was maar één dobbelaar in het spel, en de toeschouwers plaatsten weddenschappen tegen of voor zijn worpen.

Mart haalde diep adem en trok zijn stoel naar die tafel toe, waar hij een gouden kroon op het hout schoof, recht in een vochtige kring van bier ontstaan door de bodem van een kroes, die nu werd vastgehouden door een kleine vent die het meeste van zijn muizige haar kwijt was; wat hij nog overhad hing tot onder zijn kraag. Hij verslikte zich bijna in zijn bier.

‘Mag ik een worp wagen?’ vroeg Mart aan de mannen rond de tafel.

‘Ik... ik weet niet of we daarin mee kunnen gaan,’ zei een man met een korte zwarte baard. ‘Heer,’ voegde hij er wat laat aan toe.

‘Mijn goud tegen jullie zilver,’ zei Mart luchtig. ‘Ik heb al in tijden geen goed potje meer gedobbel.’

Talmanes trok belangstellend zijn stoel dichterbij. Hij had Mart dit eerder zien doen: gouden munten inzetten en zilveren winnen. Marts geluk maakte het verschil goed, en hij werd er altijd een stuk beter van. Soms wist hij zelfs winst te maken als hij goud inzette tegen koperstukken. Hij verdiende er niet veel mee, want het duurde meestal niet zo lang voordat het geld van de andere spelers op raakte of ze besloten ermee op te houden. En dan zat Mart met een handvol zilverstukken en niemand om mee te dobbelen.

Daar hadden ze niets aan. Het leger had geld genoeg. Ze hadden voedsel nodig, en dus werd het tijd om iets anders te proberen. Enkele mannen legden zilveren munten neer. Mart schudde de dobbelstenen in zijn handen en gooide. De ene dobbelsteen landde op één en de andere op twee. Een verliezende worp.

Talmanes knipperde met zijn ogen, en de mannen rond de tafel keken naar Mart met een wrevelige blik; alsof ze zich schaamden te hebben gewed tegen een edele die overduidelijk niet verwachtte te verliezen. Dat was echt iets waarmee je je problemen op de hals kon halen.

‘Ach, kijk nou,’ zei Mart. ‘Jullie hebben gewonnen. Hij is van jullie.’ Hij rolde de gouden kroon naar het midden van de tafel om te worden

verdeeld onder de mannen die tegen hem hadden gewed, volgens de regels.

‘Nog eentje?’ vroeg Mart, die nog twee gouden kronen op tafel schoof.

Deze keer waren er meer mannen die wilden wedden. Wederom gooide hij een verliezende worp, en Talmanes verslikte zich bijna. Mart had wel eerder verloren, want dat overkwam zelfs hem. Maar twee worpen achter elkáár?

Hij rolde de twee kronen over tafel en haalde er vervolgens vier tevoorschijn. Talmanes legde zijn hand op zijn arm. ‘Niet om ’t een of ander, Mart,’ zei hij zacht, ‘maar misschien kun je beter stoppen. Iedereen heeft wel eens een tegenvallende avond. Laten we ons bier opdrinken en zo veel mogelijk proviand gaan kopen voordat het donker wordt.’

Mart glimlachte zwijgend en keek toe terwijl de weddenschappen tegen zijn vier munten zich opstapelden. Hij moest er nog een vijfde bijleggen, aangezien zoveel mensen eraan mee wilden doen. Hij negeerde Talmanes en gooide, waarbij hij weer verloor. Talmanes kreunde en pakte een kroes aan van de dienster, die eindelijk was gekomen met Marts bestelling.

‘Kijk niet zo bedrukt,’ zei Mart zachtjes, met de buidel in zijn ene hand terwijl hij met de andere naar zijn eigen kroes reikte. ‘Dit is wat ik wilde.’

Talmanes trok zijn wenkbrauw op en liet zijn kroes zakken.

‘Ik kan ook verliezen als ik wil; als het me beter uitkomt,’ verhelderde Mart.

‘Hoe kan verliezen je nou beter uitkomen?’ vroeg Talmanes, kijkend naar de mannen die ruzieden over de verdeling van Marts goud.

‘Wacht.’ Mart nam een slurpende slok bier. Het was aangelengd met water, zoals Talmanes al had gevreesd. Hij draaide zich weer om naar de tafel en telde nog een paar gouden munten uit.

Er scharden zich steeds meer mensen rond de tafel. Mart zorgde ervoor dat hij ook een paar worpen won, net zoals hij altijd wat moest verliezen als hij een avond lang alles won, want hij wilde geen argwaan wekken met zijn reeks van tegenslagen. Maar beetje bij beetje belandden de munten uit zijn buidels in de handen van de mannen die tegen hem speelden. Het duurde niet lang voordat het stil werd in de taveerne, omdat de mannen zich om Mart verdrongen en wachtten op hun beurt om tegen hem te wedden. Verschillende jonge mannen waren snel weggegaan om hun vaders en neven te halen en die mee te sleuren naar De Beschonken Ruin, zoals de herberg heette.

Op enig ogenblik – tijdens een onderbreking tussen de worpen terwijl Mart wachtte op een volgende kroes bier – stootte Talmanes hem aan. ‘Dit bevat me niet, Mart,’ zei de pezige man op gedempte toon, dicht bij zijn oor. Het poeder op zijn geschoren voorhoofd was enige tijd eerder zo vochtig van het zweet geraakt dat hij het had afgeveegd, waardoor de huid nu glanzend bloot was.

‘Ik zei toch,’ Mart nam een slok waterig bier, ‘dat ik weet wat ik doe?’

Mannen aan de zijkant van de gelagkamer juichten toen een van hen drie kroezen leegdrank, de een na de ander. Het rook er naar zweet en bier, dat op de houten vloer was gemorst en waar doorheen was gelopen door mannen met modderige werklaarzen.

‘Niet dat,’ zei Talmanes, kijkend naar de juichende mannen. ‘Je mag wat mij betreft je geld verspillen, zolang je maar wat overhoudt om mij af en toe wat te drinken te geven. Dat is niet wat me dwarszit; niet meer.’

Mart fronste zijn voorhoofd. ‘Wat dan?’

‘Ik heb het gevoel dat er iets niet klopt met die mensen, Mart.’ Talmanes sprak heel zacht en keek over zijn schouder. ‘Terwijl jij bezig was, heb ik met ze gepraat. Ze geven niets om de wereld. De Herrezen Draak, de Seanchanen, niets. Geen enkele zorg.’

‘Nou en?’ vroeg Mart. ‘Het zijn eenvoudige lieden.’

‘Eenvoudige lieden zouden zich juist nog méér zorgen moeten maken,’ zei Talmanes. ‘Ze zitten hier vast tussen zich verzamelende legers. Maar zij halen gewoon hun schouders op als ik praat en drinken nog wat. Het lijkt wel alsof ze... zich te zeer op hun vrolijkheid richten. Alsof dat alles is waar ze om geven.’

‘Dan zijn ze volmaakt,’ vatte Mart samen.

‘Het wordt straks donker,’ zei Talmanes, kijkend uit het raam. ‘We zijn hier al zeker een uur. Misschien moeten we...’

Op dat ogenblik knalde de deur van de herberg open en kwam de potige burgemeester binnen, vergezeld door dezelfde mannen als eerder, hoewel ze hun bijlen nu niet bij zich hadden. Ze leken niet blij te zijn toen ze zagen dat het halve dorp binnen was om te gokken met Mart.

‘Mart,’ begon Talmanes opnieuw.

Mart stak zijn hand op. ‘Dit is waar we op hebben gewacht.’

‘O ja?’ vroeg Talmanes.

Mart draaide zich naar de dobbeltafel om en glimlachte. Hij had de meeste van zijn geldbuidels geleegd, maar hij had nog genoeg voor een paar worpen; zonder mee te tellen wat hij buiten nog had, na-

tuurlijk. Hij pakte de dobbelstenen en telde een paar gouden kronen uit, en toen begonnen de omstanders hun eigen munten neer te gooien. Veel daarvan waren inmiddels gouden munten, die ze van Mart hadden gewonnen.

Hij gooide en verloor, wat een opgewonden gebrul aan de toeschouwers ontlokte.

Barlden keek alsof hij Mart eruit wilde gooien – het werd laat en het kon niet lang meer duren voordat de zon onderging – maar de man aarzelde toen hij zag dat Mart nog een handvol gouden munten tevoorschijn haalde. De hebzucht knaagde aan iedere man, en strikte ‘regels’ konden soms worden omgebogen, als er een kans voorbijkwam die verleidelijk genoeg knipoogde.

Mart gooide nog eens en verloor. Nog meer gebrul. De burgemeester sloeg zijn armen over elkaar.

Mart reikte in zijn buidel en vond niets dan lucht. De mannen om hem heen keken teleurgesteld, en een van hen riep om een rondje bier om de arme jonge edele ‘zijn pech te laten vergeten’.

Weinig kans, dacht Mart terwijl hij een glimlach binnenhield. Hij stond op en stak zijn handen op. ‘Ik zie dat het al laat wordt,’ zei hij tegen de aanwezigen.

‘Té laat,’ beaamde Barlden, terwijl hij zich langs een paar stinkende geitenherders met bontmantels drong. ‘U moet gaan, uitlander. En denk maar niet dat ik die mannen u laat teruggeven wat u eerlijk aan ze hebt verloren.’

‘Ik zou het niet in m’n hoofd halen,’ zei Mart, die een beetje met een dikke tong sprak. ‘Harnan en Delarn!’ brulde hij. ‘Breng de kist binnen!’

Even later haastten de twee soldaten die buiten op wacht hadden gestaan zich naar binnen met het houten kistje van het pakpaard. Het werd stil in de taveerne toen de soldaat het naar de tafel droeg en neerzette. Mart viste de sleutel tevoorschijn, enigszins wankel, draaide het slot open en onthulde de inhoud.

Goud. Een heleboel. Zo goed als alles wat hij van zijn eigen geld over had. ‘Er is nog tijd voor één worp,’ zei Mart tegen de stomverbaasde omstanders. ‘Iemand belangstelling?’

Mannen begonnen munten neer te gooien totdat de stapel bestond uit zo ongeveer alles wat Mart had verloren. Het was bij lange na niet voldoende om te evenaren wat er in zijn kist zat. Hij keek ernaar en klopte op zijn kin. ‘Dat zal niet genoeg zijn, vrienden. Ik wil best een slechte weddenschap aangaan, maar als ik vanavond nog maar één worp heb, wil ik de kans hebben om hier met iets weg te lopen.’

‘Het is alles wat we hebben,’ zei een van de mannen, te midden van een paar aansporingen dat Mart gewoon toch maar moest gooien. Mart zuchtte en sloot het deksel van de kist. ‘Nee,’ zei hij. Zelfs Barlden keek met glanzende ogen toe. ‘Behalve...’ Mart zweeg even. ‘Ik ben hier gekomen voor proviand. Ik neem ook wel goederen aan. Jullie mogen de munten houden die jullie hebben gewonnen, maar ik wil deze kist inzetten voor proviand. Voedsel voor mijn mannen, een paar vaten bier. Een kar om het op te vervoeren.’

‘Er is niet genoeg tijd.’ Barlden keek naar de vensters en zag dat het begon te schemeren.

‘Natuurlijk wel,’ zei Mart, die zich naar voren boog. ‘Ik vertrek na deze worp. U hebt mijn woord.’

‘We springen hier niet losjes om met de regels,’ zei de burgemeester. ‘De prijs is te hoog.’

Mart verwachtte opmerkingen van de wedders, smeekbeden aan de burgemeester om een uitzondering te maken. Maar die kwamen niet. Hij voelde een plotselinge steek van angst. Na zoveel verlies... als ze hem er nu alsnog uitschopten... Wanhopig trok hij het deksel van de kist weer open en toonde hun de gouden munten.

‘Ik geef u het bier,’ zei de herbergier. ‘En Mardry, jij hebt een wagen en een span paarden. Die staan maar een straat verderop.’

‘Ja,’ zei Mardry, een man met een verweerd gezicht en kort, donker haar. ‘Die zet ik wel in.’

Mannen begonnen te roepen dat ze voedsel konden inzetten: graan uit hun voorraadkasten, aardappels uit hun kelders. Mart keek de burgemeester aan. ‘Het zal nog ongeveer een halfuur licht blijven. Waarom kijken we niet wat ze kunnen verzamelen? De dorpsschatkist kan hier ook wat van krijgen als ik verlies. Ik durf te wedden dat u het geld goed kunt gebruiken, na de winter die we hebben gehad.’ Barlden aarzelde, maar toen knikte hij, nog altijd kijkend naar de kist vol munten.

Mannen juichten en renden weg om de wagen te halen en het bier naar buiten te rollen. Meer dan een enkeling rende naar huis of de pakhuizen. Mart keek hen na en bleef in de snel leeglopende gelagkamer zitten wachten.

‘Ik zie wel wat u doet,’ zei de burgemeester tegen Mart. Hij leek geen haast te hebben om wat dan ook te gaan halen.

Mart draaide zich vragend naar hem om.

‘Ik laat ons niet bedriegen met een wonderbaarlijke winst aan het eind van de avond.’ Barlden sloeg zijn armen over elkaar. ‘U gebruikt mijn dobbelstenen. En u doet die worp langzaam en beheerst. Ik weet

dat u hier vele keren verloren hebt, zoals de mannen hebben gemeld, maar ik vermoed dat we wel een paar stel dobbelstenen zullen aantreffen als we uw zakken nagaan.'

'U mag gerust kijken,' zei Mart, die zijn armen opzij stak.

Barlden weifelde. 'U hebt ze natuurlijk weggegooid,' zei hij uiteindelijk. 'Het is een mooi plan, u uitdossen als een edele en dobbelstenen verzwaren, zodat u verliest in plaats van wint. Nog nooit gehoord van een man die zo driest was om op die manier goud te vergooien met nepdobbelsenen.'

'Als u zo zeker weet dat ik vals speel,' zei Mart, 'waarom gaat u hier dan mee door?'

'Omdat ik weet hoe ik u kan tegenhouden,' antwoordde de burgemeester. 'Zoals ik al zei, u gebruikt mijn dobbelstenen voor deze worp.' Hij aarzelde, en toen glimlachte hij en pakte een stel dobbelstenen die Mart had gebruikt van tafel. Hij gooide ermee. Ze landden op één en twee. Hij gooide nog eens en kreeg dezelfde uitkomst.

'Beter nog,' de burgemeester glimlachte breed, 'u gebruikt deze. Sterker nog... ik zal zélf de worp voor u doen.' Barldens gezicht nam in het schemerlicht een beslist duistere trek aan.

Mart voelde een steek van paniek.

Talmanes pakte zijn arm. 'Goed, Mart,' zei hij. 'Ik denk dat we beter kunnen gaan.'

Mart stak zijn hand op. Zou zijn geluk nog werken als iemand anders de worp maakte? Soms voorkwam zijn geluk ook dat hij gewond raakte in de strijd. Daar was hij zeker van. Hoopte hij.

'Ga uw gang,' zei hij tegen Barlden.

De man keek geschokt.

'U mag de worp doen,' zei Mart. 'Maar die telt dan alsof ik zelf geworpen had. Een winnende worp en ik loop hier weg met alles. Een verliezende worp en ik vertrek met mijn hoed en mijn paard en u mag die verdomde kist houden. Zijn we het eens?'

'We zijn het eens.'

Mart stak zijn hand uit om die van de burgemeester te drukken, maar die draaide zich om en hield de dobbelstenen vast. 'Nee,' zei hij. 'U krijgt geen kans om die dobbelstenen snel om te wisselen, reiziger. Laten we maar buiten wachten. En u blijft uit mijn buurt.'

Ze deden wat hij zei en verlieten de bedompte, van bier doordrongen lucht in de taveerne om in de buitenlucht te wachten. Marts soldaten brachten de kist mee. Barlden eiste dat de kist open bleef staan, zodat die niet kon worden omgewisseld. Een van zijn sterke mannen porde erin en beet op een paar munten om na te gaan of hij werkelijk vol

was en de munten echt. Mart wachtte, leunend tegen de deur tot de wagen kwam aanrollen en mannen uit de taveerne vaten bier begonnen in te laden.

De zon was nauwelijks nog een waas van licht aan de horizon, achter die verrekte wolken. Terwijl Mart wachtte, zag hij de burgemeester steeds onrustiger worden. Bloed en bloedas, die man hechtte echt aan zijn regels!

Nou, Mart zou het hem laten zien, en hun allemaal. Hij zou ze laten zien... Wat zou hij hun laten zien? Dat hij niet te verslaan was? Wat bewees hij daarmee?

Terwijl Mart wachtte en de wagen steeds hoger met proviand werd beladen, begon hij zich merkwaardig schuldig te voelen. Ik doe niets verkeerd, dacht hij. Ik moet mijn mannen toch te eten geven? Die dorpingen gaan een eerlijke weddenschap aan, en ik ook. Geen verzwaarde dobbelstenen. Geen valsspelerij.

Behalve zijn geluk. Nou, zijn geluk was van hemzelf, net zoals bij ieder ander. Sommige mensen werden geboren met aanleg voor muziek en werden bard of speelman. Wie kon hem misgunnen dat hij wat geld verdiende met wat de Schepper hem had gegeven? Mart had geluk, en dus gebruikte hij dat. Daar was niets mis mee.

Maar toen de mannen de herberg weer in gingen, begon hij te zien wat Talmanes had opgemerkt. Er ging iets wanhopigs van die mensen uit. Waren ze te gretig geweest bij het gokken? Waren ze onbezonnen geweest in hun weddenschappen? Wat was die blik in hun ogen, die Mart onterecht had aangezien voor vermoeidheid? Hadden ze gedronken om het einde van de dag te vieren, of hadden ze gedronken om die getergde blik in hun ogen te verdrijven?

‘Misschien had je gelijk,’ zei Mart tegen Talmanes, die met bijna evenveel ongerustheid naar de zon keek als de burgemeester. Het laatste licht viel stoffig op de puntdaken van de huizen en kleurde de dakleien donker oranje. De ondergaande zon was een gloeiende bol achter de wolken.

‘Dus we gaan weg?’ vroeg Talmanes.

‘Nee,’ zei Mart. ‘We blijven.’

En de dobbelstenen hielden op met ratelen in zijn hoofd. Het kwam zo plotseling, en de stilte was zo onverwacht, dat hij verstijfde. Hij begon al te denken dat hij het verkeerde besluit had genomen.

‘Het Licht brande me, maar we blijven,’ herhaalde hij. ‘Ik heb me nog nooit uit een weddenschap teruggetrokken, en ik ben niet van plan daar nu mee te beginnen.’

Een groep ruiters keerde terug met zakken graan die ze op hun paar-

den hadden gebonden. Het was ongelooflijk wat een beetje geld kon doen om mensen te prikkelen. Terwijl er nog meer ruiters aankwamen, draafde er een jonge knul over de weg naar hen toe. ‘Burgemeester,’ zei hij, trekkend aan Barldens purperen vest. Het vest was voorzien van kruiselingse, herstelde scheuren op het voorpand. ‘Moeder zegt dat die uitlandervrouwen nog steeds niet klaar zijn met baden. Ze probeert ze te laten opschieten, maar...’

De burgemeester verstijfde. Hij keek boos naar Mart.

Mart snoof. ‘Denk maar niet dat ik dat stel kan opjagen,’ zei hij. ‘Als ik ze opjut, zetten ze zich schrap als muilezels en doen ze er nog twee keer zo lang over. Laat iemand anders nu verdomme maar eens tegen hen optreden.’

Talmanes bleef naar de lengende schaduwen op de weg kijken. ‘Bloedvuur,’ mompelde hij. ‘Als die geesten weer verschijnen, Mart...’ ‘Dit is iets anders,’ zei Mart terwijl de mannen het graan op de wagen laadden. ‘Het voelt anders.’

De wagen lag al hoog opgetast met proviand; een goede lading uit een dorp van deze grootte. Het was wat de Bond nodig had, voldoende om hen op gang te houden en te eten te geven totdat ze bij het volgende dorp aankwamen. Het voedsel was natuurlijk niet al het goud in de kist waard, maar het stond ongeveer gelijk aan wat hij binnen met dobbelen had verloren, vooral met de wagen en paarden erbij. Het waren uitstekende dieren, sterk en goed verzorgd, aan hun vacht en hoeven te zien.

Mart opende zijn mond om te zeggen dat het zo genoeg was, maar hij aarzelde toen hij zag dat de burgemeester zachtjes stond te overleggen met een groep mannen. Het waren er zes, hun vesten vaal en sleets, hun zwarte haar ongekamd. Een van hen gebaarde met een vel papier in zijn hand naar Mart. Barlden schudde zijn hoofd, maar de man met het papier gebaarde indringender.

‘Kijk nou eens,’ zei Mart zachtjes. ‘Wat is dit?’

‘Mart, de zon...’ begon Talmanes.

De burgemeester maakte een scherp gebaar en de sjofele mannen schuifelden weg. De mannen die het voedsel hadden gebracht, dromden samen op de schemerige straat en bleven in het midden ervan. De meesten keken naar de horizon.

‘Burgemeester!’ riep Mart. ‘Zo is het genoeg. Maak de worp!’

Barlden aarzelde en keek naar hem, en toen wierp hij een blik op de dobbelstenen in zijn hand, bijna alsof hij ze vergeten was. De mannen rondom knikten gretig, en dus stak hij zijn vuist omhoog en rammelde ermee. De burgemeester keek Mart in de ogen en gooide de

dobbelstenen op de grond tussen hen in. Ze leken te veel lawaai te maken, als een kleine, ratelende onweersbui, als knoken die tegen elkaar tikten.

Mart hield zijn adem in. Het was lang geleden dat hij reden had gehad om zich zorgen te maken over een worp van de dobbelstenen. Hij boog zich naar voren en keek naar de witte kubusjes die over het zand tuimelden. Hoe zou zijn geluk standhouden als iemand anders wierp?

De dobbelstenen kwamen tot stilstand. Twee vieren. Een winnende worp.

Mart slaakte een diepe, opgeluchte zucht, hoewel hij wel een druppeltje zweet op zijn slaap voelde.

‘Mart...’ zei Talmanes zacht, zodat hij opkeek. De mannen die op de weg stonden keken niet zo blij. Enkelen van hen juichten, tot hun vrienden uitlegden dat een winnende worp van de burgemeester betekende dat Mart de inzet mocht meenemen. Er viel een gespannen stilte. Mart keek Barlden in de ogen.

‘Ga,’ zei de potige man, die walgend naar Mart gebaarde en zich afwendde. ‘Neem uw winst mee en ga hier weg. Kom nooit meer terug.’

‘Nou,’ zei Mart, die zich ontspande, ‘vriendelijk bedankt voor het spel, dan. We...’

‘VERTREK!’ brulde de burgemeester. Hij keek naar de laatste flarden zonlicht aan de horizon, vloekte en wuifde de mannen naar De Beschonken Ruin. Sommigen draalden en keken geschokt of vijandig naar Mart, maar de burgemeester joeg hen al snel de lage herberg in. Hij trok de deur dicht en liet Mart, Talmanes en de twee soldaten alleen op straat achter.

Het leek plotseling spookachtig stil. Er was geen dorping meer op straat. Zou er niet in ieder geval iets te horen moeten zijn binnen in de taveerne? Kletterende kroezen, wat gemor over de verloren weddenschap?

‘Nou,’ zei Mart, en zijn stem weerkaatste tegen de stille voorgevels van de huizen, ‘dat is dan dat, denk ik.’ Hij liep naar Pips toe om het paard te kalmeren, dat zenuwachtig was geworden. ‘Zie je wel, Talmanes? Ik zei het toch? Niks om je druk over te maken.’

En toen begon het geschreeuw.

Nacht in Hinderstap

Het Licht brande je, Mart!' riep Talmanes, die zijn zwaard uit de buik van een stuiptrekkende dorpeling trok. Talmanes vloekte bijna nooit. 'Het Licht brande je twee keer, en dan nog een keer!'

'Mij?' snauwde Mart. Hij draaide zich om en zijn ashandarei fonkelde toen hij bij twee mannen in felgroene vesten netjes de pezen van de bovenbenen doorsneed. Ze vielen op de straat van aangestampte aarde en hun ogen waren groot van woede toen ze sputterden en gromden. 'Mij? Ik probeer je niet te vermoorden, Talmanes. Geef hun de schuld!'

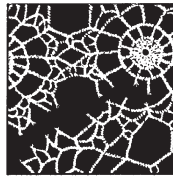
Talmanes wist zich in het zadel te sleuren. 'Ze zeiden dat we moesten vertrekken!'

'Ja,' zei Mart. Hij greep Pips' teugels en trok het paard weg bij De Beschonken Ruin. 'En nu proberen ze ons te vermoorden. Je kunt mij toch niet de schuld geven voor hun onbeschaafde gedrag?' Overal in het dorp klonk gejammer, geschreeuw en geroep. Sommige kreten klonken boos, andere doodsbang, weer andere gepijnigd.

Steeds meer mannen kwamen de taveerne uit, elk grommend en schreeuwend, en iedereen deed zijn best om iedereen om zich heen te doden. Sommigen van hen kwamen op Mart, Talmanes of Marts Roodarmen af. Maar veel van hen vielen hun dorpsgenoten aan, trokken aan elkaar of harkten met hun nagels over elkaars gezicht. Ze vochten met een primitief gebrek aan vaardigheid, en slechts een paar van hen dachten eraan stenen, kroezen of stukken hout als wapens

op te pakken.

Dit was geen gewoon kroeggevecht. Die mannen probeerden elkaar om te brengen. Nu al lagen er zes lijen of bijna-lijen op straat, en

voor zover Mart de herberg in kon kijken, waren de gevechten binnen al even fel.

Mart probeerde dichter bij de met voedsel beladen wagen te komen, met Pips naast zich. Zijn kist vol goud stond nog op straat. De vechtende mannen negeerden het voedsel en het geld en richtten zich uitsluitend op elkaar.

Talmanes, Harnan en Delarn gingen samen met hem achteruit en trokken zenuwachtig hun paarden mee. Een groep razende mannen dook al snel op de twee dorpelingen die Mart had verwond en sloeg hen steeds opnieuw met hun hoofd tegen de grond, net zolang tot ze niet meer bewogen.

Toen richtten de razende dorpelingen hun blikken vol bloeddorst op Mart en zijn mannen. Het was een uitdrukking die helemaal niet paste op de schone gezichten van dorpelingen in nette vesten en met gekamd haar.

‘Bloed en bloedas,’ zei Mart, die in het zadel sprong. ‘Opstijgen!’

Harnan en Delarn hadden geen verdere aansporing nodig. Ze vloekten, stopten hun zwaarden weg en sprongen te paard. De bende dorpelingen kwam naar voren, maar Mart en Talmanes sloegen hun aanval af. Mart probeerde hen alleen te verwonden, maar de dorpelingen waren verbazingwekkend sterk en snel, en hij merkte dat hij moest vechten om te voorkomen dat hij uit het zadel werd getrokken. Hij slaakte een verwensing en begon met tegenzin dodelijke slagen uit te delen, waarbij hij twee mannen uitschakelde met houwen in de hals. Pips schopte van zich af en sloeg een andere dorpeling met een hoef tegen het hoofd. Even later sloten ook Harnan en Delarn zich bij het gevecht aan.

De dorpelingen wisten van geen ophouden. Ze bleven in razernij vechten totdat hun hele groep van acht op de grond lag. Marts soldaten streden met grote ogen van angst, en Mart kon het zich wel

voorstellen. Het was verrekt angstaanjagend om gewone dorpelingen zich zo te zien gedragen! Er leek geen greintje menselijkheid meer in hen over te zijn. Ze uitten alleen gegrom, gesis en geschreeuw, en op hun gezichten was niets dan woede en bloeddorst te zien. Nu begonnen de andere dorpelingen – degenen die niet rechtstreeks Marts mannen aanvielen – zich tot bendes te vormen. Ze slachtten de kleinere groepen af door ze neer te knuppelen, aan hen te klauwen, hen te bijten. Het bood een verschrikkelijke aanblik.

Terwijl Mart toekeek, vloog er een lichaam door een van de ramen van de taverne naar buiten. Het lijk rolde over de grond, de nek gebroken. Binnen stond Barlden, met wilde, bijna onmenselijke ogen. Hij brulde de nacht in, toen zag hij Mart en leek er – heel even – een flits van herkenning in zijn ogen te verschijnen. Meteen was het weer verdwenen en brulde de burgemeester opnieuw. Hij nam een aanloop, sprong door het raam en viel twee mannen die op straat stonden in de rug aan.

‘Wegwezen!’ schreeuwde Mart, die Pips liet steigeren toen een volgende bende dorpelingen hen in het oog kreeg.

‘Het goud!’ zei Talmanes.

‘Laat dat goud maar zitten!’ riep Mart. ‘We kunnen altijd meer winnen, en dat eten is ons leven niet waard. Wegwezen!’

Talmanes en de soldaten wendden hun paarden en galoppeerden de straat uit. Mart gaf Pips de sporen en ging achter hen aan, en hij liet het goud en de wagen achter. Het was hun leven inderdaad niet waard; indien mogelijk zou hij morgenochtend met het leger terugkomen om het op te halen. Maar eerst moesten ze dit overleven.

Ze galoppeerden een stukje, en bij de volgende hoek liet Mart hen vertragen door zijn hand op te steken. Hij keek over zijn schouder. De dorpelingen kwamen nog steeds achter hen aan, maar voorlopig konden ze de galopperende paarden niet bijhouden.

‘Ik geef nog steeds jou de schuld,’ zei Talmanes.

‘Ik dacht dat je vechten leuk vond,’ kaatste Mart terug.

‘Sommige gevechten wel,’ zei Talmanes. ‘Op het slagveld, of een leuk kroeggevecht. Dit... dit is waanzin.’ De bende dorpelingen achter hen had zich op handen en voeten laten zakken, en ze bewogen zich nu op merkwaaardige wijze voort. Talmanes huiverde zichtbaar.

Er was amper genoeg licht om nog iets te zien. Nu de zon was ondergegaan, blokkeerden de bergen en de grijze bewolking het weinige licht dat nog over was. Langs vele straten hingen lantaarns, maar het zag er niet naar uit dat iemand ze zou aansteken.

‘Mart, ze lopen op ons in,’ waarschuwde Talmanes, met zijn zwaard in de aanslag.

‘Dit gaat niet alleen maar om onze weddenschap,’ zei Mart, luisterend naar het geschreeuw en geroep. De geluiden kwamen van overal in het dorp. Langs een zijstraat barstten twee worstelende mensen door een raam op de bovenverdieping van een huis naar buiten. Het waren vrouwen, klauwend naar elkaar terwijl ze vielen, en ze belandden met een misselijkmakende klap op de grond. Daarna bewogen ze niet meer.

‘Kom mee,’ zei Mart, die Pips wendde. ‘We moeten op zoek naar Thom en de vrouwen.’

Ze galoppeerden door een zijstraat die de hoofdweg kruiste en kwamen langs groepen mannen en vrouwen die in de goten vochten.

Een dikke man met bloedige wangen wankelde de straat op, en Mart reed met tegenzin over hem heen. Er vochten te veel mensen langs de kanten om het risico te nemen zijn mannen om die arme drommel heen te leiden. Mart zag zelfs kinderen vechten, die in de benen van grotere kinderen beten terwijl ze kinderen van hun eigen leeftijd wurgden.

‘Dit hele verdomde dorp is krankzinnig geworden,’ mompelde Mart grimmig terwijl ze met hun vieren de hoofdstraat in de richting van de mooie herberg opreden. Ze moesten de Aes Sedai ophalen en dan naar het oosten gaan voor Thom, want zijn herberg lag het verst weg.

Helaas was het op de hoofdstraat nog erger dan op de straat waar ze net uit waren gekomen. Het was nu bijna helemaal donker. Het leek hem zelfs dat de duisternis hier te snel inviel. Onnatuurlijk snel. Langs de hele weg waren kronkelende schaduwen, vechtende gestalten, gekrijs en gevechten in de diepe schemer. In die duisternis leken de vechtende mensen af en toe wel massieve, samengestelde schepsels; afgrijselijke monsters met tien maaierende ledematen en honderd monden om vanuit het donker mee te schreeuwen.

Mart spoorde Pips aan. Er zat niets anders op dan er middendoor te denderen.

‘Licht,’ riep Talmanes terwijl ze naar de herberg galoppeerden. ‘Licht!’

Mart knarste met zijn tanden en boog zich naar voren over Pips hals, met zijn speer dicht langs zijn lichaam terwijl hij door de nachtmerrie reed. De duisternis beefde van het gebrul, en lijken rolden over straat. Mart huiverde van afgrijzen en vloekte binnensmonds. De nacht zelf leek hen te willen verstikken, wurgen, en er leken dodelijke, zwarte

beesten aan te ontspruiten.

Pips en de andere paarden waren goed opgeleid, en met hun vieren stormden ze recht de straat door. Mart wist nog net te vermijden dat hij uit het zadel werd getrokken toen donkere gestalten naar zijn benen sprongen en probeerden hem eraf te sleuren. Ze schreeuwden en sisten als legioenen drenkelingen die hem onder water wilden trekken in een diepe, buitenaardse zee.

Naast Mart kwam Delarns paard plotseling tot stilstand. Toen er een massa zwarte gestalten voor sprong, steigerde de ruiter van paniek en smiet Delarn uit het zadel.

Mart hield Pips in en draaide zich om toen hij de man hoorde schreeuwen, die om een of andere reden duidelijker hoorbaar was en menselijker klonk dan het gekrijs om hen heen.

‘Mart!’ riep Talmanes, die langs stormde. ‘Rij door! We kunnen niet stoppen!’

Nee, dacht Mart, die zijn paniek onderdrukte. Nee, ik laat hier niemand achter. Hij haalde diep adem en negeerde Talmanes, en toen stuurde hij Pips terug naar de zwarte massa lichamen waartussen Delarn was gevallen. Het zweet droop van zijn voorhoofd en werd verkild door de wind van het galopperen. Gekerm, geschreeuw en gesis leek van overal rondom op hem neer te dalen.

Mart brulde en dook van Pips’ rug af. Hij kon niet dichterbij komen met zijn paard zonder het gevaar te lopen de man die hij wilde redden te vertrapen. Hij haatte vechten in het donker. Hij háatte het, verdomme. Hij viel die donkere gestalten aan, wier gezichten hij niet kon zien, op af en toe een fonkeling van tanden of waanzinnige ogen in het stervende licht na. Het deed hem heel even denken aan een andere avond, toen hij Schaduwgebroed had gedood. Alleen hadden de gestalten waartegen hij nu vocht niet de gratie van Myrddraal. Ze hadden niet eens de samenhang van Trolloks.

Even leek het wel alsof Mart tegen de schaduwen zelf vocht; schaduwen geworpen door sputterend vuurlicht, willekeurig en onsamenhangend, maar des te dodelijker omdat hij hun bewegingen niet kon voorspellen. Hij wist maar net te voorkomen dat zijn schedel werd gekraakt door allerlei onvoorspelbare aanvallen. Overdag zouden die aanvallen lachwekkend zijn geweest, maar van dit donkere stel mannen – en vrouwen – die er niet om maalden wat ze raakten of wie ze verwondden, waren ze overstelpend. Mart moest vechten voor zijn leven en zwaaide zijn ashandarei in wijde bogen rond, gebruikte hem even vaak om mensen te laten struikelen als om ze te doden. Als er iets bewoog in de duisternis, sloeg hij toe. Hoe in het Licht moest

hij hierin Delarn terugvinden?

Een klein stukje verderop bewoog een schaduw, en Mart herkende meteen een zwaardvorm. Rat knaagt aan het graan? Een dorpeling zou die niet kennen. Goed gedaan, kerel!

Mart draaide zich naar die schaduw toe en gaf twee andere schaduwen een houw over de borst, wat werd beantwoord met gegrom en gejammer van pijn. Delarns gestalte viel onder een stapel van enkele anderen. Mart brulde, sprong over een gevallen lichaam en belandde op de grond terwijl hij zijn speer in een brede zwaai omlaag bracht. Schaduwen bloedden waar hij iets raakte, al was het bloed gewoon weer een vlek van duisternis, en Mart gebruikte de steel van zijn wapen om een volgende achteruit te drijven. Hij reikte omlaag en trok een van de schaduwen overeind, waarop hij een gedempte vloek hoorde. Het was Delarn.

‘Kom mee,’ zei Mart, en hij trok de man naar Pips toe, die snuivend in het donker was blijven staan. De waanzinnige mannen schenen de dieren te negeren, gelukkig. Mart duwde de struikelende Delarn naar het paard toe, en toen draaide hij zich om om te vechten tegen de bende waarvan hij wist dat die achter hem aan zou komen.

Wederom danste Mart met de duisternis, sloeg steeds opnieuw toe en probeerde zich uit het gevecht los te maken zodat hij in het zadel kon springen. Hij waagde een blik achterom en zag dat Delarn zich op Pips’ rug had weten te werken, maar de soldaat zat ineengedoken op een hoopje. Hoe ernstig was hij gewond geraakt? Hij leek amper in staat te zijn rechtop te blijven zitten. Bloed en bloedas!

Mart wendde zich weer naar de aanvallers en draaide zijn speer rond in een poging hen achteruit te drijven. Maar ze gaven er niet om dat ze gewond konden raken, ze gaven er niet om hoe gevaarlijk Mart was. Ze bleven gewoon komen! Hem omringen. Van alle kanten op hem afkomen. Bloedas! Hij draaide zich nog net op tijd om om een donkere gestalte achter hem aan te zien komen.

Iets fonkelde in de nacht en weerspiegelde een ver licht.

De donkere gestalte achter Mart belandde op de grond. Een volgende fonkeling en een van de gestalten voor Mart viel neer. Plotseling stormde er iemand op een wit paard langs, een volgend mes flitste door de lucht en schakelde een derde man uit.

‘Thom!’ riep Mart toen hij de mantel herkende.

‘Klim op je paard!’ riep Thom terug. ‘Mijn messen zijn bijna op!’ Mart haalde uit met zijn speer, sloeg nog twee dorpelingen neer, rende naar voren en sprong in het zadel. Hij vertrouwde erop dat Thom zijn aftocht zou dekken en hoorde inderdaad een paar kreten van

pijn achter zich. Even later kondigde een denderend geluid op de weg de komst van paarden aan. Mart trok zich in het zadel toen de beesten door het zwarte moeras stormden en de dorpelingen uiteendreven. ‘Mart, stommeling!’ schreeuwde Talmanes van een van de paarden, amper zichtbaar als omtrek tegen de nacht.

Mart glimlachte dankbaar naar Talmanes, wendde Pips, en hield Delarn tegen toen de man bijna van het paard gleed. De Roodarm leefde nog, want hij spande zich zwakjes in, maar hij had een kleverige, vochtige plek op zijn zij. Mart hield de man voor zich vast, negeerde de teugels en bestuurde Pips met een snelle draai van zijn knieën. Hij kende zelf geen paardenopdrachten, maar die verdomde herinneringen van hem kenden ze wel, en dus had hij Pips geleerd die te gehoorzamen.

Thom galoppeerde langs en Mart wendde Pips om hem te volgen, waarbij hij Delarn tegenhield met zijn ene hand en zijn speer vasthield met de andere. Talmanes en Harnan reden aan weerskanten van hem en denderden door de tunnel van waanzin naar de herberg aan het uiteinde.

‘Kom op, man,’ fluisterde Mart tegen Delarn. ‘Hou vol. De Aes Sedai zijn een stukje verderop. Zij lappen je wel op.’

Delarn fluisterde iets terug.

Mart boog zich naar voren. ‘Wat zeg je?’

‘... en werp de dobbelstenen tot we vliegen,’ fluisterde Delarn. ‘Om te dansen met Schemerige Jak...’

‘Geweldig,’ mompelde Mart. Er waren lichten verderop, en hij zag dat die van de herberg kwamen. Misschien zouden ze toch een plek in dit verdomde dorp vinden waar de mensen niet volkomen dol waren.

Maar nee. Die uitbarstingen van licht kwamen hem bekend voor. Vuurbollen, opflitsend achter de bovenste ramen van de herberg.

‘Nou,’ merkte Talmanes links van hem op, ‘het lijkt erop dat de Aes Sedai nog leven. Dat is in ieder geval iets.’

Gestalten stonden opeengepakt voor de herberg en vochten in het donker, af en toe verlicht door de flitsen achter de ramen.

‘Achterom,’ opperde Thom.

‘Kom mee,’ zei Mart tegen hen, denderend langs de vechtende mensen. Talmanes, Thom en Harnan volgden Pips op de hielen. Mart zegende zijn geluk dat hij geen gat of spoor in de weg raakte toen ze over de zachtere aarde naar de achterkant van de herberg galoppeerden. De paarden hadden gemakkelijk kunnen struikelen en een been kunnen breken, waardoor ze allemaal aan de rampspoed over-

geleverd zouden zijn.

Achter de herberg was het stil, dus Mart hield in. Thom sprong uit het zadel, en zijn soepelheid weersprak zijn eerdere klachten over zijn leeftijd. Hij vatte post aan de zijkant van het gebouw, om op te letten of ze niet waren gevolgd.

‘Harnan!’ riep Mart, die met zijn speer naar de stallen wees. ‘Haal de paarden van de vrouwen en zadel ze als het kan, maar zorg dat ze klaar zijn om zonder zadel te vertrekken als het moet. Als het Licht het wil hoeven we niet ver te rijden, slechts een mijl om het dorp uit te komen, weg bij deze waanzin.’

Harnan bracht hem een saluut, steeg af en rende naar de stallen. Mart wachtte even om zich ervan te vergewissen dat er niemand uit de duisternis op hem af zou springen, en toen sprak hij tegen Delarn, die hij nog voor zich vasthield. ‘Ben je nog bij?’

Delarn knikte zwakjes. ‘Ja, Mart. Maar ik heb een wond in mijn buik. Ik...’

‘We gaan de Aes Sedai halen,’ zei Mart. ‘Jij hoeft hier alleen maar te wachten. Blijf in het zadel, ja?’

Delarn knikte weer. Mart twijfelde bij de zwakke bewegingen van de man, maar Delarn greep Pips’ teugels beet en leek vastberaden. Dus liet Mart zich uit het zadel glijden en hield zijn ahandareï klaar. ‘Mart,’ zei Delarn vanuit het zadel.

Mart draaide zich om.

‘Dank je dat je voor me bent teruggekomen.’

‘Ik was niet van plan zomaar iemand achter te laten,’ zei Mart hui-verend. ‘Sterven op het slagveld is één ding, maar hierbuiten, in die duisternis... Nou, dat wilde ik niet laten gebeuren. Talmanes! Kijk of je wat licht kunt vinden.’

‘Werk ik al aan,’ zei de Cairhienin, die bij de achterdeur van de herberg stond. Er hing daar een lantaarn. Na een paar tikken met vuursteen en staal verlichtte een zachte gloed de achtertuin van de herberg. Talmanes sloot snel het schildje en verkleinde de lichtbundel.

Thom draafde naar hen terug. ‘Niemand is ons gevolgd, Mart,’ meldde hij.

Mart knikte. Bij het lantaarnlicht zag hij dat Delarn er slecht aan toe was. Hij had niet alleen een wond in zijn buik, maar ook schrammen op zijn gezicht en scheuren in zijn uniform, en zijn ene oog was dichtgezwollen.

Mart haalde een zakdoek tevoorschijn en drukte die tegen de buikwond, staand naast Pips en reikend naar de man in het zadel. ‘Hou

dit vast. Hoe heb je die wond opgelopen? Ze hadden geen wapens.’ ‘Een van hen pakte me mijn zwaard af,’ gromde Delarn. ‘Hij kon er best goed mee overweg toen hij het eenmaal had.’

Talmanes had de achterdeur van de herberg geopend. Hij keek naar Mart en knikte. De weg naar binnen was vrij.

‘We zijn zo terug,’ beloofde Mart aan Delarn. Met zijn asharei losjes in zijn hand liep hij het stukje naar de deur en knikte naar Talmanes en Thom. Met hun drieën doken ze naar binnen.

De deur leidde naar de keuken. Mart tuurde om zich heen in de donkere ruimte. Talmanes gaf hem een por en wees naar enkele bulten op de vloer. Het straaltje lantaarnlicht onthulde twee keukenjongens van amper tien jaar oud, die met een gebroken nek dood op de grond lagen. Mart wendde zijn blik af, vermande zich en sloop verder naar binnen. Licht! Zo jong, en nu al dood door deze waanzin.

Thom schudde grimmig zijn hoofd, en gedrieën slopen ze naar voren.

Ze vonden de kok in de volgende gang, waar hij grommend bezig was op het hoofd te slaan van iemand die de herbergier leek te zijn. Althans, het was een man met een wit schort voor. Hij was al dood. De dikke kok draaide zich met een dierlijke woede in zijn ogen naar Mart en Talmanes om zodra ze de gang binnenkwamen. Mart sloeg met tegenzin toe en legde hem het zwijgen op, voordat hij kon schreeuwen en nog meer mensen kon waarschuwen.

‘Er wordt gevochten op de trap,’ zei Talmanes, met een hoofdknik naar voren.

‘Ik wed dat er ook een bediendetrap is,’ merkte Thom op. ‘Dit lijkt me wel een herberg die zoiets heeft.’

En inderdaad, via twee gangen achterin kwamen ze bij een smalle, gammele trap die omhoog leidde in de duisternis. Mart haalde diep adem en liep de trap op, met zijn asharei in de hand. De herberg had maar twee verdiepingen en de flitsen kwamen van de bovenverdieping, aan de voorkant.

Ze kwamen op de bovenverdieping aan en duwden de deur open naar de zure geur van verbrand vlees. De gangen waren hier van hout, de nerf bedekt met een dikke laag witte verf. Op de vloer lag een kastanjebruin kleed. Mart knikte naar Talmanes en Thom en samen – met hun wapens in de aanslag – doken ze de trap af en de gang in.

Onmiddellijk suisde er een vuurbol op hen af. Mart vloekte, sprong achteruit en belandde tegen Talmanes aan, waarbij hij het vuur net wist te ontwijken.

Thom dook met de lenigheid van een speelman onder het vuur door, terwijl Mart en Talmanes bijna de trap af vielen.

‘Bloedas!’ riep Mart de gang in. ‘Wat denken jullie te doen?’

Het bleef even stil. Toen klonk eindelijk Jolines stem: ‘Cauton?’

‘Wie dacht jij dan, verdomme!’ riep hij terug.

‘Weet ik niet!’ zei ze. ‘Jullie kwamen zo snel aan gerend met die wapens. Wilden jullie zelfmoord plegen?’

‘We wilden jullie redden!’ riep Mart.

‘Lijkt het erop dat wij redding nodig hebben?’ kwam het antwoord.

‘Nou, jullie zijn hier toch nog steeds?’ riep Mart terug.

Daar werd op geantwoord met stilte.

‘O, in Lichtsnaam,’ riep Joline uiteindelijk terug. ‘Komen jullie nog?’

‘Je gaat toch niet weer een vuurbol naar me smijten, wel?’ mompelde Mart, en hij stapte de gang in terwijl Thom overeind krabbelde en Talmanes hem volgde. Hij zag de drie Aes Sedai boven aan de brede, mooie trap aan het andere uiteinde van de gang staan. Teslyn en Ede-sina bleven vuurbollen gooien naar ongeziene dorpelingen beneden. Hun haar was vochtig en hun gewaden waren gekreukeld, alsof ze die haastig hadden aangetrokken.

Joline droeg alleen een lange witte kleedmantel, haar fraaie gezicht kalm, haar donkere haar los en vochtig over haar rechterschouder naar voren. De mantel stond bovenaan een stukje open en gaf een aanwijzing over wat eronder zat. Talmanes floot zachtjes.

‘Ze is geen vrouw, Talmanes,’ fluisterde Mart waarschuwend. ‘Ze is een Aes Sedai. Je moet haar niet als vrouw beschouwen.’

‘Ik doe mijn best, Mart,’ zei Talmanes. ‘Maar het valt niet mee.’ Hij weifelde, en toen voegde hij eraan toe: ‘Het Licht brande me.’

‘Pas maar op, anders laat zij je branden,’ zei Mart, die zijn hoed aan de voorkant een stukje omlaag trok. ‘Eigenlijk heeft ze dat net al bijna gedaan.’

Talmanes zuchtte, en ze liepen door de gang naar de vrouwen toe. Jolines twee zwaardhanden, die hun wapens hadden getrokken, stonden in de badkamer. Een stuk of tien bedienden waren in de hoek vastgebonden: twee jonge meisjes – waarschijnlijk badhulpen – en enkele mannen in vesten en broeken. Kennelijk was Jolines gewaad aan repen gescheurd en gebruikt om boeien te maken. Zijde leende zich daar veel beter voor dan wollen handdoeken. Boven aan de trap, net beneden de Aes Sedai, zag Mart een verzameling lijken die waren gevallen voor zwaarden, niet door vuur.

Joline keek naar Mart toen hij naderde, met een blik die erop wees dat ze dit allemaal om een of andere reden zijn schuld vond. Ze sloeg

haar armen over elkaar en duwde de bovenkant van de mantel dicht, hoewel hij niet zeker wist of het toeval was of omdat Talmanes naar haar gaapte.

‘We moeten weg,’ zei Mart tegen de vrouwen. ‘De hele stad is waanzinnig geworden.’

‘We kunnen niet weg,’ zei Joline. ‘Dan laten we die bedienden aan de genade van de menigte over. Bovendien moeten we gaan kijken of meester Tobrad veilig is.’

‘Is meester Tobrad de herbergier?’ vroeg Mart. Een vuurbol suisde de trap af.

‘Ja,’ antwoordde Joline.

‘Te laat,’ zei Mart. ‘Zijn hersens tooien de muren beneden al. Luister, zoals ik al zei, dit hele dorp is gek. Die bedienden hebben toch geprobeerd om jullie te vermoorden?’

Joline weifelde. ‘Ja.’

‘Laat ze hier,’ beval Mart. ‘We kunnen niets voor ze doen.’

‘Maar als we wachten tot het licht wordt...’ zei Joline aarzelend.

‘En dan?’ vroeg Mart. ‘Wil je iedereen die de trap op probeert te komen in de as leggen? Je maakt hier nogal wat lawaai, en dat trekt steeds meer mensen aan. Je zult ze allemaal moeten doden om ze tegen te houden.’

Joline keek snel naar de andere twee vrouwen.

‘Luister,’ zei Mart. ‘Ik heb beneden een gewonde Roodarm, en ik ben van plan hem hier levend weg te krijgen. Jullie kunnen niets doen voor de mensen hier. Ik vermoed dat jullie zwaardhanden die groep boven aan de trap moesten doden voordat jullie je voldoende bedreigd voelden om de Kracht te gebruiken. Jullie weten inmiddels hoe vastberaden ze zijn.’

‘Goed dan,’ zei Joline. ‘Ik ga mee. Maar we nemen de twee jonge dienststers mee. Blaeric en Fen kunnen ze dragen.’

Mart zuchtte – hij had liever dat de zwaardhanden hun handen vrij hadden om te helpen als er problemen waren – maar hij deed er verder het zwijgen toe. Hij knikte naar Talmanes en Thom en wachtte ongeduldig terwijl de zwaardhanden de twee vastgebonden meisjes optilden en over hun schouder legden. Daarna ging de hele groep via de bediendetrap naar beneden, met Talmanes voorop en Mart achteraan. Hij hoorde geschreeuw dat half kwaad en half uitgelaten klonk toen de dorpelingen onder aan de trap in de gaten kregen dat er geen vuur meer naar beneden kwam.

Er klonk gebons en geroep, gevolgd door deuren die opengingen, en Mart kromp ineen en dacht aan de overige bedienden – nog vastge-

bonden in de badkamer – die nu ten prooi vielen aan de menigte. Mart en de anderen stormden de achtertuin van de herberg in en zagen dat Delarn op de grond naast Pips lag, met Harnan op zijn knieën naast hem. De bebaarde soldaat keek ongerust op. ‘Mart!’ riep hij. ‘Hij is uit het zadel gevallen. Ik...’

Edesina negeerde hem, rende naar Delarn toe en knielde bij hem neer. Ze sloot haar ogen, en Mart voelde kou van zijn penning stralen. Hij huiverde toen hij zich voorstelde dat de Ene Kracht uit hem en naar de man toe lekte. Dat was bijna even erg als sterven, bloed en bloedas! Hij greep de penning door zijn hemd heen vast.

Delarn verstijfde, maar toen zoog hij zijn adem naar binnen en gingen zijn ogen trillend open.

‘Het is gelukt,’ zei Edesina toen ze opstond. ‘Hij zal nog wel even zwak zijn van de Heling, maar ik was er nog op tijd bij.’

Harnan had hun paarden al verzameld en gezadeld, het Licht zegene hem. Goede man. De vrouwen stegen op en keken nog een keer achterom naar de herberg.

‘Het lijkt wel alsof de duisternis zelf hen bedwelmt,’ zei Thom, terwijl Mart Delarn in het zadel hielp. ‘Alsof het Licht hen heeft verlaten en heeft overgeleverd aan de Schaduw...’

‘Niks aan te doen,’ zei Mart, die zich achter Delarn in het zadel trok. De soldaat was na die Heling te zwak om alleen te rijden.

Mart keek naar de diensters die door de zwaardhanden over de schoft van hun paarden waren gelegd. Ze verzetten zich tegen hun boeien, met haat in hun ogen. Hij draaide zich om en knikte naar Talmanes, die de lantaarn aan zijn zadelknop had gebonden. De Cairhienin opende het schildje en het erf van de herberg baadde in het licht. Er liep een pad naar het noorden, weg van het erf en het duister in. Weg van het leger, maar ook rechtstreeks het dorp uit, naar de heuvels. Daar nam Mart genoeg mee.

‘Rijden,’ zei hij, terwijl hij Pips aanspoorde. De groep reed met hem mee.

‘Ik zei toch dat we weg moesten?’ zei Talmanes, kijkend over zijn schouder terwijl hij links van Mart reed. ‘Maar jij moest zo nodig blijven voor één laatste worp.’

Mart keek niet om. ‘Niet mijn schuld, Talmanes. Hoe moest ik weten dat ze elkaar daardoor allemaal naar de strot zouden vliegen?’

‘Wat?’ vroeg Talmanes, die naar hem keek. ‘Is dat dan niet hoe mensen meestal reageren als je ze zegt dat je een nachtje blijft slapen?’

Mart draaide met zijn ogen, maar hij had niet veel zin om te lachen terwijl hij de groep het dorp uit leidde.

Uren later zat Mart vanaf een rotspunt op een donkere heuvel neer te kijken op Hinderstap. Het dorp was donker. Er brandde geen enkel licht. Het was onmogelijk te bepalen wat daar gebeurde, maar toch bleef hij kijken. Hoe kon iemand slapen na wat zij hadden doorge- maakt?

Nou, de soldaten sliepen wel. Hij nam het Delarn niet kwalijk. Een Heling van Aes Sedai kon uitpuftend zijn. Mart had die ijzige kilte zelf ook wel eens gevoeld, en hij wilde die ervaring liever niet her- halen. Talmanes en Harnan hadden niet de uitvlucht van Heling, maar zij waren soldaten. Soldaten leerden te slapen wanneer ze de kans hadden, en de ervaringen van die avond schenen hen lang niet zo te hebben verontrust als Mart. O, ze waren wel ongerust geweest toen ze er middenin zaten, maar nu was het gewoon een gestreden slag. Een overleefde slag. Daarom had de potige Harnan grappen ge- maakt en gelachen toen ze hun bed opzochten.

Mart niet. Er was iets merkwaardigs met deze hele ervaring.

Was de avondklok bedoeld geweest om te voorkomen dat dit zou gebeuren? Had Mart, door te blijven, al die doden op zijn geweten? Bloed en bloedas. Was er dan geen enkele plek meer op de wereld waar het leven zijn gewone gang ging?

‘Mart, jongen,’ zei Thom, die met zijn vertrouwde hinkende gang naar hem toe kwam. Hij had zijn arm gebroken, hoewel hij dat pas toegaf toen Edesina hem had zien grimassen en erop had gestaan hem te Helen. ‘Jij zou moeten slapen.’ Nu de maan was opgekomen – verborgen achter de bewolking – was er genoeg licht om Thoms bezorgde gezichtsuitdrukking te zien.

De groep had halt gehouden in een kleine laagte naast het pad. Ze hadden er een goed uitzicht op het dorp en – belangrijker nog – ze keken uit over het pad waarover ze aan het dorp waren ontkomen. De laagte lag in een steile helling, alleen toegankelijk van beneden af. Eén wachter was voldoende om erop toe te zien dat niemand het kamp binnensloot.

De Aes Sedai waren achter aan de laagte gaan liggen, hoewel Mart niet dacht dat ze sliepen. Jolines zwaardhanden hadden er in ieder geval aan gedacht slaapmatten mee te brengen. Zo waren zwaard- handen. Marts mannen hadden alleen hun mantels, maar dat hield hen niet wakker. Talmanes snurkte zelfs zachtjes, ondanks de lente- kilte. Mart had hun verboden een vuur aan te leggen. Het was niet zo koud dat ze het echt nodig hadden, en het zou alleen maar hun schuilplaats verraden als iemand naar hen zocht.

‘Het gaat best, Thom,’ zei Mart, die ruimte maakte op de rotspunt

toen de speelman bij hem kwam zitten. ‘Jij bent degene die zou moeten slapen.’

Thom schudde zijn hoofd. ‘Eén voordeel van ouder worden is dat je lichaam niet meer zoveel slaap nodig schijnt te hebben. Sterven kost lang niet zoveel energie als groeien, neem ik aan.’

‘Kom niet weer met dat liedje,’ zei Mart. ‘Moet ik je helpen herinneren hoe je me net het vege lijf hebt gered? Waar was je eerder ook alweer bezorgd om? Dat ik je niet meer nodig had? Als jij er vandaag niet was geweest, als jij niet naar me op zoek was gegaan, dan wed ik dat ik nu dood in dat dorp zou liggen. En Delarn ook.’

Thom grijnsde en zijn ogen fonkelden in het maanlicht. ‘Goed dan, Mart,’ zei hij. ‘Ik hou erover op. Beloofd.’

Mart knikte. Ze bleven een tijdje op de rots zitten en keken naar het stadje. ‘Het zal me niet met rust laten, Thom,’ zei Mart uiteindelijk. ‘Wat?’

‘Dit allemaal,’ antwoordde Mart vermoeid. ‘Die verdomde Duistere en zijn gebroed. Ze zitten al achter me aan sinds die avond in Tweewater, en niets heeft ze nog tegenhouden.’

‘Denk je dat hij dit was?’

‘Wat kan het anders zijn geweest?’ vroeg Mart. ‘Rustig dorpsvolk dat in een bende gewelddadige waanzinnigen verandert? Het is het werk van de Duistere, en dat weet jij ook.’

Thom zweeg. ‘Ja,’ zei hij uiteindelijk, ‘je zal wel gelijk hebben.’

‘Ze zitten nog steeds achter me aan,’ zei Mart boos. ‘Die verdomde gholam is daarbuiten, ik weet het zeker, maar dat is er slechts een deel van. Myrddraal en Duistervrienden, monsters en geesten die me opjagen en achtervolgen. Ik loop van de ene ramp de andere in, weet amper mijn hoofd boven water te houden sinds dit is begonnen. Ik zeg steeds dat ik gewoon ergens een gat moet vinden om te dobbelen en te drinken, maar dat zal er geen einde aan maken. Niks zal er een einde aan maken.’

‘Je bent ta’veren, jongen,’ zei Thom.

‘Daar heb ik niet om gevraagd. Het Licht brande me, maar ik wou dat ze allemaal weggingen en Rhand gingen lastigvallen. Hij houdt daarvan.’ Hij schudde zijn hoofd om het beeld af te schudden dat zich vormde van Rhand, slapend in bed met Min naast zich.

‘Denk je dat echt?’ vroeg Thom.

Mart weifelde. ‘Ik wou dat ik het wist,’ gaf hij toe. ‘Het zou alles gemakkelijker maken.’

‘Leugens maken uiteindelijk nooit iets gemakkelijker. Behalve als je ze vertelt tegen exact de juiste persoon – meestal een vrouw – op

exact het juiste ogenblik. Als je ze tegen jezelf vertelt, haal je je alleen maar meer problemen op de hals.'

'Ik heb die ménsen problemen op de hals gehaald. In het dorp.' Hij keek naar de achterzijde van het kamp waar de twee zwaardhanden zaten, op wacht bij de vastgebonden diensters. Ze verzetten zich nog steeds. Licht! Waar haalden ze de kracht vandaan? Het was onmenselijk.

'Ik denk niet dat dit door jou kwam, Mart,' zei Thom peinzend. 'O, ik spreek niet tegen dat de problemen je volgen, dat de Duistere zelf je schijnt te achtervolgen. Maar Hinderstap... nou, toen ik in die gelagkamer zat heb ik wat dingen opgevangen. Het leek niets belangrijks, maar achteraf bezien krijg ik de gedachte dat de mensen dit verwachtten. Of zoiets als dit.'

'Hoe kan dat nou?' zei Mart. 'Als dit al eens eerder was gebeurd, dan zouden ze allemaal al dood zijn geweest.'

'Weet ik niet,' antwoordde Thom nadenkend. Toen scheen hem iets te binnen te schieten. Hij zocht onder zijn mantel. 'O, dat was ik vergeten. Misschien is er toch een verband tussen jou en wat er is gebeurd. Ik heb dit ontputseld aan een man die te dronken was om het te merken.' De speelman haalde een opgevouwen vel papier tevoorschijn en gaf het aan Mart.

Mart pakte het papier aan, fronste en vouwde het open. Hij tuurde er in het bleke maanlicht naar en boog zich naar voren, en hij gromde toen hij zag wat er op het papier stond: geen woorden, maar een heel nauwkeurige tekening van Marts gezicht, met zijn hoed op. Zelfs de vossenkoppenning was om zijn hals getekend. Bloedas.

Hij hield zijn ergernis in bedwang. 'Knappe kerel. Fraaie neus, recht gebit, zweriege hoed.'

Thom snoof.

'Ik zag een paar mannen een vel papier aan de burgemeester laten zien,' zei Mart, die de tekening weer opvouwde. 'Ik heb niet gezien wat erop stond, maar ik wed dat het net zo'n tekening was als deze. Wat zei de man van wie je deze hebt erover?'

'Een uitlandse vrouw in een dorp ten noorden van hier reikte ze uit en bood een beloning als iemand je had gezien. De man kreeg die tekening van een vriend, dus hij had geen beschrijving van haar en wist niet hoe dat dorp heette. Ofwel zijn vriend had het hem niet verteld omdat hij de beloning zelf wilde opstrijken, of hij was gewoon te dronken om het zich te herinneren.'

Mart stopte het papier in zijn jaszak. Het licht van een valse zonsopgang begon te gloren in het oosten. Hij was de hele nacht opge-

bleven, maar hij was niet moe. Alleen maar... leeg. 'Ik ga terug,' zei hij.

'Wat?' vroeg Thom verbaasd. 'Naar Hinderstap?'

Mart knikte en stond op. 'Zodra het licht is. Ik moet...'

Hij werd in de rede gevallen door een gedempte vloek. Hij draaide zich om en reikte naar zijn ahandarei.

Thom had binnen een oogwenk twee messen in zijn handen. Fen, Jolines Saldeaanse zwaardhand, was degene die had gevloekt. Hij stond overeind, had zijn hand op zijn zwaard gelegd en tuurde om zich heen. Blaeric stond bij de Aes Sedai, met zijn zwaard geheven, waakzaam en op zijn hoede.

'Wat is er?' vroeg Mart kortaf.

'De gevangenen,' antwoordde Fen.

Mart schrok toen hij beseftte dat de bulten op de grond bij de zwaardhanden weg waren. Hij rende er vloekend naartoe. Talmanes' gesnurk stopte toen het tumult hem wekte en hij ging rechtop zitten. De boeien, repen van Jolines gewaad, lagen op de grond, maar de dienststers waren weg.

'Wat is er gebeurd?' vroeg Mart toen hij opkeek.

'Ik...' De donkerharige zwaardhand keek onthutst. 'Ik weet het niet. Ze waren hier net nog!'

'Ben je ingedommeld?' wilde Mart weten.

'Dat zou Fen nooit overkomen,' zei Joline, die rechtop zat op haar slaapmat, met kalme stem. Ze droeg nog altijd alleen maar die kleedmantel.

'Jongen,' zei Thom, 'we hebben allebei die meisjes hier net nog gezien.'

Talmanes vloekte en wekte de twee Roodarmen. Delarn zag er een stuk beter uit, en de invloed van de Heling leek hem amper nog dwars te zitten toen hij opstond. De zwaardhanden wilden gaan zoeken, maar Mart draaide zich om naar het dorp beneden. 'De antwoorden zijn dáár te vinden,' zei hij. 'Thom, jij gaat met mij mee. Talmanes, pas op de vrouwen.'

'We hebben geen behoefte aan "oppas", Martrim,' zei Joline knorrig.

'Best,' snauwde hij. 'Thom, jij gaat met mij mee. Joline, jij past op de soldaten. Hoe dan ook, jullie blijven allemaal hier. Ik heb nu geen tijd om me met de hele groep bezig te houden.'

Hij gaf hun geen kans om tegenwerpen te maken. Even later zaten Mart en Thom te paard en reden over het pad terug naar Hinderstap.

‘Jongen,’ vroeg Thom, ‘wat verwacht je aan te treffen?’

‘Weet ik niet,’ antwoordde Mart. ‘Als ik het wist, zou ik niet zo gretig zijn om te gaan kijken.’

‘Dat zal best,’ zei Thom zachtjes.

Mart zag de eigenaardigheden bijna meteen. De geiten in de westelijke wei. Hij kon er niet zeker van zijn in het schamele ochtendlicht, maar het leek erop dat iemand ze hoedde. En waren dat lichtjes die aangingen in het dorp? Er was de hele nacht geen enkel licht geweest! Hij spoorde Pips wat aan, en Thom volgde zwijgend.

Het kostte hun bijna een uur om er te komen; Mart had niet te dichtbij willen kamperen, hoewel hij ook niet veel trek had gehad een omweg te nemen en in het donker terug te keren naar het leger. Het was helemaal licht, al was het nog heel vroeg, toen ze het erf van de herberg weer bereikten. Een paar mannen in zandkleurige jassen werkten aan de achterdeur, die kennelijk van de scharnieren was gerukt nadat Mart en de anderen waren vertrokken. De mannen keken op toen Mart en Thom het erf opreden, en een van hen trok met een ongerust gezicht zijn hoed van zijn hoofd. Ze maakten geen van beiden dreigende bewegingen.

Mart bracht Pips tot stilstand. Een van de mannen fluisterde tegen de andere, die naar binnen rende. Even later stapte er een kalende man met een wit schort naar buiten. Mart voelde dat hij verbleekte. ‘De herbergier,’ zei Mart. ‘Bloedvuur, jij was dood. Ik heb het gezien!’

‘Ga de burgemeester halen, jongen,’ zei de herbergier tegen een van de arbeiders. Hij keek weer naar Mart. ‘Snel.’

‘Wat in naam van Haviksvleugels linkerhand is hier aan de gang?’ wilde Mart weten. ‘Was dit allemaal een of ander gestoorde voorstelling? Jullie...’

Een hoofd kwam om de deur van de herberg en gluurde langs de herbergier naar Mart. Het was een mollig gezicht, en de man had krullend blond haar. De laatste keer dat Mart deze man had gezien, de kok, was hij gedwongen geweest hem te doorsteken en de keel af te snijden.

‘Jij!’ riep hij wijzend. ‘Ik had je gedood!’

‘Rustig maar, jongen,’ zei de herbergier. ‘Kom binnen, dan krijg je een kopje thee, en...’

‘Ik ga nergens naartoe met jou, geest,’ zei Mart. ‘Thom, zie je dat?’ De speelman wreef over zijn kin. ‘Misschien moeten we luisteren naar wat hij te zeggen heeft, Mart.’

‘Geesten en schimmen,’ mompelde Mart, die Pips wendde. ‘Kom

mee.' Hij spoorde Pips aan en draafde naar de voorkant van de herberg, gevolgd door Thom.

Hier ving hij een glimp op van de vele arbeiders binnen, die emmers witte verf droegen. Om de plekken te herstellen waar het vuur van de Aes Sedai de muren van het gebouw had geraakt, waarschijnlijk. Thom kwam naast Mart rijden. 'Ik heb nog nooit zoiets gezien, Mart,' zei hij. 'Waarom zouden geesten muren schilderen en deuren repareren?'

Mart schudde zijn hoofd. Hij had de plek gezien waar hij tegen de dorpelingen had gevochten om Delarn te redden. Hij bracht Pips plotseling tot stilstand, waardoor Thom vloekte en zijn eigen rijdier wendde om terug te rijden.

'Wat is er?' vroeg Thom.

Mart wees. Er zaten bloedvlekken op de grond en op enkele stenen naast de weg. 'Daar hebben ze Delarn neergestoken,' zei hij.

'Ja,' zei Thom. Er liepen mannen langs, met hun blik afgewend. Ze gingen met een boog om Mart en Thom heen.

Bloed en bloedas, dacht Mart. Ik heb ons weer laten omsingelen. Stel dat ze aanvallen? Stomme kluns!

'Dus er ligt bloed,' zei Thom. 'Wat had je dan verwacht?'

'Waar is de rest van het bloed, Thom?' gromde Mart. 'Ik heb hier zeker twaalf man gedood, en ik heb ze zien bloeden. Jij hebt er drie uitgeschakeld met je messen. Waar is het bloed?'

'Dat verdwijnt,' zei een stem.

Mart wendde Pips en zag de potige burgemeester met zijn harige armen een stukje verderop op de weg staan. Hij moest al in de buurt zijn geweest; de arbeiders hadden hem nooit zo snel kunnen halen. Al wist niemand dat natuurlijk zeker, zoals alles in dit dorp leek te gaan.

Barlden droeg een mantel en hemd met enkele nieuwe scheuren erin. 'Het bloed verdwijnt,' zei hij, en hij klonk uitgeput. 'Wij hebben het geen van allen gezien. We worden wakker en het is gewoon weg.'

Mart weifelde en keek om zich heen. Vrouwen gluurden uit huizen naar buiten, met kinderen in hun armen. Mannen liepen met harken en schoffels naar de akkers. Als er geen spanning had gehangen vanwege Marts en Thoms aanwezigheid, dan zou je nooit weten dat er iets was misgegaan in het dorp.

'We doen jullie niets,' zei de burgemeester, die zich van Mart afwendde. 'Dus jullie hoeven niet zo ongerust te kijken. Althans, niet zolang de zon op is. Ik zal jullie een verklaring geven, als jullie willen. Kom mee en luister, of ga weg. Het kan me niet echt schelen, zolang

jullie maar geen onrust meer zaaien in mijn stad. We hebben werk te doen. Veel meer dan gebruikelijk, dankzij jullie.'

Mart keek naar Thom, die zijn schouders ophaalde. 'Luisteren kan geen kwaad,' zei Thom.

'Ik weet niet,' zei Mart, kijkend naar Barlden. 'Misschien wel als je intussen wordt omringd door gestoord, moorddadig bergvolk.'

'Dus we gaan weg?'

Mart schudde langzaam zijn hoofd. 'Nee. Het Licht brande me, maar ze hebben mijn goud nog. Kom mee; eens kijken wat hij te zeggen heeft.'

'Het begon een paar maanden geleden,' zei de burgemeester even later, staand bij het raam. Ze bevonden zich in een nette maar eenvoudige zitkamer in zijn landhuis. De gordijnen en het tapijt waren lichtgroen, bijna de kleur van ganzenbloembladeren, met een lambrisering van lichtgekleurd hout. De vrouw van de burgemeester had thee van gedroogde zoetbessen gebracht. Mart had besloten het niet te drinken, en hij zorgde ervoor dat hij tegen de muur vlak bij de deur naar de gang leunde. Zijn speer stond naast hem.

Barldens vrouw was een kleine, bruinharige vrouw, ietwat aan de mollige kant, met een moederlijke uitstraling. Ze keerde uit de keuken terug met een schaalje honing voor de thee en weifelde toen ze Mart tegen de muur zag leunen. Ze keek naar de speer, zette het schaalje op tafel en trok zich terug.

'Wat is er gebeurd?' vroeg Mart met een blik op Thom, die eveneens een stoel had afgeslagen. De oude speelman stond met zijn armen over elkaar naast de deur naar de keuken. Hij knikte naar Mart; de vrouw stond niet bij de deur te luisteren. Hij zou een teken geven als hij iemand hoorde naderen.

'We weten niet of het komt door iets wat wij hebben gedaan of dat het gewoon een wrede vloek van de Duistere is,' zei de burgemeester. 'Het was een doodgewone dag eerder dit jaar, net voor het Feest van Abram. Er was niets echt bijzonders mee, dat ik me kan herinneren. Het weer was toen al omgeslagen, hoewel het nog niet had gesneeuwd. Veel van ons deden de volgende morgen de gebruikelijke dingen en dachten er niet verder bij na. Het waren kleine merkwaardigheden, snap je. Hier een kapotte deur, daar een onverklaarbare scheur in iemands kleding. En de nachtmerries. We hadden ze allemaal, nachtmerries over de dood en moorden. Een paar vrouwen begonnen te praten, en toen beseften ze dat ze zich niet konden herinneren de vorige avond naar bed te zijn gegaan. Ze wisten nog dat ze wakker waren geworden, veilig en behaaglijk in hun eigen bed, maar

slechts een enkeling herinnerde zich dat ze ook daadwerkelijk in bed was gestapt. Degenen die zich het wel konden herinneren, waren vroeg gaan slapen, nog voor zonsondergang. Voor de rest van ons was de late avond alleen maar een waas.'

Hij zweeg. Mart keek naar Thom, die niet reageerde. In die blauwe ogen van hem zag Mart dat hij het verhaal in zijn hoofd prentte. Ik hoop maar dat hij alles goed onthoudt als hij mij in een lied wil stoppen, dacht Mart, en hij sloeg zijn armen over elkaar. En ik hoop maar dat hij mijn hoed niet vergeet te noemen. Dit is een verrekt goeie hoed.

'Ik was die avond in de wei,' vervolgde de burgemeester. 'Ik hielp de oude Garken met een kapot deel van het hek. En toen... niets. Een waas. Ik werd de volgende morgen in mijn eigen bed wakker, naast mijn vrouw. We waren allebei moe, alsof we niet goed hadden geslapen.' Hij zweeg even en voegde er toen zachter aan toe: 'En ik had nachtmerries. Ze waren vaag, en ik herinner me er steeds minder van. Maar ik kan me één beeld nog levendig voor ogen halen. De oude Garken, dood aan mijn voeten. Alsof hij door een wild beest was aangevallen.'

Barlden stond bij het raam tegenover Mart en staaarde naar buiten. 'Maar ik ging de volgende dag bij Garken langs, en er was niets met hem aan de hand. We maakten het hek af. Pas toen ik weer in het dorp terug was, hoorde ik het geklets. De gedeelde nachtmerries, de vergeten uren na zonsondergang. We kwamen bijeen, spraken erover, en het gebeurde nog eens. De zon ging onder, en toen hij weer opkwam werd ik wakker in mijn eigen bed, moe en met mijn hoofd vol met nachtmerries.'

Hij huiverde, liep naar de tafel toe en schonk zichzelf een kop thee in.

'We weten niet wat er 's nachts gebeurt,' zei de burgemeester terwijl hij een lepel honing door zijn thee roerde.

'Weet u dat niet?' wilde Mart weten. 'Ik kan u verdomme wel vertellen wat er 's nachts gebeurt. Jullie...'

'We weten niet wat er gebeurt,' onderbrak de burgemeester hem, met een scherpe blik. 'En we willen het niet weten ook.'

'Maar...'

'We hoeven het niet te weten, uitlander,' zei de burgemeester streng. 'We willen gewoon zo plezierig mogelijk leven. Veel van ons gaan vroeg naar bed, al voor zonsondergang. Dan zitten er geen gaten in ons geheugen. We gaan naar bed en worden wakker in datzelfde bed. We hebben nachtmerries, misschien wat schade aan het huis, maar

niets wat niet te repareren valt. Anderen gaan liever naar een taverne om te drinken op het ondergaan van de zon. Daar zit ook een zegen in, denk ik. Drinken zoveel je wilt en je nooit zorgen hoeven maken over thuiskomen. Je wordt altijd veilig en wel in je eigen bed wakker.'

'Jullie kunnen dit niet geheel ontlopen,' zei Thom zacht. 'Jullie kunnen niet doen alsof er niets is veranderd.'

'Dat doen we ook niet.' Barlden nam een slok thee. 'We hebben onze regels. Regels die jullie negeerden. Geen vuren na zonsondergang; we kunnen het niet hebben dat er 's nachts brand uitbreekt terwijl er niemand is om te blussen. En na zonsondergang verbieden we buitenstaanders de toegang tot het dorp. Die les hebben we snel geleerd. De eerste mensen die hier na zonsondergang vast kwamen te zitten, waren familieleden van Sammrie de kuiper. We vonden de volgende morgen bloed op de muren van zijn huis. Maar haar zus en haar gezin lagen veilig te slapen in de gastenbedden.' De burgemeester zweeg even. 'Nu hebben zij dezelfde nachtmerries als wij.'

'Vertrek dan gewoon,' zei Mart. 'Verlaat deze verdomde plek en ga ergens anders naartoe!'

'Dat hebben we geprobeerd,' antwoordde de burgemeester. 'We worden altijd weer hier wakker, hoe ver weg we ook gaan. Sommigen hebben geprobeerd hun leven te beëindigen. We hebben de lijken begraven. De volgende morgen werden ze wakker in hun eigen bed.' Het werd stil in de kamer.

'Bloed en bloedas,' fluisterde Mart. Hij voelde zich verkild.

'Jullie hebben vannacht overleefd,' zei de burgemeester, roerend in zijn thee. 'Ik had aangenomen van niet toen ik die bloedvlek zag. We waren benieuwd waar jullie wakker zouden worden. De meeste kamers in de herbergen worden bezet door reizigers die nu, in voor- en tegenspoed, deel uitmaken van ons dorp. We kunnen niet zelf bepalen waar iemand wakker wordt. Het gebeurt gewoon. Een leeg bed krijgt een nieuwe bezetter, en vanaf dat ogenblik worden ze daar iedere morgen wakker.'

Maar toen ik u beiden hoorde praten over wat u had gezien, besefte ik dat uw groep moest zijn ontkomen. Jullie herinnerden je de nacht te goed. Iedereen die... zich bij ons aansluit heeft alleen die nachtmerries. U hebt geluk gehad. Ik stel voor dat u verder trekt en Hinderstap vergeet.'

'We hebben Aes Sedai bij ons,' zei Thom. 'Zij kunnen misschien iets doen om jullie te helpen. We zouden de Witte Toren op de hoogte kunnen brengen, hen iemand laten sturen om...'

‘Nee!’ zei Barlden scherp. ‘Ons leven is niet zo vreselijk, nu we weten hoe we met de situatie moeten omgaan. We willen geen aandacht van de Aes Sedai.’ Hij wendde zich af. ‘We hadden jullie groep bijna meteen weer weggestuurd. Dat doen we soms, als we het gevoel hebben dat reizigers zich niet aan onze regels zullen houden. Maar jullie hadden Aes Sedai bij je. Die stellen vragen, worden nieuwsgierig. We waren bang dat als we jullie wegstuurden, zij argwaan zouden krijgen en zich naar binnen zouden werken.’

‘Hen dwingen voor zonsondergang te vertrekken maakte hen nog nieuwsgieriger,’ zei Mart. ‘En het feit dat hun badhulpen probeerden hen te vermoorden was ook niet de beste manier om het geheim te bewaren.’

De burgemeester zag er verslagen uit. ‘Sommigen wilden... nou, dat jullie hier vast kwamen te zitten. Ze dachten dat als hier Aes Sedai vastzaten, ze een uitweg zouden zoeken voor ons allemaal. We zijn het niet allemaal eens. Hoe dan ook, het is óns probleem. Alstublieft, ga... ga gewoon weg.’

‘Best.’ Mart rechtte zijn rug en pakte zijn speer. ‘Maar vertel me eerst eens waar deze vandaan komt.’ Hij haalde het papier uit zijn zak, de tekening van zijn gezicht.

Barlden wierp er een korte blik op. ‘Die vind je in de naburige dorpen,’ zei hij. ‘Iemand zoekt u. Zoals ik gisteravond al tegen Ledron zei, ik doe niet aan het verraden van gasten. Ik was niet van plan jullie te ontvoeren en het gevaar te lopen dat jullie hier vannacht zouden blijven, alleen om een beloning op te strijken.’

‘Wie zoekt me dan?’ wilde Mart weten.

‘Ongeveer twintig roeden naar het noordoosten ligt een klein stadje dat Goedlucht heet. Ze zeggen dat als je wat geld wilt hebben, je daar nieuws kunt brengen over een man die lijkt op degene op deze tekening, of de andere. Ga in Goedlucht naar herberg De Gebalde Vuist. Daar vindt u degene die u zoekt.’

‘Is er nog een andere tekening?’ vroeg Mart fronsend.

‘Ja. Van een stevige kerel met een baard. Er staat bij vermeld dat hij goudkleurige ogen heeft.’

Mart keek naar Thom, die zijn borstelige wenkbrauw optrok.

‘Bloed en bloedas,’ mompelde Mart, en hij rukte de zijkant van zijn hoed omlaag. Wie zocht hem en Perijn, en wat wilde diegene? ‘Dan gaan we maar, denk ik,’ zei hij. Hij keek naar Barlden. Arme drommel. Dat gold voor het hele dorp. Maar wat moest Mart eraan doen? Sommige gevechten kon je winnen, maar andere moest je aan iemand anders overlaten.

‘Uw goud ligt buiten op de wagen,’ zei de burgemeester. ‘We hebben er niets afgehaald. Het eten ligt er ook nog.’ Hij keek Mart in de ogen. ‘We houden ons hier aan ons woord. Andere dingen hebben we niet in de hand, vooral bij lieden die onze regels niet in acht nemen. Maar we zullen een man niet beroven alleen omdat hij een buitenstaander is.’

‘Ontzettend ruimhartig van u,’ zei Mart vlak terwijl hij de deur opende. ‘Goeddag dan, en probeer vanavond niemand te doden die ik niet zou doden. Ga je mee, Thom?’

De speelman sloot zich bij hem aan, lichtjes hinkend door zijn oude wond. Mart keek om naar Barlden, die met opgestroopte mouwen midden in de kamer naar zijn theekom stond te staren. Het leek wel alsof hij wenste dat er iets sterkers in zat.

‘Arme kerel,’ zei Mart, en toen stapte hij achter Thom het ochtendlicht in en trok de voordeur achter zich dicht.

‘Ik neem aan dat we achter diegene aan gaan die tekeningen van jou verspreidt?’ vroeg Thom.

‘Dat heb je goed,’ zei Mart, die zijn ahandarei aan Pips’ zadel bond. ‘Het ligt toch langs de weg naar Vierkoningen. Ik leid jouw paard wel mee, als jij de wagen ment.’

Thom knikte. Hij keek nog eens naar het huis van de burgemeester. ‘Wat is er?’ vroeg Mart.

‘Niks, jongen,’ antwoordde de speelman. ‘Alleen... nou, het is een droevig verhaal. Er is iets mis met de wereld. Er zit hier een knoest in het Patroon. ’s Nachts rafelt het dorp uit, en de volgende morgen probeert de wereld alles weer recht te zetten.’

‘Nou, ze hadden ons wel eens wat meer mogen vertellen,’ vond Mart. Terwijl Mart en Thom binnen met de burgemeester praatten, hadden de dorpelingen de met proviand beladen wagen voor de deur gezet. Er stonden twee sterke trekpaarden voor, licht van kleur en met grote hoeven.

‘Meer?’ vroeg Thom. ‘Hoe dan? De burgemeester heeft gelijk: ze hebben geprobeerd ons te waarschuwen.’

Mart gromde, liep naar de kist toe en bekeek zijn goud. Alles was er nog, zoals de burgemeester had beloofd. ‘Ik weet niet,’ zei hij. ‘Ze hadden een waarschuwingsbord kunnen neerzetten, of zoiets. “Hallo, welkom in Hinderstap. We vermoorden je en knagen je verdomde gezicht eraf als je na zonsondergang nog blijft. Je moet beslist de pasteien proeven die Martna elke dag vers bakt.”’

Thom grinnikte niet. ‘Slechte grap, jongen. Er is te veel tragedie in dit dorp voor luchtigheid.’

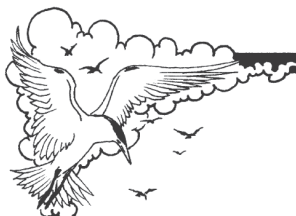
‘Grappig,’ zei Mart. Hij telde ongeveer zoveel goud uit als hij dacht dat een goede prijs zou zijn voor het voedsel en de wagen. Even later voegde hij er nog tien zilveren kronen aan toe. Hij legde ze op een stapeltje op de drempel van het burgemeestershuis en sloot de kist. ‘Hoe tragischer het wordt, hoe meer ik de neiging krijg om te lachen.’

‘Nemen we echt die wagen mee?’

‘We hebben het voedsel nodig,’ zei Mart, die de kist achter op de wagen bond. Enkele grote witte kazen en zes schapenpoten lagen naast de vaten bier. Het eten rook goed, en zijn maag knorde. ‘Ik heb het eerlijk gewonnen.’ Hij keek naar de dorpelingen die op straat langsliepen. Toen hij ze de vorige dag voor het eerst zag, had hij gedacht dat hun trage gang kwam door de luie aard van bergdorpelingen. Nu wist hij dat er een heel andere reden voor was.

Hij richtte zich weer op zijn werk en bekeek de aanspanning van de paarden. ‘En ik voel me helemaal niet schuldig omdat ik die wagen en paarden meeneem. Ik denk niet dat die dorpelingen veel zullen gaan reizen...’

NOORD

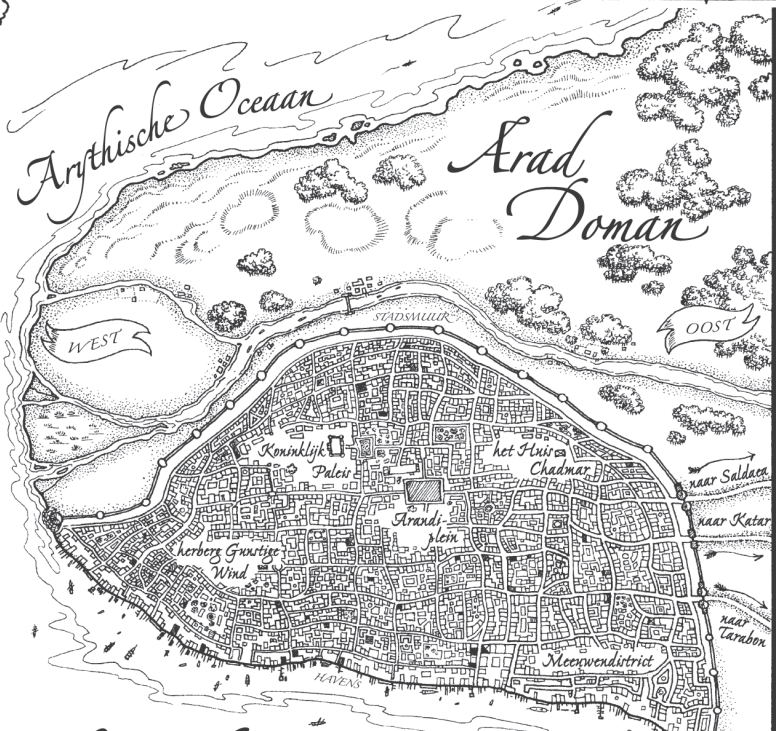

Arghthische Oceaan

Arad
Doman

WEST

OOST

Bandar
Eban

ZUID

door Pline Mitchell

Naar Bandar Eban

Moiraine Damodred, die is gestorven vanwege mijn zwakte. Rhand vertraagde Tai'daishar tot een wandelgang toen hij door de reusachtige poort van Bandar Eban ging, met zijn geleide achter zich aan en rijen Aiel voor zich uit. Men zei dat het stadszegel in de poorten was gekerfd, maar nu ze open stonden kon Rhand het niet zien.

De naamloze Duistervriend die ik heb onthoofd in de heuvels van Morland. Ik ben vergeten hoe de anderen die bij haar waren eruitzagen, maar haar gezicht vergeet ik nooit meer.

In zijn hoofd ging de lijst door. Het was bijna een dagelijks ritueel geworden, de naam terughalen van elke vrouw die door zijn handen of zijn daden was gestorven. De straat hier was van aangestampte aarde, vol sporen die op kruisingen in elkaar overliefen. Het zand was hier lichter van kleur dan hij gewend was.

Colavaere Saighan, die stierf omdat ik haar tot de bedelstaf veroordeelde.

Hij reed langs rijen Domani: vrouwen in doorschijnende gewaden, mannen met dunne snorren en kleurrijke jassen. De straten waren langs de zijkanten voorzien van houten looppaden, en die stonden vol met toeschouwers. Rhand hoorde banieren en vlaggen wapperen in de wind. Het leken er een heleboel.

De lijst begon altijd met Moiraine. Die naam deed het meeste pijn, want haar had hij kunnen redden. Hij had haar moeten redden. Hij vond het verschrikkelijk dat ze zichzelf voor hem had opgeofferd,

en dat hij dat had toegestaan.

Een kind stapte van de loopplanken en wilde de straat oprennen, maar zijn vader greep hem bij de kraag en sleurde hem terug de drukte in. Sommige mensen hoestten en mompelden, maar de meeste zwegen. De bonzende voetstappen van Rhands soldaten, die over de aangestampte aarde marcheerden, leken daarbij vergeleken wel donderslagen.

Leefde Lanfir weer? Als Ishamael kon terugkeren, hoe zat het dan met haar? In dat geval was Moiraines dood voor niets geweest en was zijn lafheid nog stekender. Nooit meer. De lijst zou blijven, maar hij zou nooit meer te zwak zijn om te doen wat hij moest doen.

Er werd niet gejuicht door de mensen op de looppaden. Nou, hij was ook niet gekomen om hen te bevrijden. Hij was hier om te doen wat nodig was. Misschien vond hij Graendal hier; Asmodean zei dat ze in het land was geweest, maar dat was al zo lang geleden. Als hij haar vond, zou dat misschien zijn geweten sussen over zijn invasie. Had hij nog wel zoiets? Hij wist het niet.

Liah, van de Cosaida Sharien, die ik heb gedood terwijl ik me voorhield dat het voor haar eigen bestwil was. Vreemd genoeg begon Lews Therin met hem mee te praten, de namen op te sommen, als een merkwaardig, echoënd gezang in zijn hoofd.

Verderop stond een grote groep Aiel op hem te wachten, op een stadsplein met koperen fonteinen in de vorm van paarden die uit schuimende golven sprongen. Een man te paard wachtte voor de fontein, omringd door een erewacht. Hij was een stevige man met een vierkant gezicht, een gelooide huid en grijs haar. Zijn voorhoofd was geschoren en gepoederd, zoals de Cairhiense soldaten ook deden. Dobraine was betrouwbaar, voor zover je daar bij Cairhienin althans van kon spreken.

Sendara van de Ijzerberg Taardad, Lamelle van de Rookwater Miagoma, Andhilin van de Roodzout Goshien.

Ilyena Therin Moerelle, zei Lews Therin, die de naam invoegde tussen twee andere.

Rhand liet het gaan. De waanzinnige schreeuwde in ieder geval niet meer.

‘Drakenheer,’ zei Dobraine gladjes, buigend naar Rhand toen die naderde. ‘Ik overhandig u de stad Bandar Eban. De orde is hersteld, zoals u had bevolen.’

‘Ik had je gevraagd de orde te herstellen in het hele land, Dobraine,’ zei Rhand zacht. ‘Niet slechts één stad.’

De edele zakte ietwat ineen.

‘Heb je iemand van de Koopliedenraad voor me?’ vroeg Rhand. ‘Ja,’ zei Dobraine. ‘Milisair Chadmar, de laatste die de chaos in de stad wilde ontvluchten.’

Zijn ogen stonden gretig. Hij was altijd trouw geweest, maar was dat misleiding? Rhand had de laatste tijd moeite om wie dan ook te vertrouwen. Degenen die het betrouwbaarst leken, waren degenen die je het meest in de gaten moest houden. En Dobraine was een Cairhienin. Durfde Rhand iemand uit Cairhien te vertrouwen, met hun spelletjes?

Moiraine was een Cairhiense. Haar vertrouwde ik ook. Grotendeels. Misschien hoopte Dobraine dat Rhand hem zou aanstellen als koning van Arad Doman. Hij was stedehouder geweest van Cairhien, maar hij wist ook – net als de meeste mensen – dat Rhand Elayne op de Zonnetroon wilde hebben. Nou, misschien gaf Rhand dit koninkrijk toch nog aan Dobraine. Hij was beter dan de meeste anderen. Rhand knikte dat hij voorop kon gaan, en dat deed hij, zich wendend samen met de groep Aiel om door een brede zijstraat te lopen. Rhand ging verder terwijl de lijst werd afgedraaid in zijn hoofd.

De gebouwen hier waren hoog en vierkant, met de vorm van kisten die op elkaar waren gestapeld. Veel ervan hadden balkons, die net als de looppaden beneden vol stonden met mensen.

Elke naam op Rhands lijst pijnigde hem, maar die pijn was nu merkwaardig ver weg. Zijn gevoelens waren... veranderd sinds de dag dat hij Semirhage had gedood. Zij had hem geleerd hoe hij zijn schuldgevoel en pijn kon begraven. Ze had hem willen ketenen, maar in plaats daarvan had ze hem kracht gegeven.

Hij voegde haar naam en die van Elza aan de lijst toe. Ze hadden geen recht om daarop te staan. Semirhage was meer een monster dan een vrouw geweest. Elza had hem verraden en al die tijd al de Schaduw gediend. Maar hij voegde hun namen toch toe. Ze hoorden er thuis, evenzeer als de anderen. Nog meer, eigenlijk. Hij had Lanfir met tegenzin gedood om Moiraine te redden, maar hij had lotsvuur gebruikt om Semirhage weg te branden, zodat hij niet weer gevangen zou worden.

Hij raakte het voorwerp aan dat hij in een buidel aan zijn zadel meedroeg. Het was een glad beeldje. Hij had Cadsuane niet verteld dat zijn bedienden het in haar kamer hadden gevonden. Nu Cadsuane uit zijn aanwezigheid was verbannen, zou hij dat ook nooit doen. Hij wist dat ze nog steeds zijn geleide volgde, dat ze de grenzen beproefde van zijn bevel om haar gezicht nooit meer aan hem te vertonen. Maar ze deed wat hij had bevolen, en dus liet hij haar met

rust. Hij zou niet met haar praten, en zij zou niet met hem praten. Cadsuane was een middel geweest, en dat middel was ongeschikt gebleken. Hij had er geen spijt van dat hij het aan de kant had gegooid. *Jendhilin, Speervrouw van de Koudpiek Miagoma*, dacht hij, terwijl Lews Therin met hem mee mompelde. De lijst was zo lang, en zou nog wel langer worden voordat hij overleed.

De dood baarde hem niet langer zorgen. Eindelijk begreep hij Lews Therins kreten om er een einde aan te maken. Rhand verdiende het om te sterven. Was er een zo definitieve dood dat een man nooit meer herboren hoefde te worden? Hij kwam eindelijk aan het eind van de lijst.

Ooit had hij die steeds herhaald om te zorgen dat hij de namen niet zou vergeten. Dat was nu niet meer nodig; hij zou ze niet kunnen vergeten zelfs al zou hij het willen. Hij herhaalde ze nu als herinnering aan wat hij was.

Maar Lews Therin had nog een naam toe te voegen. *Elmindreda Farsen*, fluisterde hij.

Rhand hield Tai'daishar in, waardoor de rij Aiel, Saldeaanse caverie en kampmedewerkers midden op straat tot stilstand kwam. Do-braine draaide zich vragend om op zijn witte hengst.

Ik heb haar niet gedood! dacht Rhand. *Lews Therin, ze leeft nog. We hebben haar niet gedood! En trouwens, het was Semirhages schuld.*

Stilte. Hij voelde nog steeds zijn vingers op haar huid, knijpend, onmachtig maar verschrikkelijk sterk. Zelfs al zat Semirhage achter die daad, Rhand was degene die te zwak was geweest om Min weg te sturen en te beschermen. Hij had haar niet weggestuurd. Nee, niet omdat hij te zwak was, maar omdat iets in hem was opgehouden om dingen te geven. Dat gold niet voor haar; hij hield ontzettend veel van haar, en dat zou altijd zo blijven. Maar hij wist dat de dood, pijn en vernietiging in zijn kielzog volgden en dat hij die als een mantel achter zich aan sleepte. Min zou hier kunnen sterven, maar als hij haar wegstuurde zou ze in net zoveel gevaar verkeren. Zijn vijanden vermoedden waarschijnlijk dat hij van haar hield.

Er was nergens veiligheid te vinden. Als ze overleed, zou hij haar aan de lijst toevoegen en ervoor boeten.

Hij kwam weer in beweging voordat iemand vragen ging stellen. Tai'daishars hoeven bonsden op de aarden straten, zacht gemaakt door het vocht. Het regende hier vaak; Bandar Eban was de grootste havenstad in het noordwesten. Het was niet zo'n grootse stad als die in het zuiden, maar nog altijd indrukwekkend. Rij na rij vierkante

huizen van hout, met richels rondom de tweede en derde verdieping. Ze zagen eruit als de speelblokken van kinderen, op elkaar gestapeld en volkomen vierkant. Ze vulden de stad, langs een glooiende helling omlaag naar de uitgestrekte haven.

De stad was het breedst bij de haven, waardoor hij vanboven af leek op het hoofd van een man met zijn mond wijd open, alsof hij de oceaan zelf wilde leegdrinken. De kades waren bijna verlaten; de enige schepen die er lagen, waren enkele driemastklippers van het Zeevolk en een paar vistreilers. De reusachtige haven leek door het gebrek aan schepen alleen nog maar troostelozer.

Dat was het eerste teken dat niet alles goed was in Bandar Eban. Behalve de bijna onbezette haven waren de banieren het meest opvallende in de stad. Ze wapperden boven – of hingen aan – elk gebouw, hoe nederig ook. Veel van die banieren gaven aan welk ambacht er in een bepaald gebouw werd uitgeoefend, zoals dat in Caemlin met een eenvoudig houten bord gebeurde. De banieren waren buitensporig groot, felgekleurd, en wapperden in de wind boven de gebouwen. Bijpassende, tapijtachtige banieren hingen aan de zijanten van de meeste gebouwen en maakten met felle letters de eigenaar, meester-ambachtsman of koopman van elke winkel bekend. Zelfs huizen droegen banieren met de namen van de families die er woonden.

De Domani met hun koperkleurige huid en donkere haar hadden een voorliefde voor felgekleurde kleding. Domaanse vrouwen waren berucht om hun gewaden, zo ijl dat het schandelijk was. Men zei dat heel jonge Domaanse meisjes al oefenden in de kunst van het manipuleren van mannen, om zich voor te bereiden op de dag dat ze volwassen werden.

De aanblik van hen allen langs de wegen, toekijkend, was bijna voldoende opschudding om Rhand uit zijn neerslachtige stemming te halen. Misschien zou hij een jaar geleden met open mond naar hen hebben gekeken, maar nu keurde hij hun amper een blik waardig. Eigenlijk vond hij de Domani een stuk minder opmerkelijk nu ze zo waren verzameld. Een bloem in een wei vol onkruid was altijd iets opvallends, maar als je elke dag door aangelegde bloemperken liep, vielen de afzonderlijke bloemen je niet meer op.

Hoe afgeleid hij ook was, hij zag wel de tekenen van hongersnood. De getergde uitdrukking van de kinderen was onmiskenbaar, dat magere aanzien van de gezichten van de volwassenen. Nog maar enkele weken geleden was het een chaos geweest in deze stad, hoewel Do-braine en de Aiel de wet hadden hersteld. Sommige gebouwen hadden slecht gerepareerde vensters of kapotte planken, en verschillende ba-

nieren waren duidelijk kortgeleden gescheurd en achteloos gerepareerd. De wetshandhaving was hersteld, maar het gebrek eraan lag nog vers in het geheugen.

Rhands groep kwam aan bij een grote kruising, volgens grote flapperende banieren het Arandiplein, en Dobraine wendde de stoet naar het oosten. Veel van de Aiel bij de Cairhienin droegen de rode hoofdband die hen kenmerkte als siswai'aman. Speren van de Draak. Rhand had zo'n twintigduizend Aiel, die rondom de stad en in de nabijgelegen dorpen kampeerden; inmiddels zouden de meeste Domani wel weten dat deze Aiel de Herrezen Draak volgden.

Rhand was blij te zien dat de klippers van het Zeevolk waren aangekomen – eindelijk – met graan uit het zuiden. Hopelijk zou dat evenveel bijdragen aan een herstel van de orde als Dobraine en de Aiel hadden gedaan.

De stoet ging het rijke gedeelte van de stad binnen. Hij wist al waar dat te vinden zou zijn voordat de huizen er weelderiger uit begonnen te zien: zo ver mogelijk bij de haven vandaan, en toch op korte afstand van de stadsmuren. Rhand had de rijken kunnen vinden zonder op een kaart te hoeven kijken. De indeling van de stad eiste deze plek voor hen op.

Een paard kwam naast dat van Rhand lopen. Eerst nam hij aan dat het Min zou zijn, maar nee, zij reed achter hem bij de Wijzen. Keek ze nu met andere ogen naar hem, of beeldde hij zich dat alleen maar in? Dacht ze aan zijn vingers om haar hals, elke keer dat ze zijn gezicht zag?

Het was Merise, die naast hem was komen rijden op een makke grijsbruine merrie. De Aes Sedai was woest over Rhands verbanning van Cadsuane. Niet verrassend. Aes Sedai hielden graag een heel kalme en beheerste uiterlijke schijn op, maar Merise en de anderen hadden gevleid bij Cadsuane zoals een dorpsheerbergier zou glimlachen naar een bezoekende koning.

De Taraboonse vrouw had vandaag besloten haar stola te dragen, die bewees dat ze van de Groene Ajah was. Ze droeg hem misschien in een poging haar gezag te onderstrepen. Rhand slaakte een innerlijke zucht. Hij had wel een confrontatie verwacht, maar hij had gehoopt dat die door de verhuizing zou worden uitgesteld totdat de gemoederen waren bedaard. Hij eerbiedigde Cadsuane, min of meer, maar hij had haar nooit vertrouwd. Haar falen kon niet zonder gevolgen blijven en hij was opgelucht nu hij met haar had afgerekend. Haar touwtjes zouden zich niet meer om hem heen wikkelen. Of in ieder geval minder.

‘Die verbanning is dwaasheid, Rhand Altor,’ zei Merise achteloos. Probeerde ze hem met opzet op te ruïen, misschien zodat hij gemakkelijker te koeioneren zou zijn? Na maanden van omgang met Cad-suane zelf was de zwakke imitatie van deze vrouw bijna vermakelijk.

‘Je zou om haar vergiffenis moeten smeken,’ vervolgde Merise. ‘Ze heeft erin toegestemd met ons mee te blijven reizen, hoewel ze door jouw onnozele beperking gedwongen is haar mantel te dragen met de kap omhoog, ondanks de warmte. Je zou je moeten schamen.’

Alweer Cad-suane. Hij had haar niet de ruimte moeten bieden om zijn bevel te kunnen omzeilen.

‘Nou?’ drong Merise aan.

Rhand draaide zijn hoofd en keek Merise in de ogen. Hij had de afgelopen uren iets schokkends ontdekt. Door de ziedende woede in zich op te sluiten – door cuendillar te worden – had hij een inzicht gekregen dat hem lang was ontgaan. Mensen reageerden niet op woede. Ze reageerden niet op eisen. Stilte en vragen waren veel doeltreffender. En inderdaad, Merise – een volledig opgeleide Aes Sedai – kromp ineen voor zijn starende blik.

Hij legde er geen gevoel in. Zijn woede, zijn boosheid, zijn hartstocht, het was er allemaal nog, vanbinnen begraven. Maar hij had het omgeven met ijs, koud en verlamdend. Het was het ijs van de plek waar Semirhage hem had leren gaan, de plek die deed denken aan de leegte, maar die veel gevaarlijker was.

Misschien voelde Merise de bevroren woede in hem. Of misschien voelde ze dat andere, het feit dat hij die... kracht had gebruikt. Ver weg begon Lews Therin te huilen. De waanzinnige deed dat elke keer als Rhand dacht aan wat hij had gedaan om aan Semirhages halsband te ontkomen.

‘Wat je hebt gedaan, was een domme zet,’ vervolgde Merise. ‘Je zou...’

‘Denk je dan dat ik een dwaas ben?’ vroeg Rhand zacht.

Reageer op eisen met zwijgen, reageer op uitdagingen met vragen. Het was ongelooflijk hoe dat werkte. Merise viel stil en huiverde zichtbaar. Ze keek omlaag naar de buidel aan zijn zadel, waarin hij een beeldje meedroeg van een man met een bol. Rhand raakte het aan en hield de teugels losjes in zijn hand. Hij liep niet met het standbeeldje te koop. Hij droeg het alleen maar mee, maar Merise en de meeste anderen kenden de bijna onbeperkte macht waaruit hij kon putten als hij dat wilde. Het was sterker dan enig ander wapen dat hij ooit had gekend. Hiermee kon hij misschien de hele wereld ver-

woesten. En het hing onschuldig aan zijn zadel. Dat had invloed op mensen.

‘Ik... Nee, dat denk ik niet,’ gaf ze toe. ‘Niet altijd.’

‘Vind je dat falen onbestraft moet blijven?’ vroeg Rhand, nog altijd met zachte stem. Waarom had hij zijn geduld verloren? Die kleine ergernissen waren zijn hartstocht en woede niet waard. Als een ervan hem te zeer dwarszat, hoefde hij het alleen maar uit te doven als een kaars. Een gevaarlijke gedachte. Was die van hem geweest? Of van Lews Therin? Of... was die gedachte van... elders gekomen?

‘Je bent vast te streng geweest,’ zei Merise.

‘Te streng?’ vroeg hij. ‘Besef je wel wat ze heeft gedaan, Merise? Heb je eraan gedacht wat er had kunnen gebeuren? Wat er had moeten gebeuren?’

‘Ik...’

‘Het eind van alles, Merise,’ fluisterde hij. ‘De Duistere had de macht kunnen krijgen over de Herrezen Draak. Wij samen, vechtend aan dezelfde kant.’

Ze zweeg even, en toen zei ze: ‘Ja. Maar fouten, die heb je zelf ook gemaakt. Die hadden kunnen eindigen in een gelijksoortige ramp.’

‘Ik boet voor mijn fouten,’ zei hij terwijl hij zich afwendde. ‘Ik boet er elke dag voor. Ieder uur. Met elke ademtocht.’

‘Ik...’

‘Genoeg.’ Hij schreeuwde het niet. Hij sprak ferm maar rustig. Hij liet haar het volle gewicht van zijn ongenoegen voelen en zijn blik greep die van haar vast. Ze zakte plotseling onderuit in haar zadel en keek met grote ogen naar hem op.

Van ergens opzij klonk een luid gekraak, gevolgd door een plotselinge dreun. Geschreeuw schalde door de lucht. Rhand draaide zich geschrokken om. Een balkon vol toeschouwers was losgeraakt van de steunen en op straat gevallen, waar hij was gebarsten als een fust dat door een rotsblok was geraakt. Mensen kermden van pijn, anderen riepen om hulp. Maar de geluiden waren van beide kanten van de straat gekomen. Rhand draaide zich fronsend om; een tweede balkon – recht tegenover het andere – was ook ingestort.

Merise verbleekte en wendde snel haar paard om de gewonden te gaan helpen. Andere Aes Sedai haastten zich al naar de slachtoffers toe om ze te Helen.

Rhand spoorde Tai'daishar aan. Dit was niet veroorzaakt door de Kracht, maar doordat zijn ta'veren-aard de waarschijnlijkheid had veranderd. Waar hij ook ging, daar gebeurden opmerkelijke en willekeurige dingen. Grote aantallen geboortes, sterfgevallen, huwelij-

ken en ongelukken. Hij had geleerd ze te negeren.

Maar hij had zelden zo'n... gewelddadige gebeurtenis meegemaakt. Kon hij er zeker van zijn dat het niet aan een soort interactie met de nieuwe kracht lag? Die ongeziene maar verleidelijke bron van kracht waar Rhand uit had geput, die hij had gebruikt en waar hij van had genoten?

Lews Therin dacht dat wat er was gebeurd onmogelijk had moeten zijn. Het oorspronkelijke motief van de mensheid om de kerker van de Duistere aan te boren, had om macht gedraaid. Een nieuwe bron van energie om mee te geleiden, gelijkend op de Ene Kracht, maar dan anders. Onbekend en vreemd, en potentieel reusachtig. Die bron van kracht was de Duistere zelf gebleken.

Lews Therin jammerde.

Rhand droeg de toegangssleutel niet zomaar met zich mee. Die verbond hem met een van de grootste sa'angreaal die ooit was gemaakt. Met die kracht en de hulp van Nynaeve had Rhand saidin gereinigd. De sleutel had hem de mogelijkheid gegeven uit een onvoorstelbare rivier te putten, een orkaan zo groot als de oceaan. Het was het schitterendste geweest wat hij ooit had ervaren.

Tot het ogenblik dat hij die naamloze kracht had gebruikt. Die andere kracht riep hem, zong tot hem, verleidde hem. Zoveel macht, zoveel goddelijke verwondering. Maar het maakte hem doodsbang. Hij durfde het niet aan te raken, niet opnieuw.

En dus droeg hij de sleutel mee. Hij wist niet zeker welke van de twee energiebronnen het gevaarlijkst was, maar zolang ze beide naar hem riepen kon hij ze niet allebei weerstaan. Als twee mensen die om zijn aandacht riepen, overstemden ze elkaar. Voorlopig.

Bovendien zou hij zich niet opnieuw de halsband laten omdoen. De toegangssleutel zou hem niet hebben geholpen tegen Semirhage – zelfs grote hoeveelheden van de Ene Kracht baatten je niet als je werd verrast – maar misschien zou dat in de toekomst nog komen.

Ooit had hij de sleutel niet durven meedragen uit angst voor wat die hem bood. Rhand had niet langer ruimte voor een dergelijke zwakte.

Hun bestemming was eenvoudig te zien; ongeveer vijfhonderd Cairhiense wapenlieden kampeerden op het terrein van een grote, statige woonstede. Er stonden tenten van Aiel op het terrein, maar ze hadden ook naburige gebouwen bezet, en enkele daken eromheen. Voor de Aiel was ergens kamperen hetzelfde als die plek bewaken, en een Aiel was twee keer zo waakzaam als een gewone wachtsoldaat. Rhand had het grootste deel van zijn leger buiten de stad gelaten; hij zou

het aan Dobraine en zijn stedehouders overlaten om binnen de muren kwartieren voor Rhands mannen te vinden.

Rhand hield Tai'daishar stil en bekeek zijn nieuwe thuis.

We hebben geen thuis, fluisterde Lews Therin. *Dat hebben we vernietigd. Verbrand, tot slakken omgesmolten, als zand in een vuur.*

De woonstede was een stap omhoog van het voornamelijk uit balken bestaande landhuis. Het grote terrein werd omringd door ijzeren hekken. De bloembedden waren leeg – bloemen wilden nog niet bloeien deze lente – maar het gras was groener dan op de meeste andere plekken die hij had gezien. O, het was voornamelijk geel en bruin, maar er waren groene vlakken te zien. De tuinmannen deden erg hun best, en hun inspanningen bleken ook uit de rijen Arythische taxusbomen langs de zijkanten van het grasveld, die in de vorm van verbeeldingsvolle dieren waren gesnoeid.

De woonstede zelf was bijna een paleis; al stond er natuurlijk een paleis in de stad, dat van de koning was. Maar naar verluidt was dat minder indrukwekkend dan de huizen van leden van de Koopliedenraad. De banier die boven op de woonstede wapperde had opvallende gouden en zwarte kleuren en verklaarde dat dit de zetel was van het Huis Chadmar. Misschien had Milisair het vertrek van de anderen als een kans beschouwd. Als dat zo was, had ze zich vergist: de enige kans die ze had gewonnen, was de kans om te worden gevangen door Rhand.

De poorten van het terrein stonden open, en de Aiel in zijn geleide haastten zich al naar binnen om zich aan te sluiten bij hun eigen genootschap of stam. Het was ergerlijk dat ze maar zelden wachtten op Rhands bevelen of opdrachten, maar Aiel bleven Aiel. Als hij opverde dat ze moesten wachten, werd dat ontvangen met gelach, alsof hij een goede grap had gemaakt. Je temde nog eerder de wind dan hen zover te krijgen dat ze zich gedroegen als natlanders.

Dat deed hem denken aan Aviendha. Waar was zij zo plotseling naartoe gegaan? Hij voelde haar door de binding, maar het was vaag, dus ze was heel ver weg. In het oosten. Wat had ze in de Woestenij te doen?

Hij schudde zijn hoofd. Alle vrouwen waren moeilijk te begrijpen, en een Aielvrouw was nog tien keer zo ondoorgrondelijk. Hij had gehoopt dat hij wat tijd met haar kon doorbrengen, maar ze had hem nadrukkelijk ontweken. Nou, misschien bleef ze weg vanwege Min. Maar als ze er niet was, kon hij haar in ieder geval niets aandoen voordat zijn dood kwam. Het was beter dat Aviendha vluchtte. Zijn vijanden wisten nog niets van haar.

Hij dreef Tai'daishar door de poort en reed over het pad naar de woonstede. Hij steeg af, plukte het standbeeldje van de riem en stopte het in de grote zak van zijn jas, die hij had laten vergroten om er ruimte aan te bieden. Hij overhandigde zijn rijdier aan een verzorger; een van de bedienden van de woonstede, in een groene jas en een helwit hemd met kant aan de kraag en boorden. De bedienden van het huis waren al op de hoogte gesteld dat Rhand zijn intrek zou nemen nu de oorspronkelijke bewoonster... zijn bescherming genoot. Dobraine sloot zich bij hem aan toen hij de treden naar het huis op liep. Het was stralend wit geschilderd, met houten pilaren op het plat voor de deur. Hij stapte de voordeuren door. Hoewel hij in enkele paleizen had gewoond, was hij toch onder de indruk. En vol afkeer. Als je de rijkdom achter de voordeuren van de woonstede zag, zou je nooit denken dat de mensen in de stad verhongerden. Een rij heel zenuwachtige bedienden stond in de hal. Hij voelde hun angst. Het gebeurde niet iedere dag dat je woning werd gevorderd door de Herrezen Draak zelf.

Rhand trok zijn rijhandschoen uit door zijn hand tussen zijn arm en zijn zij te steken en stopte de handschoen achter zijn riem. 'Waar is ze?' vroeg hij, zich wendend tot de twee Speervrouwen – Beralna en Riallin – die een oogje op de bedienden hielden.

'Boven,' antwoordde een van de Speervrouwen. 'Ze drinkt thee, waarbij haar hand zo erg trilt dat ze het porselein bijna breekt.'

'We zeggen steeds dat ze geen gevangene is,' zei de andere Speervrouw. 'Ze mag alleen niet weg.'

Ze vonden dat allebei grappig. Rhand keek opzij toen Rhuarc bij hem kwam staan. Het lange stamhoofd met zijn vurige haar bekeek de kamer met de fonkelende kroonluchter en siervazen.

Rhand wist wat hij dacht. 'Je mag je vijfde opeisen,' zei hij, 'maar alleen van de rijken die in deze wijk wonen.'

Zo ging het doorgaans niet; de Aiel hadden hun vijfde van iedereen mogen opeisen. Maar Rhuarc sprak hem niet tegen. Wat de Aiel hadden gedaan bij het innemen van Bandar Eban was niet echt een verovering geweest, hoewel ze tegen bendes en schurken hadden gestreden. Misschien had hij hun niets moeten geven. Maar als hier zulke huizen stonden, was er welvaart genoeg voor de Aiel, in ieder geval onder de rijken.

De Speervrouwen knikten alsof ze dit hadden verwacht en draafden weg, waarschijnlijk om hun aandeel te gaan uitzoeken. Dobraine keek hen ontdaan na. Cairhien had een paar keer het vijfde van de Aiel moeten ondergaan.

‘Ik kan nooit begrijpen waarom je hen laat plunderen als struikrovers die de karavaanwachters slapend aantreffen,’ zei Corele, die met een glimlach binnenkwam. Ze keek met opgetrokken wenkbrauwen naar de indrukwekkende meubels. ‘En nog wel zo’n mooie plek. Het is net alsof je soldaten over lentebloemen laat stampen, niet?’

Was zij gestuurd om hem toe te spreken, nu hij Merise van haar stuk had gebracht?

Ze keek Rhand vriendelijk als altijd in de ogen, maar hij hield haar blik vast totdat ze inbond en wegkeek. Hij kon zich een tijd herinneren waarin dat nooit zou zijn gelukt bij een Aes Sedai.

Hij wendde zich tot Dobraine. ‘Je hebt het hier goed gedaan, zelfs al heb je niet zoveel orde gebracht als ik wenste. Verzamel je wapenlieden. Narishma heeft de opdracht gekregen een Poort naar Tyr voor jullie te maken.’

‘Tyr, heer?’ vroeg Dobraine verbaasd.

‘Ja,’ antwoordde Rhand. ‘Zeg tegen Darlin dat hij ophoudt me lastig te vallen met boodschappers. Hij moet zijn leger blijven verzamelen; ik zal hem naar Arad Doman brengen als ik vind dat de tijd daar is.’ Dat zou moeten wachten tot na zijn ontmoeting met de Dochter van de Negen Manen, want die zou doorslaggevend zijn.

Dobraine keek enigszins teleurgesteld. Of was dat alleen maar Rhands interpretatie? Dobraines gezichtsuitdrukking veranderde maar zelden. Dacht hij dat zijn hoop op dit koninkrijk afnam? Spande hij samen tegen Rhand? ‘Ja, heer. Ik neem aan dat ik onmiddellijk moet vertrekken?’

Dobraine heeft ons nooit reden gegeven om aan hem te twifelen. Hij heeft zelfs voor steun gezorgd, zodat Elayne de Zonnetroon kon bezetten!

Rhand was te lang bij hem weg geweest. Te lang om hem nog te vertrouwen. Maar het was beter om hem voorlopig weg te sturen; hij had te veel tijd gehad om hier houvast te krijgen, en Rhand vertrouwde er niet op dat een Cairhienin zijn politieke spelletjes kon laten. ‘Ja, je vertrekt binnen het uur,’ zei Rhand, die zich omdraaide en de sierlijke witte trap opliep.

Dobraine bracht hem een saluut, stoïcijns als altijd, en liep de voordeur uit. Hij gehoorzaamde onmiddellijk. Geen enkele klacht. Hij was een goede man. Dat wist Rhand zeker.

Licht, wat gebeurt er met me? dacht Rhand. Ik moet toch een paar mensen vertrouwen?

Vertrouwen... fluisterde Lews Therin. Ja, misschien kunnen we hem vertrouwen. Hij kan niet geleiden. Licht, de enigen die we helemaal

niet kunnen vertrouwen zijn wijzelf...

Rhand klemde zijn kaken open. Hij zou Dobraine met het koninkrijk belonen als Alsalam onvindbaar bleek. Ituralde wilde het niet hebben.

De trap rees recht en breed op naar een tussenvloer, waar hij zich vertakte en in twee bochten doorging naar de tweede verdieping, zodat beide trappen aan weerskanten op de overloop uitkwamen.

‘Ik heb een gehoorzaal nodig,’ zei Rhand tegen de bedienden beneden, ‘en een troon. Snel.’

Nog geen kwartier later zat Rhand in een weelderig ingerichte zitkamer op de tweede verdieping en wachtte tot de koopvrouw Milisair Chadmar voor hem zou worden geleid. Zijn weelderig versierde wittenhouten stoel was niet helemaal een troon, maar hij voldeed wel. Misschien had Milisair die zelf ook gebruikt om onderdanen te ontvangen.

De kamer leek in ieder geval ingedeeld als een troonzaal, met een kleine verhoging voor Rhands stoel. Zowel de verhoging als de vloer was bedekt met een groen-met-rood kleed in een druk ontwerp, passend bij het Zeevolkporselein op pilaren in de hoeken. Vier brede vensters achter hem – elk groot genoeg om doorheen te stappen – lieten bewolkt zonlicht in de kamer binnen, en dat viel op zijn rug terwijl hij in de stoel zat en zich naar voren boog, met zijn ene arm op zijn knieën. Het beeldje stond vlak voor hem op de vloer.

Even later liep Milisair Chadmar tussen de Aielwachters door naar binnen. Ze droeg zo’n beroemd Domanigewaad. Het bedekte haar lichaam van hals tot teen, maar het was bijna doorzichtig en omvatte al haar rondingen, waar ze er meer dan genoeg van had. Het gewaad was donkergroen en ze droeg parels om haar hals. Haar donkere haar viel in dichte krullen tot over haar schouders, met enkele lokken om haar gezicht. Hij had niet verwacht dat ze zo jong zou zijn; pas rond de dertig. Het zou jammer zijn om haar terecht te stellen.

Eén dag pas, zei hij tegen zichzelf, en nu al overweeg ik een vrouw terecht te stellen omdat ze me niet wil volgen. Er was een tijd waarin ik het amper kon verdragen om misdadigers terecht te stellen die dat hadden verdiend. Maar hij zou doen wat hij moest doen.

Milisairs diepe kniks scheen erop te wijzen dat ze zijn gezag aanvaardde. Of misschien was het gewoon om hem een beter uitzicht te bieden op wat haar gewaad benadrukte. Heel Domaans van haar. Helaas voor haar had hij al meer problemen met vrouwen dan hij aankon.

‘Drakenheer,’ zei Milisair toen ze overeind kwam. ‘Hoe kan ik u die-

nen?’

‘Wanneer hebt u voor het laatst bericht gehad van koning Alsalam?’ vroeg Rhand. Hij gaf haar nadrukkelijk geen toestemming in een van de andere stoelen in de kamer plaats te nemen.

‘De koning?’ vroeg ze verbaasd. ‘Dat is al weken geleden.’

‘Ik wil de bode spreken die met de laatste boodschap kwam,’ zei Rhand.

‘Ik weet niet of die te vinden is.’ De vrouw klonk ontdaan. ‘Ik houd het komen en gaan van alle boodschappers in de stad niet bij, heer.’

Rhand boog zich naar voren. ‘Liegt u tegen me?’ vroeg hij zacht.

Haar mond ging open, misschien omdat ze geschokt was over zijn bothed. De Domani waren geen Cairhienin – die een schijnbaar aangeboren politieke sluwheid bezaten – maar ze waren fijnbesnaarde mensen. Vooral de vrouwen.

Rhand was fijnbesnaard noch sluw. Hij was een schaapherder die veroveraar was geworden, en zijn hart was dat van een man uit Tweewater, ook al was zijn bloed Aiels. Wat voor politieke spelletjes ze ook gewend was te spelen, bij hem zouden ze niet werken. Hij had geen geduld voor spelletjes.

‘Ik...’ zei Milisair, die hem aanstaarde. ‘Drakenheer...’

Wat verborg ze? ‘Wat hebt u met hem gedaan?’ vroeg Rhand. ‘Met de boodschapper?’ Het was een gok.

‘Hij wist niets over de verblijfplaats van de koning,’ zei Milisair snel, en de woorden leken over haar lippen te tuimelen. ‘Mijn ondervragers waren heel grondig.’

‘Is hij dood?’

‘Ik... Nee, Drakenheer.’

‘Dan wil ik hem spreken.’

Ze verbleekte nog meer en keek opzij, misschien instinctief op zoek naar een uitweg. ‘Drakenheer,’ zei ze aarzelend, terwijl ze haar blik weer op hem richtte. ‘Nu u hier bent, blijft de koning misschien... verborgen. Misschien is het niet nodig om nog langer naar hem te zoeken.’

Zij denkt dat hij dood is, dacht Rhand. Daarom heeft ze het erop gewaagd.

‘We moeten Alsalam vinden,’ zei Rhand, ‘of in ieder geval ontdekken wat er met hem is gebeurd. We moeten weten wat zijn lot is, zodat jullie een nieuwe koning kunnen kiezen. Zo gaat het toch?’

‘Ik ben ervan overtuigd dat u snel kunt worden gekroond, Drakenheer,’ zei ze gladjes.

‘Ik word hier geen koning,’ antwoordde Rhand. ‘Breng die bood-

schapper naar me toe, Milisair, en misschien maakt u dan nog mee dat er een nieuwe koning wordt gekroond. U mag gaan.'

Ze weifelde, maakte een kniks en trok zich terug. Rhand ving een glimp op van Min die buiten stond met de Aiel, kijkend naar het vertrek van de koopvrouw. Hij ving haar blik en zag dat ze verontrust keek. Had ze visioenen gehad over Milisair? Hij riep haar bijna bij zich, maar ze liep met snelle passen weg. Vanaf de zijkant keek Alivia haar nieuwsgierig na.

De voormalige damane was de laatste tijd afstandelijk, alsof ze wachtte tot ze haar lotsbestemming kon vervullen door Rhand te helpen sterven.

Rhand merkte dat hij was opgestaan. Die blik in Mins ogen. Was ze boos op hem? Dacht ze terug aan zijn hand om haar hals, zijn knie die haar tegen de vloer drukte?

Hij ging weer zitten. Min kon wachten. 'Goed,' zei hij, sprekend tegen de Aiel. 'Roep mijn klerken en huisbewaarders, samen met Rhuarc, Bael en de andere hoogwaardigheidsbekleders van de stad die niet zijn gevlucht of tijdens rellen omgekomen. We moeten de graandistributie bespreken.'

De Aiel stuurde renners, en Rhand zakte naar achteren in zijn stoel. Hij zou zorgen dat de mensen te eten kregen, de orde herstellen en de Koopliedenraad verzamelen. Hij zou er zelfs voor zorgen dat er een nieuwe koning werd gekozen.

Maar hij zou ook uitzoeken waar Alsalam was gebleven. Want daar, zo vertelde zijn intuïtie hem, had hij de meeste kans om Graendal te vinden. Het was zijn beste aanwijzing.

Als hij haar vond, zou hij haar doden met lotsvuur, net als Semirhage. Hij zou doen wat er moest gebeuren.

Oude raad

Gawein herinnerde zich heel weinig van zijn vader – de man was nooit echt een vader geweest, althans niet voor hem – maar hij had wel sterke herinneringen aan een dag in de paleistuinen in Caemlin. Gawein had naast een vijvertje gestaan en kiezels in het water gegooid. Taringael was langsgesloopt over het rozenpad, met de jonge Galad aan zijn zijde.

Het beeld stond Gawein nog helder voor ogen. De zware geur van de rozen in volle bloei. De zilverachtige rimpelingen in de vijver, de elritsen die waren weggevlucht van het miniatuurrotsblok dat hij net naar hen toe had geworpen. Hij kon zich zijn vader nog goed voor de geest halen. Lang, knap, met licht golvend haar. Galad had zelfs toen al een rechte rug en een bekommerde uitstraling. Een paar maanden later zou Galad Gawein redden van de verdrinkingsdood in diezelfde vijver.

Gawein hoorde zijn vader nog steeds de woorden uitspreken die hij nooit was vergeten. Wat je verder ook van Taringael Damodred mocht denken, het was goede raad geweest. ‘Er zijn twee groepen mensen die je nooit moet vertrouwen,’ had de man tegen Galad gezegd terwijl ze langsliepen. ‘De eerste zijn mooie vrouwen. De tweede zijn Aes Sedai. Het Licht helpe je, jongen, als je ooit tegenover iemand komt te staan die het allebei is.’

Het Licht helpe je, jongen.

‘Ik kan me gewoon niet voorstellen dat ik in deze kwestie de wil van de Amyrlin naast me neer zou leggen,’ zei Lelaine nuffig, roerend

door de inkt in het potje op tafel. Geen enkele man vertrouwde mooie vrouwen, ondanks zijn fascinatie voor hen. Maar weinigen beseften wat Taringael had bedoeld: dat een knap meisje, net als een kooltje dat voldoende was afgekoeld om niet langer heet te lijken, veel, veel gevaarlijker kon zijn.

Lelaine was niet mooi, maar ze was wel knap, vooral wanneer ze lachte. Slank en sierlijk, zonder een spikkeltje grijs in haar donkere haar, en een amandelvormig gezicht met volle lippen. Ze keek naar hem met ogen die veel te bevallig waren voor een vrouw met haar sluwheid. En dat scheen ze te weten. Ze begreep dat ze net aantrekkelijk genoeg was om aandacht te trekken, maar niet zo mooi dat mannen bij haar op hun hoede waren.

Ze was een vrouw van de gevaarlijkste soort. Iemand die echt aanvoelde, die mannen de gedachte gaf dat ze haar aandacht misschien konden vasthouden. Ze was niet zo knap als Egwene, bij wie iedereen graag was. De glimlach van deze vrouw gaf je de neiging om de messen achter je riem en in je laarzen te tellen, gewoon om te kijken of er niet toevallig een in je rug was beland terwijl je was afgeleid.

Gawein stond naast haar schrijftafel in de schaduw van de vierkante blauwe tent. Hij had geen stoel aangeboden gekregen en had daar ook niet om gevraagd. Voor praten met een Aes Sedai, vooral een belangrijke, had je verstand en nuchterheid nodig. Hij bleef liever staan. Misschien zou dat hem beter bij de les houden.

‘Egwene probeert jullie te beschermen,’ zei Gawein, die zijn ergernis onderdrukte. ‘Daarom heeft ze jullie verboden een reddingsactie uit te voeren. Ze wil kennelijk niet dat jullie jezelf in gevaar brengen. Ze offert zich altijd op.’ Als ze dat niet in zich had, voegde hij er in gedachten aan toe, dan had ze zich nooit door jullie onder druk laten zetten om zich voor te doen als de Amyrlin Zetel.

‘Ze lijkt erg veel vertrouwen te hebben in haar veiligheid,’ zei Lelaine, die haar pen in de inkt doopte. Ze begon te schrijven op een vel perkament; een briefje aan iemand. Gawein las beleefd niet over haar schouder mee, hoewel hij haar berekende gebaar wel opmerkte: hij was zo onbelangrijk dat ze niet haar volledige aandacht aan hem kon wijden. Hij besloot niet op de belediging te reageren. Brin onder druk zetten had niet gewerkt; bij deze vrouw zou het nog minder uithalen. ‘Ze probeert jullie bezorgdheid weg te nemen, Lelaine Sedai,’ zei hij in plaats daarvan.

‘Ik heb een vrij goede mensenkennis, jonge Trakand. Ik denk niet dat ze het gevoel heeft dat ze in gevaar is.’ Ze schudde haar hoofd. Haar reukwater rook naar appelbloesems.

‘Daar twijfel ik niet aan,’ antwoordde hij. ‘Maar misschien zou ik, als ik wist hoe jullie met haar communiceren, beter in staat zijn te oordelen. Als ik...’

‘Je bent gewaarschuwd dat je daar niet naar moet vragen, kind,’ zei Lelaine met haar zachte, muzikale stem. ‘Laat zaken van de Aes Sedai aan de Aes Sedai over.’

Ongeveer hetzelfde antwoord dat elke zuster gaf wanneer hij vroeg hoe ze contact met Egwene onderhielden. Hij klemde gefrustreerd zijn kiezen op elkaar. Wat had hij dan verwacht? Het had te maken met de Ene Kracht. Na al die tijd in de Witte Toren had hij nog altijd weinig inzicht in wat de Kracht wel en niet kon doen.

‘Maar toch,’ vervolgde Lelaine, ‘de Amyrlin denkt dat ze veilig is. Wat we hebben ontdekt door Shemerins verhaal, versterkt en bevestigt alleen maar wat Egwene ons heeft verteld. Elaida is zo gek van macht dat ze de rechtmatige Amyrlin niet als dreiging ziet.’

Ze hield dingen achter. Gawein kon het merken. Hij kreeg nooit een eerlijk antwoord van hen over Egwenes huidige status. Hij had geruchten gehoord dat ze gevangen was gezet, dat ze niet langer vrij mocht rondlopen als Novice. Maar inlichtingen uit een Aes Sedai krijgen was ongeveer net zo gemakkelijk als boter karnen uit stenen! Gawein haalde diep adem. Hij mocht zijn geduld niet verliezen. Als hij dat deed, zou hij Lelaine nooit kunnen laten luisteren. En hij had haar nodig. Brin zou niets doen zonder toestemming van de Aes Sedai, en voor zover Gawein had kunnen bepalen had hij de beste kans om die te krijgen van Lelaine of Romanda. Iedereen scheen naar een van die beiden te luisteren.

Gelukkig had Gawein ontdekt dat hij die twee tegen elkaar kon uitspelen. Een bezoekje aan Romanda leidde bijna altijd tot een uitnodiging van Lelaine. Al hadden de redenen waarom ze hem wilden spreken natuurlijk heel weinig met Egwene te maken. Ongetwijfeld zou het gesprek snel een andere kant op worden gestuurd.

‘Misschien hebt u gelijk, Lelaine Sedai,’ zei hij, terwijl hij het over een andere boeg gooide. ‘Misschien gelooft Egwene echt dat ze veilig is. Maar bestaat er geen kans dat ze het mis heeft? U kunt toch niet oprecht geloven dat Elaida een andere vrouw die beweert de Amyrlin te zijn vrij zou laten rondzwerven in de Witte Toren? Dit is overduidelijk alleen maar een middel om te pochen met een gevangengenomen rivale voordat ze wordt terechtgesteld.’

‘Mogelijk,’ zei Lelaine, die bleef schrijven. Ze had een vloeiend, mooi handschrift. ‘Maar moet ik de Amyrlin niet blijven steunen, zelfs al is ze misleid?’

Gawein antwoordde niet. Natuurlijk kon ze de wil van de Amyrlin wel naast zich neerleggen. Hij wist genoeg van de politiek bij de Aes Sedai om te begrijpen dat het zo vaak gebeurde. Maar hij zou er niets mee bereiken om dat hardop te zeggen.

‘Maar toch,’ zei Lelaine verstrooid. ‘Misschien kan ik een voorstel indienen bij de Zaal. We kunnen de Amyrlin mogelijk overhalen naar een nieuw soort smeekbede te luisteren. We zullen zien of ik een nieuw argument kan vinden.’

‘We zullen zien’ of ‘Misschien kunnen we’ of ‘Ik zal het overwegen.’ Nooit een ferme belofte; elk halfslachtig aanbod was rijkelijk voorzien van ganzenvet om er eenvoudig onderuit te kunnen draaien. Licht, hij werd zo moe van die antwoorden van Aes Sedai!

Lelaine keek naar hem op en schonk hem een glimlach. ‘Zo, aangezien ik heb toegezegd iets voor jou te zullen doen, wil jij mij nu misschien iets aanbieden. Grote daden worden maar zelden verricht zonder de hulp van vele partners, zoals je waarschijnlijk wel weet.’

Gawein zuchtte. ‘Zeg maar wat u nodig hebt, Aes Sedai.’

‘Je zuster heeft, volgens alle meldingen, zich erg bewonderenswaardig geweed in Andor,’ zei Lelaine, alsof ze dat de vorige drie keer dat ze Gawein sprak ook al niet had gezegd. ‘Ze heeft echter wel op een paar tenen moeten trappen om de troon te bemachtigen. Wat denk je dat haar beleid zal zijn ten aanzien van de fruitboomgaarden van Huis Traemane? Onder je moeder waren de belastingschattingen op het land heel gunstig voor Traemane. Zal Elayne dat bijzondere voorrecht intrekken, of zal ze het gebruiken als honing om degenen die tegen haar gekant waren te bedaren?’

Gawein onderdrukte een volgende zucht. Het kwam altijd weer uit op Elayne. Hij was ervan overtuigd dat Lelaine noch Romanda werkelijk belang had bij het redden van Egwene, want ze waren te blij met hun toegenomen macht in haar afwezigheid. Nee, ze spraken met Gawein vanwege de nieuwe koningin op de Leeuwentroon.

Hij zou niet weten waarom een Aes Sedai uit de Blauwe Ajah zou geven om belasting op appelboomgaarden. Lelaine was vast niet op zoek naar geldelijk gewin; dat was niets voor de Aes Sedai. Maar ze zou een pressiemiddel willen hebben, een middel om een gunstige relatie met de adellijke huizen van Andor veilig te stellen. Gawein gaf geen antwoord. Waarom zou hij die vrouw helpen? Wat had het voor zin? Maar toch... kon hij er zeker van zijn dat ze niet zou meewerken aan Egwenes bevrijding?

Als hij zorgde dat deze gesprekken niet langer zinvol voor Lelaine waren, zou ze er dan mee ophouden? Zou hij worden buitengesloten

van deze ene bron van invloed – hoe klein ook – in het kamp?

‘Nou,’ zei hij uiteindelijk, ‘ik denk dat mijn zuster strenger zal zijn dan mijn moeder. Ze heeft altijd gevonden dat de gunstige positie van de fruittelers niet langer gerechtvaardigd is.’

Hij zag dat Lelaine onder aan haar vel perkament onopvallend aantekeningen maakte van wat hij zei. Was dat de echte reden dat ze de inkt en schrijfveer had gepakt? Hij had geen andere keus dan zo eerlijk mogelijk te antwoorden, hoewel hij moest oppassen dat hij zich niet te veel liet ontputselen. Zijn relatie met Elayne was het enige waarmee hij kon onderhandelen, en hij moest zijn nut rantsoeneren zodat het langer aanhield. Dat ergerde hem. Elayne was geen onderhandelingsmiddel, ze was zijn zus!

Maar het was alles wat hij had.

‘Ik begrijp het,’ zei Lelaine. ‘En hoe zit het met de noordelijke kersenboomgaarden? Die zijn de laatste tijd niet bijzonder productief geweest, en...’

Hoofdschuddend verliet Gawein de tent. Lelaine had hem bijna een uur lang ondervraagd over belastingtarieven. En wederom was Gawein er niet zeker van of hij iets nuttigs had bereikt met zijn bezoek. Als het zo doorging, kreeg hij Egwene nooit vrij!

Zoals altijd wachtte er een in het wit geklede Novice bij de tent om hem het binnenkamp uit te begeleiden. Deze keer was het een kleine, mollige vrouw die meer dan een paar jaar te oud leek om het wit te dragen.

Gawein liet zich door de vrouw door het Aes Sedai-kamp leiden, terwijl ze probeerde te doen alsof ze maar een gids was in plaats van een wachter die erop moest toezien dat hij volgens afspraak vertrok. Brin had gelijk; de vrouwen hielden er niet van als er mannen – vooral soldaten – rondzwierven door hun Witte Toren-imitatie van een dorp. Hij kwam langs drukke groepen in het wit geklede vrouwen, die over looppaden liepen en hem bekeken met het vage wantrouwen dat zelfs de vriendelijkste mensen vaak ten opzichte van buitenstaanders voelden. Hij zag Aes Sedai, allemaal zelfverzekerd, of ze nu rijke zijde of stijve wol droegen. Hij liep langs enkele groepen arbeidersvrouwen, veel netter dan de vrouwen in het soldatenkamp. Ze hadden zelf bijna de uitstraling van Aes Sedai, alsof ze enig gezag verwierven doordat ze in het echte kamp mochten komen.

Al die groepen liepen kriskras over een open ruimte van vertrappt onkruid die het gemeenschappelijke terrein vormde. Het meest verwarrende wat hij in dit kamp had ontdekt, had te maken met Egwene.

Steeds meer begon hij te beseffen dat de mensen hier haar werkelijk als Amyrlin zagen. Ze was niet gewoonweg een lokvogel die was neergezet om ergernis te wekken, en ze was ook geen berekende bedediging met de bedoeling om Elaida op te juttten. Voor hen wás Egwene de Amyrlin.

Ze was overduidelijk uitverkoren omdat de opstandelingen iemand wilden die ze gemakkelijk konden beheersen, maar de Aes Sedai behandelden haar niet als een ledenpop; zowel Lelaine als Romanda sprak eerbiedig over haar. Egwenes afwezigheid had een voordeel, want daardoor ontstond een machtsvacuüm. Daarom aanvaardden ze Egwene als bron van gezag. Was hij de enige die zich herinnerde dat ze enkele maanden geleden nog maar een Aanvaarde was geweest?

Ze greep te hoog. Maar ze had ook indruk gemaakt op de mensen in dit kamp. Het leek op zijn moeders opstijgen naar de macht in Andor, vele jaren geleden.

Maar waarom weigerde ze zich te laten redden? Het Reizen was herontdekt; voor zover hij had gehoord had Egwene het zelf herontdekt!

Hij moest haar spreken. Dan kon hij beoordelen of haar verzet tegen een redding voortkwam uit angst om de anderen in gevaar te brengen of dat het om iets anders ging.

Hij maakte Tarter los van de paal op de grens tussen het kamp van de Aes Sedai en dat van het leger, knikte zijn Noviceoppas gedag, sprong in het zadel en keek naar de stand van de zon. Hij wendde zijn rijdier oostwaarts, over een pad tussen legertenten door, en draafde weg. Hij had niet gelogen toen hij tegen Lelaine zei dat hij nog een andere afspraak had; hij had beloofd naar Brin te gaan. Natuurlijk had Gawein die afspraak zelf gemaakt omdat hij had geweten dat hij misschien iets nodig zou hebben om bij Lelaine weg te komen. Brin had hem dat geleerd. Het was geen angst om je aftocht voor te bereiden, maar gewoon goede strategie.

Meer dan een uur rijden later trof Gawein zijn oude leermeester op de plek waar ze hadden afgesproken: een van de buitenste wachtposten. Brin voerde een inspectie uit die wel wat leek op de uitvlucht die Gawein had gebruikt om zijn ontsnapping van de Jongelingen te verhullen. De generaal besteedde net zijn grootneuzige vosruin toen Gawein over het dorre gras en het bleke lenteonkruid kwam aandraven. De voorhoede bevond zich in een laagte in een glooiende helling, met een goed uitzicht op de toegangsweg vanuit het noorden. De soldaten stonden eerbiedig rechtop in aanwezigheid van hun generaal, en ze

verhulden hun vijandigheid jegens Gawein. Het nieuws dat hij de leiding had gehad over de troep die hen zo succesvol had aangevallen, was uitgelekt. Een strateeg als Brin kon Gawein bewonderen om zijn vaardigheid, ook al hadden ze aan tegenovergestelde kanten gestaan, maar deze mannen hadden kameraden verloren door Gaweins soldaten.

Brin wendde zijn paard en knikte naar Gawein. ‘Je bent later dan je had gezegd, jongen.’

‘Maar niet later dan je had verwacht?’ vroeg Gawein, die Tarter inhield.

‘Helemaal niet,’ zei de potige man glimlachend. ‘Je was op bezoek bij de Aes Sedai.’

Gawein grijnsde daarom, en de twee mannen reden samen over de open heuvels naar het noorden. Brin wilde bij alle voorposten aan de westkant van Tar Valon een bezoekje brengen, een taak waar hij veel voor zou moeten rijden, dus had Gawein aangeboden met hem mee te gaan. Hij had verder toch niet zoveel omhanden; maar weinig soldaten wilden oefengevechten met hem houden, en degenen die dat wel wilden deden iets te veel hun best om een ‘ongelukje’ te veroorzaken. Hij kon de Aes Sedai niet doorlopend blijven bestoken, en Gawein had de laatste tijd weinig zin om steen te spelen. Hij was te onrustig, bezorgd om Egwene en gefrustreerd door zijn gebrek aan vooruitgang. De waarheid was dat hij, anders dan zijn moeder, nooit erg goed was geweest in dat spel, maar Brin had erop gestaan dat Gawein het oefende als methode om slagveldstrategie te leren.

De heuvels waren ruig van het gele onkruid en de lariksstruiken met hun kleine, enigszins blauwe bladeren en kromme takken. Er hadden velden vol wilde bloemen op deze heuvels moeten staan, maar er bloeide niets. Het landschap straalde iets ziekelijks uit: gele vlekken, op andere plekken witblauw, en grote hoeveelheden dode bruine struiken die na de strenge winter niet meer waren uitgelopen.

‘Ga je me nog vertellen hoe de bespreking ging?’ vroeg Brin onder het rijden, met een groep soldaten als erewacht achter hen aan.

‘Ik durf te wedden dat je dat ook al weet.’

‘O, ik weet niet,’ zei Brin. ‘Het is een merkwaardige tijd, en er gebeuren vreemde dingen. Misschien heeft Lelaine besloten een tijdje niet te konkelen en daadwerkelijk naar verzoeken te luisteren.’

Gawein trok een grimas. ‘Ik denk dat je nog eerder een Trollok vindt die tapijtjes weeft dan een Aes Sedai die het gekonkel heeft opgegeven.’

‘Maar ik geloof dat je gewaarschuwd was,’ zei Brin.

Daar kon Gawein niets tegen inbrengen, dus reden ze een poosje in stilte verder, met de rivier in de verte links van hen. Daarachter lagen de Toren en daken van Tar Valon. Een gevangenis.

‘Uiteindelijk zullen we het moeten hebben over die groep soldaten die je hebt achtergelaten, Gawein,’ zei Brin ineens, met zijn blik naar voren.

‘Ik zou niet weten wat er te bespreken valt,’ zei Gawein, hoewel dat niet helemaal waar was. Hij had vermoedens over wat Brin zou vragen, en hij keek niet uit naar dat gesprek.

Brin schudde zijn hoofd. ‘Ik heb gegevens nodig, jongen. Locaties, aantallen, lijsten van middelen. Ik weet dat je uitviel vanuit een van de dorpen in het oosten, maar welk dorp? Hoe groot is je leger, en wat voor steun krijgen ze van Elaida’s Aes Sedai?’

Gawein hield zijn blik afgewend. ‘Ik ben hier om Egwene te helpen. Niet om de mensen te verraden die me vertrouwden.’

‘Je hebt ze al verraden.’

‘Nee,’ weersprak Gawein ferm. ‘Ik heb ze in de steek gelaten, maar ik heb ze niet verraden. En dat ben ik ook niet van plan.’

‘Verwacht je dan van me dat ik een mogelijk voordeel laat liggen?’ vroeg Brin, die hem nu zijdelings aankeek. ‘Wat er in dat hoofd van jou zit, kan levens redden.’

‘Of levens kosten,’ zei Gawein, ‘als je het van de andere kant bekijkt.’

‘Maak dit niet lastig, Gawein.’

‘Of anders?’ vroeg Gawein. ‘Ga je me dan verhoren?’

‘Zou je voor ze lijden?’

‘Het zijn mijn mannen,’ zei Gawein eenvoudig. Of althans, dat waren ze. Hoe dan ook, hij had er genoeg van zich te laten dwingen door omstandigheden en oorlogen. Hij zou geen trouw zweren aan de Witte Toren, maar hij zou het ook niet aan die opstandelingen bieden. Egwene en Elayne kregen zijn hart en zijn eer. En als hij ze niet aan hen kon geven, zou hij ze aan Andor geven – en de hele wereld – door Rhand Altor op te sporen en te doden.

Rhand Altor. Gawein geloofde Brins verdediging van die man niet. O, hij geloofde wel dat Brin meende wat hij zei, maar Brin had het mis. Het kon de beste gebeuren, te worden ingepalmd door het charisma van een schepsel als Altor. Hij had ook Elayne zelf bedot. De enige weg om hen te helpen was door die Draak te ontmaskeren en zich van hem te ontdoen.

Hij keek naar Brin, die zich afwendde. De man dacht waarschijnlijk nog steeds aan de Jongelingen. Het was onwaarschijnlijk dat Brin

Gawein aan een verhoor zou onderwerpen. Gawein kende de generaal, en zijn eergevoel, te goed. Het zou er niet van komen. Maar Brin kon besluiten Gawein gevangen te zetten. Misschien was het verstandig om hem iets te bieden.

‘Het zijn jongelui, Brin,’ zei Gawein.

Brin fronste zijn voorhoofd.

‘Jongelui,’ herhaalde Gawein. ‘Amper klaar met hun opleiding. Ze horen op het oefenveld, niet op het slagveld. Ze hebben het hart op de juiste plek zitten, en ze zijn vaardig, maar ze zijn een veel mindere dreiging voor je nu ik daar niet meer ben. Ik was degene die jouw strategie kende. Zonder mij zullen ze het veel moeilijker krijgen met hun aanvallen. Ik vermoed dat als ze blijven toeslaan, ze hun dag bij de slager snel genoeg krijgen. Het is niet nodig dat ik dat bespoedig.’

‘Goed dan,’ antwoordde Brin. ‘Ik zal wachten. Maar als hun strooptochten doeltreffend blijven, zul je die vraag opnieuw van me horen.’ Gawein knikte. Het beste wat hij nu voor de Jongelingen kon doen, was helpen een einde te maken aan de kloof tussen de opstandelingen en getrouwen. Maar dat leek een onmogelijke opgave. Misschien zou hij nadat hij Egwene had bevrijd iets kunnen bedenken om te helpen. Licht! Ze waren toch niet echt van zins het op een vechten te zetten? De schermutseling na de val van Siuan Sanche was al erg genoeg geweest. Wat zou er gebeuren als legers elkaar hier troffen, even buiten Tar Valon? Aes Sedai tegen Aes Sedai, zwaardhand strijdend tegen zwaardhand op een slagveld? Een ramp.

‘Daar mag het niet toe komen,’ hoorde hij zichzelf zeggen.

Brin keek Gawein aan terwijl ze doorreden over het veld.

‘Je mag niet aanvallen, Brin,’ zei Gawein. ‘Een beleg is één ding. Maar wat doe je als ze je opdragen de aanval in te zetten?’

‘Wat ik altijd doe,’ zei Brin. ‘Gehoorzamen.’

‘Maar...’

‘Ik heb mijn woord gegeven, Gawein.’

‘En hoeveel slachtoffers is dat waard? De Witte Toren aanvallen zou een ramp worden. Hoe beledigd de opstandige Aes Sedai ook zijn, er komt geen verzoening als ze proberen die af te dwingen met het zwaard.’

‘Dat is niet aan ons,’ zei Brin. Hij keek naar Gawein met een peinzende uitdrukking op zijn gezicht.

‘Wat is er?’ vroeg Gawein.

‘Ik vraag me af waarom jij daarmee zit. Ik dacht dat je alleen maar hier was voor Egwene.’

‘Ik...’ stamelde Gawein.

‘Wie ben je, Gawein Trakand?’ vroeg Brin om hem aan te sporen. ‘Bij wie ligt je trouw eigenlijk?’

‘Jij kent me beter dan de meeste mensen, Garet.’

‘Ik weet wie je zou moeten zijn,’ zei Brin. ‘Eerste Prins van het Zwaard, opgeleid door zwaardhanden maar aan niemand gebonden.’

‘En dat is niet wat ik ben?’ vroeg Gawein kregelig.

‘Rustig, jongen,’ zei Brin. ‘Het was niet als belediging bedoeld. Alleen maar een waarneming. Ik weet dat je nooit zo doelbewust bent geweest als je broer. Ik neem aan dat ik dat in je had moeten zien.’

Gawein wendde zich naar de oudere generaal toe. Waar had die man het over?

Brin zuchtte. ‘Het is iets waar de meeste soldaten nooit mee te maken krijgen, Gawein. O, ze denken er misschien wel over na, maar ze laten zich er niet door kwellen. Die vraag is voor iemand anders, een hoger geplaatst iemand.’

‘Welke vraag?’ vroeg Gawein onthutst.

‘Partij kiezen,’ zei Brin. ‘En zodra je dat hebt gedaan, vaststellen of je de juiste keus hebt gemaakt. De voetsoldaten hoeven die keus niet te maken, maar de leiders... ja, ik zie het in je. Je vaardigheid met het zwaard is een groot geschenk. Waar gebruik je het voor?’

‘Voor Elayne,’ zei Gawein snel.

‘Zoals nu?’ vroeg Brin vermaakt.

‘Nou, zodra ik Egwene heb gered.’

‘En als Egwene niet mee wil?’ vroeg Brin. ‘Ik ken die blik in je ogen, jongen. En ik ken Egwene Alveren ook een beetje. Ze zal dit slagveld pas verlaten als er een winnaar is bepaald.’

‘En toch neem ik haar mee,’ zei Gawein. ‘Terug naar Andor.’

‘Wil je haar dan dwingen?’ vroeg Brin. ‘Zoals je je een weg mijn kamp in hebt gebaand? Wil je een bullebak en een schurk worden, die alleen opvalt door zijn vermogen om iedereen te doden of straffen die het niet met hem eens is?’

Gawein gaf geen antwoord.

‘Wie moet je dienen?’ zei Brin peinzend. ‘Onze eigen vaardigheid jaagt ons soms angst aan. Wat heb je aan het vermogen om te doden als je er geen uitlaatklep voor hebt? Een verspilde gave? De weg naar het beroep van moordenaar? De macht om te beschermen en behouden is overstelpend. Dus zoek je iemand om die vaardigheid aan te geven, iemand die hem verstandig zal gebruiken. De behoefte om een besluit te nemen knaagt aan je, zelfs als je het al hebt genomen. Ik zie die vraag vaker bij jongere mannen. Wij oude honden zijn al blij

met een plekje bij de haard. Als iemand ons opdraagt te vechten, willen we niet te veel ophef veroorzaken. Maar de jonge mannen... zij vragen het zich af.'

'Heb jij ooit vragen gesteld?' vroeg Gawein.

'Ja,' zei Brin. 'Meer dan eens. Ik was geen kapitein-generaal tijdens de Aiel-oorlog, maar ik was een van de rangkapiteins. Ik heb het me destijds vele keren afgevraagd.'

'Hoe kon je juist tijdens de Aiel-oorlog twifelen over aan welke kant je stond?' vroeg Gawein fronsend. 'Ze kwamen om te doden.'

'Ze kwamen niet voor ons,' antwoordde Brin. 'Ze wilden alleen de Cairhienin. Natuurlijk was dat in het begin niet zo goed te zien, maar eerlijk gezegd vroegen sommigen van ons het zich af. Laman verdiende zijn dood. Waarom moesten wij sterven om dat in de weg te staan? Misschien hadden meer van ons die vraag moeten stellen.'

'Wat is dan het antwoord?' vroeg Gawein. 'Waar leg je je vertrouwen? Wie moet ik dienen?'

'Ik weet het niet,' zei Brin eerlijk.

'Waarom vraag je het dan?' snauwde Gawein, die zijn paard inhield. Brin bracht zijn rijdier ook tot stilstand en draaide zich om. 'Ik ken het antwoord niet, omdat het niet bestaat. Althans, iedereen heeft een eigen antwoord. Toen ik jong was, vocht ik voor de eer. Uiteindelijk besepte ik dat er weinig eer te vinden is in doden, en ik merkte dat ik was veranderd. Toen vocht ik omdat ik je moeder diende. Ik vertrouwde haar. Toen zij me in de steek liet, begon ik mezelf weer vragen te stellen. Hoe zat het met al die jaren van dienst? Hoe zat het met de mannen die ik in haar naam had gedood? Wat betekende dat allemaal?'

Hij draaide bij en gaf een tik met de teugels om weer in beweging te komen. Gawein spoorde Tarter aan om hem bij te houden.

'Je vraagt je af waarom ik hier ben in plaats van in Andor?' vroeg Brin. 'Omdat ik het niet kan loslaten. Omdat de wereld verandert en ik daar deel van moet uitmaken. Omdat toen alles in Andor me was afgenomen, ik een nieuw richtpunt voor mijn trouw nodig had. Het Patroon bracht me deze mogelijkheid.'

'En die heb je gekozen gewoon omdat hij er was?'

'Nee,' zei Brin. 'Ik koos hem omdat ik een dwaas ben.' Hij keek Gawein in de ogen. 'Maar ik ben gebleven omdat het juist was. Dat wat is gebroken moet worden geheeld, en ik heb gezien wat een slechte leider in een koninkrijk kan aanrichten. Elaida mag deze wereld niet met zich mee omlaag sleuren.'

Daar schrok Gawein van.

‘Ja,’ zei Brin. ‘Ik ben ze daadwerkelijk gaan geloven. Dwaze vrouwen. Maar bij het Licht, Gawein, ze hebben gelijk. Wat ik doe is juist. Ze heeft gelijk.’

‘Wie?’

Brin schudde zijn hoofd en mompelde: ‘Verdomde vrouw.’

Egwene? vroeg Gawein zich af.

‘Mijn motieven zijn voor jou niet belangrijk, jongen,’ zei Brin. ‘Jij bent geen soldaat van mij. Maar je moet een paar beslissingen nemen. In de dagen die komen, moet je partij kiezen en weten waarom je die kiest. Dat is alles wat ik erover zal zeggen.’

Hij spoorde zijn paard aan om sneller te gaan. In de verte zag Gawein een volgende voorpost. Hij bleef wat achter terwijl Brin en zijn soldaten ernaartoe reden.

Partij kiezen. Stel dat Egwene niet met hem mee wilde gaan? Brin had gelijk. Er naderde iets. Je kon het ruiken in de lucht, voelen in het zwakke zonlicht dat zich door de wolken wist te banen. Je kon het bespeuren, vaag, in het noorden, knetterend als ongeziene energie aan die donkere horizon.

Oorlog, veldslagen, conflicten, veranderingen. Gawein had het gevoel dat hij niet eens wist wie de verschillende partijen waren. Laat staan welke hij moest kiezen.

Een belofte aan Lews Therin

Cadsuane hield haar mantel aan en de kap omhoog, ondanks de drukkende warmte waar zelfs haar vermogen om hem te ‘negeren’ moeite mee had. Ze durfde de kap niet te laten zakken of de mantel uit te doen. Altor was heel duidelijk geweest: als hij haar gezicht zag, zou ze worden terechtgesteld. Ze wilde haar leven niet wagen om een paar uur ongemak te voorkomen, ook niet nu ze dacht dat Altor veilig terug was in zijn pas gevorderde woonstede. Die jongen dook vaak op op plekken waar hij niet verwacht of gewenst was.

Ze was natuurlijk niet van plan zich door hem te laten verbannen. Hoe meer macht een man had, hoe groter de kans dat hij er domme dingen mee deed. Geef een man één koe en hij zorgt er goed voor en voedt zijn gezin met de melk. Geef een man tien koeien en hij denkt waarschijnlijk dat hij rijk is en laat zijn vee verhongeren door een gebrek aan aandacht.

Ze stampte over het looppad langs gebouwen die als dozen op elkaar waren gestapeld en waren getooid met banieren. Het stemde haar niet bijzonder gelukkig om weer in Bandar Eban te zijn. Ze had niets tegen de Domani; ze had alleen liever steden die minder druk waren. En door de problemen op het platteland was het hier drukker dan gewoonlijk. Vluchtelingen bleven binnenkomen, ondanks de geruchten over Altors aanwezigheid in de stad. Ze zag een groepje van hen in een steeg links van haar; een gezin, hun gezichten donker van het vuil.

Altor beloofde voedsel. Dat lokte hongerige monden, die geen van alle stonden te springen om terug te keren naar hun boerderijen, zelfs nadat ze voedsel hadden gekregen. Het platteland was nog te onrustig en het voedsel hier te nieuw. De vluchtelingen konden er niet zeker van zijn dat het graan niet gewoon zou bederven, zoals zoveel de laatste tijd. Nee, ze bleven, opeengepakt in de drukke stad.

Cadsuane schudde haar hoofd en liep verder over het looppad, met die ellendige klompen klepperend op het hout. De stad was beroemd om de lange, stevige looppaden, waardoor voetgangers niet door de modder op de straten hoefden. Met keien zou dat ook zijn opgelost, maar de Domani gingen er vaak prat op dat ze anders waren dan de rest van de wereld. Onverteerbaar kruidig eten met afgrijselijk eetgerei. Een hoofdstad vol opzichtige banieren, een reusachtige haven. Schandalige gewaden bij de vrouwen, lange, dunne snorren bij de mannen, en een voorliefde voor oorkingen bij iedereen, bijna zoals bij het Zeevolk.

Honderden van die banieren wapperden in de wind terwijl Cadsuane verder liep, en ze knarste met haar tanden tegen de verleiding om de kap af te doen en de wind op haar gezicht te voelen. Die door het Licht vervloekte zeelucht. Doorgaans was het in Bandar Eban kil en regenachtig. Ze had het maar zelden zo warm meegemaakt. De luchtvochtigheid was hoe dan ook verschrikkelijk. Weldenkende mensen bleven in het binnenland!

Ze liep door verschillende straten en stak op kruisingen over door de modder. Dat was het onweerlegbare minpunt van looppaden, vond zij. De plaatselijke bevolking wist welke straten ze konden oversteken en op welke straten de modder diep was, maar Cadsuane moest oversteken waar ze kon. Daarom had ze deze klompen opgezocht, gemaakt naar Tyreense stijl, om over haar schoenen heen aan te trekken. Het was verbazingwekkend moeilijk geweest een koopman te vinden die ze verkocht; de Domani hadden er kennelijk weinig belangstelling voor, en de meeste mensen die ze tegenkwam liepen ofwel op blote voeten door de modder, of wisten waar ze moesten oversteken zonder hun schoenen te bevuilen.

Halverwege naar de haven kwam ze eindelijk op haar bestemming aan. De mooie banier die aan de voorgevel van ingelegd hout wapperde, maakte bekend dat de herberg Gunstige Wind heette. Cadsuane liep naar binnen en trok haar klompen uit in de modderige toegangshal voordat ze de herberg zelf binnenstapte. Daar deed ze eindelijk haar kap omlaag. Als Altor toevallig deze herberg bezocht, moest hij haar maar ophangen.

De gelagkamer van de herberg leek meer op de eetzaal van een koning dan op een taveerne. Er lagen witte tafelkleden op de tafels en de gelakte houten vloer was glanzend gewreven. Aan de wanden hingen smaakvolle stillevens: een schaal met fruit aan de muur achter de tapkast, een vaas met bloemen aan de muur ertegenover. De flessen op de plank achter de toog bevatten bijna allemaal wijn, en er stond maar heel weinig brandewijn of andere drank.

De slanke herbergier, Quillin Tasil, was een lange Andoraanse man met een ovaal gezicht. Zijn haar dunde boven op zijn hoofd en was kort en donker aan de zijkanen, en hij droeg een volle, kortgeknipte baard die bijna geheel grijs was. Zijn mooie lavendelkleurige jas was voorzien van witte kant die onder de mouwen uit piepte, maar hij droeg er een herbergiersschort overheen. Hij had doorgaans goede inlichtingen, maar hij was ook bereid bij zijn vakgenoten navraag voor haar te doen. Een zeer nuttig man.

Hij glimlachte naar Cadsuane toen ze binnenkwam en veegde zijn handen af aan een handdoek. Hij gebaarde haar naar een tafel en liep naar de tapkast om wijn te halen. Cadsuane ging zitten terwijl twee mannen aan de andere kant van de gelagkamer luidruchtig begonnen te ruziën. De andere gasten – slechts vier: twee vrouwen aan een tafel aan de andere kant en nog twee mannen aan de toog – lieten er niet op.

Je hield het niet lang vol in Arad Doman als je niet leerde het veelvuldige opvliegen van mensen te negeren. Domaanse mannen waren even heethoofdig als vulkanen, en de meeste mensen waren het erover eens dat dat door de Domaanse vrouwen kwam. Deze twee mannen gingen geen tweegevecht aan, zoals gebruikelijk zou zijn geweest in Ebo Dar. In plaats daarvan schreeuwden ze elkaar een tijdje toe en begonnen vervolgens elkaars uitspraken te beamen, waarna ze erop stonden de ander op wijn te vergasten. Gevechten waren gewoon, bloedvergieten zeldzaam. Gewonden waren slecht voor de zaken.

Quillin naderde met een beker wijn; ongetwijfeld een van zijn beste. Ze vroeg hem daar nooit om, maar ze klaagde ook niet.

‘Vrouw Kust,’ zei hij met zijn minzame stem, ‘ik wou dat ik eerder had geweten dat u weer in de stad was! Uw brief was het eerste bericht dat ik erover ontving!’

Cadsuane pakte de beker aan. ‘Ik heb niet de gewoonte verslag over mijn bewegingen uit te brengen aan iedere kennis, meester Tasil.’

‘Natuurlijk niet, natuurlijk niet,’ zei hij, en hij leek niet beledigd om haar scherpe weerwoord. Ze had hem nog nooit boos kunnen maken. Daar was ze altijd verwonderd over geweest.

‘Het schijnt de herberg goed te gaan,’ zei ze beleefd, waarop hij zich omdraaide en naar zijn weinige gasten keek. Ze leken slecht op hun gemak aan de onberispelijke tafels op de glanzende vloer. Cadsuane wist niet zeker of het de intimiderende reinheid was die mensen weghield uit de Gunstige Wind, of dat het kwam door Quillins gewoonte om nooit speelmannen of muzikanten te laten optreden. Hij beweerde dat die de sfeer verpestten. Toen zag hij dat er een nieuwe klant binnenkwam, die modder mee naar binnen sleepte. Cadsuane kon zien dat Quillins vingers jeukten om de vloer te gaan boenen.

‘Mijnheer,’ riep Quillin de man toe. ‘Schraap uw schoenen af voordat u binnenkomt, alstublieft.’

De man verstijfde en fronste zijn voorhoofd, maar hij liep terug om te doen wat hem was opgedragen. Quillin zuchtte en kwam bij haar aan tafel zitten. ‘Eerlijk gezegd, vrouw Kust, wordt het hier de laatste tijd een beetje te druk naar mijn smaak. Ik kan het overzicht over al mijn gasten soms niet meer bewaren! De mensen moeten veel te lang wachten omdat ik het zo druk heb.’

‘U zou hulp kunnen inhuren,’ zei ze. ‘Een dienstster of twee.’

‘Wat? Zodat zij alle pret hebben?’ Hij zei dit in alle ernst.

Cadsuane nam een slokje wijn. Inderdaad een uitstekende wijn, misschien wel zo duur dat een herberg – hoe fraai ook – hem niet voor het grijpen achter de toog zou moeten bewaren. Ze zuchtte. Quillins Domaanse vrouw was een van de succesvolste zijdehandelaren in de stad; veel vaartuigen van het Zeevolk zochten haar persoonlijk op om zaken met haar te doen. Quillin had zo’n twintig jaar lang de boeken van het bedrijf van zijn vrouw bijgehouden voordat hij met pensioen ging, en ze waren allebei rijk.

En wat deed hij ermee? Hij had een herberg geopend. Dat was kennelijk altijd een droom van hem geweest. Cadsuane had lang geleden al geleerd dat ze geen vragen moest stellen over de vreemde voorliefdes van mensen die te veel vrije tijd hadden.

‘Wat is er voor nieuws in de stad, Quillin?’ vroeg ze, terwijl ze een buideltje munten over de tafel naar hem toe schoof.

‘Vrouw Kust, u beledigt me,’ zei hij, en hij stak zijn handen op. ‘Ik kan uw geld niet aannemen!’

Ze trok haar wenkbrauw op. ‘Ik heb vandaag weinig geduld voor spelletjes, meester Tasil. Als u het zelf niet wilt hebben, geef het dan aan de armen. Het Licht weet dat er daarvan tegenwoordig genoeg zijn in de stad.’

Hij zuchtte, maar stopte met tegenzin de buidel in zijn zak. Misschien was zijn gelagkamer daarom vaak leeg; een herbergier die geen ont-

zag had voor geld was een vreemd dier. Veel van de burgers zouden zich even onbehaaglijk voelen bij Quillin als bij de onberispelijke vloer en smaakvolle versieringen.

Quillin was echter heel goed voor inlichtingen. Zijn vrouw vertelde hem al haar roddels. Door haar gezicht wist hij uiteraard dat Cadsuane een Aes Sedai was. Namine – zijn oudste dochter – was naar de Witte Toren gegaan, had uiteindelijk de Bruine Ajah gekozen en was er in de leeszaal gaan werken. Een Domaanse in de leeszaal was niets ongebruikelijks; de Terhanalibrije in Bandar Eban was een van de grootste ter wereld. Maar Namines moeiteloze maar scherpe inzicht in de actuele gebeurtenissen was zodanig opvallend geweest dat Cadsuane dat verband had gevolgd in de hoop ouders met goede connecties te vinden.

Dochters in de Witte Toren stemden mensen vaak milder ten opzichte van andere Aes Sedai. Dat had haar naar Quillin geleid. Cadsuane vertrouwde hem niet geheel, maar ze was op hem gesteld.

‘Wat er voor nieuws is in de stad?’ vroeg Quillin. Eerlijk, welke herbergier droeg er nu een geborduurd zijden vest onder zijn schort? Geen wonder dat mensen deze herberg merkwaardig vonden. ‘Waar zal ik eens beginnen? Er is de laatste tijd bijna te veel gaande om bij te houden!’

‘Begin maar bij Alsalam,’ zei Cadsuane, die een slokje wijn nam. ‘Wanneer is hij voor het laatst gezien?’

‘Door geloofwaardige getuigen, of volgens geruchten?’

‘Vertel ze allebei maar.’

‘Er zijn lagere windgeborenen en kooplieden die beweren persoonlijk bericht van hem te hebben ontvangen tot zelfs een week geleden, vrouw Kust, maar ik hecht weinig geloof aan dat soort beweringen. Zeer snel na de... leemte die de koning achterliet waren er al vervals-te brieven te vinden waarin zogenaamd zijn wensen uiteen waren gezet. Ik heb met eigen ogen bevelen gezien die ik vertrouw – of althans, ik vertrouw het zegel erop – maar de koning zelf? Ik zou zeggen dat het bijna een halfjaar geleden is dat iemand voor wie ik zou instaan hem voor het laatst heeft gezien.’

‘Waar is hij dan?’

De herbergier haalde zijn schouders op en keek haar verontschuldigen-d aan. ‘Een tijdlang waren we ervan overtuigd dat de Koopliedenraad achter zijn verdwijning zat. Ze lieten de koning maar zelden uit het oog, en met de onlusten in het zuiden namen we allemaal aan dat ze Zijne Majesteit in veiligheid hadden gebracht.’

‘Maar?’

‘Maar mijn bronnen,’ daarmee bedoelde hij zijn vrouw, ‘zijn daar niet langer van overtuigd. De Koopliedenraad is de laatste tijd te ongeorganiseerd, alle leden zijn bezig te voorkomen dat hun eigen stukje van Arad Doman uiteenvalt. Als ze de koning hadden, dan hadden ze dat inmiddels wel bekendgemaakt.’

Cadsuane tikte geërgerd met haar nagel tegen haar beker. Kon er dan waarheid zitten in de overtuiging van die jongen van Altor dat een van de Verzakkers Alsalam in handen had? ‘En verder?’

‘Er zijn Aiel in de stad, vrouw Kust,’ zei Quillin, wrijvend over een onzichtbaar vlekje op tafel.

Ze staarde hem vlak aan. ‘Dat had ik niet gemerkt.’

Hij grinnikte. ‘Ja, ja, het is ook wel duidelijk. Maar het exacte aantal in de streek is vierentwintigduizend. Sommigen zeggen dat de Herrezen Draak ze hier heeft geplaatst alleen om zijn macht en gezag te bewijzen. Wie heeft er immers ooit gehoord van Aiel die voedsel uitdelen? De helft van de armen in de stad is te bang om naar de uitdeelpunten te gaan, uit angst dat de Aiel hun vergiften in het graan hebben gestopt.’

‘Vergif van de Aiel?’ Ze had dat gerucht nooit eerder gehoord.

Quillin knikte. ‘Sommigen beweren dat die de oorzaak zijn van het voedselbederf.’

‘Maar het voedsel begon toch al lang voordat de Aiel kwamen te bederven?’

‘Ja, ja, uiteraard,’ antwoordde Quillin. ‘Maar dat vergeten de mensen gemakkelijk als er zoveel graan bederft. Bovendien is het een stuk erger geworden sinds de komst van de Drakenheer.’

Cadsuane verhulde haar frons door een slokje wijn te nemen. Was het erger geworden sinds Altors aankomst? Was dat maar een gerucht, of was het de waarheid? Ze liet haar beker zakken. ‘En de vreemde gebeurtenissen in de stad?’ vroeg ze behoedzaam, om te kijken wat ze zou ontdekken.

‘Dus daar hebt u over gehoord?’ vroeg Quillin terwijl hij zich naar voren boog. ‘De mensen praten er natuurlijk liever niet over, maar mijn bronnen vangen wel eens wat op. Doodgeboren kinderen, mannen die sterven na een val waar ze nauwelijks een blauwe plek van hadden moeten oplopen, stenen die van gebouwen vallen en vrouwen tijdens het onderhandelen pletten. Gevaarlijke tijden, vrouw Kust. Ik geef liever geen geruchten door, maar ik heb de cijfers zelf gezien!’ Die gebeurtenissen waren op zich niet onverwacht. ‘Maar er is natuurlijk tegenwicht.’

‘Tegenwicht?’

‘Meer huwelijken,’ zei ze met een wuivende hand, ‘kinderen die op wilde beesten stuiten maar ongedeerd ontkomen, onverwachte geldsommen ontdekt onder de vloer van het huis van een arme. Dat soort dingen.’

‘Dat zou fijn zijn,’ zei Quillin grinnikend. ‘We kunnen wensen en hopen.’

‘Hebt u dergelijke verhalen dan niet gehoord?’ vroeg Cadsuane verbaasd.

‘Nee, vrouw Kust. Ik kan er eens naar vragen, als u wilt.’

‘Graag.’ Altor was ta’veren, maar het Patroon was altijd in evenwicht. Voor elke onfortuinlijke dood die werd veroorzaakt door Rhands aanwezigheid in een stad, was er altijd een wonderbaarlijk overleven. Wat betekende het als dat nu niet meer zo was?

Ze ging verder met specifieke vragen, met de vindplaats van de leden van de Koopliedenraad boven aan de lijst. Ze wist dat die jongen van Altor hen allemaal wilde hebben; als ze nieuwe inlichtingen kon krijgen over hun verblijfplaatsen, kon dat heel nuttig zijn. Ze vroeg Quillin ook om uit te zoeken hoe de economische situatie in de andere grote Domaanse steden was, en om nieuws over opstandige groepelingen of Taraboners die toesloegen over de grens.

Toen ze de herberg verliet – en met tegenzin de kap van haar mantel weer omhoog deed terwijl ze de bedrukkende middag in stapte – merkte ze dat Quillins uitspraken haar met meer vragen hadden opgezadeld dan ze bij het binnengaan had gehad.

Het leek erop dat het zou gaan regenen. Al zag het er de laatste tijd natuurlijk doorlopend zo uit. Bewolkt en donker, met een grijze hemel en wolken die zich met elkaar vermengden tot een eentonig waas. De vorige avond had het in ieder geval echt geregend; om een of andere reden maakte dat de bewolkte hemel draaglijker. Alsof het natuurlijker was, waardoor ze kon doen alsof die eeuwige schemer niet weer een bewijs was van de inmenging van de Duistere. Hij had het volk verschrompeld met droogte, hij had hen bevroren met een plotselinge winter, en nu leek hij vastberaden hen te vernietigen met niets dan droefgeestigheid.

Cadsuane schudde haar hoofd, stampte met haar klompen om zich ervan te vergewissen dat ze stevig vastzaten, liep de modderige planken op en koos de richting van de haven. Ze zou zelf gaan kijken wat er klopte van de geruchten over het bederf daar. Waren de vreemde gebeurtenissen rondom Altor echt destructiever geworden, of kwam die gedachte enkel voort uit haar eigen vrees?

Altor. Ze moest de waarheid onder ogen zien: ze had hem slecht aan-

gepakt. Al had ze natuurlijk geen fouten gemaakt met de mannelijke a'dam, ongeacht wat Altor beweerde. Wie de halsband ook had gestolen, hij of zij was uitzonderlijk machtig en sluw geweest. Iedereen die tot zoiets in staat was, had evengoed een andere mannelijke a'dam van de Seanchanen kunnen stelen. Die hadden er vast meer dan genoeg.

Nee, de a'dam was uit haar eigen kamer gestolen in een poging om wantrouwen te zaaien, daar was ze van overtuigd. Misschien was de diefstal zelfs bedoeld om iets anders te verhullen: de teruggave van het beeldje aan Altor. Zijn temperament was zo duister geworden, er viel niet te voorspellen wat voor verwoesting hij ermee kon veroorzaken.

Die arme, domme jongen. Het was zeer nadelig dat een Verzaker hem een halsband had omgedaan; dat zou hem alleen maar herinneren aan de tijd dat hij was afgeranseld en gekooid door Aes Sedai. Het zou haar werk moeilijker maken. Zo niet onmogelijk.

Dat was de vraag die ze nu onder ogen moest zien. Was hij de redding voorbij? Was het te laat om hem te veranderen? En als dat zo was, wat kon ze dan doen, als ze al iets kon doen? De Herrezen Draak moest de Duistere treffen bij Shayol Ghul. Als dat niet gebeurde, was alles verloren. Maar stel dat het even rampzalig was als hij de Duistere wel ontmoette?

Nee. Ze weigerde te geloven dat hun strijd al verloren was. Er moest iets gedaan kunnen worden om Altors koers te wijzigen. Maar wat? Altor had niet gereageerd zoals de meeste boeren als ze ineens macht kregen. Hij was niet zelfzuchtig of kleinzielig geworden, hij had geen rijkdommen gehamsterd of kinderachtig wraak genomen op iedereen die hem in zijn jeugd had gekrenkt. Nee, er was zelfs wijsheid geweest in veel van zijn besluiten, of in ieder geval die waarbij hij niet stoutmoedig het gevaar tegemoet was gereden.

Cadsuane liep over de loopplank en kwam Domaanse vluchtelingen in hun opvallend felgekleurde kleding tegen. Af en toe moest ze om groepjes van hen heen stappen, die op de vochtige planken opeengepakt zaten waar spontaan een kampje was ontstaan bij de ingang naar een steeg of de ongebruikte zijdeur van een gebouw.

Niemand ging voor haar opzij. Wat had je aan een Aes Sedai-gezicht als je het bedekte? Deze stad was gewoon te vol.

Cadsuane minderde vaart bij een rij vaandels die de naam van de havenambtenaar droegen. De haven zelf lag een stukje verderop, met twee keer zoveel schepen van het Zeevolk als eerder, veel ervan klippers, de grootste vaartuigen die het Zeevolk had. Meer dan een hand-

vol daarvan waren omgebouwde Seanchaanse schepen, waarschijnlijk gestolen in Ebo Dar tijdens de massale uittocht korte tijd geleden.

In de haven wemelde het van de mensen die graan kwamen halen. De menigte deinde en schreeuwde, en ze leken helemaal niet bezorgd om het 'gif' waar Quillin het over had gehad. Al kon hongersnood natuurlijk een heleboel angst wegnemen.

Havenarbeiders hielden de menigte in bedwang; onder hen waren Aiel in bruine cadin'sor, die hun speren vasthielden en boos om zich heen keken zoals alleen Aiel dat konden. Er leek ook een vrij groot aantal kooplieden in de haven te zijn, waarschijnlijk hopen dat ze wat van de uitgedeelde voorraden konden bemachtigen om die later te verkopen.

De haven zag er nog ongeveer net zo uit als op elke dag sinds Altors aankomst. Waarom aarzelde ze? Er leek een tintelend gevoel over haar rug te trekken, alsof...

Ze draaide zich om en zag een stoet door de modderige straat komen aanrijden. Altor zat trots op zijn donkere hengst, zijn kleding aan de kleur van het rijdier aangepast, met alleen een beetje rood borduurwerk. Zoals gebruikelijk had hij een twintigtal soldaten, raadslieden en een toenemend aantal kruiperige Domani bij zich.

Ze kwam hem wel heel vaak op straat tegen. Ze dwong zichzelf te blijven staan, geen steeg in te schieten, hoewel ze haar kap wat lager trok om haar gezicht te beschutten.

Altor liet niet blijken of hij haar herkende toen hij vlak voor haar langs reed. Hij leek in beslag te worden genomen door zijn eigen gedachten, zoals vaak het geval was. Ze wilde naar hem roepen dat hij moest opschieten, dat hij de kroon van Arad Doman moest veiligstellen en verder moest gaan, maar ze hield haar mond. Ze zou haar leven van bijna driehonderd jaar niet laten eindigen in een terechtstelling onder de handen van de Herrezen Draak!

Zijn gevolg reed langs. Net als eerder dacht ze toen ze zich van hem afwendde... vanuit haar ooghoeken een soort duisternis om hem heen te zien, als te veel schaduw van de wolken aan de hemel. Telkens als ze rechtstreeks naar hem keek was het verdwenen, telkens als ze haar best deed om het te zien, lukte dat niet. Het was er alleen als ze niet rechtstreeks naar hem keek, en bij toeval.

Ze had in al haar jaren nog nooit over zoiets gelezen of gehoord. Het joeg haar angst aan het rondom de Herrezen Draak te zien. Dit was groter geworden dan haar trots, veel groter dan haar mislukkingen. Nee. Het was altijd groter geweest dan zij. Altor begeleiden was

anders dan het sturen van een galopperend paard, het was alsof je probeerde een orkaan op zee te besturen!

Cadsuane zou nooit in staat zijn om zijn koers te wijzigen. Hij vertrouwde de Aes Sedai niet, en met goede redenen. Hij scheen niemand te vertrouwen, behalve misschien Min. Maar Min had alle pogingen van Cadsuane om haar erbij te betrekken weerstaan. Dat meisje was bijna even erg als Altor.

Het had geen zin om naar de haven te gaan. Spreken met haar verklikkers was zinloos. Als ze niet snel iets deed, waren ze allemaal gedoemd. Maar wat dan? Ze leunde tegen het gebouw achter haar en zag driehoekige banieren wapperen, wijzend naar het noorden. Naar de Verwording en Altors uiteindelijke lotsbestemming.

Toen schoot haar iets te binnen. Ze greep zich eraan vast als een drenkeling in kolkende golven. Ze wist niet waar het aan vastzat, maar het was haar enige hoop.

Ze draaide zich om en haastte zich terug, met haar hoofd gebogen terwijl ze amper durfde na te denken over haar plan. Het kon zo gemakkelijk mislukken. Als Altor werkelijk zo werd geregeerd door zijn woede als ze vreesde, dan zou zelfs dit hem niet helpen. Maar als hij echt zo ver heen was, dan was er niets wat hem kon helpen. Dat betekende dat ze niets te verliezen had. Niets behalve de wereld zelf.

Dringend door de drukte en af en toe op de modderige straat stappend om groepen mensen te ontwijken, kwam ze bij de woonstede aan. Enkele Aiel hadden het kamp ingenomen waar Dobraines wapenlieden tot aan zijn terugtrekking hadden gewoond. Ze kampeerden overal, sommigen op het terrein, sommigen in een vleugel van het huis en anderen in nabijgelegen gebouwen.

Cadsuane liep naar de vleugel van de Aiel, en ze werd niet tegengehouden. Ze had voorrechten onder de Aiel die niemand van de andere zusters had gekregen. Ze vond Sorilea en de andere Wijzen in gesprek in een van de leesalen. Ze zaten natuurlijk op de vloer. Sorilea knikte naar Cadsuane toen ze binnenkwam. Ze was knokig, mager en geloid, maar toch zou niemand haar breekbaar noemen. Niet met die ogen in een gezicht dat, hoewel het verveerd was door wind en zon, te jong was voor haar leeftijd. Hoe konden de Wijzen zo lang leven en toch die leeftijdloosheid van de Aes Sedai bereiken? Dat was een vraag die Cadsuane nooit had kunnen beantwoorden.

Ze liet haar kap zakken en ging bij de Wijzen op de vloer zitten, zonder kussens. Ze keek Sorilea in de ogen. 'Ik heb gefaald,' zei ze.

De Wijze knikte, alsof zij datzelfde al had gedacht. Cadsuane dwong

zichzelf haar ergernis niet te laten blijken.

‘Falen is geen schande,’ zei Bair, ‘als dat falen de schuld is van iemand anders.’

Amys knikte. ‘De Car’a’carn is koppiger dan alle andere mannen, Cadsuane Sedai. Je hebt geen toh aan ons.’

‘Schaamte of toh,’ zei Cadsuane, ‘binnenkort doet het er allemaal niet meer toe. Maar ik heb een plan. Helpen jullie me?’

De Wijzen keken elkaar aan.

‘Wat voor plan?’ vroeg Sorilea.

Cadsuane glimlachte, en toen zette ze het uiteen.

Rhand keek achterom en zag Cadsuane wegdrentelen. Ze dacht waarschijnlijk dat hij haar niet had gezien, daar langs de straat. De mantel verborg haar gezicht, maar niets kon die zelfingenomen houding verhullen, zelfs niet die onbeholpen schoenen. Hoewel ze zich haastte, leek ze beheerst, en anderen gingen als vanzelf uit de weg. Ze speelde gevaarlijk spel met zijn verbod, zoals ze hem door de stad volgde. Maar ze had hem haar gezicht niet getoond, en dus liet hij haar gaan.

Het was waarschijnlijk onverstandig geweest om haar te verbannen, maar er was nu geen weg meer terug. Hij zou gewoon van nu af aan zijn woede moeten intomen. Het wikkelen in ijs, dampend diep in zijn borst, pulserend als een tweede hart.

Hij draaide zich weer om naar de haven. Misschien was er geen reden waarom hij zelf bij de voedselverdeling moest gaan kijken. Maar hij had gemerkt dat het graan een aanzienlijk grotere kans had om bij degenen die het nodig hadden terecht te komen als iedereen wist dat ze in de gaten werden gehouden. Dit was een volk dat te lang geen koning meer had gehad; ze moesten zien dat iemand de leiding nam. Toen hij de kade bereikte, wendde hij Tai’daishar langs de achterkant van de haven, met een ongehaast tempo. Hij keek naar de Asha’man die naast hem reed. Naeff had een sterk, rechthoekig gezicht en de slanke bouw van een strijder; hij was soldaat geweest in de koning-innegrade van Andor voordat hij uit walging over het bewind van ‘heer Gaebri’l’ zijn ontslag had ingediend. Naeff had zijn weg naar de Zwarte Toren gevonden, en nu droeg hij zowel het Zwaard als de Draak.

Uiteindelijk zou Rhand Naeff waarschijnlijk moeten laten terugkeren naar zijn Aes Sedai – hij was een van de eersten geweest die was gebonden – of haar naar hem toe moeten halen. Hij wilde liever niet nog een Aes Sedai bij zich in de buurt hebben, hoewel Nelavaire De-

masiellin, een Groene, betrekkelijk vriendelijk was voor een Aes Sedai.

‘Ga door,’ zei Rhand tegen Naeff terwijl ze reden. De Asha’man had boodschappen vervoerd en gesproken met de Seanchanen bij Bashere.

‘Wel, heer,’ zei Naeff, ‘het is maar een gevoel, maar ik geloof niet dat ze Katar als ontmoetingsplek zullen aanvaarden. Ze doen altijd moeilijk als heer Bashere of ik die plek noemen, en beweren dat ze nadere bevelen aan de Dochter van de Negen Manen moeten vragen. Hun toon geeft aan dat die ‘bevelen’ zullen luiden dat die plek onaanvaardbaar is.’

Rhand sprak zacht. ‘Katar is neutraal terrein, niet in Arad Doman of ver op Seanchaans grondgebied.’

‘Ik weet het, heer. We hebben het geprobeerd, dat beloof ik u.’

‘Goed dan,’ zei Rhand. ‘Als ze hier koppig over blijven, kies ik wel een andere plek. Ga naar ze terug en zeg dat we elkaar ontmoeten in Falme.’

Achter hem floot Flin zachtjes.

‘Heer,’ zei Naeff. ‘Dat ligt ver binnen de Seanchaanse grens.’

‘Weet ik,’ zei Rhand met een blik op Flin. ‘Maar het heeft een... zeker geschiedkundig belang. We zullen er veilig zijn; die Seanchanen zijn stevig gebonden aan hun eer. Ze vallen niet aan als we onder een banier van wapenstilstand aankomen.’

‘Weet u dat zeker?’ vroeg Naeff rustig. ‘Het bevalt me niet hoe ze naar me kijken, heer. Er ligt minachting in hun ogen, bij hen allemaal. Minachting en medelijden, alsof ik een verdwaalde hond ben, zoekend naar restjes achter de herberg. Het Licht brande me, maar ik word er misselijk van.’

‘Ze hebben die halsbanden, heer,’ zei Flin. ‘Vlag van wapenstilstand of niet, ze zullen popelen om ons allemaal te binden.’

Rhand sloot zijn ogen en hield de woede binnen, en hij voelde de zilte zeelucht over hem heen strijken. Hij opende zijn ogen naar een hemel vol donkere wolken. Hij wilde niet denken aan de halsband om zijn nek, zijn hand die Min wurgde. Dat was het verleden.

Hij was harder dan staal. Hij kon niet worden gebroken.

‘We moeten vrede sluiten met de Seanchanen,’ zei hij. ‘Ondanks onze verschillen.’

‘Verschillen?’ vroeg Flin. ‘Ik geloof niet dat ik dat een verschil zou noemen, heer. Ze willen ons allemaal onder de slavernij brengen, misschien zelfs terechtstellen. Ze denken dat ze ons daarmee een dienst bewijzen!’

Rhand hield de blik van de man vast. Flin was niet opstandig; hij was zo trouw als maar kon. Maar toch liet Rhand hem ineenkrimpen en zijn hoofd buigen. Verdeeldheid kon hij niet tolereren. Verdeeldheid en leugens hadden hem de halsband opgeleverd.

Het was afgelopen.

‘Het spijt me, heer,’ zei Flin uiteindelijk. ‘Bloedvuur, maar Falme is een uitstekende keus! Door u zullen ze met angst naar de hemel kijken, ik zweer het.’

‘Vertrek nu met die boodschap, Naeff,’ zei Rhand. ‘Ik wil dit geregeld hebben.’

Naeff knikte, wendde zijn paard en draafde weg bij de rij, met een kleine groep Aielwachters bij zich. Je kon alleen Reizen vanaf een plek die je goed kende, en dus kon hij niet rechtstreeks vanuit de haven vertrekken.

Rhand vervolgde zijn rit, verontrust door Lews Therins zwijgen. De waanzinnige was de laatste tijd ongebruikelijk afstandelijk. Daar zou Rhand blij mee moeten zijn, maar in plaats daarvan baarde het hem zorgen. Het had te maken met de naamloze kracht die Rhand had aangeraakt. Hij hoorde de waanzinnige nog steeds vaak huilen, fluisteren tegen zichzelf, doodsbang.

‘Rhand?’

Hij draaide zich om. Hij had Nynaeves paard niet horen naderen. Ze droeg een opvallend groen gewaad, naar de maatstaven van de Domani ingetogen, maar nog altijd veel onthullender dan ze ooit zou hebben gedragen in haar tijd in Tweewater.

Ze heeft recht op verandering, dacht Rhand. Wat maakt een doorschijnend gewaad uit, vergeleken bij het feit dat ik bevel heb gegeven tot verbanningen en terechtstellingen?

‘Wat heb je besloten?’ vroeg ze.

‘We ontmoeten ze in Falme,’ zei hij.

Ze mompelde zachtjes.

‘Wat zeg je?’ vroeg hij.

‘O, alleen maar dat je een wolkoppige dwaas bent,’ zei ze, kijkend naar hem met opstandige ogen.

‘Met Falme zullen ze wel instemmen,’ verzekerde hij haar.

‘Ja,’ zei ze. ‘Je belandt er netjes door in hun handen.’

‘Ik kan het me niet veroorloven te wachten, Nynaeve,’ zei hij. ‘Dit is een gok die we moeten nemen. Maar ik denk niet dat ze zullen aanvallen.’

‘Dacht je dat de laatste keer ook?’ vroeg ze. ‘Toen ze je hand afhakten?’

Hij keek naar zijn stomp. ‘Ze hebben deze keer waarschijnlijk geen Verzaker bij zich.’

‘Weet je dat zeker?’

Hij keek haar in de ogen, en zij wendde haar blik niet af, iets wat maar weinig mensen tegenwoordig schenen te kunnen opbrengen. Uiteindelijk schudde hij zijn hoofd. ‘Nee, ik weet het niet zeker.’

Ze snoof ten antwoord, om aan te geven dat ze op dit punt had gewonnen. ‘Nou, dan zullen we extra voorzichtig moeten zijn. Misschien worden ze onbehaaglijk van herinneringen aan de laatste keer dat je in Falme was.’

‘Ik hoop het,’ zei hij.

Ze mompelde nog iets anders, maar hij verstond het niet. Nynaeve zou nooit een volmaakte Aes Sedai zijn; ze was veel te vrij met haar gevoelens, vooral haar boosheid. Wat Rhand betrof was dat geen tekortkoming. Bij Nynaeve wist hij tenminste altijd waar hij stond. Ze was slecht in spelletjes, en dat maakte haar waardevol. Hij vertrouwde haar. Ze was een van de weinigen.

We vertrouwen haar toch? vroeg Lews Therin. *Kan dat?*

Rhand gaf geen antwoord. Hij voltooide zijn ronde door de haven. Nynaeve bleef aan zijn zijde. Ze leek in een duistere stemming te zijn, hoewel Rhand niet inzag waarom. Nu Cadsuane was verbannen, vervulde Nynaeve de rol van zijn voornaamste raadvrouw. Was ze daar niet gelukkig mee?

Misschien was ze bezorgd om Lan. Terwijl Rhand zijn stoet omdraaide naar het midden van de stad, vroeg hij: ‘Heb je iets van hem gehoord?’

Nynaeve keek hem met samengeknepen ogen aan. ‘Van wie?’

‘Je weet wel wie,’ zei Rhand, die langs een rij felrode banieren aan huizen reed, elk met namen van telgen van dezelfde familie.

‘Zijn daden gaan je niet aan,’ zei Nynaeve.

‘De hele wereld gaat mij aan, Nynaeve.’ Hij keek haar aan. ‘Of vind je van niet?’

Ze deed haar mond open, ongetwijfeld om tegen hem te snauwen, maar ze aarzelde toen ze zijn blik ontmoette. Licht, dacht hij toen hij de ongerustheid in haar gezicht zag. Ik kan het nu ook al bij Nynaeve. Wat zien ze toch als ze naar me kijken? Die blik in haar ogen maakte hem bijna bang voor zichzelf.

‘Het komt wel goed met Lan,’ zei Nynaeve, en ze keek weg.

‘Hij is naar Malkier gereden, zeker?’

Ze bloosde.

‘Hoe lang nog?’ vroeg Rhand. ‘Hij is toch niet al in de Verwording?’

Vrij om te volgen wat hij zag als zowel zijn plicht als zijn lotsbestemming, zou Lan in zijn eentje rechtstreeks naar Malkier rijden. Het koninkrijk – zijn koninkrijk – was tientallen jaren geleden verteerd door de Verwording, toen hij nog maar pas geboren was.

‘Nog twee of drie maanden,’ zei ze. ‘Misschien wat langer. Hij rijdt naar Shienar om bij de Kloof te gaan staan, ook al moet hij dat alleen doen.’

‘Hij is uit op wraak,’ mompelde Rhand. ‘Om te wreken wat niet kan worden verdedigd.’

‘Hij doet zijn plicht!’ zei Nynaeve. ‘Maar... ik maak me wel zorgen over zijn driestheid. Hij stond erop dat ik hem naar de Grenslanden bracht, en dat heb ik gedaan, maar ik heb hem in Saldea achtergelaten. Ik wilde hem zo ver mogelijk bij de Kloof vandaan hebben. Hij zal lastig terrein moeten doorkruisen om op zijn bestemming te komen.’

Rhand voelde een ijzige kilte bij de gedachte aan Lan die naar de Kloof reed. Naar zijn dood, eigenlijk. Maar daar viel niets aan te doen. ‘Het spijt me, Nynaeve,’ zei hij, hoewel hij het niet voelde. Hij had de laatste tijd moeite om wat dan ook te voelen.

‘Denk je dat ik hem in zijn eentje zou sturen?’ snauwde ze. ‘Jullie zijn allebei dwazen! Ik heb ervoor gezorgd dat hij zijn eigen leger krijgt, ook al wil hij dat niet.’

En daar was ze inderdaad toe in staat. Misschien had ze in Lans naam een waarschuwing naar de rest van de Malkieri gestuurd. Lan was een vreemde mengeling; hij weigerde de banier van Malkier te voeren of zijn plek als koning op te eisen, want hij vreesde dat hij de laatste van zijn landgenoten naar hun dood zou leiden. En toch zou hij volkomen bereid zijn zelf de dood tegemoet te rijden in naam van de eer.

Is dat hetzelfde als wat ik doe? dacht Rhand. Naar mijn dood rijden in naam van de eer? Maar nee, dit is anders. Lan heeft een keus. Er waren geen Voorspellingen die zeiden dat Lan zou sterven, ongeacht wat de man zelf verder ook over zijn lot aannam.

‘Maar toch kan hij wel wat hulp gebruiken,’ zei Nynaeve schoorvoetend. Om hulp vragen maakte haar altijd onbehaaglijk. ‘Zijn leger zal niet groot zijn. Ik betwijfel of ze het lang zullen uithouden tegen de Trolloks.’

‘Gaat hij aanvallen?’ vroeg Rhand.

Nynaeve aarzelde. ‘Dat heeft hij niet gezegd,’ zei ze. ‘Maar ik denk van wel. Hij vindt dat je hier tijd verspilt, Rhand. Als hij daar aankomt en een leger verzamelt, en Trolloks aantreft bij Tarwins Kloof...

ja, dan denk ik dat hij zal aanvallen.’

‘Dan verdient hij wat hij krijgt, omdat hij is uitgereden zonder de rest van ons,’ zei Rhand.

Nynaeve keek hem boos aan. ‘Hoe kun je dat nou zeggen?’

‘Ik moet wel,’ antwoordde Rhand zacht. ‘De Laatste Slag is ophan-
den. Misschien vindt mijn eigen aanval op de Verwording tegelijk
plaats met die van Lan. Misschien niet.’ Hij zweeg peinzend. Als Lan
en wat voor leger hij dan ook meebracht aanvielen bij de Kloof...
dan zou dat misschien aandacht trekken. Als Rhand daar niet aanviel,
zou het de Schaduw op het verkeerde been zetten. Hij kon hen aan-
vallen waar ze het niet verwachtten terwijl hun aandacht op Lan ge-
richt was.

‘Ja,’ zei Rhand peinzend. ‘Zijn dood zou me inderdaad goed kunnen
dienen.’

Nynaeves ogen werden groot van woede, maar Rhand negeerde haar.
Een heel rustige plek, diep vanbinnen, was vreselijk ongerust over
zijn vriend. Hij moest die ongerustheid negeren, het zwijgen opleg-
gen. Maar het stemmetje fluisterde tegen hem.

Hij noemde je zijn vriend. Laat hem niet in de steek...

Nynaeve beheerste haar woede, en daar was Rhand van onder de in-
druk. ‘We hebben het hier nog wel over,’ zei ze kortaf. ‘Misschien
als je de kans hebt gehad om eens goed na te denken over wat het
zou betekenen als je Lan in de steek liet.’

Hij dacht graag aan Nynaeve als dezelfde strijdlustige Wijsheid die
hem in Tweewater had gekoeioneerd. Ze had altijd de indruk gewekt
te zeer haar best te doen, alsof ze bang was dat anderen haar titel
zouden negeren vanwege haar jeugd. Maar ze was sindsdien erg ge-
groeid.

Ze kwamen bij de woonstede aan, waar vijftig soldaten van Bashere
op wacht stonden voor de poorten. Ze brachten hem allemaal tegelijk
een saluut toen Rhand tussen hen door reed. Hij kwam langs Aiel
die buiten kampeerden, steeg af bij de stallen en verplaatste de toe-
gangssleutel van de lus aan het zadel naar de grote zak in zijn jas –
meer een buidel die aan de binnenkant van zijn jas was geknoopt –
die was gemaakt voor het beeldje. De hand met de bol erin stak om-
hoog vanuit de diepte ervan.

Hij liep naar zijn troonzaal. Hij kon het niet anders meer noemen
nu de koningstroon bij hem was gebracht. De troon was overdreven
groot, met verguldsel en edelstenen op het hout van de armleuningen
en in de rugleuning boven zijn hoofd. Ze staken uit als uitpuilende
ogen en verleenden de troon een weelderige uitstraling die Rhand

niet beviel. Hij had niet in het paleis gestaan; een van de plaatselijke kooplieden had de zetel ‘beschermd’ tegen de rellen. Misschien had hij ook overwogen de zetel in meer letterlijke zin in te vorderen.

Rhand ging op de troon zitten, ondanks de protserigheid ervan, verschuivend zodat de sleutel in zijn zak hem niet in zijn zij prikte. De machtige lieden in de stad wisten niet zeker wat ze van hem moesten denken, en zo had hij het ook liever. Hij noemde zichzelf geen koning, maar zijn legers hadden de macht in de hoofdstad. Hij sprak erover dat hij Alsalam wilde terughalen, maar toch zat hij op de troon alsof hij er recht op had. Maar hij was niet in het paleis gaan wonen. Hij wilde dat ze bleven twifelen.

Eigenlijk had hij nog geen besluit genomen. Er zou veel afhangen van de verslagen van vandaag. Hij knikte naar Rhuarc toen die binnenkwam; de gespierde Aielman beantwoordde het gebaar. Toen stond Rhand op van de troon en gingen hij en Rhuarc op het ronde kleed met spiraalvormige kleuren zitten, dat op de vloer voor de met groen tapijt bedekte verhoging lag. De eerste keer dat ze dit hadden gedaan, had dat nogal wat ophef veroorzaakt bij de Domaanse bedienden en ambtenaren van Rhands uitdijende hof.

‘We hebben er nog een gevonden en gevangengenomen, Rhand Altor,’ zei Rhuarc. ‘Alamindra Curten verborg zich op het land van haar nicht, nabij de noordelijke grens; wat we op haar landgoed ontdekten, leidde ons rechtstreeks naar haar toe.’

Dan had hij nu dus vier leden van de Koopliedenraad in hechtenis. ‘En Meashan Dubaris? Je zei dat je haar misschien ook had.’

‘Dood,’ zei Rhuarc. ‘Door een menigte, een week geleden.’

‘Weet je dat zeker? Het zou een leugen kunnen zijn om je van haar spoor af te brengen.’

‘Ik heb het lichaam zelf niet gezien,’ zei Rhuarc, ‘maar mannen die ik vertrouw wel, en die zeggen dat zij het is. Ik ben er vrij zeker van dat het spoor echt was.’

Vier gevangen en twee dood, dus. Dan moesten er nog vier worden gevonden voordat hij genoeg leden had om hun de opdracht te geven een nieuwe koning te kiezen. Het zou niet de meest ethische raadsverkiezing zijn in de Domaanse geschiedenis; waarom deed hij nog moeite? Hij kon een koning aanstellen of zich de troon zelf toe-eigenen. Waarom maalde hij erom wat de Domani ervan vonden?

Rhuarc keek naar hem; de ogen van de Aielhoofdman stonden peinzend. Hij vroeg zich waarschijnlijk dezelfde dingen af.

‘Blijf zoeken,’ zei Rhand. ‘Ik ben niet van plan Arad Doman zelf te houden. We vinden de rechtmatige koning, of anders verzamelen we

de Koopliedenraad zodat zij een nieuwe kunnen kiezen. Het kan me niet schelen wie het wordt, zolang hij maar geen Duistervriend is.’

‘Zoals u zegt, Car’a’carn,’ zei Rhuarc, die wilde opstaan.

‘Orde is belangrijk, Rhuarc,’ zei Rhand. ‘Ik heb geen tijd om dit koninkrijk zelf zeker te stellen. We hebben niet lang meer voordat de Laatste Slag begint.’

Hij wierp een blik op Nynaeve, die zich had aangesloten bij enkele Speervrouwen achter in de kleine ruimte. ‘Ik wil voor het eind van de maand nog vier leden van de Koopliedenraad in hechtenis hebben.’

‘U legt ons een veeleisend tempo op, Rhand Altor,’ zei Rhuarc.

Rhand stond op. ‘Zoek gewoon die kooplieden. Die mensen verdienen leiders.’

‘En de koning?’

Rhand keek opzij naar waar Milisair Chadmar stond, zorgvuldig in het oog gehouden door Aielwachters. Ze leek... gekweld. Haar voorheen zo weelderige ravenzwarte haar was in een knot gedraaid, mogelijk omdat het op die wijze eenvoudiger te verzorgen was. Haar gewaad was nog altijd kostbaar, maar nu gekreukeld, alsof ze het al te lang droeg. Haar ogen waren rood. Ze was nog steeds mooi, maar zoals een schilderij nog steeds mooi zou zijn als het verfrommeld was en daarna weer gladgestreken op een tafel.

‘Moge je water en schaduw vinden, Rhuarc,’ zei Rhand ten afscheid.

‘Moge u water en schaduw vinden, Rhand Altor.’ De lange Aiel trok zich terug, gevolgd door enkele van zijn Speren. Rhand haalde diep adem, stapte naar de opzichtige troon toe en ging zitten. Rhuarc behandelde hij met de eerbied die hij verdiende. De anderen... nou, die kregen ook de eerbied die ze verdienden.

Hij boog zich naar voren en wenkte Milisair naar zich toe. Een van de Speervrouwen gaf haar een por in de rug en dwong haar naar voren. De vrouw leek veel ongeruster dan de vorige keer dat ze voor Rhand was verschenen.

‘Nou?’ vroeg hij.

‘Drakenheer...’ begon ze, om zich heen kijkend alsof ze hulp zocht bij de Domaanse bedienden en huisbewaarders die daar stonden. Ze negeerden haar; zelfs die fatterige heer Ramshalan keek de andere kant op.

‘Spreek, vrouw,’ spoorde Rhand haar aan.

‘De boodschapper naar wie u vroeg,’ zei ze. ‘Hij is dood.’

Rhand haalde diep adem. ‘En hoe is dat gebeurd?’

‘De mannen die ik had opgedragen om hem te bewaken...’ zei ze snel.

‘Ik had niet beseft hoe slecht ze de boodschapper behandelden! Ze hadden hem al dagenlang geen water meer gegeven, en toen sloeg de koorts toe...’

‘Met andere woorden,’ zei Rhand, ‘je kon geen informatie van hem loskrijgen, dus heb je hem in een kerker laten rotten, en je herinnerde je pas waar hij zat toen ik eiste dat hij bij me werd gebracht.’

‘Car’a’carn,’ zei een van de Speervrouwen – een heel jonge vrouw die Jalani heette – terwijl ze naar voren stapte. ‘We hebben haar gesnapt bij het inpakken van haar spullen, alsof ze de stad wilde ontvluchten.’

Milisaïr verbleekte. ‘Drakenheer,’ zei ze. ‘Een ogenblik van zwakte! Ik...’

Rhand legde haar met een handgebaar het zwijgen op. ‘Wat moet ik nu met je doen?’

‘Ze moet worden terechtgesteld, heer!’ zei Ramshalan, die gretig naar voren stapte.

Rhand keek fronsend op. Hij had niet om een antwoord gevraagd. Ramshalan, een slungelige man met een smalle zwarte snor, had een opvallende neus die mogelijk wees op een Saldeaanse voorouder. Hij droeg een belachelijke jas in blauw, oranje en geel, en zijn witkanten mouwen staken eronder uit. Kennelijk gingen dergelijke dingen onder bepaalde hoge Domani voor stijlvol door. Zijn oorringen droegen het teken van zijn huis, en hij had een zwarte moedervlek in de vorm van een vliegende vogel op zijn wang geplakt.

Rhand had vele mannen zoals hij gekend: hovelingen met te weinig hersens en te veel familiebanden. Ze schenen voort te komen uit het adellijke leven, zoals er in Tweewater schapen werden gefokt. Ramshalan was extra ergerlijk, vanwege zijn nasale stem en zijn gretige bereidheid anderen te verraden in zijn verlangen om bij Rhand in de gunst te komen.

Maar toch hadden mannen zoals hij ook zo hun nut. Af en toe. ‘Wat vind jij, Milisaïr?’ zei Rhand peinzend. ‘Moet ik je laten terechtstellen voor verraad, zoals deze man voorstelt?’

Ze hilde niet, maar ze was overduidelijk doodsbang. Haar handen trilden toen ze die uitstak en haar ogen waren groot en starend.

‘Nee,’ zei Rhand uiteindelijk. ‘Ik heb je hulp nodig bij het kiezen van een nieuwe koning. Wat heeft het voor zin om stad en land af te speuren naar je mederaadsleden als ik de raadsleden die ik al heb gevonden meteen terechtstel?’

Ze liet de adem ontsnappen die ze had ingehouden, en de spanning trok weg uit haar schouders.

‘Gooi haar in de kerker waar ze de boodschapper van de koning had opgesloten,’ zei Rhand tegen de Speervrouwen. ‘Zorg dat haar niet hetzelfde lot overkomt. Althans, niet voordat ik klaar met haar ben.’ Milisair slaakte een kreet van wanhoop. Speervrouwen trokken haar gillend de kamer uit, maar Rhand had haar alweer uit zijn hoofd gezet. Ramshalan keek haar tevreden na; kennelijk had ze hem een paar keer in het openbaar beledigd. Dat was iets wat vóór haar sprak.

‘De andere leden van de Koopliedenraad,’ zei Rhand tegen de ambtenaren. ‘Heeft iemand van hen contact gehad met de koning?’

‘Niets recenter dan vier of vijf maanden geleden, heer,’ zei een van hen; een gedrongen, dikbuikige Domaanse man genaamd Noreladim. ‘Hoewel we het niet weten van Alamindra, want zij is pas kortgeleden... ontdekt.’

Misschien had zij nieuws, hoewel hij niet verwachtte dat ze een betere aanwijzing had dan een boodschapper die had beweerd van Alsalam zelf te komen. Het Licht brande die vrouw omdat ze hem had laten sterven!

Als Graendal die boodschapper had gestuurd, zei Lews Therin ineens, dan zou ik hem nooit hebben kunnen breken. Ze is te goed met Wilsdwang. Sluw, o zo sluw.

Rhand weifelde. Daar zei hij wat. Als de boodschapper onderworpen was aan Graendals Wilsdwang, dan was er weinig kans dat hij in staat zou zijn geweest haar verblijfplaats te verraden. Behalve als het web van Wilsdwang was opgeheven, en daarvoor zou een Heling nodig zijn geweest die Rhands vaardigheden te boven ging. Graendal had haar sporen altijd goed verborgen.

Maar hij wist niet zeker of ze in het land was. Als hij een boodschapper kon vinden en er was Wilsdwang aanwezig, dan wist hij genoeg. ‘Ik moet iedereen spreken die nog beweert een boodschap van de koning te hebben,’ zei hij. ‘Anderen in de stad die misschien contact met hem hebben gehad.’

‘Die zullen we vinden, Drakenheer,’ beloofde de nuffige Ramshalan. Rhand knikte verstrooid. Als Naeff de ontmoeting met de Seanchanen regelde zoals hij hoopte, dan zou Rhand kort daarna Arad Doman moeten verlaten. Hij hoopte dat hij hen kon achterlaten met een koning, hoopte dat hij Graendal kon vinden en doden. Maar hij zou genoeg nemen met vrede met de Seanchanen en voedsel voor deze mensen. Hij kon niet ieders problemen oplossen. Hij kon hen alleen maar dwingen lang genoeg te gehoorzamen zodat hij kon sterven in Shayol Ghul. En daarmee de wereld ruimte geven om opnieuw te breken zodra hij er niet meer was. Hij knarste met zijn tanden.

Hij had al te veel tijd verspild aan piekeren over dingen die hij niet kon oplossen.

Is dat waarom ik het benoemen van een Domaanse koning uitstel? dacht hij. Zodra ik sterf, zou die man zijn gezag verliezen en zou Arad Doman weer terug bij af zijn. Als ik geen koning achterlaat die de steun heeft van de kooplieden, dan lever ik in feite het koninkrijk uit aan de Seanchanen zodra ik sterf.

Zoveel dingen om in evenwicht te brengen. Zoveel problemen. Hij kon ze niet allemaal oplossen. Dat was onmogelijk.

‘Ik keur dit af, Rhand,’ zei Nynaeve, die met over elkaar geslagen armen bij de deur stond. ‘En we zijn ook nog niet uitgepraat over Lan.’

Rhand maakte een wegwerpgebaar.

‘Hij is je vriend, Rhand,’ zei Nynaeve. ‘Licht! En hoe zit het met Perijn en Mart? Weet je waar ze zijn? Wat er met hen is gebeurd?’

De kleuren wervelden voor zijn ogen en onthulden een beeld van Perijn die samen met Galad bij een tent stond. Waarom was Perijn nu juist bij Galad? En wanneer had Elaynes halfbroer zich aangesloten bij de Witmantels? De kleuren veranderden en toonden hem Mart, die door de straten van een bekende stad reed. Caemlin? Thom was bij hem.

Rhand fronste in zichzelf. Hij voelde een trekkracht van Perijn en Mart uitgaan, allebei ver weg. Het kwam door hun ta’veren-aard, die probeerde hen naar elkaar toe te trekken. Ze moesten allebei bij hem zijn voor de Laatste Slag.

‘Rhand?’ vroeg Nynaeve. ‘Geef je geen antwoord?’

‘Over Perijn en Mart?’ vroeg Rhand. ‘Ze leven nog.’

‘Hoe weet je dat?’

‘Ik weet het gewoon.’ Hij zuchtte hoofdschuddend. ‘En ze kunnen maar beter in leven blijven. Ik zal ze allebei nog nodig hebben voordat dit voorbij is.’

‘Rhand!’ riep ze. ‘Ze zijn je vrienden!’

‘Ze zijn draden in het Patroon, Nynaeve,’ zei hij terwijl hij opstond.

‘Ik ken ze amper nog, en ik vermoed dat ze hetzelfde over mij zouden zeggen.’

‘Geef je dan niet om hen?’

‘Om hen geven?’ Rhand liep de treden van de verhoging met zijn troon af. ‘Waar ik om geef, is de Laatste Slag. Waar ik om geef, is vrede sluiten met die door het Licht vervloekte Seanchanen, zodat ik me niet langer druk hoeft te maken om hun geruzie en me aan de echte strijd kan wijden. Naast die zorgen stellen twee jongens uit

mijn dorpje weinig voor.'

Hij keek haar uitdagend aan. Ramshalan en de andere bedienden gingen stilletjes achteruit, want ze wilden niet vast komen te zitten tussen zijn blik en Nynaeve.

Ze zweeg, hoewel er diepe droefheid op haar gezicht verscheen. 'O Rhand,' zei ze uiteindelijk. 'Je kunt zo niet doorgaan. Die hardheid in je zal je breken.'

'Ik doe wat ik moet doen,' zei hij, terwijl de woede hem be kroop. Zouden ze dan nooit ophouden met klagen over zijn keuzes?

'Dit is niet wat je moet doen, Rhand,' zei ze. 'Je vernietigt jezelf. Je zult...'

Rhands woede kwam boven. Hij draaide zich om en wees naar haar. 'Wil je verbannen worden net als Cadsuane, Nynaeve?' brulde hij. 'Ik laat niet met me sollen! Daar ben ik klaar mee. Geef me raad als ik erom vraag, maar probeer me verder niet te bevoogden!'

Ze deinsde achteruit, en Rhand knarsetandde en dwong de woede weer omlaag. Hij liet zijn hand zakken en besepte dat die instinctief op weg was geweest naar de toegangssleutel in zijn zak. Nynaeves grote ogen waren erop gericht, en hij dwong langzaam zijn hand weg bij het beeldje.

De uitbarsting verraste hem. Rhand had gedacht dat hij zijn woede beheerste. Hij dwong het omlaag, en daar had hij verbazingwekkend veel moeite mee. Hij wendde zich af, beende naar de deur en gooide die open, gevolgd door zijn Speervrouwen. 'Vandaag ontvang ik niemand meer,' zei hij tegen de bedienden die hem wilden volgen. 'Ga doen wat ik jullie heb opgedragen! Ik heb de andere leden van de Kooplidenraad nodig. Vertrek!'

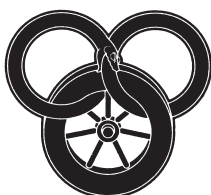
Ze verspreidden zich. Alleen de Aiel bleven over, om hem te bewaken terwijl hij naar de kamers liep die hij in de woonstede had betrokken.

Nog een tijdje. Hij hoefde alles nog maar een tijdje in evenwicht te houden. Dan mocht het eindigen. En hij merkte dat hij evenzeer naar dat einde begon uit te kijken als Lews Therin.

Je had beloofd dat we konden sterven, zei Lews Therin tussen gedempte snikken door.

Dat klopt, zei Rhand. *En dat gaan we ook doen.*

Rivieren van schaduw

Nynaeve stond op de brede muur rondom Bandar Eban, uitkijkend over de donkere stad. De muur bevond zich aan de landinwaartse zijde van de stad, maar Bandar Eban was gebouwd op een helling, dus kon ze eroverheen kijken, langs de stad naar de oceaan erachter. De nachtmist kwam aanrollen over het water en hing boven een spiegelgladde, zwarte zee. Het leek wel een weerspiegeling van de wolken hoog erboven. Die wolken gloeiden met een spookachtig paarlemoeren licht, afkomstig van een maan die ze niet kon zien.

De mist bereikte de stad niet; dat gebeurde maar zelden. Hij hing kolkend boven de oceaan, als de schim van een bosbrand, tegengehouden door een ongeziene versperring.

Ze voelde de storm in het noorden nog steeds. Hij riep haar op om door de straten te rijden en waarschuwingen te roepen. Vlucht naar de kelders! Hamster voedsel, want er nadert onheil! Helaas zouden aangestampte aarde of versterkte muren niet helpen tegen deze storm. Deze was van een heel andere soort.

De oceaanmist kondigde vaak veel wind aan, en vanavond was geen uitzondering. Ze trok haar stola dicht om zich heen en rook zout in de lucht. Het vermengde zich met de onvermijdelijke geuren van een overvolle stad. Afval, opeengepakte lichamen, roet en rook van vuren en fornuizen. Ze miste Tweewater. De wind was daar koud in de winter, maar wel altijd fris. De wind in Bandar Eban voelde altijd een beetje tweedehands aan.

Er zou nooit meer een plek voor haar zijn in Tweewater. Ze wist dat, hoewel het wel stak. Ze was een Aes Sedai, en dat was nu belangrijker voor haar dan het ooit was geweest om een Wijsheid te zijn.

Met de Ene Kracht kon ze mensen Helen op een wijze die nog altijd een wonder leek. En met het gezag van de Witte Toren achter haar was ze een van de machtigste mensen ter wereld, alleen geëvenaard door andere zusters en af en toe een monarch.

En wat monarchen aanging, zijzelf was getrouwd met een koning. Hij had dan misschien geen koninkrijk, maar Lan was wel koning. In ieder geval voor haar. Het leven in Tweewater zou hem niet bevallen. En haar eigenlijk ook niet. Dat eenvoudige leven – ooit alles wat ze zich had kunnen voorstellen – zou nu saai zijn en geen voldoening schenken.

Toch was het moeilijk om niet te mijmeren, vooral wanneer ze naar de nachtelijke mist keek.

‘Daar,’ zei Merise, haar stem gespannen. Zij stond samen met Cadsuane en Corele naar de andere kant te kijken; niet naar het zuidwesten over de stad en de oceaan, maar naar het oosten. Nynaeve had bijna besloten niet met de groep mee te gaan, want ze twijfelde er eigenlijk niet aan dat Cadsuane haar deels de schuld gaf voor haar verbanning. Maar het vooruitzicht van het zien van verschijningen was te verlokkelijk geweest.

Nynaeve wendde zich af van de stad en liep over de muur naar de anderen toe. Corele wierp een blik op haar, maar Merise en Cadsuane negeerden haar. Dat paste Nynaeve wel. Hoewel het haar wel bleef dwarszitten dat Corele – van de Gele Ajah – zo terughoudend was in haar aanvaarding van Nynaeve. Corele was vriendelijk, troostrijk, maar streng onverbiddeijk in haar weigering om toe te geven dat Nynaeve ook lid was van de Gele. Nou, ze zou van standpunt moeten veranderen zodra Egwene de Witte Toren in handen had.

Nynaeve tuurde tussen de kantelen op de muur door en bekeek het donkere landschap buiten de stad. Vaag zag ze de resten van de sloppenwijken die tot voor kort tegen de muren aan waren gebouwd. Door de gevaren – sommige echt, andere overdreven – op het plateland hadden de meeste vluchtelingen zich op de stadsstraten verdrongen. De omgang met hen, en de ziekten en honger die ze met zich meebrachten, eiste nog altijd veel van Rhands tijd op.

Voorbij die vertrapte sloppenwijk waren alleen struiken, kromgegroeide bomen en een beschaduwd stuk kapot hout dat misschien een wagenwiel was geweest. De akkers waren kaal. Omgeploegd en

ingezaaid, maar nog steeds kaal. Licht! Waarom groeiden de gewassen niet meer? Waar moesten ze de komende winter voedsel vandaan halen?

Maar dat was niet waar ze op het ogenblik naar zocht. Wat had Merise gezien? Waar...

Toen zag Nynaeve het. Als een flard oceaanmist dreef er een vlekje gloeiend licht boven de grond. Het groeide, opbollend als een stormwolkje, stralend van een paarlemoeren licht dat wel wat op de wolken erboven leek. Het vormde zich om tot de gestalte van een lopende man. Toen ontsproten er nog meer gestalten aan die lichtgevende nevel. Binnen enkele ogenblikken beende er een gloeiende stoet over de donkere grond, lopend met ingehouden snelheid.

Nynaeve huiverde, maar toen berispte ze zichzelf streng. Het waren dan misschien de geesten van de doden, maar op deze afstand vormden ze geen gevaar. Hoe ze echter ook haar best deed, het kippenvel op haar armen bleef.

De stoet was te ver weg om veel bijzonderheden te kunnen zien. Er liepen zowel mannen als vrouwen in de rij, gehuld in gloeiende kleding die wapperde en trilde als de banieren in de stad. De verschijningen hadden geen kleur en waren alleen maar bleek, anders dan de meeste geesten die de laatste tijd waren verschenen. Deze bestonden uitsluitend uit een merkwaardig, buitenwerelds licht.

Enkele gestalten in de groep – die nu uit ongeveer tweehonderd leden bestond – droegen een groot voorwerp. Een soort draagstoel? Of... nee. Het was een doods-kist. Was dit dan een begrafenisstoet van lang geleden? Wat was er met die mensen gebeurd, en waarom waren ze teruggekomen naar de wereld van de levenden?

Volgens geruchten in de stad was de stoet voor het eerst verschenen op de avond nadat Rhand in Bandar Eban aankwam. De wachters op de muren, die waarschijnlijk het meest betrouwbaar waren, hadden dat onbehaaglijk aan haar bevestigd.

‘Ik zie geen reden voor zoveel ophef,’ zei Merise met haar Taraboonse tongval terwijl ze haar armen over elkaar sloeg. ‘Geesten, daar zijn we toch inmiddels allemaal wel aan gewend? Deze zorgen er in ieder geval niet voor dat mensen smelten of in brand vliegen.’

Meldingen in de stad wezen erop dat er steeds meer ‘voorvallen’ waren. In de afgelopen paar dagen had Nynaeve onderzoek gedaan naar zeker drie geloofwaardige verslagen van mensen bij wie insecten uit hun huid waren gebarsten, waaraan ze waren overleden. En dan was er nog een man geweest die op een ochtend volledig verkoold in zijn bed was aangetroffen, hoewel zijn lakens niet verschroeid waren. Ze

had dat lichaam zelf gezien.

Die voorvallen werden niet veroorzaakt door geesten, maar de mensen waren er de verschijningen wel de schuld van gaan geven. Beter dan dat ze Rhand de schuld gaven, nam Nynaeve aan.

‘Dit wachten in de stad, het is frustrerend,’ vervolgde Merise.

‘Onze tijd in de stad lijkt inderdaad vruchteloos,’ beaamde Corele.

‘We moeten eigenlijk verder. Je hebt gehoord dat hij zegt dat de Laatste Slag ophanden is.’

Nynaeve voelde een steek van ongerustheid om Lan, en toen woede jegens Rhand. Hij dacht nog steeds dat als hij zijn aanval tegelijk met Lans aanval op Tarwins Kloof kon laten plaatsvinden, hij zijn vijanden kon verwarren. Lans aanval kon heel goed het begin zijn van de Laatste Slag. Waarom wilde Rhand dan geen troepen toewijzen om hem te helpen?

‘Ja,’ zei Cadsuane peinzend, ‘hij heeft waarschijnlijk gelijk.’ Waarom hield ze die kap op? Rhand was nergens in de buurt.

‘Dan hebben we allemaal des te meer reden om verder te trekken,’ zei Merise streng.

‘Rhand Altor, dat is een dwaas! En Arad Doman doet er niet toe. Koning of geen koning, wat maakt het uit?’

‘De Seanchanen zijn niet onbelangrijk,’ zei Nynaeve snuivend. ‘Wat denk je? Wil je dat wij naar de Verwording trekken en onze koninkrijken kwetsbaar achterlaten voor indringers?’

Merise reageerde niet. Corele glimlachte en haalde haar schouders op, en toen keek ze naar Damer Flin, die met gekruiste armen tegen de muur achter hen leunde. De achteloze houding van de getaande oude man wees erop dat hij de geesten niets bijzonders vond. En tegenwoordig waren ze dat misschien ook wel niet.

Nynaeve keek weer naar de geestenstoet, die in een boog om de stadsmuur liep. De andere Aes Sedai hervatten hun gesprek, en Merise en Corele namen de kans waar om op hun eigen wijze – de een stug, de ander minzaam – hun ongenoegen over Rhand te uiten.

Nynaeve kreeg de neiging hem te verdedigen. Hoewel hij de laatste tijd lastig en grillig was, had hij belangrijk werk te doen in Arad Doman. De ontmoeting met de Seanchanen in Falme zou binnenkort plaatsvinden. Verder had Rhand gelijk dat hij zich zorgen maakte over de bezetting van de Domaanse troon. En stel dat Graendal echt hier was, zoals hij scheen te denken? De anderen dachten dat hij het mis had over de Verzaker, maar Rhand had in bijna elk ander koninkrijk Verzakkers ontdekt. Waarom dan niet in Arad Doman? Een vermiste koning en een land vol verwarring, hongersnood en ellende?

Dat klonk juist naar het soort problemen dat je zou aantreffen in de buurt van een Verzaker.

De anderen praatten verder. Nynaeve wilde vertrekken, maar toen zag ze dat Cadsuane naar haar keek. Nynaeve aarzelde en wendde zich naar de vrouw in haar mantel. Cadsuanes gezicht was amper zichtbaar in het fakkellicht, maar Nynaeve ving een grimas op in de schaduwen, alsof Cadsuane ontstemd was over de klachten van Merise en Corele. Nynaeve en Cadsuane staarden elkaar een tijdje aan, en toen knikte Cadsuane kort. De oudere Aes Sedai draaide zich om en liep weg, midden tijdens een van Merises preken over Rhand.

De andere Aes Sedai haastten zich om haar in te halen. Waar was die blik voor geweest? Cadsuane had de gewoonte andere Aes Sedai te behandelen alsof ze minder eerbied waard waren dan een muilezel. Het leek wel alsof ze de rest van hen als kinderen zag. Maar ach, gezien de manier waarop veel Aes Sedai zich de laatste tijd gedroegen... Fronsand vertrok Nynaeve in de andere richting en groette de wachters op de muur. Die knik van Cadsuane kon onmogelijk uit eerbied zijn geweest. Cadsuane was daar veel te zelfingenomen en hooghartig voor.

Dus wat moest ze nu met Rhand aan? Hij wilde geen hulp van Nynaeve – of van wie dan ook – maar dat was niets nieuws. Hij was koppig als een schaapherder uit Tweewater, en zijn vader was al bijna even erg geweest. Dat had Nynaeve de Wijsheid nooit tegengehouden, dus zou het Nynaeve de Aes Sedai zeker niet weerhouden. Ze had geruzied met Kopins and Kongars; ze kon hetzelfde doen bij die opgeblazen Rhand Altor. Ze nam zich al half voor om naar zijn nieuwe ‘paleis’ te benen en hem eens flink de waarheid te zeggen. Alleen... Rhand Altor was geen Kopin of Kongar. De koppige mensen in Tweewater hadden niet die merkwaardig dreigende uitstraling van Rhand gehad. Nynaeve had al eerder te maken gehad met gevaarlijke mannen. Haar eigen Lan was even gevaarlijk als een jagende wolf en kon net zo prikkelbaar zijn, ook al was hij er goed in dat voor de meeste mensen te verbergen. Maar hoe dreigend en intimiderend Lan ook kon zijn, hij zou nog eerder zijn eigen hand afhakken dan die heffen om haar iets aan te doen.

Rhand was anders. Nynaeve kwam bij de trap langs de muur aan en liep die af, waarbij ze het voorstel van een wachter wegwuifde om een van hen als geleide mee te nemen. Het was avond en er waren veel vluchtelingen op pad, maar zij was niet bepaald weerloos. Ze pakte echter wel een lantaarn aan van een andere wachter. Het gebruik van de Ene Kracht om licht te maken zou de voorbijgangers

onbehaaglijk maken.

Rhand. Ooit had ze gedacht dat hij even zachtaardig was als Lan. Zijn vastberadenheid om vrouwen te beschermen was bijna lachwekkend onschuldig geweest. Die Rhand was er niet meer. Nynaeve zag het ogenblik weer voor zich waarop hij Cadsuane had verbannen. Ze had oprecht geloofd dat hij Cadsuane zou doden als hij haar gezicht weer zou zien, en terugdenken aan die gebeurtenis gaf haar nog altijd de rillingen. Het was vast haar verbeelding geweest, maar het leek wel alsof het op dat ogenblik aanzienlijk donkerder was geworden in de kamer, alsof er een wolk voor de zon langs was gekomen. Rhand Altor was onvoorspelbaar geworden. Zijn woede-uitbarsting tegen Nynaeve zelf, een paar dagen eerder, was daar weer een voorbeeld van. Natuurlijk zou hij haar nooit verbannen of bedreigen, ondanks wat hij had gezegd. Zo hard was hij niet. Toch?

Ze kwam onder aan de stenen trap aan en liep over een loopplank besmeurd met modder. Ze trok haar stola dicht om zich heen. Mensen zaten opeengepakt aan de overkant van de straat. De ingangen van winkels en stegen daar boden beschutting tegen de wind.

Ze hoorde een kind hoesten bij een van de groepen. Ze verstijfde, en hoorde het hoesten toen weer. Het klonk niet goed. Mompelend stak ze over en perste zich tussen de vluchtelingen door, met haar lantaarn omhoog om de ene na de andere groep slaperige mensen te verlichten. Veel van hen hadden de koperkleurige huid van Domani, maar er was ook een vrij groot aantal Taraboners bij. En... waren dat Saldeanen? Dat was onverwacht.

De meeste vluchtelingen lagen onder sleetse dekens naast hun karige bezittingen. Een pan hier, een spreid daar. Een jong meisje had een kleine lappenpop die ooit ongetwijfeld mooi was geweest, maar die nu een arm kwijt was. Rhand was beslist goed in het onderwerpen van landen, maar zijn koninkrijken hadden meer nodig dan alleen uitgedeeld graan. Ze hadden evenwichtigheid nodig, en ze hadden iets – iemand – nodig waarop ze konden vertrouwen. Rhand werd steeds slechter in het bieden van dat laatste.

Wie had er gehoest? Maar weinig vluchtelingen spraken tegen haar, en ze wilden ook niet graag haar vragen beantwoorden. Toen ze de jongen eindelijk vond, was ze meer dan een beetje geërgerd. Zijn ouders hadden hun bed gemaakt in de ruimte tussen twee houten winkelpanen, en toen Nynaeve naderde stond de vader op om haar tegen te houden. Hij was een verlopen Domani met een donkere, ruige baard en een dichte snor die misschien ooit volgens gebruik van de Domani geknipt was geweest. Hij droeg geen jas, en zijn hemd hing

bijna aan flarden.

Nynaeve staaarde hem aan met de blik waar ze al lang voordat ze een Aes Sedai werd bedreven in was. Eerlijk, mannen konden zo dom zijn! Zijn zoon was misschien wel stervende, en toch hield hij een van de weinige mensen in de stad tegen die konden helpen. Zijn vrouw was verstandiger, zoals meestal het geval was. Ze legde haar hand op het been van haar man zodat hij omlaag keek. Eindelijk wendde hij zich met wat zacht gemompel af.

Het gezicht van de vrouw was door het vuil moeilijk te zien. Er zaten sporen van tranen door de vegen op haar wangen; ze had kennelijk een paar zware nachten achter de rug.

Nynaeve knielde neer – waarbij ze de vader negeerde – en trok de deken weg van het kind in de armen van de vrouw. Hij was mager en bleek, en zijn oogleden gingen koortsachtig trillend open.

‘Hoe lang hoest hij al?’ vroeg Nynaeve, die een paar pakjes kruiden uit de buidel aan haar riem haalde. Ze had niet veel, maar het zou moeten voldoen.

‘Een week al, vrouwe,’ antwoordde de vrouw.

Nynaeve klakte geërgerd met haar tong en wees naar een tinnen beker. ‘Vul die,’ snauwde ze tegen de vader. ‘U hebt geluk dat de jongen de witte rillingen nog zo lang heeft overleefd; zonder tussenkomst zou hij de ochtend waarschijnlijk niet halen.’

Ondanks zijn eerdere weezin gehoorzaamde de vader snel en vulde de beker bij een vat dat in de buurt stond. Er was hier dankzij de vele regen gelukkig in ieder geval geen gebrek aan water.

Nynaeve pakte de beker aan en mengde er de acem en koortsweer doorheen, en toen weefde ze een draadje Vuur en verwarmde het water. Het begon een beetje te dampen, en de vader mompelde nog wat. Nynaeve schudde haar hoofd; ze had altijd gehoord dat de Domani pragmatische mensen waren als het op het gebruik van de Ene Kracht aankwam. De onrust in de stad moest hen echt raken.

‘Drinken,’ zei ze tegen de jongen, knielend terwijl ze alle vijf de Krachten samenvoegde in een ingewikkelde weving van Heling die ze intuïtief gebruikte. Haar vermogen had indruk gemaakt op sommige andere Aes Sedai, maar van anderen had het haar minachting opgeleverd. Hoe dan ook, haar methode werkte, ook al kon ze niet uitleggen hoe ze het deed. Dat was een van de zegeningen en de vloeken van het feit dat ze een wilder was; vanuit haar intuïtie was zij in staat tot dingen die andere Aes Sedai slechts met moeite onder de knie kregen. Maar sommige slechte gewoonten vond Nynaeve moeilijk af te leren.

Hoewel de jongen verdwaasd was, reageerde hij wel op de beker tegen zijn lippen. Haar Helende weving vleide zich over hem heen terwijl hij dronk, en hij verstijfde en zoog scherp zijn adem naar binnen. De kruiden waren niet noodzakelijk, maar ze zouden hem kracht geven na de uitputtende Heling. Ze had haar gewoonte afgelegd om altijd kruiden te gebruiken bij het Helen, maar ze vond nog steeds dat ze hun toepassing en nut hadden.

De vader knielde dreigend neer, maar Nynaeve zette haar vingertoppen tegen zijn borst en duwde hem achteruit. ‘Geef dat kind een beetje lucht.’

De jongen knipperde met zijn ogen en Nynaeve zag het bewustzijn daarin terugkeren. Hij huiverde zwakjes. Nynaeve Schouwde in hem om te bepalen hoe goed de Heling had gewerkt. ‘De koorts is geweken,’ zei ze knikkend. Ze stond op en liet de Ene Kracht los. ‘Hij heeft de komende paar dagen goed voedsel nodig; ik zal jullie vertellen hoe jullie bij de havenmeester moeten komen, waar jullie extra rantsoenen kunnen krijgen. Verkoop het voedsel niet, want dat zal me ter ore komen, en dan word ik boos. Is dat begrepen?’

De vrouw keek beschaamd omlaag. ‘We zouden nooit...’

‘Ik neem niets meer zomaar aan,’ zei Nynaeve. ‘Hoe dan ook, hij komt er wel weer bovenop, als jullie doen wat ik zeg. Geef hem vanavond de rest van dat drankje, slokje voor slokje als het moet. Als de koorts terugkomt, breng hem dan bij me in het paleis van de Draak.’

‘Ja, vrouwe,’ zei de vrouw terwijl haar man neerknielde en glimlachend de jongen in zijn armen nam.

Nynaeve pakte haar lantaarn.

‘Vrouwe,’ zei de vrouw. ‘Dank u.’

Nynaeve draaide zich weer om. ‘Jullie hadden hem dagen geleden al bij me moeten brengen. Het kan me niet schelen wat voor dwaas bijgeloof de mensen verspreiden, de Aes Sedai zijn niet jullie vijanden. Als jullie mensen kennen die ziek zijn, moedig ze dan aan om ons te bezoeken.’

De vrouw knikte, en de man bood een terechtgewezen aanblik. Nynaeve beende de steeg uit en de donkere straat weer op, langs mensen die naar haar keken met een mengeling van ontzag en afgrijzen. Dwaaze mensen! Lieten ze hun kinderen liever sterven dan ze te laten Helen?

Terug op straat probeerde Nynaeve te kalmeren. Het oponthoud had haar niet veel tijd gekost, en – in ieder geval vanavond – tijd had ze meer dan genoeg. Ze had niet veel geluk in haar omgang met Rhand.

Haar enige troost was dat Cadsuane het er nog slechter van af had gebracht als zijn raadvrouw.

Hoe ging je om met een schepsel als de Herrezen Draak? Nynaeve wist dat de oude Rhand daar nog ergens binnen in hem zat. Hij was gewoon zo vaak geschopt en geslagen dat hij zich had verstopt en zijn strengere versie de touwtjes in handen had gegeven. Hoe het haar ook stak om het toe te geven, hem onder druk zetten zou gewoon niet werken. Maar hoe moest ze hem zover krijgen dat hij deed wat hij moest doen, aangezien hij te koppig was om in te gaan op wat aansporing?

Nynaeve bleef staan, en haar lantaarn verlichtte een verlaten straat voor haar. Er was één iemand die met Rhand had kunnen samenwerken en hem tegelijkertijd had kunnen onderwijzen en opleiden. Het was niet Cadsuane geweest, of een van de Aes Sedai die hadden geprobeerd hem gevangen te nemen, te misleiden of te intimideren. Het was Moiraine geweest.

Nynaeve liep door. In de laatste maanden van haar leven had de Blauwe zuster zo ongeveer gekropen voor Rhand. Om hem zover te krijgen dat hij haar aanstelde als zijn raadvrouw had ze erin toegestemd zijn bevelen te gehoorzamen en hem alleen raad te geven wanneer hij daarom vroeg. Wat had je aan raad wanneer je het alleen kreeg wanneer je erom vroeg? Mensen hadden juist de grootste behoefte aan goede raad die ze niet wilden horen!

Maar Moiraine was in haar opzet geslaagd. Via haar was Rhand over zijn afkeer van de Aes Sedai heen gekomen. Zonder Rhands uiteindelijk aanvaarding van Moiraine zou Cadsuane waarschijnlijk nooit zijn raadvrouw zijn geworden.

Nou, Nynaeve was niet van zins zich hetzelfde op te stellen bij Rhand Altor, hoeveel mooie titels hij ook had. Maar ze kon wel iets leren van Moiraines welslagen. Misschien had Rhand naar Moiraine geluisterd omdat hij geveid was door haar onderworpenheid, of misschien was hij het gewoon beu dat iedereen hem steeds probeerde te beïnvloeden. Rhand had veel van dergelijke mensen om zich heen. Dat moest hem frustreren, en ze maakten Nynaeves taak ook een stuk moeilijker, aangezien zij degene was naar wie hij echt moest luisteren.

Kon het zijn dat hij haar beschouwde als gewoon een van de vele onbelangrijke konkelaarsters? Ze zag hem er wel voor aan. Ze moest hem laten inzien dat ze naar dezelfde doeleinden toewerkten. Ze wilde hem niet opdragen wat hij moest doen; ze wilde alleen dat hij opviel als een dwaas te gedragen. En daarnaast wilde ze gewoon

dat hij veilig was. Ze zou ook graag zien dat hij een leider was die de mensen eerbiedigden, niet een die de mensen vreesden. Hij scheen niet te begrijpen dat het pad dat hij bewandelde dat van een tiran was.

Koning zijn was eigenlijk niet zo heel anders dan burgemeester van Tweewater zijn. De burgemeester moest zorgen dat de mensen hem hoogachtten en aardig vonden. De Wijsheid en de vrouwenkring konden de lastige taken verrichten, zoals mensen straffen die hun boekje te buiten waren gegaan. De burgemeester moest echter geliefd zijn. Dat zorgde voor een beschaafde en veilige stad.

Maar hoe moest ze Rhand dat laten inzien? Ze kon hem niet dwingen; ze moest op een andere manier zorgen dat hij naar haar luisterde. In gedachten vormde ze een plan van aanpak. Tegen de tijd dat ze bij de woonstede aankwam, wist ze ongeveer wat ze moest doen.

De poort naar de woonstede werd bewaakt door Saldeanen. De Aiel bleven liever dichterbij Rhand en bewaakten de kamers en gangen in het huis zelf. Haster Nalmat, de dienstdoende officier, maakte een buiging voor Nynaeve toen ze naderde; sommige mensen wisten nog steeds hoe je Aes Sedai moest behandelen.

Het terrein achter de poort was sierlijk en gecultiveerd. Nynaeves lantaarn wierp vreemde schaduwen op het gras toen het licht ervan door bomen scheen die in de vorm van denkbeeldige dieren waren gesnoeid. De schaduwen bewogen mee met haar lantaarn, en de fantoomvormen lengden en smolten samen met de diepere duisternis van de nacht. Als rivieren van schaduw.

Een grotere groep Saldeaanse soldaten stond op wacht voor de woonstede; veel meer dan noodzakelijk. Overal waar mannen op wacht stonden, kwamen vaak hun vrienden naartoe, ongetwijfeld om te roddelen. Nynaeve beende naar de groep toe, waarop enkelen van hen die lui tegen de pilaren van het huis leunden snel hun rug rechtten.

‘Wie van jullie hebben hier nu dienst?’ vroeg ze.

En inderdaad, slechts drie van de negen soldaten staken hun hand op en keken wat schaapachtig.

‘Uitstekend,’ zei Nynaeve, die haar lantaarn aan een van hen gaf. ‘Jullie drie komen met mij mee.’ Ze beende het huis in, terwijl de drie soldaten zich achter haar aan haastten.

Het was al laat – de geestenstoet was pas om middernacht verschenen – en iedereen in huis sliep. De grote kroonluchter in de toegangshal was gedoofd en de gangen waren donker. Vertrouwend op haar geheugen koos ze een richting. De witbepleisterde wanden waren hier

even onberispelijk als in andere delen van het huis, maar ze waren onversierd. Haar instinct bleek juist toen ze al snel in een kleine keuken aankwam, waar bedienden schotels met voedsel konden opmaken voordat ze die naar de eetzaal brachten. De gang die ze had gekozen leidde naar de zitkamers van de woonstede; een andere gang achterin voerde naar de keukens.

De kamer was voorzien van een grote, stevige houten tafel en een paar hoge krukken. Die werden bezet door een groep dobbelende mannen gekleed in groene en witte linnen hemden – de livrei van Milisairs huis – en stevige werkbroeken.

Ze keken geschrokken op toen Nynaeve binnenkwam. Een van de mannen sprong daadwerkelijk op, en zijn kruk viel achter hem op de vloer. Hij trok zijn hoed af – een scheef bruin ding waar zelfs Mart zich voor zou schamen – en keek als een kind dat was betrappt terwijl hij zijn vinger in een pastei stak.

Nynaeve maalde niet om wat ze deden; ze had een paar dienaren van het huis gevonden, en dat was alles waar ze om gaf. ‘Ik moet de dosun spreken,’ zei ze, hun term voor de hoogste huisbewaarder. ‘Haal haar voor me.’

Haar soldaten liepen achter haar aan naar binnen. Alle drie waren het Saldeanen, en ze waren wat lomp, maar ze liepen met de houding van mannen die zeer goed bekend waren met de strijd. Ze betwijfelde of die eenvoudige bedienden behoefte hadden aan nog meer dreiging dan er al van een Aes Sedai uitging, maar de soldaten zouden waarschijnlijk later vannacht nuttig blijken.

‘De dosun?’ vroeg de arbeider met de hoed uiteindelijk. ‘Weet u zeker dat u niet liever de huismeester wilt spreken of...’

‘De dosun,’ herhaalde Nynaeve. ‘Breng haar hierheen. Geef haar tijd om een mantel aan te trekken, maar meer niet.’ Ze wees naar een van haar soldaten. ‘Jij gaat met hem mee. Zorg dat hij met niemand anders praat of die vrouw de kans geeft om te ontsnappen.’

‘Ontsnappen?’ piepte de arbeider. ‘Waarom zou Loral dat doen? Wat heeft ze gedaan, vrouwe?’

‘Niets, hoop ik. Ga nu!’

De twee mannen – de ene een arbeider, de andere een soldaat – haastten zich weg, en de overige drie bleven met onbehaaglijke blikken aan tafel zitten. Nynaeve sloeg haar armen over elkaar en dacht na. Rhand had gedacht dat zijn jacht op de Domaanse koning op een dood spoor was beland omdat de boodschapper was omgekomen. Nynaeve was daar niet zo zeker van. Er waren anderen bij betrokken, en een paar vragen aan de juiste mensen konden heel verhelderend

zijn.

Het was niet waarschijnlijk dat de dosun iets fout had gedaan. Maar Nynaeve wilde niet dat de arbeider die haar ging halen onderweg met mensen zou praten; het was beter om hem een gevoel van gevaar mee te geven, en de soldaat te laten zorgen dat hij zijn mond hield en opschoot.

Haar vooruitziende blik bleek verstandig. Korte tijd later haastte de arbeider zich weer de kamer in en sleepte een verformfaaide, wat oudere vrouw in een blauwe avondmantel achter zich aan. Grijs haar kwam onder een haastig omgebonden rode hoofddoek vandaan, en haar getaande Domanigezicht was bleek van ongerustheid.

Nynaeve voelde zich schuldig. Wat moest die vrouw doorstaan, midden in de nacht gewekt door een doodsbange dienaar die beweerde dat een Aes Sedai haar onmiddellijk wilde spreken!

De Saldeaanse soldaat volgde en ging op wacht staan bij de deur. Hij had kromme benen en een gedrongen postuur, en hij droeg zo'n lange Saldeaanse snor. De andere twee hadden postgevat bij de deur waardoor Nynaeve binnen was gekomen, en hun achteloze uitstraling maakte de stemming in de kamer alleen maar meer gespannen. Ze hadden iets opgepikt van haar bedoelingen, kennelijk.

'Rustig maar, goede vrouw,' zei Nynaeve, knikkend naar de tafel. 'Je mag gaan zitten. Jullie anderen, ga naar de hoofdingang en blijf daar. Spreek met niemand.'

De vier arbeiders hadden geen verdere aansporing nodig. Nynaeve zei tegen een van de soldaten dat hij hen moest volgen om er zeker van te zijn dat ze deden wat ze hun had opgedragen. Het late tijdstip was in haar voordeel; nu zoveel bedienden en helpers van Rhand sliepen, kon ze onderzoek doen zonder de mogelijke schuldigen te waarschuwen.

Het vertrek van de arbeiders maakte de dosun alleen maar zenuwachtiger. Nynaeve ging op een van de krukken aan tafel zitten. De mannen hadden in hun haast hun dobbelstenen achtergelaten, maar hadden – uiteraard – wel hun geld meegenomen. De kamer werd verlicht door een kleine lamp op de vensterbank, brandend met een open vlam. De Saldeaan had Nynaeves lantaarn meegenomen toen hij de arbeiders volgde.

'Je heet Loral, toch?' vroeg Nynaeve.

De dosun knikte behoedzaam.

'Je bent je ervan bewust dat Aes Sedai niet liegen?'

De huishoudster knikte weer. De meeste Aes Sedai konden niet liegen, hoewel Nynaeve dat technisch gezien wel kon, aangezien zij niet had

gezworen op de Eedstaf. Dat was een deel van hetgeen haar in de ogen van de anderen een lagere status opleverde. Onverdiend. De Eedstaf was maar een plichtpleging; mensen uit Tweewater hadden geen ter'angreaal nodig om eerlijk te zijn. 'Dan geloof je me dus als ik zeg dat ik jou persoonlijk niet verdenk van onrechtmatig handelen. Ik heb alleen je hulp nodig.'

De vrouw scheen zich wat te ontspannen. 'Wat hebt u voor hulp nodig, Nynaeve Sedai?'

'In mijn ervaring weet het hoofd van de huishouding meer over het reilen en zeilen in een huis dan de huisbewaarders of zelfs de eigenaars van het pand. Werk je hier al lang?'

'Ik dien al drie generaties van de familie Chadmar,' zei de oude vrouw met enige trots. 'En ik had gehoopt er nog een te dienen, als de vrouwe niet...' De huishoudster maakte haar zin niet af. Rhand had 'de vrouwe' in haar eigen kerker gevangengezet. Dat voorspelde niet veel goeds voor de vooruitzichten op een volgende generatie werkgevers.

'Ja, nou,' zei Nynaeve, om de onbehaaglijke stilte te vullen, 'de ongelukkige omstandigheden rondom je vrouwe zijn onderdeel van mijn huidige taak.'

'Nynaeve Sedai,' zei de oude vrouw, nu gretig, 'denkt u dat u kunt zorgen dat ze wordt vrijgelaten? Haar weer in de gunst van de Drakenheer kunt laten komen?'

'Misschien.' Waarschijnlijk niet, voegde Nynaeve er in gedachten aan toe, maar alles is mogelijk. 'Mijn huidige activiteiten helpen misschien. Heb je die boodschapper ooit gezien, die door je meesteres gevangen was gezet?'

'Die door de koning was gestuurd?' vroeg Loral. 'Ik heb hem nooit gesproken, Aes Sedai, maar ik heb hem wel gezien. Lange, knappe vent, merkwaardig gladgeschoren voor een Domani. Ik kwam hem in de gang tegen. Had een van de fraaiste gezichten die ik ooit bij een man heb gezien.'

'En toen?' vroeg Nynaeve.

'Nou, hij ging rechtstreeks naar vrouwe Chadmar toe, en daarna...' Loral liet haar stem wegsterven. 'Nynaeve Sedai, ik wil mijn vrouwe niet nog meer problemen bezorgen, en...'

'Hij is naar de verhoorkamer gestuurd,' zei Nynaeve kortaf. 'Ik heb geen tijd voor dwaasheid, Loral. Ik ben hier niet op zoek naar bewijzen tegen je meesteres, en het kan me ook niet echt schelen waar jouw trouw ligt. Er staan veel grotere dingen op het spel. Beantwoord mijn vraag.'

‘Ja, vrouwe,’ zei Loral, die verbleekte. ‘We wisten natuurlijk allemaal wat er was gebeurd. Het leek ongepast, om een man van de koning zo te laten verhoren. Vooral die man. Zonde om zo’n mooi gezicht te ontsieren, en zo.’

‘Weet je waar de ondervrager en de kerker zijn?’

Loral aarzelde, maar toen knikte ze met tegenzin. Mooi. Ze hield niets voor Nynaeve achter.

‘Kom, dan gaan we,’ zei Nynaeve, die opstond.

‘Vrouwe?’

‘Naar de kerker,’ zei Nynaeve. ‘Ik neem aan dat die zich niet hier op het terrein bevindt, tenminste niet als Milisair Chadmar zo voorzichtig was als ik denk.’

‘Hij ligt in Meeuwenfeest,’ zei Loral. ‘Wilt u vannacht nog gaan?’

‘Ja,’ zei Nynaeve, maar toen weifelde ze. ‘Behalve als ik de ondervrager thuis kan bezoeken.’

‘Hij woont op dezelfde plek, vrouwe.’

‘Uitstekend. Kom mee.’

Loral had niet veel keus. Nynaeve liet haar – onder bewaking van een soldaat – terugkeren naar haar kamer om zich fatsoenlijk aan te kleden.

Korte tijd later voerden Nynaeve en haar soldaten de dosun – samen met de vier arbeiders, zodat die niet per ongeluk iemand waarschuwden over wat er aan de hand was – het gebouw uit. Alle vijf keken ze beslist ongelukkig. Ze geloofden waarschijnlijk in de bijgelovige geruchten dat het ’s nachts niet veilig was. Nynaeve wist wel beter. De nacht was dan misschien niet veilig, hij was niet gevaarlijker dan elke andere tijd. In feite was het ’s nachts misschien wel veiliger. Als er minder mensen rondliepen, was er ook minder kans dat er bij iemand in je omgeving plotseling doorns uit de huid groeiden, dat die in brand vloog of op een andere verschrikkelijke, grillige wijze aan zijn einde kwam.

Ze verlieten het terrein van de woonstede en Nynaeve liep met ferme pas, in de hoop dat de anderen daardoor minder zenuwachtig zouden zijn. Ze knikte naar de soldaten bij de poort en ging in de richting waarin Loral wees. Ze klosten over het hout van de loopplanken, en de bewolkte nachthemel gloeide slechts lichtjes door het maanlicht erboven.

Nynaeve stond zichzelf niet toe te gaan twijfelen aan haar voorne- men. Ze had tot een koers besloten, en tot nu toe ging het goed. Rhand zou weliswaar misschien boos op haar worden voor het mee- slepen van soldaten en het zaaien van onrust, maar soms moest je,

als je wilde zien wat er onder in een troebele regenton lag, in het water roeren om het naar boven te halen. Het was gewoon allemaal te toevallig.

Milisair Chadmar had de boodschapper maanden geleden al gevangengenomen, maar hij was slechts korte tijd nadat Rhand naar hem had gevraagd overleden. Hij was de enige in de stad geweest met enig vermoeden van waar de koning was.

Toeval bestond. Soms als twee boeren ruzieden en er 's nachts een koe van een van de twee stierf, was het gewoon een ongelukje. En soms ontdekte je na wat zoeken het tegendeel.

Loral leidde de groep naar Meeuwenfeest, ook bekend als het Meeuwendistrict, een deel van de stad nabij de plek waar de vissers het afval van hun vangsten dumpten. Net als de meeste verstandige mensen vermeed Nynaeve dat deel van de stad, en toen ze het naderden herinnerde haar neus haar aan de reden daarvoor. Vissingengewanden waren dan misschien uitstekende meststof, maar Nynaeve rook de ontbindende stapels al van enkele straten afstand. Zelfs de vluchtelingen vermeden dit donkere gebied.

Het was een vrij lange wandeling, want begrijpelijkerwijs lag het rijke gedeelte van de stad ver bij Meeuwenfeest vandaan. Nynaeve beende voort en lette niet op de beschaduwde stegen en gebouwen, hoewel haar gevolg – op de soldaten na – zich ietwat angstig om haar heen schaarde. De Saldeanen hielden hun handen op hun kronkelige zwaarden en probeerden alle kanten tegelijk op te kijken.

Ze wenste dat ze nieuws had uit de Witte Toren. Hoe lang had ze nu al niets meer gehoord van Egwene of een van de anderen? Ze voelde zich blind. Het was haar eigen schuld omdat ze erop had gestaan met Rhand mee te gaan. Iemand had een oogje op hem moeten houden, maar dat betekende dat ze geen oogje meer kon houden op de rest. Was de Toren nog steeds verdeeld? Was Egwene nog steeds Amyrlin? Aan het nieuws op de straten had ze niet veel. Zoals altijd hoorde ze voor elk gerucht dat ze opving twee andere die het tegen spraken. De Witte Toren voerde onderling strijd. Nee, ze streden tegen de Asha'man. Nee, de Aes Sedai waren vernietigd door de Seanchanen. Of door de Herrezen Draak. Nee, die geruchten waren allemaal leugens die door de Toren werden verspreid om haar vijanden tot een aanval uit te lokken.

Er werd heel weinig met name over Elaida of Egwene gezegd, hoewel er wat vaag nieuws over de twee Amyrlins de ronde deed. Dat was problematisch. Geen van beide groepen Aes Sedai zou nieuws over een tweede Amyrlin willen verspreiden. Verhalen over ruzie onder

de Aes Sedai zouden hen uiteindelijk alleen maar schaden. Eindelijk hield Loral halt. De vier arbeiders kwamen achter haar tot stilstand en gingen met ongeruste gezichten dicht bij elkaar staan. Nynaeve keek Loral aan. 'En?'

'Daar, vrouwe.' De vrouw wees met een knokige vinger naar het gebouw aan de overkant.

'De winkel van de kaarsenmaker?' vroeg Nynaeve.

Loral knikte.

Nynaeve wenkte een van de krombenige Saldeaanse soldaten. 'Jij, hou een oogje op die vijf en zorg dat ze niet in de problemen komen. Jullie twee gaan met mij mee.'

Ze stak de straat over, maar toen ze niemand van het looppad hoorde stappen, draaide ze zich fronsend weer om. De drie wachters stonden bij elkaar te kijken naar de ene lantaarn, waarschijnlijk boos op zichzelf omdat ze er niet aan hadden gedacht er nog een mee te nemen. 'O, in Lichtsnaam,' snauwde Nynaeve. Ze stak haar hand op en omhelsde de Bron. Ze weefde een lichtbol boven haar hand, die een koel, gelijkmatige gloed om haar heen verspreidde. 'Laat die lantaarn maar hier.'

De twee Saldeanen gehoorzaamden en haastten zich achter haar aan. Ze stapte naar de deur van de kaarsenwinkel en weefde een ban tegen afluisteren rondom zichzelf, de deur en de twee soldaten.

Ze keek een van de soldaten aan. 'Hoe heet je?'

'Triben, vrouwe,' zei hij. Hij was een man met een haviksgezicht, een kortgeknipte snor en een litteken op zijn voorhoofd. 'Dat is Lurts,' zei hij, wijzend naar de andere soldaat, een beer van een vent die tot Nynaeves verbazing het uniform van een cavalierist droeg.

'Goed, Triben,' zei Nynaeve. 'Trap de deur in.'

Triben stelde geen vragen; hij haalde gewoon zijn gelaarsde voet uit en trapte. Het kozijn barstte meteen en de deur sloeg open, maar als haar ban op de juiste wijze was aangebracht zou niemand binnen iets horen. Ze gluurde naar binnen. Het rook er naar was en reukwater, en op de houten vloer zaten vele vlekken van druppels was. 'Snel,' zei ze tegen de soldaten, terwijl ze de ban losliet maar de lichtbol in stand hield. 'Lurts, ga naar de achterkant van de winkel en hou de steeg in de gaten; zorg ervoor dat er niemand ontkomt. Triben, jij gaat met mij mee.'

Lurts bewoog zich met verrassend veel snelheid voor zijn lichaamsbouw, en hij vatte post in de achterkamer van de winkel. Haar bol verlichtte vaten voor het dopen van kaarsen en een berg kaarsstompjes in de hoek, die voor penners waren gekocht om te worden om-

gesmolten. Rechts bevond zich een trap. Een kleine nis voor in de winkel was de uitstalkast, en die bevatte kaarsen in verschillende vormen en afmetingen, van de gebruikelijke witte staaf tot het geurende en versierde blok. Als Loral het mis had en dit niet de plek was...

Maar elke goede geheime operatie had een dekmantel nodig. Nynaeve haastte zich de trap op, en het hout kraakte onder haar voeten. Het was een smal gebouw. Op de bovenverdieping zag ze twee kamers. Een van de deuren stond op een kier, dus dimde Nynaeve haar lichtbol en weefde een ban tegen afluisteren in die kamer. Toen stormde ze naar binnen, met de havikachtige Triben op haar hielen, en zijn zwaard schraapte langs de schede toen hij het trok.

Er was maar één persoon in de kamer: een dikke man die lag te slapen op een matras op de vloer, met de dekens op een hoop aan zijn voeten. Nynaeve weefde enkele draadjes Lucht en bond hem in één soepele beweging vast. Zijn ogen gingen breed open en hij opende zijn mond om te schreeuwen, maar Nynaeve stopte een prop van Lucht tussen zijn lippen.

Ze wendde zich naar Triben en knikte terwijl ze haar wevingen afbond. Ze lieten de vastgebonden man daar achter, worstelend in zijn boeien, en staken over naar de andere deur. Nynaeve maakte nog een weving tegen afluisteren voordat ze naar binnen ging, en dat was maar goed ook, want de twee jongere mannen in deze kamer werden veel sneller wakker. Een van hen ging rechtop zitten en slaakte een kreet toen Triben binnenkwam. Triben stompte hem in zijn maag en perste de lucht uit zijn longen.

Nynaeve bond hem vast met een draadje Lucht, en toen deed ze hetzelfde bij de andere jongeman, die zich slaperig roerde op zijn brits. Ze sleepte de twee naar zich toe en maakte haar lichtbol feller, waarna ze de mannen een stukje boven de vloer liet zweven. Ze waren allebei Domani, met donker haar, ruwe gezichten en een smalle snor. Beiden droegen alleen hun onderkleding. Ze leken haar te oud om leerlingen te zijn.

‘Ik denk dat we op de juiste plek zijn, Nynaeve Sedai,’ zei Triben, die om de twee heen liep en naast haar kwam staan.

Ze keek hem vragend aan.

‘Dit zijn geen leerling-kaarsenmakers,’ vervolgde Triben. Hij schoof zijn zwaard weer in de schede. ‘Eelt op hun handen, maar geen brandplekken? Gespierde armen? En ze zijn veel te oud. Die kerel links heeft minstens één keer zijn neus gebroken.’

Ze keek wat beter; Triben had gelijk. *Dat had ik moeten zien.* Toch, dat van die leeftijd had ze wel opgemerkt. ‘Wie van jullie moet ik

verlossen van de mondprop, denken jullie,' vroeg ze achteloos, 'en wie moet ik doden?'

Beide mannen begonnen met grote ogen te kronkelen. Ze hadden moeten weten dat een Aes Sedai nooit zoiets zou doen. In feite had ze het misschien niet eens moeten opperen, maar particuliere gevangengewoonten zoals deze maakten haar boos.

'Degene links lijkt het meest bereid te praten, vrouwe,' zei Triben. 'Misschien zal hij u vertellen wat u wilt weten.'

Ze knikte en ontdeed de man van zijn mondprop. Hij begon meteen te bazelen. 'Ik doe alles wat u zegt! Alstublieft, vul mijn maag niet met insecten! Ik heb niks verkeerd gedaan, echt waar, ik...'

Ze stopte de prop van Lucht weer in zijn mond.

'Te veel geklaag,' zei ze. 'Misschien weet die ander dat hij zijn mond moet houden en pas moet praten als iemand hem iets vraagt.' Ze maakte zijn mondprop los.

Deze man bleef in de lucht bungelen, overduidelijk doodsbang, maar hij zei niets. De Ene Kracht kon zelfs de meest geharde moordenaar van zijn stuk brengen.

'Hoe kom ik in de kerker?' vroeg ze aan de man.

Hij leek misselijk, maar hij had waarschijnlijk al geraden dat ze de kerker zocht. De kans dat een Aes Sedai na middernacht de winkel zou binnenstormen omdat haar een slechte kaars was verkocht, was klein.

'Valluik,' zei de man, 'onder het kleed voor in de winkel.'

'Uitstekend,' zei Nynaeve. Ze bond de wevingen af waarmee de handen van de mannen geboeid waren en stopte toen de mondprop terug bij de man die had geklikt. Ze liet ze niet in de lucht hangen – ze had geen zin om ze achter zich aan te trekken – en liet hen zelf lopen.

Ze vroeg Triben de dikke man uit de andere kamer te halen, en toen troonde ze hen alle drie mee de trap af. Beneden troffen ze de gespierde Lurts, die zorgvuldig de steeg aan de achterkant in de gaten hield. Een jongeling zat op de vloer voor hem, en Nynaeves lichtbol scheen op zijn gezicht: een bange Domani met opvallend licht haar en handen vol brandplekken.

'Kijk, dát is een leerling-kaarsenmaker,' zei Triben, krabbend aan het litteken op zijn voorhoofd. 'Ze laten hem waarschijnlijk al het werk in de winkel doen.'

'Hij lag te slapen onder die dekens daar.' Lurts knikte naar een beschaduwde berg in de hoek terwijl hij naar Nynaeve toe liep. 'Probeerde de voordeur uit te rennen toen jullie de trap op waren ge-

gaan.'

'Neem hem mee,' zei Nynaeve. In de kleine ruimte voor in de winkel trok Triben het kleed opzij en gebruikte toen zijn zwaard om tussen de planken te porren tot hij eronder iets raakte; scharnieren, nam Nynaeve aan. Na wat voorzichtig wrikken kreeg hij het luik open. Een ladder leidde naar de duisternis beneden.

Nynaeve stapte naar voren, maar Triben stak zijn hand op. 'Heer Bashere zou me aan mijn eigen stijgbeugels ophangen als ik u als eerste zou laten gaan, vrouwe,' zei hij. 'Je weet nooit wat daarbeneden is.' Hij sprong in het gat en gleed langs de ladder omlaag, waarbij hij één hand op de ladder hield en in de andere het zwaard omklemde. Hij landde met een bons op de grond beneden, en Nynaeve sloeg haar ogen ten hemel. Mannen! Ze beduidde Lurts dat hij de gevangenvaarders in de gaten moest houden en maakte toen hun boeien wat losser zodat ze naar beneden konden klimmen. Ze keek hen om beurten streng aan; toen ging ze de ladder af zonder de belachelijke zwierigheid van Triben, en ze liet het aan Lurts over om de gevangenvaarders achter haar aan te drijven.

Nynaeve tilde de lichtbol op en bekeek de kelder. De muren waren van steen, wat haar een stuk minder zenuwachtig maakte over het gewicht van het gebouw boven hen. De vloer was van aangestampte aarde, en in de muur tegenover haar zat een houten deur. Triben stond erbij te luisteren.

Ze knikte, en hij trok hem open en sprong gretig naar binnen. De Saldeanen schenen enkele gewoonten van de Aiel over te nemen. Nynaeve volgde en bereidde voor de zekerheid alvast enkele wevingen van Lucht voor. Achter haar kwamen de nukkige vaarders de ladder af, gevolgd door Lurts.

Er viel niet veel te zien in de andere kamer. Twee cellen met dikke houten deuren, een tafel met een paar krukken en een grote houten kist. Nynaeve stuurde haar lichtbol naar de hoek terwijl de havikachtige Triben de kist bekeek. Hij maakte het deksel open, trok zijn wenkbrauw op en haalde diverse glinsterende messen tevoorschijn. Verhoormiddelen. Nynaeve huiverde. Ze richtte een strenge blik op de gevangenvaarders achter haar.

Ze maakte de mondprop los van de man die ze eerder had gesproken. 'Sleutels?' vroeg ze.

'Onder in de kist,' zei de schurk. De dikke gevangenvaarder – de leider van de groep, ongetwijfeld, aangezien hij een eigen kamer had – keek hem woest aan. Nynaeve rukte de leider de lucht in. 'Daag me niet uit,' gromde ze. 'Op dit uur liggen alle redelijke mensen na-

melijk allang te slapen.'

Ze knikte naar Triben, die de sleutels tevoorschijn haalde en de cellen opende. De eerste cel was leeg; in de tweede zat een haveloze vrouw, gehuld in een fraai Domanigewaad, hoewel het wel vies was. Vrouwe Chadmar was vuil en verformfaaid en lag slaperig tegen de muur opgekruld, zich er amper van bewust dat de deur geopend was. Nynaeve ving een vleug op van een stank die tot dat ogenblik was verhuld door die van rottende vis. Menselijke uitwerpselen en een ongewassen lichaam. Dat was waarschijnlijk ook een reden om de kerker hier in Meeuwenfeest te hebben.

Nynaeve inhaleerde scherp toen ze zag hoe de vrouw was behandeld. Hoe kon Rhand dit toestaan? De vrouw had dit zelf ook bij anderen gedaan, maar dat verantwoordde niet dat hij naar gelijksoortige maatregelen had gegrepen.

Ze beduidde Triben dat hij de deur dicht moest doen; toen ging ze op een kruk in de kamer zitten en keek naar de drie gevangenenbewaarders. Achter haar bewaakte Lurts de uitweg en hield een oogje op de arme leerling. De dikke gevangenenbewaarder hing nog in de lucht.

Ze had inlichtingen nodig. Ze had Rhand de volgende ochtend toestemming kunnen vragen om de gevangenis te bezoeken, maar dan had de kans bestaan dat deze mannen van tevoren zouden weten dat ze een bezoekje kregen. Ze vertrouwde op de verrassing en op afschrikking om te onthullen wat verborgen was gebleven.

'Zo,' zei ze tegen de drie. 'Ik ga jullie een paar vragen stellen. Jullie gaan antwoorden. Ik weet nog niet wat ik met jullie ga doen, dus bedenk maar dat het beter is om heel eerlijk tegen me te zijn.'

De twee op de grond keken op naar de andere man, zwevend in de onzichtbare wevingen van Lucht. Ze knikten.

'De man die bij jullie werd gebracht,' zei ze. 'De boodschapper van de koning. Wanneer kwam hij aan?'

'Twee maanden geleden,' zei een van de schurken; de man met de grote kin en de gebroken neus. 'Hij kwam aan in een zak met kaarstompen van vrouwe Chadmars huis, net als alle gevangenen.'

'Jullie opdracht?'

'Hem vasthouden,' zei de andere schurk. 'Hem in leven houden. We wisten niet veel eh, vrouwe Aes Sedai. Jorgin is degene die alle verhoren doet.'

Ze keek op naar de dikke man. 'Ben jij Jorgin?'

Hij knikte met tegenzin.

'En wat was jouw opdracht?'

Jorgin gaf geen antwoord.

Nynaeve zuchtte. 'Luister,' zei ze tegen hem. 'Ik ben een Aes Sedai, en gebonden aan mijn woord. Als jullie me vertellen wat jullie weten, zal ik ervoor zorgen dat jullie niet verdacht worden gemaakt met betrekking tot zijn dood. De Draak geeft niet om jullie drie, anders zouden jullie allang niet meer de leiding hebben over dit... herbergje van jullie.'

'Als we praten, mogen we gaan?' vroeg de dikke man, die haar nauwlettend gadesloeg. 'Dat is uw woord?'

Nynaeve keek ontevreden om zich heen in het kleine kamertje. Ze hadden vrouwe Chadmar in het donker laten zitten, en de deur was dichtgestopt met stof om geschreeuw te dempen. Het zou donker, bedompt en krap zijn in de cel. Mannen die op een dergelijke plek konden werken, verdienden het amper om te leven, laat staan vrij te zijn. Maar er was een veel grotere ziekte om mee af te rekenen. 'Ja,' zei Nynaeve, hoewel het woord bitter smaakte. 'En jullie weten dat jullie dat niet verdienen.'

Jorgin aarzelde, maar toen knikte hij. 'Laat me omlaag, Aes Sedai, dan beantwoord ik uw vragen.'

Dat deed ze. De man wist het dan misschien niet, maar ze had maar heel weinig gezag; ze zou zich niet verlagen tot dwang om antwoorden aan hen te ontfutselen, en ze handelde zonder Rhands medeweten. De Draak zou waarschijnlijk niet opgetogen zijn als hij ontdekte dat ze haar neus hierin had gestoken, behalve als ze hem iets wezenlijks kon bieden.

Jorgin zei tegen de schurk met de gebroken neus: 'Mord, haal een kruk voor me.'

Mord keek naar Nynaeve voor toestemming, die ze gaf met een korte knik. Toen Jorgin zijn logge gestalte op de kruk had gehesen, boog hij zich met verstrengelde handen naar voren. Hij leek wel een reusachtige kever die op zijn kant stond.

'Ik begrijp niet wat u van mij wilt,' zei de man. 'U schijnt alles al te weten. U weet van mijn voorziening en van de mensen die hier hebben gezeten. Wat valt er nog meer te vertellen?'

Voorziening? Mooi woord ervoor. 'Dat zijn mijn zaken,' zei Nynaeve, en ze staaarde hem aan op een wijze waarvan ze hoopte dat die overbracht dat de zorgen van de Aes Sedai niet openstonden voor bespreking. 'Vertel me hoe de boodschapper is gestorven.'

'Zonder waardigheid,' antwoordde Jorgin. 'Zoals alle mensen, in mijn ervaring.'

'Geef me bijzonderheden, anders hang ik je weer in de lucht.'

‘Ik deed een paar dagen geleden de celdeur open om hem eten te brengen. Hij was dood.’

‘Hoe lang had je hem al niet meer te eten gegeven?’

Jorgin snoof. ‘Ik laat mijn gasten niet verhongeren, vrouwe Aes Sedai. Ik... moedig ze alleen aan om vrijuit te praten over wat ze weten.’

‘En hoeveel aanmoediging had de boodschapper nodig?’

‘Niet genoeg om hem te doden,’ zei de man verdedigend.

‘O, kom toch,’ schamperde Nynaeve. ‘De man heeft hier maanden gezeten, schijnbaar al die tijd gezond. En dan, op de dag voordat hij voor de Herrezen Draak moet worden geleid, sterft hij plotseling? Je hebt mijn belofte van amnestie al. Zeg me wie je heeft omgekocht om hem te vermoorden, en ik zal zorgen dat je beschermd wordt.’

De gevangene schudde zijn hoofd. ‘Zo ging het niet. Wat ik al zei, hij ging gewoon dood. Dat gebeurt soms.’

‘Ik ben je spelletjes beu.’

‘Het Licht brande u, het is geen spelletje!’ grauwde Jorgin. ‘Denkt u dat een man met mijn beroep ver zou komen als bekend werd dat hij zich liet omkopen om een van zijn gasten te vermoorden? Dan zou je hem net zomin kunnen vertrouwen als zo’n leugenachtige Aiel!’

Ze liet die laatste opmerking gaan, hoewel een man zoals hij nooit ‘te vertrouwen’ was.

‘Luister,’ zei Jorgin, ‘hij was hoe dan ook niet het soort gevangene dat je vermoordt. Iedereen wil weten waar de koning is. Wie zou er nu de enige vermoorden die daar iets over wist? Die man was goed geld waard.’

‘Dus hij is niet dood,’ gokte Nynaeve. ‘Aan wie heb je hem verkocht?’

‘O, hij is zeker dood,’ zei de gevangene grinnikend. ‘Als ik hem had verkocht, zou ik daarna niet lang meer hebben geleefd. Je leert dat soort dingen snel, in mijn vak.’

Ze wendde zich tot de andere twee schurken. ‘Liegt hij?’ vroeg ze aan een van hen. ‘Honderd gouden marken voor degene die kan bewijzen dat hij liegt.’

Mord keek naar zijn baas en trok een grimas. ‘Voor honderd gouden marken zou ik u mijn eigen moeder verkopen, vrouwe. Het Licht brande me, maar ik zou het doen. Jorgin zegt de waarheid. Die kerel was morsdood. De mannen van de Draak hebben gekeken toen ze de vrouwe bij ons brachten.’

Dus Rhand had ook aan die mogelijkheid gedacht. Maar ze had nog steeds geen bewijs dat die mannen haar de waarheid vertelden. Als er iets te verbergen was, zouden ze hard werken en het diep begraven. Ze besloot tot een andere aanpak.

‘Wat hebben jullie dan ontdekt,’ zei ze, ‘over de verblijfplaats van de koning?’

Jorgin zuchtte enkel. ‘Net zoals ik al aan de mannen van de Drakenheer heb verteld, en zoals ik tegen vrouwe Chadmar zei voordat ze zelf hier in de kerker belandde, die man wist iets, maar hij wilde niet praten.’

‘Kom nou,’ zei Nynaeve, die een blik op de kist met scherpe voorwerpen wierp. Ze moest weer weggijken, voordat ze boos werd. ‘Een man met jouw... vaardigheden? En je kon niet eens een eenvoudig feitje uit hem loskrijgen?’

‘De Duistere mag me halen als ik lieg!’ Het gezicht van de gevangenebewaarder kleurde, alsof dit een kwestie van trots voor hem was. ‘Ik heb nog nooit een man zich zien verzetten zoals hij deed! Een fraai veertje van een man zoals hij had moeten breken zonder al te veel aanmoediging. Maar dat deed hij niet. Hij zei van alles, maar niet de dingen die wij wilden weten!’

Jorgin boog zich naar voren. ‘Ik weet niet hoe hij het deed, vrouwe. Het Licht verzenge me, maar ik weet het echt niet! Het leek wel alsof... een of andere kracht zijn tong in de greep had. Alsof hij niet kon praten. Zelfs als hij dat wilde!’

De twee schurken mompelden in zichzelf en keken ongerust. Schijnbaar had Nynaeve met haar vragen een gevoelige snaar geraakt.

‘Dus je hebt hem te zeer onder druk gezet,’ gokte Nynaeve. ‘En toen stierf hij.’

‘Ik blijf bij wat ik zei, vrouw!’ grauwde de gevangenebewaarder. ‘Bloed en bloedas! Ik heb hem niet vermoord! Soms gaan mensen gewoon dood.’

Helaas begon ze hem te geloven. Jorgin was een ellendeling die wel een jaar of tien klusjes onder het toezien van een Wijsheid kon gebruiken, maar hij loog niet.

Daar gingen haar grootse plannen dan. Ze zuchtte en stond op, en toen pas besefte ze hoe moe ze was. Licht! Dit plan zou Rhand eerder laten ontploffen dan hem overhalen naar haar raad te luisteren. Ze moest terug naar de woonstede om wat te slapen. Misschien zou ze morgen iets beters kunnen verzinnen om Rhand te bewijzen dat ze aan zijn kant stond.

Ze wuifde naar de wachters dat ze de gevangenebewaarder en zijn mannen weer naar boven konden brengen. Daarna weefde ze Lucht om de celdeur van Milisair Chadmar te sluiten. Nynaeve zou ervoor zorgen dat de omstandigheden van de vrouw verbeterden. Of ze nu een verachtelijk mens was of niet, ze hoorde niet zo te worden be-

handeld. Rhand zou dat best begrijpen als ze het hem uitlegde. Milisair zag zo bleek dat ze misschien wel de witte rillingen kreeg! Afwezig liep Nynaeve naar de kijkspleet in de celdeur en weefde een Schouwing van Geest om zich ervan te vergewissen dat de vrouw niet ziek was.

Zodra ze met Schouwen begon, verstijfde Nynaeve. Ze had verwacht te ontdekken dat Milisairs lichaam gebukt ging onder uitputting. Ze had een ziekte verwacht, of misschien honger.

Ze had niet verwacht gif aan te treffen.

Vloekend en meteen klaarwakker gooide Nynaeve de celdeur open en rende naar binnen. Ja, met het Schouwen zag ze het duidelijk. Tarchrotblad. Nynaeve had het spul zelf eens aan een hond gegeven die niet meer te redden was. Het was een vrij veelvoorkomende plant, en hij had een heel bittere smaak. Niet het beste gif, omdat het zo'n onaangename smaak had, en toch moest worden ingenomen. Ja, het was een lastig toe te dienen vergif, behalve als degene die je vergiftigde al gevangenzat en geen andere keus had dan te eten wat je haar voorzette. Nynaeve begon een Heling, wevend met alle vijf de Krachten om het gif te wurgen en Milisairs lichaam te sterken. Het was een vrij eenvoudige Heling, want tarchrotblad was niet bijzonder sterk. Je moest er ofwel een heleboel van gebruiken – zoals ze bij de hond had gedaan – of je moest het enkele keren toedienen voordat het ging werken. Maar als je het zo geleidelijk deed, leek het of degene die je ermee doodde een natuurlijke dood was gestorven.

Zodra Milisair veilig was, stormde Nynaeve de cel uit. 'Stop!' brulde ze tegen de mannen. 'Jorgin!'

Lurts, die achteraan liep, draaide zich verbaasd om. Hij greep Jorgin bij zijn arm en draaide hem om.

'Wie bereidt het eten voor de gevangenen?' vroeg Nynaeve, terwijl ze naar hem toe beende.

'Het eten?' vroeg Jorgin verward. 'Dat is een van Kerbs taken. Hoezo?'

'Kerb?'

'De jongen,' zei Jorgin. 'Niet belangrijk. Een leerling die we een paar maanden geleden onder de vluchtelingen aantroffen. Best een gelukkig toeval, want onze vorige leerling was ervandoor gegaan, en deze was al geschoold in...'

Nynaeve legde hem met een opgeheven hand het zwijgen op, plotseling ongerust. 'De jongen! Waar is hij?'

'Hij was hier net nog...' zei Lurts, die opkeek. 'Ging met...'

Boven klonk plotseling gekrabbel. Nynaeve vloekte en riep Triben

toe dat hij de jongen moest grijpen. Ze drong zich naar de ladder toe en klom er snel tegenop. Ze schoot de winkel boven in, met haar gloeilicht achter zich aan.

De twee schurken stonden met een verwarde blik ineengedoken in de middenkamer, en een Saldeaanse wachter stond met getrokken zwaard bij hen. Hij keek haar vragend aan.

‘De jongen!’ riep ze.

Triben wierp een blik op de winkel deur. Die stond open. Terwijl ze wevingen van Lucht voorbereidde, rende Nynaeve de straat op.

Daar zag ze Kerb op de modderige straat, tegengehouden door de vier dobbelende arbeiders die ze uit de woonstede had meegebracht. Terwijl ze van de loopplank de straat op stapte, trokken zij de worstelende, radeloze jongen overeind. De laatste Saldeaan stond in de deuropening, met zijn zwaard in de hand alsof hij naar binnen had willen rennen om te kijken of Nynaeve in gevaar was.

‘Hij holde ineens de deur uit, Aes Sedai,’ zei een van de arbeiders, ‘alsof de Duistere zelf hem op de hielen zat. Uw soldaat rende naar binnen om te kijken of u veilig was, maar het leek ons beter om die jongen te grijpen voordat hij kon ontkomen. Voor de zekerheid.’

Nynaeve slaakte een zucht om rustig te worden. ‘Goed gedaan,’ zei ze. De jongen verzette zich zwakjes. ‘Heel goed gedaan.’

Een gesprek met de Draak

‘Dit,’ verklaarde Rhand, ‘kan maar beter belangrijk zijn.’ Nynaeve draaide zich om en zag de Herrezen Draak in de deuropening naar de zitkamer staan. Hij droeg een donkerrode mantel met zwarte draken op de mouwen geborduurd. Zijn stomp ging verborgen in de plooiën van zijn linkermouw. Hoewel zijn haar in de war zat van het slapen, waren zijn ogen waakzaam. Hij beende de zitkamer in, zoals altijd de koning; zelfs nu, ver na middernacht en net gewekt, liep hij met een volkomen zelfverzekerde tred. Enkele dienaren hadden een pot hete thee gebracht, en hij vulde een beker toen Min hem de kamer in volgde. Zij droeg ook een bedmantel; de mantels waren een geliefd kledingstuk bij de Domani, en die van haar was van gele zijde en veel dunner dan die van Rhand. Speervrouwen namen stelling in bij de deur en gingen daar op hun vagelijk bedreigende wijze staan.

Rhand nam een grote slok uit zijn beker. Het werd steeds moeilijker om in hem de jongen te zien die Nynaeve in Tweewater had gekend. Had zijn kaak altijd die vastberaden lijnen gehad? Sinds wanneer was zijn tred zo zelfverzekerd, zijn houding zo veeleisend? Deze man leek bijna een... vertolking van de Rhand die zij ooit had gekend. Als een standbeeld, uit steen gehouwen om op hem te lijken, maar met een overdreven heldhaftig lijnenspel.

‘Nou?’ vroeg Rhand. ‘Wie is dit?’

De jonge leerling, Kerb, zat met Lucht vastgebonden op een bankje in de kamer. Nynaeve wierp een blik op hem, omhelsde de Bron en

weefde een ban tegen afluisteren. Rhand keek haar scherp aan. ‘Heb je geleid?’ vroeg hij. Hij voelde het wanneer ze dat deed zonder voorzorgsmaatregelen te nemen; hij kreeg er kippenvel van, zeiden Egwene en Elayne.

‘Een ban,’ zei ze, weigerend zich te laten bang maken. ‘Voor zover ik weet heb ik je toestemming niet nodig om te geleiden. Je bent groot en machtig geworden, Rhand Altor, maar vergeet niet dat ik je al billenkoek gaf toen je nog maar twee turven hoog was.’

Ooit zou dat hem een reactie hebben ontlokt, al was het maar een geërgerd gesnuif. Nu keek hij haar alleen maar aan. Die ogen leken soms wel het deel van hem dat het meest was veranderd.

Hij zuchtte. ‘Waarom heb je me gewekt, Nynaeve? Wie is die magere, doodsbanige jongen? Als iemand anders me op dit uur van de nacht zo’n boodschap had gestuurd, zou ik Bashere erbij hebben gehaald om hem een pak rammel te geven.’

Nynaeve knikte naar Kerb. ‘Ik geloof dat die “magere, doodsbanige jongen” weet waar de koning is.’

Dat trok Rhands aandacht, en ook die van Min. Ze had zichzelf een kom thee ingeschonken en leunde tegen de muur. Waarom waren die twee nog niet getrouwd?

‘De koning?’ vroeg Rhand. ‘En Graendal dus ook. Hoe weet je dat, Nynaeve? Waar heb je hem gevonden?’

‘Bij de kerker waar je Milisair Chadmar heen hebt gestuurd,’ antwoordde Nynaeve. ‘Het is er verschrikkelijk, Rhand Altor. Je hebt geen recht iemand zo te behandelen.’

Ook op die opmerking ging hij niet in. In plaats daarvan liep hij naar Kerb toe. ‘Heeft hij iets opgevangen van het verhoor?’

‘Nee,’ zei Nynaeve. ‘Maar ik denk dat hij de boodschapper heeft vermoord. Ik weet zeker dat hij heeft geprobeerd Milisair te vergiften. Ze zou aan het eind van de week dood zijn geweest als ik haar niet had Geheeld.’

Rhand keek naar Nynaeve, en ze voelde bijna hoe hij de puzzelstukjes aaneen legde om te achterhalen wat ze had gedaan. ‘Jullie Aes Sedai,’ zei hij uiteindelijk, ‘hebben veel gemeen met ratten, ben ik me gaan realiseren. Jullie komen altijd op plekken waar jullie niet gewent zijn.’

Nynaeve snoof. ‘Als ik niet was gegaan, dan zou Milisair nu stervende zijn, en Kerb zou vrij rondlopen.’

‘Ik neem aan dat je hem hebt gevraagd wie hem had opgedragen om de boodschapper te vermoorden.’

‘Nog niet,’ zei Nynaeve. ‘Ik heb echter het gif tussen zijn spullen ge-

vonden, en bevestigd dat hij maaltijden bereidde voor zowel Milisair als de boodschapper.’ Ze aarzelde voordat ze doorging. ‘Rhand, ik ben er niet zeker van dat hij onze vragen zal kunnen beantwoorden. Ik heb hem Geschouwd, en hoewel hij lichamelijk niet ziek is, is er... iets. In zijn geest.’

‘Hoe bedoel je?’ vroeg Rhand zacht.

‘Een soort versperring,’ zei Nynaeve. ‘De gevangenebewaarder leek gefrustreerd – zelfs verbaasd – dat de boodschapper weerstand had kunnen bieden aan zijn “verhoor”. Ik denk dat die man ook een soort versperring in zijn geest moet hebben gehad, iets waardoor hij niet te veel kon onthullen.’

‘Wilsdwang,’ zei Rhand achteloos, voordat hij nog een slok thee nam. Wilsdwang was duister, kwaadaardig. Ze had het zelf gevoeld; ze huiverde nog steeds als ze stilstond bij wat Moghedien bij haar had gedaan. En dat was nog maar iets kleins geweest, het verwijderen van enkele herinneringen.

‘Er zijn er maar weinig zo vaardig met Wilsdwang als Graendal,’ zei Rhand peinzend. ‘Misschien is dit de bevestiging die ik zocht. Ja... dit zou een heel belangrijke ontdekking kunnen zijn, Nynaeve. Belangrijk genoeg om me te doen vergeten hoe je eraan bent gekomen.’

Rhand liep om het bankje heen en bukte zich om de jongen in de ogen te kijken. ‘Laat hem los,’ beval hij.

Ze gehoorzaamde.

‘Zeg eens,’ zei Rhand tegen Kerb, ‘wie heeft je opgedragen die mensen te vergiften?’

‘Ik weet niks!’ piepte de jongen. ‘Ik hoefde alleen...’

‘Stop,’ zei Rhand zacht. ‘Geloof je dat ik je kan doden?’

De jongen zweeg en – hoewel Nynaeve had gedacht dat het niet kon – zijn blauwe ogen werden nog groter.

‘Geloof je dat als ik het eenvoudigweg zeg,’ vervolgde Rhand met zijn spookachtige, rustige stem, ‘je hart zou blijven stilstaan? Ik ben de Herrezen Draak. Geloof je dat ik je leven kan nemen, of je ziel, door het gewoonweg te willen?’

Nynaeve zag het weer, dat laagje duisternis om Rhand, dat aura waarvan ze niet helemaal zeker kon zijn dat het er was. Ze nam een slok thee en constateerde dat die plotseling bitter was geworden, alsof ze hem te lang had laten staan.

Kerb zakte ineem en begon te huilen.

‘Spreek,’ beval Rhand.

De jongen deed zijn mond open, maar er kwam alleen een kreun

naar buiten. Hij was zo gebiologeerd door Rhand dat hij niet eens het zweet uit zijn ogen knipperde, of daar mogelijk niet toe in staat was.

‘Ja,’ zei Rhand peinzend. ‘Dit is Wilsdwang, Nynaeve. Ze is hier! Ik had gelijk.’ Hij keek Nynaeve aan. ‘Jij zult het web van Wilsdwang moeten ontrafelen, het uit zijn geest moeten weghalen, voordat hij ons kan vertellen wat hij weet.’

‘Wát?’ vroeg ze ongelovig.

‘Ik heb weinig vaardigheid met dit soort wevingen,’ zei Rhand met een handgebaar. ‘Ik vermoed dat jij Wilsdwang kunt verwijderen, als je het probeert. Het lijkt eigenlijk op Heling. Gebruik de weving waarmee je Wilsdwang oplegt, maar dan omgekeerd.’

Ze fronste haar voorhoofd. Die arme jongen Helen was een goed plan, want zij was van mening dat elke wond moest worden Geheeld. Maar iets proberen wat ze nog nooit had gedaan, en dat nog wel in het bijzijn van Rhand, was niet aantrekkelijk. Stel dat ze het verkeerd aanpakte en die jongen schade berokkende?

Rhand ging op het bankje tegenover de leerling zitten, en Min nam naast hem plaats. Ze keek grimassend naar haar thee; kennelijk was die van haar even plotseling als die van Nynaeve ondrinkbaar geworden.

Rhand keek afwachtend naar Nynaeve.

‘Rhand, ik...’

‘Probeer het gewoon,’ zei Rhand. ‘Ik kan je niet specifiek vertellen hoe het moet, niet voor een vrouw, maar je bent slim. Ik ben ervan overtuigd dat je het kunt.’

Zijn onopzettelijk neerbuigende toon maakte haar weer boos. Het hielp ook niet dat ze zo moe was. Ze knarsetandde, draaide zich naar Kerb toe en weefde met alle vijf de Krachten. Zijn ogen schoten heen en weer, ook al kon hij de wevingen niet zien.

Nynaeve legde een heel lichte Heling over hem heen, waardoor hij verstarde.

Ze weefde een afzonderlijk draadje Geest, Schouwde zo voorzichtig mogelijk in zijn hoofd en peuterde aan de wevingen die om zijn geest verstrikt zaten. Ja, ze zag het nu: een ingewikkeld web gemaakt van draden Geest, Lucht en Water.

Het was verschrikkelijk zoals het eruitzag voor haar geestesoog, kris-kras over de hersenen van de jongen verspreid. Stukjes van de wevingen raakten elkaar hier en daar aan, als kleine haakjes die diep in het brein doordrongen.

Keer de weving om, had Rhand gezegd. Dat was verre van eenvoudig.

Ze zou het web van Wilsdwang er laag voor laag af moeten pellen, en als ze een fout maakte kon ze hem heel gemakkelijk ombrengen. Ze trok zich bijna terug.

Maar wie moest het anders doen? Wilsdwang was een verboden weving, en ze betwijfelde of Corele en de anderen er ervaring mee hadden. Als Nynaeve nu stopte, zou Rhand gewoon de anderen laten roepen en hun vragen het te doen. Ze zouden hem gehoorzamen en achter hun hand lachen om Nynaeve, de Aanvaarde die dacht dat ze een echte Aes Sedai was.

Nou, ze had nieuwe manieren van Heling ontdekt! Ze had geholpen de smet van de Ene Kracht zelf te verwijderen! Ze had gesuste en gestilde mensen Geheeld!

Ze kon dit wel.

Ze werkte snel en weefde een spiegelbeeld van de eerste laag Wilsdwang. Elke toepassing van de Kracht was exact, maar omgekeerd aan het patroon dat al in de geest van de jongen geweven zat. Nynaeve legde haar weving heel voorzichtig neer, aarzelend, en zoals Rhand had gezegd verdwenen ze allebei.

Hoe had hij dat geweten? Ze huiverde, denkend aan wat Semirhage over hem had gezegd. Herinneringen uit een ander leven, herinneringen waar hij geen recht op had. Er was een reden dat de Schepper mensen hun vroegere levens liet vergeten. Niemand zou zich het falen van Lews Therin Telamon moeten herinneren.

Ze ging door, laag na laag, en verwijderde de wevingen van de Wilsdwang als een legerarts die windsels van een gewond been pelde. Het was uitputtend werk, maar ze haalde er veel voldoening uit. Elke weving herstelde iets wat fout zat, genas de jongen een beetje verder, maakte iets in de wereld een heel klein stukje beter.

Het kostte bijna een uur, en het was een onthutsende ervaring. Maar ze kreeg het voor elkaar. Toen de laatste laag Wilsdwang verdween, slaakte ze een uitgeputte zucht en liet de Ene Kracht los, ervan overtuigd dat ze geen draad meer zou kunnen weven als haar leven ervan afhing. Ze wankelde naar een stoel en liet zich erin vallen. Min, zag ze, had zich opgerold op het bankje naast Rhand en was in slaap gevallen.

Maar hij sliep niet. De Herrezen Draak keek toe, alsof hij dingen zag die Nynaeve niet kon zien. Hij stond op en liep naar Kerb toe. In haar verdoofde toestand had Nynaeve de blik in de ogen van de jonge kaarsenmaker niet opgemerkt. Die was vreemd leeg, als van iemand die verdoofd is na een harde klap op zijn hoofd.

Rhand liet zich op een knie zakken, legde zijn hand onder de kin van

de jongen en staaarde in zijn ogen. ‘Waar?’ vroeg hij zacht. ‘Waar is ze?’

De jongen opende zijn mond en een sliertje speeksel lekte er aan de zijkant uit.

‘Waar is ze?’ herhaalde Rhand.

Kerb kreunde, met glazige ogen en zijn tong een stukje uit zijn mond.

‘Rhand!’ zei Nynaeve. ‘Hou op! Wat doe je met hem?’

‘Ik heb niets gedaan,’ zei Rhand zacht, zonder haar aan te kijken.

‘Dit heb jij gedaan, Nynaeve, bij het losmaken van die wevingen.

Graendals Wilsdwang is krachtig, maar ruw, in bepaalde opzichten.

Ze vult een geest zo volledig met Wilsdwang dat ze iemands persoonlijkheid en verstand uitwist, zodat er een stropop achterblijft die alleen nog maar haar rechtstreekse bevelen opvolgt.’

‘Maar net reageerde hij gewoon nog!’

Rhand schudde zijn hoofd. ‘Als je het de mannen in de gevangenis vraagt, zullen ze zeggen dat die jongen traag van begrip was en maar zelden tegen hen sprak. Er zat niet echt een persoon in zijn hoofd, alleen maar gelaagde wevingen van Wilsdwang. Slim ontworpen opdrachten om het beetje persoonlijkheid dat die arme drommel had, weg te wissen en te vervangen door een schepsel dat precies zou doen wat Graendal wilde. Ik heb het tientallen keren gezien.’

Tientallen keren? dacht Nynaeve met een rilling. Heb jij dat gezien, of was het Lews Therin? Welke herinneringen leiden je nu?

Ze keek naar Kerb en voelde zich misselijk. Zijn ogen waren niet glazig omdat hij verdoofd was, zoals zij had gedacht; ze waren nog veel leger. Vroeger, toen Nynaeve pas een Wijsheid was, was er een vrouw bij haar gebracht die van een wagen was gevallen. De vrouw had dagenlang geslapen, en toen ze eindelijk was ontwaakt, had ze net zo gestaard als die jongen hier. Geen aanwijzing dat ze iemand herkende, geen spoor van een ziel in het omhulsel van haar lichaam. Ze was ongeveer een week later overleden.

Rhand sprak weer tegen Kerb. ‘Ik heb een plaatsnaam nodig,’ zei

Rhand. ‘Wat dan ook. Als er nog een spoortje binnen in je zit dat verzet heeft geboden, een klein flardje dat tegen haar heeft gevochten, dan beloof ik je wraak. Een plaatsnaam. Waar is ze?’

Er droop speeksel van de lippen van de jongen. Ze trilden. Rhand stond op en torende boven hem uit, maar hij bleef de jongen in de ogen kijken. Kerb huiverde, en fluisterde toen twee woorden.

‘Natrins Terp.’

Rhand blies zachtjes uit en liet Kerb toen met een bijna eerbiedige beweging los. De jongen gleed van het bankje naar de vloer, en speek-

sel droop van zijn lippen op het kleed. Nynaeve vloekte en sprong overeind, maar ze wankelde toen alles om haar heen draaide. Licht, ze was afgemat! Ze bleef even staan, sloot haar ogen en haalde enkele keren diep adem. Toen knielde ze bij de jongen neer.

‘Doe maar geen moeite,’ zei Rhand. ‘Hij is dood.’

Nynaeve bevestigde dat voor zichzelf. Toen keek ze met een ruk naar Rhand op. Wat had hij voor recht om er net zo uitgeput uit te zien als zij zich voelde? Hij had amper iets gedaan! ‘Wat heb je...’

‘Ik heb niets gedaan, Nynaeve. Ik vermoed dat zodra je de Wilsdwang verwijderde, hij alleen nog in leven bleef dankzij zijn diep begraven woede op Graendal. Wat voor stukje van hem er ook nog over was, het wist dat de enige hulp die hij kon bieden die twee woorden waren. Daarna gaf hij het gewoon op. Meer konden we niet voor hem doen.’ ‘Dat aanvaard ik niet,’ zei Nynaeve gefrustreerd. ‘Ik had hem kunnen Helen!’ Ze had hem moeten kunnen helpen! Graendals Wilsdwang ongedaan maken had zo goed gevoeld, zo juist. Het had niet zo moeten eindigen!

Ze huiverde en voelde zich bezoedeld. Gebruikt. Waarin was zij nu beter dan de gevangenvaarder die zulke verschrikkelijke dingen had gedaan om inlichtingen te krijgen? Ze keek kwaad naar Rhand. Hij had haar wel eens mogen vertellen wat het verwijderen van Wilsdwang zou aanrichten!

‘Kijk me niet zo aan, Nynaeve.’ Hij liep naar de deur en beduidde de Speervrouwen daar dat ze Kerbs lichaam moesten verwijderen. Ze droegen het weg terwijl Rhand zachtjes vroeg om een nieuwe pot thee.

Hij keerde terug en ging op het bankje naast de slapende Min zitten; ze had een kussen van de bank onder haar hoofd gestopt. Een van de twee lampen in de kamer was laag gedraaid, waardoor zijn gezicht half in schaduwen gehuld bleef.

‘Dit was de enig mogelijke uitkomst,’ vervolgde hij. ‘Het Rad weeft wat het Rad wil. Jij bent een Aes Sedai. Is dat niet een van jullie kernspreuken?’

‘Ik weet niet wat het is,’ snauwde Nynaeve, ‘maar het is geen uitvlucht voor je daden.’

‘Welke daden?’ vroeg hij. ‘Jij hebt deze jongen naar me toe gebracht. Graendal heeft Wilsdwang op hem toegepast. Nu zal ik haar ervoor doden, en die daad zal mijn enige verantwoordelijkheid zijn. Laat me nu met rust. Ik ga proberen nog wat te slapen.’

‘Voel je je dan helemaal niet schuldig?’ wilde ze weten.

Hun blikken kruisten elkaar, die van Nynaeve gefrustreerd en mach-

teloos, die van Rhand... Wie kon tegenwoordig nog raden wat Rhand voelde!

‘Moet ik dan voor hen allemaal boeten, Nynaeve?’ vroeg hij zacht. Hij stond op, met zijn gezicht nog half in de duisternis. ‘Leg zijn dood maar aan mijn voeten, als je wilt. Het is er een van de vele. Hoeveel stenen kun je op het lichaam van een man stapelen voordat het gewicht er niet meer toe doet? Hoe ver kun je een brok vlees verbranden voordat verdere hitte irrelevant wordt? Als ik me schuldig voel over die jongen, dan zou ik me ook schuldig moeten voelen om die anderen. En dat zou me verpletteren.’

Ze keek naar hem in het halflicht. Een koning, dat zeker. Een soldaat, hoewel hij maar enkele keren oorlog had gezien. Ze dwong haar woede omlaag. Was dit er niet allemaal op gericht geweest hem te bewijzen dat hij haar kon vertrouwen?

‘O Rhand,’ zei ze, terwijl ze zich afwendde. ‘Dit wezen dat je bent geworden, zonder enig gevoel behalve woede. Het zal je vernietigen.’ ‘Ja,’ zei hij zacht.

Ze keek hem geschokt aan.

‘Ik blijf me afvragen,’ zei hij, kijkend naar Min, ‘waarom jullie allemaal aannemen dat ik te stijfkoppig ben om te zien wat voor jullie zo duidelijk is. Ja, Nynaeve. Ja, deze hardheid zal me verwoesten. Ik weet het.’

‘Waarom dan?’ vroeg ze. ‘Waarom laat je ons niet helpen?’

Hij keek op, niet naar haar, maar starend in het niets. Een dienstster klopte zachtjes aan, gekleed in het wit en bosgroen van Milisairs huis. Ze kwam binnen, zette een nieuwe pot thee neer, pakte de oude mee en trok zich terug.

‘Toen ik een stuk jonger was,’ zei hij met zachte stem, ‘vertelde Tam me een verhaal dat hij tijdens zijn reizen had gehoord. Hij sprak over de Drakenberg. Ik wist op dat ogenblik niet dat hij die echt had gezien, en ook niet dat hij mij daar had gevonden. Ik was maar een herdersjongen, en de Drakenberg, Tar Valon en Caemlin waren bijna mythische plekken voor me.

Hij vertelde me er echter over: een berg zo hoog dat zelfs de Tweehoornspiek bij ons thuis een dwerg leek. Volgens Tams verhalen had nog nooit iemand de top van de Drakenberg bereikt. Niet omdat het onmogelijk was, maar omdat de klim naar de top elk laatste restje kracht zou kosten dat een man had. De berg was zo hoog dat het overwinnen ervan een strijd was die de klimmer volkomen zou uitputten.’

Hij zweeg.

‘En?’ vroeg Nynaeve uiteindelijk.

Hij keek haar aan. ‘Snap je het niet? Volgens de verhalen had geen mens die berg ooit beklommen, omdat hij dan de kracht niet meer zou hebben om terug te keren. Een bergbeklimmer zou het wel kunnen, de top bereiken en zien wat nog nooit iemand had gezien. Maar dan zou hij sterven. De sterkste en verstandigste ontdekkingsreizigers wisten dat. Dus beklommen ze hem nooit. Ze wilden het wel, maar ze wachtten en stelden die tocht uit tot een andere dag. Want ze wisten dat het hun laatste zou zijn.’

‘Maar dat is slechts een verhaal,’ zei Nynaeve. ‘Een legende.’

‘Dat is wat ik ben,’ zei Rhand. ‘Een verhaal. Een legende. Die over vele jaren nog steeds aan kinderen zal worden verteld, waarover zal worden gefluisterd.’ Hij schudde zijn hoofd. ‘Soms kun je niet terug. Je moet doorgaan. En soms weet je dat deze klim je laatste zal zijn. Jullie beweren allemaal dat ik te veel ben gegroeid, dat ik onvermijdelijk zal barsten en breken als ik doorga. Maar jullie nemen aan dat er iets van me moet overblijven om door te gaan. Dat ik de berg weer af moet klimmen als ik eenmaal de top heb bereikt.

Dat is de sleutel, Nynaeve. Ik zie dat nu in. Ik zal dit niet overleven, en dus hoef ik me niet druk te maken over wat er mogelijk na de Laatste Slag met me gebeurt. Ik hoef me niet in te houden, hoef niets te redden van die gehavende ziel van me. Ik weet dat ik moet sterven. Degenen die willen dat ik zachter ben, dat ik bereid ben te buigen, dat zijn degenen die niet kunnen aanvaarden wat er met me gaat gebeuren.’ Hij keek weer naar Min. Vele keren eerder had Nynaeve genegenheid in zijn ogen gezien wanneer hij naar haar keek, maar deze keer waren ze leeg. In datzelfde emotionele gezicht.

‘We kunnen er iets op vinden, Rhand,’ zei Nynaeve. ‘Er is vast wel een weg naar de overwinning waarbij jij ook in leven blijft.’

‘Nee,’ grauwde hij zachtjes. ‘Verleid me niet weer met dat pad. Het leidt alleen maar naar pijn, Nynaeve. Ik... Ik heb erover gedacht iets na te laten wat de wereld zou helpen overleven als ik eenmaal dood ben, maar dat was een gevecht om te blijven leven. Ik kan niet toegeeflijk zijn aan mezelf. Ik zal die stomme berg beklimmen en naar de zon kijken. Jullie allemaal moeten het hoofd bieden aan wat daarna komt. Zo moet het gaan.’

Ze opende haar mond om weer bezwaar te maken, maar hij keek haar scherp aan. ‘Zo moet het gaan, Nynaeve.’

Ze liet haar mond dichtvallen.

‘Je hebt het vannacht goed gedaan,’ zei Rhand. ‘Je hebt ons allemaal een hoop problemen bespaard.’

‘Ik heb het gedaan omdat ik wil dat je me vertrouwt,’ zei Nynaeve, en ze beschimpte zichzelf onmiddellijk. Waarom had ze dat gezegd? Was ze echt zo moe dat ze het eerste eruit kraamde wat in haar hoofd opkwam?

Rhand knikte enkel. ‘Ik vertrouw je ook, Nynaeve. Zoveel als ik wie dan ook vertrouw, en meer dan de meesten. Je denkt te weten wat het beste voor me is, zelfs tegen mijn wensen in, maar dat kan ik wel aanvaarden. Het verschil tussen jou en Cadsuane is dat jij daadwerkelijk om me geeft. Zij geeft alleen om mijn plaats in haar plannen. Ze wil dat ik meedoe aan de Laatste Slag. Jij wilt dat ik blijf leven. Daarvoor dank ik je. Droom voor mij, Nynaeve. Droom de dingen die ik niet langer kan dromen.’

Hij bukte zich om Min op te tillen; hij kreeg het voor elkaar, ondanks zijn geamputeerde hand, door één arm onder haar door te schuiven en die met zijn hand vast te pakken terwijl hij haar optilde. Ze verroerde zich en nestelde zich tegen hem aan, waarbij ze wakker werd en zachtjes klaagde dat ze zelf wel kon lopen. Hij zette haar niet neer; misschien vanwege de vermoeidheid in haar stem. Nynaeve wist dat ze ’s nachts meestal opbleef om te lezen en dat ze zich bijna evenzeer onder druk zette als Rhand.

Met Min in zijn armen liep hij naar de deur. ‘We gaan eerst naar de Seanchanen,’ zei hij. ‘Wees voorbereid op die ontmoeting. Kort daarna zal ik me om Graendal bekommeren.’

Toen liet hij haar achter. De flakkerende lamp doofde langzaam, zodat alleen de lamp op tafel nog brandde.

Rhand had haar weer verbaasd. Hij bleef een stijfkoppige dwaas, maar hij was een verrassend zelfbewuste dwaas. Hoe kon een man zoveel begrijpen en toch zo onwetend zijn?

En waarom kon ze geen weerwoord verzinnen op wat hij had gezegd? Waarom kon ze niet tegen hem schreeuwen dat hij het mis had? Er was altijd hoop. Door die belangrijke emotie te laten varen maakte hij zichzelf misschien sterk, maar liep hij tegelijkertijd het gevaar niet meer te geven om de uitkomst van zijn veldslagen.

Om een of andere reden kon ze geen woorden vinden voor dat argument.

Legenden

Zo,' zei Mart, die een van Roidelles beste kaarten op tafel uitrolde. Talmanes, Thom, Noal, Juilin en Mandevwin hadden hun stoelen om de tafel heen gezet. Naast de kaart van de omgeving rolde Mart een schets uit van een stadje van gemiddelde grootte. Het had wat moeite gekost om een koopman te vinden die bereid was geweest een plattegrond van Goedlucht voor hen te schetsen, maar na Hinderstap wilde Mart liever geen stad in gaan zonder te weten wat hun daar te wachten stond.

Marts paviljoen stond in de schaduw van het dennenbos, en het was een koele dag. Nu en dan stak de wind op en werden dennen-naalden van de takken boven hen geschud, die dan op weg naar de grond langs het dak van de tent krasten. Buiten riepen soldaten naar elkaar, en pannen rammelden terwijl het middagmaal werd opgediend.

Mart bekeek de kaart van het stadje. Hij moest eens wat voorzichtiger worden. De hele wereld had besloten zich tegen hem te keren; zelfs plattelandstadjes waren tegenwoordig dodelijke valstrikken. Voor hij het wist, zouden de madeliefjes langs de weg een bende vormen en proberen hem op te vreten.

Die gedachte deed hem denken aan de arme venter die in het fantoomstadje in Shiota was weggezonden. Toen die spookachtige plek was verdwenen, was er een wei met vlinders en bloemen achtergebleven. Met madeliefjes. Bloedvuur, dacht hij.

Nou, Martrim Cauton was niet van zins dood te eindigen op een of

andere afgelegen weg. Deze keer zou hij zich voorbereiden. Hij knikte tevreden in zichzelf.

‘De herberg is hier,’ zei Mart, wijzend naar de kaart van het stadje. ‘De Gebalde Vuist. Twee afzonderlijke reizigers hebben verklaard dat het een mooie herberg is, de beste van de drie in het stadje. De vrouw die me zoekt doet geen pogingen om haar verblijfplaats geheim te houden, dus dat betekent dat ze goed beschermd wordt. We moeten rekening houden met wachters.’

Mart pakte een andere kaart van Roidelle, waarop de omgeving rondom Goedlucht beter te zien was. Het stadje lag in een laagte, omgeven door glooiende heuvels en een meertje dat werd gevoed door bronnen in het hoogland. Schijnbaar zat er goede forel in het meer, en het pekelen daarvan was de voornaamste inkomstenbron van het stadje.

‘Ik wil drie secties lichte cavalerie hier hebben,’ zei Mart, wijzend naar een hogere helling. ‘Ze kunnen zich verbergen achter de bomen, maar zullen een goed uitzicht hebben op de hemel. Als er een rode nachtbloem ontbrandt, moeten ze hier over de hoofdweg aankomen. We verstoppem honderd kruisboogschutters aan weerszijden van het stadje, als ondersteuning voor de cavalerie. Als de nachtbloem groen is, moet de cavalerie oprukken en de hoofdwegen naar het stadje bewaken; hier, hier en hier.’

Mart keek op en wees naar Thom. ‘Thom, jij neemt Harnan, Fergin en Mandevwin mee als “leerlingen”, en Noal kan je lakei zijn.’

‘Lakei?’ vroeg Noal. Hij was een verweerde man met enkele ontbrekende tanden en een haakneus. Maar hij was taai als een oud, in de strijd gebutst zwaard dat van vader op zoon was doorgegeven. ‘Waar heeft een speelman een lakei voor nodig?’

‘Goed dan,’ zei Mart. ‘Dat ben je zijn broer, die tevens optreedt als bediende. Juilin, jij...’

‘Wacht, Mart,’ zei Mandevwin, krabbend aan de huid onder zijn ooglap. ‘Ben ik dan een leerling-speelman? Ik weet niet zeker of mijn stem geschikt is om mooi te zingen. Je hebt me vast wel eens gehoord. En met maar één oog denk ik niet dat ik goed ben in jongleren.’

‘Je bent nog maar een leerling,’ zei Mart. ‘Thom weet dat je geen aanleg hebt, maar hij had medelijden met je omdat je oudtante – bij wie je in huis woonde sinds je ouders waren overleden in een tragisch ongeval met op hol geslagen ossen – de klaverpokken kreeg en gek werd. Ze ging je restjes uit de keuken voorzetten en je behandelen als de huishond, Marks, die is weggelopen toen jij nog maar zeven was.’

Mandevwin krabde op zijn hoofd. Zijn haar was doorschoten met grijs.

‘Maar ben ik niet een beetje oud om leerling te zijn?’

‘Onzin,’ zei Mart. ‘Je bent jong van hart, en aangezien je nooit bent getrouwd – de enige vrouw van wie je ooit hield ging ervandoor met de zoon van de looier – bood Thom je een kans om opnieuw te beginnen.’

‘Maar ik wil mijn oudtante niet laten zitten,’ wierp Mandevwin tegen. ‘Ze zorgt al bijna mijn hele leven voor me! Het is niet eerlijk om een oude vrouw in de steek te laten alleen omdat ze een beetje in de war is.’

‘Die oudtante bestaat niet echt,’ zei Mart geërgerd. ‘Dit is maar een legende, een verhaal voor bij je valse naam.’

‘Kan ik geen verhaal krijgen waar ik wat eerbaarder in ben?’ vroeg Mandevwin.

‘Te laat,’ zei Mart, bladerend door een stapel op tafel, waaruit hij vijf bladzijden haalde die waren beschreven met een klein handschrift. ‘Nu kun je niet meer veranderen. Ik heb de halve nacht aan je verhaal gewerkt. Het is het beste van het hele stel. Hier, leer dit uit je hoofd.’ Hij gaf de papieren aan Mandevwin, pakte toen een volgende stapel en begon daar doorheen te bladeren.

‘Weet je zeker dat we dit niet een beetje te ver doorvoeren, jongen?’ vroeg Thom.

‘Ik laat me niet nog een keer verrassen, Thom,’ zei Mart. ‘Het Licht brande me, maar ik ben het zat om onvoorbereid valstrikken in te lopen. Ik wil de leiding nemen over mijn eigen lot, ophouden weg te lopen van het ene na het andere probleem. Het wordt tijd om de leiding te nemen.’

‘En dat doe je met...’ zei Juilin.

‘Ingewikkelde schuilnamen en achtergrondverhalen,’ zei Mart, die Thom en Noal hun verhalen overhandigde. ‘Dat heb je verdomd goed.’

‘En ik?’ vroeg Talmanes. Die twinkeling in zijn ogen was weer terug, hoewel hij met een volkomen ernstige stem sprak. ‘Laat me raden, Mart. Ik ben een reizende koopman die ooit is opgeleid bij de Aiel en die naar het dorp komt omdat hij hoorde dat er een forel in dat meer leeft die zijn vader heeft beledigd.’

‘Onzin,’ zei Mart, die hem de papieren gaf. ‘Jij bent een zwaardhand.’

‘Dat is nogal verdacht,’ merkte Talmanes op.

‘Je moet ook verdacht zijn,’ zei Mart. ‘Het is altijd gemakkelijker om

iemand bij het kaarten te verslaan wanneer hij ergens anders aan denkt. Jij bent dus ons “iets anders”. Een zwaardhand die op een raadselachtige missie naar het stadje komt is niet zo’n grote gebeurtenis dat hij al te veel aandacht trekt, maar voor mensen die weten waar ze naar moeten uitkijken zal het een goede afleiding zijn. Je kunt Fens mantel gebruiken. Hij zei dat ik hem mocht lenen; hij voelt zich nog steeds schuldig omdat hij die bedienden heeft laten ontkomen.’ ‘En natuurlijk heb jij hem niet verteld dat ze gewoonweg zijn verdwenen,’ voegde Thom eraan toe. ‘En dat hij dat nooit had kunnen voorkomen.’

‘Daar zag ik het nut niet van in,’ zei Mart. ‘Het heeft geen zin om te blijven stilstaan bij het verleden, zeg ik altijd.’

‘Een zwaardhand, dus?’ zei Talmanes, bladerend door zijn vellen papier. ‘Dan moet ik mijn boze blik oefenen.’

Mart keek hem met een vlak gezicht aan. ‘Je vat dit niet met de nodige ernst op.’

‘Wat zeg je? Is hier iemand die dit ernstig opvat?’

Die verdomde twinkeling. Had Mart ooit echt gedacht dat die man maar moeilijk lachte? Hij deed het alleen vanbinnen. De meest woestmakende manier.

‘Licht, Talmanes,’ zei Mart. ‘Een vrouw in dat dorp is op zoek naar Perijn en mij. Ze weet zo goed hoe we eruitzien dat ze me kan uittekenen zoals mijn eigen moeder dat niet eens zou kunnen. Daar krijg ik de rillingen van, alsof de Duistere achter me staat. En ik kan zelf niet naar dat verrekte dorp, omdat alle verrekte mannen, vrouwen en kinderen een tekening van mijn gezicht hebben en goud kunnen verdienen met inlichtingen!

Misschien ben ik wat ver gegaan in mijn voorbereidingen, maar ik ben van plan die vrouw te vinden, voordat ze een bende Duister-vrienden – of erger – opdraagt ’s nachts mijn keel door te snijden. Is dat begrepen?’

Mart keek de vijf mannen om beurten in de ogen, knikte en liep naar de tentflap, maar bij Talmanes’ stoel bleef hij staan. Hij schraapte zijn keel en mompelde toen half: ‘Je hebt een geheime voorliefde voor schilderen en wilde ontsnappen aan het leven van strijd waar je je tot nu toe aan hebt gewijd. Je bent op weg naar het zuiden via Goedlucht gereisd in plaats van een rechtstreekser weg te nemen, omdat je dol bent op de bergen. Je hoopt op nieuws van je jongere broer, die je in geen jaren hebt gezien omdat hij is verdwenen tijdens een jachttocht in zuidelijk Andor. Je hebt een gekweld verleden. Lees bladzijde vier maar.’

Mart haastte zich verder en ging de schemerige middag in, hoewel hij nog een glimp opving van Talmanes die zijn ogen ten hemel sloeg. Die man mocht branden! Die bladzijden bevatten uitstekend drama! Door de dennenbomen zag hij dat de hemel bewolkt was. Alweer. Wanneer hield dat eens op? Mart schudde zijn hoofd terwijl hij door het kamp liep, knikkend naar de groepen soldaten die naar hem saluerden of hem groetten met: 'Heer Mart.' De Bond bleef vandaag hier – kamperend op een afgelegen, beboste helling op een halve dagtocht van het stadje – terwijl ze de laatste voorbereidingen voor de aanval troffen. De drienaaldsdennen waren hoog, met brede takken, en in de schaduw van de bomen groeide weinig. Hun tenten stonden in groepen rondom de dennen en de lucht was koel en beschaduwd, met de geuren van hars en humus.

Hij liep door het kamp om te kijken bij de werkzaamheden van zijn mannen en te beoordelen of alles doelmatig gebeurde. Die oude herinneringen, die de Eelfinn hem hadden gegeven, waren zo gelijkmatig vermengd met die van hemzelf dat hij amper nog onderscheid kon maken.

Het was fijn om weer bij de Bond te zijn; hij had niet beseft hoe hij hen had gemist. Het zou ook fijn zijn om de rest van de mannen weer te zien, de troepen onder leiding van Estean en Daerid. Hopelijk hadden zij het gemakkelijker dan Marts leger.

De banieren van de cavalerie waren het eerst aan de beurt op zijn ronde. Ze hadden zich afgescheiden van de rest van het kamp; ruiters vonden zichzelf altijd beter dan voetsoldaten. Vandaag, zoals zo vaak, waren de mannen bezorgd over het voedsel voor hun paarden. Voor een goede cavalerist kwam zijn paard altijd op de eerste plaats. Hun tocht vanuit Hinderstap was zwaar geweest voor de dieren, vooral aangezien er niet veel te grazen viel. Er groeide weinig deze lente, en de restanten van de winter waren merkwaardig schaars. Paarden weigerden bepaalde plekken met verdorde planten, bijna alsof die bedorven waren net als veel proviand. Ze hadden niet veel graan; ze hadden gehoopt van het land te kunnen leven omdat ze te snel reisden voor graanwagens.

Nou, daar zou hij dan maar iets op moeten vinden. Mart verzekerde de cavaleristen dat hij aan het probleem werkte, en ze geloofden hem op zijn woord. Heer Mart had hen nog niet in de steek gelaten. Natuurlijk lagen degenen die hij wel in de steek had gelaten te rotten in hun graf. Hij weigerde een verzoek om de banier te laten wapperen. Misschien na de aanval op Goedlucht.

Hij had geen echte voetsoldaten bij zich; die waren allemaal bij Estean

en Daerid. Talmanes had wijselijk ingezien dat ze beweeglijk moesten zijn en had de drie banieren cavalerie en bijna vierduizend bereden kruisboogschutters meegenomen. Mart ging nu naar de kruisboogschutters, waar hij even bleef staan kijken bij enkele soldaten die achter het kamp hun schietkunst oefenden.

Mart stopte bij een hoge den, waarvan de onderste takken zeker twee voet boven zijn hoofd begonnen, en leunde tegen de stam. De kruisboogschutters oefenden niet zozeer in mikken, maar in coördinatie. Tijdens de meeste veldslagen had je niet echt gelegenheid om te mikken, en daarom werkten kruisbogen ook zo goed. Je had er maar een tiende zoveel oefening mee nodig als met een voetboog. Natuurlijk kon je met die laatste sneller en verder schieten, maar als je geen leven lang de tijd had om te oefenen, dan waren kruisbogen een uitstekende vervanging.

Bovendien maakte het herladen van kruisbogen het gemakkelijker om de soldaten erin te oefenen tegelijkertijd te schieten. De kapitein stond aan het andere uiteinde en sloeg elke twee tellen met een tak tegen een boomstam om het tempo aan te geven. Elke klap tegen het hout was een bevel. Kruisbogen naar de schouder heffen bij de eerste. Vuren bij de tweede. Laten zakken bij de derde. Zwengelen bij de vierde. Weer tegen de schouder bij de vijfde. De mannen werden er goed in; ze vuurden in gecoördineerde salvo's, zodat ze meer slachtoffers zouden maken. Bij elke vierde klap schoot er een salvo schichten de bomen in.

Daar zullen we er meer van nodig hebben, dacht Mart, die zag hoeveel schichten er versplinterden tijdens de oefenschoten. Je verspilde meer munitie bij het oefenen dan tijdens de strijd, maar elke schicht nu kon er in de strijd twee of drie waard zijn. De mannen werden echt goed. Als hij hiervan een paar banieren had gehad tijdens de strijd bij de Bloedvloed Waterval, dan had Nashif zijn lesje misschien een stuk eerder geleerd.

Natuurlijk zouden ze nog nuttiger zijn als ze sneller konden schieten. Het zwengelen vertraagde hen. Niet het draaien van de zwengel zelf, maar de noodzaak om elke keer de kruisboog te laten zakken. Het kostte vier tellen om het wapen heen en weer te bewegen. De nieuwe zwengels en kisten die Talmanes had leren maken, van die werktuigkundige in Morland, versnelden alles aanzienlijk. Maar de werktuigkundige was op weg geweest om de zwengels te verkopen in Caemlin, en wie weet wie die dingen onderweg nog meer van hem had gekocht? Binnen niet al te lange tijd had iedereen ze misschien wel. Een voordeel was geen voordeel meer als je vijanden het ook hadden.

Die kistjes hadden veel bijgedragen aan Marts succes tegen de Seanchanen in Altara. Hij wilde dat voordeel liever niet uit handen geven. Kon hij er iets op vinden om de bogen nog sneller te laten vuren? Peinzend bekeek hij nog een paar dingen in het kamp. De Altaranen die ze bij de Bond hadden ingelijfd begonnen aardig te wennen, en behalve het voer voor de paarden en misschien kruisboogschichten zagen de voorraden er goed uit. Tevreden ging hij op zoek naar Aludra.

Ze had zich gevestigd aan de achterzijde van het kamp, bij een smalle kloof in de rotsige helling. Hoewel deze plek veel kleiner was dan het veldje met bomen dat de Aes Sedai en hun bedienden bezetten, was het hier duidelijk meer afgelegen. Mart moest langs drie afzonderlijke stoffen schermen tussen de bomen door lopen – zorgvuldig opgehangen zodat niemand zicht had op Aludra's werkruimte – voordat hij bij haar aankwam. En hij moest blijven staan toen Baile Dommon zijn hand opstak en hem tegenhield totdat Aludra hem toestemming zou geven om binnen te komen.

De slanke, donkerharige vuurwerker zat op een boomstronk te midden van haar kampje, met poedertjes, rollen papier, een schrijfplank voor aantekeningen en gerei netjes uitgespreid op doeken op de grond om haar heen. Ze droeg geen vlechten en haar lange haar viel los om haar schouders. Het zag er vreemd uit, vond Mart. Maar ze bleef knap. Bloedvuur, Mart. Je bent nu getrouwd, vermaande hij zichzelf. Maar Aludra was wel knap.

Egeanin was er ook. Ze hield het omhulsel van een nachtbloem voor Aludra omhoog zodat die eraan kon werken. Aludra, met haar volle lippen, fronste geconcentreerd terwijl ze zachtjes op het omhulsel tikte. Egeanins donkere haar groeide aan en ze leek steeds minder een lid van de Seanchaanse adel. Mart had nog altijd moeite om te besluiten hoe hij de vrouw moest noemen. Ze wilde Leilwin genoemd worden, en soms dacht hij ook zo aan haar. Het was dom om je naam te veranderen alleen omdat iemand zei dat je dat moest doen, maar hij kon haar niet bepaald kwalijk nemen dat ze Tuon niet tegen zich in het harnas wilde jagen. Ze was een verdomd koppige, die Tuon. Hij merkte dat hij weer naar het zuiden wilde kijken, maar hield zich in. Bloed en as! Het ging vast goed met haar.

Hoe dan ook, Tuon was weg. Dus waarom bleef Egeanin dan de schijn ophouden en zichzelf Leilwin noemen? Mart had haar één of twee keer bij haar oude naam genoemd na Tuons vertrek, maar daarop was hij meteen berispt.

Vrouwen! Hij snapte ze niet, en Seanchaanse vrouwen nog wel het

minst.

Mart wierp een blik op Baile Domon. De gespierde, bebaarde Illianer leunde tegen een boom bij de ingang van Aludra's kamp, tussen twee flapperende witte doeken die zich aan weerszijden van hem uitstrekten. Hij hield nog steeds zijn waarschuwend hand opgestoken. Alsof dit hele kamp niet van Mart was!

Mart drong zich echter niet langs hem heen. Hij kon het zich niet veroorloven Aludra te beledigen. Ze was bijna klaar met die Drakenontwerpen van haar, en die wilde hij hebben. Maar Licht, het stak hem wel om langs een wachtpost in zijn eigen kamp te moeten!

Aludra keek op van haar werk en streek een losse lok haar achter haar oor. Ze zag Mart staan, keek toen weer naar haar nachtbloem en hervatte het tikken met haar hamer. Bloedas! Toen hij dat zag, wist hij weer waarom hij maar zo zelden bij Aludra op bezoek ging. Die wachter was al erg genoeg, maar moest die vrouw met een hamer op iets slaan wat kon ontploffen? Had ze dan helemaal geen verstand? Maar al die vuurwerkers waren zo. Een paar veulens te kort voor een hele kudde, zoals Marts vader zou zeggen.

'Hij mag binnenkomen,' zei Aludra. 'Dank je, meester Domon.'

'Het is me een genoegen, meesteres Aludra,' zei Baile, die zijn hand liet zakken en minzaam naar Mart knikte. Mart trok zijn jas recht en liep naar binnen, met de bedoeling haar vragen te stellen over kruisbogen. Maar iets anders trok onmiddellijk zijn blik. Uitgespreid op de grond achter Aludra lagen enkele bladzijden met tekeningen en een lijst van getallen.

'Zijn dat de schema's voor de Draken?' vroeg Mart gretig. Hij knielde neer om de bladen te bekijken, maar hij raakte ze niet aan. Aludra kon heel moeilijk doen over dat soort dingen.

'Ja.' Ze bleef tikken met haar hamer. Ze keek naar hem, met een enigszins onbehaaglijke blik. Vanwege Tuon, vermoedde hij.

'En die getallen?' Mart probeerde de onbehaaglijke sfeer te negeren. 'Benodigde grondstoffen,' zei ze. Ze legde de hamer neer en bekeek de cilindrische nachtbloem van alle kanten. Toen knikte ze naar Leilwin.

Bloedas, maar dat waren grote getallen! Een berg steenkool, zwavel en... vleermuismest? Volgens haar aantekeningen was er een stad die zich daarin specialiseerde aan de noordkant van de Mistbergen. Wat voor stad specialiseerde zich nu in vleermuismest? Er stond ook bij dat ze koper en tin nodig had, hoewel daar om een of andere reden geen getallen bij stonden. Alleen maar een sterretje.

Mart schudde zijn hoofd. Hoe zouden de gewone mensen reageren als ze wisten dat die indrukwekkende nachtbloemen alleen maar bestonden uit papier, poeder en – hoe ongelooflijk ook – vleermuis-mest? Geen wonder dat vuurwerkers zo geheimzinnig deden over hun vak. Het ging niet alleen maar om het voorkomen van concurrentie. Hoe meer je over het proces wist, hoe minder wonderlijk en hoe gewoner het werd.

‘Dat zijn een hoop grondstoffen,’ zei Mart.

‘Een wonder, daar had je om gevraagd, Martrim Cauton,’ antwoordde ze, terwijl ze haar nachtbloem aan Leilwin overhandigde en haar schrijfplank oppakte. Ze maakte enkele aantekeningen op het vel papier dat erop vastgeklemd zat. ‘Dat wonder heb ik opgedeeld in een lijst van ingrediënten. Een prestatie die op zich al wonderlijk is, ja? Je moet niet klagen over de hitte als iemand je de zon op haar handpalmen aanbiedt.’

‘Het ziet er niet erg uitvoerbaar uit,’ mompelde Mart, voornamelijk in zichzelf. ‘Is dat getal de optelsom van kosten?’

‘Ik ben geen klerk,’ zei Aludra. ‘Dat zijn alleen maar schattingen. De berekeningen, daar ben ik zo ver mogelijk in gegaan, maar de rest zal moeten worden uitgezocht door mensen die daar beter in zijn. De Herrezen Draak, hij kan zich die kosten wel veroorloven.’ Leilwin keek Mart met een eigenaardige uitdrukking aan. Ook bij haar was iets veranderd, vanwege Tuon. Maar niet zoals hij had verwacht. Door de verwijzing naar Rhand begonnen de kleuren voor Marts ogen te wervelen, en hij onderdrukte een zucht terwijl hij ze afschudde. Misschien kon Rhand dergelijke kosten dragen, maar Mart beslist niet. Hij zou moeten dubbelen met de koningin van Andor zelf om zoveel geld te winnen!

Maar dat was Rhands probleem. Het Licht brande hem, hij kon maar beter op prijs stellen wat Mart allemaal voor hem doorstond. ‘Hier staat geen inschatting van mankracht bij,’ merkte Mart op terwijl hij de papieren weer bekeek. ‘Hoeveel klokkengieters heb je nodig voor dit project?’

‘Zoveel als je er kunt krijgen,’ zei Aludra kortaf. ‘Is dat niet wat je me had beloofd? Elke klokkengieter tussen Andor en Tyr?’

‘Je zal wel gelijk hebben,’ antwoordde Mart. Hij had niet verwacht dat ze hem daar werkelijk aan zou houden. ‘Hoe zit het met dat koper en tin? Je hebt daar geen getal bij gezet.’

‘Ik heb het allemaal nodig.’

‘Allemaal... Hoe bedoel je, allemaal?’

‘Allemaal,’ herhaalde ze, eenvoudig en rustig, alsof ze om een schepje

wolkbessenzoet voor haar haverhout vroeg. ‘Elk beetje koper en tin dat je kunt vinden aan deze kant van de Rug van de Wereld.’ Ze zweeg even. ‘Misschien lijkt dat te hoog gegrepen.’

‘Dat heb je verdomd goed,’ mompelde Mart.

‘Ja,’ zei Aludra. ‘Laten we aannemen dat de Draak het bestuur heeft over Caemlin, Cairhien, Illian en Tyr. Als hij me toegang zou geven tot alle mijnen en pakhuizen met koper en tin in die vier steden, dan neem ik aan dat het voldoende zou zijn.’

‘Alle pakhuizen,’ zei Mart vlak.

‘Ja.’

‘In vier van de grootste steden ter wereld.’

‘Ja.’

‘En jij “neemt aan” dat dat voldoende zou zijn.’

‘Ik geloof dat ik dat net zei, Martrim Cauton.’

‘Geweldig. Ik zal kijken wat ik kan doen. Zal ik meteen ook even regelen dat de Duistere je schoenen komt poetsen als ik toch bezig ben? Misschien kunnen we Artur Haviksvleugel opsnorren en hem een dansje voor je laten doen.’

Leilwin wierp Mart een woeste blik toe toen hij Artur Haviksvleugel noemde. Even later was Aludra klaar met haar aantekeningen en keek Mart aan. Ze sprak op vlakke toon, met slechts een beetje vijandschap. ‘Mijn Draken, die worden een grote kracht voor een leger. Jij beweert dat wat ik vraag buitenissig is. Het is alleen maar nodig.’ Ze keek hem onderzoekend aan. ‘Ik zal niet liegen en zeggen dat ik die achteloosheid van je had verwacht, meester Cauton. Pessimisme, dat is een goede vriendin van je, ja?’

‘Dat is onterecht,’ gromde Mart, die weer naar de tekeningen keek. ‘Ik ken haar amper. Alleen maar een vage kennis, ik zweer het.’

Dat leverde hem wat gesnuif van Baile op. Of het van vermaak of minachting was, was onmogelijk te bepalen zonder om te kijken en zijn gezichtsuitdrukking te peilen. Mart keek niet om. Aludra staarde hem aan. Hun blikken kruisten even, en Mart beseftte dat hij waarschijnlijk te kortaf tegen haar was geweest. Misschien voelde hij zich niet op zijn gemak bij haar. Een beetje. Ze waren vrij hecht geweest, vóór Tuon. En was dat verdriet, verborgen in Aludra’s ogen?

‘Het spijt me, Aludra,’ zei hij. ‘Ik had niet zo moeten praten.’

Ze haalde haar schouders op.

Hij haalde diep adem. ‘Luister, ik weet dat... nou, het is vreemd hoe Tuon...’

Ze wuifde met haar hand en snoerde hem de mond. ‘Het is niets. Ik heb mijn Draken. Jij hebt me de gelegenheid gegeven ze te maken.’

Andere zaken zijn niet langer belangrijk. Ik wens je geluk toe.'

'Nou,' zei hij. Hij wreef over zijn kin en zuchtte. Hij kon het maar beter gewoon laten gaan. 'Hoe dan ook, ik hoop dat ik dit voor elkaar kan krijgen. Je vraagt om een hoop grondstoffen.'

'Die klokkengieters en grondstoffen,' zei ze, 'die heb ik nodig. Niet meer en niet minder. Ik heb hier gedaan wat ik kan, zonder middelen. Ik zal nog wekenlang proeven moeten uitvoeren; we zullen eerst één Draak moeten maken om die uit te proberen. Dus je hebt nog wat tijd om dit allemaal te verzamelen. Maar het zal veel tijd kosten, en toch weiger je me te vertellen wanneer die Draken nodig zullen zijn.'

'Ik kan je geen dingen vertellen die ik zelf niet weet, Aludra,' zei Mart, terwijl hij naar het noorden keek. Hij voelde een merkwaardig getrek, alsof iemand een vislijn om zijn ingewanden had gedraaid en daar zachtjes maar hardnekkig aan trok. Ben jij dat Rhand, verdomme? Kleuren wervelden. 'Binnenkort, Aludra,' hoorde hij zichzelf zeggen. 'Er is weinig tijd. Zo weinig.'

Ze weifelde, alsof ze iets bespeurde in zijn stem. 'Nou,' zei ze, 'als dat zo is, dan zijn mijn verzoeken niet zo buitensporig, ja? Als de wereld ten strijde trekt, zullen de ovens binnenkort nodig zijn voor pijlpunten en hoefijzers. Beter om ze nu meteen aan mijn Draken te laten beginnen. Maar geloof me, elke Draak die we hebben zal in de strijd duizend zwaarden waard zijn.'

Mart zuchtte, stond op en tikte tegen zijn hoed. 'Goed dan,' zei hij. 'Je hebt gelijk. Aangenomen dat Rhand me niet tot een sintel verbrandt zodra ik dit voorstel, zal ik kijken wat ik kan doen.'

'Het zou verstandig van je zijn om meesteres Aludra wat meer eerbied te betonen,' zei Leilwin, die naar Mart keek en sprak met die lizige, Seanchaanse tongval, 'in plaats van zo spottend tegen haar te doen.'

'Dat was gemeend!' zei Mart. 'Dat laatste, in ieder geval. Ik mag branden, vrouw. Kun je het niet zien als een man iets meent?'

Ze keek hem aan alsof ze probeerde te achterhalen of die uitspraak ook weer spottend bedoeld was. Mart draaide met zijn ogen. Vrouwen!

'Meesteres Aludra is geniaal,' zei Leilwin streng. 'Je begrijpt het geschenk niet dat ze je geeft met die schema's. Als het Keizerrijk die wapens had gehad...'

'Nou, zorg dat je ze daar niet aan geeft, Leilwin,' zei Mart. 'Ik wil niet op een ochtend wakker worden en merken dat je er met die tekeningen vandoor bent gegaan in een poging je rang terug te krijgen!'

Ze keek beledigd dat hij zoiets zou opperen, hoewel het wel de lo-

gische stap leek. Seanchanen hadden een vreemd gevoel voor eer; Tuon had nooit geprobeerd bij hem weg te vluchten, hoewel ze daar voldoende gelegenheid voor had gehad. Al had Tuon natuurlijk al vanaf het begin vermoed dat ze met hem zou trouwen. Ze had de Voorspelling van die damane gehad. Bloedvuur, hij zou niet weer naar het zuiden kijken!

‘Mijn schip wordt nu voortgedreven door een andere wind, meester Cauton,’ zei Leilwin eenvoudigweg. Ze wendde zich van hem af en keek naar Baile.

‘Maar je wilde ons niet helpen vechten tegen de Seanchanen,’ wierp Mart tegen. ‘Het lijkt erop dat je...’

‘Je zwemt nu in diep water, jongen,’ viel Baile hem met zachte stem in de rede. ‘Ja, diep water, vol leeuwvis. Het wordt misschien tijd om niet meer zo luid te spetteren.’

Mart deed zijn mond dicht. ‘Goed dan,’ zei hij. Zouden die twee hem eigenlijk niet met meer eerbied moeten behandelen? Was hij niet een of andere hoge Seanchaanse prins of zoiets? Hij had moeten weten dat hem dat niet zou baten bij Leilwin of die bebaarde zeeman.

Hoe dan ook, hij had het wel oprecht gemeend. Aludra’s woorden waren logisch, hoe gestoord ze aanvankelijk ook klonken. Ze zouden een heleboel smidsovens aan dat werk moeten wijden. De weken die het hem zou kosten om Caemlin te bereiken, leken nu nog bitterder. Die weken onderweg zouden moeten worden besteed aan het bouwen van Draken! Een wijs man leerde dat het geen zin had om je druk te maken over lange voettochten, maar Mart voelde zich de laatste tijd verre van wijs.

‘Goed dan,’ zei hij nog eens. Hij keek om naar Aludra. ‘Maar – om heel andere redenen – zou ik die schema’s graag mee willen nemen en bij me willen houden.’

‘Heel andere redenen?’ vroeg Leilwin op vlakke toon, alsof ze zocht naar weer een belediging.

‘Ja,’ zei Mart. ‘Die redenen zijn namelijk dat ik niet wil dat ze hier liggen als Aludra op het verkeerde ogenblik tegen zo’n nachtbloem tikt en zichzelf halverwege naar Tarwins Kloof blaast!’

Aludra grinnikte daarom, hoewel Leilwin weer beledigd keek. Het viel niet mee om een Seanchaan niet te beledigen. Zij en die stomme Aiel. Vreemd hoe tegengesteld ze in veel opzichten waren, en in zoveel andere juist zo gelijk.

‘Je mag de schema’s meenemen, Mart,’ zei Aludra. ‘Zolang je ze maar in die kist bij je goud bewaart. Dat is het voorwerp in het kamp dat de meeste aandacht van je krijgt.’

‘Vriendelijk bedankt,’ zei hij, bukkend om de bladzijden op te rapen terwijl hij die verhulde belediging negeerde. Hadden ze niet net weer vrede gesloten? Verdomde vrouw. ‘Trouwens, dat was ik bijna vergeten. Weet jij iets van kruisbogen, Aludra?’

‘Kruisbogen?’ vroeg ze.

‘Ja,’ antwoordde Mart, die de papieren opstapelde. ‘Het lijkt me dat er iets op te vinden moet zijn om ze sneller te laden. Je weet wel, zoals die nieuwe zwengels, maar dan misschien met een veer of zoiets. Of een zwengel waaraan je kunt draaien zonder dat je eerst het wapen hoeft te laten zakken.’

‘Dat is niet bepaald mijn vakgebied, Mart,’ antwoordde Aludra.

‘Weet ik. Maar je bent slim in die dingen, en misschien...’

‘Je zult iemand anders moeten zoeken,’ zei Aludra, die zich omdraaide en een volgende halfvoltooide nachtbloem pakte. ‘Ik heb het veel te druk.’

Mart reikte onder zijn hoed en krabde aan zijn hoofd. ‘Dat...’

‘Mart!’ riep een stem. ‘Mart, je moet met mij mee komen!’ Mart draaide zich om toen Olver Aludra’s kamp in rende. Baile stak een waarschuwende hand op, maar natuurlijk rende de jongen daar gewoon onderdoor.

Mart rechtte zijn rug. ‘Wat is er?’ vroeg hij.

‘Er is iemand naar het kamp gekomen,’ zei Olver met een opgewonden gezicht. En dat gezicht was me wat. Oren die te groot waren voor zijn hoofd, een geplette neus, een te brede mond. Bij een kind van zijn leeftijd was die lelijkheid innemend. Dat geluk zou hij niet meer hebben als hij ouder werd. Misschien hadden de mannen in het kamp gelijk dat ze hem leerden omgaan met wapens. Met zo’n gezicht zou hij later in staat moeten zijn zich te verdedigen.

‘Wacht, niet zo snel,’ zei Mart, die Aludra’s schema’s achter zijn riem stopte. ‘Is er iemand? Wie dan? Waarom heb je mij nodig?’

‘Talmanes heeft me gestuurd om je te halen,’ zei Olver. ‘Hij denkt dat het een belangrijk iemand is. Hij zegt dat ze tekeningen van jou bij zich heeft en dat ze een “opvallend gezicht” heeft, wat dat ook betekent. Dat...’

Olver ging nog door, maar Mart luisterde al niet meer. Hij knikte naar Aludra en de anderen en draafde haar kamp uit, langs de schermen het bos in. Olver liep achter hem aan terwijl Mart zich naar de voorkant van het kamp haastte.

Daar, op een gedrongen witte merrie, zat een mollige vrouw met een grootmoederlijke uitstraling, een bruin gewaad en grijze vleugen in haar haren, die in een knot waren gedraaid. Ze werd omringd door

een groep soldaten en Talmanes en Mandevwin stonden pal voor haar, als twee stenen pilaren die de ingang van een haven versperden. De vrouw had een Aes Sedai-gezicht, en een oudere zwaardhand stond naast haar paard. Hoewel hij grijzend haar had, straalde de gedrongen man hetzelfde gevaar uit dat alle zwaardhanden om zich heen hadden. Hij bekeek de soldaten van de Bond met onverzettelijke ogen en had zijn armen over elkaar geslagen.

De Aes Sedai glimlachte toen Mart kwam aandraven. ‘Ah, heel mooi,’ zei ze nuffig. ‘Je bent gegroeid sinds we elkaar voor het laatst zagen, Martrim Cauton.’

‘Verin,’ zei Mart, enigszins hijgend van het rennen. Hij keek naar Talmanes, die een vel papier omhoog hield: zo’n tekening van Marts gezicht. ‘Heb je ontdekt dat iemand in Goedlucht tekeningen van mij verspreidt?’

Ze lachte. ‘Dat zou je kunnen zeggen.’

Hij keek haar aan en ontmoette die donkerbruine Aes Sedai-ogen. ‘Bloed en bloedas,’ mompelde hij. ‘Jij was het, nietwaar? Jij bent de gene die me zoekt!’

‘Al enige tijd, mag ik wel zeggen,’ zei Verin luchtig. ‘En tegen mijn wil.’

Mart sloot zijn ogen. Daar ging zijn ingewikkelde plan voor de aanval. Verdomme! En het was nog wel zo’n goed plan geweest. ‘Hoe wist je dat ik hier was?’ vroeg hij toen hij zijn ogen weer opende. ‘Een uur geleden kwam er in Goedlucht een aardige koopman naar me toe, die me vertelde dat hij kortgeleden een vriendelijk onderhoud met je had gehad en dat je hem uitstekend had betaald voor een plattegrond van Goedlucht. Het leek me beter om dat arme stadje een aanval van je... metgezellen te besparen en gewoon maar zelf naar je toe te gaan.’

‘Een uur geleden?’ vroeg Mart fronsend. ‘Maar Goedlucht ligt op een halve dagtocht afstand!’

‘Dat klopt.’ Verin glimlachte.

‘Ik mag branden,’ zei hij. ‘Je kunt Reizen, zeker?’

Haar glimlach werd breder. ‘Ik neem aan dat je probeert naar Andor te komen met je leger, meester Cauton.’

‘Dat hangt ervan af,’ zei Mart. ‘Kun jij ons daarheen brengen?’

‘In heel korte tijd,’ antwoordde Verin. ‘Ik zou je mannen vanavond in Caemlin kunnen hebben.’

Licht! Twintig dagen van zijn voettocht af? Misschien kon hij dan snel Aludra’s Draken laten maken! Hij weifelde, keek naar Verin en dwong zichzelf om zijn opwinding in toom te houden. Er waren altijd

kosten aan verbonden als je met Aes Sedai te maken had.

‘Wat wil je?’ vroeg hij.

‘Eerlijk gezegd, Martrim Cauton,’ antwoordde ze met een lichte zucht, ‘wil ik het allerliefst vrij zijn van je ta’veren-web! Weet je hoe lang je me hebt gedwongen om in die bergen te wachten?’

‘Gedwongen?’

‘Ja,’ zei ze. ‘Kom, we hebben veel te bespreken.’ Ze gaf een tik met haar teugels en dreef haar paard het kamp in, en Talmanes en Mandevwin gingen met tegenzin opzij om haar door te laten. Mart sloot zich bij die twee aan en keek toe terwijl ze recht op de kookvuren afreed.

‘Dan komt er zeker geen aanval?’ vroeg Talmanes. Hij klonk niet bedroefd.

Mandevwin raakte zijn ooglap aan. ‘Betekent dit dat ik terug kan naar mijn arme oude tante?’

‘Je hébt geen arme oude tante,’ grauwde Mart. ‘Kom op, laten we maar eens horen wat die vrouw te zeggen heeft.’

‘Best,’ zei Mandevwin. ‘Maar de volgende keer mag ik zwaardhand zijn, goed, Mart?’

Mart zuchtte en haastte zich achter Verin aan.

Een zwarte stralenkrans

De koele zeebries spoelde over Rhand heen zodra hij door de Poort reed. Die zachte, zwoele wind droeg de geuren mee van duizend kookvuren verspreid door de stad Falme, waar de stoofpot voor het ochtendmaal werd opgewarmd.

Rhand hield Tai'daishar in, niet voorbereid op de herinneringen die die geuren met zich mee zouden brengen. Herinneringen aan een tijd toen hij nog onzeker was over zijn rol in de wereld. Herinneringen aan een tijd toen Mart hem doorlopend had gepest omdat hij mooie jassen droeg, ondanks het feit dat Rhand probeerde het te laten. Herinneringen aan een tijd toen hij zich schaamde voor de banieren die nu achter hem wapperden. Hij had er ooit op gestaan ze verborgen te houden, alsof hij zich daardoor zou kunnen verstoppen voor zijn eigen lot.

De stoet wachtte op hem, met krakende gespen en snuivende paarden. Rhand was ooit één keer kort in Falme geweest. In die tijd had hij nergens lang kunnen blijven. Hij had die maanden doorgebracht met jagen of opgejaagd worden. Fajin had hem naar Falme geleid, met de Hoorn van Valere en de robijnen dolk waarmee Mart was gebonden. De kleuren flitsten weer op toen hij aan Mart dacht, maar Rhand negeerde ze. Tijdens deze korte ogenblikken bevond hij zich niet in het heden.

Falme markeerde een keerpunt in Rhands leven, even belangrijk als het keerpunt dat later was gekomen in de kale landen van de Aiel, toen hij had bewezen de Car'a'carn te zijn. Na Falme had hij zich

niet langer verstoep, zich niet meer verzet tegen wat hij was. Dit was de plek waar hij voor het eerst had toegegeven een moordenaar te zijn, de plek waar hij voor het eerst had beseft wat een gevaar hij voor de mensen om hem heen was. Hij had geprobeerd hen allemaal achter te laten. Ze waren achter hem aan gekomen.

In Falme had de herdersjongen gebrand, was zijn as verspreid en weggewaaid op de oceaanwind. Vanuit die as was de Herrezen Draak voortgekomen.

Rhand dreef Tai'daishar naar voren en de stoet ging verder. Hij had een Poort laten openen op korte afstand van de stad, hopelijk buiten het zicht van damane. Natuurlijk had hij de Poort door Asha'man laten maken – zodat de wevingen niet zichtbaar waren voor vrouwen – maar hij wilde hun geen aanwijzingen geven over het Reizen. Het Seanchaanse onvermogen om te Reizen was een van zijn grootste voordelen.

Falme zelf lag op een kleine landtong – de Kop van Toman – die uitstak in de Arythische Oceaan. Hoge kliffen langs beide zijden braken de golven en zorgden voor een zacht gedonder in de verte. De donkere stenen bouwwerken van de stad bedekten het schiereiland als stenen in een rivierbedding. De meeste waren gedrongen gebouwen van één verdieping, breed gebouwd, alsof de bewoners verwachtten dat de golven over de kliffen zouden komen en tegen hun huizen zouden beuken. Het grasland hier was niet zo verdroogd als het land in het noorden, maar het nieuwe lentegras zag er nu al geel en ziekelijk uit, alsof de sprieten er spijt van hadden dat ze hun kop boven de grond uit hadden gestoken.

Het schiereiland glooide omlaag naar een natuurlijke haven, en daar lagen talloze Seanchaanse schepen voor anker. Er wapperden Seanchaanse vlaggen, die verklaarden dat deze stad onderdeel was van hun rijk; de banier die het hoogst boven de stad wapperde, was voorzien van blauwe franje en droeg een vliegende gouden havik met drie bliksemschichten in zijn poten.

De vreemde schepsels die de Seanchanen van hun kant van de oceaan hadden meegebracht bewogen zich door de verre straten, zo ver weg dat Rhand er geen bijzonderheden van kon ontwaren. Raken vlogen door de lucht; de Seanchanen hadden hier kennelijk een grote stal. De Kop van Toman lag even ten zuiden van Arad Doman, en deze stad was ongetwijfeld een belangrijk startpunt voor de Seanchaanse veldtocht naar het noorden.

Die verovering zou vandaag eindigen. Rhand moest vrede met hen sluiten, moest de Dochter van de Negen Manen overhalen haar legers

terug te roepen. Die vrede zou de kalmte voor de storm zijn. Hij zou zijn mensen niet beschermen tegen oorlog, maar hen behouden zodat ze elders voor Rhand konden sterven. Hij zou doen wat nodig was. Nynaeve kwam naast hem rijden terwijl ze verdergingen naar Falme. Haar nette gewaad in blauw en wit had een Domaanse snit, maar was gemaakt van een veel dikkere – en veel kuisere – stof. Ze scheen grillen van overal ter wereld over te nemen, zich graag te kleden in gewaden uit de steden die ze bezocht, maar daar voegde ze haar eigen gevoel van wat fatsoenlijk was aan toe.

Ooit zou Rhand dat misschien gemakkelijk hebben gevonden. Dat gevoel leek nu niet langer mogelijk voor hem. Hij voelde alleen de koude stilte vanbinnen, de stilte die een fontein van bevroren woede afsloot. Hij zou die woede en stilte lang genoeg in evenwicht moeten houden. Hij had geen keus.

‘En zo keren we terug,’ zei Nynaeve. Haar veelkleurige juwelen-ter’angreaal bedierven het aanzien van haar keurig gesneden gewaad een beetje.

‘Ja,’ bromde Rhand.

‘Ik kan me de vorige keer nog herinneren dat we hier waren,’ zei ze terloops. ‘Zoveel chaos, zoveel waanzin. En aan het eind van dat alles vonden we jou met die wond in je zij.’

‘Ja,’ fluisterde Rhand. Hij had de eerste van zijn niet-genezende wonden hier opgelopen, vechtend tegen Ishamael in de hemel boven de stad. De wond werd warm toen hij daaraan dacht. Warm en pijnlijk. Hij was die pijn gaan zien als een oude vriend, een herinnering dat hij nog leefde.

‘Ik zag je in de lucht,’ zei Nynaeve. ‘Ik kon mijn ogen niet geloven. Ik... heb geprobeerd die wond te Helen, maar ik was toen nog geblokkeerd en kon de nodige woede niet oproepen. Min wilde niet van je zijde wijken.’

Min was vandaag niet meegekomen. Ze bleef dicht bij hem, maar er was iets tussen hen veranderd. Net zoals hij altijd had gevreesd dat zou gebeuren. Als ze naar hem keek, wist hij dat ze zag hoe hij haar vermoordde.

Nog maar een paar weken geleden zou hij haar niet hebben kunnen overreden om hem alleen te laten gaan, met geen mogelijkheid. Nu bleef ze achter zonder ook maar één bezwaar te maken.

Kilte. Het zou snel voorbij zijn. Geen ruimte voor spijt of verdriet. De Aiel renden vooruit om te kijken of er geen hinderlaag was. Veel van hen droegen de rode hoofdbanden. Rhand maakte zich geen zorgen over een hinderlaag. De Seanchanen zouden hem niet verraden,

behalve als er nog een Verzaker in hun midden was.

Rhand raakte het zwaard aan dat hij om zijn middel droeg. Het was het kromzwaard met de zwarte schede, beschilderd met een kronkelende draak in rood en goud. Om meer dan één reden deed het hem denken aan de vorige keer dat hij in Falme was.

‘In deze stad heb ik voor het eerst met een zwaard een man gedood,’ zei Rhand zacht. ‘Ik heb er nooit over gesproken. Hij was een Seanchaanse edele, een zwaardmeester. Verin had gezegd dat ik niet moest geleiden in de stad, dus heb ik alleen met het zwaard tegen hem gestreden. Ik heb hem verslagen. Hem gedood.’

Nynaeve trok haar wenkbrauw op. ‘Dus je hebt toch het recht om een Reigerzwaard te dragen.’

Rhand schudde zijn hoofd. ‘Er waren geen getuigen. Mart en Hurin waren elders in gevecht. Ze zagen me meteen na de strijd, maar ze waren niet bij de doodssteek.’

‘Wat maken getuigen uit?’ spotte ze. ‘Je hebt een zwaardmeester verslagen, dus ben je er een. Of anderen dat hebben gezien, doet er niet toe.’

Hij keek haar aan. ‘Waarom zou je het Reigerzwaard dragen als het niet is om gezien te worden door anderen, Nynaeve?’

Ze antwoordde niet. Verderop, even buiten de stad, hadden de Seanchanen een zwart-wit gestreepte luifel opgezet. Er leken honderden paren sul’dam en damane rondom de tent zonder wanden te lopen, de damane in hun opvallende grijze gewaden en de sul’dam in hun rood-met-blauwe gewaden met bliksemschichten op het voorpand. Rhand had maar een paar geleiders meegebracht: Nynaeve, drie Wijzen, Corele, Narishma, Flin. Een fractie van waar hij toegang toe had, zelfs zonder zich te wenden tot zijn troepen die in het oosten waren gelegerd.

Maar nee, het was beter om alleen een symbolische garde mee te nemen, te laten zien dat hij in vrede kwam. Als deze ontmoeting uitliep op een strijd, was het Rhands enige hoop om snel te ontsnappen door een Poort. Of... zelf iets te doen om een einde aan de strijd te maken.

Het standbeeldje van de man met de bol hing voor hem aan het zadel. Daarmee zou hij het misschien kunnen opnemen tegen honderd damane. Tweehonderd. Hij herinnerde zich de Kracht die hij had vastgehouden toen hij saidin reinigde. Het was een Kracht geweest waarmee je steden kon wegvagen, waarmee je iedereen kon vernietigen die tegen je was.

Nee. Zover zou het niet komen. Hij kon het zich niet veroorloven

het zover te laten komen. De Seanchanen wisten vast ook wel dat het op rampspoed zou uitlopen als ze hem aanvielen. Rhand was teruggekomen om nogmaals met hen te praten, zich ervan bewust dat een verrader onder hen had geprobeerd hem gevangen te nemen of te doden. Ze moesten inzien dat hij het oprecht meende.

Maar als dat niet zo was... Hij reikte omlaag en pakte de toegangsleutel, gewoon voor de zekerheid, en stopte die in de grote zak van zijn jas. Toen, met een diepe ademdeug, vermande hij zich en zocht de leegte op. Daar greep hij de Ene Kracht.

Misselijkheid en duizeligheid dreigden hem tegen de grond te smijten. Hij wankelde en klemde zijn benen om Tai'daishar, met zijn hand om de toegangsleutel in zijn zak heen. Hij knarste met zijn tanden. Achter in zijn geest roerde Lews Therin zich.

De waanzinnige graaide naar de Ene Kracht. Het was een wanhopig gevecht, en toen Rhand uiteindelijk won, merkte hij dat hij onderuit was gezakt in het zadel. En hij mompelde weer in zichzelf.

'Rhand?' vroeg Nynaeve.

Rhand rechtte zijn rug. Hij was toch Rhand? Soms had hij na een strijd zoals deze moeite zich te herinneren wie hij was. Had hij eindelijk Rhand, de indringer, naar de achtergrond geduwd en was hij Lews Therin geworden? De vorige dag was hij rond het middaguur ontwaakt, ineengedoken in de hoek van zijn kamer, huilend en fluis-terend over Ilyena. Hij voelde haar zachte, lange gouden haar onder zijn handen en kon zich herinneren dat hij haar had omhelsd. Hij herinnerde zich dat hij haar dood aan zijn voeten had zien liggen, vermoord met de Ene Kracht.

Wie was hij?

Maakte het werkelijk uit?

'Is alles goed?' vroeg Nynaeve.

'Alles is goed met ons.' Rhand besefte pas dat hij het meervoud had gebruikt toen de woorden zijn mond uit waren. Zijn zicht herstelde, hoewel het nog wel een beetje wazig was. Alles was enigszins ver-vormd, zoals tijdens de strijd met Semirhage die hem zijn hand had gekost. Hij merkte het nog amper op.

Hij rechtte zijn rug wat verder, trok nog een beetje meer kracht naar buiten via de toegangsleutel en vulde zichzelf met saidin. Het was zo zoet, ondanks de misselijkheid die het veroorzaakte. Hij verlangde ernaar meer in zich op te nemen, maar hield zich in. Hij hield al meer Kracht vast dan iedere andere man op eigen houtje voor elkaar kreeg. Het zou wel genoeg zijn.

Nynaeve keek naar het beeldje. De bol aan de bovenkant gloeide

lichtjes. ‘Rhand...’

‘Ik hou alleen maar een beetje extra vast, als voorzorgsmaatregel.’ Hoe meer van de Ene Kracht iemand vasthield, hoe lastiger diegene af te schermen was. Als de damane probeerden hem gevangen te nemen, zouden ze geschokt zijn over zijn weerbaarheid.

Hij zou misschien zelfs tegen een hele cirkel bestand zijn.

‘Ik laat me niet nog eens vangen,’ fluisterde hij. ‘Nooit meer. Ze zullen me niet verrassen.’

‘Misschien moeten we omkeren,’ zei Nynaeve. ‘Rhand, we hoeven niet op hun voorwaarden naar hen toe. Het...’

‘We blijven,’ zei Rhand zacht. ‘We ontmoeten ze, hier en nu.’

Verderop zag hij een gestalte onder de luifel zitten, aan een tafel op een verhoging. Er stond een stoel tegenover die gestalte, op gelijke hoogte. Dat verbaasde hem; door wat hij over de Seanchanen wist, had hij verwacht te moeten onderhandelen om een gelijke positie te krijgen als iemand van het Bloed.

Was dit de Dochter van de Negen Manen? Dat kind? Rhand fronste toen hij naderbij kwam, maar besepte toen dat ze niet echt een kind was, alleen maar een heel kleine vrouw. Gekleed in het zwart, met een donkere huid als iemand van het Zeevolk. Ze had grijs-witte as op de wangen van haar kalme, ronde gezicht. Toen hij wat beter naar haar keek, leek ze ongeveer van zijn eigen leeftijd te zijn.

Rhand haalde diep adem en steeg af. Het werd tijd dat de oorlog eindigde.

De Herrezen Draak was een jongeman. Dat was Tuon verteld, maar iets eraan verbaasde haar toch.

Waarom zou ze verbaasd zijn over zijn jeugdigheid? Veroverende helden waren vaak jong. Artur Haviksvleugel zelf, de grootste stamvader van het rijk, was een jongeman geweest toen hij met zijn zetocht begon.

Degenen die veroverden, degenen die de wereld bestuurden, brandden snel op, als lampen met onverkorte lonten. Hij droeg goud en rood op zwart, en de knopen van zijn jas fonkelden toen hij van zijn grote zwarte hengst afsteeg en naar de luifel toe liep. De mouwen van zijn zwarte jas waren voorzien van rood en goud borduurwerk – zijn ontbrekende hand viel op toen ze naar die mouwen keek – maar zijn kleding was verder onversierd. Alsof hij geen behoefte zag om met opsmuk de aandacht van zijn gezicht af te leiden.

Zijn haar had de kleur van een diepe zonsondergang, een mooie kleur rood. Hij had een vorstelijke houding: ferme passen, vol zelfvertrou-

wen, de ogen recht vooruit. Tuon was opgeleid om zo te lopen, om ontoegeeflijkheid uit te stralen in de wijze waarop ze liep. Wie had hem opgeleid, vroeg ze zich af. Waarschijnlijk had hij de beste leermeesters gehad om hem voor te bereiden zoals koningen en leiders werden voorbereid. En toch was hij volgens alle verslagen opgegroeid als boerenzoon in een plattelandsdorpje. Was dat misschien een verhaal dat met opzet was verspreid om hem geloofwaardigheid te verlenen bij de gewone mensen?

Hij beende naar de luifel toe, met een marath'damane links van hem. De vrouw droeg een gewaad in de kleur van de hemel op een heldere dag, met zomen in de kleur van wolken. Ze droeg haar haren in een enkele donkere vlecht en had zich getooid met opvallende juwelen. Ze leek ergens ontstemd over, want haar voorhoofd was gefronst en haar mond vormde een streep. Haar aanwezigheid gaf Tuon de rillingen. Je zou denken dat ze inmiddels wat meer gewend was aan marath'damane, na zo lang reizen met Martrim. Maar dat was niet zo. Ze waren onnatuurlijk. Gevaarlijk. Tuon zou even gauw op haar gemak zijn bij een onbeteugelde damane als bij een weideslang om haar enkel, die met zijn tong haar huid aanraakte.

Maar als de marath'damane al onrustbarend was, dan gold dat nog meer voor de twee mannen die rechts van de Draak liepen. Een van hen, nog bijna een jongen, droeg vlechten met klokjes in zijn haar. De andere was een oudere man met grijs haar en een gelooid gezicht. Ondanks het leeftijdsverschil liepen ze allebei met de achteloze houding van mannen die vertrouwd waren met de strijd. En ze droegen allebei een zwarte jas met een fonkelende speld op de hoge kraag. Asha'man, werden ze genoemd. Mannen die konden geleiden. Gruwelen die je maar beter zo snel mogelijk kon doden. In Seanchan waren er enkelen geweest die – in hun verlangen naar een onverwacht voordeel – hadden geprobeerd die Tsorov'ande Doon op te leiden, die orkanen met een zwarte ziel. Die dwazen waren snel gevallen, vaak verwoest door degenen die ze hadden willen beheersen.

Tuon zette zich schrap. Karede en de doodswachtgardisten om haar heen spanden zich. Het was fijntjes: vuisten die verstrakten langs hun lichaam, adem die rustig werd binnengehaald en uitgeblazen. Tuon keerde zich niet naar hen om, hoewel ze wel een onopvallend gebaar naar Selucia maakte.

‘Blijf kalm,’ sprak de Stem zachtjes tegen de mannen.

Dat zouden ze toch wel doen; het waren doodswachtgardisten. Tuon vond het vreselijk om die opmerking te maken, want het zou hun ogen neerslaan, maar ze wilde geen ongelukken. Praten met de Her-

rezen Draak zou gevaarlijk zijn. Daar viel niet aan te ontkomen. Zelfs met twintig damane en sul'dam aan weerskanten van de luifel. Zelfs met Karede achter haar en kapitein Musenge en een troep boogschutters die op schootsafstand vanaf een dak toekeken. Zelfs met Selucia rechts van haar, gespannen en klaar voor de aanval, als een jagwin op de hoge rotsen. Zelfs met dat alles was Tuon kwetsbaar. De Herrezen Draak was een kampvuur dat op onverklaarbare wijze was ontbrand in een huis. Je kon niet voorkomen dat de kamer erdoor beschadigde. Je hoopte alleen dat je de rest van het huis kon redden. Hij liep rechtstreeks naar de stoel tegenover Tuon en nam plaats, zonder erbij stil te staan dat ze hem een plek als haar gelijke had gegund. Ze wist dat de anderen zich afvroegen waarom ze nog steeds de as van de rouw droeg, waarom ze zichzelf nog niet tot keizerin had uitgeroepen. De rouwperiode was voorbij, maar Tuon had zich de troon niet toegeëigend.

Het kwam door deze man. De keizerin kon niemand, zelfs de Herrezen Draak niet, als gelijke ontmoeten. De Dochter van de Negen Manen, echter... deze ene man kon haar gelijke zijn. En dus had ze gewacht.

De Herrezen Draak zou er waarschijnlijk niet goed op reageren als iemand anders zich boven hem plaatste, ook niet als die ander daar een volkomen gerechtvaardigde reden voor had.

Toen hij ging zitten, schoot er in de verte een bliksemschicht tussen twee wolken heen en weer, hoewel Malai – een damane die de toekomst van het weer kon voorspellen – had volgehouden dat er geen regen in de buurt was. Bliksem op een dag zonder regen. Wees heel voorzichtig, dacht ze naar aanleiding van het voorteken, en pas heel goed op je woorden. Niet het meest heldere voorteken dat bestond. Als ze nog voorzichtiger deed, zou ze moeten gaan vliegen!

‘U bent de Dochter van de Negen Manen,’ zei de Herrezen Draak. Het was een verklaring, geen vraag.

‘U bent de Herrezen Draak,’ antwoordde ze. Kijkend in die leigrijze ogen beseft ze dat haar eerste indruk onjuist was geweest. Hij was geen jongeman. Ja, zijn lichaam was dat van een jongeling. Maar die ogen... dat waren oude ogen.

Hij boog zich een stukje naar voren. Haar doodswachtgardisten spanden zich, en leer kraakte. ‘We sluiten vrede,’ zei Altor. ‘Vandaag. Hier.’

Selucia siste zachtjes. Zijn woorden klonken behoorlijk veel als een eis.

Tuon had hem grote eerbied betoond door hem op haar eigen hoogte

te laten zitten, maar niemand gaf de keizerlijke familie bevelen. Altor wierp een blik op Selucia. ‘U kunt uw lijfwacht zeggen dat ze zich kan ontspannen,’ zei hij droogjes. ‘Deze bespreking zal niet uitlopen in een conflict. Ik zal het niet toestaan.’

‘Ze is mijn Stem,’ zei Tuon omzichtig, ‘en mijn Waarheidsspreker. Mijn lijfwacht is de man achter mijn stoel.’

Altor snoof zachtjes. Dus hij was een opmerkelijk man. Of een man met veel geluk. Maar weinigen hadden Selucia’s rol goed ingeschat. ‘U wenst vrede,’ zei Tuon. ‘Hebt u voorwaarden voor uw... aanbod?’ ‘Het is geen aanbod, maar een noodzaak,’ antwoordde Altor. Hij sprak met milde stem. Al die mensen spraken met zulke snelle woorden, maar die van Altor droegen een bepaald gewicht. Hij deed haar aan haar moeder denken. ‘De Laatste Slag komt eraan. Uw volk herinnert zich ongetwijfeld de Voorspellingen. Door deze oorlog van u door te zetten, brengt u ons allemaal in gevaar. Mijn legers – de legers van iedereen – zijn nodig voor de strijd tegen de Schaduw.’

De Laatste Slag zou plaatsvinden tussen het Keizerrijk en de legers van de Duistere. Dat wist iedereen. De Voorspellingen toonden duidelijk aan dat de keizerin degenen zou verslaan die de Schaduw dienden, en dan zou zij de Herrezen Draak naar een tweegevecht met Lichteter sturen.

Hoeveel daarvan had hij vervuld? Hij leek niet blind, dus dat moest nog gebeuren. Volgens de Essanik Reeks zou hij op zijn eigen graf staan te huilen. Of had die voorzegging te maken met de doden die gingen dwalen, zoals ze nu al deden? Enkele van die geesten hadden al over hun eigen graf gelopen. De geschriften waren soms onduidelijk.

Deze mensen schenen veel van de Voorspellingen vergeten te zijn, net zoals ze hun geloften om naar de Terugkeer uit te kijken waren vergeten. Maar dat zei ze niet.

Pas goed op je woorden...

‘Dus u gelooft dat de Laatste Slag ophanden is?’ vroeg ze.

‘Ophanden?’ vroeg Altor. ‘Hij is zo dichtbij als een huurmoordenaar die zijn smerige adem in je nek blaast terwijl hij zijn mes over je huid laat glijden. Het is zo dichtbij als de laatste klokslag van middernacht nadat de andere elf hebben geslagen. Ophanden? Ja, hij nadert. Met afschrikwekkende vaart.’

Had de waanzin hem al in de greep? Als dat zo was, dan zou het de zaken bemoeilijken. Ze keek hem onderzoekend aan, speurend naar tekenen van waanzin. Hij leek zichzelf in de hand te hebben.

Een zeebries woei onder de luifel door, ruiste langs het canvas en

droeg de geur van rotte vis mee. Veel dingen schenen tegenwoordig te rotten.

Die schepsels, dacht ze. De Trolloks. Wat voorspelde hun uiterlijk? Tylee had ze vernietigd, en de verkenners hadden geen andere meer gevonden. Kijkend naar de intensiteit van die man aarzelde ze. Ja, de Laatste Slag naderde, kwam misschien al wel zo snel als hij beveerde. Dat maakte het des te belangrijker dat ze deze landen onder haar banier verenigde.

‘U moet inzien waarom dit zo belangrijk is,’ zei de Herrezen Draak. ‘Waarom verzet u zich tegen me?’

‘Wij zijn de Terugkeer,’ antwoordde Tuon. ‘De voortekens zeiden dat het tijd was dat we kwamen, en we verwachtten een verenigd koninkrijk aan te treffen, klaar om ons te dienen en ons legers te lenen voor de Laatste Slag. In plaats daarvan vonden we een verdeeld land dat zijn geloften was vergeten en zich op niets had voorbereid. Hoe kunt u niet inzien dat we moeten vechten? Het doet ons geen genoegen om jullie te doden, net zomin als een ouder er genoegen in schept om een opstandig kind te straffen.’

Altor keek haar ongelovig aan. ‘Zijn wij kinderen in uw ogen?’

‘Het was maar een metafoor,’ zei Tuon.

Hij bleef even zitten en wreef over zijn kin. Gaf hij haar de schuld van het verlies van zijn andere hand? Falendre had het erover gehad. ‘Een metafoor,’ zei hij. ‘Een toepasselijke, misschien. Ja, het land had inderdaad een gebrek aan eenheid, maar ik heb het aaneen gesmeed. De verbinding is misschien zwak, maar hij zal lang genoeg standhouden. Als ik er niet was, dan zou uw oorlog voor vereniging prijzenswaardig zijn. Zoals het er nu voor staat, bent u een afleiding. We hebben vrede nodig. Ons bondgenootschap hoeft alleen maar stand te houden totdat mijn leven eindigt.’ Hij keek haar in de ogen. ‘Ik verzeker u ervan dat dat niet overdreven lang meer duurt.’

Ze zat met haar armen over elkaar geslagen aan de brede tafel. Als Altor zijn hand uitstak, zou hij haar niet kunnen aanraken. Dat was opzet, hoewel het achteraf gezien een belachelijke voorzorgsmaatregel was. Hij zou zijn hand niet nodig hebben als hij besloot haar te doden. Daar kon ze maar beter niet aan denken.

‘Als u de waarde inziet van die vereniging,’ zei ze, ‘misschien moet u dan uw landen verenigen onder de Seanchaanse vlag, uw mensen de geloften laten afleggen en...’ De vrouw die achter Altor stond, de marath’damane, zette grote ogen op terwijl Tuon sprak.

‘Nee,’ viel Altor haar in de rede.

‘Maar u ziet toch wel in dat één heerser, met...’

‘Nee,’ herhaalde hij, zacht maar met meer nadruk. Gevaarlijker. ‘Ik wil niet dat er nog meer mensen worden geketend met die smerige leiband van u.’

‘Smerig? Het is de enige manier om om te gaan met lieden die kunnen geleiden!’

‘We hebben eeuwenlang zonder die dingen overleefd.’

‘En jullie hebben...’

‘Dit is geen punt waarop ik zal inbinden,’ zei Altora.

Tuons wachters – ook Selucia – knarsten met hun tanden, en de mannen lieten hun hand naar hun zwaardgevest zakken. Hij had haar nu al twee maal achtereen in de rede gevallen. De Dochter van de Negen Manen! Waarom was hij zo lompe?

Hij was de Herrezen Draak, dáárom. Maar zijn woorden waren dwaasheid. Hij zou voor haar buigen als ze eenmaal keizerin was. De voorspellingen eisten het. Dat moest toch betekenen dat zijn koninkrijken zouden samengaan met het keizerrijk?

Ze had het gesprek aan haar beheersing laten ontglippen. De marath’damane waren voor velen aan deze kant van de oceaan een gevoelig onderwerp. Ze begrepen waarschijnlijk de logica achter het beteugelen van de vrouwen, maar hun gebruiken waren moeilijk af te leren. Daarom vonden ze het ongetwijfeld zo onaangenaam om over dit soort dingen te praten.

Ze moest het gesprek een andere kant op sturen. Naar een onderwerp dat de Herrezen Draak van zijn stuk zou brengen. Ze keek hem onderzoekend aan.

‘Is dit alles waar ons gesprek over zal gaan?’ vroeg ze. ‘We zitten tegenover elkaar en praten alleen maar over onze verschillen?’

‘Waar zouden we het anders over moeten hebben?’ vroeg Altora.

‘Misschien over iets wat we gemeen hebben.’

‘Ik betwijfel of er op dat gebied veel toepasselijks is.’

‘O?’ vroeg Tuon. ‘En hoe zit het met Martrim Cauton?’

Ja, dat schokte hem. De Herrezen Draak knipperde met zijn ogen en zijn mond ging een stukje open. ‘Mart?’ vroeg hij. ‘Kent u Mart? Hoe...’

‘Hij heeft me eens ontvoerd,’ zei Tuon. ‘En me door zo’n beetje heel Altara gesleurd.’

De Herrezen Draak gaapte haar aan, maar toen deed hij zijn mond dicht. ‘Ik weet het weer,’ zei hij zacht. ‘Ik heb u gezien. Bij hem. Ik had u niet meteen gekoppeld aan dat gezicht. Mart... wat heb je uitgevoerd?’

Heb je ons gezien? dacht Tuon sceptisch. Dus de waanzin had zich

toch geopenbaard. Zou dat hem gemakkelijker te manipuleren maken, of juist moeilijker? Waarschijnlijk dat laatste, helaas.

‘Nou,’ zei Altor uiteindelijk, ‘ik vertrouw erop dat Mart zijn redenen had. Die heeft hij altijd. En ze lijken op die ogenblikken zo logisch voor hem...’

Dus Martrim kende de Herrezen Draak echt; hij zou een uitstekend stuk gereedschap voor haar zijn. Misschien was hij daarom naar haar toe geleid, zodat zij een middel zou hebben om meer over de Herrezen Draak aan de weet te komen. Ze zou hem terug moeten halen voordat hij haar op dat gebied kon helpen.

Martrim zou dat niet leuk vinden, maar hij zou naar rede moeten luisteren. Hij was Eerste Prins van de Raven. Hij moest worden verheven tot het Hoge Bloed, zijn hoofd scheren en leren hoe hij op de juiste wijze moest leven. Dat leek haar allemaal jammer, om redenen die ze zelf niet kon verklaren.

Ze kon zichzelf er niet van weerhouden nog wat over hem door te vragen. Deels omdat het onderwerp Altor van zijn stuk leek te brengen, en deels omdat ze nieuwsgierig was.

‘Wat voor soort man is hij, die Martrim Cauton? Ik moet toegeven dat ik hem nogal een slome schurk vond, die te snel uitvluchten vond om zijn geloften te vergeten.’

‘Spreek niet zo over hem!’ Verbazingwekkend genoeg kwamen die woorden van de marath’damane die naast Altors stoel stond.

‘Nynaeve...’ begon Altor.

‘Leg me niet het zwijgen op, Rhand Altor,’ zei de vrouw, die haar armen over elkaar sloeg. ‘Hij is ook jouw vriend.’ De vrouw keek weer naar Tuon, recht in haar ogen! Een marath’damane!

Ze vervolgde: ‘Martrim Cauton is een van de beste mannen die u ooit zult kennen, Hoogheid, en ik luister niet naar smaad over hem. Wat waar is, is waar.’

‘Nynaeve heeft gelijk,’ zei Altor met tegenzin. ‘Hij is een goed mens. Mart kan soms misschien een beetje lomp lijken, maar hij is de meest standvastige vriend die iemand zich kan wensen. Hoewel hij wel zeurt over wat zijn geweten hem allemaal ingeeft.’

‘Hij heeft mijn leven gered,’ zei de marath’damane. ‘Hij heeft me gered, tegen een grote prijs en ondanks groot gevaar, toen niemand anders eraan dacht me te komen redden.’ Haar ogen gloeiden van woede. ‘Ja, hij drinkt en gokt veel te veel. Maar spreek niet over hem alsof u hem kent, want u kent hem niet. Zijn hart is van goud, onder die ruwe bolster. Als u hem iets hebt aangedaan...’

‘Hem iets aangedaan?’ vroeg Tuon. ‘Hij had mij ontvoerd!’

‘Als dat zo was, dan had hij daar reden toe,’ benadrukte Rhand Altor.

Wat een trouw! Wederom was Tuon gedwongen haar beeld van Martrim Cauton bij te stellen.

‘Maar dat doet er allemaal niet toe.’ zei Altor, die plotseling opstond. Een van de doodswachtgardisten trok zijn zwaard. Altor loerde naar de wachter en Karede gebaarde snel naar de man, die beschaamd en met neergeslagen blik zijn zwaard weer wegstak.

Altor zette zijn hand op de tafel. Hij leunde naar voren en ving Tuons blik. Wie zou er kunnen wegstijgen van die intense grijze ogen, zo lijkend op staal? ‘Niets van dit alles doet ertoe. Mart doet er niet toe. Onze overeenkomsten en onze verschillen doen er niet toe. Het enige wat ertoe doet, is wat nodig is. En ik heb u nodig.’

Hij boog zich verder naar voren en torende boven haar uit. Zijn gestalte veranderde niet, maar hij leek plotseling wel honderd voet lang. Hij sprak met diezelfde rustige, doordringende stem, maar daar lag nu dreiging in. Een gevaarlijke klank.

‘U moet uw aanvallen staken,’ zei hij, bijna op een fluisterton. ‘U moet een verdrag met mij aangaan. Dit zijn geen verzoeken. Het is mijn wil.’

Tuon merkte dat ze er ineens naar verlangde hem te gehoorzamen. Hem te behagen. Een verdrag. Een verdrag zou uitstekend zijn, het zou haar een kans bieden om haar greep op de landen hier te verstevigen. Ze kon voorbereiden hoe ze de orde zou herstellen in Seanchan. Ze kon rekruteren en opleiden. Zo veel mogelijkheden openden zich voor haar, alsof haar geest plotseling vastberaden was om alle voordelen van het verbond te zien, en niets van de nadelen ervan.

Ze reikte naar die nadelen, deed haar best om te zien welke problemen er zouden ontstaan als ze zich met die man verenigde. Maar ze werden vloeibaar in haar gedachten en glipten weg. Ze kon ze niet grijpen en bezwaren onder woorden brengen. Het werd stil onder de luifel toen de wind ging liggen.

Wat gebeurde er met haar? Ze was buiten adem, alsof er een gewicht op haar borst drukte. Ze had het gevoel dat ze niet anders kon dan buigen voor de wil van die man!

Zijn gezicht stond grimmig. Ondanks het middaglicht was zijn gelaat beschaduwde, veel meer dan al het andere onder het tentdak. Hij hield haar blik nog altijd vast, en haar ademhaling was snel en gejaagd. Vanuit haar ooghoeken dacht ze iets om hem heen te zien. Een donker waas, een zwarte stralenkrans. Het vervormde de lucht als een grote

hitte.

Haar keel kneep samen en woorden vormden zich. Ja. Ja. Ik zal doen wat u vraagt. Ja. Ik moet. Ik moet.

‘Nee,’ zei ze, maar het was amper een fluistering.

Zijn gezicht betrok nog verder en ze zag woede in hoe hij zijn hand op tafel drukte, zijn vingers trillend van kracht. In hoe hij zijn kaken op elkaar klemde. In hoe zijn ogen groter werden. Zo intens.

‘Ik heb...’ begon hij.

‘Nee,’ herhaalde ze met toenemend vertrouwen. ‘U zult voor mij buigen, Rhand Altor. Andersom zal het niet gebeuren.’ Zoveel duisternis! Hoe kon één man dat bevatten? Hij leek een schaduw te werpen ter grootte van een berg.

Ze kon zich niet verbinden aan dit schepsel. Die ziedende haat maakte haar doodsbang, en doodsangst was een gevoel waarmee ze niet vertrouwd was. Deze man mocht niet de vrijheid krijgen om te doen wat hij wilde. Hij moest worden beheerst.

Hij keek haar nog een tijdje aan. ‘Goed,’ zei hij. Zijn stem was ijs. Hij draaide zich om en beende zonder om te kijken de luifel uit. Zijn geleide volgde; allemaal, ook de marath’damane met de vlecht, keken ze verontrust. Alsof zijzelf er niet zeker van waren wat – of wie – ze volgden in deze man.

Tuon keek hem hijgend na. Ze mocht niet aan de anderen laten merken hoezeer ze van haar stuk gebracht was. Ze mochten niet weten dat ze hem, op dat laatste ogenblik, had gevreesd. Ze bleef kijken totdat zijn gestalte te paard achter de heuvels was verdwenen.

En nog steeds trilden haar handen. Ze vertrouwde haar stem niet. Niemand sprak in de tijd die het haar kostte om te kalmeren. Misschien waren ze even ontdaan als zij. Misschien voelden ze haar ongerustheid aan. Eindelijk, lang nadat Altor vertrokken was, stond Tuon op. Ze draaide zich om en keek de verzamelde leden van het Bloed, de generaals, de soldaten en de wachters aan. ‘Ik ben de keizerin,’ zei ze met zachte stem.

Als één vielen ze op hun knieën, en zelfs het Hoge Bloed wierp zich ter aarde.

Dat was de enige plichtpleging die nodig was. O, er zou nog een echte kroning plaatsvinden in Ebo Dar, met optochten en audiënties. Ze zou persoonlijke geloften van trouw aanvaarden van elk lid van het Bloed, en ze zou de kans krijgen – zoals gebruik was – om ieder van hen eigenhandig terecht te stellen, zonder reden, als ze dacht dat diegene tegen haar opstijgen naar de troon gekant was geweest.

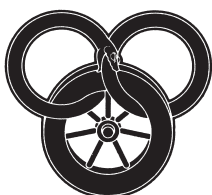
Dat allemaal zou nog komen, en meer. Maar haar eigen verklaring

was de werkelijke kroning. Uitgesproken door de Dochter van de Negen Manen na de rouwperiode.

De festiviteiten begonnen zodra ze iedereen liet opstaan. Er zou een week van uitgelatenheid volgen. Een noodzakelijke afleiding. De wereld had haar nodig. De wereld had een keizerin nodig. Vanaf nu zou alles veranderen.

Terwijl de da'covale opstonden en lofliederen ter ere van haar verheffing aanhieven, stapte Tuon naar generaal Galgan toe. 'Geef dit aan generaal Yulan door,' zei ze zacht. 'Zeg hem dat hij zijn aanval op de marath'damane van Tar Valon voorbereidt. We moeten toeslaan tegen de Herrezen Draak, en snel ook. Die man mag niet nog meer kracht verzamelen dan hij al heeft.'

De dood van Tuon

‘Ik ben mijn reis begonnen in Tyr,’ vertelde Verin. Ze nam plaats op Marts beste stoel, gemaakt van donker notenhout met een mooi roomwit kussen erop. Tomas ging achter haar staan, met zijn hand op de knop van zijn zwaard. ‘Het was mijn bedoeling om naar Tar Valon te gaan.’

‘Hoe ben je dan hier beland?’ vroeg Mart nog altijd argwanend, terwijl hij op de kussens van het bankje plaatsnam. Hij haatte dat ding; het was volkomen onmogelijk om er op wat voor wijze dan ook behaaglijk op te zitten. De kussens hielpen niet. Eigenlijk maakten ze de zitting nog onhandiger. Dat stomme ding moest zijn ontworpen door waanzinnige, schele Trolloks en gebouwd met de botten van verdoemden. Dat was de enige redelijke verklaring.

Hij verschoof op het bankje en riep bijna om een andere stoel, maar Verin ging al door met haar verhaal. Mandevwin en Talmanes waren ook in de tent; de eerste bleef met over elkaar geslagen armen staan, de laatste liet zich op de vloer zakken. Thom zat op de grond aan de andere kant van de tent en keek met schattende ogen naar Verin. Ze waren allemaal in Marts kleine overlegtent, die alleen bedoeld was voor korte besprekingen tussen officiers. Mart had Verin niet naar zijn eigenlijke zittent willen halen, aangezien daar nog de plannen voor de aanval op Goedlucht lagen.

‘Dat vraag ik me zelf ook af, meester Cauton,’ zei Verin glimlachend. ‘Hoe ben ik hier beland? Het was beslist niet mijn bedoeling. En toch ben ik hier.’

‘U zegt het bijna alsof het een ongelukje was, Verin Sedai,’ zei Mandevwin. ‘Maar we hebben het over een afstand van enkele honderden roeden!’

‘Bovendien,’ voegde Mart eraan toe, ‘kun je Reizen. Dus als je naar de Witte Toren wilde, waarom ben je daar dan verdomme niet naartoe Gereisd?’

‘Goede vragen,’ zei Verin. ‘Zou ik een kop thee kunnen krijgen?’

Mart zuchtte, verschoof weer op dat duivelse bankje en beduidde Talmanes dat hij thee moest laten komen. Talmanes stond op en dook even naar buiten om de bestelling door te geven, keerde toen terug en nam weer plaats.

‘Dank je,’ zei Verin. ‘Ik merk dat ik behoorlijk dorstig ben.’ Ze straalde die verstrooidheid uit die zo vaak voorkwam bij zusters van de Bruine Ajah. Vanwege de gaten in zijn geheugen was Marts eerste ontmoeting met Verin wazig voor hem. In feite was zijn hele herinnering aan haar nogal vaag. Maar hij scheen zich wel te herinneren dat hij had gevonden dat ze het temperament had van een geleerde. Deze keer, terwijl hij haar onderzoekend bekeek, leken haar gedragingen hem te overdreven. Alsof ze steunde op de vooroordelen over Bruine zusters, daar gebruik van maakte. Om mensen te bedotten, zoals een straatartiest plattelandsjongens bedotte met een slim spelletje met drie speelkaarten.

Ze keek hem aan. Die glimlach om haar mondhoeken? Dat was de glimlach van een bedriegster die het niet kon schelen dat je haar bedrog doorzag. Nu je het begreep, konden jullie allebei genieten van het spel, en misschien konden jullie samen iemand anders bij de neus nemen.

‘Besef je wel hoe sterk ta’veren je bent, jongeman?’ vroeg Verin.

Mart haalde zijn schouders op. ‘Rhand is degene die je voor dat soort dingen moet hebben. Echt, ik stel niks voor vergeleken bij hem.’ Die rottige kleuren!

‘O, ik zou er niet over peinen het belang van de Draak af te zwakken,’ zei Verin grinnikend. ‘Maar je kunt je licht niet verbergen in zijn schaduw, Martrim Cauton. Niet in aanwezigheid van ieder ander dan een blinde, althans. In elk ander tijdperk zou je ongetwijfeld de allersterkste ta’veren zijn die leefde. Misschien wel de sterkste die in eeuwen heeft geleefd.’

Mart verschoof weer op het bankje. Bloedas, hij haatte het dat het nu leek alsof hij zat te wurmen. Misschien moest hij maar gewoon gaan staan. ‘Waar heb je het over, Verin?’ zei hij in plaats daarvan. Hij sloeg zijn armen over elkaar en probeerde in ieder geval te doen

alsof hij op zijn gemak was.

‘Ik heb het over hoe je me het halve continent over hebt gesleurd.’ Haar glimlach verbreedde toen er een soldaat binnenkwam met een dampende beker muntthee. Ze pakte die dankbaar aan, en de soldaat trok zich terug.

‘Gesleurd?’ vroeg Mart. ‘Je was naar mij op zoek.’

‘Pas nadat ik vastgesteld had dat het Patroon me ergens naartoe trok.’ Verin blies op haar thee. ‘Dat wees op jou of Perijn. Het kon niet door Rhand komen, aangezien ik hem gemakkelijk kon verlaten.’

‘Rhand?’ vroeg Mart, terwijl hij een volgende uitbarsting van kleuren onderdrukte. ‘Ben je bij hem geweest?’

Verin knikte.

‘Hoe... kwam hij over?’ vroeg Mart. ‘Is hij... je weet wel...’

‘Waanzinnig?’ vroeg Verin.

Mart knikte.

‘Ik vrees van wel,’ zei Verin, en haar mondhoeken doken een stukje omlaag. ‘Ik denk echter dat hij zichzelf nog wel in de hand heeft.’

‘Die verdomde Ene Kracht,’ zei Mart, reikend onder zijn hemd om de troostrijke vossenkoppending aan te raken.

Verin keek op. ‘O, ik ben er niet van overtuigd dat alle problemen van de jonge Altor geheel te wijten zijn aan de Kracht, Martrim. Er zijn er velen die zijn opvliedendheid zouden willen toeschrijven aan saidin, maar dan zou je de ongelooflijke druk negeren die wij bij die arme jongen op de schouders hebben gelegd.’

Mart trok zijn wenkbrauw op en keek Thom even aan.

‘Hoe dan ook,’ Verin nam een slok thee, ‘je kunt niet te veel wijten aan de smet, want die zal hem niet langer lastigvallen.’

‘O nee?’ vroeg Mart. ‘Heeft hij besloten niet meer te geleiden?’

Ze lachte. ‘Een vis zou nog eerder ophouden met zwemmen. Nee, de smet zal hem niet langer lastigvallen, omdat de smet er niet meer is. Altor heeft saidin gereinigd.’

‘Wát?’ vroeg Mart scherp, en hij ging rechtop zitten.

Verin nam een slok thee.

‘Meen je dat?’ vroeg Mart.

‘Jazeker,’ antwoordde ze.

Mart keek weer naar Thom. Toen plukte hij aan zijn jas en streek met zijn hand door zijn haar.

‘Wat doe je?’ vroeg Verin met enig vermaak.

‘Weet ik niet,’ zei Mart schaapachtig. ‘Ik geloof dat ik gewoon het gevoel heb dat ik me anders zou moeten voelen of zoiets. De hele wereld is toch ineens veranderd?’

‘Dat zou je wel kunnen zeggen,’ zei Verin, ‘hoewel ik denk dat de reiniging zelf meer wegheeft van een kiezel die in een vijver is gegooid. Het zal nog even duren voordat de golfjes de oever bereiken.’

‘Een kiezel?’ vroeg Mart. ‘Een kiezel?’

‘Nou, misschien eerder een rotsblok.’

‘Een verdomde berg, als je het mij vraagt,’ mompelde Mart. Hij ging weer achteroverzitten op het afschuwelijke bankje.

Verin grinnikte. Verrekte Aes Sedai. Moesten ze altijd zo doen? Het was waarschijnlijk weer een gelofte die ze hadden afgelegd en waar ze niemand over hadden verteld, iets wat te maken had met raadsel-achtig doen. Hij staaarde haar aan. ‘Waarom grinnik je?’ vroeg hij uiteindelijk.

‘Zomaar,’ zei ze. ‘Ik vermoed alleen dat je straks iets zult gaan voelen van wat ik de afgelopen dagen heb gedaan.’

‘En dat was?’

‘Nou,’ zei ze, ‘ik geloof dat ik het daar net over had toen we op een zijspoor naar niet ter zake doende onderwerpen belandden.’

‘Op de reiniging van de Ware Bron, verdomme,’ mompelde Mart. ‘Ongelooflijk.’

‘Ik heb heel merkwaardige gebeurtenissen meegemaakt,’ vervolgde Verin. Ze negeerde Mart, natuurlijk. ‘Jij bent je hier misschien niet van bewust, maar om vanaf een bepaalde plek te kunnen Reizen, moet je er enige tijd doorbrengen. Meestal is het voldoende om ergens een nacht te blijven. Dus na mijn afscheid van de Draak ben ik naar een nabijgelegen dorp gegaan en heb een kamer genomen in de herberg. Ik verkende mijn kamer en bereidde me voor om de volgende morgen een Poort te openen.

Maar midden in de nacht kwam de herbergier aan. Hij legde me wat nors uit dat ik moest verhuizen. Schijnbaar was er een lek ontdekt in het dak boven mijn kamer, en het zou straks door de zoldering gaan sijpelen. Ik wilde niet, maar hij drong aan.

En dus verhuisde ik naar de overkant van de gang en begon die kamer te verkennen. Net toen ik het gevoel had dat ik hem goed genoeg kende om een Poort te openen, werd ik weer gestoord. Deze keer verklaarde de herbergier – met meer schaamte – dat zijn vrouw tijdens de ochtendschoonmaak haar ring in die kamer was kwijtgeraakt. Zijn vrouw was ’s nachts wakker geworden en was heel erg overstuur. De herbergier – die er nogal vermoeid uitzag – vroeg me schoorvoetend of ik weer wilde verhuizen.’

‘Nou, en?’ vroeg Mart. ‘Toeval, Verin.’

Ze trok haar wenkbrauw naar hem op en glimlachte toen hij weer

op het bankje verschoof. Bloedvuur, hij zat niet te wurmen!
'Ik heb geweigerd, Martrim,' zei ze. 'Ik zei tegen de herbergier dat hij gerust de kamer mocht doorzoeken zodra ik weg was, en ik beloofde dat ik eventuele ringen die ik vond niet zou meenemen. Toen sloot ik ferm de deur voor zijn neus.' Ze nam een slok thee. 'Niet lang daarna vloog de herberg in brand. Een kooltje uit de haard was op de vloer gerold, en het hele gebouw brandde tot op de grond toe af. Iedereen ontkwam, gelukkig, maar de herberg was volledig verloren. Moe en met dikke ogen van de slaap moesten Tomas en ik naar het volgende dorp rijden en daar een kamer nemen.'

'Dus?' zei Mart. 'Volgens mij nog steeds toeval.'

'Dit ging drie dagen zo door,' zei Verin. 'Ik werd zelfs gestoord als ik probeerde een plek buiten te verkennen voor een Poort. Willekeurige voorbijgangers die vroegen of ze bij ons vuur mochten zitten, een omvallende boom op ons kamp, een kudde schapen die voorbijkwam, een storm uit het niets. Allerlei willekeurige gebeurtenissen die me er steeds van weerhielden om de omgeving te verkennen.' Talmanes floot zachtjes. Verin knikte. 'Elke keer als ik mijn omgeving wilde verkennen, ging er iets mis. Ik werd onvermijdelijk om een of andere reden verplaatst. Maar als ik besloot niet te proberen een plek te verkennen en me niet voornam om een Poort te maken, gebeurde er niets. Een ander zou gewoon verder zijn getrokken en zou voorlopig het Reizen uit haar hoofd hebben gezet, maar mijn aard liet zich gelden en ik ging het fenomeen bestuderen. Het was heel regelmatig.'

Bloedas. Dat was het soort iets wat Rhand bij mensen zou moeten oproepen. Niet Mart. 'Volgens jouw redenering zou je dan nog in Tyr moeten zijn.'

'Ja,' zei ze, 'maar weldra begon ik een trekkerig gevoel te krijgen. Iets wat aan me trok, aan me rukte. Alsof...'

Mart verschoof nog eens. 'Alsof iemand een vishaak in je heeft geslagen? Iemand die ver weg staat en er zachtjes maar hardnekkig aan trekt?'

'Ja,' zei Verin. Ze glimlachte. 'Wat een goede beschrijving.'

Mart reageerde niet.

'Ik besloot op aardse wijze verder te trekken. Ik dacht dat mijn onvermogen om te Reizen mogelijk iets te maken had met de nabijheid van Altor, of misschien met het geleidelijke ontrafelen van het Patroon door de invloed van de Duistere. Ik wist een plekje te bemachtigen op een handelskaravaan die noordwaarts naar Cairhien vertrok. Ze hadden een lege wagen die ze voor een redelijke prijs wilden

verhuren. Ik was erg vermoeid van de vele slapeloze nachten door brand, huilende zuigelingen en het doorlopend verhuizen van de ene herberg naar de andere. Als zodanig, vrees ik, heb ik veel langer geslapen dan ik had moeten doen. Tomas was ook ingedut.

Toen we wakker werden, waren we verbaasd te ontdekken dat de karavaan naar het noordwesten was afgebogen in plaats van naar Cairhien te gaan. Ik sprak met de karavaanmeester, en hij vertelde dat hij op het laatste ogenblik de tip had gekregen dat zijn waren in Morland een betere prijs zouden opbrengen dan in Cairhien. Toen hij erbij stilstond, zei hij dat hij me eigenlijk van de wijziging op de hoogte had moeten brengen, maar dat hij er geen ogenblik aan had gedacht.'

Ze nam nog een slok thee. 'Toen wist ik zeker dat ik werd gestuurd. De meeste mensen zouden het niet hebben opgemerkt, vermoed ik, maar ik heb onderzoek gedaan naar de aard van ta'veren. De karavaan was niet ver naar Morland doorgereden – slechts één dag – maar met dat trekkerige gevoel erbij was het voldoende voor me. Ik besprak het met Tomas, en we besloten een andere richting op te gaan dan die waarheen we werden getrokken. Scheren is een povere vervanging voor Reizen, maar het heeft niet dezelfde beperking dat je de omgeving moet kennen. Ik opende een Poort, alleen toen we aan het eind van onze reis waren, stapten we niet in Tar Valon naar buiten, maar in een klein dorpje in noordelijk Morland!

Dat had niet mogelijk moeten zijn. Toen we er echter over nadachten, beseften Tomas en ik dat hij me net voordat ik de Poort opende over een goede herinnering aan een jachtpartij bij het dorp Goedlucht had verteld. Ik moet me dus op de verkeerde plek hebben geconcentreerd.' 'En hier zijn we,' zei Tomas. Hij stond met zijn armen over elkaar en een ontevreden uitdrukking op zijn gezicht achter de stoel van zijn Aes Sedai.

'Inderdaad,' zei Verin. 'Merkwaardig, nietwaar, jonge Martrim? Ik kom hier per ongeluk terecht, op jouw pad, net terwijl jij dringend iemand nodig hebt om een Poort voor je leger te maken.'

'Kan nog steeds toeval zijn.'

'En dat getrek?'

Hij wist niet wat hij daarop moest zeggen.

'Ta'veren zijn draait om toeval,' zei Verin. 'Je vindt een weggegooid voorwerp dat heel nuttig voor je is, of je ontmoet toevallig iemand, net op het juiste ogenblik. Willekeurig toeval werkt willekeurig in jouw voordeel. Of had je dat niet gemerkt?' Ze glimlachte. 'Wil je er misschien om dobbelen?'

‘Nee,’ antwoordde hij schoorvoetend.

‘Maar één ding zit me dwars,’ zei Verin. ‘Was er niemand anders die je had kunnen tegenkomen? Altor laat die Asha’man het land afspeuren naar mensen die kunnen geleiden, en ik vermoed dat dit soort plattelandsgebieden boven aan hun lijstje staat, aangezien het waarschijnlijker is dat geleiders op dergelijke plekken onopgemerkt blijven. Een van hen had ook op je pad kunnen belanden en je een Poort kunnen verschaffen.’

‘Daar is verrekt weinig kans op,’ zei Mart huiverend. ‘Ik vertrouw de Bond niet aan dat soort lui toe.’

‘Ook niet om binnen een tel in Andor te zijn?’ vroeg Verin.

Mart weifelde. Nou, misschien.

‘Ik moest hier om een of andere reden naartoe,’ zei ze peinzend.

‘Ik denk nog steeds dat je er te veel achter zoekt,’ antwoordde hij, nogmaals verschuivend op die verrekte bank.

‘Misschien. Misschien niet. Ten eerste moeten we maar eens onderhandelen over mijn prijs als ik jullie naar Andor breng. Ik neem aan dat je naar Caemlin wilt?’

‘Prijs?’ vroeg Mart. ‘Maar je denkt dat het Patroon je hierheen heeft gedwongen! Waarom eis je dan een prijs van me?’

‘Omdat,’ zei ze met geheven vinger, ‘terwijl ik wachtte tot ik je vond – ik wist eerlijk niet of jij het zou zijn of de jonge Perijn – ik besepte dat ik diverse dingen kon bieden die niemand anders kon bieden.’ Ze reikte in een zak van haar gewaad en haalde er enkele vellen papier uit. Een ervan was een tekening van Mart. ‘Je hebt niet gevraagd hoe ik hieraan ben gekomen.’

‘Je bent een Aes Sedai,’ zei Mart schouderophalend. ‘Ik nam aan dat je... je weet wel, hem had gesaidard.’

‘Gesaidard?’ herhaalde ze op vlakke toon.

Hij haalde zijn schouders op.

‘Ik heb dit papier gekregen, Martrim...’

‘Mart,’ verbeterde hij.

‘Ik heb dit papier gekregen, Martrim, van een Duistervriend,’ vervolgde ze, ‘die me vertelde – toen ze dacht dat ik een dienaar van de Schaduw was – dat een Verzaker het bevel had gegeven om de mannen op deze tekeningen te doden. Jij en Perijn zijn in groot gevaar.’

‘Daar sta ik niet van te kijken,’ zei hij, en hij verborg hoe verkild hij door haar uitspraak was. ‘Verin, Duistervrienden proberen me al te vermoorden sinds de dag dat ik uit Tweewater vertrok.’ Hij zweeg even. ‘Bloedvuur. Sinds de dag voordat ik uit Tweewater vertrok.’

Wat verandert hierdoor?’

‘Dit is anders,’ zei Verin, nu streng. ‘Het gevaar waarin je nu verkeert... Ik... Nou, laten we het erop houden dat je in groot, groot gevaar bent. Ik stel voor dat je de komende weken extra voorzichtig bent.’

‘Ik ben altijd voorzichtig,’ zei Mart.

‘Nou, wees dan nog voorzichtiger,’ zei ze. ‘Verstop je. Neem geen risico’s. Jij bent van doorslaggevend belang voordat dit voorbij is.’ Hij haalde zijn schouders op. Zich verstoppen? Dat kon hij wel. Met de hulp van Thom kon hij zich waarschijnlijk zodanig vermommen dat zelfs zijn eigen zussen hem niet zouden herkennen. ‘Dat kan ik wel doen,’ antwoordde hij. ‘Vrij eenvoudig. Hoe lang zal het je kosten ons naar Caemlin te krijgen?’

‘Dat was mijn prijs niet, Martrim,’ zei ze vermaakt. ‘Dat was een voorstel. En ik vind dat je het ter harte moet nemen.’ Ze schoof een opgevouwen papiertje onder de tekening vandaan. Het was verzegeld met een klodder bloedrode was.

Mart pakte het aarzelend aan. ‘Wat is dit?’

‘Instructies,’ zei Verin. ‘Die je moet opvolgen op de tiende dag nadat ik je in Caemlin heb afgezet.’

Hij krabde fronsend in zijn nek en wilde het zegel al verbreken.

‘Je mag hem pas op die dag openen,’ zei Verin.

‘Wat?’ vroeg Mart. ‘Maar...’

‘Dat is mijn prijs,’ zei Verin eenvoudig.

‘Verdomde vrouw,’ gromde hij, kijkend naar het papier. ‘Ik ben niet van plan iets te zweren tot ik weet wat het is.’

‘Ik denk niet dat je mijn instructies streng zult vinden, Martrim,’ merkte ze op.

Mart keek nog een tijdje fronsend naar het zegel, en toen stond hij op. ‘Ik pas.’

Ze tuitte haar lippen. ‘Martrim, je...’

‘Noem me Mart,’ zei hij, en hij greep zijn hoed van een kussen. ‘En ik zei dat het niet doorgaat. Twintig dagtochten brengen me ook wel naar Caemlin.’ Hij duwde de tentflap open en gebaarde naar buiten.

‘Ik wil niet dat je touwtjes om me heen bindt, vrouw.’

Ze kwam niet in beweging, hoewel ze wel haar voorhoofd fronste.

‘Ik was vergeten hoe dwars je kunt zijn.’

‘En ik ben er trots op,’ kaatste Mart terug.

‘En als we een tussenweg vinden?’ vroeg Verin.

‘Vertel je me dan wat er in die verrekte instructies staat?’

‘Nee,’ zei Verin, ‘want je hoeft ze misschien niet eens uit te voeren.’

Ik hoop in staat te zijn terug te keren, je te ontdoen van die brief en je op weg te sturen. Maar als me dat niet lukt...'

'Wat is dan die tussenweg?' vroeg Mart.

'Je mag besluiten de brief niet te openen,' zei Verin. 'Verbrand hem. Maar als je dat doet, moet je vijftig dagen wachten in Caemlin, voor het geval het me langer kost om terug te keren dan ik had verwacht.' Dat zette hem aan het denken. Vijftig dagen wachten, dat was een lange tijd. Maar als hij dat in Caemlin kon doen in plaats van onderweg te zijn...

Was Elayne in de stad? Hij maakte zich zorgen om haar sinds haar ontsnapping uit Ebo Dar. Als ze daar was, zou hij in ieder geval in staat zijn snel te beginnen met de bouw van Aludra's Draken.

Maar, vijftig dagen wachten? Of die verdomde brief openen en doen wat erin stond? Geen van beide opties beviel hem. 'Twintig dagen,' zei hij.

'Dertig dagen,' zei zij. Ze stond op en stak haar vinger op om hem de mond te snoeren. 'Een tussenweg, Mart. Ik denk dat je zult merken dat ik daar veel meer voor opensta dan de meeste andere Aes Sedai.' Ze stak haar hand uit.

Dertig dagen. Hij kon wel dertig dagen wachten. Hij keek naar de brief in zijn handen. Hij kon zich wel bedwingen hem te openen, en dertig dagen wachten zou hem niet echt tijd kosten. Het was maar een klein beetje langer dan hij nodig zou hebben om Caemlin op eigen houtje te bereiken. In feite was dit een koopje! Hij had een paar weken nodig om de productie van de Draken op te starten, en hij wilde tijd hebben om meer onderzoek te doen naar de Toren van Ghenjei en de slangen en vossen. Thom had niets te klagen, want het zou hun hoe dan ook twee weken hebben gekost zelf naar Caemlin te komen.

Verin keek hem aan met enige ongerustheid op haar gezicht. Hij mocht haar niet laten merken hoe ingenomen hij hiermee was. Als je een vrouw dat liet weten, dan zou ze er iets op vinden om je te laten terugbetalen.

'Dertig dagen,' zei Mart met gespeelde tegenzin terwijl hij haar hand pakte, 'maar daarna mag ik vertrekken.'

'Of je mag na tien dagen de brief openen,' zei Verin, 'en doen wat daar in staat. Een van de twee, Martrim. Heb ik je woord?'

'Ja,' zei hij. 'Maar ik maak die verdomde brief niet open. Ik wacht dertig dagen, en dan ga ik verder met mijn eigen zaken.'

'We zullen zien,' zei ze, glimlachend in zichzelf terwijl ze zijn hand losliet.

Ze vouwde de tekening van hem op en pakte vervolgens een klein leren buideltje uit haar zak. Ze opende het en schoof de tekening erin, en terwijl ze dat deed zag Mart dat er een stapeltje opgevouwen en verzegelde velletjes papier in zat, net zoals dat wat hij in zijn hand hield. Wat was daar het doel van?

Zodra de brieven weer veilig in haar zak zaten, pakte ze een bewerkt stukje doorschijnende steen: een speld in de vorm van een lelie. ‘Begin met het opbreken van je kamp, Martrim. Ik moet je Poort zo snel mogelijk maken, want ik moet zelf ook binnenkort Reizen.’

‘Best.’ Mart keek naar het verzegelde, opgevouwen papier in zijn handen. Waarom deed Verin zo raadselachtig?

Bloedvuur! dacht hij. Ik ga hem niet openen. Vergeet het maar. ‘Mandevwin,’ zei hij, ‘geef Verin Sedai haar eigen tent om in te wachten terwijl wij het kamp opbreken, en wijs een paar soldaten aan om alles voor haar te halen wat ze nodig heeft. En laat ook de andere Aes Sedai weten dat ze hier is. Ze zullen daar waarschijnlijk wel belangstelling voor hebben, Aes Sedai kennende.’

Mart stopte het opgevouwen papiertje achter zijn riem en wilde ver trekken. ‘En laat iemand dat verdomde bankje verbranden. Onge looflijk dat we dat stomme ding dat hele eind hebben meegesleept.’

Tuon was dood. Weg, uitgestoten, vergeten. Tuon was de Dochter van de Negen Manen geweest. Nu was ze alleen nog maar een voet noot in de geschiedenis.

Fortuona was keizerin.

Fortuona Athaem Devi Paendrag kuste de soldaat, die met gebogen hoofd op het korte gras knielde, lichtjes op zijn voorhoofd. Door de beklemmende Altaraanse warmte leek het alsof de zomer al was be gonnen, maar het gras – dat nog maar enkele weken eerder weelderig en vol leven had geleken – was verpieterd en begon geel te worden. Waar waren het onkruid en de distels? De laatste tijd ontkiemden za den niet zoals het hoorde. Net als graan bedorven ze, en ze stierven al af voordat ze geheel tot leven kwamen.

De soldaat voor Fortuona was een van de vijf. Achter die vijf stonden tweehonderd leden van de Hemelvuisten, haar meest uitgelezen aan valstroepen. Ze droegen borstplaten van donker leer en helmen van licht hout en leer, in de vorm van insecten. Zowel de helmen als de borstplaten waren voorzien van het teken van de gebalde vuist. Vijftig stel sul’dam en damane, onder wie Dali en haar sul’dam Malahavana, waren door Fortuona aan de zaak toegewezen. Ze had de behoefte gevoeld om iets persoonlijks op te offeren aan deze zeer belangrijke

missie.

Honderden to'raken verdrongen zich in de omheiningen verderop, waar hun verzorgers met ze rondliepen en ze voorbereidden op de komende vlucht. Nu al cirkelde er een zwerm raken sierlijk boven hen rond.

Fortuona keek naar de soldaat die voor haar zat en legde haar vingers op zijn voorhoofd, waar ze hem had gekust. 'Moge je dood de zege brengen,' zei ze zacht, de rituele woorden uitsprekend. 'Moge je mes bloed vergieten. Mogen je kinderen je lof toezingen tot aan de laatste zonsopgang.'

Hij boog zijn hoofd dieper. Net als de vier anderen in de rij droeg hij zwart leer. Er hingen drie messen aan zijn riem, en hij droeg geen mantel of helm. Hij was een kleine man; alle Hemelvuisten waren klein en rank, en meer dan de helft van deze groep bestond uit vrouwen. Gewicht was altijd een overweging voor soldaten die missies moesten uitvoeren op to'raken. Tijdens een aanval hadden twee kleine, geoefende soldaten de voorkeur boven één logge kerel in zware bepantsering.

Het was vroeg in de avond en de zon ging net onder. Luitenant-generaal Yulan – die de aanvalstroep persoonlijk zou leiden – vond het beter om later op de dag te vertrekken. Hun aanval zou in de duisternis beginnen, verborgen voor wachters in Ebo Dar die mogelijk de horizon in de gaten hielden. Ooit zou die voorzichtigheid onnodig zijn geweest. Wat maakte het uit als de mensen in Ebo Dar honderden to'raken zagen vliegen? Het nieuws kon nooit zo snel reizen als de rakenvleugels.

Maar hun vijanden konden veel sneller reizen dan eigenlijk mogelijk had moeten zijn. Of het nu ter'angreaal, wevingen of iets anders was dat hun de kracht gaf, het was beslist een gevaar. Ze konden beter zo steels mogelijk zijn. De vlucht naar Tar Valon zou enkele dagen duren.

Fortuona liep naar de volgende soldaat in de rij van vijf. Het zwarte haar van de vrouw was gevlochten. Fortuona kuste haar op het voorhoofd en sprak dezelfde rituele woorden uit. Deze vijf waren Bloedmessen. De diepzwarte steen in de ring die ze elk droegen, was een bijzondere ter'angreaal die hun kracht en snelheid zou verlenen en hen in duisternis zou hullen, waardoor ze konden opgaan in de schaduwen.

Die ongelooflijke vaardigheden hadden echter een prijs, want de ringen zogen het leven uit hun dragers en doodden hen in enkele dagen. Het afdoen van de ring zou dat proces enigszins vertragen, maar als

het eenmaal in gang was gezet – door een druppel van je eigen bloed op de steen in de ring te laten vallen terwijl je die droeg – was het proces onomkeerbaar.

Deze vijf zouden niet terugkeren. Ze zouden achterblijven, ongeacht de uitkomst van de aanval, om zo veel mogelijk marath'damane te doden. Het was een verschrikkelijke verspilling – die damane zouden eigenlijk moeten worden beteugeld – maar ze konden beter dood zijn dan in handen van de Herrezen Draak te blijven.

Fortuona liep naar de volgende soldaat in de korte rij en gaf hem de kus en de zegen.

Er was zoveel veranderd in de dagen sinds haar ontmoeting met de Herrezen Draak. Haar nieuwe naam was daar slechts een onderdeel van. Nu wierpen zelfs leden van het Hoge Bloed zich vaak voor haar ter aarde. Haar so'jhin – ook Selucia – hadden hun hoofdhaar afgeschoren. Van nu af aan zouden ze de rechterkant van hun hoofd geschoren houden en het haar aan de linkerkant laten groeien en vlechten. Voorlopig droegen ze aan de linkerkant een muts.

De gewone mensen liepen met meer zelfverzekerdheid, meer trots. Ze hadden weer een keizerin. Met alles wat er verkeerd was in de wereld, was dit ene ding weer zoals het hoorde te zijn.

Fortuona kuste de laatste van de vijf Bloedmessen en sprak de woorden uit die hem veroordeelden tot de dood, maar ook tot heldendom. Ze stapte achteruit, met Selucia aan haar zijde. Generaal Yulan kwam naar voren en maakte een diepe buiging. 'Laat de keizerin, moge ze eeuwig leven, weten dat we haar niet zullen teleurstellen.'

'Het is bekend,' zei Selucia. 'Het Licht volgde u. Weet dat de keizerin, moge ze eeuwig leven, vandaag in de tuin drie bloemblaadjes van een nieuwe lenteroos zag vallen. Het voortekende voor uw overwinning is gegeven. Vervul het, generaal, en uw beloning zal groot zijn.'

Yulan stond op en bracht een saluut met zijn vuist tegen zijn borst; metaal kletterde op metaal. Hij leidde de soldaten naar de omheiningen van de to'raken, met de vijf Bloedmessen voorop. Binnen enkele ogenblikken rende het eerste schepsel over een lange wei achter de omheining, afgezet met palen en vaandels, en steeg op. De anderen volgden, een hele zwerm, meer dan Fortuona er ooit bij elkaar aan de hemel had gezien. Terwijl het laatste licht van de zonsondergang wegstierf, vlogen ze naar het noorden.

Raken en to'raken werden doorgaans niet op deze wijze gebruikt. De meeste aanvallen werden uitgevoerd door de soldaten af te zetten op een verzamelpunt, waar de to'raken wachtten terwijl de soldaten aanvielen en daarna terugkeerden. Maar deze aanval was te belang-

rijk. Yulans plan vroeg om een driestere aanval, zoals die nog maar zelden was overwogen. To'raken met damane en sul'dam op hun rug, aanvallend vanuit de lucht. Het kon het begin zijn van een gevaagde nieuwe tactiek. Of het kon tot een ramp leiden.

'We hebben alles veranderd,' zei Fortuona zacht. 'Generaal Galgan heeft het mis; dit zal de Herrezen Draak geen slechtere onderhandelingspositie opleveren. Het zal hem tegen ons keren.'

'Was hij dan al niet tegen ons?' vroeg Selucia.

'Nee,' zei Fortuona. 'Wij waren tegen hem.'

'En is er een verschil?'

'Ja,' antwoordde Fortuona, kijkend naar de zwerm to'raken, nog net zichtbaar aan de hemel. 'Dat is er zeker. En ik vrees dat we binnenkort zullen zien hoe groot dat verschil is.'

Een leger van Licht

Min zat stilletjes toe te kijken terwijl Rhand zich aankleedde. Zijn bewegingen waren gespannen en zorgvuldig, als de passen van een koorddanser die over een hoog opgehangen touw liep. Hij maakte met trage, zorgvuldige vingers de linkermanchet van zijn schone witte hemd dicht. De rechtermanchet was al opgebonden door zijn dienaren.

De avond begon te vallen. Het was nog niet helemaal donker, hoewel de luiken alvast waren gesloten. Rhand reikte naar een goud-met-zwarte jas en schoof zijn armen in de mouwen, eerst de een en toen de ander. Toen deed hij de knopen dicht. Hij had daar geen moeite mee; hij begon bedreven te worden in het werken met slechts één hand. Knoop na knoop. Eerste, tweede, derde, vierde...

Min kon wel gillen.

‘Wil je erover praten?’ vroeg ze.

Rhand draaide zich niet om van de spiegel. ‘Waarover?’

‘De Seanchanen.’

‘Er komt geen vrede,’ zei hij, terwijl hij de kraag van zijn jas recht trok.

‘Ik heb gefaald.’ Er klonk geen gevoel door in zijn stem, maar wel een zekere spanning.

‘Het geeft niet als je gefrustreerd bent, Rhand.’

‘Frustratie is zinloos,’ zei hij. ‘Woede is zinloos. Geen van die beide gevoelens zal de feiten veranderen, en het feit is dat ik geen tijd meer aan de Seanchanen kan verspillen. We zullen een aanval van achteren moeten riskeren door naar de Laatste Slag te rijden zonder dat er

stabiliteit is in Arad Doman. Het is niet volmaakt, maar dat moet er gebeuren.'

De lucht boven Rhand trilde, en daar verscheen een berg.

Er verschenen zo vaak visioenen rondom Rhand dat Min zichzelf meestal dwong ze te negeren, behalve als ze nieuw waren; hoewel ze op sommige dagen wel de tijd nam ze allemaal te overpeinzen en te ordenen. Deze was nieuw en trok haar aandacht. De torenhoge berg was aan één kant erg gehavend, met een rafelig gat in de helling. De Drakenberg? Hij was getooid met donkere vlekken, alsof er schaduwen van hoge wolken overheen vielen. Dat was vreemd. Telkens als ze de berg eerder had gezien, was die hoger geweest dan de wolken zelf.

De Drakenberg in schaduwen. Het zou in de toekomst belangrijk zijn voor Rhand. Was dat een glimpje licht dat vanuit de hemel op de top van de berg scheen?

Het visioen verdween. Hoewel Min wist wat sommige ervan betekenden, begreep ze dit niet. Ze zuchtte en leunde achterover tegen de rode kussens van de stoel.

Haar boeken lagen verspreid op de vloer; ze had steeds meer tijd aan haar onderzoek gewijd, deels omdat ze voelde dat Rhand haast had, en deels omdat ze niet wist wat ze anders kon doen. Ze hield zich graag voor dat ze voor zichzelf kon zorgen. En ze was zichzelf gaan zien als laatste verdediging van Rhand.

Min had ontdekt hoe nuttig ze was als 'verdediging'. Ongeveer net zo nuttig als een kind! In feite was ze een blok aan het been geweest, een middel dat Semirhage tegen hem had kunnen gebruiken. Ze was verontwaardigd geweest toen Rhand had voorgesteld om haar weg te sturen, en ze had hem een veeg uit de pan gegeven omdat hij het zelfs maar had geopperd. Haar wegsturen! Voor haar veiligheid? Dat was belachelijk! Ze kon best voor zichzelf zorgen.

Dat had ze gedacht. Nu zag ze in dat hij gelijk had gehad.

Het gaf haar een naar gevoel. Dus deed ze onderzoek en probeerde hem niet voor de voeten te lopen.

Hij was veranderd die dag, alsof er iets stralends in hem was uitgedoofd. Een lamp die flakkerend was uitgegaan, de olie op, waardoor alleen het omhulsel overbleef. Hij keek nu anders naar haar. Als die ogen van hem haar bekeken, zagen ze dan alleen een blok aan het been? Ze huiverde en probeerde die gedachte uit haar hoofd te zetten.

Rhand trok zijn laarzen aan en maakte de gespen vast. Hij stond op en reikte naar het zwaard dat tegen zijn kledingkist geleund stond.

De zwarte schede met de gelakte rood-met-gouden draak fonkelde in het licht. Wat een merkwaardig wapen hadden die geleerden onder dat verdronken standbeeld gevonden. Het zwaard voelde zo oud aan. Droeg Rhand het vandaag als symbool ergens van? Een teken, misschien, dat hij ten strijde trok?

‘Je gaat achter haar aan, nietwaar?’ hoorde Min zichzelf vragen. ‘Graendal.’

‘Ik moet alle problemen herstellen die ik kan,’ zei Rhand, die het oude zwaard uit de schede trok en de kling bekeek. Er zat geen reigerteken op, maar de mooie stalen kling glinsterde in het lamplicht en vertoonde de kronkellijnen van het gevouwen metaal. Het was met de Kracht gesmeed, beweerde hij. Hij scheen er dingen over te weten die hij niet vertelde.

Rhand liet de kling met een klap weer in de schede glijden en keek haar aan. ‘Je moet de problemen oplossen die je kunt oplossen, en niet piekeren over problemen die je niet kunt oplossen. Dat heeft Tam een keer gezegd. Arad Doman zal het op eigen houtje moeten redden tegen de Seanchanen. Het laatste wat ik voor de mensen hier kan doen is een Verzaker van hun grondgebied verwijderen.’

‘Ze wacht je misschien wel op, Rhand,’ zei Min. ‘Heb je overwogen dat die jongen die Nynaeve had gevonden hier misschien door haar was neergezet? Met de bedoeling om te worden ontmaskerd, om je naar een valstrik te leiden?’

Hij weifelde, maar toen schudde hij zijn hoofd. ‘Hij was echt, Min. Moghedien zou zo’n truc misschien overwegen, maar Graendal niet. Ze zou zich te veel zorgen maken dat ze werd opgespoord. We moeten snel handelen, voordat ze hoort dat we iets weten. Ik moet nu toeslaan.’

Min stond op.

‘Ga je dan mee?’ vroeg Rhand verbaasd.

Ze bloosde. Stel dat het even slecht ging bij Graendal als bij Semirhage? Stel dat ze weer tegen hem werd gebruikt?

‘Ja,’ zei ze, alleen maar om aan zichzelf te bewijzen dat ze het niet opgaf. ‘Natuurlijk ga ik mee. Denk maar niet dat je me kunt achterlaten!’

‘Ik zou het niet in mijn hoofd halen,’ zei hij vlak. ‘Kom.’

Ze had meer tegenwerpingen verwacht.

Van het nachtkastje pakte hij het beeldje van de man met de bol in zijn uitgestoken hand. Hij draaide de ter’angremaal om en bekeek hem, en keek toen naar Min, bijna als in een uitdaging. Ze zei niets. Hij stopte het standbeeldje in de grote zak van zijn jas en beende de

kamer uit, met het oeroude, met de Kracht gesmede zwaard aan zijn riem.

Min haastte zich achter Rhand aan. Hij keek naar de twee Speervrouwen die de deur bewaakten. 'Ik trek ten strijde,' zei hij tegen hen. 'Neem niet meer dan twintig soldaten mee.'

De Speervrouwen wisselden snel wat handtaal uit; toen draafde een van hen vooruit en liep de ander achter Rhand aan terwijl hij de gang door beende. Min haastte zich naast hem mee, met bonzend hart, haar laarzen luid klossend over de vloerplanken. Hij was al eerder zo halsoverkop vertrokken om tegen Verzakkers te strijden, maar meestal nam hij meer tijd om zijn acties voor te bereiden. Hij had Sammael maandenlang heen en weer verplaatst voordat hij in Illian had toegeslagen. En hij had nauwelijks een dag overwogen wat hij aan Graendal moest doen!

Min betastte haar messen om zich ervan te vergewissen dat ze stevig in haar mouwen zaten, maar dat was uit zenuwachtige gewoonte. Rhand bereikte het eind van de gang en beende de trap af, nog altijd met een rustig gezicht en met snelle maar ongehaaste passen. En toch leek hij net een onweersstorm, ingehouden en opgekruld, op de een of andere wijze gebonden en geleid naar een enkel doel. Wat wenste ze dat hij gewoon zou ontploffen en zijn geduld zou verliezen, zoals vroeger! Hij had haar toen geërgerd, maar nooit angst aangejaagd. Niet zoals nu, met die ijzige ogen die ze niet kon peilen, die uitstraling van gevaar. Sinds het incident met Semirhage sprak hij van doen 'wat hij maar moest', ongeacht de kosten, en ze wist dat hij vanbinnen ziedde omdat hij de Seanchanen niet had kunnen overhalen een bondgenootschap met hem aan te gaan. Waar zou die combinatie van falen en vastberadenheid hem naartoe leiden?

Onder aan de brede trap sprak Rhand tegen een dienaar. 'Haal Ny-naeve Sedai en heer Ramshalan voor me op. Breng ze naar de zitkamer.'

Heer Ramshalan? Die dikke man uit vrouwe Chadmars vroegere kringen? 'Rhand,' vroeg Min zacht toen ze onder aan de trap aankwam, 'wat ben je van plan?'

Hij zei niets. Hij beende door de witmarmeren gang en ging de zitkamer in, ingericht in diepe kleuren rood die afstaken bij de witte vloer. Hij ging niet zitten, maar bleef staan met zijn armen op zijn rug, kijkend naar de kaart van Arad Doman aan de muur. De oude kaart hing op de plek waar voorheen een mooi olieverfschilderij had gehangen en leek niet op zijn plaats in deze kamer.

Op de kaart was met zwarte inkt een teken aangebracht, aan de rand

van een meertje in het zuidoosten. Rhand had het daar neergezet op de ochtend nadat Kerb overleed. Dat was Natrins Terp.

‘Het was ooit een fort,’ zei Rhand verstrooid.

‘De stad waar Graendal zich verstopt?’ vroeg Min, en ze ging naast hem staan.

Hij schudde zijn hoofd. ‘Het is geen stad. Ik heb verkenners gestuurd. Het is alleen maar een afzonderlijk gebouw, lang geleden daar neergezet om de Mistbergen in de gaten te houden en te waken tegen indringers die vanuit Manetheren door de passen naderden. Het is al niet meer voor militaire doeleinden gebruikt sinds de Trollok-oorlogen; er is niet veel reden tot zorg over een invasie van mensen uit Tweewater, die zich de naam Manetheren niet eens meer herinneren.’

Min knikte. ‘Hoewel Arad Doman wel is binnengedrongen door een herder uit Tweewater.’

Vroeger zou hem dat een glimlach hebben ontlokt. Ze bleef maar vergeten dat hij dat niet meer deed.

‘Een paar eeuwen geleden,’ zei Rhand, die peinzend zijn ogen samenknep, ‘nam de koning van Arad Doman Natrins Terp weer in, in naam van de troon. Enige tijd eerder was het bezet door een lagere adellijke familie van de Kop van Toman, die had geprobeerd hun eigen nieuwe koninkrijk te stichten. Dat gebeurt af en toe op de Almothvlakte. De Domaanse koning vond het een mooie plek en gebruikte het fort in plaats daarvan als paleis.

Hij bracht er heel veel tijd door. Zoveel, in feite, dat enkele van zijn koopliedenvijanden te veel macht kregen in Bandar Eban. De koning viel, maar zijn opvolgers bleven het fort gebruiken, en het werd een geliefd toevluchtsoord voor de Kroon als de koning behoefte had aan ontspanning. Dat gebruik nam over de afgelopen honderd jaar af, totdat het fort een jaar of vijftig geleden aan een verre neef van de koning werd geschonken. Hun familie gebruikt het sinds die tijd. Onder de Domaanse bevolking is Natrins Terp grotendeels vergeten.’

‘Behalve door Alsalam?’ vroeg Min.

Rhand schudde zijn hoofd. ‘Nee. Ik betwijfel of hij wel van het bestaan ervan wist. Ik heb deze geschiedenis gehoord van de koninklijke archivaris, die urenlang moest zoeken naar de naam van de familie die het gebouw in gebruik had. Er is al maanden geen contact meer met hen geweest, hoewel ze voorheen af en toe de omliggende dorpen bezochten. De weinige boeren in de omgeving zeggen dat het erop lijkt dat er een nieuw iemand in het paleis woont, hoewel niemand

weet waar de vorige eigenaar is gebleven. Ze schijnen er verbaasd over te zijn dat ze er nooit bij hebben stilgestaan hoe vreemd dat is.' Hij keek haar aan. 'Dit is exact het soort plek dat Graendal als machtscentrum zou uitkiezen. Het is een parel, een vergeten fort. Mooi en sterk, oud en vorstelijk. Dicht genoeg bij Bandar Eban zodat ze de hand kan hebben in het bestuur van Arad Doman, maar ver genoeg weg om verdedigbaar en afgelegen te zijn. Ik heb een vergissing gemaakt in mijn zoektocht naar haar. Ik nam aan dat ze een mooi landhuis met tuinen wilde hebben. Ik had het moeten beseffen; ze verzamelt niet alleen schoonheid, maar ook aanzien. Een schitterend fort voor koningen past haar evengoed als een statig landhuis. Vooral aangezien dit fort nu meer een paleis is.'

Mins aandacht werd getrokken door voetstappen in de gang achter haar, en enkele tellen later leidde een dienaar Nynaeve en de fatterige Ramshalan, met zijn puntbaardje en smalle snor, naar binnen. Vandaag had hij kleine klokjes in zijn baard en een zwartfluwelen moedervlek op zijn wang, ook in de vorm van een klokje. Hij droeg een ruimvallend zijden pak in groen en blauw, met wijde mouwen waaronder zijn kanten hemd te zien was. Min had niets met de gangbare kledingstijl, en die man zag er belachelijk uit. Net een verfromfaaide pauw.

'U had me ontboden, heer?' vroeg Ramshalan, die een overdreven buiging voor Rhand maakte.

Rhand wendde zich niet af van de kaart. 'Ik heb een puzzel voor je, Ramshalan,' zei hij. 'Ik wil weten wat je denkt.'

'Aarzel niet, heer!'

'Vertel dan eens: hoe troef ik een vijand af van wie ik weet dat ze slimmer is dan ik?'

'Heer.' Ramshalan maakte nog een buiging, alsof hij bang was dat Rhand de eerste niet had gezien. 'U wilt me vast bedotten! Er is niemand slimmer dan u.'

'Was het maar waar,' zei Rhand zacht. 'Ik sta tegenover enkele van de sluwste mensen die ooit hebben geleefd. Mijn huidige vijand begrijpt de geest van anderen in een mate die ik nooit kan evenaren. Dus hoe versla ik haar?'

Ze zal verdwijnen zodra ik haar bedreig, en dan vlucht ze naar een van een tiental andere toevluchtsoorden die ze ongetwijfeld heeft ingericht. Ze zal niet rechtstreeks tegen me strijden, maar als ik het fort vernietig in een verrassingsaanval, loop ik de kans dat ze ontglipt en zal ik nooit weten of ik haar heb verslagen.'

'Dat is inderdaad een probleem, heer,' zei Ramshalan. Hij keek ver-

ward.

Rhand knikte in zichzelf. 'Ik moet in haar ogen kijken, haar ziel zien, en weten dat het haar gezicht is en niet een of andere truc. Ik moet dat doen zonder dat ze op de vlucht slaat. Hoe? Hoe kan ik een vijand doden die slimmer is dan ik, een vijand die onmogelijk te verrassen is, maar die ook niet bereid is me onder ogen te komen?'

Ramshalan leek onthutst over die vragen. 'Ik... Heer, als uw vijand zo slim is, dan is de beste aanpak misschien om de hulp in te roepen van iemand die nog slimmer is?'

Rhand draaide zich naar hem om. 'Uitstekend voorstel, Ramshalan. Misschien heb ik dat al wel gedaan.'

De man zwol op. Hij denkt dat Rhand hem daarom heeft geroepen! besefte Min. Ze moest haar glimlach verbergen door haar hoofd te draaien en haar hand voor haar mond te slaan.

'Als jij zo'n vijand had, Ramshalan, wat zou je dan doen?' vroeg Rhand. 'Ik word ongeduldig. Geef me een antwoord.'

'Ik zou een verbond aangaan, heer,' zei Ramshalan zonder een tel na te denken. 'Iedereen die zoveel macht heeft, kun je beter als vriend hebben dan als vijand, zou ik zeggen.'

Stommeling, dacht Min. Als je vijand zo sluw en meedogenloos is, zal een verbond alleen maar eindigen met het mes van een huurmoordenaar in je rug.

'Ook weer een uitstekend voorstel,' zei Rhand zacht. 'Maar ik ben nog steeds geïntrigeerd door je eerste opmerking. Je zei dat ik bondgenoten nodig heb die slimmer zijn dan ik, en dat is waar. Nou, dan wordt het tijd dat je gaat.'

'Heer?' vroeg Ramshalan.

'Jij wordt mijn afgezant,' zei Rhand met een handgebaar. Plotseling verscheen er een Poort aan de andere kant van de kamer, die dwars door het mooie vloerkleed sneed. 'Te veel Domaanse bloedgeborenen zitten verborgen, verspreid door het land. Ik wil dat ze mijn bondgenoten worden, maar het zou mij te veel tijd kosten om ze stuk voor stuk op te zoeken. Gelukkig kun jij in mijn naam gaan.'

Ramshalan leek opgewonden over het vooruitzicht. Door de Poort zag Min hoge dennen, en de lucht aan de andere kant was koud en fris. Min draaide zich om en keek naar Nynaeve, die alweer gekleed ging in blauw en wit. De Aes Sedai keek met berekenende ogen naar de uitwisseling, en Min zag haar eigen gevoelens weerspiegeld in Nynaeves gezicht. Wat speelde Rhand voor spel?

'Door die Poort,' zei Rhand, 'kom je op een heuvel, en onderaan staat een oud paleis dat wordt bewoond door een lagere Domaanse

koopmansfamilie. Het is de eerste van vele plekken waar ik je naartoe zal sturen. Ga in mijn naam en zoek degenen op die het fort besturen. Kijk of ze bereid zijn me te steunen, of zelfs maar van me op de hoogte zijn. Bied ze beloningen voor hun trouw. Aangezien je hebt bewezen dat je slim bent, mag je de voorwaarden zelf bepalen. Ik ben niet zo goed in dat soort onderhandelingen.'

'Jazeker, heer!' zei de man, die nog verder opzwoel, hoewel hij wel met enige bezorgdheid en argwaan naar de Poort keek – zoals de meeste mensen – die was gemaakt met de Ene Kracht, vooral nu die was gehanteerd door een man. Als het hem zo uitkwam, zou deze man even snel overlopen als hij had gedaan toen vrouwe Chadmar was gevallen. Wat haalde Rhand zich in zijn hoofd door zo'n kwast naar Graendal toe te sturen?

'Ga,' zei Rhand.

Ramshalan zette een paar aarzelende passen naar de Poort. 'Eh, Draakenheer, kan ik misschien iets van een geleide krijgen?'

'Het is niet nodig om de mensen daar angst aan te jagen of te laten schrikken,' zei Rhand zonder zich af te wenden van de kaart. Koude lucht bleef door de Poort binnenkomen. 'Ga snel en keer terug, Ramshalan. Ik zal de Poort open laten tot je terug bent. Mijn geduld is niet eindeloos, en er zijn vele anderen die ik deze missie zou kunnen laten uitvoeren.'

'Ik...'. De man scheen het gevaar af te wegen. 'Natuurlijk, heer Draak.' Hij haalde diep adem en stapte door de Poort, met onbehaaglijke passen, als die van een kat die een plas water in stapt. Min merkte dat ze medelijden met hem had.

Afgevallen dennennaalden knerpten toen Ramshalan het bos in liep. Er ruiste wind door de bomen; het was een merkwaardig geluid in de behaaglijke omgeving van de woonstede. Rhand liet de Poort open en bleef naar de kaart staren.

'Zo, Rhand,' vroeg Nynaeve na een tijdje, met haar armen over elkaar, 'en wat is dit voor spelletje?'

'Hoe zou jij haar verslaan, Nynaeve?' vroeg Rhand. 'Ze laat zich niet uitlokken tot een gevecht, zoals Rahvin of Sammael. Ze laat zich ook niet eenvoudig in de hoek drukken. Graendal begrijpt mensen beter dan wie ook. Hoe gestoord ze ook is, ze is wel sluw en moet niet worden onderschat. Torhs Margin beging die vergissing, herinner ik me, en je weet wat er met hem is gebeurd.'

Min fronste haar voorhoofd. 'Wie?' vroeg ze, kijkend naar Nynaeve. De Aes Sedai haalde haar schouders op.

Rhand keek naar hen. 'Ik geloof dat hij in de geschiedenis bekend-

staat als Torhs de Gebrokene.’

Weer schudde Min haar hoofd. En Nynaeve ook. Ze waren geen van beiden erg thuis in de geschiedenis, maar Rhand deed alsof ze die naam zouden moeten kennen.

Rhands gezicht verhardde en hij bloosde heel lichtjes terwijl hij zich van hen afwendde. ‘De vraag blijft,’ zei hij, zijn stem zacht maar gespannen, ‘hoe zou jij tegen haar strijden, Nynaeve?’

‘Ik heb het niet op je spelletjes, Rhand Altor,’ antwoordde Nynaeve snuivend. ‘Je hebt overduidelijk al besloten wat je gaat doen. Waarom vraag je het nog aan mij?’

‘Omdat wat ik op het punt sta te doen me angst zou moeten aanjagen,’ zei hij. ‘Maar dat is niet zo.’

Min huiverde. Rhand knikte naar de Speervrouwen die in de deuropening stonden. Met lichte passen liepen ze door de kamer, sprongen door de Poort en verspreidden zich in het dennenwoud, waar ze snel uit het zicht verdwenen. Alle twintig samen maakten ze minder lawaai dan Ramshalan.

Min wachtte. Aan de andere kant van de Poort ging een verre zon verborgen en scheen een laat middaglicht op de beschaduwde bosbodem.

Even later stapte de witharige Sulin in zicht en knikte naar Rhand. De kust was vrij.

‘Kom,’ zei Rhand, en hij liep naar de Poort. Min volgde, hoewel Nynaeve – die begon te draven – als eerste bij de Poort was.

Ze stapten op een tapijt van bruine dennennaalden, vuil van een lange slaap onder de dikke wintersneeuw. Takken tikten tegen elkaar aan in de bries, en de berglucht was nog kouder dan de wind al had voorspeld. Min wenste dat ze een mantel had, maar er was geen tijd om terug te gaan en er een te halen. Rhand beende recht door het bos, en Nynaeve draafde naar hem toe en sprak op gedempte toon tegen hem.

Nynaeve zou niets zinnigs uit Rhand krijgen terwijl hij in zo’n stemming was. Ze zouden gewoon moeten afwachten wat hij onthulde. Min zag glimpen van enkele Aiel in het bos, maar alleen wanneer ze overduidelijk niet hun best deden om zich verborgen te houden. Ze hadden zich beslist goed aangepast aan het leven in de natlanden. Hoe wisten mensen die uit de Woestenijs afkomstig waren zo instinctief hoe ze zich in een bos moesten verstoppen?

Verderop stonden geen bomen meer. Min haastte zich naar Rhand en Nynaeve toe, die boven aan een glooiende richel waren blijven staan. Hier konden ze over het bos uitkijken, en de bomen gingen

onder hen verder als een zee van groen en bruin. De dennen weken uiteen aan de oevers van een klein bergmeer, gevat in een driehoekige laagte in het land.

Op een andere richel, hoog boven het water, stond een indrukwekkend gebouw van witte steen. Het was rechthoekig en hoog, en gebouwd in de vorm van enkele torens die boven op elkaar waren gestapeld, elk iets smaller dan het deel eronder. Dat gaf het paleis een sierlijke vorm; versterkt, maar toch paleisachtig.

‘Wat mooi,’ zei ze ademloos.

‘Het is gebouwd in een andere tijd,’ zei Rhand. ‘Een tijd toen mensen nog dachten dat praal een gebouw kracht verleende.’

Het paleis stond ver weg, maar niet zo ver weg dat Min de gestalten van wachters op de kantelen niet kon zien, met hellebaarden tegen hun schouders en borstplaten die het late zonlicht weerspiegelden. Een groep jagers reed door de poorten naar binnen, met een mooie hertenbok op het pakpaard gebonden, en een groep arbeiders was vlakbij aan het hakken in een omgevallen boom, misschien voor haardhout. Een paar diensters in het wit droegen palen met emmers aan de uiteinden omhoog vanaf het meer, en er knipperden lichtjes achter de ramen over de hele lengte van het gebouw. Het was een levend, werkend landgoed, samengevat in een enkel, massief gebouw. ‘Denk je dat Ramshalan de weg heeft gevonden?’ vroeg Nynaeve met over elkaar geslagen armen, terwijl ze overduidelijk haar best deed om niet onder de indruk te lijken.

‘Zelfs een dwaas als hij kan dát niet over het hoofd zien,’ antwoordde Rhand met samengeknepen ogen.

Hij droeg nog steeds dat standbeeldje in zijn zak. Min wenste dat hij het had achtergelaten. Het maakte haar onbehaaglijk, zoals hij eraan zat. Het streefde.

‘Dus je hebt Ramshalan naar zijn dood gestuurd,’ zei Nynaeve. ‘Wat bereik je daarmee?’

‘Ze doodt hem niet,’ zei Rhand.

‘Hoe weet je dat zo zeker?’

‘Het is niets voor haar,’ antwoordde Rhand. ‘Niet zolang ze hem tegen me kan gebruiken.’

‘Je verwacht toch niet dat ze dat verhaal gelooft wat je hem hebt verteld?’ zei Min. ‘Dat je hem hebt gestuurd om de trouw van de Doomaanse adel te beproeven?’

Rhand schudde langzaam zijn hoofd. ‘Nee. Ik hoop dat ze een deel van dat verhaal gelooft, maar ik verwacht van niet. Ik meende wat ik over haar zei, Min: ze is sluwder dan ik. En ik vrees dat ze mij veel

beter kent dan ik haar. Ze zal Ramshalan betoveren en hem het hele gesprek ontfutselen dat we hebben gevoerd. En dan zal ze iets zoeken om dat gesprek tegen me te gebruiken.'

'Hoe dan?' vroeg Min.

'Weet ik niet. Ik wou dat ik het wist. Ze zal wel iets slims bedenken en dan Ramshalan een heel verfijnde Wilsdwang opleggen die ik niet zal kunnen voorzien. Ik zal de keus hebben om hem bij me te houden en af te wachten wat hij doet, of hem weg te sturen. Maar natuurlijk zal zij daar ook aan denken, en wat ik ook doe, het zal vervolgens haar andere plannen in gang zetten.'

'Je doet alsof je niet kunt winnen,' zei Nynaeve fronsend. Ze scheen helemaal geen last te hebben van de kou. In feite leek dat ook voor Rhand op te gaan. Wat die 'truc' voor het negeren van kou en warmte ook was, Min was er nooit achter gekomen. Ze beweerden dat het niets met de Kracht te maken had, maar als dat zo was, waarom waren Rhand en de Aes Sedai dan de enigen die het voor elkaar kregen? De Aiel schenen ook niet met de kou te zitten, maar zij telden niet. Zij leken zich nooit druk te maken over gewone menselijke zorgen, hoewel ze wel heel gevoelig konden zijn voor de willekeurige en onbelangrijkste dingen.

'We kunnen niet winnen, zeg je?' vroeg Rhand. 'Is dat dan wat we proberen te doen? Winnen?'

Nynaeve trok haar wenkbrauw op. 'Beantwoord je geen vragen meer?'

Rhand draaide zich om en keek Nynaeve aan. Staand aan de andere kant kon Min zijn gezicht niet zien, maar ze zag Nynaeve verbleken. Het was haar eigen schuld. Voelde ze niet hoe gespannen Rhand was?

Misschien kwam Mins verkillung niet alleen van de kou. Ze ging dicht bij hem staan, maar hij legde geen arm om haar heen zoals hij vroeger zou hebben gedaan. Toen hij zich eindelijk van Nynaeve afwendde, zakte de Aes Sedai een stukje ineen, alsof ze had gebungeld, omhooggehouden door zijn blik.

Rhand sprak enige tijd niet, en dus wachtten ze zwijgend op de berg-richelel terwijl de verre zon naar de horizon zakte.

De schaduwen lengden, als vingers die zich uitstrekten van de zon. Beneden bij de fortmuren liep een groep verzorgers met enkele paarden rond om ze wat beweging te geven. Er waren nog meer lichten ontstoken achter de vensters van het fort. Hoeveel mensen had Graendal daarbinnen? Tientallen, als het geen honderden waren.

Een gekraak in de struiken trok plotseling Mins aandacht; het ging

vergezeld van gevloek. Ze schrok toen het geluid abrupt weer op-hield.

Een kleine groep Aiel naderde even later, met een verformfaaide Ramshalan achter hen aan, zijn mooie kleding bedekt met dennennaalden en gehavend door takken. Hij klopte zich af en zette een stap naar Rhand toe.

De Speervrouwen hielden hem tegen. Hij keek naar hen en hield zijn hoofd schuin. ‘Drakenheer?’

‘Is hij besmet?’ vroeg Rhand aan Nynaeve.

‘Met wat?’ vroeg ze.

‘Graendals aanraking.’

Nynaeve liep naar Ramshalan toe en keek even naar hem. Ze siste en zei: ‘Ja, Rhand, hij verkeert onder een diepe Wilsdwang. Er zijn hier een heleboel wevingen. Niet zo erg als bij de leerling-kaarsenmaker, of misschien alleen wat fijner.’

‘Wel heb je ooit,’ zei Ramshalan. ‘Drakenheer, wat is er aan de hand? De vrouwe van het kasteel daar was zeer vriendelijk. Ze is een bondgenoot, heer. U hebt niets van haar te vrezen! Zeer beschaafd, moet ik zeggen.’

‘O ja?’ vroeg Rhand zacht. Het werd donker nu de zon achter de verre bergen onderging. Behalve het gedempte avondlicht kwam het enige licht uit de nog altijd geopende Poort achter hen. Er straalde lamplicht naar buiten, een uitnodigende deur terug naar de warmte, weg van deze plek van schaduwen en kou.

Rhands stem klonk zo hard. Harder dan Min hem ooit eerder had gehoord.

‘Rhand,’ zei ze, en ze raakte zijn arm aan. ‘Laten we teruggaan.’

‘Ik moet iets doen,’ zei hij, zonder haar aan te kijken.

‘Denk er nog een tijdje over na,’ zei Min. ‘Vraag in ieder geval wat raad. We kunnen het Cadsuane vragen, of...’

‘Cadsuane heeft me in een kist opgesloten, Min,’ zei hij heel zacht. Zijn gezicht was gehuld in schaduwen, maar toen hij zich naar haar omkeerde weerspiegelden zijn ogen het licht uit de open Poort. Oranje en rood. Er klonk iets van woede in zijn stem door. Ik had niet over Cadsuane moeten beginnen, besefte ze. De naam van die vrouw was een van de weinige dingen die nog een reactie aan hem konden ontlokken.

‘Een kist, Min,’ fluisterde Rhand. ‘Hoewel Cadsuanes kist onzichtbare wanden had, was hij even bindend als elke andere kist waar ik ooit in heb gezeten. Haar tong was veel pijnlijker dan elke zweep die op mijn huid is losgelaten. Dat zie ik nu in.’

Rhand maakte zich los van Mins aanraking.

‘Wat is het doel van dit alles?’ wilde Nynaeve weten. ‘Je hebt die man weggestuurd in de wetenschap dat hij onder Wilsdwang zou worden geplaatst, in de wetenschap wat dat met hem zou doen? Ik wil niet nog een man hierdoor zien lijden en sterven! Wat ze hem ook heeft opgelegd, ik verwijder het niet! Het is je eigen schuld als het je dood wordt.’

‘Heer?’ vroeg Ramshalan. De toenemende angst in zijn stem maakte Min op haar hoede.

De zon ging onder; Rhand was nu niets meer dan een omtrek. Het fort was alleen nog maar een zwart profiel met lantaarns die de gaten in de muren verlichtten. Rhand stapte naar de rand van de richel en haalde de toegangssleutel uit zijn zak. Die begon lichtjes te gloeien, met in het hart ervan een rood schijnsel. Nynaeve haalde een scherpe ademteug naar binnen.

‘Jullie waren er geen van beiden bij toen Callandor me in de steek liet,’ zei hij in de nacht. ‘Het is twee keer gebeurd. Eenmaal probeerde ik het zwaard te gebruiken om een dode tot leven te wekken, maar ik kreeg alleen een bewegend lichaam. Eenmaal heb ik geprobeerd het te gebruiken om de Seanchanen te vernietigen, maar ik maakte evenveel slachtoffers onder mijn eigen legers als onder die van hen. Cadsuane zei tegen me dat dat tweede falen kwam door een gebrek in Callandor zelf. Het kan niet worden gehanteerd door een man alleen, snap je. Het zwaard werkt alleen als het in een kist zit. Callandor is een met opzet verlokkelijke leiband, met de bedoeling om te zorgen dat ik me uit eigen beweging onderwerp.’

De bol van de toegangssleutel begon feller te gloeien en leek wel van kristal gemaakt. Het licht erin was scharlakenrood, de kern fel en helder. Alsof iemand een gloeiende steen in een plas bloed had gooid.

‘Ik zie een ander antwoord op mijn problemen,’ zei Rhand, nog steeds bijna op een fluistertoon. ‘Beide keren dat Callandor me in de steek liet, was ik roekeloos met mijn gevoel. Ik liet me door mijn woede drijven. Ik kan niet uit woede doden, Min. Ik moet die woede binnenhouden; ik moet die geleiden zoals ik de Ene Kracht geleid. Elke dood moet opzettelijk zijn. Doordacht.’

Min kon niet spreken. Ze kon haar angsten niet onder woorden brengen, kon de woorden niet vinden om hem tegen te houden. Zijn ogen bleven in duisternis gehuld, ondanks het vloeibare licht dat hij vasthield. Dat licht smeedt schaduwen weg van zijn gestalte, alsof hij het middelpunt van een geruisloze ontploffing was. Min wendde zich

naar Nynaeve; de Aes Sedai keek met grote ogen en open mond toe. Zij kon ook geen woorden vinden.

Min draaide zich weer om naar Rhand. Toen hij op het punt had gestaan haar eigenhandig te doden, had ze hem niet gevreesd. Toen had ze echter geweten dat het niet Rhand was die haar kwaad deed, maar Semirhage.

Maar deze Rhand – met zijn gloeiende hand, zijn ogen zo intens maar tegelijkertijd zo onbewogen – maakte haar doodsbang.

‘Ik heb het eerder gedaan,’ fluisterde hij. ‘Ik heb eens gezegd dat ik geen vrouwen doodde, maar dat was een leugen. Ik heb een vrouw vermoord, lang voordat ik tegenover Semirhage kwam te staan. Ze heette Liah. Ik heb haar gedood in Shadar Logoth. Ik heb haar gedood, en ik noemde het een genade.’

Hij wendde zich naar het fortpaleis beneden. ‘Vergeef me,’ zei hij, maar het leek niet gericht tot Min, ‘dat ik dit ook een genade noem.’ Iets onmogelijk fels vormde zich in de lucht voor hem, en Min slaakte een kreet en deinsde achteruit. De lucht zelf leek te vervormen, alsof die zich angstig terugtrok van Rhand. Stof kwam omhoog van de grond, in een kring om hem heen, en de bomen kreunden, gehuld in het helwitte licht, de dennennaalden rammelend als honderdduizend insecten die over elkaar heen scharrelden.

Min kon Rhand niet meer zien, alleen een stralende, felle bron van licht. Een samengebalde kracht, waardoor de haartjes op haar armen overeind kwamen in de nevelachtige energie. Op dat ogenblik had ze het gevoel dat ze kon begrijpen wat de Ene Kracht was. Het was hier, recht voor haar, vleesgeworden in de man Rhand Altor.

En toen, met een geluid dat klonk als een zucht, liet hij het gaan. Een helwitte zuil schoot van hem weg, brandde door de stille nachthemel en verlichtte de bomen eronder in een golfbeweging. Het bewoog zich even snel als een knip met de vingers en raakte de muur van het verre fort. De stenen begonnen te gloeien alsof ze de kracht van de energie in zich opnamen. Het hele fort gloeide op en veranderde in levend licht, een onvoorstelbaar, adembenemend paleis van onversneden energie. Het was prachtig.

En toen was het weg. Uit het landschap – en het Patroon – weggebrand alsof het er nooit had gestaan. Het hele fort, honderden voet van steen en iedereen die er had gewoond.

Iets raakte Min, als een schokgolf in de lucht. Het was geen fysieke klap en ze struikelde er niet van, maar het verwrong haar binnenste. Het bos om hen heen – nog steeds verlicht door de gloeiende toegangssleutel in Rhands handen – leek te vervormen en trillen. Het

leek wel alsof de hele wereld kreunde van pijn.

Het klapte terug, maar Min voelde die spanning nog steeds. In dat ogenblik leek het wel alsof de structuur van de wereld zelf op het punt had gestaan te breken.

‘Wat heb je gedaan?’ fluisterde Nynaeve.

Rhand gaf geen antwoord. Min zag zijn gezicht weer, nu de reusachtige zuil van lotsvuur was verdwenen en alleen de toegangssleutel nog gloeide. Hij was in extase, zijn mond open, en hij hield de toegangssleutel voor zich omhoog als in overwinning. Of in ontzag.

Toen knarste hij met zijn tanden, met opengesperde ogen, en zijn lippen weken vaneen alsof hij onder grote druk stond. Het licht flitste nog één keer en verdween toen onmiddellijk.

Alles werd donker. Min knipperde in de plotselinge duisternis en probeerde haar ogen eraan te laten wennen. Het krachtige beeld van Rhand leek op haar netvlies gebrand.

Had hij echt gedaan wat ze dacht dat hij had gedaan? Had hij een heel fort weggebrand met lotsvuur?

Al die mensen. Mannen die terugkeerden van de jacht... vrouwen die water droegen... soldaten op de muren... de verzorgers buiten... Ze waren weg. Uit het Patroon gebrand. Gedood. Voor altijd dood. Door de verschrikking ervan ging Min struikelend achteruit, en ze drukte haar rug tegen een boom om overeind te blijven.

Zoveel levens, in een oogwenk beëindigd. Dood. Vernietigd. Door Rhand. Er verscheen een licht bij Nynaeve, en Min draaide zich om en zag de Aes Sedai in de warme, zachte gloed van een lichtbol boven haar hand. Haar ogen leken bijna te stralen van een eigen, innerlijk licht. ‘Je bent onbeheerst, Rhand Altor,’ sprak ze.

‘Ik doe wat er moet gebeuren,’ zei hij, nu sprekend vanuit de schaduwen. Hij klonk uitgeput. ‘Beproof hem, Nynaeve.’

‘Wie?’

‘De dwaas,’ antwoordde Rhand. ‘Is haar Wilsdwang weg? Is Graendals aanraking verdwenen?’

‘Ik haat wat je zojuist hebt gedaan, Rhand,’ grauwde Nynaeve. ‘Nee. “Haat” is niet sterk genoeg. Ik walg van wat je hebt gedaan. Wat is er met je gebeurd?’

‘Beproof hem!’ fluisterde Rhand met gevaarlijke stem. ‘Laten we, voordat je me veroordeelt, eerst kijken of mijn zonden naast mijn eigen verdoemenis nog iets anders hebben bereikt.’

Nynaeve ademde diep in en keek naar Ramshalan, die nog altijd werd vastgehouden door enkele Speervrouwen. Nynaeve stak haar hand uit en raakte geconcentreerd zijn voorhoofd aan. ‘Het is weg,’

zei ze. 'Uitgewist.'

'Dan is ze dood,' antwoordde Rhand vanuit de duisternis.

Licht! dacht Min toen ze beseftte wat hij had gedaan. Hij had Ramshalan niet als bode gebruikt, of als aas. Hij had de man gebruikt om iets in handen te hebben waarmee hij aan zichzelf kon bewijzen dat Graendal dood was. Lotsvuur brandde iemand volledig uit het Patroon, zodat hun meest recente daden nooit hadden plaatsgevonden. Ramshalan zou zich herinneren dat hij bij Graendal was geweest, maar haar Wilsdwang bestond niet langer. Op een bepaalde manier was ze gedood voordat Ramshalan bij haar kwam.

Min voelde aan haar hals, waar de blauwe plekken van Rhands hand nog niet waren vervaagd.

'Ik begrijp er niets van,' zei Ramshalan, en zijn stem was bijna een piep.

'Hoe neem je het op tegen iemand die slimmer is dan jij?' fluisterde Rhand. 'Dat is eenvoudig. Je laat haar denken dat je bij haar aan tafel gaat zitten en haar spel wilt meespelen. Dan stomp je haar zo hard mogelijk in het gezicht. Je hebt me goed gediend, Ramshalan. Ik vergeef je dat je tegen heer Vivian en heer Callswell hebt opgescheept dat je me kon manipuleren zoveel je wilde.'

Ramshalan zakte geschokt ineen, en de Speervrouwen lieten hem op zijn knieën vallen. 'Heer!' zei hij. 'Ik had te veel wijn gedronken die avond, en...'

'Stil,' zei Rhand. 'Zoals ik al zei, je hebt me vandaag goed gediend. Ik zal je niet terechtstellen. Op twee dagen lopen naar het zuiden ligt een dorp.'

Na die woorden draaide Rhand zich om; in Mins ogen was hij alleen maar een ruisende schaduw in het bos. Hij liep naar de Poort en stapte erdoor. Min haastte zich achter hem aan, net als Nynaeve. De Speervrouwen volgden als laatsten, en ze lieten Ramshalan onthutst op de bosvloer achter. Toen de laatste Speervrouwe door de Poort was, ging hij dicht en verstomden de geluiden van Ramshalan die jammerde in het donker.

'Wat je hebt gedaan is een gruwel, Rhand Altor,' zei Nynaeve zodra de Poort was gesloten. 'Er woonden tientallen of misschien wel honderden mensen in dat paleis!'

'Stuk voor stuk verdwaasd door Graendals Wilsdwang,' antwoordde Rhand. 'Ze laat nooit iemand bij zich in de buurt zonder eerst zijn geest te verwoesten. De jongen die ze in de gevangenis aan het werk zette, had maar een fractie van de foltering doorstaan die de meeste van haar huisdieren te beurt valt. Ze laat hun geen enkele mogelijk-

heid om te denken of handelen; ze kunnen alleen maar knielen en haar aanbidden, en misschien wat taken uitvoeren als zij het eist. Ik heb ze een gunst verleend.'

'Een gunst?' vroeg Nynaeve. 'Rhand, je hebt lotsvuur gebruikt! Ze zijn uit het bestaan weggebrand!'

'Zoals ik al zei,' antwoordde Rhand zacht. 'Een gunst. Soms wens ik diezelfde zegen voor mezelf. Goedenacht, Nynaeve. Slaap zo goed je kunt, want onze tijd in Arad Doman zit erop.'

Min keek hem na en wilde eigenlijk achter hem aan rennen, maar ze hield zich in. Zodra hij de kamer uit was, liet Nynaeve zich in een van de donkerrode stoelen vallen, zuchtte en steunde met haar kin op haar hand.

Min had zin om hetzelfde te doen. Tot dat ogenblik had ze niet beseft hoe moe ze was. Dat deed de nabijheid van Rhand de laatste tijd met haar, zelfs als hij niet bezig was met zulke verschrikkelijke daden als vanavond.

'Ik wou dat Moiraine hier was,' mompelde Nynaeve, en toen verstarde ze, alsof ze verbaasd was dat ze dat had gezegd.

'We moeten iets doen, Nynaeve,' zei Min, kijkend naar de Aes Sedai.

Nynaeve knikte afwezig. 'Misschien.'

'Hoe bedoel je?'

'Nou, stel dat hij gelijk heeft?' vroeg Nynaeve. 'Wat voor stijfkoppige dwaas hij ook is, stel dat hij echt zo moet zijn om te winnen? De oude Rhand zou nooit een heel fort vol mensen hebben kunnen vernietigen om een Verzaker te doden.'

'Natuurlijk niet,' zei Min. 'Doden deed hem toen nog iets! Nynaeve, al die levens...'

'En hoeveel mensen zouden er nu nog leven als hij van het begin af aan zo meedogenloos was geweest?' vroeg Nynaeve terwijl ze haar blik afwendde. 'Als hij in staat was geweest om zijn volgelingen naar het gevaar te sturen, zoals hij bij Ramshalan deed? Als hij had kunnen toeslaan zonder zich druk te maken over wie hij zou moeten doden? Als hij zijn troepen naar Graendals fort had gestuurd, zouden haar volgelingen fanatiek verzet hebben geboden, en dan zouden ze ook zijn gedood. En dan zou dat monster zijn ontkomen.'

Dit is misschien wel hoe het moet gaan. De Laatste Slag is nabij, Min. De Laatste Slag! Durven we wel een man op pad te sturen om tegen de Duistere te strijden als hij geen offers wil brengen voor zijn zaak?'

Min schudde haar hoofd. 'Durven we hem te sturen zoals hij is, met

die blik in zijn ogen? Nynaeve, hij geeft nergens meer om, behalve om het verslaan van de Duistere.’

‘Is dat dan niet wat we van hem willen?’

‘Ik...’ Min zweeg even. ‘Winnen zal helemaal geen winnen zijn als Rhand net zo erg wordt als de Verzakers... We...’

‘Ik begrijp het,’ zei Nynaeve ineens. ‘Het Licht brande me, maar ik begrijp het, en je hebt gelijk. Ik ben alleen niet blij met de antwoorden die ik door die gevolgtrekking krijg.’

‘Welke gevolgtrekking?’

Nynaeve zuchtte. ‘Dat Cadsuane gelijk had,’ zei ze. Bijna binnensmonds voegde ze eraan toe: ‘Onuitstaanbaar mens.’ Ze stond op. ‘Kom mee. We moeten naar haar toe en uitzoeken wat ze van plan is.’

Min stond ook op. ‘Weet je zeker dat ze plannen heeft? Rhand is streng voor haar geweest. Misschien blijft ze alleen bij ons om toe te kijken hoe hij zonder haar spartelt en faalt.’

‘Ze heeft plannen,’ zei Nynaeve. ‘Als er één ding is waar we op kunnen rekenen bij die vrouw, dan is het dat ze konkelt. We moeten haar er alleen van overtuigen dat ze ons daar deelgenoot van maakt.’

‘En als ze weigert?’ vroeg Min.

‘Ze doet het wel,’ zei Nynaeve, kijkend naar de plek waar Rhands Poort het kleed had gespleten. ‘Zodra we haar over vanavond vertellen, doet ze het wel. Ik mag die vrouw niet, en ik vermoed dat het wederzijds is, maar geen van beiden kunnen we Rhand alleen aan.’ Ze tuitte haar lippen. ‘Ik ben bang dat we hem samen ook niet aankunnen. Kom mee.’

Min volgde. Rhand ‘aankunnen’? Dat was een ander probleem. Nynaeve en Cadsuane waren allebei zo druk bezig met hem aan te kunnen dat ze niet inzagen dat het misschien beter was om hem te helpen. Nynaeve gaf om Rhand, maar ze zag hem als een probleem dat moest worden opgelost in plaats van als een man in nood.

En dus ging Min met de Aes Sedai mee het huis uit. Ze liepen het donkere plein op – waarbij Nynaeve een lichtbol maakte – en haastten zich naar de achterzijde, langs de stal naar het huisje van de poortwachter.

Ze kwamen onderweg Alivia tegen; de voormalige damane keek teleurgesteld. Waarschijnlijk was ze weer weggestuurd door Cadsuane en de anderen. Alivia probeerde de Aes Sedai vaak over te halen haar te onderwijzen in nieuwe wevingen.

Ze kwamen eindelijk bij het huisje van de poortwachter aan, of althans, het was het huis van de poortwachter geweest totdat Cadsuane

hem had overgehaald om te vertrekken. Het was een gebouwtje van één verdieping met een rieten dak, gemaakt van geel geschilderd hout. Er scheen licht tussen de luiken voor de ramen door.

Nynaeve stapte naar de voordeur en klopte op het stevige hout, en even later werd er opengedaan door Merise. ‘Ja, kind?’ vroeg de Groene zuster, alsof ze met opzet probeerde Nynaeve te ergeren.

‘Ik moet Cadsuane spreken,’ gromde Nynaeve.

‘Cadsuane Sedai, die heeft op het ogenblik niets met jullie van doen,’ zei Merise, en ze wilde de deur dichtdoen. ‘Kom morgen maar terug, misschien zal ze je dan ontvangen.’

‘Rhand Altor heeft zojuist een heel paleis vol mensen uit het bestaan weggebrand met lotsvuur,’ zei Nynaeve, zo luid dat ze binnen ook te horen zou zijn. ‘Ik was erbij.’

Merise verstijfde.

‘Laat haar binnen,’ klonk Cadsuanes stem. Met tegenzin trok Merise de deur verder open. Binnen zag Min Cadsuane op enkele kussens op de vloer zitten, samen met Amys, Bair, Melaine en Sorilea. De vloer in de voorkamer van het huisje was getooid met een eenvoudig bruin kleed, grotendeels aan het oog onttrokken door de zittende vrouwen. Een grijze stenen haard brandde achterin rustig, het hout bijna opgebrand, het vuur laag. In de hoek stond een kruk met een pot thee erop.

Nynaeve keurde de Wijzen amper een blik waardig. Ze drong het huisje binnen, en Min volgde aarzelend.

‘Vertel ons over die gebeurtenis, kind,’ zei Sorilea. ‘We voelden hier ook dat de wereld vervormde, maar we wisten niet wat er de oorzaak van was. We namen aan dat het het werk van de Duistere was.’

‘Ik zal het jullie vertellen,’ zei Nynaeve, en toen haalde ze diep adem, ‘maar dan wil ik deelgenoot zijn van jullie plannen.’

‘We zullen zien,’ zei Cadsuane. ‘Vertel ons over je ervaring.’

Min ging op een houten kruk aan de zijkant van de kamer zitten terwijl Nynaeve verslag deed over Natrins Terp. De Wijzen luisterden met opengeknepen lippen. Cadsuane knikte alleen maar af en toe. Merise, haar gezicht vol afgrijzen, schonk kommen thee in uit de pot op de kruk – zo te ruiken was het zwarte thee uit Tremalkin – en hing hem toen bij het vuur. Nynaeve voltooide haar verhaal, nog altijd staand.

O Rhand, dacht Min. Dit moet je vanbinnen verscheuren. Maar ze voelde hem door de binding; zijn gevoelens leken heel kil.

‘Het was verstandig om hiermee naar ons toe te komen, kind,’ zei Sorilea tegen Nynaeve. ‘Je mag vertrekken.’

Nynaeves ogen werden groot van woede. ‘Maar...’

‘Sorilea,’ zei Cadsuane rustig, waarbij ze Nynaeve onderbrak, ‘dit kind zou van nut voor ons kunnen zijn. Ze is nog altijd hecht met die jongen van Altor; hij vertrouwde haar voldoende om haar vanavond mee te nemen.’

Sorilea keek naar de andere Wijzen. De oude Bair en de zonnig blonde Melaine knikten allebei. Amys keek peinzend, maar ze maakte geen bezwaar.

‘Misschien,’ zei Sorilea. ‘Maar kan ze gehoorzaam zijn?’

‘Nou?’ vroeg Cadsuane aan Nynaeve. Ze leken Min allemaal te negeren. ‘Kun je dat?’

Nynaeves ogen waren nog steeds groot van boosheid. Licht, dacht Min. Nynaeve? Gehoorzamen aan Cadsuane en de rest? Ze zal ontploffen!

Nynaeve trok met witte knokkels aan haar vlecht. ‘Ja, Cadsuane Sedai,’ zei ze met opeengeklemd kiezen. ‘Dat kan ik.’

De Wijzen leken verbaasd haar dat te horen zeggen, maar Cadsuane knikte opnieuw, alsof ze dit antwoord had zien aankomen. Wie had verwacht dat Nynaeve zo... nou, redelijk zou zijn?

‘Ga zitten, kind,’ zei Cadsuane met een handgebaar. ‘Laat maar eens zien of je bevelen kunt opvolgen. Jij bent misschien de enige van de huidige oogst die te redden is.’ Daarbij bloosde Merise.

‘Nee, Cadsuane,’ zei Amys. ‘Niet de enige. Egwene heeft veel eer.’

De andere twee Wijzen knikten.

‘Wat is het plan?’ vroeg Nynaeve.

‘Jouw aandeel erin is...’ begon Cadsuane.

‘Wacht,’ viel Nynaeve haar in de rede. ‘Mijn aandeel? Ik wil het héle plan horen.’

‘Daar hoor je over als wij klaar zijn om het je te vertellen,’ zei Cadsuane kortaf. ‘Zorg nu niet dat ik spijt krijg dat ik het voor je heb opgenomen.’

Nynaeve dwong haar mond dicht, maar haar ogen fonkelden. Ze snauwde echter niet tegen hen.

‘Jouw aandeel,’ vervolgde Cadsuane, ‘is om Perijn Aybara te zoeken.’

‘Wat heeft dat voor zin?’ vroeg Nynaeve, en toen voegde ze eraan toe: ‘Cadsuane Sedai.’

‘Dat zijn ónze zaken,’ antwoordde Cadsuane. ‘Hij reist de laatste tijd door het zuiden, maar we weten niet exact waar. Die jongen van Altor weet mogelijk waar hij is. Zoek dat voor ons uit, dan leg ik misschien uit wat de zin ervan is.’

Nynaeve knikte met tegenzin, en de anderen gingen verder met be-

spreken hoeveel spanning van lotsvuur het Patroon aankon voordat het geheel zou ontrafelen. Nynaeve luisterde zwijgend, overduidelijk om zo veel mogelijk te ontdekken over Cadsuanes plan, hoewel er niet veel aanwijzingen leken te zijn.

Min luisterde maar half. Wat het plan ook was, iemand zou over Rhand moeten waken. Zijn daad van vandaag zou hem vanbinnen verwoesten, ongeacht wat hij er zelf over zei. Er waren meer dan genoeg anderen die zich druk maakten over wat hij zou doen tijdens de Laatste Slag. Het was haar taak om hem levend en gezond van geest naar die Laatste Slag te krijgen, met zijn ziel in één stuk. Hoe dan ook.

Nieuws in Tel'aran'rhiod

Egwene, wees nou redelijk,' zei Suan, enigszins doorschijnend vanwege de ring-ter'angreaal die ze had gebruikt om Tel'aran'rhiod binnen te komen. 'Wat kun je nu uitrichten terwijl je in die cel zit? Elaida zal ervoor zorgen dat je nooit wordt vrijgelaten, niet na wat je tijdens dat avondmaal hebt gezegd.' Suan schudde haar hoofd. 'Moeder, soms moet je gewoon de waarheid onder ogen zien. Je kunt een net maar beperkt blijven repareren voordat je het ding weg moet smijten en een nieuwe moet maken.'

Egwene zat op een driepotige kruk in de hoek van de kamer, de voorkamer van een schoenlapperswinkel. Ze had de plek willekeurig gekozen, voor de zekerheid, in plaats van een kamer in de Witte Toren zelf. De Verzakkers wisten dat Egwene en de anderen in de Wereld der Dromen kwamen.

Bij Suan kon Egwene zich meer ontspannen, meer zichzelf zijn. Ze begrepen allebei dat Egwene nu de Amyrlin was en Suan haar ondergeschikte, maar tegelijkertijd deelden ze een band. Een kameraadschap door de rang die ze allebei hadden bekleed. Die band, merkwaardig genoeg, was veranderd in iets wat op vriendschap leek.

Op het ogenblik kon Egwene haar vriendin wel wurgen.

'We hebben dit al besproken,' zei ze ferm. 'Ik kan niet vluchten. Elke dag die ik gevangen doorbreng – zonder te breken – is weer een klap voor Elaida's bewind. Als ik verdwijn voordat ze me berecht, ondermijn ik alles waar we voor hebben gewerkt!'

'Die berechting wordt een schijnvertoning, Moeder,' zei Suan. 'En

als het niet zo is, dan zal de straf licht zijn. Voor zover jij me hebt verteld, heeft ze geen botten bij je gebroken toen ze je afranselde, en je zelfs geen wonden toegebracht.'

Dat was waar. Egwenes bloedende wonden waren door het gebroken glas veroorzaakt, niet door Elaida's klappen.

'Zelfs een formele censuur van de Zaal zal haar ondermijnen,' zei Egwene. 'Mijn verzet, mijn weigering om mijn gevangenisstraf te beëindigen, betekent iets. De Gezetenen zelf komen bij me op bezoek! Als ik vlucht, lijkt het alsof ik toegeef aan Elaida.'

'Heeft ze je niet uitgeroepen tot Duistervriend?' vroeg Suan nadrukkelijk.

Egwene aarzelde. Ja, dat had Elaida gedaan. Maar ze had er geen bewijs voor.

De Torenwet was ingewikkeld, en het kon lastig zijn om de juiste straffen en interpretaties uit te zoeken. De Drie Geloften zouden hebben voorkomen dat Elaida de Ene Kracht als wapen gebruikte, en dus moest Elaida hebben gedacht dat wat zij deed geen overtreding was. Ofwel ze was verder gegaan dan ze zich had voorgenomen, of ze zag Egwene echt als een Duistervriend. Ze kon een van die beide standpunten innemen om zich te verdedigen; het laatste zou haar van de meeste schuld ontdoen, maar het eerste zou veel gemakkelijker te bewijzen zijn.

'Het kan haar lukken om je te laten veroordelen,' zei Suan, die kennelijk dezelfde gedachtegang volgde. 'Dan word je terechtgesteld. En wat dan?'

'Het lukt haar niet. Ze kan niet bewijzen dat ik een Duistervriend ben, en dus zal de Zaal het nooit toestaan.'

'En als je het mis hebt?'

Egwene weifelde. 'Goed dan. Als de Zaal besluit dat ik moet worden terechtgesteld, dan mag je me hier weghalen. Maar pas dan, Suan. Pas dan.'

Suan snoof. 'Je krijgt misschien geen kans, Moeder. Als Elaida hen eronder krijgt, dan zal ze snel handelen. De straffen van die vrouw kunnen snel zijn als een stormwind en je verrassen. Dat weet ik zeker.'

'Als dat gebeurt,' zei Egwene nadrukkelijk, 'dan is mijn dood ook een overwinning. Dan is Elaida degene die het heeft opgegeven, niet ik.'

Suan schudde haar hoofd en mompelde: 'Koppig als een meerpaal.'

'Die discussie hebben we gehad, Suan,' zei Egwene streng.

Suan zuchtte, maar ze deed er verder het zwijgen toe. Ze leek te on-

rustig om te gaan zitten, negeerde de kruk aan de andere kant van de kamer en ging bij het raam rechts van Egwene staan.

De winkel van de schoenlapper vertoonde sporen van veel verkeer. Een stevige toonbank verdeelde de ruimte in tweeën, en in de muur waren tientallen schoengrote nissen aangebracht. Af en toe zaten de meeste daarvan vol met stevige werkschoenen van leer of canvas, de veters omlaag bungelend aan de voorkant, of met gespen die glansden in het fantoomlicht van Tel'aran'rhiod. Maar elke keer als Egwene naar de muur keek, waren de schoenen verplaatst, sommige verdwenen en andere verschenen. Ze stonden in de echte wereld kennelijk niet lang in die nissen, want ze lieten alleen vage nabeelden achter in de Wereld der Dromen.

De voorste helft van de winkel stond vol met krukken voor klanten. De schoenen tegen de achterste muur hadden verschillende vormen en kleuren, en er stonden passchoenen voor de klanten klaar. Iemand die nieuwe schoenen wilde hebben, kon een stijl uitzoeken en de passchoenen uitproberen. De schoenlapper – of waarschijnlijk zijn hulpjes – maakte dan een nieuw paar dat de klant kon ophalen als het klaar was. Op de brede glazen vensters aan de voorzijde stond in witte letters de naam van de schoenlapper – Naorman Mashinta – en er was een kleiner cijfer drie naast de naam geschilderd. Dit was de derde generatie van de familie Mashinta die de winkel uitbaatte. Niet ongewoon onder stedelingen. In feite vond het deel van Egwene dat nog onder invloed van Tweewater verkeerde het vreemd dat iemand zou overwegen het vak van zijn ouders om te wisselen voor iets anders, behalve als ze een derde of vierde kind waren.

‘Zo, dan hebben we het voor de hand liggende gehad,’ zei Egwene. ‘Heb je nog meer nieuws?’

‘Nou,’ zei Suan, leunend op de vensterbank en uitkijkend over de spookachtig stille straat in Tar Valon. ‘Een oude kennis van je is pasgeleden in het kamp aangekomen.’

‘O ja?’ vroeg Egwene verstrooid. ‘Wie dan?’

‘Gawein Trakand.’

Egwene schrok. Dat was onmogelijk! Gawein had zich tijdens de opstand bij Elaida's groepering aangesloten. Hij zou nooit overlopen naar de kant van de opstandelingen. Was hij gevangengenomen? Maar zo had Suan het niet gezegd.

Even was Egwene een bevend meisje, verstrikt in de macht van gefluisterde beloften. Ze wist haar uiterlijke verschijning echter vast te houden als die van de Amyrlin en dwong haar gedachten terug naar het heden, waarna ze zo achteloos mogelijk antwoordde. ‘Gawein?’

vroeg ze. ‘Wat vreemd. Ik zou hem daar niet verwachten.’ Suan glimlachte. ‘Dat heb je mooi aangepakt,’ zei ze. ‘Hoewel je te lang wachtte, en toen je eindelijk naar hem vroeg was je te overdreven achteloos. Dat maakte je eenvoudig te peilen.’

‘Het Licht moge je verblinden,’ zei Egwene. ‘Nog een beproeving? Is hij er echt?’

‘Ik hou me aan de geloften, dank je beleefd,’ zei Suan gekrenkt. Egwene was een van de weinigen die wist dat, als gevolg van haar sussen en Heling, Suan was verlost van de Drie Geloften. Maar net als Egwene besloot ze toch niet te liegen.

‘Hoe dan ook,’ zei Egwene, ‘ik zou denken dat de tijd om mij te beproeven achter ons ligt.’

‘Iedereen die je ontmoet zal je altijd beproeven, Moeder,’ zei Suan. ‘Je moet voorbereid zijn op verrassingen; ieder ogenblik kan iemand je er een toegooien om te kijken hoe je reageert.’

‘Dank je,’ zei Egwene koeltjes. ‘Maar daar hoeft ik echt niet aan herinnerd te worden.’

‘O nee?’ vroeg Suan. ‘Dat klinkt wel een beetje als iets wat Elaida zou zeggen.’

‘Dat is niet eerlijk!’

‘Bewijs het maar,’ zei Suan zelfgenoegzaam.

Egwene dwong zichzelf om rustig te blijven. Suan had gelijk. Ze kon die raad beter aannemen, vooral aangezien het goede raad was. ‘Je hebt natuurlijk gelijk,’ zei Egwene, die haar gewaad over haar knieën gladstreek terwijl ze ook de frustratie van haar gezicht streek. ‘Vertel eens wat meer over Gaweins komst.’

‘Ik weet niet veel meer,’ gaf Suan toe. ‘Ik had het eigenlijk gisteren al moeten zeggen, maar onze bespreking werd onderbroken.’ Ze spraken elkaar nu vaker – elke avond sinds Egwenes gevangenschap – maar gisteren was Suan ergens door gewekt voordat hun gesprek afgelopen was.

Een bel van kwaad in het opstandelingskamp, had ze gemeld, iets over tenten die tot leven kwamen en mensen probeerden te wurgen. Er waren drie slachtoffers gevallen, een van hen een Aes Sedai.

‘Maar goed,’ vervolgde Suan, ‘Gawein heeft in mijn bijzijn niet veel gezegd. Ik denk dat hij hier is omdat hij had gehoord dat je gevangen was genomen. Hij kwam met verschrikkelijk veel opschudding aan, maar nu is hij op Brins bevelspositie en bezoekt de Aes Sedai regelmatig. Hij peinst ergens over, gaat steeds met Romanda en Lelaine praten.’

‘Dat is verontrustend.’

‘Nou, zij zijn de overduidelijke macht in het kamp,’ zei Suan. ‘Behalve wanneer Sheriam en de anderen wat gezag aan hen kunnen ontfutselen. Het gaat niet zo goed zonder jou; het kamp heeft behoefte aan leiderschap. Eigenlijk snakken we ernaar, zoals een uitgehongerde visser snakt naar een vangst. Aes Sedai zijn ordelijke mensen, neem ik aan. Het...’

Ze zweeg. Bijna had ze Egwene weer onder druk gezet om zich te laten redden. Ze keek even naar Egwene en vervolgde: ‘Nou, het zal goed voor ons zijn als je terugkeert, Moeder. Hoe langer je wegblijft, hoe sterker de groeperingen worden. Je ziet de grenzen al bijna door het kamp lopen. Romanda aan de ene kant, Lelaine aan de andere, met een steeds kleiner stukje ertussen dat geen partij wil kiezen.’ ‘We kunnen ons niet nog een verdeling veroorloven,’ besloot Egwene. ‘Niet onder onszelf. We moeten bewijzen dat we sterker zijn dan Elaida.’

‘De splitsingen hier lopen in ieder geval niet langs de grenzen van de Ajahs,’ zei Suan verdedigend.

‘Groeperingen en breuken,’ zei Egwene, die opstond. ‘Onderlinge gevechten en geruzie. Hier zijn we te goed voor, Suan. Vertel de Zaal dat ik hen wil spreken. Misschien overmorgen. Morgen moeten jij en ik elkaar weer ontmoeten.’

Suan knikte weifelend. ‘Goed.’

Egwene keek haar aan. ‘Lijkt je dat onverstandig?’

‘Nee,’ zei Suan. ‘Ik maak me zorgen over hoezeer je jezelf onder druk zet. De Amyrlin moet leren haar kracht te verdelen. Sommige vrouwen op jouw plek hebben gefaald, niet omdat ze niet het vermogen hadden tot grootsheid, maar omdat ze dat vermogen te zeer uitspreidden en draafden wanneer ze moesten wandelen.’

Egwene wees er maar niet op dat Suan er zelf een groot deel van haar tijd als Amyrlin een razende vaart in had gehad. Er was veel wat erop wees dat Suan zichzelf te veel had uitgespreid en dat ze daardoor was gevallen. Wie kon er dus beter spreken over de gevaren van dergelijk handelen dan degene die er zo haar vingers aan had gebrand?

‘Je goede raad wordt op prijs gesteld, dochter,’ zei Egwene. ‘Maar werkelijk, je hoeft je geen zorgen te maken. Ik breng mijn dagen in afzondering door, met af en toe een pak slaag om het leven wat pit te geven. Die ontmoetingen ’s nachts helpen me overleven.’ Ze huiverde en keek uit het raam naar de vuile, verlaten straat.

‘Is het moeilijk te verdragen?’ vroeg Suan zacht.

‘Mijn cel is zo smal dat ik beide muren tegelijk kan aanraken,’ ant-

woordde Egwene. ‘En hij is ook niet zo heel lang. Als ik ga liggen, moet ik mijn knieën optrekken om erin te passen. Ik kan niet staan omdat de zoldering te laag is, en ik kan niet zitten zonder pijn, want ze Helen me niet langer tussen twee afranselingen door. Het stro is oud en hard. De deur is dik en de spleten laten niet veel licht binnen. Ik was me er niet van bewust dat de Toren dit soort cellen had.’

Ze keek weer naar Suan. ‘Als ik eenmaal volledig als Amyrlin ben aangesteld, zullen deze kamer en gelijksoortige cellen worden ontmanteld, de deuren eruit gerukt en de cellen zelf opgevuld met bakstenen en specie.’

Suan knikte. ‘Daar zullen we voor zorgen.’

Egwene wendde zich weer af en merkte met schaamte op dat ze haar gewaad had laten veranderen naar de cadin’sor van een Aielse Speer-vrouwe, met speren en een boog op haar rug. Ze haalde haar eigen kleding terug en zuchtte diep. ‘Niemand zou zo opgesloten mogen worden,’ zei ze, ‘zelfs niet...’

Suan fronste toen Egwenes stem wegstierf. ‘Wat was dat?’

Egwene schudde haar hoofd. ‘Er schoot me net iets te binnen. Zo moet het zijn geweest voor Rhand. Nee, erger nog. Volgens de verhalen was hij opgesloten in een kist die kleiner was dan mijn cel. Ik kan in ieder geval nog een deel van de nacht met jou praten. Hij had niemand. Hij had niet de overtuiging dat zijn afranselingen betekenis hadden.’ Het Licht geve dat ze het niet zo lang hoefde vol te houden als hij had gedaan. Haar gevangenisstraf duurde nu pas een paar dagen.

Suan zweeg.

‘Maar toch,’ zei Egwene, ‘ik heb Tel’aran’rhiod. Overdag is mijn lichaam gevangen, maar ’s nachts is mijn ziel vrij. En elke dag die ik doorsta is verder bewijs dat Elaida’s wil geen wet is. Ze kan me niet breken. Haar steun bij de anderen neemt af. Vertrouw me.’

Suan knikte. ‘Goed dan,’ zei ze terwijl ze opstond. ‘Jij bent Amyrlin.’

‘Natuurlijk ben ik dat,’ zei Egwene afwezig.

‘Nee, Egwene,’ zei Suan. ‘Ik meende het vanuit het hart.’

Egwene draaide zich verbaasd om. ‘Maar je hebt altijd in me geloofd!’

Suan trok haar wenkbrauw op.

‘Althans,’ zei Egwene, ‘bijna van het begin af aan.’

‘Ik heb altijd geloofd dat je potentieel had,’ verbeterde Suan haar. ‘Nou, dat heb je vervuld. Een deel ervan, althans. Genoeg. Hoe

deze storm ook verloopt, je hebt één ding bewezen. Je hebt je plek verdiend. Licht, meisje, je wordt misschien wel de beste Amyrlin die de wereld sinds het bewind van Artur Haviksvleugel heeft gekend!’ Ze weifelde. ‘En het valt niet mee om dat toe te geven, moet je weten.’

Egwene pakte Suan glimlachend bij de armen. Suan had bijna tranen in haar ogen van trots! ‘Ik heb me alleen maar in een cel laten opsluiten.’

‘En dat deed je als een Amyrlin, Egwene,’ zei Suan. ‘Maar ik moet terug. Sommigen van ons kunnen niet de hele dag luieren zoals jij. We hebben echte slaap nodig, anders belanden we bewusteloos in ons waswater.’ Ze trok een grimas en maakte zich van Egwene los. ‘Je zou hem gewoon kunnen zeggen dat hij...’

‘Niets daarvan,’ zei Suan, zwaaiend met haar vinger. Was Egwene vergeten dat Suan net nog iets vleiends had gezegd over haar status als Amyrlin? ‘Ik heb mijn woord gegeven, en ik word nog eerder een hoopje vissingewanden dan dat ik dat breek.’

Egwene knipperde met haar ogen. ‘Ik zou het niet in mijn hoofd halen je te dwingen,’ zei ze, en ze verborg een glimlach toen ze zag dat Siuans schimmige gestalte ineens een felrood lint in het haar droeg. ‘Ga dan maar.’

Suan knikte ferm, ging zitten en sloot haar ogen. Ze vervaagde langzaam uit Tel’aran’rhiid.

Egwene aarzelde en keek naar de plek waar Suan had gezeten. Het werd waarschijnlijk tijd om terug te keren naar gewone dromen en haar geest de kans te geven zich te herstellen. Maar terugkeren naar haar gewone dromen zou een stap naar het ontwaken toe zijn, en als ze wakker werd zou ze alleen maar die nauwe kerker en bedompte duisternis vinden. Ze verlangde ernaar nog een tijdje in de Wereld der Dromen te blijven. Ze overwoog Elaynes dromen te bezoeken en om een gesprek te vragen... maar nee, dat zou te veel tijd kosten, aangenomen dat Elayne haar droom-ter’angreaal kon laten werken. Dat lukte haar tegenwoordig maar zelden.

Ze liep weg bij Tar Valon en de schoenlapperswinkel vervaagde.

Ze verscheen weer in het kamp van de opstandige Aes Sedai. Een domme plek om te bezoeken, misschien. Als er Duistervrienden of Verzakkers in de Wereld der Dromen waren, dan hielden die het kamp misschien in de gaten op zoek naar kennis, net zoals Egwene soms de werkkamer van de Amyrlin in Tel’aran’rhiid bezocht om te zoeken naar aanwijzingen over Elaida’s plannen. Maar Egwene moest hierheen komen.

Ze stelde zich daar geen vragen over; ze voelde gewoon dat het zo was.

De wegen in het kamp waren modderig, met sporen van wagenwielen erin. Ooit was het gewoon een akker geweest, maar het gebied was gevorderd door de Aes Sedai en veranderd in... iets. Deels een plek van oorlog, door Brins soldaten die in een kring om hen heen kampeerden. Deels een dorp, hoewel geen enkel dorp ooit aanspraak had kunnen maken op zo'n grote groep Aes Sedai, Novices en Aanvaardden. Deels een gedenkteken voor de zwakte van de Witte Toren.

Egwene liep over de hoofdweg van het kamp, waar onkruid was vertrap tot modder en de modder vervolgens was uitgesleten tot een weg. Er lagen looppaden langs, en tenten stonden op het vlakke land erachter. Er waren geen mensen, behalve af en toe een vluchtige glimp van een slaper die per ongeluk in Tel'aran'rhiod was beland. Hier een korte flits van een vrouw in een mooi groen gewaad. Een dromende Aes Sedai, misschien, hoewel ze even gemakkelijk een dienstster kon zijn die droomde dat ze koningin was. Daar een vrouw in het wit: een vrouw met piekerig blond haar, die veel te oud was om Novice te zijn. Dat deed er niet langer toe. Het Noviceboek had lang geleden al voor iedereen moeten worden opengesteld. De Witte Toren was te zwak om welke bron van kracht dan ook te weigeren.

Beide vrouwen waren bijna even snel verdwenen als ze waren verschenen. Maar weinig dromers bleven lang in Tel'aran'rhiod; als je langer wilde blijven, had je ofwel een vaardigheid zoals die van Egwene nodig, of een ter'angreaal zoals de ring die Suan gebruikte. En er was nog een derde weg. Verstrikt raken in een wakende nachtmerrie. Van die laatsten was er niemand, het Licht zij dank.

Het kamp leek vreemd nu het zo verlaten was. Egwene liet zich allang niet meer van haar stuk brengen door het spookachtige gebrek aan mensen in Tel'aran'rhiod. Maar dit kamp was op een of andere manier anders. Het zag eruit als een oorlogskamp nadat alle soldaten waren afgeslacht op het slagveld. Verlaten, maar toch vertelde het iets over de levens van degenen die er hadden gewoond. Egwene had het gevoel dat ze de verdeling kon zien waar Suan het over had gehad, zoals de tenten samengeschoold stonden als pollen ontluikende bloemen.

Zonder de mensen hier ontwaarde ze de patronen en de problemen waarover die spraken. Egwene kon Elaida dan hekelen vanwege de scheuring tussen de Ajahs in de Witte Toren, maar Egwenes eigen Aes Sedai begonnen ook te breken. Ach, als je drie Aes Sedai bij elkaar zette, kon je erop wachten dat twee van hen een verbond aan-

gingen. Het was gezond dat de vrouwen plannen maakten en zich voorbereidden; de problemen begonnen wanneer ze anderen van hun eigen soort begonnen te beschouwen als vijanden in plaats van als gewoon mededingers.

Siu'an had helaas gelijk. Egwene kon niet veel langer meer blijven hopen op verzoening. Stel dat de Witte Toren Elaida niet afzette? Stel dat, ondanks Egwenes vooruitgang, de scheuringen tussen de Ajahs nooit genazen? Wat dan? Ten strijde trekken?

Er was nog een andere mogelijkheid, waar niemand van hen aan had gedacht: de verzoening voor altijd vergeten. Een tweede Witte Toren oprichten. Het zou betekenen dat de Aes Sedai werden opgebroken, misschien wel voor altijd.

Egwene huiverde bij dat vooruitzicht, en haar huid jeukte terwijl ze in opstand kwam tegen de gedachte. Maar stel dat ze geen andere keus had? Ze moest denken aan de vertakkingen, en die waren angstwekkend. Hoe kon ze de Kinne of de Wijzen overhalen zich te verbinden met de Aes Sedai als de Aes Sedai zelf niet verenigd waren? De twee Witte Torens zouden tegengestelde krachten worden, en de leiders van bevolkingen zouden in de war raken terwijl rivaliserende Amyrlins probeerden landen in te zetten voor hun eigen doeleinden. Bondgenoten en vijanden zouden hun ontzag voor de Aes Sedai verliezen, en koningen zouden misschien hun eigen centra oprichten voor vrouwen die aanleg hadden voor het geleiden.

Egwene herpakte zich en liep over de modderige weg terwijl de tenten erlangs veranderden; de flap open, dan weer dicht, en dan weer open in de vreemd onstoffelijke Wereld der Dromen. Egwene voelde de stola van de Amyrlin om haar hals verschijnen, en hij leek te zwaar, alsof er loden gewichten in waren geweest.

Ze zou de Aes Sedai van de Witte Toren naar haar kant overhalen. Elaida zou vallen. Maar zo niet... dan zou Egwene doen wat nodig was om het volk, en de wereld, te behouden voor Tarmon Gai'don. Ze stapte weg bij het kamp, de tenten, de karrensporen en lege straten, die allemaal verdwenen. Weer wist ze niet zeker waar haar geest haar naartoe zou voeren.

Op deze wijze door de Wereld der Dromen reizen – zich door haar behoeften laten leiden – kon gevaarlijk zijn, maar het kon ook heel verhelderend werken. In dit geval zocht ze niet naar een voorwerp, maar naar kennis. Wat moest ze weten, wat moest ze zien?

Haar omgeving vervaagde en nam weer vorm aan. Ze stond midden in een klein kamp, met een smeulend vuur in de vuurkuil voor haar en een tongetje van vuur dat omhoogkringelde naar de lucht. Dat

was vreemd. Vuur was meestal te vluchtig om zichtbaar te zijn in Tel'aran'rhiod. Er waren geen echte vlammen, ondanks de rook en de oranje gloed die de gladde rivierstenen rondom de kuil verwarmde. Ze keek omhoog, naar de te donkere, stormachtige hemel. Die geruisloze storm was ook weer een onregelmatigheid in de Wereld der Dromen, hoewel het de laatste tijd zo vaak voorkwam dat ze het amper nog opmerkte. Kon je hier wel iets onregelmatig noemen? Geschokt zag ze kleurrijke wagens om haar heen: groen, rood, oranje en geel. Waren die er net ook al geweest? Ze stond op een grote open plek in een bos van fantoom-witte espen. De ondergroei was dicht, met sprietig wild gras dat in rommelige pollen zijn vingers omhoogstak.

Een overwoekerde weg kronkelde door de bomen rechts van haar; de kleurrijke wagens stonden in een kring rondom het vuur. De zijanten van de vierkante voertuigen waren vrolijk beschilderd, en ze hadden daken en wanden als kleine gebouwtjes. Ossen verschenen niet in de Wereld der Dromen, maar borden, bekers en lepels verschenen en verdwenen op plekken bij de vuurkuil of op de bokken van de wagens.

Het was een kamp van het Trekkende Volk, de Tuatha'an. Waarom was ze hier?

Egwene liep wat om de vuurkuil heen, kijkend naar de wagens, het schilderwerk dat goed werd onderhouden zodat het niet barstte of vies werd. Deze karavaan was veel kleiner dan die Perijn en zij zo lang geleden hadden bezocht, maar hij voelde ongeveer hetzelfde aan. Ze hoorde bijna de fluiten en trommels, kon zich bijna voorstellen dat die flakkeringen bij de vuurkuil de schaduwen waren van dansende mannen en vrouwen. Dansten de Tuatha'an nog steeds, nu de hemel zo naargeestig was en de wind zo vol slecht nieuws? Wat voor plek was er voor hen in een wereld die zich voorbereidde op oorlog? Trolloks gaven niets om de Weg van het Blad. Wilde deze groep Tuatha'an zich verbergen voor de Laatste Slag?

Egwene ging op het trapje van een wagen zitten, die naar de nabijgelegen vuurkuil gedraaid stond. Even liet ze haar gewaad veranderen naar een eenvoudig groen wollen kleed uit Tweewater, ongeveer zoals ze had gedragen toen ze een bezoek had gebracht aan het Trekkende Volk. Ze staaarde in die niet-bestaande vlammen, peinsde en haalde herinneringen op. Wat was er geworden van Aram, Raen en Ila? Ze zaten waarschijnlijk veilig ergens in een kamp zoals dit, afwachting wat Tarmon Gai'don met de wereld zou doen. Egwene glimlachte, terugdenkend aan de dagen toen ze met Aram had geflirt en gedanst

terwijl Perijn afkeurend toekeek. Dat was een eenvoudige tijd geweest; hoewel de ketellappers altijd in staat leken te zijn hun leven eenvoudiger te maken.

Ja, deze groep zou nog steeds dansen. Ze zouden dansen tot aan de dag dat het Patroon wegbrandde, of ze nu hun lied vonden of niet, of de Trolloks nu de wereld plunderden of de Herrezen Draak die verwoestte.

Was ze alles uit het oog verloren wat het kostbaarst was?

Waarom vocht ze zo hard om de Witte Toren veilig te stellen? Om de macht? Uit trots? Of omdat ze echt dacht dat het het beste was voor de wereld?

Zou ze zichzelf uitputten terwijl ze deze strijd voerde? Ze had gekozen – of zou hebben gekozen – voor de Groene Ajah, niet de Blauwe. Het ging haar er niet alleen om dat de Groene zusters zo bewonderenswaardig voor zichzelf opkwamen en vochten; ze vond de Blauwe te kortzichtig. Het leven was ingewikkelder dan één enkele zaak. Het leven draaide om leven. Om dromen, lachen en dansen.

Gawein was in het kamp van de Aes Sedai. Ze had gezegd dat ze de Groene had gekozen vanwege hun agressieve vastberadenheid; het was de Strijdende Ajah. Maar een geheimer, eerlijker deel van haar gaf toe dat Gawein ook een overweging was geweest in haar besluit. Onder de Groene Ajah werd vaak getrouwd met de eigen zwaardhand. Egwene wilde Gawein als zwaardhand. En als echtgenoot.

Ze hield van hem. Ze zou hem binden. Die wensen van het hart waren minder belangrijk dan het lot van de wereld, dat wel, maar ze wogen wel degelijk mee.

Egwene stond op van het trapje terwijl haar gewaad terug veranderde naar het wit-met-zilveren gewaad van de Amyrlin. Ze zette een stap naar voren en liet de wereld verschuiven.

Ze stond voor de Witte Toren. Ze keek omhoog, langs de hele lengte van de kwetsbare – en toch machtige – witte zuil.

Hoewel de hemel borrelde van de zwarte onrust, wierp iets een schaduw vanaf de Toren, en die viel recht op Egwene. Was dit een soort visioen? De Toren doemde boven haar op en ze voelde het gewicht ervan, alsof ze hem zelf overeind hield. Duwend tegen die muren om te voorkomen dat ze zouden barsten en omvallen.

Egwene bleef daar een hele tijd staan, onder een kolkende hemel terwijl de volmaakte spits van de Toren zijn schaduw over haar heen wierp. Ze staarde naar de top en probeerde te besluiten of het tijd werd hem gewoon te laten omvallen.

Nee, dacht ze opnieuw. Nee, nog niet helemaal. Nog een paar dagen.

Ze sloot haar ogen en opende ze in duisternis. Plotseling trok de pijn door haar lichaam, voelde haar achterwerk rauw van de riem en verkrampten haar armen en benen doordat ze gedwongen was zich op te rollen in het kleine kamertje.

Het rook er naar oud stro en schimmel, en ze wist dat als haar neus er niet aan gewend was geweest, ze haar eigen ongewassen lichaam ook zou hebben geroken. Ze onderdrukte een kreun; er zaten vrouwen buiten om over haar te waken en haar schild in stand te houden. Ze wilde niet dat die haar hoorden klagen, zelfs niet in de vorm van een kreun.

Ze ging zitten, nog altijd in hetzelfde Novicegewaad dat ze had gedragen bij Elaida's avondmaal. Haar mouwen waren stijf van het geronnen bloed, dat kraakte als ze zich bewoog en langs haar huid schraapte. Ze had dorst; ze gaven haar nooit voldoende water. Maar ze klaagde niet. Geen geschreeuw, geen geroep, geen gebedel. Ze dwong zichzelf te gaan zitten ondanks de pijn, en ze glimlachte om hoe het voelde. Ze kruiste haar benen, leunde achterover en strekte – een voor een – de spieren in haar armen. Toen stond ze op en bukte zich om haar rug en schouders te strekken. Uiteindelijk ging ze op haar rug liggen en strekte haar benen in de lucht, ineenkrimpend toen de spieren klaagden. Ze moest soepel blijven. Pijn was niets. Helemaal niets vergeleken met het gevaar waarin de Witte Toren verkeerde.

Ze ging weer in kleermakerszit zitten en haalde diep adem, waarbij ze in zichzelf herhaalde dat ze in deze cel opgesloten wilde zijn. Ze kon ontsnappen als ze dat wilde, maar ze bleef. Door te blijven, ondermijnde ze Elaida. Door te blijven, bewees ze dat sommigen niet zouden buigen en stilzwijgend de val van de Witte Toren zouden aanvaarden. Deze gevangenisstraf had betekenis.

De woorden, herhaald in haar hoofd, hielpen de paniek bij de gedachte aan nog weer een dag in deze cel weg te houden. Wat zou ze hebben gedaan als ze deze nachtelijke dromen niet had om gezond van geest te blijven? Wederom dacht ze aan die arme Rhand, opgesloten. Zij en hij deelden nu iets. Een verwantschap die verder ging dan een gezamenlijke jeugd in Tweewater. Ze hadden allebei geleden onder Elaida's straffen. En die hadden geen van hen beiden gebroken.

Er viel niets anders te doen dan wachten. Rond het middaguur zouden ze de deur openen en haar naar buiten slepen om te worden af-

geranseld. Die straf zou ze niet van Silviana krijgen. Het geven van de afranselingen werd gezien als beloning, een vergoeding aan de Rode zusters omdat die de hele dag in de kerker moesten zitten om haar te bewaken.

Na de afranseling zou Egwene haar cel weer in gaan en zou ze een kom smakeloze pap krijgen. Dag na dag was die hetzelfde. Maar ze zou niet breken, vooral niet nu ze haar nachten kon doorbrengen in Tel'aran'rhiod.

In feite waren dat in veel opzichten haar dagen – die ze vrij en actief doorbracht – terwijl dit haar nachten waren, in de stille duisternis. Ze hield zichzelf dat voor.

De ochtend sleepte zich voort. Eindelijk rammelden er ijzeren sleutels en draaide er een in het oude slot. De deur ging open en twee slanke Rode zusters stonden buiten, hun omtrekken nauwelijks te zien, in zulk onwennig licht dat Egwene hun gezichten niet kon ontwaren. De Rode zusters grepen haar ruw bij de armen, ook al verzette ze zich nooit. Ze trokken haar naar buiten en gooiden haar op de grond. Ze hoorde de riem toen een van hen daar afwachting mee op haar hand sloeg, en Egwene zette zich schrap voor de klappen. Ze zouden haar horen lachen, net als elke voorgaande dag.

‘Wacht,’ zei een stem.

De armen die Egwene vasthielden verstrakten. Egwene fronste haar voorhoofd, met haar wang tegen de koude tegelvloer gedrukt. Die stem... dat was Katerine.

Langzaam ontspanden de zusters die Egwene vasthielden hun greep en trokken haar overeind. Ze knipperde met haar ogen in het felle licht van de lampen en zag Katerine een stukje verderop in de gang staan, met haar armen over elkaar. ‘Ze moet worden vrijgelaten,’ zei de Rode zuster, die merkwaardig zelfingenomen klonk.

‘Wat?’ vroeg een van Egwenes gevangenvaarders. Terwijl haar ogen aan het licht wonden, zag Egwene dat het de slungelige Barasine was.

‘De Amyrlin beseft dat ze de verkeerde straft,’ zei Katerine. ‘Het falen ligt niet helemaal bij dit... insect van een Novice, maar bij degene die haar moest bijsturen.’

Egwene keek Katerine aan. En toen snapte ze het. ‘Silviana.’

‘Inderdaad,’ antwoordde Katerine. ‘Als Novices bandeloos zijn, moet de blaam dan niet worden gelegd bij degene die hen had moeten opleiden?’

Dus Elaida was erachter dat ze niet kon bewijzen dat Egwene een Duistervriend was. De aandacht afleiden naar Silviana was een slim-

me zet; als Elaida werd gestraft omdat ze de Kracht had gebruikt om Egwene te verslaan, maar Silviana nog veel zwaarder werd gestraft omdat ze Egwene niet in het gareel had kunnen krijgen, zou dat het gezicht van de Amyrlin redden.

‘Ik vind dat de Amyrlin een wijze keus heeft gemaakt,’ zei Katerine. ‘Egwene, je moet van nu af aan worden... opgeleid door uitsluitend de Meesteres der Novices.’

‘Maar Silviana had gefaald, zei je,’ zei Egwene verward.

‘Niet Silviana,’ zei Katerine; en haar zelfingenomenheid leek nog meer toe te nemen. ‘De nieuwe Meesteres der Novices.’

Egwenes blik kruiste die van de vrouw. ‘Ah,’ zei ze. ‘En jij denkt dat jij zult slagen waar Silviana heeft gefaald?’

‘Je zult het wel zien.’ Katerine wendde zich af en liep weg door de betegelde gang. ‘Breng haar naar haar kamer.’

Egwene schudde haar hoofd. Elaida was kundiger dan Egwene had aangenomen. Ze had ingezien dat de gevangenisstraf niet werkte en had in plaats daarvan een zondebok gevonden om te straffen. Maar Silviana, uit haar rang gezet? Dat zou een klap zijn voor het moreel in de Toren, want vele zusters zagen Silviana als een uitstekende Meesteres der Novices.

De Rode zusters leidden Egwene met tegenzin naar de Novicekwartieren, nu op hun nieuwe plek op de tweeëntwintigste verdieping. Ze leken geërgerd over de gemiste kans om haar een pak slaag te geven. Ze negeerde de vrouwen. Na zo lange tijd opgesloten te hebben gezeten, voelde het heerlijk om gewoon te kunnen lopen. Het was geen vrijheid met twee wachters, maar zo voelde het beslist wel! Licht! Ze wist niet zeker hoeveel langer ze het nog had kunnen uithouden in dat donkere gat!

Maar ze had gewonnen. Het begon haar nu pas te dagen. Ze had gewonnen! Ze had de ergste straf ondergaan die Elaida kon bedenken, en ze was er als overwinnaar uitgekomen! De Amyrlin zou worden gestraft door de Zaal, en Egwene zou worden vrijgelaten.

Alle vertrouwde gangen leken te stralen van een feestelijk licht, en elke stap die ze zette leek de zegetocht van duizend mannen over het slagveld. Ze had gewonnen! De oorlog was nog niet voorbij, maar deze veldslag ging naar Egwene. Ze beklommen een trap en kwamen uit in de drukker bevolkte delen van de Toren. Weldra zag ze een groep Novices langskomen; ze fluisterden tegen elkaar toen ze Egwene zagen en gingen er toen vandoor.

Daarna kwam Egwenes kleine stoet van drie steeds meer mensen in de gangen tegen. Zusters van alle Ajahs, die er druk uitzagen, en toch

vertraagden ze hun pas toen ze Egwene langs zagen komen. Aanvaarden in hun gestreepte gewaden waren veel minder omzichtig; ze bleven op kruisingen naar Egwene gapen toen ze langs werd geleid. Bij hen allemaal was verbazing in de ogen te zien. Waarom was ze vrij? Ze leken gespannen. Was er iets gebeurd waar Egwene niet van op de hoogte was?

‘Ah, Egwene,’ zei een stem toen ze langs een gang liepen. ‘Uitstekend, je bent al vrij. Ik wil je spreken.’

Egwene draaide zich geschokt om en zag Saerin, de doelgerichte Bruine Gezetene. Het litteken op de wang van de vrouw deed haar er altijd veel... afschrikwekkender uitzien dan de meeste andere Aes Sedai, een uitstraling die werd versterkt door grijze haren die wezen op haar hoge leeftijd. Je kon maar weinig leden van de Bruine Ajah omschrijven als bedreigend, maar Saerin hoorde beslist tot dat groepje.

‘We brengen haar naar haar kamer,’ meldde Barasine.

‘Nou, dan praat ik onderweg wel met haar,’ zei Saerin rustig.

‘Ze mag niet...’

‘Wilde je me dat weigeren, Rode? Een Gezetene?’ vroeg Saerin.

Barasine bloosde. ‘De Amyrlin zal niet blij zijn als ze hiervan hoort.’

‘Ga het haar dan maar snel vertellen,’ zei Saerin, ‘terwijl ik een paar belangrijke dingen bespreek met de jonge Alveren.’ Ze keek naar de Rode zusters. ‘Geef ons een beetje ruimte, alsjeblieft.’

De twee Rode zusters konden haar blik niet weerstaan en gingen achteruit. Egwene keek nieuwsgierig toe. Het scheen dat het gezag van de Amyrlin – en dat van haar hele Ajah – enigszins was afgenomen. Saerin wendde zich naar Egwene en wenkte, en samen liepen ze verder door de gang, met de Rode zusters achter hen aan.

‘Je neemt een risico door zo openlijk met me te praten,’ zei Egwene. Saerin snoof. ‘Je kamer verlaten is tegenwoordig al een risico. Ik begin te gefrustreerd te raken over alle gebeurtenissen om me nog druk te maken over kleinigheden.’ Ze zweeg even en keek naar Egwene. ‘Bovendien kan het tegenwoordig het risico wel waard zijn om in jouw gezelschap te worden gezien. Ik wilde iets vaststellen.’

‘Wat dan?’ vroeg Egwene nieuwsgierig.

‘Nou, eigenlijk wilde ik kijken of ze zich zouden laten gebieden. De meeste leden van de Rode Ajah zijn niet gelukkig met je vrijlating. Ze zien het als een groot falen van Elaida.’

‘Ze had me moeten doden,’ zei Egwene knikkend. ‘Dagen geleden al.’

‘Dat zou zijn beschouwd als falen.’

‘Net zozeer als gedwongen worden om Silviana af te zetten?’ vroeg

Egwene. ‘Van plotseling besluiten dat je Meesteres der Novices de blaam treft, een week na het feit?’

‘Is dat wat ze je hebben verteld?’ vroeg Saerin glimlachend, al liep ze door en hield ze haar blik naar voren. ‘Dat Elaida “plotseling” tot dat besluit kwam, helemaal alleen?’

Egwene trok haar wenkbrauw op.

‘Silviana eiste te worden gehoord door de volledige Zaal,’ vertelde Saerin. ‘Ze stond voor ons allemaal, voor Elaida zelf, en hield vol dat je op onrechtmatige wijze werd behandeld. Wat waarschijnlijk ook zo was. Zelfs als je geen Aes Sedai bent, dan nog had je niet in dergelijke afschuwelijke omstandigheden mogen worden ondergebracht.’ Saerin keek opzij naar Egwene. ‘Silviana eiste je vrijlating. Ze scheen een hoop ontzag voor je te hebben, moet ik zeggen. Ze sprak met trots over hoe je haar straffen had ondergaan, alsof je een leerling was die haar lesje goed had geleerd. Ze sprak zich tegen Elaida uit, riep de Zaal op om haar af te zetten. Het was... heel buitengewoon.’

‘Bij het Licht...’ zei Egwene ademloos. ‘Wat heeft Elaida met haar gedaan?’

‘Haar bevolen het gewaad van een Novice aan te trekken,’ zei Saerin. ‘Wat nogal wat oproer veroorzaakte in de Zaal.’ Saerin zweeg even. ‘Silviana weigerde, natuurlijk. Elaida heeft verklaard dat ze moet worden gesust en terechtgesteld. De Zaal weet niet wat te doen.’ Egwene voelde een steek van paniek. ‘Licht! Ze mag niet worden gestraft! We moeten dit voorkomen.’

‘Voorkomen?’ vroeg Saerin. ‘Kind, de Rode Ajah staat op instorten! De leden keren zich tegen elkaar als wolven die hun eigen roedel aanvallen. Als Elaida een lid van haar eigen Ajah laat terechtstellen, dan zal elke steun die ze nog had verdampen. Ik zou er niet van opkijken, als de rust weer terugkeert, om te zien dat die hele Ajah zichzelf zodanig heeft ondermijnd dat je hem eenvoudigweg zou kunnen ontbinden.’

‘Ik wil hem niet ontbinden,’ zei Egwene. ‘Saerin, dat is nu juist een van de problemen met Elaida’s denkwijze! De Witte Toren heeft alle Ajahs nodig, zelfs de Rode, om het hoofd te bieden aan wat er gaat komen. We kunnen het ons beslist niet veroorloven om een vrouw zoals Silviana te verliezen alleen om een punt te maken. Verzamel zoveel steun als je kunt. We moeten snel handelen om deze bespotting een halt toe te roepen.’

Saerin knipperde met haar ogen. ‘Denk je echt dat jij hier iets te zeggen hebt, kind?’

Egwene keek haar in de ogen. ‘Wil jij die taak liever hebben?’
‘Licht, nee!’

‘Nou, sta me dan niet langer in de weg en ga aan het werk! Elaida moet worden afgezet, maar we kunnen niet toestaan dat de hele Toren instort terwijl dat gebeurt. Ga naar de Zaal en kijk wat je kunt doen om dit tegen te houden!’

Saerin knikte warempel eerbiedig voordat ze in een zijgang verdween. Egwene keek om naar haar twee Rode gevangenenbewaarders. ‘Hebben jullie daar veel van opgevangen?’

Ze keken elkaar aan. Natuurlijk hadden ze meegeluisterd. ‘Jullie zullen zelf wel willen kijken wat er is gebeurd,’ zei Egwene. ‘Waarom hebben jullie dat nog niet gedaan?’

De twee keken haar geërgerd aan. ‘Het schild,’ zei Barasine. ‘Er is ons opgedragen het altijd met twee vrouwen in stand te houden.’

‘O, alle...’ Egwene haalde diep adem. ‘Als ik zweer dat ik de Kracht niet zal omhelzen totdat ik in het gezelschap ben van een andere Rode zuster, is dat dan genoeg voor jullie?’

De twee keken haar achterdochtig aan.

‘Dat vermoedde ik al,’ zei Egwene. Ze wendde zich naar een groep Novices, die in een zijgang stonden en deden alsof ze de muurtegels schrobden terwijl ze naar Egwene gaapten.

‘Jij,’ zei Egwene, wijzend naar een van hen. ‘Marsial, toch?’

‘Ja, Moeder,’ piepte het meisje.

‘Ga een beker dolkwortelthee voor ons halen. Katerine heeft vast wel wat in de werkkamer van de Meesteres der Novices. Het is niet ver. Zeg haar dat Barasine erom vraagt en breng het naar mijn kamer.’ De Novice rende weg om haar opdracht uit te voeren.

‘Ik zal die thee drinken, dan kan ten minste één van jullie weg,’ zei Egwene. ‘Jullie Ajah stort in. Ze zullen alle heldere geesten nodig hebben die ze kunnen krijgen; misschien kunnen jullie je zusters ervan overtuigen dat het onverstandig is om Elaida te laten doorgaan met haar voornemen om Silviana terecht te stellen.’

De twee Rode zusters keken elkaar onzeker aan. Toen vloekte de magere wier naam Egwene niet kende zachtjes en haastte zich met ruisende rokken weg. Barasine riep haar na, maar de vrouw keerde niet terug.

Barasine keek naar Egwene en mompelde binnensmonds, maar ze bleef staan. ‘We wachten op die dolkwortel,’ zei ze, en ze staaarde Egwene in de ogen. ‘Loop door naar je kamer.’

‘Best,’ zei Egwene. ‘Maar elke minuut die je wacht zou je veel kunnen kosten.’

Ze beklommen de trap naar de nieuwe Novicekwartieren, die tegen de resten van het Bruine gedeelte van de Toren schurkten. Ze stopten voor Egwenes deur om te wachten op de dolkwortel. Terwijl ze daar stonden, begonnen Novices zich om hen heen te verdringen. In de gangen verderop draafden zusters en hun zwaardhanden met enige haast voorbij.

Hopelijk kon de Zaal iets doen om Elaida te beheersen. Als ze echt zo ver ging en zusters terechtstelde alleen omdat die het met haar oneens waren...

De Novice met de grote ogen keerde eindelijk terug met een beker en een pakje kruiden. Barasine bekeek het pakje en besloot kennelijk dat het goed was, want ze strooide het kruid in het water en gaf het verwachtingsvol aan Egwene. Met een zucht nam Egwene de beker aan en dronk die helemaal leeg. Het was zo'n grote dosis dat ze geen draadje zou kunnen geleiden, maar hopelijk was het niet zoveel dat ze bewusteloos zou raken.

Barasine draaide zich om en haastte zich weg, en ze liet Egwene alleen in de gang staan.

En niet enkel alleen, maar alleen en in staat te doen wat ze wilde. Ze kreeg niet veel van zulke kansen.

Nou, ze zou moeten kijken wat ze daarmee kon doen. Maar eerst wilde ze dat vuile, met bloed bevlekte gewaad uitdoen en zich wassen. Ze duwde de deur naar haar kamer open.

En zag iemand binnen zitten.

'Hallo, Egwene,' zei Verin, en ze nam een slok uit een dampende kom thee. Ik begon me al af te vragen of ik in die cel van je zou moeten inbreken om met je te kunnen praten.'

Egwene schudde haar schrik af. Verin? Wanneer was die vrouw teruggekeerd naar de Witte Toren? Hoe lang had Egwene haar al niet meer gezien?

'Er is nu geen tijd, Verin,' zei ze, terwijl ze snel het kastje met haar reservegewaad erin opende. 'Ik heb werk te doen.'

'Hmm, ja,' zei Verin, die rustig een slok thee nam. 'Dat geloof ik ook. Trouwens, dat gewaad dat je draagt is groen.'

Egwene fronste haar voorhoofd bij die onzin en keek omlaag. Natuurlijk was haar gewaad niet groen. Wat bedoelde Verin? Was die vrouw soms...

Ze verstijfde en keek Verin aan.

Dat was een leugen geweest. Verin kon liegen.

'Ja, ik dacht al wel dat dat je aandacht zou trekken,' zei Verin glimlachend. 'Ga even zitten. We hebben veel te bespreken en maar weinig

tijd.'

Een bezoekje van Verin Sedai

‘Je hebt nooit de Eedstaf vastgehouden,’ beschuldigde Egwene haar, nog steeds staand bij de kast. Verin bleef op het bed zitten en dronk thee. De forse vrouw droeg een eenvoudig bruin gewaad met een moederlijke snit over de boezem en een brede leren riem om haar middel. De rok had een split, en te oordelen naar de vuile laarzen die eronder uitstaken was ze pas terug in de Witte Toren.

‘Doe niet zo raar.’ Verin streek een lok haar opzij die aan haar knot was ontsnapt; de Bruine zuster had duidelijk grijs in haar haren. ‘Kind, ik heb al op de Eedstaf gezworen voordat je grootmoeder was geboren.’

‘Dan heb je de Geloften laten verwijderen,’ zei Egwene. Dat was mogelijk met de Eedstaf; Yukiri, Saerin en de anderen hadden immers ook hun geloften verwijderd en vervangen door andere.

‘Nou, ja,’ zei Verin moederlijk.

‘Ik vertrouw je niet,’ hoorde Egwene zichzelf uitkramen. ‘Ik geloof dat ik dat nooit heb gedaan.’

‘Heel verstandig,’ zei Verin voordat ze nog een slok thee nam. Egwene herkende de geur ervan niet. ‘Ik ben immers van de Zwarte Ajah.’ Egwene voelde een plotselinge kilte, alsof een ijskoude spijker dwars door haar rug in haar borst was gedreven. Zwarte Ajah. Verin was een Zwarte. Licht!

Egwene reikte onmiddellijk naar de Ene Kracht. Maar natuurlijk maakte de dolkwortel die poging zinloos. En Egwene was zelf degene

geweest die had voorgesteld het in te nemen! Licht, was ze gek geworden? Ze was na haar overwinning zo vol vertrouwen en zekerheid geweest, dat ze niet had voorzien wat er zou gebeuren als ze een Zwarte zuster tegenkwam. Maar wie zou dáár nu rekening mee houden? Dat er een rustig op je bed zat, thee te drinken en naar je te kijken met die ogen die altijd te veel hadden geweten. Was er een betere manier om je te verstoppen dan als onopvallende Bruine, doorlopend genegeerd door de andere zusters vanwege je verstrooide, wetenschappelijke inslag?

‘Tjonge, dit is lekkere thee,’ zei Verin. ‘Als je Laras weer ziet, bedank haar dan voor me. Ze beloofde dat ze thee had die niet bedorven was, maar ik vertrouwde haar niet. Je kunt tegenwoordig niet veel meer vertrouwen, vind je ook niet?’

‘Wát? Is Laras een Duistervriend?’ vroeg Egwene.

‘Hemeltje, nee,’ zei Verin. ‘Ze is vele dingen, maar geen Duistervriend. Je zou nog eerder een Witmantel zien trouwen met een Aes Sedai dan Laras te zien zweren aan de Grote Heer. Buitengewone vrouw. En behoorlijk goed in het inschatten van de smaak van theesoorten.’

‘Wat ga je met me doen?’ vroeg Egwene, en ze dwong zichzelf om rustig te spreken. Als Verin haar had willen doden, dan zou het al gebeurd zijn. Kennelijk wilde Verin Egwene gebruiken, en dat zou kansen bieden. Kansen om te ontsnappen, kansen om het tij te keren. Licht, dit kwam heel slecht uit!

‘Nou,’ zei Verin, ‘ten eerste wil ik je vragen te gaan zitten. Ik zou je een kom thee aanbieden, maar ik betwijfel oprecht of je deze wilt hebben.’

Denk na, Egwene! hield ze zich voor. Om hulp roepen had geen zin; alleen Novices zouden het horen, aangezien haar Rode bewaaksters er allebei vandoor waren. Van alle tijden om alleen te zijn! Ze had nooit gedacht dat ze zou wensen om gevangengebwaarders in de buurt.

Hoe dan ook, als ze gilde zou Verin haar ongetwijfeld vastbinden en de mond snoeren met wevingen van Lucht. En als er al Novices waren die het hoorden, zouden ze komen aanrennen om te kijken wat er aan de hand was, en dat zou hen alleen maar in de greep van Verin brengen. Dus liep Egwene naar de enige houten kruk in de kamer en ging zitten, hoewel haar achterste bezwaar maakte tegen het harde houten plankje.

Het was stil in het kamertje, koud en steriel, aangezien het vier dagen niet gebruikt was. Egwene zocht naarstig naar een uitweg.

‘Ik moet je prijzen voor wat je hier hebt gedaan, Egwene,’ zei Verin. ‘Ik heb wat van de onzin gevolgd die gaande is tussen de verschillende groeperingen onder de Aes Sedai, hoewel ik heb besloten er niet persoonlijk bij betrokken te raken. Het was belangrijker door te gaan met mijn onderzoek en een oogje te houden op de jonge Altor. Hij is wel vurig, moet ik zeggen. Ik maak me zorgen om die jongen. Ik ben er niet zeker van dat hij begrijpt hoe de Grote Heer werkt. Niet alle kwaad is zo... rechtlijnig als de Uitverkorenen. De Verzakkers, zoals jullie ze noemen.’

‘Rechtlijnig?’ vroeg Egwene. ‘De Verzakkers?’

‘Nou, betrekkelijk gezien.’ Verin glimlachte en warmde haar handen om haar kom thee. ‘De Uitverkorenen zijn net ruziënde kinderen, die allemaal om het hardst schreeuwen om hun vaders aandacht te trekken. Je ziet zo wat ze willen: macht over de andere kinderen, bewijs dat zij het belangrijkste zijn. Ik ben ervan overtuigd dat je niet dankzij intelligentie, sluwheid of vaardigheid een Uitverkorene wordt, hoewel die dingen natuurlijk belangrijk zijn. Nee, ik geloof dat de Grote Heer in zijn hoogste leiders naar zelfzucht zoekt.’

Egwene fronste haar voorhoofd. Zaten ze hier nu echt rustig te kletsen over de Verzakkers? ‘Waarom zou hij die eigenschap zoeken?’

‘Het maakt ze voorspelbaar. Een middel waarvan je erop kunt rekenen dat het zich zo gedraagt als je verwacht, is veel waardevoller dan een middel dat je niet begrijpt. Of misschien omdat wanneer ze tegen elkaar strijden, alleen de sterksten het overleven. Ik weet het echt niet. De Uitverkorenen zijn voorspelbaar, maar de Grote Heer is allesbehalve voorspelbaar. Zelfs na tientallen jaren van onderzoek kan ik er niet zeker van zijn wat hij wil of waarom hij dat wil. Ik weet alleen dat hij zijn strijd niet zal aangaan zoals Altor aanneemt.’

‘En wat heeft dat met mij te maken?’ vroeg Egwene.

‘Niet veel,’ zei Verin, die met haar tong klakte. ‘Ik vrees dat ik op een zijspoor ben beland. En dat nog wel terwijl er maar zo weinig tijd is. Ik moet echt beter opletten.’

Ze leek nog altijd die aardige, leergierige Bruine zuster. Egwene had altijd verwacht dat Zwarte zusters... anders zouden zijn.

‘Maar goed,’ vervolgde Verin. ‘We hadden het over wat jij hier hebt gedaan, in de Toren. Ik was bang dat ik je nog steeds zou zien rondhangen bij je vrienden buiten. Stel je mijn verbazing voor toen ik hoorde dat je niet alleen in Elaida’s bewind was geïnfiltrerd, maar kennelijk ook de halve Zaal tegen haar had opgezet. Je hebt enkele van mijn medestanders behoorlijk tegen de haren in gestreken, dat kan ik je wel vertellen. Ze zijn bepaald niet blij.’ Verin schudde haar

hoofd en nam nog een slokje thee.

‘Verin, ik...’ Egwene zweeg. ‘Wat is...’

‘Geen tijd, vrees ik,’ zei Verin, en ze boog zich naar voren. Plotseling leek iets aan haar te veranderen. Hoewel ze nog steeds de oude – en soms moederlijke – vrouw was, werd haar gezichtsuitdrukking vastberaden. Ze ving Egwenes blik, en de intensiteit daarin schokte Egwene. Was dit dezelfde vrouw?

‘Dank je dat je hebt willen luisteren naar het gebazel van een oude vrouw,’ zei Verin op mildere toon. ‘Het was zo leuk om even te kletsen bij een kopje thee, nog een laatste keer. Nu zijn er enkele dingen die je moet weten. Een paar jaar geleden stond ik voor de keus. Ik bevond me in een positie waarin ik ofwel de geloften aan de Duistere moest afleggen, of moest onthullen dat ik dat eigenlijk nooit had gewild, waarop ik meteen zou zijn gedood.

Misschien zou een ander gewoon een omweg om die situatie hebben gevonden. Velen zouden voor de dood hebben gekozen. Maar ik zag het als een kans. Zie je, je krijgt maar zelden zo’n gelegenheid, om het beest te bestuderen vanuit het hart ervan, om te zien waardoor het bloed nu werkelijk stroomt. Om te ontdekken waar alle adertjes en bloedvaten naartoe leiden. Een behoorlijk buitengewone ervaring.’

‘Wacht,’ zei Egwene. ‘Heb je je bij de Zwarte Ajah aangesloten om onderzoek naar hen te doen?’

‘Ik heb me bij ze aangesloten om mijn huid te redden,’ zei Verin glimlachend. ‘Ik ben er behoorlijk op gesteld, hoewel Tomas wel bleef doorgaan over die grijze haren. Hoe dan ook, toen ik me bij hen had aangesloten, was onderzoek naar hen doen mijn aanpak om het beste van de situatie te maken.’

‘Tomas... Weet hij wat je hebt gedaan?’

‘Hij was zelf een Duistervriend, kind,’ antwoordde Verin. ‘Hij zocht een uitweg. Nou, er is geen uitweg, niet als de Grote Heer zijn klauwen eenmaal in je heeft geslagen. Maar je kunt vechten, een beetje goedmaken van wat je hebt gedaan. Ik heb Tomas die kans geboden, en ik geloof dat hij me daar behoorlijk dankbaar voor was.’

Egwene aarzelde en probeerde dit alles te bevatten. Verin was een Duistervriend... maar tegelijkertijd ook niet. ‘Hij “was” dankbaar?’ Verin antwoordde niet meteen. Ze nam nog een slok thee. ‘De geloften die je aflegt aan de Grote Heer zijn heel specifiek,’ vervolgde ze uiteindelijk. ‘En als ze worden opgelegd door lieden die kunnen geleiden, dan zijn ze bindend. Onmogelijk te verbreken. Je mag andere Duistervrienden misleiden, je mag je tegen de Uitverkorenen keren als je

dat kunt rechtvaardigen. De zelfzucht moet standhouden. Maar je kunt hém nooit verraden. Je kunt de orde zelf nooit aan buitenstaanders verraden. Maar de geloften zijn specifiek. Heel specifiek.’

Ze keek in Egwenes ogen. “Ik zweer de Grote Heer niet te verraden en mijn geheimen te bewaren tot aan het uur van mijn dood.” Dat is wat ik heb beloofd. Begrijp je?’

Egwene keek naar de dampende kom in Verins handen. ‘Vergif?’ ‘Er is een heel bijzondere thee voor nodig om aspingrot door je keel te krijgen,’ zei Verin, die nog een slok nam. ‘Zoals ik al zei, bedank Laras alsjeblieft voor me.’

Egwene sloot haar ogen. Nynaeve had wel eens iets over aspingrot verteld: een druppel ervan kon al doden. Het was een snelle, vredige dood, en hij kwam vaak... binnen een uur na inname.

‘Een merkwaardig gat in de geloften,’ zei Verin zacht. ‘Dat je iemand toestaat om verraad te plegen in het laatste uur van zijn of haar leven. Ik vraag me toch af of de Grote Heer daarvanaf weet. Waarom zou hij dat gat niet dichten?’

‘Misschien ziet hij het niet als bedreigend,’ zei Egwene, die haar ogen weer opende. ‘Wat voor Duistervriend zou zichzelf immers ombrengen voor het grotere goed? Het lijkt me niet het soort iets wat zijn volgelingen zouden overwegen.’

‘Dat zou best eens kunnen,’ zei Verin, die haar kom opzijzette. ‘Ik raad je aan je hier zorgvuldig van te ontdoen, kind.’

‘En dat is het dan?’ vroeg Egwene verkild. ‘Hoe zit het met Tomas?’

‘We hebben afscheid genomen. Hij brengt zijn laatste uur bij zijn familie door.’

Egwene schudde haar hoofd. Het leek zo tragisch. ‘Kom je hier om te bekenen en jezelf om te brengen in een laatste hoop op verlossing?’

Verin lachte. ‘Verlossing? Ik kan me niet voorstellen dat het zo eenvoudig gaat. Het Licht weet dat ik genoeg heb gedaan om een heel bijzonder soort verlossing te verdienen. Maar het was de prijs waard. Zeker. Of misschien is dat gewoon wat ik mezelf moet voorhouden.’ Ze reikte opzij en haalde een leren buidel onder de opgevouwen deken op het voeteneinde van Egwenes bed vandaan.

Verin maakte zorgvuldig de riemen open en haalde er twee voorwerpen uit: twee boeken, allebei in leer gebonden. Het een was groter, als een naslagwerk, hoewel er geen titel op het rode kaft stond. Het andere was een dun blauw boek. De kaften van allebei waren wat sleets van het gebruik.

Verin gaf ze aan Egwene. Ze pakte ze aarzelend aan, het grotere boek

zwaar in haar rechterhand, het blauwe boek licht in haar linkerhand. Ze streek met haar vinger over het gladde leer en fronste haar voorhoofd. Toen keek ze Verin aan.

‘Elke vrouw van de Bruine Ajah,’ vertelde Verin, ‘streeft ernaar iets na te laten wat standhoudt. Onderzoek of studies die zinvol zullen zijn. Anderen beschuldigen ons er vaak van dat we de wereld om ons heen negeren. Ze denken dat we alleen maar achteromkijken. Nou, dat klopt niet. Als we verstrooid zijn, dan komt dat doordat we vooruitkijken, naar degenen die na ons komen. En de gegevens, de kennis die we verzamelen... die laten we voor hen achter. De andere Ajahs maken zich druk om het verbeteren van het heden; wij verlangen ernaar om de dag van morgen beter te maken.’

Egwene legde het blauwe boek opzij en keek eerst in het rode. De woorden waren geschreven in een klein, doelmatig, maar krampachtig handschrift dat ze herkende als dat van Verin. Ze snapte er niets van. Het was onzin.

‘Dat kleine boek is een sleutel, Egwene,’ verklaarde Verin. ‘Het bevat de code die ik heb gebruikt om het grote boek te schrijven. Dat boek is het... werk. Mijn werk. Mijn levenswerk.’

‘Wat is dit?’ vroeg Egwene zacht, vermoedend dat ze het antwoord al kende.

‘Namen, plaatsen, verklaringen,’ zei Verin. ‘Alles wat ik over hen heb geleerd. Over de leiders onder de Duistervrienden, over de Zwarte Ajah. De voorspellingen waarin ze geloven, de doelen en drijfveren van de afzonderlijke groeperingen. En een lijst, aan het eind, van elke zuster van de Zwarte Ajah die ik heb kunnen identificeren.’

Egwene schrok. ‘Allemaal?’

‘Ik betwijfel of ik ze allemaal heb,’ zei Verin glimlachend. ‘Maar ik denk dat ik de overgrote meerderheid wel heb gevonden. Ik beloof het je, Egwene. Ik kan behoorlijk grondig zijn.’

Egwene keek met ontzag naar de beide boeken. Ongelooflijk! Licht, maar dit was een schat groter dan een koninkrijk. Een schat zo groot als de Hoorn van Valere zelf. Ze keek met tranen in haar ogen op en probeerde zich een leven onder de Zwarte Ajah in te denken, altijd toekijkend, optekenend, en werkend ten voordele van iedereen.

‘O, doe dat nou niet,’ zei Verin. Haar gezicht begon bleek te worden. ‘Ze hebben vele agenten onder ons, als wormen die het fruit van binnenuit opvreten. Nou, ik vond het tijd worden dat minstens één van ons onder hén infiltreerde. Dit is het leven van één vrouw wel waard. Maar weinig mensen krijgen de kans om zoiets nuttigs, en zoiets schitterends, na te laten als dat boek dat jij daar hebt. We willen al-

lemaal de toekomst veranderen, Egwene. Ik geloof dat ik misschien de gelegenheid heb gehad om dat te doen.'

Verin haalde diep adem en bracht haar hand naar haar hoofd. 'Tjonge. Dat spul werkt wel snel. Er is nog één ding dat ik je moet vertellen. Open het rode boek, alsjeblieft.'

Egwene deed het en zag een leren koordje met stalen gewichten aan de uiteinden, als een boekenlegger, maar langer dan andere die ze had gezien.

'Wikkel dat om het boek heen,' zei Verin, 'bij een willekeurige bladzijde, en draai dan de uiteinden naar boven.'

Egwene gehoorzaamde nieuwsgierig, stopte het koortje tussen willekeurige bladzijden en sloot het boek. Ze legde het kleinere boek boven op het grotere, pakte de losse uiteinden van de boekenlegger en draaide die om elkaar heen. De gewichten, zag ze, pasten in elkaar. Ze sloot ze.

En de boeken verdwenen.

Egwene schrok. Ze voelde ze nog in haar handen, maar de boeken zelf waren onzichtbaar.

'Het werkt alleen bij boeken, vrees ik,' zei Verin geeuwend. 'Iemand uit de Eeuw der Legendes, zo schijnt het, was heel bezorgd over het verbergen van zijn of haar dagboek voor anderen.' Ze glimlachte flauwtjes, maar ze werd nu erg bleek.

'Dank je, Verin,' zei Egwene, die de boekenlegger losmaakte. De boeken verschenen weer. 'Ik wou dat we iets anders konden...'

'Ik geef toe dat het gif een reserveplan was,' zei Verin. 'Ik wil niet graag sterven; er zijn nog steeds dingen die ik moet doen. Gelukkig heb ik enkele daarvan in beweging gezet zodat die worden... geregeld als ik niet terugkeer. Hoe dan ook, mijn eerste voornemen was om de Eedstaf te zoeken en te kijken of ik die kon gebruiken om de geloften van de Grote Heer te verwijderen. De Eedstaf schijnt echter helaas kwijt te zijn.'

Saerin en de anderen, dacht Egwene. Zij moeten hem weer hebben meegenomen.

'Het spijt me, Verin,' zei ze.

'Misschien was het toch niet gelukt,' zei Verin, die achterover ging zitten op het bed en het kussen schikte achter haar met grijs doorschoten bruine haar. 'Het proces van geloften afleggen aan de Grote Heer was... bijzonder. Ik wou dat ik nog één dingetje voor je had kunnen ontdekken. Een van de Uitverkorenen zit in de Toren, kind. Het is Mesaana, daar ben ik van overtuigd. Ik had gehoopt je de naam te kunnen geven waarachter ze zich verschuilt, maar de twee

keren dat ik haar heb ontmoet was ze zodanig verhuuld dat ik haar gezicht niet kon zien. Wat ik wel heb gezien, staat in het rode boek. Pas op je tellen. Pas op hoe je toeslaat. Ik zal het aan jou overlaten om te besluiten of je wilt proberen hen allemaal tegelijk te pakken of de belangrijkste afzonderlijk en in het geheim te overvallen. Misschien besluit je wel om nog een tijdje toe te kijken om te bepalen of je iets tegen hun plannen kunt doen. Een goed verhoor kan misschien wat licht werpen op enkele vragen die ik niet heb kunnen beantwoorden. Je hebt zoveel beslissingen te nemen, voor zo'n jong iemand.' Ze geeuwde, en grimaste toen bij een pijnscheut.

Egwene stond op en liep naar Verin toe. 'Dank je, Verin. Dank je dat je mij hebt gekozen voor het dragen van deze last.'

Verin glimlachte flauwtjes. 'Je hebt het heel goed gedaan met de vorige beetjes inzicht die ik je heb toegespeeld. Dat was nogal belangwekkend. De Amyrlin beval dat ik je gegevens moest verschaffen om te jagen op de Zwarte zusters die de Toren waren ontvlucht, dus ik moest gehoorzamen, ook al was het leiderschap van de Zwarte Ajah niet blij met dat bevel. Ik had je die droom-ter'angreaal niet mogen geven, weet je. Maar ik heb altijd een gevoel over jou gehad.'

'Ik weet niet of ik zoveel vertrouwen wel verdien.' Egwene keek naar het boek. 'Zoveel vertrouwen als jij hebt getoond.'

'Onzin, kind,' zei Verin, die opnieuw geeuwde en haar ogen sloot. 'Jij wordt Amyrlin. Ik ben ervan overtuigd. En een Amyrlin moet goed bewapend zijn met kennis. Dat is de heiligste plicht van de Bruine Ajah: de wereld bewapenen met kennis. Ik ben nog steeds een van hen. Zorg alsjeblieft dat ze dat weten. Ook al zal het woord Zwart misschien voor altijd mijn naam bezoedelen, mijn ziel is Bruin. Zeg ze...'

'Dat zal ik doen, Verin,' beloofde Egwene. 'Maar je ziel is niet Bruin. Ik kan het zien.'

Haar ogen gingen trillend open en keken in die van Egwene, en er verscheen een frons op haar voorhoofd.

'Je ziel is sneeuwwit, Verin,' zei Egwene zacht. 'Als het Licht zelf.' Verin glimlachte en haar ogen gingen dicht. Haar eigenlijke dood liet nog even op zich wachten, maar de bewusteloosheid trad snel in. Egwene bleef zitten en hield de hand van de vrouw vast. Elaida en de Zaal konden wel voor zichzelf zorgen; Egwene had haar zaden goed voorbereid. Als ze er nu heen ging en eisen stelde, zou ze haar gezag overschrijden.

Toen Verins polsslag was vervaagd, zette Egwene de kom vergiftigde thee opzij en hield het schoteltje onder Verins neus. Het glanzende

oppervlak besloeg niet. Het leek hard om dit na te gaan, maar er waren vergiften waardoor je dood kon lijken terwijl je nog heel oppervlakkig bleef ademen, en als Verin Egwene wilde misleiden en de verkeerde zusters verdacht wilde maken, dan zou dit daarvoor een uitstekende methode zijn. Inderdaad, het was keihard om dit na te gaan, en Egwene werd er misselijk van, maar ze was Amyrlin. Zij moest moeilijke dingen doen en alle mogelijkheden in overweging nemen.

Een echte Zwarte zuster zou vast nooit bereid zijn geweest te sterven alleen om een dergelijke misleiding op te zetten. Haar hart vertrouwde Verin, hoewel haar verstand zekerheid wilde hebben. Ze keek naar haar eenvoudige tafel, waar ze de boeken had neergelegd. Op dat ogenblik ging ineens de deur van haar kamer open en gluurde er een jonge Aes Sedai – die nog maar pas de stola droeg zodat haar gezicht nog niet dat leeftijdloze aanzien had – naar binnen. Turese, een van de Rode zusters.

Dus er was eindelijk iemand aangewezen om een oogje op Egwene te houden. Haar tijd van vrijheid zat erop. Nou, ze moest niet treuren om wat had kunnen zijn. De tijd was goed besteed. Ze wenste dat Verin een week eerder naar haar toe was gekomen, maar wat gebeurd was, was gebeurd.

De Rode zuster fronste haar voorhoofd toen ze Verin zag, en Egwene legde snel een vinger tegen haar lippen en keek de jonge zuster streng aan. Vervolgens haastte ze zich naar de deur. ‘Ze kwam net binnen om met me te praten over een taak die ze me lang geleden had gegeven, voordat de Toren verdeeld raakte. Ze kunnen soms merkwaardig doelgericht zijn, die Bruinen.’

Dat was allemaal waar.

Turese knikte vol medeleven bij die opmerking over de Bruine zusters.

‘Ik wou alleen dat ze haar eigen bed had opgezocht om te gaan liggen,’ vervolgde Egwene. ‘Ik weet nu niet goed wat ik met haar aanmoet.’ Ook weer allemaal waar. Egwene moest echt die Eedstaf in handen krijgen. Liegen begon op dit soort ogenblikken een veel te handige oplossing te lijken.

‘Ze is vast moe van haar reizen,’ zei Turese met een zachte maar ferme stem. ‘Laat haar gewoon doen wat ze wil; zij is Aes Sedai en jij bent maar een Novice. Stoor haar niet.’

Daarop sloot de Rode zuster de deur, en Egwene glimlachte tevreden. Toen keek ze naar Verins lijk en vervaagde haar glimlach.

Uiteindelijk zou ze moeten onthullen dat Verin overleden was. Hoe

moest ze dat verklaren? Nou, ze zou wel iets bedenken. Als ze onder druk werd gezet, vertelde ze misschien wel gewoon de waarheid. Maar eerst had ze wat tijd nodig met dat boek. De kans dat het haar in de nabije toekomst werd afgenomen was groot, zelfs met die boekenlegger-ter'angreaal. Ze moest waarschijnlijk de codesleutel afzonderlijk bewaren van het grote boek, of hem uit het hoofd leren en dan vernietigen.

Dit zou allemaal veel gemakkelijker te overzien zijn als ze wist hoe het in de Zaal was gegaan! Was Elaida afgezet? Leefde Silviana nog, of was ze terechtgesteld? Ze kon nu weinig ontdekken, terwijl ze werd bewaakt. Ze zou gewoon moeten afwachten. En lezen.

De code bleek nogal ingewikkeld en ze moest veel in het kleinere boekje opzoeken. Dat was zowel een voordeel als een bron van frustratie. Het zou heel moeilijk worden de code te breken zonder het boekje, maar daardoor was de sleutel ook bijna onmogelijk uit het hoofd te leren. Ze zou het zeker niet voor elkaar krijgen voordat het ochtend werd, en tegen die tijd zou ze moeten onthullen wat er werkelijk met Verin aan de hand was.

Ze keek naar de vrouw. Verin zag er echt uit alsof ze vredig sliep. Egwene had de deken over haar heen gelegd en tot onder haar kin opgetrokken, toen haar schoenen uitgedaan en die naast het bed gezet om de schijn op te houden. Een beetje oneerbiedig besloot ze Verin op haar zij te rollen. De Rode zuster had al een paar keer naar binnen gekeken, en het zou minder verdacht lijken als ze Verin in een andere houding zag liggen.

Toen dat gebeurd was, keek Egwene naar haar kaars om te bepalen hoeveel tijd er was verstreken. Er zaten geen vensters in haar kamer; die hadden Novicekamers niet. Ze zette het verlangen om de Kracht te omhelzen en een lichtbol te maken om bij te lezen van zich af. Ze zou zich tevreden moeten stellen met het licht van de kaars.

Egwene stortte zich op haar eerste taak: het ontcijferen van de namen van de Zwarte zusters achter in het boek. Dat was nog belangrijker dan het uit het hoofd leren van de code. Ze moest weten wie ze kon vertrouwen.

De volgende paar uur waren de meest verontrustende en onbehaaglijkste van haar leven. Enkele namen kende ze niet, vele waren haar slechts vagelijk bekend. Andere namen waren van vrouwen met wie ze had gewerkt, die ze hoogachtte en zelfs vertrouwde. Ze vloekte toen ze Katerines naam als een van de eerste op de lijst zag staan en siste verbaasd toen ze Alviarins naam las. Ze had gehoord over Elza Penfel en Galina Casban, hoewel ze de volgende paar namen niet

kende.

Ze kreeg een misselijk gevoel toen ze Sheriams naam zag staan. Egwene had die vrouw ooit verdacht, dat wel, maar dat was in haar tijd als Novice en Aanvaarde geweest. Destijds – toen ze pas begon met de jacht op de Zwarte Ajah – had Liandrins verraad nog vers in haar geheugen gelegen. Egwene had toen iedereen verdacht. Tijdens de ballingschap in Salidar had Egwene nauw samengewerkt met Sheriam en was ze die vrouw aardig gaan vinden. Maar ze was een Zwarte. Egwenes eigen Hoedster was Zwart. Zet je schrap, Egwene, dacht ze terwijl ze door de lijst bleef lezen. Ze werkte zich door gevoelens van verraad, bitterheid en spijt heen. Ze zou haar plicht niet verzaken vanwege haar gevoel.

De Zwarte zusters waren verspreid over alle Ajahs. Sommigen waren Gezetenen, anderen waren de laagste en minst sterke Aes Sedai. En het waren er honderden; volgens Verins telling iets meer dan tweehonderd. Eenentwintig in de Blauwe, achtentwintig in de Bruine, dertig in de Grije, achtendertig in de Groene, zeventien in de Witte, eenentwintig in de Gele, en een ongelooflijke achtenveertig in de Rode Ajah. Daarbij stonden ook namen van Aanvaarders en Novices. In het boek stond dat zij waarschijnlijk al Duistervrienden waren geweest voordat ze naar de Witte Toren kwamen, aangezien de Zwarte Ajah niet rekruteerde onder anderen dan Aes Sedai. Er werd verwezen naar een eerdere bladzijde voor een uitgebreidere verklaring, maar Egwene las verder door de lijst van zusters.

Ze moest de naam van elk van die vrouwen kennen. Dat was het belangrijkste.

Er waren Zwarte zusters onder de opstandige Aes Sedai en die van de Witte Toren, en zelfs enkele onder de niet-gebonden zusters die tijdens de splitsing weg waren uit de Toren. Behalve Sheriam bestond de meest verontrustende ontdekking op de lijst uit zusters die Gezetenen waren in de Toren of onder de opstandelingen. Duhara Basaheen. Velina Behar. Sedore Dajenna.

Delana Mosalaine, natuurlijk, en Talene Minli ook. Meidani had in vertrouwen tegen Egwene gezegd dat Talene een Zwarte zuster was die door Saerin en de anderen was ontmaskerd, maar ze was de Toren ontvlucht.

Moria Karentanis. Die laatste was lid van de Blauwe Ajah, een vrouw die de stola al meer dan honderd jaar droeg en die bekendstond om haar wijsheid en nuchterheid. Egwene had talloze keren met haar overlegd en geput uit haar ervaring, aannemend dat zij – een Blauwe – een van de betrouwbaarste leden van haar achterban was. Moria

was een van de vrouwen geweest die Egwene tot Amyrlin hadden verkozen, en ze had op meerdere zeer belangrijke ogenblikken voor Egwene gesproken.

Elke naam was als een doorn in Egwenes huid. Dagdara Finsche, die Egwene eens had Geheeld toen ze was gestruikeld en haar enkel had verstuikt. Zanica, die Egwene had onderwezen en zo vriendelijk had geleden. Larissa Lindel. Miyasi, voor wie Egwene noten had gekraakt. Nesita. Nacelle Kayama. Nalaene Forrell, die – net als Elza – gebonden was aan Rhand. Birlen Pena. Melvara. Chai Rugan...

De lijst ging door. Romanda noch Lelaine was Zwart, en dat was enigszins ergerlijk. Het zou haar heel goed zijn uitgekomen als ze een van die twee of hen allebei in de boeien had kunnen laten slaan. Waarom Sheriam wel, maar die twee niet?

Hou op, Egwene, dacht ze. Je denkt niet helder na. Wensen dat bepaalde zusters Zwart waren had geen enkele zin.

Cadsuane stond niet op de lijst. En ook Egwenes beste vriendinnen niet. Ze had dat ook niet verwacht, maar het was toch fijn dat ze hun namen nergens in de lijst tegenkwam. De groep die op de Zwarte Ajah in de Witte Toren joeg was oprecht, want geen van hun namen stond op de lijst. De lijst bevatte ook geen namen van verspieders die vanuit Salidar waren gestuurd.

En Elaida's naam stond er ook niet op. Er stond wel een voetnoot aan het eind dat Verin heel grondig naar Elaida had gekeken, zoekend naar bewijs dat ze Zwart was. Maar door opmerkingen van Zwarte zusters was ze ervan overtuigd geraakt dat Elaida niet Zwart was, alleen maar een instabiele vrouw die soms even frustrerend was voor de Zwarte Ajah als voor de rest van de Toren.

Helaas was het logisch. De wetenschap dat Galina en Alviarin Zwart waren, had Egwene al tot het vermoeden geleid dat ze Elaida's naam niet op de lijst zou aantreffen. De Zwartten zouden eerder een Amyrlin kiezen die ze konden manipuleren, en dan een Zwarte Hoedster aanstellen om haar in het gareel te houden.

Ze hadden waarschijnlijk enige invloed op Elaida via Galina – bij wie Verin had aangetekend dat ze het vermoedelijk voor elkaar had gekregen om overste te worden van de Rode Ajah – of Alviarin. Ze hadden Elaida onder druk gezet of omgekocht om te doen wat zij wensten, zonder dat ze wist dat ze de Zwarte diende. En dat hielp de merkwaardige val van Alviarin verklaren. Was ze misschien te ver gegaan? Was ze haar boekje te buiten gegaan en had ze daarmee de toorn van Elaida over zich afgeroepen? Het leek geloofwaardig, hoewel ze dat pas zeker zou weten als Elaida ging praten of Alviarin

werd verhoord. Wat Egwene zo snel mogelijk zou laten doen. Ze deed peinzend het dikke rode boek dicht; haar kaars was bijna opgebrand. Het begon laat te worden. Misschien werd het tijd dat ze op wat inlichtingen over de toestand in de Toren aandrong. Voordat ze kon besluiten hoe ze dat zou aanpakken, werd er aan de deur geklopt. Egwene keek op en draaide snel de boekenlegger ineen, zodat beide boeken verdwenen. Als er werd geklopt, betekende dat een andere bezoeker dan iemand van de Rode Ajah.

‘Binnen,’ riep ze.

De deur ging open en onthulde Nicola, met haar grote donkere ogen en slanke bouw, die voor de deur stond onder het toezien van Turese. De Rode zuster leek niet ingenomen met het feit dat Egwene een bezoeker had, maar de dampende kom op het dienblad van Nicola was voldoende om haar toestemming te geven aan te kloppen. Nicola maakte een knik voor Egwene, en haar witte Novicegewaad wapperde op. Tureses frons werd dieper. Nicola zag het echter niet. ‘Voor Verin Sedai,’ zei ze zacht, met een hoofdknik naar het bed. ‘Op bevel van de Meesteres der Keukens, die had gehoord hoe moe Verin Sedai was van haar reizen.’

Egwene knikte en gebaarde naar de tafel, waarbij ze haar opwinding verborg.

Nicola naderde snel, zette het dienblad op tafel en fluisterde zachtjes: ‘Ik moest vragen of je haar vertrouwt.’ Ze keek weer zijdelings naar het bed.

‘Ja,’ antwoordde Egwene, die haar stemgeluid verhulde door schrapend haar kruk naar achteren te schuiven. Dus haar bondgenoten wisten niet dat Verin dood was. Dat was mooi; het geheim was voorlopig nog veilig.

Nicola knikte en sprak toen op luidere toon. ‘Ze kan het beter opeten nu het nog warm is, hoewel ik het aan jou overlaat of je haar ervoor wekt. En ik moest je waarschuwen dat je het zelf niet mag aanraken.’

‘Dat zal ik niet doen, behalve als blijkt dat ze er geen behoefte aan heeft,’ antwoordde Egwene terwijl ze zich afwendde. Even later ging de deur achter Nicola dicht. Egwene wachtte een paar tergende minuten of Turese de deur zou openen om bij haar te kijken, en ze doodde de tijd met het wassen van haar gezicht en handen en het aantrekken van een schoon gewaad. Eindelijk, zeker dat ze niet zou worden gestoord, griste ze de lepel van tafel en viste in de soep. En ja hoor, ze vond een klein glazen potje met een opgerold velletje papier erin.

Slim. Haar bondgenoten hadden kennelijk gehoord dat Verin in Egwenes kamer was en hadden dat als uitvlucht gebruikt om iemand erheen te sturen. Ze rolde het papiertje uit, dat maar één woord bevatte: 'Wacht.'

Ze zuchtte, maar er viel niets aan te doen. Ze durfde echter niet het boek te pakken en verder te lezen. Even later hoorde ze stemmen buiten, en wat klonk als geruzie. Er werd weer aangeklopt.

'Binnen,' zei Egwene nieuwsgierig.

De deur ging open en Meidani stapte naar binnen. Ze sloot nadrukkelijk de deur voor Turese. 'Moeder,' zei ze met een kniks. De slanke vrouw droeg een nauwsluitend grijs gewaad dat een beetje te opvallend strak zat over haar forse boezem. Moest ze vanavond de maaltijd gebruiken bij Elaida? 'Het spijt me dat ik je heb laten wachten.'

Egwene maakte een achteloos handgebaar. 'Hoe ben je langs Turese gekomen?'

'Het is bekend dat Elaida... me bezoeken toestaat,' zei ze. 'En volgens de Torenwet mogen geen enkele gevangene bezoekers worden ontzegd. Ze kon een zuster niet tegenhouden als die een eenvoudige Novice wilde bezoeken, hoewel ze dat natuurlijk wel heeft geprobeerd.' Egwene knikte, en Meidani keek fronsend naar Verin. Toen verbleekte ze. Verins gezicht had een wasachtig en mat aanzien gekregen, en er was overduidelijk iets mis met haar. Het was maar goed dat Turese niet wat beter naar de 'slapende' vrouw had gekeken.

'Verin Sedai is dood,' zei Egwene, met een blik op de deur.

'Moeder?' vroeg Meidani. 'Wat is er gebeurd? Ben je aangevallen?'

'Verin Sedai is kort voor haar gesprek met mij vergiftigd door een Duistervriend. Ze was zich bewust van het gif en kwam hier om in haar laatste ogenblikken wat belangrijke inlichtingen aan mij door te geven.' Ongelooflijk wat een paar ware uitspraken konden verbergen.

'Licht!' zei Meidani. 'Een moord in de Witte Toren? We moeten het iemand vertellen! De wacht roepen en...'

'Het wordt geregeld,' zei Egwene ferm. 'Praat niet zo hard en verman je. Ik wil niet dat de wachter buiten ons hoort.'

Meidani verbleekte en keek Egwene aan; waarschijnlijk vroeg ze zich af hoe ze zo hard kon zijn. Mooi. Laat haar de beheerste, vastberaden Amyrlin maar zien. Zolang ze dat spoortje verdriet, verwarring en ongerustheid vanbinnen maar niet zag.

'Ja, Moeder.' Meidani maakte een kniks. 'Natuurlijk. Neem me niet kwalijk.'

'Zo dan, je hebt nieuws, neem ik aan?'

‘Ja, Moeder,’ antwoordde Meidani, die zich herpakte. ‘Saerin heeft me opgedragen naar je toe te komen. Ze vond dat je van de gebeurtenissen van vandaag op de hoogte moest worden gebracht.’

‘En dat is ook zo,’ zei Egwene, die probeerde haar ongeduld niet te laten blijken. Licht, maar daar was ze zelf al achter. Kon die vrouw niet opschieten? Ze moest zich met de Zwarte Ajah bezighouden!

‘Elaida is nog steeds Amyrlin,’ vertelde Meidani, ‘maar het scheelde niet veel. De Zaal van de Toren is bijeengekomen en heeft haar formeel censuur opgelegd. Ze hebben Elaida gezegd dat de Amyrlin geen alleenheerser is en dat ze niet kan doorgaan met het uitvaardigen van besluiten en eisen zonder hen te raadplegen.’

Egwene knikte. ‘Geen onverwachte ontwikkeling,’ zei ze. Meer dan één Amyrlin was niets meer dan een boegbeeld geworden omdat ze zichzelf op een gelijksoortige wijze te buiten was gegaan. Daar had Elaida op afgestevend, en het zou tevredenstellend zijn geweest als dit niet de eindtijd was. ‘En haar boetedoening?’

‘Drie maanden,’ zei Meidani. ‘Eén voor wat ze met jou heeft gedaan. Twee voor ongepast gedrag in haar functie.’

‘Dat is belangwekkend,’ zei Egwene nadenkend.

‘Er waren leden die om meer riepen, Moeder. Het leek er even op dat ze op dat ogenblik zou worden afgezet.’

‘Was je erbij?’ vroeg Egwene verbaasd.

Meidani knikte. ‘Elaida wilde de vergadering laten Verzegelen tot de Vlam, maar daar kreeg ze geen steun voor. Ik denk dat haar eigen Ajah daar achter zat, Moeder. Alle drie de Rode Gezetenen zijn weg uit de Toren. Ik vraag me nog steeds af waar Duhara en de anderen naartoe zijn.’

Duhara. Een Zwarte. Wat is ze van plan? En de overige twee? Waren die drie bij elkaar, en zo ja, waren die andere twee dan ook Zwarte zusters?

Daar zou ze zich later mee bezig moeten houden. ‘Hoe heeft Elaida dit alles opgenomen?’

‘Ze zei niet veel, Moeder,’ antwoordde Meidani. ‘Ze zat vooral gewoon toe te kijken. Ze keek niet erg blij; ik was verbaasd dat ze niet ging tieren.’

‘De Rode Ajah,’ zei Egwene. ‘Als ze echt de steun van haar eigen Ajah kwijtraakt, dan hebben ze haar van tevoren waarschijnlijk ge-waarschuwd niet nog meer deining te veroorzaken.’

‘Dat dacht Saerin ook,’ antwoordde Meidani. ‘Ze merkte ook op dat jouw aandringen dat de Rode Ajah niet mocht vallen – verspreid door een groep Novices die je dat had horen zeggen – deels heeft

voorkomen dat Elaida is afgezet.’

‘Nou, ik zou het niet erg vinden als ze werd afgezet,’ zei Egwene. ‘Ik wilde alleen niet dat de hele Ajah werd ontbonden. Maar toch, misschien is het maar beter zo. Het moet niet zo zijn dat Elaida in haar val de hele Toren met zich mee sleurt.’

Maar als Egwene het over kon doen, zou ze misschien haar eerdere uitspraak intrekken. Ze wilde niet dat iemand de indruk kreeg dat ze Elaida steunde. ‘Ik neem aan dat Silviana’s straf is verworpen?’ ‘Niet geheel, Moeder,’ zei Meidani. ‘Ze blijft gevangen tot de Zaal besluit wat er met haar moet gebeuren. Ze heeft nog altijd openlijk verzet geboden tegen de Amyrlin, en er wordt gesproken over boetedoening.’

Egwene fronste haar voorhoofd. Dit stonk naar een tussenoplossing. Elaida had waarschijnlijk onder vier ogen overlegd met de overste van de Rode Ajah – wie dat ook was nu Galina was verdwenen – om de bijzonderheden te bespreken. Silviana zou nog altijd worden gestraft, hoewel niet zo zwaar, maar Elaida zou zich onderwerpen aan de wil van de Zaal. Dat wees erop dat Elaida op wankel bodem stond, maar dat ze nog steeds eisen kon stellen. Haar steun binnen haar eigen Ajah was niet zo volledig afgezwakt als Egwene had gehoopt.

Toch was dit een goede wending. Silviana zou blijven leven, en Egwene – kennelijk – zou mogen terugkeren naar haar leven als ‘No-vice’.

De Gezetenen waren voldoende ontstemd over Elaida om haar te berispen. Met nog wat meer tijd was Egwene er zeker van dat ze de vrouw kon laten afzetten en de Toren kon herenigen. Maar durfde ze die tijd eraan te besteden?

Ze keek naar de tafel waar, onttrokken aan het oog, de kostbare boeken lagen. Als ze een grootscheepse aanval inzette op de Zwarte Ajah, zou dat dan een strijd inluiden? Zou ze het evenwicht in de Toren nog verder verstoren? En had ze wel werkelijk de kans om hen allemaal tegelijk aan te vallen? Ze had tijd nodig om haar gegevens te overpeinzen. Voorlopig betekende dat dat ze in de Toren moest blijven en Elaida moest blijven tegenwerken. En helaas betekende het ook dat de meeste Zwarte zusters op vrije voeten bleven. Maar niet allemaal. ‘Meidani,’ zei Egwene, ‘ik wil dat je verslag uitbrengt aan de anderen. Ze moeten Alviarin gevangennemen en haar beproeven met de Eedstaf. Zeg hun dat ze elk redelijk gevaar moeten trotseren om dat te bereiken.’

‘Alviarin, Moeder?’ vroeg Meidani. ‘Waarom zij?’

‘Ze is een Zwarte,’ zei Egwene terwijl haar maag verkrampste. ‘En ze staat vlak onder het hoofd van hun groepering in de Toren. Dat heeft Verin me nog verteld voordat ze overleed.’

Meidani verbleekte. ‘Weet je het zeker, Moeder?’

‘Ik ben overtuigd van Verins betrouwbaarheid,’ zei Egwene. ‘Maar het is toch raadzaam om de anderen Alviarins geloften te laten wegnemen en vervangen, en haar dan te vragen of ze Zwart is. Iedere vrouw hoort de kans te krijgen om zich vrij te pleiten, ongeacht de bewijzen. Jullie hebben de Eedstaf, neem ik aan?’

‘Ja,’ zei Meidani. ‘We hadden hem nodig om Nicola’s betrouwbaarheid te beproeven; de anderen wilden er enkele Aanvaard en Novices bij halen, aangezien die boodschappen kunnen brengen naar plekken waar zusters niet naartoe kunnen.’

Dat was verstandig, gezien de verdeling onder de Ajahs. ‘Waarom zij?’

‘Vanwege hoe vaak ze tegen anderen over je spreekt, Moeder,’ zei Meidani. ‘Het is algemeen bekend dat zij een van je grootste voorstanders onder de Novices is.’

Het was vreemd dat te horen over een vrouw die haar in feite had verraden, maar dat was het meisje niet echt aan te rekenen, alles in aanmerking genomen.

‘Ze hebben haar natuurlijk niet alle drie de Geloften laten zweren,’ zei Meidani. ‘Ze is geen Aes Sedai. Maar ze heeft wel de eed over liegen afgelegd en bewezen dat ze geen Duistervriend is. Daarna hebben ze de eed weer verwijderd.’

‘En bij jou, Meidani?’ vroeg Egwene. ‘Hebben ze de vierde eed bij jou verwijderd?’

De vrouw glimlachte. ‘Ja, Moeder. Dank je.’

Egwene knikte. ‘Ga dan maar. Geef mijn boodschap door. Alviarin moet worden gevangen.’ Ze keek naar Verins lichaam. ‘Ik vrees dat ik je ook moet vragen háár mee te nemen. Het is beter als ze verdwijnt, zodat ik niet hoeft uit te leggen hoe ze in mijn kamer is overleden.’

‘Maar...’

‘Gebruik een Poort,’ zei Egwene. ‘Scheer maar, als je deze kamer niet goed genoeg kent.’

Meidani knikte en omhelsde de Bron.

‘Weef eerst iets anders,’ zei Egwene peinzend. ‘Het maakt niet uit wat; iets waar veel kracht voor nodig is. Misschien een van de honderd wevingen die je moet uitvoeren tijdens de beproeving.’

Meidani fronste haar voorhoofd, maar ze deed wat haar werd ge-

vraagde en weefde iets heel ingewikkelds en krachtigs. Vlak nadat ze was begonnen, stak Turese argwanend haar hoofd om de hoek. De weving versperde haar uitzicht op Verins gezicht, gelukkig, maar Turese lette niet op de 'slapende' Bruine zuster. Ze keek alleen naar de weving en deed haar mond al open.

'Ze laat me een paar wevingen zien die ik moet kennen voor de beproeving om Aes Sedai te worden,' zei Egwene kortaf, om Tureses tegenwerpingen in de kiem te smoren. 'Is dat verboden?'

Turese keek haar boos aan, maar ze trok de deur dicht.

'Dat was om te voorkomen dat ze zou binnenkomen en de weving voor een Poort zou zien,' zei Egwene. 'Snel nu. Neem het lichaam mee. Als Turese weer naar binnen kijkt, vertel ik haar de waarheid: dat jij en Verin zijn vertrokken door een Poort.'

Meidani keek naar Verins lijk. 'Maar wat moeten we met haar doen?' 'Wat je gepast lijkt,' zei Egwene, die stekelig werd. 'Dat laat ik aan jou over. Ik heb nu geen tijd om me erom te bekommeren. En neem die kom ook mee, want de thee is vergiftigd. Wees er heel voorzichtig mee.'

Egwene keek naar de flakkerende kaars; die was nu bijna tot op de tafel opgebrand. Naast haar zuchtte Meidani zacht en maakte een Poort. Wevingen van Lucht verplaatsten Verins lichaam door de opening, en Egwene keek haar met spijt na. Die vrouw had beter verdiend. Op een dag zou iedereen weten wat Verin had doorstaan en wat ze had bereikt. Maar dat zou nog even duren.

Zodra Meidani weg was met het lijk en de thee, stak Egwene nog een kaars aan en ging op haar bed liggen, proberend niet te denken aan het lichaam dat erop had gelegen. Ze ontspande zich en dacht aan Suan.

Haar vriendin zou straks gaan slapen. Ze moest worden gewaarschuwd voor Sheriam en de anderen.

Egwene opende haar ogen in Tel'aran'rhiod. Ze was in haar kamer, of althans de droomversie daarvan. Het bed was opgemaakt, de deur dicht. Ze veranderde haar kleding in een statig groen gewaad dat een Amyrlin paste en verplaatste zich naar de lentetuin van de Toren. Suan was er nog niet, maar het was waarschijnlijk nog een beetje vroeg voor hun ontmoeting.

Hier zag je tenminste niets van het vuil dat zich had opgestapeld in de stad en het bederf dat aan de wortels van de eenheid tussen de Ajahs knaagde. De Torenhoveniers bewogen zich als natuurkrachten, plantten, cultiveerden en oogstten terwijl Amyrlins opkwamen en weer ondergingen. De lentetuin was kleiner dan de meeste andere

tuinen van de Toren; het was een driehoekig stuk land dat tussen twee muren lag. Misschien zou dit terrein in een andere stad zijn gebruikt voor opslag of gewoon zijn geplaveid. Maar in de Witte Toren zouden die beide keuzes onmogelijk zijn geweest.

De oplossing was een kleine tuin vol planten die gedijden in de schaduw. Hortensia's groeiden tegen de muren op en wonden zich om plantenbakken heen. Gebroken hartjes stonden in rijen, hun kleine roze bloesems hangend tussen fijne, driepuntige bladeren. Bloeiende prikkeltakken met hun dunne, vingerachtige bladeren en andere kleine schaduwbomen stonden langs de binnenzijden van de driehoekige muren en kwamen op één punt samen.

Terwijl ze wachtte, liep Egwene heen en weer langs de bomen en overpeinsde het feit dat Sheriam Zwart was. In hoeveel aangelegenheden had die vrouw de hand gehad? Ze was tijdens Siuans periode als Amyrlin jarenlang Meesteres der Novices geweest. Had ze haar positie gebruikt om andere zusters onder druk te zetten of misschien te bekeren? Had zij zo lang geleden achter de aanval van de grijzel gezeten?

Sheriam had deel uitgemaakt van de groep die Mart had Geheeld. Ze had vast niets kwaadaardigs kunnen uithalen in een cirkel met zoveel andere vrouwen, maar alles wat met die vrouw te maken had was verdacht. En dat was zoveel! Sheriam was een van de leidsters in Salidar voordat Egwene aan de macht kwam. Wat had Sheriam gedaan en hoeveel had ze toen gemanipuleerd, hoeveel had ze ver-raden aan de Schaduw?

Was ze zich van tevoren bewust geweest van Elaida's plannen om Siuan af te zetten? Galina en Alviarin waren Zwart, en zij waren twee van de hoofdaanstichtsters geweest, dus leek het waarschijnlijk dat andere Zwarten waren gewaarschuwd. Waren de uittocht van de helft van de Toren, de bijeenkomst in Salidar en het daaropvolgende wachten en vergaderen allemaal deel van het plan van de Duistere? En hoe zat het met Egwenes eigen opstijgen naar de macht? Aan hoeveel touwtjes van de Schaduw danste zij zonder het te beseffen?

Dit heeft geen enkele zin, hield ze zichzelf streng voor. Sla die weg niet in. Zelfs zonder Verins boeken had Egwene vermoed dat het breken van de Toren het werk van de Duistere was. Natuurlijk was hij opgetogen dat de Aes Sedai zich hadden opgesplitst in plaats van zich achter één leider te verenigen.

Het was alleen nu... persoonlijker. Egwene voelde zich bezoedeld, bij de neus genomen. Even voelde ze zich het plattelandsmeisje waar

velen haar voor aanzagen. Als Elaida een pion was van de Zwartten, dan gold dat ook voor haar. Licht! Wat moest de Duistere hebben gelachen bij het zien van de twee rivaliserende Amyrlins, elk met een van zijn eigen trouwe onderdanen aan haar zijde om hen tegen elkaar op te zetten.

Ik kan er niet helemaal zeker van zijn wat hij wil of waarom hij dat wil, had Verin gezegd. Zelfs na jaren van onderzoek kan ik er niet zeker van zijn... Wie weet of de Duistere lachte?

Ze huiverde. Wat zijn bedoelingen ook waren, ze zou tegen hem strijden. Zich tegen hem verzetten. In zijn oog spugen, zelfs als hij won, zoals de Aiel zeiden.

‘Nou zeg, dat is me wat,’ zei Siuans stem.

Egwene draaide zich om en merkte tot haar ongenoegen dat ze niet langer het gewaad van de Amyrlin droeg, maar een volledig harnas als van een soldaat die ten strijde trok. In haar hand had ze twee Aiel-speren. Ze liet het pantser en de speren verdwijnen en hulde zich weer in het gewaad.

‘Siuans,’ zei ze kortaf. ‘Roep maar een stoel voor jezelf op. Er is iets gebeurd.’

Siuans fronste haar voorhoofd. ‘Wat dan?’

‘Ten eerste zijn Sheriam en Moria van de Zwarte Ajah.’

‘Wát?’ vroeg Siuans geschokt. ‘Wat is dit voor onzin?’ Ze verstijfde.

‘Moeder,’ voegde ze er wat laat aan toe.

‘Het is geen onzin,’ zei Egwene. ‘De waarheid, vrees ik. Er zijn er nog meer, maar die namen zal ik je een andere keer moeten geven. We kunnen ze nog niet gevangennemen. Ik heb tijd nodig om na te denken en me voor te bereiden; een avond misschien. We slaan binnenkort toe. Maar totdat we dat doen, wil ik dat Sheriam en Moria in het oog worden gehouden. Zorg dat je niet alleen met hen bent.’ Siuans schudde ongelovig haar hoofd. ‘Hoe zeker ben je hiervan, Egwene?’

‘Zeker genoeg,’ antwoordde Egwene. ‘Hou ze in de gaten, Siuans, en denk na over wat we moeten doen. Ik wil graag voorstellen van je horen. We moeten er iets op vinden om hen stilletjes gevangen te nemen en vervolgens aan de Zaal te bewijzen dat we gerechtvaardigd hebben gehandeld.’

‘Dit zou gevaarlijk kunnen zijn.’ Siuans wreef over haar kin. ‘Ik hoop dat je weet wat je doet, Moeder.’ Ze benadrukte dat laatste woord.

‘Als ik me vergis,’ zei Egwene, ‘dan rust dat op mijn schouders. Maar ik denk niet dat het zo is. Zoals ik al zei, er is veel veranderd.’

Siuans boog haar hoofd. ‘Ben je nog steeds een gevangene?’

‘Niet helemaal. Elaida heeft...’ Egwene aarzelde fronsend. Er was iets mis.

‘Egwene?’ vroeg Sivan ongerust.

‘Ik...’ begon Egwene, en toen huiverde ze. Iets trok aan haar geest, vertroebelde die. Iets... trok haar terug. Tel’aran’rhiod verdween en Egwene opende haar ogen weer in haar kamer, waar een ongeruste Nicola aan haar arm schudde. ‘Moeder,’ riep ze. ‘Moeder!’

Het meisje had een bloedige schram op haar wang. Egwene ging meteen rechtop zitten, en op dat ogenblik beefde de hele Toren als door een ontploffing. Nicola greep haar arm en slaakte een gil van schrik. ‘Wat is er aan de hand?’ wilde Egwene weten.

‘Schaduwgebroed!’ riep Nicola. ‘In de lucht! Slangen die vlammen werpen, en wevingen van de Ene Kracht! Ze vernietigen ons! O Moeder, Tarmon Gai’don is aangebroken!’

Egwene voelde een ogenblik van primitieve, bijna onbeheersbare paniek. Tarmon Gai’don! De Laatste Slag!

Ze hoorde gegil in de verte, gevolgd door het geschreeuw van soldaten of zwaardhanden. Nee... nee, ze moest zich concentreren! Slangen in de lucht. Slangen die de Ene Kracht hanteerden... of met ruiters die de Ene Kracht hanteerden.

Egwene gooide de dekens van zich af en sprong overeind.

Het was Tarmon Gai’don niet, maar het was bijna even erg. De Seanchanen vielen eindelijk de Witte Toren aan, net zoals Egwene had Gedroomd.

En ze kon nog niet eens voldoende Kracht geleiden om een kaars aan te steken, laat staan terug te vechten.

De Toren beeft

Siuan schrok wakker. Er was iets mis. Er was iets heel, heel erg mis. Ze krabbelde van haar brits af. Terwijl ze dat deed, bewoog er plotseling een donkere gestalte aan de andere kant van de tent en hoorde ze metaal langs metaal raspen. Siuan verstarde, omhelsde instinctief de Bron en riep een lichtbol op.

Garet Brin stond rechtop, met zijn Reigerzwaard getrokken. Hij droeg alleen zijn onderkleding, en ze moest zichzelf ervan weerhouden naar zijn gespierde lichaam te staren, dat in veel betere vorm was dan bij de meeste mannen die half zo oud waren als hij. ‘Wat is er?’ vroeg hij gespannen.

‘Licht!’ zei Siuan. ‘Slaap jij met je zwaard binnen handbereik?’

‘Altijd.’

‘Egwene is in gevaar.’

‘Wat voor gevaar?’

‘Weet ik niet,’ gaf ze toe. ‘We waren in gesprek en ze verdween ineens. Ik denk... Ik denk dat Elaida misschien heeft besloten haar terecht te stellen. Of haar in ieder geval uit haar cel te sleuren en... iets met haar te doen.’

Brin vroeg niet om bijzonderheden. Hij stopte alleen zijn zwaard weg en trok vervolgens een broek en hemd aan. Siuan droeg nog steeds haar nu gekreukelde blauwe rokken en hemd; ze kleepte zich altijd pas om na haar ontmoetingen met Egwene, als Brin eenmaal sliep. Ze voelde een ongerustheid die ze niet helemaal kon plaatsnemen. Waarom was ze zo overstuurd? Het was niet ongewoon dat mensen ergens

wakker van werden als ze droomden.

Maar Egwene was anders dan de meeste mensen. Zij kon meesterlijk overweg met de Wereld der Dromen. Als iets haar onverwachts had gewekt, dan zou ze het hebben afgehandeld en zijn teruggekeerd om Siuans ongerustheid weg te nemen. Maar dat had ze niet gedaan, ook al had Suan voor haar gevoel wel een eeuwigheid gewacht.

Brin liep naar haar toe, nu gekleed in een grijze broek en uniformjas, waarvan hij de hoge kraag had dichtgeknoopt. Hij droeg drie sterren op zijn linkerborst en gouden epauletten op zijn schouders.

Buiten riep een paniekerige stem. ‘Generaal Brin! Heer generaal!’

Brin keek haar aan en wendde zich naar de tentflap. ‘Binnen!’

Een jonge soldaat met netjes gekamd zwart haar kwam de tent binnen en bracht hem een snel saluut. Hij verontschuldigde zich niet voor het late storen; Brins mannen wisten dat de generaal erop vertrouwde dat ze hem alleen zouden wekken als het echt nodig was.

‘Heer,’ zei de man. ‘Verslag van de verkenners. Er is iets gaande in de stad.’

“‘Iets’, soldaat Tijds?’ vroeg Brin.

‘De verkenners zijn er niet zeker van, heer,’ zei de man met een grimas. ‘Door de bewolking is het een donkere nacht, en de kijkglazen helpen niet veel. Er zijn groene uitbarstingen van licht bij de Toren gezien, als de voorstelling van een vuurwerker. Donkere schaduwen in de lucht.’

‘Schaduwgebroed?’ vroeg Brin, die de tent uit stapte. Suan nam de lichtbol mee en volgde samen met de soldaat. Het was afnemende maan, en met die eeuwige wolken was er bijna niets te zien.

De tenten van de officiers waren sluimerende bergen van zwart op zwart, en de enige zichtbare lichtjes waren de waakvuren van de wachters bij de ingang van de palissade.

‘Het zou Schaduwgebroed kunnen zijn, heer,’ zei de soldaat, die achter Brin aan draafde. ‘Er zijn verhalen over wezens van de Schaduw die zo vliegen. Maar de verkenners weten niet zeker wat ze zien. Al zijn ze van die lichtflitsen wel zeker.’

Brin knikte en liep naar de waakvuren toe. ‘Waarschuw de nachtwacht; ik wil ze uit bed en bewapend hebben, voor de zekerheid. Stuur renners naar de stad en bezorg me meer inlichtingen!’

‘Ja, heer.’ De soldaat salueerde en rende weg.

Brin keek naar Suan, zijn gezicht verlicht door de gloeibol die boven haar hand zweefde. ‘Schaduwgebroed zou de Witte Toren niet durven aanvallen,’ zei hij. ‘Niet zonder dat er een aanzienlijke grondtroepenmacht stond te wachten, en ik betwijfel oprecht of er honderd-

duizend Trolloks verstopt zitten achter de weinige dekking die op deze vlakte te vinden is. Dus wat is er verdomme gaande?’

‘Seanchanen,’ zei Suan, terwijl haar maag verkilde. ‘Viskuit, Gareth! Dat moet het zijn. Egwene had het voorspeld.’

Hij knikte. ‘Ja. Ze rijden op Schaduwgebroed, volgens sommige geruchten.’

‘Vliegende beesten,’ zei Suan, ‘geen Schaduwgebroed. Volgens Egwene worden ze raken genoemd.’

Hij keek haar twijfelend aan, maar vroeg alleen: ‘Waarom zouden de Seanchanen zo dom zijn om aan te vallen zonder een daaropvolgende grondaanval?’

Suan schudde haar hoofd. Ze had altijd aangenomen dat een Seanchaanse aanval op de Witte Toren een grootscheepse onderneming zou zijn, en Egwene had gedacht dat het nog maanden zou duren voordat het zover was. Licht! Het leek erop dat ook Egwene zich kon vergissen.

Brin wendde zich naar de waakvuren, die hoger de nacht in schoten en licht over de voorzijde van de palissade wierpen. Binnen de gebogen houten wand werden officiers wakker en riepen naar andere tenten. Lampen en lantaarns gingen aan.

‘Nou,’ zei Gareth, ‘zolang ze Tar Valon aanvallen, zijn ze niet ons probleem. Wij hoeven alleen maar...’

‘Ik haal haar daar weg,’ zei Suan ineens, wat haar zelf verbaasde.

Brin draaide zich met een ruk naar Suan toe, in het schijnsel van haar bol. Zijn kin was beschaduwd door stoppels. ‘Wát?’

‘Egwene,’ zei Suan. ‘We moeten haar gaan halen. Dit biedt de volmaakte afleiding, Gareth! We kunnen naar binnen gaan en haar grijpen voordat iemand het in de gaten heeft.’

Hij bleef haar aankijken.

‘Wat is er?’

‘Je hebt beloofd dat je haar niet zou redden, Suan.’

Licht, maar het voelde fijn dat hij haar bij haar naam noemde! Concentreer je! berispte ze zichzelf. ‘Dat maakt nu niet meer uit. Ze is in gevaar en heeft hulp nodig.’

‘Ze wil geen hulp,’ zei Brin streng. ‘We moeten ervoor zorgen dat ons eigen leger veilig is. De Amyrlin vertrouwt erop dat ze voor zichzelf kan zorgen.’

‘Ik dacht ook dat ik voor mezelf kon zorgen,’ kaatste Suan terug, ‘en kijk eens waar ik nu ben.’ Ze schudde haar hoofd en keek naar de verre Toren van Tar Valon. Ze zag nog net een uitbarsting van licht langs de spits, waardoor die kortstondig werd verlicht. ‘Als Eg-

wene het over de Seanchanen heeft, rilt ze altijd. Ze is maar voor heel weinig bang; niet voor de Verzakkers, niet voor de Herrezen Draak. Garet, je weet niet wat de Seanchanen doen bij vrouwen die kunnen geleiden.' Ze keek hem in de ogen. 'We moeten haar gaan halen.'

'Ik doe hier niet aan mee,' zei hij koppig.

'Best,' snauwde Suan. Dwaze kerel! 'Ga maar voor je mannen zorgen. Ik denk dat ik wel iemand weet die me wil helpen.' Ze beende weg, naar een tent net binnen de palissade.

Egwene steunde tegen de muur in de gang toen de hele Toren opnieuw beefde. De stenen zelf trilden. Schilfers pleisterwerk lieten los van de zoldering, en een losse tegel viel van de muur en brak in tientallen stukken op de vloer. Nicola gilde en greep Egwene vast.

'De Duistere!' jammerde het meisje. 'De Laatste Slag! Hij is gekomen!'

'Nicola!' snauwde Egwene, die haar rug rechtte. 'Beheers je. Dit is niet de Laatste Slag. Het zijn de Seanchanen.'

'Seanchanen?' vroeg Nicola. 'Maar ik dacht dat die maar een gerucht waren!'

Domme meid, dacht Egwene, die zich door een zijgang haastte. Nicola draafde achter haar aan, met haar lamp in de hand. Egwenes herinnering bleek te kloppen: de volgende gang lag langs de buitenmuur van de Toren, zodat ze door een raam naar buiten kon kijken. Ze gebaarde Nicola opzij te gaan en waagde een blik de duisternis in.

En inderdaad, er wickten donkere, gevleugelde gestalten door de lucht. Ze waren te groot om raken te zijn. To'raken, dus. Ze suïden omlaag en langs veel van hen draaiden wevingen, die gloeiden en straalden in Egwenes ogen. Uitbarstingen van vuur schoten tevoorschijn en verlichtten paren van vrouwen die op de rug van de to'raken reden. Damane en sul'dam.

Delen van de Torenvleugels beneden stonden in brand, en tot haar afschuw zag Egwene enkele gapende gaten in de zijmuren van de Toren. To'raken hielden zich aan de muren vast en klommen als vleermuizen omhoog om soldaten en damane het gebouw in te laten. Terwijl Egwene toekeek, sprong er een to'raken van de zijkant van de Toren af; door het hoge startpunt hoefde hij niet zoals gebruikelijk een aanloop te nemen. Het schepsel was niet zo sierlijk als een kleinere raken, maar de bestuurder ervan kreeg hem op meesterlijke wijze weer de lucht in. Het schepsel vloog pal voor Egwenes venster langs,

en door de windvlaag werden haar haren naar achteren geblazen. Egwene hoorde vaag gegil toen de to'raken langs suisde. Doodsbang gegil.

Dit was geen grootscheepse belegering, het was een strooptocht! Een aanval om marath'damane gevangen te nemen! Egwene stapte opzij toen een vuurbol langs het venster schoot en op korte afstand de muur raakte. Ze hoorde steen verbrokkelen, en de Toren schudde woest. Stof en rook wervelden door een zijgang.

Soldaten zouden weldra volgen. Soldaten en sul'dam. Met die teugels van ze.

Egwene huiverde en omhelsde zichzelf. Dat koele, naadloze metaal. De misselijkheid, de vernedering, de paniek, de wanhoop en – hoe oneervol ook – het schuldgevoel als ze haar meesteres niet zo goed mogelijk diende.

Ze herinnerde zich de getergde blik van een Aes Sedai die werd gebroken.

En bovenal herinnerde ze zich haar eigen doodsangst. De doodsangst te beseffen dat ze uiteindelijk net als de anderen zou worden. Niet meer dan een slaaf die graag wilde dienen.

De Toren beefde. Vuur schoot door de verre gangen, vergezeld door geschreeuw en wanhopig gejammer. Ze rook een brandgeur. O, Licht! Gebeurde dit echt? Ze zou niet teruggaan. Ze zou zich niet weer laten beteugelen. Ze moest vluchten! Ze moest zich verstoppen, wegrennen, ontsnappen...

Nee!

Ze duwde zichzelf overeind.

Nee, ze zou niet vluchten. Ze was de Amyrlin.

Nicola zat ineengedoken tegen de muur te jammeren. 'Ze komen ons halen,' fluisterde het meisje. 'O Licht, ze komen eraan!'

'Laat ze maar komen!' brulde Egwene, die zich openstelde voor de Bron.

Gelukkig was er voldoende tijd verstreken om de werking van de dolkwortel enigszins af te stompen, en ze wist een klein spoortje van de Kracht te grijpen. Het was piepklein, misschien wel de kleinste hoeveelheid Kracht die ze ooit had geleid. Ze zou er nog geen tong van Lucht mee kunnen weven om een vel papier mee in beweging te zetten. Maar het zou wel voldoende zijn. Het moest maar. 'We vechten!'

Nicola snufte en keek naar haar omhoog. 'Je kunt amper geleiden, Moeder!' jammerde ze. 'Ik zie het. We kunnen niet tegen ze vechten!'

‘Ja, dat kunnen we wél,’ zei Egwene ferm. ‘Sta op, Nicola! Je bent een ingewijde van de Toren, geen angstige melkmeid.’

Het meisje keek op.

‘Ik zal je beschermen,’ zei Egwene. ‘Ik beloof het.’

Het meisje scheen daar moed uit te putten en stond op. Egwene keek naar de verre gang waar de uitbarsting had plaatsgevonden. Hij was donker, de wandlampen waren uit, maar ze dacht er schaduwen te zien. Ze kwamen eraan, en ze zouden elke vrouw betugelen die ze tegenkwamen.

Egwene draaide de andere kant op. Ze hoorde daar nog altijd vaag geschreeuw. Dat was het gegil dat ze had gehoord toen ze wakker werd.

Ze wist niet waar de wachter bij haar deur was gebleven, maar daar maalde ze ook niet echt om.

‘Kom mee,’ zei ze. Ze beende de gang in en hield haar kleine beetje Kracht vast als een drenkeling die zich vastklampt aan een reddings-touw. Nicola volgde, nog altijd snuffend, maar ze kwam mee. Even later ontdekte Egwene wat ze al had gehoopt aan te treffen. De gang stond vol meisjes, sommige in hun witte gewaden, andere in hun nachthemd. De Novices drongen opeen, veel van hen gillend bij elke dreun waar de Toren van beefde. Waarschijnlijk wensten ze dat ze beneden waren, waar de Novicekwartieren ooit waren geweest.

‘De Amyrlin!’ riepen enkelen van hen toen Egwene de gang in kwam. Het was een deerniswekkend stel, verlicht door kaarsen in doods-bange handen. Hun vragen schoten op haar af.

‘Wat gebeurt er?’

‘Worden we aangevallen?’

‘Is het de Duistere?’

Egwene stak haar handen op, waarna de meisjes gelukkig zwegen. ‘De Toren wordt aangevallen door de Seanchanen,’ zei ze met kalme stem. ‘Ze zijn hier om vrouwen gevangen te nemen die kunnen geleiden; ze kunnen die vrouwen dwingen hen te dienen. Dit is niet de Laatste Slag, maar we zijn in groot gevaar. Ik ben niet van plan om hen ook maar één van jullie mee te laten nemen. Jullie zijn van mij.’ Het werd stil in de gang. Meisjes keken haar aan, hoopvol en zenuwachtig. Het waren er zeker vijftig, en misschien wel meer. Egwene zou het ermee moeten doen.

‘Nicola, Jasmen, Yeteri, Inala,’ zei Egwene, de namen afroepend van enkele van de sterkere Novices. ‘Kom naar voren. De rest van jullie, let goed op. Ik ga jullie iets leren.’

‘Wat dan, Moeder?’ vroeg een van de meisjes.

Ik hoop maar dat dit lukt, dacht Egwene. ‘Ik ga jullie leren hoe jullie moeten koppelen.’

Er klonken kreten. Dat was niet iets wat Novices werd geleerd, maar Egwene was vastberaden te zorgen dat de sul’dam in de Novicekwartieren geen gemakkelijke prooien zouden vinden.

Het kostte onrustbarend veel tijd om hun de methode te leren, en steeds klonken er nieuwe ontploffingen en geschreeuw. De Novices waren bang, en dat maakte het voor sommigen van hen lastig om de Bron te omhelzen, laat staan een nieuwe vaardigheid te leren. Egwene had dit binnen een paar pogingen onder de knie gekregen, maar het kostte al enkele zenuwslopende minuten om de Novices zelfs maar bij de les te krijgen.

Nicola bood hulp: ze had in Salidar geleerd te koppelen en kon het voordoen. Terwijl ze oefenden, liet Egwene Nicola samen met haar een cirkel vormen. De jonge Novice stelde zich open voor de Bron, maar ze bleef op het randje van de overgave en liet Egwene kracht door haar heen trekken. Het werkte, het Licht zij gezegend! Egwene voelde zich uitgelaten toen de Ene Kracht – haar te lang in grotere hoeveelheden ontzegd – bij haar naar binnen stroomde. Wat heerlijk! De wereld werd levendiger, geluiden en kleuren werden mooier.

Ze glimlachte erbij. Ze voelde Nicola, voelde haar angst en haar gevoelens die overkookten. Egwene had vaak genoeg deel uitgemaakt van een cirkel om te weten hoe ze zich moest losmaken van Nicola, maar ze herinnerde zich ook die eerste keer, hoe het had gevoeld om te worden meegeslept in iets wat groter was dan zichzelf.

Er was een bijzondere vaardigheid nodig om je open te stellen voor een cirkel. Het was niet verschrikkelijk moeilijk te leren, maar ze hadden niet veel tijd. Gelukkig pikten enkele meisjes het snel op. Yeteri, een kleine blonde vrouw die haar nachthemd nog droeg, was de eerste. Inala, een slungelige Domaanse met een koperkleurige huid, volgde snel daarna.

Egwene vormde gretig een cirkel met Nicola en de twee andere Novices. De Kracht stroomde bij haar naar binnen.

Vervolgens liet ze de anderen oefenen. Ze had enig vermoeden, door gesprekken met de Novices tijdens haar verblijf in de Toren, wie onder hen het vaardigst met wevingen en het nuchterst waren. Dat waren niet altijd de sterksten, maar dat zou niet meer uitmaken als ze konden steunen op een cirkel. Egwene verdeelde hen haastig in groepen en legde uit hoe ze de Bron konden binnenhalen via een koppeling. Hopelijk zouden in ieder geval een aantal van hen het snappen. Wat belangrijker was, was dat Egwene nu de Kracht had. Een vrij

grote hoeveelheid zelfs, bijna evenveel als ze zonder dolkwortel gewend was. Ze glimlachte bij het vooruitzicht en begon een weving, zo ingewikkeld dat veel Novices er met ontzag naar keken. ‘Wat jullie nu zien,’ waarschuwde Egwene, ‘moeten jullie nooit zelf proberen, ook niet jullie die de cirkels besturen. Het is veel te moeilijk en gevaarlijk.’

Een streep licht spleet de lucht aan het uiteinde van de gang, draaiend om zijn eigen as. Ze hoopte dat de Poort naar de juiste plek zou openen; ze ging af op Siuans instructies, die enigszins vaag waren geweest, hoewel Egwene ook Elaynes oorspronkelijke beschrijving van de beoogde plek had.

‘En,’ zei Egwene op strenge toon tegen de Novices, ‘jullie mogen deze weving zonder mijn uitdrukkelijke toestemming voor niemand herhalen, zelfs niet voor andere Aes Sedai.’ Ze betwijfelde of dat een punt van zorg zou zijn; de weving was ingewikkeld en maar weinig Novices zouden al de vaardigheid hebben om hem na te doen.

‘Moeder?’ piepte een haakneuzig meisje dat Tamala heette. ‘Ga je ontsnappen?’ Haar stem was gekleurd door angst en behoorlijk wat hoop, alsof Egwene haar ook mee zou nemen.

‘Nee,’ zei Egwene ferm. ‘Ik ben zo terug. Als ik terugkom, wil ik dat er in ieder geval vijf goede cirkels zijn gevormd!’

Met Nicola en haar twee andere hulpen op sleeptouw stapte Egwene door de Poort een donkere kamer in. Ze weefde een lichtbol, en die onthulde een opslagruimte met planken langs de muren.

Ze slaakte een zucht van verlichting. Ze was op de juiste plek.

Die planken, en lage rekken op de vloer, lagen vol met vreemde voorwerpen. Kristallen bollen, kleine uitheemse beeldjes, een glazen hanger die blauw opgloeide in het licht, een groot paar metalen handschoenen met vuurdruppels langs de boorden. Egwene beende de kamer in, en de drie Novices bleven verwonderd staan staren. Ze voelden waarschijnlijk aan wat Egwene al wist: dit waren voorwerpen van de Ene Kracht. Ter’angreaal, angreaal, sa’angreaal. Relikwieën uit de Eeuw der Legendes.

Egwene tuurde langs de schappen. Voorwerpen van de Kracht waren berucht gevaarlijk als je ze gebruikte zonder te weten wat je deed. Elk van die voorwerpen kon haar doden. Als ze maar...

Ze glimlachte breed, stapte naar een plank toe en schoof een taps toelopende witte staf zo lang als haar onderarm van de bovenste plank. Ze had hem gevonden! Ze hield hem even eerbiedig vast en trok er toen de Ene Kracht doorheen. Een ongelooflijke, bijna overstelpende stroom vloeide door haar lichaam.

Yeteri hield hoorbaar haar adem in toen ze het voelde. Maar weinig vrouwen hadden ooit zoveel kracht vastgehouden. Het stroomde bij Egwene naar binnen als een diepe ademteug. Ze kreeg de neiging om te brullen, maar ze keek met een brede glimlach naar de drie Novices. ‘Nu zijn we klaar,’ kondigde ze aan.

Laat de sul’dam nu maar eens proberen haar af te schermen, terwijl ze een van de krachtigste sa’angreaal hanteerde die de Aes Sedai bezaten. De Witte Toren zou niet vallen terwijl zij Amyrlin was! Niet zonder een strijd die kon wedijveren met de Laatste Slag zelf.

Siuana zag dat Gaweins tent verlicht was en dat er schaduwen langs de wanden bewogen terwijl de man binnen rondliep. Zijn tent stond verdacht dicht bij de wachtpost; hij mocht binnen de palissade wonen, misschien zodat Brin – en de waakzame wachters – een oogje op hem konden houden.

Brin, als de koppige duivelvis die hij was, was niet zoals bevolen naar zijn wachtpost gegaan. Hij was achter haar aan gekomen, vloekend en roepend naar zijn hulpen om naar hem toe te komen in plaats van naar de wachtpost.

Toen ze voor de tent van de jonge Gawein tot stilstand kwam, kwam Brin naast haar staan, met zijn hand op het gevest van zijn zwaard. Hij keek met een ontevreden blik naar haar. Nou, ze zou hem niet laten oordelen over haar eer! Ze zou doen wat ze wilde. Ook al zou Egwene daardoor waarschijnlijk heel, heel boos op haar worden.

Uiteindelijk zal ze me dankbaar zijn, dacht Siuana. ‘Gawein!’ blafte ze.

De knappe jongeling kwam zijn tent uit, rondspringend omdat hij nog bezig was zijn linker laars aan te trekken. Hij had zijn zwaard-schede in de hand en de zwaardriem half om zijn middel. ‘Wat is er?’ vroeg hij, om zich heen kijkend naar het kamp. ‘Ik hoorde geschreeuw. Worden we aangevallen?’

‘Nee,’ antwoordde Siuana, met een blik op Brin. ‘Maar Tar Valon misschien wel.’

‘Egwene!’ riep Gawein, die haastig zijn riem door de laatste broek-lussen trok.

Licht, die jongen dacht maar aan één ding.

‘Jongen,’ zei Siuana, en ze sloeg haar armen over elkaar, ‘ik sta bij je in het krijt omdat je me Tar Valon uit hebt gekregen. Wil je nu als betaling mijn hulp aannemen om jou Tar Valon in te krijgen?’

‘Graag!’ zei Gawein gretig, terwijl hij zijn zwaard aan zijn riem bevestigde. ‘Betaling met rente!’

Ze knikte. ‘Ga dan een paar paarden voor ons halen. Misschien gaan we maar met ons tweeën.’

‘Dat risico neem ik,’ zei Gawein. ‘Eindelijk!’

‘Mijn paarden neem je niet mee op die dwaze onderneming,’ wierp Brin streng tegen.

‘Er staan paarden in de stallen van de Aes Sedai, Gawein,’ zei Suan, die Brin negeerde. ‘Neem er een voor me mee. Een mak dier, let wel. Heel, heel mak.’

Gawein knikte en rende de nacht in. Suan volgde in een langzamer tempo, en ze maakte plannen. Dit zou allemaal zoveel gemakkelijker gaan als ze een Poort kon maken, maar ze was niet sterk genoeg in de Kracht. Voordat ze werd gesust was ze dat wel geweest, maar wensen dat het anders was, was ongeveer net zo zinvol als wensen dat de zilvertanden in je net vangvissen waren. Je verkocht wat je had en was blij met elke vangst, hoe klein ook.

‘Suan,’ zei Brin zacht terwijl hij naast haar meeliep. Kon hij haar niet met rust laten? ‘Luister naar me. Dit is waanzin! Hoe wil je binnenkomen?’

Suan keek opzij. ‘Shemerin is er ook uitgekomen.’

‘Dat was voordat ze werden belegerd, Suan.’ Brin klonk geërgerd. ‘Het wordt nu veel beter bewaakt.’

Suan schudde haar hoofd. ‘Shemerin werd goed in de gaten gehouden. Ze is eruit gekomen door een waterpoort; die wordt niet bewaakt, wed ik, zelfs nu niet. Ik had er nooit van gehoord, en ik ben Amyrlin geweest. Ik heb een kaart van de plek.’

Brin aarzelde. Toen verstrakte zijn gezicht. ‘Het maakt niet uit. Jullie twee maken nog altijd geen schijn van kans, in jullie eentje.’

‘Ga dan met ons mee,’ zei Suan.

‘Ik wil er niet aan meewerken dat je je gelofte weer schendt.’

‘Egwene zei dat we iets mochten doen als het erop leek dat ze het gevaar liep te worden terechtgesteld,’ zei Suan. ‘Ze zei dat ze zich dan zou laten redden! Nou, na hoe ze vannacht tijdens ons gesprek ineens verdween, denk ik dat ze in gevaar is.’

‘Ze is daar niet door Elaida in beland, maar door de Seanchanen!’

‘Dat weten we niet zeker.’

‘Onwetendheid is geen uitvlucht,’ zei Brin streng, en hij kwam dichterbij haar toe. ‘Je hebt de schending van geloften veel te gemakkelijk gemaakt, Suan, en ik wil niet dat het een gewoonte van je wordt. Aes Sedai of niet, voormalige Amyrlin of niet, mensen hebben regels en grenzen nodig. Om nog maar te zwijgen over het feit dat deze poging je waarschijnlijk je leven zal kosten!’

‘Wil je me soms tegenhouden?’ Ze hield nog altijd de Bron vast. ‘Denk je dat je dat kunt?’

Hij knarste met zijn tanden, maar zei niets. Siuan draaide zich om en liep bij hem weg, recht naar de vuren bij de poort van de palissade.

‘Verdomde vrouw,’ zei Brin achter haar. ‘Je kost me nog eens mijn leven.’

Ze draaide zich om en trok haar wenkbrauw op.

‘Ik ga mee,’ zei hij, met zijn hand op het gevest van zijn zwaard in de schede. Hij was een indrukwekkende gestalte in de nacht, en de rechte lijnen van zijn jas pasten bij zijn strakke gezicht. ‘Maar ik heb twee voorwaarden.’

‘Zeg het maar,’ zei ze.

‘De eerste is dat je me bindt als je zwaardhand.’

Siuan schrok. Hij wilde... Licht! Wilde Brin haar zwaardhand zijn? Dit was opwindend. Maar ze had al tijden niet meer overwogen een zwaardhand te nemen, niet sinds Alrics dood. Het was verschrikkelijk geweest om hem te verliezen. Wilde ze dat gevaar weer lopen? Maar durfde ze de kans te laten varen om deze man aan haar te binden, zijn gevoelens te delen, hem aan haar zijde te hebben? Na alles wat ze had gedroomd en alles wat ze had gewenst?

Eerbiedig liep ze terug naar Brin, legde haar hand op zijn borst, weefde de benodigde draden van Geest en legde die over hem heen. Hij haalde scherp adem toen er een nieuw bewustzijn in hen beiden opbloede, een nieuwe verbinding. Ze voelde wat hij voelde, zijn bezorgdheid om haar, die schokkend diep ging. Dieper zelfs nog dan zijn bezorgdheid om Egwene en zijn eigen soldaten! O Garet, dacht ze, en ze merkte dat ze glimlachte bij de zoetheid van zijn liefde voor haar.

‘Ik heb me altijd afgevraagd hoe dat zou voelen,’ zei Brin, die in het fakkellicht zijn hand opstak en een paar keer een vuist balde. Hij klonk verwonderd. ‘Kon ik dit maar aan iedere man in mijn leger geven!’

Siuan snoof. ‘Ik betwijfel zeer of hun vrouwen en kinderen dat op prijs zouden stellen.’

‘Wel als het de soldaten in leven hield,’ zei Brin. ‘Ik kan wel duizend span rennen en nooit buiten adem raken. Ik zou het lachend tegen honderd vijanden tegelijk kunnen opnemen.’

Ze sloeg haar ogen ten hemel. Mannen! Ze had hem een zeer persoonlijke en gevoelsmatige band met een andere persoon gegeven – zoals zelfs echtelieden die nooit zouden kennen – en alles waar hij

aan kon denken, was aan hoeveel beter hij zou worden in het gevecht!

‘Siuan!’ riep een stem. ‘Siuan Sanche!’

Ze draaide zich om. Gawein naderde op een zwarte ruïen. Een ander paard draafde achter hem aan: een ruïge bruïne merrie. ‘Bela!’ riep Siuan.

‘Is ze geschikt?’ vroeg Gawein, die enigszins buiten adem klonk. ‘Bela was ooit Egwenes paard, herinner ik me, en de stalmeester zei dat ze de makste was die hij had.’

‘Ze voldoet wel,’ zei Siuan, die zich omdraaide naar Brin. ‘Je zei dat je twee voorwaarden had?’

‘Die tweede vertel ik je later nog.’ Brin klonk nog steeds een beetje ademloos.

‘Dat is nogal dubbelzinnig.’ Siuan sloeg haar armen over elkaar. ‘Ik geef niet graag een open belofte.’

‘Nou, je zult toch moeten,’ zei Brin, en hij keek haar in de ogen.

‘Best, maar ik hoop maar dat hij niet onfatsoenlijk is, Garet Brin.’

Hij fronste zijn voorhoofd.

‘Wat is er?’

‘Het is vreemd,’ zei hij glimlachend. ‘Ik voel nu wat jij voelt. Zo voel ik bijvoorbeeld aan...’ Hij maakte zijn zin niet af, en ze voelde dat hij zich een beetje schaamde.

Hij kan voelen dat ik half wil dat hij wél iets onfatsoenlijks van me vraagt! beseft Siuan vol afgrijzen. Bloedas! Ze voelde dat ze bloosde. Dit zou erg ongemakkelijk worden. ‘O, het Gezegende Licht nog aan toe... Ik ga akkoord met je voorwaarden, pummel. Opschieten nu! We moeten gaan.’

Hij knikte. ‘Laat me mijn kapiteïns voorbereiden om de leiding te nemen voor het geval de aanval zich tot buiten de stad uitbreidt. Ik zal een geleide van mijn beste honderd meenemen. Dat zou klein genoeg moeten zijn om binnen te komen, aangenomen dat die waterpoort echt bruikbaar is.’

‘Ja, dat is hij,’ zei ze. ‘Schiet op!’

Hij bracht haar warempel een saluut, met een uitgestreken gezicht, hoewel ze zijn innerlijke grijns voelde, en hij wist dat waarschijnlijk. Onuitstaanbare kerel! Ze wendde zich naar Gawein, die op zijn ruïen zat en verward naar haar keek.

‘Wat gebeurt er?’ vroeg Gawein.

‘We hoeven niet alleen naar binnen.’ Siuan haalde diep adem en bereidde zich voor terwijl ze op Bela’s rug klom. Paarden waren niet te vertrouwen, zelfs Bela niet, hoewel deze merrie beter was dan de

meeste andere. ‘Dat betekent dat de kans dat we lang genoeg overleven om Egwene op te halen net wat groter is geworden. En dat is mooi, want na wat wij op het punt staan te doen, zal ze ons ongetwijfeld eigenhandig willen vermoorden.’

Adelorna Bastine rende door de gangen van de Witte Toren. Voor één keer betreurde ze de versterkte zintuigen die het vasthouden van de Kracht bood. Geuren leken duidelijker, maar ze rook alleen brandend hout en stervend vlees. Kleuren waren levendiger, maar alles wat ze zag waren de asgrijze littekens van kapotte stenen die waren geraakt door schichten of bollen van vuur. Geluiden klonken helderder, maar ze hoorde alleen geschreeuw, gevloek en het rauwe ge-krijs van die verschrikkelijke beesten in de lucht.

Ze draafde door een donkere gang, met raspende ademhaling, tot ze bij een kruising aankwam. Daar kwam ze tot stilstand en drukte haar hand tegen haar borst. Ze moest anderen vinden. Licht, ze konden toch niet allemaal zijn gevallen? Een groep Groene zusters had bij haar gestaan en gevochten. Ze had Josaine zien sterven toen een weving van Aarde de muur naast haar had verwoest, en ze had gezien hoe Marthera was gevangen met een of andere metalen band om haar hals. Adelorna wist niet waar haar zwaardhanden waren. Een van hen was gewond. De ander maakte het goed. De laatste... aan de laatste wilde ze niet denken. Het Licht geve dat ze in ieder geval snel bij de gewonde Talric kon komen.

Ze veegde wat bloed van haar voorhoofd, van een steenscherf die haar had geschampt. Er waren zoveel indringers, met hun vreemde helmen en die vrouwen die ze inzetten als wapens. En ze waren zo vaardig met hun dodelijke wevingen! Adelorna schaamde zich. De Strijdende Ajah, ja nou! De Groene zusters die bij haar waren geweest, waren binnen een oogwenk verslagen.

Hijgend rende ze verder. Ze bleef weg bij de buitenmuur van de Toren, waar de indringers waarschijnlijk zouden zijn. Had ze de vijanden afgeschud die haar achterna zaten? Waar was ze? De tweeëntwintigste verdieping? Ze was de tel kwijtgeraakt van het aantal trappen waar ze overheen was gevluht.

Ze verstijfde; rechts van haar voelde ze iemand geleiden. Dat kon wijzen op indringers, maar ook op zusters. Ze aarzelde, maar toen knarste ze met haar tanden. Zij was de Kapitein-generaal van de Groene Ajah! Ze kon niet zomaar vluchten en zich verstoppen.

Er was fakkellicht te zien in de betreffende gang, dat vergezeld ging van de onheilspellende schaduwen van mannen met vreemde pant-

sers. Een groep indringers stormde de hoek om, en ze hadden twee vrouwen bij zich, die onderling waren verbonden door een leiband. Adelorna gilde in weerwil van zichzelf, en ze rende weg zo snel haar benen haar konden dragen. Ze voelde een schild tegen haar aan drukken, maar ze hield saidar te stevig vast, en het kreeg geen houvast voor ze de hoek om kon komen. Ze vluchtte hijgend en verdoofd verder.

Ze rende een volgende hoek om en wankelde bijna door een scheur in de muur van de Toren naar buiten. Molenwiekend stond ze op de rand en keek uit op een hemel vol verschrikkelijke monsters en vurige strepen. Ze ging struikelend en met een kreet achteruit, zich omdraaiend van het gat. Er lag puin rechts van haar. Ze klauterde over de stenen heen. Daar ging de gang verder! Ze moest...

Een schild drong zich tussen haar en de Bron, en deze keer kreeg het houvast. Ze hijgde, struikelde en viel op de grond. Ze zou zich niet laten vangen! Ze mocht zich niet laten vangen! Nee!

Ze probeerde verder te kruipen, maar een vloed van Lucht verstrakte zich om haar enkel en sleurde haar achteruit over de kapotte vloer-tegels. Nee! Ze werd recht naar de groep soldaten gesleept, nu vergezeld door twee paren vrouwen met onderlinge leibanden. Bij elk paar droeg de ene vrouw een grijs gewaad en de andere een rood-met-blauw gewaad met een bliksemschicht erop.

Een andere vrouw naderde, gekleed in het rood en blauw. Ze hield iets zilverachtigs in haar handen. Adelorna gilde en duwde tegen het schild. De derde vrouw knielde rustig neer en klikte een zilveren halsband om Adelorna's nek.

Dit was niet waar. Het kon niet waar zijn.

'Ah, mooi zo,' zei de derde vrouw lijsig en traag. 'Ik ben Gregana, en jij bent nu Sivi. Sivi zal een goede damane zijn. Ik zie het. Ik heb hier lang op gewacht, Sivi.'

'Nee,' fluisterde Adelorna.

'Ja.' Gregana glimlachte breed.

Toen, hoe onthutsend ook, klapte de halsband ineens van Adelorna's nek en viel op de grond. Gregana keek even stomverbaasd, en toen werd ze verteerd in een uitbarsting van vuur.

Adelorna's ogen werden groot en ze kromp ineen voor de plotselinge hitte. Een lijk in een verkoold rood-met-blauw gewaad viel op de grond voor haar, walmend en stinkend naar verbrand vlees. Toen pas werd Adelorna zich bewust van een extreem krachtige bron van geleiden, die van achter haar kwam.

De indringers schreeuwden en de vrouwen in het grijs weefden schil-

den. Dat bleek de verkeerde keus, want bij beide vrouwen gingen de leibandjes los doordat kronkelende lijnen van Lucht ze met soepele snelheid losmaakten. Een hartslag later verdween een van de vrouwen in het rood en blauw in een bliksemflits, terwijl de ander werd aangevallen door slangachtige tongen van vuur. Ze gilte terwijl ze stierf, en een soldaat schreeuwde iets. Dat moest het bevel zijn geweest terug te trekken, want de soldaten vluchtten en lieten de twee doods-bange vrouwen die door tongen van Lucht waren bevrijd achter.

Adelorna draaide zich weifelend om. Een vrouw in het wit stond boven op het puin een stukje verderop, met een reusachtige stralenkrans van kracht om zich heen, haar arm uitgestoken naar de vluchtende soldaten, en fonkelende ogen. De vrouw stond daar als de wraak in eigen persoon, met de kracht van saidar als een storm om haar heen. De lucht zelf leek te gloeien, en haar bruine haar wapperde door de wind uit de opening in de muur naast haar. Egwene Alveren.

‘Snel,’ zei Egwene. Een groep Novices krabbelde over het puin en kwam naar Adelorna toe om haar overeind te helpen. Ze ging stomverbaasd staan.

Ze was vrij! Enkele andere Novices grepen snel de twee vrouwen in het grijs vast, die merkwaardig genoeg gewoon op hun knieën in de gang bleven zitten. Ze konden geleiden; dat voelde Adelorna. Waarom deden ze niets terug? In plaats daarvan leek het wel alsof ze huil-den.

‘Zet ze bij de anderen,’ zei Egwene, die over het puin beende en door het gat in de muur naar buiten keek. ‘Ik wil...’ Egwene verstarde en hief haar handen.

Plotseling sprongen er nog meer wevingen rondom Egwene op. Licht! Was dat Vora’s sa’angreaal die ze in haar hand had? De witte staf? Hoe was Egwene daar aangekomen? Bliksemschichten vlogen van Egwenes open hand, flitsten door de opening in de muur, en iets buiten krijste en viel omlaag. Adelorna stapte naar Egwene toe, omhelsde de Bron en voelde zich een dwaas omdat ze zich had laten vangen. Egwene sloeg opnieuw toe, en nog zo’n vliegend monster viel.

‘Wat als ze gevangenen meevoeren?’ vroeg Adelorna, toekijkend hoe een van de beesten te midden van Egwenes vlammen omlaag viel.

‘Dan zijn die gevangenen dood beter af,’ zei Egwene, die zich naar haar omdraaide. ‘Vertrouw me. Ik weet waar ik het over heb.’ Ze wendde zich naar de anderen. ‘Achteruit van het gat, allemaal. Die schichten hebben misschien aandacht getrokken. Shanal en Clara, houd van veilige afstand het gat in het oog. Ren naar ons toe als hier to’raken landen. Val ze niet aan.’

Twee meisjes knikten en gingen bij het puin staan. De andere Novices haastten zich weg en troonden de twee vreemde indringsters mee. Egwene beende door de gang achter hen aan, als een generaal naar het front. En misschien was ze dat ook wel. Adelorna sloot zich snel bij haar aan. ‘Nou,’ zei ze, ‘dat heb je netjes georganiseerd, Egwene, hoewel het maar goed is dat er nu een Aes...’

Adelorna verstarde. Die ogen waren zo rustig, zo beheerst.

‘Ik heb de leiding totdat deze dreiging achter de rug is. Je noemt me Moeder. Geef me later maar straf als het moet, maar voorlopig moet mijn gezag onbetwist zijn. Is dat duidelijk?’

‘Ja, Moeder,’ hoorde Adelorna zichzelf tot haar onthutsing zeggen.

‘Mooi. Waar zijn je zwaardhanden?’

‘Een van hen is gewond,’ zei Adelorna. ‘De ander is veilig bij hem. De derde is dood.’

‘Licht, vrouw, en je staat nog overeind?’

Adelorna rechtte haar rug. ‘Wat kan ik anders?’

Egwene knikte. Waarom zwol Adelorna op van trots bij haar eerbiedige blik?

‘Nou, ik ben blij dat je er bent,’ zei Egwene, die doorliep. ‘We hebben pas zes andere Aes Sedai gered, geen van hen Groen, en we hebben moeite om de Seanchanen vast te houden op het oostelijke trappenhuis. Ik zal een van de Novices je laten voordoen hoe je de armbanden kunt losmaken, maar neem geen risico’s. In het algemeen is het gemakkelijker – en veel veiliger – om de damane te doden. Hoe bekend ben je met de opslagruimtes van angreaal in de Toren?’

‘Heel bekend,’ antwoordde Adelorna.

‘Uitstekend,’ zei Egwene, die afwezig een ingewikkelder weving maakte dan Adelorna ooit eerder had gezien. Een streep licht doorboorde de lucht en draaide toen om zijn as, waardoor een zwart gat ontstond. ‘Lucain, ga de anderen vertellen dat ze moeten standhouden. Ik kom snel terug met nog meer angreaal.’

Een bruinharige Novice neigde het hoofd en rende weg. Adelorna staarde nog altijd naar dat gat. ‘Reizen,’ zei ze mat. ‘Je hebt het echt herontdekt. Ik dacht dat het allemaal maar geruchten waren.’

Egwene keek haar aan. ‘Ik zou je dit nooit hebben laten zien, alleen heb ik net gehoord dat Elaida kennis van deze weving heeft verspreid. Kennis van het Reizen is verspreid. Dat betekent dat de Seanchanen het waarschijnlijk nu ook hebben, aangenomen dat ze vrouwen hebben gevangen die door Elaida zijn onderwezen.’

‘Moedermelk in een beker!’

‘Inderdaad,’ zei Egwene met ogen als van ijs. ‘We moeten ze tegen-

houden en elke to'raken die we zien vernietigen, of er nu gevangenen op zitten of niet. We moeten alles proberen om te voorkomen dat ze naar Ebo Dar terugkeren met iemand die kan Reizen.'

Adelorna knikte.

'Kom,' zei Egwene. 'Ik moet weten welke voorwerpen in deze opslag angreaal zijn.' Ze stapte door het gat.

Adelorna bleef verdoofd staan, nog altijd denkend aan wat ze had gehoord.

'Je had kunnen vluchten,' zei ze. 'Je had kunnen vluchten wanneer je maar wilde.'

Egwene draaide zich naar haar om en keek door de Poort. 'Vluchten?' vroeg ze. 'Als ik was vertrokken, dan zou ik niet voor jullie zijn gevlúcht, Adelorna, dan zou ik jullie in de steek hebben gelaten. Ik ben de Amyrlin Zetel. Mijn plek is hier. Je hebt ongetwijfeld gehoord dat ik over deze aanval had Gedroomd.'

Adelorna verkilde. Dat had ze inderdaad.

'Kom mee,' herhaalde Egwene. 'We moeten opschieten. Dit is alleen maar een strooptocht; ze willen zo veel mogelijk geleiders grijpen en daarmee wegvliegen. Ik ben vastbesloten te zorgen dat ze meer dame kwijtraken dan Aes Sedai winnen.'

Een bron van Kracht

Bind me een zakdoek om en noem me Aiel,' zei een van Brins soldaten, die naast de generaal voor in hun smalle boot knielde. 'Hij is er echt.'

Gawein zat ineengedoken in de boeg van zijn eigen boot, terwijl het donkere water rimpelde en klotste tegen de wanden van het vaartuig. Ze hadden dertien boten nodig gehad om hen allemaal te vervoeren, en ze waren geruisloos en gemakkelijk de rivier op gegaan; althans, nadat Suan Sanche de boten had bekeken en had vastgesteld dat ze rivierwaardig waren. Ze waren maar net door haar keuring gekomen.

Elk vaartuig droeg een enkele afgeschermdde lantaarn. Gawein kon de andere boten op het diepzwarte water amper onderscheiden, en de soldaten roeiden bijna volledig geruisloos totdat ze langs de stenen oever aan de zuidwestkant van Tar Valon stopten. De lichtflitsen aan de hemel leidden af, en Gawein bleef maar opkijken naar de slangachtige beesten die kortstondig werden verlicht door kille witte bliksems of gloeiend scharlakenrood vuur.

De Witte Toren zelf leek in brand te staan. Hij was een onheilspellende omtrek tegen de hemel, wit en rood met vlammen eromheen. Rook kolkte op naar de middernachtelijke wolken erboven, vuren woedden achter veel vensters van de Toren, en een gloed onderaan wees erop dat bijgebouwen en bomen ook in brand stonden.

De soldaten trokken de roerriemen naar binnen toen Gaweins boot soepel naast die van Brin gleed, onder de rand van oude stenen door

waar de rotsen over de rivier hingen. Dat versperde Gaweins uitzicht op de woeste strijd, hoewel hij nog altijd gerommel en geplof hoorde, en af en toe een lading kapotte stenen die op de keien belandde met het geluid van verre regen.

Gawein tilde de lantaarn op en liet een streepje licht langs het luikje schijnen. Bij dat licht kon hij zien wat Brins soldaat had opgemerkt. Het eiland van Tar Valon werd omzoomd door versterkingen van de Ogier, die deel uitmaakten van het oorspronkelijke ontwerp van de stad; de stenen zorgden ervoor dat het eiland niet erodeerde. Net als het meeste werk van Ogier waren de versterkingen prachtig. Hier liep het steen sierlijk in een boog vanaf het eiland, vijf of zes voet boven het water, en vormde een richel die leek op de witte schuimkop van een donderende golf. In het zachte licht van Gaweins lantaarn waren de onderzijden van die stenen zo levensecht, zo fijn bewerkt, dat moeilijk te zien was waar het steen eindigde en de rivier begon. Een van de stenen richels verborg een spleet, bijna onmogelijk te zien, zelfs van zo dichtbij. Brins soldaten stuurden zijn boot die smalle kloof in, die aan beide zijden en de bovenkant was omringd door steen. Siuans boot ging daarna, en Gawein stuurde zijn roeiers achter haar aan. De kloof veranderde in een heel smalle tunnel en Gawein opende zijn lantaarn verder, net zoals Brin en Suan verderop hadden gedaan. De met korstmos begroeide stenen langs de zijkant droegen donkere strepen van verschillende waterhoogtes. Jaren geleden zou deze gang onder water hebben gestaan.

‘Hij is waarschijnlijk gemaakt voor arbeiders,’ zei Brin verderop, en zijn stem weerkaatste door de vochtige tunnel. Zelfs de bewegingen van de roeiriemen in het water werden versterkt, net als het gedrup en geklots van de rivier in de verte. ‘Om naar buiten te komen en het steenwerk te onderhouden.’

‘Het kan me niet schelen waarom hij is gebouwd,’ zei Suan. ‘Ik ben alleen maar blij dat hij er is. En ontsteld dat ik er niet eerder van op de hoogte was. Een van de sterke punten van Tar Valon is altijd geweest dat de bruggen het er veilig maken. Je kunt altijd zien wie er binnenkomt en vertrekt.’

Brin snoof zachtjes, en het geluid weerkaatste in de tunnel. ‘Je kunt nooit alles beheersen in zo’n grote stad, Suan. Die bruggen geven je eigenlijk een vals gevoel van veiligheid. Ja natuurlijk, voor een vijandelijk leger is de stad ondoordringbaar; maar een plek zoals deze, hoe streng bewaakt ook, heeft altijd wel tien gaten die groot genoeg zijn om vlooien door te laten.’

Suan zweeg. Gawein kalmeerde zichzelf door rustig te ademen. Hij

deed in ieder geval eindelijk iets om Egwene te helpen. Het had veel langer geduurd dan hem lief was. Het Licht geve dat hij nog op tijd kwam!

De tunnel beefde door een verre ontploffing. Gawein keek achterom naar de andere tien boten vol ongeruste soldaten. Ze gingen een oorlogsgebied binnen waar beide partijen sterker waren dan zij, beide partijen weinig reden hadden om hen te mogen, en beide partijen de Ene Kracht hanteerden. Je moest een bijzonder soort man zijn om zoiets het hoofd te bieden.

‘Hier,’ zei Brin, die stond afgetekend tegen het licht. Hij stak zijn hand op en liet de rij boten stilhouden. De tunnel was naar rechts open, waar een richel van steen – een aanlegplaats met een trap – wachtte. De watertunnel zelf ging nog verder.

Brin stond op, bukte en stapte op de richel om de boot vast te maken. De soldaten in zijn boot volgden, elk met een bruin pakketje in hun handen. Wat waren dat? Gawein had ze die pakketjes niet in de boten zien laden. Toen de laatste soldaat in die boot uitstapte, duwde hij het vaartuig naar voren en gaf het sleeptouw ervan aan een soldaat in Siuans boot. Terwijl de rij verderging, bonden ze elke boot aan zijn voorganger vast. De laatste man zou zijn boot vastmaken aan de aanlegpeiler, en die zou alles op zijn plek houden.

Toen het zijn beurt was, stapte Gawein op de stenen richel en draafde de trap op, die uitkwam in een smalle steeg. Deze ingang was waarschijnlijk allang vergeten, door iedereen behalve de paar bedelaars die hier onderdak zochten. Enkele soldaten waren al bezig een kleine groep van hen achter in de steeg vast te binden. Gawein trok een grimas, maar hij hield zijn mond.

Vaak verkochten bedelaars geheimen aan iedereen die ze horen wilde, en nieuws over honderd soldaten die de stad in slopen zou veel geld waard zijn bij de Torenwacht.

Brin stond met Siuan bij de ingang van de steeg uit te kijken over de straat erachter. Gawein ging bij hen staan, met zijn hand op zijn zwaard. De straten waren verlaten. De mensen verstopten zich ongetwijfeld in hun huizen, biddend dat de aanval snel voorbij zou zijn. Alle soldaten verzamelden zich in de steeg. Brin droeg zachtjes een groep van tien op om hier te blijven en de boten te bewaken. Toen opende de rest de zacht uitziende bruine pakketjes die Gawein eerder had opgemerkt en haalden ze er opgevouwen witte tabberds uit. Ze trokken die over hun hoofd en bonden ze om hun middel vast. Elk ervan was voorzien van de Vlam van Tar Valon.

Gawein floot zachtjes, terwijl Siuan haar handen in haar zij zette en

verontwaardigd vroeg: ‘Hoe kom je daaraan?’

‘Ik heb ze laten maken door de vrouwen in het buitenkamp,’ antwoordde Brin. ‘Het is altijd handig om een paar uniformen van de vijand te hebben.’

‘Het hoort niet,’ zei Suan, die haar armen over elkaar sloeg. ‘Dienen in de Torenwacht is een heilige plicht. Ze...’

‘Ze zijn onze vijanden, Suan,’ wees Brin haar streng terecht. ‘Voorlopig, althans. Je bent geen Amyrlin meer.’

Ze keek hem aan, maar zei niets. Brin keek naar de soldaten en knikte goedkeurend. ‘Van dichtbij zal dit niemand bedotten, maar van een afstandje voldoet het wel. De straten op, in rijen. Snel naar de Toren, alsof je komt aanrennen om te helpen bij de strijd. Suan, een lichtbol of twee zou helpen bij de vermomming. Als de mensen een Aes Sedai bij ons zien, zullen ze eerder geloven wat wij willen dat ze geloven.’ Ze snoof, maar deed wat haar werd gevraagd en maakte twee lichtbollen, die ze vervolgens in de lucht bij haar hoofd liet zweven. Brin gaf het bevel en de hele groep ging de steeg uit en stelde zich op in rijen. Gawein, Suan en Brin gingen vooraan staan – Gawein en de generaal vlak voor Suan, alsof ze zwaardhanden waren – en ze draafden de straat door.

Al met al was de illusie erg goed. Op het eerste gezicht zou Gawein zelf ook in de vermomming zijn getrapt. Wat was er natuurlijker dan een groep Torenwachters die naar de plek van de aanval snelde, geleid door een Aes Sedai en haar zwaardhanden? Het was beslist beter dan te proberen honderd man ongezien door de stegen van de stad te laten sluipen.

Toen ze het terrein van de Toren naderden, betraden ze het tafereel van een nachtmerrie. De kolkende rook weerkaatste rood vuurlicht en hulde de Toren in een onheilspellend, scharlakenrood waas. Er zaten gaten en scheuren in de muren van het ooit zo indrukwekkende gebouw; binnen enkele ervan raasden vuren. Raken vulden de hemel, suizend en draaiend om de Toren als meeuwen om een dode walvis op de golven. Geschreeuw en gegil klonken overal en de dichte, zure rook kriebelde in Gaweins keel.

Brins soldaten minderden vaart. Er leken twee punten te zijn waar gevochten werd. Bij de voet van de Toren, met de twee uitstekende vleugels, waren lichtflitsen te zien. Het terrein lag vol doden en gewonden. En erboven, nabij het midden van de Toren, spogen er uit enkele scheuren vuurbollen en bliksemschichten naar de indringers terug. De rest van de Toren leek stil en doods, hoewel er ongetwijfeld gevechten gaande waren in de gangen.

De groep kwam tot stilstand voor de ijzeren poorten rondom het terrein van de Toren. De poorten stonden open en werden niet bewaakt. Dat was onheilspellend.

‘En nu?’ fluisterde Gawein.

‘Nu zoeken we Egwene,’ antwoordde Siuan. ‘We beginnen onderaan, en dan gaan we naar de kelder. Ze zat daar eerder vandaag nog ergens opgesloten, en het is waarschijnlijk de eerste plek waar we moeten zoeken.’

Een wolk van steensplinters viel van de zoldering en regende op de tafel toen de Witte Toren opnieuw beefde door een ontploffing. Saerin vloekte binnensmonds, veegde het gruis weg en rolde een breed vel perkament uit, waarna ze wat gebroken tegels op de hoeken legde om ze te verzwaren.

Rondom haar was het een chaos in de zaal. Ze waren op de benedenverdieping in de voorste vergaderkamer, een grote vierkante ruimte op de plek waar de oostelijke vleugel aansloot op de eigenlijke Toren. Leden van de Torenwacht sleepten tafels opzij om ruimte te maken voor de groepen die langsliepen. Aes Sedai keken behoedzaam uit de ramen, turend naar de hemel.

Zwaardhanden beenden rond als gekooide dieren. Wat moesten ze doen tegen vliegende beesten? Hun beste plek was hier, om het operationele centrum te bewaken. Voor zover je het zo kon noemen. Saerin was net aangekomen.

Een zuster in het groen liep naar haar toe. Moradri was een lange Mayeense met een donkere huid, en ze werd gevolgd door twee knappe zwaardhanden, allebei ook Mayeners. Volgens de geruchten waren het haar broers, naar de Witte Toren gekomen om hun zus te beschermen, hoewel Moradri zich daar niet over uitliet.

‘Hoeveel?’ vroeg Saerin ongeduldig.

‘Op de benedenverdieping zijn minstens zevenenveertig zusters van verschillende Ajahs,’ antwoordde Moradri. ‘Dat is de beste telling die ik heb kunnen doen, aangezien ze vechten in kleine groepen. Ik heb ze verteld dat we hier een bevelscentrum inrichten. De meesten schenen dat een goed plan te vinden, hoewel velen te moe, te geschokt of te verdoofd waren om meer te doen dan te knikken.’

‘Tekenen hun plaatsen aan op de kaart hier,’ zei Saerin. ‘Heb je Elaida gevonden?’

Moradri schudde haar hoofd.

‘Vervloekt,’ mompelde Saerin terwijl de Toren weer beefde. ‘En Groene Gezetenen?’

‘Die heb ik niet gezien,’ zei Moradri, achteromkijkend en overduidelijk popelend om zich weer in de gevechten te storten.

‘Jammer,’ zei Saerin. ‘Ze noemen zichzelf immers graag de Strijdende Ajah. Nou, dan moet ik de gevechten maar organiseren.’

Moradri haalde haar schouders op. ‘Het zal wel.’ Ze keek weer achterom.

Saerin keek de Groene zuster aan en tikte op de kaart. ‘Geef de locaties aan, Moradri. Je mag straks weer vechten, maar je kennis is nu belangrijker.’

De Groene zuster zuchtte, maar ze maakte snel aantekeningen op de kaart. Terwijl ze werkte, zag Saerin tot haar genoegen dat kapitein Chubain binnenkwam.

De man zag er jong uit, ondanks zijn meer dan veertig winters, en er zat geen spoorje grijs in zijn zwarte haar. Sommige mannen kleinerden zijn vaardigheden vanwege zijn knappe gezicht; Saerin had gehoord over de vernedering die die mannen in ruil voor hun beleidingen vervolgens hadden ondergaan door Chubains zwaard.

‘Ah, fijn,’ zei ze. ‘Eindelijk gaat er iets goed. Kapitein, hierheen, als u wilt.’

Hij hinkte naar haar toe, waarbij hij zijn linkerbeen ontzag. Zijn witte tabberd, die over zijn maliën hing, was geschroeid, en zijn gezicht was besmeurd met roet. ‘Saerin Sedai,’ zei hij met een buiging. ‘U bent gewond.’

‘Niets belangrijks, Aes Sedai, in de glorie van een gevecht zoals dit.’ ‘Zorg toch dat u Geheeld wordt,’ beval ze. ‘Het zou belachelijk zijn als de kapitein van de wacht zijn leven op het spel zet vanwege een “onbelangrijke” wond. Als die u maar even aan het wankelen maakt, kunnen we u verliezen.’

De man kwam dichterbij en sprak met gedempte stem. ‘Saerin Sedai, de Torenwacht is zo goed als nutteloos in dit gevecht. Nu de Seanchanen die... monsterlijke vrouwen inzetten, kunnen we amper bij hen komen voordat we aan stukken worden gescheurd of tot as worden verbrand.’

‘Dan moet u een andere tactiek kiezen, kapitein,’ zei Saerin ferm. Licht, wat een puinhoop! ‘Zeg de mannen dat ze overschakelen op bogen. Kom niet in de buurt van de vijandelijke geleiders. Schiet van een afstand. Een enkele pijl kan de slag naar onze kant doen omslaan; wij zijn veruit in de meerderheid.’

‘Ja, Aes Sedai.’

‘Zoals een Witte zou zeggen, het is eenvoudige logica,’ zei ze. ‘Kapitein, onze belangrijkste taak is het inrichten van een operationeel

centrum. Aes Sedai en soldaten rennen afzonderlijk van elkaar rond, als ratten die worden bestookt door wolven. We moeten de handen ineenslaan.'

Wat ze niet zei, was hoezeer ze zich schaamde. De Aes Sedai hadden eeuwenlang koningen begeleid en oorlogen beïnvloed, maar nu werd hun toevluchtsoord aangevallen en bleken ze deerniswekkend slecht in staat het te verdedigen. Egwene had gelijk, dacht ze. Niet alleen met haar voorspelling van deze aanval, maar ook met haar berisping over onze verdeeldheid. Saerin had geen verslagen van Moradri of verkenners nodig om te weten dat de Ajahs allemaal afzonderlijk in deze strijd verwickeld waren.

'Kapitein,' zei ze. 'Moradri Sedai tekent de afzonderlijke groepen vechters aan op de kaart. Vraag haar welke Ajah door elke groep wordt vertegenwoordigd; ze heeft een uitstekend geheugen en zal u veel bijzonderheden kunnen geven. Stuur in mijn naam renners naar elke groep met Gele of Bruine zusters. Zeg dat ze zich hier melden, in deze kamer.'

Stuur dan renners naar de andere groepen en zeg dat we een Bruine en een Gele zuster naar hen toe sturen voor als er Heling nodig is. Er zal ook hier een groep zusters zijn om Heling te bieden. Iedere gewonde moet zich meteen hier melden.'

Hij salueerde.

'O,' voegde ze eraan toe, 'en stuur iemand naar buiten om de ergste gaten in de muren boven ons te bekijken. We moeten weten waar de invasie het hevigst is.'

'Aes Sedai...' zei hij. 'Het is gevaarlijk buiten. Die vliegende beesten schieten op iedereen die ze zien bewegen.'

'Stuur dan mannen die zich goed kunnen verbergen,' grauwde ze.

'Ja, Aes Sedai. We...'

'Dit is een ramp!' riep een boze stem.

Saerin draaide zich om en zag vier Rode zusters binnenkomen. Nontasha droeg een wit gewaad met bloedvlekken; het was waarschijnlijk niet haar eigen bloed, of anders was ze al Geheeld. Katerines lange zwarte haar zat in de war en was bedekt met steengruis. De andere twee vrouwen droegen gescheurde gewaden en hadden as op hun gezicht.

'Hoe durven ze hier aan te vallen!' vervolgde Katerine terwijl ze door de kamer liep.

Soldaten doken uit de weg en enkele minder invloedrijke zusters die zich op Saerins bevel hadden verzameld, vonden plotseling dingen te doen in hoeken van de kamer. In de verte klonk gedonder, als het

geluid van een vuurwerkersvoorstelling.

‘Ze durven het omdat ze de middelen en de wens hebben, kennelijk,’ antwoordde Saerin, die haar ergernis verdrong en kalm bleef. Met moeite. ‘Tot nu toe is hun aanval opmerkelijk succesvol.’

‘Nou, ik neem hier het bevel over,’ grauwde Katerine. ‘We moeten de Toren doorzoeken en ze stuk voor stuk uitschakelen!’

‘Je neemt het bevel niet over,’ zei Saerin ferm. Onuitstaanbaar mens! Rustig. Rustig blijven. ‘En we gaan ook niet in de aanval.’

‘Wil jij me dan tegenhouden?’ grauwde Katerine, terwijl de gloed van saidar zich om haar heen vormde. ‘Een Bruine?’

Saerin trok haar wenkbrauw op. ‘Sinds wanneer staat de Meesteres der Novices hoger dan een Gezetene in de Zaal, Katerine?’

‘Ik...’

‘Egwene Alveren heeft dit voorspeld,’ zei Saerin met een grimas. ‘We kunnen er daarom van uitgaan dat de andere dingen die ze ons over de vijand heeft verteld ook waar zijn. De Seanchanen grijpen vrouwen die kunnen geleiden en gebruiken ze als wapens. Ze hebben geen grondtroepen bij zich; het zou hoe dan ook bijna onmogelijk zijn om ze zo ver in vijandelijk terrein te laten doordringen. Dat betekent dat dit een strooptocht is, met de bedoeling zo veel mogelijk zusters te grijpen.

De strijd houdt al lang aan voor een strooptocht, misschien omdat we zo weinig van onze verdediging terechbrengen dat ze denken dat ze de tijd kunnen nemen. Hoe dan ook, we moeten een verenigd front vormen en standhouden. Zodra de slag hen zwaarder gaat vallen, zullen ze zich terugtrekken. We hebben geen enkele kans om “de Toren te doorzoeken” en hen te verdrijven.’

Katerine weifelde terwijl ze daarover nadacht. Buiten klonk een volgende donderklap.

‘Waar komt die herrie toch steeds vandaan?’ vroeg Saerin geërgerd. ‘Hebben ze nog niet genoeg gaten gemaakt?’

‘Dat was niet gericht tegen de Toren, Saerin Sedai!’ riep een van de soldaten bij de deur naar de tuin.

Hij heeft gelijk, besefte Saerin. De Toren beefde niet. En de vorige keer ook niet. ‘Waar schieten ze op? Mensen beneden?’

‘Nee, Aes Sedai!’ zei de wachter. ‘Ik geloof dat het een schicht was die vanuit de Toren omlaag werd gegooid, van een van de bovenverdiepingen en gericht tegen de vliegende schepsels.’

‘Nou, dan vecht er tenminste nog iemand anders terug,’ zei Saerin.

‘Waar kwam het vandaan?’

‘Dat heb ik niet gezien,’ antwoordde de soldaat, nog steeds kijkend

naar de hemel. ‘Licht, daar is het weer! En nog een keer!’ Rood en geel weerkaatsten tegen de rook boven hen en baadden de tuin in licht dat nauwelijks door de deur en de vensters naar binnen drong. Raken krijsten van pijn.

‘Saerin Sedai!’ riep kapitein Chubain, die zich afwendde van een groep gewonde soldaten. Saerin had hen niet zien binnenkomen; ze was te zeer in beslag genomen door Katerine. ‘Deze mannen komen van de bovenverdiepingen. Het lijkt erop dat daar een tweede verdedingsring is, en die houdt erg goed. De Seanchanen breken hun aanval beneden af om zich daarop te richten.’

‘Waar?’ vroeg Saerin gretig. ‘In het bijzonder?’

‘De tweeëntwintigste, Aes Sedai. Noordoostelijk kwartier.’

‘Wat?’ vroeg Katerine. ‘Het gedeelte van de Bruine Ajah?’

Nee. Dat was wat daar vroeger zat. Nu, dankzij het omruilen van de Torengangen, was dat gedeelte van de Toren... ‘De Novicekwartieren?’ vroeg Saerin. Dat leek nog belachelijker. ‘Hoe kan dat...’ Haar stem stierf weg en haar ogen werden een klein beetje groter. ‘Egwene.’

Elke onbekende Seanchaan die Egwene neersloeg, was in haar gedachten Renna. Egwene stond bij het gat in de zijmuur van de Witte Toren terwijl de wind aan haar witte gewaad en haar haren rukte, jankend als om haar woede te onderstrepen.

Haar woede was niet onbeheerst. Hij was kil en gedestilleerd. De Toren stond in brand. Ze had dit voorspeld, ze had het Gedroomd, maar de werkelijkheid was nog veel erger dan ze had gevreesd. Als Elaida zich op deze gebeurtenis had voorbereid, zou de schade veel geringer zijn geweest. Maar het had geen zin om te verlangen naar wat niet was.

In plaats daarvan richtte ze haar woede – de woede van de rechtvaardigheid, de toorn van de Amyrlin – en schoot de ene na de andere to’raken uit de lucht. De beesten waren veel minder wendbaar dan hun kleinere neven. Ze moest er inmiddels al tientallen hebben geveld, en haar handelen had de aandacht van de lieden buiten getrokken. De aanval beneden werd afgebroken en alle inspanningen werden op Egwene gericht.

De Novices vochten tegen Seanchaanse stoottroepen op de trappen en dwongen hen achteruit.

To’raken vlogen door de lucht, suizend rond de Toren in een poging Egwene uit te schakelen met schichten van vuur. Kleinere raken wendelden rond terwijl kruisboogschutters op hun rug hun schichten naar

haar afvuurden.

Maar ze was een bron van Kracht, geput uit de taps toelopende staf in haar handen, geleid door Novices en Aanvaarders die zich in de kamer achter haar verstopten en aan haar waren gebonden in een cirkel. Egwene was een deel van de branden die in de Toren woedden, die de hemel bloedrood kleurden met vlammen en de lucht beschilderden met rook. Ze leek bijna geen schepsel van vlees en bloed, maar van volmaakte Kracht, die het oordeel liet neerdalen op degenen die het hadden gewaagd oorlog te brengen naar de Toren. Bliksemschichten raasden uit de hemel, de wolken boven hen kolkten. Vuur spoot uit haar handen.

Misschien had ze het breken van de Drie Geloften moeten vrezen. Maar dat deed ze niet. Dit was een gevecht dat aangegaan moest worden, en ze verlustigde zich niet aan het sterven; hoewel haar woude op de sul'dam daar misschien wel bij in de buurt kwam. De soldaten en damane waren ongelukkige nevenslachtoffers.

De Witte Toren, het heilige onderkomen van de Aes Sedai, werd aangevallen. Ze waren allemaal in gevaar, een gevaar groter dan de dood. Die zilverachtige halsbanden waren veel erger. Egwene verdedigde zichzelf en elke andere vrouw in de Toren.

Ze zou de Seanchanen dwingen zich terug te trekken.

Schild na schild kwam aan om haar van de Bron te scheiden, maar het waren net kinderhanden die probeerden de brullende stroom van een waterval tegen te houden. Met zoveel kracht kón ze niet worden tegengehouden, behalve dan door een volledige cirkel, en de Seanchanen gebruikten geen cirkels; de a'dam voorkwam dat.

De aanvallers bereidden wevingen voor om naar haar uit te halen, maar elke keer sloeg Egwene als eerste toe, ofwel door de vuurbollen af te ketsen met een vlag Lucht, of door eenvoudigweg de to'raken neer te halen waarmee de vrouwen haar aanvielen.

Enkele beesten waren met gevangenen weggevloden. Egwene had er zo veel mogelijk geveld, maar er waren ontzettend veel to'raken voor deze strooptocht ingezet. Er zouden er enkele ontkomen. Er zouden zusters worden gevangengenomen.

Ze vormde een vuurbol in elke hand en blies nog zo'n beest uit de lucht toen het te dichtbij kwam. Ja, er zouden er enkele ontkomen. Maar ze zouden er zwaar voor boeten. Dat was ook een doel. Egwene moest ervoor zorgen dat ze de Toren nooit meer aanvielen. Voor deze strooptocht moesten ze een verschrikkelijke prijs betalen.

‘Brin! Boven je!’

Garet dook opzij en rolde grommend om, en zijn borstplaat groef in zijn zij en buik toen hij de keien raakte. Iets massiefs vloog vlak boven hem langs, gevolgd door een dreunende klap. Brin kwam op zijn knie overeind en zag een brandende raken over de grond tuimelen waar hij net had gestaan, en de ruiter – al dood door de vuurschicht die zijn rijdier had geraakt – als een lappenpop vallen. De dode raken kwam smeulend tot stilstand tegen de Torenmuur. De ruiter bleef liggen waar hij was gevallen, terwijl zijn helm wegstuiterde in de duisternis. Hij was een van zijn laarzen kwijtgeraakt.

Brin sleepte zich overeind en trok zijn riemmes; hij had zijn zwaard tijdens het omrollen laten vallen. Hij draaide zich om, op zoek naar gevaar. Hij hoefde niet ver te zoeken. Raken suisdend rond – grote en kleine – hoewel de meeste zich richtten op de Toren. De binnentuin van de Toren lag vol brokken steen en lichamen in afschrikwekkende houdingen. Brins mannen vochten tegen een groep Seanchaanse soldaten; de indringers in hun insectachtige pantsers waren even daarvoor de Toren uit gestormd. Vluchtten de Seanchanen ergens voor weg, of waren ze gewoon op zoek naar een gevecht? Het waren er zeker dertig.

Waren de soldaten naar buiten gekomen om te worden opgepikt? Nou, hoe dan ook, ze waren op onverwachte tegenstand gestuit in de vorm van Brins soldaten. Het Licht zij dank dat er geen geleiders bij de groep waren.

Brins mannen waren met twee tegen één in de meerderheid en zouden het niet moeilijk moeten krijgen. Helaas waren er boven hen nog een paar van die grotere raken, die stenen en vuurbollen op het binnenplein lieten vallen. En die Seanchanen vochten goed. Heel goed.

Brin riep zijn mannen op om stand te houden en keek speurend om zich heen op zoek naar zijn zwaard.

Gawein – de man die hem eerder had gewaarschuwd – stond vlakbij en was in gevecht met twee Seanchanen tegelijk. Had die jongen geen verstand? Gaweins troep had de overhand. Hij had een zwaardpartner bij zich moeten hebben. Hij...

Gawein schakelde beide Seanchanen met één soepele beweging uit. Was dat Lotus sluit zijn bloem? Brin had die beweging nog nooit zo doeltreffend toegepast gezien tegen twee mannen tegelijk. Gawein veegde zijn wapen af als onderdeel van de traditionele eindzwier, stopte het weg, wipte met zijn voet Brins gevallen zwaard de lucht in en ving het op. Hij nam een verdedigende houding aan en hield het zwaard behoedzaam vast. Brins mannen hielden stand, ondanks

de aanvallen van boven. Gawein knikte naar Brin en wenkte hem met het zwaard.

Het gekletter van metaal op metaal galmde over het plein en schaduwen werden over het gehavende gras geworpen, verlicht door het vuur erboven. Brin nam zijn zwaard terug en Gawein haalde gespannen zijn eigen kling tevoorschijn. 'Kijk, daarboven,' zei hij, wijzend met zijn zwaard.

Brin tuurde. Er was een heleboel drukte bij een gat in een van de bovenverdiepingen. Hij pakte zijn kijkglas, richtte het op die plek en vertrouwde erop dat Gawein hem zou waarschuwen als er gevaar dreigde.

'Bij het Licht...' fluisterde Brin, kijkend naar de opening. Een eenzame gestalte in het wit stond in de scheur in de Torenmuur. Ze was te ver weg om haar gezicht te zien, zelfs met het kijkglas, maar wie ze ook was, ze richtte beslist schade aan bij de Seanchanen. Haar armen waren geheven en er gloeide vuur tussen haar handen, en het stralende licht wierp schaduwen over de buitenste Torenmuur. Schichten vuur schoten in een gestage stroom naar buiten en kegelden raken uit de lucht.

Hij tilde het kijkglas hoger op en tuurde langs de hele Toren, zoekend naar nog meer tekenen van verzet. Er was wat activiteit op het platte, ronde dak. Het was zo hoog dat hij het amper kon zien. Het leken wel palen die werden opgericht, waarna raken omlaag suisden en... wat? Raken die daar aankwamen, zakten even omlaag en vlogen dan verder met iets achter zich aan gesleept.

Gevangenen, beseftte Brin verkild. Ze brengen gevangen Aes Sedai naar het dak, binden touwen aan hen vast, en dan grijpen de raken die touwen en sleuren de vrouwen de lucht in. Licht! Hij ving een glimp op van een van de gevangenen. Het leek erop dat ze een zak over haar hoofd had.

'We moeten de Toren in,' zei Gawein. 'Dit gevecht is maar een afleiding.'

'Ja,' beaamde Brin, die het kijkglas liet zakken. Hij keek naar de zijkant van het plein, waar Suan had gezegd dat ze zou wachten terwijl de mannen vochten. Tijd om haar te gaan halen en...

Ze was weg. Brin voelde een steek van schrik, gevolgd door een steek van doodsangst. Waar was ze? Als ze was omgekomen...

Maar nee. Hij voelde haar binnen in de Toren. Ze was niet gewond. Die binding was een wonderbaarlijk iets, maar hij was er nog niet aan gewend. Hij had moeten merken dat ze weg was! Hij tuurde langs de rij soldaten.

De Seanchanen hadden zich goed geweeerd, maar nu waren ze zichtbaar aangedaan. Hun slagorde brak op en verspreidde zich in alle richtingen, en Brin blafte het bevel dat zijn mannen hen niet moesten volgen.

‘Eerste en tweede groep, verzamel snel de gewonden!’ riep hij. ‘Draag ze naar de zijkant van het plein. Degenen die nog kunnen lopen, moeten meteen doorgaan naar de boten.’ Hij trok een grimas. ‘Degenen die niet kunnen lopen, zullen moeten wachten tot Aes Sedai hen kunnen Helen.’ De soldaten knikten. De ernstig gewonden zouden aan de vijand worden overgelaten, maar ze waren voor die mogelijkheid gewaarschuwd voordat ze op deze missie meegingen. Het ophalen van de Amyrlin was het allerbelangrijkste.

Sommige mannen zouden aan hun letsel overlijden terwijl ze wachtten. Daar was niets aan te doen. Hopelijk zouden de meesten worden Geheeld door de Aes Sedai van de Witte Toren. Die Heling zou worden gevolgd door gevangenschap, maar er was geen andere keus. Het soldatenteam moest snel blijven bewegen en er was geen tijd om de gewonden mee te dragen.

‘Derde en vierde groep,’ begon hij indringend. Hij zweeg toen een bekende gestalte in een blauw gewaad de Toren uit beende, met een meisje in het wit op sleeptouw. Natuurlijk leek Suan nu zelf nog maar een beetje ouder dan dat meisje. Af en toe had hij moeite haar te vereenzelvigen met de strenge vrouw die hij jaren geleden had ontmoet.

Met grote opluchting sprak hij Suan aan toen ze naderde. ‘Wie is dat?’ wilde hij weten. ‘En waar heb jij uitgehangen?’

Ze klakte met haar tong, droeg de Novice op te wachten en trok Brin opzij om op gedempte toon met hem te praten. ‘Je soldaten hadden het druk, en ik besloot dat ik een goede kans had om wat inlichtingen te vergaren. En, moet ik erbij zeggen, we zullen moeten werken aan die houding van je, Gareth Brin. Zo spreekt een zwaardhand niet tegen zijn Aes Sedai.’

‘Daar maak ik me wel druk om zodra jij je gaat gedragen alsof je een klein beetje verstand in je hoofd hebt, vrouw. Stel dat je Seanchanen was tegengekomen?’

‘Dan zou ik in gevaar zijn geweest,’ zei ze, met haar handen in haar zij. ‘Het zou niet voor het eerst zijn. Ik kon niet het risico nemen dat andere Aes Sedai mij bij jou of je soldaten zouden zien. Jullie eenvoudige vermommingen bedotten een zuster niet.’

‘En als je was herkend?’ wilde hij weten. ‘Suan, die mensen hebben geprobeerd je terecht te stellen!’

Ze snoof. ‘Moiraine zelf zou me niet eens herkennen met dit gezicht. De vrouwen in de Toren zien alleen maar een jonge Aes Sedai die ze vagelijk bekend voorkomt. Bovendien ben ik niemand tegengekomen. Alleen maar dit kind.’

Ze keek zijdelings naar de Novice; het meisje had bot afgeknipt zwart haar en staarde doodsbang naar de strijd in de lucht. ‘Hashala, kom hier,’ riep Suan.

De Novice rept zich naar haar toe.

‘Vertel deze man wat je mij hebt verteld,’ beval Suan.

‘Ja, Aes Sedai,’ zei de Novice met een zenuwachtige kniks. Brins soldaten vormden een erewacht om Suan heen en Gawein ging naast Brin staan. De blik van de jongeman bleef naar de dodelijke hemel schieten.

‘De Amyrlin, Egwene Alveren,’ zei de Novice met overslaande stem. ‘Ze is eerder vandaag uit haar cel gelaten en mocht terug naar de Novicekwartieren. Ik was beneden in de keukens toen de aanval begon, dus ik weet niet wat er met haar is gebeurd. Maar ze is waarschijnlijk ergens op de een- of tweeëntwintigste verdieping. Daar zijn de Novicekwartieren nu.’ Ze trok een grimas. ‘Het is tegenwoordig een puinhoop in de Toren. Niets is meer waar het hoort te zijn.’

Suan keek Brin in de ogen. ‘Egwene heeft grote hoeveelheden dolkwortel toegediend gekregen. Ze zal amper in staat zijn te geleiden.’

‘We moeten naar haar toe!’ riep Gawein.

‘Dat is duidelijk,’ zei Brin, wrijvend over zijn kin. ‘Daarom zijn we hier. Dan neem ik aan dat we omhoog gaan, in plaats van omlaag.’ ‘Jullie zijn hier om haar te redden, nietwaar?’ De Novice klonk gretig.

Brin keek het meisje aan. Kind, ik wou dat je dat verband niet had gelegd. Hij vond het niet prettig dat een eenvoudige Novice bij deze toestand betrokken raakte. Maar ze konden het niet gebruiken als ze wegrende en de Aes Sedai van de Witte Toren waarschuwde.

‘Ik wil met jullie mee,’ zei de Novice vurig. ‘Ik ben trouw aan de Amyrlin. De echte Amyrlin. De meesten van ons zijn dat.’

Brin trok zijn wenkbrauw op en keek Suan aan.

‘Laat haar maar meekomen,’ zei de Aes Sedai. ‘Het is hoe dan ook eenvoudiger.’ Ze stapte naar voren om het meisje nog enkele vragen te stellen.

Brin keek opzij toen een van zijn kapiteins, een man die Vestas heette, naar hem toe kwam. ‘Heer,’ zei Vestas op een indringende fluistertoon. ‘De gewonden zijn ingedeeld. We zijn twaalf man kwijt. Nog eens vijftien zijn gewond maar kunnen nog lopen, en die zijn op weg

naar de boten. Zes man zijn te ernstig gewond om met hen mee te gaan.' Vestas aarzelde. 'En drie mannen zullen het volgende uur niet overleven, heer.'

Brin knarste met zijn tanden. 'We gaan door.'

'Ik voel je pijn, Brin,' zei Suan, die zich omdraaide en hem aankeek. 'Wat is er?'

'We hebben geen tijd. De Amyrlin...'

'Kan nog wel even wachten. Wat is er?'

'Drie mannen,' zei hij. 'Ik moet drie van mijn mannen achterlaten om te sterven.'

'Niet als ik ze Heel,' zei Suan. 'Wijs me de weg.'

Brin maakte geen verdere tegenwerpingen, hoewel hij wel naar de hemel keek.

Enkele raken waren elders op het terrein van de Toren geland: vage zwarte vormen, flakkerend oranje verlicht door de vuren. De vluchtende Seanchanen verzamelden zich bij de beesten.

Dat waren de voetsoldaten, dacht hij. Ze trekken zich echt terug. De aanval komt ten einde. Wat betekende dat ze weinig tijd hadden. Zodra de Seanchanen vertrokken, zou de Witte Toren zich gaan herstellen. Ze moesten naar Egwene toe! Het Licht geve dat ze niet gevangen was genomen.

Maar toch, als Suan de soldaten wilde Helen, dan was dat haar besluit. Hij hoopte alleen dat die drie levens hun niet het leven van de Amyrlin zouden kosten.

Vestas had de drie soldaten afgezonderd aan de zijkant van de tuin, onder de takken van een grote schaduwboom. Brin nam een groep soldaten mee en liet Gawein de rest van de mannen verzamelen, waarna hij Suan naar de gewonden volgde. Ze knielde bij de eerste man neer. Ze was niet de allerbeste in Heling; daar had ze Brin van tevoren voor gewaarschuwd. Maar misschien kon ze deze drie voldoende oppappen om te zorgen dat ze zouden overleven en door zusters uit de Witte Toren werden gevonden.

Ze werkte snel, en Brin zag dat ze zichzelf tekort had gedaan. Ze scheen het vrij aardig te doen met het Helen. Toch kostte het tijd. Hij tuurde over het binnenplein en voelde zijn onrust toenemen. Hoewel er nog altijd gedreun klonk op de bovenverdiepingen, was het beneden en buiten rustig. Het enige geluid vlakbij was het gekerm van gewonden en het geknetter van vlammen.

Licht, dacht hij, uitkijkend over de puinhopen aan de voet van de Toren. Het dak en de achterste muur van de oostelijke vleugel waren verwoest, en binnen schoten vlammen op. Het plein lag bezaaid met

puin en zat vol diepe putten. Er hing dichte, scherpe rook in de lucht. Zouden de Ogier bereid zijn terug te keren om dit schitterende gebouw te herstellen? Zou het ooit weer de oude worden, of was dit schijnbaar eeuwige monument vanavond gevallen? Was hij trots of bedroefd dat hij er getuige van was geweest?

Een schaduw bewoog in de duisternis bij de boom.

Brin ging er zonder nadenken op af. Drie dingen in hem kwamen samen: jaren van opleiding met het zwaard, een leven lang van geofende slagveldreflexen en een nieuw, door de binding versterkt bewustzijn. Alles balde zich samen in één beweging. Zijn zwaard was binnen een hartslag getrokken en hij voerde Laatste aanval van zwartlans uit, waardoor zijn kling recht in de hals van de donkere gestalte belandde.

Het werd stil. Suan keek geschrokken op van de man die ze aan het Helen was. Brins zwaard stak pal over haar schouder in de hals van een Seanchaanse soldaat in een diepzwart pantser. De man liet geruisloos een kort zwaard vallen, voorzien van gemene weerhaken en bestreken met een kleverige vloeistof. Stuiptrekkend reikte hij naar Brins zwaard, alsof hij het wilde wegduwen, en zijn vingers omklemde nog even Brins arm. Toen schoof de man achterwaarts van Brins kling en belandde op de grond. Hij schokte een laatste keer en fluissterde, ondanks het gerochel in zijn bloedende keel, nog iets verstaanbaars: ‘Marath... damane...’

‘Het Licht vertere me!’ zei Suan ademloos, en ze drukte een hand tegen haar borst. ‘Wat was dat?’

‘Hij was niet zo gekleed als de anderen,’ zei Brin hoofdschuddend. ‘Zijn pantser is anders. Een soort huurmoordenaar.’

‘Licht,’ zei Suan. ‘Ik had hem niet eens gezien! Hij leek wel deel uit te maken van de duisternis zelf!’

Huurmoordenaars. Ze zagen er altijd hetzelfde uit, ongeacht hun afkomst. Brin stak zijn zwaard weg. Dit was de eerste keer geweest dat hij Laatste aanval van de zwartlans in de strijd had gebruikt. Het was een eenvoudige zwaardvorm, bedoeld voor slechts één ding: snelheid. Trek het zwaard en steek het met één vloeiende beweging in de hals. Als je miste, was dat meestal je einde.

‘Je hebt mijn leven gered,’ zei Suan, opkijkend naar Brin. Haar gezicht ging grotendeels in schaduwen gehuld. ‘Bij de middernachtelijke zee,’ zei ze, ‘die verdomde meid had gelijk.’

‘Wie?’ vroeg Brin, terwijl hij behoedzaam de duisternis bleef afspeuren naar nog meer huurmoordenaars. Hij maakte een kort handgebaar en zijn mannen openden schaapachtig hun lantaarns wat verder.

De aanval van de huurmoordenaar was zo snel gekomen dat ze amper in beweging waren gekomen. Als Brin niet de snelheid van de zwaardhandbinding had gehad...

‘Min,’ zei Suan, die moe klonk. De Helingen schenen haar veel kracht te hebben gekost. ‘Ze zei dat ik bij je in de buurt moest blijven.’ Ze zweeg even. ‘Als jij vanavond niet mee was gegaan, zou ik het niet hebben overleefd.’

‘Nou,’ zei Brin, ‘ik ben je zwaardhand. Ik vermoed dat het niet de laatste keer is dat ik je red.’ Waarom was het ineens zo warm?

‘Ja,’ zei Suan, die opstond. ‘Maar dit is anders. Min zei dat ik zou sterven, en... Nee, wacht. Dat is niet helemaal wat Min zei. Ze zei dat als ik niet dicht bij jou in de buurt zou blijven, we allebei zouden sterven.’

‘Waar heb je...’ zei Brin, die zich naar haar omdraaide.

‘Stil!’ zei Suan, die zijn hoofd tussen haar handen nam. Hij kreeg een vreemd, tintelend gevoel. Gebruikte ze de Kracht op hem? Wat gebeurde er? Hij herkende die schok, als ijs in zijn aderen! Ze Heelde hem! Maar waarom? Hij was niet gewond.

Suan haalde haar handen van zijn gezicht en wankelde lichtjes, met een plotselinge blik van uitputting. Hij greep haar vast om haar te ondersteunen, maar ze schudde haar hoofd en rechtte haar rug. ‘Hier,’ zei ze, en ze greep zijn zwaardarm en draaide die om hem zijn pols te laten zien. Daar, in zijn huid gedrukt, zat een klein zwart speldje. Ze trok het eruit. Brin voelde een kilte die niets te maken had met de Heling.

‘Gif?’ vroeg hij, kijkend naar de dode man. ‘Toen hij mijn arm pakte, was dat niet alleen maar een doodsstuip.’

‘Hij had er waarschijnlijk iets verdoevends op zitten,’ mompelde Suan boos, terwijl hij haar hielp te gaan zitten. Ze gooide de speld weg, en die vloog ineens in brand, waarbij het gif verdampte door de hitte van het geleiden.

Brin streek met zijn hand door zijn haar. Zijn voorhoofd was klam. ‘Heb je... het Geheeld?’

Suan knikte. ‘Het was verrassend eenvoudig; er zat maar een klein beetje in je bloed. Maar het zou toch genoeg zijn geweest om je te doden. Je zult Min moeten bedanken als je haar weer ziet, Brin. Ze heeft ons allebei het leven gered.’

‘Maar ik zou niet zijn vergiftigd als ik niet mee was gekomen!’

‘Je moet niet proberen een visioen of Voorspelling zoals deze te beredeneren,’ zei Suan grimassend. ‘Jij leeft nog. Ik leef nog. Ik stel voor dat we het daarop houden. Voel je je goed genoeg om door te

gaan?’

‘Maakt het uit?’ zei Brin. ‘Ik laat je heus niet zonder mij verdergaan.’ ‘Kom dan maar,’ zei Sivan, die diep ademhaalde en opstond. Ze was nog lang niet uitgerust, maar hij sprak haar niet tegen. ‘Die drie soldaten van je halen de ochtend wel. Ik heb voor hen gedaan wat ik kan.’

Egwene zat uitgeput op een stapel puin, starend door het gat in de muur naar de branden die beneden woedden. Er liepen gestalten rond, en een voor een gingen de vuren uit. Degene die de verdediging aanvoerde was zo verstandig te beseffen dat brand even gevaarlijk kon zijn als de Seanchanen. Enkele zusters die Lucht of Water weefden, konden korte metten maken met de vlammen en de Toren behouden. Wat ervan over was.

Egwene sloot haar ogen en leunde achterover, rustend tegen de stukken van een muur terwijl de frisse bries over haar heen waaide. De Seanchanen waren weg, de laatste to’raken verdween in de nacht. Op dat ogenblik, toen ze hem zag vluchten, besepte Egwene hoe ze zichzelf onder druk had gezet, en ook de arme Novices via wie ze Kracht had geput. Ze had hen weggestuurd met het bevel om meteen te gaan slapen. De andere vrouwen die ze had verzameld, verzorgden de gewonden of bestreden de branden op de bovenverdiepingen.

Egwene wilde helpen. Een deel van haar, althans. Een flardje. Maar Licht, wat was ze moe! Ze kon geen draadje meer geleiden, zelfs niet met de sa’angreaal. Ze was tot haar uiterste grenzen gegaan. Maar ze was nu zo uitgeput dat ze de Bron niet eens zou kunnen omhelzen als ze er haar best voor deed.

Ze had gestreden. Ze was volhardend en verwoestend geweest, de Amyrlin van het oordeel en de woede, Groene Ajah tot in het diepst van haar wezen. En toch had de Toren gebrand.

En nog altijd waren er meer to’raken ontkomen dan er waren gevallen. Het aantal slachtoffers onder haar groepje was enigszins bemoeidigend. Slechts drie Novices en één Aes Sedai waren gesneuveld, terwijl ze tien damane hadden gevangen en tientallen soldaten hadden gedood. Maar hoe zat het op de andere verdiepingen? De Witte Toren had niet het voordeel gehad in deze strijd.

De Witte Toren was gebroken, nu zowel fysiek als geestelijk.

Ze zouden een sterke leider nodig hebben voor de wederopbouw. De komende paar dagen zouden doorslaggevend zijn. Ze voelde zich meer dan uitgeput als ze dacht aan het werk dat voor haar lag.

Ze had velen beschermd. Ze had verzet geboden en gevochten. Maar

toch zou vandaag te boek komen te staan als een van de grootste rampen in de geschiedenis van de Aes Sedai.

Daar mag je niet aan denken, hield ze zich voor. Ik moet me richten op wat ik kan doen om dingen te herstellen...

Ze zou zo meteen opstaan. Ze zou de Novices en Aes Sedai op de bovenverdiepingen aanvoeren terwijl ze opruimden en de schade opnamen. Ze zou sterk en vaardig zijn. De anderen zouden de neiging hebben te wanhopen, dus zij moest positief blijven. Voor hen.

Maar ze kon wel een paar minuten hier blijven. Ze moest alleen maar even een tijdje rusten...

Egwene merkte het amper toen iemand haar optilde. Ze opende vermoeid haar ogen en was verbaasd te zien – hoewel ze wat versuft was – dat ze werd gedragen door Gawein Trakand. Zijn voorhoofd zat onder de korsten van geronnen bloed, maar zijn gezicht stond vastberaden. ‘Ik heb je, Egwene,’ zei hij, omlaag kijkend. ‘Ik bescherm je wel.’

O, dacht ze terwijl ze haar ogen weer sloot. Mooi. Wat een fijne droom. Ze glimlachte. Wacht. Nee. Dat klopte niet. Ze kon niet uit de Toren weg. Ze probeerde te klagen, maar ze kon amper mompelen.

‘Viskuit,’ hoorde ze Suan Sanche zeggen. ‘Wat hebben ze haar aangedaan?’

‘Is ze gewond?’ Een andere stem. Gareth Brin.

Nee, dacht Egwene versuft. Nee, jullie moeten me hier laten. Ik kan niet weg. Niet nu...

‘Ze hebben haar daar gewoon laten liggen, Suan,’ zei Gawein. Het was zo fijn zijn stem te horen. ‘Weerloos in de gang! Iedereen had haar daar kunnen vinden. Stel dat de Seanchanen op haar waren gestuit?’

Die heb ik vernietigd, dacht ze met een glimlach terwijl de gedachten haar ontglipten. Ik was een vurig strijder, een heldin geroepen door de Hoorn. Ze zullen het niet wagen het nog eens tegen me op te nemen. Ze viel bijna in slaap, maar ze bleef enigszins wakker doordat ze heen en weer hotste door Gaweins passen.

‘Ho!’ hoorde ze Siuans stem in de verte. ‘Wat is dit? Licht, Egwene! Hoe kom je daaraan? Dat is de krachtigste in de Toren!’

‘Wat is dat, Suan?’ vroeg Brins stem.

‘Onze uitweg,’ zei Suan. Egwene voelde iets. Geleiden. Krachtig geleiden. ‘Je wilde weten hoe we konden wegglijpen met al die mensen op het binnenplein? Nou, hiermee ben ik sterk genoeg om te Reizen. Laten we die soldaten bij de boten ophalen en naar het kamp terug-

springen.’

Nee! dacht Egwene, klauwend door haar sufheid terwijl ze haar ogen dwong open te gaan. Ik ben aan de winnende hand, snap je dat niet? Als ik nu leiderschap bied, tijdens het puinruimen, zullen ze me zeker als de Amyrlin zien! Ik moet blijven! Ik moet...

Gawein droeg haar door de Poort, en de gangen van de Witte Toren verdwenen.

Saerin stond zichzelf eindelijk toe te gaan zitten. De zaal die haar operationele centrum was, was ook een kamer geworden voor het Helen van de gewonden. Gele en Bruine zusters liepen langs de rijen soldaten, dienststers en andere zusters, en richtten zich eerst op de ernstigste gevallen. Er was een schrikwekkend aantal doden, waaronder tot nu toe meer dan twintig Aes Sedai. Maar de Seanchanen hadden zich teruggetrokken, zoals Saerin had voorspeld. Het Licht zij dank daarvoor.

Saerin zelf zat op een krukje in de noordwestelijke hoek van de zaal, onder een mooi schilderij van Tyr in de lente, waar ze verslagen aanpakke die werden gebracht. De gewonden kermden en het rook in de zaal naar bloed en allesheel, dat werd gegeven aan de gewonden die niet meteen behoefte hadden aan Heling. Het rook er ook naar brand. Die geur hing vannacht overal. Steeds meer soldaten kwamen naar haar toe en brachten verslagen over schade en slachtoffers. Saerin wilde niet meer lezen, maar het was beter dan luisteren naar dat gekerm. Waar onder het Licht was Elaida? Niemand had de Amyrlin gezien tijdens de strijd, maar een groot deel van de bovenverdiepingen van de Toren was afgesneden van de lagere delen.

Hopelijk konden de Amyrlin en de Zaal snel bijeenkomen om sterk leiderschap te bieden in deze crisis.

Saerin pakte nog een verslag aan en trok haar wenkbrouwen op bij wat ze las. Slechts drie Novices in Egwenes groep van meer dan zestig waren gesneuveld? En slechts één zuster van de ongeveer veertig die ze om zich heen had verzameld? Tien Seanchaanse geleiders gevangengenomen, meer dan dertig raken uit de lucht geschoten? Licht! Daarbij vergeleken staken Saerins eigen inspanningen bijna kinderlijk af. En dit was de vrouw van wie Elaida maar bleef zeggen dat ze slechts een Novice was?

‘Saerin Sedai?’ vroeg een mannenstem.

‘Hmm?’ vroeg ze verstrooid.

‘U zou moeten horen wat deze Aanvaarde te zeggen heeft.’

Saerin keek op toen ze besepte dat de mannenstem die van kapitein

Chubain was. Hij had zijn hand op de schouder van een jonge Ara-felse Aanvaarde met blauwe ogen en een mollig, rond gezicht. Hoe heette ze? Mair, dat was het. Dat arme kind zag er verformfaaid uit. Ze had schrammen op haar gezicht, en een paar plekken die waarschijnlijk nog blauw zouden worden. Haar Aanvaardegewaad was bij de mouw en schouder gescheurd.

‘Kind?’ vroeg Saerin, kijkend naar Chubains ongeruste gezicht. Wat was er mis?

‘Saerin Sedai,’ fluisterde het meisje met een kniks, gevolgd door een grimas. ‘Ik...’

‘Voor de dag ermee, kind,’ zei Saerin. ‘Dit is geen tijd om eromheen te draaien.’

Mair sloeg haar blik neer. ‘Het gaat om de Amyrlin, Saerin Sedai. Elaida Sedai. Ik diende vanavond bij haar en schreef verslagen voor haar uit. En...’

‘En wat?’ vroeg Saerin terwijl ze zichzelf voelde verkillen.

Het meisje begon te huilen. ‘De hele muur stortte naar binnen, Saerin Sedai. Het puin viel over me heen; ik denk dat ze dachten dat ik dood was. Ik kon niets doen! Het spijt me!’

Het Licht behoeft ons! dacht Saerin. Ze kan toch niet bedoelen wat ik denk dat ze bedoelt?

Elaida ontwaakte met een heel merkwaardig gevoel. Waarom bewoog haar bed? Rimpelend, golvend. Zo ritmisch. En die wind! Had Carlya het raam open gelaten? Als dat zo was, zou de meid worden afgeranseld. Ze was gewaarschuwd. Ze was...

Dit was niet haar bed. Elaida opende haar ogen en keek omlaag naar een donker landschap, honderden voet beneden haar. Ze was vastgebonden op de rug van een of ander vreemd beest. Ze kon zich niet bewegen. Waarom kon ze zich niet bewegen?

Ze reikte naar de Bron en voelde een plotselinge, scherpe pijn, alsof ze over heel haar lichaam werd geslagen met duizend stokken.

Ze reikte verdoofd omhoog en voelde een band om haar hals. Er zat een donkere gestalte in het zadel naast haar; het gezicht van de vrouw werd niet verlicht door lantaarns, maar Elaida voelde haar toch. Elaida had een vage herinnering dat ze in de lucht had gebungeld, vastgebonden met touw, terwijl ze steeds weer flauwviel. Wanneer was ze omhoog getrokken? Wat gebeurde er?

Een stem fluisterde haar toe vanuit de nacht. ‘Ik zal je dat foutje geven. Je bent heel lang marath’damane geweest, dus slechte gewoonten vallen te verwachten. Maar je zult niet opnieuw naar de Bron

reiken zonder mijn toestemming, begrepen?’

‘Laat me gaan!’ brulde Elaida.

De pijn keerde tien keer zo erg terug, en Elaida kokhalsde ervan. Haar gal en braaksel vielen over de zijkant van het beest naar de grond ver beneden.

‘Nou, nou,’ zei de stem geduldig, als een vrouw die tegen een heel jong kind spreekt. ‘Je moet nog veel leren. Je heet Suffa. En Suffa zal een gehoorzame damane zijn. Jazeker. Een heel, heel gehoorzame damane.’

Elaida gilde opnieuw, en deze keer stopte ze niet toen de pijn kwam. Ze bleef de onverschillige nacht in gillen.

Voor de Steen van Tyr

We kennen de namen van de vrouwen die in Graendals paleis waren niet, zei Lews Therin. We kunnen ze niet aan de lijst toevoegen.

Rhand probeerde de waanzinnige te negeren. Dat bleek onmogelijk. Lews Therin ging door.

Hoe kunnen we de lijst aanvullen als we hun namen niet kennen! In de oorlog zijn we op zoek gegaan naar de Speervrouwen die waren gevallen. We hebben ze allemaal gevonden! De lijst is gebrekkig! Ik kan niet doorgaan!

Het is niet jouw lijst! grauwde Rhand. *Het is de mijne, Lews Therin. De MIJNE!*

Nee! sputterde de waanzinnige. *Wie ben jij? Het is mijn lijst! Ik heb hem gemaakt. Ik kan niet doorgaan nu ze dood zijn. O, Licht! Lotsvuur? Waarom hebben we lotsvuur gebruikt? Ik had beloofd dat ik dat nooit meer zou doen...*

Rhand kneep zijn ogen dicht en hield Tai'daishars teugels stevig vast. Het strijdros liep omzichtig over straat, zijn hoeven bonzend op de aangestampte aarde.

Wat zijn we geworden? fluisterde Lews Therin. *We gaan het wéér doen, nietwaar? Ze allemaal doden. Iedereen van wie we hebben gehouden. Weer, weer, weer...*

'Steeds weer,' fluisterde Rhand. 'Het maakt niet uit, zolang de wereld maar overleeft. Ze hebben me al eerder vervloekt, gezworen bij de Drakenberg en bij mijn naam, maar ze hebben het overleefd. We zijn

hier, klaar voor de strijd. Steeds weer.'

'Rhand?' vroeg Min.

Hij opende zijn ogen. Ze reed op haar grijsbruine merrie naast Tai'daishar. Hij mocht haar, of de anderen, niet laten merken dat hij wegglipte. Ze mochten niet weten hoe dicht hij op de rand van instorten stond.

Zoveel namen die we niet kennen, fluisterde Lews Therin. *Zoveel doden door onze hand*.

En dit was nog maar het begin.

'Het gaat goed met me, Min,' zei hij. 'Ik zat te denken.'

'Over de mensen?' vroeg Min. De houten looppaden van Bandar Eban stonden vol mensen. Rhand zag niet langer de kleuren van hun kleding; hij zag hoe sleets die kleding was. Hij zag de scheuren in de prachtige stoffen, de sleetse plekken, het vuil en de vlekken. Bijna iedereen in Bandar Eban was een soort vluchteling. Ze keken naar hem met gekwelde ogen.

Elke keer als hij vroeger een koninkrijk had veroverd, had hij dat beter achtergelaten dan toen hij aankwam. Rhand had tirannieke Verzakkers afgezet, een einde gemaakt aan oorlog en belegeringen. Hij had indringers van de Shaido verdreven, hij had voedsel gebracht, hij had voor stabiliteit gezorgd. Elk land dat hij had vernietigd, was in feite tegelijkertijd gered.

Arad Doman was anders. Hij had voedsel laten komen, maar dat voedsel had nog meer vluchtelingen aangetrokken, wat een aanslag pleegde op de voorraden. Niet alleen had hij gefaald in het scheppen van vrede met de Seanchanen, hij had hun enige soldaten ingevorderd en weggestuurd om de Grenslanden in het oog te houden. De zeeën waren nog steeds onveilig. Die kleine Seanchaanse keizerin vertrouwde hem niet. Ze zou doorgaan met haar aanvallen en die misschien zelfs verdubbelen. De Domani zouden worden vertrappt onder de hoeven van de oorlog, geplet tussen binnendringende Trolloks in het noorden en Seanchanen in het zuiden.

En Rhand liet hen in de steek.

Ergens beseften de mensen dat, en het kostte Rhand heel veel moeite om naar hen te kijken. Hun hongerige ogen beschuldigden hem: waarom breng je ons hoop en laat die dan weer verdorren, als een pas geslagen put tijdens een droogte? Waarom dwing je ons je te aanvaarden als onze heerser, om ons vervolgens in de steek te laten? Flin en Naeff waren vooruitgereden; hij zag hun zwarte jassen verderop, waar ze te paard zaten en wachtten tot Rhands stoet het stadsplein bereikte. De spelden fonkelden op hun hoge kragen. De fontein

op het plein stroomde nog steeds, te midden van glanzende koperen paarden die opsprongen uit koperen golven. Wie van die zwijgende Domani bleef de fontein poetsen, terwijl er geen koning regeerde en de halve Koopliedenraad vermist werd?

Rhands Aiel hadden niet genoeg raadsleden kunnen opsporen om een meerderheid te vormen; hij vermoedde dat Graendal voldoende van hen had vermoord of gevangengenomen om te voorkomen dat er ooit een nieuwe koning kon worden gekozen. Als er raadsleden bij zaten die knap genoeg waren, dan waren die nu haar huisdieren, wat feitelijk betekende dat Rhand hen had vermoord.

Ah, zei Lews Therin. *Namen die ik aan de lijst kan toevoegen. Ja...* Bashere kwam naast Rhand rijden, wrijvend met zijn knokkels over zijn snor en met een peinzend gezicht. ‘Je wil is geschied,’ zei hij. ‘Vrouw Chadmar?’ vroeg Rhand.

‘Teruggebracht naar haar huis,’ zei Bashere. ‘We hebben datzelfde gedaan met de andere vier leden van de Koopliedenraad die de Aiel bij de stad gevangenhielden.’

‘Ze begrijpen wat ze moeten doen?’

‘Ja,’ verzuchtte Bashere. ‘Maar ik denk niet dat ze het zullen doen. Als je het mij vraagt, ik denk dat als wij weg zijn, ze de stad uit vluchten. Als dieven uit een gevangenis zodra de wachters vertrekken.’

Rhand reageerde niet. Hij had de Koopliedenraad opgedragen om nieuwe leden te kiezen en vervolgens een koning aan te stellen. Maar Bashere had waarschijnlijk gelijk. Nu al ontving Rhand verslagen uit de andere steden langs de kust, waar hij zijn Aiel naartoe had laten gaan. De leiders van steden verdwenen, vluchtten voor de verwachte Seanchaanse aanval.

Arad Doman, als koninkrijk, was ten einde. Als een tafel beladen met te veel gewicht zou het snel instorten. Dat is niet mijn probleem, dacht Rhand, zonder naar de mensen te kijken. Ik heb alles gedaan wat ik kon.

Dat was niet waar. Hoewel hij de Domani had willen helpen, waren zijn werkelijke redenen om hier te komen dat hij met de Seanchanen wilde spreken, uitzoeken wat er met de koning was gebeurd en Graendal opsporen. En niet te vergeten zeker stellen wat hij kon van de Grenslanden.

‘Is er al nieuws van Ituralde?’ vroeg Rhand.

‘Niets goeds, vrees ik,’ zei Bashere grimmig. ‘Hij heeft schermutelingen gehad met Trolloks, maar dat wist je al. Het Schaduwgebroed trekt zich altijd snel terug, maar hij waarschuwt dat er zich iets ver-

zamelt. Zijn verkenneren vangen glimpen op van troepenmachten die groot genoeg zijn om hem te verslaan. Als de Trolloks zich daar verzamelen, dan doen ze dat waarschijnlijk ook op andere plekken. Vooral bij de Kloof.’

Die vervloekte Grenslanders! dacht Rhand. Ik zal iets aan hen moeten doen. Binnenkort. Toen ze op het plein aankwamen, hield hij Tai'daishar in en knikte naar Flin en Naeff.

Op zijn teken openden ze elk een grote Poort op het stadsplein. Rhand had rechtstreeks vanaf het terrein bij vrouwe Chadmars huis kunnen vertrekken, maar dan zou hij als een dief in de nacht zijn verdwenen, de ene dag hier en de volgende dag weg. Hij zou de mensen in ieder geval laten zien dat hij vertrok, zodat ze wisten dat ze op zichzelf waren aangewezen.

Ze stonden overal op de looppaden, ongeveer zoals toen Rhand net in de stad was aangekomen. Indien mogelijk waren ze nu nog stiller dan toen. Vrouwen in hun onthullende gewaden, mannen in kleurrijke jassen met kanten boorden eronder. Er waren er veel zonder de koperkleurige huid van de Domani. Rhand had zoveel mensen naar de stad gelokt met de belofte van voedsel.

Tijd om te gaan. Hij reed naar een van de Poorten, maar een stem riep hem toe. ‘Drakenheer!’

De stem was gemakkelijk te horen aangezien de menigte zo stil was. Rhand draaide zich om op zijn zadel, op zoek naar degene die had geroepen. Een slanke man in een rode Domaanse jas – bij het middel dichtgeknoopt en aan de voorzijde open in een ‘V’ – met een kanten hemd eronder. Zijn gouden oorknoppen fonkelden terwijl hij zich door de menigte drong. De Aiel onderschepten hem, maar Rhand herkende hem als een van de havenmeesters. Rhand knikte naar de Aiel dat ze de man – Iralin heette hij – mochten laten naderen.

Iralin haastte zich naar Tai'daishar toe. Voor een Domaanse man was hij opvallend gladgeschoren, en onder zijn ogen lagen kringen door het slaapgebrek.

‘Drakenheer,’ zei de man op gedempte toon toen hij naast Rhands paard stond, ‘het voedsel! Het is bedorven.’

‘Welk voedsel?’ vroeg Rhand.

‘Alles,’ zei de man met gespannen stem. ‘Elk vat, elke zak, elk beetje in onze pakhuizen en aan boord van de schepen van het Zeevolk, heer! Het zit niet alleen vol graanklanders. Het is zwart en bitter geworden, en de mensen worden ziek als ze het eten!’

‘Alles?’ herhaalde Rhand geschokt.

‘Alles,’ zei Iralin zacht. ‘Honderden en nog eens honderden vaten.’

Het gebeurde plotseling, in een oogwenk. Even daarvoor was het nog goed, en toen ineens... Heer, er zijn zoveel mensen naar de stad gekomen omdat ze hadden gehoord dat we voedsel hadden! Nu hebben we niets. Wat moeten we doen?’

Rhand sloot zijn ogen.

‘Heer?’ vroeg Iralin.

Rhand opende zijn ogen en spoorde Tai'daishar aan. Hij liet de havenmeester met open mond staan en reed de Poort door. Rhand kon niets meer doen. Wilde niets meer doen. Hij zette de komende hongersnood van zich af. Dat ging schokkend gemakkelijk.

Bandar Eban verdween, die te stille mensen verdwenen. Zodra hij door de Poort reed, barstte de wachtende menigte in gejuich uit.

Het was zo onthutsend, zo'n contrast, dat Rhand stomverbaasd Tai'daishar inhiel.

Tyr lag voor hem. Dit was een van de grote steden, uitgestrekt en weids, en de Poorten openden rechtstreeks naar de Festivalbaan, een van de grootste stadspleinen. Een korte rij Asha'man salueerde met een vuist tegen de borst. Rhand had hen eerder die ochtend vooruitgestuurd om de stad voor te bereiden op zijn aankomst en het plein vrij te maken voor Poorten.

De mensen bleven juichen. Duizenden hadden zich er verzameld, en Banieren van het Licht wapperden op tientallen palen die door de toeschouwers werden vastgehouden.

De loftuitingen raakten Rhand als een golf van beschuldiging. Hij verdiende dergelijke lof niet. Niet na wat hij in Arad Doman had gedaan.

Ik moet in beweging blijven, dacht hij, terwijl hij Tai'daishar weer aanspoorde.

Hier raakten de paardenhoeven plaveistenen in plaats van zand dat vochtig was van de regen. Bandar Eban was een grote stad, maar Tyr was iets heel anders.

Straten kronkelden door het landschap, omzoomd met gebouwen die de meeste plattelandslieden smal zouden noemen, maar die heel gewoon waren voor de Tyreners.

Op veel van de puntdaken met pannen of dakleien zaten mannen of jongens, hopen op een beter uitzicht op de Drakenheer. De bakstenen hadden hier een lichtere kleur dan in Bandar Eban en werden voor bijna alle gebouwen gebruikt. Misschien kwam dat door het fort dat boven de stad opdoemde. De Steen van Tyr, noemden ze het. Een relikwie uit een vroeger tijdperk, maar nog altijd indrukwekkend.

Rhand draafde naar voren, met Min en Bashere nog steeds vlakbij. De menigten brulden. Zo luid. Vlakbij werden twee wapperende vaandels gevangen door de wind en raakten op onverklaarbare wijze verstrikt. De mannen die ze omhoog hielden, nabij de voorzijde van de menigte, lieten de vaandels zakken en probeerden ze van elkaar los te maken, maar ze zaten stevig verstrengeld, om elkaar heen gedraaid door de wind. Rhand reed voorbij en merkte het maar amper op. Hij was niet langer verbaasd over waar zijn ta'veren-aard toe in staat was.

Rhand stond er echter wel van te kijken dat er zoveel buitenlanders in de menigte te zien waren. Dat was niet zo ongebruikelijk, want er kwamen altijd veel uitlanders naar Tyr. De bevolking hier stond open voor lieden die wilden handelen in specerijen en huiden uit het oosten, porselein van de zee, graan of tobak uit het noorden, en verhalen van overal ter wereld. Maar Rhand had gemerkt dat uitlanders – in welke stad dan ook – minder op hem letten als hij op bezoek kwam. Dit gold zelfs wanneer die uitlanders uit een land kwamen dat hij ook had veroverd. Als hij in Cairhien was, wilden de Cairhienin een wit voetje bij hem halen, maar als hij in Illian was, dan vermeden de Cairhienin hem. Misschien wilden ze er niet aan worden herinnerd dat hun heer en die van de vijand dezelfde man was.

Maar hier had hij geen moeite om buitenlanders te tellen: Zeevolk met hun donkere huid en hun wijde, felle kleding; Morlanders in lange jassen en met gewaste snorren; bebaarde Illianers met opstaande kragen; bleke Cairhienin met strepen op hun kleding. Er waren ook mannen en vrouwen gekleed in eenvoudige Andoraanse wol. Er juichten minder buitenlanders dan Tyreners, maar ze waren er wel en keken waakzaam toe.

Bashere tuurde langs de menigte.

‘De mensen lijken verbaasd,’ hoorde Rhand zichzelf zeggen.

‘Je bent een tijdje weggeweest.’ Bashere wreef nadenkend met zijn knokkels over zijn snor. ‘Ongetwijfeld zijn de geruchten sneller gevlogen dan pijlen, en hebben vele herbergiers verhalen opgedist over je dood of verdwijning om hun gasten aan te moedigen nog maar een rondje te bestellen.’

‘Licht! Het lijkt wel alsof ik doorlopend bezig ben een of ander gerucht uit de wereld te helpen. Wanneer houdt het eens op?’

Bashere lachte. ‘Als je een einde kunt maken aan alle roddels, zal ik mijn paard laten staan en op een geit gaan rijden! Ha! En dan sluit ik me ook aan bij het Zeevolk.’

Rhand zweeg. Zijn volgelingen bleven door de Poorten komen.

Terwijl de Saldeanen Tyr binnenkwamen, hielden ze bijna allemaal hun lansen rechter en lieten hun paarden trots draven. De Aes Sedai zouden zich niet laten betrappen op ijdelheid, maar ze zagen er wel minder verpieterd uit en keken met hun leeftijdloze gezichten schrandler naar de menigte. En de Aiel – hun sluipende stappen wat minder behoedzaam, hun gezichten wat minder gesloten – schenen zich meer op hun gemak te voelen bij het gejuich dan bij die stille, beschuldigende Domaanse blikken.

Bashere en Rhand gingen opzij, en Min volgde zwijgend. Ze zag er verstrooid uit. Nynaeve en Cadsuane waren niet in de woonstede geweest toen Rhand zijn vertrek had aangekondigd. Wat zouden die twee uitspoken? Hij betwijfelde of ze samen waren; die vrouwen konden het amper verdragen in dezelfde kamer te zijn. Hoe dan ook, ze zouden wel horen waar hij naartoe was gegaan, en dan zouden ze hem wel vinden. Vanaf dit ogenblik zou Rhand overal eenvoudig te vinden zijn. Hij zou zich niet meer verstoppen in landhuizen in het bos. Hij zou niet meer alleen reizen. Niet terwijl Lan en zijn Malkieri naar de Kloof reden. Er was niet voldoende tijd meer.

Bashere keek naar de geopende Poorten, naar de Aiel die er op geruisloze voeten doorheen kwamen. Ze begonnen te wennen aan deze methode van reizen.

‘Ga je het Ituralde vertellen?’ vroeg Bashere uiteindelijk. ‘Over je terugtrekking?’

‘Hij hoort het wel,’ zei Rhand. ‘Zijn boodschappers hadden de opdracht om verslagen naar Bandar Eban te brengen. Ze zullen snel ontdekken dat ik er niet meer ben.’

‘En als hij de Grenslanden verlaat om zijn oorlog tegen de Seanchanen te hervatten?’

‘Dan zal hij de Seanchanen vertragen,’ zei Rhand, ‘en voorkomen dat ze naar mijn hielen bijten. Daarmee maakt hij zich dan ook nuttig.’

Bashere keek hem aan.

‘Wat verwacht je dan dat ik doe, Bashere?’ vroeg Rhand zacht. Basheres blik was een uitdaging, zij het verfiijnd, maar Rhand zou niet happen. Zijn woede bleef bevroren.

Bashere zuchtte. ‘Ik weet het niet,’ zei hij. ‘Deze hele toestand is een puinhoop, en ik zie geen uitweg. Ten strijde trekken terwijl de Seanchanen achter ons zitten, dat is het slechtste uitgangspunt dat ik kan bedenken.’

‘Ik weet het,’ zei Rhand, uitkijkend over de stad. ‘Tyr zal van hen zijn tegen de tijd dat dit achter de rug is, en waarschijnlijk Illian ook.’

Het Licht brande me, maar we hebben geluk als ze niet alles tot aan Andor veroveren terwijl wij elders bezig zijn.’

‘Maar...’

‘We moeten aannemen dat Ituralde zijn post zal verlaten zodra hij het nieuws van mijn falen hoort. Dat betekent dat onze volgende stap er een naar het leger van de Grenslanders moet zijn. Wat voor klacht je verwanten ook tegen me hebben, het moet snel worden opgelost. Ik heb weinig geduld met mannen die hun plicht verzaken.’ *Hebben we dat gedaan?* vroeg Lews Therin. *Wie hebben we in de steek gelaten?*

Stil! grauwde Rhand. *Ga terug naar je tranen, waanzinnige, en laat me met rust!*

Bashere leunde peinzend achterover in zijn zadel. Als hij dacht aan hoe Rhand de Domani in de steek had gelaten, dan zei hij daar niets over. Uiteindelijk schudde hij zijn hoofd. ‘Ik weet niet wat Tenobia beweegt. Het kan zijn dat ze gewoon boos is omdat ik ben vertrokken om jou te volgen; of het kan zo ingewikkeld zijn als een eis dat je je onderwerpt aan de wil van de Grenslandkoningen. Ik kan me niet voorstellen met wat voor reden zij en de anderen zouden weggaan bij de Verwording, in een tijd als deze.’

‘Daar komen we snel genoeg achter,’ zei Rhand. ‘Ik wil dat jij met een paar Asha’man gaat uitzoeken waar Tenobia en de anderen kamperen. Misschien ontdekken we wel dat ze die dwaze toestand hebben opgegeven en zijn teruggekeerd naar waar ze horen.’

‘Goed dan,’ zei Bashere. ‘Ik zal mijn mannen inkwartieren, en dan vertrek ik.’

Rhand knikte ferm, wendde zijn rijdier en draafde door de straat. De toeschouwers stonden aan weerskanten opgesteld.

De laatste keer dat hij in Tyr was, had hij geprobeerd zich te vermommen, hoewel hij er weinig aan had gehad. Iedereen die de tekenen kende, zou weten dat hij in de stad was. Ongebruikelijke gebeurtenissen – banieren die in de knoop raakten, mannen die van gebouwen vielen en ongedeerd op de grond belandden – waren nog maar het begin. Zijn ta’veren-aard leek krachtiger te worden en steeds grotere verstoringsen te veroorzaken. En gevaarlijkere.

Tijdens zijn vorige bezoek was Tyr bestookt door opstandelingen, maar de stad had er niet onder geleden. Tyr had te veel handel om zich druk te maken om iets eenvoudigs als een belegering. De meeste mensen waren gewoon met hun leven doorgedaan en hadden zich nauwelijks bekommerd om de opstandelingen. De edelen mochten gerust hun spelletjes spelen, zolang ze het eerlijkere volk maar niet

lastigvielen.

Bovendien had iedereen geweten dat de Steen zou standhouden, zoals bijna altijd was gebeurd. Hij was misschien achterhaald geraakt door het Reizen, maar voor indringers die geen toegang hadden tot de Ene Kracht was de Steen bijna onmogelijk in te nemen. Op zichzelf was hij sterker dan de meeste steden; een gigantische verzameling muren, torens en steile borstweringen zonder een enkele naad tussen de stenen. Binnen waren smidsen, pakhuizen en duizenden verdedigers, en de Steen had een eigen versterkte haven.

Niets daarvan zou echter veel uithalen tegen een leger van Seanchanen met damane en raken.

De menigte stond langs de straat tot aan de Steenzoom, de grote open ruimte die de Steen aan drie kanten omgaf. *Een veld des doods*, zei Lews Therin.

Hier stond ook weer een mensenmassa voor Rhand te juichen. De poorten naar de Steen waren open en een welkomstdelegatie wachtte op hem. Darlin – ooit een hoogheer, nu koning van Tyr – zat op een stralend witte hengst. De Tyrener was zeker een kop kleiner dan Rhand, en hij had een korte zwarte baard en kortgeknipt haar. Door zijn haakneus was hij niet knap, maar Rhand had gemerkt dat hij een scherpe geest en veel eergevoel had. Darlin had zich immers van het begin af aan tegen Rhand verzet in plaats van zich aan te sluiten bij degenen die onmiddellijk voor hem bogen. Een man wiens trouw zo moeilijk te winnen was, was er vaak ook een van wiens trouw je zeker kon zijn wanneer je niet in de buurt was.

Darlin maakte een buiging voor Rhand. De bleke Dobraine, gekleed in een blauwe jas en witte broek, zat op een gespikkelde ruïn naast de koning. Zijn gezicht was onpeilbaar, hoewel Rhand vermoedde dat hij nog altijd teleurgesteld was omdat hij zo snel uit Arad Doman was weggestuurd.

Rijen Verdedigers van de Steen stonden voor de muur, met hun zwaarden voor zich en hun borstplaten en geribbelde helmen bijna stralend opgepoetst. Hun pofmouwen waren zwart-met-goud gestreept, en boven hen wapperde de banier van Tyr: een achtergrond die half rood en half goud was, met drie zilveren sikkels erop.

Rhand zag dat het plein binnen de muren vol stond met soldaten, velen in de kleuren van de Verdedigers, maar velen ook zonder enig uniform behalve een rood-met-gouden band om de arm. Dat zouden de nieuwe rekruten wel zijn, de mannen die hij Darlin had opgedragen te verzamelen.

Het was een vertoning bedoeld om ontzag te wekken. Of misschien

om de trots van een man te strelen.

Rhand hield Tai'daishar voor Darlin staande. Helaas was die haan van een Weiramon bij de koning, zittend op zijn paard net achter Darlin. Weiramon was zo'n domme kerel dat Rhand hem amper zonder toezicht op een akker zou laten werken, laat staan een groep soldaten aanvoeren.

Goed, de kleine man was dapper, maar dat kwam waarschijnlijk alleen maar doordat hij te traag van begrip was om gevaar te zien. Zoals altijd zag Weiramon er nog dommer uit doordat hij probeerde zich beter voor te doen dan de hansworst die hij was. Zijn baard was behandeld met was, zijn haar was zorgvuldig gekapt om te verbergen hoe kaal hij werd en zijn kleding was kostbaar; een jas en broek gesneden als een velduniform, maar geen mens zou zulke mooie stoffen dragen in een veldslag. Geen mens behalve Weiramon. *Ik mag hem*, zei Lews Therin.

Rhand keek daarvan op. *Jij mag niemand!*

Hij is eerlijk, antwoordde Lews Therin, en toen lachte hij. *Eerlijker dan ik, dat zeker! Een man kiest er niet voor om een sukkel te zijn, maar hij kiest er wel voor om trouw te zijn. We kunnen het slechter treffen dan deze man als volgeling te hebben.*

Rhand hield zich in. Het had geen zin om met de waanzinnige te redetwisten.

Lews Therin nam besluiten zonder rede. Maar hij neuriede in ieder geval niet meer over mooie vrouwen. Dat kon Rhand nogal afleiden. Darlin en Dobraïne bogen voor Rhand, en Weiramon deed hen na. Er waren nog anderen bij de koning, natuurlijk. Vrouwe Caraline was een gegeven; de slanke Cairhiense was nog net zo mooi als Rhand zich herinnerde. Er hing een witte opaal op haar voorhoofd, waarvan het gouden kettinkje in haar donkere haar was gevlochten.

Rhand moest zichzelf dwingen weg te kijken. Ze leek te veel op haar nicht, Moiraine. En ja hoor, Lews Therin begon de namen van de lijst weer op te sommen, te beginnen met Moiraine.

Rhand zette zich schrap en luisterde naar de stem van de dode man achter in zijn geest terwijl hij de rest van de groep bekeek. Alle overgebleven hoogheren en hoogvrouwen van Tyr waren er, elk op hun eigen paard. De onnozele Anaiyella zat op haar vos naast Weiramon. En... droeg ze nu een zakdoekje met zijn kleuren? Rhand had gedacht dat ze wat kieskeuriger was. Torean had een glimlach op zijn bultige gezicht. Jammer dat hij nog leefde, terwijl veel betere mannen onder de hoogheren waren overleden. Simaan, Estanda, Tedosian, Hearne; alle vier hadden ze zich tegen Rhand verzet en leiding gegeven aan

de belegering van de Steen. Nu bogen ze voor hem.

Alanna was er ook. Rhand keek niet naar haar. Ze was droevig, voelde hij door hun binding. En terecht.

‘Drakenheer,’ zei Darlin, die zijn rug rechtte in het zadel, ‘dank u dat u Dobraine had gestuurd met uw wensen.’ Zijn stem bracht zijn ongenoegen over. Hij had op dringend bevel van Rhand snel een leger verzameld, en vervolgens had Rhand hem gedwongen wekenlang niets te doen. Nou, de mannen zouden snel blij zijn met de extra weken om te oefenen.

‘Het leger is klaar,’ vervolgde Darlin aarzelend. ‘We zijn klaar voor vertrek naar Arad Doman.’

Rhand knikte. Het was oorspronkelijk zijn bedoeling geweest om Darlin in Arad Doman onder te brengen, zodat hij de Aiel en Asha’man elders kon plaatsen. Hij draaide zich om, kijkend naar de menigten, en besepte nu pas verstrooid waarom er zoveel buitenlanders bij waren. De meeste Tyreners waren gerekruteerd voor het leger en stonden nu in rijen binnen de Steen.

Misschien waren de mensen op het plein en langs de straten daar niet om te juichen voor Rhand. Misschien dachten ze dat ze hun legers toejuichten terwijl die op een zegetocht vertrokken.

‘Je hebt het goed gedaan, Darlin,’ zei Rhand. ‘Het werd tijd dat iemand in Tyr leerde bevelen te gehoorzamen. Ik weet dat je mannen ongeduldig zijn, maar ze zullen nog een tijdje moeten wachten. Wijs me vertrekken toe in de Steen en zorg voor het inkwartieren van Basheres soldaten en de Aiel.’

Darlins verwarring nam toe. ‘Uitstekend. Zijn we dan niet nodig in Arad Doman?’

‘Wat Arad Doman nodig heeft, kan niemand verschaffen,’ zei Rhand. ‘Je troepen gaan met mij mee.’

‘Natuurlijk, heer. En... waar gaan we naartoe?’

‘Naar Shayol Ghul.’

Verzegeld tot de Vlam

Egwene zat stil in haar tent, met haar handen op schoot. Ze probeerde haar geschoktheid, haar brandende woede en haar ongelooft te bedwingen.

De mollige, knappe Chesa zat zwijgend op een kussen in de hoek, waar ze borduursel vastnaaide aan de zoom van een van Egwenes gewaden en er volkomen tevreden uitzag nu haar meesteres was teruggekeerd. De tent stond afgezonderd in een eigen bosje binnen het kamp van de Aes Sedai. Egwene had vanochtend niemand anders dan Chesa binnengelaten. Ze had zelfs Sivan weggestuurd, die ongetwijfeld was gekomen om een of andere verontschuldiging aan te bieden. Egwene had tijd nodig om na te denken, zich voor te bereiden, om te gaan met haar falen.

En het was falen. Ja, het was haar opgedrongen door anderen, maar die anderen waren haar volgelingen en vrienden. Ze wisten hoe boos Egwene zou zijn over hun aandeel in deze ramp. Maar eerst moest ze bij zichzelf kijken, beoordelen wat ze beter had moeten doen.

Ze zat in haar houten stoel, met een hoge rugleuning en patronen in krulwerk op de armleuningen. Haar tent was nog net zoals ze hem had achtergelaten, haar tafel netjes, de dekens opgevouwen, de kussens opgestapeld in de hoek, overduidelijk vaak afgestoft door Chesa.

Als een museum om de kinderen van weleer te onderwijzen.

Egwene was zo overtuigend mogelijk geweest tijdens hun ontmoetingen in Tel'aran'rhiod, en toch was Sivan tegen haar wensen ingegaan.

Misschien was ze te geheimzinnig geweest. Dat was een gevaar, geheimzinnigheid. Het was wat Siuan had neergehaald. Haar tijd als hoofd van de ogen-en-oren van de Blauwe Ajah had haar geleerd zuinig om te gaan met inlichtingen, die uit te delen als een vrekkelijke werkgever op betaaldag. Als de anderen hadden geweten hoe belangrijk Siuans werk was, dan zouden ze mogelijk niet hebben besloten haar tegen te werken.

Egwene streek met haar vingers over de gladde, fijn geweven buidel die ze aan haar riem droeg. Er zat een lang, slank voorwerp in, in het geheim eerder die ochtend uit de Witte Toren opgehaald.

Was ze in dezelfde valstrik getrapt als Siuan? Dat gevaar bestond. Ze was immers opgeleid door Siuan. Als Egwene uitgebreider had uitgelegd hoe goed haar werk in de Witte Toren ging, zouden de anderen dan niets hebben gedaan?

Het was een lastige grens. Een Amyrlin moest vele geheimen bewaren. Als ze te veel onthulde, zou ze haar gezag kwijtraken.

Maar tegen Siuan had Egwene openhartiger moeten zijn. Die vrouw was het te zeer gewend om op eigen houtje te handelen. Dat ze die droom-ter'angreaal had gehouden, ondanks het medeweten en de wensen van de Zaal, was daar een aanwijzing voor. En toch had Egwene dat goedgekeurd, Siuan onbewust aangemoedigd zich tegen het gezag te verzetten.

Ja, Egwene had fouten gemaakt. Ze kon niet alle schuld bij Siuan, Brin en Gawein leggen. Ze had waarschijnlijk ook nog andere vergissingen begaan; ze zou later met meer aandacht naar haar eigen handelen moeten kijken.

Voorlopig richtte ze zich op een groter probleem. Er was een ramp gebeurd. En zij was op het punt van slagen uit de Witte Toren weggehaald.

Wat moest ze doen? Ze stond niet op om ijsberend na te denken. Ijsberen was een teken van zenuwachtigheid of frustratie, en ze moest leren te allen tijde beheerst te blijven, zodat ze niet onbewust slechte gewoonten oppikte. Dus bleef ze zitten, met haar armen op de leuningen, gekleed in een mooi groenzijden gewaad met geel borduursel op het lijfje.

Wat voelde het vreemd om dit gewaad te dragen. Verkeerd. Haar witte gewaden, hoewel die haar waren opgedrongen, waren een soort teken van verzet geworden. Als ze nu veranderde, was dat het einde van haar aanval. Ze was moe, gevoelsmatig en lichamelijk, van de strijd van die nacht. Maar daar mocht ze niet aan toegeven. Dit zou niet haar enige bijna slapeloze nacht zijn voordat er een heel belang-

rijke dag van besluiten en problemen aanbrak.

Ze merkte dat ze op de armleuning tikte en dwong zichzelf ermee op te houden.

Ze kon nu niet meer als Novice terug naar de Witte Toren. Haar opstandigheid had alleen gewerkt omdat ze een gevangen Amyrlin was. Als ze uit eigen vrije wil terugkeerde, zou men haar zien als onderdanig, of als hooghartig.

Bovendien zou Elaida haar deze keer zeker laten terechtstellen.

En dus zat ze vast, net zoals toen ze voor het eerst was ontvoerd door agenten van de Witte Toren. Ze knarste met haar tanden. Ze had ooit de misleide gedachte gehad dat de Amyrlin zich niet zo gemakkelijk zou laten meeslepen door willekeurige wendingen in het Patroon. Zij had zogenaamd de leiding. Alle anderen reageerden eenvoudigweg op ontwikkelingen, maar de Amyrlin was een vrouw van actie!

Ze besepte steeds meer dat het helemaal niet anders was voor de Amyrlin. Het leven was een orkaan, of je nu een melkmeisje of een koningin was. Koninginnen waren er alleen beter in gezag uit te stralen te midden van die storm. Als Egwene een standbeeld leek dat geen last had van de wind, dan kwam dat doordat ze wist hoe ze met die wind moest meebuigen. Dat gaf de illusie van beheersing.

Nee. Het was niet alleen maar een illusie. De Amyrlin had ook meer beheersing, al was het maar omdat ze zichzelf beheerste en de orkaan buiten zichzelf hield. Ze boog voor de noden van het ogenblik, maar haar handelen was weloverwogen.

Ze moest zo logisch zijn als een Witte, zo nadenkend als een Bruine, zo hartstochtelijk als een Blauwe, zo besluitvaardig als een Groene, zo genadig als een Gele, zo diplomatiek als een Grijs. En ja, zo wraakzuchtig als een Rode, als het nodig was.

Ze kon niet als Novice terug naar de Witte Toren, en ze kon niet wachten op onderhandelingen. Niet nu de Seanchanen zo driest waren geweest om de Witte Toren aan te vallen, niet nu niemand Rhand in de gaten hield, niet nu de wereld in chaos verkeerde en de Schaduw zijn troepen verzamelde voor de Laatste Slag. Daardoor restte haar een moeilijk besluit. Ze had een fris leger van vijftigduizend soldaten, en de Witte Toren had een onvoorstelbare slag toegebracht gekregen. De Aes Sedai waren uitgeput, de Torenwacht gebroken en gewond. Over een paar dagen zouden de gewonden Geheeld en de vrouwen uitgerust zijn. Ze wist niet of Elaida de aanval had overleefd, maar ze moest ervan uitgaan dat die vrouw nog altijd de touwtjes in handen had. Dat gaf Egwene heel kort de gelegenheid te handelen.

Ze wist wat het enig juiste besluit was. Ze had geen tijd om te wachten

tot de zusters in de Witte Toren die beslissing zouden nemen; ze zouden hen moeten dwingen haar te aanvaarden.

Ze hoopte dat de geschiedenis het haar uiteindelijk zou vergeven. Ze stond op, gooide de tentflap open en bleef stokstijf staan. Er zat een man op de grond pal voor haar.

Gawein krabbelde overeind, nog even knap als in haar herinnering. Hij was niet mooi, zoals zijn halfbroer. Gawein was massiever, echter. Opvallend genoeg maakte hem dat nu in Egwenes ogen aantrekkelijker dan Galad. Galad was net een schepsel dat niet echt kon zijn, een figuur uit legenden en verhalen. Hij was net een glazen standbeeld dat je op een tafel zette om te bewonderen, maar dat je nooit aanraakte.

Gawein was anders. Knap, met dat glanzende roodgouden haar en die tedere ogen. Terwijl Galad zich nooit ergens zorgen over maakte, maakte Gaweins bezorgdheid hem oprecht. Net als zijn vermogen om fouten te maken, helaas.

‘Egwene,’ zei hij, terwijl hij zijn zwaard rechtlegde en zijn broekspijpen afklopte. Licht! Had hij dáár geslapen, voor haar tent? De zon was al halverwege haar hoogste punt. Die man had weg moeten gaan om wat rust te krijgen!

Egwene onderdrukte haar bezorgdheid om hem. Dit was geen tijd om zich als een verliefd meisje op te stellen. Nu moest ze de Amyrlin zijn. ‘Gawein,’ zei ze. Ze stak haar hand op en hield hem tegen toen hij naar haar toe wilde stappen. ‘Ik weet nog niet wat ik met jou aanmoet. Andere zaken vereisen mijn aandacht. Heeft de Zaal zich verzameld, zoals ik had verzocht?’

‘Ik geloof van wel,’ zei hij, zich omdraaiend om naar het midden van het kamp te kijken.

Tussen de lage bomen door zag ze de grote verzameltent van de Zaal. ‘Dan moet ik erheen,’ zei Egwene, die diep ademhaalde. Ze wilde weglopen.

‘Nee,’ zei Gawein, en hij ging voor haar staan. ‘Egwene, we moeten praten.’

‘Later.’

‘Nee, niet later, bloedvuur! Ik wacht al maanden. Ik moet weten waar we staan. Ik moet weten of je...’

‘Hou op!’ snauwde ze.

Hij verstijfde. Ze zou zich niet laten overhalen door die ogen! Niet nu. ‘Ik zei dat ik er nog niet uit ben wat ik voel,’ zei ze kil, ‘en dat meende ik.’

Hij klemde zijn kaken opeen. ‘Ik geloof niet in die Aes Sedai-kalmte,

Egwene,' zei hij. 'Niet terwijl je ogen zoveel waarachtiger zijn. Ik heb offers gebracht...'

'Jij hebt offers gebracht?' viel Egwene hem in de rede, en ze liet wat van haar woede zien. 'En alles wat ik heb opgeofferd om de Witte Toren te verenigen dan? Offers die jij hebt ondermijnd door tegen mijn uitdrukkelijke wens in te gaan? Had Suan je niet verteld dat ik een reddingsactie had verboden?'

'Jawel,' zei hij stijfjes. 'Maar we waren bezorgd om je!'

'Nou, die bezorgdheid was het offer dat ik eiste, Gawein,' zei ze geërgerd. 'Snap je niet hoeveel wantrouwen je me hebt betoond? Hoe kan ik je vertrouwen als je me ongehoorzaam bent alleen zodat jij je beter voelt?'

Gawein keek niet beschaamd; hij keek alleen verward. Dat was eigenlijk een goed teken. Als Amyrlin had ze een man nodig die zou zeggen wat hij dacht. Onder vier ogen. Maar in het openbaar had ze iemand nodig die haar steunde. Zag hij dat niet in?

'Je houdt van me, Egwene,' zei hij koppig. 'Ik zie het aan je.'

'Egwene de vrouw houdt van je,' zei ze. 'Maar Egwene de Amyrlin is woest op je. Gawein, als je bij me wilt horen, dan hoor je bij zowel de vrouw als de Amyrlin. Ik zou van jou – een man die is opgeleid als Eerste Prins van het Zwaard – verwachten dat je dat verschil begrijpt.'

Gawein wendde zijn blik af.

'Je gelooft het niet, of wel?' vroeg ze.

'Wat?'

'Dat ik de Amyrlin ben,' zei ze. 'Je aanvaardt mijn rang niet.'

'Ik doe mijn best,' zei hij terwijl hij haar weer aankeek. 'Maar bloed-as, Egwene. Toen we uit elkaar gingen was je maar een Aanvaarde, en dat is niet eens zo lang geleden. Nu hebben ze je tot Amyrlin benoemd? Ik weet niet wat ik ervan moet denken.'

'En zie je niet in hoe je onzekerheid alles ondermijnt wat we samen zouden kunnen hebben?'

'Ik kan veranderen. Maar dan moet jij me helpen.'

'En daarom wilde ik op een later ogenblik praten,' zei ze. 'Laat je me er nog langs?'

Hij stapte met overduidelijke tegenzin opzij. 'Dit gesprek is nog niet afgelopen,' waarschuwde hij. 'Ik heb eindelijk ergens een beslissing over genomen, en ik ben niet van plan op te houden met jagen tot ik mijn zin heb.'

'Best,' zei Egwene, en ze liep hem voorbij. 'Ik kan daar nu niet over nadenken. Ik moet mensen om wie ik geef een andere groep mensen

om wie ik geef laten afslachten.’

‘Dus je gaat het doen?’ vroeg Gawein achter haar. ‘Overal in het kamp wordt gegist; ik heb het gehoord, ook al ben ik de hele ochtend amper hier weg geweest. Sommige mensen denken dat je Brin gaat opdragen om de stad aan te vallen.’

Ze weifelde.

‘Het zou jammer zijn als dat gebeurde,’ zei hij. ‘Ik geef geen zier om Tar Valon, maar ik denk te weten wat het met jou zou doen als je aanviel.’

Ze draaide zich naar hem om. ‘Ik doe wat gedaan moet worden, Gawein,’ zei ze, en ze keek hem in de ogen. ‘Ten gunste van de Aes Sedai en de Witte Toren. Zelfs als het pijnlijk is. Zelfs als het me verscheurt. Ik zal het doen als het nodig is. Altijd.’

Hij knikte langzaam. Ze liep naar de tent in het midden van het kamp.

‘Dit is jouw schuld, Jesse,’ zei Adelorna. Haar ogen waren nog steeds rood; ze had de vorige avond een zwaardhand verloren. Ze was een van de velen. Maar ze was ook taai als een steppenhond, en overduidelijk niet van zins haar verdriet te tonen.

Jesse Bilal warmde haar handen aan haar kom ganzenbesthee en weigerde zich te laten uitlokken. Adelorna’s vraag was onvermijdelijk geweest. En misschien had Jesse de berisping verdiend. Natuurlijk verdienden ze die allemaal, ergens. Behalve misschien Tsutama, die in die tijd geen overste van een Ajah was. Onder meer daarom was die vrouw ook niet uitgenodigd voor deze bespreking. Dat, en het feit dat de Rode Ajah op het ogenblik niet bepaald in de gunst stond bij de rest.

De kleine benauwde kamer was amper groot genoeg voor vijf stoelen en het potkachelkje tegen de muur, dat een rustige warmte uitstraalde. Er was geen plaats voor een tafel, laat staan een haard. Net voldoende ruimte voor vijf vrouwen. De machtigste vrouwen ter wereld. En de domste, schijnbaar.

Ze waren een deerniswekkende zusterorde vanochtend, de ochtend na de grootste ramp in de geschiedenis van de Witte Toren. Jesse keek naar de vrouw naast haar. Ferane Neheran – Eerste Redeneester van de Witte Ajah – was een kleine, stevige vrouw die, merkwaardig voor een Witte, vaak eerder nors dan logisch leek. Vandaag was zo’n dag: ze zat te fronsen, met haar armen over elkaar. Ze had een kom thee afgeslagen.

Naast haar zat Suana Dragand, Eerste Weefster van de Gele Ajah.

Ze was een mager ding, vel over been, maar ze had een onverzettelijke uitstraling.

Adelorna, degene die de beschuldiging jegens Jesse had geuit, zat naast haar. Wie kon de Kapitein-generaal haar wraakgierigheid kwalijk nemen? Zij die was afgeranseld door Elaida en gisteravond bijna was gesneuveld onder de handen van de Seanchanen? De slanke vrouw zag er voor haar doen erg slonzig uit. Haar haren waren in een praktische knot gedraaid, en haar lichte gewaad was gekreukeld. De laatste vrouw in de kamer was Serancha Colvine, Hoofdclerk van de Grije Ajah. Ze had lichtbruin haar en een mager gezicht; ze keek altijd alsof ze iets zuurs proefde. Die eigenschap leek vandaag nog opvallender dan gebruikelijk.

‘Ze heeft wel gelijk, Jesse,’ zei Ferane, en haar logische toon weerprak haar overduidelijke ergernis. ‘Jij was degene die deze aanpak opperde.’

“Opperen” is sterk uitgedrukt.’ Jesse nam een slok thee. ‘Ik zei alleen maar dat enkele van de meer... vertrouwelijke Torengegevens verslagen bevatten over tijden toen de oversten van de Ajahs regeerden in plaats van de Amyrlin.’

De Dertiende Kluis was bekend bij de Ajah-oversten, hoewel ze daar niet mochten komen behalve als ze tevens Gezetenen waren. Dat weerhield de meesten van hen er niet van om Gezetenen te sturen om er gegevens voor hen op te zoeken. ‘Ik ben misschien de boodschapper geweest, maar dat is vaak de rol van de Bruine. Jullie waren allemaal niet zo beschroomd dat jullie je tot deze aanpak hebben laten dwingen.’

Daarop werden wat blikken gewisseld, en de vrouwen hadden ineens belangstelling voor hun thee. Ja, ze waren er allemaal bij betrokken, en dat begrepen ze. Jesse zou niet als enige de schuld voor deze ramp op zich nemen.

‘Het heeft weinig zin om met de beschuldigende vinger te wijzen.’ Suana probeerde geruststellend te klinken, maar in haar stem was bitterheid te horen.

‘Ik laat me niet zo gemakkelijk afschepen,’ grauwde Adelorna. Sommigen reageerden op het verlies van een zwaardhand met droefheid, anderen met woede. Er was weinig twijfel over hoe het bij Adelorna zat. ‘Er is een grote, grote fout gemaakt. De Witte Toren staat in brand, de Amyrlin is ontvoerd door de indringers, en de Herrezen Draak loopt nog steeds vrij rond. De hele wereld zal binnenkort op de hoogte zijn van onze schande!’

‘En wat heeft het voor zin om elkaar de schuld te geven?’ antwoordde

Suana. ‘Zijn we zo kinderachtig dat we tijdens deze hele vergadering gaan ruziën over wie van ons zal hangen, in een zinloze poging onze verantwoordelijkheid te ontlopen?’

Jesse was in stilte dankbaar voor de woorden van de magere Gele zuster. Al was Suana natuurlijk wel de eerste van de Ajah-oversten geweest die hadden ingestemd met Jesses plan, dus zou zij de volgende in de rij zijn voor de overdrachtelijke ophanging.

‘Ze heeft gelijk.’ Serancha nam een slokje thee. ‘We moeten vrede met elkaar sluiten. De Toren heeft behoefte aan leiderschap, en dat zullen we van de Zaal niet krijgen.’

‘Dat is ook deels onze schuld,’ gaf Ferane toe, en ze leek misselijk. Het was waar. Het had een schitterend plan geleden. De verdeling van de Toren, het vertrek van zo velen naar de opstandelingen en het verheffen van een nieuwe Amyrlin, dat was niet hun schuld geweest. Maar het had verschillende kansen geboden. De eerste was het eenvoudigst te grijpen geweest: Gezetenen naar de opstandelingen sturen om hen te begeleiden en een verzoening te versnellen. De jongste Gezetenen waren daarvoor gekozen, en het was de bedoeling dat hun vervangsters in de Toren daar slechts korte tijd dienden. De oversten van de Ajahs waren ervan overtuigd geweest dat deze hobbels, de opstand, eenvoudig kon worden gladgestreken.

Ze hadden er te luchtig over gedacht. Dat was hun eerste fout geweest. De tweede was ernstiger. Er waren inderdaad in het verleden tijden geweest dat de Ajah-oversten – niet de Amyrlin Zetel of de Zaal van de Toren – leiding hadden gegeven aan de Aes Sedai. Uiteraard was dat in het geheim gebeurd, maar het was heel goed gegaan. Het bewind van Cemaile Sorenthaine, bijvoorbeeld, zou een volslagen ramp zijn geworden als de oversten van de Ajahs niet tussenbeide waren gekomen.

Dit had een gelijksoortige gelegenheid geleden. De dagen vlak voor de Laatste Slag waren een bijzondere tijd, die vroeg om bijzondere aandacht. Aandacht van vrouwen met een goed, rationeel verstand en veel ervaring. Vrouwen die met vertrouwen konden overleggen en konden besluiten tot de beste aanpak, zonder de eindeloze discussies die de Zaal hield.

‘Waar is het misgegaan, denk je?’ vroeg Serancha zacht.

De vrouwen zwegen. Geen van hen wilde er ronduit voor uitkomen dat het plan was mislukt. Adelorna ging met over elkaar geslagen armen achteroverzitten, broeierig, maar niet langer smijgend met beschuldigingen.

‘Het was Elaida,’ zei Ferane. ‘Zij is nooit... erg logisch geweest.’

‘Ze was een verdomde ramp, dat was ze,’ mompelde Adelorna.

‘Het was meer dan dat,’ gaf Jesse toe. ‘Het rechtstreeks kiezen van beïnvloedbare Gezetenen om de vrouwen te vervangen die naar de opstandelingen waren gestuurd, was een goed besluit, maar misschien te voor de hand liggend. De leden van onze eigen Ajahs kregen argwaan; ik heb meerdere opmerkingen gehoord van vrouwen in de Bruine. We zijn lang niet zo onoplettend als anderen graag denken.’ Serancha knikte. ‘Het rook naar een samenzwering,’ zei ze. ‘Dat maakte de vrouwen achterdochtig. En dan waren de opstandelingen er nog. Veel lastiger te beheersen dan we hadden gedacht.’

De vrouwen knikten. Zij, net als Jesse, hadden aangenomen dat met de juiste sturing de opstandelingen wel naar de Toren zouden terugkomen en om vergiffenis zouden vragen. De verdeling had moeten aflopen met niet meer schade dan wat gekwetste trots hier en daar. Maar ze hadden er niet op gerekend hoe weerbarstig, of doeltreffend, de opstandelingen zouden zijn. Een volledig leger dat midden in een sneeuwstorm op de oevers van Tar Valon was verschenen? Geleid door een van de grootste militaire geesten van de Eeuw? Met een nieuwe Amyrlin en een frustrerend werkzaam beleg? Wie had dát nu zien aankomen? En sommige Gezetenen die ze hadden gestuurd, waren zich bij de opstandelingen in plaats van de Witte Toren gaan scharen!

We hadden Elaida nooit de vrijheid mogen geven om de Blauwe Ajah te ontmantelen, dacht Jesse. De Blauwe zusters zouden misschien bereid zijn geweest terug te komen als dat niet was gebeurd. Maar het was zo’n oneer dat ze zich hadden ingegraven. Het Licht alleen wist hoe gevaarlijk dat was; de geschiedenissen waren vol verslagen over hoe hardnekkig de Blauwen konden zijn als ze hun zin niet krijgen, vooral wanneer ze in een hoek werden gedrukt.

‘Ik denk dat het tijd wordt om toe te geven dat er geen hoop meer is om onze plannen nog te redden,’ zei Suana. ‘Zijn we dat eens?’ ‘Ja,’ zei Adelorna.

Een voor een knikten de zusters, en ook Jesse zelf.

Zelfs in deze kamer was het moeilijk om hun falen toe te geven. Maar het werd tijd om hun verliezen te nemen en te beginnen met de wederopbouw.

‘Dit levert zijn eigen problemen op,’ zei Serancha, nu op kalmere toon.

De andere vrouwen keken ook geruster. Ze vertrouwden elkaar niet, deze vijf, maar ze kwamen er dichterbij dan enige andere groep zonder gezag in de Zaal.

‘We moeten voorzichtig zijn,’ voegde Ferane eraan toe. ‘De splitsing moet ongedaan worden gemaakt.’

‘De opstand was gericht tegen Elaida,’ zei Adelorna. ‘Als zij niet langer Amyrlin is, waar moeten ze dan nog tegen in opstand komen?’

‘Dus we laten haar in de steek?’ vroeg Jesse.

‘Ze verdient het,’ antwoordde Adelorna. ‘Ze heeft steeds opnieuw gezegd dat de Seanchanen geen dreiging waren. Nou, nu boet ze uit eerste hand voor die dwaasheid.’

‘Elaida is niet meer te redden,’ vulde Ferane aan. ‘De Zaal heeft dit al besproken. De Amyrlin zit ergens tussen een massa gevangenen, en we hebben niet de middelen of de inlichtingen om haar te gaan redden.’

Niet te vergeten een totaal gebrek aan wil, voegde Jesse er in gedachten aan toe. Veel van de Gezetenen die deze punten bij de Zaal hadden aangekaart, waren vrouwen die door Elaida tot boetedoening waren veroordeeld. Jesse hoorde daar niet bij, maar ze vond wel dat Elaida haar beloning had verdiend, al was het maar om hoe ze de Ajahs tegen elkaar had opgezet.

‘Dan hebben we een vervangster nodig,’ zei Serancha. ‘Maar wie?’

‘Het moet een sterk iemand zijn,’ zei Suana. ‘Maar wel voorzichtig, in tegenstelling tot Elaida. Iemand om wie de zusters zich kunnen scharen.’

‘Wat vinden jullie van Saerin Asnobar?’ vroeg Jesse. ‘Ze legt de laatste tijd ongelooflijk veel wijsheid aan de dag, en iedereen mag haar.’

‘Natuurlijk zou jij een Bruine kiezen,’ schamperde Adelorna.

‘En waarom niet?’ vroeg Jesse ontdaan. ‘Jullie hebben neem ik aan allemaal gehoord hoe goed ze het bevel op zich nam tijdens de aanval gisteravond?’

‘Seaine Herimon heeft haar eigen verdedigingsgroep aangevoerd,’ zei Ferane. ‘Ik zou denken dat dit een tijd is waarin een vrouw die niet zo gevoelig is de leiding moet krijgen. Iemand die rationeel begeleiding kan bieden.’

‘Onzin,’ weersprak Suana. ‘Witten zijn te gevoelloos; we willen geen zusters van elkaar vervreemden, we willen ze samenbrengen. Ze Hellen! Een Gele daarentegen...’

‘Jullie vergeten allemaal iets,’ onderbrak Serancha hen. ‘Wat is er nu nodig? Een verzoening. De Grijze Ajah is degene die al eeuwen de kunst van het onderhandelen oefent. Wie kan er beter omgaan met een verdeelde Toren en met de Herrezen Draak?’

Adelorna greep de armleuningen van haar stoel vast en rechtte haar rug. De anderen werden ook gespannen. Toen Adelorna haar mond

opendeed om iets te zeggen, was Jesse haar voor.

‘Genoeg!’ riep ze. ‘Gaan we alleen maar ruziën, zoals de Zaal al de hele ochtend doet? Elke Ajah biedt haar eigen leden aan, die dan meteen van de hand worden gewezen door de anderen?’

Het werd weer stil in de kamer. Het was waar; het overleg in de Zaal duurde al uren en was pas net voor korte tijd opgeschort. Niet één Ajah had al bijlange na genoeg steun voor een van haar kandidaten. De Gezetenen wilden niemand aanvaarden die niet van hun eigen Ajah was, want er was te veel onmin tussen hen. Licht, wat een puinhoop! ‘In het gunstigste geval zou het een van ons vijf moeten zijn,’ zei Ferane. ‘Dat is logisch.’

De vijf keken elkaar aan, en Jesse kon hun antwoord al in hun ogen lezen. Zij waren de oversten van de Ajahs, de machtigste vrouwen ter wereld. Op dit ogenblik was er een machtsevenwicht, en hoewel ze elkaar meer vertrouwden dan de meeste anderen, was het uitgesloten dat een van hen een andere overste zou verheffen tot Amyrlin Zetel. Het zou die vrouw veel te veel macht geven. Sinds het falen van hun plan was het vertrouwen heel dun gezaaid.

‘Als we niet snel besluiten,’ merkte Suana op, ‘dan neemt de Zaal ons de beslissing misschien uit handen.’

‘Bah.’ Adelorna maakte een handgebaar. ‘Die zijn zo verdeeld dat ze het niet eens kunnen worden over de kleur van de hemel. De Gezetenen hebben geen flauw benul wat ze doen.’

‘Sommigen van ons hebben in ieder geval geen Gezetenen gekozen die jaren te jong waren om in de Zaal te zitten,’ zei Ferane.

‘O?’ vroeg Adelorna. ‘Dus dat heb je dan nu maar ingehaald, Ferane? Door jezelf te kiezen als Gezetene?’

Feranes ogen werden groot van woede. Het was nooit verstandig om die vrouw boos te maken.

‘We hebben allemaal fouten gemaakt,’ zei Jesse snel. ‘We hebben bij meerdere zusters die we naar voren hebben geschoven de verkeerde keus gemaakt. We wilden vrouwen die zouden doen wat wij zeiden, maar in plaats daarvan hebben we een groep ruziënde blagen met te veel eigendunk gekregen, zo onvolwassen dat gematigder geesten ze niet kunnen beïnvloeden.’

Adelorna en Ferane keken elkaar nadrukkelijk niet aan.

‘We blijven met een probleem zitten,’ zei Suana. ‘We hebben een Amyrlin nodig. De genezing moet snel beginnen, ongeacht de prijs.’ Serancha schudde haar hoofd. ‘Ik kan echt geen enkele vrouw bedenken die door een voldoende aantal Gezetenen zou worden gesteund.’

‘Ik wel,’ zei Adelorna zacht. ‘Ze is vandaag een paar keer genoemd in de Zaal. Jullie weten over wie ik het heb. Ze is jong, en haar omstandigheden zijn ongebruikelijk, maar dat geldt op het ogenblik eigenlijk voor alles.’

‘Ik weet niet,’ zei Suana fronsend. ‘Ze is genoemd, ja, maar door vrouwen wier motieven ik niet vertrouw.’

‘Saerin schijnt nogal met haar ingenomen te zijn,’ gaf Jesse toe.

‘Ze is te jong,’ zei Serancha. ‘Berispten we elkaar niet net nog omdat we Gezetenen hadden gekozen die de nodige ervaring misten?’

‘Ze is jong, ja,’ merkte Ferane op, ‘maar je moet toegeven dat ze een zekere... handigheid heeft. Ik geloof niet dat er iemand in de Toren is die zoveel weerstand aan Elaida heeft geboden als zij. En dat nog wel in de positie waarin zij zat!’

‘Jullie hebben gehoord over haar optreden tijdens de aanval,’ vertelde Adelorna. ‘Ik kan bevestigen dat het waar is. Ik was er het grootste deel van de tijd bij.’

Jesse schrok daarvan. Ze had niet geweten dat Adelorna tijdens de strijd op de tweeëntwintigste verdieping was. ‘Maar daar is toch vast wel wat van overdreven.’

Adelorna schudde grimmig haar hoofd. ‘Nee, dat is het niet. Het klinkt ongelooflijk... maar het... nou, het is zo gegaan. Alles.’

‘De Novices aanbidden haar zo ongeveer,’ zei Ferane. ‘Als de Gezetenen geen vrouw uit een andere Ajah willen, waarom dan geen vrouw die nooit een Ajah heeft gekozen? Een vrouw die enige ervaring heeft – hoe ongerechtvaardigd ook – op juist die positie waar we het over hebben?’

Jesse merkte dat ze knikte. Maar hoe had die jonge opstandelingen zoveel ontzag van Ferane en Adelorna verworven?

‘Ik weet het niet,’ zei Suana. ‘Het lijkt me weer een overhaast besluit.’

‘Zei je zelf niet dat we de Toren moeten genezen, ongeacht de prijs?’ vroeg Adelorna. ‘Kun jij dan een betere aanpak verzinnen om de opstandelingen bij ons terug te halen?’ Ze wendde zich tot Serancha. ‘Wat is de beste methode om een gekrenkte partij tevreden te stemmen? Is dat niet door wat terrein aan hen prijs te geven, te erkennen wat ze goed hebben aangepakt?’

‘Ze heeft gelijk,’ gaf Suana toe. Ze trok een grimas en dronk de rest van haar thee in één slok op. ‘Licht, maar ze heeft gelijk, Serancha. We moeten het doen.’

De Grijske keek hen om beurten aan. ‘Jullie zijn toch niet zo dom om te denken dat die vrouw zich aan de neus zal laten leiden, wel? Ik

ga hier niet in mee als we gewoonweg proberen weer een ledenpop op die stoel te zetten. Dat plan is mislukt. Ontzettend mislukt.’

‘Ik denk niet dat we weer in die omstandigheden zullen belanden,’ zei Ferane met een flauwe glimlach. ‘Deze... is er het soort vrouw niet naar om zich te laten koelioneren. Kijk maar naar hoe ze omging met Elaida’s beperkingen.’

‘Ja,’ hoorde Jesse zichzelf tot haar verbazing zeggen. ‘Zusters, als we het hierover eens zijn, is dat een einde aan onze droom van regeren vanuit de schaduwen. Hoe het ook uitpakt, we zetten een sterke Amyrlin neer.’

‘Persoonlijk,’ zei Adelorna, ‘vind ik dat een uitstekend plan. Het is te lang anders geweest.’

Een voor een stemden de anderen daarmee in.

Siuana stond roerloos onder de takken van een kleine eik. De boom was opgeslokt door het kamp, en de schaduw ervan was een geliefde plek geworden waar Aanvaarders en Novices hun middagmaal gebruikten. Die waren er op het ogenblik niet; de zusters, die deze keer een opmerkelijk goed oordeelvermogen aan de dag legden, hadden de Aanvaarders taken gegeven zodat ze zich niet rondom de tent waar de Zaal bijeenkwam zouden scharen.

En dus stond Siuana alleen en keek toe terwijl Sheriam de flap van de grote tent achter zich dichttrok. Ze kon de vergaderingen weer bijwonen nu Egwene terug was.

Ze voelde het meteen toen de ban tegen afluisteren werd geweven, waardoor de vergadering werd Verzegeld tot de Vlam en nieuwsgierige oren werden buitengesloten.

Een hand belandde op Siuana's schouder. Ze schrok niet; ze had Brin al voelen aankomen. De generaal liep geruisloos, ook al was dat niet nodig. Hij zou een uitstekende zwaardhand zijn.

Hij ging naast haar staan, met zijn hand nog altijd gemakkelijk op haar schouder, en ze stond zichzelf toe om een stapje dicht bij hem te gaan staan. Zijn lengte en standvastigheid voelden fijn naast haar. Net als weten dat hoewel de storm raasde en de zee kolkte, de romp van je boot was gebreeuwd en je zeilen van het sterkste doek waren gemaakt.

‘Wat denk je dat ze hun gaat vertellen?’ vroeg Brin met gedempte stem. ‘Ik zou het echt niet weten. Ze kan verzoeken om me te laten sussen, neem ik aan.’

‘Dat betwijfel ik,’ zei Brin. ‘Ze is geen wraakzuchtig mens. Bovendien weet ze dat je hebt gedaan wat je vond dat je moest doen. Voor haar

bestwil.'

Suan trok een grimas. 'Niemand vindt het prettig als ze niet gehoorzaamd wordt, vooral de Amyrlin niet. Ik zal boeten voor gisteravond, Brin. Je hebt gelijk dat het waarschijnlijk niet openlijk zal gebeuren, maar ik ben bang dat ik het vertrouwen van dat meisje heb verspeeld.'

'En was het die prijs waard?'

'Ja,' zei Suan. 'Ze beseftte niet hoezeer deze groep op het punt stond haar te ontglippen. En wij konden niet weten dat ze tijdens de aanval veilig zou zijn in de Toren. Als er één ding is dat ik gedurende mijn periode in de Witte Toren heb geleerd, dan is het dat er een tijd is voor verzamelen en voorbereiden, en een tijd om te handelen. Je kunt niet altijd wachten op zekerheid.'

Ze voelde Brins glimlach door de binding. Licht, maar het was fijn om weer een zwaardhand te hebben. Ze had niet beseft hoezeer ze die troostrijke knoop van gevoelens achter in haar geest had gemist. Die evenwichtigheid.

Mannen dachten anders dan vrouwen, en dingen die Suan ingewikkeld en verbazingwekkend vond, waren voor Brin rechtlijnig en eenvoudig. Neem je besluit en doe het. Zijn wijze van redeneren was hulpvaardig helder. Niet dat hij eenvoudig was; gewoon minder geneigd spijt te hebben van genomen besluiten.

'En de andere prijs die je hebt betaald?' vroeg Brin.

Ze voelde zijn aarzeling, zijn ongerustheid. Ze draaide zich naar hem om en glimlachte vermaakt. 'Je bent een dwaas, Gareth Brin.'

Hij fronste zijn voorhoofd.

'Jou binden was helemaal geen prijs,' zei ze. 'Wat er na deze ramp verder ook gebeurt, dat aspect van de gebeurtenissen van gisteravond was pure winst aan mijn kant.'

Hij grinnikte. 'Nou, dan zal ik ervoor moeten zorgen dat mijn tweede eis minder redelijk is.'

Viskuit, dacht Suan. Dat was ze bijna vergeten. Het was echter verdomd onwaarschijnlijk dat Brin het zou vergeten. 'En wanneer ben je eigenlijk van plan die onredelijke eis aan me voor te leggen?'

Hij gaf niet meteen antwoord maar keek haar aan, wrijvend over zijn kin. 'Weet je,' zei hij, 'ik geloof dat ik je nu eindelijk begrijp, Suan Sanche. Je bent een vrouw van eer. Het punt is alleen dat niemand anders eisen aan je kan stellen die strenger zijn of verder gaan dan je eigen eisen aan jezelf. Je hebt zo'n grote schuld aan je zelfopgelegde plichtsgevoel dat ik betwijfel of een sterfelijk wezen die kan terugbetalen.'

‘Zo klinkt het alsof je bedoelt dat ik alleen maar aan mezelf denk,’ zei ze.

‘Ik vergelijk je in ieder geval niet weer met een everzwijn.’

‘Dus je vindt me zelfzuchtig!’ zei ze. Hij mocht branden! Hij voelde waarschijnlijk aan dat ze nog echt met die uitspraak zat ook, in plaats van dat ze uit gewoonte tegensprak. Hij mocht dubbel branden!

‘Je bent een gedreven vrouw, Suan Sanche,’ zei hij. ‘Gedreven om de wereld van zichzelf te redden. Daarom kun je zo gemakkelijk een gelofte of bevel naast je neerleggen.’

Suan haalde diep adem. ‘Dit gesprek is ineens heel vervelend geworden, Gareth Brin. Ga je me die andere eis nog vertellen, of wil je me laten wachten?’

Hij bekeek haar als uit steen gehouwen gezicht zorgvuldig. ‘Nou, eerlijk gezegd ben ik van plan te eisen dat je met me trouwt.’

Ze knipperde verbaasd met haar ogen. Licht! Volgens de binding meende hij het.

‘Maar pas als je het gevoel hebt dat de wereld voor zichzelf kan zorgen. Voor die tijd vraag ik het je niet, Suan. Je hebt je leven aan iets gewijd. Ik zal zorgen dat je het overleeft; ik hoop dat als je daarmee klaar bent, je bereid zult zijn je leven aan iemand anders te wijden.’ Ze hield haar geschoktheid in. Ze zou niet sprakeloos tegenover die dwaze man staan. ‘Nou,’ dwong ze zichzelf te zeggen. ‘Ik zie dat je toch wat verstand hebt. We zullen zien of ik instem met die “eis” van je. Ik zal erover nadenken.’

Brin grinnikte toen ze zich omdraaide en naar de tent keek, wachtend tot Egwene weer naar buiten kwam. Hij voelde de waarheid binnen in haar, net zoals zij die bij hem voelde. Licht! Nu wist ze waarom Groene zusters zo vaak met hun zwaardhand trouwden. Ze werd helemaal duizelig doordat ze zijn genegenheid voor haar voelde terwijl zij hetzelfde voor hem voelde.

Hij was een dwaas van een man. En zij was niet minder dwaas. Ze schudde spijtig haar hoofd, maar ze leunde wel een beetje tegen hem aan terwijl ze wachtten, en hij legde zijn hand weer op haar schouder. Zachtjes, niet dwingend. Bereid te wachten. Hij begreep haar inderdaad.

Egwene stond voor een verzameling glatte gezichten die er veel te goed in waren hun onrust te verbergen. Zoals gebruikelijk had ze Kwamesa opgedragen een ban tegen afluisteren te weven, aangezien de Grijs met haar scherpe neus de jongste van de Gezetenen in de grote tent was. Hij leek bijna leeg nu er maar zo weinig plaats

bezet waren. Een twaalftal vrouwen, twee van elke Ajah; het zouden er drie van elk moeten zijn, maar de Ajahs hadden allemaal één Gezetene met de afgevaardigde naar de Zwarte Toren meegestuurd. De Griizen hadden Delana al vervangen door Naorisa Cambral.

Twaalf Gezetenen, samen met Egwene en één ander. Egwene keek niet naar Sheriam, die op haar plek aan de zijkant zat. Sheriam had verontrust gekeken toen ze binnenkwam. Besepte ze wat Egwene wist? Dat kon niet. Als het zo was, was ze nooit naar de bijeenkomst gekomen.

Maar toch, wetend dat ze er was – en wetend wát ze was – maakte Egwene zenuwachtig. In de chaos van de Seanchaanse aanval was Siuan niet in staat geweest om Sheriam in het oog te houden. Waarom droeg de Hoedster een windsel om haar linkerhand? Egwene geloofde niet in haar uitvlucht van een ongelukje tijdens het rijden, waarbij haar pink zogenaamd in de teugels verstrikt was geraakt. Waarom had ze Heling geweigerd?

Die verdomde Siuan! In plaats van Sheriam in de gaten te houden, was ze Egwene komen ontvoeren!

Het werd stil in de tent terwijl de Zaal wachtte hoe Egwene op haar ‘vrijheid’ zou reageren. Romanda, met haar met grijs doorschoten haar in een knot en een geel gewaad, zat nuffig op haar stoel. Ze straalde tevredenheid uit, terwijl Lelaine – aan de andere kant van de ruimte – zat te mokken en tegelijkertijd deed alsof ze blij was met Egwenes terugkeer. Na wat Egwene in de Witte Toren had doorstaan, voelde dit geruzie belachelijk kinderachtig aan.

Egwene haalde diep adem, en toen omhelsde ze de Bron. Dat voelde zo fijn! Geen bittere dolkwortel die haar kracht tot een stroompje afkneep, geen noodzaak om via andere vrouwen Kracht te putten. Geen behoefte aan een sa’angreaal. Hoe zoet de Kracht dankzij die staf ook was geweest, sterk zijn van zichzelf gaf veel meer voldoening.

Enkele vrouwen fronsten toen ze dat deed, en een flink aantal van hen omhelsde zelf ook de Bron, als in een reflex, en ze keken om zich heen alsof ze naar gevaar speurden.

‘Dat is niet nodig,’ zei Egwene tegen de vrouwen. ‘Nog niet. Laat de Bron los, alsjeblieft.’

Ze aarzelden, maar ze hadden haar aanvaard – ogenschijnlijk – als Amyrlin. Een voor een lieten ze de Kracht los. Egwene zelf deed dat niet.

‘Ik ben heel blij te zien dat je veilig bent teruggekeerd, Moeder,’ zei Lelaine. Ze omzeilde de Drie Geloften door het woord ‘veilig’ te ge-

bruiken.

‘Dank je,’ zei Egwene rustig.

‘Je zei dat er belangrijke onthullingen waren,’ begon Varilin. ‘Gaat dit over de Seanchaanse aanval?’

Egwene reikte in de buidel aan haar riem en haalde de inhoud eruit: een gladde witte staf met bijna onderaan in het schrift van de Eeuw der Legendes een cijfer drie erop. Hier en daar klonk een kreet.

Egwene weefde Geest in de Staf en sprak toen met heldere stem. ‘Ik zweer dat ik nooit een onwaar woord zal spreken.’ Ze voelde de eed als een fysieke druk over haar heen vallen en haar huid verstrakken en tintelen. Dat was gemakkelijk te negeren; de pijn was niets vergeleken met wat ze al had doorstaan.

‘Ik zweer dat ik nooit een wapen zal maken waarmee de ene man de ander kan doden. Ik zweer dat ik de Ene Kracht nooit als wapen zal gebruiken, tenzij tegen Duistervrienden en Schaduwgebroed, of in uiterste nood ter verdediging van mijn leven, dat van mijn zwaardhand of een andere zuster.’

Het was stil in de tent. Egwene liet haar weving los. Haar huid voelde zo raar aan! Alsof iemand die boven aan haar nek en langs haar ruggraat had beetgepakt, er een ruk aan had gegeven en de huid toen had vastgebonden.

‘Laat niemand nog denken dat ik het kan vermijden me aan de Drie Geloften te houden,’ kondigde Egwene aan. ‘Laat niet langer gefluisterd worden dat ik geen volle Aes Sedai ben.’ Geen van hen zei er iets over dat ze geen beproeving had doorstaan om de stola te verkrijgen. Dat zou ze een andere keer wel doen. ‘En nu jullie me de Eedstaf hebben zien gebruiken en weten dat ik niet kan liegen, zal ik jullie iets vertellen. Gedurende mijn tijd in de Witte Toren kwam er een zuster naar me toe, die me in vertrouwen vertelde dat ze van de Zwarte Ajah was.’

De ogen van de vrouwen puilden uit hun hoofd en enkelen van hen slaakten zachte kreten.

‘Ja,’ zei Egwene. ‘Ik weet dat we daar liever niet over spreken, maar kan iemand van ons oprecht beweren dat de Zwarte Ajah niet bestaat? Kunnen jullie vasthouden aan de geloften en zeggen dat jullie nooit hebben overwogen dat er een kans bestaat – of zelfs de waarschijnlijkheid – dat er Duistervrienden onder ons zijn?’

Niemand durfde dat. Ondanks het vroege tijdstip voelde het warm in de tent. Bedompt. Geen van de aanwezigen zweette natuurlijk; ze kenden het oude kunstje om dat te voorkomen.

‘Ja,’ zei Egwene, ‘het is schandelijk, maar het is een waarheid die wij

– als de leiders van onze mensen – moeten toegeven. Niet openlijk; maar onder ons valt het niet te vermijden. Ik heb uit eerste hand gezien wat wantrouwen en stilletjes konkelen met mensen kan doen. Ik wil niet dat diezelfde ziekte ons hier besmet. We zijn van verschillende Ajahs, maar we hebben één doel. We moeten weten dat we elkaar volkomen kunnen vertrouwen, want er is in deze wereld verder heel weinig wat te vertrouwen is.’

Egwene keek naar de Eedstaf, die ze vroeg in de morgen bij Saerin had opgehaald. Ze wreef er met haar duim over. Ik wou dat je deze had gevonden toen je bij me kwam, Verin, dacht ze. Misschien had hij je niet kunnen redden, maar ik had het graag geprobeerd. Ik zou je hulp nu goed kunnen gebruiken.

Egwene keek op. ‘Ik ben geen Duistervriend,’ kondigde ze aan. ‘En jullie weten dat dat geen leugen kan zijn.’

De Gezetenen keken onthutst. Wel, ze zouden het snel begrijpen. ‘Het is tijd dat we ons bewijzen,’ zei Egwene. ‘Een slimme vrouw in de Witte Toren kwam met dit plan, en ik wil het verder uitwerken. We gebruiken stuk voor stuk de Eedstaf om ons te ontdoen van de Drie Geloften, en dan zweren we ze weer opnieuw. Zodra we allemaal gebonden zijn, kunnen we overtuigend zweren dat we geen dienaren zijn van...’

Sheriam omhelsde de Bron.

Egwene had dat voorzien. Ze ramde een schild tussen Sheriam en de Bron, waardoor de vrouw hoorbaar haar adem inhield. Berana slaakte een kreet van schrik, en enkele andere vrouwen omhelsden ook de Bron en keken om zich heen.

Egwene draaide zich om en keek Sheriam in de ogen. Het gezicht van de vrouw was bijna even rood als haar haren, en ze ademde snel. Als een gevangen konijn met zijn poot in de strik, haar ogen groot van angst. Ze greep haar verbonden hand vast.

O Sheriam, dacht Egwene, ik had zo gehoopt dat Verin zich in jou vergiste.

‘Egwene?’ vroeg Sheriam onbehaaglijk. ‘Ik wilde alleen...’

Egwene stapte naar voren. ‘Ben je van de Zwarte Ajah, Sheriam?’

‘Wat? Natuurlijk niet!’

‘Heul je met de Verzakkers?’

‘Nee!’ riep Sheriam, met een blik opzij.

‘Dien je de Duistere?’

‘Nee!’

‘Ben je ontslagen van je geloften?’

‘Nee!’

‘Heb je rood haar?’

‘Natuurlijk niet, ik heb nog nooit...’ Ze verstarde.

En ook dankjewel voor dié truc, Verin, dacht Egwene met een innerlijke zucht.

Het werd heel, heel stil in de tent.

‘Dat was uiteraard een verspreking,’ zei Sheriam, die zenuwachtig zweette. ‘Ik wist niet welke vraag ik beantwoordde. Ik kan natuurlijk niet liegen. Dat kunnen we geen van...’

Haar stem stierf weg toen Egwene de Eedstaf naar haar uitstak. ‘Bewijs het, Sheriam. De vrouw die me in de Toren bezocht, gaf me jouw naam als een van de leidsters van de Zwarte Ajah.’

Sheriam keek Egwene in de ogen. ‘Ach, nou,’ zei de vrouw zacht, met droevige ogen. ‘Wie was het dan, die bij je kwam?’

‘Verin Mathwin.’

‘Wel wel,’ zei Sheriam, die weer ging zitten. ‘Dat had ik nooit van haar verwacht, moet ik zeggen. Hoe heeft ze haar geloften aan de Grote Heer kunnen omzeilen?’

‘Ze had gif ingenomen,’ zei Egwene, en haar hart verkrampste.

‘Heel slim.’ De roodharige vrouw knikte. ‘Ik zou me daar nooit toe kunnen brengen. Nee, nooit...’

Egwene weefde boeien van Lucht, wikkelde Sheriam erin en bond de wevingen af. Ze draaide zich weer om naar een groep stomverbaasde vrouwen met bleke gezichten. Sommigen leken doodsbang. ‘De wereld stevent op de Laatste Slag af,’ zei Egwene streng. ‘Hadden jullie dan soms verwacht dat onze vijanden ons met rust zouden laten?’

‘Wie nog meer?’ fluisterde Lelaine. ‘Wie noemde ze nog meer?’

‘Vele anderen,’ zei Egwene. ‘Ook Gezetenen.’

Moria sprong overeind en rende naar de uitgang. Ze had amper twee stappen verzet voordat een dozijn verschillende zusters de vroegere Blauwe met schilden omringden en haar vastbonden met wevingen van Lucht. Binnen enkele tellen hing ze in de lucht, met een prop in haar mond en tranen op haar ronde wangen.

Romanda klakte met haar tong en liep om de vrouw heen. ‘Allebei van de Blauwe,’ merkte ze op. ‘Je hebt je onthullingen wel op dramatische wijze gedaan, Egwene.’

‘Je dient me aan te spreken met “Moeder”, Romanda,’ zei Egwene, die van de verhoging stapte. ‘En het is niet zo vreemd dat hier meer Blauwe zusters van de Zwarte zijn, aangezien de hele Blauwe Ajah de Witte Toren is ontvlucht.’ Ze stak de Eedstaf omhoog. ‘De reden dat ik de onthulling op deze wijze moest doen is eenvoudig. Hoe zouden jullie hebben gereageerd als ik gewoon had gezegd dat ze

Zwart waren, zonder bewijs te leveren?’

Romanda knikte. ‘Dat is allebei waar, Moeder,’ gaf ze toe.

‘Dan vind je het niet erg om de eerste te zijn die de geloften opnieuw aflegt, neem ik aan?’

Romanda aarzelde maar even, kijkend naar de twee vrouwen die waren vastgebonden met Lucht. Bijna iedereen in de tent hield nu de Bron vast en keek naar de anderen alsof er ieder ogenblik koperslangen uit hun haar konden groeien.

Romanda pakte de Eedstaf en deed wat haar was opgedragen. Het proces was overduidelijk pijnlijk, maar ze hield het bij een beheerste, sissende inademing. De anderen keken zorgvuldig toe om te zien of er geen trucs werden uitgehaald, maar Romanda legde haar geloften opnieuw af. Ze gaf de staf aan Egwene terug. ‘Ik ben geen Duistervriend,’ zei ze toen. ‘En dat ben ik ook nooit geweest.’

Egwene pakte de Eedstaf aan. ‘Dank je, Romanda,’ zei ze. ‘Lelaine, wil jij nu?’

‘Graag,’ zei de vrouw. Ze voelde waarschijnlijk de behoefte om de naam van de Blauwe Ajah te zuiveren. Een voor een wierpen de andere vrouwen hun geloften af – hijgend of sissend van pijn – legden ze ze opnieuw af en zwoeren ze dat ze geen Duistervrienden waren. Egwene slaakte bij elk van hen stilletjes een zucht van verlichting. Verin had gezegd dat er nog zusters moesten zijn die ze niet had ontmaskerd, en dat Egwene nog andere leden van de Zwarte onder de Gezetenen zou kunnen vinden.

Toen Kwamesa als laatste de Staf aan Egwene teruggaf en verklaarde dat ze geen Duistervriend was, viel er merkbaar spanning weg van de groep.

‘Heel goed,’ zei Egwene, die weer voor in de tent ging staan. ‘Van nu af aan gaan we door als één. Geen geruzie meer. Geen strijd meer. We hebben allemaal het belang van de Witte Toren – en de wereld zelf – voor ogen. Wij twaalf kunnen in ieder geval op elkaar vertrouwen. Een reiniging is nooit gemakkelijk. Het is vaak een pijnlijk gebeuren. Vandaag hebben we onszelf gereinigd, maar wat we hierna moeten doen zal bijna net zo pijnlijk zijn.’

‘Ken... ken je de namen van veel anderen?’ vroeg Takima, en voor één keer leek ze helemaal niet verstrooid.

‘Ja,’ zei Egwene. ‘Meer dan tweehonderd al met al, een paar van elke Ajah. Een stuk of zeventig hier in het kamp. Ik heb de namen.’ Ze was ’s nachts teruggekeerd om Verins boeken uit haar kamer te halen. Die lagen nu veilig, onzichtbaar, verborgen in haar tent. ‘Ik stel voor dat we hen gevangennemen, hoewel dat lastig zal zijn, want we moe-

ten ze zo veel mogelijk tegelijkertijd grijpen.’ Hun grootste voordeel, naast de verrassing, zou liggen in de inherent wantrouwende aard van de Zwarte Ajah. Verin en andere bronnen hadden aangegeven dat maar weinig Zwarte zusters meer dan een handvol andere namen kenden. Er stond een heel stuk in het boek over de organisatie van de Zwarte Ajah en hun systeem van groepen die bekendstonden onder de naam ‘harten’, die hun omgang met elkaar zo veel mogelijk beperkten om verborgen te blijven. Hopelijk zou juist dat systeem zorgen dat ze zich slechts traag realiseerden wat er gaande was.

De Gezetenen leken ontmoedigd. ‘Ten eerste,’ zei Egwene, ‘beweren we dat we belangrijk nieuws hebben voor alle zusters, maar dat we niet willen dat de soldaten in het kamp het horen. We roepen de zusters per Ajah deze tent in; hij is groot genoeg voor ongeveer tweehonderd mensen. Ik geef jullie allemaal de namen van alle Zwarte zusters. Als elke Ajah binnenkomt, herhaal ik tegen hen wat ik tegen jullie heb gezegd en vertel ze dat ze allemaal opnieuw zullen moeten zweren op de Eedstaf. Wij zorgen dat we erop voorbereid zijn om Zwarte zusters te grijpen die proberen te ontkomen. We binden ze vast en zetten ze in de ontvangsttent.’ Die kleinere tent grensde aan de zijkant van de Zaal en kon worden afgesloten, zodat de zusters die binnenkwamen de gevangenen niet zouden zien.

‘We zullen iets moeten doen met de zwaardhanden,’ zei Lelaine grimmig. ‘Ze binnen laten komen met hun zusters, denk ik, en klaar zijn om ze te grijpen.’

‘Enkelen daarvan zullen Duistervrienden zijn,’ zei Egwene, ‘maar niet allemaal. En ik weet niet welke.’ Verin had daar een paar aantekeningen over gemaakt, maar helaas niet veel.

‘Licht, wat een toestand,’ mompelde Romanda.

‘Het moet gebeuren,’ zei de hooghartige Berana hoofdschuddend.

‘En het moet snel gebeuren,’ zei Egwene, ‘zodat de Zwarte zusters geen tijd hebben om te ontsnappen. Ik zal heer Brin waarschuwen dat hij voor de zekerheid een kring van boogschutters plaatst, samen met zusters die we vertrouwen, om te zorgen dat er niemand ontkomt. Maar dat zal alleen werken bij de vrouwen die te zwak zijn om Poorten te maken.’

‘Zover moeten we het niet laten komen,’ zei Lelaine. ‘Een oorlog binnen het kamp zelf...’

Egwene knikte.

‘En hoe zit het met de Witte Toren?’ vroeg Lelaine.

‘Zodra we onszelf hebben gereinigd,’ zei Egwene, ‘kunnen we doen wat er gebeuren moet om de Aes Sedai te herenigen.’

‘Je bedoelt...’

‘Ja, Lelaine,’ zei Egwene. ‘Ik wil vanavond een aanval inzetten op Tar Valon. Geef het door en zeg heer Brin dat hij zijn mannen voorbereidt. Het nieuws zal de Zwarte zusters onder ons afleiden, en daardoor zullen ze minder letten op wat wij doen.’

Romanda keek naar Sheriam en Moria, hangend in de lucht aan de zijkant van de tent, allebei huilend en met een prop van Lucht in hun mond. ‘Het moet gebeuren. Ik wil de Zaal oproepen de actie te nemen die de Amyrlin voorstelt.’

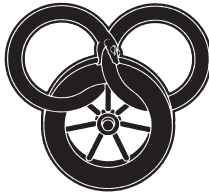
Het werd stil. Toen, langzaam, stonden alle vrouwen op om toestemming te geven.

Het was unaniem.

‘Het Licht behoede ons,’ fluisterde Lelaine, ‘en vergeve ons voor wat we op het punt staan te doen.’

Dat dacht ik ook al, voegde Egwene daar in stilte aan toe.

Onbekende geuren

Tarwins Kloof is de meest logische plek!’ riep Nynaeve. Zij en Rhand reden over een overwoekerde weg door het open grasland van Maredo, vergezeld door een menigte Aiel. Nynaeve was de enige Aes Sedai. Narishma en Naeff reden achter aan de groep en keken somber; Rhand had hun Aes Sedai gedwongen achter te blijven. Hij scheen de laatste tijd behoorlijk vastbesloten om aan te tonen dat hij niet van hen afhankelijk was. Nynaeve zat op een sneeuwwitte merrie die Maanlicht heette, gekregen van Rhands stal in Tyr. Het leek nog altijd vreemd dat hij zijn eigen stallen had, en dat nog wel in elk van de grote steden ter wereld.

‘Tarwins Kloof,’ zei Rhand hoofdschuddend. ‘Nee. Hoe meer ik erover nadenk, hoe meer ik beseft dat we daar niet willen vechten. Lan verleent me een gunst. Als ik een aanval naast die van hem op touw kan zetten, kan me dat groot voordeel opleveren. Maar ik wil mijn legers niet afleiden met de Kloof. Het zou een verspilling van middelen zijn.’

Een verspilling van middelen? De Kloof, daar ging Lan naartoe, als een pijl afgeschoten uit een Tweewaterse voetboog. Hij ging daarheen om te sterven! En Rhand zei dat helpen verspilling was? Stijfkoppige dwaas!

Knarsend met haar tanden dwong ze zichzelf rustig te blijven. Wilde hij er maar over praten, in plaats van zo afstandelijk te doen als hij de laatste tijd deed.

Hij leek zo gevoelloos, maar ze had het beest los zien komen en tegen haar horen brullen. Het lag opgekruld binnen in hem, en als hij zijn gevoelens niet snel de vrije loop liet, zouden die hem van binnenuit opvreten.

Maar hoe kon ze hem rede laten inzien? Ze had het ene na het andere argument voorbereid – elk daarvan heel redelijk en rustig uitgelegd – gedurende hun tijd in Tyr. Rhand had ze allemaal genegeerd en de afgelopen twee dagen overlegd met zijn generaals om strategieën voor te bereiden voor de Laatste Slag.

Elke dag bracht Lan een stap dichterbij een gevecht dat hij niet kon winnen. Elke dag maakte haar ongeruster; enkele keren had ze bijna Rhand in de steek gelaten om naar het noorden te rijden. Als Lan een onmogelijke slag wilde leveren, dan wilde ze aan zijn zijde zijn. Maar ze bleef. Het Licht hale Rhand Altor, ze bleef. Wat had het voor zin om Lan te helpen, alleen om de wereld onder de Schaduw te laten vallen vanwege een koppige schaapherder met zijn koppige... koppigheid!

Ze gaf een stevige ruk aan haar vlecht. Haar armbanden en ringen met edelstenen glinsterden in het waterige zonlicht; de hemel was bewolkt, uiteraard, zoals het al weken was. Iedereen probeerde te negeren hoe onnatuurlijk dat was, maar Nynaeve voelde die storm nog altijd broeien in het noorden.

Nog maar zo weinig tijd totdat Lan bij de Kloof aankwam! Het Licht geve dat hij werd vertraagd door de Malkieri die zich bij hem aansloten om hem te steunen op zijn tocht. Het Licht geve dat hij niet alleen was. Als ze aan hem dacht, rijdend naar de Verwording, waar hij tegenover het leger van Schaduwgebreed dat zijn vaderland besmette zou komen te staan...

‘We moeten daar aanvallen,’ zei Nynaeve. ‘Ituralde zegt dat het in de Verwording wemelt van de Trolloks. De Duistere verzamelt zijn legers. Je kunt erop wedden dat de meerderheid daarvan naar de Kloof zal gaan, waar ze er het gemakkelijkst door kunnen komen om Andor en Cairhien aan te vallen!’

‘Dat is nou net waarom we niet aanvallen bij de Kloof, Nynaeve,’ zei Rhand met een kille en gelijkmatige stem. ‘We kunnen het slagveld niet door onze vijand laten bepalen. Het laatste wat we kunnen gebruiken, is dat we moeten vechten waar zij dat willen of verwachten.’ Hij richtte zijn blik naar het noorden. ‘Ja, laat ze zich maar verzamelen. Ze zoeken me, en ik zal me niet melden. Waarom zouden we vechten bij Tarwins Kloof? Het is veel verstandiger om de meeste van onze legers rechtstreeks naar Shayol Ghul te laten springen.’

‘Rhand,’ zei ze, en ze probeerde redelijk te klinken. Zag hij dan niet in dat ze redelijk was? ‘Lan heeft nooit een leger kunnen verzamelen dat groot genoeg is om grootscheepse aanvallen van de Trolloks af te slaan, vooral nu de meeste legers van de Grenslanders hier het Licht weet wat doen. Hij zal worden verpletterd, en dan komt er een invasie van Trolloks!’

Rhands gezicht verstrakte toen ze de Grenslanders noemde; ze reden nu naar een ontmoeting met een van hun boodschappers. ‘Een invasie van Trolloks,’ herhaalde Rhand.

‘Ja!’

‘Mooi,’ zei Rhand. ‘Dat houdt ze bezig terwijl ik doe wat er moet gebeuren.’

‘En Lan?’ vroeg Nynaeve.

‘Hij zal zijn aanval goed plaatsens.’ Rhand knikte. ‘Hij zal de aandacht van mijn vijanden op Malkier en de Kloof richten, en daardoor zullen ze denken dat ik dáár ben. Schaduwgebroed kan niet door Poorten reizen, dus kunnen ze zich niet zo snel verplaatsen als ik. Tegen de tijd dat zij tegen Lan hebben gevochten, ben ik langs ze heen en val ik rechtstreeks in het hart van de Duistere aan.

Ik ben niet van plan de zuidelijke landen in de steek te laten, helemaal niet. Als de Trolloks door de Kloof breken, zullen ze zich voor hun invasie opsplitsen in vuisten. En dan zullen mijn troepen ze aanvallen, onder leiding van Bashere, Reizend door Poorten om elke groep Trolloks in de flanken of van achteren aan te vallen. Op die manier kunnen wij de beste slagvelden uitkiezen, die ons het beste uitkomen.’

‘Maar Rhand,’ zei Nynaeve terwijl haar woede plaatsmaakte voor afgrijzen, ‘dan sterft Lan!’

‘En wie ben ik om hem dat te ontzeggen?’ vroeg Rhand. ‘We verdienen allemaal een kans om rust te vinden.’

Nynaeve merkte dat haar mond open hing. Hij geloofde dat echt! Of hij overtuigde zich daarvan, in ieder geval.

‘Het is mijn plicht om de Duistere te doden,’ zei Rhand half in zichzelf. ‘Ik dood hem, en dan sterf ik. Dat is alles.’

‘Maar...’

‘Zo is het genoeg, Nynaeve.’ Rhand sprak zacht, met die gevaarlijke stem van hem. Hij zou zich niet verder onder druk laten zetten.

Nynaeve ging achteroverzitten en dacht na, probeerde te besluiten hoe ze hem kon overhalen. Licht! Hij zou de mensen in de Grenslanden laten lijden en sterven in de invasies van de Trolloks? Het volk daar zou er niet om malen of de Duistere verslagen was als ze werden gekookt in grote ketels. Dan zouden Lan en de Malkieri al-

leen moeten vechten, met een klein legertje tegenover elk monster dat de Verwording kon uitbraken.

De Seanchanen zouden hun oorlog voeren in het zuiden en westen. De Trolloks zouden aanvallen vanuit het noorden en oosten. De twee zouden elkaar treffen, uiteindelijk. Andor en de andere koninkrijken zouden in een gigantisch slagveld veranderen, en de mensen daar – goede mensen, zoals die in Tweewater – zouden geen kans maken tegen dergelijk oorlogsgeweld. Ze zouden worden verpletterd.

Wat kon ze doen om dat te veranderen? Ze moest een nieuwe strategie bedenken om Rhand te beïnvloeden. Alles in haar hart dreef haar aan om Lan te beschermen. Ze moest zorgen dat hij hulp kreeg! De groep reed over open grasland waar hier en daar boerderijen stonden. Rechts van hen stond er een, een eenzame boerenhoeve die wel wat leek op veel boerderijen in Tweewater. Maar in Tweewater had ze nooit een boer met zoveel openlijke vijandelijkheid naar reizigers zien kijken. Een man met een rode baard en een vuile broek, met zijn mouwen bijna tot aan zijn schouders opgestroopt, leunde tegen een halfvoltooid hek met zijn bijl achteloos – maar zeer zichtbaar – op de stammen naast hem.

Zijn akker had betere tijden gezien; hoewel de aarde netjes was geploegd en geëgd, ontsproten aan de voren nog maar de kleinste jonge scheuten. De akker zat vol kale plekken waar zaden om onverklaarbare reden niet waren ontkiemd, en de planten die er wel groeiden hadden een gelige kleur.

Een groep jongere mannen was bezig een stronk uit een naastgelegen akker te trekken, maar Nynaeves geofende oog merkte op dat ze niet werkelijk probeerden werk te verzetten. Ze hadden geen tuig aan hun os bevestigd, en ze hadden de stronk niet losgemaakt door de aarde eromheen weg te graven. De stukken hout die op het gras lagen, waren te stevig en glad om de stelen van gereedschap te zijn. Vechtstokken. Het was bijna een vermakelijk tafereel – gezien het feit dat Rhand tweehonderd Aiel bij zich had – maar het zei wel iets. Die mannen verwachtten problemen.

Ongetwijfeld voelden zij de storm ook.

Dit gebied, dicht bij handelswegen en binnen bereik van Tyr, was relatief veilig voor struikrovers. Het lag ook net ver genoeg naar het noorden toe zodat het niet verstrikt raakte in geruzie tussen Illian en Tyr. Dit had een plek moeten zijn waar boeren geen goed hout zouden hoeven veranderen in vechtstokken, of naar vreemdelingen zouden hoeven kijken met ogen die een aanval verwachtten.

Die behoedzaamheid zou hen goed dienen wanneer de Trolloks hen

bereikten; aangenomen dat de Seanchanen hen dan inmiddels niet hadden veroverd en bij hun legers hadden ingelijfd. Nynaeve trok opnieuw aan haar vlecht.

Haar gedachten gingen terug naar Lan. Ze moest iets doen! Maar Rhand was niet vatbaar voor rede. Dan bleef alleen Cadsuanes raadselachtige plan over. Dwaze vrouw, dat ze had geweigerd het uit te leggen. Nynaeve had de eerste stap gezet door een bondgenootschap aan te bieden, en hoe had Cadsuane gereageerd? Met hoogdravende hooghartigheid, uiteraard. Hoe durfde ze Nynaeve bij haar groepje Aes Sedai te verwelkomen als een kind dat door de bossen zwierf! Hoe zou Nynaeves taak – ontdekken waar Perijn was – Lan helpen? In de afgelopen week had ze Cadsuane herhaaldelijk om meer inlichtingen gevraagd, maar dat was mislukt. ‘Voer deze taak goed uit, kind,’ had Cadsuane gezegd, ‘dan geven we je misschien in de toekomst meer verantwoordelijkheid. Je hebt bewezen dat je soms eigenzinnig bent, en dat kunnen we niet gebruiken.’

Nynaeve zuchtte. Uitzoeken waar Perijn was. Hoe moest ze dat voor elkaar krijgen? De mensen uit Tweewater waren niet erg hulpvaardig geweest. Veel van hun mannen reisden met Perijn mee, maar ze waren al enige tijd niet meer gezien. Ze waren ergens in het zuiden, in Altara of Geldan waarschijnlijk. Maar dan bleef er nog een groot gebied over.

Ze had moeten weten dat Tweewater geen eenvoudig antwoord zou bieden. Cadsuane had zelf ook al geprobeerd Perijn te bereiken, en dat was kennelijk mislukt. Daarom had ze die taak aan Nynaeve gegeven. Had Rhand Perijn soms op een geheime missie gestuurd?

‘Rhand?’ vroeg ze.

Hij mompelde hees in zichzelf.

Ze huiverde. ‘Rhand,’ herhaalde ze op scherpere toon.

Hij hield op met prevelen en keek haar aan. Ze dacht dat ze de woede daar verborgen zag zitten, diep binnen in hem, een flits van ergernis om haar onderbreking. Toen was het weg, vervangen door een angstwekkend koele beheersing. ‘Ja?’ zei hij.

‘Weet jij... waar Perijn is?’

‘Hij heeft taken gekregen, en die voert hij uit,’ zei Rhand terwijl hij zich afwendde. ‘Waarom wil je dat weten?’

Ze kon maar beter niets over Cadsuane zeggen. ‘Ik ben nog steeds bezorgd om hem. En om Mart.’

‘Ah,’ zei Rhand. ‘Je bent het echt niet gewend te liegen, wel, Nynaeve?’

Ze voelde dat ze bloosde van schaamte. Sinds wanneer kon hij men-

sen zo goed peilen! 'Ik ben ongerust om hem, Rhand Altor,' zei ze. 'Hij heeft een vreedzame, bescheiden inslag, en hij liet zich altijd al te veel onder druk zetten door zijn vrienden.' Zo. Laat Rhand daar maar eens over nadenken.

'Bescheiden,' zei Rhand peinzend. 'Ja, ik neem aan dat hij dat nog steeds is. Maar vreedzaam? Perijn is niet langer zo... vreedzaam.'

Dus hij had pas nog contact gehad met Perijn. Licht! Hoe had Cad-suane dat geweten, en hoe waren die contacten Nynaeve ontgaan?

'Rhand, als Perijn voor jou aan iets werkt, waarom heb je dat dan geheim gehouden? Ik heb het recht om...'

'Ik heb hem niet ontmoet, Nynaeve,' zei Rhand. 'Rustig maar. Er zijn gewoon dingen die ik weet. We zijn verbonden: Perijn, ik en Mart.'

'Hoe dan? Wat hebben jullie...'

'Dat is alles wat ik erover kwijt wil, Nynaeve,' viel Rhand haar in de rede, hakkend door haar zin met zachte woorden.

Nynaeve zakte achterover en knarsetandde nog maar eens. De andere Aes Sedai hadden het over het beheersen van hun gevoelens, maar kennelijk hoefden zij niet om te gaan met Rhand Altor. Nynaeve kon ook rustig blijven als ze niet hoefde om te gaan met de stijfkoppigste dwaas die ooit een paar laarzen had aangetrokken.

Ze reden een tijdje zwijgend verder, en de bewolkte hemel deed denken aan een akker vol grijsmosveen in de verte. De ontmoetingsplek die ze met de Grenslanders waren overeengekomen, was op een kruising vlakbij. Ze hadden er rechtstreeks naartoe kunnen Reizen, maar de Speervrouwen hadden Rhand zover gekregen om naar een korte afstand ervandaan te gaan en behoedzaam te naderen. Reizen was ontzettend handig, maar het kon ook gevaarlijk zijn. Als je vijanden wisten waar je zou verschijnen, kon je oog in oog komen te staan met een rij boogschutters zodra je een Poort opende. Zelfs als je eerst verkenners door de Poort stuurde, was dat niet zo veilig als Reizen naar een plek waar niemand je verwachtte.

De Aiel leerden snel, en ze pasten zich ook snel aan. Verrassend, eigenlijk. De Woestenij was verschrikkelijk ongevarieerd; alle delen zagen er min of meer hetzelfde uit. Al had ze enkele Aiel eigenlijk datzelfde horen zeggen over de natlanden.

Deze kruising was al jaren niet meer belangrijk. Als Verin of een van de andere Bruine zusters hier was geweest, had ze waarschijnlijk kunnen uitleggen waarom. Het enige wat Nynaeve wist, was dat het koninkrijk waartoe dit land ooit had behoord lang geleden ten onder was gegaan, en dat het enige wat er nog van restte de onafhankelijke

stad Far Madding was. Het Rad des Tijds draaide.

De grootste koninkrijken vielen, vergingen en veranderden uiteindelijk in lome akkers, uitsluitend nog geregeerd door boeren die vastberaden waren om een goede gerstooft binnen te halen. Het was gebeurd bij Manetheren, en het was hier gebeurd.

Grote doorvoerwegen waarover ooit legioenen waren verplaatst, waren nu afgelegen plattelandswegen die dringend behoefte hadden aan onderhoud.

Terwijl ze verder reden liet Nynaeve Maanlicht terugvallen van haar plek naast Rhand. Daardoor kwam ze vlak bij Narishma terecht, met zijn donkere, gevlochten haar met tinkelende klokjes aan de uiteinden. Hij droeg zwart, net als de meeste Asha'man, en het Zwaard en de Draak fonkelden op zijn kraag. Hij was veranderd in de maanden sinds hij als zwaardhand was gebonden. Ze kon hem niet langer als een jongen zien. Dit was een man, met de gratie van een soldaat en de behoedzame ogen van een zwaardhand. Een man die mensen had zien sterven en tegen Verzakkers had gevochten.

'Jij bent een Grenslander, Narishma,' zei Nynaeve. 'Weet jij waarom de anderen hun posten hebben verlaten?'

Hij schudde zijn hoofd en tuurde over het landschap. 'Ik ben de zoon van een schoenlapper, Nynaeve Sedai. Ik ken de gebruiken van heren en vrouwen niet.' Hij aarzelde. 'Bovendien ben ik geen Grenslander meer.' De betekenis daarvan was duidelijk. Hij zou Rhand beschermen, ongeacht eventuele andere bondgenootschappen die aan hem trokken. Echt iets voor een zwaardhand om zo te denken.

Nynaeve knikte langzaam. 'Weet jij waar we ons in storten?'

'Ze houden zich wel aan hun woord,' zei Narishma. 'Een Grenslander zou nog liever sterven dan zijn woord breken. Ze hebben beloofd een afvaardiging te sturen om de Drakenheer te ontmoeten. Dat zullen ze doen. Ik wou alleen dat we onze Aes Sedai mee hadden mogen nemen.'

Volgens de verslagen had het leger van de Grenslanders dertien Aes Sedai. Een gevaarlijk aantal: het aantal dat nodig was om een vrouw te sussen of een man te stillen. Dertien vrouwen in een cirkel konden de machtigste geleiders afschermen. Rhand had erop gestaan dat er bij de afvaardiging die hem zou ontvangen niet meer dan vier van die dertien Aes Sedai zouden zijn; in ruil daarvoor beloofde hij niet meer dan vier geleiders mee te brengen. Twee Asha'man – Narishma en Naeff – Nynaeve, en Rhand zelf.

Merise en de anderen waren op hun Aes Sedai-wijze razend geweest – met voornamelijk omlaag wijzende lippen en vragen als: 'Weet je

wel zeker dat je dat wilt doen?’ – toen Rhand hun had verboden mee te komen.

Nynaeve merkte Narishma’s gespannen houding op. ‘Je kijkt alsof je ze niet vertrouwt.’

‘Een Grenslander hoort de Grens te bewaken,’ zei Narishma. ‘Ik ben de zoon van een schoenlapper, maar ik ben opgeleid met zwaard, speer, boog, bijl en katapult. Zelfs voor ik me bij de Asha’man aansloot kon ik vier van de vijf geoefende zuidelijke soldaten in een tweegevecht verslaan. We leven om te verdedigen. En toch zijn ze vertrokken. En dat nog wel in deze tijd. Met dertien Aes Sedai.’ Hij keek haar aan met die donkere ogen van hem. ‘Ik wil ze vertrouwen. Ik weet dat het goede mensen zijn. Maar goede mensen kunnen ook verkeerde beslissingen nemen. Vooral wanneer er mannelijke geleiders bij betrokken zijn.’

Nynaeve zweeg. Narishma had gelijk, maar wat voor reden zouden de Grenslanders hebben om Rhand iets aan te doen? Ze vochten al eeuwenlang tegen het oprukken van de Verwording en het Schaduwgebloed, en de strijd tegen de Duistere was in hun ziel ingebed. Ze zouden zich niet tegen de Herrezen Draak keren.

De Grenslanders hadden een geheel eigen soort eer. Het kon frustrerend zijn, dat wel, maar zo waren ze. Lans ontzag voor zijn vaderland – vooral terwijl veel andere Malkieri hun identiteit waren vergeten – was een deel van waarom ze van hem hield. O, Lan. Ik zal iemand zoeken om je te helpen. Ik laat je niet alleen naar de tanden van de Schaduw rijden.

Toen ze een lage groene heuvel naderden, keerden enkele Aiel terug van hun verkenningsstocht.

Rhand liet de groep tot stilstand komen en wachtte tot de in cadin’sor gehulde verkenners naar hem toe kwamen, van wie enkelen rode hoofdbanden met het oude symbool van de Aes Sedai erop droegen. De verkenners waren niet buiten adem, ook al waren ze helemaal vooruit gered naar de ontmoetingsplek en weer terug.

Rhand boog zich naar voren in zijn zadel. ‘Hebben ze gedaan wat ik vroeg? Hebben ze niet meer dan tweehonderd man bij zich, niet meer dan vier Aes Sedai?’

‘Ja, Rhand Altor,’ zei een van de verkenners. ‘Ja, ze hebben zich bewonderenswaardig goed aan de afspraak gehouden. Ze hebben veel eer.’

Nynaeve herkende het merkwaardige gevoel voor humor van de Aiel in hoe de man antwoordde.

‘Wat is er?’ vroeg Rhand.

‘Eén man, Rhand Altor,’ zei de Aielse verkennen. ‘Dat is alles waar hun “afvaardiging” uit bestaat. Het is een klein kereltje, hoewel hij eruit ziet alsof hij weet hoe je de speren danst. De kruising ligt voorbij deze heuvel.’

Nynaeve keek vooruit. Inderdaad, nu ze wist waar ze moest kijken, zag ze een weg vanuit het zuiden, die kennelijk net voorbij de heuvel met die van hen samenkwam.

‘Wat is dit voor een valstrik?’ vroeg Naeff, die zijn paard naast dat van Rhand stuurde, met een bezorgde blik op zijn magere strijdersgezicht. ‘Een hinderlaag?’

Rhand stak zijn hand op om hem tot stilte te manen. Hij dreef zijn ruïn aan, en de verkenners hielden hem zonder klagen bij. Nynaeve werd bijna achtergelaten; Maanlicht was een veel makker dier dan ze voor zichzelf zou hebben uitgekozen. Ze moest een woordje spreken met de stalmeester als ze terug was in Tyr.

Ze gingen om de heuvel heen en kwamen op een stoffig terrein met de littekens van oude vuurkuilen, waar vroegere karavanen de nacht hadden doorgebracht. Een weg smaller die dan waarover zij waren aangekomen liep kronkelend naar het noorden en zuiden. Een eenzame Shienaraanse man stond in het midden, waar de wegen bij elkaar kwamen, en keek naar de naderende stoet. Zijn schouder-lange grijze haar hing los langs een mager gezicht dat paste bij zijn pezige bouw. Zijn gezicht was getekend met rimpels, zijn ogen waren klein, en hij leek te turen.

Hurin? dacht ze verbaasd. Nynaeve had de dievenpakker niet meer gezien sinds hij na de gebeurtenissen in Falme met haar en een groep anderen naar de Witte Toren terug was gegaan.

Rhand hield zijn paard in en wachtte tot Nynaeve en de Asha’man hem hadden ingehaald. Aiel waaierden uit als bladeren voor een windvlaag en namen waakzaam posities in rondom de kruising. Ze was er vrij zeker van dat beide Asha’man de Bron hadden gegrepen, en waarschijnlijk gold dat ook voor Rhand.

Hurin verplaatste onbehaaglijk zijn gewicht. Hij zag er nog ongeveer net zo uit als Nynaeve hem zich herinnerde. Een beetje meer grijs in zijn haar, maar gehuld in dezelfde eenvoudige bruine kleding, met een zwaardbreker en een kort zwaard aan zijn middel. Hij had zijn paard vlakbij vastgezet aan een omgevallen boom. De Aiel keken er argwanend naar, zoals anderen zouden kijken naar een roedel waakhonden.

‘Ach, heer Rhand!’ riep Hurin met beverige stem. ‘U bent het! Nou, u bent wel vooruitgegaan, moet ik zeggen. Fijn om...’

Hij brak zijn zin af toen hij van de grond werd getild. Hij slaakte een 'oef' van verbazing terwijl hij werd rondgedraaid op ongeziene wevingen van Lucht. Nynaeve onderdrukte een huivering. Zou ze ooit op haar gemak zijn bij mannen die geleidden?

'Wie kwamen er achter ons aan, Hurin,' riep Rhand, 'toen jij en ik vastzaten in dat verre Schaduwland? Wat voor mensen heb ik geveld met de boog?'

'Mensen?' vroeg Hurin, en zijn stem was bijna een piep. 'Heer Rhand, er waren daar geen mensen! Niet dat wij hebben ontmoet, behalve vrouwe Selene, dan. Het enige wat ik me herinner zijn die kikkerbeesten, dezelfde waarvan mensen zeggen dat de Seanchanen erop rijden!'

Rhand draaide Hurin met Luchtwevingen rond en bekeek hem met kille ogen. Toen stuurde hij zijn paard dichterbij. Nynaeve en de Asha'man deden hetzelfde.

'Geloof u niet dat ik mezelf ben, heer Rhand?' vroeg Hurin terwijl hij in de lucht hing.

'Ik ga tegenwoordig nog maar heel beperkt op eerste indrukken af,' antwoordde Rhand. 'Ik neem aan dat de Grenslanders jou hebben gestuurd omdat we je kennen?'

Hurin knikte zwetend. Nynaeve had medelijden met die man. Hij was volkomen toegewijd aan Rhand. Ze hadden samen veel tijd doorgebracht, jagend op Fajin en de Hoorn van Valere. Op de terugtocht naar Tar Valon had ze Hurin amper kunnen laten ophouden met zijn verhalen over de grootse prestatie die Rhand had geleverd. Dat de slanke dievenpakker nu zo werd behandeld door de man die hij op handen droeg, moest erg onthutsend voor hem zijn.

'Waarom jij alleen?' vroeg Rhand zacht.

'Nou,' zei Hurin zuchtend. 'Ze hadden u gezegd...' Hij aarzelde en leek ergens door afgeleid. Hij snuffelde. 'Maar dat... dat is vreemd. Nog nooit zoiets geroken.'

'Wat?' vroeg Rhand.

'Ik weet niet,' zei Hurin. 'De lucht... Het ruikt hier ineens naar een heleboel sterfte, een heleboel geweld, maar eigenlijk ook niet. Het is duisterder. Verschrikkelijker.' Hij huiverde zichtbaar.

Hurins vermogen om geweld te ruiken was een van die merkwaardigheden die de Toren niet kon verklaren. Het had niet rechtstreeks te maken met de Kracht, maar was overduidelijk ook niet helemaal natuurlijk.

Rhand scheen er niet om te geven wat Hurin rook. 'Vertel waarom ze alleen jou hebben gestuurd, Hurin.'

‘Dat wilde ik doen, heer Rhand. Ziet u, dit hier, we moeten voorwaarden bespreken.’

‘Voorwaarden om je legers te laten terugkeren naar waar ze horen?’ vroeg Rhand.

‘Nee, heer Rhand,’ antwoordde Hurin onbehaaglijk. ‘Voorwaarden voor een ontmoeting met hen zelf. Dat deel in hun brief was nogal vaag, neem ik aan. Ze zeiden al dat u misschien boos zou worden als u alleen mij hier aantrof.’

‘Dat hadden ze mis,’ zei Rhand op zachtere toon. Nynaeve merkte dat ze zich moest inspannen om hem te verstaan, en ze boog zich naar voren. ‘Ik voel niet langer woede, Hurin,’ zei Rhand. ‘Ik heb er niets aan. Waarom zouden we “voorwaarden” nodig hebben om elkaar te ontmoeten? Ik nam aan dat mijn aanbod om alleen een kleine groep mee te nemen aanvaardbaar zou zijn.’

‘Nou, heer Rhand,’ zei Hurin, ‘ziet u, ze willen u echt ontmoeten. Ik bedoel, we zijn helemaal hierheen gekomen, lopend door die rotwinter, als u mij wilt verontschuldigen, Aes Sedai. Maar het was een rotwinter! En een strenge, hoewel hij pas laat begon. Hoe dan ook, we deden dat om naar u toe te komen, heer Rhand. Dus u ziet wel, ze willen u ontmoeten. Heel graag.’

‘Maar?’

‘Maar, nou, de vorige keer dat u in Far Madding was, was er...’

Rhand stak zijn vinger op. Hurin hield zijn mond, en alles werd stil. Zelfs de paarden leken hun adem in te houden.

‘Zijn de Grenslanders in Far Madding?’ vroeg Rhand.

‘Ja, heer Rhand.’

‘Willen ze me daar ontmoeten?’

‘Ja, heer Rhand. U zult dan binnen de bescherming van de Wachter moeten komen, ziet u, en...’

Rhand wuifde abrupt met zijn hand en snoerde Hurin de mond. Meteen opende zich een Poort. Die leek echter niet naar Far Madding te leiden; alleen een kort stukje terug, naar de weg waarover Rhand en de anderen korte tijd eerder hadden gereden.

Rhand liet Hurin los, beduidde de Aiel dat ze de man naar zijn paard moesten laten gaan en stuurde Tai'daishar door de Poort. Wat was er aan de hand? Alle anderen volgden. Eenmaal aan de andere kant maakte Rhand een volgende Poort, en deze gaf toegang tot een kleine, beboste laagte. Nynaeve dacht dat ze die herkende; hier hadden ze overnacht na hun bezoek aan Far Madding met Cadsuane.

Waarom die eerste Poort? dacht Nynaeve verward. En toen drong het tot haar door. Je hoefde een gebied niet te verkennen om er een

korte afstand vandaan te Reizen, en Reizen naar een bepaalde plek maakte je er voldoende vertrouwd mee om daarvandaan Poorten te maken.

Dus door eerst een kort stukje te Reizen, had Rhand zich de plek goed genoeg ingeprent om Poorten te maken waarheen hij wilde, terwijl hij zich daarmee de tijd bespaarde om de omgeving te verkennen! Het was bijzonder slim, en Nynaeve bloosde omdat ze die mogelijkheid zelf nooit had overwogen. Hoe lang kende Rhand die truc al? Was de herinnering eraan gekomen van die... stem in zijn hoofd?

Rhand stuurde Tai'daishar de laagte in, en de hoeven van zijn paard brachten afgevallen blad in beweging terwijl het zich een weg zocht door de ondergroei. Nynaeve volgde en probeerde haar makke merrie aan te sporen om Rhand bij te houden. Die stalmeester zou beslist van haar horen. Zijn oren zouden gloeien als zij met hem klaar was! Hurin draafde ook door de Poort, en de Aiel draafden mee en bleven hem onopvallend omsingelen. Ze hadden sluiers voor en speren of bogen in de hand. Voorbij de bomen en ondergroei kwam Rhand tot stilstand, en hij keek over het open weideland naar de oude stad Far Madding.

Hij was niet groot, niet naar de maatstaven van de grote steden. Hij was ook niet mooi, wanneer je hem vergeleek met de door Ogier gebouwde wonderen die Nynaeve had gezien. Maar hij was groot genoeg, en er waren zeker mooie architectuur en oude relikwieën te vinden. Hij lag op een eiland in een meer en deed een beetje denken aan Tar Valon. Drie brede bruggen overspanden het kalme water, en dat waren de enige wegen de stad in.

Een heel groot leger kampeerde rondom het meer, misschien wel over meer terrein dan Far Madding zelf. Nynaeve telde tientallen verschillende vaandels van tientallen verschillende Huizen. Er stonden vele paarden en tenten in rijen, als zomergewassen, zorgvuldig aangeplant en ingedeeld en wachtend op de oogst. Het leger van de Grenslanders.

‘Ik heb van deze plek gehoord,’ zei Naeff, die aan kwam rijden. Zijn kortgeknipte donkerbruine haar werd in beweging gezet door de wind. Hij kneep zijn ogen samen, met een ontevreden trek op zijn rechthoekige gezicht. ‘Het lijkt op een stedding, maar minder veilig.’ De reusachtige ter’angreaal van Far Madding – die bekendstond als de Wachter – zorgde voor onzichtbare, beschermende luchtballen waardoor mensen niet in staat waren de Ene Kracht aan te raken. Dat kon worden omzeild door het gebruik van een heel bijzondere

ter'angreaal, waarvan Nynaeve er toevallig een droeg, maar die zou maar een klein beetje helpen.

Het leger leek dicht genoeg binnen die bel te kamperen, die zich ongeveer een mijl rondom de stad uitstreckte, om te voorkomen dat mannen er konden geleiden.

'Ze weten wel dat we er zijn,' zei Rhand zacht, met samengeknepen ogen. 'Ze zitten ongetwijfeld al te wachten. Ze verwachten dat ik hun kist in rijd.'

'Kist?' vroeg Nynaeve weifelend.

'De stad is een kist,' zei Rhand. 'De hele stad en het gebied eromheen. Ze willen me op een plek hebben waar ze me kunnen sturen, maar ze begrijpen het niet. Niemand stuurt mij. Niet meer. Ik heb genoeg van kisten en gevangenissen, van ketens en touwen. Nooit meer onderwerp ik me aan de macht van een ander.'

Nog altijd starend naar de stad reikte hij in de buidel aan zijn zadel en haalde er het standbeeldje uit van een man die een bol omhooghield. Nynaeve voelde een diepe kilte. Moest hij dat ding overal met zich meenemen?

'Misschien moeten ze een lesje leren,' zei Rhand. 'Aangemoedigd worden om hun plicht te doen en mij te gehoorzamen.'

'Rhand...' Nynaeve probeerde na te denken. Ze kon dit niet nog eens laten gebeuren!

De toegangssleutel begon lichtjes te gloeien. 'Ze willen me gevangen nemen,' zei hij zacht. 'Me vasthouden. Me slaan. Dat deden ze al een keer in Far Madding. Ze...'

'Rhand!' zei Nynaeve scherp.

Hij zweeg en keek haar aan alsof hij haar nu pas opmerkte.

'Dit zijn geen slaven wier geest is weggebrand door Graendal. Dat is een hele stad vol onschuldige mensen!'

'Ik doe de mensen in de stad niets,' zei Rhand met onbewogen stem. 'Dat leger verdient de demonstratie, niet de stad. Een regen van vuur, misschien. Of bliksemschichten.'

'Ze hebben niets anders gedaan dan vragen of je hen wilde ontmoeten!' zei Nynaeve, die haar paard dichter naar hem toe stuurde. De ter'angreaal lag als een adder in zijn hand. Ooit had die de Bron gereinigd. Was hij daarna maar gesmolten, net als de vrouwelijke versie!

Ze wist niet zeker wat er zou gebeuren als hij een weving op de beschermende bel van Far Madding richtte, maar ze vermoedde dat het zou werken. De Wachter voorkwam niet dat wevingen werden gemaakt; Nynaeve was uitstekend in staat geweest om wevingen te ma-

ken toen ze uit haar Bron had geput.

Hoe dan ook, ze wist dat ze moest voorkomen dat Rhand zijn woede – of wat hij dan ook voelde – tegen zijn bondgenoten richtte. ‘Rhand,’ waarschuwde ze zacht. ‘Als je dit doet, is er geen weg meer terug.’

‘Er is al geen weg terug meer voor mij, Nynaeve,’ zei hij, met intense ogen. Die ogen veranderden van kleur; soms leken ze grijs, soms blauw. Vandaag leken ze ijzergrijs. Hij vervolgde op vlakke toon: ‘Ik ben deze weg ingeslagen zodra Tam me huilend op die berg aantrof.’ ‘Je hoeft vandaag niemand te doden. Alsjeblieft.’

Hij draaide zich om en keek weer naar de stad. Langzaam hield de toegangssleutel gelukkig op met gloeien. ‘Hurin!’ blafte hij.

Hij moet op het punt staan te ontrafelen, dacht Nynaeve. Zijn woede schemert door in zijn stem.

De dievenpakker reed naar de voorkant van de groep. De Aiel hielden echter afstand. ‘Ja, heer Rhand?’

‘Keer terug naar je meesters in hun kist,’ zei Rhand, die zijn stem weer beheerste. ‘Je moet ze een boodschap voor me overbrengen.’

‘Wat voor boodschap, heer Rhand?’

Rhand aarzelde even en stopte toen de toegangssleutel terug in de buidel. ‘Zeg ze dat het niet lang meer duurt voordat de Herrezen Draak ten strijde trekt in Shayol Ghul. Als ze eervol willen terugkeren naar hun stellingen, zal ik ze vervoer geven naar de Verwording. Anders kunnen ze hier blijven en zich verstoppen. Laat ze maar aan hun kinderen en kleinkinderen uitleggen waarom ze honderden roeden van hun post verwijderd waren toen de Duistere werd gedood en de Voorspellingen in vervulling gingen.’

Hurin zag er ontdaan uit. ‘Ja, heer Rhand.’

Daarmee wendde Rhand zijn paard en reed terug naar de open plek. Nynaeve volgde, te langzaam. Hoe mooi Maanlicht ook was, ze zou de mooie merrie in een oogwenk vervuilen voor een gehoorzaam, betrouwbaar paard uit Tweewater, zoals Bela.

Hurin bleef achter. Hij leek nog steeds aangeslagen. Zijn weerzien met ‘heer Rhand’ was overduidelijk heel anders verlopen dan hij had verwacht. Nynaeve knarste met haar tanden toen de bomen haar het zicht op hem benamen. Op de open plek had Rhand weer een Poort geopend, ditmaal rechtstreeks naar Tyr.

Ze reden het Reisterrein bij de stalhof van de Steen van Tyr op. Het was warm en bedrukkend in Tyr, ondanks de bewolkte hemel, en lawaaiig door de geluiden van oefenende mannen en krijsende meeuwen.

Rhand reed naar de plek waar de staljongens wachtten en steeg met

een onpeilbaar gezicht af.

Toen Nynaeve van Maanlicht stapte en de teugels aan een stalknecht met een rossig gezicht overhandigde, liep Rhand langs haar heen. 'Zoek naar een standbeeld,' zei hij.

'Wat?' vroeg ze verbaasd.

Hij keek naar haar om en bleef staan. 'Je vroeg waar Perijn was. Hij kampeert met een leger in de schaduw van een gigantisch standbeeld in de vorm van een zwaard dat in de grond steekt. De wetenschappers hier kunnen je vast vertellen waar dat is; het is heel opvallend.'

'Hoe... hoe weet je dat?'

Rhand haalde zijn schouders op. 'Ik weet het gewoon.'

'Waarom vertel je me dit?' vroeg ze, met hem meelopen over de harde aarde. Ze had niet verwacht dat hij die inlichtingen zou verstrekken. Hij had de gewoonte opgevat vast te houden aan wat hij wist, zelfs als de kennis zinloos was.

'Omdat ik...' zei hij terwijl hij naar het fort beende, met een stem die bijna te zacht was om te verstaan, 'een schuld aan je heb omdat jij om dingen geeft terwijl ik dat niet kan. Als je Perijn gaat opzoeken, vertel hem dan dat ik hem binnenkort nodig heb.'

Daarmee liet hij haar achter.

Nynaeve bleef op het stalerf staan en keek hem na. Er hing een vochtige geur in de lucht, de geur van nieuwe regen, en ze voelde dat ze een buitje had gemist. Niet voldoende om de lucht te zuiveren of de grond modderig te maken, maar de stenen in beschaduwde hoeken waren vochtig. Rechts van haar galoppeerden en oefenden mannen hun paarden onder de grijsbruine hemel, rijdend over zandige aarde tussen omheiningen. De Steen was het enige fort dat ze kende met een oefenterrein voor cavalerie, maar de Steen was dan ook verre van gewoon.

Het gerommel van hoefslagen leek op het geluid van een onweersbui, en ze merkte dat ze naar het noorden keek. De storm daar voelde dichterbij dan ooit. Ze had aangenomen dat hij zich samenvoegde in de Verwording, maar nu was ze daar niet meer zo zeker van.

Ze haalde diep adem en haastte zich naar het fort. Ze kwam langs Verdedigers in hun onberispelijke uniformen, de delen om de bovenarm geribbeld en bol, de borstplaten glad en gebogen. Ze liep langs staljongens, die waarschijnlijk allemaal droomden om op een dag datzelfde uniform te dragen, maar die nu alleen paarden naar de stallen leidden om ze te voeren en te borstelen. Ze zag tientallen bedienden gehuld in linnen, ongetwijfeld veel behaaglijker dan Nynaeves donkerrode wol.

Het fort zelf was een torenhoge rots van een gebouw, met steile muren waarin slechts een paar vensters zichtbaar waren. Alleen kon ze nog steeds de plek zien waar Mart met zijn vuurwerkersmateriaal een deel van het steen had verwoest toen hij Nynaeve en de anderen kwam redden van hun gevangenschap. Dwaze jongen. Waar was hij? Ze had hem al... een hele tijd niet meer gezien. Sinds Ebo Dar was ingenomen door de Seanchanen. Ergens had ze het gevoel dat ze hem in de steek had gelaten, hoewel ze dat nooit zou toegeven. Ze had zich al genoeg beschaamd in het bijzijn van de Dochter van de Negen Manen toen ze die vlegel verdedigde! Ze wist nog altijd niet wat er toen over haar was gekomen.

Mart kon voor zichzelf zorgen. Terwijl zij allemaal werkten aan het redden van de wereld, zat hij zich waarschijnlijk te vermaken in een of andere herberg, zich te bedrinken en te dobbelen. Rhand was een andere zaak. Hij was zoveel gemakkelijker in de omgang geweest toen hij zich net zo gedroeg als andere mannen: koppig en onvolwassen, maar voorspelbaar. Deze nieuwe Rhand, met zijn kille gevoel en kille stem, was echt onrustbarend.

Nynaeve was nog altijd niet vertrouwd met de smalle gangen in de Steen, en ze verdwaalde meerdere keren. Haar gevoel van desoriëntatie werd er niet beter op doordat gangen en muren soms van plek veranderden. Ze had geprobeerd dergelijke verhalen af te doen als bijgelovige onzin, maar de vorige dag was ze wakker geworden en had ontdekt dat haar kamer inderdaad plotseling en op raadselachtige wijze was verplaatst. Haar deur was uitgekomen op een gladde muur van dezelfde naadloze stenen als die van de Steen zelf. Ze was gedwongen geweest te ontsnappen via een Poort, en was geschokt geweest toen ze ontdekte dat haar raam nu uitkeek van een plek twee verdiepingen hoger dan de vorige avond!

Cadsuane zei dat het de aanraking van de Duistere op de wereld was, die zorgde dat het Patroon ontrafelde. Cadsuane zei heel veel, maar er waren niet veel dingen bij die Nynaeve wilde horen.

Nynaeve raakte twee keer verdwaald terwijl ze door de gangen liep, maar uiteindelijk kwam ze bij Cadsuanes kamer aan. Rhand had zijn huismeesters in ieder geval niet verboden haar onderdak te bieden. Nynaeve klopte aan – ze had geleerd dat ze dat maar beter kon doen – en liep naar binnen.

De Aes Sedai van Cadsuanes groep – Merise en Corele – zaten in de kamer te breien en thee te drinken, en ze deden hun best om niet de indruk te wekken dat ze wachtten op de grillen van die ergerlijke vrouw. Cadsuane zelf sprak op gedempte toon met Min, die ze in de

afgelopen dagen zo goed als ingelijfd had. Min zelf scheen het niet erg te vinden, misschien omdat het tegenwoordig niet meeviel om bij Rhand te zijn. Nynaeve voelde een steek van medeleven voor dat meisje. Nynaeve hoefde alleen om te gaan met Rhand als vriend; dit zou allemaal veel zwaarder zijn voor degene die zijn hart deelde.

Alle ogen richtten zich op Nynaeve toen ze de deur sloot. 'Ik geloof dat ik hem gevonden heb,' kondigde ze aan.

'Over wie heb je het, kind?' vroeg Cadsuane, bladerend door een van Mins boeken.

'Perijn,' zei Nynaeve. 'Je had gelijk. Rhand wist inderdaad waar hij was.'

'Prachtig!' zei Cadsuane. 'Goed gedaan; het lijkt erop dat je toch van nut kunt zijn.'

Nynaeve wist niet zeker waar ze zich meer aan stoorde: de dubbelzinnige loftuiting, of het feit dat haar hart zwol van trots toen ze die hoorde. Ze was geen meisje zonder vlecht, dat zich liet strelen door de woorden van die vrouw!

'Nou?' Cadsuane keek op van het boek. De anderen zwegen, hoewel Min Nynaeve wel een gelukwensende glimlach schonk. 'Waar is hij?' Nynaeve opende haar mond om te antwoorden, maar toen hield ze zich in bedwang. Wat was het toch aan die vrouw dat haar de wens gaf om te gehoorzamen? Het was niet de Ene Kracht of iets wat daarmee samenhing. Cadsuane straalde eenvoudigweg iets uit van een strenge maar eerlijke grootmoeder. Zo'n grootmoeder die je nooit zou durven tegenspreken, maar die je met koekjes beloonde als je de vloer had aangeveegd.

'Eerst wil ik weten waarom Perijn zo belangrijk is.' Nynaeve beende de kamer in en nam plaats op de enige vrije zitplaats, een beschilderde houten kruk. Toen ze zat, merkte ze dat ze iets lager zat dan de anderen. Als een leerling van Cadsuane. Ze stond bijna weer op, maar beseftte dat ze daarmee nog meer aandacht op zichzelf zou vestigen. 'Poeh!' zei Cadsuane. 'Wil je die kennis voor jezelf houden, zelfs als het om de levens gaat van degenen die je liefhebt?'

'Ik wil weten waar ik in ben beland,' zei Nynaeve koppig. 'Ik wil zeker weten dat deze kennis Rhand niet nog meer zal schaden.'

Cadsuane snoof. 'Denk je dat ik die dwaze jongen iets zou aandoen?'

'Ik ga daarvan uit,' snauwde Nynaeve, 'totdat je me vertelt waar je mee bezig bent.'

Cadsuane sloot het boek – *Echo's van zijn dynastie* – en keek verstoord op.

'Vertel je me dan ten minste hoe de ontmoeting met de Grenslanders

is gegaan?’ vroeg ze. ‘Of gijzel je die kennis ook?’

Dacht ze dat ze Nynaeve zo gemakkelijk kon afleiden? ‘Het ging slecht, zoals verwacht,’ zei ze. ‘Ze zitten bij Far Madding en weigeren Rhand te ontmoeten, behalve als hij binnen bereik van de Wachter komt en zich laat afsnijden van de Bron.’

‘Vatte hij dat goed op?’ vroeg Corele. Ze zat op een bankje met kussens aan de zijkant van de kamer en glimlachte flauwtjes; zij was de enige die de veranderingen in Rhand vermakelijk in plaats van angst-aanjagend scheen te vinden. Maar aan de andere kant, zij was een van de vrouwen die bijna zodra het kon een Asha’man hadden gebonden.

‘Of hij het goed opvatte?’ herhaalde Nynaeve vlak. ‘Dat hangt ervan af. Valt het tevoorschijn halen van die verdomde ter’angreaal en dreigen om vuur op het leger te laten regenen onder “het goed opvatten”?’

Min verbleekte. Cadsuane trok haar wenkbrauw op.

‘Ik heb hem tegengehouden,’ zei Nynaeve. ‘Op het nippertje. Ik weet niet. Het is... misschien al te laat om hem nog te veranderen.’

‘Die jongen zal weer lachen,’ zei Cadsuane zacht maar intens. ‘Ik heb niet zo lang geleefd om nu te falen.’

‘Wat maakt het uit?’ vroeg Corele.

Nynaeve draaide zich geschokt naar haar om.

‘Nou?’ Corele legde haar naaiwerk neer. ‘Wat maakt het uit? Het staat vast dat we zullen slagen.’

‘Licht!’ zei Nynaeve. ‘Hoe kom je daarbij?’

‘We hebben net de hele middag dat meisje zitten uithoren over haar visioenen.’ Corele knikte naar Min. ‘Die komen altijd uit, en ze heeft dingen gezien die overduidelijk pas na de Laatste Slag kunnen gebeuren. Dus we weten dat Rhand de Duistere zal verslaan. Het Patroon heeft het al besloten. We hoeven ons geen zorgen te maken.’

‘Nee,’ zei Min. ‘Daar vergis je je in.’

Corele fronste haar voorhoofd. ‘Kind, wil je zeggen dat je hebt gelogen over de dingen die je hebt gezien?’

‘Nee,’ zei Min. ‘Maar als Rhand verliest, dan is er geen Patroon meer.’

‘Dat meisje heeft gelijk.’ Cadsuane klonk verbaasd. ‘Wat dit kind ziet, zijn weefsels in het Patroon van een tijd die nog voor ons ligt. Maar als de Duistere wint, zal hij het Patroon geheel vernietigen. De visioenen kunnen die mogelijkheid niet voorzien. Datzelfde geldt voor andere voorzeggingen en Voorspellingen. Onze overwinning staat geenszins vast.’

Daarop viel er een stilte in de kamer. Ze waren niet bezig met dorpspolitiek of het bestuur van een land. De schepping zelf stond op het spel.

Licht. Kan ik deze informatie achterhouden als er enige kans bestaat dat het Lan helpt? Ze kreeg pijn in haar hart als ze aan hem dacht, en ze had weinig keus. In feite leek Lans enige hoop te liggen bij de legers die Rhand kon verzamelen en de Poorten die zijn mensen konden maken.

Rhand moest veranderen. Voor Lan. Voor hen allemaal. En ze had geen flauw benul wat ze kon doen behalve, helaas, vertrouwen op Cadsuane. Nynaeve slikte haar trots in. ‘Ken je een standbeeld van een heel groot zwaard dat in de grond steekt?’

Corele en Merise keken elkaar verward aan.

‘De hand van de amahn’rukane.’ Cadsuane wendde zich met een opgetrokken wenkbrauw van Min af. ‘Het volledige standbeeld is nooit voltooid, voor zover wetenschappers kunnen bepalen. Het staat vlak bij de Jehannaweg.’

‘Perijn kampeert in de schaduw ervan.’

Cadsuane tuitte haar lippen. ‘Ik nam aan dat hij naar het oosten zou gaan, naar landen die Altor heeft veroverd.’ Ze haalde diep adem. ‘Goed. We gaan nu meteen naar hem toe.’ Ze aarzelde en keek naar Nynaeve. ‘In antwoord op je eerdere vraag, kind: Perijn is eigenlijk niet belangrijk in onze plannen.’

‘O nee?’ vroeg Nynaeve. ‘Maar...’

Cadsuane stak haar vinger op. ‘Er zijn mensen bij hem die van doorslaggevend belang zijn. Eén in het bijzonder.’

De Toren staat

Egwene liep langzaam door het kamp van de opstandelingen, gekleed in een rood gewaad met een split in de rok voor het rijden. Die kleur leverde haar nogal wat opgetrokken wenkbrauwen op.

Gezien wat de Rode Ajah had gedaan, zouden de Aes Sedai hier niet snel deze kleur dragen. Zelfs de diensters van het kamp hadden dat opgemerkt en verkochten hun rode en donkerrode gewaden of verknipten ze tot poetsdoeken.

Egwene had speciaal om scharlakenrood gevraagd. In de Toren hadden de zusters de gewoonte opgevat om alleen de kleuren van hun eigen Ajah te dragen, en dat had de verdeling nog verder bevorderd. Hoewel het goed was om trots te zijn op je eigen Ajah, was het gevaarlijk als je ging aannemen dat je iemand die een andere kleur droeg niet kon vertrouwen.

Egwene was van alle Ajahs. Vandaag stond het rood bij haar voor vele dingen. De naderende hereniging met de Rode Ajah. Een herinnering aan de splitsing die moest worden opgeheven. Een teken van het bloed dat zou worden vergoten, het bloed van goede mannen die vochten ter verdediging van de Witte Toren. En het bloed van de gedode Aes Sedai, nog geen uur geleden op bevel van Egwene onthoofd. Siuan had haar Grote Serpent-ring teruggevonden; het voelde fijn om die weer om haar vinger te hebben.

De hemel was ijzergrijs en de geur van zand steeg in de lucht op, vergezeld door het lawaai van de drukte in het kamp. Vrouwen wasten

gehaast kleding, alsof ze laat waren met het voorbereiden van hun meesters op een festival. Novices renden – letterlijk – van les naar les. Aes Sedai stonden met hun armen over elkaar en keken toe met ogen die bereid leken iedereen te branden die niet voldoende vaart maakte.

Ze voelen de spanning van vandaag, dacht Egwene, en daar moeten ze wel verontrust om zijn. De aanval door de Seanchanen de vorige avond, gevolgd door de terugkeer van de Amyrlin, die de hele ochtend zuiveringen had gehouden onder de Aes Sedai. En nu een middag met roffelende oorlogstrommels.

Ze betwijfelde of Brins eigen kamp er zo aan toe was. Hij zou zijn mannen hebben voorbereid op de aanval; hij had de Witte Toren waarschijnlijk iedere dag van de belegering al kunnen aanvallen. Zijn soldaten hadden het verloop van deze oorlog in de hand. Egwene zou haar Aes Sedai niet naar de strijd laten rijden. Ze zou hun niet de gelegenheid bieden zich onder hun geloften uit te wurmen en de Kracht te gebruiken om te doden. Ze zouden hier wachten en alleen worden opgeroepen om te Helen. Of worden opgeroepen indien de zusters in de Witte Toren zich bij het gevecht aansloten. Het Licht geve dat Elaida er de wijsheid van inzag dat te verbieden. Als de Aes Sedai de Kracht tegen elkaar inzetten, zou het inderdaad een heel duistere dag worden.

Kan deze dag dan nog duisterder? vroeg Egwene zich af. Veel van de Aes Sedai die ze in het kamp tegenkwam keken haar aan met eerbied, ontzag, en een beetje afgrijzen. Na een lange afwezigheid was de Amyrlin teruggekeerd. En ze had verwoesting en veroordeling meegebracht.

Meer dan vijftig Zwarte zusters waren gesust en vervolgens terechtgesteld. Egwene werd misselijk als ze daaraan dacht. Sheriam had bijna opgelucht geleden toen het haar beurt was, hoewel ze zich wel had verzet, snikkend en wanhopig. Ze had verschillende verontrustende misdaden bekend, alsof ze hoopte dat haar bereidheid tot spreken haar genade zou opleveren.

Ze hadden haar hoofd op een blok gelegd en het afgehakt, net als bij de anderen. Dat tafereel zou Egwene altijd scherp voor ogen blijven staan: haar vroegere Hoedster, met haar hoofd tegen de stronk gedrukt, haar blauwe gewaad en vurige rode haar plotseling gehuld in een warm gouden licht toen er een dunnere flard bewolking voor de zon langsdroef. En toen de zilverachtige bijl, die viel om haar hoofd te nemen. Misschien zou het Patroon de volgende keer als Sheriam weer een draadje in het grote tapijt kreeg, vriendelijker voor

haar zijn. Maar misschien ook niet. De dood was geen ontsnapping van de Duistere. Sheriams afgrijzen net voordat haar hoofd werd afgehakt wees erop dat zij misschien datzelfde dacht.

Nu begreep Egwene volkomen hoe de Aiel konden lachen om een eenvoudig pak slaag. Kon ze maar een paar dagen de roede ondergaan in plaats van de terechtstelling te moeten bevelen van vrouwen die ze aardig had gevonden en met wie ze had samengewerkt!

Sommige Gezetenen hadden gepleit voor ondervraging in plaats van terechtstelling, maar Egwene had haar poot stijf gehouden. Vijftig vrouwen waren er te veel om af te schermen en te bewaken, en nu ze wisten dat sussen kon worden Geheeld, was dat geen optie meer. Nee, de geschiedenis had aangetoond hoe glibberig en gevaarlijk leden van de Zwarte konden zijn, en Egwene was het beu om zich zorgen te maken. Ze had bij Moghedien geleerd dat er een prijs moest worden betaald voor hebzucht, al was het maar de hebzucht naar kennis. Zij en de anderen waren te gretig geweest – te trots op de ‘ontdekkingen’ die ze hadden gedaan – om de wereld te ontdoen van een Verzaker.

Nee, een dergelijke fout zou ze hier niet toestaan. De wet was bekend, de Zaal had haar oordeel geveld, en niets was in het geheim gedaan. Verin was gestorven om die vrouwen te ontmaskeren, en Egwene zou ervoor zorgen dat haar offer iets betekende.

Je hebt het goed gedaan, Verin. Zo ontzettend goed. Elke Aes Sedai in het kamp had de Drie Geloften opnieuw gezworen, en er waren maar drie leden van de Zwarte die al niet op Verins lijst stonden ontdekt. Haar onderzoek was grondig geweest.

De zwaardhanden van de Zwarte zusters stonden onder bewaking. Zij zouden later moeten worden ondervraagd, als er tijd was om degenen die echt Zwart waren af te zonderen van de mannen die alleen maar buiten zinnen waren om het verlies van hun Aes Sedai. De meesten zouden de dood zoeken, zelfs de onschuldigen. Misschien konden die onschuldigen worden overgehaald lang genoeg te blijven leven om zich in de Laatste Slag te werpen.

Bijna twintig van de Zwarte zusters op Verins lijst waren ontkomen, ondanks al Egwenes voorzorgsmaatregelen. Ze wist niet zeker hoe ze het hadden geweten.

Brins wachters hadden enkele zwakkeren gegrepen toen die probeerden te vluchten, en er waren soldaten gesneuveld om hen te vertragen. Maar veel van hen waren toch ontkomen.

Het had geen zin om daarom te treuren. Vijftig Zwarte zusters waren dood; dat was een overwinning. Een angstaanjagende. Maar toch

een overwinning.

En dus liep ze door het kamp, in rijlaarzen en een rood gewaad, met haar bruine haren los wapperend in de wind en rode linten erin als herinnering aan de stromen bloed die ze nog geen uur eerder had vergoten. Ze nam de zusters om haar heen hun verlegen blikken, hun verholde bezorgdheid en hun angst niet kwalijk. En hun eerbied. Als er nog enige twijfel had bestaan dat Egwene Amyrlin was, dan was die nu weggenomen. Ze aanvaardden haar, ze vreesden haar. En ze zou nooit meer helemaal bij hen horen. Ze had zich van hen afgezonderd, en dat zou altijd zo blijven.

Een vastberaden gestalte in het blauw liep tussen de tenten door en naderde Egwene. De waardige vrouw maakte een gepaste kniks, maar omdat ze zo snel liepen bleef Egwene niet staan om haar de Grote Serpent-ring te laten kussen. 'Moeder,' zei Lelaine, 'Brin zegt dat alles klaar is voor de aanval. Hij zegt dat de westelijke bruggen er de beste plek voor zijn, hoewel hij voorstelt Poorten te gebruiken om een flankerende troep mannen van hem achter de linies van de Witte Toren te brengen. Hij vraagt of dat mogelijk is.'

Het was niet helemaal het gebruik van de Kracht als wapen, maar het scheelde niet veel. Een fijn onderscheid. Maar Aes Sedai zijn draaide om dergelijk fijn onderscheid. 'Zeg hem maar dat ik de Poort zelf zal maken,' antwoordde ze.

'Uitstekend, Moeder,' zei Lelaine, en ze neigde haar hoofd als de volmaakte, trouwe dienaar. Het was opmerkelijk hoe snel de houding van die vrouw ten opzichte van Egwene was veranderd. Ze beseftte kennelijk dat het haar enige keus was om zich volledig aan Egwene te verbinden en haar pogingen om macht te verwerven op te geven. Zo leek ze geen huichelaarster en zou ze zich misschien via Egwene kunnen verbeteren. Aangenomen dat Egwene zich kon vestigen als machtige Amyrlin.

Dat was een goede aanname.

Lelaine moest wel gefrustreerd zijn om Romanda's gewijzigde houding. De Gele zuster wachtte verderop langs de weg, alsof ze geroepen was. Ze droeg een gewaad in de kleur van haar eigen Ajah, met haar zwarte haar in een statige knot. Ze maakte een kniks toen Egwene haar bereikte en keurde Lelaine amper een blik waardig voordat ze rechts van Egwene meeliep, aan de andere kant dan Lelaine. 'Moeder,' zei Romanda, 'ik heb de vragen gesteld die je had verzocht. Er is geen contact geweest met degenen die naar de Zwarte Toren zijn gestuurd. Nog geen fluistering.'

'Vind je dat vreemd?' vroeg Egwene.

‘Ja, Moeder. Met het Reizen hadden ze nu al heen en weer terug moeten zijn. Ze hadden in ieder geval een boodschap moeten sturen. Deze stilte is onrustbarend.’

Inderdaad onrustbarend. Erger nog, bij die afvaardiging waren Nisao, Mijrelle, Faolain en Theodrin meegegaan. Elk van die vrouwen had trouw gezworen aan Egwene. Een onrustbarend toeval. Het vertrek van Faolain en Theodrin was bijzonder verdacht. Ze waren zogenaamd gegaan omdat ze geen zwaardhanden hadden, maar de zusters in het kamp zagen die twee niet als volle Aes Sedai; hoewel niemand dat rechtstreeks tegen Egwene zou durven zeggen.

Waarom waren juist die vier, van de honderden Aes Sedai in het kamp, bij de afvaardiging ingedeeld? Was het alleen maar toeval? Niet erg geloofwaardig. Maar wat betekende het dan? Had iemand met opzet de vrouwen weggestuurd die trouw waren aan Egwene? Zo ja, waarom was Siuan er dan niet bij? Was dit misschien Sheriams werk? De vrouw had voor haar terechtstelling een aantal dingen opgebiecht, maar niets hierover.

Hoe dan ook, er was iets gaande bij die Asha’man. Ze zouden iets aan de Zwarte Toren moeten doen.

‘Moeder,’ zei Lelaine om haar aandacht weer te trekken. De Blauwe zuster keek niet naar haar rivale. ‘Ik heb nog meer nieuws.’

Romanda snoof zachtjes.

‘Zeg het maar,’ zei Egwene.

‘Sheriam loog niet,’ vertelde Lelaine. ‘De ter’angreaal die voor drogen worden gebruikt zijn weg. Allemaal.’

‘Hoe is dat mogelijk?’ wilde Egwene weten, en ze liet iets van haar woede doorschemeren.

‘Sheriam was de Hoedster, Moeder,’ zei Lelaine snel. ‘We bewaarden de ter’angreaal bij elkaar, zoals ook gebruikelijk is in de Witte Toren, onder bewaking. Maar... nou, waarom zouden de wachters Sheriam de toegang ontzeggen?’

‘En wat denk je dat ze van plan was ons te vertellen?’ vroeg Egwene. ‘Die diefstal kon niet lang onopgemerkt blijven.’

‘Ik weet het niet, Moeder,’ antwoordde Lelaine hoofdschuddend. ‘De wachters zeiden dat Sheriam... verhit leek... toen ze de ter’angreaal meenam. Dat was nog maar gisteravond.’

Egwene klemde haar kaken open, denkend aan Sheriams laatste ontboezemingen. De diefstal van de ter’angreaal was bij lange na niet het meest schokkende wat ze had gezegd. Elayne zou woest zijn; de oorspronkelijke ring was ook gestolen, en Egwene betwijfelde of Siuans verborgen kopie dienst kon doen als mal. Die was al gebrekkig,

en kopieën daarvan zouden nog gebrekiger zijn.

‘Moeder,’ zei Lelaine, nu zachter. ‘Hoe zit het met Sheriams... andere bewering?’

‘Dat er een Verzaker in de Witte Toren is die zich voordoet als een Aes Sedai?’ vroeg Egwene. Sheriam had beweerd dat ze de ter’angereaal aan die... persoon had gegeven.

Lelaine en Romanda liepen zwiingend door, allebei naar voren starend, alsof speculeren te angstaanjagend was.

‘Ja, ik vermoed dat ze gelijk heeft,’ zei Egwene. ‘Ze zijn niet alleen in ons kamp geïnfiltrerd, maar ook bij de adel van Andor, Illian en Tyr. Waarom dan niet ook in de Witte Toren?’ Ze voegde er niet aan toe dat Verins boek de aanwezigheid van een Verzaker bevestigde. Het leek haar beter om de veelomvattendheid van Verins aantekeningen niet te onthullen.

‘Ik zou me er maar niet al te veel zorgen over maken,’ zei Egwene. ‘Na de aanval op de Toren, en onze terugkeer, lijkt het me waarschijnlijk dat de Verzaker – wie ze ook is – het verstandiger zal vinden om weg te glippen en een gemakkelijker doelwit voor haar gekonkel te zoeken.’

Lelaine en Romanda leken niet gerustgesteld. De drie vrouwen bereikten de rand van het kamp van de Aes Sedai, waar paarden op hen wachtten, samen met een grote groep soldaten en één Gezetene uit elke Ajah, behalve de Blauwe en de Rode. Er was geen Blauwe omdat Lelaine het enige lid ervan was dat nog restte in het kamp; dat er geen Rode was, lag voor de hand. Dit was ook een reden waarom Egwene had besloten rood te dragen: een verfijnde aanwijzing dat alle Ajahs vertegenwoordigd moesten zijn in dat wat ze gingen doen. Het was voor ieders bestwil.

Terwijl Egwene opsteeg, zag ze dat Gawein haar volgde, alweer, op eerbiedige afstand. Waar was hij vandaan gekomen? Ze hadden elkaar sinds vroeg in de ochtend niet meer gesproken. Toen zij opsteeg, deed hij dat ook, en toen ze het paard wendde om met Lelaine, Romanda, de Gezetenen en de soldaten het kamp uit te rijden, volgde Gawein op veilige afstand. Egwene wist nog niet helemaal wat ze met hem aanmoest.

Het legerkamp was grotendeels verlaten. Tenten waren leeg, de grond was vertrappt door laarzen en hoeven en er waren nog amper soldaten over. Egwene omhelsde de Bron kort na het verlaten van hun kamp en hield die vast, klaar met wevingen voor het geval iemand hen aanviel tijdens de rit. Ze vertrouwde er nog altijd niet op dat Elaida geen Poort zou gebruiken om de aanval te belemmeren.

Ja, de valse Amyrlin had waarschijnlijk haar handen vol met de nalsleep van de Seanchaanse aanval. Maar dergelijke verwachtingen – aannemen dat ze veilig was – hadden ertoe geleid dat Egwene gevangen was genomen. Ze was Amyrlin. Ze mocht zichzelf niet op het spel zetten. Het was frustrerend, maar ze wist dat er een einde was gekomen aan haar dagen van eenmansacties, van handelen zoals zij dat goedachtte. Ze had al die weken geleden ook kunnen omkomen in plaats van gevangengenomen te worden. De opstand in Salidar zou dan zijn mislukt en Elaida zou zijn doorgegaan als Amyrlin.

En zo reed haar groep naar de strijdlinies buiten het dorp Darein. De Witte Toren smeulde nog steeds, een groot veld van rook dat opkringelde vanaf het midden van het eiland en de witte spits aan het oog onttrok.

Zelfs van een afstand waren de littekens van de Seanchaanse aanval op het gebouw duidelijk te zien. Zwartgeblakerde gaten, als rotte plekken op een verder onbedorven appel. De Toren leek bijna te kreunen terwijl ze ernaar keek. Hij stond er al zo lang, had zoveel gezien. Nu was hij zo zwaargewond geraakt dat hij een dag later nog steeds bloedde.

En toch stond hij nog overeind. Het Licht zegene hen, hij stond er nog. Hij rees hoog op, gewond maar stevig, wijzend naar een zon die verborgen ging achter de wolken. Hij stond sterk tegenover degenen die hem wilden breken, vanbinnen en vanbuiten.

Brin en Suan wachtten achter aan het leger op Egwene. Ze waren een ongelijksoortig stel. De door de strijd geharde generaal, met grijs bij de slapen en een gezicht als een onverzettelijk pantser. Sterk, gemaakt van lijnen. En naast hem Suan, de kleine vrouw in het lichtblauw, met een mooi gezicht dat er zo jong uitzag dat ze Brins kleindochter zou kunnen zijn, ondanks het feit dat ze bijna even oud waren. Suan maakte een buiging vanaf haar paard toen Egwene naderde, en Brin bracht haar een saluut. Zijn ogen stonden nog steeds verontrost. Hij scheen zich te schamen voor zijn aandeel in de redding, hoewel Egwene hem niets kwalijk nam. Hij was een man van eer. Als hij onder druk was gezet om mee te gaan en die overmoedige Suan en Gawein te beschermen, dan verdiende Brin lof omdat hij hen in leven had gehouden.

Toen Egwene zich bij hen aansloot, merkte ze op dat Suan en Brin vlak bij elkaar stonden. Had Suan eindelijk toegegeven aan haar genegenheid voor die man? En... er hing nu een zekere vertrouwde gratie om Brin heen. Het was zo licht dat ze het zich had kunnen in-

beelden, maar samen met de relatie tussen die twee...

‘Dus je hebt eindelijk weer een zwaardhand genomen?’ vroeg Egwene aan Suan.

De vrouw kneep haar ogen tot spleetjes. ‘Ja,’ antwoordde ze.

Brin leek verbaasd en een beetje beschaamd.

‘Doe je best om haar uit de problemen te houden, generaal,’ zei Egwene, terwijl ze Suan bleef aanstaren. ‘Ze heeft zich er de laatste tijd nogal wat op de hals gehaald. Ik zou bijna overwegen haar aan je te geven als voetsoldaat. Ik denk dat de militaire tucht goed voor haar zou zijn, haar eraan zou herinneren dat gehoorzamen soms belangrijker is dan initiatief.’

Suan kromp ineen en wendde haar blik af.

‘Ik heb nog niet besloten wat ik met je moet doen, Suan,’ zei Egwene op mildere toon. ‘Maar mijn woede is ontvlamd. En mijn vertrouwen is gedoofd. Je zult die eerste moeten blussen en dat tweede moeten oppoken als je mijn vertrouwen weer wilt genieten.’

Ze wendde zich van Suan naar de generaal, die misselijk leek. Waarschijnlijk omdat hij gedwongen was om Siuans schaamte te voelen. ‘Je moed is prijzenswaardig, dat je je door haar hebt laten binden, generaal,’ zei Egwene tegen Brin. ‘Ik besef dat het een bijna onmogelijke taak is om haar uit de problemen te houden, maar ik heb vertrouwen in je.’

De generaal ontspande zich. ‘Ik zal mijn best doen, Moeder,’ zei hij. Toen wendde hij zijn paard en keek langs de rijen soldaten. ‘Er is iets wat u zou moeten zien. Als u wilt?’

Ze knikte, wendde haar paard en reed naast hem mee over de weg. De straat was hier geplaveid, de dorpsbevolking verhuisd, de grootste kruising gevuld met duizenden soldaten van Brin. Suan vergezelde Egwene, en Gawein volgde. Lelaine en Romanda bleven bij de andere Gezetenen toen Egwene een handgebaar maakte. Hun pas hervonden gehoorzaamheid bleek nuttig, vooral nu ze kennelijk hadden besloten te gaan wedijveren om Egwenes goedkeuring. Waarschijnlijk wilden ze allebei graag haar nieuwe Hoedster worden nu Sheriam er niet meer was.

De generaal leidde Egwene naar de frontlinies, en Egwene bereidde een weving van Lucht voor, voor het geval er een pijl op haar afgeschoten zou worden. Suan keek naar haar, maar ze zei niets over de voorzorgsmaatregel. Het had niet nodig hoeven zijn; Torenwachters zouden nooit op een Aes Sedai schieten, zelfs niet in een conflict als dit. Maar datzelfde kon niet worden gezegd van zwaardhanden, en ongelukjes gebeurden nu eenmaal. Het zou Elaida heel goed uitko-

men als een afgedwaalde pijl haar rivale in de hals raakte. De keien van de weg maakten plaats voor vierkante plaveistenen terwijl ze door Darein reden, en die gingen over in marmeren vlakken naar de Alindaerbrug, een indrukwekkend wit bouwsel dat de rivier naar Tar Valon overspande. Hier was wat Brin haar wilde tonen: verzameld aan de overkant van de brug, achter een versperring van stenen en dikke balken, zat een groep Torenwachters met de Vlam van Tar Valon op hun tabberds. Meer dan duizend konden het er niet zijn, en Brin was hier met een aanvalslager van tienduizend man. 'Ik weet dat het nooit hun aantallen waren die ons weerhielden van een aanval,' zei Brin, 'maar de Torenwacht zou meer mannen moeten kunnen oproepen, vooral om dienst te doen buiten de stad zelf. Ik betwijfel of ze al die maanden bij het kampvuur hebben gezeten om tentharingen te snijden en herinneringen op te halen aan de goeie oude tijd. Als Chubain een beetje verstand heeft, heeft hij nieuwe rek-ruten opgeleid.'

'Waar is iedereen dan?' vroeg Egwene.

'Het Licht mag het weten, Moeder,' zei Brin hoofdschuddend. 'We zullen wel een paar man verspelen als we langs die groep gaan, maar niet veel. Het wordt een schermutseling.'

'Kunnen de Seanchanen hen echt zo hard hebben geraakt?'

'Ik weet het niet, Moeder,' antwoordde Brin. 'Gisteravond was erg. Grote branden en een heleboel gesneuvelden. Maar ik zou het aantal hebben geschat op enkele honderden, geen duizenden. Misschien is de Torenwacht aan het puinruimen en branden blussen, maar toch had ik verwacht dat ze meer mannen zouden oproepen toen ze mij daar mijn leger zagen verzamelen. Ik heb met een kijkglas naar die mannen gekeken, en ik heb heel wat roodomrande ogen gezien.'

Egwene bleef peinzend zitten kijken, blij met de bries die stroomopwaarts over de rivier aankwam. 'Je hebt de wijsheid van deze aanval niet in twijfel getrokken, generaal.'

'Het is niet mijn gewoonte om mijn opdrachten in twijfel te trekken, Moeder.'

'En wat zijn je gedachten erover, als ik ernaar zou vragen?'

'Als u ernaar zou vragen?' herhaalde Brin. 'Nou, aanvallen is tactisch gezien logisch. Het Reizen is geen voordeel meer voor ons alleen, en als onze vijand zich kan herbevoorraden wanneer hij wil en afgevaardigden heen en weer kan sturen wanneer hij wil, wat is dan het doel van een beleg? Het wordt tijd om ofwel aan te vallen, ofwel onze biezen te pakken.'

Egwene knikte. En toch merkte ze dat ze aarzelde. Die onheilspel-

lende rook in de lucht, de verminkte Toren, de bange soldaten zonder versterking. Het leek allemaal een gefluisterde waarschuwing.

‘Hoe lang kunnen we nog wachten voordat je echt met de aanval moet beginnen, generaal?’ vroeg ze.

Hij fronste, maar stelde geen vragen. Hij keek naar de hemel. ‘Het wordt al laat. Een uur, misschien? Daarna zal het te donker zijn. Met zulke gunstige aantallen voeg ik liever niet de willekeur van een nachtelijke strijd aan het geheel toe.’

‘Dan wachten we een uur,’ zei Egwene, die achterover ging zitten in het zadel. De anderen leken verward, maar ze zeiden niets. De Amyrlin Zetel had gesproken.

Waar wachtte ze op? Wat vertelde haar intuïtie haar? Egwene dacht erover na terwijl de minuten verstreken, en uiteindelijk besepte ze wat haar had doen aarzelen. Zodra deze stap was gezet, was er geen weg meer terug. De Witte Toren had de vorige avond geleden; het was de eerste keer geweest dat een vijandelijke macht de Ene Kracht tegen hen had gebruikt. Egwenes aanval zou ook weer een eersteling zijn: de eerste keer dat de ene groep Aes Sedai soldaten leidde in een strijd tegen de andere groep. Er waren wel eerder gevechten geweest tussen groeperingen in de Toren; botsingen tussen Ajahs die soms uitliepen in bloedvergieten, zoals nadat Sivan was afgezet. Dergelijke gebeurtenissen werden genoemd in de geheime verslagen.

Maar de tweedracht had zich nog nooit uitgestrekt tot buiten de deuren van de Toren zelf. Nog nooit hadden Aes Sedai troepen over die bruggen geleid. Als ze dat nu deed, zou die gebeurtenis voor altijd aan Egwenes bewind als Amyrlin blijven kleven. Wat ze verder ook bereikte, het zou waarschijnlijk worden overschaduwd door deze dag.

Ze had gehoopt te bevrijden en verenigen. In plaats daarvan zou ze zich richten op oorlog en onderwerping. Als het moest, zou ze het bevel geven. Maar ze wilde wachten tot het laatst mogelijke ogenblik. Als dat een grimmig uur onder de bewolkte hemel betekende, met snuivende paarden die de spanning van hun ruiters voelden, dan zij het zo.

Brins uur verstreek. Egwene aarzelde nog even; zo lang als ze durfde. Er kwamen geen versterkingen naar de arme soldaten aan de overkant van de brug. Ze bleven achter hun versperring vastberaden naar hen staren.

Met tegenzin draaide Egwene zich om en maakte aanstalten om het bevel te geven.

‘Zeg,’ Brin boog zich naar voren in het zadel. ‘Wat is dat?’

Egwene draaide zich om naar de brug. In de verte, nog net zichtbaar, kwam een stoet aan over de weg. Had ze te lang gewacht? Had de Witte Toren versterking gestuurd? Had ze het leven van haar mannen op het spel gezet met haar koppige tegenzin?

Maar nee. Die groep bestond niet uit soldaten, maar uit vrouwen in rokken. Aes Sedai!

Egwene stak haar hand op zodat haar soldaten niet zouden aanvallen. De stoet reed recht naar de groep Torenwachters toe. Even later stapte er een vrouw in een grijs gewaad voor de wegversperring, vergezeld door een enkele zwaardhand. Egwene tuurde naar haar en probeerde het gezicht van de vrouw te onderscheiden, en Brin overhandigde haar snel zijn kijkglas. Egwene nam het dankbaar aan, maar ze had de vrouw al herkend. Andaya Forae, een van de nieuwe Gezetenen in de Zaal, verkozen na de splitsing. Grijsje Ajah. Dat gaf aan dat ze bereid waren te onderhandelen.

De gloed van de Kracht omgaf de vrouw en Suan siste, waarop enkele soldaten om haar heen hun bogen hieven. Weer stak Egwene haar hand op.

‘Brin,’ zei ze streng, ‘ik wil niet dat er een schot wordt afgevuurd totdat ik daar toestemming voor geef.’

‘Wapens omlaag, mannen!’ brulde Brin. ‘Ik doe jullie wat als jullie zelfs maar een pijl aanzetten!’ De mannen lieten snel hun bogen weer zakken.

De vrouw in de verte gebruikte een weving die Egwene niet kon zien, en sprak toen met een stem die overduidelijk werd versterkt. ‘We willen spreken met Egwene Alveren,’ zei Andaya. ‘Is zij bij u?’

Egwene maakte haar eigen weving om haar stem te versterken. ‘Ik ben hier, Andaya. Zeg tegen de anderen die bij je zijn dat ze naar voren komen, zodat ik ze kan zien.’

Verrassend genoeg gehoorzaamden ze haar. Nog negen vrouwen kwamen naar voren, en Egwene bekeek hen stuk voor stuk. ‘Tien Gezetenen,’ zei ze, terwijl ze Brin zijn kijkglas teruggaf en haar weving losliet, zodat ze kon spreken zonder dat haar woorden werden versterkt. ‘Twee van elke Ajah, behalve de Blauwe en de Rode.’

‘Dat is veelbelovend.’ Brin wreef over zijn kin.

‘Ze kunnen ook hier zijn om mijn overgave te eisen,’ merkte Egwene op.

‘Goed,’ zei ze, terwijl ze haar stem weer versterkte met de Kracht. ‘Wat willen jullie van me?’

‘We zijn hier...’ zei Andaya, maar toen aarzelde ze. ‘We zijn hier om je te laten weten dat de Zaal van de Witte Toren heeft besloten je te

verheffen tot de Amyrlin Zetel.'

Suan hapte hoorbaar naar adem, en Brin vloekte zachtjes in zichzelf. Enkele soldaten mompelden dat het een valstrik was. Maar Egwene sloot enkel haar ogen. Durfde ze te hopen? Ze had aangenomen dat haar ongewenste redding te vroeg was gekomen. Maar als ze voldoende voorbereidend werk had verricht voordat ze door Suan en Gawein was opgehaald...

'En Elaida dan?' vroeg Egwene. Ze opende haar ogen en haar stem schalde over het terrein. 'Hebben jullie alweer een Amyrlin afgezet?' Het bleef even stil aan de overkant. 'Ze overleggen.' Brin had zijn kijkglas voor zijn oog gezet.

Andaya sprak weer. 'Elaida do Avriny a'Roihan, Hoedster van de Zegels, de Vlam van Tar Valon, de Amyrlin Zetel... is ontvoerd tijdens de aanval van gisteren. Haar verblijfplaats is onbekend. We nemen aan dat ze dood is of anderszins niet in staat is haar taken te vervullen.'

'Bij het Licht!' Brin liet het glas zakken.

'Dat had ze verdiend,' mompelde Suan.

'Niemand verdient dat,' zei Egwene tegen Suan en Brin. Afwezig bracht ze haar hand naar haar hals. 'Ze had beter kunnen sterven.'

'Dit kan een valstrik zijn,' zei Brin.

'Ik zou niet weten hoe,' wierp Suan tegen. 'Andaya is gebonden door de geloften. Ze stond toch niet op de lijst van Zwartten, Egwene?'

Egwene schudde haar hoofd.

'Ik aarzel nog steeds, Moeder,' zei Brin.

Egwene herstelde haar weving. 'Laten jullie mijn leger binnen? Aanvaarden jullie de andere Aes Sedai weer als zusters en stellen jullie de Blauwe Ajah weer in?'

'We hadden die eisen voorzien,' zei Andaya. 'We aanvaarden ze.'

Er viel een stilte, met als enige geluid het klotsen van water tegen de oevers beneden.

'Dan aanvaard ik jullie aanbod,' besloot Egwene.

'Moeder,' zei Suan behoedzaam. 'Dit is misschien voorbarig. Misschien moet je praten met...'

'Het is niet voorbarig,' zei Egwene terwijl ze haar weving losliet en een vlag van hoop voelde. 'Dit is wat we wilden.' Ze keek Suan aan. 'En trouwens, wie ben jij om mij een preek te geven over voorbarigheid?' Suan sloeg haar blik neer. 'Generaal, bereid je mannen voor om over te steken en haal de Gezetenen naar voren. Stuur renners terug naar het Aes Sedai-kamp met het nieuws, en zorg ervoor dat je mannen bij de andere bruggen weten dat ze niet moeten aan-

vallen.’

‘Ja, Moeder.’ Brin wendde zijn paard om de noodzakelijke bevelen te geven.

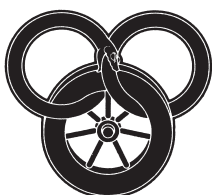
Egwene haalde diep adem en dreef haar paard de brug op. Sivan mompelde een vissersvloek en volgde. Egwene hoorde Gaweins paard ook volgen, en na een kort bevel van Brin reed er een groep soldaten mee.

Egwene reed het water over, met haar haren vol rode linten wapperend in de wind. Ze kreeg een vreemde gewaarwording – een gewichtig besef – terwijl ze overwoog wat ze net hadden voorkomen. Het maakte al snel plaats voor een toenemende tevredenheid en vreugde.

Haar witte merrie sloeg een beetje met haar hoofd, zodat haar zijdezachte manen over Egwenes handen streken. Aan de overkant van de brug wachtten de Gezetenen met ernstige gezichten. De Toren verrees een stukje verderop. Gewond. Bloedend.

Maar hij stond nog overeind. Licht, hij stond er nog!

Hersmeden

Nadat ze als overwinnaar de brug naar Tar Valon was overgestoken, verstreek de dag voor Egwene bijna in een waas. Ze haastte zich naar de Witte Toren, terwijl Siuan en Gawein haar amper konden bijhouden. Bij de Toren werd Egwene opgewacht door een groep bedienden; de Gezetenen zelf wachtten in de Zaal. De bedienden leidden haar naar een onversierde kamer met houten panelen aan de wanden, waar enkele met leer beklede stoelen stonden. Egwene was hier nooit geweest; het leek een soort wachtkamer in de buurt van de Zaal te zijn. Het rook er naar leer, en in een brandertje in de hoek lagen gloeiende kolen.

Korte tijd later kwam er een kleine, padachtige Bruine zuster genaamd Lairain binnen om Egwene te instrueren over het juiste verloop van de plechtigheid. De kleine vrouw met haar krullen scheen volkomen onbewogen over het belang van het ogenblik, en Egwene had haar nog nooit ontmoet. Ze was waarschijnlijk zo'n Bruine zuster die haar hele leven doorbracht in de librije en slechts één keer per eeuw naar buiten kwam om instructies op te lezen aan toekomstige Amyrlins. Egwene luisterde zorgvuldig; ze had de plechtigheid al een keer doorgemaakt, maar die was erg ingewikkeld.

Ze herinnerde zich nog hoe zenuwachtig ze die dag was, maanden geleden, toen ze was verheven in Salidar. Destijds was ze nog verward geweest over wat er gebeurde. Zij? Amyrlin?

Die aarzeling was verdwenen. Ze was niet echt bang dat ze bij de plechtigheid iets fout zou doen. En het was maar een plechtigheid,

want de beslissing was al genomen. Terwijl Egwene naar Lairain luisterde, hoorde ze Suan buiten redetwisten met een van de zusters, beweerend dat Egwene al verheven was en dat deze plechtigheid overbodig was. Egwene onderbrak Lairain met een opgeheven hand en riep Suan.

Suan gluurde naar binnen.

‘Ik ben verheven door de opstandelingen, Suan,’ zei Egwene streng. ‘De vrouwen hier verdienen de kans om ook voor mij te gaan staan. Anders zal ik nooit aanspraak kunnen maken op hun trouw. De plechtigheid moet nog een keer worden gehouden.’

Suan fronste haar voorhoofd, maar ze knikte. ‘Goed dan.’

Lairain wilde doorgaan met haar lezing, maar Egwene snoerde haar met nog een gebaar de mond, waarop de vrouw pufte. ‘Wat heb je voor nieuws, Suan?’

‘Nou,’ zei Suan, die de deur wat verder opende, ‘Brin heeft de meeste van zijn soldaten over de bruggen geleid. Hij heeft de Torenwacht afgelost bij de versterkingen en naar binnen gestuurd – samen met een aantal van zijn eigen soldaten – om te helpen de branden in de stad te blussen. De Seanchanen hebben enkele huizen in brand gestoken om hun aftocht te dekken.’

Dat verklaarde het gebrek aan troepen bij de brug, en bovendien wist ze nu dat de Zaal druk had overlegd of ze Egwene wel of niet moesten verheffen. Ze beseften waarschijnlijk niet eens dat er op de valreep een oorlog was voorkomen.

‘Wat wil je doen met de zusters uit het kamp?’ vroeg Suan. ‘Ze beginnen het zich af te vragen.’

‘Laat ze zich verzamelen voor de Zonsondergangspoort,’ zei Egwene. ‘Laat ze zich in rijen opstellen per Ajah, met de Gezetenen in een rij ervoor. Als de plechtigheid afgerond is, zal ik ze begroeten, hun verontschuldiging voor hun opstand aanvaarden en hen weer verwelkomen in de Toren.’

‘Hun verontschuldiging?’ vroeg Suan ongelovig.

‘Ze zijn in opstand gekomen tegen de Toren, Suan,’ zei Egwene, die haar indringend aankeek. ‘Wat de noodzaak van hun handelen ook was, er is reden voor een verontschuldiging.’

‘Maar jij was erbij!’

‘Ik vertegenwoordig niet langer alleen hen, Suan,’ zei Egwene ferm. ‘Ik vertegenwoordig de Toren. De hele Toren. En de Toren moet weten dat de opstandelingen spijt hebben van de opsplitsing. Ze hoeven niet te liegen en te zeggen dat ze wensten dat ze waren gebleven, maar ik denk wel dat het gepast is dat ze hun spijt betuigen over de

ontberingen die door die splitsing zijn ontstaan. Ik zal ze vergeven, en dan kunnen we verder met de genezing.'

'Ja, Moeder,' zei Suan gelaten. Egwene zag Tesan achter haar staan. De vrouw knikte bij Egwenes woorden, waardoor haar Taraboonse vlechten zwaaiden.

Egwene liet Lairain verdergaan met haar instructies en herhaalde vervolgens de regels die zij moest uitspreken en de handelingen die ze moest verrichten.

Toen de Bruine zuster tevreden was, stond Egwene op, deed de deur open en zag dat Suan al was vertrokken om haar bevelen door te geven. Tesan stond met haar armen over elkaar geslagen naar Gawein te kijken. Hij leunde een stukje verderop tegen de muur, met zijn hand op de knop van zijn zwaard.

'Je zwaardhand?' vroeg Tesan aan Egwene.

Ze keek naar Gawein en was gedwongen een hele kluwen van gevoelens onder ogen te zien. Woede, genegenheid, hartstocht en spijt. Wat een vreemd mengsel. 'Nee,' zei ze. Ze staarde Gawein in de ogen. 'Jij kunt geen deel uitmaken van wat ik nu ga doen, Gawein. Wacht hier.'

Hij opende zijn mond om bezwaar te maken, bedacht zich, zette zich stijfjes van de muur af en maakte een buiging. Dat gebaar leek nog opstandiger dan een tegenwerping zou zijn geweest.

Egwene snoof zachtjes – maar toch zo luid dat hij het hoorde – en liet zich toen door Tesan naar de Zaal van de Toren leiden. De Zaal: zowel een plek als een groep mensen. Want zij waren één, net zoals de Amyrlin Zetel zowel een persoon was als de stoel waarin ze zat. Ze bleef voor de deuren naar de Zaal staan, het donkere hout ingelegd met de zilveren Vlam van Tar Valon, en voelde haar hart opstandig tekeergaan. Suan verscheen plotseling met een paar muilen, gebarend naar Egwenes rijlaarzen. Natuurlijk; de vloer van de Zaal was kunstig beschilderd. Ze trok de muilen aan, en Suan nam haar laarzen mee. Ze hoefde niet zenuwachtig te zijn!

Ik ben hier eerder geweest, dacht ze ineens. Niet alleen in Salidar. Tijdens mijn beproeving. Ik heb voor deze deur gestaan, de vrouwen daarbinnen onder ogen gezien. Tijdens mijn beproeving...

Plotseling klonk er een gong; hij leek luid genoeg om de hele Toren te laten beven en werd geslagen om iedereen te laten weten dat er een Amyrlin zou worden verheven. De gong klonk nog eens, en nog eens, en toen zwaaiden de bewerkte deuren open. Ja, dit was een heel andere ervaring dan die ze had gehad in dat nederige houten gebouw waar ze was verheven door de Aes Sedai van Salidar. In veel opzichten

was haar optreden in Salidar maar een oefening geweest.

De deuren waren nu open, en Egwene onderdrukte een hoorbare ademteug. De grootse koepelkamer had een groot gat – een gapende leegte – recht tegenover de ingang. Het gat bood uitzicht op de Draakenberg. De kamer was tijdens de Seanchaanse aanval niet zo beschadigd geraakt als sommige andere; er lag weinig puin, en de vernietiging had zich amper uitgestrekt tot voorbij de buitenmuur. Het verhoogde platform liep nog steeds rondom de buitenzijde van de zaal, en de stoelen die er stonden waren onbeschadigd. Achttien stuks, in groepen van drie, elk beschilderd en voorzien van een kussen in de kleur van de Ajah van de Gezetene.

De Amyrlin Zetel stond achterin, recht voor de kapotte muur, met de rugleuning naar het uitgestrekte landschap erachter en de Draakenberg in de verte.

Als de Seanchaanse ontploffing iets verder naar binnen was doorgedrongen, zou de Zetel zijn verwoest. Het Licht zij dank dat hij onaangetast was.

Egwene rook de vage geur van verf. Hadden ze de Zetel opnieuw laten schilderen zodat die alle zeven kleuren weer droeg? Als dat zo was, dan hadden ze snel gewerkt. Ze hadden echter geen tijd gehad om de stoelen van de Blauwe Gezetenen terug te zetten.

Egwene zag Saerin, Doesine en Yukiri bij hun eigen Ajah zitten. Seaine was er ook, en ze bekeek Egwene met die berekenende blauwe ogen van haar. Hoeveel inspraak hadden die vrouwen gehad in deze gebeurtenissen? Suana met haar ronde gezicht, van de Gele, glimlachte tevreden terwijl ze naar Egwene keek, en hoewel de meeste gezichten de serene, onbewogen uitdrukking van Aes Sedai droegen, voelde Egwene goedkeuring uit hun houding spreken. Of althans een gebrek aan vijandschap. Dit besluit was genomen door meer dan alleen de jagers op de Zwarte Ajah.

Saerin stond op van haar stoel in het Bruine gedeelte. ‘Wie komt er voor de Zaal van de Toren?’ vroeg ze met galmende stem.

Egwene aarzelde, nog altijd kijkend langs de Gezetenen, met hun stoelen op gelijke afstand gerangschikt rondom het buitenste platform. Te veel van die stoelen waren onbezet. Er waren maar twee Groene Gezetenen; Talene was weken geleden gevluht.

Bij de Griuze ontbrak Evanellein, die eerder die dag was verdwenen. Velina en Sedore waren er ook niet. Dat voorspelde niet veel goeds; die twee stonden op Verins lijst van de Zwarte Ajah. Waren ze gewaarschuwd? Betekende Evanelleins verdwijning dat Verin haar over het hoofd had gezien?

Er waren ook geen Rode zusters. Met een schok beseftte Egwene dat Duhara de Toren enkele weken eerder had verlaten; niemand wist waarom, maar sommigen zeiden dat ze een opdracht van Elaida uitvoerde. Misschien waren het zaken van de Zwarte Ajah. De andere twee Rode Gezetenen, Javindhra en Pevara, waren op raadselachtige wijze verdwenen.

Dan bleven er elf Gezetenen over. Niet voldoende om een Amyrlin te verheffen volgens de oude wetten van de Toren, maar die waren herzien toen Elaida de Blauwe had ontmanteld. Minder Ajahs betekende dat er minder vrouwen nodig waren om een Amyrlin te verheffen, en nu waren er nog maar elf vereist. Het zou moeten voldoen. In ieder geval wisten alle Gezetenen in de Toren van deze gebeurtenis af; het gebeurde niet in het geheim, zoals bij Elaida's verheffing. En Egwene kon er vrij zeker van zijn dat er geen Zwarte Gezetenen voor haar zouden opstaan.

Saerin schraapte haar keel, wierp een onzekere blik op Egwene en herhaalde: 'Wie komt er voor de Zaal van de Toren?'

Tesan boog zich opzij alsof ze Egwene het juiste antwoord wilde in-fluisteren.

Maar Egwene snoerde haar de mond door haar hand op te steken. Er was iets wat Egwene had overwogen, iets roekeloos. En toch was het passend. Ze wist het. Ze voelde het. 'Is de Rode Ajah in ongenade gevallen?' vroeg ze zachtjes aan Tesan.

De Witte zuster knikte, en haar vlechten streken langs haar wangen. 'De Roden, daar hoeft je je geen zorgen over te maken,' zei ze met haar lichte Taraboonse tongval. 'Na Elaida's verdwijning hebben ze zich teruggetrokken in hun kwartier. De Gezetenen hier, die waren bezorgd dat de Rode snel nieuwe Gezetenen zou kiezen en die naar de Zaal zou sturen. Ik geloof dat enkele... korte boodschappen van de Zaal van de Toren voldoende waren om hen te ontmoedigen.'

'En Silviana Brehon? Nog altijd gevangen?'

'Voor zover ik weet wel, Moeder,' zei Tesan, die zich even vergat en die aanspreekvorm gebruikte, hoewel Egwene nog niet formeel door de Zaal was verheven. 'Maak je geen zorgen. Leane is bevrijd. We hebben haar naar buiten geleid om bij de andere opstandelingen te gaan staan, wachtend op je vergiffenis.'

Egwene knikte peinzend. 'Laat Silviana onmiddellijk hierheen brengen, naar de Zaal van de Toren.'

Tesans voorhoofd plooidde. 'Moeder, ik denk niet dat dit de tijd is...' 'Doe het,' beet Egwene haar toe, en toen draaide ze zich om naar de Zaal. 'Iemand die gehoorzaam nadert, in het Licht,' zei ze op ferme

toon.

Saerin ontspande zich. ‘Wie komt er voor de Zaal van de Toren?’ ‘Iemand die nederig nadert, in het Licht,’ antwoordde Egwene. Ze staarde naar elk van de Gezetenen. Een ferme hand. Ze zou ferm moeten zijn. Ze hadden leiderschap nodig.

‘Wie komt er voor de Zaal van de Toren?’ voltooide Saerin.

‘Iemand die is ontboden door de Zaal,’ zei Egwene, ‘gehoorzaam en nederig in het Licht, met als enige verzoek om de wil van de Zaal te aanvaarden.’

De plechtigheid ging door, en elk van de Gezetenen ontblootte haar bovenlichaam om te bewijzen dat ze een vrouw was. Egwene deed hetzelfde en bloosde een beetje bij de gedachte aan Gawein, die overduidelijk van mening was geweest dat ze hem mee naar binnen had moeten nemen.

‘Wie staat er voor deze vrouw op?’ vroeg Saerin nadat de Gezetenen zich weer hadden aangekleed. Egwene moest nu met ontbloot bovenlichaam blijven staan, en de bries die door de kapotte muur binnenkwam was koud op haar huid. ‘En wie zweert er voor haar, hart voor hart, ziel voor ziel, leven voor leven?’

Yukiri, Seaine en Suana stonden snel op. ‘Ik zweer dat,’ zeiden ze om beurten.

De eerste keer dat Egwene deze plechtigheid had meegemaakt, was een schokkende ervaring. Bij elke stap was ze doodsbang geweest dat ze een fout zou maken. Erger nog, ze was doodsbang geweest dat het allemaal misleiding of een vergissing zou blijken te zijn.

Die angst was er niet meer. Terwijl de rituele vragen werden gesteld – terwijl Egwene drie stappen naar voren deed en knielde op de gladde vloer, die op Elaida’s bevel was overgeschilderd met slechts zes kleuren die uitstraalden van de Vlam van Tar Valon – keek ze door de praal heen en zag de kern van wat er gebeurde. Die vrouwen waren doodsbang. Net als de vrouwen in Salidar waren geweest. De Amyrlin Zetel was een stabiliserende kracht, en daar reikten ze naar.

Waarom was zij gekozen? Beide keren leek het antwoord hetzelfde. Omdat zij de enige was over wie iedereen het eens kon worden. Er waren glimlachende gezichten in deze groep te zien. Maar het was de glimlach van vrouwen die erin waren geslaagd hun rivalen van de Zetel te houden. Of van vrouwen die opgelucht waren dat er iemand naar voren stapte om de leiding te nemen. En misschien glimlachten enkelen van hen omdat zij de Zetel niet hoefden te bekleden. De recente geschiedenis ervan was doorspekt met gevaar, onenigheid en

twee verschrikkelijke tragedies.

Oorspronkelijk, in Solidar, had Egwene gedacht dat de vrouwen dwazen waren. Ze had nu meer ervaring, en hopelijk was ze ook wijzer geworden. Ze zag in dat ze geen dwazen waren geweest. Ze waren Aes Sedai geweest, die hun angst verhulden door overdreven voorzichtig en tegelijkertijd ook schaamteloos te zijn. Iemand kiezen van wie ze het niet erg zouden vinden als ze ten onder ging. Een gok wagen zonder zichzelf rechtstreeks in gevaar te brengen.

Deze vrouwen deden hetzelfde. Ze verhulden hun angst met uitgestreken gezichten en beheerste daden. Toen het ogenblik aanbrak dat de Gezetenen hun steun aan haar konden betuigen door te gaan staan, keek Egwene er niet van op dat ze alle elf opstonden. Geen enkele onenigheid. Er zouden geen voeten worden gewassen tijdens deze plechtigheid.

Nee, ze was niet verbaasd. Ze wisten dat er geen andere keus was, niet met een leger voor de deur, niet nu Elaida zo goed als dood was. Het was net iets voor de Aes Sedai om te doen alsof er nooit onmin was geweest. Er moest een consensus worden bereikt.

Saerin keek verbaasd dat er niemand bleef zitten, al was het maar om te bewijzen dat ze zich niet liet koeioneren. In feite leken er wel meer Gezetenen verbaasd, en Egwene vermoedde dat ze nu spijt hadden van hun besluit om zo snel op te staan. Je kon enige macht verwerven door de enige te zijn die bleef zitten, waardoor Egwene gedwongen zou zijn je voeten te wassen en toestemming te vragen om te dienen. Al zou je je daarmee natuurlijk ook in de kijker spelen en mogelijk het ongenoegen van de nieuwe Amyrlin over je afroepen.

De vrouwen namen langzaam weer plaats. Egwene had geen begeleiding nodig, en die werd ook niet geboden. Ze stond op en liep door de Zaal, haar muilen geruisloos op de beschilderde stenen van de Vlam. Een windvlaag blies door de kamer en zette stola's in beweging, blies over Egwenes blote huid. Het zei iets over de kracht van de Zaal dat ze hadden besloten hier bijeen te komen, ondanks het duizelingwekkende uitzicht door de achterste muur.

Saerin wachtte Egwene op bij de Zetel. De Altaraanse met de olijfkleurige huid knoopte met zorgvuldige vingers Egwenes lijfje dicht en tilde toen eerbiedig de Amyrlinstola van de Zetel. Het was de enige met alle zeven kleuren, opgehaald uit Elaida's kamer. Saerin keek Egwene even aan en woog de stola op haar handen.

'Weet je zeker dat je dit gewicht wilt dragen, kind?' vroeg Saerin met heel zachte stem. Dit was geen onderdeel van de plechtigheid.

‘Ik draag het al, Saerin.’ Egwenes antwoord was bijna een fluistering. ‘Elaida heeft het opzij gegooid toen ze probeerde ons op te delen. Ik heb het opgenomen en sindsdien gedragen. Dat zal ik tot aan mijn dood blijven doen.’

Saerin knikte. ‘Misschien is dat wel waarom je het verdient,’ zei ze. ‘Ik denk dat niets in de geschiedenis te vergelijken is met de dagen die voor ons liggen. Ik vermoed dat wetenschappers in de toekomst zullen terugkijken op onze tijd en zullen oordelen dat die moeilijker was – belastender voor geest, lichaam en ziel – dan de Tijd van Waanzin of het Breken zelf.’

‘Dan is het maar goed dat de wereld ons heeft, nietwaar?’ vroeg Egwene.

Saerin aarzelde, en toen knikte ze. ‘Dat denk ik ook.’ Ze tilde de stola op en legde die om Egwenes schouders. ‘Je bent verheven tot de Amyrlin Zetel!’ verklaarde ze, en de stemmen van de andere Gezetenen sloten zich bij haar aan. ‘In de glorie van het Licht, dat de Witte Toren eeuwig mag standhouden. Egwene Alveren, Hoedster van de Zegels, de Vlam van Tar Valon, de Amyrlin Zetel!’

Egwene draaide zich om, keek naar de groep vrouwen en ging op de stoel zitten. Ze voelde zich alsof ze na een heel lange reis thuis was gekomen. De wereld kreunde onder het gewicht van de aanraking van de Duistere, maar het voelde iets beter – iets veiliger – zodra ze haar plaats innam.

De vrouwen stelden zich voor haar op in volgorde van leeftijd, met Saerin helemaal aan het uiteinde. Een voor een maakten ze een diepe kniks voor haar, vroegen haar toestemming om te dienen, kusten haar Grote Serpent-ring en stapten opzij. Terwijl ze dat deden, zag Egwene dat Tesan eindelijk terug was.

Ze gluurde naar binnen om zich ervan te vergewissen dat iedereen aangekleed was, en keerde even later terug met een groep van vier wachters met de helwitte Vlam van Tar Valon op hun borst. Egwene onderdrukte een zucht. Kennelijk hadden ze Silviana in ketenen meegebracht.

Nadat ze haar ring hadden gekust, keerden de Gezetenen terug naar hun stoelen. De plechtigheid ging nog heel even door, maar het belangrijkste was achter de rug. Egwene was Amyrlin, nu echt, eindelijk. Ze had zo lang op deze dag gewacht. Nu was het tijd voor een paar verrassingen.

‘Maak de boeien van de gevangene los,’ beval Egwene.

Met tegenzin deden de soldaten buiten wat ze hun opdroeg, en het metaal rammelde. De Gezetenen draaiden zich met verwarde gezich-

ten om.

‘Silviana Brehon!’ riep Egwene terwijl ze opstond. ‘Je mag de Amyrlin Zetel benaderen.’

De soldaten stapten opzij en lieten Silviana binnenkomen. Haar rode gewaad was ooit mooi geweest, maar ze was niet vriendelijk behandeld in Elaida’s cellen.

Haar zwarte haar – dat ze doorgaans in een knot droeg – was nu slordig gevlochten. Haar gewaad was gekreukeld en vuil bij de knieën. En toch stond haar vierkante gezicht sereen.

Verrassend genoeg knielde ze voor Egwene neer nadat ze door de zaal was gelopen. Egwene stak haar hand uit en liet de vrouw haar ring kussen.

De Gezetenen keken toe, verward omdat Egwene de plechtigheid had doorbroken.

‘Moeder,’ vroeg Yukiri uiteindelijk. ‘Is dit het beste ogenblik om recht te spreken?’

Egwene trok haar hand terug van de knielende Silviana en keek Yukiri aan, waarna ze haar blik langs de overige Gezetenen liet glijden. ‘Jullie dragen allemaal heel veel schande,’ zei ze.

Aes Sedai met verstrakte gezichten trokken hun wenkbrauwen op en sperden hun ogen verder open. Ze leken boos. Daar hadden ze geen recht toe! Hun woede was niets vergeleken met die van haar.

‘Dit,’ zei Egwene, gebarend naar de kapotte muur. ‘Jullie dragen hier verantwoordelijkheid voor.’ Ze wees naar Silviana, die nog altijd knielde. ‘Jullie dragen hier verantwoordelijkheid voor. Jullie dragen verantwoordelijkheid voor de wijze waarop onze zusters naar elkaar kijken in de gangen, en jullie dragen er verantwoordelijkheid voor dat de Toren zo lang verdeeld is gebleven. Velen van jullie dragen zelfs verantwoordelijkheid voor het ontstaan van die verdeling!

Jullie zijn een schande. De Witte Toren – de trots van het Licht, sinds de Eeuw der Legendes een bron van evenwicht en waarheid – is door jullie bijna gebroken.’

Ogen puilden uit, en een paar vrouwen hoestten van schrik. ‘Elaida...’ begon een van hen.

‘Elaida was een waanzinnige, en dat weten jullie allemaal!’ viel Egwene haar streng in de rede. Ze stond op en staarde hen in de ogen. ‘Jullie wisten dat de afgelopen maanden al, terwijl zij zonder het te beseffen bezig was ons te vernietigen. Licht, velen van jullie wisten het waarschijnlijk al toen jullie haar verhieven!

Er zijn wel eerder domme Amyrlins geweest, maar geen van hen is

zo dicht bij het vernietigen van de hele Toren gekomen! Jullie moeten toezien op de Amyrlin. Jullie moeten voorkomen dat ze dergelijke dingen doet! Jullie lieten haar een hele Ajah ontmantelen! Wat haalden jullie je in je hoofd? Hoe kan het dat jullie de Toren zo diep hebben laten zinken? En dat nog wel terwijl de Herrezen Draak zelf in de wereld is!

Jullie hadden Elaida moeten afzetten zodra jullie hoorden van haar rampzalige poging om Rhand Altor gevangen te houden. Jullie hadden haar moeten afzetten zodra jullie zagen hoe haar geruzie en kleinzieligheid Ajahs tegen elkaar opzette. En jullie hadden haar zeker moeten afzetten toen ze weigerde te doen wat nodig was om de Toren weer bij elkaar te brengen, als één geheel!

Egwene keek langs de rijen zusters, staaarde hen een voor een aan, keek in ieders ogen totdat ze hun blik afwendden. Niemand durfde haar lang te blijven aankijken. Eindelijk zag ze schaamte door die maskers van hen komen. En terecht!

‘Niemand van jullie verzette zich tegen haar,’ bitste Egwene. ‘En jullie durven jezelf de Zaal van de Toren te noemen? Jullie die je hebben laten bang maken? Jullie die te angstig waren om te doen wat nodig was? Jullie die te zeer bezig waren met je eigen geruzie en gekonkel om te zien wat er moest gebeuren?’

Egwene keek naar Silviana. ‘Slechts één vrouw in deze kamer was bereid stelling te nemen voor wat ze wist dat juist was. Slechts één vrouw durfde het tegen Elaida op te nemen, en ze aanvaardde daarvoor de prijs. En jullie denken dat ik deze vrouw hierheen heb gehaald om wraak op haar te nemen? Zijn jullie echt zo blind dat jullie denken dat ik de enige in de hele Toren zou straffen die de afgelopen maanden iets fatsoenlijks heeft ondernomen?’

Ze keken nu allemaal omlaag. Zelfs Saerin wilde haar niet in de ogen kijken.

Silviana keek naar haar op.

‘Je hebt je plicht gedaan, Silviana,’ zei Egwene. ‘En dat heb je goed gedaan. Sta op.’

De vrouw stond op. Ze zag er aangeslagen uit, met dikke ogen van het slaapgebrek, en Egwene vermoedde dat staan haar moeite kostte. Had iemand er wel aan gedacht om haar voedsel en water te brengen in de chaos van de afgelopen paar dagen?

‘Silviana,’ zei Egwene, ‘er is een nieuwe Amyrlin verheven. En het beschaamt me het te moeten zeggen: dat is gedaan met dezelfde onderhandsheid als bij Elaida’s verheffing. Van de zeven Ajahs waren er maar vijf vertegenwoordigd. Van de Blauwe weet ik dat ze me

zouden steunen als ze hier waren. Maar de Rode heeft niet eens een kans gekregen om hun af- of goedkeuring uit te spreken.'

'Daar zijn goede redenen voor, Moeder,' zei Silviana.

'Dat kan wel zijn,' zei Egwene, 'maar het zorgt er allemaal voor dat mijn bewind gekleurd zal zijn door spanning tussen mij en de Roden. Ze zullen onwil zien waar die niet bestaat, en ik zal de kracht van honderden vrouwen verliezen. Vrouwen die dringend noodzakelijk zijn.'

'Ik... zie daar geen uitweg voor, Moeder,' zei Silviana openhartig.

'Ik wel,' antwoordde Egwene. 'Silviana Brehon, ik wil jou aanstellen als mijn Hoedster van de Kronieken. Laat niemand kunnen beweren dat ik de Rode heb verworpen.'

Silviana knipperde verbaasd met haar ogen. Er klonken wat ingehouden ademteugen van de Gezetenen, hoewel Egwene er niet op lette van wie die kwamen.

Ze keek Silviana in de ogen. Nog maar korte tijd geleden had deze vrouw Egwene over de tafel gelegd en haar geslagen op bevel van Elaida.

Maar nu knielde Silviana; ze had dat gedaan zonder er opdracht voor te krijgen. Ze aanvaardde het gezag van de Zaal in de verheffing van Egwene. Aanvaardde ze Egwene zelf ook?

Egwenes aanbod zou haar op een lastig en gevaarlijk pad zetten. De Roden zagen het mogelijk als verraad. Wat zou Silviana's antwoord zijn? Egwene was dankbaar voor de truc waarmee ze kon voorkomen dat ze zweette, anders zouden de druppels over haar slapen hebben gelopen, wist ze.

'Het zou me een eer zijn, Moeder,' zei Silviana, die weer knielde. 'Werkelijk een eer.'

Egwene blies haar adem uit. Haar taak van het herenigen van de gebroken Ajahs zou lastig worden, maar als de Rode haar als vijand zag, zou hij bijna onmogelijk zijn. Met Silviana aan haar zijde had ze een afgevaardigde die de Roden niet zouden verwerpen. Hopelijk. 'Dit zal een moeilijke tijd worden voor de Rode Ajah, dochter,' zei Egwene. 'Het is altijd hun doel geweest om mannelijke geleiders te vangen, maar volgens de verslagen is saidin gereinigd.'

'Er zijn ongetwijfeld nog altijd wilde geleiders, Moeder,' zei Silviana. 'En mannen zijn niet te vertrouwen.'

Op een dag zullen we dat gevoel moeten overstijgen, dacht Egwene. Maar voorlopig bevat het nog voldoende waarheid om het zo te laten. 'Ik zei niet dat jullie doel zou verdwijnen, alleen dat het zou veranderen. Ik zie grootse dingen voor de Rode Ajah in de toekomst: een

verruimde visie, een hernieuwde taak. Ik ben blij dat jij aan mijn zijde staat om me te helpen hen te begeleiden.'

Egwene keek naar de Gezetenen, die in stomverbaasd stilzwijgen toekeden.

'Ik zou jullie allemaal boetedoening opleggen,' zei Egwene, 'alleen weet ik dat in ieder geval sommigen van jullie achter de schermen bezig zijn geweest om het verbrokkelen van de Witte Toren tegen te gaan. Jullie hebben niet genoeg gedaan, maar jullie hebben iets gedaan. Verder vind ik dat de boetedoening die we vaak van onszelf eisen belachelijk is. Wat is lichamelijke pijn voor een Aes Sedai?'

Egwene haalde diep adem. 'En ik ben zelf ook niet vrij van blaam. Ik deel wat van jullie schande, want deze rampen zijn gebeurd tijdens mijn ambtsperiode. Ik sloot me aan bij de opstandelingen, liet me door hen verheffen omdat het de enige keus was. Maar die keus maakt me toch aansprakelijk.

Draag jullie schande, Gezetenen, maar draag hem met vastberadenheid. Laat je er niet door breken. De tijd voor genezing is begonnen, en wijzen met beschuldigende vingers heeft niet langer zin. Jullie hebben gefaald. Maar jullie zijn alles wat we hebben. Wij zijn alles wat de wereld heeft.'

De vrouwen begonnen op te kijken.

'Kom,' zei Egwene, die door de kamer liep terwijl Silviana zich soepel bij haar aansloot. 'Laten we de opstandelingen gaan begroeten.'

Ze liepen door de gangen van de Toren, die nog altijd naar brand roken en waar hier en daar nog puin lag. Egwene probeerde de bloedvlekken niet te zien. De Gezetenen volgden, in groepjes van hun Ajahs, ondanks Egwenes berisping van zo-even. Er zou nog een hoop moeten gebeuren om hen te genezen.

'Moeder,' zei Silviana zacht terwijl ze liepen, 'ik kan alleen maar aannemen dat je al een Hoedster had, onder de opstandelingen. Wil je ons allebei aanhouden?' Haar gespannen stem gaf aan wat ze vond van zo'n ongebruikelijke regeling.

'Nee,' zei Egwene. 'Mijn vorige Hoedster is terechtgesteld omdat ze van de Zwarte Ajah was.'

Silviana verbleekte. 'Ik begrijp het.'

'We kunnen niet om dergelijke dingen heen draaien, Silviana,' zei Egwene. 'Ik kreeg een heel belangrijk bezoekje net voor mijn... redding. Ze was van de Zwarte, en ze heeft me de namen verteld van andere Zwarte zusters. Ik heb die onder de opstandige Aes Sedai allemaal ontmaskerd met gebruikmaking van de Eedstaf.'

'De Eedstaf?' riep Silviana uit.

‘Ja,’ antwoordde Egwene terwijl ze een trappenhuis inliepen. ‘Die heb ik gisteravond gekregen van een bondgenoot in de Toren. Ik denk er trouwens nu aan dat we de kamer met de ter’angreaal moeten verplaatsen, en die plek geheim en doorlopend afgeschermd moeten houden. Het zal niet lang duren voordat elke zuster met voldoende kracht de weving voor het Reizen kent, en ik zou veel van hen er gerust voor aanzien – ook degenen die ik vertrouw – om af en toe een angreaal te “lenen”.’

‘Ja, Moeder,’ zei Silviana. Toen, op zachtere toon, zei ze: ‘Ik zal moeten wennen aan een heleboel veranderingen, vermoed ik.’

‘Ik vrees van wel,’ zei Egwene. ‘Niet in de laatste plaats de behoefte om een goede Meesteres der Novices aan te stellen, iemand die kan omgaan met honderden nieuwe ingewijden; veel ervan niet met de gebruikelijke leeftijd. Ik ben al begonnen met het proces om elke vrouw die enig vermogen tot geleiden aan de dag legt, ongeacht haar leeftijd, te gaan opleiden. Ik vermoed dat de Witte Toren binnen niet al te lange tijd uit zijn voegen zal barsten van de Novices.’

‘Dan zal ik snel voorstellen voor een vervangster overwegen, Moeder,’ zei Silviana.

Egwene knikte goedkeurend. Romanda en Lelaine zouden ongetwijfeld woest zijn als ze ontdekten dat Egwene Silviana als Hoedster had gekozen, maar hoe meer ze erover nadacht, hoe tevredener Egwene was.

Niet alleen omdat Silviana een Rode was, maar omdat ze zo vaardig was. Saerin zou een aardige keus zijn geweest, maar velen zouden haar hebben gezien als Egwenes gids en misschien wel als de werkelijke macht achter de Zetel. Een Blauwe zuster zou te verdelend zijn geweest in de huidige toestand in de Toren. En bovendien zou het een Amyrlin die een opstandeling was – dat zou niemand gauw vergeten, ongeacht wat Egwene zei of deed – veel helpen de onderlinge relaties te herstellen als ze een Hoedster had die trouw was gebleven aan de Toren.

Korte tijd later bereikten ze het Grote Plein van de Toren, aan de oostkant van het gebouw. Het plein stond – volgens haar opdracht – vol met vrouwen, in rijen per Ajah opgesteld. Egwene had deze plek gekozen vanwege de lange trap omhoog naar de Toren, met een groot plat erachter. Ze ging daar staan, met haar rug naar de schitterend bewerkte deuren. Het was de volmaakte plek om een menigte toe te spreken.

Hij lag ook tussen de vleugels, die de grootste schade hadden opgelopen bij de aanval van gisteravond. De oostelijke vleugel smulde

nog na; de koepel was ingestort en een van de muren was naar binnen gevallen. Maar vanaf deze plek leek de Toren zelf betrekkelijk vrij van littekens, en geen van de gapende gaten was rechtstreeks zichtbaar.

Egwene zag gezichten achter de ramen op de lagere verdiepingen. Aes Sedai en Novices keken allemaal naar haar. Het scheen dat Egwene, naast de opstandelingen, ook een kans had om de meerderheid van de bewoners van de Toren toe te spreken. Ze maakte een weving om haar stem te versterken. Niet overdreven luid, maar voldoende om zowel achter haar als beneden hoorbaar te zijn.

‘Zusters,’ zei ze, ‘dochters. Ik ben nu op gepaste wijze tot de Amyrlin Zetel verheven. Beide partijen in dit geschil hebben mij gekozen. Beide partijen hebben de voorgeschreven methoden toegepast, en beide aanvaardden mij nu als Amyrlin. Het is tijd om weer bij elkaar te komen.

Ik zal niet doen alsof onze opsplitsing nooit heeft plaatsgevonden. Wij van de Witte Toren vergeten soms te graag de feiten die we niet onder ogen willen zien. Dit kan niet worden verborgen, niet voor ons die het hebben doorstaan. We waren verdeeld. We raakten bijna in oorlog met elkaar. We hebben onszelf beschaamd.

Jullie opstandelingen hebben iets vreselijks gedaan. Jullie hebben de Toren gebroken en een rivaliserende Amyrlin verheven. Voor het eerst zijn er door Aes Sedai troepen tegen andere Aes Sedai in stelling gebracht. Ik heb die troepen geleid. Ik ken deze schande. Noodzakelijk of niet, het blijft een schande. En daarom heb ik van jullie een schuldbekentenis nodig. Jullie moeten verantwoording nemen voor je misdaden, zelfs die die zijn gepleegd in naam van het grotere goed.’ Ze keek naar de Aes Sedai beneden. Als haar actie om hen in rijen op te stellen – en hen vervolgens te laten wachten op haar wil – hen niet had doordrongen van haar standpunt, dan zouden haar woorden dat misschien doen.

‘Jullie zijn hier niet roemrijk naartoe gekomen,’ zei Egwene tegen hen. ‘Jullie zijn hier niet als overwinnaars. Want er is geen overwinning, en er is geen overwinning mogelijk als zuster tegen zuster strijdt en zwaardhanden sterven onder de handen van andere zwaardhanden.’ Ze zag Suan voor aan de rijen staan en ontmoette over de tussenliggende afstand haar blik.

Leane was er ook, wat verformfaaid van haar lange gevangenschap, maar met een rechte rug.

‘Er zijn aan beide kanten fouten gemaakt,’ vervolgde Egwene. ‘En we zullen allemaal hard moeten werken om te herstellen wat we heb-

ben gedaan. Smeden zeggen dat een zwaard nooit meer heel kan worden als het eenmaal is gebroken. Het moet volledig worden hersmeed, het metaal omgesmolten en opnieuw bewerkt en gevormd.

Deze komende maanden zullen onze hervorming worden. We zijn gesplitst en vervolgens bijna tot op de wortels afgebroken. De Laatste Slag is ophanden, en voordat die komt ben ik van plan ervoor te zorgen dat we weer een zwaard zijn dat krachtig is gesmeed, heel en ongebroken! Ik zal eisen aan jullie stellen. Die zullen streng zijn. Ze zullen jullie onder druk zetten tot op de grens van wat jullie denken te kunnen verdragen. Ik zal die verbrande gaten opvullen! Er zullen onderkomens moeten worden gebouwd, want met ons allemaal zijn er veel te veel Gezetenen voor de Zaal, om nog maar niet te spreken van vijf overtollige Ajah-oversten. Sommigen van jullie zullen hun plaats moeten afstaan en moeten buigen voor anderen, die jullie misschien niet eens mogen.

Deze dagen zullen een beproeving voor jullie zijn! Ik zal je dwingen samen te werken met vrouwen die je uren geleden nog als vijanden zag. Je zult je moeten aansluiten bij degenen die je hebben versmaad, of hebben gekwetst, of hebben gehaat.

Maar wij zijn sterker dan onze zwaktes. De Witte Toren staat, en wij zullen ons erbij scharen! We zullen weer één worden. We worden weer een groepering waar verhalen over worden verteld! Als ik hier klaar ben, zal niet worden geschreven dat de Witte Toren zwak was. Onze verdeling zal worden vergeten dankzij onze overwinningen. We zullen in de herinnering blijven, niet als de Witte Toren die zich tegen zichzelf keerde, maar als de Witte Toren die sterk standhield in het aanzien van de Schaduw. Deze dagen zullen legendarisch zijn!

Er werd gejuicht, vooral door Novices en soldaten, aangezien de Aes Sedai te behoudend waren voor dat soort gedrag. In het algemeen. Enkele jongere vrouwen riepen wel, meegesleept in het ogenblik. Gelukkig kwam dat gejuich van beide kanten. Egwene liet ze even brullen en stak toen haar handen op om stilte te vragen.

‘Laat het nieuws zich verspreiden door het land!’ riep ze. ‘Laat erover worden gesproken, laat erop worden vertrouwd, en laat het in de herinnering blijven. De Witte Toren is weer één geheel. En niemand – man, vrouw of schepping van de Schaduw – zal ons weer verdeeld zien!’

Het gejuich was deze keer bijna oorverdovend, en verrassend genoeg sloten zich er meer Aes Sedai bij aan. Egwene liet haar handen zakken.

Ze hoopte dat ze in de komende maanden ook nog voor haar zouden

juichen. Er was een heleboel werk te verzetten.

Degene die hij verloor

Rhand keerde niet onmiddellijk naar zijn kamers terug. De mislukte ontmoeting met de Grenslanders had hem een ontkoppeld gevoel gegeven. Niet vanwege hun slinkse poging om hem Far Madding in te krijgen; dat was frustrerend, maar niet onverwacht. Mensen probeerden hem altijd te besturen en manipuleren. De Grenslanders waren daarin niet anders.

Nee, het was iets anders wat hem had verontrust, iets waar hij niet helemaal de vinger op kon leggen. En dus beende hij door de Steen van Tyr, met twee Aielse Speervrouwen achter zich aan, en zijn verschijnen schrok bedienden op en maakte Verdedigers zenuwachtig. De gangen zaten vol kronkelingen en bochten. De muren – waar ze niet waren getooid met wandtapijten – hadden de kleur van nat zand, maar ze waren veel sterker dan elke andere steensoort die Rhand kende, buitenissig en merkwaardig; elke gladde handbreedte een herinnering aan het feit dat dit geen natuurlijke plek was.

Rhand voelde zich net zo. Hij had de gestalte van een mens. Hij had ook de gedragingen en achtergrond van een mens. Maar hij was iets wat geen mens – zelfs hijzelf niet – kon begrijpen. Een figuur uit de legenden, een schepping van de Ene Kracht, even onnatuurlijk als een ter'angreëal of een stuk cuendillar. Ze kleedden hem als een koning, net zoals ze deze gangen aankleedden met goudkleurige en rode tapijten met franje. Net zoals ze de muren behingen met die kleden, elk ervan met afbeeldingen van beroemde Tyreense generaals. Die versieringen waren aangebracht vanwege hun schoonheid, maar ze

waren ook bedoeld om te verhullen. De stukken waar de muur kaal was, benadrukten hoe vreemd deze plek was. Kleden en tapijten gaven het allemaal een... menselijker gevoel. Net zoals de mensen Rhand konden aanvaarden door hem een kroon en een mooie jas te geven. Koningen hoorden een beetje anders te zijn.

Het maakte niet uit dat hij een veel bovenaardsere inborst had, verborgen onder de kroon. Het maakte niet uit dat zijn hart van een man was die allang dood was, zijn schouders geschapen om het gewicht van de Voorspellingen te dragen, zijn ziel verpletterd onder de behoeften, verlangens en hoop van een miljoen mensen.

Twee handen. De ene om te vernietigen, de andere om te redden. Welke was hij kwijtgeraakt?

Je verdwaalde gemakkelijk in de Steen. Lang voor het Patroon was gaan ontrafelen, waren deze kronkelende gangen van bruine steen al misleidend geweest. Ze waren ontworpen om het aanvallers moeilijk te maken. Kruisingen kwamen onverwacht, er waren maar weinig onderscheidende kenmerken, en de binnenste gangen van het fort hadden geen vensters. De Aiel zeiden dat ze onder de indruk waren van hoe moeilijk het was geweest om de Steen in te nemen. Ze waren niet onder de indruk geweest van de Verdedigers, maar van de gigantische schaal en indeling van het monsterlijke gebouw.

Gelukkig had Rhand geen bijzonder doel. Hij wilde gewoon wat lopen. Hij had aanvaard wat hij moest zijn. Waarom zat het hem dan zo dwars? Een stem diep vanbinnen – niet in zijn hoofd, maar in zijn hart – maakte sinds kort tegenwerpingen tegen wat hij deed. Hij was niet zo luid of indringend als die van Lews Therin; hij fluisterde alleen, als een vergeten jeukplekje. Er is iets mis. Er is iets mis...

Nee! dacht hij. Ik moet sterk zijn. Ik ben eindelijk geworden wat ik moet zijn! Hij bleef in de gang staan, met zijn tanden op elkaar geklemd. In zijn diepe jaszak droeg hij de toegangssleutel mee. Hij raakte die aan, de omtrekken koud en glad. Hij durfde hem niet bij een dienaar achter te laten, hoe vertrouwd ook.

Hurin, besefte hij. Dat is wat me dwarszit. Het weerzien met Hurin.

Hij liep door en rechtte zijn rug. Hij moest voortdurend sterk zijn, of dat in ieder geval lijken.

Hurin was een overblijfsel uit een vroeger leven. Toen Mart hem nog uitlachte om zijn jassen, toen Rhand nog hoopte dat hij met Egwene zou trouwen en misschien zou terugkeren naar Tweewater. Hij had met Hurin en Loial gereisd, vastbesloten om Fajin tegen te houden en Marts dolk terug te halen, te bewijzen dat hij een vriend was. Dat

was een veel eenvoudiger tijd geweest, hoewel Rhand dat toen niet wist. Hij had zich destijds afgevraagd of er nog iets ingewikkelders kon bestaan dan het gevoel dat zijn vrienden een hekel aan hem hadden.

De kleuren verschoven voor zijn ogen. Perijn die door een donker kamp liep, met dat stenen zwaard boven hem uittorend. Het beeld ging naar Mart, die nog steeds in die stad was. Was het Caemlin? Waarom kon hij bij Elayne zijn, terwijl Rhand zo ver weg moest blijven? Hij voelde haar nauwelijks door de binding. Hij miste haar zo. Ooit hadden ze kussen van elkaar gestolen in de gangen van dit fort. Nee, dacht hij. Ik ben sterk. Verlangen was een gevoel dat hij zichzelf niet mocht toestaan. Mijmeren over vroeger leverde hem niets op. Hij probeerde het allebei van zich af te zetten, dook een trappenhuis in en ging de trap af, liet zijn lichaam werken en zijn ademhaling zwoegen.

Rennen we dan weg voor het verleden? vroeg Lews Therin zacht. *Ja. Dat is goed. Beter wegrennen dan het onder ogen zien.*

Rhands tijd met Hurin was geëindigd in Falme. Die dagen waren bezig in zijn herinnering. De veranderingen die toen over hem waren gekomen – het besef dat hij zou moeten doden, dat hij nooit meer terug kon naar het leven dat hij had gekoesterd – waren dingen waar hij niet bij kon stilstaan. Hij was naar Tyr getrokken, bijna duizelig, gescheiden van zijn vrienden terwijl hij Ishamael had gezien in zijn dromen. Dat laatste gebeurde nu weer.

Rhand stormde hijgend een van de lagere verdiepingen van het fort op. Zijn Speervrouwen volgden hem, niet buiten adem. Hij beende door de gang en ging een reusachtige kamer met rijen pilaren binnen, stevig en dikker dan een man met zijn armen kon omspannen. Het Hart van de Steen. Enkele Verdedigers sprongen in de houding en salueerden toen Rhand langsliep.

Hij ging naar het midden van het Hart. Ooit had Callandor daar gehangen, glinsterend in het licht. Het kristallen zwaard was nu bij Cadsuane. Hopelijk had ze dat ook niet verprutst en het zwaard verspeeld, net als de mannelijke a'dam. Rhand maalde er eigenlijk niet om. Callandor was inferieur; om het te gebruiken moest een man zich onderwerpen aan de wil van een vrouw. Bovendien was het machtig, maar lang niet zo machtig als de Choedan Kal. De toegangssleutel was een veel beter hulpmiddel. Rhand streelde er zwijgend over en keek naar de plek waar Callandor ooit hing.

Dit had hem altijd dwarsgezeten. Callandor was het wapen waarover werd gesproken in de voorspellingen. In de Karaethon Reeks stond

dat de Steen niet zou vallen totdat Callandor werd gehanteerd door de Herrezen Draak. Sommige wetenschappers hadden daaruit afgeleid dat het zwaard nooit zou worden gehanteerd. Maar zo werkten de voorspellingen niet; ze waren gemaakt om uit te komen.

Rhand had de Karaethon Reeks bestudeerd. Helaas was het uitpuzzelen van de betekenis ervan net alsof je probeerde honderd meter verknoopt touw te ontwarren. Met één hand.

Het opnemen van het zwaard dat niet kan worden aangeraakt was een van de eerste grote voorspellingen die hij had vervuld. Maar was zijn opnemen van Callandor een zinloos teken, of was het een stap? Iedereen kende de Voorspelling, maar slechts weinigen stelden de vraag die onvermijdelijk had moeten zijn. Waarom? Waarom moest Rhand het zwaard opnemen? Moest het worden gebruikt in de Laatste Slag?

Het zwaard was inferieur als sa'angreaal, en hij betwijfelde of het de bedoeling was dat het eenvoudigweg als zwaard werd gebruikt. Waarom spraken de Voorspellingen niet over de Choedan Kal? Die had hij gebruikt om de smet weg te nemen. De toegangssleutel gaf Rhand veel meer macht dan wat Callandor kon bieden, en aan die macht kleefden geen voorwaarden. Het standbeeldje bood vrijheid, maar Callandor was gewoon weer een kist. En toch werd er in de Voorspellingen niets gezegd over de Choedan Kal en de sleutels daarvan.

Rhand vond dat frustrerend, want de Voorspellingen waren – in zekere mate – de grootste en meest verstikkende kist van alle. Hij zat erin vast. Uiteindelijk zouden ze hem de adem benemen.

Ik had het ze gezegd... fluisterde Lews Therin.

Wat had je gezegd? vroeg Rhand.

Dat het niet zou lukken, zei Lews Therin met heel zachte stem. *Dat een overvloed van kracht hem niet zou tegenhouden. Ze noemden mijn plan driest, maar de wapens die ze hadden gemaakt waren te gevaarlijk. Te angstaanjagend. Geen man zou zoveel kracht moeten hebben...*

Rhand worstelde met de gedachten, de stem, de herinneringen. Hij kon zich heel weinig herinneren van Lews Therins plan om de kerker van de Duistere te verzegelen. De Choedan Kal... Was die met dat doel gebouwd? Was dat het antwoord? Had Lews Therin de verkeerde keus gemaakt? Waarom werd er dan niet over gerept in de Voorspellingen?

Rhand draaide zich om om de lege kamer te verlaten. 'Bewaak deze plek niet langer,' zei hij tegen de Verdedigers. 'Er is hier niets van

waarde. Ik weet niet of het er wel ooit is geweest.'

De mannen keken geschokt, ontdaan, als kinderen die waren berispt door een geliefde vader. Maar er was een oorlog ophanden, en hij wilde geen soldaten achterlaten om een lege kamer te verdedigen.

Rhand knarste met zijn tanden en beende de gang in. Callandor. Waar had Cadsuane het zwaard verstopt? Hij wist dat ze kamers in de Steen had betrokken, dat ze wederom de grenzen van haar verbanning beproefde. Hij zou daar iets aan moeten doen. Haar uit de Steen zetten, misschien. Hij haastte zich de stenen treden op en verliet het trappenhuis op een willekeurige verdieping, in beweging blijvend. Als hij nu ging zitten, zou hij gek worden.

Hij deed zo zijn best om niet te worden vastgebonden, maar uiteindelijk zouden de Voorspellingen ervoor zorgen dat hij deed wat hij moest doen. Ze waren manipulatiever, slinkser, dan welke Aes Sedai dan ook.

Zijn woede welde in hem op en rukte aan zijn beheersing. De zachte stem diep vanbinnen huiverde bij die storm. Rhand legde zijn linkerarm tegen de muur, boog zijn hoofd en klemde zijn kaken op elkaar. 'Ik zal sterk zijn,' fluisterde hij. En toch wilde de woede niet weggaan. En waarom ook? De Grenslanders verzetten zich tegen hem. De Seanchanen verzetten zich tegen hem. De Aes Sedai deden alsof ze hem gehoorzaamden, maar ze gebruikten achter zijn rug om de maaltijd met Cadsuane en dansten naar haar pijpen.

Cadsuane verzette zich nog wel het meest tegen hem. Ze bleef bij hem in de buurt, legde zijn bevelen naast zich neer en verdraaide zijn bedoelingen. Hij haalde de toegangssleutel tevoorschijn en streefde die. De Laatste Slag naderde, en de weinige tijd die hij had besteedde hij aan Reizen naar bijeenkomsten met mensen die hem beledigden. De Duistere ontrafelde het Patroon elke dag verder, en zij die hadden gezworen de grenzen te bewaken verstopten zich in Far Madding.

Hij keek om zich heen en zuchtte diep. Iets aan deze gang kwam hem bekend voor. Hij wist niet zeker waarom; hij zag eruit als alle andere. Kleden in goud en rood. Een kruising van gangen verderop.

Misschien had hij de Grenslanders hun opstandigheid niet moeten laten overleven. Misschien moest hij teruggaan en zorgen dat ze hem leerden vrezen. Maar nee. Hij had hen niet nodig. Hij kon hen aan de Seanchanen overlaten. Dat leger van Grenslanders zou zijn vijanden hier in het zuiden ophouden. Misschien zou dat de Seanchanen van zijn flanken weghouden terwijl hij zich om de Duistere bekommerde.

Maar... was er misschien iets waarmee hij de Seanchanen voorgoed

kon tegenhouden? Hij keek naar de toegangssleutel. Hij had eens geprobeerd Callandor te gebruiken om tegen buitenlandse indringers te vechten. Hij had toen nog niet begrepen waarom het zwaard zo lastig te hanteren was. Pas na zijn rampzalige aanval had Cadsuane hem verteld wat ze erover wist. Rhand moest in een cirkel met twee vrouwen staan voordat hij veilig gebruik kon maken van het zwaard dat geen zwaard was. Dat was zijn eerste grote falen als bevelvoerder geweest.

Maar nu had hij een beter middel. Het machtigste stuk gereedschap dat ooit was gemaakt. Geen mens kon meer van de Ene Kracht vasthouden dan hij deed toen hij saidin reinigde. Het wegbranden van Graendal en Natrins Terp had maar een fractie vereist van de kracht die Rhand tot zijn beschikking had.

Als hij dat tegen de Seanchanen gebruikte, dan kon hij met vertrouwen de Laatste Slag tegemoet gaan, niet langer bezorgd om wat er achter hem aan kwam sluipen. Hij had ze hun kans gegeven. Meerdere kansen. Hij had Cadsuane gewaarschuwd, haar verteld dat hij de Dochter van de Negen Manen aan zich zou binden. Hoe dan ook. Het zou niet lang duren.

Daar, zei Lews Therin. Daar stonden we.

Rhand fronste zijn voorhoofd. Wat bazelde die waanzinnige nu weer? Hij keek om zich heen. De vloer van de brede gang was betegeld in rode en zwarte patronen. Een paar tapijten wapperden aan de muren. Geschokt beseft Rhand dat enkele daarvan een afbeelding van hém droegen, terwijl hij de Steen innam, met Callandor in de hand, Trolloks dodend.

Vechten tegen de Seanchanen was niet ons eerste falen, fluisterde Lews Therin. Nee, ons eerste falen was hier. In deze gang. Uitgeput na de strijd tegen Trolloks en Myrddraal.

Zijn zij had gebonsd. In de Steen klonken nog de kreten van de gewonden. Hij had het gevoel gehad alles te kunnen. Alles. Hij had bij het lijk van een jong meisje gestaan. Een kind nog maar. Callandor gloeiend in zijn hand. Het lichaam had plotseling geschokt.

Moiraine had hem tegengehouden. De doden tot leven wekken was te hoog gegrepen, had ze gezegd.

Wat wens ik toch dat ze nog hier was, dacht Rhand. Hij had zich vaak gefrustreerd gevoeld bij haar, maar zij – meer dan ieder ander – had schijnbaar begrepen wat er van hem werd verwacht. Ze had hem aangemoedigd om dat ook te doen, zelfs als hij boos op haar was.

Hij draaide zich om. Moiraine had gelijk gehad. Hij kon geen leven

schenken aan de doden. Maar hij was er heel goed in de dood te brengen bij de levenden. ‘Verzamel je speerzusters,’ riep Rhand over zijn schouder tegen zijn Aielwachers. ‘We trekken ten strijde.’ ‘Nu?’ vroeg een van hen. ‘Het is al avond!’

Loop ik al zo lang rond? dacht Rhand verbaasd. ‘Ja,’ zei hij. ‘Duisternis doet er niet toe; ik zal licht genoeg maken.’ Hij raakte de toegangssleutel aan en voelde spanning en afgrijzen tegelijkertijd. Hij had de Seanchanen één keer teruggedreven naar de oceaan. Dat zou hij weer doen.

Alleen.

Ja, hij zou hen verdrijven; althans, degenen die hij in leven liet.

‘Lopen!’ schreeuwde hij tegen de Speervrouwen. Ze lieten hem achter en draafden de gang door. Wat was er met zijn beheersing gebeurd? Het ijs was de laatste tijd dun geworden.

Hij liep terug naar het trappenhuis en beklom een paar trappen naar zijn kamers. De Seanchanen zouden zijn woede voelen. Ze waagden het de Herrezen Draak uit te dagen? Hij bood hun vrede, en ze lachten hem uit?

Rhand gooide de deur naar zijn kamers open en legde de gretige Verdedigers die buiten op wacht stonden met een scherp opgeheven hand het zwijgen op. Hij was niet in de stemming voor hun geklets.

Hij stormde naar binnen en was geërgerd toen hij zag dat de wachers iemand hadden binnengelaten. Een onbekende stond met zijn rug naar Rhand toe naar buiten te kijken door de open balkondeuren. ‘Wat...’ begon Rhand.

De man draaide zich om. Hij was geen onbekende. Helemaal niet. Het was Tam. Zijn vader.

Rhand wankelde achteruit. Was dit een verschijning? Een verdorven truc van de Duistere? Maar nee, het was Tam. De vriendelijke ogen van de man waren onmiskenbaar. Hoewel hij een kop kleiner was dan Rhand, had Tam altijd massiever geleken dan de wereld om hem heen. Zijn brede borst en stevige benen konden niet in beweging worden gezet. Niet omdat hij zo sterk was; Rhand had op zijn reizen veel sterkere mannen ontmoet. Kracht was iets voorbijgaands. Tam was echt. Zeker en standvastig. Alleen al naar hem kijken was een geruststelling.

Maar geruststelling botste met wie Rhand was geworden. Zijn werelden ontmoetten elkaar – de man die hij was geweest, de man die hij was geworden – als een straal water op een withete steen. Het een brak, het andere veranderde in stoom.

Tam stond aarzelend in de deuropening, verlicht door twee flakke-

rende lampen op poten. Rhand begreep Tams aarzeling. Ze waren niet echt vader en zoon. Rhands echte vader was Janduin geweest, stamhoofd van de Taardad Aiel. Tam was gewoon de man die Rhand had gevonden op de hellingen van de Drakenberg. Gewoon de man die hem had grootgebracht. Gewoon de man die hem alles had geleerd wat hij wist. Gewoon de man van wie Rhand hield en die hij aanbad, voor altijd, ongeacht hun bloedband.

‘Rhand.’ Tams stem klonk onhandig.

‘Alsjeblieft,’ zei Rhand door zijn schok heen, ‘ga toch zitten.’

Tam knikte. Hij sloot de buitendeuren en liep naar een van de stoelen toe, waarop hij plaatsnam. Rhand ging ook zitten. Ze staarden door de kamer heen naar elkaar. De stenen muren waren kaal; Rhand wilde ze liever niet getooid hebben met tapijten of schilderijen. Het vloerkleed was geel en rood, en zo groot dat het tot aan alle vier de wanden reikte.

De kamer voelde te volmaakt aan. Een vaas met versgeplukte daralies en calimabloesems stond op de plek waar hij hoorde. Stoelen in het midden, te netjes gerangschikt. De kamer zag er niet bewoond uit. Net als zoveel andere plekken waar hij verbleef was dit geen thuis. Hij had niet echt meer een thuis gehad sinds hij uit Tweewater was vertrokken.

Tam zat in de ene stoel, Rhand in een andere. Rhand beseftte dat hij de toegangssleutel nog in zijn hand had, dus zette hij die voor zich neer op het kleed dat gevlekt werd door het zonlicht.

Tam keek naar Rhands stomp, maar hij zei niets. Hij verstrengelde zijn handen, waarschijnlijk wensend dat hij iets had om aan te werken. Tam praatte altijd gemakkelijker over onbehaaglijke dingen wanneer hij iets met zijn handen kon doen, of het nu het nakijken van de riemen van een tuig of het scheren van een schaap was.

Licht, dacht Rhand, die plotseling de neiging kreeg om Tam in een omhelzing te knellen. Vertrouwdheid en herinneringen overspoelden hem. Tam die brandewijn voor Beltije leverde bij herberg de Wijnbron. Het genoeg dat Tam schepte in zijn pijp. Zijn geduld en goedmoedigheid. Zijn onverwachte Reigerzwaard.

Ik ken hem zo goed. En toch heb ik de laatste tijd nauwelijks aan hem gedacht.

‘Hoe...’ begon Rhand. ‘Tam, hoe ben je hier gekomen? Hoe heb je me gevonden?’

Tam grinnikte zachtjes. ‘Je stuurt de laatste paar dagen onophoudelijk boodschappers naar alle grote steden om ze op te roepen hun legers te verzamelen voor de oorlog. Je zou wel blind, doof en dronken

moeten zijn om niet te weten waar jij zat.'

'Maar mijn boodschappers zijn niet naar Tweewater gegaan!'

'Ik was niet in Tweewater,' zei Tam. 'Sommigen van ons hebben meegevochten met Perijn.'

Natuurlijk, dacht Rhand. Nynaeve moest contact hebben gelegd met Perijn – de kleuren wervelden – omdat ze zo bezorgd was om hem en Mart. Tam was zeker met haar mee terug gekomen.

Voerde Rhand dit gesprek echt? Hij had de hoop opgegeven ooit nog naar Tweewater terug te keren, zijn vader ooit nog te zien. Het voelde fijn, ondanks de onbehaaglijkheid. Tams gezicht bevatte meer rimpels dan vroeger, en de paar vastberaden vleugels zwart in zijn haar hadden het eindelijk opgegeven en waren zilver verkleurd, maar hij was nog dezelfde.

Zoveel mensen om Rhand heen waren veranderd – Mart, Perijn, Egwene, Nynaeve – dat het een wonder was om iemand uit zijn oude leven te ontmoeten die nog hetzelfde was. Tam, de man die Rhand had geleerd de leegte op te zoeken. Tam was een rots die hem sterker toescheen dan de Steen zelf.

Rhands stemming verduisterde een beetje. 'Wacht. Zet Perijn mensen uit Tweewater in?'

Tam knikte. 'Hij had ons nodig. Die jongen voert evenwichtskunsten uit waar een koorddanser van onder de indruk zou zijn. Met de Seanchanen en de mannen van de Profeet, niet te vergeten de Witmantels en de koningin...'

'De koningin?' vroeg Rhand.

'Ja,' zei Tam. 'Hoewel ze geen koningin meer zegt te zijn. Elaynes moeder.'

'Dus ze leeft nog?' vroeg Rhand.

'Ja, maar niet dankzij de Witmantels,' antwoordde Tam afkerig.

'Heeft ze Elayne gezien?' vroeg Rhand. 'Je had het over Witmantels. Waar is hij Witmantels tegengekomen?' Tam wilde antwoord geven, maar Rhand stak zijn hand op. 'Nee, wacht. Ik kan wel een verslag aan Perijn vragen. Ik wil onze tijd samen niet verspillen door jou als boodschapper te laten optreden.'

Tam glimlachte flauwtjes.

'Wat is er?' vroeg Rhand.

'Ach, jongen,' zei hij hoofdschuddend, met zijn brede werkhands voor zich verstrengeld, 'ze hebben het echt gedaan. Ze hebben een koning van je gemaakt. Wat is er met die slungelige knul gebeurd, die altijd met van die grote ogen om zich heen keek tijdens Beltije? Waar is die onzekere jongen die ik al die jaren heb opgevoed?'

‘Die is dood,’ zei Rhand meteen.

Tam knikte langzaam. ‘Dat zie ik. Je... weet het dus... Van...’

‘Dat je mijn vader niet bent?’ gokte Rhand.

Tam knikte en sloeg zijn blik neer.

‘Dat weet ik al sinds de dag dat ik uit Emondsveld vertrok,’ antwoordde Rhand. ‘Je sprak erover in je koortsdromen. Ik heb een tijdlang geweigerd het te geloven, maar uiteindelijk raakte ik overtuigd.’

‘Ja,’ zei Tam. ‘Ik begrijp wel hoe. Ik...’ Hij klemde zijn handen om elkaar. ‘Ik was nooit van plan tegen je te liegen, mijn zoon. Of, nou, zo zou ik je eigenlijk niet moeten noemen, wel?’

Jij mag me zoon noemen, dacht Rhand. Jij bent mijn vader. Wát sommige mensen ook zeggen. Maar hij kreeg de woorden niet over zijn lippen.

De Herrezen Draak kon geen vader hebben. Een vader zou een zwakte zijn waar misbruik van kon worden gemaakt, meer nog dan van een vrouw als Min.

Maar de Herrezen Draak moest een mythische figuur zijn, een schepsel bijna zo groot als het Patroon zelf. Hij had nu al moeite genoeg om mensen te laten gehoorzamen. Wat zou er gebeuren als bekend werd dat hij zijn vader bij zich hield? Als bekend werd dat de Herrezen Draak vertrouwde op de kracht van een schaapherder?

De stille stem in zijn hart schreeuwde.

‘Je hebt het goed gedaan, Tam,’ hoorde Rhand zichzelf zeggen. ‘Door de waarheid voor me te verzwijgen heb je waarschijnlijk mijn leven gered. Als de mensen hadden geweten dat ik een vondeling was, en nog wel gevonden op de Drakenberg; nou, dat nieuws zou zich hebben verspreid. Dan was ik misschien als kind wel vermoord.’

‘O,’ zei Tam. ‘Nou, dan ben ik blij dat ik het heb gedaan.’

Rhand pakte de toegangssleutel – ook die stelde hem gerust – en stond op. Tam sloot zich gehaast bij hem aan, zich steeds meer gedragend als een gewone werknemer of dienaar.

‘Je hebt de wereld een grote dienst bewezen, Tam Altor,’ zei Rhand. ‘Door mij te beschermen en groot te brengen, heb je een nieuwe Eeuw ingeluid. De wereld staat bij je in het krijt. Ik zal ervoor zorgen dat je voor de rest van je leven wordt verzorgd.’

‘Dat stel ik op prijs,’ zei Tam, ‘maar het is niet nodig. Ik heb alles wat ik nodig heb.’

Verborg hij een grijns? Misschien was het een hoogdravende toespraak geweest. De kamer voelde bedrukkend warm, dus Rhand draaide zich om, liep over het mooie kleed en gooide de balkondeuren weer open. De zon was inderdaad ondergegaan, en de duisternis was

over de stad gevallen. Een frisse oceaانبries blies over hem heen toen hij naar de borstwering stapte, de nacht in.

Tam kwam naast hem staan.

‘Ik vrees dat ik je zwaard kwijt ben,’ hoorde Rhand zichzelf zeggen. Het voelde dwaas.

‘Dat geeft niet,’ zei Tam. ‘Ik weet niet of ik dat ding wel ooit verdiende.’

‘Was je echt een zwaardmeester?’

Tam knikte. ‘Ik neem aan van wel. Ik heb een man gedood die er een was, in het bijzijn van getuigen, maar dat heb ik mezelf nooit vergeven. Hoewel het moest gebeuren.’

‘De dingen die moeten gebeuren, zijn vaak de dingen die we het minst graag willen doen.’

‘Als dat niet de waarheid is,’ zei Tam. Hij zuchtte zachtjes en leunde op het muurtje. Verlichte vensters begonnen te stralen in de duisternis beneden. ‘Het is zo vreemd. Mijn jongen, de Herrezen Draak. Al die verhalen die ik tijdens mijn reizen over de wereld heb gehoord, daar maak ik deel van uit.’

‘Bedenk eens hoe het voor mij is,’ zei Rhand.

Tam grinnikte. ‘Ja, ik neem aan dat jij heel goed snapt wat ik bedoel. Grappig, vind je niet?’

‘Grappig?’ Rhand schudde zijn hoofd. ‘Nee. Niet grappig. Mijn leven is niet van mezelf. Ik ben een speelpop voor het Patroon en de Voorstellingen, en ik moet dansen voor de wereld voordat mijn touwtjes worden doorgesneden.’

Tam fronste zijn voorhoofd. ‘Dat is niet waar, mijn zoon. Eh, heer.’ ‘Ik kan het niet anders zien.’

Tam sloeg zijn armen over elkaar en legde ze op de gladde stenen van het muurtje. ‘Ik denk dat ik het wel kan begrijpen. Ik herinner me zelf ook een paar van die gevoelens, uit de tijd toen ik soldaat was. Je weet toch dat ik tegen Tyr heb gevochten? Je zou denken dat er pijnlijke herinneringen bij me zouden bovenkomen nu ik hier ben. Maar de ene vijand gaat op een gegeven ogenblik op de andere lijken. Ik neem niemand iets kwalijk.’

Rhand zette de toegangssleutel op de borstwering, maar hield hem stevig vast. Hij boog zich niet naar voren en bleef met rechte rug staan. ‘Een soldaat heeft ook niet veel te kiezen in zijn eigen lotsbestemming,’ vervolgde Tam, die met een vinger achteloos op de stenen tikte. ‘Belangrijke mannen nemen alle beslissingen. Mannen... Nou, mannen zoals jij, denk ik.’

‘Maar mijn keuzes worden voor me gemaakt door het Patroon zelf,’

zei Rhand. 'Ik heb nog minder vrijheid dan de soldaten. Jij had kunnen vluchten, deserteren. Of eruit kunnen stappen via gewettigde wegen.'

'En jij kunt niet vluchten?' vroeg Tam.

'Ik denk niet dat het Patroon dat zou toelaten,' zei Rhand. 'Wat ik doe is te belangrijk. Het zou me gewoon weer in het gareel dwingen. Dat is al tien keer gebeurd.'

'En zou je echt willen vluchten?' vroeg Tam.

Rhand gaf geen antwoord.

'Ik had die oorlogen achter me kunnen laten. Maar tegelijkertijd ook niet. Niet zonder te verloochenen wie ik was. Ik denk dat het voor jou hetzelfde is. Maakt het uit of je kunt vluchten als je weet dat je het toch niet zult doen?'

'Aan het eind van mijn pad sterf ik,' zei Rhand. 'En ik heb geen keus.' Tam kwam overeind en fronste zijn voorhoofd. Heel even voelde Rhand zich weer een jongen van twaalf. 'Dat soort praat wil ik niet horen,' zei Tam. 'Zelfs al ben je de Herrezen Draak, ik wil het niet horen. Je hebt altijd een keus. Misschien kun je niet zelf kiezen waar je gedwongen wordt te gaan, maar je hebt nog steeds een keus.'

'Hoe dan?'

Tam legde zijn hand op Rhands schouder. 'De keus gaat niet altijd om wát je doet, jongen, maar waaróm je het doet. Toen ik soldaat was, waren er mannen die gewoon voor het geld vochten. Er waren anderen die vochten vanuit trouw; trouw aan hun kameraden, of aan de kroon, of wat dan ook. De soldaat die sterft vanwege geld en de soldaat die sterft vanwege trouw zijn allebei dood, maar er is een verschil tussen hen. De een zijn dood betekent iets. Die van de ander niet.

Ik weet niet of het waar is dat jij zult moeten sterven om dit alles zich te laten voltrekken. Maar we weten allebei dat je er niet voor zult weglopen. Hoe je ook veranderd bent, ik zie dat sommige dingen nog hetzelfde zijn. Dus ik wil geen geklaag horen over dat onderwerp.'

'Ik klaagde niet...' begon Rhand.

'Weet ik,' zei Tam. 'Koningen klagen niet, ze overpeinzen.' Hij scheen iemand te citeren, hoewel Rhand niet wist wie. Vreemd genoeg grinnikte Tam kort. 'Het maakt niet uit,' vervolgde hij. 'Rhand, ik denk dat je dit kunt overleven. Ik kan me niet voorstellen dat het Patroon je niet wat vrede zal gunnen, gezien de dienst die je ons allemaal bewijst. Maar je bent een soldaat die ten strijde trekt, en het eerste wat een soldaat leert is dat hij misschien doodgaat. Je kunt dan misschien

de plichten die je worden opgelegd niet kiezen, maar je kunt wel zelf besluiten waarom je ze vervult. Waarom trek je ten strijde, Rhand?’ ‘Omdat ik moet.’

‘Dat is niet goed genoeg,’ zei Tam. ‘Naar de kraaien met die vrouw! Ik wou dat ze eerder bij me was gekomen. Als ik had geweten...’

‘Welke vrouw?’

‘Cadsuane Sedai,’ zei Tam. ‘Zij heeft me hierheen gehaald, zei dat ik met je moest praten. Ik was eerder weggebleven omdat ik dacht dat je bemoeizieke vader wel de laatste was op wie je zat te wachten!’

Tam ging nog door, maar Rhand luisterde niet meer.

Cadsuane. Tam was gekomen vanwege Cadsuane. Het was niet omdat Tam Nynaeve had gezien en de kans waar had genomen. Niet omdat hij gewoon bij zijn zoon wilde kijken. Maar omdat hij was gemanipuleerd om hierheen te komen. Zou die vrouw Rhand dan nooit met rust laten!

Zijn gevoelens bij het zien van Tam waren zo sterk geweest dat ze daadwerkelijk het ijs hadden laten smelten. Te veel genegenheid was net als te veel haat. Beide lieten hem voelen, en dat risico kon hij niet nemen.

Maar hij had het gedaan. En plotseling werd hij bijna overstelpt door gevoel. Hij huiverde en wendde zich van Tam af. Was hun gesprek weer een spelletje van Cadsuane? En wat was Tams aandeel daarin? ‘Rhand?’ vroeg Tam. ‘Het spijt me. Ik had niet over de Aes Sedai moeten beginnen. Ze zei al dat je dan misschien boos zou worden.’ ‘Wat zei ze nog meer?’ wilde Rhand weten, en hij draaide zich met een ruk weer naar Tam om. De forse man zette een aarzelende stap achteruit. Nachtelijke lucht blies om hem heen, en de lichten in de stad beneden waren spikkeltjes.

‘Nou,’ zei Tam, ‘ze zei dat ik met je moest praten over je jeugd, je moest herinneren aan betere tijden. Ze dacht...’

‘Ze manipuleert me!’ zei Rhand zacht, kijkend in Tams ogen. ‘En ze manipuleert jou. Iedereen probeert me vast te binden met touwen!’ De woede in hem kolkte. Hij probeerde het weg te duwen, maar dat viel hem heel zwaar. Waar was het ijs, de stilte? Wanhopig zocht Rhand de leegte. Hij probeerde al zijn gevoel in de vlam van een kaars te gieten, zoals Tam hem lang geleden had geleerd.

Saidin wachtte daar. Zonder erbij na te denken greep Rhand het, en daarbij werd hij overstelpt door de gevoelens waarvan hij dacht dat hij ze had achtergelaten.

De leegte brak aan stukken, maar op een of andere wijze bleef sai-

din, dat zich tegen hem verzette. Hij schreeuwde toen de misselijkheid over hem kwam en smeed er opstandig zijn woede tegenaan.

‘Rhand,’ zei Tam fronsend. ‘Je zou beter moeten weten dan...’

‘ZWIJG!’ brulde Rhand, en hij smeed Tam tegen de vloer met een stroom Lucht. Rhand worstelde met zijn woede aan de ene kant en saidin aan de andere. Ze dreigden hem tussen zich te pletten.

Hierom moest hij sterk zijn. Begrepen ze dat niet? Hoe kon iemand nog lachen terwijl hij werd geconfronteerd met krachten als deze?

‘Ik ben de Herrezen Draak!’ brulde Rhand naar saidin, naar Tam, naar Cadsuane, naar de Schepper zelf. ‘Ik zal jullie pion niet zijn!’

Hij wees met de toegangssleutel naar Tam. Zijn vader lag op de stenen vloer van het balkon. ‘Je komt van Cadsuane, doet alsof je me

genegenheid toont. Maar je rolt weer een touwtje van haar uit om dat om mijn keel te draaien! Kan ik niet vrij zijn van jullie allemaal?’

Hij was zijn beheersing verloren, maar het kon hem niet schelen. Ze wilden dat hij voelde, nou, dan zou hij voelen! Ze wilden dat hij

lachte? Hij zou lachen als zij brandden!

Schreeuwend tegen hen allemaal weefde hij draden van Lucht en Vuur. Lews Therin jankte in zijn hoofd, saidin probeerde hen allebei te vernietigen, en de stille stem in Rhands hart verdween.

Een speldenprikje van licht groeide voor Rhand, ontspruitend aan het midden van de toegangssleutel. De wevingen voor lotsvuur draaiden voor hem, en de toegangssleutel werd feller terwijl hij meer kracht naar zich toe trok.

Bij dat licht zag Rhand het gezicht van zijn vader naar hem opkijken.

In doodsangst.

Waar ben ik mee bezig?

Rhand begon te trillen, en het lotsvuur ontrafelde voordat hij tijd had het te laten gaan. Hij struikelde vol afgrijzen achteruit.

Waar ben ik mee BEZIG? dacht Rhand opnieuw.

Niet meer dan ik al eens heb gedaan, fluisterde Lews Therin.

Tam bleef hem aanstaren, zijn gezicht beschaduwd door de nacht.

O, Licht, dacht Rhand met doodsangst, schok en woede. *Ik doe het weer. Ik ben een monster.*

Terwijl hij aarzelend bleef vasthouden aan saidin weefde Rhand een Poort naar Ebo Dar en dook erdoorheen, vluchtend voor het afgrijzen in Tams ogen.

Toelichtingen

Min zat samen met de anderen in Cadsuanes kleine kamer te wachten op de uitkomst van Rhands ontmoeting met zijn vader. Een klein vuurtje brandde in de haard en lampen in elke hoek van de kamer schenen licht op de vrouwen, die zich bezighielden met verschillende dingen – borduren, verstelwerk en breien – om zich af te leiden van het wachten.

Min was de spijt van het sluiten van een bondgenootschap met Cadsuane voorbij. Spijt had ze in het begin gehad, in de eerste paar dagen toen Cadsuane Min vlak bij zich had gehouden en had gevraagd naar alle visioenen die ze over Rhand had gehad.

Die vrouw was zo grondig als een Bruine en schreef alle visioenen en antwoorden op. Het leek wel alsof ze weer in de Witte Toren was! Min wist niet zeker waarom Nynaeves onderwerping aan Cadsuane die vrouw het recht had gegeven om Min te ondervragen, maar zo scheen Cadsuane het op te vatten. Samen met Mins onbehaaglijkheid als ze de laatste tijd bij Rhand was en haar eigen verlangen om erachter te komen wat Cadsuane en de Wijzen nu eigenlijk van plan waren, leek ze nu bijna al haar tijd bij die vrouw door te brengen. Ja, de spijt was gekomen en gegaan. Min was nu gelaten, met een spoorje frustratie. Cadsuane wist behoorlijk veel over de onderwerpen die Min bestudeerde, maar de vrouw deelde die kennis uit als wolkbessenzoet, een kleine beloning voor goed gedrag, er altijd op zinspelend dat er nog meer was. Dat weerhield Min van vluchten. Ze moest de antwoorden vinden. Rhand had ze nodig.

Met die gedachte in haar hoofd leunde Min naar achteren tegen de kussens van de bank en opende haar huidige boek, een werk van Sarius dat eenvoudigweg *Toelichtingen bij de Draak* heette. Eén regel erin bleef haar steeds bij, een zin die grotendeels werd genegeerd door degenen die de toelichtingen hadden geschreven. ‘Hij zal een kling van licht in zijn handen houden, en de drie zullen één zijn.’

De schrijvers vonden die zin te vaag vergeleken met andere delen, zoals dat Rhand de Steen innam of dat Rhands bloed zou worden vergoten op de rotsen van Shayol Ghul.

Aan dat laatste probeerde ze niet te denken. Het belangrijkste was dat veel van de Voorspellingen – met een beetje overpeinzing – in het algemeen logisch waren. Zelfs de regels over dat Rhand was gemerkt door de Draken en de Reigers was begrijpelijk, als ze er nu naar keek.

Maar hoe zat het met die ene regel? Een kling van licht verwees bijna zeker naar Callandor. En de ‘drie zullen één zijn’ dan? Enkele geleerden beweerden dat ‘de drie’ verwees naar de drie grote steden: Tyr, Illian en Caemlin. Of, als je toevallig een geleerde uit Cairhien was, naar Tyr, Illian en Cairhien. Het punt was dat Rhand veel meer dan drie steden had verenigd. Hij had Bandar Eban ook veroverd, en niet te vergeten het feit dat hij de Grenslanders onder zijn banier zou moeten brengen.

Maar hij was heerser – of zo goed als – in drie koninkrijken. Hij had Andor opgegeven, maar Cairhien, Illian en Tyr stonden rechtstreeks onder zijn bestuur, zelfs al droeg hij persoonlijk maar één kroon. Misschien betekende dit gedeelte dan toch wat de geleerden zeiden en joeg Min spoken na.

Waren haar onderzoeken even zinloos als de bescherming die ze had gedacht Rhand te kunnen bieden? Min, sprak ze zichzelf toe, zelfmedelijden brengt je nergens. Het enige wat ze kon doen was studeren, nadenken en hopen.

‘Dit klopt niet,’ hoorde ze zichzelf hardop zeggen.

Ze hoorde Beldeine zachtjes snuiven aan de andere kant van de kamer. Min keek fronsend op.

De vrouwen die aan Rhand hadden gezworen – Erian, Nesune, Sarene en Beldeine – hadden gemerkt dat ze minder welkom bij hem waren naarmate hij de Aes Sedai minder ging vertrouwen. De enige die hij regelmatig bij zich liet, was Nynaeve. Dan was het niet zo vreemd dat de anderen hun weg hadden gevonden naar Cadsuanes ‘kamp’.

En hoe zat het met Mins eigen relatie met Rhand? Ze was nog steeds

welkom bij hem; dat was niet veranderd. Maar er was iets mis, iets wat niet klopte. Hij trok muren op als ze bij hem was. Niet om haar buiten te houden, maar om zijn echte ik binnen te houden. Alsof hij bang was voor wat zijn echte ik zou doen, of kon doen, bij degenen die hij liefhad...

Hij heeft weer pijn, dacht ze toen ze hem door de binding voelde. Zoveel woede. Wat was er aan de hand? Ze voelde een steek van angst, maar duwde die weg.

Ze moest vertrouwen op Cadsuanes plan. Het was goed.

Corele en Merise – die tegenwoordig bijna doorlopend bij Cadsuane waren – gingen door met borduren in hun stoelen bij de haard. Cadsuane had hun dat werk voorgesteld om hun handen bezig te houden tijdens het wachten. Het scheen dat de oude Aes Sedai maar zelden iets deed zonder de bedoeling daar iemand wat mee te leren.

Van de Aes Sedai die aan Rhand hadden gezworen, was op het ogenblik alleen Beldeine hier.

Cadsuane zat naast Min en bladerde door haar eigen boek. Nynaeve liep heen en weer, en af en toe trok ze aan haar vlecht. Niemand sprak over de spanning in de kamer.

Waar hadden Rhand en Tam het over? Zou Rhands vader hem kunnen veranderen?

De kamer voelde overvol. Met drie stoelen op het kleed bij de haard, een bankje tegen de muur en Nynaeve die ijsbeerde voor de deur als een gevlekte hond, was er amper bewegingsruimte over. De gladde stenen muren gaven de kamer de sfeer van een kist, en er was maar één venster, dat open stond om de nachtlucht binnen te laten. Het licht straalde van de kooltjes in de haard en de lampen af. De zwaardhanden spraken op gedempte toon in de kamer ernaast.

Ja, het was er vol, maar gezien haar verbanning had Cadsuane nog geluk dat ze kamers in de Steen had gekregen.

Min zuchtte en ging terug naar *Toelichtingen bij de Draak*. Diezelfde zin drong zich weer aan haar op. ‘Hij zal een kling van licht in zijn handen houden, en de drie zullen één zijn.’ Wat betekende dat?

‘Cadsuane,’ zei Min, die het boek omhooghield. ‘Ik denk dat deze zin verkeerd is geïnterpreteerd.’

Weer snoof Beldeine zacht – bijna onhoorbaar – van minachting.

‘Heb je iets te zeggen, Beldeine?’ vroeg Cadsuane zonder op te kijken van haar eigen boek, een geschiedenis die *De temming van de Kracht* heette.

‘Niet met zoveel woorden, Cadsuane Sedai,’ antwoordde Beldeine luchtig. De Groene zuster had een gezicht dat sommigen aantrekke-

lijk zouden noemen, met sporen van haar Saldeaanse afkomst. Ze was jong genoeg om nog niet het leeftijdloze aanzien te hebben, en ze deed vaak te veel haar best om zich te bewijzen.

‘Je dacht overduidelijk iets toen Min sprak, Beldeine,’ antwoordde Cadsuane terwijl ze een bladzijde omsloeg. ‘Voor de dag ermee.’

Beldeine bloosde lichtjes; je merkte die dingen op als je veel omging met Aes Sedai. Ze hadden wel gevoelsreacties, alleen waren die erg fijntjes. Behalve natuurlijk als de betreffende Aes Sedai Nynaeve was. Hoewel ze beter was geworden in het beheersen van haar gevoelens, was ze... nou, ze was nog steeds Nynaeve.

‘Ik vind dat kind gewoon vermakelijk, zoals ze door die boeken speurt alsof ze een geleerde is,’ zei Beldeine.

Min zou dat van de meeste mensen als een uitdaging hebben opgevat, maar van Beldeine waren het nuchtere woorden.

Cadsuane sloeg nog een bladzij om. ‘Ik begrijp het. Min, wat zei je net?’

‘Niets belangrijks, Cadsuane Sedai.’

‘Ik vroeg niet of het belangrijk was, meisje,’ zei Cadsuane ferm. ‘Ik vroeg of je het wilde herhalen. Zeg op.’

Min zuchtte. Niemand kon een ander steviger vernederen dan de Aes Sedai, want ze deden het zonder kwade bedoelingen. Moiraine had dat een keer in eenvoudige bewoordingen aan Min uitgelegd: de meeste Aes Sedai vonden het belangrijk om hun gezag zeker te stellen wanneer er geen groot geschil was, zodat als er een crisis plaatsvond, mensen zouden weten tot wie ze zich moesten wenden.

Het was heel frustrerend.

‘Ik zei,’ herhaalde Min, ‘dat hierin iets niet klopt. Ik lees toelichtingen op de Karaethon Reeks. Sajius beweert dat deze regel over de drie die één worden wijst op de vereniging van drie koninkrijken onder de banier van de Draak. Maar ik denk dat hij zich vergist.’

‘En waarom,’ zei Cadsuane, ‘denk jij meer te weten dan een geëerd geleerde van de Voorspellingen?’

‘Omdat,’ zei Min briesend, ‘die theorie niet logisch is. Rhand heeft eigenlijk maar één kroon. Het had een goed argument kunnen zijn als hij Tyr niet aan Darlin had gegeven. Maar de theorie is niet langer van kracht. Ik denk dat dit gedeelte verwijst naar een of andere toepassing van Callandor.’

‘Ik begrijp het,’ zei Cadsuane, die nog een bladzijde van haar boek omsloeg. ‘Dat is een erg ongebruikelijke interpretatie.’ Beldeine glimlachte flauwtjes en ging verder met borduren. ‘Al heb je natuurlijk,’ voegde Cadsuane eraan toe, ‘volkomen gelijk.’

Min keek op.

‘Het was juist dat gedeelte waardoor ik onderzoek ben gaan doen naar Callandor,’ vervolgde Cadsuane. ‘Na heel veel zoeken ontdekte ik dat het zwaard alleen goed kon worden gebruikt in een cirkel van drie. Dat is waarschijnlijk de uiteindelijke betekenis van die zin.’

‘Maar dat zou betekenen dat Rhand Callandor een keer in een cirkel moet gebruiken,’ zei Min, kijkend naar de zinsnede. Hij had dat nog nooit gedaan, voor zover zij wist.

‘Inderdaad,’ antwoordde Cadsuane.

Min voelde een plotselinge spanning. Een aanwijzing, misschien. Iets wat Rhand niet wist en wat hem zou kunnen helpen! Behalve... Cadsuane had het al geweten. Dus Min had toch geen echt belangwekkende ontdekking gedaan.

‘Ik zou denken,’ zei Cadsuane, ‘dat een erkenning op zijn plaats is. Slechte omgangsvormen zijn immers niet aanvaardbaar.’

Beldeine keek met een duister gezicht op van haar werk. Toen stond ze ineens op en verliet de kamer. Haar zwaardhand, de jonge Asha'-man Karlidin, kwam snel de zijkamer uit, liep de kamer met de Aes Sedai door en volgde Beldeine naar de gang. Cadsuane snoof en richtte zich weer op haar boek.

De deur ging dicht en Nynaeve wierp een blik op Min voordat ze verderging met ijsberen. Min kon veel opmaken uit die blik. Nynaeve was geërgerd omdat niemand anders zenuwachtig leek. Ze was gefrustreerd omdat ze niets hadden kunnen bedenken om het gesprek tussen Rhand en Tam af te luisteren. En ze was overduidelijk doodongerust om Lan. Min begreep het. Zij voelde zich net zo over Rhand. En... wat was dat visioen dat plotseling boven Nynaeves hoofd zweefde? Ze knielde in een houding van diep verdriet bij een dode. Het visioen duurde maar een tel.

Min schudde haar hoofd. Ze kon het visioen niet duiden, dus liet ze het gaan. Ze kon geen tijd verspillen aan pogingen om ze allemaal te ontraadselen. Zo kon het zwarte mes dat de laatste tijd om Beldeines hoofd draaide ook van alles betekenen.

Ze richtte zich weer op het boek. Dus... Rhand moest Callandor gebruiken in een cirkel? De drie die één werden? Maar waarom, en met wie? Als hij moest vechten tegen de Duistere, dan was het niet logisch dat hij in een cirkel zou stappen waarin iemand anders de leiding had, wel?

‘Cadsuane,’ zei ze. ‘Het klopt nog steeds niet. Er is hier meer. Iets wat we nog niet hebben ontdekt.’

‘Over Callandor?’ vroeg de vrouw.

Min knikte.

‘Dat vermoed ik ook,’ antwoordde Cadsuane. Wat vreemd om haar zo openhartig te zien! ‘Maar ik heb niet kunnen achterhalen wat. Als die dwaze jongen mijn ballingschap nu eens ophief, dan konden we ons richten op belangrijker...’

De deur naar Cadsuanes kamer ging met een knal open, waardoor Merise van schrik een sprongetje maakte. Nynaeve deinsde achteruit van de deur die haar bijna had geraakt.

In de deuropening stond een heel kwade Tam Altor. Hij loerde naar Cadsuane. ‘Wat heb je met hem gedaan?’ wilde hij weten.

Cadsuane liet haar boek zakken. ‘Ik heb die jongen niets gedaan, behalve hem aanmoedigen om zich beschaafd te gedragen. Iets wat andere leden van de familie blijkbaar ook wel kunnen gebruiken.’

‘Pas op je woorden, Aes Sedai,’ grauwde Tam. ‘Heb je hem gezien? De hele kamer leek donkerder te worden toen hij binnenkwam. En dat gezicht... Ik heb nog meer gevoel gezien in de ogen van lijken! Wat is er met mijn zoon gebeurd?’

‘Ik neem aan,’ zei Cadsuane, ‘dat de hereniging niet zo ging als gehoopt?’

Tam haalde diep adem, en plotseling leek de woede uit hem weg te vloeien. Hij was nog steeds vastberaden, met ongenoegen in zijn ogen, maar de woede was verdwenen. Min had Rhand zich ook wel eens zo snel zien beheersen, voordat alles verkeerd begon te gaan in Bandar Eban.

‘Hij probeerde me te vermoorden,’ zei Tam op vlakke toon. ‘Mijn eigen zoon. Ooit was hij de aardigste, trouwste jongen waar een vader maar op kan hopen. Vanavond geleidde hij de Ene Kracht en gebruikte die tegen me.’

Min sloeg haar hand voor haar mond en voelde paniek en angst. De woorden brachten herinneringen terug aan Rhand die boven haar uittorende en probeerde haar te vermoorden. Maar dat was hij niet geweest! Het was Semirhage geweest. Toch? O Rhand, dacht ze, toen ze de pijn begreep die ze door de binding had gevoeld. Wat heb je gedaan?

‘Dat is belangwekkend,’ zei Cadsuane met kille stem. ‘En heb je gezegd wat ik voor je had voorbereid?’

‘Daar ben ik mee begonnen,’ zei Tam, ‘maar ik besepte dat het niet werkte. Hij wilde zich niet voor me openstellen, en terecht. Een man die zijn zoon een verhaal opdist dat hem is ingefluisterd door een Aes Sedai! Ik weet niet wat je bij hem hebt gedaan, mens, maar ik herken haat als ik het zie. Je hebt een hoop uit te leggen...’

Tams stem stierf weg toen hij plotseling door onzichtbare handen de lucht in werd getild.

‘Weet je nog wat ik over beschaafd gedrag zei, jongen?’ vroeg Cadsuane.

‘Cadsuane!’ riep Nynaeve. ‘Je hoeft niet...’

‘Het geeft niet, Wijsheid,’ zei Tam. Hij keek naar Cadsuane. Min had haar anderen ook zo zien behandelen, onder wie Rhand. Hij was er altijd gefrustreerd door geraakt, en anderen bij wie ze het deed gingen vaak brullen.

Tam staarde haar in de ogen. ‘Ik ken mannen die altijd op hun vuisten vertrouwen als ze worden uitgedaagd. Ik heb de Aes Sedai nooit gemogen; ik was blij van ze af te zijn toen ik terugkeerde naar mijn boerderij. Een bullebak is een bullebak, of ze nu de kracht van haar arm gebruikt of andere middelen.’

Cadsuane snoof, maar de woorden hadden haar geraakt, want ze zette Tam neer.

‘Zo,’ zei Nynaeve, alsof zij degene was die de gemoederen had beddaard, ‘misschien kunnen we dan nu weer terug naar de dingen die er wel toe doen. Tam Altor, ik had van jou verwacht dat je dit beter zou aanpakken. Had ik je niet gewaarschuwd dat Rhand instabiel was?’

‘Instabiel?’ vroeg Tam. ‘Nynaeve, die jongen is bijna krankzinnig. Wat is er met hem gebeurd? Ik weet wat oorlog bij een man kan aanrichten, maar...’

‘Dit doet er niet toe,’ zei Cadsuane. ‘Je beseft toch wel, kind, dat dit mogelijk onze laatste kans was om je zoon te redden?’

‘Als je me had verteld hoe hij over je dacht,’ zei Tam, ‘dan was het misschien anders gegaan. Bloedvuur! Dat krijg ik ervan omdat ik naar een Aes Sedai heb geluisterd.’

‘Dit krijg je ervan omdat je stijfkoppig was en negeerde wat je was verteld!’ wierp Nynaeve tegen.

‘Dit is wat we er allemaal van krijgen,’ zei Min, ‘omdat we aannemen dat we hem kunnen dwingen te doen wat wij willen.’

Het werd stil in de kamer.

En plotseling beseftte Min dat ze door de binding Rhand voelde. Ver weg, in het westen. ‘Hij is weg,’ fluisterde ze.

‘Ja,’ verzuchtte Tam. ‘Hij heeft zo’n Poort geopend, gewoon op het balkon. Liet me leven, hoewel ik toen ik in die ogen keek had durven zweren dat hij de bedoeling had om me te vermoorden. Ik heb die blik eerder in de ogen van mannen gezien, en een van ons eindigde dan altijd bloedend op de vloer.’

‘Wat gebeurde er toen?’ vroeg Nynaeve.

‘Hij... leek ineens afgeleid door iets,’ zei Tam. ‘Hij nam dat standbeeldje mee en sprong door die Poort.’

Cadsuane trok haar wenkbrauw op. ‘En heb je toevallig gezien waar die Poort heen ging?’

Naar het westen, dacht Min. Ver naar het westen.

‘Nee, ik weet het niet zeker,’ gaf Tam toe. ‘Het was donker, hoewel ik dacht...’

‘Wat?’ spoorde Nynaeve hem aan.

‘Ebo Dar,’ zei Min, en iedereen keek verbaasd op. ‘Hij gaat de Seanchanen vernietigen. Zoals hij al tegen de Speervrouwen had gezegd dat hij zou doen.’

‘Dat laatste weet ik niet,’ zei Tam. ‘Maar het leek wel op Ebo Dar.’

‘Het Licht behoede ons,’ fluisterde Corele.

Gewoon een man

Rhand liep met zijn stomp in zijn jaszak geduwd en zijn hoofd omlaag, met de toegangssleutel veilig ingepakt in wit linnen aan een lus aan zijn riem. Niemand lette op hem. Hij was gewoon een man in de straten van Ebo Dar. Niets bijzonders, ook al was hij langer dan de meeste mensen. Hij had rossig, goudkleurig haar, misschien wijzend op een beetje Aielbloed. Maar een heleboel mensen waren de laatste tijd de stad ontvlucht om de bescherming van de Seanchanen te zoeken. Wat deed één meer er nog toe? Zolang iemand maar niet kon geleiden, kon hij of zij hier stabiliteit vinden. Veiligheid.

Dat zat hem dwars. Dit waren zijn vijanden. Het waren veroveraars. Hij vond niet dat hun landen vredig zouden moeten zijn. Ze zouden verschrikkelijk moeten zijn, vol leed vanwege hun tirannieke bewind. Maar zo was het helemaal niet. Behalve als je kon geleiden. Wat de Seanchanen bij die groep mensen deden was afschuwelijk. Niet alles was goed onder dit blijje oppervlak.

En toch was het schokkend om te beseffen hoe goed ze anderen behandelden.

Ketellappers kampeerden in grote groepen buiten de stad. Hun wagens waren al weken niet in beweging gekomen, en het leek wel alsof ze dorpen vormden. Toen Rhand tussen hen door was gelopen, had hij sommigen horen spreken over hier blijven. Anderen waren het daar natuurlijk niet mee eens geweest. Zij waren ketellappers, het Trekkende Volk. Hoe moesten ze het Lied vinden als ze er niet naar

zochten? Het was evenzeer een deel van hen als de Weg van het Blad. Gisteravond had Rhand naar hen geluisterd bij een van de kampvuren. Ze hadden hem welkom geheten, hem laten mee-eten, niet eenmaal gevraagd wie hij was. Hij had de draak op zijn hand verborgen en de toegangssleutel zorgvuldig in zijn jaszak gehouden, kijkend naar het vuur dat tot sintels opbrandde.

Hij was nooit eerder in Ebo Dar zelf geweest, alleen in de heuvels ten noorden ervan, waar hij met Callandor tegen de Seanchanen had gevochten. Dat was een plek van falen geweest. Nu was hij teruggekeerd naar Altara. Maar waarvoor?

's Morgens, toen de stadspoorten waren geopend, was hij naar binnen gegaan met de anderen die gedurende de nacht waren aangekomen. De ketellappers hadden hen allemaal verwelkomd; kennelijk kregen ze voedselrantsoenen van de Seanchanen om late reizigers te kunnen opvangen. Dat was slechts één van hun vele bezigheden. Ze herstelden pannen, naaiden uniformen en deden andere klusjes. Daarvoor ontvingen ze voor het eerst in hun lange geschiedenis de bescherming van heersers.

Hij was lang genoeg met de Aiel omgegaan om iets van hun minachting voor de ketellappers op te pikken. Maar die minachting streed tegen de wetenschap dat de Tuatha'an zich – in veel opzichten – hielden aan waarachtiger, oudere Aielgebruiken.

Rhand herinnerde zich nog hoe het was om te leven zoals zij. In de visioenen van Rhuidean had hij de Weg van het Blad gevolgd. Hij had ook de Eeuw der Legendes gezien. Hij had gedurende een paar korte ogenblikken die levens geleid, de levens van anderen.

Hij liep over de drukke straten van de benauwde stad, nog altijd in een soort verdoofde toestand. Gisteravond had hij bij een ketellapper zijn mooie zwarte mantel geruild voor een gewone bruine mantel, versleten langs de zomen en hier en daar versteld. Geen ketellappersmantel, maar gewoon een die een ketellapper had hersteld voor iemand die hem nooit meer was komen ophalen. Hierin viel hij minder op, ook al moest hij nu de toegangssleutel aan zijn riem dragen in plaats van in zijn diepe zak. De ketellapper had hem ook een wandelstok gegeven, die Rhand gebruikte om lichtjes voorovergebogen te lopen. Zijn lengte maakte dat mensen zich hem herinnerden. Hij wilde onzichtbaar zijn.

Hij had bijna zijn vader vermoord. Dat was niet onder dwang van Semirhage geweest, of door Lews Therins invloed. Geen uitvluchten. Geen verzachtende omstandigheden. Hij, Rhand Altor, had geprobeerd zijn eigen vader te vermoorden. Hij had de Kracht naar zich

toe getrokken, de wevingen gemaakt en die bijna op hem losgelaten. Rhands woede was verdwenen, vervangen door walging. Hij had zichzelf willen harden. Hij had hard moeten worden. Maar hier had die hardheid hem toe gebracht. Lews Therin had zich na zijn gruweldaden tenminste nog op waanzin kunnen beroepen.

Rhand had niets, geen schuilplaats, geen wijkplaats om zichzelf te ontlopen.

Ebo Dar. Het was een drukke, overvolle stad, doormidden gespleten door de grote rivier. Rhand liep langs de westkant, over pleinen met mooie standbeelden en door straten met rijen witte huizen, veel ervan meerdere verdiepingen hoog. Hij zag vele mannen die vochten met hun vuisten of met messen, en niemand die een poging deed hen uit elkaar te halen. Zelfs de vrouwen droegen messen om hun hals, in schedes met edelstenen, hangend boven diep uitgesneden gewaden met kleurrijke, bolle onderrokken.

Hij negeerde hen allemaal. In plaats daarvan dacht hij aan de ketellappers. Ketellappers waren hier veilig, maar Rhands eigen vader was niet veilig in zijn rijk. Rhands vrienden vreesden hem; hij had het in Nynaeves ogen gezien.

De mensen hier waren niet bang. Seanchaanse officiers met die insectachtige helmen op bewogen zich door de menigten. De mensen maakten plaats voor hen, maar dat was uit eerbied. Als Rhand gesprekken tussen burgers opving, hoorde hij dat ze blij waren met de rust. Ze prezen de Seanchanen zelfs voor hun verovering!

Rhand stak een korte brug over een kanaal over. Kleine bootjes voeren rustig over de waterweg, bootsmannen riepen elkaar begroetend toe. Er leek geen bepaalde regelmaat in de indeling van de stad te zijn aangebracht; waar hij huizen verwachtte, vond hij winkels, en in plaats van gelijksoortige winkels bij elkaar – zoals je vaak in steden zag – waren ze hier willekeurig verspreid. Aan de overkant van de brug liep hij langs een hoog wit landhuis, waar een taveerne pal naast stond.

Een man in een kleurrijk zijden vest botste op straat tegen Rhand op en bood hem toen langdurig en overdreven beleefd zijn verontschuldiging aan. Rhand haastte zich verder, voor het geval de man een tweegevecht zou willen beginnen.

Dit leken geen onderdrukte mensen. Er was geen onderstroom van wrok. De Seanchanen hadden een veel steviger greep op Ebo Dar dan Rhand had op Bandar Eban, en de mensen hier waren gelukkig, zelfs welvarend! Natuurlijk was Altara – als koninkrijk – nooit erg sterk geweest. Rhand had van zijn leermeesters geleerd dat het gezag

van de Kroon zich niet ver buiten de stadsgrenzen uitstreckte. Dat gold in bepaalde mate ook voor de andere plekken die de Seanchanen hadden veroverd. Tarabon, Amadicia, de Almothvlakte. Sommige waren evenwichtiger dan Altara, andere minder, maar ze zouden allemaal blij zijn met veiligheid.

Rhand bleef staan en leunde tegen een ander wit gebouw, de winkel van een hoefsmid. Hij hief zijn stomp naar zijn hoofd en probeerde zijn gedachten op een rijtje te krijgen. Hij wilde niet onder ogen zien wat hij bijna had gedaan in de Steen. Hij wilde niet onder ogen zien wat hij had gedaan: Lucht weven en Tam tegen de grond duwen, hem bedreigen, tieren.

Rhand kon zich daar niet op richten. Hij was niet naar Ebo Dar gekomen om als een boerenjongen om zich heen te gapen. Hij was hier om zijn vijanden te vernietigen! Ze weerstonden hem en moesten worden uitgeschakeld. Voor de bestwil van alle landen.

Maar als hij zoveel kracht putte via de toegangssleutel, wat voor schade zou hij dan aanrichten? Hoeveel levens zou het kosten? En zou hij dan niet alleen maar een baken vormen voor de Verzakkers, zoals toen hij saidin reinigde?

Laat ze maar komen. Hij rechte zijn rug. Hij kon ze wel aan. Het werd tijd om aan te vallen. Tijd om de Seanchanen van het land te branden. Hij zette zijn wandelstok opzij en pakte de sleutel van de lus aan zijn riem, maar hij kon zich er niet toe zetten hem uit het linnen te halen. Hij hield hem in zijn hand en staaarde er een tijdje naar, en toen liep hij door en liet achteloos de stok achter. Het voelde zo vreemd om gewoon een buitenlander te zijn. De Herrezen Draak liep te midden van zijn volk, en ze herkenden hem niet. Voor hen was Rhand Altora ver weg. De Laatste Slag was ondergeschikt aan het feit of ze hun kippen naar de markt konden krijgen, of het hoesten van hun zoon zou overgaan, of ze dat nieuwe zijden vest dat ze graag wilden hebben konden kopen.

Ze zouden Rhand pas kennen als hij hen vernietigde.

Het zal een genade zijn, fluisterde Lews Therin. *De dood is altijd een genade.* De waanzinnige klonk niet meer zo gestoord als vroeger. In feite was zijn stem opvallend veel gaan klinken als Rhands eigen stem.

Rhand bleef op een brug staan en keek naar het reusachtige witte paleis in de stad, waar het Seanchaanse hof huisde. Het was vier verdiepingen hoog, met gouden ringen onder aan de vier koepels en nog meer goud boven op de vele spitsen. De Dochter van de Negen Manen zou daarbinnen zijn. Hij kon die muren een puurheid, een volmaakt-

heid schenken die ze nooit hadden gekend. Dat zou het gebouw voltooien, in het laatste ogenblik voordat het in het niets verdween.

Hij pakte de toegangssleutel uit, gewoon een buitenlander die op de modderige brug stond. Na het vernietigen van het paleis zou hij snel moeten zijn.

Hij zou stralen lotsvuur afschieten om de schepen in de haven te verwoesten, en dan iets gewoners gebruiken om vuur op de stad zelf te laten regenen, paniek te zaaien. De chaos zou de reactie van zijn vijanden vertragen. Daarna zou hij naar de garnizoenen bij de stadspoorten Reizen en die vernietigen. Hij herinnerde zich vaag de verslagen van verkenners over proviandkampen in het noorden, met vele soldaten en voedsel. Die zou hij daarna vernietigen.

Van daaraf zou hij door moeten gaan naar Amador, dan naar Tanchico en verder. Hij zou snel Reizen, nooit lang genoeg op één plek blijven om zich te laten vangen door de Verzakkers. Een flakkerend licht van de dood, als een brandende sintel, die eerst hier opvlamde en dan weer daar. Velen zouden sterven, maar de meesten daarvan zouden Seanchanen zijn. Indringers.

Hij staaarde naar de toegangssleutel. Toen greep hij saidin.

De misselijkheid overspoelde hem erger dan ooit tevoren. De kracht ervan sloeg hem met een lijfelijke klap tegen de grond. Hij slaakte een kreet en merkte het amper toen hij de stenen raakte. Hij kreunde, greep de toegangssleutel vast, kromde zich eromheen. Zijn ingewanden leken in brand te staan en hij draaide zijn hoofd, rolde op zijn schouder en gaf over op de brug. Maar hij hield saidin vast. Hij had de Kracht nodig. Die heerlijke, prachtige Kracht. Zelfs de stank van zijn eigen braaksel scheen hem echter en zoeter toe door de Kracht binnen in hem.

Hij opende zijn ogen. Mensen verzamelden zich bezorgd om hem heen. Een groep Seanchaanse soldaten naderde. Dit was het ogenblik. Hij moest toeslaan. Maar hij kon het niet. De mensen keken zo bezorgd. Zo ongerust. Ze gaven om hem.

Schreeuwend van frustratie maakte Rhand een Poort, waarop de omstanders geschrokken achteruit deinsden. Hij kwam struikelend over-eind en dook erdoor, kruipend op handen en knieën terwijl de Seanchaanse soldaten hun zwaarden trokken en onbekende woorden riepen.

Rhand belandde op een grote, zwart-witte stenen schijf, en de lucht om hem heen was een leegte van duisternis. De Poort sloot zich achter hem, sloot Ebo Dar buiten, en de schijf begon te bewegen. Hij zweefde door de leegte, in een vreemdsoortig omgevingslicht. Rhand rolde

zich op op de schijf, wiegde de toegangssleutel en haalde diep adem. Waarom ben ik niet sterk genoeg? Hij wist niet of het zijn eigen gedachte was of die van Lews Therin. De twee waren hetzelfde. Waarom kan ik niet doen wat ik moet doen?

De schijf bleef korte tijd bewegen, en het enige geluid in de leegte was zijn ademhaling. De schijf leek op een zegel op de kerker van de Duistere, in tweeën gedeeld met een kronkelende lijn die het zwart van het wit scheidde. Rhand lag er pal bovenop. De zwarte helft noemden ze de Drakentand. Voor de mensen stond die voor het kwaad. Vernietiging.

Maar Rhand was noodzakelijke vernietiging. Waarom had het Pa-troon hem zo onder druk gezet als hij niet hoefde te vernietigen? Oorspronkelijk had hij geprobeerd het doden te vermijden, maar er was weinig kans geweest dat dat zou lukken. Toen had hij zichzelf gedwongen geen vrouwen te doden. Dat was onmogelijk gebleken. Hij was vernietiging. Dat moest hij onder ogen zien. Iemand moest toch hard genoeg zijn om te doen wat nodig was?

Een Poort ging open en hij kwam wankel overeind, met de toegang-sleutel tegen zich aan gedrukt. Hij stapte van het draaiende platform een verlaten weiland op. De plek waar hij een keer met Callandor tegen de Seanchanen had gestreden.

En had gefaald.

Hij staaarde lange tijd naar die plek, in en uit ademend, en maakte toen een volgende Poort. Deze gaf toegang tot een sneeuwveld, waar een ijzige wind over hem heen raasde. Hij stapte erdoor, zijn voeten knerpend op de sneeuw, en liet de Poort dichtgaan.

Hier spreidde de wereld zich voor hem uit.

Waarom zijn we hier? dacht Rhand.

Omdat, antwoordde Lews, *wij dit hebben gemaakt. Hier zijn we gestorven.*

Hij stond op het hoogste punt van de Drakenberg, de eenzame berg-top die was verzezen op de plek waar Lews Therin drieduizend jaar geleden zelfmoord had gepleegd.

Opzij kon hij honderden voet omlaag kijken naar waar de helling van de berg overging in een ontplofte kloof. De opening was reus-achtig, groter dan zij er vanaf de zijkant uitzag. Een groot rood ovaal van gloeiend, kolkend steen. Het leek wel alsof een deel van de berg ontbrak, weggescheurd, en de top nog omhoogstak maar de hele zij-kant van de berg verdwenen was.

Rhand staaarde in die ziedende kloof. Het leek wel de muil van een beest. De hitte beneden gloeide en asvlokken vlogen dwarrelend de

lucht in. De grijsbruine hemel boven hem was bewolkt. De grond leek even ver weg, amper zichtbaar, als een lappendeken met patronen. Hier een vlek groen die een bos was. Daar een naad die een rivier was. Ten oosten zag hij een klein vlekje in de rivier, als een drijvend blad op de verre stroming.

Tar Valon.

Rhand ging zitten, en de sneeuw kraakte onder hem. Hij zette de toegangssleutel op de sneeuw voor zich neer en weefde Lucht en Vuur om zich warm te houden. Toen zette hij zijn ellebogen op zijn knieën en steunde met zijn kin op zijn handen, starend naar het standbeeldje van de man met de bol.

Om na te denken.

Gouden aderen

De wind blies om Rhand heen terwijl hij op de top van de wereld zat. Zijn weving van Lucht en Vuur had de sneeuw om hem heen doen smelten en een kartelige, grijs-zwarte rotspunt van drie passen doorsnee onthuld. De punt was net een afgebroken vingernagel die de lucht in priemde, en Rhand zat erbovenop. Voor zover hij kon bepalen was dit het hoogste punt van de Drakenberg. Misschien wel het hoogste punt ter wereld.

Hij zat op die kleine rotspunt met de toegangssleutel op de stenen voor hem. De lucht was hier ijl, en hij had moeite gehad met ademen tot dat hij een weving van Lucht had ontdekt die de lucht om hem heen iets verdichtte. Net als bij de weving die hem warm hield, wist hij niet zeker hoe hij het had gedaan. Hij herinnerde zich vaag dat Asmodean hem een gelijksoortige weving had willen leren en dat hij die niet onder de knie had kunnen krijgen. Nu kwam het van nature.

Lews Therins invloed, of zijn eigen toenemende vertrouwdheid met de Ene Kracht?

De gebroken, open muil van de Drakenberg lag enkele honderden voet beneden hem, aan de linkerkant. De geuren van as en zwavel waren doordringend, zelfs op deze afstand. De muil was zwart van de as en rood van het gesmolten steen en de razende vuren.

Hij hield nog altijd de Bron vast. Hij durfde niet los te laten. De vorige keer dat hij de Bron had gegrepen, was de ergste keer die hij zich kon herinneren, en hij vreesde dat de misselijkheid hem zou

overstelpen als hij het nog eens probeerde.

Hij zat hier nu al uren. En toch voelde hij zich niet moe. Hij staarde naar de ter'angreaal. En dacht na.

Wat was hij? Wat was de Herrezen Draak? Een symbool? Een offerlam? Een zwaard, bedoeld om te vernietigen? Een beschuttende hand, bedoeld om te beschermen? Een ledenpop, die steeds opnieuw een rol speelde?

Hij was boos. Boos op de wereld, boos op het Patroon, boos op de Schepper omdat hij mensen zonder enige begeleiding tegen de Duistere liet vechten.

Wat voor recht hadden die allemaal om Rhands leven te eisen?

Nou, Rhand had hun dat leven aangeboden. Het had een hele tijd geduurd voordat hij zijn dood had aanvaard, maar hij had er vrede mee gesloten. Was dat niet genoeg? Moest hij blijven lijden tot aan het eind?

Hij had gedacht dat als hij zichzelf hard genoeg maakte, dat de pijn zou wegnemen. Als hij niet kon voelen, kon hij ook niet lijden.

De wonden in zijn zij klopten schrijnend. Een tijdlang had hij ze kunnen vergeten. Maar de vele doden op zijn geweten schuurden zijn ziel rauw. De lijst die begon met Moiraine. Alles was de verkeerde kant op gegaan na haar dood.

Daarvóór had hij nog hoop gehad.

Daarvóór was hij nog nooit in een kist gestopt.

Hij had begrepen wat er van hem zou worden geëist en was veranderd zoals hij dacht dat nodig was. Die veranderingen moesten voorkomen dat hij zou worden overstelpt. Sterven om mensen te beschermen die hij niet kende? Uitverkoren om de mensheid te redden? Uitverkoren om de koninkrijken van de wereld te dwingen zich achter hem te scharen, degenen te vernietigen die weigerden te luisteren? Uitverkoren om de dood te veroorzaken van duizenden die in zijn naam vochten, om die zielen op zijn schouders te torsen, een last die gedragen moest worden? Welke man kon dat allemaal doen en geestelijk gezond blijven? De enige weg die hij had gezien, was door zijn gevoelens af te sluiten, cuendillar te worden.

Maar hij had gefaald. Hij was niet in staat geweest zijn gevoelens geheel weg te nemen. De stem vanbinnen was zacht geweest, maar had hem toch als een naald geprikt en heel kleine gaatjes in zijn hart gemaakt. Zelfs door die kleine gaatjes zou het bloed weglekken.

Door die gaatjes zou hij leegbloeden.

De zachte stem was nu weg. Hij was verdwenen toen Rhand Tam tegen de vloer had gesmeten en bijna had gedood. Durfde Rhand nog

wel door te gaan zonder die stem? Als dat het laatste restje van de oude Rhand was – de Rhand die had gedacht te weten wat goed en wat kwaad was – wat betekende het zwijgen ervan dan?

Rhand pakte de toegangssleutel en stond op, met zijn laarzen schrapend op het steen. Het was middag, hoewel de zon nog verborgen ging achter de wolken. Beneden zag hij heuvels en wouden, meren en dorpen.

‘En wat als ik niet wil dat het Patroon doorgaat?’ brulde hij. Hij stapte naar voren, helemaal naar de rand van de rotspunt, met de toegangssleutel tegen zijn borst gedrukt.

‘We leiden dezelfde levens!’ riep hij. ‘Steeds maar weer opnieuw. We maken dezelfde fouten. Koninkrijken doen dezelfde stomme dingen. Regenten laten hun volk steeds opnieuw in de steek. Mannen blijven kwetsen en haten en sterven en doden!’

De wind beukte tegen hem aan, waardoor zijn bruine mantel en fraaie Tyreense broek wapperden. Maar zijn woorden droegen ver en echen over de gebarsten rotsen van de Drakenberg.

Het was koud en de lucht voelde fris. Zijn weving hield hem warm genoeg om te overleven, maar hield de kilte niet tegen. Dat had hij ook niet gewild.

‘Stel dat ik denk dat het allemaal zinloos is?’ vroeg hij met de luide stem van een koning. ‘Stel dat ik niet wil dat het Rad blijft draaien? We leven dankzij het bloed van anderen! En die anderen worden vergeten. Wat heeft het voor zin als alles wat we kennen gewoonweg verdwijnt? Grootse daden of grote tragedies, ze betekenen allemaal niets! Het worden legenden, en dan worden die legenden vergeten, en daarna begint het allemaal weer opnieuw!’

De toegangssleutel begon te gloeien in zijn handen. De wolken boven hem leken donkerder te worden.

Rhands woede hield gelijke tred met zijn hartslag en eiste te worden vrijgelaten.

‘Stel dat hij gelijk heeft?’ brulde Rhand. ‘Stel dat het beter is als dit allemaal eindigt? Stel dat het Licht al die tijd een leugen was en dit allemaal maar een straf is? We leven steeds opnieuw, verzwakken, sterven, voor altijd in de val. We worden tot in alle eeuwigheid gefolterd!’

De kracht stroomde Rhand binnen als kolkende golven die een nieuwe oceaan vulden. Hij kwam tot leven, genoot van saidin en maalde er niet om dat hij nu duidelijk zichtbaar moest zijn voor mannelijke geleiders overal. Hij voelde zichzelf stralen van de Kracht, als een zon voor de wereld beneden.

‘NIETS HIERVAN DOET ERTOE!’

Hij sloot zijn ogen en trok meer en meer kracht naar zich toe, met een gevoel dat hij slechts twee keer eerder had gehad. Eenmaal toen hij saidin reinigde. Eenmaal toen hij deze berg had gemaakt.

Toen trok hij nog meer naar zich toe.

Hij wist dat zoveel kracht hem zou vernietigen. Hij gaf er niet langer om.

De woede die zich al jaren in hem opbouwde werd eindelijk bevrijd, eindelijk ontketend. Hij spreidde zijn armen, met de toegangsleutel in zijn hand.

Lews Therin had gelijk gehad toen hij zichzelf van het leven beroofde en de Drakenberg schiep. Alleen was hij niet ver genoeg gegaan.

Rhand kon zich die dag nog herinneren. De rook, het gerommel, de scherpe pijn van de Heling die hem bij kennis had gebracht in een verwoest paleis. Maar die pijn was niets vergeleken met de verschrikking van het besef.

De verschrikking van die mooie muren vol littekens en scheuren. Van het zien van de bergen bekende lijken, als vodden op de vloer gesmeten. Van Ilyena die een stukje verderop lag, met haar gouden haar op de grond om haar hoofd uitgespreid.

Hij voelde het paleis om hem heen schudden door de snikken van de aarde zelf. Of was dat de Drakenberg, die beefde van de onvoorstelbare kracht die hij naar zich toe had getrokken?

Hij rook de zware geuren van bloed en roet en sterven en pijn in de lucht. Of was dat gewoon de geur van de stervende wereld die zich voor hem uitspreidde?

De wind gierde over hem heen, reusachtige wolken boven draaiden om zichzelf heen als oude zeemonsters die voorbijzwoemen in de peilloze, zwarte diepte.

Lews Therin had een fout gemaakt. Hij was gestorven, maar hij had de wereld laten leven, gewond, strompelend. Hij had het Rad des Tijds laten draaien, wentelen, rotten en hem weer laten terugvoeren. Hij kon er niet aan ontkomen. Niet zonder een einde aan alles te maken.

‘Waarom?’ fluisterde Rhand tegen de draaiende windhozen om hem heen. De Kracht die via de toegangsleutel tot hem kwam was groter dan hij had vastgehouden tijdens het reinigen van saidin. Misschien groter dan ieder ander ooit had vastgehouden. Groot genoeg om het Patroon zelf te ontrafelen en eindelijk rust te brengen.

‘Waarom moeten we dit nog eens doen?’ fluisterde hij. ‘Ik heb al gefaald. Ze is dood, door mij. Waarom moet je me het opnieuw laten doorstaan?’

Bliksem knetterde, de donder dreunde tegen hem aan. Rhand sloot zijn ogen, op de rand van een afgrond van duizenden voet, te midden van een orkaan van ijzige wind. Dwars door zijn oogleden heen voelde hij het stralende licht van de toegangssleutel. Dat licht verbleekte bij de Kracht die hij binnen in zich hield. Hij was de zon. Hij was vuur. Hij was leven en dood.

Waarom? Waarom moesten ze dit steeds opnieuw doen? De wereld kon hem geen antwoorden geven.

Rhand stak zijn armen hoog op, als een doorgeefluik van kracht en energie. Een incarnatie van dood en verderf. Hij zou er een einde aan maken. Een einde aan alles maken en de mensen eindelijk rust gunnen van hun lijden. Zorgen dat ze niet langer steeds opnieuw hoefden te leven. Waarom? Waarom had de Schepper hun dit aangedaan? Waarom?

Waarom we opnieuw leven? vroeg Lews Therin ineens. Zijn stem klonk helder en duidelijk.

Ja, zei Rhand smekend. *Vertel het me. Waarom?*

Misschien... antwoordde Lews Therin schokkend samenhangend, zonder een spoortje waanzin. Hij sprak zacht en eerbiedig. *Waarom? Zou het kunnen... Misschien is het zo omdat we dan een tweede kans kunnen krijgen.*

Rhand verstarde. De wind beukte tegen hem aan, maar hij kon er niet door worden verplaatst. De Kracht binnen in hem aarzelde, als de bijl van de beul die trillend boven de hals van een veroordeelde werd gehouden. *Je kunt dan misschien de plichten die je worden opgelegd niet kiezen,* zei Tams stem, alleen maar een herinnering in zijn hoofd. *Maar je kunt wel zelf besluiten waarom je ze vervult. Waarom, Rhand? Waarom trek je ten strijde? Wat is er de zin van?*

Waarom?

Alles was stil. Zelfs met de orkaan, de wind, de donderslagen.

Alles was stil.

Waarom? vroeg Rhand verwonderd. *Omdat elke keer als we leven, we weer mogen liefhebben.*

Dat was het antwoord. Alles buitelde over hem heen: geleefde levens, gemaakte fouten, liefde die alles had veranderd. Hij zag de hele wereld voor zijn geestes oog, verlicht door de gloed in zijn hand. Hij herinnerde zich levens, honderden levens, duizenden levens, tot in het oneindige. Hij herinnerde zich liefde, en vrede, en vreugde, en hoop.

Op dat ogenblik viel hem plotseling iets onvoorstelbaars in.

Als ik opnieuw leef, dan zij misschien ook!

Daarom streed hij. Daarom leefde hij opnieuw, en dat was het antwoord op Tams vraag. *Ik strijd omdat ik de vorige keer heb gefaald. Ik strijd omdat ik wil rechtzetten wat ik verkeerd heb gedaan. Ik wil het deze keer goed doen.*

De Kracht binnen hem bereikte een hoogtepunt en hij richtte die op zichzelf, dreef hem door de toegangssleutel. De ter'angreaal was verbonden met een veel grotere kracht, een gigantische sa'angreaal in het zuiden, gebouwd om de Duistere tegen te houden. Te sterk, zeiden sommigen. Te sterk om ooit te gebruiken. Te beangstigend.

Rhand gebruikte de eigen kracht ervan, verpletterde de bol in de verte, verguisde die als in de greep van reuzenhanden.

De Choedan Kal ontplofte.

De Kracht doofde uit.

De orkaan stopte.

En Rhand opende voor het eerst in lange tijd zijn ogen. Hij wist – al wist hij niet hoe – dat hij nooit meer de stem van Lews Therin in zijn hoofd zou horen. Want ze waren geen twee afzonderlijke personen, en waren dat ook nooit geweest.

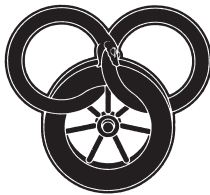
Hij keek naar de wereld beneden. Het wolkendek was eindelijk gebroken, al was het alleen boven hem. De duisternis verdween en hij zag de zon vlak boven hem.

Rhand keek ernaar. Hij glimlachte. En toen, eindelijk, lachte hij, diep, rollend, warm en komend vanuit het hart.

Het was al veel te lang geleden.

Epiloog

Badend in licht

Egwene werkte bij het licht van twee bronzen lampen. Ze waren gevormd als vrouwen die hun handen in de lucht hielden, met een hoge vlam die op hun handpalmen verscheen. Het rustige gele licht weerspiegelde op de gebogen vormen van hun handen, armen en gezichten. Waren dit symbolen van de Witte Toren en de Vlam van Tar Valon? Of waren het beeltenissen van Aes Sedai die Vuur weefden? Misschien waren het gewoon overblijfsels van de smaak van een vorige Amyrlin.

Ze stonden aan weerskanten van haar schrijftafel. Een echte schrijftafel, eindelijk, met een fatsoenlijke stoel om op te zitten. Ze zat in de werkkamer van de Amyrlin, die was ontdaan van alle verwijzingen naar Elaida. Daardoor was hij kaal, de muren leeg, de houten panelen ongetooid met schilderijen of wandtapijten, de kunstwerken verwijderd van bijzettafels. Zelfs de boekenplanken waren leeggehaald, om te voorkomen dat iets van Elaida Egwene zou ergeren.

Zodra Egwene had gezien wat de anderen hadden gedaan, had ze al Elaida's bezittingen laten verzamelen en opbergen onder bewaking van vrouwen die ze vertrouwde. Tussen die bezittingen waren mogelijk aanwijzingen over Elaida's plannen te vinden. Dat konden gewoon verborgen aantekeningen tussen de bladzijden van boeken zijn, of ze konden zo ongrijpbaar zijn als relaties tussen de soorten boeken die ze had gelezen of de voorwerpen die ze in de laden van haar schrijftafel bewaarde. Maar ze konden Elaida niet zelf verhoren, en er viel niet te bepalen welke plannen van haar later weer zouden op-

duiken om de Witte Toren te plagen. Egwene nam zich voor die voorwerpen te bekijken, vervolgens elke Aes Sedai in de Toren te onderwerpen en te achterhalen welke aanwijzingen zij verborgen. Voorlopig had ze haar handen vol. Ze schudde haar hoofd en sloeg de bladzijden van Silviana's verslag om. De vrouw bleek een heel vaardige Hoedster te zijn, veel vaardiger dan Sheriam ooit was geweest. De vrouwen die trouw waren gebleven aan de Toren eerbiedigden Silviana, en de Rode Ajah scheen – althans gedeeltelijk – Egwenes vredesaanbod door een van haar leden als Hoedster te kiezen te hebben aanvaard.

Natuurlijk had Egwene ook twee strenge brieven van afkeuring – een van Romanda en een van Lelaine – onder op haar stapel. De twee vrouwen hadden hun overdreven steun bijna even snel weer ingetrokken als ze die hadden gegeven. Op dit ogenblik ruzieden ze over wat ze moesten doen met de damane die Egwene had gevangen tijdens de aanval op de Witte Toren, en geen van beiden waren ze ingenomen met Egwenes voornemen om de vrouwen op te leiden tot Aes Sedai. Het zag ernaar uit dat Romanda en Lelaine het haar nog jarenlang moeilijk zouden maken.

Ze legde het verslag opzij. Het was laat in de middag, en er kwam licht binnen door de sleuven in de luiken naar haar balkon. Ze opende ze niet, want ze gaf de voorkeur aan het rustige schemerlicht. De afzondering voelde fijn.

Voorlopig had ze geen moeite met de spaarzame versierselen in haar kamer. Goed, het deed haar zo iets te veel denken aan de werkkamer van de Meesteres der Novices, maar geen enkele overdaad van wandtapijten zou haar herinnering aan die tijd wegnemen, niet terwijl Silviana zelf Egwenes Hoedster was. Daar was niets mis mee. Waarom zou Egwene die dagen willen vergeten? Ze had toen enkele van haar meest tevredenstellende overwinningen behaald.

Hoewel ze het nu beslist niet erg vond om te kunnen zitten zonder te grimassen.

Ze glimlachte flauw en bekeek het volgende verslag van Silviana. Toen fronste ze haar voorhoofd. De meeste leden van de Zwarte Ajah in de Toren waren ontkomen. In dit verslag, geschreven in Silviana's zorgvuldige, vloeiende handschrift, stond dat ze enkele Zwarten hadden weten te grijpen in de uren na Egwenes verheffing, maar alleen de zwaksten van het stel. De meerderheid – zo'n zestig Zwarte zusters – was ontsnapt. Onder hen was één Gezetene, zoals Egwene al eerder had opgemerkt, wier naam niet op Verins lijst had gestaan. Evanelleins verdwijning wees er sterk op dat ze een Zwarte was.

Egwene pakte een volgend verslag, en ze fronste opnieuw. Het was een lijst van alle vrouwen in de Witte Toren, een uitgebreide lijst die enkele bladzijden besloeg, opgedeeld per Ajah. Vele namen waren voorzien van een aantekening. Zwart, ontkomen. Zwart, gevangen. Meegenomen door de Seanchanen.

Die laatste groep stak haar. Saerin had met een vooruitziende blik na de aanval een telling gehouden om vast te stellen wie er waren meegenomen.

Bijna veertig ingewijden – meer dan vierentwintig daarvan volle Aes Sedai – waren 's nachts gegrepen en weggevoerd. Het was net een verhaal dat je kinderen voorlas voor het slapengaan, om ze te waarschuwen voor Schimmen of Halfmannen die stoute kinderen ontvoerden. Die vrouwen zouden worden geslagen, opgesloten en veranderd in niets meer dan gereedschap.

Egwene moest zich bedwingen om niet naar haar hals te grijpen, waar de halsband ooit had gezeten. Ze kon zich daar nu niet op richten, bloedvuur!

Elk van de leden van de Zwarte Ajah op Verins lijst was levend en wel gezien na de Seanchaanse aanval. Maar de meesten waren al ontkomen voordat Egwene bij de Toren aankwam om haar zetel in te nemen. Velina was weg. En ook Chai en Birlen. En Alviarin; de jagers op de Zwarte hadden haar niet op tijd kunnen bereiken.

Hoe hadden ze het geweten? Helaas had het waarschijnlijk iets te maken met het grijpen van de Zwarte Ajah in het opstandelingskamp. Ze was destijds al bezorgd geweest dat ze haar hand overspeelde. Maar wat had ze anders kunnen doen? Ze had geen andere mogelijkheid gehad dan elke Zwarte zuster in het kamp te grijpen en te hopen dat het nieuws zich niet naar de Witte Toren zou verspreiden.

Maar dat was wel gebeurd. Ze had degenen gevangen die er nog waren en die laten terechtstellen. Toen had ze elke zuster in de Toren opnieuw laten zweren op de Eedstaf. Dat hadden ze natuurlijk niet prettig gevonden. Maar de wetenschap dat alle vrouwen in het opstandelingskamp het ook hadden gedaan, had hen overgehaald. Als dat het niet was, dan was het waarschijnlijk wel het nieuws dat Egwene haar eigen Hoedster had laten terechtstellen.

Het was beslist een opluchting geweest toen Silviana aanbood als eerste te zweren, voor de hele Zaal, om zich te bewijzen. Egwene had het ook nog een keer opnieuw gedaan en de Zaal toen verteld dat ze alle vrouwen in het kamp stuk voor stuk had laten bewijzen dat ze geen Duistervrienden waren.

Ze hadden nog drie Zwarte zusters gevangen die niet op Verins lijst stonden. Drie maar. Wat een nauwkeurigheid! Verin had zich weer bewezen.

De wetenschap dat die vrouwen waren ontsnapt knaagde nog steeds aan haar. Ze had de namen van zestig Duistervrienden die waren ontkomen. Dat aantal steeg naar tachtig als ze degenen meetelde die uit het opstandelingskamp waren weggeglipt.

Ik zal je vinden, Alviarin, dacht Egwene, terwijl ze met haar vinger op het papier tikte. Ik zal jullie allemaal vinden. Jullie waren een verrotting binnen de Toren zelf. De ergste soort verrotting. Ik laat jullie die niet verspreiden.

Ze legde het vel papier opzij en pakte een volgend. Hier stonden maar een paar namen op. Een lijst van alle vrouwen in de Toren die niet op Verins lijst hadden gestaan en die ofwel waren ontvoerd door de Seanchanen, of na de aanval waren verdwenen.

Verin had geloofd dat een van de Verzakers, Mesaana, zich in de Toren verstopte. Sheriams bekentenis staafde dat. Toen Egwene alle Aes Sedai opnieuw op de Staf liet zweren, had dat geen Duistervrienden van grote macht onthuld. Hopelijk zou het opnieuw zweren zelfs de spanning tussen de Ajahs verlichten. Ze hoefden zich niet langer zorgen te maken dat er Zwarte zusters in hun midden waren. Al kon het bewijs dat de Zwarte Ajah inderdaad echt had bestaan de Aes Sedai natuurlijk ook verzwakken.

Hoe dan ook, Egwene had een probleem. Ze bekeek het vel papier dat voor haar lag. Elke vrouw in de Witte Toren had bewezen dat ze geen Duistervriend was. Elke vrouw op Verins lijst was bekend. Ze was terechtgesteld, ze was gevangen, ze was de Witte Toren ontvlucht op de dag van Egwenes verheffing, ze was ontvoerd door de Seanchanen of ze was op het ogenblik – en al een tijdje – niet in de Toren. De zusters hadden de opdracht naar die vrouwen uit te kijken.

Misschien hadden ze geluk en was de Verzaker een van de vrouwen die waren meegenomen door de Seanchanen. Maar Egwene geloofde niet in zoveel geluk. Een Verzaker zou zich niet zo gemakkelijk laten vangen. Ze had waarschijnlijk zelfs van tevoren van de aanval geweten.

Dan bleven er nog drie namen op de lijst over. Nalasia Merhan, een Bruine, Teramina, een Groene, en Jamilila Norsish, een Rode. Ze waren geen van drieën erg sterk in de Kracht. En de vrouwen op deze lijst waren al vele jaren in de Toren. Het leek ongeloofwaardig dat Mesaana zich als een van hen had voorgedaan, en dan nog wel zo

goed dat haar misleiding nooit was opgemerkt.

Egwene had een gevoel. Een voorgevoel, misschien. In het beste geval een angst. Deze drie namen waren de enige drie die de Verzaker in de Toren hadden kunnen zijn. Maar ze pasten geen van alle, helemaal niet. Dat verkilde haar. Verstopte Mesaana zich nog steeds in de Toren? Als dat zo was, dan wist ze op een of andere wijze de Eedstaf te omzeilen.

Er werd zachtjes aangeklopt. Even later ging de deur open. ‘Moeder?’ vroeg Silviana.

Egwene keek met een vragende blik op.

‘Er is iets wat je misschien wilt zien,’ zei Silviana. Ze kwam binnen, met haar haren weer in de nette zwarte knot en de rode Hoedsterstola om haar schouders.

‘Wat is er dan?’

‘Je moet eigenlijk komen kijken.’

Nieuwsgierig stond Egwene op. Er lag geen spanning in Silviana’s stem, dus het kon niet al te ernstig zijn. Samen verlieten ze de werk-kamer en liepen langs de buitenzijde van het gebouw naar de Zaal van de Toren. Toen ze daar aankwamen, trok Egwene haar wenkbrauw op. Silviana gebaarde dat ze naar binnen moest gaan.

De Zaal hield geen zitting, en de stoelen waren leeg. Er lagen steenwerkersgereedschappen verspreid op witte lakens in de hoek, en een groep arbeiders in bruine werkpakken en witte hemden – met de mouwen opgestroopt – stond voor het gat dat door de Seanchanen in de muur was geslagen. Egwene had opdracht gegeven een roosvenster in de opening te zetten in plaats van hem helemaal dicht te metselen, als herinnering dat de Witte Toren was aangevallen.

Een waarschuwing om te voorkomen dat het nog eens zou gebeuren. Voordat het eigenlijke venster kon worden geplaatst, moesten de steenhouwers de zijkanten versterken en het kozijn maken.

Egwene en Silviana schreden de kamer in en liepen de kleine helling naar de vloer af, die nu weer fatsoenlijk was beschilderd met de kleuren van alle zeven Ajahs. De steenwerkers zagen hen en gingen eerbiedig achteruit, waarbij ze als één man hun hoed afzetten en tegen hun borst drukten. Toen ze de zijkant van de kamer bereikten en vlak voor de opening stonden, zag Egwene eindelijk wat Silviana haar had willen tonen.

Na al die tijd waren de wolken eindelijk opengeboken. Ze hadden zich teruggetrokken in een ring om de Drakenberg heen. De zon scheen stralend neer en verlichtte de verre, met sneeuw bedekte top. De gebroken muil en de bovenste piek van de opgeblazen berghelling

baadden in het licht. Het was de eerste keer in weken dat Egwene rechtstreeks zonlicht had gezien. Misschien wel langer.

‘Een paar Novices zagen het als eerste, Moeder,’ zei Silviana, die naast haar kwam staan. ‘En het nieuws verspreidde zich snel. Wie had gedacht dat een beetje zonlicht zoveel ophef kon veroorzaken? Het is zoiets eenvoudigs, eigenlijk. Niets nieuws. Maar...’

Er was iets moois aan. Het licht stroomde omlaag in een zuil, sterk en rein. Ver weg, maar toch opvallend. Het was iets dat vergeten maar nog altijd vertrouwd was, schijnend vanuit een oude herinnering om weer warmte te brengen.

‘Wat betekent het?’ vroeg Silviana.

‘Weet ik niet,’ zei Egwene, ‘maar ik ben blij het te zien.’ Ze weifelde. ‘Die opening in de wolken is te gelijkmatig om natuurlijk te zijn. Tekenen deze dag aan op de kalenders, Silviana. Er is iets gebeurd. Misschien zullen we uiteindelijk ontdekken wat het is.’

‘Ja, Moeder,’ zei Silviana, die weer door de opening naar buiten keek. Egwene bleef nog even bij haar staan in plaats van meteen terug te keren naar haar werkkamer. Het was ontspannend om naar dat verre licht te staren, zo welkom en nobel. ‘Straks komt er storm,’ leek het te zeggen. ‘Maar voorlopig ben ik hier.’

Ik ben hier.

Aan het einde der tijd,
als de velen één worden,
zal de laatste storm zijn felle wind verzamelen
om een land te verwoesten dat al stervende is.

En te midden ervan
zal de blinde man staan,
op zijn eigen graf.

Daar zal hij weer zien,
en wenen om wat er is geschied.

Uit *Voorspellingen van de Draak*, Essanik Reeks. Malhavish’ officiële vertaling, Keizerlijk Archiefhuis van Seandar, Vierde Cirkel van Verheffing.

Einde van het Twaalfde boek van het Rad des Tijds

Appendix

A

Aanvaarde – Jonge vrouw in opleiding tot Aes Sedai die een zekere beheersing in het geleiden van de Ene Kracht heeft ontwikkeld en gedeeltelijk zelf mag bepalen wat ze leert. Na haar verheffing tot Aes Sedai wordt zij opgenomen in een Ajah en mag zij de stola met de Ajah-kleur dragen.

Abelle van Huis Pendar – Oudere Andoraanse edelman, Hoogzettel van een van de machtigste Huizen. Was door Morgase onder invloed van Gaebril verbannen. Waar hij staat ten opzichte van Elayne is onduidelijk. Zijn blazoen toont drie gouden sterren.

Ablar, Logain – Geldaanse geleider (geboren in 972 NE) die ooit beweerdde de Herrezen Draak te zijn. Door hem braken in Geldan, Altara en Morland oorlogen uit. Hij werd gestild en was een gevangene van de Witte Toren, maar ontsnapte tijdens de opstand tegen Suan Sanchez. Met Suan, Leane en Min trok hij naar Salidar, waar Nynaeve zijn gestilde gave heelde. Deze ontdekking bewees dat stillen niet permanent hoeft te zijn. Logain ontsnapte vervolgens en trok naar de Zwarte Toren. Hij heeft diverse Aes Sedai gebonden. Zie ook: *Stillen*, *Valse Draak*.

A'dam – Voorwerp dat een geleidster tegen haar wil knecht. Alleen bruikbaar voor een vrouw die kan geleiden of dat kan leren, nutteloos voor andere vrouwen. De Seanchaanse versie bestaat uit een hals- en een armband, verbonden door een ketting, alle gemaakt van een zilverachtig metaal. Het aanraken van een a'dam die gedragen wordt door een geleidster, doet een geleider veel pijn. Zie ook: *Damane*.

Aelfinn – Ras van mensachtige wezens, die aan slangen doen denken en ware antwoorden geven op drie vragen. Wat de vraag ook is, hun antwoorden zijn altijd correct, maar vaak in een vorm die onduidelijk is. Vragen over de Schaduw kunnen echter extreem gevaarlijk zijn. Waar ze zich werkelijk ophouden is onbekend, maar ze kunnen bezocht worden met een ter'angreaal, dat ooit van Mayene was maar zich tegenwoordig in de Steen van Tyr bevindt. Er zijn rapporten dat ze ook te bereiken zijn via de Toren van Ghenjei. Ze spreken de Oude Spraak, verwijzen naar verdragen en overeenkomsten, en vragen of bezoekers in het bezit zijn van ijzer, muziekinstrumenten of dingen waarmee je vuur kunt maken. Zie ook: *Eelfinn*.

Aemlin van Huis Carand – Een hoge Andoraanse edelvrouwe, gehuwd

met heer Culhan. Hoogvrouwe van haar Huis, en bijna even machtig als heer Pelivar. Haar blazen toont drie gouden pijlen.

Aes Sedai – In de Oude Spraak: *Dienaren van Allen*. Geleidsters van de Ene Kracht. In een ver verleden zowel mannen als vrouwen, nu alleen vrouwen. In veel landen gevreesd, maar ook wijd en zijd geëerd. Velen wijten het Breken van de Wereld aan hen, en verdenken hen van inmenging in landsaangelegenheden. Na enkele jaren geleiden krijgen ze een leeftijdloos uiterlijk, waardoor hun ouderdom niet te schatten is. Er zijn ongeveer 900 Aes Sedai, waarvan 294 in de Toren onder Elaida. Een iets kleiner aantal volgt Egwene. Zie ook: *Ajah*, *Amyrlyn Zetel*, *Geleiden*, *Talenten*, *Tar Valon*, *Ware Bron*.

Aiel – Afstammelingen van de Da'shain Aiel, dienaren van de Draak in de Eeuw der Legendes. Deze Da'shain volgden allen de geweldloze Weg van het Blad. De voorouders van de Aiel braken deze eed in de Tijd van Waanzin, toen hun volk werd uitgemoord door bandieten.

In de loop der tijd ontwikkelden de Aiel zich tot dodelijke krijgers op elk wapen behalve het zwaard, dat ze nooit aanraken. Uiteindelijk vestigden zij zich in de Woestijnen en vergaten hun verleden, op de Wijzen en stamhoofden na. De onthulling van dit geheim bevestigde dat Rhand Altor de voorspelde leider is, maar leidde ook tot een bittere broedertwist. Zie ook: *Aielstammen*, *Grauwheid*, *Mera'din*, *Shaido-oorlog*, *Sibbe*.

Aielse krijgsgenootschappen – Elke Aielkrijger maakt deel uit van een krijgsgenootschap met eigen gebruiken en taken. De twaalf genootschappen: *Aethan Dor* (Roodschilden), *Cor Darei* (Nachtsperen), *Duadhe Mahdi'in* (Waterzoekers),

Far Aldazar Din (Broeders van de Adelaar), *Far Dareis Mai* (Maagden van de Speer), *Hama N'dore* (Bergdancers), *Rahien Sorei* (Dageraadlopers), *Seia Doon* (Zwartogen), *Shae'en M'taal* (Steenhonden), *Sha'mad Conde* (Donderlopers), *Sovin Nai* (Meshanden) en *Tain Shari* (Zuiverbloedigen). Leden van een krijgsgenootschap vechten niet onderling, zelfs niet als er een bloedvete tussen hun stammen is.

Aielstammen – Dit zijn de Chareen, Codarra, Daryne, Goshien, Miagoma, Nakai, Reyn, Shaarad, Shaido, Shiande, Taardad en Tomanelle. Ze zijn verdeeld in sibben. Zowel stammen als sibben hebben een hoofd.

Aielwoestijnen – Bar, vrijwel waterloos land ten oosten van de Rug van de Wereld. De Aiel spreken van het Drievoudige Land. De Trolloks noemen het de Stervensgrond.

Ajah – Een van de zeven orden waartoe alle Aes Sedai behalve de Amyrlyn behoren. De Blauwe, Bruine, Gele, Groene, Grijs, Rode en Witte Ajah hebben elk een eigen filosofie over het gebruik en doel van de Ene Kracht. Inmiddels is ook het bestaan van een Zwarte Ajah aangevoeld, een orde die de Duistere dient. Desondanks weigeren vele zusters dat onder ogen te zien en ontkent de Toren het bestaan ervan. Zie ook: *Aes Sedai*, *Amyrlyn Zetel*, *Tar Valon*.

Akashi, Lelaine – Aes Sedai van de Blauwe Ajah. Gezeten die al voor het vertrek uit Salidar in een felle machtsstrijd met Romanda Cassin verwickeld was. Beschouwt Egwene als haar speelpop.

Aldorwin, Lacile – Cairhiense edelvrouwe die jì'e'toh wil volgen en met Faile naar Geldan is getrokken en gevangen is genomen door de Shaido.

Algai'd'siswai – In de Oude Spraak: *Vechters van de speer*. De titel van Aiel die de speer dragen en regelma-

tig deelnemen aan de strijd, in tegenstelling tot de ambachtslieden.

Alivia – Gevangengenomen Seanchaanse damane die door Rhand is overgedragen aan Elayne. De Kinsvrouwen hebben haar onder hun hoede genomen. Haar vermogen is groter dan dat van Nynaeve.

Alkaese, Zarya – Ware naam van de Kinsvrouw Garenia Rosoinde, die zeventig jaar geleden als Novice uit de Witte Toren gevluht is. Draagt sinds dit uitkwam weer Novicewit. Een zeer sterke geleidster uit Saldea.

Almaeren, Nynaeve – Voormalige Wijsheid van Emondsveld. Een Aes Sedai van de Gele Ajah. Een koppige, wilskrachtige jonge vrouw die moeilijk te overtuigen is. De sterkste wilder in eeuwen, hoewel ze haar blokkering tegen geleiden alleen kon doorbreken als ze razend werd. Wist desondanks Moghedien tweemaal te verslaan. Heling is haar Talent; in Salidar wist ze de gestilde Logain te Helen. Ook de gesuste Siuan en Leane konden na haar Heling weer geleiden, hoewel ze minder sterk waren dan voorheen. Egwene stuurde haar naar Ebo Dar, waar ze haar blokkering voorgoed doorbrak en Lan huwde. Vluchtte met diverse zusters, de Kinne, de windvindsters en Elayne naar Caemlin, vanwaar ze Rhand vergezelde op een geheime missie die uiteindelijk leidde tot het verwijderen van de smet op saidin en de totale vernietiging van Shadar Logoth. Zie ook: *Mandragoran*.

Alruddin, Katerine – Ogenschijnlijk een Aes Sedai van de Rode Ajah, maar in feite van de Zwarte. Lid van het Toren-gezantschap dat Rhand Altor ontvoerde. Een van degenen die hem probeerden te breken. Bij Dumais Bron gevangengenomen en overgedragen aan de Wijzen.

Aludra – Taraboonse die ooit tot het Vuurwerkersgilde behoorde. Zij leidde het Cairhiense gildehuis dat

afbrandde door toedoen van Rhand. Mart verdedigde haar toen ze in Aringil werd ingehaald door gilde-moordenaars en werd daarvoor beloond met het vuurwerk dat hij gebruikte om de Steen van Tyr binnen te dringen. Inmiddels een gewaardeerd lid van de reizende voorstelling van Valan Luca. Ze haat de Seanchanen vanwege de vernietiging van het gilde en wil ze laten boeten.

Altara – Intern verdeelde natie aan de Zee der Stormen, tussen Illian en Amadicia, nu veroverd door de Seanchanen. De hoofdstad Ebo Dar beheerst de handel op de Eldar en is een uitvalspunt naar Illian en Morland. Het vaandel van Altara toont twee gouden luipaarden op een geblokt veld in rood en blauw. Zie ook: *Ebo Dar, Wijzevrouw*.

Altor, Rhand – Jongeman uit Emondsveld in Tweewater, die ta'veren is en een geleider. Hij is de Herrezen Draak, de verlosser die de Laatste Slag tegen de Duistere moet strijden. Tyr en Cairhien hebben zich aan hem onderworpen en hij heeft de stad Caemlin veroverd op Rahvin. Illian heeft hem tot koning gekroond en Aes Sedai hebben hem trouw gezworen.

De Aielse Wijzen hebben hem erkend als de Car'a'carn, die hun volk volgens de voorspellingen zal verenigen, breken en een klein restant zal redden. Gezanten van het Zeevolk hebben verklaard dat hij de Coramoor uit hun Jendai-voorspelling is.

Toch heeft hij ook veel tegenstanders. Ba'alzamon bezorgde hem een onheilbare wond in zijn zij. Aes Sedai van de Witte Toren hebben hem ontvoerd en tot aan zijn bevrijding bij Dumais Bron gemarteld.

Met de dolk uit Shadar Logoth wist Padan Fajin hem even zwaar te verwonden als Ba'alzamon. Afvallige Asha'man hebben een aanslag op hem gepleegd. Tot hij hen in de val

heeft gelokt, houdt hij zich schuil en slaat toe vanuit onverwachte hoek. Zijn grootste slag tot dusver was het verwijderen van de smet op saidin, samen met Nynaeve.

Alveren, Egwene – Jongste dochter van de dorpsmeester van Emondsveld, die na haar aankomst in de Witte Toren ongekend snel tot Aanvaarde werd verheven. De Amyrlin Zetel stuurde haar, Elayne en Nynaeve in het geheim achter de Zwarte Ajah aan naar Tyr en Falme, waar ze tijdelijk een Seanchaanse damane was. Ze reisde met Rhand en Moiraine naar de Aiel, waar ze in de leer ging bij hun droomloopsters om haar Talent als Droomster te oefenen.

Naar Salidar geroepen door Aes Sedai die zich verzetten tegen de valse Amyrlin Elaida, werd ze verheven tot Amyrlin in Ballingschap. Haar ervaringen met Altor, de Seanchanen, de Aiel, de Zwarte Ajah en de Verzakkers maken Egwene beter toegerust voor dat ambt dan de meesten beseffen.

Inmiddels leidt zij haar Aes Sedai ten oorlog tegen Elaida, daarbij onder andere geholpen door Gareth Brin. Diverse kampen in de Zaal van de Toren werken haar tegen, maar ze heeft Theodrin, Faolain, Mijrelle, Nisao, Anaiya, Carlinya, Beonin en Sheriam gedwongen haar persoonlijk trouw te zweren.

De eerste twee zijn nu haar verspiegelingen bij Romanda en Lelaine. Wat ze niet weet is dat haar vertrouweling Halima in feite de Verzaker Aran'gar is. Zie ook: *Amyrlin Zetel, Droomster, Talenten*.

Amadicia – Natie ten zuiden van de Mistbergen in het stroomgebied van de Sharia. De hoofdstad Amador ligt aan de handelsroute tussen de oostelijke naties en Tarabon aan de Arythische Oceaan. Het was de zetel van de Kinderen van het Licht, wier Kapiteinheer-gebieder meer

macht had dan de koning. Inmiddels veroverd door de Seanchanen.

Amayar – Op het land levende inwoners van de Zeevolkeilanden. Bekend aan weinig mensen buiten de Atha'an Miere. Zij zijn de vervaardigers van wat bekendstaat als Zeevolk porselein. Ze volgen de Weg van het Water, aanvaarding van wat is, boven wat er te wensen valt, voelen zich zeer ongemakkelijk op zee en wagen zich slechts in kleine vissersbootjes op het water, altijd slechts met land in zicht. Hun levenswijze is zeer vredig en vraagt weinig toezicht van bestuurders uit de rangen van de Atha'an Miere. Omdat leden van het Zeevolk niet graag ver van zee zijn, worden de dorpen in feite volgens de regels en gebruiken van de Amayar bestuurd.

Ambrey, Merana – Andoraanse Aes Sedai van de Grijze Ajah. Leidde het gezantschap dat namens de opstandige Aes Sedai met de Herrezen Draak moest onderhandelen, maar hem bij Dumais Bron trouw zwoer. Onderhandelde samen met Rafela Sedai namens Altor met de gezant van het Zeevolk en sloot de Overeenkomst. Min zag in een beeld dat Rhand haar kan vertrouwen. Door Rhand met Rafela, Bera en Kiruna als onderhandelaar naar de resterende Tyreense opstandelingen gestuurd.

Amyrlin Zetel – Titel van de hoogste Aes Sedai, de evenknie van koningen en koninginnen. Vaak afgekort tot Amyrlin. Wordt voor het leven gekozen door de Zaal van de Toren, de belangrijkste raad van de Aes Sedai. Men zegt dat haar macht vrijwel onbeperkt is, maar in de praktijk moet ze rekening houden met standpunten van de Ajahs. Suan Sanche werd staf en stola ontnomen tijdens de opstand onder leiding van Elaida, die in 992 NE tot Amyrlin werd verheven. In hetzelfde jaar verheven opstandelingen Egwene

Alveren tot Amyrlin Zetel van de Toren in Ballingschap.

Anan, Setalle – Voormalige eigenaresse van De Zwerfster, de herberg in Ebo Dar, waarin Marts gezelschap verbleef. Getrouwd met Jaffer, de eigenaar van een aantal visersboten.

Andor – Grootste natie van de oude wereld. Onafhankelijk sinds de dood van Artur Haviksvleugel. In dit rijk ligt de streek Tweewater, die bij geruchte in opstand is. De hoofdstad Caemlin werd na de verdwijning van koningin Morgase ingenomen door Rhand Altor, die daarmee een einde maakte aan Rhavins schrikbewind onder de schuilnaam Gaebriel.

Hierna gingen er geruchten dat koningin Morgase gevlucht is, dat zij en haar dochter vermoord zijn, dat Altor op de troon aasde. Dit laatste geldt zeker voor vele edelen.

Rhand hield de troon vrij voor Elayne, die na een jarenlange afwezigheid terugkeerde als troonpretendent. Ze beheerst echter ternauwernood Caemlin. Er dreigt dan ook een nieuwe opvolgingsoorlog.

Sinds Elaida voorspelde dat Andor een cruciale rol zou spelen in de Laatste Slag, is ze erdoor geobserveerd. Zie ook: *a'Roihan*, *Elayne*, *Trakand*.

Angreaal – Uiterst zeldzaam voorwerp uit de Eeuw der Legendes waarmee iemand die uit de Ware Bron kan putten, meer van de Ene Kracht kan geleiden. Er zijn mannelijke en vrouwelijke varianten. Geruchten over angreaalen die door mannen én vrouwen gebruikt kunnen worden, zijn nooit bevestigd. Hoe ze gemaakt werden is niet meer bekend. Zie ook: *Sa'angreaal*, *Ter'angreaal*.

Arad Doman – Natie aan de Arythische Oceaan, nu verscheurd door burgerwist en door oorlog tegen de

volgelingen van de Herrezen Draak. De hoofdstad is Bandar Eban. In Arad Doman worden afstammelingen van de edelen die de natie stichtten – anders dan degenen wier families later verheven werden – aangeduid als bloedgeborenen.

Het gezegde 'een man met een Domani laten handelen' duidt op het begaan van een blunder. Domani-vrouwen zijn beroemd en berucht om hun schoonheid, verleidingskunst en wulpe kledij.

De heerser wordt gekozen door de raad van gildehoofden (de Koopliedenraad), bijna allemaal vrouwen. Kooplieden komen niet in aanmerking voor het koningschap. Dat is voorbehouden aan edelen. Een koning of koningin wordt voor het leven gekozen en heeft absolute macht, hoewel ze afgezet kunnen worden als drie kwart van de raad voor stemt.

De huidige heerser is Koning Alsalam Saeed Almadar, Heer van Almadar, Hoogzetel van Huis Almadar. Het is echter een groot mysterie waar hij zich ophoudt.

Arathelle van Huis Renshar – Andoraanse edelvrouw en Hoogzetel van haar Huis. Machtiger dan alle Andoraanse Hoogzetels, met uitzondering van Dyelin en Luan. Op leeftijd, met een gegroefd gezicht en grijs in haar haren. Steunt Dyelins aanspraken op de troon. Haar blaazen toont drie gouden jachthonden.

a'Roihan, Elaida do Avriny – Aes Sedai van de Rode Ajah, inmiddels verheven tot Amyrlin Zetel. Ooit als raadvrouw van koningin Morgase van Andor verantwoordelijk voor de opvoeding van Elayne en Gawein. Voorspellen is haar Talent. In 999 NE leidde zij een opstand tegen Suan Sanche, die werd gestild. Sindsdien heerst zij met harde hand over de Aes Sedai in de Toren (ongeveer een derde van het totaal).

Ondanks expliciete oproepen blijven de resterende Aes Sedai weg uit Tar Valon, zodat ze haar niet hoeven erkennen. Er is zelfs een groep die zich openlijk verzet; deze rebellen verzamelden zich in Salidar en kozen Egwene Alveren tot Amyrlin. Hoewel dit alles Elaida woest maakt, is ze er door een voorspelling van overtuigd dat zij uiteindelijk zal zegevieren.

Arymilla van Huis Marne – Andoraanse edelvrouw en Hoogzettel van haar Huis, dat tijdens de Opvolging een tegenstander was van Huis Trakand. Wijd en zijd beschouwd als een arrogante gans, maar inmiddels de sterkste rivaal van Elayne voor de Leeuwentron.

Asha'man – In de Oude Spraak: *Bewaker* of *Verdediger*, altijd van waarheid en recht. De titel van de mannen die naar de Zwarte Toren bij Caemlin zijn gekomen om te leren geleiden. Anders dan Aes Sedai worden Asha'man in hun leertijd zeer onder druk gezet. Hun lessen zijn vooral gericht op het gebruik van de Ene Kracht als wapen. Zodra ze kunnen geleiden, moeten ze al hun taken met saidin uitvoeren.

Nieuwkomers beginnen als Soldaat; ze dragen een eenvoudige zwarte jas met een hoge kraag. De verheffing tot Toegewijde geeft het recht een zilveren zwaard op de kraag te dragen. De hoogste rang, Asha'man, draagt op de kraag een roodgouden draak tegenover het zwaard. De mannen van de Zwarte Toren zijn voor het eerst als wapens ingezet bij Dumais Bron.

Hoewel vele vrouwen vluchten als ze merken dat hun man kan geleiden, zijn er toch veel gehuwde mannen in de Zwarte Toren. Zij gebruiken een eigen variant op de zwaardhandbinding om zich met hun vrouw te verbinden. Deze binding, veranderd om gehoorzaamheid af te dwingen, is recentelijk

ook gebruikt om gevangen Aes Sedai te binden. Sommige Asha'man zijn gebonden door Aes Sedai, met de traditionele zwaardhandbinding. De Asha'man worden geleid door Mazrim Taim, die zichzelf de M'Hael noemt, in de Oude Spraak *Leider*. Zie ook: *Geleiden*, *Saidin*, *Stilten*, *Sussen*.

Ashandarei – Wapen dat Mart van de Aelfinn kreeg nadat hij door de ter'angreaal in Rhuidean gegaan was. Het wapen, een lange speer met een scherpe kromme kling, is geheel zwart en zowel op het metaal als op de stok zijn raven afgebeeld.

Atha'an Miere – In de Oude Spraak: *Volk van de Zee*. Zie: *Zeevolk*.

Avarhin, Shiaine – Schuilnaam van de Duistervriend Mili Shane die in Wittebrug Rhand en Mart probeerde te doden. De hoogste Duistervriend in Cairhien. Onder haar staan Daved Hanlon en de Zwarte zusters Falion Bhoda en Marillin Gemalfin, die ze voortdurend het leven zuur maakt.

Aviendha – Voormalige Speervrouw van de Bitterwatersibbe van de Taardad Aiel. Inmiddels een geleidster die voor Wijze leert. Ze koestert Rhands ivoren armband met rozen en doorns. Ze vergezelt haar eerste-zuster Elayne – wier liefde voor Rhand ze deelt.

Aybara, Perijn – Ooit een stille en bedachtzame smidsleerling. Ontvluchtte Tweewater met Rhand, Mart en Egwene, achtervolgd door dienaren van de Duistere. Na zijn terugkeer bevrijdde hij de streek van Schaduwgebroid en Witmantels. Voor de slag om Emondsveld huwde hij Faile Bashere.

Sindsdien noemt men hem heer, en Guldenoog, vanwege zijn gele ogen die duiden op zijn band met de wolven. Om Rhand te ontzetten leidde hij Emondsvelders, Aiel, Cairhienin en Mayeners in de Slag bij Dumais Bron. Zijn banier is een wolvenkop,

al voert zijn gevolg ook de oude banier van Manetheren. Momenteel is hij wanhopig op zoek naar Faile, die met haar gevolg gevangen is genomen door de Shaïdo.

B

Balwer, Sebban – Ooit de schrijver van Pedron Nial, de kapiteinheer-gebieder van de Witmantels. Leidde in het geheim Nials verspieders. Na Nials dood hielp hij Morgase (de voormalige koningin van Andor) uit Amador naar Geldan te vluchten, voor de Seanchaanse invallers uit. Inmiddels als schrijver in dienst genomen door Perijn en Faile. Inmiddels heeft hij ook de leiding van de Cha Faile en fungeert hij eigenlijk als leider van Perijns verspieders, hoewel Perijn hem zelf niet zo ziet. Zie ook: *Cha Faile*.

Baradon, Teslyn – Aes Sedai van de Rode Ajah uit Illian. Ze was lid van de raad van Elaïda, die haar als straf voor haar verzet naar Ebo Dar stuurde. Toen de Seanchanen de stad innamen werd zij damane gemaakt en kreeg ze de naam Tessi. Mart heeft haar inmiddels bevrijd.

Bashere, Davram – Voluit: Davram t'Ghaline Bashere, heer van Bashere, Tair en Sidona, Wachter aan de Verwordingsgrens, Verdediger van het Hartland, krijgsmarschalk van koningin Tenobia van Saldea. Hij is gehuwd met Deira en vader van Faile. Joeg met 9000 ruiters achter Mazrim Taim aan naar Caemlin, waar hij zich aansloot bij de Herren Draak en met Mart Cauton het Legioen van de Draak stichtte.

Bashere, Faile – Jonge vrouw uit Saldea die eigenlijk Zarine heet, maar zich Faile noemde, in de Oude Spraak: *Valk*. Zij zocht de Hoorn van Valere, maar vond Perijn Aybara. Zij huwden vlak voor de slag om Emondsveld, waarin zij zich

beiden onderscheidde. Sindsdien doet ze haar uiterste best om haar man en zijn mensen te laten wennen aan hun status van edele en leenman.

Ze is uitermate jaloers en heeft een afkeer van Berelain. Toen Perijn naar Caemlin en Cairhien trok omdat hij voelde dat Rhand hem nodig had, bleef zij niet achter. In Cairhien nam zij een groep edelen onder haar hoede die zich aan jì'e'toh wilden wijden. Met Perijn reisde ze naar Geldan om de Profeet te stoppen. Daar liet ze koningin Alliandre trouw zweren aan Perijn. Zij en haar gevolg zijn overvallen door de Shaïdo en gevangengenomen.

Bayanar, Sheriam – Aes Sedai van de Blauwe Ajah, ooit Meesteres der Novices in de Witte Toren. Toen Siuan Sanche werd afgezet, verzamelde zij de gevluchte Aes Sedai in Salidar, waar zij het verzet organiseerde. Egwene Alveren heeft haar tot Hoedster benoemd toen ze tot Amyrlin verheven werd. Heeft inmiddels een eed van trouw aan Egwene gezworen.

Bedriëging – Herontdekte toepassing van de Kracht uit de Eeuw der Legendes waardoor een geleider of geleidster zich kan vermommen.

Beestenspul – Zwervend gezelschap van mensen en dieren die kunsten vertonen.

Beonin – Aes Sedai van de Grijze Ajah, voormalig lid van Sheriams kamp in Salidar. Inmiddels Gezete-ne in de Zaal van de Toren in Baling-schap. Heeft Egwene trouw gezworen. Haar zwaardhand is Dura Tervail.

Berengari, Mijrelle – Aes Sedai uit Ebo Dar, die naar men zegt het beddeelt met haar zwaardhanden Avar Hachami, Croi Makin en Nuhel Dromand. Hoofd van de Groene Ajah onder Egwene. Zonder Lans toestemming heeft Moiraine gezorgd dat zijn binding bij haar dood

op Mijrelle overging. Egwene gebruikte deze misdaad om Mijrelle onder druk te zetten om haar persoonlijk trouw te zweren. Zie ook: *Dachen, Mandragoran*.

Berowin – Wijzevrouw van de Kinne, uit Cairhien.

Bestendingig – Voluit: *Oorlogen van Bestendingig*. Toen de legers van Haviksvleugel onder leiding van Luthair Paendrag Mondwin in Seanchan landden, ontdekten zij talloze veelal door Aes Sedai geleide naties die voortdurend oorlog voerden. Soms sloten Aes Sedai zich aan een tot elkaar bestrijdende groepjes. Hun twisten gaven de legers van Haviksvleugel de kans om het hele werelddeel te oververenen, al duurde dit generaties. Deze ruim negenhonderd jaar durende strijd wordt aangeduid als de Bestendingig.

Bhoda, Falion – Aes Sedai van de Zwarte Ajah, die met Liandrin de Witte Toren ontvluchtte. Door de Verzakkers zwaar gestraft na de mislukkingen in Falme en Ebo Dar. Is afgeschermd en door Moridin toegewezen aan de Duistervriend Shiaine Avarhin, die in Cairhien samenzweert met Daved Hanlon.

Bihara, Nesune – Kandoraanse Aes Sedai van de Bruine Ajah. Lid van het Toren-gezantschap dat Rhand Altor ontvoerde. Gevangengenomen bij Dumais Bron en leerling van de Wijzen gemaakt. Heeft inmiddels Rhand trouw gezworen.

Blauwe Ajah – Aes Sedai-orde, gewijd aan het handhaven van recht en gerechtigheid. Blauwe zusters worden geacht heel goede schrijvers te zijn, en zeer bedreven in het leiden van heersers en machtigen.

Bloed – Seanchaanse term waarmee hun edelen worden aangeduid. Hiermee wordt het bloed van Artur Haviksvleugel bedoeld. Er zijn vier edele standen, twee van het Hoge Bloed en twee van het lagere, of mindere, Bloed.

Het Hoge Bloed laat vingernagels groeien tot een duim en scheert weerszijden van het hoofd waardoor een kam haar in het midden overblijft, die voor vrouwen breder is dan voor mannen. De lengte van deze kam is afhankelijk van de heersende mode.

Het lage Bloed laat ook vingernagels lang groeien, maar scheert zowel de zij- als de achterkant van het hoofd, waardoor er een koker haar overblijft. Aan de achterzijde laat men een lange staart groeien, vaak tot aan de schouder voor mannen en tot onder aan de rug voor vrouwen.

De voornaamsten onder het Hoge Bloed worden aangeduid als Hoogvrouwe of Hoogheer; zij lakken de eerste twee nagels van elke hand. De stand daaronder wordt aangeduid met Vrouwe of Heer; zij lakken slechts de eerste nagel van elke hand. Leden van het lage Bloed worden eveneens aangeduid met heer of vrouwe, maar de hoogsten onder hen lakken de laatste twee vingers van elke hand, en de laagsten slechts hun pinken.

De Keizerin en haar naaste familieleden scheren hun gehele hoofd en lakken al hun vingernagels. De lakkleur duidt stamboom of stand aan. Men kan ook tot het Bloed verheven worden als beloning voor buitengewone verrichtingen of diensten aan het Keizerrijk.

Bond van de Rode Hand – Gedurende de Trollok-oorlogen een legendarische groep helden (*Shen al Calbar*) waarvan de laatste man sneuvelde tijdens de Slag bij Emondsveld. Mart heeft de Bond per ongeluk heropgericht en is uitgegaan van inzichten uit de tijd van Haviksvleugel, toen de legers het grootst en best georganiseerd waren.

In opdracht van Mart heeft de Bond, zo'n tienduizend man sterk,

enige maanden het leger van de opstandige Aes Sedai geschaduwde. Egwene gebruikte deze 'dreiging' om haar zusters bijeen te houden. Toen de Aes Sedai door Reizen wegtrokken, werd de Bond in Morland ingehuurd door koning Roedran, die zei het leger nodig te hebben om zijn rijk te verenigen. Zie ook: *Roodarmen*.

Boroleus, Erian – Aes Sedai van de Groene Ajah, uit Illian. Lid van het Toren-gezantschap dat Rhand Altor ontvoerde. Martelde Rhand dagelijks sinds hij bij een ontsnapingspoging twee van haar zwaardhanden doodde. Haar overlevende zwaardhanden zijn Rashan en Bartol. Bij Dumais Bron gevangengenomen en nu een leerling van de Wijzen. Heeft Rhand inmiddels trouw gezworen.

Branlet van Huis Giljard – Jonge Andoraanse edelman, eigenlijk nog maar een jongen. Hoogzetel van zijn Huis, door een dodelijk jachtongeval al enkele maanden zonder voogd; zijn familie twist over wie hem bij dient te staan. Geheel onervaren in het Spel der Tronen en in het beteugelen van zijn emoties. Steunt Elayne Trakands aanspraken op de Leeuwentron.

Breken van de Wereld – In de Tijd van Waanzin werd elke mannelijke Aes Sedai krankzinnig. Zij veroorzaakten enorme aardshokken, effenden bergketens, stuwden nieuwe toppen omhoog en lieten oceanen binnenstromen waar land geweest was. Grote delen van de wereld werden geheel ontvolkt en de overledenen werden als stof in de wind verspreid. Deze vernietiging wordt in kronieken, verhalen en legenden aangeduid met het Breken van de Wereld. Zie ook: *Draak, Eeuw der Legendes*.

Brin, Garet – Voormalig kapitein-generaal van de Andoraanse koninginnegarde, die nu het leger aan-

voert van de Aes Sedai die zich verzetten tegen Elaida. Wordt beschouwd als een van de grootste levende krijgsheren. Zijn relatie met Suan Sanche bezorgt hem bijna evenveel hoofdbreken als zichzelf.

Broederlozen – Zie: *Mera'din*.

Bruine Ajah – Aes Sedai-orde die elke betrokkenheid met de wereld verzaakt en zich wijdt aan de speurtocht naar kennis. In tegenstelling tot Roden en Blauwen worden de Bruinen geleid door een raad. Onder de Aes Sedai zijn zij verantwoordelijk voor het bewaren en bestuderen van geschriften.

C

Cadin'sor – In de Oude Spraak: *Werkkleding*. Dracht van Aielkrijgers; een jas en half lange broek in bruin- en grijs tinten die opgaan in rotsen en schaduwen. Sinds het oversteken van de Drakenmuur zijn er groentinten aan toegevoegd om beter op te gaan in het landschap. Er worden zachte, kniehoge laarzen bij gedragen.

Caemlin – Hoofdstad van Andor. Verdeeld in een Nieuwe Stad en een door de Ogier aangelegde Binnenstad, waar zich ook het koninklijk paleis bevindt. Rhand ontmoette er de erfdochter Elayne en haar broer Gawein. Sinds de verdwijning van Morgase en het verslaan van heer Gaebriel (Rahvin) verbleef Rhand regelmatig in dit paleis, waar de troon leegstaat, tot Elayne zich tot koningin uitroept. Momenteel geniet zij daarvoor onvoldoende steun.

Cairhien – Zowel een natie langs de Rug van de Wereld als de hoofdstad ervan. De stad werd tijdens de Aieloorlog (976-978 NE) geplunderd en platgebrand, zoals zovele steden en dorpen. De oorlog dreef vele boeren naar de stad, waardoor het land afhankelijk werd van graanimporten.

De moord op koning Galdrian (998 NE) resulteerde in een felle opvolgingsstrijd die tot hongersnood leidde. De Shaido-inval (door sommigen de Tweede Aielloorlog genoemd) onderbrak de burgeroorlog, maar de Aiel die Rhand Altor volgden maakten pas een einde aan de strijd.

Als gevolg daarvan zwoeren de meeste edelen trouw aan de Herrezen Draak, maar de meesten van hen spelen nog steeds Daes Dae'mar, zoals bleek uit Colaveare Saighans mislukte poging om tijdens Rhands afwezigheid de troon te winnen, wat tot haar eerloze dood leidde.

Sinds Rhands terugkeer is het kamp van de opstandelingen uiteengeslagen en zijn hun voornaamste aanvoerders te gast in Cairhien. Toram Riatin is echter nog voortvluchtig. De stad wordt bestuurd door Rhands stedehouder, heer Dobraine Taborwin.

Car'a'carn – In de Oude Spraak: *Hoofd der Hoofden*. Volgens voorspellingen van de Aiel zou er bij dageraad een man uit Rhuidean komen, met draken op beide onderarmen. Deze man zou de Aiel over de Drakenmuur leiden. De profetie van Rhuidean zegt dat hij hen zal verenigen en vernietigen, op het overblijfsel van een overblijfsel na. Rhand Altor is door de Wijzen erkend als deze man, wat tot een scheuring onder de Aiel leidde. Zie ook: *Shaido-oorlog*.

Caraline van Huis Damodred – Cairhiense edelvrouw die als Hoogzetel van haar Huis aanspraken op de troon had. Weigerde Rhands gezag als Herrezen Draak te aanvaarden en verzamelde met Toram Riatin een leger opstandelingen in de bossen bij Cairhien. De Tyreense Hoogheer Darlin Sisnera had zich bij hen gevoegd en maakte tegen Torams zin Caraline het hof. Toen Rhand was aangevallen met een

dolk uit Shadar Logoth hielpen Caraline en Darlin zijn leven te redden. Omdat hun kamp bij deze aanval verwoest werd, verleende Rhand hen onderdak in Cairhien. Zie ook: *Darlin*.

Caristovan, Sumeko – Lid van het Naaikransje van de Kinne, zeer vaardig in Heling.

Carlinya – Aes Sedai van de Witte Ajah, was lid van Sheriams kamp in Salidar. Inmiddels Gezetene in de Zaal van de Toren in Ballingschap. Heeft een eed van trouw aan Egwene gezworen.

Casalain, Ishara – Eerste koningin van Andor, dochter van Endara Casalain, landvoogd onder Artur Haviksvleugel. Regeerde van ca. 994-1020 JV en wist Souran Maravaile, de grootste generaal van Haviksvleugel, over te halen zijn belegering van Tar Valon te beëindigen en haar naar Caemlin te begeleiden met zo veel mogelijk soldaten als hij kon overtuigen.

Waar anderen faalden bij pogingen het hele rijk van Haviksvleugel te veroveren, slaagde zij erin vaste grip op een klein deel ervan te krijgen. Tegenwoordig stamt bijna ieder Andoraans Huis in meer of mindere mate af van Ishara. Aanspraken op de Leeuwentron berusten op het aantal bloedlijnen dat tot haar te herleiden is.

Casban, Galina – Voormalige overste van de Rode Aes Sedai en machtig lid van de Zwarte Ajah. Gevangen door de Shaido.

Cassin, Romanda – Aes Sedai van de Gele Ajah en de oudste Gezetene onder Egwene. Met Lelaine Akashi verwickeld in een felle machtsstrijd in de Zaal van de Toren. Beschouwt Egwene als haar speelpop.

Catalyn van Huis Haevin – Trotse jonge Andoraanse edelvrouw die nog veel te leren heeft over het Spel der Huizen. Ze is Hoogzetel van haar Huis, maar pas sinds kort zon-

der voogd, en steunt Elayne Tra-kands aanspraken op de Leeuwen-troon. Haevins blazoën is een Blauwe Beer.

Cauton, Mart (Martrim) – Jonge schelm uit Emondsveld, bevriend met Perijn en Rhand. Stal een vervloekte dolk uit Shadar Logoth, wat hem bijna noodlottig werd. Na zijn Heling door Aes Sedai had hij gaten in zijn geheugen en kon hij zich weinig meer herinneren van zijn tijd met de dolk.

Vergezelde Rhand naar Tyr, waar hij door een ter'angreaal stapte en drie voorspellingen kreeg: hij zou sterven en opnieuw leven, de Dochter van de Negen Manen huwen en het halve licht van de wereld opgeven om de wereld te redden.

In Rhuidean ging hij weer door een ter'angreaal. Dat werd bijna zijn dood, maar hij verwierf ook het vossenzegel dat beschermt tegen saidar en een vreemde speer met een zwaardkling waarop raven zijn afgebeeld. Sindsdien spreekt hij ook de Oude Spraak en heeft hij talloze herinneringen die hij eerst niet had, vooral aan veldslagen en strijd.

Hij is ta'veren en heeft opvallend veel geluk, ook in de strijd. Ervaren bevelhebbers als Rhuarc en Bashere roemen zijn tactisch inzicht en hechten veel waarde aan zijn suggesties. Toen hij tijdens de Seanchaanse invasie van Ebo Dar zijn beschermeling Olver probeerde te vinden, raakte hij gewond. Ontvluchtte de stad zodra dat mogelijk was, met een groep mensen die zonder hem verloren zouden zijn. Daarbij ontvoerde hij ook Hoogvrouwe Tuon en haar kamenierster Seluccia omdat ze anders de vlucht verraden zouden hebben. Marts gezelschap verschuilt zich nu tussen het beestenspul van Valan Luca, dat met een slakkengang naar Lugard trekt. Zie ook: *Bond van de Rode Hand*.

Ceandevin, Merilille – Grijszuster van Cairhiense afkomst. Leidde het gezantschap van Salidar in Ebo Dar. Ontsnapte met Elayne en Nynaeve aan de Seanchanen en onderwijst nu de windvindsters van het Zeevolk in Caemlin.

Cha Faile – In de Oude Spraak: *Valkenklauw*. Groep jonge Cairhienin en Tyreners die ji'e'toh proberen te volgen en Faile trouw hebben gezworen. In het geheim zijn ze haar persoonlijke verkenner en verspieters. Sinds Faile gevangen werd door de Shaido, zetten ze hun activiteiten voort onder leiding van Sebban Balwer.

Chavanas – Een familie tuimelaars bij de reizende voorstelling van Valan Luca.

Chesa – Kamermeid van Egwene Alveren. Aangenomen door Sheriam, waarschijnlijk om de Amyrlin te bespieden.

Cindal, Rafela – Tyreense Blauwe Aes Sedai die als zwaardhand de Kandoraanse heer Mahiro Shukosa heeft. Lid van het gezantschap dat namens de opstandige Aes Sedai in Caemlin met de Herrezen Draak moest onderhandelen, maar hem bij Dumais Bron trouw zwoer. Min zag in een beeld dat Rhand haar kan vertrouwen. Sloot samen met Merana Sedai namens Altor met de gezant van het Zeevolk, wat leidde tot de Overeenkomst. Inmiddels door Rhand met haar zusters Merana Ambrey, Bera Harkin en Kiruna Nachiman als onderhandelaar naar de Tyreense opstandelingen gestuurd.

Clan – Het Zeevolk is verdeeld in clans. Elke clan bezit zijn eigen schepen. Aan het hoofd ervan staat een golfvrouwe, bijgestaan door een wapenmeester.

Clarine – De vrouw van Petra. Zij maakt in het beestenspul van Valan Luca de kostuums van de kunstmakers.

Conail van Huis Nortan – Jonge Andoraanse edelman van een jaar of zestien. Hoogzettel van zijn Huis. Steunt Elayne Trakands aanspraken op de troon.

Coramoor – Letterlijk: *Uitverkorene*. Heraut van de Nieuwe Eeuw, aangekondigd in de Jendai-voorspelling van het Zeevolk. Afgezanten van het Zeevolk hebben Rhand Altor erkend als de Coramoor, wat bezgeld werd met de Overeenkomst.

Corenne – In de Oude Spraak: *Terugkeer*. Seanchaans begrip dat de bezettingsmacht van de nazaten van het leger van Haviksvleugel aanduidt: zowel de vloot met duizenden schepen als de honderdduizenden soldaten, ambachtslieden en anderen die de Voorlopers volgden om de landen te herwinnen die Haviksvleugels afstammelingen ontstolen werden. De Corenne wordt geleid door kapitein-generaal Lunal Galgan. Zie ook: *Hailene, Rhyagelle*.

Corlie, Reanne – Oudste van de Kinne, een zwakke geleidster met een sterke wil.

Cuendillar – In de Oude Spraak: Hartsteen. Zie daar.

D

Dabei, Theodrin – Wilder uit Arad Doman, die Aanvaarde was toen Egwene, Nynaeve en Elayne naar de Witte Toren kwamen. Trok na de val van Suan Sanche naar Salidar, waar Egwene haar tot Aes Sedai verhieft. Probeerde Nynaeve te helpen haar blokkering te doorbreken. Heeft Egwene trouw gezworen, maar doet alsof ze Romanda's kant gekozen heeft. Wordt door oudere Aes Sedai niet voor vol aangezien. Zie ook: *Orande*.

Dachen, Nisao – Aes Sedai van de Gele Ajah, vermaard om haar gave ziekten van de geest te Helen. Zwoer Egwene trouw toen haar be-

trokkenheid bij Mijrelles misdaad uitkwam. Haar zwaardhand is Sarin Hoigan.

Da'covale – In de Oude Spraak: *Iemand die bezeten wordt of Persoon die eigendom is*. Seanchaanse term waarmee slaven worden aangeduid, even vaak gebruikt als *bezit*. Slavernij heeft een lange en opmerkelijke traditie in Seanchan. Slaven kunnen opklimmen tot posities van grote macht en aantoonbaar gezag, ook over mensen die vrij zijn. Het is ook mogelijk dat personen met grote macht tot da'covale worden teruggezet. Zie ook: *So'jhin*.

Daes Dae'mar – In de Oude Spraak: *Spel der Huizen of Grote Spel*. Het geheel van intriges, complotten en manipulaties van de aanzienlijke geslachten. Hierbij wordt grote aandacht besteed aan subtiliteit, het beogen van het ene terwijl men het andere lijkt na te streven en het bereiken van doelen met de minst zichtbare inspanning.

Damane – In de Oude Spraak: *Betuegelde*. Seanchaanse term voor een geleidster die wordt beheerst met een a'dam. Vrouwen die kunnen geleiden maar nog niet damane gemaakt zijn, worden marath'damane genoemd. Zie ook: *Sul'dam*.

Damara, Medore – Dochter van een Hoogheer uit Tyr die met enkele jonge Cairhiense edelen de gewoonten van de Aiel heeft overgenomen en probeert jì'e'toh te volgen. Inmiddels in dienst van Faile, maar niet met haar gevangengenomen.

Damodred, Galad (Galadedrid) – Halfbroer van Elayne en Gawein, met dezelfde vader: Taringael Damodred. Ter afronding van zijn opleiding als zwaardmeester reisde hij met Elayne en Gawein naar Tar Valon. Trad na de val van Suan Sanche toe tot de Kinderen van het Licht. Overleefde de Seanchaanse inname van Amador en dient onder

Emon Valda.

Damodred, Moiraine – Aes Sedai van de Blauwe Ajah. In 956 NE geboren in het koninklijk paleis van Cairhien. Verdween in een ter'angreaal in Cairhien, strijdend met Lanfir. Men neemt aan dat geen van beiden dit overleefd heeft. Omdat ze de Herrezen Draak vond en de Verzaker Be'lal doodde, beschouwen vele Aes Sedai haar als een van de bijna mythische zusters die de status hebben van legendarische heldinnen.

Darlin van Huis Sisnera – Tyreense Hoogheer die in opstand was gekomen tegen de Herrezen Draak, met zijn gelijken Tedosian en Estanda. Zij trokken zich met hun troepen terug in de wildernis van Haddon Mir. Reisde met een klein gevolg voor overleg naar de opstandelingen bij Cairhien. Bleef om Caraline Damodred het hof te maken en redde Rhands leven. Inmiddels stedehouder voor de Herrezen Draak in Tyr. Zie: *Caraline*.

Dashiva, Corlan – Geleider van middelbare leeftijd. Zegt van een boerderij in de Zwarte Heuvels te komen, maar heeft een grote hekel aan het buitenleven. Erg onhandig met paarden en zwaarden. Maakt een afwezige indruk en praat veel in zichzelf. Door Rhand bevordert tot Asha'man.

Der'morat – In de Oude Spraak: *Meester-opleider*. Seanchaanse term voor oudere en ervaren begeleiders van bijzondere dieren, degenen die anderen oefenen. Een der'morat kan een vrij hoge rang hebben. De hoogste der'morat is de der'suldam, de vrouw die sul'dam oefent, in rang gelijk aan hoge legeraanvoerders. Andere der'morats zijn die van grolm, lopar, raken en to'raken. Zie ook: *Morat*.

Dievenvanger – Man in Tyr die in opdracht en tegen betaling gestolen waar terugvindt en misdadigers vangt. Wordt in Mayene dieven-

pakker genoemd.

Dobraïne van huis Taborwin – Cairhiense edele en Hoogzetel van zijn Huis. Ervaren legeraanvoerder, die zijn eed van trouw nakomt, al kost het hem zijn leven, zoals hij bij Dumais Bron bewees. Inmiddels stedehouder voor de Herrezen Draak in Cairhien.

Doemkrocht – Plaats waar de Duistere gekerkerd is.

Domon, Baile – Voormalige Illiaanse schipper en smokkelaar. Gedrongen, breedgeschouderde man, met lange haren en een zwarte ringbaard. Nam Rhand en Mart aan boord toen die op de vlucht waren voor Trolloks. Werd zelf ook belaagd, omdat een van de zegels van de kerker van de Duistere in zijn bezit was gekomen.

Nadat zijn schip werd opgebracht door de Seanchaanse Egeanin werd dit cuendillarzegel opgenomen in de verzameling van Hoogheer Turak, wiens gunst hij verwierf. Na Turaks dood belandde hij in Tanchico, waar hij Egeanin weer tegen het lijf liep. Nadat hij zijn schip was kwijtgeraakt werd hij Egeanins so'jhin. Hij hielp haar uit Ebo Dar ontsnappen toen de grond haar daar te heet onder de voeten werd. Momenteel reizen ze met Mart mee onder dekking van het beestenspul van Valan Luca. Zie ook: *Tamarath*.

Doodswachtgarde – Seanchaans keurkorps van mensen en Ogier. De menselijke gardisten zijn geboren als bezit en werden jong uitverkoren om de keizerin te dienen, wier persoonlijk eigendom ze zijn. Fanatiek trouw en zeer trots op hun status als da'covale van de keizerin, die blijkt uit de raventatoeages op hun schouders, welke ze vaak tonen.

De Ogierleden zijn bekend als Gaardeniers en zijn geen da'covale. Zij zijn echter even trouw als hun menselijke tegenhangers en worden zelfs nog meer gevreesd. Mens of Ogier,

Doodswachtgardisten zijn niet alleen altijd gereed om te sterven voor de keizerin en de keizerlijke familie, maar geloven dat hun leven het eigendom van de keizerin is, die daarover kan beschikken zoals zij dat wil.

Hun helmen en wapenrustingen zijn gelakt in donkergroen (zo diep dat het vaak voor zwart wordt aangezien) en bloedrood, hun schilden zijn zwart gelakt, en hun zwaarden, speren, bijlen en hellebaarden zijn voorzien van zwarte kwasten. Zie ook: *Da'covale*.

Dorlain, Maighdin – Zie: *Trakand*.

Dorn, Langwin – Rabauw en straatvechter uit Caemlin, een trouwe koninginnekant. Met zijn geliefde Breane volgt hij Morgase, waarheen ze ook gaat.

Draak – Bijnaam van Lews Therin Telamon tijdens de Oorlog van de Schaduw, ongeveer drieduizend jaar geleden. Hij was de grootste der Aes Sedai, maar zijn val was diep. In de waanzin die alle mannelijke Aes Sedai door de smet op saidin beving, doodde Lews Therin al zijn verwanten en vrienden. Zo verwierf hij de naam Verwantslachter. Zijn banier toonde een serpent met schubben van goud en keel, vlammeende ogen, manen als van een leeuw en vier poten met elk vijf gouden klauwen. Zie ook: *Herrezen Draak*, *Valse Draak*, *Voorspellingen van de Draak*.

Draakgezworenen – Algemene benaming voor volgelingen van de Herrezen Draak, vaak gebruikt door tegenstanders of degenen die zich neutraal achten. In feite hebben velen die zo aangeduid worden nooit een eed afgelegd, en de term wordt ook gebruikt voor bandieten, van wie sommigen de naam gebruiken om schrik aan te jagen. Veel gruweldaden zijn gepleegd door mensen die zich Draakgezworenen noemen.

Drakenmuur – Zie: *Rug van de Wereld*.

Drie Geloften – De drie eden die Aanvaardden met de Eedstaf in de hand afleggen als ze tot Aes Sedai worden verheven: nooit onwaarheid spreken, nooit met de Ene Kracht een dodelijk wapen maken en de Ene Kracht alleen als wapen gebruiken tegen dienaren van de Schaduw of ter verdediging van het eigen leven of dat van een zuster of zwaardhand.

De tweede eed werd het eerst ingesteld, als reactie op de Oorlog van de Schaduw. De eerste eed wordt formeel nagekomen, maar door het verzwijgen van feiten en raadselachtige bewoordingen is eronderuit te komen. Men neemt aan dat de laatste twee geloften onschendbaar zijn.

Droomloopster – Aielterm voor een vrouw die Tel'aran'rhiod kan betreden, dromen kan duiden en tot anderen kan spreken in hun dromen. Aes Sedai gebruiken soms ook deze term voor hun Droomsters, maar met een hoofdletter: Droomloopster.

Droomster – Geleidster die Tel'aran'rhiod kan betreden. Dromen kan gebruikt worden om dromen te duiden en toekomstige gebeurtenissen specifieker te duiden dan bij Voorspellen. Hoewel Aes Sedai dat anders zien heeft de gave niets met de Ene Kracht te maken, al zijn er wel ter'angrealen waarmee iedereen gemakkelijk de Ongeziene Wereld betreedt. De laatste Droomster voor Egwene was Corianin Nedeal, gestorven in 526 NE. Zie ook: *Alveren*.

Duistere – Meest gebruikte aanduiding voor de tegenstander van de Schepper, de bron van het kwaad, die gekerkerd is in Shayol Ghul. Een poging om hem te bevrijden veroorzaakte de Oorlog van de Schaduw, de bezoedeling van saidin, het Breken van de Wereld en het einde van

de Eeuw der Legendes.

Duistervriend – Volgeling van de Duistere, gelooft grote beloningen en macht te gewinnen, zelfs onsterfelijkheid, zodra de Duistere bevrijd zal zijn. Onder elkaar gebruiken ze soms de oude naam: *Vrienden van het Duister*.

Dumais Bron – Plek aan de weg van Cairhien naar Tar Valon, waar zich bij een kleine rotshoogte drie bronnen bevinden. Hier probeerden Sevenna's Shaido een overval te plegen op het gezelschap van Galina Sedai, dat de gevangene Draak naar de Toren bracht. De Shaido en Galina's Aes Sedai werden verslagen door Asha'man van de Zwarte Toren, die Perijns troepen te hulp kwamen bij hun desperate poging om Rhand te bevrijden. Hier zwoeren de eerste Aes Sedai de Herrezen Draak trouw.

Dyelin van Huis Taravin – Niet van de voormalige koningin Morgase van Andor en Hoogzatel van haar Huis. Heeft na Elayne de beste aanspraken op de Leeuwentron, maar wil die niet zelf bestijgen.

E

Ebo Dar – Oude havenstad aan een baai van de Zee der Stormen, ooit Barashta geheten. Hoofdstad van Altara. Op de ene oever van de Eldar wonen de welgestelden; op de andere ligt de Rahad, een rauwe volkswijk. Beide stadsdelen worden doorsneden door vele kanalen en bruggen. De stad is even legendarisch om zijn tweegevechten als om de zeden van zijn inwoners. Deze vrouwen zijn beleefd, maar vechten om mannen en zetten elke belediging betaald met het mes. Inmiddels veroverd door de Seanchanen.

Echo's van zijn dynastie: Een boek waarover weinig bekend is.

Edarra – Jonge Wijze van de Nedsibbe van de Shiande Aiel die kan geleiden. Door Rhand met Perijn meegestuurd.

Eelfinn – Ras van mensachtige wezens, die aan vossen doen denken en drie wensen vervullen, hoewel ze daar een prijs voor vragen. Als de vrager geen prijs afspreekt, doet de Eelfinn zelf een keus. De gebruikelijke prijs is in dat geval de dood, maar ze zullen zich altijd aan hun deel van de overeenkomst houden, hoewel zelden op de wijze die de vrager verwacht. Waar ze zich werkelijk ophouden is onbekend, maar ze konden bezocht worden met een ter'angreep, dat zich in Rhudean bevond. Dit voorwerp werd door Moiraine Sedai naar Cairhien gebracht, waar het werd vernietigd. Er wordt gezegd dat ze ook te bereiken zijn via de Toren van Ghenjei. Ze stellen dezelfde vragen als de Aelfinn over ijzer, muziekinstrumenten of dingen waarmee je vuur kunt maken. Zie ook: *Aelfinn*.

Eenheid – Geestestoestand die Rhand de Leegte noemt, waarin de geest zich vrijmaakt en één wordt met het Al.

Eerste Benoemster: Titel van de overste van de Blauwe Ajah. De Eerste Benoemster is op het ogenblik onbekend, hoewel men vermoedt dat Lelaine Akashi deze rang bekleedt.

Eerste Redenaar – Titel van de overste van de Witte Ajah. In de Toren momenteel Ferane Neheran, een van de twee Ajah-oversten die ook Gezetene is.

Eerste Twaalf – Bij een bijeenkomst van het Zeevolk worden de oudste twaalf aanwezige zeilvrouwen of golfvrouwen aangeduid met deze titel.

Eerste Weefster – Titel van de overste van de Gele Ajah. Momenteel Susana Dragand in de Witte Toren, een van de twee Ajah-oversten die ook Gezetene is. Onder de opstandige

Aes Sedai heeft Romanda Cassin deze rang.

Eerstekapitein – Aanvoerder van de Illiaanse Gezellen. Vier gouden polsbanden en drie gouden pluimen op de helm geven zijn rang aan. De daaropvolgende is de tweedekapitein (drie gouden polsbanden, drie gouden pluimen met een groene punt op de helm). Hij beveelt onderkapiteins (met twee gele polsbanden en twee groene pluimen). Onder hen staan serjants (een gele polsband en groene pluim). De vaandragers is te herkennen aan twee onderbroken gele kringen rond de manchetten en een gele pluim. Zie ook: *Gezellen*.

Eeuw – Aanduiding van een tijdperk. De juiste duur van een Eeuw is onbekend, maar het is duidelijk dat een Eeuw duizenden jaren kan duren. Zie ook: *Patroon van een Eeuw*, *Rad des Tijds*.

Eeuw der Legendes – Eeuw die eindigde door de Oorlog van de Schaduw en het Breken van de Wereld. Tijdperk waarin Aes Sedai dingen deden die men later wonderen noemde.

Elayne van Huis Trakand – Erfdochter van Andor, zuster van Gawein, halfzuster van Galad en Hoogzetel van haar Huis. Een van de sterkste geleidsters sinds eeuwen, met een Talent voor het maken van angrealen. Haar verdwijning uit de Witte Toren verstoortte de relatie tussen de Aes Sedai en Andor.

Tijdens haar jacht op leden van de Zwarte Ajah redde ze Birgittes leven door haar als zwaardhand te binden. Belandde na de val van Sivan Sanche in Salidar, waar Egwene haar tot Aes Sedai verhef en met Nynaeve naar Ebo Dar zond om de Schaal der Winden te zoeken. Sloot daar namens Egwene overeenkomsten met de Kinne en de Windvindsters. Vluchtte met deze groepen en enkele Aes Sedai naar Caemlin. On-

der hen is minstens één Duister-vriend.

Inmiddels zwanger van een tweeling, maar houdt geheim dat Rhand de vader is. Heeft Aviendha tot eerstezuster genomen. Maakt aanspraak op de Leeuwentron, maar geniet onvoldoende steun om een kroningsdag te plannen.

Elenia van Huis Sarand – Andoraanse edelvrouw en Hoogzetel van haar Huis. Maakte aanspraak op de Leeuwentron, maar werd als gevangene van Arymilla Marne gedwongen een verklaring te tekenen waarin ze haar eigen aanspraken opgaf en Arymilla steunde. Het breken van deze eed zou haar val als Hoogzetel betekenen en misschien zelfs die van haar Huis. Anders dan Naeen Arawn, die in dezelfde omstandigheden verkeert heeft zij de hoop dat haar man Jarid haar kan bevrijden.

Ellorien van Huis Traemane – Andoraanse edelvrouw en Hoogzetel van haar Huis. Een van Morgases beste vriendinnen, van een van de eerste Huizen die zich tijdens de Opvolging voor Trakand had uitgesproken. Onder de invloed van Gaeril had Morgase haar verbannen en toen ze een reden eiste, werd ze gegegeld. Men zegt dat ze alles zal doen om te voorkomen dat er weer een Trakand op de troon komt. Haar blazen toont een blank hert met gouden gewei.

Eltring, Lini – Verzorgster van Elayne en daarvoor van haar moeder Morgase. Heeft een grote innerlijke kracht, scherpe ogen en een schat aan spreuken en zegswijzen. Hielp Morgase aan Rahvin te ontsnappen en vluchtte met haar naar Amador. Inmiddels in dienst van Faile, maar werd anders dan Morgase niet met haar gevangengenomen door de Shaido. Zie ook: *Bashere*, *Trakand*.

Ene Kracht – Kracht die geput wordt uit de Ware Bron. Weinigen kunnen

de Ene Kracht leren geleiden en een nog kleinere groep is deze gave aangeboren. Wie van die laatste groep de Kracht niet leert beheersen, sterft vrijwel altijd een verschrikkelijke dood. Sinds de Tijd van Waanzin wordt elke mannelijke geleider vroeg of laat gek, waarna hij levend wegrot door een afschuwelijke ziekte. De Aes Sedai zoeken naar meisjes met deze gave, zowel om levens te redden als om hun eigen aantal te vergroten. Ze speuren ook naar mannen met deze gave, om hun krankzinnige daden te voorkomen. Zie ook: *Saidar, Saidin, Stillen, Ware Bron, Wilder*.

Erfdochter – Titel van de erfgename van de troon van Andor. De oudste dochter van de koningin volgt haar moeder op. Als er geen dochter is, gaat de titel over op het naaste vrouwelijke familielid. Meningsverschillen over het begrip ‘naaste’ hebben meermalen geleid tot een opvolgingsstrijd.

Erith – Dochter van Iva, dochter van Alar. Aantrekkelijke jonge Ogiervrouw uit stedding Tsofu, met wie Loial wil trouwen, hoewel hij momenteel voor haar op de loop is.

F

Faile – In de Oude Spraak: *Valk*. Zie: *Bashere*.

Fajin, Padan – Voormalige Duister-vriend die als ‘hond van de Duistere’ de Herrezen Draak moest opsporen. Belandde tijdens die jacht in Shadar Logoth. Daar probeerde Mordeth zijn lichaam over te nemen. Het wezen dat uit deze strijd voortkwam is gevaarlijker dan Fajin en Mordeth op zich waren. Evenzeer de vijand van de Verzakers als van Rhand, die hij intens haat. Zette machtigen als Elaïda en Nial tegen Rhand op. Zijn poging om Rhand te lokken door Tweewater te verwoesten werd ver-

ijldeld door Perijn. Een door Fajin bevolen aanslag in Caemlin voedde Rhands achterdocht tegen Aes Sedai. Rhand vond hem vlak bij Cairhien in het kamp van de rebellen, waar hij zich Jeraal Mordeth noemde en de raadsman van Toram Riatin was. Daarop ontketende Fajin de krachten van Shadar Logoth en bezorgde Rhand een tweede onheilbare wond. Hij is het laatst in Far Madding gezien, vergezeld door Toram Riatin, die daar stierf.

Farede-kalender – Inmiddels alom in gebruik. Heeft een week van 10 dagen, een maand van 28 dagen en een jaar van 13 maanden. De maanden heten: Taisham, Jumara, Saban, Aïne, Adar, Saven, Amadaine, Tam-maz, Maighdal, Choren, Shaldien, Nesan en Danu. Ze worden zelden zo aangeduid, behalve in officiële documenten en door gezagsdragers. De meeste mensen gebruiken de seizoenen als tijdsaanduiding. Zie ook: *Feestdagen, Jaartellingen*.

Farsen, Min (Elmindreda) – Jonge vrouw uit Baerlon die soms rond personen beelden en aura’s ziet die te maken hebben met hun verleden en toekomst. Aes Sedai nemen aan dat zij flitsen van het Patroon ziet. Vanwege haar gave werd ze naar de Toren ontboden, waar ze vriendschap sloot met Egwene, Elayne en Nynaeve. Ze bevrijdde Suan en Leane en vluchtte samen met hen en Logain naar Salidar. Trok met het gezantschap van Salidar naar Caemlin om Rhand terug te zien, op wie zij verliefd is. Samen met Rhand werd zij ontvoerd door Aes Sedai uit Tar Valon, en bevrijd tijdens de slag bij Dumais Bron.

Feestdagen – Er zijn verschillende feestdagen die buiten de maandtelling vallen: Zonnedag (de langste dag van het jaar), het Dankdagfeest (eens in de vier jaar op de lente-equinox), en het Feest van de Verlossing Aller Zielen, ook Allerzie-

len genoemd (eens in de tien jaar op de herfst-equinox). Hoewel er vele feesten zijn die wijd en zijd gevierd worden (zoals het Lichtfeest, dat het oude jaar beëindigt en het nieuwe begint), kent elk land ook eigen feesten, net als vele dorpen en steden. De Grenslanden kennen de minste festivals en feestdagen, de steden Illian en Ebo Dar de meeste.

Fel, Herid – Auteur van *Rede en Drogrede* en andere boeken. Geleerde uit Andor die oude filosofische en historische geschriften bestudeerde in de school van Cairhien, waar zijn aan flarden gescheurde lijk werd aangetroffen in zijn werkkamer.

Flin, Damer – Oudere Asha'man die gardist was bij de koninginnegarde van Andor. Hinkt vanwege een wond aan zijn dij. Onderwees in de Zwarte Toren recruten en heeft Helling als Talent. Streed mee in de slag bij Dumais Bron. Werd tegen Taims zin door Rhand als metgezel gekozen, hielp Illian veroveren en bevocht de Seanchanen. Heeft als eerste een gesuste Aes Sedai volledig geheeld en is vrijwillig een binding aangegaan met Corele.

Freidhen, Alviarín – Aes Sedai van de Witte Ajah, de voormalige Hoedster van de Kronieken. In feite overste van de Zwarte Ajah, in dienst van Mesaana. Heeft een kille geest en ijzige ambities. Meende Elaïda geheel in haar macht te hebben, tot die een nieuwe Hoedster koos en haar dagelijkse lijfstraffen oplegde.

G

Gaebril – Schuilnaam van de Verzaker Rahvin in Andor. Dwong Morgase haar rechterhand Gareth Brin en vele hoge edelen te verbannen. Een periode van wanbeleid volgde, resulterend in Morgases vlucht. Ge-

ruchten over haar dood lokten een aanval van Rhand Altor uit. Hij doodde Gaebril met lotsvuur en veroverde Andor voor Elayne.

Gai'shain – In de Oude Spraak: *Zij die in de strijd vrede gezworen zijn*. Aiel die in de strijd gevangengenomen worden, zijn volgens ji'e'toh verplicht hun overwinnaar een jaar en een dag nederig te dienen, zonder een wapen aan te raken of geweld te gebruiken. Wijzen, smeden, kinderen onder de tien en zwangere vrouwen kunnen geen gai'shain worden.

Volgens zeer oud gebruik kan wie ji'e'toh niet volgt geen gai'shain gemaakt worden. Desondanks zijn de Shaido begonnen Cairhien en andere gevangenen in gai'shaingewaden te kleden, en velen menen dat deze mensen niet na een jaar en een dag vrijgelaten hoeven worden omdat ze ji'e'toh niet volgen. Zie ook: *Grauwheid*.

Gallenne, Bertin – Kapiteinheer en aanvoerder van de Mayeense Vleugelgarde.

Gaul – Steenhond van de Imransibbe van de Shaarad Aiel. Perijn bevrijdde hem in Remen en om die toh te kwijten vergezelde hij Perijn naar Tweewater. Hij is verliefd op Bain, die een speciale band heeft met Faile. Net als haar naastzuster Chiad is Bain een Speervrouwe, dus moeilijk te winnen.

Gazal, Tovine – Aes Sedai van de Rode Ajah. Werd vijftien jaar geleden gedwongen afscheid te nemen van de Witte Toren, net als de andere Rode Gezetenen Lirene en Tsutama. Elaïda heeft haar teruggehaald en opgedragen met 50 zusters de Zwarte Toren te vernietigen. Ze werd gevangengenomen en door Logain gebonden, net als Gabrielle, een Aes Sedai van de Bruine Ajah.

Gedachten te midden van ruïnes: een oud historisch boek.

Gedwyn, Charl – Asha'man van de

Zwarte Toren en vertrouwing van Taim. Streed mee bij Dumais Bron. In Altara bleek hij zich *Tsorovan'm'hael* te noemen, in de Oude Spraak: *Stromleider*. Pleegde in Cairhien met Rochaid, Kisman en Dashiva een aanslag op Rhand. Sindsdien voortvluchtig.

Geld – Na vele honderden jaren handel zijn de aanduidingen voor munten in elk land hetzelfde: kronen (de omvangrijkste munt), marken en penners. Kronen en marken worden geslagen van goud of zilver terwijl penners van zilver of koper kunnen zijn. Die laatste worden vaak als koperstukken aangeduid.

In verschillende rijken kunnen deze munten afwijkende maten en gewichten hebben. Ook in een land zijn er verschillen in het geld van verschillende perioden.

Vanwege de handel wordt het geld van vele naties bijna overal aange troffen. Daarom gebruiken bankiers, woekeraars en kooplui weegschalen om de waarde van elke munt te bepalen. Zelfs grote hoeveelheden worden gewogen.

De zwaarste munten komen uit Andor en Tar Valon, en op deze plekken zijn hun relatieve waarden: 10 koperen penners = 1 zilverpenner; 100 zilverpenner = 1 zilvermark; 10 zilvermarken = 1 zilverkroon; 10 zilverkronen = 1 goudmark; 10 goudmarken = 1 goudkroon. In Altara, waar de grotere munten veel minder goud en zilver bevatten, zijn de relatieve waarden bijvoorbeeld: 10 koperpenners = 1 zilverpenner; 21 zilverpenners = 1 zilvermark; 20 zilvermarken = 1 zilverkroon; 20 zilverkronen = 1 goudmark; 20 goudmark = 1 goudkroon.

Het enige papiergeld zijn de pandbrieven van bankiers, die garanderen dat goud of zilver wordt betaald in ruil voor die brief. Vanwege de grote afstanden tussen de steden, de

lange reistijden en de moeilijkheden van transacties op afstand wordt een pandbrief vaak tegen het volledige bedrag aanvaard in de buurt van de bank die hem afgaf, maar slechts tegen een deel ervan in een verder weg gelegen stad.

Gewoonlijk zal iemand die een lange reis onderneemt een of meer pandbrieven bij zich hebben om te wisselen tegen muntgeld. Pandbrieven worden slechts aanvaard door bankiers en kooplui, nooit in winkels.

Geldan – Natie ten zuiden van Tweewater en ten noorden van Amadicia. In 998 NE regeerde koning Johanin vanuit het Jheda-paleis in Jehanna. Na de komst van de Profeet van de Herrezen Draak, werd hij afgezet en werd het land achtereenvolgens geregeerd door vier verschillende vorsten. De laatste, Aliandre Maritha Kigarin, blijft aan de macht door het optreden van de Profeet te doden. Zie ook: *Profeet van de Herrezen Draak*.

Gele Ajah – Aes Sedai-orde die zich wijdt aan de studie van Heling.

Geleiden – Aanwenden van een of meer van de vijf stromen van de Ene Kracht.

Gemalfin, Marillin – Zwarte Aes Sedai die voorgaf van de Bruine Ajah te zijn. Ontvluchtte samen met Liandrin en 10 anderen Tar Valon. Door de Verzakkers zwaar gestraft vanwege de mislukkingen in Falme en Ebo Dar. Is nu in Cairhien met Falion Bhoda dienstbaar aan de Duistervriend Shaiine Avarhin.

Gewichten – De basis is 1 pond. 10 pond = 1 steen, 10 steen = 1 macht, 10 macht = 1 ton.

Gezellen – Keurkorps uit Illian, momenteel geleid door eerstekapitein Demetre Marcolin. De Gezellen vormen de lijfwacht van de koning van Illian en bewaken sleutelposities in het rijk. Daarnaast zijn ze van oudsher ingezet om de sterkste vij-

andelijke posities aan te vallen, om zwakheden uit te buiten, en indien nodig de aftocht van de koning te dekken.

Anders dan bij de meeste van zulke eenheden zijn buitenlanders (uitgezonderd Tyreners, Altaranen en Morlanders) niet alleen welkom, maar kunnen ze zelfs opklimmen tot de hoogste rang, net als mensen die niet van adel zijn, wat ongebruikelijk is.

Gezellen zijn te herkennen aan hun groene mantels, hun borstplaat met de Negen Bijen van Illian, en hun ronde punthelmen met stalen gezichtsbeschermers. Zie ook: *eerste kapitein*.

Gezeten – Een van de drie afgevaardigden van elke Ajah in de Zaal van de Toren. Gezetenen, Amyrlin Zetel en Hoedster van de Kronieken bespreken in de Zaal alles wat van belang is voor de Aes Sedai.

Gholam – Schaduwgebroed, eeuwenlang niet meer gezien in de wereld, maar in de Oorlog van Kracht een onstuitbaar wapen van de Duistere.

Gil, Basel – Voormalige herbergier van De Koninginnezeggen in Caemlin. Trouwe koninginnekant en goede vriend van Thom Merrilin. Vergezeld Morgase op haar vlucht uit Andor en later Amadicia. Inmiddels als sambajan in dienst bij Perijn.

Golfvrouwe – Hoofd van een Zeevolkclan. Zij benoemt een wapenmeester en stelt meestal een windvindster aan als raadvrouwe. Herkenbaar aan een dubbel zonnescermer met gouden franje en de vele munten aan haar neusketting. Zie ook: *Zeevolk*.

Gradi, Jur – Boer van midden twintig die tegen de zin van zijn vrouw voor de Herrezen Draak wilde vechten. In de Zwarte Toren bleek hij te kunnen geleiden. Streed mee in de slag bij Dumais Bron en was de eerste die zijn vrouw bond zoals een Aes Sedai haar zwaardhand. Vergezeld

nu Perijn en heeft de rang van Toegewijde.

Grauwheid – Aielterm voor de gesteldheid van veel Aiel na Rhands onthulling dat hun voorouders strikt geweldloos leefden tot zij na het Breken gedwongen werden zichzelf te verdedigen. Sommigen gooien hun speren weg en vluchten. Anderen weigeren het wit van de gai'shain af te leggen als de tijd daarvoor gekomen is. Velen ontkennen de waarheid en weigeren Rhand te volgen; zij keren terug naar de Woestenij of sluiten zich aan bij de Shaido, die zich tegen hem gekeerd hebben.

Grenslanden – Noordelijke rijken grenzend aan de Verwording: Saldea, Arafel, Kandor en Shienar. Hun geschiedenis is bloedig; er is geen jaar zonder strooptochten, invallen of invasies van Trolloks en Myrddraal.

Grijze Ajah – Aes Sedai-orde gewijd aan bemiddeling. De leden bevorderen harmonie en overeenstemming.

Groene Ajah – Aes Sedai-orde die zich gereedhoudt voor Tarmon Gai'don. Tijdens de Trollok-oorlogen werd ze ook de Strijdende Ajah genoemd. Groene zusters vinden dat Aes Sedai meerdere zwaardhanden mogen binden. Dit is niet alleen een persoonlijke voorkeur. De vele zwaardhanden van de Groene Ajah betekenden vaak een beslissend overwicht in de strijd.

Grote Heer (van het Duister) – Naam waarmee Duistervrienden Shai'tan aanduiden, omdat zij het gebruik van zijn ware naam als een vloek beschouwen.

Grote Raad – Hoogste raad van de Zwarte Ajah, die dertien leden telt. Momenteel is Alviarin Freidhen, in naam een Witte zuster, hoofd van de Raad en dus overste van de Zwarte Ajah. Haar voorgangster was Jarna Malari, die zich voordeed als Grijze zuster.

Grote Serpent – Symbool van tijd en eeuwigheid, van vóór de Eeuw der Legenden. Het heeft de vorm van een slang die in zijn eigen staart bijt. Aes Sedai dragen een ring in de vorm van het Grote Serpent.

Guldenoog – Bijnaam van Perijn onder de bewoners van Tweewater.

H

Hailene – In de Oude Spraak: *Zij die eerst komen of Voorlopers*. Naam van het enorme leger dat de Seanchanen vooruitstuurden om de landen te verkennen waarover Artur Haviksvleugel ooit heerste. Nu onder bevel van Hoogvrouwe Suroth. Aangevuld met rekruten uit de veroverde landen, is de Hailene veel verder gegaan dan de gestelde doelen. Inmiddels opgevolgd door de Terugkeer. Zie ook: *Corenne, Rhyagelle*.

Hand – Seanchaanse aanduiding voor de eerste schrijver van een edele of voor een keizerlijke functionaris. Een Hand van de Keizerin is van de Eerste Rang, en Mindere Handen hebben lagere rangen. Sommige Handen werken in het geheim, zoals de gidsen van de Zoekers en Luisteraars; anderen zijn bekend en tonen hun rang met het gepaste aantal op hun kleren geborduurde gouden handen.

Hanlon, Daved – Duistervriend en voormalig bevelhebber van de Witte Leeuwen. Diende de Verzaker Rahvin, toen deze als heer Gaebriil in Caemlin heerste. Werde met het restant van de Witte Leeuwen naar Cairhien gezonden om de opstand tegen de Herrezen Draak op te stoken. De Witte Leeuwen werden vernietigd door een ‘bel van het kwaad’ en Hanlon werd weer naar Caemlin gezonden. Als Doilin Mellar geniet hij de gunst van Elayne. Bij geruchte geniet hij van heel wat meer dan

haar gunst.

Harfor, Reene – Huisvrouw, belast met het beheer van het paleis van Caemlin. Diende al onder koningin Morgase, maar bleef aan onder Rhand en Elayne.

Harkin, Bera – Andoraanse Groene Aes Sedai met drie zwaardhanden. Met Kiruna Nachiman door Sherriam als gezant van Salidar naar Rhand gestuurd. Zwoer bij Dumais Bron trouw aan de Herrezen Draak. Min zag in een beeld dat Rhand haar kan vertrouwen. Inmiddels door Rhand met Merana Ambrey, Kiruna Nachiman en Rafela Cindal als onderhandelaar naar de Tyreense opstandelingen gestuurd.

Hart – Basiseenheid van de Zwarte Ajah. Bestaat uit drie zusters die elkaar kennen. Elk van hen kent daarnaast maar één andere Zwarte zuster, die onbekend is bij de andere leden van haar hart.

Hartsteen – Naar men zegt onverwoestbaar materiaal uit de Eeuw der Legenden, dat met de Ene Kracht werd vervaardigd. Ook aangeduid als cuendillar. Elke bekende kracht die wordt uitgeoefend om het te breken, ook de Ene Kracht, wordt erdoor opgenomen en maakt het sterker. Hoewel werd aangenomen dat de vervaardiging ervan een verloren kunst was, duiken er nieuwe voorwerpen van cuendillar op.

Haviksvleugel, Artur – Artur Paendrag Tanreall. Legendarische vorst die van JV 943-994 alle landen ten westen van de Rug van de Wereld en sommige voorbij de Aielwoestijnen verenigde. Van de legers die hij in JV 992 over de Arythische Oceaan stuurde, werd na zijn dood niets meer vernomen. Die dood veroorzaakte de Oorlog van de Honderd Jaren. Zijn blazoen toonde een gouden havik in de vlucht.

Herimon, Seaine – Lugardse Gezete-

ne voor de Witte Ajah, die Suan Sanche voorstelde toen de stemmen in de Zaal van de Toren staakten. Bleef na Siuans val in de Toren, omdat ze vindt dat de Toren heel en ongebroken moet zijn. Elaïda heeft haar in het geheim belast met de jacht op de Zwarte Ajah. Ze heeft medestanders gevonden en een manier om Zwarte zusters te ontmaskeren.

Herrezen Draak – Volgens de *Voorspellingen van de Draak* de wedergeboren Lews Therin Telamon. Men vreest hem omdat de geschriften voorspellen dat hij de wereld opnieuw zal breken. Velen erkennen Rhand Altor als de Herrezen Draak. Zie ook: *Altor, Draak, Valse Draak*.

Hoedster van de Kronieken – Hoogste Aes Sedai na de Amyrlin Zetel, wier rechterhand en schrijfster zij is. Volgens het gebruik kiest de Amyrlin een Hoedster uit haar eigen Ajah.

Hoofdschrijver – Titel van de overste van de Grijze Ajah. In de Toren momenteel Serancha Colvine, die bekend staat als zeer kritisch. Tevens de titel van de hoogste schrijver in het koninklijk paleis van Caemlin, die samen met de huisvrouw de dagelijkse gang van zaken in het paleis regelt.

Hoogheer/Hoogvrouw – Hoge Tyreense edele. Niet te verwarren met een Heer of Vrouwe van het Land, die van lagere stand is. De Hoogheeren vormen een raad die het land bestuurt in plaats van een koning of koningin. Ook de Seanchanen kennen dit woord. Bij hen is het de aanspreektitel van een lid van het Bloed.

Hoogste: Titel van de overste van de Rode Ajah. Deze rang wordt nu bekleed door Tsutama Rath.

Hoorders – Seanchaanse verspieters. Vrijwel iedereen in het huishouden van een Seanchaanse edele, koop-

man of bankier kan een Hoorder zijn, zelfs sporadisch da'covale, hoewel so'jhin het bijna nooit zijn. Ze spelen geen actieve rol, maar beperken zich tot observeren, luisteren en rapporteren. Hun rapporten worden naar de mindere Handen gestuurd die zowel hen als de Zoekers leiden. Zij besluiten wat opgevolgd wordt door Zoekers. Zie ook: *Zoekers, Hand*.

Hopwil, Eben – Geleider van nog geen zestien die zich ouder voordeed, omdat hij anders geen dienst had kunnen nemen. Vocht als Toegewijde in de Slag bij Dumais Bron en werd daarna door Rhand bevorderd tot Asha'man. Door de Aes Sedai Daigian gebonden als zwaardhand, maar omgekomen tijdens de aanval van de Verzakkers toen Rhand en Nynaeve de smet op saidin verwijderden.

I

Illian – Grote haven aan de Zee der Stormen, hoofdstad van de gelijknamige natie. Een oeroude vijand van Tyr. De banier van Illian toont negen gouden bijen op een veld van sinopel. Rond het Tammuzplein in het hart van de stad liggen het Paleis van de Koning, de Grote Zaal van de Raad van Negen en het gebouw van de Vergadering. Nadat Rhand Sammael had verslagen kroonde de Raad hem tot koning van Illian.

Ishara – Eerste koningin van Andor. Regeerde van ca. 994-1020 JV en wist haar echtgenoot, de grootste generaal van Haviksvleugel, over te halen zijn belegering van Tar Valon te beëindigen en haar naar Caemlin te begeleiden met zoveel soldaten als hij kon overtuigen.

Waar anderen faalden in pogingen om het hele rijk van Haviksvleugel te veroveren, slaagde zij erin vaste greep op een klein deel ervan te krij-

gen. Tegenwoordig stamt bijna ieder Andoraans Huis in meer of mindere mate af van Ishara. Aanspraken op de Leeuwentron berusten op het aantal bloedlijnen dat tot haar te herleiden is.

Ituralde, Rodel – Befaamd krijgsheer uit Arad Doman. Wordt beschouwd als een van de grootste levende generaals.

J

Jaartellingen – De Tomaanse kalender (ontworpen door Toma dur Ahmid) werd ongeveer twee eeuwen na de dood van de laatste mannelijke Aes Sedai ingevoerd. Deze kalender telde de jaren na het Breken van de Wereld (NB).

In de Trollok-oorlogen werden vele archieven vernietigd, zoveel dat er onenigheid ontstond over de juiste data volgens de Tomaanse kalender. Tiam van Gazar stelde toen een nieuwe telling voor die begon bij het einde van de oorlogen, met het eerste Jaar in Vrijheid (JV).

De kalender van Artur Haviksvleugel telde de jaren vanaf de stichting van zijn rijk (VB, Vanaf het Begin), maar deze is nu nog slechts bekend bij geschiedkundigen.

Na de algemene ontreddeering die de Oorlog van de Honderd Jaren bracht, werd de Farede-kalender ingevoerd. Deze begint met het eerste vredesjaar na de Oorlog van de Honderd Jaren. De kalender, die de jaren van de Nieuwe Eeuw (NE) meet, wordt nu alom gebruikt.

Ji'e'toh – In de Oude Spraak: *Eer en verplichting* of *Eer en plicht*. De ingewikkelde gedragscode die het leven van de Aiel beheerst, en die een boekenplank aan uitleg nodig heeft. Een voorbeeld: er zijn vele manieren om in de strijd eer te winnen. De minste is door te doden, want eenieder kan dat. De eervolste is door een

bewapende en levende vijand aan te raken zonder deze te verwonden. Ergens halverwege ligt het gai'shain maken van een vijand.

Oneer kent in ji'e'toh ook vele niveaus. Vele daarvan worden als erger beschouwd dan pijn, verwondingen of zelfs de dood. Tevens zijn er vele niveaus van toh (verplichting), maar zelfs de kleinste toh dient volledig voldaan te worden. Toh weegt zo zwaar dat Aiel vaak oneer accepteren om een verplichting te voldoen die buitenstaanders onbelangrijk achten.

K

Kaensada – Seanchaans gebied dat wordt bewoond door wilde heuvelstammen. Deze vechten veel onderling, net als individuele families binnen de stammen. Elke stam heeft zijn eigen gebruiken en taboes, waarvan met name de laatste onbegrijpelijk zijn voor buitenstaanders. De meeste stamleden mijden de meer beschaafde Seanchanen.

Kalander – Mijt die opgeslagen graan bederft.

Kalender – Heeft een week van 10 dagen, een maand van 28 dagen en een jaar van 13 maanden. Er zijn verschillende feestdagen die buiten de maandtelling vallen: Zonnedag (de langste dag van het jaar), het Dankdagfeest (eens in de vier jaar op de lente-equinox), en het Feest van de Verlossing Aller Zielen, ook Allerzielen genoemd (eens in de tien jaar op de herfstequinox). Hoewel de maanden namen hebben (Taisham, Jumara, Saban, Aine, Adar, Saven, Amadaine, Tammaz, Maighdal, Choren, Shaldien, Nesan en Danu) worden ze zelden zo aangeduid, behalve in officiële documenten en door gezagsdragers. De meeste mensen gebruiken de seizoenen als tijdsaanduiding.

Kapitein-generaal – Aanvoerder van de koninginngarde in Andor, momenteel vrouwe Birgitte Trahelion. Ook: de geheime titel van het hoofd van de Groene Ajah, waarvan de identiteit slechts bekend is aan de leden ervan. In de Toren is Adelorna Bastine de hoogste Groene, onder Egwenes opstandelingen is het Mijrelle Berengari. Ook: een Seanchaanse rang, de hoogste in het Eeuwig Zegevierende Leger, afgezien van maarschalk-generaal, een tijdelijke rang die soms verleend wordt aan een kapitein-generaal die verantwoordelijk is voor een oorlog.

Karede, Furyk – Baniergeneraal van de Doodswachtgarde die de pech had dat hij in de bergen van Altara de voorhoede van het Seanchaanse leger inspecteerde toen Rhand de aanval opende. Gaf uiteindelijk het bevel tot terugtrekken. Zie ook: *Doodswachtgarde*.

Kenmerken en indrukken – Een geschiedenis waarover weinig bekend is.

Ketellappers – Eigenlijke naam: *Tuatha'an*, het Trekkende Volk. Zwervende volgelingen van de Weg van het Blad, een filosofie van volledige geweldloosheid. Tuatha'an die geweld gebruiken, worden *Verlorene* genoemd en doodverklaard.

Kigarin, Alliandre Maritha – Koningin van Geldan, Gezegende van het Licht, Verdedigster van Garens Muur. Sinds de komst van de Profeet de vierde vorst in het Jhedapaleis, na Johanin, Ellizelle en Teresia. Bleef aan de macht door het optreden van de Profeet te gedogen. Heeft in het geheim steun gezocht bij Rhand en een eed van trouw afgelegd aan Perijn. Inmiddels met Faile gevangengenomen door de Aiel.

Kinderen van het Licht – Militante orde gewijd aan de strijd tegen de Duistere en het uitroeien van Duistervrienden. Door Lothair Mantelar

geticht tijdens de Oorlog van de Honderd Jaren om te preken tegen een toename van Duistervrienden. Ontwikkelde zich tijdens de oorlog tot een complete militaire organisatie. Leden bezitten een zeer rechtlijnig geloof, en de overtuiging dat alleen zij weten wat juist is. Alles wat ze niet begrijpen, ook geleiden, wijten zij aan de Duistere. Aes Sedai en degenen die hen steunen beschouwen zij als Duistervrienden. Zij hadden hun hoofdkwartier in Amador, maar werden daar door de Seanchanen uit verdreven. Hun blaazen is een gouden opgaande zon op een blank veld. Zie ook: *Witmantels*.

Kinne – Zelfs tijdens de Trollok-oorlogen, meer dan tweeduizend jaar geleden (ca. 1000-1350 NB), hanteerde de Witte Toren een hoge standaard. Wie niet voldeed werd weggezonden.

Een groep van deze uitgestotenen durfde niet naar huis vanwege de oorlog en vluchtte zo ver mogelijk van het strijdtonel naar Barashta, een stad die dicht bij het huidige Ebo Dar lag.

Zij noemden zich de Kinne, hielden hun bestaan geheim en werden een schuilhaven voor wie weggestuurd was uit de Toren. In de loop der tijd leidde dit tot contacten met weglopers, en werden ook zij opgenomen. Kinsvrouwen deden hun uiterste best om nieuwelingen net zo lang onwetend te houden tot ze zeker wisten dat de Aes Sedai hen niet zouden terughalen. Per slot van rekening wist iedereen dat weglopers altijd gevonden werden en dat ze zwaar gestraft zouden worden als ze niet verborgen bleven.

Desondanks heeft de Witte Toren bijna vanaf het begin van de Kinne geweten. Eerst werd niets ondernomen omdat de oorlog voorrang had, en uiteindelijk besepte de Toren dat de Kinne beter intact kon blijven.

Voordien wisten de meeste wegloopters – alle ontkenningen ten spijt – te ontsnappen, maar met deze geheime val (alleen volleerde zusters wisten ervan), kon de Toren negen op de tien terughalen.

Doordat Kinsvrouwen nooit langer dan tien jaar op dezelfde plek bleven om hun bestaan en aantal geheim te houden en te voorkomen dat men opmerkte dat ze veel langzamer oud werden, nam de Toren aan dat ze slechts met weinigen waren.

De Kinne heeft geen wetten, maar veeleer regels (aangeduid als de Regel), deels gebaseerd op de regels voor Novices en Aanvaarders in de Witte Toren en deels voortgekomen uit de noodzaak van geheimhouding. Vanwege hun oorsprong houden ze zeer streng de hand aan de Regel.

Recente openlijke omgang van Aes Sedai met Kinsvrouwen, hoewel slechts bekend aan een handvol zusters, leidde tot schokkende onthullingen. Zo blijken er twee keer zoveel Kinsvrouwen als Aes Sedai te zijn, en zijn sommigen van hen ruim honderd jaar ouder dan elke Aes Sedai sinds de Trollok-oorlogen. Welke gevolgen deze onthullingen voor Aes Sedai en Kinsvrouwen zullen hebben, staat te bezien. Zie ook: *Naaikransje*.

Kluis – Afdeling van de librije van de Toren. Er zijn twaalf bekende kluisen, die elk boeken en verslagen over een bepaald onderwerp bevatten, of over gerelateerde onderwerpen. Een dertiende kluis, slechts bekend aan enkele Aes Sedai, bevat geheime geschriften, verslagen en geschiedenissen waartoe alleen de Amyrlin Zetel, de Hoedster van de Kronieken en de Gezetenen van de Zaal van de Toren toegang hebben. En natuurlijk de paar bewaarders die deze kluis onderhouden.

Koninginnegarde – Keurtroepen van Andor. In vredestijd is de garde ver-

antwoordelijk voor het handhaven van de vrede en de wet van de koningin in heel Andor. Ze zijn te herkennen aan een rode ondermantel, glanzende maliën en harnassen, een felrode mantel en een ronde punt-helm met gezichtsbeschermer. Hoge officieren dragen de knopen van hun rang op de schouder en mogen gouden sporen in de vorm van leeuwenkoppes voeren.

Een recente toevoeging aan de koninginnegarde is de persoonlijke lijfwacht van de Erfdochter, die geheel uit vrouwen bestaat, afgezien van de kapitein ervan, Doilin Mellar. Deze gardevrouwen dragen veel fijner afgewerkte kleding dan hun mannelijke tegenhangers, waaronder breedgerande hoeden met witte pluimen, roodgelakte borstplaten en helmen met witte randen en met kant afgezette sjerpen voorzien van de Witte Leeuw van Andor.

Koppelen – Wijze waarop geleidsters hun stromen samenvoegen. De gebundelde stroom is minder sterk dan de som der individuele stromen, maar wordt door degene die de koppeling leidt veel preciezer en met meer effect gericht dan individuele stromen. Hoewel mannen binnen een cirkel gehaald kunnen worden, kunnen slechts vrouwen er een vormen.

Tot 13 vrouwen kunnen koppelen zonder dat er een man aanwezig is. Als 1 man koppelt, kan de cirkel 26 vrouwen bevatten. 2 mannen maken een cirkel van 34 vrouwen mogelijk, enzovoorts, tot de grens van 6 mannen en 66 vrouwen bereikt is.

Met uitzondering van cirkels van 1 man en 1 vrouw, 2 mannen en 1 vrouw of 2 mannen en 2 vrouwen, moet er altijd een vrouw meer in de cirkel zijn dan er mannen zijn. Gewoonlijk kan zowel een man als een vrouw leiden, maar een man

moet leiden in een cirkel van 72, een van 1 man en 1 vrouw, of een tot 13 met meer dan 1 man. Los van deze uitzonderingen moet een cirkel met het minimum aantal mannen geleid worden door een vrouw. Hoewel mannen over het algemeen sterker zijn in de Kracht, zijn cirkels met vrijwel gelijke aantallen mannen en vrouwen het sterkst.

L

Lanskapitein – In de meeste naties worden wapenknachten in de strijd niet aangevoerd door een edelvrouwe. Zij neemt daarvoor een beroepssoldaat in dienst, bijna altijd een burger, die de troepen ook oefent. Soms wordt deze man ook wel aangeduid als Zwaardkapitein, Meester der Paarden of Meester der Lansen. Er gaan vaak geruchten over een innige band tussen een edelvrouwe en haar lanskapitein. Soms zijn ze waar.

Larisen, Annoura – Grijs Aes Sedai uit Tarabon, raadvrouwe van de Eerste van Mayene.

Legioen – Bereden legereenheid van de Witmantels, 2000 man sterk.

Legioen van de Draak – Groot leger van voetvolk, allen Draakgezworenen. Door Davram Bashere uitgerust met kruisbogen en geoefend volgens door hemzelf en Mart Cauton ontwikkelde denkbeelden die sterk afwijken van de gebruikelijke inzet van voetvolk.

Velen melden zichzelf aan, maar de meesten worden aangebracht door de zoekgroepen van de Zwarte Toren. Deze verzamelen allen in een streek die de Herrezen Draak willen volgen. Pas nadat ze hen door een Poort naar Caemlin hebben gebracht, testen ze wie kan leren geleiden. De rest, verreweg het grootste deel, gaat naar Basheres opleidingskampen.

Legioen van de Muur – Voormalig Geldaans keurkorps, dat niet alleen de kern vormde van elk leger samengesteld uit de wapendragers van de Geldaanse edelen, maar ook een lijfwacht vormde voor de heerser van Geldan en de orde bewaarde in Jehanna, in plaats van een stadswacht. Afgeslacht en uiteengejaagd door de volgelingen van de profeet Masema. Vervolgens meenden de edelen in de Hoge Kroonraad dat hun macht en invloed groter zouden zijn zonder legioen en daarom verhinderden ze de heroprichting ervan. De huidige koningin, Alliandre Marita Kigarin, is dat echter wel van plan, en als dat uitlekt kan dat fatale gevolgen hebben.

Lengtematen – 10 duim = 3 hand = 1 voet, 3 voet = 1 pas, 2 pas = 1 stap, 1000 stap = 1 span, 4 span = 1 roede.

Liandrin – Zwarte Aes Sedai uit Tarabon, met Wilsdwang als Talent. Deed zich voor als lid van de Rode Ajah. Haar ontvoering van Nynaeve, Egwene en Elayne bewees dat de Zwarte Ajah bestaat. Roofde voordat haar verraad uitkwam twaalf ter'angrealen uit de Toren en vluchtte met elf Zwarte zusters naar Tyr. Trok vandaar door naar Tanchico, achtervolgd door Elayne en Nynaeve. Door Moghedien bij wijze van straf voor haar falen afgeschermd. Inmiddels een da'covale van Suroth.

Librije – Grote geschriftenverzameling in Tar Valon, Cairhien en andere steden.

Luan van Huis Norwelijn – Hoge edele uit Caemlin en Hoogzetel van zijn Huis. Norwelijn steunde Trakand in de Opvolging, waardoor Morgase de troon kon bestijgen. Werd door Morgase onder invloed van Gaebriel uit Caemlin verbannen. Waar hij staat ten opzichte van Elayne is onduidelijk. Zijn blaozen toont een zilveren zalm.

Luca, Valan – Eigenaar van een zwerend beestenspul, dat inmiddels is uitgegroeid tot het grootste in mensenheugenis. Luca heeft zijn voorstelling inmiddels omgedoopt tot Grote Reizende Vertoning en Schitterende Tentoonstelling van Verbazingwekkendheden en Wonderen. Toen zijn voorstelling nog veel kleiner was, heeft hij – voor een forse vergoeding – Nynaeve en Elayne een schuilplaats geboden op hun reis naar Salidar. Inmiddels doet hij hetzelfde voor Marts gezelschap, tegen een veel hoger bedrag.

M

Machera, Elyas – Wolfsbroeder en voormalige zwaardhand. De wolven noemen hem Langtand. Hielp Perijn en Egwene tijdens hun reis van Tweewater naar Caemlin en maakte Perijn opmerkelijk op zijn gave. Toen zich eerder bij Elyas hetzelfde had voorgedaan kreeg hij last van vooral Rode Aes Sedai. Zocht Perijn weer op in Geldan en helpt hem de Shaido die Faile gevangenhouden op te sporen.

Mandragoran, al'Lan – Zwaardhand van Moiraine, Dai Shan (krijgsheer) uit de Grenslanden. Ongekronde koning en enige levende heer van Malkier, dat rond zijn geboorte (953 NE) werd opgeslokt door de Verwording. Begon op zijn zesde een eenmansoorlog tegen de Verwording en de Schaduw, tot hij in 979 NE door Moiraine Damodred als zwaardhand werd gebonden. Na Moiraines verdwijning vertrok hij spoorloos naar Mijrelle, op wie zijn binding was overgegaan. Sindsdien heeft Mijrelle geprobeerd de doodsdwang te genezen die het sterven van een Aes Sedai in haar zwaardhand opwekt. Toen Egwene dit ontdekte, stuurde ze Lan naar Nynaeve in Ebo Dar. Sinds hun her-

eniging heeft Nynaeve veel bereikt, mede door hem te huwen.

Mantheren – Koninkrijk dat enkele eeuwen na het Breken de aanzet gaf voor het Covenant van de Tien Naties. Lag oostelijk van de Mistbergen en zuidelijk van Aridhol. De hoofdstad droeg dezelfde naam. Zowel stad als natie werden tijdens de Trollok-oorlogen volledig verwoest. Men neemt aan dat de bewoners van Tweewater afstammen van het volk van Mantheren. Het teken van Mantheren was een rode adelaar.

Marath'damane – In de Oude Spraak: *Zij die beteugeld moeten worden*. Seanchaanse term voor vrouwen die kunnen geleiden, maar nog geen a²-dam dragen. Zie: *A²dam, Damane*.

Mars: zie *Oppervlaktematen*.

Mayene – Stadsstaat aan de Zee der Stormen, al eeuwen omklemd en afgeknepen door Tyr. Ontleent haar voorspoed en onafhankelijkheid aan kennis van de trek van de scholen olievis. Dat is net als de olijven van Tyr, Illian en Tarabon een bron van lampolie. De heerser van Mayene wordt *de Eerste* genoemd; zij beweren af te stammen van Artur Haviksvleugel.

Maza, Joline – Groene Aes Sedai die Elaida steunde bij het afzetten van Suan Sanche. Als straf voor haar weerspannigheid door Elaida met Teslyn als gezant naar Ebo Dar gestuurd. Haar zwaardhanden zijn Blaeric en Fen. Inmiddels door Mart uit Ebo Dar gesmokkeld.

Meditaties over de Ontstekende Vlam – Een geschiedenis over de opkomst van verschillende Amyrlins.

Meester der Klingen – Vaak de echtgenoot van de Vrouwe der Schepen. Verantwoordelijk voor de verdediging en handel van het Zeevolk. Onder hem staan de wapenmeesters van golfvrouwes en de vrachtmeeesters van zeilvrouwes, die soortgelijke taken hebben. Voor elk geldt dat

buiten deze gebieden elke autoriteit slechts is gedelegeerd door de vrouwe die hij dient. Waarheen een schip zeilt is geheel aan de zeilvrouwe, maar omdat handels- en geldzaken behartigd worden door de vrachtmeester (of, op een hoger niveau, door de wapenmeester of Meester der Klingen), is een grote mate van samenwerking vereist. Zie ook: *Zeevolk*.

Meester der Lansen – Zie *Lanskapitein*.

Meester der Paarden – Zie *Lanskapitein*.

Meesteres der Novices – Aes Sedai die verantwoordelijk is voor de opleiding van Novices en Aanvaarders.

Melaidhrin, Cadsuane – Aes Sedai die tijdens haar leven een legendarische status verkreeg en al jaren dood gewaand werd. Zij zou rond 705 NE in Geldan geboren zijn, wat haar de oudste levende Aes Sedai maakt. Sterkste geleidster die de Toren in zo'n duizend jaar gekend had, tot de komst van Nynaeve, Elayne en Egwene, en de laatsten zijn weinig sterker dan zij.

Ze is een Groene, maar heeft veel meer geleiders gevangen dan elke andere Aes Sedai. Slechts weinigen beseffen dat de meeste mannen die zij naar de Toren voerde, het stillen veel langer overleefden dan de gevangenen van andere zusters.

Mellar, Doilin – Zie: *Hanlon*.

Mera'din – In de Oude Spraak: *Broederlozen*. Zelfgekozen naam van het genootschap van Aiel die stam en sibbe verlieten om zich bij de Shaido aan te sluiten. Zij aanvaardden de natlander Rhand Altor niet als Car'a'carn of weigerden zijn onthullingen over de geschiedenis en het ontstaan van de Aiel te geloven. Ware Aiel zullen hun clan of sibbe nooit verlaten en dus weigerden de Shaido krijgsgenootschappen hen op te nemen. Daarom vormden zij een eigen krijgsgenootschap, de Me-

ra'din.

Merrilin, Thom (Thomdril) – Bijgenaamd de Grije Vos, vanwege zijn grote vaardigheid in Daes Dae'mar. Tot hij in ongenade viel hofbard en minnaar van Morgase, sindsdien een zwervend speelman. Kwam voor een optreden naar Emondsveld en vertrok in Moiraines gezelschap, ondanks zijn afkeer van Aes Sedai. Redde later het leven van Rhand en Mart, die hij daarna nog meermaals tegenkwam. In Tyr speelde hij voor Rhand de edelen tegen elkaar uit. In opdracht van Moiraine reisde hij met Elayne en Nynaeve naar Tanchico, waar hij hielp bij de jacht op de Zwarte Ajah. Belandde uiteindelijk in Salidar, met Juilin Sandar. Ter bescherming van Nynaeve, Elayne, Birgitte en Aviendha zond Egwene hem met Juilin en Mart naar Ebo Dar. Van daaruit is hij met Mart naar het noorden gevlucht.

Mesaana – Verzaakster die zich in de Witte Toren verbergt en zo veel mogelijk haat, onrust en wantrouwen zaait. Zwaar gestraft omdat ze wegbleef toen de Verzakkers door de Duistere werden opgeroepen. Maar omdat ze tot dusver niet gefaald heeft, minder in moeilijkheden dan Moghedien of Cyndane.

M'Hael – In de Oude Spraak: *Leider*. De titel die Mazrim Taim zichzelf heeft aangemeten.

Mijrelle – Aes Sedai uit Ebo Dar, die naar men zegt het bed deelt met haar zwaardhanden Avar Hachami, Croi Makin en Nuhel Dromand. Hoofd van de Groene Ajah in Salidar, hoort bij het kamp van Sherriam. Zonder Lan erin te kennen had Moiraine ervoor gezorgd dat Lans binding bij haar dood op Mijrelle overging. Met deze misdaad zette Egwene Mijrelle onder druk om haar trouw te zweren. Zie ook: *Dachen, Mandragoran*.

Min – Zie: *Farsen*.

Moghedien – Verzaker die het liefst vanuit het verborgene toeslaat. Is mogelijk nog sterker in Tel'aran'rhiod dan Lanfir, al heeft ze die nooit uitgedaagd omdat Lanfir een veel sterkere geleidster was. Werd door Nynaeve gevangen in Salidar, waar ze zich vermomd had als de dienstbode Marigan. Egwene, Elayne en Nynaeve dwongen haar vele geheimen prijs te geven. Na haar bevrijding door Aran'gar bestrafte de Duistere haar falen zwaar. Moridin is nu haar meester en ze durft hem niets te weigeren. Desondanks pleegde ze in Ebo Dar ongevraagd een aanslag op Nynaeve, die bijna lukte.

Monumenten uit het verleden – Een geschiedenis waarover weinig bekend is.

Mor, Fedwin – Jonge geleider die zo vertrouwd werd door Rhand dat hij belast werd met de verdediging van Min toen andere Asha'man (Dashiva, Gedwyn, Rochaid, Torval en Kisman) in Cairhien met de Kracht een aanslag op hem pleegden. Mor werd echter door de smet op saidin zwakzinnig, hoewel Min voorkwam dat er ongelukken gebeurden. Rhand bracht hem met een gifbeker voorgoed in slaap.

Morat – In de Oude Spraak: *Begeleider*. Seachaanse term voor degenen die bijzondere dieren begeleiden. Zo is een morat'raken de begeleider of berijder van een raken. Deze wordt ook als vlieger aangeduid. Zie ook: *Der'morat*.

Moridin – In de Oude Spraak: *Dood*. Lange, breedgeschouderde jongeman met intens blauwe ogen die zich Nae'blis noemt. Geleidt de levensgevaarlijke en zeer verslavende Ware Kracht, die van de Duistere stamt. Offerde in Shadar Logoth Sammael op om Rhands leven te redden. Moghedien en Cyndane zijn volledig in zijn macht. Zijn kleuren zijn zwart en rood.

Mosalaine, Delana – Gezetenere voor de Grijsze Ajah in Salidar, maar in feite van de Zwarte Ajah. Zie ook: *Aran'gar*.

Mosvani, Alanna – Aes Sedai uit Arafel, van de Groene Ajah. Bekend om haar driftbuien en gevoel voor humor. Ihvon is haar zwaardhand. Haar tweede zwaardhand, Owein, werd in Tweewater gedood door Witmantels. Ging in Caemlin onder binding aan met Rhand Altor, zonder zijn toestemming (wat door veel Aes Sedai als een misdaad beschouwd wordt). Zwoer bij Dumais Bron trouw aan de Herrezen Draak. Min heeft Rhand verteld dat zij een Aes Sedai is die hij kan vertrouwen.

Myrddraal – Schaduwgebroed, aanvoeders van Trolloks. Om de beestachtige Trolloks te scheppen werden mensen en dieren met elkaar gepaard. Myrddraal zijn verwrongen afstammelingen van Trolloks, waarin de menselijke trekken weer zichtbaar worden, hoewel misvormd door het kwaad dat de Trolloks schiep. Ze hebben geen ogen, maar zien toch even scherp als adelaars. Myrddraal hebben bepaalde krachten die van de Duistere stammen, zoals het vermogen verlamende angst op te wekken en zich te verplaatsen via schaduwen. Afgezien van hun vrees voor stromend water hebben ze maar weinig zwakheden. Spiegels weerkaatsen hen slechts vaag.

N

Naaikransje – Leidsters van de Kinne. De naam is gekozen omdat ze onschuldig klinkt. De Kinne heeft nooit geweten hoe de Aes Sedai-rangorde werkt (dat wordt pas bekendgemaakt als een Aanvaarde de stola verwerft) en daarom is hun rangorde gebaseerd op leeftijd in

plaats van vermogen in de Kracht. Oudere vrouwen staan altijd boven jongere.

Het Naaikransje bestaat uit de derd tien oudste Kinsvrouwen in Ebo Dar en hun leidster wordt aangeduid als de Oudste. Volgens de regels moeten ze aftreden wanneer het tijd is om Ebo Dar te verlaten, maar zolang ze er wonen, hebben ze absoluut gezag over de Kinne, zo vergaand dat een Amyrlin hen zou benijden. Sinds de Kinne Ebo Dar ontvlucht is, bestaat het Naaikransje feitelijk niet meer. Zie ook: *Kinne*.

Nachimán, Kiruna – Aes Sedai van de Groene Ajah, met vier zwaardhanden. Zuster van Paitar Nachiman, de koning van Arafel. Met Bera Harkin door Sheriam naar Rhand gestuurd als gezant van Salidar. Zwoer bij Dumais Bron trouw aan de Herrezen Draak. Min zag in een beeld dat Rhand haar kan vertrouwen. Inmiddels door Rhand met haar zusters Merana Ambrey, Bera Harkin en Rafela Cindal als onderhandelaar naar de Tyreense opstandelingen gestuurd.

Naeen van Huis Arawn – Andoraanse edelvrouw en Hoogzetel van haar Huis. Maakte aanspraak op de Leeuwentron, maar werd als gevangene van Arymilla Marne gedwongen een verklaring te tekenen waarin ze haar eigen aanspraken opgaf en Arymilla steunde. Het breken van deze eed zou haar val als Hoogzetel betekenen en misschien zelfs die van haar Huis.

Nae'blis – Degene die onder de Grote Heer van het Duister heerst over de Schaduw. Rang die alle Verzakkers nastreven.

Namelle, Vandene – Oude Groene Aes Sedai, zuster van Adeleas van de Bruine Ajah. Beiden hadden zich in Arafel teruggetrokken om een geschiedenis van de wereld te schrijven. Na de val van Suan Sanche

trokken beiden naar Salidar. In opdracht van de Zaal vergezelden ze Nynaeve en Elayne naar Ebo Dar om de Schaal der Winden te zoeken. Haar zwaardhand is Jaem. Sinds de moord op Adeleas zoekt zij obsessief naar Zwarte zusters.

Narishma, Jahar – Jonge Asha'man uit Arafel. In aanleg een sterke geleider, maar zijn vermogen is nog niet tot volle wasdom gekomen. Na Dumais Bron koos Rhand hem als lid van zijn gevolg en nam hij deel aan de bevrijding van Illian en de strijd tegen de Seanchanen. Rhand vertrouwde hem de taak toe om Callandor op te halen uit de Steen. Verdedigde Rhand tegen aanvallen van de Verzakkers tijdens het schoonmaken van saidin. Inmiddels vrijwillig als zwaardhand gebonden door Merise Sedai.

Nasin van Huis Caeren – De Hoofdzetel van een van de machtigste Andoraanse Huizen en een seniele schuinsmarcheerder. Was een van de eersten die zich verbond met Arymilla Marne, die hem om haar vinger windt en zijn bed vult met edelvrouwen die ze wil straffen.

Nasleep van het Breken, De – Een boek waarover weinig bekend is.

Natlander – Naam waarmee de Aiel buitenstaanders aanduiden.

Neald, Fager – Asha'man met de rang van Soldaat. Streed bij Dumais Bron en vergezelt nu Perijn.

Nemdahl, Sarene – Zeer knappe Aes Sedai van de Witte Ajah, lid van het Toren-gezantschap dat Rhand Altor ontvoerde. Bij Dumais Bron gevangengenomen en overgedragen aan de Wijzen. Heeft inmiddels Rhand trouw gezworen.

Norrij, Halwin – Hoofdschrijver van het koninklijk paleis in Caemlin.

Noselle, Tiana – Aes Sedai van de Grijze Ajah, Meesteres der Novices onder Egwene Alveren.

Novice – Beginnende geleidster die bij de Aes Sedai met saidar leert om-

gaan. Van oudsher werd een deel van de Novices na vijf tot tien studiejaren Aanvaarde en het duurde even lang voor een deel daarvan Aes Sedai werd. Wie niet voldeed werd weggezonden en alleen jonge geleidsters werden toegelaten. Egwene Alveren meent dat het al eeuwen krimpende aantal Aes Sedai hieraan te wijten is. Zij wil alle geleidsters aan de Toren binden: oud of jong, windwindster, wilder of Wijze en heeft de Zaal van de Toren in Ballingschap overtuigd het leeftijdsgebruik los te laten. Het bericht dat hierover is uitgegaan heeft een enorme toeloop van vrouwen veroorzaakt.

Nurelle, Havien – Officier van de Meyeense Vleugelgarde. Volgde Perijn met tweehonderd gardisten om Rhand te bevrijden. Wordt vanwege zijn moed in de Slag bij Dumais Bron bevorderd tot rechterhand van Bertin Gallenne. Zijn rang is inmiddels eerste gardeluitenant.

Nyram, Beldeine – Jonge Aes Sedai van de Groene Ajah, slechts drie jaar geleden verheven. Mist nog de Aes Sedai-trekken en heeft nog geen zwaardhand. Lid van het Torengezantschap dat Rhand Altor ontvoerde. Bij Dumais Bron gevangengenomen en overgedragen aan de Wijzen. Heeft inmiddels Rhand trouw gezworen.

O

Ogier – Niet-menselijk ras, herkenbaar aan de grote lengte, snuitachtige neus en lange oren met toefjes haar. Ze verlaten zelden de stedding, hun woongebieden, en onderhouden weinig contact met de mensheid. Slechts weinigen geloven dat Ogier meer zijn dan sprookjes. Hoewel ze bekend staan als vreedelievend en zeer moeilijk boos te krijgen, beschrijven oude verhalen hen als onverzoenlijke vijanden en

vochten ze tijdens de Trollok-oorlogen tegen de Schaduw.

Ze hechten grote waarde aan kennis en hun boeken en verhalen gaan vaak over zaken die de wereld vergeten is. Ogier leven zeker drie- tot viermaal zo lang als mensen. Ze zijn zeer vaardig in het bewerken van steen en hout. Veel van hun bouwsels zijn verdwenen, maar de Ogier treuren vooral over de teloorgang van hun wonderschone Gaarden.

Olver – Negenjarige Cairhienin wiens vader is vermoord door de Shaido en wiens moeder stierf tijdens hun vlucht. In Maerone ontfermde Mart zich over hem. Vergezelt nu Mart als schildknaap.

Omkering – Vaardigheid uit de Eeuw der Legendes. Maakt wevingen van de Ene Kracht onzichtbaar voor geleiders en geleidsters.

Ondervragers – Groepering binnen de Kinderen van het Licht. Zij noemen zichzelf de *Hand van het Licht* – ze hebben een intense hekel aan de term Ondervragers. Ze hebben gezworen de waarheid te achterhalen en Duistervrienden te vinden. Hun gebruikelijke wijze van onderzoek is marteling en ze gedragen zich alsof ze de waarheid al kennen en hun slachtoffers slechts moeten laten bekennen. Soms handelen zij alsof ze geen banden hebben met de Kinderen of de Raad van Gezalfdes, die de Kinderen leidt. Het hoofd van de Ondervragers is de Groot-Inquisiteur, momenteel Rhadam Asunawa, die lid is van de Raad van Gezalfdes. Hun teken is een bloedrode herdersstaf.

Oorlog van de Honderd Jaren (JV 994-1117) – Reeks veldslagen tussen voortdurend wisselende bondgenootschappen. Volgde op de dood van Artur Haviksvleugel, toen zijn rijk uiteenviel. Nieuwe naties werden gevormd. Grote delen van de wereld raakten ontvolkt, vooral

de landen tussen de Arythische Oceaan en de Aielwoestenij, van de Zee der Stormen tot aan de Verwording. De verwoesting was zo volkomen dat er uit die tijd slechts spaarzame gegevens resten.

Oorlog van de Schaduw – Ook: *Oorlog van Kracht*. Begon na de poging om de Duistere te bevrijden en omvatte spoedig de gehele wereld. Een wereld die zelfs de herinnering aan strijd vergeten was, herontdekte elk facet ervan, vaak nog verergerd door de invloed van de Duistere. Zelfs de Ene Kracht werd aangewend als wapen. De oorlog eindigde nadat de kerker van de Duistere opnieuw verzegeld werd tijdens een verrassingsaanval van Lews Therin Telamon en de mannelijke Aes Sedai die de Honderd Gezellen werden genoemd. De tegenaanval van de Duistere veroorzaakte de smet op saidin en maakte de Draak en zijn gezellen krankzinnig. Daarmee eindigde de Eeuw der Legendes en begon de Tijd van Waanzin.

Oppervlaktematens – Voor land: 1 reep = 20 x 20 pas (200 vierkante pas); 1 koord = 20 x 50 pas (1000 vierkante pas); 1 heeg = 100 x 100 pas (10.000 vierkante pas); 1 kabel = 100 x 1000 pas (100.000 vierkante pas); 1 mars = 1000 x 1000 pas (een kwart vierkante span). Voor stof: 1 pas = 1 pas en 1 hand x 1 pas en 1 hand.

Opvolging – Algemene term die aanduidt dat een Huis een ander opvolgt op de troon. In Andor de naam van de burgerwist die in buurlanden de Derde Oorlog om de Andoraanse Opvolging wordt genoemd. Begon na Mordrellens dood, omdat Huis Mantear na de verdwijning van Tigraine geen Erfdochter had. Het duurde twee jaar voordat Morgase van Huis Trakand de Leeuwentron innam. Zie ook: *Elayne, Erfdochter*.

Orande, Faolain – Aanvaarde die

door Egwene in Salidar tot Aes Sedai is verheven en door oudere Aes Sedai niet voor vol wordt aangezien. Liet al in Tar Valon merken dat ze een afkeer heeft van mensen die de regels breken. Heeft inmiddels trouw gezoren aan Egwene en doet alsof ze Lelaines bescherming gezocht heeft.

Oude Spraak – Taal uit de Eeuw der Legendes. Edelen en geletterden worden geacht hem te beheersen, doch slechts weinigen komen verder dan enkele woorden. Vertalingen zijn vaak moeilijk vanwege de vele subtiele nuances.

Overeenkomst – Verdrag van het Zeevolk met Rhand Altor, waarin de wederzijdse rechten en plichten van de Atha'an Miere en hun Coramoor zijn vastgelegd.

Overste van de Grote Raad van Dertien – Titel van de overste van de Zwarte Ajah. Op het ogenblik wordt deze rang bekleed door Alviarin Freidhen.

P

Paendrag, Berelain sur – Eerste van Mayene, Gezegend door het Licht, Verdedigster van de Golven, Hoogzettel van Huis Paeron. Een schone en sterke vrouwe, en een vaardig heerseres. Men zegt dat zij krijgt wat ze begeert, wat het haar ook zal kosten, maar ook dat zij altijd haar woord gestand doet. Bestuurde samen met Rhuarc Cairhien toen Rhand ontvoerd was. Inmiddels is die taak overgenomen door Dobraine Taborwin. Zij is met Perijn en Faile naar Geldan getrokken.

Pardon – Bekendmaking van Rhand Altor na zijn overwinning op Rahvin in Andor dat in de gebieden die hij beheerst, iedere geleider veilig zal zijn.

Patroon van een Eeuw – Het Patroon is de vorm van de werkelijkheid in

een Eeuw. Het Rad des Tijds verweeft de draden van menselijke levens in het Patroon. Het is ook bekend als *Eeuwkant* en *Eeuwweb*. Zie ook: *Ta'veren*.

Pelateos – Schrijver van *Overpeinzingen van Pelateos*.

Pelivar van Huis Coelan – Hoge Andoraanse edele, Hoogzetel van zijn Huis. Was door Morgase onder invloed van Gaebriel uit Caemlin verbannen. Steunt Dyelins aanspraken op de Leeuwentron. Zijn blazoentoonst rode rozen.

Penfel, Elza – Aes Sedai van de Zwarte Ajah die zich voordoet als Groene zuster. Lid van het Torengzantschap dat Rhand Altor ontvoerde. Bij Dumais Bron gevangengenomen en overgedragen aan de Wijzen. Heeft trouw gezworen aan Rhand.

Perival van Huis Mantear – Knappe blonde edelman, niet ouder dan een knaap en Hoogzetel van zijn Huis. Hoewel onervaren heeft hij talent voor het Spel der Huizen. Hij steunt Elayne Trakands aanspraken op de troon.

Petra – De man van Clarine, wekt als sterkeman ontzag bij bezoekers van de voorstelling van Valan Luca.

Profeet van de Herrezen Draak – Vroeger de Shienaraanse krijger Masema Dagar. In Jehanna kreeg hij een openbaring en besloot te gaan preken dat de Draak was wedergeboren. Hij meent dat niets belangrijker is dan te erkennen dat de Herrezen Draak het vleesgeworden Licht is en gereed te zijn voor de oproep van de Drakenheer. Hij en zijn volgelingen schuwen geen middel om anderen van de glorie van de Herrezen Draak te laten prijzen, en wie dat niet snel genoeg doet ziet huizen in vlammen opgaan en kan zelf geselsd worden.

Inmiddels laat hij zich aanspreken als *de Profeet* en heeft hij veel van Geldan en Amadicia in chaos ge-

stort. Hij beheerste grote delen van die landen, maar nu hij verdwenen is, herstellen de Seanchanen de orde in Amadicia en brengt de Hoge Kroonraad rust in Geldan.

Hij heeft zich bij Perijn Aybara gevoegd, die is uitgezonden om hem naar Rhand te brengen, en is bij hem gebleven hoewel dat zijn gang naar de Herrezen Draak vertraagt. Hij wordt gevolgd door mannen en vrouwen van het laagste allooi; wie dat niet was toen ze zich bij hem voegden, is dat onder zijn invloed geworden.

Q

Quintara, Tylin – Voormalige koningin van Altara en Hoogzetel van Huis Mitsobar. Volgde haar vader op, tamelijk uitzonderlijk in Altara. Toen de Seanchanen Ebo Dar veroverden, verheven ze haar tot het Bloed en lieten haar in functie. Terwijl Mart uit Ebo Dar ontsnapte, tijdens de vlucht van het Zeevolk en de opstand die haar zoon Beslan ontketende, werd zij door een gholam vermoord. Zie ook: *Ebo Dar*.

R

Raad van de Bruine Ajah – De Bruine Ajah wordt geleid door een raad in plaats van door een afzonderlijke Aes Sedai. Het huidige hoofd van de raad is de Witte Toren is Jesse Bilal; de andere leden in de Witte Toren en al diegenen in het opstandelingskamp zijn onbekend.

Raad van Negen – Raad van edelen die wordt geacht de koning van Illian bij te staan, maar van oudsher met hem en de Vergadering om de macht strijdt.

Rad des Tijds – De Tijd is een Rad met zeven spaken. Iedere spaak beslaat een Eeuw. Terwijl het Rad

draait, komen en gaan de Eeuwen. Iedere Eeuw laat herinneringen achter die vervagen tot legenden, tot mythen, die vergeten zijn wanneer deze Eeuw weerkeert. Het Patroon van een Eeuw is bij de wederkomst van een Eeuw telkens licht veranderd, en bij elke wederkomst zijn die veranderingen groter.

Rahad – Zie: *Ebo Dar*.

Reas Tweemanen, Nesta din – Vermiste Vrouwe der Schepen. Mogelijk gedood bij de Seanchaanse invasie van Ebo Dar. Zie ook: *Zeevolk*.

Reizen – Zie: *Talenten*.

Rhyagelle – In de Oude Spraak: *Zij die Thuiskomen*. Seanchaanse aanduiding voor landgenoten die zich permanent gevestigd hebben in de landen die eens van Artur Haviksvleugel waren. Zie ook: *Corenne, Hailene*.

Riatin, Ailil – Cairhiense edelvrouwe. Zuster van de vermiste heer Toram, die met Caraline Damodred de Cairhiense opstandelingen leidde, aanspraak maakte op de troon van Cairhien en Padin Fajin als raadsman had.

Rode Ajah – Grootste Aes Sedai-orde. Richt al haar inspanningen op het vinden en stillen van mannelijke geleiders. De Roden weigeren een zwaardhand te binden en hebben in het algemeen weinig op met mannen.

Roodarmen – Leden van de Bond van de Rode Hand benoemd tot tijdelijke ordehandhavers. Ze moeten zorgen dat hun medesoldaten geen problemen of schade veroorzaken in steden en dorpen waarbij de Bond zijn kamp heeft opgeslagen. Vernoemd naar de grote rode armbanden (van elleboog tot pols) die ze in functie dragen.

Gewoonlijk gekozen uit de meest ervaren en betrouwbare mannen. Omdat alle schade vergoed moet worden door de mannen die als

Roodarmen dienst doen, doen ze hun uiterste best om te zorgen dat er rust en orde heersen. Een aantal Roodarmen vergezelde Mart Caution naar Ebo Dar. Zie ook: *Bond van de Rode Hand*.

Rug van de Wereld – Steile bergketen met slechts enkele bergpassen, die de Aielwoestenijscheidt van de landen in het westen. Aiel spreken van de Drakenmuur.

S

Sa'angreaal – Uiterst zeldzaam voorwerp dat iemand meer van de Ene Kracht laat geleiden. Lijkt op een angreaal, maar is veel krachtiger. Er zijn mannelijke en vrouwelijke varianten. Hoe ze gemaakt werden is vergeten; ze zijn nu nog zeldzamer dan angreaalen. Zie ook: *Angreaal, Ter'angreaal*.

Saeldain, Coiren – Grijszede Aes Sedai die lid was van Elaida's raad. Leidde het gezantschap dat Rhand in Cairhien ontvoerde en was woordvoerder bij de besprekingen met de Shaido Aiel. Bij Dumais Bron gevangengenomen en overgedragen aan de Wijzen.

Saidar – Deel van de Ene Kracht dat geleidsters uit de Ware Bron kunnen putten.

Saidin – Deel van de Ene Kracht dat geleiders uit de Ware Bron kunnen putten. Sinds de Oorlog van de Schaduw bezoedeld door de Duistere, waardoor elke geleider uiteindelijk krankzinnig wordt en sterft.

Sajius – Schrijver van *Toelichtingen bij de Draak*.

Saldea – Grootste natie van de Grenslanden, geregeerd door koningin Tenobia. Haar lichte ruitery behoort tot de beste ter wereld. Verantwoordelijk voor de landsverdediging is de krijgsmarschalk: heer Davram Bashere, Tenobia's oom. In een oorlog trekken de vrouwen

mee; Saldeaanse meisjes worden geoefend in de krijgskunst. De legenden gewagen van vrouwen die na de dood van hun man de troepen voorgaan in de strijd. Hoe dan ook, een Saldeaanse van edele komaf is een uitstekende ruiter, draagt gedichten voor, bespeelt muziekinstrumenten en kan meepraten over de krijgskunst en over de levendige handel in bont, hout en ijspepers. Zie ook: *Bashere, Verwording*.

Sambajan – Heeft samen met de satajana de dagelijkse leiding in een burcht in de Grenslanden.

Sammael – In Shadar Logoth verdwenen Verzaker, naar men aanneemt dood. Heerste als heer Brend over Illian. Was een van de beste generaals van de Eeuw der Legendes, vooral verdedigend. Koos uit afgunst op de Draak de kant van de Schaduw. Zie: *Verzakkers*.

Sanche, Siuan – Dochter van een Tyreense visser. Koos de Blauwe Ajah en werd in 988 NE verheven tot Amyrlin. Werd gesust toen Elaida haar afzette. Vluchtte met Leane, Min en Logain naar Salidar, waar ze nog steeds de koers der Aes Sedai probeert te bepalen. Trad na haar Heling opnieuw toe tot de Blauwe Ajah. Geniet mede omdat haar vermogen beduidend verzwakt is, veel minder aanzien dan voorheen. Hoopt van Egwene een formidabele Amyrlin te maken. Leidt het netwerk van ogen-en-oren van de Amyrlin.

Sandar, Julin – Dievenvanger uit Tyr, die door de Zwarte Ajah werd gedwongen om Nynaeve, Elayne en Egwene te verraden. Hielp Mart ondanks zijn doodsangst hen te bevrijden. Rhand vroeg hem als hun beschermer met Nynaeve en Elayne naar Tanchico te vergezellen. Verloor daar zijn hart aan de Panarch Amathera, hoewel hij weinig van edelen moet hebben. Belandde met Thom in Salidar en uiteindelijk in

Ebo Dar, waar hij de door de Seanchanen gevangen Amathera bevrijdde. Vergezelt nu Mart met Amathera aan zijn zijde.

Saranov, Halima – Schrijfster van de Gezete Delana Mosalaine en een vertrouweling van Egwene Alveren. In feite Aran'gar, een mannelijke Verzaker die door de Duistere is teruggehaald uit het graf. Hoewel hij nu het lichaam van een vrouw heeft, is zijn vermogen om saidin te geleiden intact. Zie: *Alveren*.

Schaduwzielen – Aielterm voor de Verzakkers.

Scheeploos, Leilwin – Voorheen Egeanin Tamarath genaamd. De Seanchaanse scheepskapitein die het schip van Baile Domon opbracht. Het cuendillarzegel dat ze aan boord vond, bood ze Hoogheer Turak aan. Later dook ze op in Tanchico, waar ze gevluchte sul'dams en damane moest opsporen. Na haar ontdekking dat sul'dam kunnen geleiden trok ze de aandacht van een Zoeker. Beloofde als dank voor de hulp van Elayne en Nynaeve de a'dam die Rhand kan knechten in de diepste oceaan te gooien. Op zee werden ze echter onderschept door de vloot van Hoogvrouwe Suroth, aan wie ze de a'dam overdroeg. Hiervoor werd ze verheven tot het Bloed en Kapitein van het Groen gemaakt. Domon werd haar so'jhin. Toen ze ontdekte dat de Zoeker haar op het spoor is, ontvluchtte ze Falme met Marts gezelschap. Als straf daarvoor ontnam de Dochter van de Negen Manen haar haar naam en rang. Sindsdien gebruikt ze haar nieuwe naam Leilwin Scheeploos. Zie ook: *Cauton, Domon, Zeami*.

Schouwen – Het gebruik van de Ene Kracht om de lichamelijke toestand en ziekten te beoordelen. Het zoeken naar afzettingen van metaalerts met de Ene Kracht. Dat deze vaardigheid lang verloren was onder de

Aes Sedai, kan verklaren dat de naam werd vereenzelvigd met een andere vaardigheid.

Seanchanen – Afstammelingen van de legers die Artur Haviksvleugel over de Arythische Oceaan stuurde. Hun keizerrijk, geregeerd vanuit het Hof van de Negen Manen, kent een zeer strikte verdeling in rangen en standen. Elke geleidster wordt er betuigd en elke geleider gedood. Verlangen al eeuwen naar het herwinnen van Haviksvleugels rijk. Die tijd is inmiddels aangebroken. Zie: *Corenne, damane, Hailene, sul'dam*.

Seandar – Keizerlijke hoofdstad van Seanchan, in het noordoosten van het werelddeel. De grootste stad van het keizerrijk.

Sei'mosiev – In de Oude Spraak: *Neergeslagen ogen of Afgewende ogen*. Eer hangt in Seanchan samen met iemand recht in de ogen kijken. Iemand die sei'mosiev is, heeft aanzien verloren.

Sei'taer – In de Oude Spraak: *Rechte ogen of Ogen op gelijke hoogte*. Eer hangt in Seanchan samen met de mogelijkheid iemand recht in de ogen te kijken. Iemand die sei'taer is, heeft aanzien of eer. Sei'taer kan gewonnen of verloren worden.

Selucia – Kamenierster van Tuon, de tweede dochter van de keizerin van Seanchan. Ze heeft een weelderig figuur, goudblond haar en blauwe ogen.

Sevanna – Leidster van de Shaïdo Aiel. Weduwe van Suladric, die zijn wens stamhoofd te worden met de dood bekocht. Huwde Suladrics broer Couladin die ze tegen Rhand Altor opzette. Treedt sinds Couladins dood op als hoofd, niet haar enige breuk met de gebruiken, en schuwt geen middel om dat te blijven. Haar leger werd bij Dumais Bron verslagen, maar door Sammaels ingreep wist zij met een derde van de stam te ontkomen. Inmiddels

heeft zij een hofhouding van gai'shain gemaakte edelen, waarvan Faile, Maighan en Alliandre deel uitmaken. Therava werkt in het geheim aan haar val.

Shadar Logoth – In de Oude Spraak: *De plaats waar de Schaduw waakt of Schaduwwaak*. Ooit was dit Aridhol, een bondgenoot van Manetheren. Tijdens de Trollok-oorlogen nam het kwaad van Mashadar de stad over. Sindsdien een gemeden plek, ondanks zijn onmetelijke schatten. Voorwerpen uit deze stad binden hun bezitter waarna deze uiteindelijk wordt overgenomen door Mashadar. Mart is maar net ontsnapt aan dit lot. Inmiddels volledig vernietigd als neveneffect van het schoonmaken van saidin. Zie ook: *Fajin, Altor*.

Shaïdo-oorlog – Cairhiense oorlog (999 NE) die begon met de inval van de Shaïdo Aiel, aangevoerd door Couladin. Werd beëindigd door de Aiel die Rhand Altor volgden. Rhand doodde Couladin maar zijn vrouw Sevanna volgde hem op als leider. De oorlog eindigde met de slag bij Dumais Bron, waarna de Shaïdo op de vlucht sloegen voor de Asha'man en uitwaaierden over de hele oude wereld. Verspreide groepen Shaïdo plunderen sindsdien wijd en zijd steden en dorpen.

Shara – Mysterieus land ten oosten van de Aielwoestenij, dat de bron is van ivoor, zijde en andere handelswaar. Beschermd door zowel onherbergzame natuurformaties als door mensen gemaakte muren. Er is weinig bekend over Shara, want de inwoners lijken hun cultuur geheim te willen houden. Sharanen beweren dat de Trollok-oorlogen aan hen voorbijgegaan zijn, hoewel de Aiel dat ontkennen. Ze ontkennen ook iets te weten van de inval van Artur Haviksvleugel, ondanks verslagen van ooggetuigen van het Zeevolk. Het weinige dat is uitgelekt wijst er-

op dat Shara geregeerd wordt door een vorst met absolute macht, Sh'boan genoemd als het een vrouw is en Sh'botay als het een man is. Die vorst regeert exact zeven jaar en sterft dan. De heerschappij gaat dan over op de levensgezel van die heerser, die weer zeven jaar heerst en dan sterft. Dit patroon is ongebroken herhaald sinds het Breken van de Wereld. Sharanen zien de sterfgevallen als de *Wil van het Patroon*. Er zijn geleiders in Shara, die de Ayyad genoemd worden en bij hun geboorte tatoeages op hun gezicht krijgen. Ayyad-vrouwen houden strikt de hand aan de wetten over de Ayyad. Seksuele relaties tussen Ayyad en anderen worden bestraft met de dood voor de niet-Ayyad, en ook de Ayyad wordt terechtgesteld als dwang van zijn of haar kant bewezen wordt. Een kind uit zo'n relatie wordt blootgesteld aan de elementen en sterft.

Mannelijke Ayyad worden slechts als fokmateriaal gebruikt. Ze worden op geen enkele wijze onderwezen, zelfs niet in lezen en schrijven, en wanneer ze eenentwintig worden of gaan geleiden – afhankelijk van wat het eerst gebeurt – worden ze gedood en wordt het lijk gecremeerd. Men zegt dat de Ayyad de Ene Kracht alleen geleiden op bevel van de Sh'boan of Sh'botay, die altijd omringd wordt door Ayyad-vrouwen.

Zelfs de naam van het land is twijfelachtig. De inwoners hebben het aangeduid met veel verschillende namen, waaronder Co'dansin, Shamara, Tomaka, Kigali en Shibouya.

Sharif, Leane – Ooit Aes Sedai van de Blauwe Ajah en Hoedster van de Kronieken. Bij Elaida's opstand afgezet en gesust. Vluchtte met Suan, Min en Logain naar Salidar, waar zij en Suan de opstandige Aes Sedai beïnvloedden. Na Nynaeves Heling, waarna ze weer een beetje kon ge-

leiden, trad ze toe tot de Groene Ajah. Door haar geringe vermogen en bizarre gedrag (een wisseling van Ajah is zonder precedent) geniet ze weinig aanzien onder haar zusters. Ze is Egwene volledig trouw, maar doet net of ze een vete met Suan heeft.

Shefar, Ispan – Taraboonse Aes Sedai van de Zwarte Ajah. Vluchtte met Liandrin uit de Toren naar Tyr, en vervolgens naar Tanchico en Amador. Zocht met Falion voor de Verzakkers naar voorwerpen van de Kracht. Werd na een gevecht in Ebo Dar door de Kinne gevangen en overgedragen aan Adeleas en Vandene. Met Adeleas tijdens de reis naar Caemlin vermoord met de Ene Kracht.

Shiego, Arrela – Tyreense edelvrouw die ji'e'toh wil volgen en met Faile naar Geldan is getrokken en gevangen is genomen door de Shaido.

Sibbe – Familiegemeenschap binnen een Aielstam. Het begrip familie dient breed geïnterpreteerd te worden.

Sisnera, Darlin – Tyreense hoogheer die in opstand kwam tegen de Herrezen Draak. Nadat hij korte tijd had gediend als stedehouder voor de Herrezen Draak in Tyr, werd hij verkozen tot eerste koning van Tyr.

Siswai'aman – In de Oude Spraak: *Speren die de Draak behoren*. Een groot aantal Aielmannen noemt zich zo, maar geen enkele vrouw. Wie hiertoe behoort erkent de naam niet – de andere Aiel overigens evenmin – maar draagt een rode, opgerolde doek op het voorhoofd met een zwart-witte cirkel. Hoewel gai'shain gewoonlijk niets mogen dragen dat wordt gedragen door algai'd'siswai, zijn er ook onder hen velen met de hoofddoek.

Sjoefa – Kledingstuk van de Aiel, meestal zand- of rotskleurig. Doek die om hoofd en hals gewikkeld wordt, waardoor alleen het gezicht

zichtbaar blijft.

Slangen-en-vossen – Spel dat zeer geliefd is bij kinderen tot ze door krijgen dat het niet gewonnen kan worden zonder de regels te breken. Het wordt gespeeld op een bord met een web van lijnen met pijlen die de richting aangeven. Er zijn tien schijven met driehoeken die vossen voorstellen en tien schijven met golvende lijnen die slangen voorstellen.

Het spel begint met het schetsen van een teken – een driehoek doorsneden door een kronkellijn – en het uitspreken van de formule: ‘Moed voor versterking, vuur voor verblinding, muziek voor verbijstering, ijzer voor binding.’

Dobbelstenen bepalen zetten voor de spelers en de slangen en vossen. Als een slang of vos op het stuk van een speler landt, is die af, en zolang de regels gevolgd worden, zal dit altijd gebeuren.

Sneldwang – Als geleiders over lange perioden continu zoveel van de Ene Kracht gebruiken als ze aankunnen, leren ze sneller en groeit hun vermogen ook sneller. Aes Sedai noemen dit sneldwang en vermijden het bij Novices en Aanvaardden omdat het kan leiden tot de dood of opbranden.

So’jhin – De beste benadering van dit woord uit de Oude Spraak is *Hoogte in de laagte*, maar sommigen vertalen het als *Zowel berg als dal* en er zijn meer mogelijkheden. Seanchaanse term voor de hoogste erfdiënen van het Bloed. Ze zijn da’covale, maar vervullen betrekkingen met aanzienlijk gezag en vaak grote macht. Zelfs het Bloed is op zijn hoede bij so’jhin van de keizerlijke familie en behandelt so’jhin van de keizerin als gelijken. Zie ook: *Bloed, da’covale*.

Sokawa, Masuri – Aes Sedai van de Bruine Ajah uit Arafel. Heeft trouw gezworen aan Rhand Altor en ver-

gezelt Perijn.

Someryn – Wijze van de Shaido die zich nog uitdagender kleedt dan Sevanna. Was betrokken bij de moord op Desaine maar probeert net als Therava in het geheim van Sevanna af te komen.

Sorilea – Wijze van Shendeveste, een Jarra Chareen. De oudste en meest gerespecteerde Wijze van de Aiel. Ze kan nauwelijks geleiden maar haar wilskracht is onovertroffen.

Spel der Huizen – Zie: *Daes Dae’mar*.

Standaarddrager – Seanchaanse rang, gelijk aan vaandragers.

Stedehouder – Plaatsvervanger van de heerser in een bepaalde streek of stad. Endara van Andor droeg deze titel ten tijde van Artur Haviksvleugel. Rhand Altor benoemde heer Dobraine (in Cairhien), Gregorin den Lushenos (in Illian) en Hoogheer Darlin (in Tyr) tot zijn stedehouders.

Steen van Tyr – Machtige burcht, naar men zegt vlak na het Breken van de Wereld gebouwd met de Ene Kracht. Na tevergeefs talloze malen aangevallen en belegerd te zijn, werd de Steen in een nacht veroverd door de Herrezen Draak en een paar honderd Aiel. Hiermee werden twee voorspellingen uit de *Karaethon Reeks* vervuld.

Stillen – Daad waarmee een man van de Ware Bron wordt afgesneden. Noodzakelijk geacht omdat elke mannelijke geleider gek wordt door de smet op saidin en gruweldaden met de Kracht pleegt. Een gestilde kan de Ware Bron voelen maar niet meer aanraken. De waanzin verdwijnt niet, maar wordt niet meer erger. Als tijdig wordt ingegrepen, kan de rottingsdood worden afgewend. Gestilden verliezen echter hun levenslust; ook zij die geen zelfmoord plegen, sterven gewoonlijk binnen enkele jaren. Stillen werd tot voor kort als onherstelbaar gezien; inmiddels is ontdekt dat het genezen

kan worden door een bijzondere vorm van Heling. Zie: *Ablar, sus-sen, valse Draak*.

Stronk – Publieke samenkomst van Ogier, zowel in als tussen steddings. Wordt voorgezeten door de Raad van Ouderen van een stedding, maar elke volwassen Ogier mag er spreken, of iemand kiezen om voor hem het woord te doen. Een Stronk wordt vaak gehouden op de grootste boomstronk in een stedding en kan enige jaren duren. Als zich een vraag voordoet die alle Ogier aangaat, kan er een Grote Stronk belegd worden en komen Ogier van alle steddings samen om dit te bespreken. De steddings zijn bij toerbeurt gastheer van een Grote Stronk.

Sul'dam – Letterlijk: *Teugelhouster*. Seanchaanse term voor een vrouw die met een a'dam een geleidster kan beheersen. Onder Seanchanen een eervolle positie. In Seanchan beproeft men jonge vrouwen of ze deze vaardigheid hebben of damane zijn. Er worden veel meer sul'dam aangetroffen dan damane. Slechts enkelen weten dat sul'dam vrouwen zijn die kunnen leren geleiden.

Sulin – Pezige, kortaangebonden Aielvrouw met witte haren. Hoofd van de Speervrouwen en van Altors lijfwacht. Vergezelt Perijn op bevel van Rhand.

Sussen – Daad waarmee dertien Aes Sedai een vrouw van de Ware Bron afsnijden, zodat ze de Ene Kracht nog wel voelt maar niet meer kan geleiden. Mag alleen plaatsvinden na een proces en een veroordeling. Novices van de Witte Toren kunnen de namen en misdaden van alle gesusten opzeggen. Als een vrouw door een andere oorzaak de Ware Bron niet meer kan aanraken, wordt dat opbranden genoemd. Gesuste vrouwen sterven snel, tenzij ze iets vinden om het gat in hun leven te vullen. Hoewel altijd werd aan-

genomen dat sussen onherstelbaar is, is onlangs gebleken dat de Heling voor gestilden ook bij gesusten werkt, zij het minder goed. Damer Flin heeft inmiddels bewezen dat een geleider een gesuste vrouw even volledig kan Helen als een geleidster een gestilde man. Dit is echter nog niet algemeen bekend.

T

Taborwin, Breane – Ooit een verveelde Cairhiense edelvrouw. Na het verlies van haar rijkdom en status is ze nu een bediende en heeft ze het geluk gevonden bij Langwin Dorn, het soort man dat ze vroeger veracht zou hebben.

Taim, Mazrim – Zeer sterke geleider die zich uitgaf voor de Herrezen Draak. Veroorzaakte grote moeilijkheden in Saldea tot hij gevangen werd genomen. Ontsnapte en trok vanwege het pardon van de Draak naar Caemlin. Rhand beval hem geleiders te zoeken en te oefenen. Inmiddels de M'Hael van de Asha'man van de Zwarte Toren.

Takima – Gezetene voor de Bruine Ajah in Salidar. Behoort tot het kamp van Lelaine.

Talenten – Vaardigheden in het gebruik van de Ene Kracht. Deze verschillen sterk van individu tot individu en hebben zelden iets te maken met de hoeveelheid die iemand kan geleiden. Er zijn grote talenten, waarvan de bekendste en meest voorkomende Heling is. Andere voorbeelden zijn Wolkendansen (het beheersen van het weer), Schouwen (het beoordelen van iemands gezondheid) en Aardzang, dat verband houdt met aardbewegingen, zoals het veroorzaken of voorkomen van aardbevingen of lawines.

Er zijn ook mindere, naamloze Talenten, zoals het herkennen van ta'-

veren of het herhalen van het kansbeïnvloedende effect van ta'veren (maar slechts in een gebied van een paar voet). Vele Talenten zijn nu nog slechts bekend bij een naam of vage omschrijving.

Andere, zoals Reizen (verplaatsing zonder tussenliggende ruimte te doorkruisen) zijn herontdekt. Weer andere, zoals Voorspellen (de gave toekomstige gebeurtenissen te voorzien) en Delven (de gave om ertsen in de bodem aan te wijzen en eraan te onttrekken) zijn zo zeldzaam geworden dat er nu andere dingen mee aangeduid worden.

Tallanvor, Martyn – Voormalig luitenant van de koninginnegarde van Andor. Vergezelt Morgase sinds haar vlucht uit Andor en houdt meer van haar dan van zijn leven of eer. Nu zij gevangen is door de Shaido zal hij alles doen om haar te bevrijden.

Tamarath, Egeanin – Zie: *Scheeploos*.

Tar Valon – Stad op een eiland in de Erinin, dicht bij de Drakenberg. Eerste stad die na het Breken door de Ogier werd gebouwd. Sindsdien hoofdkwartier van de Aes Sedai. De Amyrlin Zetel heerst er in de Witte Toren, waarin ook de opleiding tot Aes Sedai plaatsvindt. De stad wordt bestuurd door een raad van Aes Sedai, benoemd door de Zaal van de Toren.

Tarabon – Land aan de Arythische Oceaan met Tanchico als hoofdstad. Ooit een machtige handelsnatie, bekend om haar tapijten, verfstoffen en de producten van het Vuurwerkersgilde, maar nu in verval. Verscheurd door opstanden, burger-twisten en gelijktijdige oorlogen met Arad Doman en de Draakgezworenen, kon het zich niet verdedigen toen de Seanchanen landden. Inmiddels stevig onder de Seanchaanse duim. Het gildehuis van de Vuurwerkers is vernietigd en de

meesten van hen zijn da'covale gemaakt.

De meeste inwoners lijken dankbaar dat de Seanchanen orde op zaken gesteld hebben en omdat Seanchan zo min mogelijk ingrijpt in het dagelijks leven, hebben ze geen enkele behoefte aan meer strijdgevoel om de Seanchanen te verdrijven. Er zijn echter heren met troepen buiten de Seanchaanse invloedssfeer die hun land hopen te heroveren.

Tarmon Gai'don – Laatste Slag tegen de Duistere, aangekondigd in de *Voorspellingen van de Draak*.

Ta'veren – Persoon om wie het Rad des Tijds de levenslijnen weeft van alle mensen eromheen, misschien wel *alle* levenslijnen, om een lotsweb te vormen. Amper begrepen verschijnsel dat zeker te maken heeft met verhoging van de kans op toevallige gebeurtenissen: wat kan gebeuren, hoe ongebruikelijk ook, gebeurt.

Het effect is soms zeer plaatsgebonden. Iemand die beïnvloed wordt door een ta'veren kan dingen zeggen of doen die zij in vergelijkbare omstandigheden slechts een op de duizend maal zou doen. Of een kind dat van een honderd voet hoge toren valt staat zonder verwondingen weer op.

Lijkt soms de geschiedenis zelf te beïnvloeden, hoewel vaak door lokale effecten. Men neemt aan dat dit de ware reden is dat ta'veren geboren worden: om de geschiedenis bij te sturen en het evenwicht in de wenteling van het Rad te herstellen.

Tel'aran'rhiod – In de Oude Spraak: *Ongeziene Wereld* of *Wereld der Dromen*. Wereld waarvan men in dromen glimpen opvangt. Volgens oude geschriften omvat en doordringt de Dromenwereld alle andere mogelijke werelden. Slechts weinigen kunnen er bewust binnen gaan,

hoewel recentelijk ter'angrealen zijn ontdekt die hierbij helpen. In tegenstelling tot gewone dromen is alles wat iemand in Tel'aran'rhiod overkomt, echt: daar opgelopen verwondingen bezit men na het ontwaken nog en wie daar sterft, wordt niet meer wakker. Zie: *Droomster, droomloopster*.

Temming van de Kracht, De – Een geschiedenis waarover weinig bekend is.

Ter'angreaal – Overblijfsel uit de Eeuw der Legendes dat de Ene Kracht aanwendt voor een bepaald doel. Sommige ter'angrealen worden gebruikt door Aes Sedai, maar het oorspronkelijke doel van vele is onbekend. Voor sommige is geleiding nodig, andere kunnen door iedereen worden gebruikt. Er zijn ter'angrealen die een geleidster doden of haar gave vernietigen. Hoe ze gemaakt worden is vergeten sinds het Breken van de Wereld. Zie: *angreaal, sa'angreaal*.

Terugkeer – Zie *Corenne*.

Therava – Wijze van de Shaïdo Aiel, betrokken bij de moord op Desaine die Sevanna's positie versterkte. Vergezeldes Sevanna bij de onderhandelingen met Elaida's gezanten. Doet in het geheim pogingen om Sevanna's macht te breken. Faile moet voor haar Sevanna bespieden.

Therin Telamon, Lews – Zie: *Draak*.

Tijd van Waanzin – Periode na de tegenaanval van de Duistere nadat hij de mannelijke helft van de Ware Bron had bezoedeld; tijd waarin alle mannelijke Aes Sedai krankzinnig werden en de wereld brak. Men neemt aan dat het bijna honderd jaar duurde voor de laatste mannelijke Aes Sedai stierf. Zie ook: *Saïdin, Stillen*.

Toelichtingen bij de Draak – Een boek van Sajuus waarover weinig bekend is.

Togara Tweewinden, Harine din – Golfvrouwe van de Shodeinclan

van het Zeevolk. Was naar Cairhien gevaren om de Overeenkomst van de Atha'an Miere met de Coramoor te sluiten. Min heeft een beeld gezien dat ze eerst gestraft zal worden vanwege de voorwaarden die ze aanvaardde voor de Overeenkomst maar uiteindelijk Vrouwe der Schepen zal worden.

Tomares, Sareitha – Tyreense Aes Sedai van de Bruine Ajah die met Elayne in Caemlin verblijft. Was twee jaar geleden nog Aanvaarde; haar gezicht heeft nog niet de leeftijdsloze trekken van een Aes Sedai. Haar zwaardhand Yarman is amper een jaar gebonden.

Trahelion, Birgitte – Vrouwelijke zwaardhand, naar men aanneemt de eerste ooit. In feite de legendarische boogschutter die wordt opgeroepen door de Hoorn van Valere. Toen Moghedien haar uit Tel'aran'rhiod wierp, overleefde ze dit slechts doordat Elayne haar als zwaardhand bond. Afgezien van haar schoonheid en vaardigheid met de boog heeft ze weinig gemeen met de verhalen. In Caemlin heeft Elayne haar hoofd van de koningin-garde gemaakt en haar het landgoed Trahelion geschonken, waardoor ze nu een edelvrouwe is.

Traighan, Seonid – Cairhiense Aes Sedai van de Groene Ajah in het gezantschap dat Salidar naar Caemlin stuurde om met Rhand te onderhandelen. Zwoer Altor trouw bij Dumais Bron en vergezelt nu Perijn in Geldan.

Trakand, Gawein – Halfbroer van Galad, broer van Elayne, zoon van Morgase. Zal Eerste Prins van het Zwaard worden als Elayne de troon bestijgt. Kwam als haar beschermer en leerling in de zwaardkunst naar Tar Valon. De val van Suan Sanche was zijn meesterproeve als zwaardmeester en aanvoerder. De strijders die zich achter hem schaarden om Suan af te zetten,

noemen zich sindsdien de Jongelingen.

Hij veracht Aes Sedai maar heeft gezworen hen te dienen en haat Rhand Altor maar zwoer hem geen kwaad te doen, omdat hij Egwene Alveren boven alles liefheeft. Hij weet niet dat Egwene inmiddels het verzet leidt tegen de Amyrlin die hij dient.

Trakand, Morgase – Voormalig koningin van Andor. Moeder van Elayne en Gawein, pleegmoeder van Galad Damodred. Ontvluchtte Caemlin toen Rahvin de stad in handen had. Was in Amador de gevangene van de Witmantels, tot de Seanchanen de stad innamen. Heeft voor haar vlucht uit Amador afstand gedaan van de troon, ten gunste van Elayne. Diende Faile onder de schuilnaam Maighdin Dorlain en werd met haar gevangengenomen. Alleen Sebban Balwer, Langwin Dorn, Breane Taborwin en Martyn Tallanvor kennen haar ware naam maar houden die stil.

Trollok – Schaduwgebroed, geschapen tijdens de Oorlog van de Schaduw. Verwongen vermenging van mensen en dieren die puur uit plezier doodt. Sluw, bedrieglijk en verraderlijk, kan alleen vertrouwd worden door degenen die het vreest.

Trollok-oorlogen – Reeks oorlogen die rond 1000 NB begon en ruim driehonderd jaar duurde. Trollok-legers trokken plunderend, moordend en verwoestend rond. Uiteindelijk werden ze verslagen en teruggedreven naar de Verwoeste Landen. Verschillende naties bestonden toen echter niet meer en andere waren vrijwel ontvolkt. Alle annalen uit die tijd zijn incompleet.

Turak – Seanchaanse Hoogheer van Huis Aladon, die de Hailene leidde en een grote verzameling cuendillar bezat. Hoewel een zwaardmeester, sneuvelde hij in Falme tijdens een gevecht met Rhand. De enige Sean-

chaanse getuigen, zijn so'jhin, pleegden vervolgens zelfmoord.

Tweewater – Afgelegen gewest van Andor waarin Emondsveld ligt, de plaats waar Egwene, Mart, Nynaeve, Perijn en Rhand opgroeiden. Bewoond door koppige lieden die 'ezels doen opzitten en stenen leren,' zoals een gezegde luidt. Het gebied voert wol, tabak en appelbrandewijn uit. Recentelijk geteisterd door Schaduwgebroed en Witmantels. Deze zijn onder aanvoering van Perijn Guldenoog verjaagd. Sindsdien willen de inwoners hem als hun leenheer en voeren zij de oude bannier van Manetheren. Uit omliggende gewesten is er een grote toestroom van vluchtelingen geweest die nieuwe gebruiken hebben geïntroduceerd. Zie ook: *Manetheren*.

Tyr – Natie aan de Zee der Stormen, de eerste die door Rhand veroverd werd. Ook: de hoofdstad ervan, een grote haven. Zie ook: *Steen van Tyr*.

U

Uitvoerige bespreking van relikwieën van voor het Breken – Een boek waarover weinig bekend is (behalve de titel).

V

Valda, Emon – Kapiteinheer-gebieder van de Kinderen van het Licht, opvolger van Pedron Nial. Acht het afbranden van een schuur de beste manier om ratten te verjagen. Ziet zichzelf als praktisch man die elk voordeel benut dat op zijn weg komt. Meent dat Rhand Altor slechts een speelpop van de Witte Toren is die waarschijnlijk niet eens kan geleiden. Zijn haat jegens Duistervrienden (waartoe hij ook Aes Sedai rekent) is het middelpunt van zijn leven.

Vallende schalie – Een geschiedenis waarover weinig bekend is.

Valse Draak – Van tijd tot tijd beweren mannen de Herrezen Draak te zijn. Sommigen kregen zoveel volgelingen dat er oorlogen uitbraken die vele landen troffen. Enkelen konden geleiden, de meesten niet. Allen zijn gevangengezet, gestild of gedood zonder de *Voorspellingen van de Draak* te vervullen. Van alle valse Draken waren Raolin Duistereraan (actief 335-336 NB), Jurian Steenboog (ca. 1300-1308 NB), Davian (JV 351), Guaire Amalasan (JV 939-943), Logain (997 NE) en Mazrim Taim (998 NE) de sterksten.

Vanin, Chel – Gezette man met een schelmenverleden. Geboren ruiter en paardendief, en hoofd van Marts verkenners. Vergezeldte Mart naar Ebo Dar.

Verdedigers van de Steen – Keurkorps van het Tyreense leger, onder bevel van de Kapitein van de Steen, Rodrivar Tihera. Alleen Tyreners worden erin opgenomen en de aanvoerders zijn gewoonlijk edelen, hoewel van lagere Huizen of uit mindere takken van grote Huizen. Beschermen de Steen en de stad Tyr en bewaren de orde zoals elders de Stads-wacht of de Burgerwacht. Blijven meestal in of vlakbij de stad, tenzij het oorlog is. Dan vormen ze de kern van het leger.

Ze zijn gekleed in zwart gouden jassen met pofmouwen en zwarte manchetten. Ze dragen glimmende borstplaten en gerande helmen met een vizier van stalen spijlen. Tihera is herkenbaar aan drie korte witte pluimen op zijn helm en drie gouden strengen op de witte band bij zijn manchetten. Een kapitein heeft twee witte pluimen en een enkele gouden streng op het wit, onderkapiteins een witte pluim en een enkele zwarte streng. De serjants dragen een korte zwarte pluim en witte man-

chetten. De vaandeliers hebben gouden manchetten en de mouwen van de gewone gardisten hebben onderaan zwartgouden strepen.

Versluiting – Manier waarop een Aes Sedai de binding met haar zwaardhand kan verhullen, zodat hij haar niet kan vinden en haar gevoelens niet meer deelt.

Verwording, Grote – Levensgevaarlijk gebied in het verre noorden, volledig bezoedeld door de nabijheid van de Duistere. Vergeven van Trolloks, Myrddraal en ander Schaduwgebroed.

Verzakers – Naam die gegeven werd aan dertien van de machtigste Aes Sedai die tijdens de Eeuw der Legendes overliepen naar de Schaduw en samen met de Duistere werden opgesloten toen de Bres in zijn kerker verzegeld werd.

Lang werd aangenomen dat zij de enigen waren die tijdens de Oorlog van Kracht het Licht verloochenden, maar in feite waren er nog anderen; deze dertien waren slechts hun hoogste leiders. Er zijn nu wat minder Verzakers (die zichzelf Uitverkorenen noemen) dan toen zij ontwaakten. Sommige gedode Verzakers zijn herrezen in nieuwe lichamen en hebben nieuwe namen gekregen, maar er is nog veel onbekend over hun identiteiten en locaties.

Vijf Krachten – Binnen de Ene Kracht bestaan vijf stromen die genoemd zijn naar wat men ermee kan beïnvloeden: Aarde, Lucht (soms Wind genoemd), Vuur, Water en Geest. Een geleider van de Kracht zal in een of twee stromen het sterkst zijn. Het komt zelden voor dat iemand in drie stromen sterk is. Aarde en Vuur worden gezien als mannelijke Krachten, Lucht en Water als vrouwelijke.

Vlam van Tar Valon – Teken van Tar Valon, de Amyrlin Zetel en de Aes Sedai. Gestileerde vlam, een witte

traan met de punt naar boven.

Vleugelgarde – De persoonlijke lijfwacht van de Eerste van Mayene en het keurkorps van dat rijk. Leden ervan dragen roodgeschilderde borstkurassen en rode gerande pot-helmen die ook de nek beschermen. Ze dragen lansen met rode wimpels. Officiers hebben vleugels aan weerszijden van hun helm en hun rang wordt aangegeven met ranke pluimen.

Voorlopers – Zie: *Hailene*.

Voorspellen – Zie: *Talenten*.

Voorspellingen van de Draak – Ook: *Karaathon Reeks*. Weinig bekend en zelden genoemd. De voorspellingen stellen dat de Duistere weer bevrijd zal worden en dat de Draak zal herrijzen om Tarmon Gai'don, de Laatste Slag tegen de Duistere, te strijden. De Draak zal de wereld redden... en opnieuw breken.

Vrouw der Schaduwen – Seanchaanse term voor de dood.

Vuurwerkersgilde – Gemeenschap van vaklieden die het geheim van het maken van vuurwerk kenden. Men bewaakte dit geheim nauwlettend en moordde zelfs om het te beschermen. Befaamd om de grote vuurfeesten die het verzorgde voor vorsten en soms hoge edelen.

Kleiner vuurwerk werd verkocht met dreigende waarschuwingen voor de rampen die nieuwsgierigen konden overkomen als ze probeerden te ontdekken wat de inhoud was. Er waren gildehuizen in Tanchico en Cairhien maar beide zijn inmiddels vernietigd.

Daarbij verzetten gildeleden in Tanchico zich tegen de Seanchaanse inval en werden de overlevenden da'covale gemaakt. Het gilde als zodanig bestaat niet meer. Individuele leden zijn echter ontsnapt aan de Seanchanen en zij werken aan een manier om het gilde aan de vergeetelheid te ontrukken. Zie ook: *da'covale*.

W

Wapenknechten – Krijgslieden die trouw hebben gezworen aan een bepaalde heer of vrouw.

Ware Bron – Drijvende kracht van het Al, die het Rad des Tijds doet draaien. Bestaat uit een mannelijk (saidin) en een vrouwelijk deel (saidar). De twee delen werken tegelijkertijd samen en tegengesteld. Een man kan slechts saidin putten, een vrouw alleen saidar. Saidin is al meer dan drieduizend jaar bezoe-deld door de Duistere. Zie: *Ene Kracht*.

Ware Kracht – Term van de Verza-kers. Lijkt op de Ene Kracht, maar is afkomstig van de Duistere. Langdurig gebruik veroorzaakt een door het oog drijvende zwarte vlek (saa). Zeer verslavend en uiteindelijk do-delijk.

Weving – Term voor het gebruik van saidin of saidar; stromen van de Kracht worden verweven.

Wijze – Aielvrouwen die zijn gekozen door andere Wijzen en zijn opgeleid in Helen, kruidenkennis en andere zaken. Ze hebben groot gezag en veel invloed op de sibbe- en stam-hoofden, hoewel die hen vaak be-moeizucht verwijten.

Vele Wijzen kunnen geleiden; ze vinden elke Aielvrouw die de gave is aangeboren, en de meesten die het kunnen leren. Onder de Aiel was het taboe om te zeggen dat Wijzen kun-nen geleiden en Wijzen meden elk contact met Aes Sedai, in nog ster-kere mate dan andere Aiel. Wijzen stonden buiten alle veten en gevech-ten, maar dit eeuwenoude gebruik is inmiddels geschonden. Wat dit in-houdt voor de bescherming die zij volgens j'i'e'toh genieten is nog niet duidelijk.

Wijzevrouw – Eretitel van de befaam-de gezeveressen van Ebo Dar, her-kenbaar aan hun rode riem. Hun

gave om bijna elke verwonding te genezen is tot in de Grenslanden bekend. Hoewel is opgemerkt dat vele Wijzevrouwen niet uit Altara kwamen, weet vrijwel niemand dat alle Wijzevrouwen in feite Kinsvrouwen zijn en dat hun kruiden en smersels grotendeels verhullen dat ze verschillende vormen van Heling toepassen. Sinds de vlucht van de Kinne voor de Seanchanen is er geen Wijzevrouw meer in de stad. Zie ook: *Kinne*.

Wilder – Vrouw die geheel zelfstandig heeft leren geleiden; slechts een op de vier overleeft dit. Gewoonlijk hebben deze vrouwen onbewuste blokkeringen en ontkennen ze hun gave. Als zo'n blokkering doorbroken kan worden, behoren ze tot de sterkste geleidsters. Aes Sedai gebruiken de term vaak minachtend.

Windvindster – Elk schip van het Zeevolk, hoe klein ook, en elke golfvrouw heeft een windvindster, een vrouw die bijna altijd kan geleiden en die vaardig is in het Weven van de Winden, zoals zij de beheersing van het weer noemen. De windvindster van de Vrouwe der Schepen heeft gezag over de windvindsters van golfvrouwes, die op hun beurt boven de windvindsters van de zeilvrouwes van hun clan staan. Zie ook: *Zeevolk*, *Zeevolk hiërarchie*.

Witmantels – Minachtende bijnaam voor de Kinderen van het Licht. Een naam die ze zelf verafschuwen.

Witte Ajah – Aes Sedai-orde die zich grotendeels afkeert van de wereld en die de waarde van wereldse kennis betwijfelt. Gewijd aan filosofische kwesties.

Witte Toren – Het hart van de macht der Aes Sedai, gelegen in het midden van de grote eilandstad Tar Valon.

Z

Zaal van de Toren – Wetgevend lichaam van de Aes Sedai, van oudsher bestaande uit drie Gezetenen voor elk van de zeven Ajahs. Momenteel zijn er twee Zalen, een in Tar Valon zonder Blauwen, en een van de opstandelingen, zonder Roden. Hoewel volgens de wet de Amyrlin Zetel de macht der Aes Sedai belichaamt, wordt haar macht in feite bepaald door haar vermogen om de Zaal te leiden, te sturen of bang te maken. De Zaal kan de plannen van een Amyrlin op vele manieren frustreren. Er zijn twee manieren waarop de Zaal voorstellen aanneemt: bij mindere en meerdere overeenstemming. Voor dat laatste dient elke aanwezige Gezetenene te gaan staan; de aanwezigheid van minstens elf Gezetenen en een van elke Ajah is vereist. Hierop is een uitzondering: als wordt gestemd over het afzetten van een Amyrlin of Hoedster. Dan wordt de Ajah van waaruit zij verheven is achteraf ingelicht. Ook de mindere overeenstemming vereist elf Gezetenen, maar slechts twee derde van hen hoeft op te staan. Bovendien dienen niet alle Ajahs vertegenwoordigd te zijn, tenzij de Witte Toren de oorlog verklaart, een van de zaken waarvan velen aannemen dat meerdere overeenstemming nodig is. De Amyrlin mag Gezetenen opdragen hun zetels op te geven en deze oproep dient gehoorzaamd te worden. Dit komt zelden voor, want niets verhindert een Ajah om dezelfde Gezetenene te kiezen, behalve het gebruik dat zusters niet meer in de Zaal dienen nadat ze die verlaten hebben. Men neemt aan dat zo'n oproep aan alle Gezetenen in de hele geschiedenis van de Toren slechts vier maal is voorgekomen. Twee maal resulteerde dit in een

vrijwel geheel nieuwe Zaal, de andere keren leidden tot ontslag en verbanning van de betrokken Amyrlin.

Zeami, Bethamin – Uit Falme gevluchte sul'dam die in Tanchico door Egeanin gevonden en betuigd werd. Egeanin liet haar weer vrij, en zweeg over het voorval. Is net als Egeanin doodsbang dat haar geheim bekend wordt: dat zowel sul'dam als damane kunnen geleiden. In Ebo Dar werd Bethamin der'sul'dam gemaakt. Inmiddels gevlucht met allen die het geheim van de sul'dams kennen – Egeanin en Baile en haar mede-sul'dams Renna en Seta – om de Zoeker te ontlopen die hen op het spoor is. Zie ook: *Tamarath*.

Zeevolk – Ook: *Atha'an Miere*. Brengt vrijwel het hele leven door op schepen en verlaat de zee slechts met tegenzin. Omdat er weinig over hen bekend is, worden ze als bijzonder en mysterieus gezien en gaan er vele sterke verhalen. De meeste zeevracht wordt vervoerd door hun schepen, waaronder de snelste en grootste ter wereld. Inwoners van havensteden beschouwen hen als geslepener onderhandelaars dan de beruchte Domani. Omdat overleven op zee vaak onmiddellijke gehoorzaamheid vergt, hebben de Atha'an Miere een strikte hiërarchie, hoewel ze op sommige punten verbazend makkelijk zijn.

Zeevolk hiërarchie – De Vrouwe der Schepen leidt het Zeevolk. Zij wordt bijgestaan door de Windvindster van de Vrouwe der Schepen en door de Meester der Klingen. Onder haar staan de golfvrouwes van de talloze clans, zowel grote als kleine, die worden bijgestaan door hun windvindster en wapenmeester. Onder hen staan zeilvrouwes, de schippers van de clan, die elk worden bijgestaan door hun windvindster en vrachtmeester.

De Windvindster van de Vrouwe der Schepen beveelt alle windvindsters van golfvrouwes, die op hun beurt alle windvindsters van hun clan bevelen. Zo leidt ook de Meester der Klingen alle wapenmeesters, en die op hun beurt de vrachtmeesters van hun clan.

Rangen zijn niet erfelijk. De Vrouwe der Schepen wordt voor het leven gekozen door de Eerste Twaalf van de Atha'an Miere, de twaalf oudste golfvrouwes. Een golfvrouwe wordt gekozen door de oudste zeilvrouwes van haar clan, die simpelweg aangeduid worden als de Eerste Twaalf. Deze term wordt ook gebruikt als aanduiding van de oudste aanwezige zeilvrouwes.

Een golfvrouwe kan ook afgezet worden door een unanieme stemming van de Eerste Twaalf van haar clan. In feite kan iedereen behalve de Vrouwe der Schepen worden teruggezet, zelfs tot de laagste plaats, als straf voor machtsmisbruik, lafheid en andere misdaden.

Ook de Windvindster van de Vrouwe der Schepen zal na de dood van haar meesteres een lager geplaatste vrouw moeten dienen en zelf dus zakken tot de laagste rang, gelijk aan iemand die voor het eerst verhoogd werd tot windvindster op de dag dat zijzelf haar hogere rang aflegde.

De Atha'an Miere, die zich tot voor kort verre hielden van Aes Sedai, zijn zich er van bewust dat geleidsters veel langer leven dan anderen, hoewel het zeeleven gevaarlijk genoeg is dat ze zelden hun gehele levensduur volmaken, en daarom weten ze dat een windvindster voor ze sterft vele malen tot grote hoogten kan stijgen en diep kan vallen. Zie ook: *Meester der Klingen, windvindster*.

Zoekers – Formeel: *Waarheidszoekers*. Organisatie van agenten en verspieters voor de Seanchaanse

Keizerlijke Troon. Hoewel de meeste Zoekers da'covale van de keizerlijke familie zijn, hebben ze vergaande bevoegdheden. Zelfs een lid van het Bloed kan gearresteerd worden als een Zoeker vindt dat hij onvoldoende medewerking krijgt. Dit oordeel is geheel aan de Zoeker, die alleen aan de Keizerin verantwoording aflegt.

Zij rapporteren aan Mindere Handen, die zowel hen als de Hoorders aansturen. De meeste Zoekers vinden dat de Handen minder doorgeven dan ze zouden moeten. Anders dan de Hoorders hebben de Zoekers een actieve rol.

Zoekers die da'covale zijn, worden op elke schouder gemerkt met een raaf en een toren. Anders dan Doodswachtgardisten zijn Zoekers weinig geneigd om hun raven te tonen, deels omdat het verraadt wie en wat ze zijn. Zie ook: *Hand, Hoorders*.

Zwaardhand – Met de Ene Kracht aan een Aes Sedai gebonden krijgsman. Door de binding krijgt de zwaardhand het vermogen om snel te genezen en lang zonder voedsel, water of rust te kunnen. Ook kan hij op afstand de smet van de Duistere bespeuren.

De binding maakt ook dat Aes Sedai en zwaardhand elkaars gevoelens en lichamelijke staat aanvoelen. De Aes Sedai weet dat haar zwaardhand leeft, hoe ver hij ook is, en wanneer hij sterft, zal ze het moment en de wijze van zijn dood weten.

Volgens de meeste Ajahs mag een Aes Sedai één zwaardhand binden, maar de Rode weigert dat te doen, terwijl de Groenen zoveel zwaardhanden binden als zij willen. Tegenwoordig vinden Aes Sedai dat niemand onvrijwillig gebonden mag worden, maar dit is in het verleden wel gebeurd. Wat Aes Sedai bij de binding winnen, is een zorgvuldig bewaard geheim.

Tot voor kort waren er alleen mannelijke zwaardhanden, maar sinds kort is er een binding tussen een Aes Sedai en een vrouw. De werking van deze binding verschilt enigszins van die met een man.

Zwaardkapitein – Zie: *Lanskapitein*.

Over de auteurs

Robert Jordan werd in 1948 in de Verenigde Staten geboren, in Charleston, South Carolina. Toen hij een jaar of vier was, leerde hij zichzelf lezen, geholpen door zijn zestienjarige broer. Al een jaar later verslond hij de boeken van Mark Twain en Jules Verne. Hij behaalde een graad in natuurkunde aan de Citadel, de militaire opleiding van South Carolina. Hij diende tweemaal in Vietnam bij het Amerikaanse leger; onder zijn onderscheidingen zijn het Distinguished Flying Cross met de bronzen eikenbladeren, de Bronze Star met 'V' en bronzen eikenbladeren, en twee Vietnamese Gallantry Crosses with Palm. Hij had veel belangstelling voor geschiedenis en schreef ook kritieken over dansvoorstellingen en toneelstukken. Hij genoot van buitensporten zoals jagen, vissen en zeilen, en binnensporten zoals poken, schaken, poolen en het verzamelen van pijpen. Hij begon met schrijven in 1977 en ging daarmee door tot aan zijn dood op 16 september 2007.

Brandon Sanderson is in 1975 geboren in Lincoln, Nebraska. Na een semester in de biochemie kwam Brandon bij zinnen en erkende dat schrijven zijn werkelijke roeping was. Hij schakelde over op Engels, waarvoor hij een diploma behaalde van de Brigham Young University, en keerde later terug voor een master in creatief schrijven. In die tijd schreef Brandon dertien romans, waarvan hij eindelijk zijn zesde, *Elantris*, in 2005 publiceerde. Hij heeft sindsdien boeken uitgegeven voor zowel volwassenen als jonge lezers, waaronder de *Mist-*

born-trilogie, *Warbreaker*, en de *Alcatraz*-reeks. Hij woont met zijn vrouw en kinderen in Utah, waar hij vaak Magic: The Gathering speelt, regelmatig cheeseburgers eet en af en toe schrijflessen geeft aan de BYU. Lees meer over hem op www.brandonsanderson.com.